TRACTATVS
DE
IVRE ET OFFICIO
BARONVM,
ERGA VASALLOS BVRGENSES,

SEV MAVIS

AVREA COMMENTARIA
SVPER PRAGMATICIS DE BARONIBVS

LIBER PRIMVS
Editus per Celeberrimum Causarum Patronum

IO. FRANCISCVM CAPIBLANCVM
PATRITIVM BENEVENTANVM,

Baronem Roccæ Sancti Fęlicis, & Carifi.

Opus apprimè necessarium ad vniuersale Reipublicæ tutamen.

NVPER PER

ANTONIVM CAPIBLANCVM
AVCTORIS FILIVM, IN SACRO REGIO NEAPOLITANO CONSILIO Olim Senatorem Integerrimum, & nuper apud Suam Catholicam Maiestatem in Supremo Italico Consilio Regentem, nonnullis Additionibus locupletatus, & quantum fieri poterit vberrimè dilucidatus.

CVM PRIVILEGIO SVPERIORVM.

NEAPOLI, Typis Ioannis Francisci Paci. M. DC. LXVI. *Superiorum Permissu.*

SVMPTIBVS IACOBI ANTONII BAGNOLI.

D. PETRVS CAPIBLANCVS PATRITIVS BENEVENTANVS Iudex in Criminalibus Magnæ Curiæ Vicariæ, Authoris Nepos

BENEVOLO LECTORI S. P. D.

N iterum in lucem prodeunt, candide Lector, singularia, & apud grauissimos, peritissimosq; viros accepta, ac cõmendata commentaria super Regni Pragmaticis de Baronibus olim edita per Patruum meum bonæ memoriæ D. Ioannem Franciscum Capiblancum, Virum quidem sua tempestate non tantùm doctrina, sed integritate, morumq; candore conspicuum: qui, & si iuris dicendi munere, quo ego ad præsens fungor in hac M. C. V. maleficiorum præpeditus, ipsum tamen nobis studiorum suorum rationem reddere non piguit, summamq; in vtraq; iuris disciplina præstantiam ostendit, ac maiora laborum suorum monumẽta posteris reliquisset (si mors in maximam publici beneficij iacturam diem illi non clausisset extremum) Quando quidem quàm sit frugiferum, vtileq; respiciens ad legum intelligentiam, iudiciorumq; disceptationem municipalia iura præ manibus semper habenda cum iuris communis Romanorum ratione cõiungere, & accomodare huic operi, ad quod maximè incubuit: cũq; nedum Regnicolis, sed Alienigenis proficuus labor fuisset, tãti creuit apud iuris Professores ipsorum commentariorum ambitio, ac desiderium quod Bibliopolis vtile illa iterum in lucem edere visũ fuit, de quo certior factus Authoris filius, frater, ac Dominus meus D. Antonius Capiblancus suprèmi huius Regni Senatus Regiam Cancellariam Regens, operę pretium duxit benemeriti Patris elucubrationes nouis additionibus, Scholijsq; ornatas illustrare, vt magis grata in lucem edi, ac Lectori satisfacere possint, sed hinc ad Regiam Aulam proficiscens, Sacratissimo, ac Inuictissimo Regi nostro Philippo Quarto in eius supremo Italiæ Consilio famulatum gesturus suam deliberationem ad summum exequi non valuit. Ac ideò discedens mihi mandauit Appendicem, quam Priori volumini perfecerat, statim typis excudendam curare, quod libentèr haud

ignarus

ignaras suscepi nihil fieri posse praestantius, quam de Republica benemereri: Quapropter tuum erit, Lector, optimè beneficentiam agnoscere, gratoq; semper (vt par est) animo respondere commentaria, & Scholia ipsa, quàm benignè suscipiens, Deumq; Optimũ Maximum precibus exorare nè dedigneris, vt nobis omnibus dictum Dominũ Regentem D. Antonium, quam diutissimè seruet incolumen, maiora ingenij sui in altera parte propediem monumenta depromptu- rum; semperq; recordare, quod inter omnia scelera, maximi omniũ est ingrati animi signum, quodq; homine ingrato nil peius Terra creat. Vale.

EMINENTISSIME PRINCEPS.

ADditiones Spectabilis Regentis Antonij Capiblanci ad Librum primum Ioannis Francisci Capiblanci de Iure, & officio Baronum, alias pugna licentia huius eiusdem Curię Archiepiscopalis impressum, accuratè vnà cum eodem Libro perlegi, cumq; pręsentẽ Librũ in omnibus cũ illo antiquo conuenire inuenerim, & nil in præfatis Additionibus offenderim, quod Ecclesiasticę iurisdictioni, vel bonis moribus refragàri queat, eò magis, vt tanti Viri intentio cunctì admittentur, Opus dignum pręlio existimo, si Eminentiæ Tuæ videbitur. Neap. die 10. Iunij 1665.

Eminentiæ Vestræ

Deuotissimus Seruus

Carolus de Philippo Can. Deput.

IN Congregatione habita coram Eminentiss. Dño Cardinali Philamarino Archiepiscopo Neapolitano sub 12. Maij 1666. fuit dictum, quod stante relatione supradicti Reuisoris

IMPRIMATVR Paulus Garbinatus Vic. Gen.

Can. D. Matthaeus Renzi S.T.D. & S.Off. Consult.

ECCELLENTISSIMO SIGNORE.

GIacomo Antonio Bagnolo Mercante di Libri supplicando espone à V. E. come desidera fare ristampare il primo tomo de Authoritate Baronum del q. Dottore Gio: Fràcesco Capobianco con l'additione del Spettabile Regẽte Antonio Capobianco suo figlio. Per tanto supplica V.E. commettere la reuisione di quella à chi li parerà, vt Deus.

Mag. V.I.D. Iulius Caponus videat, & in scriptis Suæ Excellentiæ referat.

Galeota Reg. Vlloa Reg. Nauarra Reg.

Prouisum per S. E. Neap. die 28. Septembris 1663. Anastasius.

EMINENITSSIME DOMINE.

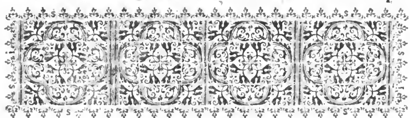
VIdi iussu Em, Tuæ Ioannis Francisci Capiblanci Patritij Beneueotani Cõmentaria ad prag. de Baronibus, & perlegi ad eundem librũ doctissima additiones illius nunquã satis laudati Viri Antonij Auctoris filij, & sanè de Io: Fràcisco patre nihil est quid dicã; nã ante hos filij labores gloriã sibi cõparauit, immortalẽ, & toto orbe Terrarum Capiblanci authoritas circũfertur, & apud exteras nationes, vt aureus liber existimatur, ex quo Besoldus, Bocerus, Gaspar Clok Bonsiliarius pro Aerario, cęteriq; similes, suũ Aerariũ litterariũ cõposuerunt, de filij verò additionibus vnũ superest dicere, eas esse laboriosas, vtpotè procedentes à viro. quẽ laborantẽ semper est inuenire pro nostra Reipublica litteraria, & suo Rege, si enim illũ in Iuuenili ętate consideremus exercentẽ Magistratus officia in Regno Neapolitano habebimus maximo semper cũ applausu, vnde ad patrociniũ fisci vocatũ in M. C. V. illũ intuemus, instituisse cõtra facinorosos talibus instantijs, vt ferè numquã M.C. illas rectissimas non iudicauerit. Si ad S.C. Sãctæ Claræ assumptum, & tunc sicuti ordinarium causarum Cõmissarium, quàm benè, quàm modestè, quàm doctè se gerentẽ obseruabis, sicuti Delegatũ causarũ ferè Religionũ omniũ S. Benedicti, S. Dominici, S. Mariæ Annunciatæ, &c. quorũ Religiosorũ fastidio quis in impatientiã nõ prorumpet, at noster Antonius claritate innata satisfecit nullo recedente luctuoso, si vti in Tribunali Apuliæ hic omnibus suauius Aerariũ nostri Regis adauxit, si vti superintendentẽ in Tribunali Campaniæ, exules, forbannitos, foriudicatosq; vidisti totius Regni ad obedientiã sui Principis reductos sine vllo ferro, sed sola benignitate; vnde nil mirum si post tot exanthlatos labores, post tot gesta officia à summo nostro Monarcha ad Regentis officium fuerit allectus; eius ergo ad Patrem commentaria tam laboriosè peracta, vtpotè ad nostri Regis Regalias defendendas aptissimas imprimendas nedum censeo, sed rogo si Eminentiæ Suæ placuerit. Datum Neap. die 25. Nouembris 1665.

Eminentiæ V. Humillimus Seruus *Iulius Caponus.*

Visa retroscripta relatione, Imprimatur, verùm in publicatione seruetur Regia Pragmatica.

Galeota Reg. Ortiz Cortes Reg.

Prouisum per S. E. Neap. die 16. Aprilis 1666. Anastasius.

TRACTATVS
DE IVRE, ET OFFICIO BARONVM, &c.
IO: FRANCISCI CAPIBLANCI I. C. CELEBERRIMI.

RVBRICAE

SVMMARIVM.

1 PRoœmium finalem totius operis causam designat.
2 Interpretatio ex proœmio, & præfatione in omnibus dispositionibus in dubio sumitur.
3 Solita antiquorum norma non est respuenda.
4 Rubrica nigrum denotat.
5 Baronis etymologia, seu deriuatio, quæ apud Grammaticos, Grecos, Hebreos, queq; sit apud Feudistas?
6 Barones, & feudatarij fortes, validi, diuitesq; milites esse debent.
7 Barones, si natura, vel casu ad militare seruitiũ inhabiles fiant, an feudo priuari possint, & in eius successione alijs locus detur?
8 Seruitium militare an per substitutum à feudatarijs Regi præstari possit?
9 In feudationis origo ab Imperatorum, & Regum secundò genitis ortum habuit.
10 Feudorum consuetudines, quæ Romanorum tẽpore non erant, an sint pro lege seruãde?
11 Feuda, & dignitates hodie venalia sunt, licèt de Iure, ex gratia, vel meritis concedenda essent.
12 Feuda, & dignitates pecunia obtentæ, an veram dignitatem conferant, & propriè feudi concessionem habere dicantur?
13 Baro verè dici nõ potest, qui feudum quaternatum possidet, si illud expressè Baroniam non habeat.
14 Baro tacitè cõstitutus intelligetur, si Rex illi aliquem de suis quaternatis feudis infeudandi facultatem concedat.
15 Baro quis in Gallia non dicitur, decem non habens feudatarios, & Dux nõ appellatur, nisi decem Comites habeat.
16 Baronum appellatione regulariter feudatarij non comprehenduntur.
17 Feudatarij an priuilegijs Baronibus concessis fruantur?
18 Probatio plenior ad Baronem, quam ad priuatã personã, de delicto cõuincẽdũ reqritur.
19 Magna Curia est competens Baronum absq; parium interuentu, Iudex, quòd in fellonia crimine fallit.
20 Carcerari Barones, aliique maiores Officiales inconsulto Prorege non possunt.
21 Titulati quàm plures in iudicio, & extrà prerogatiuas habent.
22 Titulus Comitis, Marchionis, Ducis, vel Principis quid significet?
23 Extentio de minori ad maius ad diuersa, vel separata non datur.
24 Baro stat vt genus, cũ dignitatũ scala dicatur.
25 Feuda titulata sine Proregis assensu alienari non possunt.
26 Baronia an titularis dicatur, & an in eius alienatione Regis requiratur assensus?
27 Tituli dignitatum, aut persona, aut loco conceduntur, & qualitèr differant?
28 Concessio personalis, vel realis quando, & quibus ex verbis existimatur.
29 Monacus si Episcopus efficiatur, regula, vel habitu

habitu non exuitur.

30 Dignitas maior minorem non absorbet.

31 Praeses Prouinciae in causis votum nō habet.

32 Baronum appellatione Comites, Marchiones, & alij titulati in rubrica nostra veniunt.

33 Genus species comprehendit, sed nō e cōtra.

34 Feudatarij an sub nostro de Baronibus titulo comprehendantur?

35 Verba statuti licèt in parte narratiua scripta, si in dispositionis corpore se ampliant, extenduntur.

36 Princeps licèt legibus vi coactiua solutus, directiua tamèn, ad earū obseruātiā tenetur.

37 Dispositio sufficit, vt ad vnum ex correlatiuis dirigatur.

38 Dominus, & Vasallus correlatiui dicuntur.

39 Vasalli priuilegio Baronibus concesso, fnum verè vtile cōcernente, illis, etiā renuētibus, vti possunt, sunt enim correlatini.

40 Feudatarius is propriè dicitur, qui feudum ad annuam saltèm vnciarum viginti perceptionem ascendens possidet.

41 Feudatarij integrū feudū nō possidētes, ad parlamēta gerenda nō vocātur, nec in eis vocē habēt, sed cautela datur per Regiam Cameram introducta.

42 Feminę de iure feuda tenere non possunt, secùs est in Regno, vbi feuda, & titulos habēt.

43 Feminarum regimen improbatur.

44 Femina licèt in dotē feuda dederit, an adhuc domina erit?

45 Maritus cùr vxoris titulo, contrà iuris regulam, decoretur?

46 Maritus ex vxoris feudo in dotem habito titulatus euasus, an, soluto matrimonio, eo titulo remaneat insignitus, licèt feudum ad alios transeat?

47 Officio finito, idem honor officiali, magna decorato prerogatiua debetur.

48 Mulieres pupillorum feudatariorum balię, an esse possint?

49 Vicarius est maioris potestatis, quàm Procurator, & Baro sibi Vicariū facere valet.

50 Mulieres nō officia, sed feuda habere possunt.

51 Masculinum quando femininum concipit?

52 Episcopi, & clerici feuda tenentes, legibus huius titnli ligantur.

53 Dictio (de) essentialem verbi causā denotat.

54 Origo, & Baronum auctoritas recensentur.

55 Barones, quibus in iure equiparentur?

56 Barones perpetui Officiales, & Regis Cōsiliarij dicuntur, & eos offendentes ab indultu excipiuntur.

57 Dictio (&) diuersas habet qualitates, aliquando coniungit, & concursum requirit, aliquando verò diuidit, & segregat, eum num. 58.

59 Sententia plures in causa ciuili condemnans, prorata intelligitur.

60 Substitutio de filijs, & nepotibus facta, ordine successiuo interpretatur.

61 Dictio (&) aliquando alternatiuè ponitur.

62 Relatiuum is, est precedētis subiecti, seu qualitatis demonstratiuum.

63 Officij verbum est generale, & ad magna, & infima extenditur, & Baronum officium triplex est, imperandi scilicèt, regendi, & iustitiam ministrandi.

64 Moralis philosophię dux sunt partes, vna ethica, quę qualiter quis se regere habeat, designat, alia verò Politica, quę multitudinis gubernium edocet.

65 Vasalli potius sui superioris exemplo, quàm legibus, & edictis trahuntur.

66 Qualis est Superior, ales subditi presumūtur.

67 Exēpla mala nūquam satis reprehēdi possūt, & magnę sunt ruinę subiectis.

68 Caput sicut motum, & operationes ad sensus, sic Superiores ad subditos, bonum, & m[illegible] infundunt.

69 Currum, & aurigam superiorem sacra [illegible]tura vocat.

70 Iustitia per iniustum, & iniquum superiorem malè exercetur.

71 Regere qui sua non valet, nèc aliena potest.

72 Superiores ad subditorū [illegible] ad dominantiū cōmodum introducti [illegible]erūt.

73 Principatum gerentem, omnes g[illegible] peritia, vigilia, & fide praecellere oportet.

74 Princeps sine literis, est sicut organū si[illegible] voce

75 Animus filiorum à pueritia est in literis assuescendus. & seq.

77 Princeps, vti bonus pastor inuigilare debet.

78 Principis appellatione, omnes ad regendum subordinati veniunt.

79 Culpa Baroni est tribuenda, si malè Vasalli à ministris tractentur.

80 Barones circà subiectorum commoda, vigiles esse debent, & in hoc cum Deo cōferuntur.

81 Principatus ad publicam est inuentus vtilitatem, nō autem ad electorum commodum.

82 Regnū non propter Regem, sed Rex est propter Regnum.

83 Rex tyrannus dicitur, qui sua commoda tātùm, non autem publica intuetur.

84 Cōgregatio nulla, nullusq; sine directore cetus.

85 Custodes, oues deuorare non debent.

86 Dominantes, ex liberalitate laudantur.

87 Regis nostri liberalitas extollitur, vt ex priuilegiorum largitione dignoscitur.

88 Principis auaritia quot mala producat?

89 Affabilitas in regnantibus, maximam parit lętitiam.

90 Supplicantium cum Principe facilitas nunquam laudari poterit.

91 Familiaritas nimia, quando contēptū pariat?

92 Laudes Traiani Imperatoris, & Principis regnantis exempla referuntur.

93 Mestus à Principis facie, quis discedere non debet.

94 Vespesiani virtus, in audiendis populorum querelis indefessi, refertur.

95 Veritas, in ore superiorum esse debet.

96 Superiores, virtuosos, & idoneos, vt cęteri attra-

. attrahantur, defendere, & munerari debēt.
97 Superior ab impiorum tabernaculo, faciem auertat.
98 Premia non equalitèr, sed iuxtà merita sūt distribuenda.
99 Adulatores, qualitèr fugiendi?
100 Superiores, nil sine consilio explicare debent, & historiarum describūtur exempla?
101 Bonus, & cautus Princeps, aliquando venditur.
102 Princeps ad credēdū facilis esse nō debet.
103 Principis animus moderatam habeat relaxationem.
104 Principis requisita, breuitèr enunciantur.
105 Mali magistratus, sunt iræ Dei signa.
106 Tamborlani responsum curiosum refertur.
107 Baro huius tractatus præcepta non seruans, quādo peccet, & an ad restitutionē teneatur?
109 Legē nō seruans quādo in peccatū incidat?
109 Legem publicam vtilitatem respicientem non seruans, semper peccat.

PROOEMIVM.

SCRIPTVRVS aliqua ad huius tituli pragmaticas, quià moris est, ac operæ pretiū existimatur de operis subiecto perscrutari, vt ad propositæ materiæ lectionem faciliùs legētis animus perducatur, iuxtà *Caium in l. 1. ff. de orig. Iur.* vbi *glos. & Bald.* subdunt, principiū, ordinē, &
1 substantialē totius operis esse partē, hinc procœmiū cuiuscūq; dispositionis, legis, & homini causam finalem designat, *glos. in l. fi n. ff. de her. instit.* nam quæ in præfationibus dicuntur, ita disponunt vt quod
2 sequitur, ab illis interpretationē accipiat, *Vital. de clauf. art. 2. n. 5. Guttierez pract. qq. lib. 1. q. 89. ex n. 3.* & cum Iuris consultorum communi sententia ita receptū
3 sit, & a communi consuetudinis sensu nō sit aberrandum, *l. labeo. ff. de suppell. leg.*
4 consentaneū est, vt aliqua pro sequentiū explicatione præmittā, rubricam, ex qua totius operis mens elicietur, declarādo, *l. proponebatur, ff. de cast. pecul.* Artium enim sicùt, & arborum altitudo, sinè radicibus esse non potest, vt inquit *Cicero lib. 5. de finib.* singula ergò rubricæ nostræ (de Baronibus, & eorum officio) verba perpendens, super eis, totius tractatus fundamenta, supponam.
5 Et primo pro huius verbi (Baronis significatione) scias, apud Grammaticos hoc nomen pro stolido, & inepto designari, *Cicero lib. epist. fam. epist. 161.* vbi inquit ille Baro putabat se quæsiturum. In iure feudorum hoc nomen non reperitur, sed magni Valuasores, vèl Capitanei, aùt Proceres nominari solent, vt in *cap. 1. de his, qui feud. dar. poss.* Sed prætermissis multis etymologijs, & deriuationibus, duæ se-
6 quentes magis receptæ sunt: Grecè hoc verbum, hominem fortem designat, inde Baro, Vir magni corporis interpretatur, & fortitudinis, *Alber. in Ditionar. Afflict. tit. qui feud. dar. poss.* *Camerar. in cap. Imperialem fol. 3. lit. B.* & hoc nomen ab effectu deuenit, quia feudatarij sunt Principis milites, & supra alios milites fortiores esse debent, *cap. si quis miles de consti. Lothar.* imò Barones sunt plusquàm milites, *And. in cap. 1. n. 23. de cap. qui cur. vend.* ac potentes dicuntur, vnde *Sess. decis. Arag. 1. n. 41. & Bonadigl. lib. 2. cap. 8. n. 37.* aiunt, Barones in Hispania vocari, etiam ricos, idest diuites, quia diuitijs eos abundare oportet, vt potentes Regis milites dici queant: Et propterea in iure feudorum mutus, aùt alitèr imperfectus feuda tenere non potest, *tit. An mutus, aut imperf. & tit. de Vas. decrep. ætat. & Reg. Tapia in const.*
7 *Officia de Officialib. n. 17. & decis. 6.* quæstionem excitat, an talis feudatarius per substitutum seruire possit, non obstante
8 personæ, a natiuitate, vel casu inhabilitate, vel sit feudo priuandus, & locus alij immediatè successuro detur? de qua latè per *Capic. in inuest. fol. 64. Tes. q. 62. Gizzarell. dec. 44. Staib. conf. 39.* Alij dixerunt potiùs Hebraicam attendendam esse designationem, vbi Baro filius interpretatur, quæ etymologia conuenire videtur, quia
9 prima infeudationis origo ex Imperatorū, & Regum filijs orta fuit; nam solùm primitus filius Regis creari poterat, *c. licet, de voto*: cum Regnum duos rectè non capiat, *Andr. in cap. Imperialem, §. præterea de probib. feud. alien.* proptereà Rex de aliquibus Ciuitatibus, & terris cum suis introitibus, & simplici iurisdictione tantùm, nō autem cum prærogatiuis, quibus hodie decorantur Barones, secūdo genitos filios infeudabat, & sic quia filij dūtaxàt Principis infeudabantur, ab istis, initium, origo, & feudorum cōsuetudo, cœperunt. nàm Romanorum tempore, antè Imperij trāslationē feuda non aderant, indè feudorum
10 cōsuetudines, prò lege allegandas nō esse, multi dixerunt; legē tamen hodiè in feudi materia, & non extrà sortiuntur, *Andr. in*

 prælud.

prælud.feud.n.25. sicq; ob originē Baro, filius nuncupari solebat. Prima tamen deriuatio est magis approbata, cum hodie feuda non solùm Regum filijs secundo genitis concedantur, sed quibuslibet ob merita, &
11 ob pretium dantur, redacta enim sunt venalia, & qui maiores habet facultates, maiora feuda, & dignitates, siuè nobilis sit, siuè ignobilis obtinere poterit Aluar. in cap. 1. quis dic. Dux. Capic. in inuest: vers. no-
12 bile Ius, in prælud. feud. nu. 119. & quamquam multi voluere, feuda, & dignitates pecunia obtenta veram non conferre nobilitatem, cum ob seruitia, vel ex gratia benemeritis essent concedenda. Ann. sing. 166. Reg. de Pōt. de potest. Proreg. tit. de elect; Official. §. 8. n. 20. & infr sing. 178. & non esse verè feudum quod pecunia obtinetur, tenent. Bal. Aluar. & alij in proæm. feud. hoc tñ validissimis rationibus cōfutatur à Camer. in cap. Imperialem §. præterea Ducatus f. 97. exlij. Q. 1. iuxta notabilē tex. in l. Titius ff. de obseq. à liber. vbi manumissio beneficiū etiam dicitur, & si pecunia intercedat, vndè ille libertus ad omnia obsequia tenetur sequitur de Curt. in suo diuers. feud. fol. 35. à n. 42 fol. 80. nu. 4. & fol. 83. a nu. 7. & quicquid sit, parum de eo curatur, satq; cuilibet est, talia habere priuilegia.

In Regno autem hi dicuntur Barones, qui in terris sibi infeudatis iurisdictionis præheminentiā habent Petr. de pot. Princ, cap. 22. sed hoc, dummodò expresse in inuestitura Terra sit in Baroniam concessa; nàm sola
13 feudi quaternati concessio, dignitatem Baronalem non tribuit, nisi præcipuè in titulum Baroniæ data sit, cùm enim sit dignitas, & dignitatum caput, specificè est à Principe, cuius est eam conferre, tribuenda, dùm ab eo fluit, & refluit, l. 1. §. tandundem ff. de officio Præf. alias si sinè Baroniæ qualitate Terra, vèl Castrum concederetur, ille feudatarius, non autem Baro diceretur Andr. in Constit. si quis Baro, & in cap. 1 nu. 22. de cap. qui cur. vend. & probatur ex verbis Const. vt vniuersis ibi Barones, & eos, q à nobis feuda tenēt. Capic. in Inuest. vers. fe-
14 datarij R. de Ponte cons. 57. nu. 35. Anna cōs. 44. nu. 60. altero modo quis Baro creari potest, si Rex feudatariū aliquē ex terris ei infeudatis alteri subinfeudare pmittat, & sic habeat sub se feudū quaternatū, q alius tenet tūc ob subfeuda, quę ab eo tenentur, ille tacitè efficeretur Baro, Andr. vbi supra nu. 21. Gramat. cons. cit. 68. quæ Conclusiones feudi iure non probantur, sed ita in Regno ex obseruantia, quam nostri Reges comprobarunt, cōstitutū reperitur Andr. in cap. 1. de Consuet. rect. feud. Afflict.
15 in Constit. si aliquis Baro & in Gallia obseruatur, vt non dicatur quis Baro, nisi decē sub feudatarijs habeat, sicq; Dux decem Comites, & gradatim, vt refert Frece. lib. 1. tit. 2. de subfeud, Vnde labuntur asserentes, terram cum Vasallis habenti sufficere, vt is Baro nominari possit, nàm non om-
16 ne quaternatum feudum dici potest Baronia, vt supra diximus: extra dictos casus, quis non dicitur Baro, itaut in benigna, vel pænali Baronis appellatione propriè comprehendatur, licet maxima possideat feuda, vnde Afflict. in Const. Comites & Gramat. cons. 68. aiunt, cum tex. dicat, Baronibus esse dandum adiutorium in casibus in Const. quamplurium taxatis, illud non esse ad feudatarios trahendum, quæ opinio an sit sectanda? dicam infra prag. 1. nu. 67. similitèr Gram. dec. 34. nu. 4. & Capic. in Inuest. vers. prærogatiuæ fundant, feu-
17 datarios Constit. Prosequentes, priuilegio non frui, quæ constitutio ad Crimi-
18 num probationem contra Barones statuit, testes burgenses minores octo n[illegible] esse, quatuor milites, aut duos pares, quamquā hæc prærogatiua ab aula recessit, & iuris dispositioni, Iudicisq; arbitrio delicti probatio etiam contrà titulatos admittitur Frec. de subfeud. tit. de differ. feud. quater. reg. dist. 4. n. 9. Idē procedere asserāt in materia Const. Vt vniuersis, quæ in decidendis contrà Baronem causis, Baronum requirebat interuentum, sed ea Const. ad feudatarios non extenditur, cum dispositiones feudales strictè sint interpretandæ, & propriè, non autèm extensiuè, vel comprehensiuè; Andr. in d. cap. Imperialem 3. col. de prohib. feud. alien. & in prælud. q. 5. licèt hodie ali-
19 tèr etiam seruetur, cum per Rit. 46. Magna Curia sit Baronum, & Titulatorū competens Iudex, & cū restricta sit ad M.C. absq; Paribus talis prærogatiua, alij Iudices inferiores se intromittere non debent; Verùm quādo condemnantur Barones propter læsæ Maiestatis Crimen, ob quod eorum feuda ad Dominum deuoluuntur, sententiam cum Parium interuentu promulgari videmus, iuxtà dictam Constit. vt vniuersis, & Stylus iste dependet ex cap. 1. de contr. feud. apud Par. term. & ex cap. 1. de contr. inter Epis. & Vas. vbi feudorum controuersiæ, eorumq; priuationes coram Cu-
20 riæ paribus sunt agitandæ; Neque Barones carcerari possunt nisi Principe consulto Auend. de exeq. mand. cap. 11. nu. 4. vt & in Regno practicari videmus, & idem cū officialibus maioribus, seù Præsidibus, & Prouinciarum Auditoribus obseruatur, imò, & cum Gubernatoribus, & Iudicibus Regijs, nàm Proregi referri debet, antequā M.C. vel Reg. Aud. ad carcerationem procedant, R. de Pont. de potest. Proreg. tit. de assentib. §. 7. Quam prærogatiuam in carcerando, & citando non semper cum simpli-
21 cibus feudatarijs, sed tantū cum Titulatis

practi-

practicari videmus, infrà *sing.* 148. quorũ titulatorum multas prærogatiuas recensere *Doct. in tit. quis dic. Dux. Mar. Ant. Surg. de Neap. illustr. cap.* 23. *Mastrill. de mag. lib.* 4. *cap.* 13. ad quos te remitto, si beneficia, quibus tam iudicialitèr, quàm extrà, Barones, & Titulati decorantur, recogno-
22 scere velis, vt ex prædictis nominibus Baronum ad nostræ rubricæ explicationem, perfectam habeas cognitionem.

Cõsequtiuè videndũ est, an sub appellatione Baronum in huius nostri tituli dispositione, Comites, Marchiones, & Principes cõprehendãtur, & videtur quod non; ex no-
23 minum diuersitate quæ diuersos producit effectus *l. si idem C. de Codicill. l. à Titio ff. de furt.* & extentio non fit de minori ad maius *l. quæritur de stat. hom. l. Papinianus ff. de minor.* vndè eum Comites, Marchiones, & alij sint maiores gradu, quam Barones, extensio dari posse nõ videtur, vt dicti Titulati sub nostro titulo de Baronibus comprehendatur, *Gemin. in cap. fundamenta §. fin. de elect. cap.* 6. Attamen Comites, aliosq;
24 Titulatos comprehendi nos dicimus: nàm istud verbum *Baro* stat, vt genus, sub quo omnes species includuntur, *l. fin. § fin. ff. de trit. vino, & ole. leg.* & Baronia est scala, & Regalium dignitatum caput. Hinc fuit hæsitatum, an in Baroniæ alienatione, prout in alijs feudis titulatis, Regis requiratur assensus ex *prag.* 4. *§.* 9. *tit. de feud.* vel Proregis sufficiat assensus, prout in cæteris feudis alienandis, & Regis assensus requiri videtur ex verbis *d. prag.* & quia, vt
26 diximus supra *nu.* 13. Baronia est titulus, sicut Comitatus, & iura in regalibus dignitatibus loquentia in Baronia locum habẽt *Frecc. de subfeud. lib.* 2. *tit. de diff. feud. reg. nu.* 6. *Mastrill. de mag. lib.* 4. *cap.* 2. *ex nu.* 45. & assensum Regis requiri, firmat *Reg. de Ponte de pot. Proreg. tit. de assens. reg. ex n.* 5. & *cons.* 57. *nu.* 15. & 35. & ad rem nostrã redeundo, quia posito genere, veniunt species, Titulati sub generali nostro titulo de
27 Baronibus comprehendi videtur, siuè istæ regales titulorum dignitates sint personis siuè locis concessæ, cum hi tituli duplici modo à Rege conferantur, & valdè intèr se differant; nàm si personæ titulus tribuatur, cum ea finitur, & ad hæredes non transit, secùs si loco: nàm ibi videtur affixus, & transit ad heredes *Andr. in cap.* 1. *de feud. March. duc. nu.* 2. *Frecc. d. tit. quis dic. Comes nu.* 47. *de Curt. in suo diuers. feud. fol.* 11. *Mastrill. d. lib.* 4. *cap.* 10. *cũ seq.* & in dubio quãdo concessio personalis, vèl realis dicatur, & ex quibus verbis dignoscatur latè *Barbos. in l. quid tale ff. solut. matr.* & cum ad nostrum non pertineat, non insisto.

Dico igitur, ꝑ adeptũ titulũ Barones nõ al-
29 terari. Titulati n. per acquisitã dignitatẽ, Barones esse non desinunt, instar monaci, qui licèt Abbas, vèl Episcopus efficiatur, monacatus tamẽ regula non exuitur, *l. Ius Senatorum. C. de dign. lib.* 10. vbi Senator in Imperatorem electus, adhuc Senator est, *Boer. dec.* 158. *n.* 6. & Notarius Præsul creasus, talis esse non desinit, *l. præclarum, C.*
30 *de Primic. lib.* 12. & dignitas maior superueniens, minorem, quæ non est incompatibilis, non absorbet, *Præs. de Franch. dec.* 445. & in facto dùm Auditor Prouinciæ Calabriæ assiderem, & durante Præsidis absentia illius iurisdictio mihi à Prorege commissa fuisset, pro absoluto fuit habitũ, me vti Auditorem decernere potuisse, li-
31 cèt Præsides in causis non votent. Et sic quià Baronalis dignitas stat vt genus, Comes dicetur Baro, & sic cęteri, *Capic. in d. Inuest. vers. feudatarij*, inde videmus Duces, & Principes cõmuni sermone, suarum ter-
32 rarum vocari Barones, nec refragatur doctrina *Gemin.* in contrarium allegata, nam respondetur, esse verum, Baronum appellatione non venire Titulatos, circa prerogatiuas specialiter sibi ipsis cõcessas, non autem circa spectantia ad commune feudatariorũ officium, & videtur ibi quęstio statuti dirigi Comiti, cuius appellatione Baro non venit; nam posita specie, non venit genus, *l. fin. §. cui dulcia, ff. de vino leg.* & posita maiori dignitate, minor
33 non comprehenditur, *glos. in clem. t. de prębend.* Exindè sub rubrica nostra, eiusq; legibus omnes titulatos comprehendi concedimus.

Posset etiam dubitari, nùm feudatarij feuda habentes quaternata, non autem in Baroniam, sub nostra rubrica contineantur? & secundum ea, quæ supra *n.* 13. diximus, quæstio resoluta videtur; probauimus .n. feudatarios sub benigna, & pęnali Baronũ appellatione non venire, cum de persona ad personã argumentari non valeat, *l. si*
34 *vnus, §. ante omnia, ff. de pact.* Verumtamẽ sub rubrica nostra comprehendi etiam feudatarios, nos asserimus, & non refragatur quod supra posuimus, appellatione Baronum hos non subintelligi, non enim talem impugnamus conclusionem; at quia nostrę pragmaticę in hoc titulo sitę largè loquũtur, & disponũt, & omni iure etiã ad feudatarios extẽdi debẽt, ꝑpterea ista ratione
35 illos comprehendi dicimus; nam statuta, & leges licèt in pręfationibus, & parte narratiua casus maiores, vel minores expressis, comprehendere non sint apta, si tamen in parte dispositiua se dilatent, & amplient, attenditur pars largior, quæ si se etiam ad alios casus separatos, & a pręfatione distinctos, extendendi vim habuerint, rectè fiet extẽtio; insignis reputata est doctrina *Io. Andr.* quam extollit *Domin. in cap.*

cap. quoniam de immun.Eccles. lib.6. & in simili Caple. de prohib.feud. alien. col.8.& in Inuestit. §.feudorum clausulæ,vers.limita. de Pont.cons.2. ex n.449. qua de re licèt vi nostræ rublicę de Baronibus propriè feudatarij non comprehendantur, quia tamē istius tituli pragmaticę contra omnes habentes Vasallos disponunt, & ad Va'a'los releuandos, & eorum grauaminibus,diuino, naturali, ac ciuili iure pugnantibus, succurrendum, promulgatæ fuerunt; proindè eos complecti affirmamus, nam &
36 Reges legibus ligantur; & si nō vi coactiua,quia legibus soluti, tamen vi directiua compelluntur, quæ princeps ad iustū dirigit, l. digna vox, C. de legib. l. ex imperfecto,C.de testam. Accedat, quod hæ pragmaticæ dùm Vasallorum fauorē respiciūt, ipsi eis vti poterint,nam non tàm sunt Va-
37 salli, qui Baronis dominio subsunt,quàm qui sunt feudatarij, & sufficit, dispositionem ad vnum ex correlatiuis dirigi, l. fin.
38 C. de ind. ind. l.fin. C. de cupess. lib. 10.& Dominus, & Vasallus correlatiui dicuntur, Afflict.decis.266. vbi omnes parilitatis, & inter eos correlationis casus notantur: & sic vno posito, alter intelligetur; qua de causa pluries decisum refert Præs. de Franch. dec.541. concesso Baroni cōtra Viduas, & Ecclesiasticas personas priuilegio,licèt Baronis contemplatione,posse
39 Vasallos vti, & à Tribunalibus, vbi tales personæ variauerint,se remitti postulare, etiā si Baro remissionē petere nolit;ratione inquā correlationis, vnus alterius,etiā cōtradicentis, vtitur beneficio, vt seruetur ęqualitas inter Dñum,& Vasallos,qui Baronis iurisdictioni,eius foro renunciando, præiudicare non possunt, ex notab. tex. in l. in sacris, §.fin. C. de prox. sac.scri. lib.12. In alijs autem, cum quibus cessaret illa ratio correlationis,aliter esset dicendū ex tex. in l. si Iudex, 42. ff. de minor. vbi priuilegio sibi competenti ex alterius persona, illo inuito, quis vti non potest.

Item sub nostro titulo non solùm veri feudatarij, verùm etiam improprij includūtur; pro cuius scientia, ne terminos Tyrones ignorent, attendant,feudatarium dici,qui
40 feudum possidet quaternatum, saltem ad annuam vnciarum viginti perceptionem ascendens. Andr. in cap. 1. §. similiter de Cap. qui Cur. vend. & in Const. si quis Baro, & in const. post mortem, Frecc. lib. 2. tit. 1. quæ taxatio potiùs à cōsueta Regni significatione, quàm à feudi natura proficiscitur, vt in simili dicit tex. in l. quod in rerū, §.si quis de leg.1. cum certa ratio assignari non possit, nisi quod ità placitum sit, integrum feudum taxari. Verùm nisi possideretur feudum ad tantam perceptionem ascendens, vt vidi in multis Regni partibus, tùnc ille non verè feudatarius denominabitur, ita vt eorum appellatione ve-
41 niat. nec eorum honoribus in voce danda in parlamentis, & cęteris fruetur,nam cui non conuenit definitio, nec definitum,l.4. §. toties, ff. de dam. inf. aliud inquam est feudum,aliud pars feudi, inde Reg.Camera, ne fiscus adhoha, & seruitio fraudaretur, ad hanc disputationem tollendā,simùl duos in diminutum feudum possidētes aggregare solet, qui vnum feudi perfectum caput repræsentant, insolidū exigit,citat, & simul comparent, & vocem dant,Capic. in Inuest.d.vers. feudatarij, vbi reliqua ad hæc notantur; Isti ergo improprij feudatarij ex rationibus in præcedenti quæstione positis similitèr sub titulo nostro continentur.

Postremò dubitari etiam potest, nùm feminę feuda, Baronias, aliasq; dignitates possi-
42 dentes, sub isto titulo comprehendantur? dic, de iure feudorum fęminas esse feudorum incapaces, cap. 1. §. hoc autem, de his qui feud. dar. poss. quia personalitèr seruire, ac pro Rege pugnare nō possunt, quod feudatariorum proprium est, & maximè quia de iure officia, & dignitates obtinere eis sit interdictum, l.femine, ff. de reg. iur. feudatarij enim iurisdictionem, & merum habent imperium, & ipse ad talia inhabiles sunt, Osasch.dec.26.n.9. eò magis quia iste sexus ad regendum Ineptus est; indè
43 Luc. de Penna in l. pen. C. de prof. lib. 10. ait, si populos regant vuluæ, nō erit gens, quæ non proclamet, cum eorum consilia sint fragilia, vota lubrica, & multos patiantur defectus,quos recēset Viu.dec.246. Hinc Isai.3. inquit, Deum ad populorum pęnam quandoque effeminatos dare dominatores. Verumtamèn in Regno alitèr est receptum, cum fęminę sint habilitatę & factę feudorum, & dignitatum tàm Inuestitura, quàm successione capaces,vt in const.Vt de successionibus,& tàm in rusticis, quàm in regalibus Franch.dec.7. & tàm in antiquo, quam in feudo nouo, Frecc. lib. 2. q.12.n.25. Franch.dec.73.n.25.Et quando nubūt, & feuda dāt in dotem, an adhuc Dominæ remaneant? sunt videnda, quæ
44 notat Camerar. in cap Imperialem, fol. 82. lit.Z. cum seq. tamèn re vera, etsi dominiū aliquod in maritum sine assensu non transeat, ipse tamèn vir simplicem habebit illius feudi tenutam, & fructus lucrabitur, donec vixerit mulier, cum feudatarius fructus eius vita durante vendere valeat, idem Camerar. fol.18. sic Reg. de Pont. de ass. reg. sup. dot. §. 1. in princ. Montan. in cap. Imperialem n.26. 58. & 165. cum seq. alias feudales leges iuris trāslationem super feudo, & commutationem de persona in personam prohibentes,obstarent,& hoc modo

modo est intelligendus *tex. in cap. nuper, de donat. inter vir. & vxor.* & vocabitur
Baro, Dux, &c. habebit vocem ad parlamenta, & omnibus prærogatiuis, quibus
45 est insignita vxor, fruetur, *Guttier. de tut. cap.48.ex n. 31. Cam.de Curte in suo diuers. feud.fol.11.n. 24.* licèt enim de iure vxor
mariti radijs coruscet, *l. fæmina, ff. de senat. l. mulieres fin. C. de senat. lib. 10.* & non e contra, nihilominùs in hoc casu Vir Vxoris radijs illustratur. *Auiles in proæm. Prat. n.11.* quamuis enim virum ignobilem non nobilitet vxor, *Bart. in l. fin. C. de nupt. Io: de Platea in l. mulieri, C. de dignit. lib. 10.* attamen contrarium consuetudine receptum est, *Io: Garf. de nobil. §.1. glos.1. Guttier. vbi supra, Tiraq. de nobil. cap. 18. n. 40. de Ponte in tit. de diu. promis. §. 1. n. 16. cum seq.* qui subiungit, & si de consue-
46 tudine maritus ex vxore titularē recipiat dignitatem, & eius prærogatiuis, viuente vxore illustretur, tamèn ea mortua dignitas finitur; etsi aliud vidimus obseruatum cum D. Tiberio Carrafa, qui adhuc Bisiniani Princeps nominatur, & eius prærogatiuis ex causa vxoris licèt defunctę vti-
47 tur, quam iis ad fecundas eum Principissa Scyllæ conuolauerit nuptias, non tamèn ex ea id deuenit conclusione, quod etiam dignitate finita, idē debeatur honor, *l. fin. C. d priu. eorum, qui in sac. pal. lib. 12.* & quod eundē titulum retineant, ex *tex. in l. his quidem; §. scituras, C. qui mil. pos. lib. 12.* vbi pater non obstante tituli refutatione, eodē titulo refutato, ob pristinum honorē se decorare poterit, *R. Rouit. prag. 1. n. 51. de tit. vsuf. & infra sing. 130. & 179.* Hæ tamèn conclusiones vendicant sibi locum in eo, qui iure suo titulum habuit, fuitq; titulus suis ossibus directè infixus, *Andr. in cap. 1. n. 2. circa finem de feud. Marth.* sed D. Tiberius ex gratia, sua vita durante à S. C. M. in transactione super Bisiniani statu inita, eam prærogatiuam obtinuit, & per priuilegium hoc concedi posse, habetur not. *tex. in l. nupta, ff. de senator.* vnde ad regulam non est trahendum.

Et ad digressa redeundo, fęminæ feudatariæ, vel eius mariti, constante matrimonio, sub nostra rubrica comprehenduntur. Et non est prætermittendum, adeò mulieres
48 ad populos regendos habilitatas esse, vt possint esse aliorum feudorum baliæ, dūmodò sint Matres, vel Auiæ, quibus permissum est tutelam gerere, per *Auth. matri, & Auiæ, C. quādo mul. tut. off. fung. poss.* aliàs expressa requiritur Principis dispēsatio, *l. fin. ff. de tutelis*, quam esse concedēdam, ex multis fundat *Fōtanell. dec. 429. cum seq.* Possunt etiam esse Vicariæ, &
49 procuratrices, Vicarius inquam est eadē persona cum Constituente, & plusquam procurator, *de Pont. cons. 36. n. 54.* & notat *Mastrill.* qui hunc locum allegat *d. lib. 4. cap. 13. n. 207.* & sic eas iurisdictionem mandare, gratias facere, & delicta componere, posse vti ipsi met constituentes valerent, dummodò in specie ea concedātur, *Carauit. in rit. 1. n. 33. Minad. in const. In aliquibus, Bouad. lib. 2. cap. 16. n.65. & 225.* nàm consuetudine, fęminæ dignitates habere possunt, *Felin. in cap. dilecta de maior. & obed.* Sed hinc non inferas, eas ad officia habilitatas intelligi, cum de vno ad aliud, argumentum non valeat, *Ann. alleg.*
50 135. *Mastrill. de magistr. lib. 2. cap. 4.* adeò vt si mulieri officium fuisset concessum, dispensatum intelligatur, eas per substitutum seruire posse, authoritate tamen officij retenta, vt ibi *in fin. & de Pont. d. tit. de diu. promis. in rubrica de pot. substit. n. 3.* in omnem tamen casum, in quo mulieres sunt habilitatæ, vti masculi, sub statutis includuntur, ex regula, masculinum con-
51 cipit fęmininum, vbi eadē vrget ratio, *l. 1. ff. de verb. sign. Gabr. Rom. tit. eod. concl. 5. Tiraq. de retract. §.1. glos. 9. ex n. 177.* cum enim ipsę fauoribus, & feudorum priuilegijs gaudeant, eorum legibus, & culpis subijci debēnt, nam qui priuilegio vtitur illud cum suis qualitatibus damnis; & fauoribus indiuidualitèr obseruare cogitur, *l. 1. §. denique ait, ff. de aq. plu. arc. l. secundum naturam, ff. de reg. iur.* De
52 Prelatis tenentibus feuda à manu Regia, licèt à Principis iurisdictione sint exempti, ratione tamen rei feudalis, feudalibus seruitijs subijciuntur, *cap. verum de foro compet. & cap. Regni Item statuimus, quod Clerici*, & infra *prag. 1. n. 38.* & exinde, in consequentiam infertur, Ecclesias, Prę-latos, aliosq; Ecclesiasticos sub nostra rubrica comprehendi, si feuda laicalia teneāt *Afflict. in const. Comitem.*

Hæcq; ad nominis, & substantię huius verbi nostrę rubricę de Baronibus cognitionem sufficiant, & extra Prouinciam egrederer,
53 si de eorum origine, & dignitate verba facerem, nàm si aduertas, illa prima dictio (*de Baronibus, & eorum officio*) causam essentialem Baronum circà eorum officiū, non autem circà reliqua versari, demonstrat: nàm verbum adiunctum post dictionem (*de*) rei denotat essentiam, *l. 1. ff. ad municip. Surd. decis. 129. n. 15.* Satis putans, quæ de prædictis scripserunt *Lur. de Penn. in l. 1. C. de pet. bon. subl. lib. 10. Boer.*
54 *in consuet. Bituric. tit. de iurisd. Cassan. in Catal. 8. par. consider. 15. Freec. de subfeud. de orig. Baro. Marc. Ant. Surgent. de Neap. illustr. fol. 397.* Et quibus in iure ęquiparētur, an Prouinciarum Præsidibus, vèl Cu-
55 rialibus? vide *Rebuff. in l. 2. C. de Primic. lib. 10.* Nota tamèn, Barones, Officiales perpe-

56 perpetuos, Magistratus, & ordinarios, ac
Regis diri Consiliarios, qui etiam consi-
lio Regem iuuare tenentur, vt *in cap. 1. de*
form. fidel. & Titulati Consiliarij Collate-
rales nuncupantur, itaut ceteris Officiali-
bus Regijs præferantur, *Minad. in repet.*
constit. In aliquibus à n. 44. *Ann. in conf. 122.*
n. 39. alios coaceruat *Mastrill. d. lib. 4.*
cap. 13. n. 13. & eos offendens, regios mi-
nistros offendere dicitur, & indultu gau-
dere non posse, idem *Mastrill. lib. cit. cap.*
15. n. 17. prout e contrà ipsi Barones de-
licta intuitu, calore, aut officij anthorita-
te committentes ab indultu proùt ceteri
Officiales excluderentur, *Capic. latro con-*
sult. 67.

Sequitur in Rubrica (*& eorū officio*) vnde de
dictione (*&*) hic posita quærendum erit,
an demonstret in hoc titulo coniunctiuè
de Baronibus, & eorum officio esse tractā-
dum, vel disiunctiuè, aut implicatiuè? &
hanc dictionem multos fefellisse scias, ob
diuersas naturas, & proprietates, quas ea
57 habet, & nō in vtile erit, cōclusiuè aliqua
adnotari, vndè aduertas dictionem (*&*)
aliquando copulare, & copulatiuum con-
cursum tam in affirmatiuis, quàm negati-
uis dispositionibus requirere, *l. si hæredi*
58 *plures, ff. de cond. instit. Mascard. de probat.*
conclus. 325. vbi discutitur, an gratia co-
pulatiuè cū aliquibus qualitatibus facta,
omnibus non verificatis valeat, & *Tess. dec.*
189. Euer. loco topico 50. Plot. de in lit. iur.
§. 6. n. 33. Aliquando diuersum à præce-
denti effectū operatur si inter diuersa, vel
contraria ea ponatur, vt *ff. de iur. & fact.*
ign. nam hic vuum ab alio separat, *Crem.*
sing. 147. Itē multoties diuidit per portio-
nes, iuxtà *tex. in l. reos, §. cum in tabulis,*
ff. de duobus reis, l. 2. C. si plur. vna sent.
59 vbi si plures obligentur, vel copulatiuè
condemnētur, quilibet pro rata debitum
soluere tenetur, *Afflict. dec. 215. Gram. dec.*
68. n. 9. etiam si sententia obligationem
innouaret, plures cum dictione (*&*) con-
demnando, quia intelligitur pro virili, cū
obligatio fuerit insolidum promissa, *Rom.*
cons. 99. & decisum refert *Trass. de Franch.*
dec. 680. Aliquando verò dispositionem
ampliat, *l. ea tū adiectio, ff. de leg. 3.* & ad-
ducit ad hoc exempla *Plot. loc. præcit.* Itē
non coniungit hæc dictio, quando inter
60 personas ponitur, inter quas charitatis,
& affectionis ordo cadit, veluti si filij, &
nepotes substituantur, priùs enim de iure
vocati filij censentur, & in subsidium suc-
cessiuè nepotes, *Doct. in l. Gallus, §. quidā*
de lib. & posth. cap. 1. de eo, qui sibi, & hær.
Ofasch. dec. 81. Vin. decis. 214. Peguer. dec.
99. & Trass. de Franch. dec. 633. Sed circū-
scriptis alijs talis coniunctio circa nostræ
rubricæ subiectum dispositiuè, seù disiun-
ctiuè ponitur, vt 3. de Baronibus, seù eorū
officio, quod ex pluribus arguitur, rubri-
ca enim nigrum denotat, *Bart. in l. 1. ff. si*
cert. pet. Cumq; in omnibus sanctionibus
huius tituli non tractetur, nisi dē Baronū
officio, non autem de dignitate, eorum
origine, potestate, vèl cæteris, propterea
61 ad superfluitatem euitandam dicendum
est, dictionem (*&*) in vel resolui, insignis
est *glos.* in terminis *in rub. C. de reb. cred.*
& iur. In illo .n. *tit.* penitùs de rebus cre-
ditis tractatur, sed tantùm de iure iuran-
do, sed *glos.* exponit ibi illam dictionem
rubricæ (*&*) pro, vel; ad euitandum ab-
surdum, vnde idē est dicendum in rubrica
nostra dictionem (*&*) pro vel poni, cum
in tituli dispositionibus solùm de officio
ad Barones pertinente, non autem de alijs
tractatur.

Vltimò rubricæ nostræ verba (*eorum officio*)
declarando dico, relatiuum (*eorum*) præ-
62 cedentis sermonis esse demonstratiuum,
Dec. cons. 292. Ias. & Rip. in l. filius fam. §.
Diui, ff. de leg. 1. & Surd. decis. 121. dispu-
tāt, an sit demonstratiuum personale, vel
reale, ad omnia præcedentia, ad quos te
63 remitto: Officium quomodo hic capiatur?
scias, hoc verbum adeò esse genericum, vt
ad maiora, & infima, publica, & priuata
extendatur. Poniturq; pro dignitate, vt
in *tit. ff. de offic. eius, cui mand. est iurisd.* Pō-
nitur pro ministerio vili; vnde Coquus
officium habere dicitur, *glos. in l. legatis*
seruis. §. 1. verbo Coquus, ff. de leg. 3. non
hùc nostræ rubricæ pertinet intentio, sed
verè conuenit cum ipsius officij definitio-
ne, vt pro norma interpretetur, & meta
iuxta definitionem, quam ponit *Luc. de*
Penn. in rub. C. de diu. offic. lib. 11. qui di-
cit, officium esse debitum exequendi, quod
vnicuiq; ex institutis, aut moribus agen-
dum sit: Instituto, & Baronum moribus
nihil aliud conuenit, nisi trium qualitatū
habitus, rectè scilicèt imperādi, regendi, &
iustitiam ministrandi, *Osasch. in proœm.*
dec. Castan. in Catal. glor. mund. d. 8. par.
de quibus omnibus partibus, si animaduer-
tatur, passim in istarum pragmaticarum
repetitione, verba faciemus.

Verumtamèn antequam ad sequentium san-
ctionum explicationem veniamus, vbi de
officio gubernandi multitudinem erimus
tractaturi, præmitto, partium subiectiua-
rum moralis philosophiæ, primam esse
64 illam, qua quis se regit; secunda verò qua
multitudo gubernatur, hanc politicam,
illam verò ethicā nominant *Luc. de Penn.*
in l. 1. C. de Metrop. Berit. lib. 12. Io: Mō-
taign. tract. de parlam. §. hoc reassumpto.
At quia prima valdè se ad secundā cōfert,
necessariam esse dicimus; proindè antequā
ad politicam descendam, admonendos
duxi

duxi Barones, vt studeant seipsos benè regere, vt viuendi normam subiectis prestare possint, qui enim aliena malefacta corrigere vult, se ipsum antea castigare debet *l. iusta, C. de iur. fisci lib. 12. c. porro, 9. q. 6.* nam, inquit ille sapiens, magnam profectò parendi necessitatem suo populo Superior imponit, cum non tantum verbis precipiat, sed exemplo præsit, quæ quidem necessitas non vi, nec ferro subditos impel-
65 lit, sed pudore, timoreq; iniecto, ne ipsi ea faciant, quæ suum Principem odisse vident. Et *Eccles.* nuntiat. Qualis enim Rector populi, tales & ministri eius, &
96 habitantes in terra; hinc est, vt si Princeps hæresi maculetur, reijci debeat, ne subditi eius exemplo etiam maculentur. *Napod. in consuet. rub. Castald. tract. de imp. q. 81.*
67 & nouissimè *P. Ier. Salz. de reg. Princ. lib. 1. cap. 6. dissert. 9.* & si benè considerauerimus visionem *Apocal. 12.* de Dracone, qui cum sua cauda trahebat tertiam partẽ stellarum Cœli, nomine luciferum denotat, qui suo malo exemplo tertiæ Angelorum partis excidij causa fuit, quod omnibus superioribus, qui eorum pessimo exemplo multos ad mala trahunt, appropriatur; Populus enim superiorum vestigia, & mores insequitur, non aliter quam vmbra corpus; vndè *Claudianus* sic cecinit.

Nec tam flectere sensus
Humanos edicta valent, quàm vita regentis,
Mobile cum semper mutatur Principe vulgus.

Non tantùm mali est superiorum peccare (quamquam magnum est de per se malũ) quãtum quod permulti eorum imitatores existant, non enim vitia solum accipiunt, sed ea in subiectos transfundunt, vt *Cicero 3. de legib.* nam à superiore, vt à capite
68 sensus, & motus subditis, veluti cæteris membris per neruos, operationes impartiuntur; & *Ezech. 46. ac Helis. 4. Reg. cap. 2.*
69 vocat Heliam superiorem Currum Israel, & Aurigam, cum superior, vt currus, populi onera vehere, & vt Auriga viam alijs demonstrare debeat, vndè mores boni nunquam satis laudantur in personis populos regentibus, quorum exemplo multitudo refrenatur, & regitur; Quomodo enim superiores, malefactores, adulteros, & fu-
70 res increpare poterunt, si ipsi furentur, vel adulterentur? vt inquit *tex. in l. si vxor, §. Iudex, ff. ad l. Iul. de adult.* Qualiter iustitiam, cuius opus est sanctum, & sacrum; ministrare valent, vt in *l. leges sacratissimæ C. de legib.* si ipsi in impura, & contra legis dispositione fuerint, & ideò *Salom. Prou. 25.* dicit, *Aufer impietatẽ de vultu superioris & firmabitur iustitia thronus eius;* & Deuteron. dicitur: sic vitam superior dirigere debet, vt subditis norma sit, & exemplum virtutum, nam superioris mores, certa animi inductione, magis in iusto officio subiectos retinent, quam vel pęnæ, vel magna præmia, cum exemplis homines plusquam alijs ad præclara excitentur, & tot mortibus digni sunt, quot perditionis exempla ad subditos transmittunt, *cap. quicumq; & cap. præcipuè 11. q. 3. Luc. de Penn. in l. exemplo, C. de decur. lib. 10. & Paul. ad Timot.* qui sibi, & domui suæ pre-
71 esse nescit, neq; alienis superesse idoneus erit: & postremò, si originem, & causam
72 quare superiores fuerint introducti, intueamur; pro regendis, & gubernandis hominibus id fuisse non hęsitatur, & ideò dicunt DD. præpositi, eatenus leges, & statuta valere, quatenus iusta, vtilia, & proficua erunt, *Vasq. controu. cap. 1. & seq.* quomodo autem superior circa seipsum regere debeat, & quæ ab eo sint fugienda, multaq; alia cumulat *Luc. in l. si vacantia, C. de bon. vac. lib. 12.*

Quoad verò politicam circa regendam multitudinem, aliqua præcipuè similitèr adnotanda duxi, legum, sacrorum Canonũ, & Historiarum authoritate roborata, nostrum intuendum scopum circa officium iustè imperandi, regendi, ac iustitiam ministrandi, vt supra dixi. Non desunt qui sub vulgari, & latino idiomate de Principum regimine scripserunt, vt est videre apud *Io. Bapt. Pignam. August. Suess. laur. Griman. Cassan. in Catal. par. 2. conf. 2. cum seq.* Illi in morum lautitia, in bellandi iudicio; ac in duellandi modo. Nos autẽ quomodo subditi in pace, & iustitia regãtur, aliqua notanda, & præcipua adducemus, & maior pars officij superioris est, ipsum officium retributionis iustitiæ suum cuiq; tribuendo, quæ iustitia à cęlo prospexit, iuxta dictum *Psal.* quam Deus dedit in manibus potentium, vt malorum cohiberetur audacia, & bonorum gressibus tutę essent semitæ, *cap. in apibus q. 7.* quæ iustitiæ virtus, & vtilitas, cuius sit necessitatis experimur, vt non aqua, non igne, non hoc, quo spiramus aere, magis, quam ipsa egeamus, nam sicuti elementa illa ad naturalem vitam; sic ista ad ciuilem summè nobis oportuna sunt, sine qua iustitia, Regna, & nationes, latrocinia esse dicuntur, vt inquit *Io. Andr. in proœm. decret.* Ex ea .n. vnicuiq; ius suum tribuitur, & vnum quodq; delictum certa, ac præscripta afficitur pęna, *l. 2. ff. de orig. Iur.* Quid multitudini gratius, quam oppressis opem ferre, & afflictos releuare? Etenim vt iusta sit, suos habere debet Comites, clementiam v3, & sapientiam; Clementia .n. iuris rigorem temperare debet, Sapientia verò considerare debet facta, tempus, locum, personas, & alia, quæ sunt iustæ miserendi causa, vel rigidè procedendi, de

quibus verba facicmus infra *preg. 6.* Et ad hunc scopum tendebant illę sculpturæ, quas mysteriosè Salomon inter tres angulos basium mare sustentantium, figurandas curauit; Erat enim in ipsis basibus ex vna parte aspectus Cherubim, ex alia leonis, ex altera verò bouis, mare ab illis sustinebatur (hęc erat figura (figuratum mare, mundus est, iuxta dictum Prophetę hoc marę magnum, & spatiosum est, aquæ sunt populi multi, iuxtà illud, aquæ multæ populos multos designant; Bases sustinentes mare sunt superiores, vti Barones, Comites, & alij Magnates populos regentes. In illis basibus illę tres imagines sculptæ fuerunt. Cherubim pro sapientia ponitut; bos pro elementia, & mansuetudine; leo verò pro iustitia pingitur: harum vna si careat superior, vtiq; iustus, & sustentabilis non dicetur (exempla) In Sapientia Salomon matrum contentionem de filio diuidendo iudicauit. *cap. afferte, de præsumpt.* In clementia iudicauit: Dominus adulteram mulierem. *Mulier, nemo est, qui te accusat, nec ego te condemnabo.* In Iustitia iudicauit de tributo: *Reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo.* Vndè iuxtà facti qualitatem iustitia exerceri debet, quandoq; in rigore, aliquando verò in elementia, vt dicam infra pag. 6. qualitèr cum sapientiæ condimento causæ erint iudieandæ; nam si nimis mollis erit superior, iniustus dicetur; si rigidus, erit tyrannus; vna igitur aliam informare debet, cum circumscriptione *Luc. de Penn. l. 1. C. de desert. lib. 12.* & eisdem verbis nouissimè *Mastrill. de Mag. lib. 3. cap. 2. n. 50.* hunc locum allegando vtitur: Princeps. n. insipiens, populum suum perdet, & verè nullus est, cui sapientia magis conueniat, quam Principibus, quorum doctrinę tot, tantisq; prodesse poterunt, vt *3. Reg.* Sapientis enim est puniendi, & miserendi locum cognoscerę. Iustitia namq; ideò talis denominatur, quia iustè, & æqualitèr omnibus exhiberi debet, sicq; iudicetur magnus, vti paruus, vndè ijs tribus virtutibus studere debet, qui Principem iustum se profiteri cupit, & si eius basis altera figurarum carebit, manca dicetur; fuit primò loco Cherubim sculpta figura, quæ sapientiam designat (vt dixi) & hæc est reliquarum dux. Aduertant Patres Illustrissimi, qui filios successores feudatarios, & Vasallorum futuros Dominos habent, vt à teneris annis studijs, laboribusq; ij se assuescant, nam cum postcà admonitore careãt, mala Aulici suggerẽt, sed boni Comites doceant quid sit honestum, quid expetendum, quidq, noxium sit fugiendum. Ideò *Veget. tract. de re milit.* ait, nullus est, quem oporteat vel plura, vel meliora sci-
re, quàm superiores, quorum doctrina tot
subditis prodesse debet, vt enim in naui-
gatione nauclerium, cui clauus commis-
73 sus est, cęteros peritia gubernãdi, vigilia,
& fide antecellere oportet, sic eum, qui
Principatum gerit, reliquos sapientiæ do-
tę, qua omnia moderantur, præcellere
debet. Hinc Alphonsus Aragonum Rex
prudentissimus, cum audiret ex aulicis suis
quendam dixisse, non decere suum filium
literis insudare, exclamasse fertur, eam
vocem beluæ potiùs, quàm hominis, tanq;
sine rationis iudicio prolatam. Quid erũt
Principes sine literis? inquit, nisi organa
74 sine voce, quibus si alij spiritum non in-
sufflent, sonitum dare non poterunt. Co-
gnoscere res gestas veteris memoriæ ordi-
nem tenere, exemplorum antiquitatis no-
titia abundare, scireq; quibus artibus, qua
disciplina, quibus moribus imperare quis
debeat, & publicè, priuatimq; pręesse, quo-
modo sine literarum sapientia satisfacere
75 poterint? iterum ergò admonendos patres
dico, vt dum suorum filiorum animus est
tener, & ad quamlibet impressionem reci-
piendam facilis, optimis præceptoribus
eos erudiendos tradant, & nõ otijs, ludis,
cęterisq; quibus molles patres infortuna-
tos liberos irretiri non curant.
Postremò etiam obitèr ad reliquas Baronum
partes officij imperandi, & regẽdi aliqua
spectantia præmittamus, super quibus per
multa adduci possunt, sed vtilibus ad no-
strum institutum pertinentibus ero contẽ-
tus. Et primo valdè necessarium, & per-
77 tinens ad principes est, vt tanquam boni
pastores super suum gregem inuigilent.
Arist. 1. lib. Œconom. Nota tamen prin-
78 cipis appellatione in materia regẽdi om-
nes ad regendũ subordinatos venire, *Vasq.
in præf. controu. n. 167.* nam larga est si-
gnificatio, maximè enim expedit, præsidẽ
esse vigilem, & expergisci priùs dominũ,
quàm seruum decet, vt singularitèr *Andr.
in cap. Imperialem, §. præterea, n. 80. de
probib. feud. alien.* dicens, culpam Baroni-
bus esse tribuendam, si subditi oppriman-
tur, vel malè à suis ministris gubernentur,
80 nam ipsi peruigiles esse debent, quæ do-
ctrina satis commendatur, & peculiare
dominorum esse debet, subiectorum com-
moda inuestigare, eorumq; vitijs, ac deli-
ctis occurrere, ad *tex. in cap. 1. de off. ord.*
itaùt per hanc gubernandi vigilantiam
similes Deo reddantur, dicit *tex. in §. cũq;
Deo, Auth. vt Iud. sine quoq; suffrag. & Bel-
lug. de reg. Princ. rub. 8.* & Principatus
Romanorum præ omnibus ex magna vi-
gilantia benè administrãdi, laudatur, pro-
priorum enim commodorum obliuiscebã-
tur, vt legimus de Anaxagora, qui dum
suas possessiones desertas reperisset, respõ-
dit:

dit: Non esset saluus populus, nisi istæ pe-
rijssent, *Aug. de Ciuit. Dei lib. 2. cap.* 18.
Adde vigilantiam ad aliam spectare figura
bass faciei Bouis, qui est animal necessa-
rium, vtile, & mansuetum. Sic superior
inuigilare debet, vt cum omni mansuetu-
dine præsit, nam omnes Principatus, Re-
gna, Potentatus ob publicam ipsorum ci-
81 uium vtilitatem, non in Regētium com-
moda inuentos, creatos, acceptos, & ad-
missos fuisse, communi philosophorum,
legis latorum, & Sanctorum sententia te-
statum est; & *Cicero lib. 1. off.* ait. Vt enim
tutela, sic Reipublicæ administratio gerē-
da est ad vtilitatem eorum, quibus cōmis-
si sunt, non ad eorum, quibus est commissa,
*Arist. lib. 5. Ethic. Boer. de auth. mag. Consil.
n. 131. Luc. de Penn. in l. militaribus, C. de
decur. lib. 10. D. Thomas in opusc. 21. ad*
82 *Ducissam Brabantiæ*, ibi: *Regnum non prop-
ter Regem, sed Reges propter Regnum.* Et Rex
in hoc a Tyranno differt, quia ille ad bo-
nū publicū, & commune commodum, hic
83 verò tendit ad proprium: Regē enim, &
leges ad Vasallorum vtilitatē sunt intro-
ductæ, vt Ducatum alijs præstent, *Sot. de
Iustit. & Iure q. 5. art. 1.* quisnam absq; di-
rectore viarum discrimina securus vagari,
& quis sine præceptore disciplinam addi-
84 scere poterit? sic nulla Prouincia, nullus
exercitus, Communitas, Congregatio, abs-
que Duce, Capite, vel Rectore esse potuis-
set, quo indocti instruantur, simplices di-
rigantur, boni custodiantur, pusillanimes
foueantur; superbi reprimantur; exceden-
tes corrigantur, mali puniantur, & cuncti
à quacumq; oppressione defendantur; hæc
creandi magistratus, Superiores, & poten-
tatus, fuit origo, & causa *Arist. lib. 4. & 6.
polit.* Non sic hodiè, multi enim (pace ta-
men bonorum) se ditari, suosq; introitus
quotidiè augeri intendunt, & quia in hoc
vigilant, pessimum mali regiminis, & vas-
sallorum depauperationis signum prębēt:
Doct. similitudinem adducunt lienis, seù
milzæ, qua crescente, cætera corporis mē-
bra decrescunt & proindè experientia do-
cet, tales auaros Dominos non attendere,
nisi ad suorum vassallorum excoriationē,
quod satis iniquum est auditu, ipsis enim
est pauperū cura tributa, ne illi oppriman-
tur, & vt quilibet suo sit contentus, *cap.*
85 *fin. de reg. iur. lib. 6.* & dùm ipsi custodes
oues deuorant, & nullam curam de eis ha-
bent, quantam mereantur pœnam, in alio
sæculo videbimus. Hinc *Ezech.* 22. Princi-
pes facti sunt hodiè quasi lupi rapaces, qui
miserarum ouium, quas ad custodiendum
Dominus eis tribuit, sanguinem effundūt,
& deuorāt, sed rationem recipient. *Luc. de
Penn. C. de super intend. l. fin.* & proindè aua-
86 ritiam superiores fugiant, vti causam, &
tot tantorumq; malorum, & mali regimi-
nis radicem *cap. quia radix de pæn. dist. 2.* &
infra *prag. 3. n. 33.* laudantur ij potius ex li-
beralitate, & charitate, qua populos sibi
deuotos reddunt, nam pęna, & pręmia sub-
ditos ad superiores amandos impellunt,
ita ut euidentibus se periculis exponant.
87 *Franc. Marutpt dec. 81. par. 1.* Hinc Reges
nostri ex liberalitate plusquam alij laudā-
tur, & videmus ex tot amplis infeudatio-
nibus, quæ primæuo iure, & sub alijs do-
minijs tam strictè procedunt; vt in princi-
pio dixi, & refert *Cassan. in d. cat. glor. mun-*
88 *di p. 2. & Plato* dixit, Principis auaritiam
potissimam esse Imperij subuertendi cau-
sam, ideò Tiberius Cęsar Pręsidi noua tri-
buta suadenti scripsit, Apollinem oraculo
edidisse Lacedemoniorum gentes eorum
auaritia perituras; & si quis priscorem ex-
cutiet annales, & veterum monumenta re-
uoluet, quāplures ex immodicis Principū
exactionibus ortas fuisse seditiones; &
multorum populorum animos a suis Su-
perioribus alienatos reperiet; Hinc Sy-
racusanus cum pecuniam à subditis pro
iusto bello exigeret, & murmurantes cer-
neret, imperialia ornamenta vendidit, au-
reaq; pocula, vxoris vestes, cæteraq; doni
sumpsit, dicens, Prædonem potiùs, quam
Principem nominandum superiorem, in
emungendis pecunijs subditis molestum,
& alia exempla nouissimè adducit *Gasbar
Klock, de Ærario lib. 1. cap. 1. ex nu. 90. &
lib. 2. cap. 103.* & Cyrus à Creto amico in-
culpatus, cur vasallis collectas, vectigalia-
que non indiceret, vt thesauros pro Regni
necessitatibus reconderet? Respondisse
traditur: Quot pecunias quæsiturus crede-
ret, si suum consilium fuisset assecutus?
qui magnum numerum illi præscripsit, &
tunc Cyrus amicos suos Imperij adire ius-
sit, subditis nuncians sibi necessitatem ali-
quam prestò esse, vt mutuas sibi pecunias
dare contentarentur, qui spontè vltra nu-
merum a Creso taxatum, duplicatum the-
saurum breuitèr recondidit, tuncq; voca-
uit Cræsum, dicens, vide, si thesauros tuo
consilio quęsiuissem inuidiam nunc, & odio
cunctis subiectis essem; sed dum amicos
subiectos ego diuites reddiderim, hos mihi
thesauros, & custodes simul semper habui,
& bonorum meorum longè fideles, quam
stipendiarios; verum Principis liberalitas
moderata esse debet, nam nimiæ largitio-
nes in Reipublicæ damnum vergunt, quo-
rum exempla recenset *Gasbar. Klock. de
Ærario lib. 2. cap. 44. cum seq.*
In Regnantibus etiam affabilitas florere
debet vt sui copiam libentèr faciant; om-
89 nibus audientiam præstando, eorumq;
querelis succurrendo, nec omnia per suos
ministros expedienda curent, cùm a com-

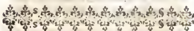
muniter accidentibus illospotius, quæ sua, sunt, quam quæ aliena quærere videamus. Exempla dant Imperatores, Reges, & alij, qui certis hebdomadæ diebus omnes audiunt, & sui copiam præstant, quod publicam letitiam nominat, *tex. in c. de public. læt. lib. 12.* & exinde scribitur, 90 propter affabilitatem Alexandrum Magnum summoperè à populis dilectum fuisse itaut vniuersum penè orbem possi-91 dere meruisset. *Luc. in l. militię C. qui mil. nō poss. lib. 11.* Indè Alphōsus Aragonū Rex a suis monitus, vt ab hoc caueret, nè nimia lenitas contemptum pareret, magis respondit cauendum, ne seueritas, & superbia inuidiam concilient, & exitij mihi periculum; & Senatus Romanus hac præcipua virtute floruisse dicitur, qui cum Chartaginensiū legati in Vrbe venissent, ad suos captiuos redimendos, protinus nulla accepta pecunia, sed maxima humanitate iuuenes ferè tres mille reddidit, itaut Legati obstupefacti dixerint: O benignitatē, ô affabilitatē regiminis Romani, ô etiam nostra suprà vota felicem legationem, cum tantam benignitatem manu contrectauerimus; Hinc de Saluatoris nostri laude canitur ab Apostolo: *Apparuit benignitas, & humanitas Saluatoris nostri, nō ex operibus iustitiæ, quam fecimus, sed secundum magnam misericordiam suam.* Et ipse 92 proprio ore dicebat: *discite à me, quià mitis sū, & humilis corde.* Et proindè faciles aditus esse debent ad Principes; & hinc *Plin. in Traiani laudem* dicebat, nulla in adeundo difficultas; nulla in respondendo mora, statim omnes expediuntur, legatorum 93 turbe fores non obsident, nam nihil tantū odij concitat, quàm asperitas, & Superioris mora. Et nemo tristis à Principis facie discedere debet, vndè pauperculam Philippo Macedonum Regi in subsellio stanti supplicationem dedisse fertur, & tunc otiū sibi esse respondenti, eam replicasse, noli imperare, si nō vis omnibus promptè audientiam præstare; quæ responsio Regem subsistere fecit, & ait: *Vasa est mihi vox ista,* 94 *vti de Cælo tonans,* sic Principem decet; & Vespesianus cum graui morbo vexaretur, legationes audire non cessabat, & admonentibus amicis, vt sibi parceret, respondit: Imperatores stantes, vigilantes, strenuosq; mori opertere; sicq; vitę pernecessarium est subiectorum necessitates, & supplicationes audire.

Multumq; Superioribus confert, in ore veritatem habere, vt *Prou. 16.* non decet Prin-95 cipem labiorum suorum esse mendacem, *& Bened. in cap. Ranutius de test. nu. 43.* in istos magnates à veritate aberrantes, & hodie vnum, cràs verò aliud contrarium promittentes satis inuehitur, & nil est, quod lumine clariùs fulgeat, quā simplex veritas, & nō duplicata loquutio *l. Epistols inter claras, C. de Summ. Trin. & fid. Cath.* quid. n. laudis, aut gloriæ nobilis habere poterit, qui mendax, aut infidelis sit? Quid turpiùs, quam fidem fallere? *Bened. præcit.* 96 *loco n. 18. vers. Testimentum,* sibiq; multum gloriæ comparant, si virtute, & integritate præditos defendant, exaltent, & præmientur; impudicos verò, & malos expel-97 lent, ne boni, & sapientes stent retrò, mali autem in Consilio sedeant, vt 10. *nu. recedite à tabernaculo impiorum, nè innoluamini in peccatis eorum;* Quod vitium hodiè malis Superioribus satis imperat, vt videmus, remuneratio verò, & pecunia non æqualitèr intèr subditos sunt distribuenda, vt insipidè multi dicunt, Superiorem esse iustum, & non vni plùs, quam alteri inclinare debere, nam hoc est verū circà iustitiæ, & punitionis delictorum merita, nō circa reliqua, Deus naq; speculū, ac norma nostræ vitæ præmia, & merita iustè confert, & Saluator noster in Montem Thabor nō omnes discipulos, sed aliquos dilectos, Petrum scilicèt, Iacobum, & Ioannem assumpsit, vt *Aug. in Reg.* non æquale omnibus, qui non æquè, sed vnicuiq; prout meruit, & adde *Vasq; in præfat. nu. 81.* exemplo Solis, qui palatij faciem suis illuminat radijs, non tamèn æqualitèr omnibus fenestris lumen impartitur, sed minoribus mi-98 norē, maioribus verò maiorē, iuxtà eorū capacitatē: Sic & Superior gratiā, & præmia secūdū gradus, & personarū cōditionē distribuere debet; fugiant etiā adulatores, 99 & veritatis amicos amore prosequātur, vt aduertūt *Petr. de pot. Princ. cap. 3. n. 5. Vasq; in præfat. num. 4. Gabed. dec. 74. n. 5.* sed proh dolor! hodie regularitèr hi adulatores amore, & beneficio afficiūtur, veri autèm sectatores odio habētur; Veritas. n. odium parit; iuxtà illud Apostoli, *ego inimicus factus sum vobis verum dicens,* & multa ad hæc cumulat *Luc. de Pen. in l. quoties C. de naufrag. lib. 12.* & nouissimè *Gasbar. Klock. de Ærario lib. 2. cap. 105.*

Necessarium etiam eis reputatur, sapientiū 100 consilio negotia expedire, & statuere, *l. humanum C. de legib.* non enim suo sensu abundare debent, sed vota capere meliora, *Felin. in cap. 4. de iud. in 6.* & dicam infra *in prag. 1. ex n. 11.* magni. n. interest, Superiorem apud se sapientes, & iustos habere viros: Memorabilis est illa Darij sententia in historia Alexandri dicentis, meliorem esse Rēpublicā, in qua Princeps malus, dūmodò apud eum sapientes, & boni sint cōsultores; quia vnus malus à multis corrigitur, sed multi mali consultores vnum vincunt; & Diocletianus dicebat: Bonus, & 101 cautus Imperator, tamèn à callidis Consul-

fultoribus vęditur; *Vasq; contron. in præfat. nu. 4. Luc. in d. l. quoties C. de naufrag. lib. 10.* sicq; etiam vulgo, vel cuiusq; vanæ voci fa-
102 cilitèr credere non debent, vt Iure consultus *in l. si dictū ff. de euict. & 2. q. 6. cap.* certa ratione, quod vitium sepè mali Superiores incidunt, aures primo præbentes, & Deus duas constituit aures, vt vna pro actore, alia verò pro reo feruetur, facilè enim credere non debent, sed exquisitè omnia discutere, & deliberatè pronunciare, *Luc. in l. Vxor, C. de minor.* debentque pro iusto consilio homines, quos experti sunt, conscientia, & doctrinā exornatos habere, *Petr. cap. 1. quia calūm*niantur Superiores, sed semper culpa eorū ministris, qui a veritate aberrant, iniquè cōsulendo, est tribuenda, *86. dist. cap. tanta,* & dicam infra *in tertia prag.* vbi de electione officialium loquar.

Nequè gustibus, venationibus, musicis, ludis, & similibus nimium vacare debent,
103 cum nimia voluptas sit virtutum extinctiua, *2. 2. q. 6. cap. quicunq; & l. venatoribus, C. de excus. muner.* sic dicitur. Esau ideò malus, quia venator, *glos. in cap. 1. de cler. ven.* recreandus est tamē Principis animus, nam dilatatus, & lætatus; est ad labores, & onera promptior, sed excessus sunt reprehendendi, *Pecel. lib. 1. tit. 22. lib. 2. ordin. Gasbar. Klock. vbi supra cap.* 108. Postremò quia non est meum hic omnes superiorum qualitates, quæ magnum requirerēt volumen, comprehendere, recordor finalitèr dicti Philos. Superior omnibus non debet esse blandus, sed paucis
104 familiaris, omnibus equus, ad iracundiā tardus, ad clemētiam pronus, in aduersis firmus, in prosperis cautus, non lasciuus, nulli nocere, sed omnibus prodesse debet, quæ pauca vtinam seruarētur; & licèt alij multa scripserint, hæc dicta authoritatib' firmata, & non proprio marte excerpta, sufficiant. Et si Superior, ita vt fuit dictū, officium suum impartiatur; felix Ciuitas, Terra, & Regnum, quæ a tali regentur, nam boni superiores a Deo ad populorum dantur solatium, *Andr. in cap. 1. n. 3. de Cap. qui Cur. vend.* & e contra diuinę iustitiæ signum ad subditorum vindictā erit
105 malum imperium, nam diuinæ iustitiæ sunt instrumenta, idem *Andr. in prælud. n.* 34. vt Attila Gothorum Rex Dei flagellum super Italiam; Rex Assiriorum super populum Israelicum, vt Isai. *Vch Assur virga faroris mei, baculus est in manu eius indignatio mea adgentem fallacem, vt contra populum auferat spolia, diuidat prædam, & ponet illum in conculcationem.* Hinc Tamburlanus sęuissimus Scytarum Rex, vt Ottomani tradunt, ab amico Christi fideli interrogatus, cur tot sęuitię, & cur se ine-
106 xorabilem redderet? toruo aspectu respondisse fertur: Putas nè hominem inhoc me esse? Ira Dei sum in terris ad subiectorum perniciem. Hæc ad rubricæ nostræ declarationem, & sequentium explicationem sat erunt, nè rubrica tractatu sit longior, licèt multa alia superaddi possent. Verumtamèn pro complemēto nota. Barones in tot casibus infra passim no-
107 tandis grauantes, sibiq, quod a Vasallis non debetur, vsurpantes, non solum in foro fori vti quid iniustum exercētes teneri, verùm etiam in foro poli mortalitèr peccare, & omnis emendę, & interesse restitutioni obnoxios esse, si quid contra iustitiā exegerint, & extorserint. Esset pro tali assumpto discutiendum, an, & quando legē non seruans, mortalitèr peccet? & cō-
108 clusiuè loquēdo licèt multę sint distinctiones a Doct. tradit. *a in cap. 1. & cap. quę in Ecclesiarum, de const. Ang. & Siluest. in ver. lex. Nauar. in manual. cap. 23. Couar. in reg. peccatum par. 2. relect. §. 2. Boer. dec. 1. n. 7. Vin. dec. 106. Guttier. q. canon. lib. 2. cap. 28. & n. 12. Auend. de exeq. mand. reg. 9. de venat. cum add.* dico omnes in hoc cōuenire, videlicèt, quando lex Ciuilis, vel Canonica, quod commune respicit subditorum bonum, præcipit, contrauenièdo quis semper peccat, *cap. Nam concupiscentiam, de constit.* cumq; omnes sequentes sanctiones sint pro bono regimine, publi-
109 ca vtilitate, & subditorum releuamine, promulgatæ, sinq; super pacis, & regiminis bono, iure naturali, & diuinis præceptis fundatæ, ideò semper, & ad semper obligant, vnde Barones, si gressus suos ad ęternæ pacis viā dirigere intendant, suas in hoc conscientias speculentur, legendo videant, num legē, ac Vasallos offendant, & in via se emendēt, nàm potētes potētèr tormēta patientur, iuxta latè adducta per *Simanc. lib. 3. cap. 2. de republ.*

SVMMARIVM.

1. *Ordo rerum est finis, & omne bonum in ordine, & distinctione consistit.*
2. *Geminatio multum operatur.*
3. *Principis affectum est subiectorum commoda inuestigare, & calamitatibus succurrere.*
4. *Princeps ob vigilantiam, & erga subditos prouidentiam, se parem Deo reddit.*
5. *Omnis Christi actio nostra fuit instructio.*
6. *Princeps subditorum pater vocatur.*
7. *Pater quis non solùm ex generatione, verùm etiam ex cura, & doctrina dicitur.*
8. *Princeps populi dicitur anima, nam vt ani-*

ma

ma corpus viuificat, ità Princeps subiectos viuificare debet.

9 Principatus pro subditis subleuandis ortum habuit.

10 Magnificentia Principis circa quę versetur?

11 Princeps an in legibus condendis, vel arduis explicandis consilio vti debeat?

12 Pontifex an Cardinalium consilium sequi teneatur?

13 Consiliarij sunt Principis membra.

14 Baculum rectum solùm Principes superiorē nō habentes tenent; ad potestatem absolutā demonstrandam; alij verò illud flexum detinent.

15 Lex tanti valet, in quantùm vtilis, & rationabilis sit.

16 Consilium Principi per ministerij viam, non per limitationis modum assistit.

17 Regum Federicum sine hæredibus obijsse refertur, quia suo sensu abundabat, & de suorum sapientium consilio non curabat.

18 Errare nō dicitur Princeps, dùm suorum sequitur consilium.

19 Princeps qualitèr omnia iura in pectoris scrinio habere dicatur?

20 Clausula ex certa scientia soli Principi competit.

21 Assertioni Principis an sit credendum?

22 Principis assertioni in tertij præiudicium, vel in sui commodum, de iure non creditur.

23 Defensiones sunt de iure naturali, ideò eas Princeps tollere non potest.

24 Proreges sine consilio sibi destinato, leges facere non poterunt.

25 Proreges quibus in iure Præsidibus, an Prefectis prætorio sint ęquiparandi?

26 Regnum Neapolitanum de iure vna prouincia dicitur

27 Princeps tantùm Prouincias, & feuda diuidere, vel vnire potest.

28 Prefecti prætorij potestas à Principe etiam Officiali Regnum vt de iure requiritur non administrandi, dari potest.

29 Vicarius, & locumtenens omnia possunt, quę principalis potest, & legati à latere vocantur.

30 Proreges an legibus derogare, vel eas ampliare, vel minuere ex causa possint?

31 Plenitudo potestatis Proregibus concessa nō erit sic plena, prout est in concedente.

32 Proreges ex causa, ex abrupto, & motu proprio contra delinquentes procedendi authoritatem habent.

33 Proregibus multa sunt excepta, quæ eis cōmunicata non censentur.

34 Proreges perpetuos magistratus à Rege creatos suspendere, vel punire non possunt.

45 Prorex an contra Officiales perpetuos informationē capere possit, & Principi referre?

36 Clausula (dans vices, & voces) ad insolita non extenditur.

37 Officiales omnes consilio sibi destinato vti debent, aliàs priuari poterunt.

38 Princeps super Prælatis ab eo feuda non tenentibus, disponere non potest.

39 Ecclesiæ, & Prælati multa in Regno feuda detinent.

40 Ecclesiastici Principis forum pro causis feudalibus ciuilibus, non pro criminalibus sortiuntur.

41 Appellandum est ab Episcopis ad laicos superiores in casibus supradictis.

42 Feudum à Principe concessum, an in allodiū, vel feudi naturam datum præsumatur?

43 Concessio Ecclesiæ licèt in allodium facta, quo ad iurisdictionē, tamèn nō præsumitur.

44 Iurisdictione Princeps se in totum denudare nequit.

45 Episcopus Ecclesiasticum Officialem in feudis à Principe concessis constituere non valet.

46 Clericus statim atq; quis efficitur feudum, vel officium amittit.

47 Milites Hierosolymitani an feuda tenere possint?

48 Feuda quare Ecclesiasticis absq; Regis assensu vendi non possint?

49 Adiutorium Prælatis feudatarijs debitum à charitatiuo subsidio differt.

50 Adiutorium in quibus casibus Prælatis debeatur?

51 Adiutorij taxa Prælatis debita quanta sit?

52 Fructuum ęstimatio tàm in releuij solutione, quàm in alijs fit, prout tribus annis præcedentibus.

Releuium an debeatur, si in anno feudatarij mortis fructus non percipiantur?

53 Adiutorium per focularia à terris ad rationē quinque carolenorum exigitur.

54 Adiutorium Baronibus, ex varijs causis, hodiè taxatiuè limitatis debebatur.

55 Adiutorij præstandi causa finalis quæ sit.

56 Seruitium militare, quod feudatarij Regi debent, adiutorium etiam nominatur.

57 Seruitium militare quantum pro feudo quaternato, vel de tabula sit taxatum, & an augeri possit?

58 Releuium quantum esse debeat, & quæ causa à solutionis defectu excusent?

59 Causa finalis, non autem impulsiua disponit.

60 Adiutorium an Baroni feudum francum possidenti Vasalli debeant?

61 Constit. Regni quam plurimum an sit fauorabilis, vel odiosa?

62 Adiutorium Ciuilis, an criminalis iurisdictionis Baroni debeatur?

63 Baro criminalis est ciuili dignior, & ipse pro vniuersalibus parlamentis licentiam præstat.

64 Baro ciuilis vere dominus dicitur, & ipse Regi fidelitatem præstat.

65 Arma depingere dominium arguit.

66 Arma alicuius magistratus in locis publicis, armis Principis postpositis, imponi non possunt.

67 Adiu-

67 *Adiutorium an feudatarijs feudum in Baroniam non habentibus, debeatur?*

68 *Adiutorium an vsufructuario, vel proprietario debeatur? & an creditori feudum in pignus, vel vxori in dotem retinenti, & an locatori, vel terræ conductori competat?*

69 *Adiutoriũ pro quibus causis deberi refertur.*

70 *Adiutorium quando à Vasallis, persona domini ab hostibus capta, debeatur.*

71 *Legatus Vniuersitatis, si à latronibus, vel hostibus captus fuerit, an ab ea sit redimendus?*

72 *Damnum, si eius Vniuersitatis causa patiatur, an ab illa repetere possit?*

73 *Petere quis non debet, quod contrarium nõ esset postulaturus; & exornatur l. pen. C. de solut.*

74 *Carceratus Baro pro delictis, si soluere non possit, an adiutorium petere valeat?*

75 *Adiutorium an pro filio, vel fratre milite faciendo debeatur?*

76 *Militaria priuilegia an cessauerint?*

77 *Milites Hierosolymitani militum priuilegijs gaudẽt, & an Baronis patri debeatur adiutorium pro suscipiendo habitu?*

78 *Adiutoriũ pro doctorando filio an debeatur?*

79 *Adiutorium Baroni pro vna terra emenda debetur, sed non pro multis, & quare?*

80 *Baro iurisdictionem ciuilem, vel criminalem, vel aliquod Casale emens, an adiutorium petere valeat?*

81 *Verba in potiori significatu sunt interpretanda.*

82 *Adiutorium patri vnam terram ementi debitum an filio aliam ementi debeatur?*

83 *Hereditas adita non dicitur amplius hæreditas, sed accipientis patrimonium.*

84 *Adiutorium an debeatur pro pluribus sororibus, vel filiabus maritandis?*

85 *Numerus singularis an ad plurale extẽdatur?*

86 *Adiutorium an pro pluribus nepotibus debeatur? & quid si eodem anno maritẽtur?*

87 *Adiutorium an debeatur, si dos filiæ ex testamento constituta fuerit?*

88 *Dos filiæ ex necessitate debetur.*

89 *Adiutorium vtrùm noui Vasalli præstare teneantur?*

90 *D. Lucretia de Tufo Orsina laudatur.*

91 *Locutio indefinita vniuersali æquipollet.*

92 *Paragium de paternis, non de acquisitis per fratrem de ipsius bonis antiquis sorori debetur.*

93 *Adiutorium an fratri sororem inopem, vel vterinam, seu consanguineam dotanti debeatur?*

94 *Mater filiam maritans an à suis Vassallis subuentionem petere valeat?*

95 *Argumẽtum num de matrimonio carnali ad spirituale procedat?*

96 *Legatum filiæ de mille factum si nupserit, & de quinquentis si monaca euaserit, quomodo in secundo casu soluatur?*

97 *Adiutorium an debetur tempore ingressus monasterij, vel professionis?*

98 *Legatum pro matrimonio, an contractis spõsalibus, vel sequuta copula debeatur?*

99 *Adiutorium pro monachatione minui debet?*

100 *Dos monialium minus legitima esse potest. Quid si monialis monasterium post patris mortem ingrediatur? n. 101.*

103 *Adiutorium pro monachatione, vel spuriarum dotatione est subuentionis medietas.*

104 *Adiutorium an debeatur pro se ipsa maritanda?*

105 *Adiutorium ex causa quandoque minus taxatur?*

106 *Focularia an pro adiutorio obtinẽdo renumerari possint, fraude per Baronem in numeratione allegata, & sic e contra ciuibus diminutis n. 108.*

107 *Pœna fraudantium focularia est vltrà relegationem.*

110 *Adiutorium an patri, vel fratri debeatur filia sine dote ob pulchritudinem nupta?*

111 *Seruitium an Barones intra, vel extra Regnum præstare teneantur?*

112 *Baronibus, vel Principi noua onera indicere non licet.*

113 *Collectas cõtra Vassallos an Baro præscribere possit, & quantũ temporis requiratur?*

114 *Baro an propria authoritate adiutorium, si contrauertatur, exigere possit?*

115 *Vendere, vel emere nemo regulariter cogitur, sed multis modis limitatur.*

116 *Argumentum à maiori est fortissimum.*

117 *Emptionis contractus est de iure gentium, super quo Princeps dispensare nõ potest.*

118 *Decisio Afflict. 128. improbatur.*

119 *Princeps super ijs, quæ sunt iuris naturalis, vel ciuilis post translatum dominium, dispensare non potest.*

120 *Potestatis ordinariæ, vel absolutæ distinctio refellitur.*

121 *Potestas absoluta legitima causa nõ existẽte vis, atq; tyrannis dicitur.*

Princeps pro publica vtilitate, & sua necessitate potest cogere subditos ad vendendum.

122 *Glos. l. relegati, ff. de pœnis, voluntatem Principis sufficere pro lege, dicens, declaratur.*

123 *Pretium numerato etiam Princeps soluere tenetur; & si absoluta potestate vtatur.*

124 *Pater petere non potest, vt filius rei venditæ fidem de pretio habeat.*

125 *Princeps ex causa in modico lędere potest, debitorum solutionem differendo.*

126 *Princeps in necessitate cõstitutus subiectorũ redditibus vti, & ad mutuum eos cogere poterit.*

127 *L. benè à Zenone, C. de quadr. præsc. limitatur.*

128 *Generi per species quando derogetur?*

129 *Victualium appellatione nõ veniunt vestitus, & animalium causa parata, vt ordea, & ce-*

& ceteri iam veniunt.

130 Animalium appellatione pisces, & volatilia non comprehenduntur.

131 Relatiuum aliis, alia ist similium, nō autē diuersorū repetitiuum, quod limitā n. 138.

132 Clausula generalis ad ea, quę sunt expressis similia, non ad dissimilia, & maiora extenditur.

133 Verba sequentia precedentem ampliant, mitigant ad dispositionem.

134 L. Proximus, ff. de vsufr. singularis reputatur, & declaratur.

135 Pactum, vt rei vēditæ dominium nō trāsferatur, contractum locationis efficit.

136 Vxori relictæ vsufructuariæ, filijs extantibus, alimenta tantum debentur, secus si extranei essent instituti, cum limitatione, vt ibi.

137 Verba an potius, quā mens sint attendēda?

138 Procurator ad exigendum à colonis cōstitutus an ad alios extendatur?

139 Locus pro alimentis designatus an demonstrationis causa positus censeatur?

140 Verba in dubio potius demōstrationis causa, quàm dispositionis posita censentur.

141 Adducta in augmentum diminutionem non patiuntur.

142 Barones vasallos ad sibi vēdendum cogere nequeunt.

143 Colonus à domino iure cogi poterit, ne alijs fructuū colonicam partē, quàm sibi vēdat.

144 Baro an vasallos cogere possit, ne feudi fructus, alys, quàm sibi, vendant.

145 Socius potius socio, quàm alteri vendere tenetur, sic emphyteota, domino directo, sicq; coniunctus coniuncto.

146 Verba ad vitandam correctionem impropriantur.

147 Assisiam victualibus imponere an Baroni, vel Vniuersitati competat? infra n. 151. declaratur.

148 Qualitas noua à statuto adducta pro forma inducta videtur.

149 Catapanorum electio an ad Barones pertineat? & ab eorum grauaminibus, ad quos appellatur?

150 Dictio (præsertim) casum minus dubitabilem reddit, & dispositionem antea factam non excludit.

151 Catapanorum creatio ad Vniuersitates de consuetudine potius, quàm de iure pertinet, & an consuetudo sit probanda?

152 Catapani etsi ab Vniuersitate eligantur, pęnas tamen exigere, mandata facere, & quicquam iurisdictionis exercere sine licētia ordinarij non poterunt.

153 Baronis prohibitio, ne victualia alij, quàm sibi vendantur, quando sustineatur?

154 Baro nullū ius in territorijs liberis habet, secus in feudalibus, in quibus ius hypothecę habere dicitur.

155 Baro vendere volentibus licet præferatur, banna tamen ne venditiones, ipso requisito, fiant, emanare non valet.

156 Prelatio regalariter, facta venditione, non antea procedit.

157 Prelationis ius in casibus de iure cuiquam competentibus, cedi non potest, quia personale beneficium est.

158 Bonorum, vel rerum appellatio largā habet significationem, & extentionem.

159 Venditio prohiberi potest, si publica intercedat vtilitas.

160 Baro vasallos ad suos introitus cōducēdos cogere non potest.

161 Soliti, vel ad onera, & munera subeunda habiles cogi debent.

162 Cōducere iterum introitus Baronales quādo quis cogi possit?

163 Barones nec ad modicum tempus prohibere poterunt, ne subditi victualia vendant, suis non dum venditis.

164 Barones aliquarum negotiationum, vel industriarum exercitium prohibere nō possūt.

165 Baro cōcedere nō poterit, vt aliqui tantùm artes exerceant, cęteri vero non.

166 Officiales Baronis, quæ Baronibus prohibita sunt, explere non poterunt, qui enim ab aliquo actū gerendo prohibetur per interpositam personam pariter censebitur prohibitus.

167 Principi ex causa super iure naturali, gentium, ac diuino disponere permittitur.

168 Potestas absolutā, si iustè exerceatur, iusta erit, aliâs tyrannis dicetur.

169 Vendere, & emere quando quis compelli possit?

170 Causa publicæ vtilitatis dicetur non solùm quæ totam prouinciam respicit, verùm etiā quæ publicum vnius terræ concernit.

171 Causa iusta an præsumatur in Principe cōtra ius naturale, vel tertij ius rescribente?

172 Barones penuriæ tempore vasallis indigētibus victualia vēdere tenentur, sic e cōtra.

173 Vasalli, & Barones ad imparia non iudicantur.

174 Carcerari an possit debitor, si casu facultatibus defecerit?

175 Vasalli an Dominum pauperem alere teneantur? & n. seq.

177 Mutatio semper discordias parit.

178 Vendere qui coguntur in casibus de iure exceptis, an fidem de pretio habere teneātur?

179 Via publica si diruatur, vicinus transeuntibus iter prestare tenetur.

180 Necessitas, & publica vtilitas ęquiparātur.

181 Vasalli Baroni vendentes fidem de pretio habere non tenentur.

182 Glos. l. si locus, §. cum via, ff. commun. pred. allegato n. 178. quando sibi locum vendicet?

183 Necessitatis extremæ tempore omnia sunt communia.

184 Baro victualia subditis extremę necessitatis tempo-

241 *Demanialia feudi per Vaßallos possideri nõ possunt, & seruatur contra eos in possessorio eadem distinctio contra Barones facta.*

242 *Venalia publicè tenens, cuilibet emere volenti vendere obligatur, aliàs iniuria afficeret.*

243 *Officium publicum habentes, vti Notarij, Nuntij, & cæteri requisiti illud exercere tenentur.*

244 *Prælatio an in venditione detur prout res valet, aut prout ab alio offertur.*

245 *Assisia ab Officialibus data, pretium alterare non debet.*

246 *Pretium suas habet partes, Supremum scilicet, Medium, & Infimum; cùm indiuisibile illud non consistat. Quod arbitrio Iudicis remittitur. n. seq.*

248 *Vniuersitates pro Ciuium necessitate particulares victualia superflua habentes ad ea vendenda, vel non extrahenda cogere poterunt.*

249 *Necessitatis, & vtilitatis publicæ causa qualitèr leges alterari poterunt?*

250 *Iudices inferiores an leges in casibus necessitatis alterare possint?*

251 *Iudices in casibus à Iure expressis, Principes in terris dicuntur.*

252 *Victualia ciuibus vendere, & illa non extrahi an Iudices, & Barones ordinare possint sine Principis participatione, & n.153 declaratur Prag.15. eod. tit. & deciditur, n.257.*

254 *Forma dat esse rei, & specificè est seruanda, aliàs actus corruit, & neminem excusat.*

255 *Forma accidentalis dispositionis inobseruantiam nullam non reddit, nisi opponatur.*

256 *Vniuersitatis contractus substinetur, si in eius vtilitatem fiat, licèt solemnitas desit.*

258 *Contractus nullus substinetur, donec opponatur ab ipsis principalibus, non autem à tertio.*

259 *Vniuersitas bona reddendo, vel obligando, non obligatur absq. assensu.*

260 *Vniuersitas pro contractu non tenetur, nisi congregata speciale mandatum Syndico, vel alteri fecerit. Et l. fin.* C. *de vend. reb. ciu. expenditur.*

261 *Pecuniam in Vniuersitatis vtilitatem versam esse an accipientes, vel creditores dantes probare debeant? & n.299.*

262 *Pecuniam in dubio in antiquis in Vniuersitatis vtilitatem versa præsumitur.*

263 *Contrahentes in casibus vbi ius resistit, an pretium amittant?*

264 *Mala fides præsumitur, quando quis contra edicta mercatur.*

265 *Titulus quando ad non titulum reducitur, ex eo fructus erunt restituendi.*

266 *Æstimatio quanti plurimi an vsq. ad triẽnium tãtùm crescat, infra quod fructus durare præsumuntur?*

267 *Ius dubium à fructibus, & expensis excusat.*

268 *Qualitas personarum leges pensitare facit.*

269 *Pretium de æquitate etiam in contractibus, in quibus Ius resistit, non amittitur, nisi pupillis, vel Vniuersitatibus datum amissum esset, non autem in eorum vtilitatem versum.*

270 *Restitutio in integrum minorem, & maiorẽ ad pristinum restituit.*

271 *Fructus annullato contractu, semper restituendi sunt.*

272 *Fructus quando sunt restituendi, qualiter interesse taxetur?*

273 *Fructus an sint restituendi per tertium bona fide possessorem.*

274 *Fructus in contractibus reprobatis interesse pecuniæ superantes, sortem extenuant.*

275 *Fructus annullato contractu, vtrum prout ex nunc, vel vt ex tunc debeantur?*

176 *Fructus annullata donatione inofficiosa, vel data in integrum restitutione, à quo tempore sint restituendi?*

277 *Conditio non seruata contractum resoluit ex tunc; modus verò conuentionem ex nunc rescindit, sicq. fructuum condemnatio fieri debet.*

278 *Resoluto contractu, non solùm fructus, verùm etiam omnes expensæ ad id erogatæ restituuntur.*

279 *Contractus si sit nullus respectu Vniuersitatis, an subsistat respectu vltimi obligati, & resoluitur, n.289.*

280 *Vniuersitas, eiusq. fideiussores sine Regis assensu in Regno non obligantur.*

281 Debitor *fideiussorum iudicium assumere, & ex sua persona omnes exceptiones opponere poterit.*

282 *Fideiussores non tenentur, si contractus non ex particulari priuilegio, sed de iure communi rescinditur.*

283 *Attendendum est semper quod principaliter, non autem quod fit in consequentiam.*

284 *Pecunia si ad vnum ex obligatis peruenerit, ille prius erit excutiendus.*

285 *Instrumento contra particulares liquidato, decerni solet, vt id priùs contrà Vniuersitatem obligatam exequatur.*

286 Contractus *censualis an cum particularibus Reis debendi subsistat, si bona annuo censui bi non supponantur? & n.290.*

287 *Fideiussor euictionis non tenetur, nisi principali discusso.*

288 *Nullitatis exceptio apparens instrumenti liquidationem impedit.*

291 *Tertiæ in contractu censuali conuentæ, annullato contractu non debentur, sed interesse taxandum peti poterit.*

292 *Interesse qualiter taxari soleat? diuersimodè adaotatur.*

293 *In-*

293 *Instrumento liquidato quousq. capitale non exigatur, an tertiæ ad rationem in contractu conuentam debeantur, vel interesse à Iudice taxandum erit, & dictum interesse paratam exequutionem habeat.*
294 *Instrumentum an per creditorem rescindi possit, si assensus infra tempus promissum non fuerit expeditus?*
295 *Assensus præcedere, & subsequi potest; sed qualitèr sit impetrandus, animaduertitur.*
296 *Assensus sub modo expeditus, dummodo pecunia in causam supplicatam conuertatur, an creditorem arctet, vt de hoc curam habeat, vel onus sit supplicantis?*
297 *Pecunia an in dubio in causam supplicatam erogata præsumatur? Et quid si in aliam fuerit expensa, an creditoris damnum fuerit?*
298 *Assensus cum solita clausula expeditus, dũmodo decem ex ditioribus censum extinguere obligentur, an contractum conditionatum, & resolutiuum faciat?*
299 *Pecuniam versam in vtilitatem Vniuersitatis an creditor probare teneatur? Et declaratur l. fin. C. de exerc. act.*
300 *Assensus secundus validus an primum nulliter obtentum conualidet?*
301 *Subrogatus subrogantis locum recipit, si ab illo immediatè dependeat, aliàs eius causam non sortitur.*
302 *Restitutio in integrum an detur contra tertium possessorem?*
303 *Solutum naturaliter non repetitur.*
304 *Vniuersitas penuriæ tempore an intèr eiues pretium vilius taxare possit?*
305 *Vniuersitas in ciuium victualium venditione prælationem habet.*
306 *Decuriones futuram penuriam præuidentes Vniuersitati de victualibus prouidere tenentur.*
307 *Negotium vtilitèr ceptum sufficit, licèt vtiles non sortiantur euentus.*
308 *Ciues victualia per Vniuersitatem pro eorum commodo empta, si ea postea Vniuersitati non deseruiant, eodem pretio emere coguntur,*
309 *Bannum, vt eiues collecta frumenta reuelent, valet.*
310 *Bannum de iure valet, vt victualia in communi foro, non autem priuatim vendantur, & nullus penuriæ tempore vltrà victum emere potest.*
311 *Feriatis diebus pro abundantia conseruanda, iustitia summariè exerceri debet.*
312 *Banni ignorantia quando contrauenientem excuset? & vt eius emanatio omnes liget, quæ necessaria sint?*
313 *Bannum nè frumentum extrahatur, an ad farinam extendatur?*
314 *Banna an forenses victualia in ea ciuitate, vel terra habentes ligent?*
315 *Prohibitio, nè bona stabilia vendantur nisi inter ciues, an valeat?*
316 *L. 1. C. non lic. habit. loca sua ad extr. transf. lib. 10. adnotatur.*
317 *Feuda alienigenis sinè assensu Catholicæ Maiestatis alienari non possunt.*
318 *Baro à Principe impetrare potest, vt exteri ab eius terris ex causa discedant.*
319 *Baro an antè ingressum prohibere possit, nè mercatores ad mercãdum in eius terris accedant.*
320 *Prorex ex aliqua suspitione prohibere poterit, vt exteri à Regno discedant*
321 *Verbum* (Quicumque) *est adeò vniuersale, vt casus maiores expressis comprehendat.*
322 *Contrahi cum infidelibus sub capitis, & excommunicationis pœna prohibetur.*
322 *Captiuis pro redimendis, Pontificis, & Regis requiritur licentia.*
324 *Extrahi bona extra Regnum non licet.*
325 *Tractæ sine deliberatione in Regno dari nõ possunt.*
326 *Ius exituræ est de regalibus, vndè extrà Regnum bona extrahi non licet.*
327 *Fraus in extrahendo qualitèr probetur?*
328 *L. 1. C. de tract. lib. 10. explicatur.*
329 *Venditionis appellatione regularitèr alij contractus non veniunt.*
330 *Barones ad sibi rustica, vel vrbana locanda an subditos cogere possint?*
331 *Vasalli an Baroni feudi demanialia locare volenti præferantur?*
332 *Barones an subditos exterorũ hospitio onerare possint?*
333 *Ius hospitandi est de regalibus, & non subintelligitur, nisi in specie concedatur.*
334 *Hospitandi priuilegium Baroni concessum, ad transitum tantùm interpretatur.*
335 *Cena an Baroni in eius aduentu à vasallis debeantur?*
336 *Barones ad sibi mutuandum an vasallos arctare valeant?*
337 *Princeps ad mutuandum subditos cogere, ante diem exigere solutiones differre, & illis vti poterit. Et extenditur etiam ad Vniuersitates.*
338 *Vsuræ sunt licitæ in mutuo coacto.*
339 *Deposita penès Iudices fieri non debent.*
340 *Strenæ, & donatiuum Baroni dari solitum ex debito peti possunt.*
341 *Donari ab Vniuersitate Baroni prohibitum est in Regno.*
342 *Obligatio ex longa præstatione, iure resistẽte, non nascitur.*
343 *Præstationes vniformes titulum arguunt.*
344 *Præstationes longæ pio loco factæ obligant.*
345 *Iurisdictio an priuatiuè, vel cumulatiuè ad ordinarium concessa præsumatur?*
346 *Barones furari dicuntur, dum à vasallis victualia emũt, vt cariùs illis posteà vẽdãt.*

FERDINANDVS

DEI GRATIA REX, &c.

Officij nostri debitum, &c.

P R A G M. I.

De Baron. Com.

Rima hæc Pragmatica
plures continet partes,
& proindè diuisione in-
diget, vt ordinē habeat,
sine quo ait I.C. inanem
nostrum actum efficimus
in *l. quaecumq. gerimus, ff.*
de act. & oblig. & diuisio ordinem consti-
tuit, *l. 1. de orig. iur.* vbi enim non est ordo,
1 ibi confusio, & *Apost. cap. 14. ad Cor. Omnia*
Deus ordine facienda praecepit, cum ordo sit
rerum finis, *Bart. in l. 2. §. priùs, ff. de vulg. &*
pupill. Felin. in cap. cùm dilecta, de rescript.
eò magis, quia sub hac Pragmatica tres
alias Sanctiones huius Tituli de hac eadē
dispositione loquentes declarabimus, v3.
2 sequentem 13. & 15. ne pluriès idem repe-
tamus, quod satis absurdum in homine re-
putatur, non dico in lege; cum repetere, &
geminare idem semper præsumatur cum
causa, saltem excitationis, *Bart. & alij in l.*
Balista, ff. ad Treb. in l. ampliorem, §. 1. C. de
appell. Et sic eam in quatuor diuido par-
tes. In prima Principis vigilantia, & cura
erga subditorum regimen proponuntur,
atquè matura prouisio narratur, quam
hic circà vasallorum oppressiones cum
Concilio statuit. In secunda præcipitur,
ne Prælati, & Barones vltra taxatum mo-
dum adiutoria à suis vasallis exigant. In
tertia ordinatur, vnicuiq; liberam esse fa-
cultatem sua victualia alienandi, & ad li-
bitum deferendi, & Barones prohibere
non posse, ne alienata extrahantur, neq.
ad sibi vendendum cogere. In quarta verò
disponitur, si pro Vniuersitatum necessi-
tate victualibus opus fuerit, & ne à terris
illa extrahantur, prouidendum videatur,
Suæ Maiestati nunciandum esse, ne sub
hoc aliquam fraudem excogitari contin-
gat.
3 Quoad primam notàtur, peculiare Prin-
cipis esse, inuigilare, ne subditi aliquo
modo grauentur, vel opprimantur, imò
proprium eius esse, commoda ipsorum
inuestigare, iuxtà singularem *text. in cap. 1.*
de offic. leg. in 6. qui formalia verba Pragm.
nostræ recitat, sic incipit (*Officij nostri*) & ex
eo huius *text.* verba excerpta fuisse credo,
notatur etiam in *l. nàm salutem, ff. de offic.*
Praef. Orien. ibi (*Salutē Reipublicae tueri nulli*
magis conuenit, quàm Caesari) *& Feder. Imp.*
cap. 1. de prohib. feud. alien. ait, Imperialem
decere solertiam in Republica curam ge-
rere, & subditorum commoda inuestiga-
re, vt Regni vtilitas incorrupta persistat,
& singulorum status seruetur illæsus; per
vigilantiam enim, & curam, quam Prin-
ceps ergà subiectos habet, Deo similis
4 redditur, vt dicit *text. in §. itaq. Deo, Auth.*
vt Iud. sine quoq. suffrag. & in l. fin. C. de do-
nat. inter vir. & vxor. Princeps ergò non
solùm ad grauamina succidenda, verùm
etiam ad subiectorum commoda inuesti-
ganda sollicitus, ac diligens esse debet.
Exemplum præbuit nobis Dominus Sal-
uator noster Rex Regum, qui pro huma-
ni gēneris salute carnem in Virginali
vtero assumpsit, & pro illius redemptione
passus, & corpus suum in cibum, & san-
guinem in poculum tribuit, vt nostris ca-
lamitatibus succurreret, iuxta *text. in l. nos*
reddentes, C. de Summ. Trinit. & omnis Chri-
5 sti actio nostra fuit instructio, *cap. Deus om-*
nipotens 92. q. 1. & Io. *Exemplum enim dedi*
vobis, vt quemadmodum ego feci, ità & vos
faciatis; ideò Rex dicitur velut Deus in
terris, quia eius est nostris calamitatibus,
& erroribus succurrere, *l. fin. C. qui milit.*
lib. 12. Bellug. spec. Princ. rubr. 45. & proin-
dè sub Regali brachio nos incolumes, &
defensos conseruare decet, vt ex *cap. Regni*
incip. Salubrem constat, vbi Princeps etiā
contrà Ecclesiasticos prouidet, nè sui sub-
diti turbentur, & molestentur, cum ipsius
sit officium ab omnibus eos protegere.
6 Hinc etiàm Princeps vocatur Pater, quia
vti pater subiectorum tamquam filiorum
curam habere debet, vt in *d. Auth. de in-*
strum. in princ. & in cap. Reg. 139. Luc. de
Pen. in l. quaecūq. C. de omn. agr. de ser. Aul.
in cap. pater in proœm. in vers. regimento. Pa-
7 ter namq. quis non solùm ex generatione,
verùm etiàm ex superioritate, doctrina,
cura, ac prouidentia dicitur, *Luc. in l. 1. C.*
de decur. lib. 10. & propterea vasalli filij
dicuntur, & vti tales sunt amandi, *Mart.*
Laud.

Laud.in tract.de cons.Princ.q.14.& Plutarc.
ait, Regis fundamentum, beneuolentiam,
8 & amorem esse, ac tutissimum præsidium,
ne Regna ipsa labefactari, & solui pos-
sint; & *Seneca* rectiùs ostendit, dicēs, Prin-
cipem esse Reipublicæ animam, quę cor-
pus illius informat; quam ergò consola-
tionem sentire poterit anima, si corpus
affligatur? *Plato* etiàm inquit, Princeps est
vinculum, quo Reipublicæ cohæret spiri-
tus vitalis, quem tot milia hominum tra-
hunt, nihil ex ipso se futura, nisi onus, &
præda, si mens illa Imperij subtrahatur:
9 nàm vt in *Rubr.* diximus, ad hoc Principa-
tus erectus est, vt ab oppressionibus sub-
ditos liberaret, & *Simanc.lib.3.cap.9. de*
Repub. Ad regnandum promotus es, vt in
Imperio tuo ab omnium insidijs securos,
10 ac tutos custodias subiectos. Hęcque est
illa magnificentia, quæ in Principe requi-
ritur, vt subditi in pace versentur, & quæ-
cumq. Principes agant, ad eam referant,
commoda ipsorum subiectorum inuesti-
gantes, eorumq. grauaminibus succurren-
tes, ob quam virtutem dicit *Petrarch. de*
remed. fort. dial.13.par.1. Principem neq.
Fato, neq. Dæmonis pessimis subijci posse
fallacijs, cum Deus promiserit eos ab his
per hanc vigilantiam liberare, imò se eos
longæuos super terram, multisq. gratijs
abundantes reddere dixitq. *Afflict.in Const.*
Pacis cultum, & in Const. Intentionis, 1.not.
& exindè Pragm. nostra demonstrat, Prin-
cipem inuigilasse hic, vt subditorum one-
ra, quæ à Baronibus varia adiutoria, &
collectas extorquētibus, inferri audiebat,
tollerentur.

Et sic prouidendo enunciat (*Quod cum*
deliberatione Consilij statuit) ex quibus ver-
bis constat quod dixi in *fin.Rubr.à num.10.*
11 Principem omnia sapientum cōsilio pro-
mulgare debere, non autem suo sensu abū-
dare, *Andr.in cap.1. hic finitur lex, ex nu.6.*
imò necessariò se in legibus condendis, &
arduis explicandis consilio vti debere,
probat etiàm *text. in Auth. habita diligenti*
inquisitione Procerum Consilij, C. ne fil. pro
pat. & in cap.1. de probib.feud.alien.in l.hu-
manum, C.de legib. cum innumeris, quæ de-
monstrant omnia cum consilio fuisse con-
dita: nam quod plurimorum consilio fit,
maiori fortitudine roboratur, & eò magis
hæc opinio suadetur, cum raro isti Princi-
pes sint legibus eruditi: Et neq; Apostoli-
12 cum Principem ardua explicare posse
absq. Cardinalium consilio, dixerunt *Ar-*
chid.in cap. sunt quidam 15. q.1. Afflict.de-
cis.289.nu.15. Petr.de pot.Princ.cap.3.n.26
Curt.de feud.fol.13.nu.8. Consiliarij enim
13 sunt Principis membra, *l.quisquis, C.ad l.*
Iul.Maiest. Boer.dec.17. Non tamen negari
potest, Principes etiam sine consilio om-
nia explicare posse; nàm ideò baculum te-
14 nent rectum, non autem curuatum, ad ab-
solutam potestatem, & in nihilo flexam
demonstrandam, *Felin.in rubr. de Const.di-*
sput. Vasq.contr.cap.2.nu.20. & cap.23. Ce-
ual.com.opin.645. omnia inquam possunt,
15 dummodo rectè, & rationabilitèr in vti-
litatem agant; cum lex aliud non requi-
rat, nisi disposita iusta, & rationabilia es-
se, *cap. erit autem lex, dist.4.* Princeps inquā
16 tenet consilium, quod ei assistit, non per
limitationis modum, sed per ministerij
viam, *text.* est singularis in *cap. fundamen-*
ta, §. docet de elect.in 6. benè verum vide-
mus quasi necessarium, & satis laudabile
in Principe, cum ita sit à prudentibus ob-
seruatum, semper consilium exquirere;
17 nam vbi multa consilia, ibi salus, *cap. con-*
stitutus, de elect. exindè Rex Federicus hæ-
redem non habuisse dicitur, quia sine con-
silio statuebat; & verba Dei non præteri-
bunt, semen iniquas sine aliorum consilio
leges condentium, non longiùs permane-
re super terram; & Isai. legitur, *Væ eis, qui*
18 *condunt leges eorum sensu,* sic *Andr. in Const.*
Quanto. & Afflict.dec.267.num.81. nàm er-
rare cum consilio non est iniquitas. *Innoc.*
in cap. quanto. de iud. & sine eo Principes
excedunt; *Marc. Ant. Surgent. de Neap. Illust.*
cap.17.n.5. & text. in cap.1. de Const.in 6. &
in l. omnium, C. de testam. vbi asseritur, Prin-
19 cipes habere Iura in scrinio pectoris, pro-
pter Iurisperitos interpretantur, qui eis
assistunt, & per quos omnia Iura in pecto-
re habere dicuntur, non quod ipsi infusa
Iura habeant, *Andr. in prælud. feud. nu.25.*
circa fin. & in cap.1. num.16. qui success. ten.
Valasc. consult.51. num.6. & Capell. Tholos.
q.472. Et ad institutum redeundo, consiliū
est de congruo, propterea *text.* dicit (*Ex*
certa scientia, ac consilij deliberatione) nam
20 clausula (*Ex certa scientia*) soli Principi,
non Consilio congruit, *Gram.dec.105. Gab.*
conclus.1. tit. de claus. Verumtamen scias,
21 Principi tàm in legibus, quàm in alijs di-
spositionibus, asserenti cum Consilio ali-
quid se promulgare, esse credendum, ad
text. in Clem. literis de prob. Afflict. in Const.
Ea, quæ ad decus; Mascard. de prob. conclus.
1228. num.119. Et idem si testetur plenam
se scientiam habere, & ex certa scientia
disponere, *Menoch. cons.100. num.23. lib.1.*
Marc. Ant. de Mauro alleg.16. num.4. limita-
22 tur tamèn si de tertij præiudicio, vel ip-
sius Principis (nempè attestantis, quem
rebellem) commodo tractaretur, proptèr
quam assertionem feuda sibi aperirentur;
nam aliunde probatio esset habenda, ni-
si cum Consilij deliberatione asserat,
Andr. in cap.1. & nu.14. qui success. ten. Af-
flict. ibid. & in cap.1. § similiter, num.26. de
cap. qui cur. vend. Gram. dec.105. nu.64. Reg.
Tap.

Tap.cap.2.de Const.Princ. Crauet.de antiqu. temp.cap.3.cum seq. Capyc.de prohib.feud. alien fol.4. & dicam infra pag.3.num.206. si enim Principis dicto super commisso delicto staretur, parti defensio, quæ de iure
23 naturali est, & per Principem tolli non potest, auferretur, Clem.Pastoralis de re iud. quod procedere dicunt, etiam si crimē notorium esset, Mastrill. post hæc editus lib.3.cap.4.nu.56.cum seq. latè per Castil.de tertys, cap.6. & nouissimè Thom. del Ben. de parlam.dub.24.sect.2.

Inferiores tamen a Principe, licèt eius Vicarij sint, consilio sibi destinato vti debēt, alioquin eius ordinationes nullę erūt, Petr.de pot.Princ.cap.4. Vasq.contr.cap.1. Luc.de Pen.in l.omnes, C.de decur.lib.10. Bellug.rubr.10. num.7.cum seq. & hæsitatum fuit, an Proreges leges promulgare, ac ar-
24 dua explicare sine Consilio sibi destinato valeant? & conclusio pendere videtur ex illa suppositione, quibus in Iure æquipa-
25 rentur Proreges. Et Præsidibus Prouinciarum eos comparari ait Capyc. de prohib feud.alien.fol.145. quia Præfecti Prætorio dici non poterunt, cum sub se plura Regna non habeant, vt Præfecti Prætorio habebant, qui tres in Iure enunciati reperiuntur, v.g. Præfecti Prætorio Africæ, Illirici, & Orientis, vt in C. de off. Praf.Prat. Afr.Illir.& Orient. quæ erant Regna; & li-
26 cèt hoc Neapolitanum Regnum nominetur, verè tamen Regnum dici non potest, nisi vna Prouincia. Andr. in Const.Consuetudinem, Afflict.dec.109.& sic vna Prouincia non compatitur Præfectum Prætorio, sed Præsidem. Et quamuis hoc Regnum plures videatur habere Prouincias, hoc ratione maioris commoditatis eam regendi actum fuit, dùm vnire, & ad libitum
27 Prouincias diuidere Principi permittitur, l.1.C.de Metrop.Berit.lib.10. Afflict.in Const.Occupatis, Capyc.dec.162. Verùm licèt ratione maioris gubernij, Præsuli, vel Præsidi de iure comparentur. Cassan.in Catbal.glor.Mund.par.7. consid.10. & Frec.de subfeud.tit.Quis dicatur Dux.à nu.30. ratio-
28 ne tamen potestatis, quam Rex in eos cōfert, authoritatem Præfecti Prætorio consequuntur, dùm locumtenentes Generales, ac Vicarij constituuntur, & maximum imperium eis confertur, iuxta text.in l.vn. ff.de offic.Praefect.Prator. Surgent.de Neap. illustr.cap.22. num.11. imò maior Præfecti Prætorio potestas conceditur, vt ibi Cassan.& Surgent. Vndè omnia possunt, quæ
29 Rex, cuius vices gerunt, Andr. in cap.1.à nu.12.de prohib feud.alien.per Feder.Bellug. rubr.25. Praef.de Franch.dec.165.nu.2.Reg. de Pont.de potest.Proreg. tit.1. & omnibus illius prerogatiuis potiuntur, & mandatū cum libera omnia faciendi habere dicuntur, Milan.dec.8.nu.72. Muta super Prag.Sicil. tit.1. & vti legati à latere censentur, prout in commissionibus eorum asseritur. cap.legatos, & ibi glos.de off.leg.in 6. Anna cons.14.nu.19. Et sic ex prærogatiuis, quæ illis conferuntur, leges statuere possunt, vt in dies videmus. Verùm Sanctiones, quæ sub Vicarij Regis nomine promulgantur,
30 cum consilio sunt faciendæ, non aliàs. Et ex causa legibus addere, & detrahere possunt, sed non in totum reuocare, iuxtà text.in l.humanum, C.de legib. quia licèt eorum potestas magna sit, limitata tamen est ad leges, Felin.in cap. quod super de maior. & obed. Surgent.loco supra cit. Luc.in l. omnes, C.de decur.lib.10. Dec.in l.1.ff.de offic.Praef.Praetor. Cancer.var.resol.tit.de priuileg. ex num.325. & propriè nu.336.& procedit etiam si potestatis plenitudine
31 esset facta concessio: ea enim non erit sic in Vicarijs, prout in Principe recta, nam sine maxima probata causa eam exercere non poterunt, Innoc.in cap.cum ad Monasterium, de stat.Monach. Capyc.not.10. de prohib feud.alien.& in Regno multi tumultus orti fuere, quando aliquis hac potestate vti tentauerit, vt per Marc. Ant. Surgent. cap.18.& licèt Prorex ex abrupto, & lena-
32 to velo procedendi, & motu proprio sententias criminales exequendi potestatem habeat, Petr.de pot.Princ fol.92. Mastrill.de magistr.lib.3.cap.4.num.296. cum causa tamen, & consilio eam exercere debet, Ant. de Ballis.tract.crim.q.8. Menoch.de arbitr. q.71.nu.14. Indè etiam data larga potesta-
33 te Proregi casus multi censentur excepti, & non communicati, vt in assensibus prohibitis incertorum feudorum alienatione ex Pragm.4.de feud. Officiales perpetuos à Rege creatos sine eius licentia, & manda-
34 to suspendere, l.2.C.de offic.Praefect. Praet. Aug. ibi (Non amouendi, nec puniendi habeat potestatem) Marc.Ant.Surg.cap.17. in fin. Reg.Tap.dec.Ital.3.& nouissimè Reg.Sanfelic.dec.62.& Suæ Catholicæ Maiestatis literis pluriès fuit ordinatum, nè contra Officiales perpetuos se intromittat: & annis præteritis Proregi Duci Osunæ rescriptū, vt ipse, & sui successores sic perpetuò
35 obseruent, & in multis alijs se ingerere nō possint, etsi literæ commissionales sint amplæ ad honorem, vt in instructionibus secretis, quæ dantur. Sed an Prorex informationem saltim capere, & Principi referre possit, vide Mastrill.de magistr.libr.5. cap.6.& infra Prag.5.156. multos alios casus Proregibus exceptos notant Paris.de reintegr.feud.q.269.cum seq Surg.in addit.ad Fratrem fol.369. Camer.in cap.Imperialem, fol.78.lit.N.cum seq.& clausula dans vices,
36 & voces, ad insolita, & ad quę Rex verisimiliter non concessisset, non extenditur,

Andr.

Andr. in cap. 1. nu. 13. de probib. feud. alien.
Boss. tit. de princ. nu. 88. Et ad principalem
quæstionem regrediendo, dico, inferiores
à Principe destinato cõsilio, vt supra pro-
bauimus, vti debere; nam Officiales offi-
37 cium in administrationem, non autem in
dominium habentes suorum sapientum
consilium respuere nequeunt, aliàs pri-
uari poterunt, vt narratur de Roboam Sa-
lomonis filio, qui Regno fuit priuatus,
quia de suorum a latere consilio non cu-
rabat, *Petr. de pot. Princ. fol. 169. num. 269.*
Capyc. de probib. feud. alien. col. 146. Reg. de
Ponte in cap. fin. tit. 12. à n. 20.

In secunda parte Pragm. nostra statuit,
Prælatos, & Barones pro quibusq. necessi-
tatibus à vasallis adiutoria non quærere,
nec eos collectis, vel alijs oneribus affli-
gere, nisi in casibus taxatis. Indè conclusi-
uè in hac parte materiam, & cognitionem
de adiutorijs à vasallis Baronibus præstã-
dis tractabimus, & dum noster text. loqui-
tur primò de Prælatis, est declarandum,
quomodo Princeps super eis, in quos nul-
lam habet iurisdictionem disponat, *Auth.*
cassa, C. de sacros. Eccles. cap. cum Ecclesia, de
38 *const.* Intellige hic disponi super Prælatis
à Rege feuda tenentibus; nam ea Ecclesiæ,
& Ecclesiasticę personę à manu Regia ha-
bere possunt, vt videmus in Regno de Ec-
39 clesia Sanctissimæ Annunciatæ huius Ci-
uitatis Neapolis, quæ plura possidet qua-
ternata feuda, sic de Monasterio Cassinen-
si, & alijs, quos refert *Frec. tit. de orig. Ba-*
ron. q. 3. nu. 24. adnotans omnes Episcopos,
& quamplures Archiepiscopos feuda in
Regno tenentes, qui fidelitatem iurant,
seruitiumq. præstant, iuxta *text. in cap. 1.*
in fin. de cap. Corrad. nam ratione feudi, &
40 pro dicti feudi causis Regiæ iurisdictioni
subijciuntur, *cap. verùm de foro compet.*
cap. nimis, de iureiur. cap. ceterum, de iudic.
Andr. in cap. 1. qualit. vas. iur. deb. & in Con-
stit. Quamplurium, & diximus supra in *Ru-*
bric. nu. 52. Et consequentèr pro causis ap-
pellationum ad dictum feudum spectanti-
bus, Regij Superiores tantùm, ad appella-
tiones recipiendas destinati, non autem
Ecclesiastici adiri debent, *Felin. in cap. soli-*
tæ, de maior. & obed. Couar. pract. qq. cap. 4.
Franc. Marc. dec. 205. par. 2. & ad eii *Rit. M. C.*
41 152. sed omnium prædictorum suppositio
ex ea videtur pendere quæstione, Nùm
feudum Ecclesijs, & Ecclesiasticis conces-
42 sum, in naturam feudalem, vel allodium
præsumatur; si enim terra simplicitèr à
Principe data fuerit, in dubio concessio ra-
tione piæ causæ in liberam, non autem
feudalem naturam facta præsumetur, *glos.*
in cap. 1. in fin. de del. puer. Andr. & Afflict.
in Const. Iustitiarij nomen; Frec. auth. 29. n. 5.
Capyc. in inuest. in vers. feudales appellatio-
nes, de Ponte cons. 30. nu. 6. & dicam infra
prag. 8. nu. 34. non tamen sequitur, Præla-
tos, aliosq. feudorum administratores Re-
giæ potestati non subijci quoad leges, vel
culpas, seruitia præstanda, vel appellatio-
nes deferendas; nam etsi terra ei eius per-
tinentia donata, & in naturam allodialem
concessa præsumantur; iurisdictio tamen,
43 & altum dominium expropriata non di-
cuntur, sed semper in quacumq. generalis-
sima concessione excepta, *cap. quod trans-*
lationem, & liberat. de offic. leg. nec eis Prin-
ceps in coronæ præiudicium se expro-
44 priare poterit, vt dicam infra *Pragm. 8.*
par. 1. ex nu. 132. & si sequi velimus *Vasq.*
contron. cap. 5. nu. 24. nec liberè in allodium
bona patrimonialia in quemcumq; alie-
nare potest, nisi in feudum, & ante eum *Ca-*
merar. in princ. cap. Imperialem, lit. A. & li-
ter. D. Vndè receptior est opinio, iurisdi-
ctionem semper dici exceptam, *Capyc. in*
inuest. vers. feudum dat, verb. Imperator, Frec.
de diff. feud. quatern. nu. 34. Carauit. tit. 52. &
nouissimè *Mastrill.* post hæc scripta ęditus
libr. 3. cap. 8. num. 27. & Reg. de Pont. dec. 2.
similitèr tradunt, etiam si in allodium ter-
ra concederetur, iurisdictionem Principis
supremam remanere, & ad eum, & ad suos
45 subordinatos Officiales esse recurrendum,
& proindè Ecclesia, vel Episcopus Offi-
cialem Ecclesiasticum constituere non po-
terit, *Anna sing. 460.* Dicimus Ecclesiasti-
cos, & Ecclesias de expressa Regis licen-
tia, & scientia feuda tenere posse, cum de
46 iure sit eis prohibitum, imò si laicus Cle-
ricus efficeretur, statim feuda amitteret,
cap. 1. §. qui Clericus, si de feud. def. et in Const.
Errores, l. Officiales, C. de Episc. & Cler. cum
auth. seq. & sic si habitum Hierosolymita-
47 num acciperet, prout nec officia sæcula-
ria Ecclesiastici habere possunt, *Pragm. 1.*
de Eccles. pers. Frãcb. dec. 479. Cabal. cas. 64.
Mastrill. lib. 2. cap. 6. Indè licèt ampla pote-
stas sit Proregibus data feudorum vendi-
tionibus assentiendi, fuit attamen eis in-
terdictum assentire quando personis non
subiectis, vti Ecclesiasticis venderentur,
48 *Pragm. 4. tit. de feud.* cum feuda ad manus
mortuas, seu perpetuas perueniant, *Anna*
in Const. Diuæ Memoriæ, num. 32. & ad per-
sonas, quę militare, & Dominum opere, &
consilio adiuuare non possunt, ob quod
feuda fuerunt instituta, ac cessarent rele
uia, & deuolutiones: obligationi tamèn
feudorum in beneficium Ecclesiæ assensus
datur a Prorege, cum clausula, vt aduenié-
te casu, feudum Ecclesia non possideat, sed
habilibus vendatur, nam ex dicta clausula
cessat prohibitionis motiuum *d. Prag. Reg.*
de Pont. tit. de ass. Reg. §. 8.

Et sic vlteriùs progrediendo sancitur
hic, Prælatos adiutoria non quærere, nisi

in

in taxatis casibus, & posset dubitari, qui
sint isti casus,& forsan illi, in quibus Epi-
scopi Diæceses ad charitatiuum subsidium
sibi præstandum cogere possunt, de quo
Felin.& alij in cap.cum ex officio,de prescrip.
Boer.dec.133.cum trib.seq.Menoch.de arbit.
49 *Iud.cas.*178. Dic satis eos differre; aliud
enim est subsidium charitatiuum, aliud
adiutorium, quod à vasallis, non autem à
Clericis exigitur, casus nostri adiutorij
sunt taxati per *Const. Quamplurium*, vltrà
quos Prælatis qñidquam petere non li-
cet,quamuis de iure alij casus forsan adess-
sent, propter quos aliquid ratione adiu-
50 torij exigi permitteretur. Debetur in-
quam quando Prælatus per Papam esset
consecrandus, iuxtà *glos. in cap.quod sicut,*
de elect. quando ad Concilium esset voca-
tus. Item si pro Regis seruitio accersitus
fuerit,& vltimò si Regem in suis terris ho-
spitari contigerit,vltrà non licet. Taxa
51 verò huius adiutorij diuersimodè fuit
practicata,vt per *Menoch.de arbit.cas.*179.
in S.C.tempore *Afflict.dec.*136. in causa
consecrationis Episcopi Liciensis fuit de-
cisum,vasallos esse obligatos dare æstima-
tionem valoris quartæ partis annui red-
ditus illius feudi, seù terræ, iuxta solitum
Tribunalium, quæ non illius anni, quo
forsan pretla sunt aucta, vel diminuta re-
ditus arbitrantur,sed tres,vel quatuor an-
52 nos præcedentes coaceruant, & postea
fructus distribuunt, *Pinell. de rescin.vend.*
5.par.lib.2.cap.4. nu.30. Escobar.de ratioc.
cap.16.nu.40.& dixi in *sing.*152. vt etiam
respondit *Frec. de subfeud.3.auth. num.28.*
in materia releuij defuncto feudatario sol-
uendi. Benè verum in fin. dicit,practicari
in Regia Camera quando in eo anno, quo
mortuus est feudatarius,nulli nascerentur
fructus, Curia eligit vnum annum ex tri-
bus mortem feudatarij præcedentibus.Sed
si qui fructus colligerentur,licèt annus il-
le non fuerit fertilis, vt antea, hæredes ad
aliud non teneri: tamen de iure sustineri
posset, quòd si in illo anno, quo feudata-
rius moritur, fructus non nascantur, nil
debeatur; quia quantitatis debitor respe-
ctu certæ speciei, perempta specie libera-
tur,*l.electo.§.is quem,ff.de nov.l.quidam,§.*
*si tibi,ff.de legat.1.cum concord.*Vndè cum
releuium sit quantitas, v3. medietas fru-
ctuum certæ speciei,idest illius anni, quo
moritur vasallus, perempta specie, & sic
fructibus non natis,nihil debetur, *l.si quis*
seruo,§.si quis ita legauerit,ff.de legat.2. &
sic distinguit *Bart.in l.quod te,ff.si cert.pet.*
sicenim vt dicit *Andr.in Const.Post mortem,*
in fin. releuium sit medietas fructuum il-
lius anni, quo moritur feudatarius, ipsi
fructus sunt in obligatione, non autem
fructuum æstimatio, meritò cum hæres
sit certæ speciei debitor, illa perempta
liberatur,vt in *d.l.quod te.*
53 Sed ne diuertar dico,hodiè seruari quod
refert vltimo loco decisum *Gram. dec. 88.*
& 136. exigi adiutorium numero focula-
riorum ad rationem carolenorum quin-
que pro singulis focularijs. Hæc quoad
Prælatorum adiutorium.
Barones autem ex varijs casibus iustis,
coloratis antiquitùs adiutoria extorque-
bant,vt per *Iacob. de S. Georg.in tract.feud.*
vers.& promiserunt; hodiè verò per *d.Const.*
Quamplurium taxati sunt casus, vltra quos
54 se ampliare Barones non puterunt, *Af-*
flict.dec.265.nu.54. sed antequam ad enu-
merationem,& dictorum casuum declara-
tionē deueniamus, videamus, quare adiu-
55 toria Baronibus vasalli dare teneantur,
dixerunt multi esse causam, quia sicut Ba-
ro vasallus Regi seruitium militare, vel
adhoam præstat, ac alia releuij onera in
morte, multasq. collectas Principi in ne-
cessitatibus subueniendo substinet, vt di-
cam infra,sic & vasalli Baronem adiuuan-
do correspondere debent, *Andr. in cap.1.*
Quis dic.Dux.in fin.& in cap.1. §.similitèr,
num.14.de cap.Corrad. Et proindè per *cap.*
Reg.Comites constitutum esse,adiutorij ta-
xam Baronibus debitam, esse debere me-
dietatem seruitij, quod Baro quot annis
Regi correspondebat; nam & seruitium,
56 quod Barones prestant adiutorium etiam
nominatur,*Luc.in l.illud, C. de ann.& trib.*
lib.10. Capyc. in vers.feudorum adiutoria,
licèt impropriè, cum adhoa sit propriè
57 eius nomen. Quid verò, & quantum sit
istud seruitium, quod quilibet Baro pro
quolibet feudo quaternato, vel de tabula
debet,vide *Andr.in cap.1. §.similiter,n.14.*
de cap. qui cur. & in cap.1. de cap. Corrad.
Frec.vbi supra, Reg.Tap. de const. Princ.c.4.
rubr.de Curt.in diuers.feud.fol.38. Reg.Rou.
tit.de offic.Procur.Cæsar.pragm.19.Ann.in
cap.1.de vas.decrep.ætat.nu.148. Et an per
Principem augeri possit, quodue sit aliud
58 releuij onus,quod Barones debent? vide
Andr.in d.cap.1.de cap.Corrad. cap.1.per
quos fiat inuest.Frec.de subfeud.auth.3.Ayel.
de iur.adh.Franch.decis.121. & Capyc.de
probib.feud.alien.§.præterea, qui ponit vi-
gintiquatuor casus excusantes hæredes
releuium non soluentes: Nam antiquitùs
pœna erat amissionis feudi, vt in *cap.Regni*
in nomine Domini, tit.quid fiat mortuo Baro-
ne, hodiè est duplicati releuij, *Franch.vbi*
supra, Rouit.Prag.2. tit.de offic.Procur.Cæs.
*nu.7.*qui termini per præcitatos declaran-
tur,& sufficit,loca me tyronibus designas-
se.Et ad principalem quæstionem redeun-
do ob ista onera,quæ Barones habent, pa-
59 res sibi vices vasallos reddituros esse sup-
ponant. Sed has rationes non esse finales

scias

ſcias,nam diſpoſitionem inducerent, *l.*1.
§.ſexum,ff.de poſtvl. dico, ſi feudum eſſet
60 francum ſine ſeruitio,onere, vel poſtea
Baroni eſſet remiſſa adhoa,ſequeretur va-
ſallos non teneri,neq. ipſos ad adiutoria
vti ceſſante cauſa, quæ argumenti ſpecies
eſt ſolidiſſima,vt *Tiraq.*in hac reg. Eo ma-
gis , quia ſtrictè eſſet facienda interpreta-
61 tio in *d.Conſtit.* cum ſit exorbitans ſecun-
dum *DD.in l.commodiſſimè,ff.de lib. & poſth.*
Vndè falluntur qui ex dictis rationibus
mouentur,ſunt hæ potiùs impulſiuè: nam
adiutoria ratione dominij, & Dominis,vt
Dominis debentur, *Andr. in Conſtit.Quam-
plurium,verb.pro concedo,in fin.Frec.auct.*2.
*verſ.poteſt,Capan.de iurę adhoæ q.*15. Adiu-
torium enim Dominis licet ab omnibus
oneribus feudalibus Regi præſtandis ex-
emptis,debetur, vt poſt alios probat *Preſ.
de Franch. dec.*73.*nu.*24. & latiùs de feudo
dato in burgenſaticum in *deciſ.*76. & 131.
*num.*8.

Item dubitari poſſet,dum Prag.noſtra
ac Regni Conſt.generalitèr loquuntur , à
Baronibus in taxatis caſibus adiutorium
exigi poſſe . Quid ſi vna terra ſit diſtincta,
& à duobus regatur , quorum vnus ciuilē,
alius verò criminalem habeat iuriſdictio-
62 nem , an ambo adiutoria petere valeant?
Videtur dicendum , illud deberi crimina-
63 lis iuriſdictionis Domino,qui eſt dignior,
cum habeat merum imperium , quod eſt
ſimplici iuriſdictione potentius, *l.imperiū,
ff.de iuriſdict.* vndè Officialem criminalem
ciuili præcedere , & licentiam in conſilijs
congregandis præſtare deciſum referunt
*Capyc.dec.*27.*à nu.*23.*Franch.deciſ.*388. &
ante eos *Caſſan.in catal.glor.Mundi, par.*5.
*conſ.*26.*& Frec.de ſubfeud.ſub tit.de off.ma-
giſtr. à nu.*28. prout ſemper fuit ſeruatum,
64 & nunc obſeruari videmus in M. C. Vic.
Iudices criminales ciuilibus in omnibus
functionibus publicis, & priuatis præfer-
ri.Contrarium tamen in caſu noſtro eſt di-
cendum; nam licèt criminalis ſit ciuili di-
gnior , attamèn Baro ciuilis dicitur verus
terræ Dominus , ipſeq. Regi ſeruitium
65 præſtat,fidelitatem iurat, ipſiq. ſoli com-
petit arma , inſignia dominium denotan-
tia depingere,non autèm Domino crimi-
nalis, qui in officio potiùs, quàm in feudo
iuriſdictionem habere dicitur, *Frec.de ſub-
feud.lib.*2.*auth.*2.*nu.*20. *Cancer.var.reſolut.
lib.*3.*cap.*13.*nu.*344. Licèt inquam in locis
publicis , & Principis operibus nomen,
inſignia,eiuſq.Principis arma , non autèm
alterius Magiſtratus ſint apponenda , *l.*2.
cum ſeq. ff. de oper.publ. poſt Principis ta-
mèn inſcriptionem nomen etiam priuati
ad illud opus perficiendum deputati in-
ſcribi non denegatur, *l. qui Iudices,C.de
oper.publ. Franch.dec.*443. *de Pont.tit.de
diuer.prouiſ.§.de inſig.nu.*7.*Bonad.in ſua Po-
lit.lib.*3.*c.*5.

67 An autèm adiutoria debeantur feuda-
tarijs feudum cum prærogatiua Baroniæ
poſſidentibus , iuxta quæ notauimus in
Rubr. Prag. noſtra ad adiutoria Barones,
& Comites nominat , quorum appellatio-
ne feudatarij non veniunt , vt ibi dixi à
*nu.*13.*Gram.conſ.ciuil.*68. adiutorium non
deberi conſuluit , cum Baronibus adiuto-
ria ſint conceſſa , quorum appellatione,
nec in benigna,nec in pęnali appellatione
feudatarij veniunt . Sed hæc opinio com-
munitèr confutatur, cum *Conſt. Quamplu-
rium* adiutoria à vaſallis exigat , nec dif-
fert,an vaſalli ſint Baronum,Comitum,vel
feudatariorum ; imò non ſolum feudata-
68 rios , ſed ſubfeudatarios gaudere poſſe di-
xerunt *Frec.*2.*auth.nu.*10. *Affl.& alij in d.
Conſt.* An verò adiutoria petere poſſit feu-
di vſufructuarius, vel proprietarius, vel
qui feudum in pignus habet,vel vxor,quæ
in dotarium retinet? Vide *Capyc.in inueſtit.
fol.*27. *& dec.*184. *Affl.in conſt.Mulier,quæ
dotarium.*9.*dub*: Quid in poſſidente terram
cum pacto reuendendi,vide *Franch.dec.*76
cū Add. Et vtrum ante fidelitatis erga Re-
gem prę ſtationem,petitamq; aſſecuratio-
nem a vaſallis peti poſſit ? vide *Ayell.de
iur.adoh.Affl.in d.conſtit.*9.*dub.& dec.*265.
*nu.*5.Et an conductori debeatur,dicam in-
fra *Prag.*8.*p.*4.*n.*156.

Vidimus perſonas adiutoria petēdi be-
neficio fruentes , ſcrutandum modo qui
ſint iſti caſus , quos Prag.noſtra prætaxa-
tos eſſe dicit.In *d.conſt Quamplurium* quin-
69 que ſunt numerati , v3. quando Baro in
ſeruitio Regis exiſtens ab hoſtibus cape-
retur,pro faciendo filio,vel fratre milite;
pro maritanda filia,ſorore, vel amita; pro
emenda terra vna vice tantum , & vltimò
ſi Rex in Baronis terra hoſpitetur , vel à
Rege pro ſuo ſeruitio monitus fuerit. Vl-
tra iſtos taxatos caſus vaſalli Dominis
ſubuenire non tenentur , & ſi Barones ſub
colore, *text.in cap.*1. *§. qui oſtenditis, de
cap.Corrad. & ex cap.*1. *hic finitur lex* (vbi
habetur vaſallos Dominos adiuuare de-
bere) in dies ſub varijs cauſis munera , &
pecunias extorquebant. Verùm licèt dicti
caſus ſint certi,quia tamen nil eſt in Iure
adeò clarum , vt dubitationem non acci-
piat,*l.*1.*C.de vet.iur.enucl.* multæ lites pro
ipſorum interpretatione ortæ fuerunt.
Idcircò de carta in papyrum non tranſcri-
bam quæ notant *DD. in d.conſtit. & Andr.
præcit.loc.*ad quos recurras; ſed aliqua de-
clarabo , & deciſiones nondum notatas in
medium ad legentium vtilitatem , & hu-
ius Prag. noſtræ explicationem referam.

Ad primùm quando ab inimicis captus
eſt Baro in ſeruitio Regis exiſtens, pro il-

70 lius redemptione à vasallis est subuentio
præstanda. Et quamuis *text. in l. inter cau-
sas, §. non omnia, ff. mandat.* aduersari videa-
tur, dũ ibi statuitur ad damna casu fortuito
Procuratori occurrentia Dominum non
teneri; communitèr tamen fuit intellectus
quando quis voluntariè vt Procurator, nõ
autem vt ciuis, qui munus subire tene-
tur, negotium peragit. *Bart. in l. si seruus
communis, §. quod verò, num. 5. de furt.* vndè
71 *Pras. de Franch. dec.* 146. decisum refert, si
Vniuersitatis legatus a latronibus, vel pi-
ratis fuerit captus, Vniuersitatem illam
ad emendam teneri; Quæ conclusio am-
pliatur in casu, quo propter lites inter
Vniuersitates, vel ex causa inimicitiæ
vniuersalis aliquis ciuis damnum patere-
tur, tunc dici non posset sibi imputari, sed
72 ab vniuersali est damnum resarciendum,
Iacob. Ant. de Mauro allegat. 1. *Mastrill. de-
cis.* 164. *Surd. dec. fin. num.* 24. In casu nostro
sic videtur dicendum, Regem ad redem-
ptionem Baronis teneri: nam si ditatus es-
73 set in bello, lucrum vasallis non commu-
nicaret, ideòq; nemo petere debet id, cu-
ius contrarium non esset postulaturus.
l. pen. C. de solut. quam exornat *Thes. dec.* 40
attamèn quidquid sit in Principe, Baroni
succurrendum esse placuit, dum pro ipsius
Regni seruitio captus fuerit; sed nisi sub
eius esset seruitio, subuentio non debere-
tur, veluti si a latronibus, vel piratis ca-
ptus esset: nam Const. est exorbitãs, & stri-
ctè ad literam est seruanda, *Capyc. in inuest.
fol.* 27. & proindè non est amplianda, etiã
74 ex rationis identitate, *Andr. in cap. 1. sub
nu. 15. de cap. Corrad*, vt aliqui suppone-
bant de Barone pro debitis carcerato, &
in maxima existente necessitate; nam siuè
ex debito, siuè ex delicto suffragium non
meretur, *l. sed & si ex parte, §. quamquam,
ff. quod cum eo.* Idemq; procedit, & si neces-
sitas ex casu proueniat, vt egregiè notat
Menoch. de arbit. Iud. cas. 182. Sed è contra
consideranda sunt adducta per *Boer. decis.*
128. & notata infra à *num.* 174. Const. in-
quam prædicta in damnum tertij amplia-
da non est; nam subuentio non ob depau-
perationis miserationem, & Baronum
tantum iuuamen inducta fuit, vt dicebat
Affl. in d. const. communitèr reprobatus,
sed Regis, ac Baronis fauore, *Free. 2. auct.
num.* 9.
Secundus casus, vbi debetur adiutorium
pro faciendo filio, vel fratre milite est fa-
75 uore militiæ, Regis, ac Baronis expendè-
tis; nam pro habendis insignijs militari-
bus, multa erant eroganda, *Ias. & Rip. in
l. Centurio, ff. de vulg. & pupill.* Verùm sub-
uentio hoc casu ab Aula recessisse vide-
tur, dum milites cum illa Iuris solemnita-
te hodiè non fiunt, iuxtà *glos. in l. pen. ff. ex
quib. caus.* nec tot expensis: vndè cessante
76 causa, cessat Iuris dispositio, *l. quamuis, §.
adigere, ff. de iur. pat.* Hinc dicunt priuile-
gia militaria hodiè cessare, vltra notata
in *d. l. Centurio, Thes. dec.* 101. & solum ha-
bere locum, donèc milites in expeditione
reperiuntur, *Vin. dec.* 491. *Mastrill. dec.* 173.
& Castil. dec. 105. *ex nu.* 12. Verùm si ob di-
ctas rationes adiutorium non debeatur,
ipsum tamèn deberi censeo in creatione
militum S. Ioannis, & similium, qui cum
77 omnibus Iuris solemnitatibus, & cũ ma-
gno creantur dispendio, vt est notorium,
& sic respondet *Sfort. de subst. par. 5. 3. præ-
mis.* dicens hos, siuè in expeditione, siuè nõ
Iuris priuilegijs frui, & antè eum *Bart.
in l. 2. C. de his, qui non implet. stipen. lib.* 10.
in fin. dum dicit, hodiè tamè militaria pri-
uilegia militibus Templi, qui sunt præ-
dicti Ordinis S. Ioannis competunt; nam
milites Templarij antiquitùs nominaban-
tur, vt in *Sylu. var. lect. 2. par. cap.* 4. *Gramm.
dec.* 365. *de Pont. cons.* 14. *num.* 1. Vndè in
horum creatione adiutoriũ à vasallis pe-
ti posse opinor. Et si nõ quoad plenam sub-
uentionem, quoad minorem saltèm, vt in
adiutorio, quod pro monachatione debe-
tur, quod minus taxatur, quia minus ex-
penditur, vt in sequenti dicam. Et coa-
78 diuuatur hæc opinio ex *Ann. sing.* 14. qui
hoc procedere dicit, etiam pro filij docto-
ratu, qui casus est minus dubitabilis, cum
Doctoratus longè minori sumptu fiat, quã
qui pro Hyerosolimitano habitu recipiẽ-
do requiritur. Sed de opinione *Ann.* dubi-
to, cum contrarium probauerit *Free. au-
thor. 2. num.* 15. & vsu non videmus esse re-
ceptum, pro Doctoratu exigi adiutorium.
79 Tertiò adiutorium debetur pro emen-
da terra vna vice tantum, sed non assigna-
tur vera ratio, cur vasalli ad hoc tenean-
tur, cum nulla subsit necessitas Domini,
qui si honoratior ex statu fieri velit, non
tamèn hoc vasallis obesse debet. Alij dixe-
runt ex eo statutum fuisse; quia dum Do-
minus est ex statu maior, subditi ab oneri-
bus subeundis releuantur, nempè in feren-
dis victualibus, & cæteris, quæ per terras
repartiuntur, vt dicam infra *Prag. 14. arg.
l. 2. C. de priu. domus augustæ, lib.* 10, quæ ra-
tio non est concludens: nam fortius adiu-
toriũ deberetur, si quamplures Baro eme-
ret terras, *Auth. multò magis, C. de sacros.
Eccles.* Sed est permissum solum pro vna
terra. Vera tamèn ratio est, quia ita Prin-
cipi placitum est, *l. non omnium, ff. de legib.*
80 Aduerte tamèn subuentionem deberi pro
terra, secus tamèn si Baro iurisdictionem
ciuilem, vel criminalem emere vellet,
tunc in Constitutionis terminis non esse-
mus, cum verba sint in potiori significato
capienda, *l. 3. §. 1. ff. quod quisq. iur.* At si
quid

quid emeretur perfectum, veluti oppidũ, vel villa, ſubuentio deberetur, cum verificetur ſtatutum de terra, *Antib. de muner.* §.2.*nu.*8. ibi, *Quot modis terra ſumatur?* *Free. auth.*2.*num.*25. Quid ſi adiutorium fuerit
82 patri vnam terram ementi præſtitum, an à filio alteram emente peti poſſit? *Afflict. in d. conſt.* dicit, hanc quæſtionem non eſſe ab aliquo tactam, ipſe tamen diſtinguit ſi feudum filij eſſet hæreditarium, adiutorium peti non poteſt, ſecus ſi ex pacto, & prouidentia. Sed *Free. de ſubfeud. author.*2.
83 *num.*32. contrarium ex pluribus rationibus concluſit, ſemper illud deberi, & ita ſeruatum, & deciſum in Sacro Conſilio vidi pluriès, & præcipuè pro Vincentio Loffredo contra Vniuerſitatem Montiſani, & pro Duce Grauinæ contra Vniuerſitatem Spinazolæ.

Quartò adiutorium pro filia, ſorore, vel amita maritanda debetur, ſupèr hoc *Afflict. in d. conſt.* diſcuſſit 24. quæſtiones, ad eum recurras, & ad alia notata per *Menoch. de arbit. Iud. caſ.*181. Valdè fuit hæſitatum, dum Conſt. prædicta per numerum ſingularem loquitur pro filia, ſorore, vel
84 amita maritanda, an pro pluribus filiabus, vel ſororibus, vel amitis debeatur? Et
85 videbatur dicendum, quod non: Tum quia ea Conſt. eſt exorbitans, tum etiam quia numerus ſingularis ad pluralem non extenditur, *l. in vſu, ff. de verb. ſignif.* & maximè in odioſis, *l. commodiſſimè, ff. de liber. & poſthum.* Contrarium tamèn eſt receptum, adiutorium pro pluribus filiabus, ſororibus, vel amitis deberi; nam cauſa demonſtrationis, non autèm diſpoſitionis Conſt. demonſtrauit perſonas per numerum ſingularem, arg. *l. itaq. ff. pro ſoc.* & eadem ratio, imò maior verſatur in pluribus, quàm in vna ratione maioris indigentiæ, & plurium dotatione, vndè eadem debet eſſe Iuris diſpoſitio, *l. illud, ff. ad l. Aquil. l. à Titio, ff. de furt. Praſ. de Franch. dec.*265. *num.*12. & latè *dec.*306. *Boer. decіſ.*131. non obſtat, Conſt. loqui per numerum ſingularem; nã quandoq; ad pluralem extenditur, *Crauet. conſ.*161. *Tiraq. de reuoc. donat. f.*276. *n.*226. imò aduertatur *Conſt. ſeq. Comitibus*, loqui de eadem materia adiutorij in numero
86 plurali de ſororibus; ſimilitèr ſubuentio pro pluribus nepotibus debetur, ſi ius dotandi non exiſtente filio, vel viuente, ſed inope, ad auum pertineat, vt deciſum contra multorum opiniones refert *Franch. deciſ.*215. & ſi eodem anno plures maritarẽtur, pro omnibus deberetur ſubuentio, idẽ *Franch. dec.*306.
87 Quid ſi dos filiæ fuerit à patre legata, an vaſalli ad adiutorium teneantur? *Andr. in Conſt. Comitibus*, quem ſequitur *Capye. in inueſt. verſ. feudorum adiutoria*, tenet, eos nõ eſſe obligatos, cum hæres integra legata, & hæreditatis onera ſoluere debeat, & iure non reperiatur cautum, ſubditos hæredi ſubuenturos eſſe: quarè in maritagio D. Beatricis Vrſinæ Vniuerſitas Solofræ ex ijs prætendebat ſe ad adiutorium obligatam non eſſe, quia pater certam ei dotem prælegauerat; ſed fuit dictum, adiutorium
88 deberi, nam dos Iudicis officio filiæ ex neceſſitate conſtituenda eſt, *l. qui liberos, ff. de rit. nupt.* & ſic ſiuè iure teſtamenti, ſiuè ex contractu promittatur, in hoc non eſt imponenda differentia, nèc vera diuerſitatis ratio aſſignari poteſt; pater enim dotem filiæ legando ſuam obligationem declarat, & excutit, non denuò concedit, & Conſt. prædicta adiutorium dari mandans ſolum requirit ſororem nuptui collocare, & ſic etiam dote data; cum non vaſallorũ reſpectu, ſed Baronis talis ſubuentio debeatur, & ita aliàs deciſum dixere *Free. de ſubfeud. auth.*2. *num.*16. *Ayell. de iur. adoh. num.*40. *Ann ſingul.*11. *Marcell. de Maur. al-*
89 *leg.*103. Et in eadem cauſa fuit etiam dubitatum an terra Sorbi ad adiutorium te-
90 neretur, cum poſt patris mortem à balia, & matre D. Flaminij Vrſini, D. Lucretia de Tufo omni digna laude, fuerit empta. Et ex conſtitutionis verborum generalitate adiutorium deberi videbatur, ibi, (*Dum nubunt filiæ, ſororesuè*) lex enim generalitèr eſt intelligenda, *l. de pretio, de Publ. in rem act. l.*1. §. *& generaliter, ff. de leg. præſt.*
91 & indefinita loquutio vniuerſali æquipollet, *l. inter veteres, verſ. maximè, C. de fideic.* hæc tamèn opinio non fuit recepta,
92 nam paragium ſorori ex bonis paternis debetur, & adiutorium datur ratione excluſionis, quam maſculus inducit, & proindè donato feudo, vel aliundè fratri obuento vaſalli ad adiutorium non tenentur *Afflict. in d. conſt.* 5. *dub.* plenè *Loffred. in cap.*1. §. *vt autem, verſ. his, de pac. iur. firm. Franch. dec.*73. *num.*10. ſicq. cum terra Sorbi à fratre poſt patris mortem fuerit empta, paragium ſuper bonis paternis ſorori debetur, non de acquiſitis per fratrem: nam onus noui feudi non eſt ſubuenire, cum filia ab eo non ſit excluſa, vt fratri proſit, & ſic ea terra non fuit moleſtata. Quid autèm
93 ſi frater ſororem inopem, vel vterinam, quam in ſubſidium dotare tenetur, nuptui collocet? vide *Theſ. dec.*192. *& Gram. decis.*376. vel mater ſi filiam, quam de iure do-
94 tare non aſtringitur, matrimonio tradat, an vaſallos ad ſubuentionem cogere valeat, vide *Boer. dec.*129. *Moleſ. tit. de iur. dot. quaſt.*4.
95 Num autèm adiutorium pro filia monachanda, prout pro maritanda debeatur? argumento ſumpto de matrimonio carnali ad ſpirituale, in tantum quod legata

factum pro maritagio, debetur etiam pro
monachatu, vt latè per *Mastrill. decis.153.*
imò *Bart. in l.2.de his, qua pen.nom.* dicit, si
96 legatum de mille mulieri fuerit factum, si
maritetur, & quingentum si monacha fiat,
legatum mille deberi, etiam si monacha
fiat; cum peioris conditionis esse non de-
beat matrimonium spirituale, quàm car-
nale. Verùm opinio hæc *Bart.* communi-
tèr est confutata, nam testatoris attendi-
tur dispositio ex adductis per *Vasqu. contr.
cap.33.Capyc.dec.204.Gabr.Rom.tit.de leg.
conclus.2.Ceuall.com.opin.q.241. Crass.de
effect.cler.in rubr.ex num.403. Cancer.var.
resol.lib.1.cap.24.ex num.15.Fontanell.de
pact.nupt.glos.8.par.2.Michel.de duob.fratr.
cap.6.par.3.* Adiutorium inquam pro mo-
nachatione deberi, tradit *Boer. decis.126.
num.12.Menoch.de arbit.cas.181.num.3.* in-
97 tellige tamèn facta professione, non vt
alij putabant, destinationem sufficere, arg.
text.in l.pen.ff.de milit.testam. expectandus
enim est actus perfectus, *l.3.§.hæc verba,
ff.quod quisq.iur.* sic *Franch.dec.42.* & ante
eum *Ann.sing.13.ex l.quod pupillæ,ff.quād.
dies leg.Bald.cons.228.lib.3.Menoch.de præ-
sumpt.præsump.84.num.14.libr.6. Honded.
cons.73.lib.2.Surd.dec.303.* Et sic pro car-
98 nali matrimonio, adiutorium matrimonij
consumati, non autèm contracti tempore
debetur, ex eisdem Iuribus, & rationibus.
Sed quæritur, quantum istud pro mona-
chatione adiutorium esse debeat, dum
99 pro Monialium dotatione pauca dos con-
stituatur. Præmitto Monialem conqueri,
vel testamenti tabulas impugnare, vel ad
supplementum agere non posse, si dotem
100 illius Monasterij Monialibus constitui
solitam, licèt infra legitimam habuerit,
Franch.dec.44.Vrsill.dec.136.& 348. quod
vendicat sibi locum tàm si in vita patris,
quàm post mortem ingressa fuerit Mona-
sterium, quidquid *Molfes.* & alij dixerint,
ingressæ in Monasterium post mortem
patris integrum paragium deberi; nam
contrarium fundat *Consil. Trouenzal. in
Consuet.Neap.de success.ab intest.obser.11.* &
secundum hanc opinionem *Trouenzal.* fuit
decisum in S.C. in causa D.Victoriæ Vin-
temiglia cum D.Hyppolita Catillo. Act.
Fusco, referente Dom. Consiliario Mira-
ballo meo Collega obseruandissimo. Filia
inquam ex patris hæreditate stāntibus ma-
sculis, aliud quàm paragium prætendere
non valet, ex *Const. In aliquibus*, quod pa-
ragium instar legitimæ non liquidatur,
sed iuxtà quantitatem, qua in Monasteriū
ingredi, vel pari nubere possit, cum quo
collocata, *d.Const.* dispositioni est satisfa-
ctum; & adeò verum est, paragium iuxta
legitimam non regulari, sed tantum vt
pari nubat, vt si filia sibi parem non inue-
niat, eius paragium vsq.ad virilem ascen-
101 dere poterit, vt docet *Andr.in d.Constit.
circa fin.* Et ex ijs dicendum est, adiutorium
pro sorore monacanda minus ordinario
102 deberi: vndè si solitum sit quinque caro-
lenos exigi pro foculari, *Gram. dec. 8.
num.4.* pro monachatione debetu[illegible]
103 tas, quæ est carolenorum duo[illegible]
dimidio, *Frec.auth.2.num.23.* Id[illegible]
cedit in filiarum spuriarum do[illegible]
quibus alimenta debentur, & sic [illegible]
dos, *Vrsil.dec.265.num.58. Boer.dec.127.&
Iacob.de feud. vers.qui quidem inuestiti,* vbi
distinguit inter filiam spuriam naturale,
vel incestuosam, *Ann.sing.12. Menoch.cas.
182.num.33.* Et quid in sorore vterina, vel
consanguinea? *Afflict.dec.265.n.54.Anēd.
ad Franc.dec.73.* & an filia pro se ipsa ma-
104 ritanda subuentionem petere valeat? vi-
de adducta per *Boer. dec.130.* Sed in facto
non deberi determinatum fuit, nisi quan-
do vt congruè se dotaret, non haberet,
d.Constitut. strictè interpretanda, vt dixi-
mus.

105 Et aliquando minor fit taxa, veluti si
Baro quamplures habeat terras, a quibus
omnibus si singillatim adiutorium exige-
ret, ferè totam Monialis, vel spuriæ dotē,
sine sui erogatione cumularet; sed quis ter-
rarum focularia numerabit, quando adiu-
toria sunt exigenda, dic attendi Reg. Cu-
riæ numerationis taxam, pro qua fiscales
functiones præstantur, & alia munera re-
106 partiuntur; verùm si Baro fraudem alle-
garet, & eam suis sumptibus detegere vel-
let, audiretur repetendis à fraudatoribus,
vltra pœnam corporalem talibus debitam,
*Frec.d.2.auth.num.28.de Curt.in tract.feud.
fol.1.num.4.& fol.25.num.26.* Et è contra
107 audirentur vasalli, si focularia diminu-
ta essent, & si vna terra deficiat, an alijs
108 onus accrescat? *Surg. de Neap.Ill.f.483.*
& an Neapolitani habitantes in Castro
Baronis ad adiutorij subuentionem tene-
tur? videbatur, quod sic, dum *Const.* loqui-
tur de hominibus Dominorum ratione
iurisdictionis, & sic de hominibus burgē-
sibus in eius feudo habitantibus, qui ra-
tione iurisdictionis, quam in eos exercet,
sibi subsunt, secundùm *Andr.in d.Const.col.
fin.Franch.dec.76.* Quo fit, vt cum Baro iu-
risdictionem in potentia, & habitu in
109 Neapolitanos in suo feudo habitantes
habeat, licèt per exceptionem elidi possit,
remissione ad M.Curiam petita; ita vt nisi
remissio petatur, Baro cognoscat, sequitur
eos sub dicta Constitutionis, dispositione
comprehendi. Contrarium tamèn puto,
quia paria sunt non habere iurisdictionem
ipso iure, vel ope exceptionis, *glos.* est sin-
gularis in *cap.Iudex, vers.ponatur, de offic.
iud.deleg.in 6.* eo magis cum priuilegium
Nea-

Neapolitanorum, vt alios ad M. Curiam trahant, & ab alijs extra M. Curiam non trahantur, fuit concessum Ciuitati Neapolis, non personis, vt ex priuilegijs apparet; & sic est instar priuilegij Clericorũ, cui priuilegio ciuis renunciare non potest, secundum *Vrsil. dec. 41.*

110 Quid si filia, vel soror ob pulchritudinem, vel nobilitatem à marito dotetur, iuxta terminos *l. si voluntate, C. de dot. promiss. & Afflict. dec. 61.* an vasalli adiutoriũ præstare debeant? vide *Vrsill. dec. 136. Frec. lib. 2. auct. 2. num. 24.* Vltimus casus, in quo adiutoria debentur, est quando Baro pro Regis seruitio in Regni rebellione submonitus erit, vel si in suis terris hospitetur, de quo per *Frec. loco cit. Ayell. in tract. adh. Iacob. in verf. commiserunt, Capyc. in l. Imperialem, §. fin.* vbi habetur, quando Barones

111 infra, vel extra Regnum seruire teneantur, & si eorum voluntate ad seruitium accesserint, an vasallos ad subuentionem onerare valeant?

Vltra ergo prætaxatos casus dicit nostræ *Prag. text.* taleis, collectis, & alijs oneribus à Baronibus vasallos affligi non posse; onerum enim impositio est de regalibus, & soli Principi competit, *l. 1. C. de superind. lib. 10. Andr. tit. quæ sint regal. §. extraordinaria collatio, Bouadil. lib. 2. Politic. cap. 16. ex num. 116. Borrell. de præs. Regis. cap. 20. ex num. 28. Coppens. dec. 32.* imò neq.

112 Principi licet, nisi ex vrgenti causa, idem *Andr. in cap. Imperialem, §. illud, & §. firmiter de prohib. feud. alien. Iacob. tit. de omag.* & latè *Henric. Bocer. de iure collect. cap. 1.* & nos infra *Prag. 10. num. 45.* limitatur verò dicta conclusio, si Baro ex consuetudine, vel

113 præscriptione vltra dictos casus aliquod ius, collectam, certam gabellam, vel seruitium non durioris oneris exigendi quæsiuisset; nam stante antiquissima centum annorum præscriptione, Barones ea tueri possunt, vt dicam infra ex *n. 214.* Nec huic limitationi aduersatur ius collectandi de regalibus esse, & de reseruatis in vim supremi dominij, & proindè præscribi non posse, vt infra *Pragm. 8. par. 3. nu. 111.* nam procederet, si Rex totalitèr se tali iure abdicaret, & alteri concederet; secus si se non abdicaret, sed alteri communicaret, tunc dum videmus in pluribus priuilegijs concessum, & consequentèr hoc ius de regalibus concessibilibus esse, sequitur si est concessibile, est etiam præscriptibile, immemorabili tamèn præscriptione, vt nouissimè probat *Ripol. de regal. cap. 6. ex num. 60. & 79.* Et aduertendum est ad *dec. de Franc. 56.* in qua decisum videtur in simili collectarum materia immemorabilem non requiri, sed minorem sufficere, ex eo quia huic exactioni ius non resistit, ex auctoritate *Luc. de Pen. in l. 1. C. de superind.* vbi asserit quibusdam in terris, ex antiqua consuetudine Barones certas taleas imponere, prout in collecta S. Mariæ in aliquibus terris Principatus. In terris inquam, vbi ex legitima præscriptione hoc ius est quæsitum, transeat, quia vt diximus, præscribi potest. Sed ex hac limitatione inducere regulam, quod dum illi præscripserunt, cęteris Baronibus ius non resistat vasallos collectandi, subsisto, & maximè vigore hustræ *Pragm.* & aliæ pag. 10. quæ expressè Barones has taleas, & collectas imponere prohibent, prout de ea decisione iudicium suspẽdunt *Reg. Lanar. in repet. §. si quis per triginta, sub num. 78. si de feud. defunct. cont. Montan. de regal. §. vectigalia, à num. 4.* Alias cum circumstantias, v3. possessionẽ pacificam plusquam septuaginta annorũ, consuetudinem similem in concilijs, cum adductis pro centenaria, Dominorum tũc Iudicantium ad illius decisionem animum induxisse credendum est, Vltra quod in casu proposito per *Franch. in d. dec.* non tractabatur de exigendo collectis inter ciues, vbi ius resistit, sed de quadam annua prestatione ab Vniuersitate Baroni; quæ ex alijs, quàm ratione collectarum causis non vetitis exigi poterat, prout ex causa legitima ex cursu tanti temporis presumi debet: vndè subditi principijs resistere inuigilent, alias ferè semper serò medicina paratur, & an Baro in casibus debi-

114 tis sibi ius dicere possit? vide *Menoch. cas. 181. & infra prag. 16. n. 80.*

115 In tertia huius *Pragm.* parte prouidetur ijs verbis (*Quod vnicuique libera sit facultas sua queque victualia, animalia, & alia, quibus iure licet sibi vendere, & illis contrahere cum quibus, & prout voluerint vidẽda, & alienanda conducere, atque deferre, nec ab eorum Dominis directè, vel indirectè prohibeantur.*) Et pro hac parte fundanda conclusio solida est, neminem ad vendendum cogi posse, *l. inuisum, C. de iur. deliber. l. nec emere, C. de contrah. empt.* quam regulam exornant *Soc. & Duen. in verf. vendere, Tiraquel. de retract. in præfat.* omnes enim contractus liberi esse debent, *l. sicut, C. de act. & oblig. l. 1. §. si conuenerit, ff. depos.* maximè iste venditionis contractus cum sit de iure gentium, quo iure adhuc primæ libertatis norma viget, *l. 1. §. est autem, vbi & glos. ff. de contrah. empt. DD. in l. ex hoc iure, ff. de iustit. & iur.* quod ad sequentem propositionem est notandum, & a rationis maioritate arguentes dicimus, Baro-

116 nem vasallos ad emendum, vel vendendum nullo modo cogere posse, & positam probo conclusionem per locum à maiori, quod est sui natura destructiuum, *glos. in cap. si Paulus 30. q. 8.* fundando Principem, qui

qui est supra legem, *l. Princeps, ff. de legib.*
quempiam ad emendum, vel vendendum
regularitèr nec arctare posse; nam supèr
his, quæ sunt iuris gentium, vt est emptio-
117 nis contractus, vel quæ sunt iuris natu-
ralis, disponere non valet; solùm enim su-
pèr his, quæ sunt iuris positiui, disponen-
di facultatem habet, vt latè *Petr. de potest.
Princip. q. 28. Fab. differ. 1. C. si contra ius, vel
vtil. publ. ac Mastril. de Magistr. libr. 3. cap. 4.*
& quamuis contractus sint iuris ciuilis,
post tamèn quæsitum dominium, quod est
de iure gentium, Princeps disponere non
poterit, *glo. insignis in l. fin. cap. si contra ius,
vel vtil. public. Angel. in l. Lucius, ff. de euict.
Crauet. de antiq. temp. art. 1. num. 51.* & licèt
Afflict. dec. 128. & 12. referat, Principem
legitimationem cuidam factam reuocare
potuisse, cum ea iure ciuili introducta
fuisset, & sic eam tollere valuisse, prout sti-
pulationem, vsucapionem, & cætera rela-
ta per *DD. in d. l. ex hoc iure, ff. de iust. & iur.*
118 Communitèr tamèn ea *dec.* est reproba-
ta; nam etsi Princeps supèr ea, quæ sunt iu-
ris ciuilis, dispensare valeat, intelligitur
antè actum perfectum, non postquam suũ
sortitum erat effectum, & ius alteri quæsi-
tum, vt latè comprobat *Pinell. de rest. vẽd.
in 1. par. rubr. cap. 2. num. 10. Reg. Tap. in
l. fin. cap. vlt. num. 31. de const. Princ. Cancer.
var. resol. tit. de priuileg. ex nu. 29.* & quam-
119 uis aliqui hoc limitari dixerint, quando
Princeps potestate vteretur absoluta, vi-
gore cuius omnia potest, *Angel. in l. item
si verberatum, §. 1. ff. de reivind. Bald. in l. 2.
num. 59. C. de seru. & aqu. DD. in l. 1. pro illo
text.* ibi: *Quod Principi placuit, legis habet
vigorem. ff. de const. Princ.* attamèn commu-
120 nis est, hanc potestatem non residere in
Principe, & si ea ille vtatur, ius tertio quę-
situm absq. iusta, & legitima causa tollen-
do, vel præiudicando tyrannum dici, *Co-
uar. var. resol. lib. 3. cap. 6. Pinell. vbi supra,
num. 25. Peregr. de iure Fisci, lib. 1. num. 27.
Sese de inhib. cap. 4. §. 3. ex num. 13. Valasc.
contr. cap. 5. & 16. Thes. decis. 91. Capyc. de-
cis. 166. Reg. Tap. de const. Princ. cap. 1. rubr.
nu. 77. Castill. lib. 7. de tertijs, cap. 41. ex n. 2.*
Potest tamèn suprema authoritate vti
etiam in tertij præiudicium, ad sedanda
scandala, vt in *l. pen. ff. de sicar.* vel pro alia
121 iusta, & legitima causa, quę dicitur quã-
do causa sit publica, non autèm priuata,
*Bart. in l. quicumq. C. de fide instrum. libr. 10.
Reg. de Pont. cons. 4. à num. 29. & inferius
nu. 249.* Ex causa inquam ampliari, & mi-
nui potest, etiam ius diuinum, naturale,
gentium, ut in *Prag. n. 6. nu. 135.* Vndè cau-
sæ dant locum dispensandi, non autèm ab-
soluta potestas, *Ceuall. com. opin. quæst. 529.
& 578. Andr. in cap. 1. num. 29. de cap. qui
cur. vend. & in cap. 1. num. 88. quæ sint regal.*

122 Et si alitèr ea potestate utatur, quam-
uis non habeat, qui ei dicat cur ita facis?
est qui videat, & iudicet, non inquam dici-
mur posse quę cum peccato possumus, *cap.
22. q. 2.* Nec his repugnat *text. in l. relegati,
cum glos. ff. de pæn.* quæ ex aduerso adduci-
tur, sufficere pro ratione Principis volun-
tatem; nam intelligitur circa quod loqui-
tur, de remissione fiscalis pœnæ, quæ erat
sua, non autèm indistinctè in omnibus, vt
inaduertentèr opinati sunt multi, quos im-
probant *Gayll. obser. 58. lib. 2. Pinel. loc. prę-
cit. num. 12. Alciat. reg. 3. Pereg. de fideicom.
art. 52. num. 113. Petr. de pot. Princ. cap. 1.
in fin.* & nouissimè *Amaya obser. Iur. libr. 1.*
Et exindè redarguitur *Angel. in d. l. item si
verberatum,* asserens Principem pretium
persoluere non esse obligatum, quando de
potestate absoluta bona aufert; nam supèr
quocumq. iure ciuili, vel naturali Prin-
ceps disponat, siuè ordinaria, siuè supre-
123 ma potestate vtatur, semper pretium
soluere tenebitur, iuxta *text. in l. venditor
§. si constat, ff. comm. præd.* ibi (*Non aliter hoc
faciat, nisi prius solitum salarium* Domino
pręstet) *l. si quando, C. de inoff. testam. vers. nec
est credendum in Principe, qui iura tuetur,*
124 etiam si bona pro publica vtilitate sibi
arrogauerit, vt in *l. 2. C. quib. ex caus. seru.
amitt.* & nec à filio, prętio non soluto, bona
auferri possunt, *Oldrad. cons. 87. & 91. Cra-
uet. cons. 286. Gab. Rom. concl. 1. de iure quest.
non toll. Vasq. d. cap. 5. num. 15.* & infra ex
num. 181. Et quamuis magna sit causa, vel
publica vtilitas, quæ priuatæ præfertur,
l. vn. §. ne autem, C. de caduc. toll. non tamèn
eum totali tertij damno; nam in modicis
125 Princeps præiudicare valebit, vt in dila-
tione quinquennali, non in auferendo ius
tertio, *Thes. & Rom. loc. cit.* Et licèt Prin-
ceps in magna esset necessitate, solutionẽ
differre, non autem actionem tollere po-
terit, *Vasqu. contr. cap. 5. num. 16. & cap. 6.
num. 5. Peregrin. de iure Fisci, tit. 3. num. 65.*
126 prout in necessitate Rex constitutus ob
bella, & expensas, quas præstare habet, si
Regni introitus non suppetant, introituũ
solutionem creditoribus suspendere solet;
& ordinare eos sibi tradi, cum promissio-
ne restituendi, *Andr. in cap. vnic. §. monetæ,
num. 23. quæ sint regal. Iason in l. ex hoc iure,
num. 54. ff. de instit. & iur. Reg. de Pont. de po-
test. Proreg. tit. 5. num. 22. & 37.* vt annis re-
trò D. Dux Ossunæ Vicerex ordinauit cõ-
tra Ianuenses, aliosq. exteros functionum
fiscalium assignatarios, vt ipsis solutio dif-
ferretur, & licèt id contra naturalẽ æqui-
127 tatem esset, arguunt tamèn multi ex *l.
benè à Zenone, C. quadr. præscript.* emptorem
Fisci, rem alienam vendentis, post qua-
triennium tutum esse: illa tamèn lex no-
stro casui non adaptatur, nam ipsa vendi-

cat

eat sibi locum, quando Princeps ignoranter rem alienam daret, secus autèm si scienter, *Andr. in cap. 1. sub num. 27. de cap. qui cur. vend.* & alias habet interpretationes, & limitationes, quæ eam peræquam reddunt, vt per *Afflict. in prælud. const. 14. q. Iacob. de S. Georg. vers. sed an Princeps, Gram. dec. 65. Tap. 1. cap. rubr. de const. Prin. Petr. de pot. Princ. cap. 24. num. 67. Peregr. vbi supra.* Et sic ad illud redeundo, vnde digressi fuimus, si demonstrauerimus, Principem de potestate ordinaria, vel absoluta ad vendendum, vel emendum absq. legitima causa cogere non posse, eo minus valent Barones, iuxta adducta per *Euerard. in suo loco Topic. 65.* qui regulam a maioritate rationis diffusè exornat, propterea iustè prouidetur hic cuiq. licitam, & liberam sua victualia, animalia, aliaq. ad libitum vendendi, & transferendi facultatem esse.

Sed ex prædictis Prag. verbis oriri potest dubitandi ratio, cum per specierum enumerationes se astringere videretur, dū dicit, *Liberam esse facultatem sua quaq. animalia, & victualia vendendi.* Vndè quoad
128 reliqua Baronibus prohibitiones facere licitum esse videtur, vulg. *l. cum Prætor, ff. de iudic.* in vno enim prohibitum, in reliquis dicitur permissum, *l. maritus, C. de*
129 *procur.* generi per species derogatur, *l. generi, ff. de regul. iur. l. ita, ff. de cond. & demon.* Victualium appellatio non est vniuersalis, sed quæ pro cibo, & hominum potu ordinata sunt, tantum continet, ita vt neque victus comprehendatur, *l. verbo victus, & ibi DD. ff. de verb. signific.* neq. victualia animalium causa parata, vt ordeum, fænum, & similia subaudiuntur, *Cepol. in d. l. verbo victus, Rip. par. 4. tit. ad conseru. vbert.*
130 *num. 18.* strictaq. est animalium significatio, ita vt eorum appellatione omnia non veniant; anseres enim, & volatilia, piscesuè victualium verbo non comprehenduntur, vt pro singulari tradidit *Bartholom. de Capua singul. 5.* quod dato priuilegio, gabellā de victualibus exigendi in ponte, de præ-
131 dictis exigi non possit, arg. *l. 1. ff. de iustit. & iur.* & sic videtur hæc Pragm. strictè interpretanda, & licèt sequantur verba (*Et alia, quæ iure licet vendere*) relatiuum tamen, *alia*, licèt sit similium repetitiuum, nihilominus ad vniuersalia, & maiora expressis non extenditur, *glos. & DD. in l. si fugitiui, C. de seru. fug.* & pro regula habetur, clausulam quantumcumq. generalem ad similia expressa, non autèm ad diuersa, uel separata restringi, *Bart. in l. quæsitum, §. pen. de feud. inst. Felin. in cap. sedes, de rescript.*
132 hinc clausula generalis omnium casuū fortuitorum, & similium de similibus expressis, non de maioribus intelligitur, & per prædicta in facto defendi, falsum non esse testem, qui examinatus se nihil amplius scire dixerat, & in alio articulo interrogatus deponit; nam nil scire intelligitur de eo, quod in illo primo articulo dixerat. Pro resolutione notes primò, dispositionem quamuis in principio strictā, ex uerbis tamèn sequentibus ampliationē,
133 uel limitationem recipere, prout in casu nostro, & ad hanc demonstrationem pro-
134 bandam facit *text. in l. Proculus, ff. de vsufruct.* Vbi si testator domus usumfructum cum prohibitione altius eam non tollendi legauerit, per dictam prohibitionem plena proprietas, non simplex usus fructus legata censetur; cum altius tollere, uel seruitutem imponere ueri domini j sit, *l. nisi, ff. de vsufruct.* & pro singulari *d. l.* allegant *Afflict. in prælud. feud. num. 128. & Marsil. singul. 661.* quicquid *Pinell.* alitèr intellexerit *in l. 1. par. 2. num. 4. C. de resein. vendit.* hunc tamèn communem sensum sequuntur ibi *Bart. Bald. Alber. Florian. Cremen. singul. 28.* & latè *Gratian. cap. 216. & 443.* Ex quo notant verba sequentia licèt implicitè, dispositionem ampliare; indè venditio cum
135 suis substantialibus pacto adiecto, nè dominium transferatur, locatio potius, quā venditio dicetur, *l. cum manu sata in fin. ff. de contrah. empt. Afflict. dec. 338. Franch. decis. 506. Surd. dec. 157.* & facit *text. in l. vbi ita, ff. de donat. caus. mort.* quam exornant *Bocr. decis. 353. Ducā. reg. 217. Menoch. de præscript. lib. 3. cap. 35.* vbi causa mortis do-
136 natio cum pacto, nè reuocari possit, in donationem transit inter viuos, & *Bald. in cons. 209. lib. 3.* notat mulieri relictæ à marito vsusfructuariæ hærede extraneo instituto, regularitèr vsusfructus legatum deberi, secus si filij essent hæredes relicti, nā ad alimenta restringeretur, *glo. in Auth. hoc locum, & ibi DD. si secund. nupser. mul. & in l. Titia, §. Titia cum nuberet, ff. de leg. 2. Gabr. Rom. conclus. 1. tit. de vsufruct. Franch. decis. 155. Borgogn. tract. de vsufruct. mul. relict. num. 80. Peguer. decis. 103.* Sed si vxor vsufructuaria, & domina prout erat in vita ipsius mariti relicta fuerit, tunc per hæc verba alimenta tantūm relicta censentur, cum hæc, non autèm alia à marito viuente prætendere poterat, & multa alia singularia corollaria adduci possent, quibus verba ampliant, & dispositionem minuūt, eamq. impropriant, vide cum acciderit, tradita per *Felin. in cap. quoniam frequenter, vt lit. non contest. Pinell. de rescind. vend. cap. 2. par. 3. 2. rubr. Vasq. controuer. cap. 51. ex num. 75. Tiraquel. de retrac. consangu. §. 3.*
137 *glos. 1.* vbi etiam quando sint attendenda verba, vel mens, & quid præualeat, aut quod est de iure, vel natura dispositionis, quæ omnia sæpius occurrunt, & consequentèr, vt eò vndè digressi fumus, nostra re-

redeat loquutio, dicimus ultra uictualia, & animalia diuersæ qualitatis, & speciei supponi verba (*Et alia, quæ licet iure vendere*) per quæ dispositio vniuersalis ad omnia, non autem ad victualia, & animalia tantùm limitata censetur; nam quanquam verbum, *alia*, est similium repetitiuum regulariter, vt dixi; stat aliquando ampliatiuè, & casus maiores expressis argumentatiuè denotat, *Felin. in d. cap. sedes, de*
138 *rescript.* vbi si Procuratorem ad meos Villicos, & alios conueniendos constituã, poterit Procurator nobiles, nedum Villicos conuenire. Accedat, quia ad euitandã correctionem, & absurdum verbum, *alia*, ampliatiuè est, *glos. in l. omnes, ver. alias, C. de quadr. præscript.* sic *Luc. 22. Et alij duo nequam ducebantur cum ipso. Bertaz. de clausul, libr. 4. glos. 18.* Et proindè dicimus, verba enumerationis animalium, & victualium potius demonstrationis causa, quàm dispositionis fuisse posita; & decipiuntur tenentes, legislatoris, vel testatoris verba dispositiuè semper intelligi posita. Quocirca si testator tot aureorum alimenta ex talis
139 fundi introitibus præstari mandet, si ex eo non percipiantur tot fructus, dicebant aliqui non deberi, nisi summam ex fructibus perceptam, quia locus adiectus causa
140 dispositionis videtur positus, *DD. in l. Lucius, ff. de alim. & in l. cum certus ff. de tritic. vin. leg.* nam in dubio causa demonstrationis verba posita intelliguntur, nisi aliud ex verbis disponentis clarè argui poterit, ad *text. in l. qui dum testamento, ff. de legat. 1. l. Paulo Callimaco, §. fin. de legat. 3. l. firmior, ff. quand. dies leg. ced. Franch. dec. 228. 483. & 721. Surd. de alim. tit. 5. q. 26. Borgogn. in repet. dec. in cap. verba.* Nam cum *Pragmaticæ* istæ ad vasallos releuandos prolatæ fuerint, hoc modo diminutionem inducerent, quod non est præsumendum, *l. non*
141 *omnis, ff. si cert. pet.* & proindè firma remanet posita conclusio, arbitrarium esse cuiquam sua bona quælibet vendere, & transferre, Baronum bannis non obstantibus, vt millies fuit iudicatum, & præcipuè inter Vniuersitatem Lauri, & ipsius Marchionem. Act. Cioffo. arg. etiam *text. in l. liberti, ff. de iur. patron.*

Progreditur vltra Prag. nostra, quia nõ solùm Barones quempiam ad sui arbitriũ
142 vendere prohibere non possunt, sed subiungit, neq. uasallos ad sibi uendendum cõpellere, præsertim taxatis pretijs, quę prouisio Iuris communis in Baronum dam-
143 num correctoria uidetur: si enim colonus a Domino cogi possit, nè suorum fructuum partem alijs uendat, quàm sibi, *Bar. & alij in l. 1. C. de metall. lib. 11. & in l. 1. C. de dol. Morot singul. 510. Tiraquell. de tract. §. 1. glos. 18. num. 2.* & de communi testatur *Couar. var. resol. cap. 14. lib. 3. num. 6.* quantò
144 fortiùs subsistere debet prohibitio Baronis Domini feudi, ex quo fructus percipiuntur. Et quod Baronum prohibitio ualida sit, *Luc. de Pen. in d. l. 1. per illum text. C. de metall. lib. 1. Aluar. & Afflict. in cap. 1. §. post natale de pace tenen.* asserentes Barones habere ius hypothecæ, & prælationis in uenditione fructuum, qui ex feudorum tenimentis colliguntur, ac proindè prohibere posse nè alijs, quàm sibi uictualia uendantur. Quæ conclusio de iure procedere uidetur non solùm in uenditionibus, sed in alijs contractibus correspectiuis, uti societatis, & communitatis: potius
145 enim socio tenetur quis uendere, quàm extraneo, pretio iusto, & communi, *Bald. l. 2. num. 2. C. com. rer. alien. DD. in l. eum officium, C. comm. diuid. Caroc. in tract. locat. tit. de empt.* idem est sancitum in emphyteuta, qui potius Domino, quàm alteri uendere debet, *l. fin. C. de iur. emph.* Et coniunctus in coniunctũ bonorũ emptione prefertur *l. 1. de priuil. cred. l. si in emptionẽ, ff. de min.* multa alia notat *Rip. in d. l. 1. ff. de priuil. credit.* Ex his igitur prouisio per nostram Prag.
146 facta iuris correctoria esse uidetur. Sed ad eam euitandam, quod iura abhorrent, ita sensus, & uerba impropriari debent, ut statutum ad ius commune reducatur, *l. 2. C. de noxalib. Craues. cons. 3. num. 12.* Videbatur dicendum nostræ Prag. rationem ad sic disponendum; manere sub illis uerbis (*Præsertim taxatis pretijs à Barone*) & ea sit causa finalis: nam authoritas pretia taxandi, & sibi uendendi, esset duplex priuilegium, ac specialitas nimis dura,
147 quod quis sibi ius diceret taxandi pretium, & cogendi ad uendẽdum; assisia enim
148 uictualibus, non Baronibus, sed Principi, uel Communitati competit, *l. 1. C. de Episc. aud. vbi DD. Pinell. de rescin. vendit. vlt. art. Franch. dec. 9.* & latiùs infra *pragm. 10. num.* Vndè qualitas à statuto addita formam, & nouæ dispositionis rationem inducere uidetur, *Bald. in l. si quis non dicã rapere, C. de Episcop. & Cleric. Felin. in cap. edoceri, vers. gesta, de rescrip. Marant. cons. 91.*
149 Et exindè dictum fuit in Grasseriorum, seu Catapanorum electione ius eligendi, uel creandi ad Baronem non spectare, neque appellationem de grauaminibus ad eum pertinere, cum à sua iurisdictione nõ dependeant, sed a Communitate, *Franch. decis. 11.* Et sic dicendum esset talis prohibitionis causam in dictis uerbis consistere, (*Taxatis ab eo pretijs*) qua pretij taxatione cessante, punctus in Iuris communis dispositione remanere uidetur, *l. si extraneus, ff. de cond. ob caus.* & subditi uendere uolentes cogi possunt, ut potiùs Baroni, quàm alij uictualia iuxta pretium commu-

mune,uel à Principe taxatum alienare te-
neantur. Sed neque dictam responsionem
satisfacere probatur; nam Prag. generali-
tèr loquitur, ac specificè prohibet, nè va-
salli ad sibi vendendum abstringi possint.
Nec obstant illa verba ponderata (*Præser-*
150 *tim taxatis prętijs*) nam hæc dictio prohi-
bitionem non excludit, cum huius dictio-
nis natura non sit statutæ prouisionis ex-
clusiua, sed casum minus dubitabilem red-
dit, dicendo tantò magis, prohibitio non
valet, si prętium taxetur, *glos. notab. in l. il-
lud, vers. præsertim, ff. ad leg. Aquil. Franch.
decis.* 517. Accedat, quia ius assisiam impo-
nendi Baroni competere videtur, non au-
tem Vniuersitati, cui aliquam iurisdictio-
nem exercere prohibitum est, *text. in l. fin.
ff. ad leg. Iul. de aunnon. Ann. d. sing.* 60. & vbi
151 consuetudo viget in contrarium per
Vniuersitatem, siuè eius Catapanos assisiã
imponendi, adhuc banna, ordinationes, &
152 contrauentionum exactiones per Offi-
cialem Baronis erunt facienda, & latiùs
declarabitur infra *Prag.* 10. *nu.* 103. Quid
dicendum? Firmo conclusionem cum Prag.
153 Baronis prohibitionem ad sibi venden-
dum potiùs, quàm alijs non valere, cum sit
priuatiua libertatis, quam incolumem Iu-
ra seruare intendunt. Allegata verò pro
prima opinione sic conciliantur, conclu-
sionem iam positam limitando, eam non
procedere, si prohibitio à Barone fiat, ne
fructus de suo feudo collecti, ac de suis ter-
ris ad coloniam, terragium, censum, & si-
milia datis vendantur: in his enim hypo-
thecæ ius habet, *glos. in l. si seruus communis,
§. locaui, verb. conuenit, ff. de furt.* & etiam
prælationis, vt per *Frec. de subfeud. auth.* 38
proceduntq. allegata pro prima opinio-
ne, secus verò in alijs territorijs liberis, &
allodialibus, in quibus non solùm Baro-
154 nes, verùm etiam Princeps nullum ha-
bet ius, nisi iurisdictionis, & protectionis;
iuxta notata per *Andr. in cap.* 1. *num.* 27. *de
cap. qui cur. vend. Luc. de Pen. in l. quicumq.
C. de omn. agr. desert. lib.* 12. *& infra prag.* 10
num. 63. & sic in alijs rebus bonis, & ani-
155 malibus prohibitio est nulla, licèt in vo-
lentibus vendere, Baro prętium, prout alij
ciues soluendo, præferatur, vt iudicatum
fuit inter Vniuersitatem Lauri, & Mar-
chionem. Act. Cioff. *Muta super Prag. Sicil.*
69. *num.* 6. & dicam infra *nu.* 330. Sed quid
si vltra commune prętium aliud offeratur,
an similitèr Baro soluere teneatur, dicam
infra *num.* 244. Verùm pro ista prælatione
banna emanari non possunt, vt nemo Ba-
rone irrequisito vendat, prout sic fuit
in dicta causa prouisum. Et exindè iniustæ
sunt ordinationes, nè pisces, & fructus vẽ-
dantur, antequàm Baro requiratur, cum
156 commercia libera esse, & non ob Baro-
num prælationem impediri debeant, quæ
prælatio perfecta venditione competit, vt
similitèr fuit decisum pro dicta Vniuersi-
tate Lauri. Et supra positam conclusionẽ
in collectis ex suo feudo prohibitionem
procedere, sublimita, dummodo ipse Baro
fructus pro se emere velit, secus si pro alijs
amicis; nam hoc non poterit, cum præla-
157 tionis priuilegium personale sit, & per-
sonam egredi non debeat, *l. quia personale,
ff. solut. matr. And. in cap.* 1. *§. ex eadem nux.
de leg. Corrad. de Curt. de feud. fol.* 9. *num.* 49.
Guid. Pap. dec. 411. *Franch. decis.* 226. *Gizza-
rell. dec.* 156. *Ant. de Amat. resol.* 161 & infra
Prag. 12. *ex num.* 33. Quod nota, cum quã-
plurimis deseruiat causis, vbi Barones pro
se præferuntur, & non vt alijs cedant, vel
vendant, sic firma remaneat conclusio tex.
nostri, Barones ad sibi vendendum cogere
non posse, sed cuiquam alienandi, & ex-
trahendi liberam esse facultatem.

Quam conclusionem amplio ex sequen-
ti Prag. quæ clariùs hanc primam decla-
rat, Baronibus prohibens, nè liberam ven-
ditionem, vel quorumlibet bonorum, ac
158 rerum extractionem impediant; bonorũ
enim, ac rerum appellatio largissima est,
l. bonorum, et l. res, ff. de verb. signif. hinc fuit
iudicatum, Marchionem Lauri se abstine-
re, dum sub vtilitatis publicæ figura, ne
ciues lignamina à territorio extraherent,
159 prohibebat. Act. Cioff. Verùm si in Vni-
uersitatis beneficium publica intercede-
ret vtilitas, prohibitio substineri posset,
Luc. in l. 1. *C. de rustic. lib.* 10. *Surd. cons.* 110.
lib. 2. *Bald. cons.* 483. *lib.* 1. Ampliatur in 2.
Prag. pęna, nam in hac prima est duc. 1000
& in sequenti contrauentionis pæna est
duc. 1000. Amplia ex dispositis infra Prag.
13. Barones neque vasallos ad suos introi-
160 tus baronales conducendos cogere pos-
se, prout de iure communi prouisum erat
in *l. locato, §.* 1. *ff. de Publ. in const. Magist. Ca-
merar. & in cap. Reg. Ferrerijs,* nisi uasalli
ad æmulationem non conducerent ut Ba-
ronis bona perderentur, ut fieri solet, quã-
do inter Vniuersitatem, & Baronem sunt
161 lites, eo casu soliti, uel habiles cogi pos-
sent, saltèm ad exigendos introitus, Baro-
nis expensis, iusto mediante salario, Quæ-
storis instar, *Frec. de subfeud. ver. si, Clar. q.* 7
§. feudum. Soliti enim stante necessitate, ad
munera cogi possunt, *l. moris, §. damnare,
ff. de pæn. l. semper, §. quibusdã, de iur. immun.
Marc. Ant. Surgent. de Neap. illustr. fol.* 432.
Item limita tribus concurrentibus, nempè
si ille antea conduxerit, si superlucratus
fuerat, & si pro futuro conductorẽ nõ re-
periat, *l. cotẽ ferro, §. q. maximos, ff. de Publi-
can. Boer. dec.* 249. *n.* 2. *Pereg. de iur. Fisci, tit.
de conduct. num.* 6. *Guttier. de gab. q.* 140. & in
facto quemdam Baronem in conscientia

defendi, qui ad reconducendum coegerat,
quia hæc tria concurrebant,& sequi uidetur *Reg.de Ponte §.8. num.14. tit.de regal. imposit.* Nec aduersatur *text. in l.3.§.eum quamquam, ff.de iure Fisci*, ubi conductores
162 ad reconducendum cogi inhumanum
reputatur, quia regularitèr uerum est, secùs tamèn quando conductor in annis retro maximos perceperat fructus, itaut territorium ferè debilitauerat, ut notabilitèr inquit *glos.in l.si eum Hermes, verb.detineretur, C.loc.& in d.l.eotem ferro, §.fin. verb. compelluntur.*

163 Ampliatur etiam, nec uenditionem,
uel bonorum extractionem ad tẽpus prohiberi posse, ut multi faciunt Barones, qui pœnalibus edictis subditis uetant, nè frumenta, uel uina uendant, nec eorum, uel aliorum animalia macellent, nisi suis antea uenditis: sicq. uno, eodemq. tempore ad non uendendum, & emẽdum arctant, quod magnam sapit tyrannidem, ut in *cap. Regni 49. Campag.in cap.Regni 23.nu.52. Affl. in const.Magistris, Petr.de pot.Princ.cap.5. num. 122. cum seq.& cap.6. num.28.* licèt aliud cum Regio Fisco obseruetur, ubi talis uiget consuetudo, ut in *d.const.Magistr. Rouit.in hac Pragm.nu.3.* Idemq. procedit,
164 ut neq. Barones prohibere possint, nè
uasalli aliquas uictualium lanæ, olei, & similium negotiationes exerceant, quia forsan ipsi Barones suas pecunias prædictis negotijs deditas tenent, nam iniquum hoc reputatur, ad *text. in l.quæro, ff.de iur. patr.l.fin.ff.de oper.libert. Iacob.de S.Georg. fol.4.* hoc tantùm pro publica utilitate, uel Principis necessitate fieri solet, ut infra.
165 Et consequentèr neq. Barones concede-
re possunt, ut aliqui tantum sint macellatores, uel aliquam artem exerceant, *Petr. de pot.Princ. cap.5.num.121. Ann sing.54. Bald.in l.1. C. de commerc. Surgent. fol.43. Cancer.var.resol.par.3.cap.13. à num.207.* & multa hoc *loco cit.* notat *Mastrill. libr.4. tit.18. ex num.37.* Amplia, Baronem neq. per suos Officiales prædicta explere posse: nam qui per se actum gerere non potest, neq. per interpositam personam ei cõceditur, *l.si per impressionem, C. de his, qui met.caus.cap.quod alicui non licet, de regul. iur.in 6.* latè *Menoch. cas.459. Osasch.decis.109.*

At quia non est regula, quæ exceptionem non patiatur, propterea propositam conclusionem limito; licèt inquam supradixerim, istos emptionis, & uenditionis contractus adeò firmos, & liberos esse, ut nec Princeps super ijs de potestate ordinaria, uel absoluta disponere possit. Verumtamèn ex causa Princeps, non solùm per uiam generalis legis, sed particularis ordinationis contra prædicta disponere ualet. Hucquè pertinet quod supra enunciauimus, Principem absolutam potestatem
167 non habere, sed ordinariam, quã ex cau-
sa ad omnia extendere poterit non solùm ius positiuum, sed gẽtium, ac naturale, uel diuinum relaxando, secundùm ea, quæ infra proponemus Prag.6. sine enim causa,
168 absolutam potestatem exercere non di-
ceretur, sed tyrannidem, data tamèn causa, ordinaria potestas ultra iuris regulas exerceri poterit, ut supra *num.121.* sicquè
169 licèt quis ad uendendum cogi non ua-
leat, ex causa tamèn publicæ utilitatis, uel necessitatis abstringi poterit, *l.item si verberatum, ff.de rei vendic.* & eorum exempla enunciat *Petr.de pot.Princ f.194.*

170 Vtilitas tamèn, uel necessitas publica,
non totius Orbis, uel Prouinciæ concurrere debet, sed sufficit adesse illius loci publicum fauorem, *Alex. cons.101. volum.1. Petr.loc.cit fol.190.num.17.* & iusta causa in dubio non præsumitur, *Aleiat.de præs. 3.reg.præs.8.* dico quando contra ius gen-
171 tium, naturale, uel diuinum rescribit,
secùs quando contra ius positiuum, *Gayll. pract.obser.56.& 58. Crauet.de antiq. temp. ar.2.Ceual.com.opin.529.*

172 Limita etiam ex *Prag. infra 15.* quam
hic discutere promisi (nè pluriès idem repetam) dùm dicit, Barones ad sibi uendendum pro sui uictus, & familiæ necessitate cogere posse (quod eo magis dicendum est in Principe pro omni sui necessitate subditos ad sibi bona uendendum arctare posse, ut in *d. l.item si verberatum, §.2.& ibi DD.Reg.Reuerter.decis.436.& 445.*) Hæc *Pragm.* dispositio habet iuris correspondẽtiam, nam & Barones similitèr ad uendenda uictualia uasallis indigentibus coguntur, *Bart.in l.1.ff.de offic.Præfect. Marant.in sua praxi, art. inquisito, num.181.* Domini enim feudi reditus in suorum subditorum necessitatibus distribuere tenentur, *Paris. de reintegr.feud. q.262.* & ad imparia Dominus, & uasalli iudicari non debẽt, sed alter alteri uices suas reddere tenẽtur, *Andr. in cap.1. §.Domino committere, sub num.1 si de feud.fuer.controu.Afflict.decis.265.* & sic uti uasalli Baroni in necessitate constituto uendere abstringuntur, ita è contra, ut infra *num.248.* Dico tamen quod eis superest: nã quis se discoperire non debet, ut aliquem cooperiat. Imò in casu necessitatis, & paupertatis Domini non sui culpa pauperis effecti, quia alitèr nullũ priuilegium sperare posset, *Andr.in const.statuimus, Carauit.rit.19. num.23.* sed fortunę,
174 quæ culpam non inducit, adeò ut debi-
tor ictu fortunæ depauperatus, carcerandus non sit, ut pro singulari notat *Gram. dec.88.* propter paupertatem inquam, & necessitatem multa remittuntur, *l. illicitus,*

tus,§.fin.& ibi glos.verb.necessitatem,ff.de
offic.Præsid.& in l.nam is,ff.de eo,quod met.
175 Hoc casu vasalli Dominum alere viden-
tur obnoxij ex dictis supra nu. 74. si enim
vasalli filij dicuntur,glos.in cap.1. §.è con-
trario,verb.meliorem de inuest.de regal.fact.
& ibi notat Afflict.vtiq. alere debent,Luc.
in l. quicumq. C.de omn.agr. deser. & æqui-
parantur libertis,vt infra Prag.10.nu.56.
qui patronis alimenta præbere tenentur,
l.si quis à liberis,ff.de lib.agnosc.& ibi Bart.
& in tract.de alim.in fin.Afflic.in d.dec.265
à num.104. & ibi Vrsill.num.167. Free au-
thor.20. & Surd.de alim.tit.1.q.55 Contra-
rium tamen etiam Domino directo ali-
menta per vasallos non deberi ex pluri-
bus comprobant Andr.in cap.inde quæsitum
si de feud.def.mil.fuer.controu.& ibi Aluar,
num.6. Archid.in sum. quib.mod.feud.amitt.
Rolan.à Valle cons.5.lib.3. Capye.in inuest.
verb.feudorum alimenta, Rosenthal. de feud.
cap.8. conclus.27. Attamèn in praxi feuda-
tarios, & subditos in minoribus casibus,
sui directi Principis necessitatibus succur-
rere videmus, & etiam vasalli burgenses
suis benè affectis Baronibus in necessitate
176 voluntariè subuenire solent, vt Ducissa
Grauinæ Beatrix Tenella dum omnia se-
questrata ei essent, de fidelitate suorum
vasallorum gloriabatur,per multum tem-
poris spatium de omnibus necessarijs ip-
177 sam subuentam fuisse, quamuis fortunæ
mutatio sæpè discordias pariat, Caph.cons.
583.volum.4. Et ad rem redeundo,vasalli
Dominum regularitèr non alere, sed eidē
prętio mediante,victualia vendere tenen-
tur.

Sed valdè fuit dubitatum, an sicuti Ba-
ro pro sui victus necessitate ad sibi vendē-
dum vasallos cogere potest, eosdem etiam
178 ad habendam de prętio fidem arctare
valeat? Quæstio hæc omnibus limitationi-
bus deseruit ex regula tex.in l.nec emere,C.
de iur.delib. vbi nemo emere,vel vendere
cogitur, & dicendum videtur, ius necessi-
tatem ad vendendum cogentem respiciēs,
ad habendam de prętio fidem extendendū
179 esse,aliàs esset necare, l.necare, ff.de lib.
agnosc.glos.in l.si locus,in fin.ff.quemad.seru.
amit.vbi si via publica vi fluminis,vel alio
impetu diruta fuerit,vicinus publicæ vti-
litatis ratione viam etiam non soluto prę-
tio præstare debet,& Barones,eiusq. Baiu-
li tali casu pœnam exigere non possunt,
Ant.sing.582.authoritate d.glos. quæ satis
commendari solet; magis enim publica
vtilitas, quàm priuatum damnum atten-
ditur,& publica vtilitas,& necessitas ęqui-
180 parantur,ita ut ad inuicem valeat argu-
mentum, Bald. in rubr. C. qui bon.ced.poss.
& multa necessitatis causa admittuntur,
quæ alias non permitterentur, vt in d.l.il-
licitis,& latè per Vin.dec.323.cuius neces-
sitatis species plures adducunt Menoch.
cons.182. Fontanell.claus.4.glos.9.ex n.164.
Contraria tamèn opinio est verior, & cō-
munis, nequaquam quem ad rem suam
vendendam, prętio non soluto compelli
181 posse,arg.l.qui Romæ, §.cohæredes,ff.de
verb.oblig.l.1.C.de metalar.lib.11. Free.de
subfeud.author.38.num.3. & diximus supra
num.123.hinc fuit decisum inter Principē
Hostiliani, & Vniuersitatem Theani ma-
cellarios carnes credito Baronibus dare
non teneri; quamquam enim statutum,
quem ad vendendum arctet,prętium tamē
est numeratò soluendum, glos.in l.seruitu-
tis,& ibi Bald.C.ex quib.caus.seru.pro prem.
lib.& in l.1.C.de confer.manum. Afflict.in
cap.1.§.similiter,de cap.qui cur.vend.nu.19.
& formalis text.est in l.venditor,§.si constat
ff.comm.præd.ibi (Non aliter hoc faciat,nisi
prius solitum per hoc salarium Domino præ-
stet) Pinel.de rescin.vend.in rubr.cap.2.Gab.
dec.105.Fontanel.de pact.nupt.claus.4.gl.12
num.30.Gratian.cap.149.nu.25. Verumta-
182 mèn stante extrema, & ineuitabili ne-
cessitate prima opinio ex glos.in d.l.si locus
substineri posse asseruere Valasc.cōsult.22.
in fin.Vasq.controu.cap.6.num.8.existente
enim maxima necessitate omnia etiam in-
ter priuatos sunt communia, glos. in l.2.§.
cum in eadem,verb.conferret, ff.ad l.Iul.de
ict. & licere aliquid prædari militibus in
casu necessitatis, ait D.Rouit.in Prag.5.de
militib.Et prout è contra Baro vasallis in
necessitate magna constitutis prętium in
pecunia numerata non habentibus de fru-
mentis, vel pecunia subuenire tenetur,
Petr.de pot.Princ.fol.192. Gayll.de obs.56.
num.18.lib. Vasq.controu.d.cap.6.num.8.Et
proindè dum annis retrò elapsis magna
in Regno egestas,& pecunia fuerat, & Ba-
184 rones quidam plena habebant horrea,
vasalli autem in vijs fame peribant,& bo-
na sua offerebant,dixi in conscientia non
esse tutos eorum Dominos; nam sine eorū
interesse, & incommodo illorum morti
succurrere poterāt,& habitis fide, & obli-
gatione, quam illi offerebant, omni iure
eis subuenire tenebātur, etiam si ea amis-
suri essent,quia obligatus est diues paupe-
185 ribus succurrere: Non pauisti, ergo occidi-
sti,ait August.in cap.pasce,dist.86. & Impe-
rat.in l.fin.C.de annon.lib.10.statuit quoti-
diè indigentibus frumenti 125.modios, &
Traianus in quadā penuria quinque mil-
le pueris, & decem mille fœminis ali-
menta decreuit,& Socrat.lib.2.cap.3.refert
de Constantino, qui in Ciuitate in dies
octuoginta mille pauperibus subueniebat,
sicq. idem iuris est de toto quoad totum,
quod de parte quoad partem, l. quæ de to-
ta,ff.de reivind. sicut Imperator, ita Baro

suis terris indigentibus prouidere debet, arg. ex *l. 1. C. vt nemini licere in empt. opr. lib. 10.* vbi domus Regia frumentum dare tenetur, cumq. Baronibus terræ sint subiectæ, ipsisq; earum cura data sit, & per omnia in locum Principis hi subrogati fuerint, feudorum redditus in præcisis necessitatibus distribuere tenentur, *Paris. de reintegr. feud. q. 265.* nam ad imparia Dominus, & vasalli iudicari non debent, *c. 1. in fin. de form. fidel.* & diximus supra *n. 173.*

Limitari adhuc potest dicta conclusio; vt vasallus quæ sibi nō deseruiunt, & Domino suo prodesse possunt, vendere teneatur, vt notabilitèr per *Hartman. Pist. q. 25. tom. 3.* Limitatur similitèr ex eademmet Pragm. quæ disponit Barones vasallos ad vendendum cogere non posse, nisi ius prohibendi ex titulo, vel ex legitima præscri-
186 ptione, vel consuetudine habeant, vt dictæ Prag. verbis vtar, tunc salua erunt Baronibus iura; nam sicuti vasallos in libertate retinere quærit, ita iura, quæ Barones ex priuilegio, vel consuetudine obtinent, conseruare intendit. Quæ limitatio, ac clausula ad omnes sequentes Prag. & in multis præfata formalia verba repilogantur; vndè pro præsenti, & sequentibus cōclusiuè, & breuitèr istius limitationis terminos declarabo, qui multùm ad totum opus pertinent. Non insistam quo titulo hoc ius prohibendi quæri possit, & an per Principem vasallis in libertate præiudicari possit, nam infra *Pragm. 10.* vbi sua est sedes, declarabimus; sed videbimus quando
187 præscriptione, vel consuetudine Barones contra vasallos, ac Vniuersitates iura quærere possint. Et quid præscriptiò à cōsuetudine differat, & quomodo probentur.

Valdè differt præscriptio à consuetudine, dum diuersa habent nomina, diuersos producunt effectus, *l. si idem, C. de codicill.* & differentias notant *glos. in cap. extra, de consuetud. Crauett. de antiqu. tempor. part. 4. cap. transeo ad quartam partem, Balb. de præscript. par. 1. q. 10.* nos tamèn nostro instituto præcisa adiungendo, dicimus eas differre primò in diffinitione; nam præscriptio est iuris alieni vsurpatio, Consuetudo verò est quædam forma ex populi consensu introducta, *l. sed ea ff. de legib. Bald. conf. 401. lib. 5.* Et cum ex consuetudine acquiratur ius in publico, proindè animum, & totius, vel maioris partis populi scientiam requirit, *l. de quibus, ff. eod.* præscriptio verò præscribentis, non autèm aduersarij animum opus habet, & ex præscriptione ius priuato acquiritur, & illi tantùm præiudicat, contra quem præscribitur, *l. naturaliter, ff. de vsucap. Gram. vot. 12. & conf. ciuil. 147. & 98. Viu. dec. 515.* Item
188 in consuetudine titulus, & bona fides, vt in præscriptione non requiruntur, cum legis authoritas ex ciuium consensu consuetudinem approbans sufficiat, *Rip. in cap. 3. ext. de cau. poss. & propriet.* Differt
189 etiam, nam alio modo inducitur consuetudo, diuersoq. modo probatur, quam præscriptio.

Consuetudo enim expressè, & tacitè inducitur; expressè, si conuocato consilio per totam Ciuitatem, vel maiorum ciuium præsentium partem, iuxta *text. in l. nulli, cum seq. ff. quod cuiusq. vniu. fuerit, quid (etsi iuri communi aduersetur)* præfixum, vt sit consuetudo ipsius Ciuitatis, & notatum in scriptis, vt inter ciues illius loci seruetur, & hoc potius dicitur statutum, quam consuetudo, *Bart. in l. de quibos, num. 8. ff. de legib.* & cū quid statuere, & in scriptis redigere, vt pro publica lege illius loci seruetur, sit iurisdictionis, *l. omnes populi, ff. de iustit. & iur.* assensus, seu confirmatio Prin-
190 cipis adhiberi debet, & confirmatione sequuta vim legum obtinet, vt in *prohem. Cōst. Neap. §. vt igitur, et §. præfatis, Paul. Christin. in prelud. à n. 6. Borgn. Caual. dec. 42. n. 44.*

Tacitè inducitur consuetudo per tacitum populi consensum, ciuium voluntatem factis declarando, ex frequentia actuum conformium, absq. hæsitatione, per spatium decem annorum a primo actu, siuè sit præter ius, vel contra ius ciuile,
191 *l. diuturna, & l. sed ea, ff. de legib.* (etsi de Iure Canonico malus tempus requiratur, *Ann. conf. 40.* prout etia requiritur in grauioribus, & magni iudicij rebus, *Menoch. cas. 83.*) siuè continuam habeat causam, siuè discontinuam, *Mas. ard. de prob. conclus. 424. num. 51.* Vndè duo actus tantùm extraiudiciales non sufficiunt; nam etsi solitum per duas vices inducatur, *glos. fin. in l. 3. C. de Episc. aud. Viu. comm. opin. 154. Ca-*
192 *pyc. dec. 163.* ad consuetudinem tamen inducendam multi requiruntur actus, & ex minoribus non fit vera vniuersalis sciētiæ illatio ad notorietatem inter ciues inducendam, quod Iudicis arbitrio relinquitur, si tales sint actus, qui verisimilitèr in notitiam populi peruenerint, *Bart. in d. l. de quibus, à num. 10. Menoch. de arbitr. lib. 2. cas. 81. Gars. de expens. cap. 9. num. 46. Fachin. controu. cap. 68. Molfes. super Consuetud. Neap. par. 1. cap. 5. ex num. 23.* Et ad corroborandam hanc tacitam consuetudinem non redactam ad publicam formam legis, sed ex vsu ciuium alitèr sit inductum, quam lex communis disposuit, cum per contra-
193 rium ciuium vsum lex abrogetur, non requiritur confirmatio Principis, & *glos. fin. in l. 2. C. quæ sit long. consuet.* subiungit: *Et si contra legem communem sit consuetudo, Princeps scire fingitur, & sic consentire, sicut* et

et ſi res mea vſucapiatur, Capyc.in inueſt.§. iure Frãcorum, verſ.& ideo, Marant.conſ.71. num.13. Auend.de exeq.mand.cap.8.num.3. niſi concernat aliquod præiudicium Principis, *Crauet.conſ.96.num.6.* & infra. Imò vna familia quoad ſe, conſuetudinẽ, quoad ordinem ſuccedendi inducere poteſt, *Andr.in cap.Imperialem, §.præterea, nu.36. Capyc.loco cit.Boer.decis.228.num.6. Gabr.*
194 *Rom.col.5.tit.de conſuet. Menoch.cas.251. num.8.* Et ſi in contradictorio iudicio iuxtà conſuetudinem bis iudicatum fuerit, hę deciſiones abſq; alia probatione ſufficiũt,
195 cum omnia præſumantur ex ſententijs, *Præſ.de Franch.dec.91.num.16.& dec.238. & 722.num.11. Molfeſ.d.cap.5.num.43.* & de iudicatis in his cauſis vim facit *Vulp.in l.cum de conſuetudine, ff.de legib.* ibi, *Illud explorandum arbitror, an etiam contradicto aliquo iudicio firmata ſit.* In tantùm quod aliqui voluerunt pro conſuetudine iudicium intermedium eſſe de eſſentia, ſed cõmunitèr reprobantur, vt per *Cęuall.comm. cont.com.q.357.* benè verum exiſtimo vendicare ſibi locum, ſi hæ deciſiones ſint ſupremorum Tribunalium, vbi plenè cauſæ diſcutiuntur, vel ſi per Iudicẽ loci prolatæ ſint, audita formitèr Vniuerſitate, *gloſ. in d.l.de quibus, verb.inueterata.*
196 Requiritur etiam vt conſuetudo ſubſtineatur, quod ſit rationabilis, vt *in cap. extra de conſuet. & cap.1.de conſtit.in 6.l. quod non ratione, ff.de legib.* & arbitrio Iu-
197 dicis hæ relinquuntur, *Cęual.q.359.* alias ſi eſſet praua, non eſſet ſeruanda, ſed extirpanda, *cap.1.de conſuet.in 6. Auth.nauigia, de furt.& in Auth.de teſtib.§.1.* Excuſat tamèn mala conſuetudo, vel ſolitum à pæna, *Vin.dec.66.Vrſill.dec.91.* Similitèr cõſuetudo non viget, ſi ſit contra ius diuinũ, vel naturale, vt in *d.cap.fin. de conſuet.* &
198 ſic ſi ſit contra illud, quod ius ciuile per pactum ſubſtineri non poſſe ſtatuit; nam conſuetudo inducitur ex tacito populi cõſenſu, vt diximus, quem conſenſum dum ciues in expreſsè vetitis dare non poſſunt, conſuetudo non habet vbi figat pedes, *gloſ.in d.l.2.C.quæ ſit long.conſuet. & in d.l. de quibus*, prout quando ius conſuetudinẽ reprobat, *Alex.conſ.196.lib.2.* neq; ſubſtinetur, vbi metus præſumitur, infra ex *nu. 214.* prout & quando ius vehementèr reſiſtit actui, vt ſimilitèr infra ex *nu.231.* & ſic ſi tendat conſuetudo in damnum Fiſci, nã immemorabilis requiritur, vt in *Conſtitut. Quadragenalem*. Item ſi contra Eccleſiam magnum inferatur damnum, *Abb.in cap.1. ſub num.5.de conſuet.* & latiùs in *Auth.caſſa, C.de ſacroſ.Eccleſ.* Sunt igitur neceſſaria
199 ad conſuetudinem probandam conſenſus populi cum frequentia actuum, legitima præſcriptio, & conſuetudinis rationabilitas, *Gayll.obſeru.31.lib.2. Maſcard.col. 424. Crauct.conſ.96. Alex.conſ.173.libr.6. Marant.conſ.7.Molfeſ.d.cap.5. ex num.23.* ſi verò actus fuerint diſformes, non inducunt conſuetudinem, etiam per ſpatium centũ
200 annorum, *Bart.in l.2.in princ.ff.ſolut.mat. Crauet.conſ.96.num.5.Garſ.de expenſ.cap.9. à num.26.* verùm ſi actus diſformes poſt cõſuetudinem præſcriptam fierent, conſue-
201 tudo nõ interrumperetur, *gloſ.fin.in d.l.2. C.quæ ſit long.cõſuet. Tiraq.de primog.q.90.*

Dictum fuit, diuturnitatem temporis requiri: nam quoties de conſuetudine fit
202 mentio, de præſcripta intelligetur, *cap.Cumana de elect.gloſ.in cap.fin. de conſuet.in 6.* non dico de conſuetudine Iuris
203 dubij interpretatiua, quæ potiùs obſeruantia, quam conſuetudo eſt appellanda, & hanc præſcriptionem non exigit, ſed pluralitatem actuum, *l.ſi de interpretatione, ff.de legib.Crauct.conſ.101.nu.3. Menoch. de arbitr.caſ.83.nu.10. Reg.de Pont.conſ.41.* & in poſſeſſorio vltimum actum circa obſeruantiam ſufficere probatur ex not. *tex. in l.Mela, §.ſed ſi alimenta, ff.de alim.& cib. leg.Vinc.de Anu.alleg.131. Fab.Anna filius conſ.40.*
204 Præſcriptio verò non prædicto modo inducitur, ſed probata poſſeſſione, vel quaſi in iuribus, ſeù ſeruitutibus inducẽdis, nã tunc ex vnico actu cum ſcientia, & aduerſarij patientia, quaſi poſſeſſio datur, & indè præſcriptio, *Abb.in cap.fin.nu.17.de cõſuet. Affl.in §.præterea, num.31.Tiraqu.de primog.q.38. Vrſill.deciſ.67. & deciſ.388.* Idemq; contra Vniuerſitates procedit, dúmodo actus ad maioris partis ciuium notitiam deueniant; nam data patientia, vt diximus, aduerſario quaſi poſſeſſio quæritur, & incipit præſcriptio, quæ etiam cõtra ſucceſſores ciues, licèt dictæ poſſeſſionis, & præſcriptionis ignaros continuatur, *Crauet.conſ.15.Guid.Pap.deciſ.279.Vr-*
205 *ſill.vbi ſupra*: nam prædeceſſores ſucceſſoribus præiudicant, *Garſ.de expenſ.cap.9. num.49.* dummodo tales actus iure ſuo fiãt, vti ſi Baro prohibeat, nè quis ad aliud molendinum, vel furnos niſi ſuos accedat,
206 vel nè ſua victualia, niſi ſuis vẽditis, alienentur, tunc per iſtos actus negatiuos, & prohibitiuos, data vaſallorum patientia, poſſeſſio quæritur, ſecus ſi vaſalli contradixerint, vt latè *Petr.de pot.Princ.fol.40. nu.40.* Ex eorum enim conſenſu poſt prohibitionem quaſi poſſeſſio, & præſcriptio incipiunt, *Franch.dec.166.nu.8. Menoch.de arbit.Iud.caſ.160.* & dicam *Prag.14.nu.31.*
207 Et data quaſi poſſeſſione cum temporis longitudine nõ eſt neceſſe probare ſic fuiſſe continuatum, prout in conſuetudine requiritur, dummodo præſcriptio non ſit immemorabilis, quia iſta ſufficit etiam nõ

pro-

probata prohibitione, vt decisum iun&is Aulis refert Reg. Rouit. Pragm. 14. huius tit. num. 2. si autem actus iure facultatis fiant,
208 & tūc etiā mille possessionem, vel quasi non inducerent: vndè si vasalli ad furnos, vel Baronis molendina semper accedere soluerint, si facultatis iure hoc egerint, ipsi Domino possessio, vel quasi non præstabitur, de quo latius infra Prag. 14. nu. 4. Idem procedit, si familiaritatis iure aliquid passi fuerint, vti in suis defensis venationem, vel piscationem, tunc tales permissiones possessionem, vel præscriptionē non præstabunt, Card. cons. 38. nisi post factam prohibitionem actus subsequerentur, vt declarat Rip. in cap. cum Ecclesia, de cau. poss. & propriet. Gabr. Rom. tit. de prescript. conclus. 10. Bertaz. cons. 420. & dec. 396. & si
209 actus essent promiscui, qui iure familiaritatis, vel facultatis, ac etiam pro suo præsumi possent, in dubio iure suo gesti non præsumuntur, l. semper in obscuris, ff. de regul. iur. nisi actus fortem haberent præsumptionem, vt ibi Rip. num. 68. Cenall. comm. opin. q. 781. in fin. & tunc ad præscriptionis
210 probationem, possessionis initium est deducendum, atq; probandum, & allegata de præsenti possessione continuata præsumitur præscriptio, l. Celsus, ff. de vsucapion. & quot modis possessio in corporalibus continuata præsumatur? vide Vasq. controuer. cap. 58. Franc. Balb. in tract. de præscript.

Sed quęso aliquantulum hic pedes figamus, dum Prag. dicit, quod iura, quæ Barones consuetudine, vel præscriptione quæsierunt, conseruare intendit, an tempus præfixum pro consuetudine, vel præscriptione inducenda sufficiat? Constituas primò hanc conclusionem, seruitia non
211 iure debita, sed semper pręsumi à Dominis extorta, & si sponte dentur, argum. tex. in l. cum satis, §. caueat, C. de agric. & cens. lib. 11. in l. vnic. C. de salg. & hospit. & in l. 2. C. ne rustic. ad vll. obseq. libr. 11. Bald. in c. 1. §. pactiones, de pac. const. Afflict. in Constit. Frequenter, num. 3. & 12. & in Const. Prosequentes, num. 6. Mascard. de prob. concl. 1307 Gram. vot. 12. nu. 17. & cons. 147. Iacob. de feud. tit. homag. conclus. 10. Boer. decis. 132. num. 4. nam superioris authoritas quadam
212 animi inductione vasallos terret ad expressè non contradicendum, & proindè excusandos esse, ad text. in l. nouissimè, vers. quid si copulus, ff. quod falso tutor. ibi, Metuens ne compelleretur, accommodauerit; personalia enim, vel realia seruitia, & subiectiones Dominis contra ius naturale libertatis cōcessæ præsumūtur. Et pscriptio, & consuetudo licèt longè appareant, quia
213 tamen tacita populi murmuratio possessionem, vel quasi, ac exindè præscriptionem impedit, vt singulariter Andr. in cap. 1. quæ sint regal. in ver. extraordinaria collatio, num. 62. & in ver. plaustrum, Luc. de Pen. in l. 1. C. vt rustic. ad vll. obseq. Capyc. in inuest. vers. collectit, Fab. diff. 1. & 10. C. de seruit. Vrsil. decis. 282. Anend. de exeq. mand. cap. 4. par. 2. Proindè dicendum est, consuetudine, aut præscriptione iure seruitutis minori tempore centum annorum
214 Barones contra vasallos tueri non posse; nam consuetudo requirit hoc tempore causam esse præscriptam, Pet. de pot. Prin. cap. 6. num. 5. & quoad tempus ipsa consuetudo ex ijs circumstantijs à præscriptione non differt, Bellug. rubr. 22. §. & quia, nu. 14. Gram. cons. ciuil. 149. Menoch. cas. 83. Istud enim tempus extorsionis, & metus præscriptionem abstergit, ac ex tanti tempo-
215 ris taciturnitate omnis debita iuris, & facti solemnitas præsumitur, hinc titulum constituit l. hoc iure, §. ductus aqua, ff. de aqu. quotid. cap. super quibusdam, de verbor. signif. Andr. in prælud. feud. nu. 35. Gab. Rom. conclus. 1. de præscript. Regium præsumit assensum, Afflict. decis. 254. num. 4. & licèt per Constit. Quia frequenter, vasallorum, &
216 Vniuersitatis consensus ad eos seruitijs, & oneribus obligādos non sufficit, & si solemni stipulatione illi abstringantur, nisi Regius interuenerit assensus, centenaria tamen ad præsumendum assensum sufficit, licètq; contra Regni Const. præscribi non
217 possit, cum in Constit. proem. omnes consuetudines, & præscriptiones futuræ contra eas annullentur, spatium tamen immemorabile sat est, vt per Freec. in his terminis 3. author. q. 28. Vin. dec. 6. Imò in his casibus, in quibus non admittitur præscriptio neq; immemorabilis, allegando priuilegium Superioris, & illud præscriptiuè probando per tempus immemorabile sufficit ad obtinendum, Barb. in rub. de præscript. ex num. 378. latè Castill. de test. cap. 3. tom. 7. Ista enim præscriptio non est impium refugium, vt aliæ longi, vel longissimi temporis, ex quibus dixere Vrsill. decis. 229. & Reg. de Ponte cons. 49. nunquam in Sacro Consilio per eas vti odiosas obtineri potuisse; secus tamen in immemorabili, quæ legalis tituli vim obtinet, & verum dominium transfert, Pinel. in auth. nisi triennale, C. de bon. matern. & licèt Vasq. controu. cap. dicat, præscriptionem quatuor substineri elementis, possessione v3. traditione, bona fide, & titulo, intelligitur de alijs præscriptionibus, quam centenaria, quæ Superioris scientiam, & bonam præsumit fidem, Andr. in cap. 1. §. preterea, de prohib. feud. alien. per Feder. & aduersus eam in integrum restitutio ex capite ignorantiæ,
220 vel læsionis non conceditur, Mascard. cōclus. 1377. Franc. Balb. de præscript. fol. 50. Præs. de Curt. fol. 69. in diuers. feud. & multa alia

alia ex ea immemorabili inducantur, quæ
notat *Garſ. de nobil. gloſ.12. ex num.54.&*
Caſtill.de tertijs,cap.22.cum ſeq. Verumta-
men Barones minori tempore præſcribe-
re poſſent,ſi ius non reſiſteret:nam ſi ſecũ-
dum, vel præter ius,quadraginta annorũ
ſpatio Barones ius acquirerent,*Franch.de-
ciſ.56.& infra num.239.* & è contra vaſalli
aduerſus Dominum ſpatio triginta anno-
222 rum ius quærere poſſunt, nempè ſi pro
ſeruitijs debitis aliquid in pecunia per di-
ctum temporis ſpatium ſoluerint; nam
poſtmodum Baro dicta ſeruitia repoſcere
nequit, *Io.koppen.dec.9.13.*

Probatio autem huius centenariæ diffi-
cilis eſt, ita vt contra eam in dubio decer-
223 nendum eſſe dicant *Ioſeph. in dec.Peruſ.
106.Peregr.de iure Fiſci,tit.de præſcrip.n.23*
ideo aduertant Aduocati in articulando,
& probando, vt ſint concludentes proba-
tiones, cum difficilior ſit quando per te-
ſtes eſt facienda: nam teſtes toto ſuæ me-
moriæ tempore ita obſeruatum eſſe,ſicq.à
ſuis maioribus ſe audiuiſſe deponere de-
bent,ſaltèm duos nominando,a quibus au-
dierunt, necnon dictos maiores ita etiam
dixiſſe,& a ſuis prædeceſſoribus audiuiſſe,
& tales eſſe communem famam,& opinio-
nem, & nunquam contrarium auditum
fuiſſe;quæ fama publica in ſpecie eſt pro-
banda, non autèm incidentèr, vt ſolet fie-
ri, quod de prædictis eſt fama publica, &
teſtes ætatis quinquageſimum annum ſu-
pereſſe debent, ita vt de uiſu per quadra-
ginta annos deponere poſſint, cum alijs
notatis per *gloſ. in cap.1. verſ.memoria,de
præſcript.in 6. Auend.de exequ.mand.cap.6.
num.6.* latè *Garſ.de expens.cap.9. ex nu.16.
Caſtill.dec.13.Franch.dec.56.ex nu.22.Viu.
deris.77.de Curt. in ſuo diuers.feud. fol.78.*
224 *Reg.Mar.diſp.24.* Et quomodo teſtes de
fama cum illis de auditu, & viſu coniun-
gantur, vltra citatos vide *Crauet.de antiq.
temp.cap.4.par.vlt.art. Balb. de præſcript.
fol.50. Capyc.dec.193. Ann.in Conſtit.Diuæ
memoriæ,num.189.& ſingul.516.* & an litis
pendentiæ tempus a centenaria ſit dedu-
cendum? *Seſe deris.394.cum ſeq.* Notes ta-
men licèt tot, & tanta hæc immemorabi-
lis præſcriptio operetur, vt induimus,
Actorem tamen per ſcripturas titulum
ſuæ poſſeſſionis per centenarium probare
225 volentem, ipſius priuilegium præſentã-
do non cautè agere,ſi titulus ex aliquo ſo-
lemnitatis, vel nullitatis defectu oppu-
gnari poſſit;nam data tituli nullitate nul-
la poterit ſequi legitima præſcriptio, *Pi-
uell.in d.Auth.niſi,C.de bon.matern.Tiraqu.
de retract. conuent. §.1.gloſ.2. &* de *Curt.de
feud.fol.78.ex num.10. Free.de ſubfeud.au-
thor.8.Duch.regul.255.Vrſill.dec.374. Cra-
226 uet.de antiq. temp.4.par.num.6. Peregr.de
iure Fiſci,tit.de præſeript.num.25.* Verùm ſi
poſt titulum nullum fuerit elapſum tem-
pus immemorabile, illud iuuat ad obtinẽ-
dum, dum omnia deindè legitimè acta
præſumat, *Vaſq.controu.cap.81. à num.11.*
227 *de Curt. de feud. fol.13.num.42.* aſſenſus
enim poteſt præcedere,& ſubſequi, *Camer.
in cap.Imperialem, fol.27.lit.N.* & intra di-
ctum tempus poſtea decurſum præſumi-
tur aſſenſum validum expeditum, *Reg.Rou.
de priuil.Vniuerſ.Prag.1.num.20.* Item nota
immemorabilem titulum inducere, quan-
do ex curſu temporis titulus legitimè ob-
tentus præſumi poſſit,ſecus ſi per eorum
228 naturam,& rei veritatem ille titulus cõ-
tigi non valuit, vti ſi rem uetitam a teſta-
tore alienari quis præſcripſiſſe præſumat:
nam immemorabilis non releuat, cum di-
ſpoſito teſtatoris per Principem, vel quẽ-
libet aliũ mutari, infringi, vel alterari nõ
poſſit, *Garſ.de nobil.gloſ.12.num.80. Gabr.
Rom.de præſcript. conclus.1.ex nu.5.* In poſ-
ſeſſorio autem ius etiam Baronibus reſi-
ſtit.

229 Et proindè in ſummariſſimo poſſeſſo-
rio, ac ſeruitijs prætenſis contra vaſallos
Barones non eſſe manutenendos in Sacro
Conſilio decerni ſolet. Et pro intelligen-
tia præmitto, duplicitèr ius reſiſtere, ve-
hementèr v3.& leuitèr: vehementèr quan-
do ius expreſsè vni reſiſtit, & alteri aſſi-
230 ſtit,nempè in feudis, & regalibus, quæ
adeò Regis præſumuntur, quod abſq. il-
lius expreſſa conceſſione detineri nõ poſ-
ſunt, *cap.1.de regal.* tunc cum ius Regi aſ-
ſiſtat,ad ipſum directè ſpectare, & poſſeſ-
ſori reſiſtit, vt ſine conceſſione habere nõ
valeat, omnis poſſeſſio in contrarium in-
231 iuſta,& vitioſa reputatur, & potiùs di-
citur occupatio, & proindè non eſt quis in
poſſeſſorio,etiam ſummario manutenen-
dus, etſi in promptu poſſeſſionem pacifi-
cam deducat, niſi titulum validum exhi-
beat, vel donec immemorabilem probet,
quæ vim tituli,& priuilegij habeat,vt ſu-
perius diximus,ſic in *vulg.cap.cum perſonæ,
de priuileg. & in cap.1. de præſcript. in 6.
Couar.pract.qq. cap.17. Gram.conſ.147.&
vot.12.Reg.de Pont.dec.40.num.3. Reg.Ro-
uit.in Prag.1.ex num. 31. de iuriſd.inui.non
turban.* Conſil.*Staib.reſol.18. Mont.de regal.
§.flumina,à num.9. Seſe de inhib.cap.5.§.10.
Mareſcot.var.reſol.cap.11.lib.1.*vel ſaltim
cum poſſeſſione titulum coloratum oſtẽ-
232 dat, veluti ſi priuilegium exhibitum nõ
ſit ad plenum per ſe ſufficiens ad obtinen-
dam, ſat eſt tunc in ſummario poſſeſſorio
titulus in ſui figura extrinſeca validus, li-
cèt excipiatur de defectibus intrinſecis, vt
in *d.cap.cum perſonæ,verſ.& ſi priuilegium,*
vel ſi deducatur ex confeſſione partis ad-
uerſæ,licèt cum aliqua hæſitatione,ut in
cap.

cap. cum venisset, de instit. & ibi glos. Et sic si
233 Dominus illam possessionem per actum positiuum habendo pro tali approbasset, aut adesset sententia, vel si priuilegium antiquum deperditum probetur, aut simile, quod possessionem iustificaret, tunc illa præsumptio iuris actui resistens ex his purgaretur, dum vna præsumptio aliam consimilem tollit, & qui reperitur in possessione non violenta, vel clandestina esset interim manutenẽdus, licèt ius resisteret, donec probetur legitima præscriptio, vt in *d. §. & si priuilegium, Conar. vbi supra, in fin. vers. secundò, Menoch. de retin. possess. remed. 3. ex nu. 593. Peregr. de fideicom. art. 52. num. 143. Sese in d. cap. 5. num.* 48. vel alia scriptura antiqua hæc denuncians adducatur, *Marc. de Maur. allegat.* 52. uel confirmatio in forma communi, *Castill. de tertijs, cap. 34. num.* 8. qui limitat quando lex, vel statutum præcisè requirat titulum ualidum, vel immemorabilem præscriptionẽ, quod tunc non sufficiunt titulus coloratus, & præscriptio quadraginta annorum. Non autem exhibito titulo, sola possessio
234 longissima non iuuat, sed requiritur immemorabilis, vt in *cap. 1. de præscript. in 6.* eò maximè contra Fiscum, aduersus quem non opitulatur alia præscriptio, quam cẽtenaria, ut in *Const. Quadragennalem;* interdictum enim, ut i possidet is, cui ius resistit,
235 non datur, imò de facto detemptor turbari, & expelli de possessione potest, & spolij exceptio non militabit, *Capyc. decis. 77. Maur. alleg. 99. in fin. Vasq. controu.* 86. & infra *Pragm. 11. ex num.* 43. Baronibus ius resistere diximus, quia per *Pragm.* 10. hoc titulo in anno 1536. eis vetitum est, nè nouas exactiones, gabellas, seruitia, angarias, & onera vasallis inducant, nec in-
236 duci faciant directè, vel indirectè sine expresso assensu Principis, si casus occurrerit, quod fieri debeat. Et sic quando de his vasalli se grauant, dum vehementèr ius resistit, Barones in possessorio manutendi non sunt, si titulum, seu assensum non exhibeant, & de possessione etiam longa non habeatur ratio; quia per vim extorta præsumitur, ut diximus supra ex *n.* 214.

Nec uim faciunt adducta per *Ann. alleg.* 84. *& sing.* 556. vbi quod in summario possessorio sit manutenendus Baro: nam sustineri possent in casibus, vbi ius leuitèr resisteret, ut inferius dicam, non ubi uehementèr, quod lex prohibeat, & concessionem Principis requirat; nam esset contra uerba expressa *d. cap. cum personæ.* & similitèr non refragatur *dec. Capye.* 189.
237 ubi non exhibito titulo, per Sacrum Consilium decisum fertur, ciues Terræ Titi fuisse manutentos in quasi possessione iuris pascendi in demanialibus Terrarum Comitis Policastri, id uigore communitatis supponendo; nam ea decisio nõ iustificatur ex eo, quia leuis erat iuris resistentia, ut aiunt *Sese d. §. 10. nu. 24. & 31. & Couar. pract. qq. cap. 17. num. 6.* nam erat vehemens, dum communio inter Vniuersitates absq. iuris solemnitatibus, ac assensu Principis fieri non possit, cum species sit alienationis, quæ expresè prohibita est, ut in *cap. Regn. Pondus, & æquum,* & infra *Prag. 11. à num.* 149. Sed potissima causa forsan esse potuit, quia immemorabile allegauerunt, & ad colorandum eum titulum communionis in promptu fuit deductum, & probatum illos stetisse in satis antiquissima quasi possessione iuris pascẽdi pacificè absq. hæsitatione, quod cursus
238 tanti temporis vehementem immemorabilis præsumptionem arguit, & sic aliã in contrarium elidit, maximè quando lex præcisè contrarium non mandat, ut idem *Sese* impugnando dicta per *Capyc.* hoc non negat *num.* 46. longissimam possessionem iuuare absq. exhibitione tituli, ex *Innoc. in cap. 2. de integr. restit. Abb. in cap. 1. num. 8. in addit. vers. solius, vt lit. pend.* uitium enim occupationis spatio triginta annorum purgatur, ut in *l. fin. C. vnde vi,* & facit *dec. Franch.* 56. adducta supra *n.* 113.
239 Ius autem leuitèr resistere dicitur, quando lex in dubio ius alteri non competere præsumit eo non deducto, & probato, nempè rem esse allodialem, uel liberam à seruitute, & similibus, quæ præscriptione ordinaria acquiri possunt, tunc cum lex ulterius non transeat, aliud ad illius exclusionem requirendo, v3. titulum, & assensum, & simile, ut per *Sese loco cit. nu.* 2. & sic cum sine titulo illa acquiri possint, manutenendus est in summario possessorio ille, qui in possessione reperitur, ut latè per *Couar. in d. cap. 17. Reg. Mareian. discept.* 65. & sic Barones in nõ expssis eis, absq. titulo, seu assensu uetitis nõ sũt à possessione reijciendi, sed in ea manutenendi, *Frec. auth. 17. Dom. Consil. Staib. resol.* 17. & maximè concurrente possessione longa, quæ ad arbitrium Iudicis secundùm subiectam materiam remittitur, *Capye. dec. 6 num.* 10. & eò magis in leuibus, & rebus modici præiudicij, *Iacob. Ant. de Maur. alleg. 14. n.* 2.
240 In plenario uerò possessorio manutenendus est, qui in antiquiori possessione reperitur, maximè annorum decem, cum ea aliam de præterito præsumat, ex *l. eum de in rem verso, ff. de vsur. Andr. in cap. 1. num. 3. de controu. inter masc. & fæm. Balb. de præscript. 2. par. 3. par. q. 10. de Pont. consf. 97 num. 19. Petr. de pot. Princ. cap. 7. à num.* 16. & ibi etiam quid in seruitutibus, & seruitijs discontinuis, in quibus longissima pos-

fessio,& plures actus requiruntur,ut diximus supra ex *num*.197. Et hanc conclusionem similitèr intellige, quando ius vehementèr non resistit absq. exhibitione tituli saltim colorati; nam tunc longa possessio non opitulatur, vt superius,& ex *n*.214 diximus; & proindè quando ius vehementèr resistit,& nō exhibetur titulus validus, vel saltim coloratus, ita vt manutensio operari possit, sed recurritur ad allegandā possessionem immemorabilem, non datur neq. hoc remedium plenarij possessorij, quia esset frustratorium, dum neq. probādo longam possessionem manutensio ex dictis supra daretur, sed terminus ordinarius in causa impartiri debet, prout per Sacrum Consilium seruatum fuit in causa Illust. Ducis Balneariæ vtilis Domini terræ Mottæ S. Ioannis, contra Ciuitatem Rigij, quæ dum prætenderet habere ius pascendi in demanialibus dictæ Mottæ, absq. exhibitione tituli, sed tantùm immemorabilem allegando, non fuerunt dicta possessoria adhibita, sed datus terminus in causa, & interim vt dictus Dux in possessione iuris sidæ manuteneretur, referente hoc anno 1662. Cōsiliario D. Ioanne Vargas meo Collega. Act. . . . Illi enim Duci ius assistebat, vt infra *Pragm*.11.*nu*.23. & dictę Ciuitati resistit habere ius in alieno feudo, & communitatem in demanialibus aliarum Vniuersitatum, cum absq. Regio assensu eam inire non permittatur, vt infra in eadem *Pragm*.11.*num*.119. Idemq. ius esset seruandum, si Vniuersitas, vel vasalli possessionis conseruatorium feudalium Baronum prætenderent: nam quia ea sine assensu,& Baronis beneplaci-
241 to alienari posse ius resistit, ea distinctio circa possessorium contra vasallos est facienda, prout dictum fuit supra aduersus Barones, *Luc.de Pen.in l.quicumq. C.de omni agro desert.lib*.12.

242 Limitatur adhuc principalis conclusio, Barones ad sibi vendendum venalia habentes cogere posse; nam si priuatis permittatur ita vt aliàs iniuriarum actione agere valerent, fortiùs hoc Baronibus competit, vltra *text. in Prag*.15. *in fin.hoc tit. Andr.in cap*.1. *num*.18. *de pac.iur.firm.* Sicq. Caupones, Stabularij, Macellatores, Nuntij,& Notarij, qui publicum exercē-
243 tes officium requisiti denegare non debent, *l*.2.*ff.rem publ.sal.fort. Afflict.in Cōst. Omnes nostri, Cappell.Tholos.q*.446. *Couar. var.resol.cap*.14.*lib*.3. aliàs similitèr actione iniuriarum teneretur, vt latè per *And. loco cit*. Quæ omnia procedunt, si pretium ab alio oblatum soluatur: nam Baro vasalli conditionem deteriorem facere ne-
244 quit, ita vt si vasallus ab alio maius prętium inueniat, minori prętio Baroni vendere non tenebitur, *l*.1.*C.de com.ser. vbi glos.notab*.& colligitur ex *d.Pragm*.15. ibi, *Dummodo soluant pretium, quod ab alijs etiā exteris reperiatur*, & licèt *Tiraq.de retract. §*.1.*glos*.18. iusti prętij oblationem sufficere teneat, alio excessiuum ex sua affectione offerente; eius tamen,& sequentium opinio procedit quando quis ex lege, & pacto vendere tenetur, *Franch. decis*.390. *Rouit.dec*.24. *Couar.var.resol.lib*.3.*cap*.14. *num*.6. secus si post factam venditionem sibi prælatio competat; tunc enim non commune, sed maius oblatum soluere debet, vt distinguit *Rip.in rubr.ff.de priu.cred.* & alijs comprobat *Gratian. discept. c*.149. *ex num*.27. dummodo oblatio non sit animosa, & fraudulenta extrinsecè offerendo excessiuum pretium ad finem excludendi prælationem: nam eo casu prętium à Iudice esset declarādum, *Reg.S.anfel.dec*.102. *&* 268.*Reg.Marcian. disp*.38. & nouissimè *Dom.Reg.Marin.in obsert. ad dec.Reuer*.436. Vndè vt teneantur vasalli potiùs Baroni, quàm alteri vendere eoncordes ęsse de prętio debent, & iustum prętium Baro offe-
245 rat, *Frec.auth*.38.*num*.3. In venalibus autèm si fuisset assisia publica, & certa imposita, tunc licèt maius prętium inueniatur, non erit alteranda, *DD.in l*.1.*C.de Epis. aud.* Iustum autèm prętium quando non est determinatum, extimatio non erit vni-
246 formis, cum prętium in puncto indiuisibili non consistat; triplex enim est, supremum, medium, & infimum; vna enim res supremo prętio, decem valere potest, infimo octo, medio verò nouem, *Ant.de Burg. in cap. cum causam, de empt. & vendit. Va-*
247 *lasc.consult*.44.& sic est remittendum Iudicis arbitrio, qui circumstantias æquipendeat.

248 Vltimò limitatur conclusio posita, liberam esse vendendi, & extrahendi facultatem,& à Barone coarctari non posse, si pro Vniuersitatis necessitate de victualibus prouidendum videatur, tunc particulares ciues ad vendendum, quod eis superest cogi poterunt, *Pragm*.15. *hoc tit*.& diximus supra *num*.172. nam necessitas,& publica vtilitas leges alterant, *DD. in l.fideiussor, §.necessario, ff.qui satisd.cog.* licèt
249 enim contractus sint liberi, ex causa tamèn restringi possunt, & publicæ vtilitatis casus refert *Petr. fol*.195 *de pot.Princ.* Exemplaq. necessitatis similitèr quomodo regulas limitant, latè prosequitur *Tiraq. de retract.consangu. §*.16.*glos*.1. hinc *Cotta verb.filius*, notat, Papam necessitatis causa dispensare posse vt Regis filius licèt in Monasterio professus vxorem ducat, alia notat *Marsil.§.egredior, à nu*.61.*vsq.ad* 74. Et Vniuersitas, seu Baro pro publica vtilitate victualium extractionis prohibi-

tionem facere poteſt, *Marc. Ant. Surg. de Neap. illuſt. cap. 4. num. 22. Petr. de pot. Prin. fol. 192. & 21. Cancer. à me relat. par. 3. var. reſol. c. 13. à n. 260.*

250 Sed dubium ad prædicta remaet, an ex publicæ vtilitatis, vel neceſſitatis cauſa per inferiores Iudices hæc fieri permittatur, an verò ſit adeundus Princeps? & videtur ſine illius licentia prædicta exequi non poſſe, cum ſolius Principis ſit vltra iuris regulas diſpenſare, vt diximus ſupra *num. 122.* Diſtingue, aut ex publica neceſſitate mandatur, nempè victualia vendi, & ſimilia, & Iudices inferiores hoc facere poſſunt, *DD. in l. 1. §. cura carnis, ff. de offic. Præfect.* aut pro publica vtilitate, & tunc Princeps adeundus eſſe videtur: nam neceſſitas, & vtilitas publica licèt quoad quid æquiparentur, tamèn in multis differunt; ſemper enim quod tractatur de alterando iuris regulas in caſibus à iure non diſpoſitis, vel ſoli Principi reſeruatis, veluti vt ſuburbia, vel alicuius domus pro publica vtilitate demoliantur, tunc ad Principem eſt recurrendum, *Franc. Marc. deciſ. 236. & dec. 527. par. 2. Gaill. obſer. 56. lib. 2.* aut tractatur de caſibus in limitationibus à iure particularitèr ſignatis, & tunc ſiuè cauſa ſit neceſſaria, ſiuè publica, Barones, ſeu eorum Iudices id mandare poterunt, *Petr. de pot. Prin. num. 11. cap. 15. Io. koppen. dec. 59.* prout in amplianda Eccleſia, & pro faciēdo atrio, *Franch. dec. 223. Tap. ſuper Conſtit. fol. 51. & in Pragm. 3. tit. de Monial.* In caſi-
251 bus enim à iure non vetitis Officiales in terris Principes dicuntur, & in terminis *Petr. de pot. Princ. c. 6. n. 74.*

Ex hac quarta, & vltima noſtræ Prag. parte, quam aggredimur, hæſitatio oritur ex illis verbis, *Quod ſi prouidendum erit de victualibus pro neceſſitate Ciuitatis, & proindè pecunia ſit capienda, quod Suæ Maieſtati nuncietur, ne hoc prætextu in fraudem quidquam excogitari contingat.* an ſine Regio
252 aſſenſu ſupradictæ prohibitiones fieri poſſint? Dic Prag. n. noſtram dictare, ſi pro Ciuitatis neceſſitate prouidendum erit de pecunia pro victualibus emendis, Suę Maieſtati nunciandum eſſe, & ſic pro capienda pecunia neceſſarius videtur aſſenſus, non autèm vt ciues ſtante neceſſitate ad vendendum abſq. dicto aſſenſu cogi non poſſint, & declaratur in *Pragm. 15.* infra;
253 vbi ſimplicitèr habetur, ciues ad vendēdum iuſto pretio, vel ad victualia non extrahenda cogi poſſe, concurrente vrgente ciuium neceſſitate; & addendo aliam qualitatem, vz. & Vniuerſitatum inſtantia ad euadendas per dictam inſtantiam fraudes, quæ alias à Baronibus ex hoc excogitari potuiſſent.

Sed quæſtionem, quæ anno præcedenti in huius partis Prag. terminis accidit, non prætermittam. Si Ciuitas mutuo, vel ad annuum cenſum pro euidenti neceſſitate, ac ciuium vtilitate, pro vz. emendis penuriæ tempore victualibus ſine Regio aſſenſu pecuniam ceperit, an venditores nullitèr contraxerint? Secundò, an data nullitate Ciuitas ad recepti pretij reſtitutionem, ac vſurarum ſolutionem teneatur, vel venditores pretium, ac vſuras amiſerint?

Et ad primum, contractus an ſint ipſo iure nulli non ſeruata huius Regiæ Sanctionis forma in procurando Regium aſſenſum? Videtur, quod ſic; nam hæc Prag. formam inducit, qualitatem aſſenſus addendo, & forma dat eſſe rei, *l. forma certa, C. de iure Fiſci, lib. 10. cap. ſine exceptione 14.*
154 *q. 2.* ita ut legis forma pluſquam ratio attendatur, *Bar. in l. 2. §. prius, ff. de vulg. & pupill. inſtit. Gram. deciſ. 79. num. 14. Valaſc. conſult. 52. à num. 27.* & ſic ſpecificè eſt ſeruanda, alias actus corruit, nec per æquipollentia adimpleri ſufficit, *Felin. in cap. cum dilecta, verb. geſta cum forma de reſcrip.* nec ruſticos, alioſue ignorantes excuſat, vt abunde *Tiraq. de retract. §. 4. gloſ. 3. n. 19. & §. 36. gloſ. 2. & Vin.* alia corollaria notat *dec. 334. cum ſeq.* Ex aduerſo aſſerebatur, contractum duplici ratione nullum dici non poſſe; nam forma alia eſſentialis, alia vero accidentalis eſt. Eſſentialis actum ipſo iure nullum reddit, niſi obſeruetur; accidentalis verò nouitèr poſita à ſtatuto
255 actum ipſo iure nullum non reddit, *gloſ.* eſt inſignis in *l. vniuerſa, C. de precib. Imper. offer.* quam extollit *Reg. de Pont. conſ. 5. nu. 50. & conſ. 81. & de regal. impoſ. §. 7.* & eſt notabilis differentia, quæ ad multa conducit. Hic forma fuit poſita ex cauſa accidētali, nè aliquam fraudem excogitari contingat, vt dicunt verba Prag. n. vndè iſtius formæ prætermiſſio actum ipſo iure nullum non reddit. Secunda ratione etiam ſuadetur contractum ſubſtineri; nam iſta ſolemnitas in Vniuerſitatum beneficium
156 ad fraudes, & læſiones euitandas fuit inducta; vndè ſi actus in vtilitatem, ac euidentem neceſſitatem fiat, erit validus, licèt ſolemnitas deſit. Scimus enim Vniuerſitates pupillis comparari, *l. Reſpublica, C. ex quib. cau. maior.* & pro firmo haberi minoris contractum ſibi vtilem ſubſtineri, licèt ille ſine tutoris authoritate contraheret, vel prædium ſine iuris ſolemnitatibus alienaret, ſicquè ſi ſine ſolemnibus quis uti tutor compareat, ſi acta pupillo utilia fuerint, ualent ex *text. in l. non eo minus, C. de procur.* quem ad omnia prædicta exornat *Pinell. de bon. matern. l. 1. p. 2. num. 51. gloſ. in l. cum hi, §. tranſactionem, ff. de tranſact. in l. 2. ff. de acceptil. Surd. dec. 194*

Bor-

*Borgn.de tut.num.*25.*Vrsill.dec.*262.*de Ponte consf.*1.*num.*84. Idem in bonis Ecclesiasticis, *Capyc.de prohib.alien.feud.per Feder. col.*145. *& Afflict.in Const.Diuæ Memoriæ, 3.col.* contractum substineri firmat, licèt assensus sit de forma alienationis feudi, aliàs contractus nullus; si tamen directus Dominus sibi expediens ducat, prout quãdo conditio Domini fit melior, iuxta adducta per *Andr. in l. Imperialem, num.*13. *versf.item secus*, vel si in feudi augmentum alienatio fieret, *Andr.in cap.*1.*num.*6. *An ille, qui interf. fratr.domi*, de quo latius infra *Prag.*11.*num.* . . Et consequutiuè videtur afferendum in casu nostro contrahentes cum Vniuersitate pecuniam in tàm præcisa necessitate mutuantes, rectè contrahere pro emendis victualibus, vel similibus licèt Regius assensus deerat. Prima tamèn opinio verior est, licèt enim acci-
257 dentalis forma ipso iure actum non reddat nullum prout essentialis, tamèn per viam oppositionis partis actum annullari permittitur, *glos. in d.l. vniuersa, Felin. in cap.quoniam vt lit. non contest. Cęual.comm. opin.*675.

Nec vim facit casui nostro *text.in d.l. non eo minus*: nam etsi verum sit, quod donec Vniuersitas, minor, & Ecclesia non conquerantur, & de actus nullitate non opponant, cõtractus subsistat, nam tertius de nullitate dicere non poterit, *Afflict.de-*
258 *cis.*366.*nu.*6. *Surd.dec.*180. tamèn si creditor ad prętiũ, vel usuras ageret, & Vniuersitas super contractus nullitate se opponeret, tunc dubitari non potest, quin per oppositionem contractus sit declarandus nullus, *Borgn.de tutor num.*179.*Pinell. loco præcit.* Imò etiam de iure communi, ut
259 Vniuersitas sua vendẽdo, vel censui submictendo obligetur assensus Principis requiritur, iuxta *text. in l.fin.C. de vend.rer. ciuit.& l.*1.*& seq.C.de pręd.lib.*10. *Reg.de Ponte de pot.Proreg. tit. de alien.ficr.fol.bon. vniuer.Capyc.dec.*93.

Aduerte tamèn Syndicum, & Electos contrahentes, ut pro onerofo contractu Vniuersitas obligetur, speciale mandatum publici consilij habere requiritur, aliàs ea
260 non obligatur, & contrahentes pecuniã tunc recuperare possent, si eam in Vniuersitatis utilitatem, & non aliàs uersam fuisse probarent, *l.Ciuitas, ff.si cert.pet.* quæ lex non solùm ad mutuum, uerùm etiam ad omnes contractus extẽditur, *glos.in l.*1.*C.de vend.reb.ciuit.lib.*10. *Pinel.de rescind.vend. lib.*1 *par.*3.*cap.* 1.*in fin.* & præcipuè ad cõtractum mutui, depositi, & uenditionis, *Gratian.cap.*196.*nu.*8. Si uerò Ciuitas more solito congregata pecuniam capiendi, & Vniuersitatem obligandi potestatem Syndico, & Electis, uel alijs ciuibus daret, tunc Vniuersitas obnoxia remanet, nec
261 requiritur creditorem probare pecuniã in illius utilitatẽ uersam, cũ id psumatur, dum honoratiores populi ciues ita cẽsuerũt, *arg.cap.pen.de fideius.Bart.in d.l.ciuitas à num.*6.*ex l.*1.*§.non autem, vers.sed & si, ff. de exercit.act.& ex l.habebat, ff. de inst.act. Mascard.conclus.*582. *& concl.*1167.*nu.*18. *Mont.Prag.*2.*de admin. Vniuers. ex nu.*100. *Gratian.loco cit.in princ.* & abundè *Artham. Pistor.lib.*1.*q.*37.*& Add.ad Capyc.Latr.decis.*126.*num.* 19. pondera tamèn adducta infra *num.*299. ubi etiam *num.*296. quid si deficiat assensus, uel clausula adsit in assensu, *vt pecunia in causam expositam conuertatur.* Quomodo uerò ex præsumptionibus probetur pecuniam in utilitatem esse cõ-
262 uersam, & maximè in antiquis, uide *glo. in Auth.hoc ius porrectum, C.de sacros.Eccl. Mascard.conclus.*1165.*cum sequ.Mantic.de tacit.& ambig.conu.lib.*4.*tit.*14.*Crauet.de antiq.temp fol.mihi* 123.*n.*20.

Ad secundum dubium, an creditores sic nullitèr contrahentes prętium, & usuras, seu tertias amittant, perceptasq. restituere teneantur? creditores prętium amittere
263 uidetur, & fructus perceptos restituere: nam creditor contrahendo legum, uel statuti solemnitates non seruans, contra ędicta mercari, & in mala fide esse dicitur, *glos.in l.verbo mala fide, C. de fid.instrum.&*
264 *iur.hast fiscal.lib.*10.*cap.qui contra, de regul.iur.in* 6. & contra legem contrahentem prętium amittere dicit *text. in l. quemadmodum, C.de sacros.Eccles.* ubi si quis sine solemnitatibus rem Ecclesiasticam emerit, prętium amittit, & rem cum fructibus perceptis restituere tenetur, & sic *glos.in cap.Imperialem, de prohib. feud.alien. vers. bona fides, Mascard.de prob.conclus.*1003. &
265 non solùm fructus restituuntur quando titulus ad non titulum reducitur, *Affl.decis.*278.*Surd. dec.*171. sed etiam tenentur ad extimationẽ quantiplurimi intra triennium illi ualuerint, *Surd.decis.*179.*&* 81. Verùm hæc habere locum possent, quando euidentèr constaret, contrahentem
266 fuisse in mala fide, ut per *Vasq. contron. cap.*38.*Plot.in lit. iur. §.benè, num.*7. nam aliàs titulus nullus ratione iuris, uel facti etiam iniusti malam fidem non producit, imò ad præscribendum est sufficiens, *Castil.in l.*1.*de vsucap. Felin.in cap. de quarta, num.*34.*de præscript. Couar. regul.possessor, §.*7.2.*par. relect.* & bona fides etiam ex in-
267 iustis, & temerarijs causis præsumitur, *glos.in l.*1. *C. vbi caus. stat. Alciat. de p. æsumpt.*31.*regul.* Error enim iuris, uel facti contractus nullitatem non excludunt, sed non per hoc malam fidẽ inducunt, *Gram. dec.*77.*Garf. de expen.cap.*23. & sic ut diximus, præcedens opinio militare posset,

data creditoris calliditate, uel expressa scientia in emente rem minoris, Ecclesiæ, vel Reipublicæ, ac in persona literarum non ignara, *Gram. decis. 79. glos. Parisiens.*
268 *§. 22. num. 52.* nam personarum qualitates leges pensitare faciunt, *l. 1. C. si quis Imper. sic Afflict. dec. 13. Vasq. controu. cap. 81.* & idem quando tractatur de contractu vbi ius resistit: nam tunc mala fides semper præsumitur, *l. sed si lege, §. scire, ff. de pet. hered. & in l. si contra, C. si quis ign. rem min. Valasc. consult. 83.* quidquid alij afferat, data nullitate contractus prętium amitti, & fructus restitui, siuè titulus sit nullus ex errore, vel quod ius resistat, vel non assistat, *Felin. in cap. in causa, de re iudic. Pinell. cap. 4. lib. 2. C. de rescin. vend.* qui alios cumulat. Hæc de iuris rigore, de æquitate
269 tamèn semper à Tribunalibus receptum fuit prętium non amitti, quam æquitatem scriptam rigori præferre debemus, *l. adhuc 30. cum glos. ver. humanior, ff. de vsufruc. DD. in l. placuit, C. de iud. Card. in clem. 1. q. 25 de reb. Eccles. Imol. in l. eum iur. ff. solut. matr. Odofred. cons. 41. lib. 1.* natura enim comparatum est, neminem locupletari cum aliena iactura, *l. si me, & Titium, ff. si cert. pet. & in l. itaq. §. 1. ff. de dol. mal.* prout in rei feudalis emptore absq. assensu, & si de iure feudorum prętium amittatur, *cap. 1. de prohib. feud. alien. per Loth.* nulla tamèn habita distinctione bonæ, vel malę fidei, iuxtà *l. Imperialem, de prohib. feud. alien. per Feder.* emptor prętium recuperat, *Andr. in d. cap. 1. num. 10. Ann. in repet. Constit. Diuæ Memoriæ, num. 191.* nulla maior reuocatio, quàm per restitutionem in integrum, &
270 tunc etiam maior ad pristinum reponitur, *l. quod si minor, §. restitutio, ff. de minor.* quæ omnia procedunt, dum cum maioribus tractatur, cum Ecclesijs verò minoribus, vel Vniuersitatibus, vt in puncto nostro attendendaest dispositio *l. ciuitas, ff. si cert. pet. & Auth. hoc ius porrectum, C. de sacros. Eccles.* ita demum pretium restitui, si in ipsorum vtilitatem versum probetur, alias perderetur, vt latè per *Pinell. in l. 2. par. 3. num. 24. C. de rescind. vendit.* & optimus est *text. in l. 1. C. de reput.* disponens minorem se restitui petentem, prętium soluere debere, si de eo locupletior factus esset, *l. pen. §. 1. ff. de reb. cor. Surd. dec. 45.* Sed an creditor, vel debitor pecuniam non esse versam in vtilitatem probare debeat? vide *glos. notab. in l. prædiorum, C. de præd. minor.* & dicam infra *num. 299.*
271 Fructus verò in omnem casum erunt restituēdi, verū prętij, & interesse ex benigna, & æqua *l. curabit, C. de act. empt.* liquidatio fit, & proportionabilitèr taxantur, *Couar. cap. 4. lib. 3. var. resol. Osasch. loc. cit. in fin. Sfort. Od. q. 47. act. 8. & q. 45. ar. 1. Gram. decis. 311. Thes. decis. 29.* & pluriès fuit decisum in Sacro Consilio annullato contractu fructus restitui, & interesse prętij
272 ad septem pro centenario, plus, vel minus Iudicis arbitrio, & pro concurrenti quantitate compensationem fieri, *Cauall. com. opin. q. 762. num. 47. Sfort. de restit. in integr. q. 45. art. 2. num. 24.* & hoc possiden-
273 te contrahente, sed si ille alienasset, tunc tertius cū titulo, & bona fide, non ipse, sed author tenebitur, *Thes. decis. 29.* & hoc decisum in Sacro Consilio inter Iosephum Mellutium, & Iulium Cæsarem Rossillum in causa reuocationis alienationis feudi. Act. Longo. At in contractibus à iure re-
274 probatis fructus percepti sortem extenuant, *l. 1. cum seq. C. de pign. act. l. 1. C. de pact. pign.* Aduerte etiam in his contractibus a lege reprobatis, vti pignoratitijs, vsurarijs, cæterisq. similibus pro rata prętij soluti habendam esse rationem, vt cum fructibus compensatio fiat, *Thes. dec. 78.*

Verùm antequam ad aliud digrediamur, est adnotandum circa fructus an contractus sit ipso iure nullus à principio, vel per oppositionem, & hoc scire eouenit ad supradictam distinctionem de forma essentiali, quæ ipso iure nullum reddit actum, & de accidentali per oppositionem; nam
275 primo casu fructus sunt restituendi ex tunc, secūdo casu data oppositione ex nūc. Sicquè in redhibitoria, vel reuocatoria contractum ex primęua causa annullante; nam reducitur titulus ad non titulum, secus ex accidentali orta post contractum legitimè factum: resoluendum ex nunc, vti si petatur rescindi contractum ex læsione,
276 vel donatione ob superuenientiam filiorum, nam fructus tunc debentur ex nūc, *glos. Paris. tit. 1. §. 22. Couar. var. resol. libr. 2. cap. 3. Pinell. de rescin. vend. cap. 3. Tiraq. de reuoc. donat. vers. reuertuntur, num. 286. Pres. de Franch. dec. 46. num. 8. & dec. 119. n. 191. Boer. decis. 48. Reg. de Ponte cons. 28. num. 5.*
277 Idem in conditione, quæ nihil ponit in esse, tunc fructus a principio debentur. & quid in pactis resolutiuis? *Vasq. controu. d. cap. 38.* & an sint non solum restituendi fructus, verùm etiam creditor ad gabellarum, & expensarum solutionem teneatur pro proxenetis Notarijs assensu, & simili-
278 bus, vide *text. notab. in l. debet, ff. de ędilit. edict.* quem exornant *Tiraq. de retract. consangu. §. 29. glos. 4. de retract. conuent. §. 6. glos. 2. Pinell. de rescind. vendit. d. l. 2. cap. 3. num. 25.*

Alias quæstiones super hac materia non omittam, tanquam in facto occurrentes, nempè si creditor sine assensu contraxerit, sed sibi pro censu alios particulares eiues æquè principalitèr obligandos curauit, an stante ea nullitate contractus eum Vniuer-

279 uersitate ciues obligati remaneāt,& cō-
tra eos exequi,& instrumenta liqdari pos-
sint. Die in Regno p *Prag.11.de adm.Vniu.*
280 obligari Vniuersitates non posse, nec
etiam ciues talibus contractibus adiectos
teneri, sed de iure communi, & pro cele-
bratis antea dubitari contingit. Et vide-
tur dicendum, dum deficit assensus, qui de
iure requiritur in omni alienatione bono-
rum Vniuersitatis, vt diximus supra *n.258*
prout est in obligatione annui census, ex
*l.fin.C.de reb.al.non alien. cap.nulli, de reb.
Eccles.alien.* ciues obligatos non esse obno-
xios, & Vniuersitatem causam in se assu-
281 mendo, & pro illis comparendo, eius
principaliū iudicium in se suscipere, & ex
sua persona exceptiones opponere, & pri-
uilegia allegare posse, *l.idemq.§.generali-
ter,ff.mandat.* & quando principalis exce-
ptio releuat, est admittenda, & contra fi-
deiussores supersedendum; nam cum con-
tractus ex iuris communis dispositione re-
scinditur, fideiussores non tenentur, *l.2.
C.de fideiuss.min.Franeb.dec.247. num.2.*&
latè per *Marsil.de fideiuss.ex num.267.* Nec
videtur negotium facere ciues vti princi-
pales esse insolidum obligatos; cum ete-
nim rè vera contractus cum Vniuersitate
sit gestus, attenditur quod principalitèr
fit, *l.si quis nec causam, ff si cert.pet.Tiraqu.*
183 *de retract.§.30.num.4.* vndè licèt medijs
renunciationibus principalitèr sint obli-
gati, tamèn cum nihil ad eos peruenisse
constet, prius est videndum num pecunia
284 sit versa in vtilitatem Vniuersitatis, &
excutiendus principalis, *glos. in l.sed si Iu-
lianum, ver.item, ff.ad Senatusc.Maced.* & in-
dè quando instrumentum contra ciues li-
285 quidatur, in praxi videmus decerni, vt
prius contra Vniuersitatem exequatur. Eò
magis quia dum censualis contractus sit
cū Vniuersitate, eius bona, non autē ciuiū
286 annuo cēsui submittuntur, & eo tūc con-
tractum censualem cum particularibus nō
subsistere, defendit *Surd.cons.318.* solemni-
tas enim essentialis est, vt super bonis cu-
iuslibet debitoris subiugatio fiat, vt ex
*Constitutionibus omnibus Sixti, Nicolai, Mar-
tini, & Callisti* patet, ideò istos nō vt prin-
cipales subiugantes, sed in euictionis cau-
287 tam adiectos esse dicendum videtur. Quo
casu sempèr est prius contra principales
agendum, *l.1. C.de conueniend.Fisc.debitor.
lib.10.Afflict.decis.318.* & dum principa-
lis iudicium assumit, exceptio principali
competens fideiussores adiuuat, *l. tam mā-
datori, C.de non num.pecun.Marsil.d.nu.267.*
& quando nullitas ex facie instrumenti est
euidens, nullitatis exceptio instrumenti
liquidationem impedit, *Milanens. decis.Si-
cil.7.num.21. Franeb.dec.235.* Contrarium
tamèn est dicendum sempèr quod Sindici,
& Electi, vel alij ciues se proprio priuato,
288 & principali nomine se obligent, & in-
solidum cum Vniuersitate, tunc cum cre-
289 ditor sic sibi cauēdo prospexit, & vtriuf-
què contemplatione, Vniuersitatis v3. &
particularium contraxisse videtur, iuxta
text.in l.si pupilli,§.1.ff.de negot.gest. ipsi ci-
ues non sunt exclusi, licèt Vniuersitas non
iure obligetur, ad *text. in l.& si is, §. pi-
gnora, C.de præd.minor. l.ciuitas,* ibi, *Alio-
quin ipsi soli, qui contraxerunt, ff si cert.pet.
Reg. Rouit. in Prag.5.num.32. de administr.
Vniuers.* Nec refert, ciues non submisisse
290 eorum bona specialitèr annuo censui, cū
opinio *Surd.* non sit recepta, vt per *Mastril.
decis.161. Intrigl.super Bulla,q.60.* & diffu-
sè *Felic.de censib.lib.4.cap.3.* & sic fuit de-
cisum in Sacro Consilio me referente con-
tra Ducem Acheruntiæ, qui insolidum cū
Vniuersitate Iuliani erat obligatus. Ac-
tuarius.

Annullato contractu censuali ob defe-
ctum assensus, quando tamèn pecuniam in
Vniuersitatis vtilitatem conuersam fuisse
constat, Ciuitas tenetur si non ad tertias
decursas vigore pacti, dum deficit contra-
ctus, obnoxia tamèn est ad interesse Iudi-
cis arbitrio taxandum, vt colligitur ex ea-
dem *Prag.11.Gam.dec.110.de Pont.cons.76*
291 & maximè ratione lucri, vel damni emer
gētis, si extrinsecam requirat probationē,
*Gabr.Rom. conclus.10.tit.de solut. Afflic.de-
cis.20.* Et quamquam Sacrum Consilium
hoc interesse ad quinque, sex, vel septem,
292 plus, & minus, prout casus expostulat,
taxare solet, *Ann.cons.15.* hoc cum contra-
ctus annullatur: sed si ex pacto mediante
sententia, vel instrumenti liquidatione ob
pacta resolutiua non solutionis factæ, &
293 similium rescinderetur, tunc pendente
capitalis restitutione interesse liquidatur
iuxta conuentionem, & non est dicendum
actionem priusquam ob causam iudicatā
innouatam esse; nam licèt ex sententia, no-
ua nascatur actio, prima tamèn non tolli-
tur, nisi facta solutione, *l.grege, §.creditor,
ff.de pigno.act.* & proindè liquidato instru-
mento, & rescisso contractu, quousq. sortis
integra solutio non fiat, & si tertiæ non
debeantur, debetur tamèn interesse ad eā-
dem rationem conuentam, *DD. in l.1.C.de
iudic. Marescott.var.resol.cap.63.Reg.Rouit.
Pragm.1.num.38.de censib.* non tamèn exe-
quutiuè pro illis decursis post liquidatio-
nem agi poterit, *Carauit.rit.167.*

Si particulares ciues obligati assensus
expeditionem infra aliquod tēpus promi-
294 sissent, vt solet fieri, dum assensus præ-
cedere, & subsequi possit, *Camer.in cap.Im-
perialem fol.28.* elapso tempore, contractus
rescissio datur, & pretij restitutio peti po-
terit, tam quia sine assensu est nullus, tum
etiam

etiam vigore pacti, *Franch. dec.* 341. maxi-
295 mè existente in pacto clausula resolutiua, ex adductis per *Surd. decis.* 268. *Reg. de Ponte cons.* 5. *ex num.* 32. Sed quid si fuerit
296 expeditus assensus cum clausula, *Verùm*, vel ita tamèn vt Vniuersitas pecuniã in causam supplicatam conuertat, an creditor pecuniam soluens, vt in dictam causam decretam ea implicetur, curare teneatur, vel Administrato. ibus, seu Deputatis, vt in eam causam conuertant soluere sufficiat? Videtur dicendum ex *text. in l. fin. ff. de exercit. act.* vbi habetur, *Sat esse creditori, vt in eo statu sit, vt refectio deberet, & in eam causam mutuasset*. Sic similitèr in hoc casu creditorem sibi consultum videri, si Vniuersitati in causam assensus det pecuniam, *Surd. dec.* 55. maximè si illi fuerint deputati a Consilio generali, vt diximus supra ex *num.* 259. & in dubio in cau-
297 sam supplicatam præsumitur expensum, *Mascard. conclus.* 1165. *Capyc. decis.* 194. *Menoch. cas.* 432. & si in aliam causam pecunia concessa fuerit, creditoris damno non cedit, quia talis assensus expeditus venditorem, non autèm emptorem ad obseruantiam obligat; ita vt si modus ab Vniuersitate non seruetur, inualidetur assensus; &
298 solet pro modo consueto in assensibus apponi clausula, *vt decem ex ditioribus ciuibus debitum extinguere se obligent*; nam supplicantes non contrahentes respicit, *Zappul. in Pragm.* 5. *num.* 13. *de admin. Vniu. Reg. Rouit. cons.* 64. secus si assensus sub conditione esset, quia non adimpletis sub illa ordinatis contractus in totum resolueretur, *Bart. in l. sicut, §. illud, ff. quib. mod. pign. & DD. supra cit. num.* 295. sic si assensus esset sub modo resolutiuo, vel simplici, nempè dummodo pecunia in talem emptionẽ conuertatur, vel pro illa implicanda in talem vsum, *Ozasch. dec.* 171. *à nu.* 5. *& infra Prag.* 6. *n.* 47.

Verùm aduerte, etiam si dictæ clausulæ in assensu appositæ nõ fuerint, adhuc creditor, & si pecuniam Administratoribus soluerit imminente necessitate, vel cum
299 speciali, & generali ciuium mandato, probare tenetur illam pecuniam in Vniuersitatis vtilitatem versam fuisse, nam *text. in d. l. fin. & in l.* 1. *§. non autem, vers. sed & si, ff. de exercit. act. & in l. habeat, ff. de instit. act. citati supra num.* 261. loquuntur de personis priuatis, non autèm de Eccle ijs, Vniuersitatibus, & minoribus, qui a lege specialitèr priuilegiati sunt, nè teneantur nisi quatenus per creditorem probetur, pecuniam esse versam in illorum vtilitatem, *text. in d. l. ciuitas, in Auth. hoc ius porrectum, in fin. & ibi glos. C. de sacros. Eccles. & in l.* 2. *C. si aduersus creditor. & in l. prædiorum, C. de præd. min. cum similib.* sic *Bart. in d. l. ciuitas, ex num.* 13. *& Raphael. Fulgos. ibid. à num.* 2. & ampliatur ex *text. in Auth. de minor. & emphyt. §. si verò, etiam si Episcopo, vel Ecclesiæ Æconomo pecunia soluta fuerit, Facbin. controu. cap.* 77. & *si Montan. in Pragm.* 2. *num.* 120. *de administ. Vniuersit.* dicat, contractum factum cum generali ciuium consilio sustineri, non nè priuilegiatus se læsum afferendo, in creditorem onus probandi in ipsius beneficium pecuniam fuisse versam transfert? præsumitur enim pro Deputatis a generalitate approbatis, sed & esse potest vt totam, vel partem illius pecuniæ in alium vsum postea conuertissent; vndè *Imperator* ijs consulẽdo dixit in *l. Respublica, C. de iur. Reipubl. lib.* 10. *Rempublicam, & pupillos extra ordinem iuuari moris est*. Et proindè qui cum dictis priuilegiatis contrahit, cautus esse debet, pecuniam in causam vtilem soluendo, vel illam vt in eam causam iudicialitèr liberetur, depositando; cum Administratoribus verò, qui non habent simplicem administrationem, sed cum libera alitèr est dicendum, vt latè per *Montan. loco cit. ex num.* 104. *cum seq.*

Accidit etiam in facto discutiendum, quando Vniuersitas sine assensu pecuniã sub annuo censu cępit, sua bona submittẽs, si deindè tractu temporis alius meliorem Vniuersitati obtulerit conditionem, cen-
300 sum diminuẽdo, minus quàm cum primo emptore conuentum fuerat, & sic pro isto contractu faciendo in primi crediti extinctionem fuit obtentus assensus, cum in euidentem esset vtilitatem, & Vniuersitas præcedente parlamento ius luendi cessit, & contractum nouum cum hoc secundo creditore fecit, & conuenit vt pecunia illi primo creditori soluatur, an Vniuersitas ex primi assensus defectu ex capite nullitatis, vel restitutionis in integrum à censu præstando secundo emptori liberari possit, nullitatem primi contractus ex defectu assensus allegando; & dicẽdum videtur, Vniuersitatem non teneri, quia etiam contra tertium possessorẽ nullitatis remedia cõceduntur, *DD. in l. Æmelius, ff. de minor. Borgn. de tutor. n.* 153.

Neq; obstat, secundum emptorem solemnitèr a primo retraxisse; nam cum ille in illius locum successerit, primi contractus nullitate etiam secundus inficitur, vt singularitèr notauit *Tiraquell. de retract. consangu. in fin. nu.* 40. vbi si vicinus ab emptore retrahat illud, quod emptor minus solemnitèr à minore emit, si minor ille a tertio postea vendicauerit, se tueri non poterit, quia licito iure retraxit, *Franch. decis.* 206. *in fin.* Accedat, assensum secundò concessum ad confirmandum primum cõtractum non extendi, sed contractum vali-
da-

dare, si primus subsistat, *idem Franch. de-*
cis.302.num.11. de Ponte de potest.Proreg.
*tit.7.de assen.§.fin.à num.*14.In contrarium
pro creditoris defensione respondi: nam,
dum nouitèr Vniuersitas contraxit,bona
sua submittendo pro habenda pecunia in
creditoris dimissionem conuertenda, sua-
dente minorationis census vtilitate,& ac-
cedentibus assensu, cæterisq. solemnitati-
bus,contractus iste stat de per se,& iste se-
301 cundus in locum primi in totum non
subrogatur; ita vt ab eo creditor causam
habeat, sed cum Vniuersitate contrahit,
primum de ordine Ciuitatis, quæ soluen-
do repetitionem non habet, extinguendo,
l.repetitio,ff.de condit. indebit. & sit non su-
mus in terminis *Tiraquell.* istum contra-
ctum in locum illius primi subrogari; vn-
dè data huius contractus validitate, si de
læsione, vel primi contractus nullitate
agi ualeret,pro pretio,vel vsuris,cum pri-
mo creditore Ciuitas experiri posset; non
enim iste secundus emptor Vniuersitatis
iura perquirere teneretur, sed in legiti-
mam æris alieni solutionis causam pecu-
niam fuisse destinatam, & ipsum in Vni-
uersitatis vtilitatem contraxisse sufficit.
Vndè cum secundo emptore, nec de nulli-
tate, nequè de læsione, sine qua restitutio
302 in integrum non datur, dici poterit, &
maximè contra tertium bonæ fidei, *l. in*
causa, §.Pomponius, & l.seq.ff.de minor. &
in terminis minorem non restitui aduersus
venditionem, si pretium solui fecit suo
creditori ab ipsomet emptore ex causa
onerosa,*Sfort.de restit.in integr.par.1.q.47.*
art.3. num. 18. & facit *text.in d. l. 1. C.de*
repud.

Nec refert, assensum contractum nullũ
non confirmare; nam verum esset, si suc-
cessor à primo emptore causam haberet
ex illius tantùm cessione: sed quia ab ipso-
met primo debitore noua oritur vendi-
tio, diuersa est ratio. Vltimò fuit ponde-
ratum, maiorem aduersus solutionem fa-
ctam de debito naturali,& non ciuili resti-
303 tutionem non habere, sed solùm mino-
rem, ex *text. in l.2. C.si aduers.solut. Sfort.*
q.52.par.2.de restit.in integr. Vndè si Vni-
uersitati competit restitutio, rectius est vt
ea contra primum emptorem restituatur,
nè secundus sine culpa suam amittat pe-
cuniam,quod Iura abhorrent.

304 Expeditis nostræ Pragm. partibus iux-
tà præmissam diuisionem, alia ad materiã
pertinentia, non relinquenda, sed enun-
cianda putaui.Et primò Vniuersitates ne-
cessitatis tempore victualium extractionẽ
prohibere,ac pretium vilius taxare posse,
*Gomez.tit.de empt.num.*51. *Gratian.discept.*
*cap.149.num.*40. & nè victualia Vniuersi-
tati desint,ciues in illis vendendis pro eo-
dem pretio exteris præferri, *l. 1. C.de me-*
*tall.& in l.fin.C.de annon.ciuil.libr.*11. *Rip.*
305 *de remed.ad conseru.vber.num.*153.*Couar.*
var.resol.cap.14.num.3.lib.3. & Vniuersi-
tas non solùm existente necessitate hoc
prohibere potest, verùm etiam pro publi-
ca vtilitate, vt Ciuitas sit abundans, *Af-*
*flict.in proœm.const.q.3.Guid.Pap.decis.*373.
306 Vniuersitates enim quod euenire potest
respicientes prouidere debent: Exemplo
Ioseph, qui futuram egestatem præuiden-
do, frumenti copiam comparauit, *Genes.*
*cap.*4. alias de negligentia Administrato-
tores inculpari poterunt, si quoquo mo-
do penuria præuideri potuerit, licèt po-
stea non successerit, *Franc.Marc. decis.*40.
307 *par.*2. nam si iusta fuerit timendi causa,
negotium vtilitèr ceptum fuisse sufficit,
quamuis vtilem post non sortiatur effectu,
ex singulari *text. in l. sed an vltro, §.1. ff.de*
negot gest.Capyc.decis.58. num.5. & eo casu
308 ciues idem frumentum eodem pretio
emptum redimere cogi poterunt,licèt mi-
nor æstimatio tunc currat,*Franc.Marc.de-*
cis.290.2.par. Sicquè pro publica vtilitate
banna, vt ciues collecta frumenta reuelẽt,
309 emanari debent, vt videri possit,an ea
sufficiant,& in domibus suspectis horrea
perquirantur, *Franc.Marc.dec.230.par.2.*
& 40. & pro publica vtilitate etiam ciui-
310 bus,& vasallis vt non priuatè, sed in cõ-
muni foro victualia vendant,mandari po-
test,vt in *l.1.C.ne rustic. lib.*12. ac nè vltra
victum emant, *Franc.Marc.vbi supra, Petr.*
*de pot. Princ fol.65.num.*12. & pro simili-
311 bus causis Iudex summariè, omni tem-
pore, iudicium etiam feriatis diebus ferre
poterit, *Io.de Plat.in l.1.C.de pistor.lib.*10.
& multa notabilia, quæ contra Iuris re-
gulas pro annona conseruanda, vel tem-
pore penuriæ fieri permittuntur, notant
Reg.de Pont.tit.de annon.Amend.ad Frãc.
decis.9. Mastrill.lib.4.cap.18. num.74.cum
seq. Quæ banna quomodo præconizari de-
beant,& an ignorantia allegari possit, vi-
312 denda sunt quæ ad excusationem addu-
cit *Ozasch.decis.*71.& an bannis directè,vel
313 indirectè fraudari liceat, & si in ma-
teria loquantur, an ad materiatam exten-
dantur, & sic de frumento, an farina com-
prehendantur,& panis? vide *Rip.de peste,*
tit.de conseru.vbert. Clar.q.82.nu.83. Surd.
*decis.139.Boer.dec.177. Mastrill.decis.*139.
314 an verò banna pro publica vtilitate fa-
cta forenses habentes in Ciuitate victualia
reposita ligent? negant *Marsil.in l.fin.de iu-*
risd.Ann.fin.49. & Montan.Prag.2.num.72.
cum seq.de admin.vniuer. Alij verò bona
ibi reperta ligari posse dixerũt, licèt per-
sonæ non subijciantur, *Crauet.* verò *cons.*
71.*& Thes.dec.*152. distingunt an victua-
lia sint ibi recollecta,& banna præcedũt, sũ-
mo-

modo ad personas non subditas non dirigantur: nam forenses Ciuitatis oneribus ligari non possunt, de qua quæstione vide *Molfes. super consuet. Neap. par. 2. tit. de person. q. 1.*
315 Sed quid in bonis stabilibus an ex causa publicæ vtilitatis mandari possit, nè ea nisi inter ciues alienentur, multi hoc esse contra libertatem; alij autèm dixerunt, nō esse grauamen, sed vtile, cum in fauorem ciuium sit, nè alienigenæ eorum bona occupent, & banna valent, si vasallorum, nō autèm Baronis respiciant commoditatem, *Crauet. conf. 271. Bertaz. conf. crimin. 285. & 485. Ann. sing. 403. Clar. q. 82. Tiraquel. de retract. §. 1. glos. 9. num. 162. Vin. decis. 447.* adduco *text.* quem alij non allegarunt in
416 *l. 1. C. non licet habitat. loca sua ad extran. transfer. lib. 11.* Indè Barones filias exteris
317 sine assensu nuptui tradere non posse, habetur in *Constit. Cum hæreditarium*, quod moderatum fuit per Regem Carolum II. *in cap. Reg. Item statuimus tertiò*; & prohibitio illa locum sibi vendicat, quando matrimonium cum infidelibus contrahere-
318 tur. Sed an prohibitio sustineatur, nè exteri in Terris Baronis habitent, *Bald. in cap. 1. §. donare, de form. fidelit.* dicit, quod sic ante ingressum, post habitationem autèm nequaquam, si non sint infesti, sequitur *Reg. de Ponte de potest. Proreg. tit. de exter. habitan. in terris Baron.* & mercatores,
319 & alios ante ingressum Baro prohibere similitèr potest ex causa publica, non autèm pro priuato commodo, nè ad mercādum accedant, *Andr. in rubr. Quæ sint regal. nu. 5. vers. attendenda est, Ann. sing. 54. Fran. Marc. dec. 356. Rouit. in hac Prag. num. 4. Masul. ad Capye. dec. 118. Mastril. de Magist. lib. 4. cap. 18. num. 90.* & si suspitionis, vel penu-
320 riæ causa vigeat, exteros à Regno Prorex eijcere posset, *de Ponte tit. de abun. §. 2. num. 3. & tit. de tract. & extract. Mastrill. lib. 2. cap. 9.*
321 Item cum Pragm. dicat contrahi, bonaq. ad libitum, quibuscumq. personis vēdi, quæ relatio est vniuersalis omnes personas, & cætera maiora expressis comprehendere apta, *gl. in clem. 1. vers. quibuscumq.*
322 *de iudic.* Quæro, an bona ad infideles extrahi possint, & cum ijs contrahi valeat? dic legem quantumcumq; generalem ad casus à Iure prohibitos non trahere, *Marsil. in sua prax. §. sequens, num. 10.* de iure enim vetitum est cum ijs mercari, *l. 1. & 2. C. quæ res asport. Prag. 2. de extract.* & cum talibus sine licentia sub pœna capitis cōmercium haberi non potest, *Boer. dec. 173.* ac etiam in victualia, ligna, & quæcumq. alia deferentes excommunicationis pœna irrogatur, *cap. ita quorumdam, & cap. quod olim, de iudic.* & habetur in *Bulla Cœnæ Do-*
323 *mini*, vt per *Capye. decis. 150.* qui ea ampliat etiam pro redimendis captiuis, nec quidèm cum eis sub pœna triremium per noctem commorari licet, *Boer. decis. 179.* Itèm aduerte, non solùm ad infideles, sed nec extra Regnum victualia, animalia, aurum, & argentum, sine licentia deferri, & in publicæ vtilitatis damnum extrahi
324 posse, vt in *Prag. 1. & seq. de extract. Sese decis. 248. cum seq.* Indè tractæ absq. præuia Regni deliberatione dari non possunt, *Marc. Anton. Surgent. cap. 24. num. 6. & ibi*
325 *Addit. fratr.* vbi etiam quantum pro modio in exituris soluatur, multaquè alia ad materiam habetur. & prohibita est extra
326 Regnum extractio absq. Principis licentia, cum ius exituræ sit de regalibus, *cap. 1. de regal. & ibi DD.* & ad Principem spectet, nè bona à Regno extrahantur, & Regnum penuriam patiatur, *Afflict. cap. 1. §. post natale, de pac. tenen. Museatell. tit. de extract. in pract. crim.* Sed an contrauentio-
327 nem testibus probari sufficiat, vel verùm apprehensio requiratur, latè *Reg. de Pont. tit. de tract. & extract. Mausin. de contraban. q. 2. cum seq.* & propterea ad huius custodiam sunt deputati Portulani in locis maritimis, *cap. Reg. Quorumdam, cum sequ. Capye. in inuest. vers. portibus,* multotiès verò Regnum est adeò frugiferum, & victualibus abundans, vt superflua vendi expediat, & tunc ex Regia permissione ad supplica-
328 tionem dantur tractæ, *l. 2. C. de nauicul. lib. 10. l. 1. C. de tract. lib. 12. de Curt. de feud. fol. 27. n. 53.*

Vlterius cum Pragm. nostra Baronibus prohibeat, nè vasallos ad emendum, vel vendendum cogant, quæritur: An illos ad alios contractus arctare valeant, cum uēditionis, vel emptionis appellatione ce-
329 teri contractus non contineantur, *l. libero, §. quod tamen Cassius, ff. de legat. 3.* ita ut statutum de uenditione loquens ad alios contractus non extendatur, *Specul. tit. de empt. §. nunc videndum,* ubi gabella ad uenditiones imposita, ad alios permutationis, societatis, & huiusmodi contractus non extenditur. Dic, id in stricta significatione procedere; sed ubi naturalis æquitas, uel fauor adesset, uenditionis prohibitio ad omnes extenditur contractus, *glos. ver. vēd. in l. quemadmodum, C. de agricol. Ant. Pinell. in l. 2. par. 2. cap. 1. num. 10. in tract. de rescin. vendit.* Hic publica, & naturalis ratio liberè contrahendi suadet; vndè licèt nostra Pragm. de uenditione loquatur, ad omnes
330 contractus extenditur; & exindè afferimus, Baronem non solùm ad uendendum cogere non posse, sed neq. ad sibi rustica, uel urbana locandum: prætertur uerò locare uolentibus, ut fuisse indicatum ad beneficium Marchionis Lauri retuli supra *num.*

*num.*155. & licèt *Rendell. in tract. de lure prothom.* § *in primis, ver. sub eodem seruitio, nu.*62. allegando hunc locum dicat, id procedere, si Baro in rebus, quas ciues, vel
331 Vniuersitas locare vellet, ius aliquod
haberet, tunc consortij ratione locare volentibus præfertur, secus si simpliciter vasallus sua, super quibus Baro nullum ius habet locaret, & ita dictam interpretari decisionem; sed eius pace se fefellit *Rendel.* decisio enim Sacri Consilij ad casum, quo Baro ratione consortij in re locanda aliquod ius habeat, non se restrinxit, sed generalitèr, quoties ex causa sibi necessaria visum fuerit, v3. si pro vsu suo, suæq. domus emere, vel conducere velit; tunc enim præfertur, vt clarè etiam patet ex verbis *Pragm.*15. *circa fin. huius tit.* prout è contra si Baro locare vellet, ciuis præfertur, vt infra *Pragm.* 8. *par.* 1. *num.*158. imò non solùm Barones, verùm etiam Officiales in locationibus præferri dixit *Dom. Reg. Constant. in l. vnic. num.* 34. *C. de postl. & dom. domin. lib.*11. vndè generalitèr intellige, sicut fuit expositum.

332 Nequè Barones vasallos ad comodandum, vel aduenas ad se pro negotijs veniētes hospitandum cogere poterunt; nam hoc prohibitum est, *Crauett. cons.*58. & ita decisum pro Vniuersitate Theani cum Principe Hostiliani, nisi legitima adesset præscriptio. Et nota ius hospitandi de re-
333 galibus esse, & nisi in specie concedatur,
non subintelligi, ad *text. in l.*1. *C. de meth. lib.*12. *Bald. in l. obseruare, ff. de offic. Proconsul.* etiam in plenissima concessione, *Lopez.* 4. *par. tit.*25. *lib.*6. & in aliqua inuestitura nulli Baroni hoc vidi concessum, nequè Principi Bisiniani, cuius amplissimæ fuerunt concessiones, sed hæc prærogatiua in specie Baroni data, vt minus lædat vasal-
334 los, est interpretanda, v3. vt Baroni cum
sua familia apud subditos, & pro modica mora hospitari liceat, *Io. Andr. ad Specul. tit. de feud.* §. *quoniam, col. pen. vers. & nota, quod vasalli, & Ioseph. Sese de inhibit. cap.*4. §. 7. *num.*10. notat, neq. ius cęnandi ex qua-
335 uis plenissima concessione Baroni in
336 eius aduentu deberi, nisi antiquissima
esset consuetudo, *l. fin. C. de prof. libr.*10. & similitèr Barones neq. ad pecuniam, vel victualia mutuādum vasallos cogere possunt, solùm Principi hoc in necessitatibus competit, *Mantic. de tacit. & ambig. libr.*8. *tit.*5. *num.*18. *Azeued. lib.*7. *tit.*5. *l.*9. *in prohem. num.*9. *Cassan. in consuet. Burgun. rub.*4. *l.*23. *num.*17. *Kloe. de Ærar. libr.*2. *cap.*23.
337 prout & particularium solutiones differre, & introitibus vti, & ante diem exigere non valent, vt diximus supra *nu.*125. Quod priuilegium ad Vniuersitates in suos ciues extenditur, quæ Vniuersitas pecuniam vndè excutere possit non habens; necessitate vrgente ad mutuandum illos cogere valet, *Surg. de Neap. illust. fol.*424. *Auend. de exeq. mand. libr.*2. *cap.*14. & dicā infra *sing.*119. & aduerte, pro tali mutuo coacto vsuras licito iure deberi, *Vasq. controu. cap.*6. *Ozasch. decis.*95. *Gaill. obser.*2.

338 Idemquè procedit in depositis, vt ad deponendum pęnès ipsos, vel suos Officiales subditi non arctentur, vt audiui obseruari à quodam Barone, qui deposita, nisi pęnès suum Aerarium fieri vetabat, vt eis pro suis negotijs vteretur, & in liberatione postea subditi defatigabantur; deposita
339 enim ita libera esse debent, vt neq. apud
ipsos Iudices fieri possint, *Tiraquell. de retract. connen.* §. 4. *glos.*7. Est verum, ea pęnès Aerarios permitti, vt *Carauit. rit.*169. *n.*4. tamèn procedit ad partis electionem, non autèm coactè, vt considerant *Azeued. l.*13. *tit.*9. *lib.*3. *Sese de inhib. c.*4. §. 1. *n.*5.

Et quod durius, si vasalli gratificandi causa aliquando prædicta facerent, ex debito postea Barones prætendunt, solitum consuetum, ac possessionem allegando; sed vt supra dixi, illi actus familiaritatis iure facti etiam per mille annos nullam possessionem, vel quasi præstant, *l. qui iure familiaritatis, ff. de acq. poss. infra Pragm.*14. *ex num.*12. & in terminis est *text. in l. operis non impositis, ff. de oper. liber.* Sicquè fuit re-
340 sponsum, & iudicatum de donatiuo stre-
næ, quam ita nominant *glos. in l. laudabile, C. de cap.*5. *num.*27. *& Rouit. tit. de Porter. Amaya in l. fin. cap.*3. *ex num.*9. *C. de decur. & in l.*1. *à num.*13. *C. de oblat. vetor. lib.*12.
341 & quidam Baro sibi ex consueto deberi
prætendebat, quod iure gratitudinis ei cōcessum fuit, & ius resistit, cum ab Vniuersitate Baroni donari sit prohibitum, vt in *Pragm. fin. de admin. Vniuer. Franch. dec.*172. Sed pro declaratione vide adducta infra *sing.*53.

342 Nec longa præstatio ad præsumendā obligationem, vel titulum, cum ius resistit officit, *Vasqu. controu. cap.*83. *cum sequ. Balb. de præscrip. par.*2. 3. *par. ar.*10. *& supra num.*236. Neq; efficax causa ad colorandā possessionem allegari potest, *Alex. cōs.*124. *volum.*4. *Marsil. sing.*192. Verùm in hoc est
343 aduertendum; nam multa dona, præsta-
tionesq; vniformes, quæ Vniuersitates Baronibus fecerunt in ordinariam præstationem in tempus transfusa fuere: vndè Vniuersitates ab ijs se abstineant, *Rip. c.*3. *de cau. possess. Franch. dec.*172. *in fin.* Si tamē præstationes vniformes pio loco fiant,
344 obligationes in futurum piæ causæ fa-
uore inducunt, *Ozasch. dec.*99. *nu.*21. *Gars. de expen. c.*9. *n.*26.

Insuper quæritur, cum obseruātia istius Pragm. Portulanis, & Secretis sit commissa,

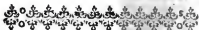
345 sa, an ista iurisdictio priuatiuè ad alios
Regios Superiores concessa videatur? Dic
iurisdictionem nunquam Ordinarijs abdi-
catam censeri, & licèt alijs sit concessa,
cumulatiuè præsumitur, *l.1.C.de off.Praf.*
Gram.decis.30. Pras.de Franch. decis.417.
imò ex verbis Pragm. potius ratio capien-
dæ informationis, quam causæ cognitio
uidetur ijs tributa, ibi (*Nostra Curia intima-*
re procurantis) de quo articulo infra *Prag.*
8.ex n.112. plenius uerba faciemus.

Postremò notare non omittam, quod
pessimi exēpli esse nostra Prag. dicit, Baro-
nes se ab emendis a uasallis uictualibus,
ut ipsis postea carius uendant, undè
Foller.in Pragmat.de censib. vers. Nicolaus,
num.224. ait, satis furari Barones, dum
346 frumenta à uasallis empta reponunt, ut
cariùs uendant, uide *Menoch.de arbit.Iudic.*
cas.283.cum seq. ubi de pœna, & *Prouer.2.*
Vęh illis, qui annonam coacervant, & lex
dardanarios uocat istos, ac rectè per Re-
gia banna annis elapsis erat prouisum, nè
Barones, & massarij uictualia mercarētur,
abstinere enim debēt Barones quoad pos-
sunt, nè cum subditis contrahant, licèt de
iure id non prohibeatur, ut infra in fin.
prout permittitur etiam in Principe, qui
contrahendo naturalitèr, & ciuilitèr obli-
347 gatus remanet, *l.Cæsar, ff.de publ. & ibi*
DD.Vasq.contron.cap.3.Tusc.concl.78. Go-
mez.de contract. tit.1.in princ. Petr.de pot.
P inc.fol.18.ex num.189. solùm instrumen-
348 ta per Notarios uasallos confici non
possunt, ut in *cap.Reg.Ladislaus,* incip. *Non*
sine prudentis, quod excutit *Afflict.in Const.*
In locis demanij, quicquid dixerit *Frec.de*
præsent.instrum.par.2. asserens, *d. cap* non
esse in obseruantia, nam practica contra-
rium docet, ut innuit *Præs. de Franch. de-*
cis.118. dum approbando regulam *d. cap.*
limitat non procedere, si per actuarium
uasallum Baro pęnès acta se obligasset, dif-
ferentiam inter instrumentum, & obliga-
tionem iudicialem constituendo, & *Ann.*
singul.244. limitat *d.cap.* non procedere in
testamentis, uel codicillis per Notarium
uasallum confectis.

Sed contra opinionem *Ann.* fuisse per
Sacrum Consilium decisum refert *D. Reg.*
de Marin.cap.230. tom.2.quotid.resol. & in
obser.ad decis.Reuert.386. testamentum per
per Notarium uasallūm cōfectum, in quo
Baro est hæres institutus, nullius esse ro-
boris ex uerbis generalibus *d. cap.* Imò di-
co & plus, licet *Molfes.super consuet.Neap.*
tit.de instrum.tom.2.q.12.num.6. fuerit opi-
nionis, quando instrumenta sunt contra
Barones, fraudis suspitionem cessare, &
proindè ualere: tamèn contrarium fuit re-
ceptum, cum omnia instrumenta quocūq.
modo tangentia, uel quæ Barones tange-
re possunt, per *d.cap.Reg.* per Notarium
uasallum fieri omninò prohibita sint, ut
ultra *Franch.decis.118.in princ.* notat *Af-*
flict.in Const. In locis demanij, num.11. nec
negat *Ann. in loc.cit.* dum asserit, instru-
mentum per Notarium uasallum confectū
nec prodesse, nec nocere Baroni, & in Re-
gia Audientia Calabriæ dum ex parte Ba-
ronis fuisset præsentatum instrumentum
per Notarium uasallum confectum, con-
uentus securus de nullitate instrumenti,
nullam aliam adduxit defensionem: Baro-
nis autèm Aduocatus Doctor Bernardinus
Russus nobilis genere, & uirtute, paupe-
rum illius Tribunalis Patronus instrumē-
tum præsentatum coadiuuando, testes, qui
in illo contractu interuenerunt, examinā-
dos curauit, & causa introducta, dicebat,
349 & si instrumentum esset nullum, tamèn
ex eo probari contrahentium uoluntatem
ex *text.in l.fin.ff.de reb.eor.qui sub tut. Ma-*
scard.conclus.357. Gram.dec.264. undè li-
cèt contractus solemnitatis ratione defi-
ceret, ratione tamèn uoluntatis fuit per-
fectus, qua ex testibus coadiuuantibus pro-
bata, uasallus condemnari debebat, & in si-
mili *Peregr.dec.33.& dec.80. & Couar.in*
cap.relatum, num.9.de testam. concludit in
testamento nullo ex defectu solemnitatis
uoluntatem testatoris per testes oportu-
nos coadiuuari posse, quibus examinatis,
uoluntas illa testatoris probata, pro testa-
mento esset seruanda, & sic obtinuit Ba-
ro. Indè in alia causa, ubi obligatio pęnès
acta per partem, & testes ad nouellę Prag.
formam non fuit subscripta, & allegaba-
tur euidens nullitas. Pars difficultatem
præsentiens, eam produxit, & conuentio-
nem per testes ordinariè probauit; undè
circumscripta uia executiua, reus fuit cō-
demnatus. Adducebam *dec.Surd.43.n.13.*
ubi si instrumentum per statutum annul-
letur, pars suam intentionem per testes
probare poterit.

Et redeundo ad digressa, obligationes
inter Dominum, & uasallum de iure sunt
efficaces; uerùm quædam mala præsump-
tio reuerentialis metus remanet, si Baro
eius qualitatis sit; nam etsi uasalli liberè
uendere, & contrahere se demonstrent,
semper tamèn in damnum eorum, subie-
ctionis metus præsumitur, *Marsil.sing.645.*
350 Eò fortiùs isti Domini Barones quantò
nobiliores, & diuites ab hoc se cauere de-
berent, cum nobilibus mercatura sit pro-
hibita, per *tex.in l.3.C.de commerc. & mer-*
cat.Tiraquell.de nobil.cap.5. Surg.de Neap.
illustr.fol.429. Reg.Rouit.in Prag.1.§.7.tit.
de mercat.Officialib.probib. si tamē illa mer-
catura Vrbibus perniciosa sit, non exerce-
ri per nobiles, iuxta uerba *text.in d.l.3.* &
latè per *Gasb.Kloc. de Ærario, lib.2.c.25.*
de

de suis verò fructibus industriari omnibus est permissum, vt in *Pragmatic.* 12. *num.*16.

SVMMARIVM.

1 *Principis peculiare est officium subiectos protegere, & omni ab oppressione eos liberare.*
2 *Pax Reipublicæ armis, & legibus conseruatur.*
3 *Princeps licèt terram cum regalibus, & omnimoda concesserit potestate, nunquam tamen directò querelas, & subiectorum grauamina audiendi dominio se abdicasse censetur.*
4 *Princeps etiam volens directo dominio, & appellationes audiendi authoritatem se denudare nequit.*
5 *Priuilegium contra concedentem non operatur, & sub generali concessione concedēs non comprehenditur.*
6 *Barones familiares, domestici, ac Principis membra dicuntur.*
7 *Barones, cæteriquè Superiores diuino, naturali, ac subiectos defendere, & eorum grauaminibus succurrere positiuo iure tenentur.*
8 *Barones an mercedem pro fauoribus in suorum vasallorum beneficium collatis licitè petere possint?*
9 *Baroni in remunerationem an donari liceat?*
10 *Seruitia ratione officij iniuncti præstita petendæ remunerationis actionem non præstant.*
11 *Datum personæ, quæ gratis negotium explere tenetur, turpitèr accipitur.*
12 *Principatus, & alij Superiores pro populis subleuandis, non autèm pro Magistratuum commodis introducti fuere.*
13 *Iniuria atrocior existimatur, quæ à suis potiùs, quàm ab extraneis irrogatur.*
14 *Pater filij iniuriam remittere potest, dummodo ea à suis illata non fuerit.*
15 *Statutum forisdicatum occidi dictans suos non comprehendit.*
16 *Receptans bannitum coniunctum vtrum puniatur?*
17 *Lex tanti valet, quantum subiectis sit vtilis, aliàs non obligat.*
18 *Superioritas ob puniendam hominum iniquitatem fuit introducta, & Principatus principium refertur.*
19 *Verborum generalitas, & geminatio ad omnes casus, & personas licèt de iure exceptas dispositionem extendit.*
20 *Verbum,* Quicumquè, *est generale, & vniuersale, & ad omnes maiores, & minores casus extenditur.*
21 *Inuestitura pro se, & quibuscumq. concessa eius est potentiæ, vt feudum legari, & fideicommitti possit.*
22 *Bonorum appellatione iura, & actiones non veniunt. Et verbum,* omne, *semper est vniuersale.*
23 *Donatio omnium bonorum sustinetur, si donans iura, & debitorum nomina, vel actiones habeat. Quod fallit, si omnia quomodocumq. donentur.*
24 *Pragmatica de censibus paratam habens pro censibus contra quoscumq. rei submissæ detentores executionem, an inquilinos, & colonos detinentes comprehendat?*
25 *Status hominum est triplex; supremus videlicèt, medius, & infimus.*
26 *Gradus conditio in tres diuiditur partes.*
27 *Verba frustratoriè posita non præsumuntur, sed aliquid sunt operatura.*
28 *Clausula motu proprio, vel ex certa scientia in rescripto apposita in tertij præiudicium non operantur, nisi geminata, quæ absolutam potestatem designarent.*
29 *Milites noua militia an scoplum onustum in habitato impunè ferre valeant?*
30 *Statutum secundum generale an etiam ad priuilegiatos extendatur, vel vt illi comprehendi possint, specialis mentio fiat, oporteat.*
31 *Sententias, & decisiones potiùs, quàm Doctorum consilia, quæ sæpèsæpius sunt ad placitum, attendere, & sequi debemus.*
32 *Priuilegio primo an sub generalitate derogari possit, eius mentione non facta?*
33 *Cupiditas quanta mala pariat, refertur.*
34 *Auari semper egent.*
35 *Molestia Baronum in vasallos punibilis qualis esse debeat?*
36 *Molestia iudicialis verè molestia non dicitur, vndè legatum penale, nè cuiquam inferatur molestia, ad iudicialem non extenditur.*
37 *Calumnia iudicialis molestia dicitur.*
38 *Oppressio pauperum propria dicitur, quando à potentibus ipsi angustia afficiuntur.*
39 *Opprimentes debiles à Deo mirabilitèr castigantur, quia particularis debilium est ipse vindex.*
40 *Vasallis tyrannum Baronem impunè occidere licitum erat.*
41 *Iniitia, & vltio in manus partis nō sunt relaxandæ.*
42 *Resistere licet Superiori iniquè exequenti, sed offendere non permittitur.*
43 *Baronem suum offendēs læsæ Maiestatis crimen an committat?*
44 *Officiales Regis immediatos offendentes intuitu officij, læsæ Maiestatis crimen committunt.*

45 Barones Regis ministri dicuntur, & eos offendentes grauiùs puniuntur.
46 Baronum antiqua visitatio cur in desuetudinem abijsset?
46 Tyrannides non solùm per infideles, verùm etiam per omnes Superiores iniustè subiectos opprimentes exerceri dicuntur.
48 Visitatio est quædam inquisitio, quæ in Regno recepta non fuit.
49 Baro vasallos maletractans, an feudo priuari possit.
50 Beneficio priuari debet, qui eo abutitur.
51 Principes ob tyrannidem depositi fuerunt, & historiæ referuntur.
52 Feudum deteriorans, an eo priuari possit?
53 Principis honor offēditur, dum Barones subditos malètractant, ratione directi dominij, quod Princeps in illos habet.
54 Baro, & vasallus sunt correlatiui, & ad imparia iudicari non debent.
55 Vasallus suum Dominum naturalitèr honorare, & obseruare tenetur.
56 Iniuriarum actione tenetur qui suo Superiori debitum non præstat honorem.
57 Baro vasallos diligere, defendere, & adiuuare tenetur, cum n. 58.
58 Baro vasallos vti filios tractare tenetur, aliàs nomen Domini non meretur.
59 Baro si vasallis nimis fuerit molestus, ad feudum vendendum cogi potest.
60 Monitio an sit necessaria, vt Baro à vasallis molestandis abstineat, antequàm priuetur.
61 Monitio vbi in præiudicialibus requiritur, trina erit necessaria, non vna.
62 Accusator vt pro desistente repelli possit, tèr est citandus, sic & in multis referetur.
63 Monitio in actu affirmatiuo prohibito non est necessaria, cum statim quis in legē incidat illum committendo.
64 Decisiones, & Iura tempore mutantur.
65 Remuneratorium feudum emptitium reputatur, & omnibus feudorum culpis non amittitur.
66 Remuneratoria donatio quæ propriè dicatur notabilitèr declaratur.
67 Seruitia, & officia erga coniunctos, vel Superiores præstita actionem non producunt.
68 Officiales, militesuè officium sibi tributum rectè gerentes, actionem ad remunerationē non consequuntur, quia suo munere funguntur.
69 Donatio vxori collata ob seruitia in infirmitate marito præstita, an vti remuneratoria valeat?
70 Opinio communis non ēst attendenda, si validioribus rationibus conuincatur.
71 Verba enunciatiua Principis asserentis, se ob benemerita donare, an feudum remuneratorium reddant?
72 Feudum venditum, vel in remunerationem datum, an iuris feudorum culpis amittatur?
73 Feudum ex pacto, & prouidentia an ex feudatarij culpa, in vocatorum per inuestituram præiudicium amitti possit? Et quid in feudo hæreditario?
74 Culpa feudatarij successoribus nocet, quando Domini persoa offēditur, secus si in alios delinquat.
75 Culpa feudatarij, ob quam is feudo priuari debet, an det alijs successoribus ab intestato locum, vel sit confiscandi causa?
76 Molestia Baronis generalis, non particularis est feudi priuationis causa.
77 Vasalli particulares Baroni ob lites, & similia odiosi ab eius potestate se eximi petere possunt.
78 Princeps an in Baronis præiudicium vasallo gratiam facere, vel eum ab vtilis Domini iurisdictione eximere valeat?
79 Pater ad filium emancipandum cogitur, si eius sæuitia probetur.
80 Vxor ob nimiam mariti sæuitiam diuortium petere potest.
81 Saluaguardia pro vasallis qualitèr per Superiores causa cognita expediri soleat?
82 Baro ad officium Ærariatus suscipiendum vasallum ei odiosum cogere non poterit.
83 Molestia vasallorum generalis quæ dicatur, & qualitèr probari debeat?
84 Baro carcere, vel iniuria quempiam afficere non potest.
85 Baro an vasallum impunè mediocritèr verberare valeat, si ille humilis fuerit.
86 Carceratio modica cum causa non est Baroni prohibita.
87 Baro legitimam pro vasalli defensione, etiam sine mandato comparendi, personam habet.
88 Episcopus pro suo Clero, & Abbas pro Monaco comparere potest.
89 Vniuersitas an pro suo ciue offenso legitimā personam habeat?
90 Baro dicitur verè Dominus pro suis subditis, & contra criminalem capita dare potest, sed non è contra.
91 Baro uasallum oppressum etiam contra suum fratrem defendere tenetur.
92 Defendere aggressum, & offensum regularitèr quis non tenetur.
93 Vasallus feudatarius, & burgensis valdè inter se differunt.
94 Libellus qualitèr à vasallis contra Baronem concipi debeat?
95 Vasalli an famosam actionem contra Dominum instituere valeant?
96 Vasalli an testes contra suum Dominum esse possint?
97 Iurisdictio an Baroni sit suspendenda, contra eum inquisitione pendente?
98 Sacrum Consilium est in vasallorum grauaminibus competens Iudex.

99 Regia Camera causæ cognitionem trahit ad suum Tribunal, quando in ea Fiscus habet interesse.
100 Pax, & iustitia publicum conseruant.
101 Iustitia est pacis mater, & sine ea nec latronum cœtus euelli potest.
102 Iustitia est de iure diuino, & ab initio in cœlis cum Lucifero, & in terra cum Adam exercita fuit.
103 Iustitia cur potentum manibus data fuerit? & de eius origine.
104 Principatus qualitèr inuentus, & datus fuerit?
105 Deus de maiori maiorem curam habet.
106 Superioribus Deus plures Angelos constituit, vt rectiùs in regendis populis illi lumen habeant.
107 Superiores dicuntur Dei coadiutores, & Deus in eos maiorem gratiam, & scientiam infundit.
108 Cometæ Magnatum mortis sunt signa.
109 Tutelæ personarumq. illustrium cura citiùs finiuntur, quàm aliorum.
110 Mulieres illustres mundualdis non indigent.
111 Gratiæ Spiritus sancti cum Superiore iniquo non cooperantur.
112 Magistratus mali ex Deo sunt, vt diuinæ iustitiæ instrumenta.
113 Peccata pariunt aduersa.
114 Iustitia non dicitur iusta, si stet in mero rigore.
115 Iustitia cum rigoris, & misericordiæ statera pingitur, & dantur exempla.
116 Clementiæ casus recensentur.
117 Delictorum reiteratio, & solitum Prouinciæ iusta rigorem exercendi erit causa.
118 Exemplis iustitiæ gentes plusquàm præmijs cohibentur, & multa notantur.
119 Barones dicuntur Iudices ordinarij suorum vasallorum.
120 Barones à iurisdictionis exercitio se abstinere debēt, & eam Officialibus demandare.
121 Ius eligendi Officiales an veniat sub iurisdictionis concessione?
122 Rescripta Officialibus vt ita facias, Barones expedire non possunt.
123 Barones in capiendis informationibus, & torturis infligendis interuenire non possunt.
124 Barones quempiam excarcerari sine sua licentia prohibere non possunt, cum ad suos Officiales tantùm pertineat.
125 Officiales sapientes eligi debent, aliàs imperitos assumens erit in culpa.
126 Rex Ferdinandus Officialium benemeritorū librum teneri curabat.
127 Comes de Lemos de vigilantia in eligendo rectos Magistratus laudatur.
128 Officium dicitur onus, cum multa ex eo patiantur incommoda.
129 Magistratus susceptionem quis recipere cogitur:
130 Sapiens infidelis est insipiente deterior.
131 Sal scientiæ, an conscientiæ magis sit necessarium, discutitur.
132 Electio Officialium, de quibus experientia habetur, tuta est.
133 Senes an in Officiales eligi possint?
134 Nobilium electio est ignobilium electione tutior.
135 Vnus, qui præest, millium ruina esse solet.
136 Baro insufficientem eligens peccat, & ad restitutionem tenetur.
137 Iniustitia tripliciter fieri potest.
138 Princeps an quempiam non datis defensionibus puniri, mandare possit?
139 Appellationem an, & quando Princeps tollere valeat?
140 Renunciare non potest defensionibus reus, & quid in tali casu obseruandum?
141 Testium dicta pro, & contra Fiscum formalitèr sunt scribenda.
142 Baro iustitiam denegans, an feudo priuari possit?
143 Iniustitia Officialis Baroni nocet, & causa poterit per Superiores priuari.
144 Remedium querelæ, quod subditis pro iniustitia datur, quale sit?
145 Priuilegium Baronibus concessum, nè causæ ab eo auocari possint, non sustinetur.
146 Dolus futurus remitti non potest.
147 Princeps, facta inuestitura, in concessis, nisi per grauaminis viam se intromittere non debet: nam alti dominij ius à se nunquam eradicatum censetur.
148 Appellari debet ab iniustitia, si causa erit in actis deducta, aliàs querelæ remedium apud Superiores est proponendum.
149 Instantiam causæ an Superiores coarctare possunt, Baroni mandantes, vt eam infra tempus expediat?
150 Tempus concedi solitum pro celeri causarum expeditione quantum taxari soleat?
151 Remissiones causarum sine temporis comminatione, & clausula, vt Superiores de expeditione certiorentur, non sunt Baronibus concedendæ.
152 Remissione causæ Baroni concessa, vigilis esse Baro debet pro habenda causæ copia, & carcerato recipiendo, aliàs ea priuari poßet.
153 Remissiones causarum an Baronibus simplicitèr, vel cum clausulis sint concedendæ?
154 Remitti Baroni causa non debet, si vasallū ipsi odiosum esse constiterit.
155 Remittenda an sit Baroni causa, si nil contra inquisitum appareat?
156 Causa an à primo Iudice per Superiorē auocari possit, Barone secundas habente causas?

157 Ne-

157 Negligentia Officialis quando sit punibilis, & quæ erit pœna.
158 Appellatio, vel querela an apud Superiores omisso secundarum causarum Iudicis medio, iure dari possit?
159 Banna pœnalia, nè vasalli, omisso medio, Superiores adeant, an sit valida, & ex promissa pœna exigi possit?
160 Prohibens Principem adiri, læsæ Maiestatis crimine puniri potest.
161 Vasalli iurisdictionem in sui Baronis præiudicium prorogare non possunt.
162 Sententijs iugitèr non est standum, sed videndi sunt processus, cum facti mutatione Iura varientur.
163 Carceratus carceres frangere, & habilitationem impunè rumpere potest, ob iniustitiam Superiorem adeundo, cum limitatione.
164 Barones ciuilem tantùm iurisdictionem habentes an vasallos, nè Superiores adeant, omisso medio prohibere possint?
165 Suspecto Barone, an eius Officiales & suspecti dicantur?
166 Suspectus in cognoscendo, an in delegando suspectus fuerit?
167 Practica varia recensetur, qua Barone suspecto Superiores adeuntur.
168 Baro si inimicus fuerit, cognoscendi, & delegandi facultate priuatur.
169 Baro si ratione causæ in sui vtilitatem redundantis incompetens fuerit, an incompetentes fuerint sui Officiales?
170 Superior an manda're valeat, torturam ipso inconsulto non inferri?
171 Confessio in tortura habita erit nulla, si inhibitio Superioris adsit.
172 Iudex appellationis an totam causam pro grauamine ab interlocutoria illato detinere possit?
173 Appellationis Iudex an causam cum norma remittere valeat?
174 Appellationis Iudex superior erit incompetens se primis immiscendo causis, appellatione non data.
175 Iurisdictio contentiosa, non voluntaria prorogari potest.
176 Causæ ciuiles, & criminales à proprio reorum domicilio per Barones extrahi non possunt.
177 Vasallorum causa per Superiores ex Baronum consensu, vasallis reluctantibus, retineri non possunt.
178 Prorex an alicuius subditi Baronis causam citra priuilegiorum præiudicium apud sui Tribunal retinere valeat?
179 Carcerati possunt extrahi, si carceres debiles fuerint, vel si causa foris delegetur.
180 Carcerati an ad aliquam terram de Baronia extrahi possint, si sic erit solitum?
181 Carcerati an, & quando ad appellationis Iudicem extrahi possint?
182 Carcerati cuius expensis ad appellationum Iudicès sint mittendi?
183 Baro appellationis Iudicem intra Prouinciam, & non vltra dictam constituere tenetur.
184 Præses plurium Prouinciarum, vnius Prouinciæ subditos ad aliam trahere non potest.
185 Rex Vicarium, & Officiales intra Regnum deputare tenetur, non autem causas ad se auocare poterit.
186 Baro an causas ab ordinarijs auocare valeat, latè discutitur.
187 L. iudicium soluitur, ff. de iudic. declaratur.
188 Opinio Reg. Rouiti discutitur.
189 Officialis infra annum ab officio etiam consentiens amoueri nequit.
190 Princeps ante tempus determinatum sine causa Officialem remouere non debet.
191 Officiales plures super vna administratione habere sapit grauamen.
192 Officialis infrà annum etiam terra alienata, vel moriente concedente, amoueri non potest.
193 Ratio cuiuscumq. dispositionis similia ad suos limites restringit.
194 Absurda referuntur, si Baroni causas ab ordinarijs auocare liceret.
195 Baro in eadem terra causas delegare, vel delegatum Doctorem eligere non tenetur.
196 Argumentum à communitèr accidentibus validissimum est.
197 Auctoritas Baronum timenda est, dum de facto procedunt.
198 Lex quamuis dura, seruanda est.
199 Episcopus in Iure Baroni comparatur.
200 Episcopus an ad libitum causas ab ordinario Vicario anocare possit?
201 Vicarius Episcopi ad nutum reuocatur, nisi tempus constitutum habeat.
202 Opinio communis non est attendenda, si altera sit æquior.
203 Sententia est stricti iuris, & extensionem non patitur.
204 Decreta domi facta vti non discussa, magnæ non sunt æstimationis.
205 Decretum Sacri Consilij in supradicta controuersia formalitèr adducitur.
206 Causa an requiratur in Principe, vt sit motiua, vel in rescriptis probata, vbi tertio præiudicari potest.
207 Baro de suorum Officialium delictis non est competens.
208 Officialis non per Barones etiam ob causam ciuilem vti infirmatis, & similium reuocari potest, sed per Superiores.
209 Decreta ordinarij ex Baronis ordine reuideri non possunt, sed appellare debēt qui grauantur.

210 Vo-

PRAGM. III.

CAROLVS QVINTVS.

Quin etiam, &c.

De Baron. Com.

N tres partes hanc diuido Pragm. In prima clamosam populorum querelam de varijs vtilium Dominorū oppressionibus ad Principem peruenisse notatur, & satis fuisse durum, vt populi, qui ab inimicorum impetu tutantur, à suis postea opprimantur. In secunda Barones cuiuscumq; gradus, status, & cōditionis existentes, suo esse content s, & se à vasallorum oppressione, & molestia abstinere præcipitur. In tertia verò vasallos pace, & iustitia gaudere permittatur.

1 Ad primam notauimus supra præcedenti Pragm. quàm peculiare Principis officium esse, subiectos protegere, & ab omni oppressione liberare, & hic probatur, armis, & legibus vti Principem, & ambobus ad subditorum pacem conseruandam,
2 cum Reipublicæ pax horum stipite conseruetur, iuxtà *text. in Auth. de arm. C. de Iustin. Cod.* istis enim propugnaculis Prouinciæ tutantur, ac purgantur, *l. congruit, ff. de offic. Præsid.* & in summa armis, aut legibus vasallorum oppressiones Princeps vlciscitur, vt in *cap. Reg. Salubrem, & in cap. Ad Regale fastigium*. Quibus Iuribus constat, quam diligens sit cura Principis, qui

qui occurrendo prouidet. Eius enim est à quocumq. protectos,& incolumes seruare subiectos; cum eius authoritas, & iurisdictio ex ipsorum oppressione offendantur, & proindè pro ipsius iurisdictione,& subditorum pace contra quoslibet statuere conuenit, *Andr.in rubr.Qua sint regal.circa fin.Reg.Tap.in cap.4.rubr.de const.Priu.n.13 Capyc.in inuest. vers. ad instantiam Ecclesiasticorum*,& cõsequéter licèt terrā infeudā-
3 do, in naturam francham, ac cum omnimoda potestate Princeps concesserit,directi tamen dominij potestas ab eo abdicata non censebitur,*Bald.in rubr.Quid sit inuest. Capyc.in vers. feudorum alienationes 7. amplius. 1*. Quod directum dominium principalitèr querelarum,& subditorum appellationum ab Officialium oppressionibus audientiam respicit, *Afflict.in constit.Capitaneorum*, & dicam infra *nu.147*. Princeps inquam verus Dominus, & populorum protector dicitur, *l.2. ibi (Principem, & Ducem) ff.de legib*.& proindè mandat,prouidet, statuit, & omnium querelis succurrit,quamuis terras,vel Ciuitates cum omnibus regalijs concesserit, *Bellug.rubr.38. §.cum queruntur*,nec etiam volens alto dominio se priuare poterit, *Capyc.in inuestit. caus.feudum dant. dul.1*. quia deformare Principatum esset,*cap.intellecto,de iur.iur*. confeuda enim ab omni seruitio libera concedere valebit, vt dicam infra *Pragm.8.à num.7*. non autèm a subiectorum quærelis
4 prouidendi, & feudatarios eos opprimentes puniendi superioritate;ea enim ex priuilegio nunquam Principes concedentes se excludere intelliguntur, prout est in
5 alijs inferioribus, contra quos priuilegiū excluso ipso concedente operatur, iuxtà *glos.in cap.Pastoralis, & cap. cum ab Ecclesiarum,de offic.ord.* & probatur ex Pragm. nostra,dum succurrit oppressionibus, quæ ab vtilibus Dominis inferri audiebantur, quibus obijciendo ait: *Ducum fuit auditu, vt populi,quos ab exterorum impetu tuemur, postea à suis opprimantur*.Sui vocantur Ba-
6 rones, ac etiam familiares, domestici, & protectores,vt in *Rub. C.de domest. & protect.lib.12*.dicuntur etiam membra corporis realis,iuxtà *text. in l.quisquis,C.ad leg. Iul.Maiest.& in cap.verò 7.q.1.Boer.dec.17. num.4*. vndè vti sublimioris corporis mēbra, perfectiora esse deberent, in tuendo, ac considerando ad quid eorum opera teneantur, & adeò damnis, & uasallorum periculis succurrere astringuntur, vt nisi fecerint,in animę iudicio teneantur,*Vasq.
7 contr.cap.43.num.11*. omni enim iure, diuino,naturali,ac positiuo ad hoc sunt obnoxij.

Assumptum primum probatur ex ijs, quæ Diuus Paulus dicit,*Qui suorum curam, & defensionem non præstat, infideli deterior est*;naturali iure tenentur, cum sub hac lege, & conuentione primus Magistratus datus,& acceptus fuerit, vt talem gereret curam,taleq; ministerium populis præstaret, *Cagnol.in l.culpa caret, ff. de reg.iur.* vbi qualiter Magistratus sub præcepto adiuuare, defendere, auxiliumq; vasallis vsq. ad mortem præstare teneantur, & latiùs *Vasq.contr.cap.41. num.20*. Ex quibus,di-
8 uersis Baronibus, qui in aliqualis fauoris, & auxilij pro vasallis præstiti retributionem, licito iure aliquod accipere, & sibi deberi prætendebant, malè se gerere, respondi;& in facto quidèm Baro,dum sua terra hospitio esset oppressa, apud Proregem ita se exhibuit, vt hospitij obtinuerit exonerationem, ex qua gratia pecuniæ quantitatem sibi legitimè deberi pugnabat, dicens, & si ab Vniuersitatibus maximè suis Baronibus donare non liceat,quia esset alienare,*l.ambitiosa, ff. de decr.ab ord. fac.*& in Regno statutum est per *Pragm.8. & 12.de admin.Vniuers.* & infra *Pragm.8. par.3. num.136*. cum hoc tamen in remu-
9 nerationem fiat, valere donationem fundant *Montanar.loco cit. Gram. dec.45. Ann. sing.209. Medic.cons.38*. quia remuneratio emptioni,& vēditioni cōparatur, *l. Aquilius,ff.de donat*.Replicauit,allegata procedere posse,quando persona,quæ seruitia
10 præstitit, talibus obligata non esset;sed si ratione officij, & debiti se talem exhibere teneretur, seruitia remunerationem non merētur, cum ille suum officium impleat, vt infra ex *num.66*.

Quapropter actionem non præstant, vt salarium peti possit, sed potius recipiens turpitèr accipere dicitur, ad *text. in l.fin. ff.de condit. ob turp.cau. Tiraq.de reuoc.don. vers.donatione largitus,num.21.& 106. Pinell. de bon.mater. l.1.par.3.num.6. Franch.
11 decis.428*. & proindè tuta conscientia remunerationes in huiusmodi auxiliorum retributionem per Barones recipi non possunt, sed solùm aliqua in recognitionē munuscula,*Tiraq.loco cit.num.25*. Verùm si Baro suam authoritatem,& diligentiam interposuerit,vltra id,ad quod ratione officij teneretur, in eo excessu erit beneficiū euidens, quod debitum naturale antidorā parit, *D.Thom.2.2.q.106.ar.3.ad 4.* & notat *Cabed.dec.36.num.12*.vasallorum enim
12 potestas Baronibus tributa fuit, vt diligentius ipsi in pace protegerentur, suum cuiq; ius tribueretur,& delinquentes pręscriptis pænis afficerentur, vtq; singulorū status illęsus conseruaretur,*§.1.de pac.ten.* non autèm ad subditos opprimendos, & sanguinem à vasallis emungendum, *cap. salubritatem, de consec.dist.3*. vbi Papa increpat Episcopis,dicens,ipsos vt suę solli-

ci-

titudinis partem susciperent, non autem ad subditos sollicitãdos fuisse constitutos, nè dictum Ezech.22. verificetur: *Principes facti quasi lupi rapaces*, & exindè ait *text.* noster, durum fuisse auditu, vt populi, qui ab inimicorum impetu tutantur, à nostris
13 postea opprimantur; & longè durior reputatur oppressio, quæ fit à suis, quàm quæ ab extraneis, *Marsil. in l. Diuus, ff. ad l. Pomp. de parric.* licèt pater iniuriam filio illatam remittere possit, ex *l. sed si vnus, §.*
14 *fin. ff. de iniur. l. in personam, ff. de pact. Viu. commun opin. 216. par. 2.* & latius *Franch. decis. 715.* non tamèn iniuriam factam filio à coniuncto, cum satis atrox reputetur, vt singularitèr expendere *Rom. singul. 92. & Aruon. dial. 48.* adeò enim legi est exosa suorum offensio, vt statutum licèt generale foriudicatum occidi iubens, suos non
15 comprehendat, & arctet; imò si quis occiderit suos, puniri poterit, *Marsil. in dict. l. Diuus, & sing. 125. Franch. dec. 276.* & con-
16 sequentèr receptatio foriudicati à consanguineis facta non rigorosè punitur, cũ defendendum offendi natura non ferat. Et si secularium potestatum primam consideremus originem, eas ad populorum protectionem, litium diremptionem, criminumq. punitionem introductas fuisse videamus, hinc clariùs demonstratur, leges eatenus valere, quatenus populo sint vtiles, alias non ligant, *cap. erit autem lex 4. distinct.* & leges, atquè Superiores necessarij
17 non fuissent, si homines ratione gubernati fuissent; per legem enim non fuit benefacere iussum, sed malefacere prohibitum, 23. q. 5. *cap. ad fidem*, & sic declaratur illud: *Quæ spiritu Dei aguntur, non manent sub lege, Felin. in cap. 1. de Sum. Trinit. & fid. cathol.* & si non fuissent peccata, Superiores haberi non oportuisset, *cap. d, Constantinopolitana 22. dist.* orta enim fuit Superioritas à Cain vsurpatore, cuius tempore omnia erant communia, eratq. illa primæua naturalis libertas, meum à tuo non distinguens, & ille prius communia vsurpare cepit, similitèr & alij fecerunt: vndè ætas
18 illa aurea finem habuit, & dominia ex hominum iniquitatibus introducta fuere, *cap. dilectissimi 22. q. 1.* At quia exindè magnæ concertationes, & distinctiones mei ac tui oriebantur, homines statuta, & constitutiones introduxerunt; cumq. parum profuisset eas haberi, si homines præcipui non fuissent, qui ordinationes seruandas curarent, & errantes coercerent, Reges posteaq. alias potestates crearunt, *l. 2. §. post originem, ff. de orig. iur.* Vndè considerēt Superiores quantum in salutari suo deficiant opprimendo, non autem releuando vasallos, quos eis Deus in pace gubernandos a primordio concessit.

Propterea Princeps hac secunda parte statuit, Barones cuiuscumq. status, gradus, aut conditionis existentes suo esse contentos, & ponderando huius tex. generalitatem, verborumq. eiusdem prægnantiam, & geminationem, noto, hanc ordinationē
19 non solùm ad Barones, verùm etiam ad quoscumq. in dignitate, & prerogatiua licèt maxima positos, uti ad Comites, Marchiones, Duces, ac Principes, & ad inferiores quoslibet superioritatem, & iurisdictionem habentes extendi: Perpendatur enim illud uerbum, *cuiuscumq.* nam est di-
20 stributiuum adeò uniuersale, ac generale, ut casus maiores expresis, ac infimos, & abusiuos comprehendere sit aptum, *Capyc. dec. 88. num. 5. Crauet. cons. 294. Boer. decis. 36. num. 12. Tiraquel. de retract. §. 1 gl. 7. à num. 20.* Quapropter si feudum sit sibi, &
21 hæredibus quibuscumq. concessum, per illud uerbum distributiuum, seu dictionem *quibuscumq.* feudum etiam extraneis relinqui, imò fideicommitti, ac legari poterit, quod est maius (cum fideicommissarij, ac legatarij impropriè hæredes, ac successores dicantur) quia uirtus illius dictionis est, ut etiam ad impropria extendatur, *Bald. in cap. Imperialem, num. 19. Curt. in tract. feud. 3. par. q. vlt. Iacobin. de S. Georg. de feud. vers. quibuscumq. Ann. cons. 53. n. 15.* & latè de hac clausula *Camerar. in dict. cap. Imperialem f. 28. ex lit. V cum seq. Bammac. in cap. feudum, q. 1. si de feud. def. milit. Petr. de potest. Princ. fol. 107. ex n. 51.*

Verùm omnium appellatione, licèt verbum, *omne*, sit vniuersale, *l. Iulia, ff. de leg. 3. Gram. dec. 4. Bertaz. de clauf. 4. glos. 9.* iura
22 tamèn, & actiones, vti tertia species a mobilibus, & immobilibus separata, non cõprehenduntur, sed donantis remanent, *Ias. & alij in l. stipulatio hoc modo concepta, ff. de*
23 *verb. oblig.* quod secus procedit, si quorũcumq; bonorum donatio fieret; nam verbum illud genericum etiam ad iura, & actiones extenditur, *DD. in l. mouentium, ff. de verb. signif. Surd. dec. 233. Marsil. in l. si vnius 5. cognitorum, ff. de Quest.* & sic patet quam larga, vniuersalis, ac indefinita sit huius distributiui potestas ad casus maiores, infimos, ac abusiuos. Hinc controuertitur, an *Pragm. de censib.* quæ realem, & personalem excequtionem contra possessores, & quoscumq. rerum obligatarum deten-
24 tores concedit, inquilinos, & colonos merè detentores, & improprios possessores, per illud verbum, *quoscumq.* comprehendat? De qua quæstione vide *Franc. Milan. dec. Sicil. 3. Intrigl. super bull. cens. q. 37.*

Eandemq. generalitatem sequentia nostri *text.* verba demonstrant ibi, *Status,*
25 *gradus, & conditionis.* Status hominum est triplex: Supremus, medius, & infimus, *Luc.*

de Penn.in l. 1.C.*de appar.Praef.Vrb.lib.*12. licèt aiij aliam tradiderint distinctionem in *l.3.ff.de stat. hom.* Gradus etiam,& ho-
26 minum conditio in tres diuiditur partes. In plebeios, nobiles, & in dignitate positos,idem *Luc.in l.*1.C.*de defer.lib.*12.& cõsequentèr ex ijs verbis geminatis vniuer-
27 salitas,& statuti generalitas arguitur, cũ verba frustratoriè posita non praesumantur, *Castr.in l.qui in potestate,§.*1.*ff.de test.* sed semper aliquid operari debent,*l.si quãdo,ff.de legat.*1.*Soc.in reg.incip.verba,& geminatio verborum*, quae multa in iure operatur,*l.Balista, vbi omnes ff. ad Trebell.* ac alios geminationis effectus cumulauit *Marsil.in l.*1.*§.quaestioni,ff.de quaestionib.* & verba praegnantia generalem inducunt dispositionem, *Pet.de pot.Prin.vlt art.* vbi
28 clausulae, *ex certa sententia, vel de potestatis plenitudine* in rescripto positae, & si nihil in tertij praeiudicium operentur, tamèn si cumulatae fuerint, nempè *de plenitudine potestatis,motu proprio,ex certa sciẽtia*, proptèr has geminationes, Principis voluntas etiam contra tertium de potestate absoluta arguitur.
29 Nec adnotare omittam quod contra delinquentem obtinui cum sclopo captum, qui nouae militiae se militem esse defendebat, cuius militibus per *Prag.*24. *de milit.* omnium armorum delatio, pugionibus, paruisq. sclopis exceptis,concessa erat,respondi ex generalitate verborum noui bãni omnibus cuiuscumq. status, gradus, & conditionis, archibusium onustum intus habitatum portandi facultatem prohibetis,proptèr hanc generalitatem,& verbo-
30 rum geminationem statutum ad omnes extendi etiam priuilegiatos,de quibus expressa esset facienda mentio, secundum *Alex.cons.*4.*volum.*6. *& cons.*215. *Decian. cons.*171.*Soc.cons.*120. asserentes,generalem,vel vniuersalem prohibitionem,cum verbis praegnantibus factam etiam priuilegiatos comprehendere. Quamquam (vt
31 verum fatear)contrarium fuissem iudicaturus, cum consilia sint ad placitum, sed vota,& sententiae veritati inhaerere debẽt, *Thes.in praefat.dec.num.*60. *Foller.de censib. fol.*82. dico, primum priuilegium militi-
32 bus de omnibus armis concessum, per sequens quantumcumq. generale, non posse tolli, nisi facta primi expressione, vel derogatione saltèm generalitèr, vti non obstantibus quibuscumq. priuilegiatis,*Frãc. dec.*162.*num.*14.Princeps enim per quãmcumq. generalitatem, vel verborum vniuersalitatem,quibus specialitèr prouidit, praeiudicare velle non praesumitur, *text. insignis in l.item apud Labeonem,§.ait,ff.de iniur.*latè *Petr.de potest. Princ. penul.artic. cum praeced. Rip.in cap.sicut,de rescrip.n.*48. *Ossasch.decis.*169.*Tap.vlt.art.l.fin. ff.de const.Princ. num.* 45. & latè *Marsil. in pract. crim.§.quaeritur,ex num.*16.& sic Prag.nostra satis est vniuersalis.

Et *text.*nostri institutum sequendo, Barones cuiuscumq. gradus suo sint contenti iuxta verba *text.in l.*4. C.*fin.reg.*ibi, *Quilibet suo sit contentus, & rem non expetat iuris alieni.* Verè enim auaritia tam mali regiminis est causa,& vt dixi in Rubr.radix omnium malorum,*cap.quia radix,de paenit.*
33 *dist.*2. nam mens cupiditatis vitio alligata semper à vero deuiat, 90. *dist.cap. benè quidem.*& omnium litium, & iurgiorum
34 est mater,*cap.de his* 27. *dist. Sed proh miseri!* (inquit ille Sapiens) *Non videtis quod cupiditas est ferocissima pestis, quae homines semper egenos facit, eum eo magis quo fuerit locupletata mendicat, omnia possidemus quaecumq.concupimus*, & de infinitis huius vitij malis sat est dixisse, illud omnium malorum esse radicem,latè *Marc.Ant.Surgen. cap.*17.*num.*20.*cum Add.* vndè Barones,vt rectè regant, hoc vnum obseruent, vt suo sint contenti.

Sequitur *text.Et vasallos sine molestia,& oppressione tractent.* Molestia fit facto, &
35 verbo:Facto Baro molestiam infert angariando, iniurijs realibus vasallos afficiendo,collectando, adulterando, & huiusmodi,vt infra dicam. Verbo verò, contume-
36 lijs iniuriando, & dicitur molestia propriè,quę fit extra iudicium;vndè lata poenali lege,nè alicui inferatur molestia, facti intelligitur molestia,non iuris per viã iudicij, *l.*1. C. *de his, quae paena nom. l. amplius,& ibi DD.ff.rem rat.hab.Borgn.de vsufruct.num.*51.*Peregr.de fideicom.art.*31.
37 *num.*5. Verùm quando esset calumniosa iudicialis molestia, extenderetur etiam si in iudicio fieret, & in generali sermone quamlibet molestiam etiam iudicialem venire,tradunt *Capye.dec.*69.*num.*9.*Tiraq. de retract.§.*53.*glos.*4.*n.*39.
38 Oppressio propriè dicitur pauperum, & miserabilium personarum, quae aduersus Superioris potentiam praeualere, & se defendere non possunt,11.*q.*3. *cap.pauperum*, & hos opprimens iudicium sanguinis sibi parat,ait *text. in cap.omnis oppressio,de paenit. dist.*1. quorum oblationes à Deo refutantur; cum subleuare, & miseros non
39 opprimere proprium sit Dominorum, *cap.gloria* 22.*q.*2.vbi sacrilegium committitur ex oppressione miserabilium, quorũ Redemptor noster praecipuam causam sibi reseruauit,& protectorem eorum se fecit;& qui ijs iniustitiam facient, iniustitiã consequentur, *§.omnibus, Auth.de sanctiss. Episcop.*& experientia docet, istos sanguinis pauperum emunctores infelicitèr mori, & eorum labi quaesita,floris instar, qui

de

do manè egreditur, & subitò conteritur;
iuxtà Psalm. *Vidi impium exaltatum, transi-*
in, & ecce non erat, nec inuentus est locus
eius.

Indè de iure licitum est vasallis magna
molestia, & oppressione grauatis, nō obla-
ta in totum Domini reuerentia, illi resiste-
re, ad *text. in l. omnes*, C. *de decurion. lib.* 10.
& in l. contra nostra, & ibi glos. fin. C. de exe-
quutor. lib. 12. *l. prohibitum, C. de iure Fisci,*
vbi Bald. & latiùs per *Amaya ex num.* 6. *&*
Georg. Brec. de necess. defens cap. 6. *ex nu.* 33.
40 Imò in graui casu tyrannice se gerentem
offendi, & occidi posse asseruere *Bald. in*
l. fin. ff. ad l. Iul. de adult. Vin. comm. opin. 116
par. 1. *Gram. cons. ciuil.* 162. *num.* 17. prout
aduersus tyrannum Principem licet subdi-
tis se rebellare, *Capyc. dec.* 69. *num.* 32. *Cam-*
pag. in cap. Reg. 131. & notanda sunt verba
Andr. in cap. 1. *num.* 18. *qui succ. tenen.* ibi,
Licet autem non habeat Superiorem Princeps,
coram quo hæc proponat subditus, in defectu
Iudicis, erit ipse sibi ius dicens, & latiùs in
cap. extraordinaria collatio, num. 59. *quæ sint*
regal. Quæ conclusio licèt de iure sustine-
ri posset, tamèn per *Concil. Constantiense*
fuit derogatum, cum partium manibus iu-
41 dicium, & iustitia non sint danda, *D. Tho.*
cap. 6. *de regim. &* 2. *dist.* 44. *q.* 2. *ar.* 2. *Capyc.*
de prohib. feud. alien. col. 39. *& dec.* 69. *n.* 31.
Luc. de Penn. in l. 1. *C. vt armor. vsus*, & latè
per *P. Hieron. Salzad. de reg. Princip. libr.* 1.
cap. 6. *disert.* 9. resisti tamèn poterit, non
autèm Superiorem iniustè exequentem
offendere licet, *Paris. de sind. verb. resistere:*
nam etiam in foro conscientiæ dicit *And.*
locis superius cit. subditos Principi non so-
lùm de necessitate obedire teneri, verùm
etiam ad scandalum euitandum, ob quod
neq. Domino rem suam ab occupatore
propria authoritate auferre licet, idem
D. Thom. num. 2. *q.* 60. *art.* 5. *Vin. decis.* 223.
num. 6.

43 Quod adeò verum est, vt Baronem suū
offendentes, læsæ Maiestatis crimen incur-
rere multi opinati fuissent, dum ille merū
habet imperium, ex *l.* 1. *ff. ad leg. Iul. Maiest.*
Andr. in cap. 1. *num.* 83. *quæ sint regal. Petr.*
de pot. Princ cap. 6. *num.* 12. *Surgen. de Neap.*
Illust. cap. fin. num. 10. Sed hæc in Dominis
Superiorem non recognoscentibus, & Im-
perialia habentibus, vt in magnis Duci-
bus, non autèm in alijs Baronibus inferio-
ribus practicantur, *Guid. Pap. dec.* 344. *De-*
cian. lib. 7. *cap.* 8. *num.* 7. *Mastril. de iure tel.*
cap. 26. *num.* 18. *Bonad. lib.* 2. *cap.* 16. *nu.* 177.
44 & in Officialibus maioribus Regem im-
mediatè repræsentantibus, *l. quisquis, C. ad*
leg. Iul. si tamèn officij intuitu illi essent
offensi, *Vin. dec.* 278. *Intrigl. dec.* 41. Verùm
45 grauiùs puniuntur, & talitèr delinquen-
tes ab indultu excepti sunt, tamquam mi-
nistros Regis offendentes, vt diximus su-
pra in *Rubr. num.* 56. Principi tamèn Baro-
num vindicta remanet, ad quem scelerum,
& vtilium Dominorum oppressionum ca-
stigatio pertinet; & proindè Cæsarea Ma-
iestas Vniuersitate conquerente, duos Cō-
siliarios, vel probos viros ad eorum gra-
uamina audienda destinare solebat, *Aun.*
singul. 55. & prius visitabantur Barones,
quomodo subditos illi tractarent, & iure
46 obseruandum esse dixit *Affl. in Constit. Ca-*
pitaneorum, num. 6. subiungens quomodo in
desuetudinem abierit se nescire, cum boni
47 regiminis fuisset firmamentum; nam nisi
virtutis amore, saltèm pænæ timore mi-
nora in Regno essent grauamina, cum ty-
rannides non solùm per tyrannos, seu infi-
deles exerceantur, verùm etiam per om-
nes opprimentes, *Bart. in tract. tyran. versic.*
exercitio cum fiunt tyranni, Boss. tit. de Princ.
num. 55. *Vasq. contron.* 47. contrarium autē
sustinet *Frec. tract. de subfeud. auth.* 35. non
esse vz. licitam visitationem, cum esset
48 quædam generalis inquisitio, & posses-
sionis feudi perturbatio, sed subditis con-
querentibus iustitiam ministrari sufficere,
Reg. de Ponte de pot. Proreg. tit. 3. §. 1. *nu.* 61.
de elect. Official. Mastrill. lib. 4. *de Magist. cap.*
13. *num.* 226.

49 Sed qua pæna Barones indebitè subdi-
tos molestantes, & opprimentes punian-
tur, variæ inter DD. fuerunt sententiæ.
Prima fuit opinio vltra propriam deli-
cti pænam feudi priuationis esse, ex
cap. 1. §. *Domino, si de feud. def. fuer. contron.*
& cap. 1. *qual. Dom. propr. feud. priu. ex cap.*
ad Apostolicæ, de sent. & re iudic. cum pares
vices vasallis reddere debeant, *Iacob. de*
S. *Georg. tit. de Roid. col.* 13. *Gram. cons. ciuil.*
162. *num.* 15. *& cons. crim.* 10. *Auil. cap. Præ-*
50 *torum, lib.* 6. *tit.* 4. *l.* 22. *Azcued. libr.* 6. *tit.* 4.
l. 22. qui enim dominio abutitur, eo se red-
dit indignum, & Reipublicæ interest, nè
quis re sua malè vtatur, iuxtà verba *text.*
in §. *fin. Instit. de his, qui sunt sui, vel alien.*
iur. & ex officio Superior cum vasallorum
sciuerit oppressiones, vindicare tenetur,
ex *l. illicitas*, §. *ne potentiores, ff. de offic. Præf.*
Cast. in l. in re mandata, C. mandat. Guid. Pap.
decis. 62. *Vasq. consul.* 8. *num.* 20. *Petr. de pot.*
Princ. fol. 39. *num.* 119. *Bonadil. in sua Polit.*
lib. 2. *cap.* 16. *à num.* 82. *Bocr. dec.* 304. *& Pa-*
ris. de Put. de sind. tit. de excess. Baron. cap. 1.
51 qui plurium priuatorum ex abusu domi-
nij exempla referunt. Et arguendo à for-
tiori probatur; si enim feudum diminuens
52 priuari poterit, *Andr. in cap.* 1. *nu.* 28. *quib.*
mod. feud. amitt. eò fortiùs erit si fiat dimi-
nutio in personis, quæ longè nobiliores
sūt, *l. iustissima, ff. de ædil. edict.* maximè quia
solita inuestiturarum clausula est, feudum,
& vasallos non deteriorandi; vndè qui eo

priuilegio abutuntur, molestando, angariando, collectando, adulterando, iniuriãdo, & à miseris vasallis extorquendo, vt
suis gustibus vacent, ipsosq. ita aliqui excoriant, vt etiam victualia, vsq. ad anseres, & gallinas admodum hospitantium
militum auferant, iuxtà *glos. in l. cenaticorum, C. de erog. Milan. non. lib.* 12. Isto modo
53 maxima dicitur deterioratio, & satis grauatur Regis protectio, cum malètractentur subditi, & ad pauperiem reducantur,
quos Principis magni interest habere locupletes, *§. cogitatio, Auth. vt iud. sine quoq; suffrag. Fres. author.* 8. feudorum enim le-
54 ge ad imparia Dominus à vasallo non iudicatur: nam sicuti vasalli nil contra Dominum felloniæ, ac mali excogitare
debent, sic & Dominus suos non molestet vasallos, *cap. 1. de form. fidel.* & sicuti vasallus Baronem honorare tenetur, cum à
55 natura hoc sit insitum, vt subditi reuereãtur Superiores, quod à brutis, quæ leoni, & vrso reuerentiam præstant, & timorem
obseruatum videmus; & obsequia lia, quæ Baroni vasalli debent, recensent *Luc. de Penn. in l. 2. C. in quib. caus. colon. Cranet. con-*
56 *sil. 6. num.* 20. quilibet enim inferior reuerentiam, & locum suo Superiori debet, alias iniuriarum actione puniri posset,
Carauit. rit. 39. Vasq. in præfat. controu. n. 25.
57 *&* 125. quia Principatus est de iure naturæ, cui obedire tenemur; sic è contra Ba-
58 rones vices suas vasallis reddere debent, eos vti filios amando, eorumq; commoda procurando, *l. nam salutem, ff. de offic. Præf. vigil.* & eis non detrahendo, aliàs Dominorum nomen habere non merentur, *Bald. cons. 439. Cranet. cons. 238. & Affl. dec. 265. & Capye. in inuest. vers. parilitas seruanda*, casus recensent qualitèr alter alteri pares reddere debeat vices, & nil vnus contra alium excogitare debet, licèt maior infligatur pęna vasallo, cum Baro Regem repręsentet.

Alij dixere, Domini sæuitiam, & molestiam non esse iustã priuationis feudi cau-
59 sam, sed ad feudum vendendum cogi posse, argum. *text. in §. fin. Instit. de his, qui sunt sui, vel alien. iur. & in l. 2. ff. eod. tit.* vbi si intolerabilis Domini sæuitia videatur, ipse seruum vendere cogitur; nam vasallis à crudelis Baronis dominio eximi sufficit, & ille feudi prętium non amitteret. Quæ opinio æquior videtur *Bald. in l. 2. ff. de his, qui sunt sui, vel alien. iur. Boer. decis. 304. num. 8. Franc. Marc. dec. 374. part. 2. Crauett. cons. 6. num. 109. de Curt. in suo diuers. feud. fol. 9. num. 45. Reg. de Ponte de potest. Proreg. tit. de elect. Offic. §.* 1.

60 Tertia fuit opinio, feudo Baronem priuari posse, si trina monitio Superioris pręcesserit, vt is à molestia, & vasallorum oppressione se abstineret; nam si in pertinacia persisteret, tunc verus dolus, & inobedientia arguerentur, quæ nullam excusationis causam admitterent, *Iacobin. de S. Georg. fol. 7. vers. quæritur, Capye. in inuest. fol. 67. Gaill. obser. 17. libr. 1. Bouadill. libr. 2. cap. 16. num. 85. Mastrill. de Magist. lib. 3. post cap. 10. in alleg. ex num.* 70. & trinam, non
61 autèm vnicam requiri monitionem credo: quia in omnibus præiudicialibus lex vnica interpellatione non contentatur, *glos. in Auth. de hæred. & falcid. § si quis autem, verb. admonitus, Gomes. var. resol. cap. 1. de delict. num.* 24. sicq. praxim vigere videmus: semper enim quis admittitur, nisi expresse per alia duo decreta fuerit reie-
62 ctus, *Vin. dec.* 235. trinaq. monitio requiritur, vt accusator pro desistente reputari possit, *Carauit. rit.* 120. sic vt Baro feudo priuetur, si seruitium non præstiterit, trina adhibetur interpellatio, *cap. 1. de milit. vasall. qui contum. est, Afflict. in Constit. Si vasallus*, & in terminis *Cranet. cons. 222. Boss. tit. de Princ. num.* 56. in ijs enim, quæ sunt magni præiudicij, & irretractabilia, vna monitio non sufficit; nam vbi maius est periculum, ibi cautius est agendum, *cap. vbi periculum, de elec.* At *Gram. dec.* 104 refert decisum in Sacro Consilio, Baronē Castri Belmontis ob magnam in plurimos vasallos sæuitiam in insulam deportatum, & sua iurisdictione in hominibus dicti Castri vita durante priuatum fuisse, licèt aliqua non præcessisset monitio; & argumēto, quod in præiudicialibus vnica interpellatio non sufficiat, respondet, id in dolo præsumpto, vti in iustitiæ denegatione procedere, & sic in omittendo, secus in committendo; nam si de mala vasallorum tractatione constet, alia non est expectanda monitio, cum legem Baro offenderit. Itèm monitiones sunt necessariæ, vbi à Iure pæna pro culpa negatiua imponitur; tunc enim vt quis in eã incidat, citationes sunt necessariæ, veluti si Baro iustitiam nõ fecerit, Officiales non constituerit, & in
63 similibus, cum in mora constitui debeat, vt pæna peti possit, secus vbi pæna pro facto affirmatiuo ponitur, vtputa si quis commiserit tale crimen puniatur, tunc alia monitio non requiritur, cum legis pæna plectatur eam legem offendēs, *Alex. in l. ita stipulatus, ff. de quęst. nu. 17. Menoch. de arbit. iud. cas. 49. num.* 41. & eò redeundo, vndè digressi sumus, *dictæ Gram. dec.* adhæret *Cancer. var. resol. lib. 2. tit. de iurisd. omn. Iud. à n.* 167.

Ista feudi priuatio hodie non est in vsu;
64 tempore enim variantur opiniones, & decisiones, *l. 2. § sed quia, C. de vet. iur. enucl. Vin. dec. 401. Thes. in procm. dec.* Dico nunc, maiores esse vasallorum reclamationes,
quam

quam alijs temporibus; & tot,tãtaq.grauaminum capita proponuntur, & tamen quemquã feudo fuisse priuatũ nõ vidimus, nec ab antecessoribus audiuimus, nec suspensam iurisdictionem,maximè antè condemnationem, nisi in casibus notatis infra *Prag.5. num.108.* sed solùm de suis excessibus Barones puniuntur:eò maximè quia ex gratia Serenissimorum Regum feuda ex quauis causa non publicantur , nisi pro læsæ Maiestatis diuinæ , vel humanæ crimine, vt latè per *Montan.de regal. §. bona contrahentium,ex num.7.*& quia ferè omnia feuda in Regno sunt prętio empta , vt infra *num.72.*fuit tamen practicatum,quando sæuitię sunt in excessu absq.emendatione , vltra delictorum pœnam Baronem ad fendi venditionem cogi, iuxta *text. in l.2. ff.de his,qui sunt sui,vel alien.iur.*cum adductis supra *nu.59.* Et si Baro re feudali abutatur ad exinanitionem,seruitutem, & depopulationem eam reducendo,est tunc expellendus,iuxta tradita per *Andr.in cap.1. n.28.quib.mod.feud.emit.*

Et dato casu , quo quis ex citatis causis feudo priuari posset,limitatur in feudo re-
65 muneratorio;id enim præter læsæ Maiestatis crimen, non amittitur ex eisdem culpis,quibus amitteretur , si feudum ex mera esset liberalitate concessum,cum meræ, & gratuitæ beneuolentiæ propriam naturam non habeat,iuxtà feudi definitionẽ, & donationis terminos transcendit;cum ex remuneratione, quæ emptioni comparatur,sit facta,*l.Aquilius,ff.de donat. Ann. sing.209. Gram.decis.65. Marsil.singul.333. Osasch.decis.139.num.38.Viu.com.opin.ver. donatio,Tiraquell.in l.si vnquam,ver.donatione largitus,num.13.* Verùm intellige secundum verum sensum de concessione feudi remuneratoriè facta, vbi præcedunt talia merita,ex quibus actio, vel Iudicis officium dari potuisset, alias si ea merita non præcessissent, talem concessionem simplicis donationis terminos non excedere probat *text.in l.donari,ibi,Nullo iure cogente, ff.de regul.iur.*quem sic declarant *glos.& ibi Cagnol.& Dec. & glos.in l.si donatione,C.de collat.* & merita probantur per particularem,vel generalem Principis assertionem, *Gars.de nobil.glos.2.à num.17.* donatio in-
66 quam est, quæ non fit aliquibus præcedẽtibus meritis, & officijs , quæ tamen ad actionem non obligant,vti de seruitijs pa-
67 rẽtibus,coniunctis,amicis, & vasallis pręstitis, vt diximus supra ex *num.9.* Concessio autem remuneratoria erit, si quis tanto tempore negotia amici gesserit,ex quibus salarium petere poterit , vel si suis expensis quis bello, ac similibus, quæ obligationem,& actionem'præstant ,insudauerit , in his ingratitudo, ac pœnæ feudales cessant , & insinuationis solemnitas non requiritur, nec in ipsarum concessione decretum,licèt res sint Vniuersitatis,vel Ecclesiæ, *Bart.in l.ambitiosa, ff.de decr.ab ord. fac.*Sed in alijs meritis,quæ vel ex naturę
68 obligatione,vti seruitia,quę filij parentibus,vxores maritis præstant; vel ex officij debito , vti Officiales , qui benè administrant;milites,qui fideliter pugnant : hæc seruitia non verè remuneratoriam naturam obtinent, cum actionem præstare nõ
69 potuissent, prout dicimus,de donatione coniugi ex seruitijs facta ; nam licèt magna probentur seruitia,obsequia, & vigiliæ in infirmitatibus; donatio tamen non erit remuneratoria , cum ea obsequia actionem non producant, *Franch.decis.228.* & nè aliorum labores mihi videar ascribere,sunt videnda quæ in hac quæstione doctissimè scripsit *Pinell.de bon.matern.l.1. par.3.num.60.* qui viuis rationibus contra communem aliorum opinionem prædictã conclusionem defendit, cui adde *Reg.de Ponte à me cit.de pot.Proreg.tit.de tract.ex num.24.Capyc.dec.6. Peier.dec.5.*Neq. curandum est de communi; nam vbi validio-
70 res rationes eam vincunt , communis non est attendenda, *l.1. §.sed neq. C.de vet.iur. enucl.Camer.in cap.Imperialem,f.11.lit.P.*
71 Indè ad casum nostrum inferendo, si Princeps feudum concesserit , ac alicui ob eius meriti remunerationem donauerit, quia pro defensione in bello multa periculosa subijt , dignaq. heroum opera egit, hic laudãdus erit , cum fideliter suum munus expleuerit, de quo Princeps memoriã tenere debet, iuxtà *text.in l.fin.C.de præpos. agen. lib.10. & l.1. C.de priuil. cor. qui in sacr.bell. lib.12.* non tamen Principem ad remunerandum obligatum esse cautum reperitur : vndè si is donet , feudum illud remuneratorium dici non poterit , ita vt ob has culpas feudo priuari non debeat, quæ opinio vltra *Pinell.* roborata est authoritate *glos.Paris.§.3.num.99. Tapp.in l. fin.de constit.Princ. de Pont.consil.39. nu.15.*
72 Idem quod in feudo remuneratorio, affirmandum est in feudo pecunia empto,quod ob sæuitiã in vasallos non sic faciliè amittitur , & emptitium feudum in hoc à propria natura feudi degenerat ; verùm feudatarius illud tantum vendere cogeretur, *Crauet.consil.6. num.109.Vrsill.dec.265.n.16 Praes. de Curt, in suo diuers. feud. fol.83.ex num.7.*& si aliter dixere *Rolan.consil.19.n.9. lib.3.de Pont.de pot.Proreg.tit.de lect.Offic. §.1.à num.5. & Andr.*quem allegat in *c.1. de feud.non hab.propr.cau.nat.*non loquitur de feudo empto.

Limitatur etiam in feudo ex pacto , &
73 prouidentia , in quo viuentis culpa , successoribus, quibus prouisum est in inuesti-

tu-

tura non nocet; si enim feudatarius vti in
casu nostrę quæstionis delinquat in vasal-
lorum molestia, filijs, vel agnatis nō obest,
cum delictum suos habeat authores, l. san-
cimus, C. de pęn. & obesse non debet succes-
soribus, quos Princeps vocat, à cuius per-
75 sona, & non ab vltimo possessore succes-
sores feudum habent, vt in cap. 1. & ibi glo.
si vasall. feud. priu. & in cap. 1. An ille, qui
int. frat. Dom. de Curt. in suo diuers. feud. f. 59.
ex num. 37. prout in feudo cum fideicom-
misso, Medic. cons. 3. secus in feudo hæredi-
tario, quia in eo, sicuti tenens feudum po-
test successoribus præiudicare contrahen-
do, sic etiam delinquendo, cum delinquen-
do feudum transferat in Fiscum, & verè
dicitur alienatio, iuxtà text. in l. Imperato-
res, ff. de iure Fisci, sic Gram. decis. 77. num. 5.
Vrsill. dec. 282. num. 20. & decis. 385. num. 4.
Verùm hoc in feudo pro se, & hæredibus
quibuscumq. concesso de plano procedit,
ex cap. feudum si ea lege, si de feud. def. milit.
sicut enim in eo extranei succedunt, ita &
Fiscus succedere potest: at in feudis hære-
ditarijs concessis pro se, & hæredibus ex
corpore, prout est solitum in inuestitu-
ris, quæ in hoc Regno fiunt, cum in eis
extranei succedere non possint, sed solùm
in concessione vocati, sic nec succedit Fi-
scus, Bart. & alij in l. si finita, § si vectigal, ff.
de damn. infect. Farinac. de delict. & pęn. qu.
25. num. 62. Reg. Rouit. in Pragm. 1. de bon.
prodit. ex num. 89. Si verò Domini perso-
na offendatur, siuè remuneratorium, siuè
paternum, siuè ex prouidentia sit feudum,
iniuria ita per legem feudi ob criminis
enormitatem vindicatur, vt viuentis cul-
pa successores offendat, cap. 1. §. deniq. quæ
sit prim. caus. & ibi Andr. & in cap. 1. si va-
sal. feu. priu.
76 Insupèr limita, dummodo molestia, &
vasallorum oppressio sit generica, & vni-
uersalis, secus si particularis quoad ali-
quos subditos; tunc enim probata mole-
stia, oppressione, seu odio, particulares il-
77 li à Baronis iurisdictione vna cum familia
se eximi tantum petere possent, ex text.
sing. in l. 1. C. si quacumq. præd. pot. Caoyc. in
inuest. fol. 66. Iacobin. in tract. de Roid. Gram.
d. dec. 104. Gayll. obseru. 17. lib. 1. & Vasqu.
cap. 8. num. 18. Reg. Lanar. cons. 5. num. 13. &
prouisiones solitas emanari tradit Reg. Sa-
felic. in sua prax. ses. 9. nam licèt Rex subdi-
78 tum à iurisdictione Baronis, postquam
terram infeudando concesserit, eximere
nō debeat, Luc. in l. in sac. scrin. col. pen. Guid.
Pap. dec. 56. ex causa tamèn licita poterit,
argum. text. in l. fin. ff. si à paren. quis fuer.
manum. vbi filius patrem ad se emancipan-
79 dum ob eius nimiam sæuitiam cogere
potest, Crauet. cons. 6. num. 100. imò ipso iu-
re à patria potestate eximitur, glos. sign. in
l. 1. de infan. expos. vbi & vxor à marito li-
80 citè diuertere, separationem thori pete-
re, & dotem repetere valebit, si maritus sit
nimis in eam sæuus, vel eam malè tractet,
Auth. de nupt. § minores, cap. literat, in fin. de
restit. spol. Franch. decis. 244. Thes. decis. 130.
Itèm licèt aliquando nimia non adesset
vexatio, sed tamèn magnum odium, vt cō-
tra aliquos litium factionis esse solet, quā-
do vz. Baro cum Vniuersitate litigat, tunc
etiam illi vasalli timentes nè oppriman-
tur, hoc Principi, seu eius Vicario narrare
poterunt, & eo casu saluaguardia causa
81 cognita expediri solet, nè Baro in ipsorū
causis criminalibus procedat, nisi ipso Su-
periore consulto, transmissa actorum co-
pia, ex l. fin. C. de erogat. milit. lib. 12. & in
l. illicitas, §. ne potentiores, ff. de offic. Præs.
Marc. Ant. Surg. de Neap. Illust. cap. 25. in fin.
Guid. Pap. dec. 62. Mastrill. de Magistr. libr. 5.
cap. 6. num. 214. & hoc etiam procedere in
causis ciuilibus, Sesse de inhib. cap. 4. § 4.
num. 20. Quod etiam in Curia Romana
inter Episcopum, & Clerum seruatur,
Cassiad. decis. 6. tit. de priuileg. & ob præ-
sumptum odium Baronem ad officium
Aerariatus quem cogere non posse dixit
Præs. de Franch. dec. 301. n. 8.
83 Sed quæ erit ista generalis molestia, vel
oppressio? Dic, esse seruitia vi extorta,
onerum impositionem, indebitam colle-
ctationem, iniurias reales, vel personales,
quæ omnia, vel ipsarum aliqua ipsius Ba-
ronis in omnes subditos voracitatem de-
monstrant, Boer. decis. 304. Frecc. auth. 8.
Gram. cons. ciuil. 162. Vin. decis. 447. Indebi-
84 ta carceratio dicetur etiam generalis mo-
lestia: nam Domino quempiam realitèr,
vel personalitèr iniuriare non licet: &
quamuis aliqui dixerint, Domino esse
permissum subditos emendare, & modera-
tè castigare, instar magistri, mariti, Domi-
ni in seruum, & proximi in proximum,
tot. tit. C. de emendat. seru. & C. de emendat.
propinq. vz. mediocribus verberibus cæde-
re valent, Clar. q. crim. 16. Menoch. de arbit.
cas. 364. Gayll. obseru. 106. par. 2. ea tamèn
opinio non est vera, cum nullo modo Ba-
roni realitèr, vel personalitèr vasallo in-
iuriam inferre liceat, etiam ad correctio-
nem, Vasq. cap. 8. num. 16. Afflict. Constit. Si
85 vasallus, Boer. dec. 55. modica tamē ad cor-
rectionem carceratio permittitur, & de
86 modica verberatione in humilem perso-
nam tali casu parum curari dixit Afflict.
in Const. Reg. Vt dignitatum, in fin. Carrer. §.
circa, num. 72. ex l. 2. C. de sportul. & ibi DD.
nam Baro non solùm subditis iniurias in-
ferre non debet, verùm etiam de iure di-
uino, naturali, & positiuo eos defendere
tenetur, vt optimè Vasqu. controu. cap. 41.
num. 20. & non solùm iniuriam vasallo il-
la-

latam vendicare tenetur, vt in sua Curia ei iustitia ministretur: sed si in alio foro causa erit tractanda, Baro sine mandato
87 pro subdito offenso legitimâ comparendi personam habebit, cum subditos non inquietari iurisdictionis intersit, *Bart.* qui hoc ad Abbatem pro Monacho, & ad Epi-
88 scopum pro Clerico extendit in *l.1.§.idem ait.ff.de iniur.Free.author.27.* & benè *Gayll. obser.115.* distinguit quando Dominus sine mandato pro vasallorum causis comparere possit: omnes enim, qui defendere, & protegere tenentur, generalem actionem de iure agendi, & defendendi habent,
89 prout Vniuersitas, quæ pro suis ciuibus agere, & de iniuria, & generali violentia accusationem porrigere, & capita contra Dominum temporalem, & spiritualem dare potest, *Guid.Pap.decis.464.* & Baro ci-
90 uilis, qui propriæ terræ Dominus dicitur, similiter capita contra Baronem criminalem pro subditorum releuamine dare valet, *Bart.in l.1.§.fin.ff.de iniur. Ann. singul.61.* Quod intelligo si molestia pluralitatem tangat, secùs pro causa particulari, prout è conuerso vasalli non solùm de iure, verùm etiam de facto aggressum Baronem defendere tenentur, *cap. de forma fidelitatis 22.q.5.Boer.decis.83.nu.6.*
91 *Vin.com.opin.69.* cum ad imparia non debeant iudicari, vt diximus, quod facere debent etiam contra fratrem, & patrem, *Clar.§.feudum, q.27.* quæ est limitatio ad
92 Regulam, *Nemo alium defendere cogitur, & se periculo exponere, l.culpa caret, ff.de regul. iur.*

Et quamquam alij id procedere intelligant in vasallo feudatario, vt ipsum Dominum defendere teneatur, & è contra, nō
93 autèm in vasallis ciuibus, seu burgēsibus; cum vasallus feudatarius, & vasallus ciuis valdè differant, vt in *cap.1.§.vasalli, de pace Constant.* de quo meminit *Capye. decis.162. num.14.* tamèn idem dicendum est in vasallis ciuibus: nam hi etiam fidelitatem Baroni iurant contra quascumq. personas, iuxtà formam literarum executorialium, quæ capiendæ terrarum possessionis tempore Baronibus expediuntur.

Et sic ampliata, & limitata est conclusio, quomodo Baro vasallos molestans, & opprimens puniatur? Libellus verò con-
94 tra Dominum qualitèr sit concipiendus, vide *Iacobin.de homag.nu.27.* aduertas tamen, vasallos famosam actionem institue-
95 re non debere, quando ciuili actione illi id consequi possent, instar mariti contra vxorem, vt in *ff.rer.amot.Capye.dec.118 num.7.Franch.dec.161.num.9.* Et vasalli an sicut ad sui Baronis fauorem non probant ex *l.idonei, ff.de testib.* sed tantum ad beneficium supremi Principis, in quo concussio, seu timor non præsumitur, *Ann. al-*
96 *leg.52.num.35. Cutill.decis.20.num.39.& decis.25.* sic etiam à testificando contra Dominum repellantur, vide *Andr.in c.1. num.11 si de inuest.int.dom. & vasal.Afflic. decis.304. infra sing.82. Farin.q.55.in c.3.* quotquè testes contra Baronem requirantur, & quales esse debeant, vide *Const.Prosequentes,* & quæ dixi in *Rubr.num.12.* Et
97 pendente causa in iudicio deducta, si quid substantiale contra Baronem apparuerit, an peti poterit, ei mandari, vt a terra se absentet, quando testes sint ibi examinandi? Vide, nè sim in his terminis prolixus, *Gram. cons.ciuil.162. & cons.crim.10.* In
98 causis autèm grauaminum inter Barones, & vasallos Sacrum Consilium est Iudex competens, licèt aliquando ad negótium inuoluendum Barones adesse Regij Fisci interesse afferant, & proindè se ad Regiam Cameram, quæ ad se omnes trahit causas, vbi de interesse Regiæ Curiæ tractatur,
99 se remitti opponere soleant, sed per *Prag. 62.de offic. Procur. Cæsar.* pronisum fuit, omnes causas, in quibus de præsentaneo, & apparente Regij Fisci interesse non agitur, ad Sacrum Consilium spectare, de quo per *Ann.in repet.Const.Diuæ Memoriæ ex num.12.Molfes.super Consuet.temp.& tit. de renunc.quæst.4.num.35.* & nouissima primis coniungendo nostræ Pragm. verba Barones adnotent, vt à molestia, & vasallorum oppressione quoad fori, & poli forum se abstineant.

Tertiò, & vltimò Prag. dicit, *Quod permittant Barones pace, & iustitia vasallos gaudere.* Quæ verba sunt magni ponderis, ideò vt eorum robur aliquantulum co-
100 gnoscantur, & vtilitas, dico, coniunctim asserere Pragmaticam, *pace, & iustitia,* cum vna sine altera stare nequeat, vt dicit *text.supra Pragm.1.* ibi, *Quia nec pax potest esse sine iustitia, & Isai. 22. Opus iustitiæ est*
101 *pax. Sap.22. In disponenda pace lex est iustitia,* & Psalm. *Iustitia, & pax osculatæ sunt,* & idem, *Pax multa diligentibus legem tuam,* ita vt iustitia opus pacem inducat, & sine iustitia non solùm Ciuitates, sed nec exiguus hominum cętus conseruari potest, *Free.de offic.Mag.Iustit.* nec latronum conuentus sine ea stare possunt, *Bellug.rub.11. §.postquam, in princ.* nec regitur Regnum, Ciuitas, vel terra sine aliquo, qui eam regat, solùm animalia non habent Regem: pax enim est iustitiæ filia, & data matre, filij uti correlatiui ueniunt, *l.fin. C. de cupress. libr.10.* Vndè si Superiores iustitiæ præcepta seruanda curabunt; quę sunt honestè uiuere, alterum non lædere, & ius suum cuiquè tribuere, *§.iuris præcepta, de instit. & iur.* super quibus omnibus mundi iustitia consistit, ut inquit *Zas.de orig.* pax erit

erit super uniuersam terram, *Iustitia namq. de cælo prospexit*, vt Psalmista ait. Et patet
102 de Lucifero de cœlesti Paradiso expulso, de Adam a terrestri eiecto, & de Cain super terram profugo. Ex quibus constat, primum iustitiæ ministrum a Mũdi principio fuisse ipsum Deum, & proindè scelerum punitionem, & iustitiam de iure diuino esse, §.1. *Auth. de instrum. Bellug. in rubr.* 11 *super Princ.* cuius iustitiæ administrationem, postquã populus fuit auctus, & perturbata extitit prima naturalis liber-
103 tas, fuitq; meum a tuo cognitum, & separatum, dedit Deus in manibus potentum, vt malorum refrænaretur audacia, & bonorum gressibus tutæ essent semitæ, *cap. in apibus* 7. *q.* 1. vbi notatur, apum
104 exemplo, Principum necessariam potestatem designasse *Cassan. cathal. glor. Mũd.* 8. *par. consider.* 1. & isti dicuntur debitores iustitiæ, 33. *q.* 5. *cap. Reg. & 1. Reg.* 1. Deus Moysi legem tradidit, ac transgressoribus pœnam imposuit, vt *Exod. Si frater tuus, & vxor tua deprauare voluerint veritatem, sit manus tua super eos, & effundas sanguinem ipsorum*; alias ipsi Superiores redarguentur, vt *Io.* 16. *Arguet ipsos de iudicio, & institia. Deuter. cap.* 13. *Regens iustitiam ne declines in dexteram, vel sinistram, si longæuus esse velis super terram. Et vęh illis, si rectum iudicium, & iustitiam non conseruauerint*; post verò Moysen retrò videns ipsum deflexum in iudicando populos, à manè ad vesperas dixit: *Vltra vires est tibi hoc negotium, oremus Dominum, quid sit agendum*, & Deus iussit: *Prouide de omni plebe viros potentes, qui præcepta legis obseruent, & in quibus sit veritas, & eos constitues, vt iudicent populos.* Et sic postea cęptum fuit, Superiores iustitiam ministrantes constitui, & in his iustitia, & pax populorum reposita fuit, & proindè debitores dicuntur iustitiæ, vt in 33. *q.* 5. *cap. Reg.* Ista fuit prima Principatus Deifica species, quæ a Deo emanauit, deindè alia successit, quæ populi consensu principium habuit, quæ legitima dominatio dicitur, *Vasq. controu. c.* 47
105 & talibus maiorem dat Deus habilitatem; nam de re maiori maiorem habet cu-
106 ram, & plures Angelos custodes ad ipsũ regẽdum constituit, ac maiorem gratiam,
107 & scientiam discernendi, regendi, & imperandi infundit, *Vasqu. controu. cap.* 41 *in fin. Foller. in Pragm. de censf. fol.* 11. Hinc de Saulo legitur, qui in Regem assumptus, prophetiæ meruit influentiam, 1. *Reg. c.* 1. Salomon cum creatus Rex fuerit, sapientiam à Deo obtinuit. 3. *Reg.* & Caiphas licèt iniquus, mortem Domini nostri prophetauit, & legimus Gallorum Regem nonnullos morbos sanare, *Cassan. in cathal. glor. Mund.* 5. *p.* quæ omnia constituit Deus ad denotandum, Vicarios diuinæ potestatis esse, & Deo proximiores; dicũtur enim Dei coadiutores. *D. Paul. ad Cor. Per me Reges regnant, & Prouer.* 8. *Potestas enim à Deo dependet, Vasq. præfat. controu. num.* 106. *Bellug. rubr.* 11. §. *postquam*, ipsos fecit subiectos melioribus cæli influxibus, a quibus reguntur, & in eorum morte; vel periculis (teste experientia) nos videmus in
108 cęlo signa apparere, quæ cometas nominamus, & sæpèsæpiùs magnatum mortem, vel similia accidentia demonstrant, *Guid. Pap. decis.* 11. *& Andr. in Const. tit. de iur. Baly* dicit, nobiles istos Superiores à Deo maioris iudicij capacitate dotatos. Hinc in *d. Const.* prouidebatur, in decimoquinto
109 anno tutelas Baliatus, & curas eorum finire, cum eis citiùs discretione, obuenire præsumatur, & aliorum tuitione eos non indigere, *Praes. de Franch. decis.* 550. licèt nouissimè per *Pragm. fin. de minor.* sit ordinatum Balium vsq. ad decimumoctauum annum administrare, prout in primatis ad maiorem cautelam. Mulieres mun-
110 dualdis non indigent, cum nobilitas eas consilio non indigere præsumat, *And. vbi supra.* Ecce quomodo isti Potentatus, atq. Maioratus sint a Deo priuilegiati, vt bono populorum regimini præsint. Et si ali-
111 quando gratiæ Dei non cooperantur, prouenit, quod omne agens agit in patiens benè dispositum: debent enim Superiores ab iniquitatibus se expurgare, vt gratiæ Dei operentur in ipsis, *Luc. de Pen. in l.* 1. *C. de desert. Eccles.* 22. *Aufer impietatem de vultu Superioris, & firmabitur iustitia eius*,
112 & aliquando ex Dei permissione Superiores tyranni dominãtur, vt populus castigetur. *Oseę cap.* 18. *Dabo legem in furore meo*; tyranni enim sunt instrumenta diuinę iustitiæ, vt Rex Assiriorum super populu Israeliticum, Rex Gothorum flagellum Italiæ, Dionisius ruina Siciliæ, vt tradit *D. Thom. de Regim. Princ. lib.* 3. *cap.* 7. Quanta legimus de Pharaone in *cap. Nabucdonosor.* 23. *cap.* 4. *& Exod. cap.* 1. *Propter pecca-*
113 *ta veniunt aduersa*; propter peccatum Adæ mundus, & eius successores fuerunt puniti, alias homo mortalis non esset, sed semper iuuenis, neq; tot angustijs subiectus, *Afflict. in Const. Reg. num.* 12. Et qualitèr mali Magistratus a Deo dependeant, latè per *Vasq. controuers. cap.* 21. *à num.* 10. *Capyc. decis.* 150. *num.* 35. *Foller. de censib. ar.* 1. *n.* 26.

Hæcquè ad nostram Pragm. nostrumq; institutum necessaria putaui ad sciendum debitum iustitiæ, quod tenent Barones, quam iustitiam scias non consistere in mero iuris rigore, vt insipidè aliqui putarũt,
114 iustitiam pro seueritate ponendo, *DD. in l. placuit, C. de indic.* ideò Prag. nostra dicit:

cit: *Pace, & iustitia*. Ad demonstrandum,
iustitiam cum elementia coniungendam
esse; nam pax pro misericordia, & clemen-
tia ponitur, *Afflict. in Const. Pacis cultum*,
& iustitia denominatur, quia iusta esse
debet, & æqua. Hinc pingitur iustitiæ Dea
cum statera, quæ nec in rigorem, nec in
pietatem pendere debet. *Ecclesiast. Qui in-*
115 *dicat, stateram in manu portet, vtroq. penso*
iustitiam, & misericordiam. Summum enim
ius summa in iustitia; nam si nimis rigidus
fuerit Superior, dicetur tyrannus, *Boss. tit.*
de Princ. num. 34. si autèm nimis mollis, di-
cetur iniustus, *cap. disciplina 45. dist.* vnaq;
aliam sapientiæ condimento informare
debet, *Cassan. in cathal. glor. Mund. 5. part.* &
115 dixi in *Rubr.* iustitia, & clementia supe-
riores vti, secundùm facti accidentia, &
personarum qualitates in atrocioribus,
etiam non est temperanda iustitia, & in
solitis delinquere Superior misericors es-
se non debet, *23. q. 5. cap. 1. § sint*, maleficos
non patiaris viuere super terram. Nun-
117 quid sic castigabitur delinquens ex do-
lo, sicut ex culpa, *l. respiciendum, §. delin-*
quunt, ff. de pæn. cum doloso agatur iusti-
tia, cum culposo æquitas, & multæ sunt
causæ, quæ rigorem iuris temperant, &
augent, vt benè *Luc. de Pen. in l. si appari-*
tur, C. de cohort. lib. 11. DD. in l. quid ergo, §.
pœna grauior, ff. de infam. Tiraquell. in tract.
de pen. temper. & dicam infra *Prag. 6.* Et sic
secundùm accidentia æquitas, vel rigor
iustitiæ est exercendus, *Bellug. rubr. 11. §.*
compendiosa: ita vt locorum conditio etiam
sit consideranda; nam licèt homines idem
sint, attamèn æquitas plus suggerit in
vna, quam in alia terra; æquitas vbi versa-
118 tur facinorosorum copia, faciet homi-
nes magis ad scelera procliues, quos rigor
refrenat, & in alio loco rigor esset tyran-
nis, vbi magna ex causa delinquitur, & tūc
ibi mitibus est agendum, *Foller. de cens. vers.*
iuris moderandi rigorem, num. 33. nam cum
primis rigor est pernecessarius, ad aliorū
iniquitates restringendas, cum vnius sup-
plicium multos saluos faciat, *§. homicida,*
Auth. de mand. Princip. l. 1. C. ad l. Iul. repet.
cum æquitate verò conseruantur cæteri,
& multa ad propositum post hæc notat
Bobadil. in sua Polit. lib. 2. cap. 3. tit. de la pie-
tad.

119 Pragmatica nostra Baronibus iusti-
tiam excitat, quia Barones suorum vasal-
lorum ordinarij Iudices dicuntur, *Andr. in*
cap. 1. num. 9. Quid sit inuest. & in cap. §. præ-
terea inter duos de probib. feud. alien. per Fe-
der. à num. 78. & antiquitus ipsi immedia-
tè iurisdictionem exercebant, vt patet ex
Const. de quæst. & ibi Afflict. dum eis erat
concessa iurisdictio, *l. cui iurisdictio, ff. de*
iurisdict. omn. Iudic. nam illiterati possunt
etiam esse Iudices, & in dubijs cum consi-
lio Doctorum, *l. certi iuris, & ibi glos. C. de*
iudic. tamèn nè vasalli ipsis respondere, &
se defendere terreantur, Baro à iustitiæ ad-
ministratione tàm in causis ciuilibus, quā
criminalibus se abstinere, & eam suis Offi-
cialibus demandare debet, qui dum sindi-
catui quolibet anno parere tenentur, non
solùm metus, verùm etiā grauaminis præ-
sumptio cessat, & proindè introductum
fuit expediri prouisiones per Sacrum Con-
120 silium, nè per se ipsos iurisdictionem
exerceant, sed per eorum Officiales ab eis
deputatos, *Frec. de subfeud. author. 13. nu. 7.*
Præs. de Franch. decis. 511. num. 1. Rouit. in
Prag. 2. num. 14. de susp. Official. Vltra quod
Baronum est prærogatiua, & decor, iuris-
dictionis exercitium alteri demandare, ad
instar Regis, qui non iudicat, sed per suos
ministros iurisdictionem exercet, *Andr. in*
cap. Imperialem, num. 73. de probib. feu. alien.
per Feder. Thes. dec. 268. n. 3.

121 Et licèt sub iurisdictionis concessione
non veniat ius eligendi Officiales, nisi ex-
presse, vt in *cap. vnic.* ibi, *Magistratum ad*
iustitiam, quæ sint regal. & ibi Andr. in rubr.
num. 3. Luc. in l. 1. C. de priuil. scol. lib. 10. ho-
diè tamèn in Regno, quia ferè omnes feu-
dorum inuestituræ fiunt cum clausula, *cum*
constitutione Officialium, vsu est receptum
Barones per suos Officiales iurisdictionē
exercere, vt ex *Prag. 5. hoc tit.* & dum Offi-
ciales constituunt, iurisdictionem sibi re-
tinent, & iurisdictionis exercitium in Offi-
ciales transferunt, *Andr. in cap. 1 sub n. 10.*
de cap. Corrad. ita vt nec rescripta Baro-
nes suis Officialibus expedire debeant, di-
122 centes; sic, vel sic facias, sed iustitiam tā-
tùm excitare debent; nam Princeps tantū
mandando decernere potest, *Barb. cons. 23.*
Petr. de pot. Prin. cap. 1. num. 55 fol. 45. ideò
123 prohibitū est etiam Baronibus in infor-
mationibus capiendis examinandis testi-
bus, & torturis infligendis interuenire,
cum de facili eorum præsentia animos sub-
uertere possent, & dum pro Vniuersitate
Lauri de hoc contra Baronem supplicatū
fuisset, fuit prouisum, quod se abstineret.
Act. Cioffo. Et eadem ratione fuit prouisū,
124 eundem mandantem, nè sine eius licen-
tia carcerati excarcerentur, se ab hoc ab-
stinere, & Officialis bullectam, seu ordinē
carcerandi, & excarcerandi sufficere; nam
in iustitiæ exercitio omnino ipsi se intro-
mittere non debent; sufficit enim Officiales
constitutos fuisse, vt diximus.

125 Conari solùm debent, ad regimen ho-
mines eligere sapientes, qui iustum ab ini-
quo discernere non ignorent, & ad illici-
ta non inclinare soleant, *l. non ideircò, C. de*
resc. vendit. & cap. Reg. 121. & cap. 173. &
ideò Magistratus nominantur, quia Magi-

ftri,& fcientes effe debent ,*l.cui precipua*, *ff.de verb. fignif.* & exemplum effe debet. Rex Ferdinandus I.qui curam habebat bo-
126 næ adminiftrationis conſcribendi Quinternum,quod fæpiùs relegebat,& officia dignis conferebat, *Campag. in cap.Reg.35.* quæ fi feruarentur , digni ad digna vocarentur, non autèm ordine perturbato,*l.1. C.de diuers. Official. lib.12.* Et fic obferuabat Comes de Lemos Prorex nemini fecù-
127 dus,qui follicitam curam, & inquifitionem faciebat de hominibus literis, & conſcientijs exornatis , quos inuitos pro publica vtilitate ad officia cogebat, prout in mea iuuentute egit mecum ad acceptandū Auditoratus Prouinciæ Calabriæ munus, & fex menfes elaboraui pro illo effugica-
128 do : nam etfi officium multis decoretur honoribus , quampluribus tamèn malis, incommodis,atquè periculis agitatur, vt benè *Cicero in orat.pro Sextio* , & indè Magiftratus onus, non autèm beneficium nūcupatur,*l.munerum ,ver. iudicādi, ff.de mun. & honor.Menoch.de arbitr.q.41.* Ad Magi-
129 ftratus enim fubeūdos habiles cogi poſſunt, & vocatus, vt Adron fine minifterio refpuere non debet, *l.fi ad Magiftratum,C. de decur.lib.10.l.fi quemquam,C.de Epifc.& Cler.* & maximè vrgente neceffitate, quo cafu, & fi non effet onus publicum, adhuc quis ad illud exercendum per Principem cogi poteft,*l.2.verf.quæritur, ff.de curator. bon.dat,* & multa notabilia quando ab officio conferendo quis fe excufare valeat, adducit *Maftrill.libr.1.cap.30.de Magiftr.*& antè eum *Bouadill.in fua Polit.lib.1.cap.15.* Nec fat eft,homines eligi literatos, & doctos , nifi bonæ confcientiæ famam habe-
130 bant ; nam magis fapiens infidelis , quàm infipiens nocere poteft, *Auth.de his,qui ingredi ad appell.§.illud, Belluz.loco præcit.in fin.* Infipida eft namquè fcientia fine conſcientia,ideò Officialis falem fapientiæ,& confcientiæ habere debet , *Luc. in l.Magiftros,C.de Profeff.& Medic.* diabolica enim eft fcientia fine confcientia, *Free. de orig. Baron.num.13.in tract.de fubfeud.& Reg.Ronit.in Prag.tit.de fale ,num.7.* dicit,fatis effe
131 controuerfum,quid fit magis damnofum habere falem fcientiæ,non autèm confciētiæ,vel è contra ? Et multi conſcientiatos habere melius effe tenuerunt , quia in dubijs homo bonæ confcientiæ fibi confultorem adhibere poterit: attamèn publico vtilius effe videtur Magiftratus doctos habere, *Mart.in cap. vbi qui dicitis, cauf. 11. q.3.*per illum *text.* ibi, *Propterea captiuus ductus eft populus meus, quia non habuit fcientiam* . Nam quafi impoffibile iuris, & facti veritatem habentem adeò diabolicum effe,vt dolosè , & appenfatè contra proprii confcientiam proferat. Debentq; eligi ex-
132 pertes , & practici, *Bart.in l.1.ff.dec.ab ord.fac.* Experientia enim eft omnium rerum magiftra,*§.pen.Inft.de fatifd.* non ideò tamèn experientiam non habentium èlectionem non effe faciendam, & iuuenum affumptionem effe laudabilem dicimus; nam non ætas , fed fcientia , & mores attendi debent: fi enim ætas immatura experientiam non præftat , fcientia tamèn, quæ ei proponuntur, benè explicat, imò ætas nimis grauis apta non reputatur, &
133 in *cap.Reg.35.*cauetur,fenes inhabiles,& infirmos ad officia non effe eligendos;nam & fi experientia polleant,tamèn virtus viribus non fulfulta parum in vigilando,& laborandō prodeft,folùm in fupremis Tribunalibus,vbi plures funt in iudicando, & laborando, hoc non procedit, vt aduertit
134 in *d. Reg.cap.Reg.Tap.*Confert multum,fi etiam homo nobilis eligatur: tales enim a communirèr accidentibus fuam famam,& valorem , vti generofi maculare non folent,vili tamèn genere procreati impudētes,& timidi effe non definunt , fuos natales fequendo , & multotiès ita funt in fuis operibus mendici, vt magno cum dedecore officium exerceant , eorum authoritas vilefcat,& iuftitia paruipendatur , *l.fi cohortalis,C.de cohort.lib.12. vbi Io.de Plat. & Afflict.in Conft.Magiftri Camerarij.*Et licèt alij multas qualitates adduxerint pro perfonis Officialium , ego tamèn femper notaui qualitates ex *text.in §.nam hoc,Inft. de iuft. & iur.* vbi *Imperator* quando inftitutiones componendas iuſſit, Tribanianū, Theofilum , & Dorotheum viros illuftres elegit,quorum folertiam, legum fcientiā, & fidem ex multis rerum argumentis cognouerat:hæc funt formalia verba *text.*ad quem aduertere debent alij Superiores in Officialium electionibus,nè vnus,qui præ-
135 eft,ruina fit multorum, *11.q.4.cap.ita.* Quot lites,& contentiones inter Barones, & fubditos Officialium culpa infurrexerunt,& quàm reprehenfi funt Barones de denegata iuftitia,& tyrannide Officialium culpa.

Et certè valdè in hoc animaduertere debent;nam etfi in hoc foro rationem non reddant, in alio pœnæ retributionem habèbunt,*l.quemadmodum,§.Magiftratus,ff.ad*
136 *l.Aquil.* nam vltra peccatum mortale, ad damna , & intereffe fubiectis ex mala electione tenentur,fi officium indigno contulerint, *Couar.regul.peccatum,§.7.num.2. par.2.Baiard.ad queft.Clar.97.Guttier.queft. can.11.lib.2.*& infra *Prag.10.ex num.133.* pro conclufione iterum dico , Officialium electiones trutinandas , & præce, vel prętio non effe concedendas,aliàs magna effet iniuftitia.

Itèm oppofitum iuftitiæ eft ipfa iniuftitia,

tia, quæ in denegando, vel iustitiam ne-
137 gligendo, vel contra ipsam decernendo
verificatur; quos tres terminos diuersos
pro varijs effectibus adnotabis. Et primò
denegatur iustitia, cum Barones, vel eorũ
Officiales homines de facto carcerant; nam
rei criminis per legitimos iuris tramites
sunt castigandi, non autèm in carceres ita
detrudendi, vt vix inquisitionum titulus
ad eorum notitiam perueniat. Quo fit, vt
carceris squallore macerati, & mortis ti-
more territi faciliùs ad Baronis votum, &
ad intolerabiles compositiones reducan-
tur, vt dicit Prag. nostra finalis, & audio,
quendam Baronem etiam Aduocatos pro-
138 hibere, nè subditorum causas criminales
defendant, & innocentiæ iura demonstrẽt,
vt ipse veritate cooperta ad sui votum
reum adducat, tunc quando nec demoni-
bus defensiones denegantur, *Bart. in tract.
inter dem. & virg.* nec Rex causam diffiniẽ-
dam demandare poterit rei defensiones nõ
admittendo, *DD. in l. defensionis actus, C. de
iure Fisci, Capyc. in inuest. fol. 267. Vasq. con-
tron. cap. 18. Afflict. dec. 391.* imò neq. tor-
quere, non datis defensionibus, etiam in
crimine læsæ Maiestatis discutit *Ronit. tit.
de bon. prodit. ex num. 18.* & quod sine cau-
139 sa non debeat appellatione remota pro-
cedere, cum sit species defensionis, *Andr. in
cap. 1. sub num. 87. vers. nec potest, & nu. seq.
Quæ sint regal. Gram. dec. 36. num. 35. Camp.
fol. 28. Pinell. de resc. vendit. in 1. par. rubr.
cap. 2. ex num. 22.* Et iustitiæ ministri in
hoc aduertere debent, cum ipsorum
proprium sit ex officio defensiones inqui-
rere, *l. si non defendentes, ff. de pen. l. 4. §. hoc
autèm, ff. de damn. infect. Marsil. §. opportunè,
140 num. 14.* neq. reus ipse defensionibus re-
nunciare poterit, & si renunciauerit, sta-
tim Iudex ad causæ expeditionem nõ pro-
cedat, sed termini probatorij lapsum ex-
pectet, *Vrsill. decis. 391.* Imò tertius pro reo
etiam inuito appellare potest; *l. non tan-
tum, ff. de appellat.* nisi essemus in conuictis,
vel atrocissimis, *Marsil. de rapt. virg. n. 138.*
141 imò actuarijs obliti diabolicam asse-
quentibus practicam, testium dicta pro Fi-
sco, non autem pro reo facientia describẽ-
di, quod expressè est prohibitum per *Prag-
mat. 6. sub tit. de Actuar.* nam testium dicta
vt proferuntur, aliquo non mutato, vel ad-
dito sunt describenda, nè rei, vel accusato-
res suis defensionibus defraudentur, alias
nescio quomodo ex offensione, & restitu-
tione saluentur, *Clar. quæst. 23. & q. 44. in
pract. crim. Persid dec. Gram. 42.*
142 Et circa hunc primum casum, quando
iustitia à Barone denegatur, iustam esse
causam priuationis feudi videtur esse di-
cendum, *Bald. in cap. 1. qualiter Domin. pro-
prie. feud. priu.* qui enim iurisdictione sibi
commissa abutitur, ea se reddit indignum.
Itèm sicut vasallus obedire, & quæ debet,
præstare tenetur, sic Dominus iustitiæ
debitor eam reddere debet, aliàs feudo
priuari posset, *glos. in cap. 1. §. item qui, ver.
vel negligentia, tit. quæ fuit prima caus. benef.
amitt. Iacobin. vers. dictiq. vasalli, in prin. nu.
24. Curt. 7. par. in fin.* facit *text. in Auth. sta-
tuimus, C. de Episc. & Cler.* Clar. §. *feudum,
q. 68. Gram. dec. 30.* Hæc opinio non est tu-
ta, nam procedit cum vasallo feudatario
negligente, & periculum Domini immi-
nens non reuelante, in quo casu loquun-
tur *text. & glos. in d. §. item qui*, & non hac
de causa Barones feudo priuantur, sed iu-
risdictione tantùm illius causæ, quæ à Su-
periore auocari poterit, *Franc. Marc. de-
cis. 375. par. 2. Capyc. in inuest. vers. parilitas,
num. 10. Bellug. rubr. 12. §. restat*, licèt non
143 ipse, sed eius Officialis errauerit, *Pet. de
potest. Princ. fol. 56. num. 80.* Non enim sem-
per procedit, suum denegantem officium
illo priuari. Benè verum est, Baronem vl-
tra causæ auocationem ad totale interes-
se teneri, ac Principis indignationem me-
reri, *§. tit. sibi, Auth. de mandat. Princ. & in
Const. Præsenti Constitutione, sub tit. de non
opprim. vas.* sed pro huius iustitiæ repara-
144 tione statutum est, per querelæ remediũ
posse adiri Superiores, qui prouisiones ex-
pedire solent, vt iustitiæ complementum
iuxtà genus, ac merita causæ ministretur.
Et factis tribus monitionibus, expeditur
Commissarius, qui processum recipiat, &
carceratum, si causa criminalis fuerit ex-
pensis Iudicis, vel Baronis, contra quem
est pro pœna exequi consuetum, & Offi-
cialis pro inobedientia carcerari solet, &
causa auocatur, *Capyc. & Franc. Marc. loco
præcit. Petr. cap. 7. num. 72.* Verùm licèt Re-
gij Superiores ter monere soleant, ante-
quàm Commissarium destinent, tamèn Sa-
crum Consilium sine alia comminatione,
si sibi non fuerit obeditum, Commissarium
expedit, *Gram. vot. 28.* licètq; Baro priui-
145 legium habeat, nè causæ aliquo modo
ab eo auocentur ob iustitiam quomodo-
cumq; denegatam, illud tamèn non erit
seruandum; nam dolus de futuro remitti
147 nõ potest, *l. si vnus, §. illud, ff. de pac. Gram.
d. vot. 28.* cum delinquendi materia dare-
tur, *l. conueniri, ff. de pact. dotal.* Nec poterit
Princeps non audiendi subditorum quæ-
relas, & eis non prouidendi prærogatiua
priuari, *Gram. vbi supra, & Vin. decis. 208.
147 num. 5.* quanquàm enim Princeps in pri-
ma instantia post concessam inuestituram
se intromittere non debet, *Bald. in l. 1. q. 43
ff. de rer. diuis.* nihilominus in Coronæ præ-
iudicium, & vasallorum damnum quære-
las recipiendi superioritate se denudare nõ
poterit, *Capyc. in inuest. fol. 128.* & dixi su-

pra num. 3. Sed ad hoc, vt per viam quærelæ in isto casu Superior adiri possit, iudi-
148 cium non sit cæptum oportet, aliàs appellandum esset, & extraordinarium remedium, stante ordinario, cessaret, l. in causa, ff. de minor. Felin. in cap. ex literis, n. 8. de Constit. Gayll. pract. obseru. 28. lib. 1. In causis verò introductis, vel quæ in expeditionis erunt limine, multi dixerunt etiam per viam querelæ Superiorem adiri posse, quatenus is inferiori rescribat, vt causam diffiniat, dummodo prius pars Iudicem in mora per tres interpellationes constituerit: Superior enim tempus statuere solet, intra quod causam expediat, aliàs auocetur, quod tempus secundùm terminos, in quibus causa reperitur, est arbitrarium, & licèt sit duorum mensium, iuxtà Const. Iustitiarij nomen, & normam, & Const. Hac le-
149 ge, prout idem de iure communi obseruabatur, Gayll. vbi supra, Franc. Marc. decis. 375. Superiori tamèn est arbitrarium, instantiam tàm in principio, quàm in fine abreuiare, & quando causa est in expeditionis limine, octo dies impartiri solent, sic Frec. auth. 11. Nec obstat cap. Reg. Quorundã, sub tit. de iustitia retard. vbi comminatur, vt infra sex menses in Baronum Cu-
150 rijs causæ terminetur sub auocationis pœna, nam recessit ab Aula, vt ibi Nig. Vndè Superioribus est arbitrarium instantiæ tempus præfigere, maximè quando ab eis causæ inferioribus remittuntur, Viu. decis. 208. & per Prag. 14. de offic. Mag. Iustit.
151 vbi ordinatur, nè causarum remissiones sine comminatione, & temporis determinatione ad ipsas expediendas fiant, & si præfato tempore fides de expeditione non venerit, partes in Tribunali ad procedendum in causa remissa citantur: sicq; vt iustitia fiat, etiam apponi solet vt Superiores ipsi de causæ expeditione certiorentur, iuxtà d. dec. Ann. 271. & hoc loc. cit. Mastrill. lib. 4. cap. 16. num. 226. Idemquè nè causa protrahatur, facto remissionis causæ
152 decreto fit Baroni comminatio, vt intra tantum temporis carceratum, ac processus copiam procuret, aliàs causa remaneat, vt in Pragm. 1. de remiss. caus. Quæ omnia ob solitam Baronalium Curiarum iustitię denegationem statuta fuere; & causarum auocationis pœnæ à Superioribus ex causa infliguntur, cum eorum sit iustitiam exercere, & nè subiecti in eius assequutione protrahantur, curare, Couar. pract. quæst. cap. 12. Petr. cap. 7. num. 80. de potest. Princ.
153 Sed de iure communi regularitèr videtur prohibitum, cum simplicitèr causa remitti debeat, etiam si vasallus esset absoluendus, vt seruari in Sacro Consilio dicit Reg. Tap. in Constit. Statutimus, in fin. de quo dicam infra Prag. 8. par. 2. num. 99. Verùm in practica per omnia Tribunalia seruatur, dictas comminationes regularitèr non fieri, nisi vasallis de iniustitia, dilatione, malignitate, vel odio Baronis, & similibus conquærentibus, alias causæ simplicitèr
154 remittuntur, non obstantibus Pragmaticis alitèr dictantibus, quæ sic fuerunt interpretatæ, quando de aliquo Baronis liuore, aut incuria constaret, vt meminit ibi Reg. Tap. & tantus potest esse liuor, vt causam remanendam iure decerni valeat, & dicam infra Pragm. 8. par. 2. num. 102. imò etiam si de delicto non constaret, causa
155 adhuc esset Baroni remittenda, cum norma, vt honoretur, si expressa iniustitia inquisito facta non fuerit; & qualitèr istis casibus verba decreti sint concipienda, notat Rouit. tit. vbi de delict. num. 40. & infra Prag. 8. num. 100. par. 2. Sed si Baro se-
156 cundas causas habeat, hæ comminationes fieri non possunt, Ann. singul. 269. nec causa auocari, quia primus Iudex grauauit, vt per DD. supra cit. & dicam latiùs infra Prag. 8. par. 2. vbi remissionis materiam explicabimus.

Secundo casu iniustitia fit ex negligentiæ causa, & idem datur quærelæ remedium, quod in præcedenti quæstione. Verùm in hoc differunt; nam ibi verus dolus præsumitur, hic culpa; & similitèr quærela datur, si causa contestata non fuerit, aliàs per appellationis viam esset procedendum, Bellug. rubr. 38. §. conquærantur, vbi notatur pinguius esse quærelæ, quam appellationis remedium, DD. in l. nemo, C. de
157 iurisdict. Verumtamèn vt quis in meris negligentiæ terminis constituatur, aduertetr saltèm eum esse requirendũ, ait Bellug. & antè eum Paris. de sind. ver. negligentia, & Osasch. decis. 12. num. 6. Mascard. conclus. 1588. quæ trina monitio semper in præiudicialibus requiritur, iuxtà notata super num. 54. Quæ Iudicis negligentia non solùm per Superiores causæ auocatione reparari poterit, verùm etiam si ea sit erga criminales causas, tunc ex magna negligentia Iudex officio priuandus erit, l. si quos, C. de offic. Præf. Prat. Gayll. loco pracit. Viu. decis. 320. in fin. nam vera negligentia dolo æquiparatur; si verò negligentia in causis erit ciuilibus, sindicatui remittetur, vbi Iudex ad interesse, & expensas tenebitur, DD. in l. 2. C. de pœn. Iudic. Iacob. de Sancto Georg. de feud. in princip. vers. quæritur, num. 12.
158 Sed difficultas erit, si Baro secundas habeat causas, an Superiores, omisso medio adiri possint, si primus Iudex denegauerit, vel iustitiam facere neglexerit? videtur, quod sic, alias nihil noui hoc quærelæ remedium tribueret, sicut videmus, quod qui aduersarium perhorrescunt, & iu-

iustitiam non consequuturi timent, ad Su-
periores omissis medijs recurrendi reme-
dium habent, *l.1.C.quando Imper.* à maiori
hoc concedetur, dum iustitia omnino de-
negatur, *Auth multò magis, C.de sacros.Ecc.*
accedat, vt licèt de iure communi per sal-
tum Iudices adiri non liceat, *l.Imperatoris,*
ff.de appellat. in Regno tamèn expeditum
videtur, omisso medio, maiora Tribunalia
adiri posse ex *Constit.Cum noua, vbi Afflict.*
4.notab.& Marant.in art.appellat.num.377.
de quibus meminit *Couar. cap.4.pract. qq.*
vers.sexta conclusio. Contrarium tamèn est
verius, ac obseruatur, omisso medio Supe-
riores etiam in casibus denegatæ iustitiæ
adeundos non esse, *Franc.Marc.decis.375.*
par.2. Frec.author.11.Ann.sing.269. Gayll.
obser.28.lib.1.

Nec obstat de *Constitut.* nam per *Rit.52.*
est prouisum, omisso medio Superiorem
adiri non licere, non quia Principem, qui
pater est iustitiæ, adire delictum esset, sed
quia Barones eorum priuilegijs defrau-
darentur, nec his refragatur *l.1. C.quando*
Imper. nam ibi particularitèr personis mi-
serabilibus est prouisum; ius enim singula-
re ad regulam non est trahendum, *l.ius sin-*
gulare, ff. de legib. & proindè Baronibus,
159 stantibus eorum priuilegijs, edicta pœ-
nalia proclamare permittitur, nè vasallo-
rum quisquam Tribunalia Regia, omisso
primarum, vel secundarum causarum Iu-
dice, adire audeat, *Andr.in cap.Imperialem,*
num.78. Frec.author.10. Ann.alleg.59.n.13.
& singul.368. Foller.in prax.vers.audiantur
excusatores, num.162. Marant.art.appell.nu.
379. Tap.in Constit.Statuimus, num.33. Rouit.
de iurisdict. inuicem non turban.num.1. Surd.
cons.42.& dec.147. Cancer.var.resol.libr.2.
cap.2. num.93. & facit singularis *text.in*
Auth.de mandat.Princ.§.sint tibi in fide, vbi
Imperator mandat, nè subditi ad eum ha-
beant recursum, nisi à grauaminibus, non
autèm per saltum, & cum Iudice ordina-
rio loquendo, hæc verba dicit: *Si verò cum*
te non adierit, venire ad hoc Regiam præsum-
pserit Ciuitatem, & remittemus etiam cum
omni correctione, & responsum non dabimus.
& proindè iustè fuit emanata à Rege Fer-
dinando *Pragm.2.sub tit.de delict.* si enim
per saltum Principem adiri non est per-
missum, imò vetitum, ergo legitimè pœ-
nalia banna emanantur, alias Baro læsæ
160 Maiestatis crimine puniretur, si aditum
ad Superiores prohiberet, *Afflict.dec.265.*
num.47.& ibi Vrsill.num.101. Frecc.11.au-
thor. & quando Prorex accessum ad Regē
vetare valeat, vltra *text.in l.fin.C.de legib.*
lib.10. vide *Marc.Ant.Surgent. de Neap.Il-*
lust.cap.25. Reg.de Ponte de pot.Proreg.tit.2.
§.7. Reg.Tapp.decis.27. Giurb.cons.69. Imò
Baro à quocumq. Tribunali causas, & per-
sonas auocare poterit, eum vasallis eius
161 iurisdictionem prorogare, vel foro re-
nunciare non liceat, *Capye.dec.9. Vrsil.de-*
cis.155. & dicam infra *Pragm.8. par.1. ex*
num.119. & banni pœnæ à Barone exigi
poterunt, dum pro sua iurisdictione con-
seruanda illas imponere sibi licuit, *l.1.ff.*
si quis ius dic.non obtemp. Foller. in pract.
crimin. vers.audiantur excusatores. & licèt
Tartagl.in prax.Sac.Consil. referat, per Sa-
crum Consilium quendam vasallum à pœ-
na per recursum ad Magnam Curiam,
omisso medio, fuisse absolutum, cum ini-
quum videatur, quempiam puniri, quia
ad Principem recurrisset. Verumtamèn à
præcedenti opinione pœnam exigi posse
iuxtà Regni stylum, non est discedendum,
vt iudicatum refert *Ann.singul.62.* & ob-
seruatum in Sacro Consilio in causa Vni-
uersitatis Solofræ cum eius Barone. Act.
de Curt. frustratorium enim esset priuile-
gium, si defendi non posset, *Luc.de Pen.in*
l.1.C.vt nem.ad suum Patrocin. & in causa
relata per *Tartagl.* potuit esse, vt aliqua iu-
sta causa vasallum illum à pœna, & dolo
excusauerit, non quod ea sententia simpli-
citèr intelligenda sit.

162 Exindè notandum est, vt per *Pras.de*
Franch.decis.517. in fin. esse videndos pro-
cessus, non autèm simplicitèr sententias,
factis enim variantur iura, & modica facti
mutatio totum ius corrumpit, *Camer.in*
cap.Imperialem, fol.29. lit.D. & si de causa
criminali tractaretur, & vasallus citatus
de odio, & Baronis, eiusq. Officialium in-
iustitia dubitat, coram legitimo Superio-
re se præsentaret, cognitis causæ veritate,
& suspitione, pœnam non incurreret, *Ann.*
singul.651. ex l.si quis, §.apud Iulianum, &
§.apud Labeonem, ff.de ædilit.edict. Imò si es-
163 set habilitatus cum cautione de non di-
scedendo, neq. cautio infringeretur; nam
pro iusto iniustitiæ timore carceres etiam
frangi licet, *Mascard.conclus.265. & 820.*
num.13. Clar.q.21.num.26. Ann.in cap.1.de
vasal.decrep.num.58. non enim dicitur fu-
gere qui ad Superiores vadit, *l. quis sit fu-*
gitiuus, ff.eod. Farin.q.30.num.17. Verùm ex
carceris fractione vasallum Superiorem
licèt adeuntem in totum à pœna immu-
nem non esse fundat *Gaball.cas.42.* In Ec-
clesiastico foro autèm, omisso medio, Pon-
tificem adiri licet, *Marant.loco cit.* & in
summa concludimus, pœnalem prohibi-
tionem Baronis pro sua iurisdictione con-
seruanda valere; pœnam autèm non exigi,
nisi cum malitiosè, & calumniosè vasallus
sui Baronis iurisdictionem fugeret, sed da-
ta aliqua causa probabili, quia v.g. Baro
fuerit negligens, ipso casu Superiorem
adiri permittitur *cap.verum, de for.compet.*
Andr.in cap.1.num.78.de probib.feud.alien.

per-

minis ratione, præsumptio mala est in fu-
turum, *Vant.in tract.nullit.art.nullitatis ex*
defect.iurisdict. num. 66. & licèt Sacrum
173 Consilium ob eius præeminentiam, &
nè causis criminalibus inuoluatur, semper
causas Magnæ Curiæ cum norma proce-
dendi remittit, & si in interloquutorijs
grauauerit; cum inferioribus tamèn Iudi-
cibus cum norma remictere non practica-
tur, sed stantibus grauaminibus causa re-
tinetur, *Franch.decis.88. in fin. Rouit. tit.de*
offic.Sac.Consil.Pragm.18.num.4. Et an, &
quando Iudex causam confirmans, Iudici à
quo, vt ipsam exequatur remictere, vel ip-
se exequutioni sententiam mandare ha-
beat, ita vt actio ex confirmatione, non
autèm ex confirmato oriatur? sunt viden-
da notata per *Gutier. lib.1.q.97. pract.qq.*
Franch.decis.510.Sese dec.314.
174 Notabis enim postremò, superiores
Iudices sinè appellatione causas ad se auo-
care non posse, quia per indirectum se pri-
mis causis inuestirent; & iniustè agunt ali-
qui Barons, qui suis Auditoribus ad libi-
tum a primis Officialibus causas auoandi
authoritatem concedunt: nam in primi
Iudicis præiudicium non licet, & ei iniuria
fieret, & damnum; eò magis, quia secun-
dus eatenus iurisdictionem habet, quate-
nus subditi grauantur, & appellationes
interponunt, alias dicitur incompetens, si
se intromittere vellet, *Couar.pract.qq. c.9.*
nu.2. Auend.de exeq. mand.Reg.cap.6.Boer.
decis.257. & hoc in iurisdictione conten-
tiosa; nam voluntariam partes prorogare
175 possunt, obligationes v3. penès acta Iu-
dicis appellationis stipulando, *Rouit. in*
Pragm.2.ex num.12.de iurisd.non turb.
176 Sed denegatæ iustitiæ videamus exē-
pla, ac eius opposita, vt præmisimus; &
maximam existimari iniustitiam dicimus,
quando Barones carceratos à proprio
domicilio, vel patria extrahunt, quod sæ-
pius fit, vt fortassèt tot illi incommodita-
tibus, quas extra proprios lares patiun-
tur defatigati, & defensionum auxilijs de-
stituti, cum sibi difficiliùs succurri pote-
rit à Baronibus ad eorū votum, & ad into-
lerabiles compositiones reduci valeant, vt
dicit *text.in cap.nonnulli, & in cap. fin.de*
haret.& infra Pragm.fin. & de iure enim
carcerati extrahi non debent, *DD.in Auth.*
qua in prouincia, C.vbi de delict. Osasch. de-
cis.138.in fin.Dec.cons.286.num.3. quod cō-
firmatum est per *Pragm.2.tit.vbi de delict.*
vt rei a proprio domicilio in prima instā-
tia non extrahantur, nè grauioribus expē-
sis vexentur, ac vt faciliùs defendi possint,
& maiori commoditate viuant. Quæ iuris
dispositio procedit etiam in causis ciuili-
bus; nam vasalli remissionem à Regijs, vel
alijs Tribunalibus ad sui domicilium sē-
pèr petere poterunt, etiam si Barones non
compareant, sed foris eos vexari permit-
tant, *l.omnes, & ibi DD. C.de Episc.& Cler.*
Franc.Marc.dec.360.cum seq.par.2. Franch.
177 *dec.529.* non enim in vasallorum præiu-
dicium Barones consentire valent, vt Ma-
gna Curia, vel alia Tribunalia de subdito-
rum causa cognoscant, cum hoc priuile-
gium etiam in vasallorum fauorem sit
inductum, & proindè eis præiudicare non
possunt; & nisi ambo consentiant, causa
ibi non est terminanda, *Bald.in l.3. ff.de*
offic.Praf. Afflict.decis.155. Petr.de potest.
Princ.cap.15.num.50.Franch.decis.541. &
Barones ex tali molestia ad damnorum
restitutionem tenentur, *Surd.cons.210.vo-*
lum.2.

Ex aliqua tamèn vrgenti causa aliquā-
178 do Prorex causam citra priuilegiorum
præiudicium apud suum Tribunal rema-
nendam decernere solet, *Marc.Ant.Surg.de*
Neap.Illust.cap.15. num.1. Reg.de Pont.de
potest.Proreg.tit.de electiOffic.§.1.à num.19.
Sed *Pres.de Curt.in suo tract.feud. fol.28. ex*
num.12. valdè defendit, Principem causas
auocare non posse in præiudicium illius,
qui ex contractu iurisdictionem habet, cū
conuentiones maximè per viam contra-
ctus à Principe sint seruandæ, vt per *Ioan.*
de Castill. de tertijs, cap.18.num.168. & pro-
indè dixi ex aliqua vrgenti causa: nam il-
la legitima non existente, Baronibus (quo-
rum concessio nequaquam renocari, vel in
aliquo etiam per legem generalem dimi-
nui permittitur) præiudicari non potest,
Andr.in cap.1.num.3. vers. hoc non videtur,
Quid sit inuestitura, & latiùs in *cap.similiter*
potest, ex num.25.de Cap.qui Cur.vend. limi-
tatur tamèn ex causa publicæ vtilitatis, ex
l.si quis sepulchrum, ff.de relig. & sumpt.fun.
l.2.C.quib.caus.seru.l.vtilitas publica, C.de
Princip.libr.12.& infra Pragm.8.par.1. ex
n.165.cum seq.
179 Limita tamèn supradictam conclusio-
nem, vasallos v3. à proprijs laribus ex-
trahi non posse, si Officialis esset suspectus,
& Baro in conuicinio causam delegaret,
Rouit.in Pragm. vbi de delict.num.9. limita-
tur etiam ex causa, veluti si aliqua fuerit
vrgens suspicio, nè carceratus ibi venene-
tur, vel si carceres essent debiles, & perso-
na carcerata potens, vel ex alijs similibus,
tunc enim Baro in aliam ex suis terris car-
ceratum reducere potest; nam ex causis
regulas legis transgredimur, singularis est
tex.in l.si quis, §.quod tamen, ff. de inius.rup.
testam.Bellug.rubr.26. § fin. Frecc.num.30.
Franch.decis.526.num.8. Sed in hoc Supe-
rioris arbitrium versabitur, an coloratæ
sint causæ, vel iustus sit Baronis zelus. Li-
mita etiam si vna esset Baronia, & Baro
180 carceratos ad vnam ex his terris reducē-
di.

di ius præscriptum haberet, vt vidi in multis locis, *Franc. decis. 166. num. 5.* & vasallus si se grauatum senserit, pro huius grauaminis reparatione Superioris auxilium implorare valebit, *Bald. in cap. Imperialem, §. præterea, vers. inter duos, de prohib. feud. alien. Ann. sing. 558.* finita tamèn pri-
181 ma instantia, carcerati ad secundum Iudicem duci possunt, *Baiard. q. 54. num. 10. Rouit. Pragm. 2. num. 11. vbi de delict.* si in eiusdem Baronis esset iurisdictione; alias eam exercere, ac carceres habere non posset, nisi illius loci Baro concessisset, vt dicam in *sequ. artic.* Et dum vti Aduocatus procurassem, vt vnius latronis causa per duas sententias Curiarum Baronalium condemnati expediretur in Magna Curia stante actorum transmissione, vbi reus appellauerat obtinere non potui, vt in causa procederetur, quamuis esset clarissima, nisi reo transmisso: magni enim interest reos videri, & eorum confessiones audiri, *Guid. Pap. decis. 231.* Sed intellige supradicta, si appellatio a diffinitiua fieret; nam si remissionis, vel alterius incidentis articulus tractaretur, tunc carceratus non est per Superiorem extrahendus, vt in *Pragmat. 43. de offic. Mag. Iustit.* cuius tamèn ex-
pensis ad Superiores mitti debeat? dic ex-
182 pensis carcerati appellantis, facultates tamèn habentis, *Bald. in l. generaliter, §. bis de præsentibus, C. de indic.* alias Baro pro iustitiæ complemento eas erogare tenebitur, *Boer. decis. 103. Caball. cas. 201.* & dicā infra *Prag. fin. n.*

Verumtamèn quoad Iudicem secundarum causarum pertinet, scias ipsum in lōginquis constitui non posse, sed Baro eum infra Prouinciam constituere tenetur, vt
183 sumitur ex *Prag. 2. vbi de delic.* vbi si reus appellare voluerit, causa apud suę Prouinciæ Præsidem est terminãda, etiam si Præ-
184 ses in pluribus Prouincijs iurisdictionē haberet, *Abb. in cap. nouit, de offic. delegat.* & notandum dicit *Felin. in cap. fin. pen. col. de iudic.* Et solùm intra Prouinciam secundarum causarum Iudicem Baro constituere debet; sed vt dietam non excedat, *Capyc. de probib. feud. alien. col. 6.* Imò quando commoditatem in sua terra habet, ibi, vel in locis conuicinis parum distantibus infra octo milliaria eum destinare tenetur, *Ann. singul. 560.* vel ad plus infra dietam, vt fuit decisum inter Vniuersitatem Theani, & Principem Hostiliani. Quod ius etiam in assessore eligendo procedit, aliàs grauarētur vasalli, & Superiores adiri poterunt.
185 Sic Rex Vicarium in Regno deputare debet, cum non teneantur subditi eum extra Regnum perquirere, *Camer. in cap. Imperialem, fol. 77. lit. G.* nec extra limites cū Fisco litigare coguntur, neq. Rex causas ad se vbi residet, auocare poterit, *Marc. Anto. Surgen. cap. 27. num. 41 fol. 309. Mastrill. lib. 4. c. 16. n. 76.*

Similitèr vasalli a Baronibus defatigari solent, qui, vt illi macerentur, processus ab Officialium manibus auocant, nè in causa ad actus debitos procedatur, vel quando Officialem causam æquè, non autèm rigidè tractantem, vt ipsi cupiunt, vident, causas supersedent, & processum sub colore consulendi petunt, & nil vnquam exequuntur, quod iniustissimum est.
186 Ab ordinarijs Iudicibus causæ auocari non possunt, iuxta veram intelligentiam *l. iudicium soluitur, ff. de iudic.* quæ in delegato, & in eo, cui data est iurisdictio,
187 non ad certum tempus determinatum, non in ordinario procedit, *l. nemo, vbi Cast. C. de iurisdict. omn. Iudic. DD. in cap. vt nostrum, de appell. de subfeud. Frecc. auth. 9. Io. de Amic. cons. 62.* Solius enim Principis est causas à suis Iudicibus auocare, *Petr. de potest. Princ. cap. 6. num. 68. Bouad. Polit. lib. 2. cap. 16. num. 100.* nam postquam in ordinarium est translata iurisdictio, vetari, vel in partem ea coarctari a Barone non poterit, argum. *l. quæ de tota, ff. de reivend. Conar. pract. qq. cap. 9.* & decisum refert *Boer. decis. 149. Vin. decis. 256.* & nouissimè *Montan. de regal. §. potestas, num. 17. Reg. Sanfelic. decis. 244. num. 3. Danza de pugn. Doct. lib. 3. tit. de potest. legit. Baron. cap. 1. ex num. 13.* & dum in facto inter Ducem Andriæ, & dictæ Ciuitatis Vniuersitatem controuersia esset, an ipsi Duci causas ab ordinario auocare liceret, ex nouissima opinione *Regent. Rou.* qui sub *tit. de suspit. ex n. 10.* alitèr distinguere videtur, rogatus vt pro veritate quid sentiam allegarem, cum articulus sit omni animaduersione dignus, & vnus de grauioribus vasallorum grauaminibus ipsum discutere congruentèr non negaui, & illas allegationes, quas conscripsi subinserere hic volui.

Aliàs requisitus pro Vniuersitate Ciuitatis Andriæ allegationes per illius Magnificum causæ Patronum conscriptas cōprobaui, & nonnullas authoritates adduxi, ad fundandum dictæ Ciuitatis Ducem, & omnes Barones à suis ordinarijs Officialibus causas cęptas, vel incipiendas iure auocare non posse, iuxtà quæ iamdiù conclusi in *tract. de Baronib. Pragm. 3. nu. 188.*
188 Nouissimè fui rogatus, vt meam sententiam interponerem, dum ex parte Ducis fiat maximum fundamentum super opinione *Dom. Rouit.* qui nupèr sub suis doctissimis Commentarijs editis in *tit. de suspit. Pragm. 2. ex num. 10.* hanc disputando quæstionem, Barones maiorem causarum incęptarum, vel inchoandarum partem aduocare non posse firmare videtur, sed ali-
quas

quas dummodo causa sit probabilis, eamquè sufficiat esse motiuam, & si ea in iudicium non reduceretur.

Et licèt apud me tàm eruditissimi viri, mei obseruandissimi Domini authoritas vrgeat, tamèn quid sentiam dicoJ, & nonmirum? nam & Iureconsultus filius Celsi sui patris sententiæ non adhæsit, vt in l. 3. §. si quis, ff. de cond. cau. dat. & tria fundamenta pro mea opinione defendenda supponam, Barones v3. causas ab ordinarijs, non existente causa deducta, & probata auocare non posse.

Primò dico, distinctio illa, qua Baro nō omnes, vel maiorem causarum partem auocare non valet, sed aliquam earum delegare probabilem non videtur diuersitatis rationem habere, cur non maiorem partem, sed solùm quotatiuam auocare Baroni liceat? Si enim eadem ratio prohibitionis viget in toto, quæ in parte (imò maior) & communis est Iuris conclusio, quando subest eadem ratio in toto, quæ in parte, idem ius esse statuendum, vulg. l. quę de toto, ff. de reivind. l. in toto, ff. de regul. iur. Euer. loco Topic. 80.

189 Et eamdem adesse rationem in parte, quæ est in toto, ex pluribus probatur. Primò adducimus decisionem Sacri Consilij relatam per Franch. decis. 409. vbi concluditur per Baronem Officialem etiam assentientem ab officio infra annum amoueri non posse, & ratio decisionis fuit, tàm Iuris publici fauor, quia vasallorum interest eodem tempore plures Iudices non mutari, secundùm Andr. in Constit. Occupatis, quàm nè Officiali fiat iniuria, si ante

190 tempus à lege determinatum ille amoueretur, quod neq. Principi licet, Molin. de primog. cap. 25. Reg. de Ponte de pot. Proreg. tit. de elect. Offic. in princ. Ex quibus rationibus fuit decisum, Barones ordinarij iurisdictionem, tàm antè, quam post concessum officium limitare, & minuere nō posse; cum publicè intersit, vt iurisdictio sit in populorum beneficium apud Officialem libera, Add. ad Franch. dec. 511.

191 Ex eodem fonte alia deriuauit decisio, Barones v3. ad constituēdus Officiales annales, non autèm modo vni, modo alteri causas delegandas obligatos esse: quia hoc magnum vasallorum, quorum interest vnum, non autèm plures Iudices habere, saperet interesse, l. 2. §. nouissimè, ff. de orig. iur. cap. 1. §. tit. quo temp. mil. Tiraqu. de primog. q. 4. num. 30. & decisum refert Frecc. author. 13. tract. de subfeud. Viu. dec. 536.

Hinc adeò constituto Officiali radicata est iurisdictio, vt eius officium per annum

192 concedentis mòrte, vel terræ alienatione non expiret; quæsitum enim fuit ius publico capta officij possessione, & intetest non fieri mutationem pro tempore statuto, vt diximus Pragm. 5. ex num. 106. & nouissimè Mastrill. lib. 4. cap. 17. num. 43. de Magistr. & refert decisum Viscont. ad Franch. dec. 216.

Ex quibus suppositis patet, rationem principalem vndè Barones totalem iurisdictionem à suis Officialibus auocare, minuere, aut modificare non possunt, consistere, maximè in interesse publico, nè subditi in Iudicum mutatione infra annum grauarentur. Si ergo hæc eadem ratio in plurium causarum auocatione, & ipsarum delegatione pluribus Iudicibus facienda insit, & magna detur iactura, vasallorumquè grauamen in particulari, prout in tota iurisdictione auocanda; ergo idem ius, quod fuit statutum in toto, versari debet

193 in parte: nam cuiusq. dispositionis ratio similia ad illius rationis limites restringit, l. cum pater, §. dulcissimis, ff. de legat. 1. semper enim quando ea ratio est tam in parte quotatiua, quàm in tota, idem ius esse obseruandum communitèr omnes DD. concludunt, vt in cap. Pastoralis, §. item cum totus, de offic. delegat. nam quando vna ratio plura determinabilia respicit, omnia paritèr ex ea terminari debent, l. iam hoc iure, ff. de vulg. & pupill. Et quod vigeat non solùm eadem prohibitionis ratio, sed maior, probatur ex sequentibus euidentissimè, ex absurdis inconuenientibus, & ex maiori

194 interesse publico, & priuato, quæ magis ex partis, quam totius iurisdictionis auocatione nasci poterunt.

Et sic secundariò dico, si talis facultas causarum partem auocandi Baronibus cōcederetur, ad libitū causas grauiores auocare, & delegare possent, & sic si ex mille criminalibus, & ciuilibus causis singulis annis Baro cētum auocaret, vel quinquaginta, certè non posset dici grauare, & esset minima pars totius, & eligendo ad sui libitum illas, quæ sibi magis placuerint, cum a iure restrictam ad has, vel eas eligēdas facultatem non habeat, quis erit censor, & continuò eum sindicabit, si illam, vel aliam iure auocare poterit. Hac opinione attenta, considerent Illustrissimi Patres, quale grauamen quæso erit maius, vasallos in anno esse subiectos, vt Baro ad sui libitum centum, vel quinquaginta, (iuxta fori qualitatem) causas diuersis Iudicibus delegare possit, vel pati, vt Baroni infra annum Officialem mutare liceat, certè minus detrimenti erit pati, licere Baroni vnum Iudicem auocare, & alium cōstituere, quàm tot causarum auocationes permittere; & si habitum fuerit pro vero, esse magnum vasallorum interesse, mutari infra annum vnum Officialem, vt supra fuit demonstratum, cur ferēdum erit quod

K est

est durius, vasallos tot diuersos habere Iudices delegatos in anno, cum tanto interesse, & tot grauaminibus, vt inferius dicemus. Ergo cum non solum par prohibitionis ratio in parte quotatiua consistat, sed maior, fortius idem ius, quod fuit statutum in prohibendo vnum, ad aliud est extendendum, *Auth. multò magis, C. de sacros. Eccl.*

Considerent insuper, si dictæ causæ postea per Baronem Iudicibus exteris delegarentur, quantum sit istud onus, Iudices extra proprios lares sectari, Aduocatos, & Procuratores quærere, testes adducere, in dies cursitare, & dispendijs, atque incommoditatibus insudare, quod quisq. ex ijs, quæ communiter contingere videmus, cōsiderare potest, prout notabiliter ponderauit *text. in §. hæc considerantes, Auth. vt omnes obed.* dum sanciuit, neminem a proprio domicilio extrahi, & adsunt *Pragmat. tit. vbi de delict.* hoc confirmantes, & data hac opinione pro vera, in consequentiam facultas extrahendi daretur, & per indire-
195 ctum fraudarentur leges tanta vigilantia statutæ; nam Baro causas exteris delegando, iniustitiam non faceret, cum sibi in ea terra subditos eligere non liceat, *l. 3. C. de diuers. offic. lib.* 10, nec primas causas extrahendo grauaret, si foras eas delegari licitum esset, vt dixit ipse *D. Rouit. tit. vbi de delict. Pragm. 2. num.* 10. Perpendat igitur bonus vir hæc grauamina in statera, an grauent plus, quàm onus auocandi infra annum Officialem vnum, & si illud vti minus fuit prohibitum, cur onus hoc tàm durioris ponderis a maioritate rationis ferendum erit?

Vlterius si in istos delegatos personæ odiosæ per Baronem eligerentur, & illis tot Iurisperiti de alijs terris conuicinis in consultores darentur, quale grauamen excogitari posset, vagari pro vna causa modò apud vnum in vna terra, modò apud Consultorem in alia. Nec posset dici, quod Baro grauaret, cum Iudicem Iurisperitum eligere non teneatur, *l. certi, C. de iudic.* Sed dare Consultorem, vt dixi *Prag. 3. nu.* 140. Istis occasionibus grauaminum cur non erit occurrendum, vt omne præcludatur antecedens, nè cuiquam damnum, & iniustitia inferantur, vt considerat *text. in l. meminerint, C. vnde vi*, adeò vt etiam si lex promulgata esset, & exindè absurdum, & subditorum interesse resultaret, nè sit grauaminis nutritiua, abrogari debet, *cap. erit autem lex, dist. 4. Vasq. controu. cap.* 30. si ergo talis lex non est constituta, sed potiùs contrarium est decisum per similia, vt supra comprobatum fuit, cur opinio hæc erit admittenda? Ideò enim Barones hanc prærogatiuam habere suspirant, quia esset vna de maioribus, pro obtinenda quasi totali subditorum subiectione: nam ipsi delegati, quia eorum sententiarum rationē reddendi cautionem non præstant, nec sindicatui post causam finitam parent, *Alex. in l. eum, ff. de iurisdict. omn. iudic.* sine timore iudicant, complacent, grauant, & extorquent, cum vti ordinarij rationum reddendarum stimulum non habeant, ideò ad Baronum votum eliguntur huiusmodi personæ, quas sibi complacituras a com-
196 muniter accidentibus sciunt, quæ argumenti species solidissima est, *l. 3. §. summum, ff. si cert. pet.*

Nec dicas, adducere supradicta inconuenientia, non esse quæstionem soluere, eò magis quia non est præsumendum, dicta grauamina committi, imò Iuris præsum-
197 ptio est pro eis, *l. obseruare, ff. de offic. Procons.* nam respondemus, timendam esse Baronis authoritatem; nam cum iurisdictionem in manu habeant, & de facto procedant, est ante tempus occurrendum, *Andr. in cap. 1. num. 13. quib. mod. feud. amitt. & in cap. 1. num. 4. ex quib. caus. feud. amitt. Iacob. de Franch. in fin. repet. num.* 16. nec eis Iuris præsumptio suffragatur; sciunt enim cuncti, quàm generalis hodiè sit molestia Baronum, quorum inter centum vix vnus reperitur iustus, & magis quia non data hac
198 opinione pro recepta, grauamina dici non possent: nam lex quamuis dura, seruanda est *l. prospexit qui, & à quib.* Et propterea huius opinionis rigore, & eo quod detrimenti euenire potest, cognitis, idem ius in toto, quàm in parte obseruandum, esse asseratur.

Et pro nostra opinione, quod Baroni nullam causam auocare ab ordinarijs liceat, accedunt grauissimi Authores, quos refert idem *Rouit. nu.* 18. allegando *Auend. Schrader. Frec.* citat etiam alios, qui quamuis dicant, licere Baroni ad libitum causas auocare; omnes tamèn, quos enumerat *num.* 10. videre volui, sed mouentur ij ex authoritate *l. iudicium soluitur, ff. de iudic.* cuius verba sunt: *Iudicium soluitur vetante eo, qui iudicare iusserat.* & secundùm hanc dispositionem partem affirmatiuam sequētes benè dicunt, & nostræ opinioni non contradicunt. Et confirmo, idem per Canonistas concludi in Episcopo, qui Baroni
199 in Iure æquiparatur, *Bald. in l. fin. pars, C. de dilat. Peregr. de iure Fisci, lib. 1. nu.* 105. illius enim Vicarius ordinariam dicitur habere iurisdictionem, *gloss. in cap. 3. de offic. ord. in 6.* Episcopus attamèn ad libitum ab
200 ipso Vicario causas auocandi facultatē habet, *cap. 1. de offic. Vic. Sfort. tract. de offic. Vic. lib. 3. q.* 39. & mouentur ex dispositio-
201 ne *d. l. iudicium*, nam sicuti Episcopus ad nutum Vicarium reuocare potest, ex *Abb. et Imol. in cap. vt nostrum, de appellat. Iacob.* in

in tract. feu. ver. Vicarius, sic & fortius causam ab eo auocare poterit, nam cui conceditur plus, conceditur & minus; sed si Vicarius ad tempus, prout in Vicario à Capitulo, Sede vacante, vsquè ad noui Episcopi aduentum constitueretur, is interim à Capitulo reuocari non poterit, nec ab illo causæ auocabuntur, quia ius quæsitum est Officiali ad tempus, vndè illius iurisdictio nec tolli, nec minui poterit, vt benè Quarant. super Bullar. ver. Capitulum, num. 3. & 13. & proindè ratio Doctorum vtriusq. censuræ affirmatiuam opinionem tenentium fundatur in Regula text. Quod vetante eo, qui constituit Officialem, iudicium soluatur, cumquè contrarium sit in Regno receptum, Officialem v 3. durante anno auocari non posse, & interea nec eius iurisdictionem minui, vt supra demonstrauimus, ergo DD. illi huic opinioni non contradicunt, sed conciliantur, vt eorum opinio nõ procedat, si tempus determinatum esset Officiali, & sic distinguit Mastrill. libr. 4. cap. 17. num. 16. qui ita intelligit authoritatem, quam nos hic adduximus.

202 Cæterum ex dinumeratione Doctorũ vtriusquè opinionis, casum esse dubium, dici potest, cum de communi non appareat, & isto casu receptum est, in similibus eam opinionem attendi, quæ est æquior: imò si vna communis esset, altera verò æquior, attendenda est opinio magis æqua, Canall. in præfat. comm. opin. Franch. dec. 30. hanc autem negatiuam tamquam inconuenientia tollentem grauaminibus occurrentem, publicumq. vtile respicientem lõgè æquiorem esse, fuit iam plenè demonstratum, & propterea ea omnino erit amplectenda, vt Barones causas ab ordinarijs auocare non valeant.

Nec refert, Dom. Rouit. num. 21. asseruisse, in contingẽtia facti, Consiliarium Quiros decreuisse, Baroni Postilioni auocare causas ab Officiali dictæ terræ non licere, quia cum eo liuorem habebat; vndè infertur à contrario sensu, cessante liuore, auocare licitum esse, nam istud est intentioni illius decreti vim inferre; sententia

203 enim est stricti iuris, & extensionem non patitur, maximè vbi iuri contrariatur, l. 1. C. si plur. vna sent. Franch. dec. 228. Itèm nec illud decretum pro lege adduci potest, tũ quia æquiuocum, tum etiam quia constat

204 in Aula non fuisse factum, sed forsan domi, cuius non habetur magna æstimatio, Franch. decis. 511. sed ex parte Vniuersita-

205 tis fuit præsentata decisio Sacri Consilij facto verbo iunctis Aulis pro Ciuitate Grauinæ, vbi fuit latum decretum tenoris sequentis videlicèt: Quod Capitaneus Grauina suam ordinariam iurisdictionem exerceat, & quando casus acciderit, in quo Illustr. Dux voluerit aliquam causam delegare Sacro Consilio, reseruat prouisionem faciendam super auocatione. Et sic habemus legem, non licere auocare, nisi Superiore consulto, ad quem examinare pertinet, an liceat, & si causa iusta sit; & propterea non esset amplius de hoc disputandum, cum ea decisio legem faciat, Afflict. decis. 190. Gramm. decis. 228.

Tertiò principalitèr aduertatur, Reg. Rouit. num. 22. tenentem opinionem (prout nunc, vt ipse asserit) Baronem re integra particulares auocare posse causas subiungere, & licere hoc ex probabili causa, & cũ hac qualitate, quando ista opinio inexpugnabilis esset; nam quælibet iusta causa efficax est, vt Officialis priuetur facultate cognoscendi causas, quas Baro auocare prætenderet, suspitionum instar, quibus propositis, & probatis, Barones causas illas postmodum delegant, Carauit. Rit. 265. & quod mihi non arridet, est quod postremò subdit, videlicèt, Qua causa probabilis sufficit, quod sit motiua, non quod sit probanda, & in iudicium deducenda. In hoc stat grauamen, & alteratio; solùm enim in Principe, dum disponit in casibus ex sua voluntate sine tertij præiudicio dependentibus,

206 solus animi motus pro ratione, & causa probabili habetur, glos. in l. relegati, ff. de pœn. Taris. cons. 5. num. 135. Ias. cons. 233. Sed si ea dispositio detrimentum afferre posset, tunc causa motiua nec in Principe præsumetur probabilis, & maximè si enũciant aliquod ad sui beneficium, vti quemquam rebellem, vel feuda sibi reuoluta, DD. communiter in Clem. 1. de prob. Andr. in in præłud. feud. sub num. 28. & de controu. feud. apud par. term. num. 13. & de cap. qui cur. vend. num. 27. vers. sed sibi soli, Crauet. de antiq. temp. par. 1. art. 1. cum seq. Reg. de Ponte cons. 4. & dixi Prag. 1. n. 22.

Sed inferioribus a Principe non vidi contradictorem, quod quando causa requiritur, vt aliquid liceere eis possit, causa prius esset deducenda, & probanda, Felin. & alij in cap. 1. de rescript. Alex. cons. 112. lib. 7. Petr. de potest. Princ. fol. 299. num. 18. & est communis opinio, & propterea non sufficere causam motiuam in Barone, causas à suis ordinarijs auocare prætendente assero; semper enim fraudem enunciare posset, ex causis dignè suam mentem mouentibus auocamus, & delegamus (& quis erit scrutator eorum iustę mentis?) occurrendum est igitur fraudibus, l. in fundo, ff. de reivind. ideò causam omnino esse proponendam à partibus, & probandam, suspitionum instar est dicendum.

Quam causæ cognitionem per Regios Superiores examinandam attentare possemus: nam quando de auocanda causa ab or-

dinario tractatur, tunc Baro subditorum
causam non cognoscit, sed causam Offi-
207 cialis, de cuius causis cognitio non ad
Barones, sed ad Superiores spectat, & exin-
dè dixit *Carauit.* 265. quod de causis suspi-
tionum Officialis Regij Superiores, non
autèm Barones erunt adeundi, & potiùs
de facto, quam de iure hodiè in suspitio-
num cognitione se ingerunt. Hinc *Praſ. de
Franch. decis.* 409. *num.* 2. dixit, Officialem
ob infirmitatem, vel similem causam re-
208 mouere ad Regios Superiores, non au-
tèm ad Barones spectare, prout in *cap. Reg.*
35. & propterea idem iudicandum est in
iurisdictionis quotatiuæ auocatione, dum
Baro de casibus ad Officiales pertinenti-
bus facultatem cognoscendi de iure non
habebat, & confert decisio supradicta Sa-
cri Consilij pro Ciuitate prædicta Graui-
næ, dum reseruat Sacro Consilio exami-
nare casum, quãdo Illust. Dux causam ali-
quam à suo Officiali auocare voluerit, &
eò magis quando sunt lites apud Superio-
res inter Dominum, & vasallos, præsum-
ptionibus cognitio omnino per ipsosmet
Iudices grauaminum est examinanda. Qui-
bus sic fundatis, Barones causas ab ordina-
rijs iure auocare, & alijs delegare non pos-
se sine legitima causa deducta, & probata
est dicendum.

Vlterius ad explicationem nostræ Prag.
procedendo nota, iniustam esse illam pro-
uisionem, quam Barones expedire solent
209 ad partis instantiam, & ex officio rescri-
bentes, vt sententiæ, & decreta ordinarij
Officialis per alium Iurisperitum reui-
deantur, cum in dictis causis reuisio de iu-
re non detur, sed gradatim ab Officialibus
erit appellandum. Et decretorum reuisio
dari potest, quando decretum, seu votum
210 Officialis a Consultore iurisdictionem
non habente fieret, prout continuò in Sa-
pientum votis ad Officialem transmissis
obseruari solet: id enim per alium Iuris-
peritum reuideri poterit, *Thes. decis.* 25.
Gram. conſ. 118. quia assessor dici non po-
test, nisi iurisdictio ei a Barone potestatẽ
habente tributa sit, *Bald. in l.* 1 *ff. de offic. as-
ſeſſ. & in Auth. ad hæc, C. de indic.* *Capyc. in
inuest. ver. aſſeſſores, Reg. Tap. in Conſt. Ea, quę
ad decus, num.* 47. Verùm si in vna causa
particulari quis fuerit electus Consultor,
& partes acquieuerant, coram ipso proce-
dendo, in eorum præiudicium variare
non potest alium deindè eligendo. Sic etiã
211 Baro vnum Assessorem, & vnum Iudi-
cem secundarum causarum, non autèm
plures destinare potest, *Froc. auth.* 3. *in trac.
de ſubfeud.* Baro enim vasallos grauare di-
citur, plures Officiales constituendo super
vno negotio, & sic prohibetur plures Ae-
rarios super vna administratione deputa-
re; nam a pluribus plurima grauamina
recipiuntur, *Tiraquell, de primogen, quæſt.* 4.
num. 30.

222 Insupèr vidi multotiès dubitatum, an
Baroni sufficiat, Officialem non esse Iuris-
peritum sinè Assessore mittere, vel tenea-
tur illi Assessorem assignare, & si in com-
missione non expresserit, vt Officialis cum
voto Doctoris procedat, an ille legitimè
decernere possit? Et quod illiterati Iudices
constitui possint, ex *text. in l. certi, C. de iud.
& in cap. ſciſcitatus, §. illiteratus, de reſcript.*
& sine voto Consultorum prouidere pos-
sunt, in præparatorijs, & vbi articulus iu-
ris non est decidendus, *Fontanell. de pact.
nupt. clauſ.* 4. *gloſ.* 10. *à num.* 162. *Menoch.
quæſt.* 23. *à num.* 9. & si Assessor a Barone
datus non sit, ipse Officialis ad sui libitum
votum alterius petere valebit, *Montan. de
regal. §. poteſtas, num.* 4. sed an eum Consul-
torem esse Doctorem oporteat, vel peri-
213 tum esse sufficiat? Scias, Officialem ad
eligendum Doctorem in Assessorem de
iure non cogi, sed sufficit aliquam in iure
experientiam habentis consilium, *Salic. in
l.* 1. *C. de pœn. iudic. qui mal. iudic. Menoch, caſ.*
253. *à num.* 6. vndè siuè à Barone, siuè ab
Officiali eligatur Assessor peritus, licèt
non Doctor, Vniuersitas legitimè conque-
ri non debet, & ita dictat *cap. Reg.* 173.

214 Aduertendo, quod si commissio limi-
tata fuerit, vt Officialis omnino cum voto
prouideat, tunc sinè consilio decreta ex-
plicare, & decernere partibus reluctanti-
bus non poterit, *Carauit. rit.* 39. *num.* 7. *Me-
noch. d. quæſt.* 23. *Crauet. conſ.* 140. *Paris de
ſind. ver. Aſſeſſor.* Et an eo casu acta sint nul-
la, videnda sunt suæ commissionis, & pote-
statis verba an irritent in casu contrarij,
alias appellandum esset, *Felin. in cap. ex
parte, de conſtit. de Ponte conſ.* 67. *num.* 15. &
in Regno per *Pragm.* 18. *de Official.* proui-
sum est, Officiales in quibuscumq. causis
voto Consultoris procedere debere. Et per
Pragm. 23. *& seq. eod. tit.* mandatum est, nõ
solùm Assessores Doctores esse debere, sed
per Regiam Iunctam approbatos ad illum
exercendum.

Aduertas etiam, Assessorem à Barone
electum iurisdictionem ordinariam habe-
re, *Liparul. ad Andr. in cap.* 1. *de regal. nu.* 68.
in verb. conſuetudine, Boſſ. tit. de ſent. nu. 21.
sed si eligatur ab Officiali, tunc quia is iu-
risdictionem illi tribuere non valet, vota
illius reuideri poterunt, iuxtà dicta supe-
215 perius, & in hoc alia est differentia: nam
quando Baro eligit ipse prouisionem, iux-
ta officij qualitatem Assessori præstare
tenetur, *Menoch. caſ.* 254. si verò Officialis
ipse sibi eligat Assessorem, suo sumptu sa-
larium illi præstabit, nisi in contrarium
sit consuetudo, quia actus ex solito inter-
pre-

pretatur, *Surd. decis. 129. in fin.* Itèm Baro
216 secundarum causarum Iudicem eligere debet,& non modo vni, modo verò alteri causarum appellationem delegare, vel ad consulendum mittère, *Viu. decis. 356.* quo fit, vt personis, quas eorum votis annuere agnoscunt, causas delegent, quod iustum non est, *Frec. de subfeud. author. 13.* & ita pronunciatum per Sacrum Consilium inter Vniuersitatem Biccari cum Marcel o Caracciolo. Act. Figliola.

217 Nec suffragari debet fraus, qua aliquis Baro vti solet, locumtenētes creando, donec alter ordinarius veniat, quod fit, quia officium locumtenentis ad nutum reuocari potest, *Iacob. d. vers. Vicarios*,& ipsi locumtenentes nè reuocentur, a Superioris ore dependent, & iuxta eius arbitrium sæpè causas decidunt, nec prouisionem vti ordinarij habent, cui grauamini in Sacro Consilio fuit pluriès obuiatum, & decisū, locumtenentium exercitium quindecim, vel viginti dierum spatium non excedere, quibus elapsis Baro ordinarium constituere teneatur, nè fraus legi fiat, *l. non dubium*, C. *de legib.* & prçcisè decisum fuit per Sacrum Consilium inter Vniuersitatem Vallis Vitulani,& Baronem. Act. Figliola.

218 & locumtenentes ciues esse non posse, nisi ad modicum tempus, quamplurimè fuisse etiam decisum refert *Praf. de Franch. decis. 98. & ante Afflict. in Const. Magni Camerarij, Paris. de sind. vers. substitutus, cap. 2. num. 4. Auil. pract. quaest. cap. 4. num. 2. Bonadill. lib. 1. cap. 12. num. 28.* & cum modicum tempus non sit in consideratione, limitatur in hoc casu, *text. in l. eadem ff. de offic. assess.* vbi asseritur, officium in propria patria exerceri non posse, quod etiam ad
219 Actuarios fuit extensum, *Franch. loco citato.*

220 Et quamuis locumtenentes regularitèr à Baronibus constituantur, multotiès tamèn Officiales in eorum absentia, & in casu impedimenti eos eligunt, *Marant. in art. Iud. de legat. vel ord. num. 6.* & licèt per *cap. Reg. incip. Quia de Vicar.* & alijs Regni prouisionibus videatur prohibitum, nè per substitutum iurisdictio exerceatur, neç Officiales causas alijs ex suæ suspitionis
221 causa delegare valeant, & similium, *l. cū Prætor, ff. de iudic.* nam solùm Baronibus hoc competit: nihilominus permittitur, vt Officiales in modicæ absentiæ casu locūtenentem creent, si Baro particularem prouisionem de locumtenente in casu absentiæ Officialis non fecerit; nam dicta
222 Iura Regni per substitutum iurisdictionem exerceri prohibent, non tamèn ad tēpus ex aliqua iusta causa licere negant *Capyc. decis. 152. Guid. Pap. decis. 234. Paris. de sin. vers. substitutus, & Guttier. lib. 1. pract.* q. 39. Verùm iste locumtenens non a Barone, sed ab Officiali electus in criminalibus meri imperij iurisdictione vti non potest, cum Baroni tantùm ea communicari permittatur, *Campag. in cap. Reg. Quod de Vicarijs, num. 9. & 15. Reg. Rouit. d. prag. 5. ex num. 5.* nec illi debetur idem honor, *Bartol. in l. filius, ff. de leg. de Ponte de assess. reg. tit. 7. §. 6. num. 14. Marant. in prax. par. 4. tit. An sit Iudex ciu. vel crim. ex n. 5.*

Et in Ciuitate Consentiæ adest Consuetudo, quod vacāte Gubernatoris, vel Iudicis illius Ciuitatis officio, interim Magister Iuratus, qui pro tempore reperitur exercet, attenditur etiam Regionis Consuetudo, *Reg. Tap. in d. cap. Reg. Quia de Vicarijs*, sed cessante priuilegio, vel consuetudine si ordinarij absentia esset longa, lo-
223 cumtenens aduena à Barone constitui debet, *Tap. super d. Constit. Franch. decis. 98. in fin. Rouit. d. Pragmat. 5. ex num. 2.* & an, & quando per substitutum officia exerceri
224 possint, & an Prorex sibi in casu absentiæ, vel infirmitatis substituere valeat, latè idem *Rouit. in rubr. de admin. & in pragm. 24. de offic. Sac. Reg. Consil. & Mastrill. de Magistr. libr. 1. cap. 29.* multa coaceruant, quæq. officia substitutum patiantur, & data substitutione, an substitutus eamdem iurisdictionem, & authoritatem habeat? & an substituens, & eligens substitutum,
225 vel locumtenentem pro eo de malè gestis teneatur? *Reg. de Pont. de potest. Proreg. tit. de diuers. prouis. §. de potest. substit. in offic. Reg. Const. in l. nullus, C. de decur. lib. 10. ex num. 57. Reg. Reuert. decis. 206. Reg. Galeot. resp. fisc. 11.*

226 Limitatur tamèn solùm in paruis terris, vel villis, in quibus regula restringitur, vt etiam ciues Officiales esse possint, cum difficile sit exteros ad tam paruas villas accedere, *Afflict. in Constit. Iustitiarij*, pleniùs *Thes. decis. 268.* exigua enim non sunt in consideratione, neç regulis subiacent, *Tiraquell. tract. de reb. exig.* Hinc est, vt Baroni duas terras vicinas, & paruas habenti vnum liceat Officialem tenere,
227 qui in vtraq. per interuallum assideat, *Praf. de Franch. decis. 166.* & in praxi ita seruatur. Indè fit, vt propter modicam iurisdictionem in patrijs proprijs Iudices Baiulorum, Ponderum, Portulaniæ, & similium officium exercere videamus. Et multotiès ipsimet Officiales iure Iudi-
229 cis, & Actuarij funguntur, vt probat *text. in l. 2. iuncta glos. in rubr. C. de Magistr. municip.* licèt regularitèr in alijs terris, & Ciuitatibus Officialibus talia simul exercere sit prohibitum, & acta sint nulla, *Campag. in cap. Reg. 280. Viu. decis. 48.* Indè
229 est, vt nec Baro ordinarium assessorem assistentem dare teneatur in paruis terris,

&

& paruo officio, quia sumptus emolumẽta excederent; vndè in conuicinio Iurisperitum eligi fac erit, & ita fuit iudicatum per Regiam Cameram inter Matthæum Paganum Baiulum Ciuitatis Consentiæ, & Casalium, quæ eum ad ordinarium Consultorem tenendum obligatum esse prætendebat,& dictum fuit, sufficere causas cum voto decerni; sed si expensis Vniuersitatis ordinarius peteretur, esset dandus, imò tales Officiales in paruis terris, vltra annum exereere possunt, *Mastrill. lib.1.cap.23.num.79. Garf.de expen.cap.21. n.5.*& infra *Prag.5.n.158.*

230 Verùm quando Officialis plures sub sua iurisdictione habet terras, residentiam facere debet in loco, vbi sui antecessores soliti sunt ius reddere, aliàs Baro alitèr permittendo grauaret, *l.penult. ff.de instit. & iur. vbi Bart.* nam honor vnicuiquè est seruandus, aliàs prærogatiua aliqua quẽquam priuans, iniuriam facere videtur, *text.notab.in l.obseruare, §.magni, ff.de offic. Proconf. Franch. decis.166. num.6.* quando enim plures terræ sub vna Baronia sunt comprehensæ, Officialis in capite Baroniæ residere debet. Nec Baro in præiudicium

231 pluresOfficiales cõstituere poterit, vt in causa inter Marchionem Vallis Baronem Fluminis Frigidi, & Vniuersitatem Longobardi, quæ prætendebat sibi constitui Iudicem separatum, & non extrahi carceratos ad dictam Fluminis Frigidi terram, & obtinere non potuit. Verumtamèn illa Vniuersitas mouebatur ad petendum separatum Officialem, quia hyberno tempore sine maximo periculo transitus de vna terra ad aliam, & maximè in mulieribus, dari non poterat, quæ æquitas implorabatur à Collaterali Consilio, vbi adhuc causa discutitur, loci tamèn commodi assignatio, seu mutatio ob absurda, & inconuenientia, quæ sequi vidèntur, non est denegandà, ad *text.in l.locus, ff.de iud.*

Hanc quæstionem, an Baro Castrum cũ Casalibus habens vltra Capitaneum in Castro, alios in singulis Casalibus constituere possit? diuersimodè per Sacrum Consilium fuisse decisum testantur *Reg.de Ponto in repet.de succeff.feud.lect.12.num.10.& in decis.6. Camill.de Medic.in addit. consf.151. Præs.de Franch. decis.166. Cutoll.dec.orat. 21.Montan.in cap. Imperialem, §.præterea, Ducatus, num.20. vers.at quando.* Et cum præfati Doctores summariè pertranseant, non inconueniens existimaui, quid sentiam asserere: dico igitur posse substineri, vt in facultate sit Baronis diuersos constituere Capitaneos, vnum v3. in quolibet Casali, maximè si illud non sit paucorum focularioum,& à Castro distans, quia non

232 diuiditur iurisdictio, sed administratio, seu exercitium illius, quod exercitium esse diuiduum docuit *Bart. cons.189. nu.7. vers, si verò consideras iurisdictionis exercitium*, dicens posse deputari vnum Iudicem in quarterio Ciuitatis, & alium in alio quarterio. Et quod sit diuiduum iurisdictionis exercicium, licèt iurisdictio in se sit indiuidua quoad habitum, idem *Bart. in l.inter tutores, num.6. ff.de admin.tut.* per illum *text.* vbi quod quamuis ius tutelæ competens diuidi non possit, tamèn administratio illius diuiditur, sequuntur *Innoc. & Anton.de Butr. in cap.prudentiam, de off. deleg. Alex.cons.25.ex num.4.com.5.* & de consimili attestantur *Curt.de feud.par.4.q.30 limit.9.Capye.in inuest.ver. feudorum diuisio, sub l.4.* sed melius in nostra facti specie locuta est damnatæ memoriæ *glos. Paris. in §.1 glos.5.nom.16.* videlicèt non diuidi iurisdictionis exercitium per plurium Officialium deputationem ab vno Domino in diuersis locis Comitatus factam, sed ipsemet Dominus, penès quem iurisdictio in omnes suos vasallos vnius Comitatus residet, iurisdictionem exercet in illos per diuersos Ministros, seu Officiales, tanquam instrumenta, & organa. Et hoc fit ratione commodioris iustitiæ administrationis, prout de fundo diuersis agricolis ad vberiorem culturam locato, iuxtà notabilem *text.in l.Caius 88.§.1.ff.de legat.2.* Insupèr præcitati DD. locuti sunt de iurisdictionis exercitio inter plures eiusdem iurisdictionis Dominos diuidendo, vel in præiudicium Baronis, aut alterius, cui fuit concessa. Et in nostra facti specie idem Dominus vnius iurisdictionis in plures vasallos in diuersis Casalibus habitantes iurisdictionem exercet; & illis per plures Ministros ad maiorem commoditatem vasallorum, & maius ipsius Domini dispendium iustitiam administrat, dum singulis Ministris stipẽdium dare tenetur, vt infra *prag. 13.num.36.*

Nec Ciuitas, in cuius territorio sunt Casalia, contradicere potest, quia iurisdictio non est sibi annexa, sed personæ per Baronis; illi enim dixit Rex, *Inuestio te, & tuos hæredes ex corpore de Castro, homini-*

233 *bus, & vasallis, cum iurisdictione, mero, & misto imperio:* & sic subiectum iurisdictionis in dominantis persona est actiuè, passiuè verò in vasallorum personis, quia in ipsos exercetur. In quolibet enim loco sui Castri, & Casalium feudatarius per se, & per alium suam iurisdictionem exercere potest, *cap.cum Episcopus, de offic.ord.* nisi adsit priuilegium Castri, vt in eo loco ius regatur, *Sese decis.187.num.30.* Castrum, & Territorium ipsius non est iurisdictionis subiectum, sed terminat, & iurisdictionem intra finem, Castris, & territorijs ipsius cir-

circumscribit., imò stat, vt accessorium ad iurisdictionem, quia intra fines suos in homines ibi commorantes exereetur, vt plenè per *Montan. de regalib. §. potestas, sub nu. 21.* Cum ergo Baro iurisdictionem habeat in sua persona, & illam in suos vasallos in diuersis eiusdem territorij locis habitantes exercere debeat, eum illam per duos, vel tres Ministros, seu Officiales exercere velit, non est impediendus, quia facilior iustitiæ administratio vasallis redditur, & ipse pluribus Ministrum stipendijs onerat. Confert ad hanc opinionem roborandam indefinita potestas constituendorum Magistratuum ad iustitiam in inuestitura à Rege liberè concessa, non autèm ad vnū Magistratum taxata. Hinc fit, vt dum ex hac pluriū Magistratuum deputatione iurisdictionis diuisio non inducitur, omnia liceant, quæ prohibita non reperiuntur.

Nec argumentum sumere libet ab vsufructuario, cui nequè in melius rei formā absq. proprietarij voluntate mutare permittitur, *l. hactenus, & l. seq. ff. de vsufruct*, cum de vsufructuario ad feudatarium validum non sit argumentum, dum plus iuris feudatarius, quam vsufructuarius habeat, vt per *Andr. in cap. 1. §. de manso, num. 13. circa fin. vers. sed in casu, de controu. inuestit.* habet enim feudatarius feudi dominium, & iurisdictionem perpetuam pro se, & descendentibus, quod non est in vsufructuario, *l. 4. ff. de vsufruct.*

Nec refragatur decisio in contrarium adducta per *Bonadill. lib. 2. cap. 16. num. 205* nam locum sibi vēdicat, quando Baro vellet Casale facere Castrum de per se, nempè cum iurisdictione, territorij diuisione, & absq. dependentia in oneribus à Castro suo antiquo capite, & tunc non mirum, quod ad Principem tantùm spectet, iuxta *l. 1. C. de Metrop. Bettit lib. 11.* Nos sumus in alio casu, quo ipsius feudi corpus non diuiditur, sed tantùm iurisdictionis exercitium pro maiori ciuium commoditate; diuisio enim feudi quoad dominium, & ipsum feudi corpus, non autèm quoad administrationem, & iurisdictionis vsum, cæterasq. commoditates prohibita intelligitur, vt ex *Capyc. de Pont. & alijs supra cit.* & post hæc scripta vidi *obseruat. Dom. Reg. Marin. ad decis. Reuerter. 163.* qui & alijs rationibus hanc opinionem comprobat, in hac diuisione administrationis non requiri Regium assensum. Dum autèm Baro iurisdictionis sibi in feudum concessæ dominium habet, ex hoc iurisdictionis dominio constituendorum Magistratuum ad iustitiam ministrandam oritur potestas, *Afflict. in cap. 1. num. 2. Quæ sint regal. & in Constit. In locis demanij, num. 6. Iacobin. de S. Georg. de feud. ver. Vicarius perpetuus, num. 6. in fin.* & ex eadem deriuat potestas constituendi Assessorem, Actuarium Curiæ, & Alguzerium, quia hæc sunt officia ministerij iurisdictioni deseruientia, & sic vt accessoria ad constitutionem Magistratus, ad iustitiam veniunt, argum. *l. 2. ff. de iurisd. omn. iud. Liparul. ad Andr. in cap. 1. num. 68. vers. consuetudine, Quæ sint regal.*

234 An autèm secundarum causarum Auditores in terris primarum constitui, & teneri possint? Et videbatur dicendum, quod non, quia cum timore procederent primi Iudices, & ab omnib⁹ causis facilitèr appellaretur: nam vbi leo pedes figit, cætera animalia fugiunt, *Capyc. dec. 27. n. 33.* & causa quare iustitiæ administratio Baronibus fuit interdicta, est nè cum timore vasalli coram eo litigarent, *Frec. auth. 13.*

235 & proindè Rex in terra Baronis Audientias, & alia Tribunalia maiora tenere non debet, *l. fin. C. de locat. præd. lib. 12. Luc. de Penn. in l. præd. num. 54. C. de loc. præd. ciu. Lanar. cons. 54. Capyc. de probib. feud. alien. col. 6. Frec. author. 28.* nam ferè omnes causæ graues libentèr ad ipsas auocarentur, secus autèm si Baro merum non haberet imperium, sed simplicem, vel mistam iurisdictionem tantùm, quia tunc esset in Regis facultate ibi ponere Tribunal Prouinciale, *Capyc. vbi supra, num. 24. Cancer. var. resol. lib. 2. tit. 2. tit. 2. num. 290.* limitatur tamèn vbi esset antiqua consuetudo in contrarium, vel Barones non contradicerent, *de Pont. tit. de elect. Official. §. 1. ex n. 54* Verùm hæ rationes non stringunt, cur Iudex in suæ iurisdictionis loco commorari non possit: nam Tribunal maius potiùs tollit inconuenientia, quàm adducit: eò enim minus subditi grauantur, cum sciant Iudices propè esse, qui grauamina repellant, vt dicit *text. in l. 1. ff. de appellat.* Imò Iudicem secundarum causarum residere, vel pro causis terminandis ad iurisdictionis terram accedere oportet, præcipuè in terra, quæ est caput Baroniæ, *Medic. d. con-*

236 *sil. 151.* nam in alia terra diuersi dominij ius dicere sine licentia illius Baronis non poterit, *l. extra territorium fin. ff. de iurisdic. omn. Iudic. Andr. in cap. 1. §. ad iustitiam, num. 68. Quæ sint regal.* hinc emittunt banna barones, vt nemo iurisdictionem sine eius licentia, etiam in exteros exerceat, *Marant. in art. cit. num. 41.* prout nec Rex iurisdictionem contentiosam extra Regnū exercere poterit, *Afflict. in Constit. Capta-*

237 *neorum.* Et barones Regni in quibuscumquè Ciuitatibus demanialibus nullam iurisdictionem contentiosam sine licentia Proregis exercere videmus, *Frec. auth. 30. Reg. Tap. in Const. incip. De quast. lib. 3.* in tantum quod quando causa ad baronem remit-

mittitur, vt Iudicem in Ciuitate eligat, adijcitur, *prænia Proregis licentia*, & idem si
238 velit Baro Iudicem eligere Neapoli, vel in alia Ciuitate demaniali, licentia à Prorege, vel Præside illius Prouinciæ erit petenda, & tunc solet fieri decretum, *Liceat eligere Iudicem in Ciuitate in ea causa tantum, dummodo sententia proferenda exequatur in partibus*. Ac notandum est, huiusmodi licentiam in alieno territorio iurisdictionem exercendi per locorum Officiales non esse impartiendam, sed à Baronibus terrarum obtinendam esse, *glos. in Clement. vnic. verf. Dioecesanis, de foro compet. Rouit. in Pragm. 1. de iurisdict. non turband.*
239 vbi etiam ex *num. 29.* quod si Baro aliquis contentiosæ iurisdictionis actus in terra alterius exercere solitus fuerit, si postea à territorij Domino turbetur, neq. in summario possessorio obtinere potest, dũ iùs ei resistit, & alteri assistit. Voluntariam autem iurisdictionem, quæ agentium consensu expeditur, & si iudiciariam ea saperet, in alieno territorio, sine strepitu quibusuis exercere non denegatur suorum subditorum necessitatibus prouidendo, *l. 2. ff. de offic. Proconsf. l. emancipati, ff. de adopt. Andr. in d. §. ad iustitiam, Hippol. de Marsil. in d. l. fin. Fontanell. de pact. nupt. claus. 4. glos. 10. par. 1. ex num. 107. Marant. in sua prax. verf. citationis, num. 41. & in art. sent. num. 5. Bouadill. in sua Polit. lib. 2. c. 16. n. 187.*
240 Verùm si citata fuerit persona sine Iudicis loci licentia, an apud Iudicem citantem ille comparere teneatur, & causæ remissionem petere, vel citatio erit nulla, *Bart. in l. 1. §. 1. num. 3. ff. de requir. reis, And. in cap. 1. num. 4. & 7. de controu. int. vasal & al. & Rouit. in d. Pragm. 1. num. 17.* tradunt, citationem valere, prout in citato in Ecclesia, *Sanfelic. decis. 141.* cui adde *glos. in l. iusiurandum, §. qui iusiurandum, verb. in arbitrio, & in marg. ff. de iureiur.* distingue pro faciliori intelligentia, aut citatus non est citantis subditus, & de iurisdictione in ipsum citatũm non constat, & tunc comparere non tenetur, *Bald. in l. prohibitum, num. 13. C. de iure Fisci, lib. 10.* & citatio erit nulla; quia cum ille non sit suus ordinarius, vel legitimè delegatus, illi parere nõ tenetur, *l. 3. ff. de iudic.* & ideò nec iustè cõtumax reputari poterit, *l. contumacia, § fin. ff. de re iudic. Misinger. cent. 6. obseru. 7. Menoch. tract. recup. remed. 15. num. 16.* & acta non valent, *Conar. pract. qq. cap. 25 num. 4. Dec. conf. 360. Barb. in l. si quis aliena, ff. de iudic.* Aut Iudex citatus est competens, vtputa, quia citatus ibi deliquit, vel in loco citantis contraxit, vel subditus ratione rei sitæ, vel alio modo, tunc citatus comparere tenetur, ad *text. in l. 2. ff. si quis in ius voc. l. si quis aliena, ff. de iudic,* iuxta adducta per *Andr. d. num. 7. Pelin. in cap. cum ordinem, de rescript. Carauit. rit. 230. num. 3.* nam essentia citationis est, vt ad citandi notitiam perueniat, licet citans puniri possit, quia loci Iudicem non requisiuit, *Rouit. in Pragm. 3. à num. 3. de ord. iudic.* ex
241 actis enim non petendi licentiam à Iudice loci oritur contemptus, pro quo nuntius capi, & puniri potest, *Bouadill. libr. 2. cap. 20. ex num. 21.* sed non ideò citatio annullatur, si Iudex in citatum iurisdictionem habeat. Et licèt ille exceptionem illius iurisdictionis elidibilem opponere valeat, & notorium Iudici sit rei priuilegium, tamèn quia Iudex ille fundatam habet iurisdictionem, reus suam exceptionem probare tenetur, *Bart. in l. quoties, ff. si quis caus. & in l. 2. ff. si quis in ius voc.* non
242 ier. hinc Iudex notoriè suspectus, quousq. suspitio non proponatur, legitimè procedit, *Io. Andr.* communitèr receptus in *cap. accedens, vt lit. non contestat. glos. in Clement. 2. verf. competit, vt lit. pend. in caus.* & informationes interim valent, *glos. in d. Clement. Felin. d. cap. cum ordine, num. 8. Alex. in l. 2. ff. si quis in ius voc. nu. 14. Hipp. in l. de vnoquoq. num. 221. ff. de re iud.* & post hæc quæstionem discutit *D. Thom. Carneual. de iudic. lib. 1. tit. 1. disput. 2. ex num. 15.* & concludit valere talem citationem in territorio alieno, si Iudex ille literis hortatorialibus requisitus denegauerit, & infra *Pragmat. 8. par. 1. num. 164. & par. 2. num. 154.* citationes autèm per edictum, vt compareat quicumq. sua putauerit interesse etiam extra territorium, & contra non subditos expediri poterunt; quia hæ iurisdictionem in citandos non inducunt, sed potiùs quædam est admonitio, si voluntariè velint pro eorum interesse comparere, *Bald. Dec. 1. & in l. testamenta, C. de testament.* & latè per *Rebuff. tract. concord. rubr. de constitut. Pomar. cap. 33. num. 23. lib. 1. Christin. decis. 256.* si verò citatio fit
243 Supremorum Tribunalium, & tunc de congruo, non de essentia licentia peti solet, *Fab. diffin. 23. de iurisdict. omn. Iudic. Cancer. var. resolut. libr. 3. cap. 13. à num. 217. & infra Prag. 8. p. 1. n. 164.*

Et ad principalem quæstionem, vndè digressi fuimus redeundo, Iudicem secundarum causarum in primarum foro residere posse concludimus; verùm si alibi iurisdictionem sui Baronis is exercere voluerit, licentia illius loci Baronis erit requirenda.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Iustinianus Imperator ex Theodoræ suæ coniugis consilio statuit Iudices sine quoq. suffragio eligendos esse.*
2 *Officiales acceptari de iure non debent, nisi prius officium non emisse iurauerint.*
3 *Acta Officialis, qui in officij ingressu iuramentum non præstitit, an valeant?*
4 *Officiales Baronum diuersimodè ab Officialibus Regijs iurant, & ratio differentiæ ponitur.*
5 *Officiales Baronum legis statuta, & loci seruare consuetudines iurare, & cautionem de parendo sindicatui præstare tenentur.*
6 *Lex an per vsum tolli possit?*
7 *Peierandi occasio est amputanda.*
8 *Inconuenienti vno dato, plura sequuntur.*
9 *Expenditur text. in l. scire, § fin. ff. de tutor. vbi etiam de iure ciuili ff. munerum venditionem prohibitam fuisse probatur.*
10 *Emens officium paratior est ad vendendum, in minuto, & carius.*
11 *Initium malum tristem exitum designat, si Dei timor deficiat.*
12 *Causæ, quare officia vendi non debent, & mala, quæ venalitates pariuntur, notantur.*
13 *Simoniam committit, qui officium vendit, cum eius administratio opus sit diuinum.*
14 *Officiales maiores à Baronibus officia petere prohibentur.*
15 *Officia Barones maiorum Officialium consanguineis concedere non debent.*
16 *Constitutiones multa potius ad terrorem, quàm vt obseruentur, promulgantur.*
17 *Venditionis appellatione in larga significatione omnes contractus etiam innominati, do, vt des, & cæteri veniunt.*
18 *Pecunia verbum omnia æstimat, & comprehendit.*
19 *Vendere Baro dicitur officium, dum solitam prouisionem Officialibus non concedit.*
20 *Salarium Officialibus an actionis iure, vel ex lege debeatur?*
21 *Officialis si tenue habuerit salarium, an munera, vltrà statutum recipere valeat?*
22 *Officium id esse debet, vt Officialis cum familia viuat, & aliquid pro laboribus, & futuris contingentibus lucretur.*
23 *Prouisio etiam non constituta Officiali debetur, dummodo sit solita dari.*
24 *Baratteria committitur, etiam si pro facienda iustitia pecunia accipiatur.*
25 *Et quid à spontè dantibus, num. seq.*
26 *Extorsio, seu concussio quæ dicatur?*
27 *Barattariæ crimen quam pœnam adducat?*
28 *Auth. nouo iure, C. de pæn. Iudic. interpretatur.*
29 *Barattaria quibus criminibus æquiparetur?*
30 *Capitula Regni, Ad hoc volentes, & vulgaris fama an, circa pœnam Officialibus impositam derogauerint?*
31 *Officiales pecunia contrahentes, qua pœna puniantur?*
32 *Barattariam cōmittens in causis criminalibus, qualitèr puniatur?*
33 *Barattaria per testes singulares probatur.*
34 *Testium omni exceptione maiorum qualitas est articulanda, & hoc casu probanda.*
35 *Probatio contra Officialem synodalis esse debet, nec testium numerus nocet, si ille sit bonæ famæ.*
36 *Officialis ex præsumptionibus condemnari non debet, sed absolui.*
37 *Officialis an esculenta, & mutuas pecunias recipere possit?*
38 *Contrahere palàm, & bona fide an possint Officiales impunè?*
39 *Mercari cum subiectis an Officialibus permittatur?*
40 *Officialis an matrimonium, vel spiritualem cognationem in terris officij contrahere possit?*
41 *Donari Officiali in remunerationem an concedatur?*
42 *Dispensari per Proregem an possit, vt donationem Officialis recipere valeat?*
43 *Officialis an legata, & donationes à consanguineis acceptare valeat?*
44 *Munera hominum animos excæcant, cum seq.*
46 *Pecunia Ioseph fuit venditus, & Christus traditus.*
47 *Pecuniam appetere naturale desiderium est.*
48 *Officialis extorquens longè grauius peccat, quàm latro publicus.*
49 *Venalitatis officiorum mala referuntur.*
50 *Rex prohibuit, nè Proreges ad Ciuitatis supplicationem officium vendant, & n. 63.*
51 *Salarium competens est Officiali præstandum.*
52 *Prouisio si super prouentibus Officiali constituta fuerit, an Baro de alijs reditibus in subsidium teneatur?*
53 *Locus solutionis quando demonstrationis, vel solutionis causa videatur adiectus?*
54 *Dispositio in dubio an causa demonstrationis, vel dispositionis posita censeatur?*
55 *Officia Baiulationum, Actuariæ, Portulaneæ, & cæterorum cur licitè vendantur?*
56 *Spiritualia, vti ius patronatus, etiam cum bonorum Vniuersitate transeunt.*
57 *Barones Actuarias cum ciuilibus prouentibus locare non possunt.*
58 *Barones de aliqua ciuilium prouentuum parte gratiam facere tenentur.*
59 *Baro Actuariam Officiali locare non potest.*

PRAGM.

PRAGM. IV.

Et inter alia audiuimus, quod quamplures Barones, & alij vtiles Domini officia Gubernatorum, & Capitaneorum pro iustitia ministranda deputandorum vendunt, quod non solùm à Iure exorbitat, sed magna ex co populorum causatur oppressio. Mandamus igitur, nè vlterius talia officia vendant, aut interueniente pecunia concedant, & si contrafecerint, Gubernatores, seu Capitanei taliter electi nullam habeant iurisdictionem, sed taliter concedens officia pœnam vnciarum centum incurrat, & qui dedit pecuniam amittat, cuius pecuniæ dimidia pars Hospitali Incurabilium, & alia dimidia Regiæ Curiæ applicetur.

1 Hristianissimus Imperator Iustinianus consultus, vt Iudices sine quoquè suffragio fieri statueret, legem promulgauit in *Auth. vt Iudices sine quoq. suffrag.* ac pro illius obseruatione Officiales ab Vniuersitatibus ad officij possessionem non admitti sanciuit, nisi priùs se non emisse, nec ob munus aliquod officium consequutos fuisse iurassent, prout & antea per Imperatorem Theodosium fuit mandatum in *l.fin. C.ad l.Iul.repet.* & idem in Regno per *cap.37.& 216.& per Pragm.4. de Official.*
2 quibus in locis similitèr statuitur, Officiales nisi antea tale sacramentum præstiterint, sub vsurpatæ iurisdictionis pœna admittendos non esse. Adeò vt Officiales non præuio hoc iuramento administran-
3 tes nullitèr iurisdictionem exerceant, omniaq. acta sint inualida; hæc enim qualitas a lege, & multis statutis inducta, intelligitur pro forma, quæ vt actus non corruat, omnino est seruanda, *Bald.in l.2.C.de prob.* & sic interminis *Afflict.in Const.Inter cæteras, & in Constit. Baiuli, la seconda, Nig. in d.cap.Reg.3.num.17.in noua addit.* & in
4 Regiorum Officialium patentibus literis inseritur tenor *cap. ante cit.* & iuramentũ seruata commissionis forma apud vnum ex Regentibus præstatur: imò & Regij Consiliarij à sua Catholica Maiestate electi possessionis tempore in manu Domini Præsidentis huiusmodi præstant iuramentum. Sed audio à Baronum Officialibus illud non præstari, quia in patentibus non præcipitur, nec ab Vniuersitatib⁹ procura-
5 tur; solùm namq. Officiales leges, Constitutiones, Consuetudines, & Vniuersitatis Capitula seruare iurant, cum cautione de sindicatui parendo, tale sacramentum recipiendi, & cautionem petendi; cum illorum de regimine, quibus literæ præsentantur commissionales esse debet, alias ipsi, quibus incumbit, ad interesse tenentur, si Officiales sindicatui non pareant; nam eorum negligentia alijs ciuibus obesse nõ debet, *Prag.4.de off.Paris.de sind. ver fideiussor, num.8.* & ante iuramentum Officialis exercere non poterit, nec legitimè capta diceretur possessio, *Guid.Pap.dec.501. Paris.de sind.ver.iuramentum*; vndè in Ba-
6 ronalibus Officialibus hanc sollemnitatem ab Aula recessisse dici posset; accidentalis enim forma potest per desuetudinem tolli, *Ias.in l.vniuersa, C.de precib.Imp.offer. Felin.in cap. cum dilecta, vers.gesta contra formam de rescript.* & ratio potest esse, quia licèt *Pragm.prædicta, & Cap.Reg.* Barones hunc iuramenti tenorem in commissionibus inserere teneri mandant, Barones hoc non faciunt; vndè nec Vniuersitates tale sacramentum petunt, nec recipiunt, vel quod peius, asseritur, non esse de hoc cu-
7 randum, nè peierandi materia daretur, quod non est permittendum, *l.conuenire, ff.de pact.dotalib. singul.text.in l.2.C.de ind. uid.toll.* dico, officium ementem, & pœnas temporales incurrere non timentem, neq.
8 de spiritualibus curare, cum homines proterui dum ad vnum inconueniens reducũtur, facilitèr transferuntur ad aliud, arg. *l.fin.C.de non num.pecun.& ibi Salyc.* & sic nè lex esset peccati nutritiua, ab vsu tollitur.

Scias etiam & antè Iustinianum fuisse de iure prohibitam officiorum venditionem, licèt DD. hoc solùm Iustiniano tribuant. Adduco *text.* insignem, cuius alij
9 non meminerunt in *l.scire oportet, §.fin.ff. de tutor.* cuius sunt verba: *Obseruet Magistratus non creare cos, qui volunt se ingerere, vt creentur, vel qui pecuniam dant; hos enim pœnæ esse obnoxios promulgatum est.* & sic etiam de iure Digestorum fuit hoc exosum, & pœnale, vt in *l.1.ff.ad l.Iul.de amb.* & tales officia ementes ad maiores honores obtinendos efficiuntur indigni, *l. vni, C.de perfect.dignit.lib.12.* Ratio huius prohibitionis, quæ ex nostræ Pragm. verbis colligitur, est duplex. Primò, quia pecuniam, vt officium habeant, dantes, malum animum habere præsumuntur, *Bart.Luc.& al.in l.2.C.de muner. libr.12. per eum text. Boer.decis.149.num.3.* nam statim atq. quis
10 emit, paratior est ad vendendum, & carius, *c.p.quibusdam 1.qu.est.1.Mascard.de prob.conclus.1137.* difficillimum est enim temperare, nè carius in minuto vendant, quod emerunt in globo, *Bened.in cap.Raynutius, vers.duas filias, num.55.de testament.* qui asserit (teste experientia) infinita mala ex officiorum venalitate peruenisse, quæ etiam si viris bonis moribus, ac sa-

 pien-

pientia imbutis vendantur, quia eminentes ambitus occupauit,& vicit;& impossi-
11 bile videtur bono peragenda exitu, quæ malo sunt inchoata principio, *cap.principalis 1.q.1.* Secunda huius prohibitionis ratio est, quia administratio, & iustitiæ
12 exercitium cum sint fructus diuini, vendi non debent, *cap.graue 35.q.1.* nam qui iustitiam vendit, Christum vendere censetur, dicit *text. in cap. existimant 11.q.3. Luc.de Pen.in l.neminem,C.de suscep.lib.11,*
13 hinc officium vendentes etiam simoniæ crimen committere dicuntur,cum hęc potestas à Deo sit, & gratis hominibus sit concedenda, vt Aaron ad Hębr. Iustitiæ opus sacrum dicitur, *Bald.in l. leges sacratissimæ, C.de legib.* adducunt *DD.text. in cap.ex multis 1. q.3. cap. consuluit de simon,* ex quibus locis officia vendentes simoniæ crimen committere constat, quod tamèn distinctionem recipit, iuxtà ea, quæ tradit abundè *Ioan. Carrafa in tract. de simon, num.117.*

14 Quæ conclusio fuit per nouissima Regni Iura ampliata,vt non solùm officia nō emantur,& vendantur, verum etiam neq, Superiorum Magistratuum prece obtineantur, eum officialium electio non solùm gratis, sed liberè de his personis, de quibus ipsi Barones conscientiam habent sit facienda; vndè ad aliorum arbitrium, & maximè illorum, quibus certo modo denegari non potest, concedi non debent; cum Magistratus hodiè ferè Dij terrestres dicantur.Et pro obseruantia imposita est pœna Baroni officia ad Magistratus instantiam concedenti, vt potestate prouidendi quinquennio priuetur, & electi
15 biennio ad exercenda officia inhabilitentur,vt in *Pragm.12.§.3. de officialib.& per Pragm.5. §.vlt. de muner.Official.* Baronibus tributum etiam fuit, nè spontè ipsorū maiorum Magistratuum consanguineis officia concedere valeant, & *Reg. Tap.super Iur.Reg. tit.de off, num.2.fol.382.* dicit idem si Baro sit Ecclesiasticus.Sed vtinam tot Iura summis vigilijs excogitata seruarentur, & tot denigratæ cartæ ludibrio non essent,vt dicit *glos.in l.fin.§.vbi autem, C.de bon. quæ liber.* vndè ad terrorem po-
16 tius, quàm ad obseruantiam, vt quotidiè in multis experimur, promulgatæ videntur, *Gramm.decis.36. Mascard.conclus.162. num.33.*

Vendere quis officia dicitur non solùm pecunia numerata interueniente, vt venditionis est proprium, *§.pretium, Instit.de empt.& vendit.* verùm etiam,vt adnotaui *Pragm.1.num.211*, omni eo, quod vendi-
17 tionis, vel emptionis appellatione comprehenditur,prout omnes contractus etiā innominati,do, vt des,do, vt facias, & facio,vt des,iuxtà *l.naturalis, ff. de præscript. verb.* nam in publicam vtilitatem concernentibus venditio largam habet significationem, *glos.in l.quemadmodum, vers. vend, C.de agric. & cens.lib.10.* & pecuniæ ver-
18 bum interpositum latissimum est omnia comprehendens, *l.pecuniæ,ff.de verb.signif,* pecunia cuncta æstimat, *l.si ita, ff. de fideiuss.* Accedat ius commune,quod declarat, Iudices sine quoq.suffragio esse eligendos in *d.Auth.* vndè quodlibet suffragium, vel munus pecuniam sapit, vt dicit *Hostiens, in sum. de simon. §. qualiter,* sub hoc versu munus,lingua,caro,timor, atq. fauor impediunt, spiritualia dari; & proindè dixi,
19 satis dici venditum officium, dum Baro solitam sibi retinet prouisionem, cum Baronis onus sit prouisionem Officiali assignare, vt dicam infra *num.51. Foller.de censib.vers.Nicolaus,num.223.* Quæ proui-
20 sio actionis iure debetur, *Caroc. tract.locat.tit.de assess.* vndè ipsam remittens emere dicitur; salarium enim statutum est Officialibus deberi, nè materia furandi præbeatur, *Paris.de sind.ver.officium, Viu.de-*
21 *cis.313.* aliàs Officiali salarium non habenti aliqua recipere munera licitum esset,nè officium sit damnosum, *glos.in l.plebiscito,ver.poculentumue,ff.de off.Præs. in cap.clericus,ver.vigilijs 91.dist. Alberic.in l.solet,§.non verò, ff.de off.Proconf.Mascard, conclus.incip.barattaria,* quas doctrinas allegatas audiui à quodam Officiali, qui ad suæ rapacitatis excusationem,sibi aliquid à litigantibus recipere licitum esse dicebat, dum Regiæ Curiæ salarium non sufficeret. Sed hæ sustineri possent, quando Officialis de gagijs, vel officij salario viuere non valeret;sed non habent locum vt pinguiùs se dilatet sub velamine,quod debita careat prouisione; illis enim imputetur,qui ijs emolumentis contenti fuerint, vt dicit *text. in l.4. ff. ad l.Iul.repet.* & eorum pactum non petendi prouisionem, subditis obesse non debet; non tamèn est
22 prætereundum, competens salarium Officialibus esse statuendum, vt honestè cum familia viuant, & posteritati, & senectuti suis laboribus consulant, ad *text.in l.hanc, §.sexcenti,C.de admin.diuers.off.* ibi, *Ne post decursum officium, & labores gloriosos egestate egeant;* si verò prouisio non esset sta-
23 tuta,quia actionis iure debetur, solitam Baro præstare tenetur,& si præstatio non fuerit vniformis, immediato prædecessori dari consueta attenditur, *Bald. in l. binos, num.4.C.de aduoc. diuers.iud. Viu.commun. opin.257.par.2. Capye.decis.163. Afflict.in Constit.Iustitiarios Regionum,Gratian.discep. c.257.n.14.& 561,n,15.*

Ampliatur tertiò,quia si pro consequēdo officio prohibita sit pecuniæ datio, iux-

iuxtà noſtri *text.* concluſionem, eò magis
illicita dicetur, ſi pro obtinenda iuſtitia
quid recipiatur;nam talis Iudex in barat-
tariæ crimen incideret.Barattaria eſt ven-
24 dere,ſeu barattare iuſtitiam auro,& illam
committere Oficialis dicitur, non ſolùm
ſi pecuniam accipiat, vt iuſtitiam non fa-
ciat, quod veram eſſe baratteriam dicit
glos.in marg.l.3.ff.de calumn, ſed etiam quo
magis, aut minus quid ex officio ſuo non
faciat, iuxtà verba *text. in l.3.& 4. ff.ad l.*
Iul.repet. Et ampliatur adhuc ſi pro iuſta,
25 & celeri iuſtitia adminiſtranda pecuniam
accipiat, cum iniuſtiſſimum ſit mercede
quærere iuſtitiam, quæ gratuita eſſe de-
bet,probatur ex *d.l.3. & l. eadem lege*,ibi,
Ob ſententiam in Concilio dicendam,ff.eod.&
in l.in hæredem, ibi, *Iudici ob gratioſam ſen-*
tentiam datam, ff. de calumn. Menoch.de ar-
*bitr.caſ.342.à num.19.*Nec releuat à ſpon-
tè dantibus fuiſſe receptam; nam quod
gratis fieri debet, aliquid recipiendo, tur-
pitèr accipitur,*l.fin.ff.de cond.ob turp.cauſ,*
*Capyc.dec.180.num.17.*Si verò non à ſpon-
tè dantibus, ſed per metum, vel indebitas
vexationes à Iudicibus pecunia extorqua-
26 tur,concuſſio,ſeu extorſio dicuntur,*l.1.ff.*
de concuſſ.& l.quod emitandi,*C.de condit.ob*
turp.cauſ.Afflict.in Conſt.Mag.Iuſtit.Caſtill.
deciſ.164.Rouit.in Pragm.3.de milit.ex n.37
Pœna Iudicis pecunia corrupti eſt arbi-
traria iuxta facti qualitatem,ita quod pro
27 criminalibus,extendi vſq.ad mortem poſ-
ſit,*l.lex Iulia,§.hodie,ff.ad l.Iul.repet.* & li-
cèt in *Auth.nouo iure,C.de pœn.Iud.qui ma-*
*lè iudic.*dicatur Iudicem in cauſa criminali
corruptum in exilium eſſe mittendum,
aduertendum eſt, ſub verbo generali, *exi-*
lij,comprehendi non ſolùm exilium ab ali-
qua Ciuitate,vel loco,ſed relegationem,&
deportationem, vt in *l.exilium, ff.de inter,*
& releg.& ſic ille *text.Auth.*intelligendus
de exilio deportationis, iuxta barattariæ
criminis qualitatem, *Gram.conſ.crim.35.à*
num,10,Decian.lib.8,cap.39.num,15, intā-
tum quod *Boer.deciſ,153.ex nu.15.Menoch,*
d.caſ.345. referunt, plures Iudices morti
fuiſſe traditos ob iniuſtas ſentētias in cau-
ſis criminalibus prolatas, ſi mors condem-
nati exequuta fuerit, *Farinac.q.111.art.2.*
29 Barattariæ enim crimen inter maximas
capitales cauſas connumeratur, dum cri-
minibus falſi,aſſaſſinij,proditorij, ſacrile-
gij,ſimoniæ, & læſæ Maieſtatis æquipara-
tur,vt per *Farin.ibid.ar.1.*

Et publicum dicitur crimen, ita quod
omnibus accuſandi data eſt facultas per
Conſtit.Corruptela. Nec per Cap. *Reg.Vul-*
30 *garis fama, & Cap.Ad hoc volentes,* Iuri
cōmuni quicquam derogatum eſt, ex quo
per ea Officialibus barattariam, vel con-
cuſſionem committentibus pæna dupli, &
quadrupli impoſita eſt: nam declaratur in
d. cap. Ad hoc volentes, in fin. illam pœ-
nam intelligi præter corporales pænas
infligendas;per pænam enim pecuniariam
nouitèr impoſitam nequaquam pæna cor-
poralis antiquitùs conſtituta remiſſa cen-
ſetur,*l.qui ſepulturæ,C.de ſepulc.viol.Gram.*
d.conſ.crim.35.num.11.de Pont.dec.7.n.32.
*& decis.16.num.4.*ac infra *ſing.55.* & Iudi-
31 ces corrumpentes pæna falſi, & repetun-
darum tenentur, *l,1.§.eum, qui Iudicem,ff.*
*de falſ.l.fin.C.ad ad l.Iul.repet,*de quo diffu-
sè per *Farin.q.111.art.7.* pro barattaria
32 verò in cauſis ciuilibus commiſſa, pæna
tripli,& officij priuationis erit,vt in dicta
Auth. nouo iure, necnon ad omnes expen-
ſas, & damna per litigatorem paſſa, & ad
litis æſtimationem, *l.2.& fin.C.de pæn.Iud.*
qui mal.iudic. Pariſ.de ſind. ver.corrup.c.1.
num.4. Decian.lib.8.cap.38.ex num.28. &
delictum hoc morte non extinguitur, ſed
ad illa perſoluenda hæredes remanent ob-
noxij, *l.in hæredem, ff.de calumn.* pro con-
cuſſione autèm, in ijſdem cauſis ciuilibus
pæna erit criminalis maior repetundarū,
vt in *l.1.ff.de concuſſ.*Barattaria verò cum
33 difficilis ſit probationis, per tres teſtes
ſingulares legitimè probata dicetur,*Prag.*
2.de mun.official. Viu. dec.113.Seſe dec.214.
Sed quia contra Officiales facilitèr aper-
ta erat via tres reperiendi teſtes, fuit au-
ctus numerus,vt minores quinque ad pro-
bationem non ſufficiant, & ſint probatæ
vitæ,& opinionis,vt in *Pragm.4.& 5.§.1.*
eod. tit. de muner. quæ qualitas quando à
34 ſtatuto requiritur,eſt per Fiſcum,vel par-
tem querelantem ſpecificè probanda,
Gram.conſ.35.num.38. Marſil.rubr.de prob.
Afflict.de Conſt. corrup. Garſ.de expens.c.9.
& teſtes ſynodales, & dilucida probatione
35 conuincentes requiruntur contra Officia-
lem bonæ famæ, & opinionis, aliàs lenio-
res probationes ſufficerent in hoc delicto,
quod occultè, & cautelatè committi ſo-
let;igitur bona, & mala fama pro, & con-
tra Officialem ſatis operatur, nam tanti
fallax,*Paris.de ſind.verb.teſtibus,art.4.Ma-*
ſcard.de prob.concluſ.1137. Reg.de Ponte
conſ.146.num.15.& decis.16. & de poteſt.
Proreg.tit.de elect.Official. §.7. Caſtill.decis,
167.Seſe de inhib.cap.1.§.2. ex num.30. of-
ficium enim ſibi diuerſas parat inimici-
tias,& æmulationes, *D.Thom. in 2.2.q.7.*
& in præfat. Prag.4. ideo nè ſit calumnijs
locus, exactiſſimæ debent eſſe probatiò-
nes,& præſumptionibus non condemnan-
di,dum lex multùm, & benè pro Iudicibus
36 præſumat, *Bald.in l.obſeruare, §. proficiſci,*
ff.de off.Proconſ.

37 Amplia etiam poſtremò concluſionem
non ſolùm Officialibus, verùm etiam eo-
rum vxoribùs,& familiæ eſculēta, vel po-
cu-

culenta recipere prohibitum esse, *l. 1. &*
ibi glos.ff.ad l.Iul.repet. Prag.2.& 5. de mu-
ner. nec eos mutuam petere posse pecuniā,
l.quisquis,C.si cert.pet. & in d.Prag.5.Viu.
*decis.113. Reg.Sanfelic.decis.*170. nec præ-
sumpti metus ratione Officiales contra-
here valent, *l.principalibus, ff.si cert.pet.l.*
non licet,ff.de contrah. empt. nisi palam,&
bona fide,*l.cum ipse tutor,C.de contrah.emp.*
38 vel pro necessitate victus, *l.vnic.C.de con-*
trah. official. & maximè Officiales perpe-
tui,*l.Præsidis,ff.de Const.pet.Andr.in cap.1.*
*num.*10.*de feud.guard. & ibi Afflict.Ofasch,*
dec.144.in fin.Reg.de Pont.d.§.7.& cons.49.
Boer.decis.317.num.13.Peregr.de iure Fisci,
lib.4.tit.7.ex n.5.

Verum bona illorum, quorum causas
gerunt, nec palam emere Ministri pos-
sunt,etsi collegas habeant,*Andr. vbi supra,*
num.8.circa fin.vers.& quidem, imò neq. per
interpositam personam,vt in *d.l.non licet,*
& l.vnic. & in l. & qui sub imagine; C,*de*
distract.pig. & latè per *Gasb.Kloe.de Ærar.*
lib.2.cap.131.ex num.4. & prohibitum es-
39 se eis etiam mercari per interpositā per-
sonam, habetur in *Pragm.1.de mercat. &*
Pragm.48.de off.Procur.Cæs. Reg.Reuert.de-
*cis.*139. Esculenta tamèn poterunt recipi,
dummodò non sint magna,*l.solet,§.fin.ff.de*
*off. Proconf. Marsil. decis.*190. & quamuis
per *d.Pragm.4.& 5. de muner.* etiam mini-
ma sint prohibita,vt fraudibus occurrere-
tur, non est tamèn in obseruantia; nam
minima exculenta licitè accipiuntur, dū-
modo sint paruę considerationis,cum val-
dè inhumanum esset a nemine accipere, &
maximè ab amico, iuxtà verba *text.in l.so-*
let,vers.inhumanum,ff.de offic.Proconsul. eò
magis si donantis,& donatarij qualitas su-
spitionem non patiatur, nisi tamèn illi
lites haberent, nam nihil a litigantibus
accipi potest, *Reg.Tap.in Constit. Magnum*
Iustitiarium,Surgen.de Neap. Illustr. cap.17.
num.23. Molfes.cons.16. Hinc ad omnem
40 occasionem euitandam, prohibitum est
Officialibus etiam matrimonia officio du-
rante contrahere, vt dicam infra *Pragm.5.*
num.165.& Pragm.9.num.4. Idemq.statu-
tum est in spirituali cognatione contra-
henda,*Pragm.6.de off.*nam omnes munerū,
& cognationis passiones ab Officialis mē-
te abesse debent,vt iudicium rectè profer-
ri valeat.

Nec Officialibus donari potest, vt in
l.vni.C.de contract.off. nisi in remuneratio-
41 nem,dummodo de meritis constet, *Tiraq.*
*de reuoc.donat.fol.*144. cum meritorum as-
sertio inter personas prohibitas non pro-
bet,*l.si fortè,ff.de castr.pecul.* Et an pro ser-
uitijs ante officij administrationem acce-
ptis donari possit,diximus supra *Pragm.3.*
42 *à num,* 8. & an Prorex dispensare valeat,
vt eis donari possit, *Reg.Rouit. tit.de offic.*
*Pragm.*11. Hinc fuit dubitatum, an Offi-
ciali per viam legati quicquam consequi
liceat, cum legatum sit donatio quædam,
quia tamèn non subest eadem identitatis
ratio in viuente, quam in moriente, fuit
43 iudicatum, etiam attentis nostris Prag-
maticis,legatum valere,*Franch.decis.493.*
*ex text.in l.non dubium,C.de testam.*consan-
guinei tamèn vsq.ad sextum gradum sine
fraudis præsumptione donare possunt,
dummodo non interpositè, *Alberic.in l. 1.*
C.ad l.Iul.repet. Mascard.conclus.163. in
summa omnia sunt munera, & suffragia
prohibita, quæ saltèm ad naturalem obli-
gant antidoram,ex qua animi passiones in
futuris causis non solùm in præsentibus
nascuntur,*Ofasch.in proem.dec.*Experientia
44 docet, & munerum gratitudine passiones
gratificandi animis insigi, & animi pas-
siones iniustum,iustum,& falsum,verum
demonstrant, & ob munera, & pecunias
hominum intellectus fuisse obcęcatos, &
infinita mala parata legimus.*Genes.23.*vbi
46 Ioseph à fratribus fuit venditus, pecunia
Christus traditus,tot bella, languores, &
quotidianæ seditiones oriuntur, mortales
igitur naturalitèr pecuniam appetunt, &
47 propter eam se illaqueant, *Crauet. cons.7.*
num.3. vndè auaritia iudicante necessa-
rium est leges perire, nec omitto vlti-
mò quod dicit *Luc.de Pen. in l. 1. C. de di-*
uers.Official.lib.12. & in l.Iudices, C. *de di-*
48 *gnit.* Officialem furantem longè grauiùs
errare,quàm latronem, cum ipse legis au-
thoritate,& iustitiæ colore, hic verò eius
periculo, & incommodo in syluis grassa-
tur.

49 Et ad materiam redeundo, vidistis qua-
litèr Iura inuigilarunt, vt Officiales in-
corrupti essent,& iustitia purè, & sincerè
ministraretur; sed si officij principium sit
pessimum, & ex venalitate oriatur; quid
sperandum erit? cum prętium pro offi-
cio exolutum continuus stimulus erit, vt
recuperetur; vndè ex industria lites pro-
telant,grauant,extorquent,muneraq. non
refutant,& audiui dicentes, officium meis
pecunijs habui, illo viuam, & labores de-
indè præmium optant. Indè *Summus Pon-*
tifex in cap.principatus 1.q.1. dicit: *Ponti-*
ficatus,quem aut seditio extorsit,vel ambitus
occupauit,etiam si moribus non offenderit,ip-
sius tamen initium pernicio sum est exemplo.
& difficile est, vt bono peragantur exitu,
quæ malo sunt inchoata principio, &
*D.Thom.q.7.disp.5.*ait: *Antiqua Roma, quæ*
in vniuerso dominabitur Orbe,integrè dum se
gessit, officia secundùm merita distribuendo,
in sancta quiete permansit; sed postquàm ea
venalia fecit,interyt. Hinc hæc fidelissima
Ciuitas Neapolis Catholicæ Maiestati
sup-

50 supplicauit, vt sui Ministri ab officiorum venditione abstinerent, cum alias Regnū rectæ administrationis habere non poterit securitatem, & sic fuit obtentum, vt infra *num.63.* & hæc est sua mens, quæ si obseruetur, Deus scit; nam veritas per plateas, & vicos apparet, vt dixit *Reg. de Ponte tit. de elect. Off. num. 14. Molfes. super Consuet. Neap. par. 1. c. 6.* ille dignus est, qui exuberās dat premiū, nec nulla de doctrina pbatio, nulla sollicitudo de moribus, nulla de vita discussio fit, ita *D. Greg. epist. 110. lib. 7.*

51 Verumtamèn non est prætermittendum, etiam tenue salarium, quod Officialibus præstatur, magnam esse iustitiæ corruptionis causam, cum vix ex eo viuere possint, & Principem deberent consulere illi, ad quos pertinet, *l. 1. C. de prœb. sal.* indè supra dixi *num. 20.* Barones suis Officialibus prouisionem dare teneri, licèt multi defendant Officialem, si non sit solitum, & emolumenta officij suppetant, conqueri non posse, *Put. decis. 93. Rot. Genuens. decis. 115. Mastril. lib. 1. cap. 21. num. 100.* hinc in facto fuit discussa causa cuiusdam Baronis à suo officiale conuenti ad dandam prouisionem ei constitutam de officio ad-

52 ministrato, & Baro super prouentibus constitutam fuisse replicabat, nisi quatenus in prouentu fuisset: nam sic se in commissione illi concessa obligauerat, & de iure, ex prouentibus debetur, *Caran. tit. 9.* & ideò prouentus in feudali corpore non ponuntur, quia iustitiæ ministerio sunt destinati, neq. in introitu computantur, vt dixi supra; vndè ex his prætendebat ab-

53 solui: officialis autèm se defendebat, prouentus demonstrationis solutionis faciendæ, non autèm dispositionis causa positos fuisse; vndè etiam si non essent facti, ei debebatur prouisio, *l. firmio, ff. quando dies leg. ced. & Surd. de alim. tit. 4. q. 26.* disputando hunc articulum decidit, si destinata solutio è prouentibus incipiat, illi causa dispositionis censentur positi; sed si prius assignaretur prouisio, & postea solutionis modus designaretur, prout erat in casu nostro, tunc locus demonstrationis causa censetur appositus, vt in dubio præsumi debet,

54 *DD. in l. inter stipulantem, § sacram, ff. de verb. oblig. Franch. dec. 711.* & sic Baro cōdemnatus extitit.

55 Sed quæro, cur alia ministrationis iustitiæ officia vendantur, vti Baiulationes, Actuariæ, & Portulaniæ, & similitèr à Regia Curia tot alia officia? Dicendum est in prædictis casibus, iustitiæ bancum non vendi, sed ius, emolumenta, ac fructus iurisdictionis exigendi, cum quibus in cōsequentiam iurisdictio transit, *Vasqu. controu. cap. 41. cum seq. Afflict. in Const. Magistri Camer. & Const. Ea, qua ad decus;* principaliter enim ipsa iurisdictio non venditur, nisi in consequentiam, *Alued. libr. 7. tit. 3. ex num. 7.* prout quando venditur lo-

56 cus, seu territorium, vbi adest Ecclesia, vel Ius Patronatus, hæc non sunt vendibilia, *§ sacræ, § sanctæ, instit. de rer. diuis.* attamèn cum feudi, vel territorij Vniuersitate ea vendi possunt, *l. in moditis, ff. de cōtrah. empt. cap. ex literis, de iure patronat. Bald. Aluar. & alij in cap. 1. §. ex eadem, de leg. Corrad.* Verùm non ideo est facienda Regula, *Omne quod licet est honestum, l. semper, ff. de regul. iur.* nam ad tollendam occasionem, nè vasalli opprimantur, & vt Baro suam exerceat munificentiam, quam præstare tenetur, ex recepta Tribunalium

57 consuetudine fuit prouisum pro Vniuersitate Pistiçij cum Barone. Act. de Felice,

58 Baronem non locare Actuariæ introitus vna cum prouentibus ciuilibus, quarum partem Baro supplicantibus subdit is relaxare tenetur, prout fuit sancitum in *prag. fin. de Baron. v3.* non posse officium vna cum Actuaria ab eo locanda concedi, cum

59 Officialis pro habendo officio de facili eā superabundanti prętio conduceret, similitèr prouentus cum Actuaria non posse conferri refert iudicatum contra Baronē, *Amend. ad Franch. decis. 526. num. 18. Reg. Constant. in l. 1. num. 15. C. de pœn. Fisci, lib. 10.* Hæc ratio procedēs aures omnino demul-

60 cere videtur, quod iurisdictio transeat cū Vniuersitate vti accessoria, cum ipsa iurisdictio sit dicēda principalis, & dignior, ita vt quando venditur, ipsius maior fit æstimatio, prętiumq. ex ea recipit incrementum; & non ex sola æstimatione introituum, & emolumentorum emptorum.

Hęc ratio quoad Barones substineri posset, sed quoad Principē ea non procedit, cū

61 Princeps etiam quæ ad meram iurisdictionem, & iustitiam pertinent, si velit vēdere potest, cum secularium officiorum venditio nec diuino, nec naturali sit iure prohibita, *Sot. lib. 3. de iustit. & iur. q. 6. ar. 4. Gabed. decis. 24. par. 2. Reg. de Pont. decis. 16. à num. 27.* & licèt de iure ciuili sit vetitum, vt in *l. 1. ff. ad l. Iul. de amb.* cum sit iuris positiui, Principem non ligat, *cap. posuit, de conceff. præb. l. Princeps, ff. de legat. 1. & ibi DD. Bald. in l. Barbarius, ff. de offic. Prætor. Franc. Marc. decis. 149. par. 1.* & dixi supra *Pragm. 1. à num. 14.* Hinc fertur, neq. in Curia Pontificis permittentis aliqua beneficia vendi, simoniam committi, cum

62 ipse sit supra ius positiuum, & habenas relaxandi potestatem habeat, *Bart. in l. vn. ff. ad l. Iul. de amb. Viu. dec. 126. num. 6. & Io. Caraf. in tract. de simon. num. 104.* subiungit, honestum tamèn non esse, nè eius opinio apud alienigenas, & infideles denigretur.

Idem

Idem dicendum est in Principe sęculari, cui etsi permittatur officia annexam iurisdictionem habentia vendere, de congruo tamèn nè tot supra narrata mala sequantur, & pro rectà iustitiæ administratione ipse se abstinere debet: ex bonorum enim Officialium electione bona pars conseruationis status dependet, *Bouadill. Polit. lib. 1. cap. 3.* & quando tali facul-
63 tate Princeps vti vellet, tria tamèn saltim concurrere deberent, vt persona sit digna, pretium moderatum intercedat, & ob publicam necessitatem, vel vtilitatem ea officia vendantur, *Less. de iust. & iur. lib. 2. c. 32. dub. 4. Bald. l. Barbarius ff. de of. Pręt. Mart. vot. 40. Vasqu. cap. 42. Mastril. de Magistr. libr. 1. cap. 20. num. 13.* & nouissimè *Thom. de Bon. de parlam. dub. 3. sess. 1. num. 5.* In Regno autèm per diuersas Sanctiones, & præcipuè per *Pram. 2. de official. & per cap. 4.* gratiarum obtentarum in Parlamēto generali tēpore fęlic. mem. Imperatoris Caroli V. in anno 1540. expressè est pręfixum, nè dicta officia vllo modo vendantur.

Sed an alia officia, quæ nō iustitię exercitium, sed aliquam prærogatiuam, & honorem habent, ab inferioribus vendi possint, vel sub nostræ Pragm. prohibitione includantur? *Bart. in l. hoc iure, ff. de donat. & Bald. in d. l. Barbarius, 2. repet. num. 6.* dicunt, si sit dignitas sine iurisdictionis ad-
64 ministratione, vel imperio, pecunia eam concedi posse, vt sunt tot officia, quę emūtur, Capitaneatus v 3. Alferatus, aliaq. multa, quæ prærogatiuas habent, & lucra, & quandam notionem, non autèm iurisdictionis administrationem, iuxtà *l. 1. §. si quis ff. de publican. l. creditor, §. inter creditorem ff. de act. empt.*

Sed hæc quæstio dubitationem recipere potest ex adductis per *Nigr. & Barthol. de Capua in cap. Reg. 35. incip. Item quod pre-*
65 *dicti Officiales*, quod non solùm pro officijs cum iurisdictione obtinendis pecunia dari non possit, sed nec prętio officia redimi valeant, quamquam iurisdictionis exercitium non habeant, v 3. nè quis creetur tutor, sindicus, exactor, vel alia onera similia ferat: pro ijs enim redimendis dicunt, pecuniam omnino esse illicitam. Huic tamèn argumento respondemus, *Nigr. & Capuam* ibi benè loqui circa onera personalia, vel realia, quæ publica sunt, quæ redimi non debent, cum maximum damnum publicæ vtilitati hoc afferret, iuxtà *text. in l. extimationem honoris, ff. de muner. & hon.* nam alia onera, & honores a lege indicti subuerterentur, & si prętio possint redimi, maxima inesset inæqualitas, cum solùm pauperes onera ferrent, qui ea redimere non valerent, à quo Iura abhorrent, *Frāc. Marc. decis. 149. 1. par.* Vndè pro redimendis oneribus pecuniam dari non licet, sed pro obtinendis officijs, sine iurisdictionis administratione licitum erit secundùm præallegata, & ita consuetudo legitima legum interpres demonstrat, ista officia, (non dico munera) publicè, & palàm vendi, *Salic. in l. vnic. C. ad l. Iul. de amb. nu. 3. de Ponte decis. 37. à num. 26. Molfes. super Consuet. Neap. p. 1. c. 6. n. 5.*

66 An autèm officia procurantes, & ea petētes hanc pœnam, vel in *l. Iul. ambitus* incidant, quæ officiorum procuratione expressè prohibet, *tot. tit. ff. & C. ad l. Iul. de amb.* Videtur hoc præsciendum propter memorialia, quæ Proregi, alijsq. Superioribus pro officijs obtinendis porrigi solēt. Dic, quod etsi per *Pragm. 1. & 3. de Offic.* sit prohibitum, nè quis officia petere audeat, nec etiam Proregem supplicare, neq. per interpositas personas sub pœna inhabilitationis tractare; hoc tamèn, quicquid sit, non seruatur, dum supplicari videmus Principi, vel eius Magistratui, quos lex ad officia conferenda pręce, vel gratia nō moueri præsumit, *Salic. in l. 1. C. ad l. Iul. de amb.* In alijs verò inferioribus posset ambitus pœna procedere, licèt *Marc. Anton. Surg. de Neap. Illustr. vlt. cap. num. 3.* pœnam
67 legis ab Aula recessisse dicat; nemo enim vnquam fuit punitus. In foro etiam poli dicunt *Caiet. in sua sum. ver. officium, & Gemin. in c. pro humani, de homic. in 6.* licitam esse procurationē, ac officiorū emptionē,
68 quando idoneus is esset, ac vt prodesset, non autèm vt præesset peteret, iuxta *cap. qui Episcopatum 8. q. 1.* Alij asserunt, pecunia officia quærere omnino esse prohibitum: nam quærendarum virtutum occasio tolleretur, si prętio officia concederētur, & pauperes licèt idonei, nunquam ad officia aspirare possent; imò si solùm ambitus sit peccatum, cum sit vnus ex filijs superbiæ, eò fortiùs si cum eo implicetur pecunia, peccabitur. Et quomodo quis se idoneum cognoscere pōt, cum paruis hoc seipsum noscere sit concessum? *Ang. in sum. ver. ambitus*, & hæc opinio est in conscientia tutior, maximè stante huius Prag m. prohibitione, ex dictis supra in *reform. à num. 108.*

Vlterius quia Pragm. nostra ementibus pænam statuit, vt nullam habeant iurisdictionem in officio, si prętio ipsum consequuti fuerint, Quæro, quid si post multum iurisdictionis exercitium fuerit officialis apud Superiores accusatus, quod offic ium emerit, & crimine liquidato officio fuerit priuatus, num eius acta sint nulla, vti
69 constructa ab incompetenti, & inhabili Iudice, cui lex iurisdictionis capacitatem impedierit, vt dicat hæc Prag. Dico, delicta

cta non præsumi, l.meritò, ff.pro soc. vndè
subditi iniusta iuris præsumptione fue-
runt, officium licitè obtentum, non autèm
70 per pecuniam, ista communis opinio, &
error in facto litigantibus non nocent,
Bart.Bald.& Salic.in d.l.Barbarius, ff. de
offic.Præs.& in terminis Boer. decis.150.à
num.4.regula enim est, communem erro-
rem nocere, quando substantialis titulus
ignoratur, veluti quia Officialis ille non
erat constitutus Capitaneus, nec literas
commissionales habebat, iste titulus sub-
stantialis ex communi errore non coadiu-
uatur; secus autèm si error sit circa intrin-
seca, & accidentalia, tunc enim excusat,
Mastard.de probat.conclus.188.num.16.Reg.
de Pont.cons.1.num.38. officium inquam
fuisse emptum est quid facti intrinseci, &
secreti, quod non præsumitur, nisi probe-
tur, l.in bello, §.facta, ff.de capt.& licèt fuis-
set Iudici oppositum, isq. accusatus fuis-
71 set, nec istud nocet, dum inquisitio aliquē
reum non reddit, sed sententia; cum multa
improperentur, quæ postea delentur, sing.
text.in l.furti, ff.de his, qui not.infam.ibi, pē-
dente iudicio nondum inter reos habetur: non
enim qui accusatur, sed qui conuincitur
reus est, cap.nonne 8.q.4. imò licèt quis ip-
72 so iure legem incidat, eiusq. pœnam me-
reatur, adhuc sententia requiritur, non
condemnatoria, cum iam ipso iure per le-
gem offensam sit condemnatus, sed decla-
ratoria, & maximè vt alijs noceat, cap.cū
secundum, de hæret.in 6.Tiraqu.de reuoc.do-
nat.vers.ipso iure, Gram.dec.15.num.8. Ca-
pyc.decis.112.& 121.Peguer.decis.90.adeo
vt licèt reus ex quasi maleficio, ex quo in
73 pœnam delinquendo incidit obligetur,
nisi tamèn prolata fuerit sententia, actio
Fisco non quæritur, nec hypotheca na-
scitur nisi a die contractæ obligationis
per condemnationem, l.aufertur, §.Fiscus,
ff.de iure Fisci, Bart.in l.vnic. C.de pœn.fisc.
lib.10.Peregr.de priuil.Fisci, lib.5. tit.de pu-
blic.bon.num.182. Hinc est, vt antè condē-
74 nationem lucris, & hæreditatibus, quæ
sibi obuenerunt, etiam renūciare possunt,
licèt Fisco damnum obueniat, & in fraudē
fieret: quia Fisco non est nata actio, nisi sit
sequuta sententia, l.cum quidam, ff.de iure
Fisci, vbi DD.& in l.in fraudem, eod.tit.Boss.
tit.de public.bon.num.29.Menoch.cons.91.&
75 consequntiuè nota, pœnas, & bonorum
condemnationes esse iurisdictionis fructus
Bald.in l.fin.ff.solut.matr.Rom.cons.70. Mo-
lin.de primog. libr.1. cap.25. & valdè fuit
dubitatum, an mortuo vsufructuario, vel
marito Barone, qui contrauentionum in-
formationes cępit, & reos carcerauit,
emolumenta tunc non finita causa per sē-
tentiam, proprietario, vel vxori debean-
tur; & sic an delicti, vel sentētię tempus at-
tendatur, variæ fuerunt opiniones, vt vi-
dere est apud Franch.decis.76.num.12.de
Ponte de laud.q.38.num.30.Mantic.de tacit.
lib.4.tit.18.num.12.Cabal.cas.267. Mastrill.
decis.12.& quod vsufructuarius non faciat
fructus suos etiam maturos, nisi percepe-
rit, & eo mortuo illi ad proprietarium
spectent, est text. in §.is verò, Inst.de rer.di-
uis.l.si vsufructuarius, ff. quib.mod.vsufruct.
76 Addo in foro conscientiæ, legem offen-
dentem, & in pœnam pecuniariam inci-
dentem soluere non teneri, nisi inquisitio,
& condemnatio præcesserit, sibiq. omni-
modo se defendere licere, vt pœnam eua-
dat, glos.& DD.in cap.fraternitatis, ver.cum
augumento 12.q.2. Çeuall.comm.opin.6.87.
Gabr.Rom.tit.de prob.conclus.8. sic in pro-
77 digo curatore indigente: nam antequàm
pro tali declaretur, licèt patentes prodi-
galitatis actus exerceat, cum ipso tamèn
rectè contrahitur, donec per sententiam
ei non fuerit interdictum, DD.in l.is, qui
bonis, ff.de verb.oblig. prout fuit iudicatū
in causa Principis Bisiniani pro D.Hosti-
lio Vrsino. Sic etiam licèt quis ipso iure
feudo priuetur, declaratoria sententia re-
quiritur, culpa commissa, cap.1.de feud.sin.
culp.non amitt. Quod procedit etiam in
contractibus resolutiuis, quibus si ex pa-
78 cto adiecto in casu contrauentionis ap-
posita sit resolutionis contractus pœna,
per verba directa, quæ ipso iure resoluunt,
& negotium ad prima principia abstracti-
ua extrahunt, & contractus ipso iure re-
soluitur, adhuc tamèn sententia declara-
toria ad auocandum possessionem requi-
ritur, Couar.var.resol.lib.3.cap.7.Ann.con-
sil.39.& 81.de Pont.cons.5.num.32.Afflic.
79 decis.97. & sic datur moræ purgatio in
resolutiuis, idem Afflict.decis.173. Viu.de-
cis.531.

Finalitèr Pragm.sequitur in hęc verba:
Et si contrafecerint Capitanei, taliter electi nullam habeant iurisdictionem, sed taliter cōcedens officia pœnam vnciarum centum incurrat; & qui dedit pecuniam amittat, cuius pecuniæ dimidia pars Hospitali Incurabilium, & alia dimidia Regiæ Curiæ applicetur. Ex
80 quibus notandum duxi hic, magis errare
vendentem, quàm emētem; quia plus pu-
nitur vendens, quàm emēs, quod patet hic
ex pœnæ impositione, quæ delicto com-
mensuratur, l.sancimus, C.de pœn. vendens
enim vnciarum centum pœna plectitur;
emens verò officium, & pecuniam, quam
dederat amittit, vndè mitiùs punitur: &
81 hoc videtur contra regulam, quia em-
ptor, & venditor sunt correlatiui, l.1.C.de
cupress.lib.10.ideo par pœna vtriq. est im-
ponenda, alias excederetur correlationis
materia, adeo vt inflicta pœna vni, intel-
ligatur & alteri, DD.in d.l.1.Bart.in l.nemo

C. de sacros. Eccles. & in l. si conuenerit, ff. de pact. Abb. in proem. ver. Gregorius, quod etiã in correctorijs, quæ strictissimè interpretari debent, locum habet, *l. præcipimus, C. de appellat.* & correctio super vno ex cor-
82 relatiuis disposita ad aliud extenditur, *Bart. in l. fin. C. de ind. uid. toll.* vndè pœna diuersimodè hic imposita dictam communem regulam, *Quod pœna æqualis esse debeat*, euertere videtur, imò hic nullã emẽti esse impositam pœnam dici potest: nam
83 si officium, & pecuniam huiusmodi Officialis amittat, hoc fit, quia ius resistit, & pecunia ob turpem causam data repeti nõ potest, *l. 3. ff. de condit. ob turp. caus.* vbi datum Iudici pro iusta sententia, turpitèr datum dicitur, & prout datum meretrici nõ repetitur, quia denegatur actio ad agendum ob turpem causam, *l. mercalem, C. eod. l. iuris gentium, §. maleficium, ff. de pact.* non dico rectè retinere accipientem; nam contra legem accipiens, acceptum amittit, & Fisco applicatur ex *l. Lucius, de iure Fisci, Vin. decis.* 482. & latè *Couar. in Regul. peccatum, 2. relect. par. 2.* vbi habetur, quãdo turpitèr datum repeti, vel non repeti possit. Ex quibus constat satis maiorem pœnam esse vendentis, quàm ementis. Sed in correlatiuorũ materiã notes; licèt enim sit posita Regula, *Quod vna sit natura, vnaque sit comprehensio*, non tamen in ipsis ex-
84 tensio fiet: satis enim comprehensio ab extensione differt, iuxta *glos. notab. in cap. 1, vers. itã de tempor. ord. in 6. l. his solis, C. de reuoc. don.* ibi, *Tacitè cautum putamus, Frec. 2. lib. 1. author. q. 1.* assensus enim ad ea, quæ de iure comprehenduntur, non autẽ ad ea, quæ extenduntur porrigitur, & sic licèt vna sit essentia, & correlatiuorum comprehensio, *Gabr. Rom. concl. 3. de legib.*
85 aliquando tamen, & maximè in pœnalibus, vbi non est eadem punitionis ratio, non procedit correlationis regula, videlicèt quod dispositum in vno necessariò sit alteri tribuendum, *glos. in vers. euacuatorũ, l. properandum, §. 1. C. de iudic.* vbi pœna actori imposita ad reum non trahitur, licèt actor, & reus sint correlatiui, cum eadem iuris ratio non insit, sic *Bart. in l. multum, ff. de verb. oblig.* vbi prohibitus in alterius territorio emere, poterit tamẽ vẽdere, quia ratio banni est diuersa in emente, quàm in vendente, vndè correlationi non statur, *DD. in d. l. 1. de expreß.* & in terminis quasi nostris non est dubium, cum dans, & recipiens sint correlatiui, *glos. in l. 1. C. nè fideiuß. dot. vers. item siexti.* Tamen
86 si quis dederit ad vsuras, vsurarum pœna punietur; is verò, qui recipit, non erit in pœna, quia eadem ratio non inest; nam dans errat; recipiens non ex voluntate soluit vsuram, cum nemo suum iactare præsumatur, *l. cum de indebito, ff. de probat.* nec donare, *l. Proculus, ff. de donat.* sed hoc ex necessitate facit, vndè is non punitur, sed dans ad vsuras, *Guid. Pap. dec. 581. Vin. decis. 373.* & sic vbi non adest eadem ratio, sed maior, vel minor, cessat correlationis regula, sic etiam *Frec. de subfeud. 1. author. 2. lib. 1. q. num. 23. Ann. in repet. Cõst. Diuæ Memoriæ, num. 225.* vbi discutiendo, an *Const. Diuæ Memoriæ*, quæ feudi reuocationem sine assensu factam alienanti im-
87 punè permittit, etiam ad ementem extẽdatur? negatiuè concludit, cum in emptore eadem ratio non vigeat, licèt contrarium sit vsu receptum, & continuè practicetur, emptori v3. etiam dari ius reuocãdi vigore *Const. Diuæ Memoriæ* alienationem feudi factam absq. assensu, dum *Const.* de contrahentibus loquitur, *Io. Thom. de Marin. de gen. & qualit. feud. tit. de feud. ex pact. §. constitutio, num. 13. Franch. dec. 540. num. 1.* Adde in facto, reuocasse Marchionem Cusani venditionem Terræ Sorbi D. Flaminio Vrsino factam ex defectu assensus non expediti infra biennium in forma Cancellariæ, ex cuius termini lapsu assensus inefficax remansit; & in discussione illius causæ, quam pro D. Flaminio tuebar, fuit excitatum, legitimam non esse prætensionem dicti Marchionis restitutionem prętij exoluti pro causa emptionis dictæ Terræ, vna cum vsuris, petentis, & feudi fructus offerentis (qui longè minores erant prętio vsurarum) iuxtã *text. in l. si prædium C. de præd. minor.* dicebam, annullato contractu, prętium cum interesse
88 restituendum, & rem cum fructibus, vt notauimus supra *Pragm. 1. ex num.* . . , sed in casu nostro non venditor, sed emptor ad contractus reuocationem venit, contra regulam, & contractus naturam, cum hoc ius venditori daretur, & licèt sic sit extensum, vt etiam emptori competat, magis tamẽn strictè cum eo agi debet, & sat erit prętium ei restitui, & cum fructus fecisse suos; aliud enim cum venditore rescindente, aliud cum emptore disponitur, vt innuit *Franch. dec. 495. nu. 5. Couar. var. resol. cap. 9. num. 2.* nam vbi contrahẽ-
89 tis, & reuocantis versatur calliditas, licèt hoc iure fiat, nihilominus circa vsurarum restitutionem mitiùs agitur, ad quod adduco *text. notab. in l. 4. §. idem quæritur, ver. idem quæritur, vers. ait enim, ff. de dol. mal. except.* ibi: *Iniquum esse communem malitiã petitori quidem premio esse; ei verò cum quo agatur pena esse, cum longè æquius sit ex eo, quod per fidem gestum est, actorem nihil consequi*; & fuerunt adductæ sententiæ Sacri Consilij, quod multotiès sic iudicauerat, & conferunt notata per *Surd. dec. 46. & de Ponte de potest. Proreg. tit. de assens. exped. §. 2.*

4.2.& sic continuò practicatur,& in Sacro
Consilio deciditur, & practicatur. Patet
igitur quantum hic officia vendens ma-
gis,quàm emens erret,cum diuersa,& ma-
ior imponatur pœna; emens enim omni
via sibi dignitatem, honorem, & lucra
90 quærere appetit, quod naturale mortaliū
desiderium est,*Crauet.cons.7.Specul.tit.de*
*crim.in mod.excep.propon.*ad Baronem ve-
rò spectat ius eligendi Officiales iustos, &
91 rectos,non autèm per pecuniam eos crea-
re. Errat enim eligens plusquam electus,
cum mala electio sit in culpa, *l.fin.ff.pro*
soc.

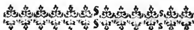
Dum Prag. nostra dictet medietatem
impositam vendenti officium vnciarum
auri centum, & pecuniæ empti officij ap-
plicari Hospitali Incurabilium. Quæri-
tur, an Hospitalis Administratoribus hāc
petendi pecuniam,& hanc officiorum ve-
nalitatem detegendi ius acquiratur? Dico
ius tertio quæri, quando a lege indicitur
pœna, vt hic, & in *l.multarum*, C.*de mod.*
92 *mulct.* & pro ea legis conditio competit,
glos.in l.1. verb.contractus, ff.de iure Fisci,
Vrsill.dec.135.num.6. & pro suo interesse
licitum erit actionem proponere; nam
etiā in stipulationib⁹ hoc procedit,vbi per
alterū actio quæritur, quia sua interest,*Ias.*
*in l.stipulatio ista,§.alteri,ff.de verb.sign.*sed
93 quid erit in pactis, vel stipulationibus
inter contrahentes,in quibus pœna Sacro
Hospitali, vel pio loco, data per aliquem
contrauentione applicanda adijci solet,
an dictum Hospitale, vel locus pius,data
seu commissa pœna agere possit? & vide-
batur dicendum,quod sic:nam licèt ex sti-
pulatione facta per alterum actio non
quæratur, vulg. §.*alteri,Inst.de inut.stipul.*
l.stipulatio ista,§.alteri,ff.de verb.oblig. ta-
mèn pro dote valet stipulatio ista, *l.alteri*
facta,l.Caius,& ibi DD. ff.solut.matr. & in
l.pactum,C.de pact.conuent. Nouell.tract.de
94 *dote,par.6.priuil.22.*& dos, & pia causa
parificantur,*Euerard.loco Topic.60.* vndè
actio loco pio quæri videtur; donatio
enim illi facta censetur amore Dei, qui
semper est præsens,sic *Bald.& Castr.in l.il-*
lud,C.de sacros.Eccles. ex glos.in cap.quoties
95 *cordis 1.q.7. Ias.in d.l.stipulatio ista,§.alte-*
ri,num.6. Couar.var.resol.cap.14. num.14.
Tiraquell. de priuil. piæ caus, priuileg.114.
*Thes.decis.70.num.10.*licèt hic duo vltimi
cogitandum reliquere. Contrarium verò
colligitur ex *glos.in d.l.illud,verb.alia cau-*
96 *sa,*& de communi testatur *Gabr.Rom.* qui
alios coaceruat *conclus.1.num.72. de verb.*
*oblig.*nempè nullam quæri pio loco actio-
nem, nisi Notario pro eo stipulante, cui
vti persona publica stipulari permittitur,
l.2.& seq.ff.rem pup.sal.for. vel acceptatio
per Administratores deindè re integra

non data reuocatione fuerit sequuta,pro-
ut idem in donatione, & pœna conuenta
97 in beneficium Fisci tradunt *Bald. in l.ff.de*
iure Fisci, Peregrin.de iure Fisci,lib.4. tit.7.
num.2.Vrsill.dec.3. Boer.dec.284.in fin.Vi-
uius decis.59. Verùm si pœna fuerit appo-
98 sita inter contrahentes pro fœdere pacis
conseruando substinetur, vt notat *Couar.*
loco cit.in fin. & ibid.num.8.vers. primum
aduertit, quod quando adiectio facta est in
vtilitatem contrahentis, prout in hoc ca-
su consideratur alia specifica stipulatio
non requiritur. Aduertas etiam pœnas
conuentionales extraiudiciales,etiam in
99 foro conscientiæ legitimè deberi, & exi-
gi posse, cum dependeant ex conuentione
inter partes, qui moderatores, & arbitri
sunt eorum bonorum. Attamèn ex æqui-
tate, quæ semper præualere debet, & ma-
ximè in nostris Tribunalibus; hæ pœnæ
non exiguntur vltra quod intersit,*DD.in*
cap fraternitatis 12.q.2.glos.ord.in §.alteri,
Instit.de inut.stipul.Rom.conclus.34. tit.de
malefic.Molin.de iustit.& iur.disp.97.Vasqu.
controuers.cap.28.num.16.Gutier.de iuram.
cap.36.Gram.cons.ciuil.68..Afflict.dec.135.
& ampliatur etiam si illius pœnæ pars
Fisco applicari esset conuentum, *Thes.de-*
cis.98.& idem in pœnis iudicialibus, quā-
do Iudicis cessat contemptus, *Farin.conf.*
228.à num.72.Gram.vbi supra. Et maximè
100 supradicta procedunt, si pœnæ sint ap-
positæ dationi quantitatis, veluti si cen-
tum non solueris,viginti pœnæ nomine
dabis; nam tunc ad palliandam vsuram
talis pœna imposita censetur, *l. cum alle-*
gas, C.de vsur.Molin. d.disp.97. Immodera-
ta inquam pœna reducenda est ad arbi-
trium Iudicis; vt latè per *Rebuff.in l.vnic.*
C.de sent. quæ pro eo, quod interest profer.
Menoch.de arbit.cas.260. habenda tamèn
101 est aliqua consideratio interesse volun-
tatis, quod omne interesse facultatis quā-
doq.excedere potest, *l.fin.ff.de vsu. & hab.*
102 Pœnæ autèm de Notariorum stylo in
contractibus adiectæ non exequuntur, tū
quia non sunt solitæ exigi, tum etiam,
quia sunt de eorum stylo.

Sed an hæ pœnæ vnciarum centum, &
pecuniæ amissionis Hospitali pro medie-
tate debeantur,cum Pragm. videatur sim-
pliciter loqui, dum dicit: *Et taliter conce-*
dens pœnam vnciarum centum incurrat, &
qui dedit pecuniam amittat, cuius pecuniæ
dimidia pars Hospitali Incurabilium, & alia
dimidia Regiæ Curiæ applicetur. vltima ge-
103 neralis clausula ad omnia referri vide-
tur,*l.doli clausula,ff.de verb.obligat. l.talis*
*scriptura,ff.de legat.1.*Contrarium tamèn
puto;nam relatio fit ibi ad pecuniā amis-
sam,non autèm ad primam pœnam vncia-
rum centum supra positam, ideoq. cum

sint separata, & expressa nomina sub lege, dum expressè ad vnum fit relatio, ad id porrigitur, non ad aliud; nam si lex alias voluisset, dixisset, *l. vnic. § fin autem, C. de col. l. si vnus, § fin. de pact.* eo magis hoc sua-
104 detur ex relatiuo ibi posito, *cuius pecuniæ*; relatiuum enim *quis*, ad præcedentem qualitatem refertur, *DD. in l. Stichus, qui meus erit, ff. de legat.* 1. hoc enim relatiuum qualitatem, quantitatem, & quidditatem refert præcedentem, non autem substantiam totalem, sed taxatiuè interpretatur, *Bart. in l. à filio, §. testator, ff. de adim. leg.* item
105 genitiuus precedentem qualitatem perfectam demonstrat, & aliò non extenditur, *l. 1 ff. de oper. nou. nunc. vbi DD.* cum casus tamèn occurrat, relinquo melius cogitandum.

Postremò an pœna priuationis officij contra ementem ciuilis, vel criminalis dicatur; hoc enim conducit, nam si ciuilis per Procuratorem causa tractari potest, iuxta notata in *l. pen. §. ad crimen, ff. de pub. iud.* Quoad pœnam venditoris Fisco applicandam non est dubium esse criminalem,
106 nam quotiescumq. pœna ex delicto Fisco, & non parti applicatur, causa criminalis est, dum pertinet ad publicam vindictam, & vtilitatem, *glos. & Bart in l. 3. ff. de sepulc. viol. idem Bart. in l. agraria, ff. de term. mot. Clar. q. 1. num. 6. Peregr. de iur. Fisci, tit. de pœn. & mulct. Ripol. de regal. c. 34. ex num. 20.* Sed si agatur ad priuationem officij tantum, causa videtur esse ciuilis, ex *decis. Franch. 457.* Communis tamèn est in contrarium, causam esse criminalem,
107 dum priuatio dependet ex delicto, & ex venditione officij vacantis pecunia applicatur Fisco, vt concludunt *Marant. tit. An sit Iud. ciu. vel crim. num. 32. vers. præterea*, & latiùs *Rouit. cons. 85. lib. 1.* & si in causa relata per *Franch.* fuerit processum ciuilitèr, euenit ex arbitrio Iudicis, per *cap. per suas, §. talis, ext. simon.* vbi habetur, de priuatione officij posse agi ciuilitèr, & criminalitèr, & proindè dixit *loco cit. Franch. num. 9.* hic modus seruatus fuit per suum prædecessorem; nam alias sufficeret citatio ad audiendam sententiam, iuxta *glos. & Io. de Plat. in l. si apparitor, C. de coar. lib. 12.* & infra *Pragm. seq. num. 84.* verùm quàuis causa sit criminalis, quia tamè pœna pecuniaria respicit, & sic infra relega-
108 tionè Procuratori audientia non denegatur, *glos. in Const. vsurar. vers. deferendi*, vbi *Afflict.* fundat pro accusato de vsurariæ prauitatis crimine Procuratorem cōparere posse, dum eius pœna sit bonorum publicatio, sequuntur *Vin. dec. 252. Arnon. singul. 41. Surd. dec. 89. num. 19.* Quæ practica locum sibi vendicare posset, si citatio præcessisset ad dicendum causam quare pœna exigi non debeat, non autèm ad informandum, vt pro delicto compareret, *Reg. Sanfelic. dec. 237.* Vltimò aduerte, aliā subsequi *Pragmat. fin. sub hoc tit.* vbi alia pœna Baroni, alia autèm officia ementi imponitur.

SVMMARIVM.

1 *Geminatio verborum magnos producit effectus.*
2 *Officiales annales esse de Iure Ciuili, & Regni constitutum fuit.*
3 *Familiaritas cum Officiali contemptum parit.*
4 *Anni tempus est longa mora, & iusta omnibus rebus peragendis meta.*
5 *Tempus indefinitè positum circumscribitur anno.*
6 *Anno multa de iure præscribuntur, & aliqui casus referuntur.*
7 *Socius singulis annis damna consocio denunciare, & suæ administrationis computa reddere debet, aliàs non esset audiendus.*
8 *Facultas nominandi anno durat.*
9 *Officij qualitas adeò est annalis, vt maior, vel minor esse non valeat, indè ad beneplacitum constitui non potest.*
10 *Officialis sine licentia officium relinquens, quam pœnam incurrat?*
11 *Officium an inuitus quis explere teneatur, & an ei renunciare possit?*
12 *Rex an Regnum resignare valeat?*
13 *Renunciatione officij facta, an quis administrandi facultate censeatur priuatus, vel Superioris receptio sit expectanda?*
14 *Baro officij renunciationem Vniuersitate reluctante, acceptare non poterit.*
15 *Locumtenētis officium quindecim dies absq. causa excedere non debet, & ex causa ordinarij absentiæ, & similium constitui potest cum n. seq.*
17 *Anni principium in officijs an tempus præfistutum habeat?*
18 *Officiales Vniuersitatum tempore solito sunt eligendi.*
19 *Annus Officialis an à die datæ, vel à tempore ingressus incipiat?*
20 *Tempus conuentum ab actus perfectione, non autem à promissione incipit.*
21 *Tempus data in gratiosis attenditur.*
22 *Tempus conuentum, vel à Iudice in compromisso assignatum, an à die decreti, vel à die, quo Arbitri illud acceptabunt, currat?*
23 *Annus ex quibus diebus constet, & an actus dies includatur.*
24 *Dies termini an in termino computatur?*

25 *An-*

25 *Annus, si bis sextus fuerit, an dies interei-dat, vel annus naturalis attendatur?*

26 *Dilatione mensis data, qualiter mensis computabitur, si dies triginta, vel unum & triginta, vel viginti octo habeat?*

27 *Annus an semper hanc metam antiquitùs habuerit?*

28 *Annus alius naturalis, vsualis, ceremonialis, alius verò est emergēs, & qualiter curat?*

29 *Annus qualiter in Regno initium habeat?*

30 *Mensis quot dies, & dies quot horas habeat?*

31 *Dies an à media nocte, vel ab Aurora incipiat? Et quid de hora.*

32 *Annus in Iure pro fructuum recollectione diuersimodè ponitur.*

33 *Fructuum dimisio qualiter soluto matrimonio inter hæredes fiat?*

34 *Maritus si vineæ fructus, & similium post desponsationis diem percipiat, & deindè moriatur, qualiter illos suos faciat?*

35 *Fructus suos an statim fructuarius, vel emptor faciat, vel pro rata anni lucretur?*

36 *Fructus qualiter inter feudatarij hæredes diuidi debeant?*

37 *Fructus qualiter inter vsufructuarium, & proprietarium diuidendi sint?*

38 *Fructus ciuiles qualiter attenta anni consideratione sint diuidendi? Et si exacti non fuerint, an quis faciat suos, vti suo tempore maturatos.*

39 *Fructus facit suos fideicommissarius, etiam hæredis tempore maturatos.*

40 *Fructus ciuiles, qui dictim cedunt, si tertiatim ex pacto, vel consuetudine solui soleant, qualiter numeratio sit facienda?*

41 *Legatum alimentorum, quod in anni principio consignari debet, an pro rata ad solnē-tem, si infrà annum moriatur legatarius, reuertere debeat?*

42 *Officialis quare totum salarium ad hæredes transmittat?*

43 *Singul. Ann. 22. conciliatur cum decisione Franch.*

44 *Dispositio principalis attenditur, non quod in consequentiam venit.*

45 *Pœnæ, & contrauentiones an Fisco post inquisitionem, vel litis contestationem, vel post sententiam acquirantur?*

46 *Prouentus sunt in fructu Baronum, & quare in feudi corpore non computentur.*

47 *Fructus an venditi censeantur, vendito feudo, si sint de proximo colligendi.*

48 *Fructus, qui naturales, & qui industriales dicantur?*

49 *Possessor bonæ fidei quos fructus faciat suos?*

50 *Colonus in quo statu fundum relinquere debeat, prout habuit cum noualijs, & meliorationibus, vel prout restitutionis tempore reperitur, & qualiter fructus sint cum Domino diuidendi?*

51 *Beneficiato mortuo, qualiter fructus sint cum successore diuidendi?*

52 *Fideicommissarius an vsuras etiam hæredis tempore maturatas soluere teneatur?*

53 *Legatario an rei legatæ debeantur vsuræ?*

54 *Annus ceptus quando pro completo habeatur?*

55 *Officialis durante anno, nisi pro grauibus delictis conueniri non potest.*

56 *Officialis officio durante accusari poterit, si ob id veniat priuandus.*

57 *Officialium excessus sola Magna Curia cognoscit.*

58 *Actuarij an Officialium appellatione veniant?*

59 *Officiales maiores citari, vel inquiri sine Proregis licentia non possunt.*

60 *Baiuli, Magistri Iurati, Sindici, & Electi an per solam M.C. cognosci debeant?*

61 *Officialis finito officio an à Barone de delicto in officio commisso puniri possit?*

62 *Baro licèt Officialem punire non valeat, poterit tamen in eum inquirere, & suspendere.*

63 *Barones de suorum Officialium delictis an ius cognoscendi habeant ex priuilegio eis concesso de delictis, in quibus sola M.C. cognoscit.*

64 *Prærogatiuæ magnæ Principi concessæ an in singularem successorem, facta venditione, cum illius priuilegijs transeant?*

65 *Priuilegia insignia ex plenaria concessione personalia præsumuntur, & in alium non transeunt.*

66 *Officialium delicta intuitu officij facta M. C. cognoscit.*

67 *Baro an Officialem extra officium delinquē-tem carcerare, & priuare sine Superioris licentia valeat?*

68 *Baiulorum Iudices intuitu officij delinquentes an à Barone, vel Magna Curia sint cognoscendi?*

69 *Seruientes Officialibus intuitu officij delinquentes per M.C. sunt cognoscendi.*

70 *Regia Audientia an de delictis Officialium prout M.C. cognoscant?*

71 *Officiales offendentes intuitu officij per M. Cur. inquiri, & puniri poterunt, quia ritus actiuè, & passiuè fuit interpretatus.*

72 *Offensio quando ex causa officij dicatur?*

73 *Offendens leuitèr Officialem an ad M. Cur. trahi possit?*

74 *Magna Curia an de offensa Arbitris, Castellanis, & similibus facta cognoscat?*

75 *Officialis Regius in terra Baronis extra causam officij delinquens, an ab eo puniri possit?*

76 *Officialis si ex culpa, vel infirmitate fuerit amouendus per M. Cur. non per Baronem hoc erit cognoscendum.*

77 *Officiali accusato an officij administratio interdici possit?*

78 Of-

78 *Officij suspensio quando fiat, & an à tali decreto appellari possit? sub n.82.*

79 *Inquisitione pendente, potest inquirendo mādari, vt se Iudicis arbitrio absentet.*

80 *Suspensio ante litis contestationem est pētenda, aliàs deneganda.*

81 *Appellatione pendente an Officialis administrare valeat?*

82 *Inquisitus ad nouos honores promoueri non potest.*

83 *Officialis ex delicto in contumaciam etiam ad mortem condemnari potest.*

84 *Sententia contrà absentem contumacem, si pœna pecuniaria, vel priuationis officij fuerit, ferri potest.*

85 *Officio aliquo semel priuatus ad aliud admitti non debet.*

86 *Infamis officia habere non potest, sed limitatur.*

87 *Officialis ad tempus, quo fuerit suspensus, si ab impetitis fuerit absolutus, sit reintegrandus.*

88 *Tempus de momento ad momentum currit, & subrogationem non patitur.*

89 *Cautela pro Barone vt quando rectus Officialis non erit, illum remonere valeat.*

90 *Salarium an Officiali pro tempore, quo fuit suspensus, debeatur.*

91 *Salarium an Officiali infirmo debeatur.*

92 *Salarium an Officiali aliquo tempore ab officio absenti debeatur.*

93 *Baro an pendente ordinarij inquisitione, alium de officio prouidere possit distinguitur n.96.*

94 *Officialis ad tempus an subrogari possit, si ordinarius sit impeditus.*

95 *Subrogatio propriè quæ sit, & eius natura.*

97 *Officialis an officio priuari possit, si tempore statuto non accesserit.*

98 *Mora an, & quando purgari possit, cum quis in tempore non adimpleuerit, & an tempus pro tempore detur.*

99 *Datio officij est contractus innominatus, do vt facias, & ex non adimplemento reuocatio datur.*

100 *Officium concessum, nisi capta possessione, ius non tribuit.*

101 *Officialis primò creatus an secundo, qui cepit possessionem, præferatur.*

102 *Officij possessio quando dicatur capta, & per quos actus.*

103 *Possessio officij valdè confert, nam oppositiones posteà plenario iudicio erunt terminandæ, sed ante immissionem impediunt.*

104 *Officialis refirmatio, vno reluctante antequàm sit refirmatus fieri non potest.*

105 *Officialis si sine licentia se absentauerit, an priuari possit.*

106 *Vendita terra, an successor Officiali à venditore creato stare teneatur.*

107 *L. lex vectigali, ff. de pig. notatur, quando scilicet resoluto iure datoris, resoluatur ius acceptoris.*

108 *Iurisdictio feudi an, & quando ob delicta, vel feudatarij debita sequestrari possit.*

109 *Officialis, locata terra, remoueri non potest.*

110 *Fructus immaturè, & dolosè accipiens suos non facit.*

111 *Fructus rei est Officialem constituere, & ius præsentandi habere.*

112 *Iurisdictio, re non integra, non expirat, & Officialis infrà annum, etiam si moriatur concedens, remoueri non potest.*

113 *Successor colono stare tenetur, si rem locatā esse sciat.*

114 *Colonus pro anno inchoato à nouo successore expelli non potest.*

115 *Officialis an remoueri possit ob concedentis mortem?*

116 *Officialis infirmitas an sit iusta causa priuationis officij, & an salarium debeatur?*

117 *Salarium quando officiali debetur, an etiā fructus, quos ille lucrari potuisset, petere valeat? cum n. seq.*

119 *Clerici ad officia secularia non sunt promouendi.*

120 *Clericus an feudum, vel officium ob clericatum statim amittat?*

121 *Exterus à Regno, vel Foro priuilegiatus, an officialis esse possit?*

122 *Regnicola quis propriè dici poterit?*

123 *Hispani in Regno exteri non existimantur.*

124 *Princeps an ad nutum ab eo constitutum officialem reuocare valeat?*

125 *Refirmatio officialis singulos vt singulos respicit, & proindè omnium consensum requirit.*

126 *Officialium refirmationi Baro confirmandi ius habens, ante confirmationem contradicere potest.*

127 *Sindicatus tempus an sit augendum, si officialis vltrà annum in officio steterit.*

128 *Refirmatio officij sine causa fieri non poterit. Et quid si Baro de alio Officiali non prouideat n.129.*

130 *Refirmari an possint Vniuersitatum Officiales?*

131 *Refirmatione semel facta, alia fieri non poterit.*

132 *Refirmatio cum Principis assensu fieri poterit, & n.144.*

133 *Continuare officium in eadem terra etiam in diuersis non licet.*

134 *Officium maius in eodem loco an exercere liceat?*

135 *Actuarij dato prius sindicatu officium continuare possunt.*

136 *Officialis anno vacare debet, vt ad idem officium rediro valeat.*

137 *Officiales Vniuersitatum quinquennio vacare debent, vt ad idem officium promoueri possint.*

138 *Mu-*

138 *Munera continuari poßunt, & qui fuit Sindicus, in sequenti anno Ærarius creari valet, cum simus in diuersis,*

139 *Frater si in vno fuerit officio, an sequenti anno alter ibidem eligi possit?*

140 *Officialis, nisi venerit successor, & possessionem acceperit, discedere non valet.*

141 *Officialium annalium appellatione, an Actuarij, & alij assessores, Baiuli, & similes veniant?*

142 *Iurisdictionem habentes in dominium an eam exercere possint, vel eis, prout Baronibus sit vetitum?*

143 *Iudices secundarum causarum vtrum annales, vel biennales esse debeant?*

144 *Auditores Prouinciales ex consuetudine sunt biennales, & sine nota anteà amoueri non possunt.*

145 *Extensio in correctorijs non datur.*

146 *Prouincia dicitur Metropolis, quæ ad minus sub se decem terras habere debet.*

147 *Audientijs omnes Magnæ Curiæ Vicariæ prærogatiuæ communicatæ sunt.*

148 *Argumentum de persona ad personam non valet.*

149 *Baro perpetuus dicitur vassallorum Iudex.*

150 *Parte non opponente, multa transeunt, & non quod fit, sed quod fieri debet, est attẽdendum.*

151 *Regimina sunt duo, vnum ad Principem, & suos; aliud verò ad Vniuersitatem spectat.*

152 *Officia sine iurisdictione temporis stabilitatem non habent, & ad nutum reuocari possunt.*

153 *Vicarij Episcoporum sunt ordinarij, sed temporis stabilitatem non habent.*

154 *Vicarij Episcoporum an sindicatui stare teneantur?*

155 *Officiales perpetui visitantur, non sindicantur.*

156 *Visitatio Officialium regulariter fit singulis quindecim annis.*

157 *Officiales perpetui an ob delictum suspendi, vel à Prorege priuari, etiam durantè officio pro debitis, & alijs causis cõueniri, & carcerari possint?*

158 *Qualitates, quas officialis, qui perpetuo preponitur officio, habere debeat?*

159 *Baronis onus debet esse, vt sui Officiales sindicatui pareant.*

160 *Sindicandi iurisdictio Vniuersitatis est, non Baronis.*

161 *Officialium creatio ad Barones spectat, ad subditos autem, & regimen acceptatio;*

162 *Ciuis quilibet officialium receptioni contradicere potest.*

163 *Officialis alterius officij liberatorium non habens respui potest.*

164 *Officialis nisi secundùm capitula inter Baronem, & Vniuersitatem inita fuerit electio, refutari poterit.*

165 *Officiali orto, vel oriundo an possessio legitimè denegetur?*

166 *Prorex, vel Præses in Prouincia vbi feuda tenent, esse non potest.*

167 *Officialis in propria patria, Neapolis vz. & Romæ creari poterit.*

168 *Baro an in sua Terra Officialem sibi coniunctum eligere valeat?*

169 *Infames ad officia quando admitti, & respui possint.*

170 *Infamis, nisi sequuta sit criminis sententia non efficitur. Et quid si fuerit quis de eo delicto compositus? n. seq.*

172 *Officiales, qui legitimè refutari poßunt, enunciantur*

173 *Officiali cautionem non præstanti an possessio denegetur?*

174 *Appellatur ab Officialibus Vniuersitatis ad Superiores, non ad Barones.*

175 *Officialis in ea terra, vbi maiore anni parte administrauit, sindicatui parere debet.*

176 *Officiales, qui de iure sunt sindicandi?*

177 *Officialis sindicari non solitus, an ad sindicandum cogi possit?*

178 *Actuarij sindicari non soliti num hac vti valeant exceptione?*

179 *Barones Officialium sindicatui se intromittere non debent.*

180 *Sindicatus vtrum sit de iure diuino?*

181 *Sindicatum an Prorex ex dispensatione coarctare valeat?*

182 *Officialis vilesceret, si continuò sindicari permitteretur.*

183 *Officialis officium cum authoritate administrare debet.*

184 *Ciuitas quæ dicatur, & quæ Terra?*

185 *Princeps Terram priuilegio Ciuitatis licèt Episcopum non habentem decorare valet.*

186 *Verba enunciatiua Principis quando disponant?*

187 *Terra in Iure varijs capitur modis.*

PRAGM.

PRAGM. V.

Volumus etiam, vt Barones prouideant, quod eorum Officiales sint annales, & finito officio debeant stare, & parere sindicatui faciendo per Sindicum eiusdem Ciuitatis, & Terræ, in quibus officia exercuerint, iuxta formam Reg. Prag.

1 Sta *Prag.* quod prius Iure ciuili constitutum erat, statuit Officiales esse annales, vndè excitatur hoc modo eius obseruantia, licètq. idem repetere reputetur absurdum, vt dixi 1. *Pragm. in princ.* procedit tamen id in homine, non in lege, quæ si pluries idem repetat, saltem inuiolabilem intentionem sancitum seruandi demonstrat, & obseruantiam excitat, *Alex. & alij in l. Balista, ff. de Trebell.* de iure enim cautum erat in *l. 1. C. vt omn. Iudic. & in l. neminem, C. de suscept. lib.* 10. nè Officiales cōstituerentur nisi per annum, & vlterius ambientes punirentur, *tit. ff. & C. ad l. Iul. de ambit.* ac idem confirmatum erat in Regno per *Constit. Occupatis, per Cap. Reg. Electionem, cap. scire volumus, & Pragm. 1. §. 1. de offic. Iudic.* omnibus in vnum conso-
2 nantibus, vt tempus Officialium anno prescribatur, & ex historijs ita antiquissimo Iure ita etiam statutum fuisse comperimus, vt notat *Marc. Anton. Surg. de Neap. Illustr. fol. 152. num. 16.* rationem adducit *Andr. in d. Const. Occupatis*, hoc fuisse ordinatum, vt subditis satisfiat, si quid damni, & iniuriæ ijs ab Officiale illatum fuerit; nam si vltra tempus esset, daretur in longum emendatio, & *Luc. de Penn. in l. 1. C. de domest. lib.* 10. dicit, hoc etiam fieri, ne ni-
3 mia familiaritas postea cum subditis caussetur, quæ multa parit inconuenientia. Aliam addo rationem satis congruam, annum tempus aptum, & sufficiens omnibus rebus agendis esse, & legislatores appellationem competentis temporis de anno interpretari solent, *text.* est singularis in *l. fortissimi, C. de erog. mil. ann. libr.* 12. ita vt *Bald. in l. vsura, per glos. ibi C. de vsur.*
4 dicat, tempus absolutè positum intelligi de anno, & id non dubiè ostendit prouerbialis hyperbole: nam cum moram longā significare volumus, anno id experimur,
5 *Terent. En nostin mores mulierum, dum poliuntur, dum comuntur, annus est.* & sacræ literæ annum pro tempore ponunt, vt est notum, *Hieron. 23. Annus visitationis.* & in
6 Iure multa anno sunt circumscripta, vt de tempore ad renouandam inuestituram, quod est annale, *cap. 1. quo temp. mil. inuest. pet.* sic facultas reuocandi feudi alienationem a vasallo factam, *cap. 1. §. porro, qualit. olim feud. alien.* annus ad adeundam hæreditatem, & ad deliberandum conceditur, *l. cum antiquioribus,* C. *de iur. deliber.* annus
7 etiam datur ad professionem in Monasterio emittendam, *Auth. ingressi, C. de sacros. Eccles.* rationē reddere tenetur socius omni anno, si quid damni successerit, aliàs postea audiri non debet, quod pro singulare tradunt *Cappel. Tholos. decis. 447. Mascard. conclus. 272.* mater infra annum tutorem filio petere tenetur, alias hæreditate priuatur, *l. omnem, C. ad Tertill.* Sic emptione
8 facta pro persona nominanda intra annū sequi debere nominationem, decisum refert *Surd. decis. 226. & 325.* & longum esset recitare Iura, quæ multas dispositiones anni circulo præfixerunt, quorum vera ratio assignari non potest, nisi quod annus sit tempus congruum, & iusta mora, sicquè dicendum est in casu nostro, alias etiam rationes adducunt *Reg. Tapp. in cit. Const. Reg. Occupatis,* & nouissimè *Mastrill. lib. 1. c. 23.* quas consultò omitto.

Et hæc annalis qualitas adeò Officialibus est commensurata, vt neq. minoris tēporis spatio esse possit, indè Baro Officialem constituere ad beneplacitum non va-
9 lebit, cum nec infra, nec vltra annum iure ipsum constituere queat, *Boer. decis. 149. Franc. Marc. decis. 19. 2. par.* & licèt Baro, & Officialis consentiant, vt ipse discedat, Vniuersitate tamen renuente, recedere non poterit; nam publicum munus suscepit, quod per annum explere cogitur, dixi supra *Pragm. 3. num. 189.* & infra annum
10 si Officialis officium dereliquerit, grauiter puniri poterit, *Paris de sind. vers. licentia, Carau. rit. 7. Viu. decis. 356.* & dicam infra *num. 140.* Sed est perquirendum, an sit perpetuò verum, post acceptum officium illi renunciari non posse, *text. in l. fin. C. de defens. Ciuit.* dixit non licere, nisi cum Prin-
11 cipis assensu, melius in *l. legatus, ff. de off. Præs.* vbi renunciatione Officialis se iurisdictione non abdicat, prout seruatur etiā in beneficialibus, *cap. mouet, de renunc. & ibi DD. Menoch. de recuper. possess. remed. 1. num. 277. Flam. Paris. de resign. par. 1. lib. 7.* Nec Imperator, & Pontifex se Imperio abdicare poterunt, nisi illud in manibus earum, à quibus habuerūt, renūciauerint, *glos. in d. l. legatus, Castal. in tract. de Imper. q. 103.* neq. sola resignatio officialem exi-
13 mit, nisi fuerit acceptata, & interim semper administrare poterit, non obstante renunciatione, vt probatur ex *d. l. legatus, Abb. in cap. de multa, de prob. Gomes. de resign. q. 29. Tiraquell. de retract. §. 26. glos. 2.* quod non procedit in officijs sine admi-

ni-

nistratione; nam facta renunciatione ius
14 est Superiori quæsitum, & officium vacare dicitur, *Ann.alleg.92. de Pont.dec.28.* sicquè in officialibus etiam Baronum resignatio in eorum manibus facta non sufficit, etsi Princeps assentiat, renuente Vniuersitate; nam si omnes consentirent, non puto aliam licentiam esse requirendam, nisi Baronis concedentis. Nec est admittenda per indirectum fraus, qua Barones in officio locumtenentes creant, cùm illos ad nutum reuocare possint; nam lo-
15 cumtenens non potest constitui, nisi per modicum absentiæ tempus, vel impedi-
16 menti ordinarij Iudicis, vt diximus supra *Prag.3.ex n.217.*

17 Quod anni principium in officio videtur esse à primo Septembris, sic enim dictat *cap. Reg. Electionem* 171. *& cap. Sericeo volumus, Andr.* verò, & *Afflict. in d. Constit. Occupatis*, dixerunt, a kalendis Ianuarij initium habere, prout sic fuit constitutum in Regno per *Pragm.7. §.14. de commiss.* annum v3. solum à Kalendis Ianuarij cõputari, quæ Iura scias potius causa demõstrationis, quàm dispositionis sic dictare, & annum istis exordiri temporibus (vt dicam) non vt officium illis temporibus ingredi sit necesse, & sic veram videmus obseruãtiam, quæ est legum interpres, *l. quod si nolit, §. quod assidua, ff. de ædilit. edict.* nam officiales temporis stabilitatem habere posse erit impossibile, cum ob mortem, & alia impedimenta officia diuersis tempo-
18 ribus vacent. In officialibus verò ab Vniuersitate creandis certum datur anni tempus, quo ipsi creari solent secũdum regionis consuetudinem, qua præstituta die eligi solent, quod tempus non est mutandum, *Pres. de Franch. decis.419.num.3.* & sic
19 annus in officialibus à die ingressus, seu possessionis captæ incipit, *Bart. in l. si cui legetur, ff. de legat.1. Franch. decis.393. Bertaz. fol.209. de clausul.* etiam si literæ commissionales antea expeditæ essent, & officij finis intra annum datæ constitutus fuisset, adhuc subintelligi debet si tempore datæ fuerit officialis officium ingressus, *text sing. in l. tali, ff. de iur. dot.* vbi promissa dote intra annum, quæritur vtrum annus à die promissionis, vel sequuti ma-
20 trimonij incipiat? & decidit, tempus ab actus perfectione incipere, *Tiraq. de retrac. §.1 glos.10.num.108. Bertaz. vbi supra, Couar. var. resol. lib.3. cap.11.* licèt in gratio-
21 sis datæ tempus attendatur, *Afflict. decis.253. Franch. decis.326.* vel nisi expressè
22 sic fuisset inter partes actum, veluti de compromisso coram arbitris intra certos dies facto, cuius tempus regulariter non currit, nisi acceptato compromisso: sed si expressè cautum fuisset, vt ab hodie currat tempus, erit cõtinuum, *Franch. dec.626* & ante eum *Surd. decis.203. nu.13. Tiraqu. de retract. d.§.1 glos.2.num.41.* vbi an tempus ab actu, vel ab actus præstatione currat? & an actus a venditione, vel traditione incipiat? *ibid. §.36 glos.2.num.4.* & tercen-
23 tum sexagintaquinque dierum, & sex ho-
23 rarum spatio constat annus, iuxta *text. in l. ita vulneratus, §. æstimatione, ff. ad l. Aquil. glos. in l.3. §. minorem, ff. de minor. glos. in l. cum bissextus, ff. de verb. signif.* licèt multi diem in omnibus actibus superaddant, non quod annus sit ex maiore distantia con-
24 trouersus, sed propter illam Regulã, *Dies termini non computatur*, quem latè attingunt *Tiraquel. §.1 glos.10. num.61. de retr. consangu. Ceuall. com. opin.401.* Solet etiam
25 addi alia dies, quando annus est bissextilis singulis quatuor annis, & sic omnibus quatuor annis, vltra ipsum numerum dierum superadduntur vigintiquatuor horæ, & fit dies in mense Februarij, *glos. in l.3. §. minore, ver. bissexto, ff. de minor.* vndè versus

Postremo die celebrantur Festa Matthiæ.
Bissextum sexto Martij tenuere Kalendæ.

glos. in cap. quæsiuit, de verb. signif. l. cum bissextus, ff. eod. tit. Viu. decis.72. & tempus secundum naturalem cursum regulatur, *Franch. decis.471.* vbi discutitur de mense, qui regulariter est triginta dierum, an si ille mensis sit bissextus, vel sit triginta, & vnius diei, vel sit viginti octo, vt in mense
26 Februarij, quomodo sit computatio facienda in materia liquidationis instrumẽti, vbi mensis datur ad incusandam vltimã contumaciam, ne citatio circumducatur, & quando accusari debeat, vide *Tiraq. §.1. glos.10. num.119.* Quis autem huius anni bissexti fuerit author? quare mensis vnus triginta, alius verò triginta & unum dies
27 habeat, & qualiter annus antiquitus diuersimodè cõputabatur, alij singulis quatuor mensibus annum componebant; alij singulis decem mensibus, & aliquando annus pro hebdomada ponebatur, vide relata per *Cepoll. in l. cum bissextus, ff. de verb. signif. Tiraquel. de retract. d.§.1 glos.10. Couar. var. resol. lib.1. cap.12. & lib.4. cap.18.* Quibus locis multæ proponuntur quæstiones ad anni materiam pertinentes, quas breuitati consulentes, prætermisimus, loca designasse contenti; quotuplex
28 verò sit annus, latè declarat *Luc. de Penn. in l. fin. C. de exact. tribut.* est enim vsualis, ceremonialis, naturalis, & emergens, & de emergenti loquitur *Franch. decis.306.* & quomodo tempus de momento ad momẽtum computetur, & eo tempore finiat, quo cœperit? vide *glos. & DD. in l.3. §. minorem, ff. de minor. Tiraquell. de retract. d.§.1. glos.11. num.6.* & in Regno annus vsualis
29 an à Ianuario dicto, ianua anni, uel ab

Aprili, uel à Septembri incipiat? notat ibi
Luc. Notarij à Natiuitate Domini nomi-
nabant annum, alij primo Ianuarij, nunc
verò in Regno à primo Ianuarij compu-
tari debet per *d.Pragm.7.§.14.de commiss.*
attendenda enim est loci consuetudo, *DD.*
in l.diuortio, §.quod in anno, ff.solut.matrim.
Bertaz.de clauſ.1.gloſ.2. mensis verò quot
30 dies habeat triginta, vel triginta vnum,
& qualiter facienda sit computatio, discu-
tit *Menoch.de arbit.caſ.50.*& dies quot ho-
ras habere debeat in cōputatione; & quo-
tuplex sit naturalis, ciuilis, conuentiona-
lis, & artificialis, *Bertaz.de clauſul.gloſ.4.*
clauſ.1. & an à media nocte incipiat more
31 Romano, *l.more Romano, ff.de fer.* vel ab
Aurora, *DD.in cap.consuluit, de offic.deleg.*
Polid.in tract.de nocte, cap.3.Gratian.c.972.
& hora qualiter sit consideranda; vide *Co-*
uar.var.resol.lib.4.c.20.n.14.

Postremò cum materia huius Pragm. sit
multum tenuis, antequàm silentium huic
anni cognitioni imponam, aliqua vtilia,
quæ alibi sic distincta non inuenies, colli-
gere non te pigeat; & remissiuè loquendo,
dico, multoties apud DD. annum non so-
32 lùm pro circulo Solari dierum tercentum
sexagintaquinque poni, vt dixi, verùm etiā
pro biennio, triennio, vel decennio, quod
in fructuum diuisione contingit; namquè
multi sunt rerum fructus, qui non omni
anno, sed biennio, vel triennio percipiun-
tur, vt dicunt de oliuis, sicq. de syluis cæ-
duis, quas omni decennio excidi, & ex eis
fructus percipi videmus, & istud decenniū
pro anno DD. ponunt, ad *text. in l.diuor-*
tio, §.quod in anno, ff.solut.matr. & pro sin-
gulari tradit hoc *Borgn.de vsufr.mul.relict.*
num.245. Rolan.conſ.87.1.libr. & ante eos
Tiraquel.in tract.conuent. §.5.gloſ.5. in fin.
quæ consideratio ad fructuum diuisionem
conducit, sed nō ad omnes, vt aliqui se in-
uoluendo dicunt, & proindè plures hic di-
stinctiones, & differentias vtilitèr, summa-
riè, & remissiuè adnotabo, ad prædictam
inter annuam fructuum diuisionem; & pri-
33 mò de illa, quæ fit inter maritum, & vxo-
ris hæredes; nam hoc casu rei dotalis fru-
ctus pro rata temporis anni à die onerum
matrimonij computandi diuidentur, cum
matrimonij onus sit causa, non autem fru-
ctuum dominium, *l. pro oneribus, C.de iure*
dot. & ità si maritus altera post desponsa-
34 tionem die, vineæ, oliuarum, vel syluæ
fructus capiet, & non post multos dies,
matrimonium soluatur, fructus perceptos
pro rata dierum matrimonij suos faciet,
licèt fuerit dominus, & sic attenditur an-
ni distributio, *Castr.& Alex.in d.l.diuortio,*
ff.solut.matr. Crauet.conſ.268.num.5. Gram.
dec.350. Camp.de dot.q.14.Iacob.Thoming.
decis.3. Non sic in emptore licèt reuoca-
35 bili procedit, nam fructus ante pretij sol-
lutionem perceptos suos ratione dominij
facit, vndè eos pro rata temporis resti-
tuere non tenetur, *l.2.C.de pact.int.emp.&*
vend.Tiraq.pcit.loc.ex n.5.& inferius *n.47.*
36 Secundo fructuum diuisio, & diuersa à
præcedente est in fructibus inter dominū,
& feudatarij hæredes deuoluto feudo, di-
uidendis; nam feudatario ante Kalendas
Martij decedente fructus omnes ad domi-
num, post verò Martij Kalendas ante Au-
gustum ad morientis hæredem pertinet,
vt in *cap.1. §.his consequenter, tit.Hic fini-*
tur lex, quæ dispositio etsi exorbitans sit,
Sac.Consil.formalem *d.text.* distinctionem
obseruat, siuè feudum domino, siuè agna-
to aperiatur, *Franch. decis.19.* quicquid
aliter senserit *Ann. conſ.20.* quem impu-
gnat idem *Franch.decis.572.*
37 Tertia fructuum diuisio est inter hære-
des vsufructuarij, & proprietarium, quæ
etiam est à prima diuersa; attenditur enim
hic dispositio *l.defuncta, ff.de vsufruct.* nam
si fructus sint a solo separati, ad vsufru-
ctuarium pertinent: si verò non sint col-
lecti, licèt de proximo sint recolligendi,
non fructuarij hæredum, sed proprietarij
omnes erunt, licèt eos non sufficere esse
separatos a solo, sed oportere in horreis
esse reconditos quamplurimi sentiant, ex
gloſ. in l. si vsufructuarius messem, ff. quib.
mod.vsufruct.amitt. quæ opinio non est tu-
ta, imò communitèr confutata, cum suffi-
ciat esse separatos, *DD.omnes in l.qui scit,*
§.1.ff.de vsufruct. Tiraquell.de retract.conu.
§.5.gloſ.5.in princ.Franch.decis.254.Borgn.
decis.44.num.23. Sed difficultas est, si fru-
38 ctus sint ciuiles, quorum cesserit, & vene-
rit pensionis, vel censuum dies, si non fue-
rint exacti, cuius erunt? vel si fructuarius
ante tempus anni finiti ex locationis con-
uentione exegerit, *Franch. decis.168.* di-
sting sit inter fructus naturales, & ciuiles;
inclinando, vsufructuarium, postquam ve-
nerit dies, suos facere fructus, licèt non
exactos, fructuum instar à solo separatorū,
non tamèn ad aceruos redactorum, & li-
cèt ibi nihil decidat ita latiùs, vt in *de-*
cis.254. & diffusè per *Peregr. de iure Fisci,*
tit.de vend.fisc.num.34.& in tract. de fidei-
com.art.49.q.3.Barbos.in d.l.diuortio, §.non
solum, num.18.ff.solut.matr. non sic tamèn
39 procedit in fideicommisso; nam mortuo
hærede, vel adueniente die fideicommissi,
in fideicommissarium transeunt fructus
tàm naturales, quàm ciuiles etiam matu-
rati, quorum dies cesserit, & venerit, & hę-
reditatem augent, quod est mirabile, ex
text.in l.postulante, §.sed in huiusmodi, ff. ad
Trebell.Peregr.de fideicomm.art.49.Franch.
dec.13.& quid de fructibus industrialibus,
vide *Castill.de vsufr.q.77.cum seq.*

Re-

Redeundo ad primum, in fructibus vi-
delicèt, qui dietim colliguntur, licèt per
tertias solutio differatur, in his fiet diuisio
40 per dies, & ratam anni, *Franch.dec.79.* nisi
verò debitum de sui natura à principio
anni cederet; tunc enim licèt solutio esset
per tertias gratia debitoris dilata, si tamē
moriatur vsufructuarius, totum annale
debitum ad hæredes transmittet, licèt ter-
tiæ non sint maturatæ, vt in solutione ali-
mentorum, & aliorum annuorum legato-
41 rum, quæ ab anni principio debentur; tūc
enim si sequenti die initi anni moreretur,
totum annale debitum ad hæredes trans-
mitteretur, *l.à vobis, & l.singulos, ff.de ann.
leg.* cessit enim dies in anni principio; ali-
quando enim annus cęptus pro completo
habetur, *l.si ita fuerit, ff.de manum. test. l.1. §.
quibus, ff.de success. edict.* Nec obstat, alimē-
ta morte finiri; sufficit enim pro ijs diem
cessisse, vt decisum refert *Franch.decis.155*
& proindè dicendum est, Officialis salariū,
quia in anni principio debetur, ad hære-
42 des etiam non completo anno transmit-
ti, *l.diem functo, ff.de offic. asses. & l.diem fun-
cto 22. ff.locat. Paris.de sind. vers. salarium,
Capyc.decis.125. Dueñ.regul.63. Viu.comm.
opin.87.* & licèt de consuetudine salarium
tertiatim soluatur, *Afflict.in* Constit. *Cum
circa 12.notab. Caranit.in rit.9.* & videtur
confirmatum per *Prag.1. de sind.Offic.* quæ
vltimam tertiam detineri præcipit, quo-
vsq. fuerit sindicatus Officialis, debetur
nihilominus integrum Officialis defuncti
43 hæredibus salarium; cum prouisio, seu sa-
larium in principio anni de iure sit soluē-
dum, & in hoc non repugnat, *Ann.sing.22.*
loquitur enim quomodo præstari debeant
alimenta legatario in principio anni, vel
mensatim, iuxta adducta per *Bart.in l.pe-
cuniæ, ff.de alim. & cib.leg.* Si verò fundus,
& alia loca pro pecunia in principio an-
ni, vel tertiatim soluenda locata fuerint
aduerte, istos non dici fructus ciuiles, sed
conuentionales, in quibus causa primor-
dialis attenditur, quæ est ex fructibus na-
turalibus, qui semel in anno percipiun-
tur: vndè conuentio soluendi in pecunia
44 rei naturam non mutat, attenditur etiam
quod principaliter inest, non quod in con-
sequentiam venit, *l.si quis nec causam, ff.si
cert.pet.* quam notabilem regulam exor-
nant *Tiraquell.§.30.glos.1 num.4. & 8. Co-
uar. var.resol.cap.15.lib.1. Bart.in l.Vale-
rius, §.Triphonio, ff.de iure Fisci.* Sed quid
erit de iurisdictionum fructibus, vt sunt
prouentus, qui fructus etiam dicuntur,
*Bart.in l.fin.ff.solut.matr. Azo.in sum.C.de
pen.* veluti si sit patratum delictum, vel
commissa pœna, an attendatur iudicium,
vel sententia, vt dicatur fructus maturus.
45 Alij dicunt, esse ius quæsitum per initium
delicti, alij per contestationem, alij verò
per sententiam, *Cagnol.in l.2.C. de pact.int.
empt. & vend. Alex.in d.l.diuortio, §.si fun-
dum, ff.solut.matr. Tiraquell.§.5.glos.5. de
retract.conuent. Paris.de sind. ver.prouentus,
Capyc. decis. 28. num.15.* aliosq. recensuit
Prag.4.n.75.
46 Sed nota, huiusmodi fructus verè non
dici, cum in his industria, & labor Officia-
lis attendantur, & proindè eos in feudali
corpore non connumerari, *Franc.dec.165.
Frec.3.author.in fin.* vel quia, & verius in
iustitiæ ministerium sunt distribuendi, vt
dicam infra *Prag.6.n.19.*
47 Quarta diuisio fructuum est inter em-
ptorem, & venditorem; facta enim vendi-
tione, qui fructus sint emptoris, in hoc ad-
modum variæ fuerunt sententiæ, an fru-
ctus pendentes, vel de proximo recolligē-
48 di sint pars soli? & quid de naturalibus,
quidue de industrialibus, vel ciuilibus, vi-
de quæ longo apparatu discutiunt *Thes.
decis.55.cum seq. Menoch.cas.256. Franch.
decis.79.* & si diffusè cognoscere cupis, qui
verè dicantur fructus naturales, & qui in-
dustriales, vel ciuiles, & an fætus sint in
fructu? vide *Ann.cons.29. Pinell.de rescind.
vend.l.2.3.par.cap.4.num.52. Boer.dec.224.*
& an fouea niuis, *Gizzar.decis.34. Escobar.
de ratiocin. cap.fin. par.2.* quæ traditio ad
multa satis est necessaria, & præcipuè cir-
49 ca bonæ, vel malæ fidei possessorem, iuxtà
notata in *l.ex diuerso, ff.de reiuind.* & quan-
do bonæ fidei possessor faciat fructus suos
& locupletior factus dicatur, latè *Peregr.
de fideicom.ar.49.ex num.109.* Quinta fru-
ctuum diuisio est inter emptorem, & ven-
ditorem retrahentem ex legis, vel conuen-
tionis necessitate, & super hac nihil dicen-
dum relinquunt *Tiraquell.de retract. &
Cagnol.d.l.2. Thes.decis.56. Couar.var.resol.
lib.1.cap.15. Mastrill.decis.148. Ioseph.Lu-
donic.dec.par.79. Cancer.var.par.1.cap.13.
num.6. Escobar.de ratioc. cap.26.* Sesta diui-
sio est inter Dominum, & Colonum, & est
50 alijs difficilior; nam in quo statu territo-
ria Colonus relinquere, & quomodo fru-
ctus pro rata anni percipere habeat, &
qualiter annus in fructibus intelligatur,
qui vltra annum percipiuntur, vti in ter-
ritorijs, quæ fiunt vulgò *maiese*, latissimè
discutit *Vbald. de duob.fratrib. 11.part. &
per Surd.decis.201.num.7. Peregr.loco supra
cit.num.48.* Septima fructuum diuisio est
inter hæredes Beneficiati, vel Prælati, &
51 nouum Beneficiatum, de qua vide *Couar.
var.resol.cap.15. Boer.cons.23. Maur.alle-
gat.45. Arnon.cautel.45. Gigant.in trac.pens.
q.53. Thes.decis.143. Borgon.decis.44.nu.2.
cum seq.* & in Regno quomodo fructus pē-
dentes, vel non exacti ad Cameram spe-
ctent, habetur in *Const. Sixti V.90. Barbos.*

in coll.Bull.verb.fructus. Octaua diuisio est inter fideicommissarium, & hæredem, *l.Herennius,l.1.ff.de vsur.* qui fideicommissarius facit fructus suos etiam maturatos, vt dixi,& an fructus sint illi purificata cōditione restituendi? *Surd.decis.25.* & an fi-
52 deicommissarius vsuras ex defuncti contractu debitas, & longè præmaturatas ab hærede, seu ab hæredis hæredibus debitas soluere teneatur, vide *Franc. decis. 49. Surd.decis.28.& 27.*& latè per *Pereg.ar.49*
Nona diuisio est inter hæredem, & legatarium, de qua *Franch. decis.254. Surd. decis.88. Castill.decis.4.Mastrill.decis.115.* Ex quibus diuisionibus, & locis ibi adnotatis, nè prolixiùs hic contra meum institutum immorer, videre, & discernere poteris, quomodo fructus pro rata, vel pro toto anno diuidi debeant, & quando annus cę-
54 ptus pro completo habeatur, vide *Viu.decis.72. & 280. & comm. opin.175. 2.part. Surd.dec.178.*

Et eo redeundo vndè digressi sumus, Pragm.nostra sanciuit, Officiales esse annales, & iam demonstrauimus quomodo omnino officiorum qualitas sit annalis, ita vt nec augeri, vel per Barones minui possit. Vidimus etiam anni significationem, & eius tempus: modo regula prædicta ex multis limitatur, ex causa enim Officiales minus anno ex delicto, culpa, vel casu, & ex ea causa plus anno exercere possunt.

55 Ex delicto Officialis infra annum remoueri poterit, & licèt durante officio regulariter Officialis molestari non debeat, *l.nec Magistratus,ff.de iniur.* cum sindicatui sit remittendus, *l. pars literarum, vbi omnes,ff.de iud,* hoc tamen non procedit in grauibus delictis, & excessibus: nam durante officio conueniri poterit, iuxta *text.in l.3. C.de offic.Praefect.Prator.Orient. & in l.iubemus, C.ad l.Iul.repet.* vbi ob furta, barattariam, & similia grauia delicta remoueri potest, absq; sindicatus expectatione, *Bartholom.de Capua sing.6. Paris.de sind.ver.adulterium,* vbi ob adulterium, vel stuprum in subditam carceratam commissum statim officio fuit ille priuatus, vltra corporalem pœnam, *Capye.dec.12. de Ponte decis. 25.* & diuersos cumulat casus *Mastrill.lib.6.cap.5.* in quibus officio durante contra Officialem inquiri potest; dicitur inquam priuari quis dum est in habitu, nam eo finito priuatio non datur, *l.decem, ff.de verb. obligat.* & elusoria esset pœna, si sindicatus esset spectandus, *Franc.Marc.decis.207.Paris.vbi supra in ver.durante,* & sic pro omni casu, quo Officialis de iure est officio priuandus, vel propter delictum, vel negligentiam, vel inobedientiam, durante officio conueniri, & remoueri poterit, *Gram.dec.40.num.11. Tap.in Const. Magister Iustitiarius, tit.de off.Magist.Iustit. Farin.q.19.n.42.& infra n.78.*

57 Non autem dico eum esse conueniendum, vel à Barone remouendum, cum de Officialium excessibus intuitu officij cōmissis sola M.Curia ex sui præeminentia cognoscat, vt in *rit.49. & 61.* qui sunt in viridi obseruantia tam contra Officiales Regios, quam Baronales; nam etsi ritus in Officialibus Regijs loqui videantur, communiter tamen etiam in Baronum Officialibus in exercitio suorum officiorum delinquentibus intellecti fuerunt, vt refert *Præs.de Franch.decis.274.num.8.& decis.407.num.2.* quia Baronum Officiales, & Regis dici possunt, immediatè tamen, cum Rex mandare videatur, quando potestas ab eo ordinata mandat, & iudicat, *Andr.in cap.1, sub num.3.hic fin.lex, Carani..in dicto rit.49. num.7.* si enim Officiales Baronales Regij dicantur, meritò de delictis ab eis officij intuitu commissis ipse Rex, & consequentèr M.Curia sua Vicaria cognosce-
58 re debet. Sed hæsitatum fuit, an Actuarij in eodem Ritu includautur? & licèt *Frāch. in d.decis.407.* decisum non referat, *Gizzarell.* tamen *decis.24.* ait pluries, & passim fuisse prouisum, & obseruatum per Sacrum Consilium, Actuariorum tanquam in Ritu comprehensorum, offensionis tam actiuæ, quàm passiuæ intuitu officij factæ cognitionem ad M.Curiam spectare, & sequitur *Tapp. in d.Const.Magister Iustitiarius, ex num.12. Rouit.in rubr. de off.num.4. & decis.72.à num.50. Sesc decis.339.* Verùm in Officialibus Regijs licèt M.Curia cognoscat, non tamen sine Proregis licen-
59 tia ad capiendam informationem, & ad citandum procedit, *Marc Ant.Surg.f.163. Tap.loc.cit. num.10.* An verò cum officij nomen sit generale, comprehendantur Ba-
60 iuli, Magistri Iurati, Sindici, & Electi, quod non declarat *Pragm.47.tit.de off.Magist.Iustit.* licèt aliter sit in eorum Iudicibus, vt infra *num.68.* vndè Auditores, seu Baronum secundarum causarum Iudices, & eos contineri credo, cum iurisdictionis administrationem habeant. Quæ procedunt non solùm si officialis durante officio conueniretur, verùm etiam eo finito;
61 nam de his delictis ab originis, vel loci delicti Barone puniri non poterit: non obstat, quod finito officio officialis non dicatur, vnde forum suum fortiri videtur: nam licèt sit finitum officium, attenditur tamen initium, quo quis deliquit, & sub quo foro tunc erat ab eius Iudice puniretur, quamuis postea eo foro sit priuatus, vel exemptus, vt in simili notabilitèr decidit *Præs.de Franch.decis.417.*& in terminis *Andr.& Afflict.in Constit.Magist.Iustit.* etsi *Mastrill.decis.188.num.25.* de officialib

de-

delictis officij intuitu commissis Baronem
62 cognoscere non posse asserat, circa puni-
tionem est intelligendus, sed informatio-
nem de excessibus, pro quibus officio pri-
uandus est, capere posset; de alijs enim
molestandus non esset, cum sindicatui re-
mitti debeat. Et an Baro etiam officialem
suspendere valeat, cum de tali delicto con-
stiterit, *Farin.q.27.num.5.Cancer.var.resol.*
libr.3.cap.12.num.237. informationis ca-
pturam admittunt, sed circa suspensionem
dubito, cum suspensio sit iurisdictionis, &
punitionis actus, qui ad Baronem non per-
tinet, vt inferius *num.76.* Sunt tamen ali-
qui Barones, quibus concessa est authori-
63 tas cognoscendi etiam de eis, quibus sola
M.Curia cognoscit, vti Princeps Bisinia-
ni, Sulmonis, & alij, vt meminit *Carauit.*
dict.rit.49.num.15. & his Baronibus cum
prædictis clausulis inuestitis de feudis,
quamuis in specie non sit dictum cogno-
scendi de delictis Officialium, cum genera-
lis Ritui derogatio sufficiat, & remissos
fuisse Capitaneos delinquentes, decisum
referunt *Reg.Tap. in d.Const.Magister Iusti-*
tiarius, & in rit.49.num.15.ac Reg.Sanfelic.
decis.66. & abundè *decis.345.* etsi antea
Præs.de Franc.in dec.274.in fin.& dec.505.
num.22. dubitasset. Verùm dum status Bi-
siniani sit ferè totus venditus, & eo multi
sint inuestiti, & venditio per Regiam Cu-
riam facta fuerit cum omnibus priuilegijs
64 & prærogatiuis, vti Princeps tenebat, quę
priuilegia sunt talia, vt Regem quasi om-
ni se abdicasse iurisdictione, & solùm altũ
dominium sibi reseruasse dici posset; illi
Barones talibus prærogatiuis vti præten-
dunt, & dum pluries tam hic Officialium
casus, quàm similes in Regia Audientia
Calabriæ occurrissent Baronibus causarũ
remissiones petentibus, has singulares prę-
rogatiuas denegari obseruauimus; illa
65 enim priuilegia ratione illius magni
Principis concessa præsumuntur, vndè vti
personalia in noua venditionis concessio-
ne, personæ non æquè simili collata non
censentur, quamuis in noua inuestitura
fuerit dictum, *Cum omnibus priuilegijs, &*
prærogatiuis, vti talis Princeps tenebat, non
tamen Rex deueniendo expresè ad nouã
concessionem dictarum prærogatiuarum,
seu regalium non solitarum per verbum,
In specie ea singula concedendo, ex traditis
per *Andr. in cap. 1. §. huius autem generis,*
vers.consueuerunt Barones, ex quib.cau.feud.
amitt. Nec per clausulam, *Prout pleniùs tui*
antecessores tenuerunt, excepta, de quibus
expressa erat facienda mentio, concessa
videntur, vt pluries refert in Sacro Consi-
lio iudicatum *Minad.in repet.Constit.In ali-*
quibus, num.39. Præs.de Franch.decis.125.à
num.1.decis.192.275.num.7. & decis.505.
num.22.Reg.de Pont.de potest.Proreg.tit.de
elect.offic.§.1.num.34.Reg.Reuert.decis.344.
& in contrarium adductis per *Reg.Rouit.in*
Pragm.1.num.43. vbi de delict. & in dec.6.
abundè fuit responsum per *Horat. Montan.*
nostris temporibus primarium Feudistam
in *tract.de regal.§.bona vacantia, num.4.* At
si in inuestitura forsan fuissent ipsi magno
Principi priuilegia concessa pro se, suis
hæredibus, & successoribus, & ab eis cau-
sam habentibus, seu habituris, prout est in
inuestitura multarum terrarum à Rege
Ferdinando sub anno 1507. concessarum
Ferdinando de Corduba Duci Suessæ; tunc
enim priuilegia ipsa, ipsius specialis clau-
sulæ virtute ad omnes habentes causam à
primo inuestito, vel a suis successoribus
transirent, arg.*l.1.ff.de const.Princ.*
66 Si autem Officiales Baronales extra of-
ficium delinquerent, tunc Baro non solùm
informationem capere, sed eos punire va-
lebit, prout patet ex verbis expressis Ri-
tus ibi, *Si delinquat in officio, & non aliter.* &
67 in his terminis quando Officialis extra of-
ficium delinqueret, & delictum esset tale,
vt sit officio priuandus, an Baro illum su-
spendere ab officio, vel carcerare valeat?
dic inquisito de graui delicto, de quo suf-
ficienter constat, iurisdictionem exercere
non permitti, vt infra: cessante ergo Ri-
tus prærogatiua, negotium ad ius com-
mune reducitur, & hic Baro contra talem
Officialem procedere poterit, dum forum
ibi sortiatur ratione delicti, quod est om-
nibus alijs potentius, vt dicam infra *Prag.*
8. quamuis aliqui voluerint, ad euitandum
an hæc qualitas per Regium Superiorem,
vel per ipsum Baronem recognoscenda
sit, cautius esse, vt certioretur M. Curia,
vel Regia Audientia Prouincialis, vt in
simili respondere *Sese de inhibit. fol.675.*
num.31. Barbos.in l.si quis ex aliena, ff.de
iud. est tamen consilium, non præcisa ne-
cessitas ex dictis supra, maximè in delictis
capitalibus, eò magis Baro procedit; quia
tales causæ, cum sint extra officium, ad
Sindicatores, qui iudicandi de causis offi-
cij tantum, & non vltra iurisdictionem
habent, non pertinent, *Paris.de sind.fol.26.*
num.19.ver.an si potestas, Sese in fin.in cons.
sindicatus. Verùm si delicta adeo non essent
grauia, vt officij priuatio locum haberet,
tunc durante officio molestari non pos-
sent, *l.nec Magistratus, vbi glos.ff.de iniur.*
Barb.in d.l.si quis, num.140.cum seq. Insu-
per aduertas, licèt Officialis appellatio
largo modo quemlibet aliquam prærroga-
tiuam, & ministerium habentem comprę-
hendat, *glos.in d.l.officio, C.de negot.gest.* &
in terminis huius Ritus *Sese vbi supra,*
num.69. strictè tamen fuit interpretatum,
vt ad habentes iurisdictionem, non autem

ad Baiulos, Magistros Iuratos, & alios similes extendatur, vt diximus supra nu.60. Sed dubium est, an ea Pragm. dum loqui-
68 tur de Baiulis, ad Iudices extendatur ipsorum Baiulorum, qui re vera in actu iurisdictionem in omnibus causis ciuilibus exercent, vt infra Pragm.8.part.1.nu.362. dic, dictos Iudices barattariam, vel simile delictum committentes in M.Curia esse
69 conueniendos: nam si Actuarios, & seruientes Officialibus comprehendi supra diximus, eò fortius & Iudices isti iurisdictionem habentes essent comprehendendi, arguendo de minori ad maius, Auth. multò magis, C.de sacros.Eccles. Nec titubãtem me tenet quod Reg. Rouit. in rubr. de off. num.11. dicit, Baiulos a Barone cognoscendos esse; nam regulariter ipsi Baiuli iurisdictionem, vt eorum Iudices nõ exercent, & si dictæ Pragm. verba tuemur, ab ijs semper iurisdictionis exercitium habẽtes implicitè reseruari videmus, & Reg. Tap. in Const. Locorum, sub tit. de offic. Baiul. num.20. dicit, dum a Baiuli excessibus ad M. Curiam appellatum fuisset, & Baro causæ remissionem petijsset, hæsitatum fuisse, prout etiam per Borrell. de Magistr. cap.32.num.30. de quo infra Prag.8.par.1. num.179. Nota etiam ad prædictorum in-
70 tellectum, hanc authoritatem M. Curiæ Regijs Audientijs communicatam fuisse, Carauit.rit.54.& 232. Reg. Sanfelic. dec.350 & Reg.Tap. super d.Constit. Magister Iustitiarius, ex num.8. enunciat pro Regia Audientia Principatus Vltra plures prouisiones per Collaterale Consilium expeditas fuisse, mandantes Officialium delicta per dictã Audientiam esse punienda, & M.Cur. nisi in casu agrauij se non intromittere.
71 Ampliata fuit dispositio Ritus, vt M.C. non solùm de delictis ab Officialibus commissis, verùm etiam de delictis contra Officiales intuitu officij, & non odio particulari patratis cognoscat, Præs. de Franch. decis.274.num 4. decis.505.num.7.& in fin. quidquid dubitauerit in decis.407. num.8, & benè dixit d.num.4. aliquos ex Consiliarijs opinatos fuisse fortius passiuè Ritum intelligendum esse, quia dum Officialis intuitu officij offenditur, Rex quodammodo videtur offensus; ipse enim demandatã iurisdictionem exercere censetur, dum eius deputatus illam exerceat, vt ex And. diximus supra sub num.57. sequuntur Grizarell. decis.24.num.1. Rouit. vbi supra nu.6. & passim sic obseruatur per M.Cur. & deciditur per Sacrum Consilium. Et quando
72 offensio dicatur facta intuitu officij, videndi sunt Farinae.q.19. ex num.41. cum seq. & Caball. cas.148. & an quælibet offensio verbalis, vel personalis sit sub hac cognitione ad M.Curiam remittenda, negant Caball. cas. crim.46. Rouit. in Pragm.5.
73 num.26. de abolit. vbi etiam discutit n.20. an Officiales offendens indultu gaudere possit? & negatiuè firmat, nisi offensio non esset grauis, quia tunc ab indultu non exciperetur, nam minimorum delictorum Principem rationem habuisse non præsumitur, Tiraq. in tract. de reb. exig.
74 Sed an Castellani, & Iuris Arbitri comprehendantur, cum iurisdictione careant? vide Franch. decis.505. à num.19. & an Baro criminalis ciuilem punire valeat? dico non, sed procedit Ritus, nisi extra officij causam delinqueret: nam tunc etiam Regius Officialis in Baronis terra delinquẽs ab illius loci Gubernatore recognosci posset, Reg. Tap. in d. Const. Magister Iustitiarius, num.21.& Cabal. cas.43. Verùm con-
75 tra Officialem Regium grauiter in Terra Baronis delinquentem informatio capi, & ad carcerationem per illam Curiam Baronalem deueniri posset; nam licèt inferiores Magistratus maiores punire nequeant, cum in eis non habeant imperium, l. nam Magistratus, ff. de Arbitr. tamen propter delictum efficiuntur priuati, §. volumus, vers. si autem, Auth. vt Iudices sine quoque suffrag. & cum actis ad Superiorem transmitti debent, non autem puniri, vt in §. audient. Auth. de defensor. ciuit. Farin. q.27 num.5. relata opinio Tap. Iudice superiore aliud non mandante, vel reo consentiẽte in praxi sustineri posset, alias causa ad
76 suum Præpositum erit remittenda, vt infra Pragm.8.par.2.num.187. Postremò nota non solum ex delicto Officialem M.C. recognosci, verùm etiam si ex culpa, vel casu infirmitatis, vel similium remoueri posse: hanc enim cognitionem ipse Baro non exercebit, illum amouendo, sed Superiori casus erit referendus, ex cap. Reg. 35. Franch. decis.409.num.2. & dicam infra num.105.
77 Sed an proposita accusatione in M. C. Officialis sit suspendendus? Dic ex accusatione, & criminis titulo aliquem reum non fieri, l. fin. C. de accusat. ibi, Non statim reus existimatur, sed sententia sequuta, l.3.C. de susp. tutor. cap. nonnè, q.4. & interim dignitatem pristinam retinet, iuxta text. in l. libertas, § fin. ff. ad municip. Reg. Rou. prag. fin. à num.13. de official. & latè per Dominic. Arum. decis.13. lib.2. Verùm si capta informatione quid commissi criminis substantiale apparuerit, administratio interdici-
78 tur, Bart. in l.1. ff. de glande leg. Franch. decis.8. cum alijs relatis supra num.56. & per Reg. Sanfelic. decis.61. ac Reg. Reuert. decis.2.& 301. Quæ suspensio ipsum iurisdictione non priuat, sed officij administratione; cum alia sit suspensio, alia verò priuatio, Bart. in l. quod si fortè, § sunt quidam, ff. de

ff. de solut. Bald. in Auth. habita, C. ne fil. pro
79 *patr.* & si in l loco iurisdictionis esset capienda informatio, vel impinguanda, ne testes Officialis authoritate territi a testimonio ferendo se subtrahant, in practica passim seruatur, mandari inquirendo Officiali, vt per tot milliaria pendente informatione se absentet, ex *cap. tam literis, §. 1. de testib. cap. constitutus, de excess. Prel. Gram. cons. ciu. 162. num. 22. & cons. crim. 19. Capel. Tholos. dec. 370. Ann. sing. 320.* suspẽsio verò ante termini dationem ad se de-
80 fendendum peti debet; nam postea causa pendente Iudicis officium in hoc conquiesceret, *Franch. dec. cit. num. 7.* sed si Officialis fuerit officio priuatus, appellatione pendente, ad pœnæ exequtionem deueni-
81 ri non potest, *Guttier. pract. q. 39. libr. 1. Fontanell. de pact. nupt. clauf. 4. glos. 10. p. 1. ex num. 68. Rouit. loco supra cit. num. 16.* prout in Notario condemnato, qui pendente appellatione exercere non prohibetur,
82 *Caball. cas. 121.* nouos tamen honores habere non potest, *d. l. libertas, §. fin. ff. ad municip. l. 1. C. de reis postul. lib. 10. Auend. de excq. mand. cap. 19. lib. 1. Couar. var. resolut. lib. 1. cap. 16. num. 11.* At si de facto ob inquisitionem contra eum captam fuerit suspensus, an appellando sit audiendus, & interim alius subrogari possit? vide adducta per *de Pont. decis. 25. Georg. allegat. 42. Cancer. var. resol. lib. 3. c. 12. ex n. 140.*

Et nota insuper, licèt contra absentes in contumaciam in criminalibus non fe-
83 ratur sententia, iuxta *l. absentem, ff. de pœn. l. 1. C. de req. reis, & Const. Reg. Grandis vtilitas, & Pœnam eorum*, quia ex non exequtione sententia redderetur frustratoria, quod lex abhorret, *l. si Prætor, ff. de Iudic.* & quamuis ad foriudicationem vbi pœna mortis naturalis ex delicto venit imponẽda, procedi permittatur per *d. Constit. Pœnam eorum*, est, quia habet quamdam exequtionem, dum foriudicatos impunè occidendi datur omnibus facultas. Contra Officiales tamen in officio delinquentes in eorum odium sententiam promulgari specialiter permittitur, *l. ne diu, C. de pœn. l. si apparitor, C. de cohort. lib. 12. vbi Luc. de Pen.* dixit contra eos etiam ad sententiam vltimi supplicij procedi posse, sed in Regno neq. contra ipsos Officiales non carceratos vnquam obseruatum vidimus, ipsos fuisse ob delicta ad pœnas corporales in contumaciam condemnatos. Respectu verò illorum Officialium iurisdictionem ordinariam non exercentium, vti Perceptorum, & similium, proceditur ad priuationem eorum officiorum, postquam fuerunt pro delictis citati ad informandum, & reputati contumaces, & deindè iterum citati ad dicendum causam quare eorum officio priuari non debeant, & similiter in contumacia perseuerauerint, iuxta practicam traditam per *Præs. de Franch. decis. 457.* peculiare enim est huius criminis repetundarum posse procedi simul, & semel ex eodem processu criminaliter ad pœnam corporalem, & ciuiliter ad pecuniariam, *Decian. lib. 8. cap. 37. num. 15. de Ponte decis. 16. num. 23.* Deuenitur contra illos ad pœnam priuationis officij ex duobus. Primò, quia ob delicta pœnis sunt obnoxij, & officio indignis, vt in *l. si aliquid, C. de suscep. l. Indias, C. de dignit. lib. 10. Medic. cons. 143. n. 10.*

Nec eis opitulatur non esse conuictos, nam Officialis se latitando, de omnibus ei imputatis pro confesso habetur, ad *text. in l. 3. C. de assef.* quem singularem appellant ibi *Bar.* & sequitur *Reg. Reuer. dec. 257. n. 2.* Secundò, quia deserens officium illo est priuandus, *Auth. de admin. §. si quis autem*, & in proprijs terminis contra Perceptores, & similes decisum referunt *Franch. & Reuert. loc. cit. ac Reg. Capyc. Latr. consul. 33. in prin.* Et dum in Regia Iuncta Perceptorum difficultatũ fuisset, vti commissarius dixi fulgiri hanc conc usionem, scilicet ipsos Perceptores posse non comparendo officio priuari pluribus rationibus. Datur officium à Principe donec quis se benè, & fideliter in commissis gerat, vt induit ibi *Franch. in fin.* & hæc clausula subintelligitur, etiam si non fuerit in concessione apposita, *Reg. Constant. in l. 1. C. de pœn. Fisc. sub num. 108. Reg. Rouit. decis. 72. num. 30. cons. 104. num. 14. & cons. 106. num. 23. Reg. Merlin. cap. 30. num. 5. tom. 2.* & ego adduco *glo. sing. in l. 2. C. de condit. ob caus.* Item officia regalia regulantur a feudis, & prout de substantia feudorum est fidelitas, sic & ista est de substantia officiorum; imò maior, quia in feudis fidelitas respicit personam Domini concedentis tantum, sed in officijs requiritur fidelitas erga quemlibet priuatum in exercitio tamen officij, vt notat *Rouit. in d. decis. 72. ex num. 29.* Insuper ista concessio talium officiorum continet sub se contractum innominatum, do, vt facias, nempè do officium Perceptoris cum emolumentis, prærogatiuis, & iuribus, vt Regis patrimonium benè administret, pecuniam exigat, & illam cassæ militari remittat, absentando se ab illius exercitio, & non adimplendo ea, quæ veniunt ex natura officij, & quæ fuerunt causæ finales concessionis. Concessio resoluitur, & reuocatur, ad *text. in l. si vt proponis, C. de condit. ob caus.* vbi si detur quid ob causam, nempè vt quid faciat; si non adimpleatur commissum, dicit I. C. *Donatio illa resoluitur, ex quo contra fidem negotij versa es.* In correspectiuis enim si vnum

ces-

cessat, cessat & alterum, *l. Alumnæ*, §. *Seia*, *ff. de adim. legat. Crauet. conf. 246. num. 4. & conf. 299. de Ponte conf. 10. n. 9.*

Nec huic conclusioni, scilicèt contra Officialem contumacem ferri posse sententiam iuxtà *d. decis. Franch.* aduersantur adducta in contrarium per *Reg. Rou. cons. 86.* quem sequi videtur *Reg. Merlin. cap. 28. num. 13. tom. 2.* Contra arguit sic *Rouit. dec. Franch.* fundata est, quia ibi ad priuationē officij processum fuit, supponendo causā esse ciuilem, & dum validissimis rationibus nunc fundat talem causam non alitèr esse ciuilem, sed criminalem, vti dependētem ex causa criminali; & quia pœna Fisco applicatur, vt dictum fuit supra *prag. 4. ex num. 106.* & in Regno per illius *Const. Grandis vtilitas, & Pœnam eorum*, in criminalibus ad sententiam contra absentes nō proceditur, ergo. Resp. dato, quod pœna priuationis officij sit criminalis, non tollitur, quod non sit pecuniaria, cumq. in causis infra relegationem, & pecuniarijs contra absentem procedi potest, ex rotundis verbis *d. l. absentis*, ergo vana fuit *Rouiti* consequentia, maximè cum *d. l. absens* non alitèr sit correcta per *dictas Constitutiones*, quæ promulgatæ fuerunt non in beneficium delinquentium contumacium, sed in eorum odium, ampliando dispositionem Iuris communis, mandando vt contra cōtumaces in causa criminali capitali non solùm fiat annotatio bonorum, iuxtà *l. 1. ff. de req. reis*, sed contra ipsos feratur sententia ad condemnationem tertiæ partis mobilium, & vbi venit imponenda pœna mortis naturalis, procedatur ad foriudicationem; vndè quomodo retorquendæ sint ad reorum beneficium, quæ fuerunt inductæ in eorum odium, contra *text. in cap. quod ob gratiam, de regul. iur. l. nulla, ff. de legib.* & dum in ijs *Const.* aliud non fuerit dispositum ad beneficium absentium, remanet illæsa iuris communis dispositio, vt in delictis infra relegationem, & pro pœnis pecuniarijs sententia contra reos absentes, & contumaces promulgari possit. Vltra quod etiam si per illas *Const.* fuisset dictum, non posse procedi contra absentes in delictis infra relegationem, intelligeretur excepta causa limitata ex particulari priuilegio, vt fuit limitata *d. l. absens* contra Officiales per *d. l. ne diu*; statutum inquam generale ad casus exceptos non extenditur, nisi expressè, *l. apud Labeonem*, §. *hoc edictum*, *ff. de iniur.*

Nec vim faceret si diceretur, talia officia fuisse pecunia empta, & sic titulo oneroso acquisita: vndè non sic facilè possessores ijs esse priuandos, vti pro officijs gratiosè concessis ex dictis supra *Pragm. 3. num. 65.* vel saltim restitui prętium, vel cogi ad vendendum, vt per *Crauet. conf. 6. num. 109. Rolan. à Valle conf. 18. ex num. 19. Medic. conf. 142. à num. 7.* Nam respondetur, hæc posse habere locum, si officium absq. causa à Principe tolleretur; si autèm cum causa legitima, possessores delinquēdo, vel ab administratione desistendo priuarentur; Princeps ad prętij solutionem, seu restitutionem non tenetur, vt probatur ex *l. ordinariorum, C. de cohort. libr. 12. Cabed. decis. 20. num. 4. par. 2. Mastril. cap. 27. num. 39. & Merlin. cap. 30. num. 4. & per tot. lib. 2. de Ponte tit. de elect. offic. §. 1. ex nu. 6. Reg. Galeot. resp. fisc. 15. num. 120.* Itèm in ijs contractibus innominatis do, vt facias; qui recepit pecuniam illam restituere nō tenetur, si per eum non stetit adimplere promissa, *l. 3. §. 1. & l. si pecuniam, ff. de condit. caus. dat. l. fin. C. de condit. ob caus.* maximè si culpa eius, qui pecuniam dedit, non seruetur contractus, vt in *d. l. 3. § fin.*

Aduerte tandèm, quod etsi *Præs. de Franch. in d. decis. 457.* referat in illa causa post citationem ad dicendum causam, quare officio ille priuari non deberet, fuit in contumacia datus inquisito terminus ad probandum, & defendendum, in practica non vidi deindè seruatum; nam cum causa sit criminalis, vt supra expositum fuit, non rectè cadit terminus, sed proceditur in contumaciam ad sententiam, *Io. de Plat. in d. l. si apparitor, Reg. Sanfelic. decis. 71. & 237. & in Pragm. praced. nu. 107.*

84 Eò magis, quia contumaci pro causa criminali denegatur audientia, etiam pro causa ciuili, vt in *Rit. 220. & idem Franch. decis. 271.* Quibus excitatis, Perceptores compositionem quasi tantumdem officij valoris obtulerunt, & ad eam fuerunt admissi.

Contra Officiales verò habentes annexam iurisdictionem ordinariam, ex simplici, & sola desertione administrationis officio priuatur, vt inferius *num. 105.* Et semel ob delictum officio priuatus ad aliud
85 admitti nō poterit, *l. 2. C. de palat. sac. larg. l. si quid, C. de suscept. lib. 11. Prag. 8. de offic. Iudic. Clar. q. 73. Capyc. dec. 121. Fran. Marc. decis. 390. & 646.* Sed intellige si fuerit ex-
86 pressè officio priuatus, vel aliqua pœna causa officij condemnatus; nam alias finito tempore exercere non denegatur, si infamia ex condemnatione non esset irrogata, *l. 2. ff. de decur. l. vnic. C. de infam. l. 1. & 2. C. de his, qui in exil. lib. 10.* & infra ex *num. 169. Caball. cas. 121. Gayll. de pac. pub. lib. 2. cap. 10. Menoch. cas. 330. de Ponte tit. de elect. offic. §. 5. ex num. 2. Giurb. conf. 44.* Et si officialis aliqua pœna pecuniaria condemnatus, vel compositus, seu transactus fuerit, an officium ex condemnatione amittat, dicam infra hac *Prag. ex n. 169.*

Quid

87 Quid si Officialis super inquisitione cō-
tra ipsum formata se defendat, ita vt ve-
niat absolutus, sed interim lapsus sit an-
nus, num sit in officio ad tantumdem tem-
poris reintegrandus, quantum stetit im-
peditus, ac ab administratione suspensus,
cum non facto suo, sed tertij euenerit, vi-
detur esse reintegrandus, argum. *l. contra*
maiores, C. de inoffic. testam. l. 1. ff. de eo, per
quem fac. erit, l. Cæsar, ff. de public. In con-
trarium vrget doctrina *Bart. in l. si vno, §. 1*
in fin. ff. locat. & in l. si prius, ff. de non. oper.
nunc. vbi si ad tempus determinatum Offi-
cialis sit constitutus, si facto suo, vel tertij,
seu fortuitu fuerit impeditus, concedens
temporis subrogationem dare non tenebi-
tur, illum ad tempus impeditum restituē-
do, & probatur ex *text. in l. si vsufructus mi-*
hi, ff. de vsu, & vsufruct. leg. Nec obstat per
eum non stetisse, quin administrasset; nam
hoc procedit quando contra impedientes,
non autèm cum alijs tractaretur, *Ias. in d.*
l. si prius, posset enim contra tertium ad
interesse agere, alias suæ fortunæ impute-
tetur. Et dum similitèr circa Electos in
regimine Vniuersitatis dubitabatur, si do-
nec super oppositis contra electionem di-
sceptaretur, annus elapsus fuit, an ad tem-
pus decursum illi sint restituendi? dic, id
88 fieri non posse, cum officij tempus metam
habeat determinatam, quæ de momento
ad momentum currit, & amplius non re-
greditur, nec subrogatur, *Bart. in l. & ideo*
exitatur, ff. de verb. oblig. & decisum refert
Franch. decis. 419. & 451. Rot. Genuens. de-
cis. 27. Addent. ad Capyc. dec. 125. num. 5. Ca-
ualc. decis. 25. num. 2. par. 2. Cabed. decis. 84.
nu. 5. par. 2. Valasc. consult. 155. & 160. Reg.
Valenz. cons. 44. quod est pro cautela Ba-
89 ronis proteruos Officiales habentis, qui
de eorum excessibus eos curet accusandos:
nam antequàm defensionum tempus laba-
tur, annus transcurret, & spes reintegran-
di cessat, licèt absoluti fuerint. Verùm Of-
ficiali ab inquisitione absoluto salarium
debetur, *l. 3. §. 1. ex improuiso, & l. ex causa,*
90 *ff. de re milit. l. cum allegatis, C. de re milit.*
lib. 12. Franch. Marc. decis. 676. par. 2. Add.
ad Capyc. decis. 125. Tap. in Const. sub tit. de
salar. ... in rubr. de vas. decrep. ætat. n. 222.
Fontanel. de pact. nupt. clausul. 4. glo. 10. n. 105.
& an admittatur petitio fructuum, quos
lucrari potuisset? vide infra *num.* 117. Si
autèm fuerit priuatus, & tunc distingue,
91 aut dolo, aut culpa, aut casu priuatur,
iuxta *Felin. in cap. de quarta, num. 2. 3. de præ-*
script. & si steterit infirmus, salarium de-
betur, *Paris. de synd. vers. salarium*, dummo-
do in administrationis loco permanserit,
secus si sine licentia discesserit, *l. hac lege,*
C. de prox. sacr. scrin. lib. 12. & ibi glo. Caran.
Rit. 7. num. 2. & quando debetur salarium,
limita, si alter substitutus inseruierit, *glos.*
62 *in cap. clericus, in fin. dist. 91. Surd. cons. 42.*
ne Baro duplici salario grauetur, *l. matri-*
culam, & ibi glos. C. de agen. in reb. libr. 12.
Georg. alleg. 20. Quid si propter contuma-
ciam coram Superiore contractam se ab-
sentauerit, tunc quia suæ culpæ tribuitur,
licèt absoluatur, salario tamen pro tem-
pore priuari poterit, maximè cum Offi-
ciali contumaci audientia denegari possit
ob iurisdictionis incapacitatem, *l. contu-*
macia 13. ff. de re iud. Ann. sing. 52.

Sed interdicta Officiali administratio-
ne, vel illo intra annum ob delictum, vel
aliquam causam priuato, an nouus consti-
tui debeat Officialis per annum, vel alius
94 sit vsq. ad tempus anni prædecessoris su-
brogandus? Videtur nouus esse creandus
Officialis annalis, cum lex nostra genera-
litèr dicat, eos esse annales, vndè generali-
tèr intelligi debet, *l. 1. § generaliter, ff. de*
leg. præst. l. de pretio, ff. de publ. Alij quod
vsq. ad tempus prædecessoris subrogari
debeat, cum hoc non sit in fraudem, sed fit
subrogatio, quæ cum tempore prædeces-
soris vnitur; subrogatio enim temporis, &
qualitatis subrogati prærogatiuam at-
trahit, *l. si eum, §. qui iniuriarum, ff. si quis*
caut. vbi omnes, Gabr. Rom. conclus. 2. de reg.
iur. & quod aliquis subrogari possit, addu-
95 citur *text. in l. 3. C. de offic. Præfect. Prætor.*
Orient. ibi, *Si quos Iudices, vel propter diuer-*
sam valetudinem, & negligentiam, aut furtū,
vel simile aliquod vitium; sublimitas sua inu-
tiles esse reperiret, his ab administratione re-
motis, alios subroget. & ita Officialis minus
96 anno constitui poterit. At hoc intellige
data temporali suspicione, interim alius
est subrogandus, seù locumtenens crean-
dus, nè vasalli iustitia fraudentur, *de Pont.*
dec. 25. nu. 13. Sed si fuerit perpetuò amo-
tus, & priuatus Officialis, ita vt spes non
sit redeundi, pro mortuo habetur, & pro-
pterea de subrogando non est tractandum,
sed de alio prouidendo, & prouisio debet
esse perfecta de anno; subrogatio enim
propriè stat, quando Officialis viuit, vel
habet spem reintegrandi, aliàs impropriè
in alicuius locum quis subrogari dicetur,
illo mortuo, vel priuato.

97 An etiam culpa officium quis amittere
possit, si in tempore in commissione præ-
fixo ob negligentiam, vel aliam causam
venire non curauerit? Et videtur dicen-
dum, moram purgari posse, *l. si insulam, ff.*
de verb. oblig. vbi Bart. si habito pretio quis
per annum seruire, vel aliquod determi-
natum tempus consuere promiserit, si ex
casu, vel culpa defecerit, tantumdem tem-
poris substituere tenetur, cum ius suum
non sit factum deterius, *l. Cæsar, ff. de publ.*
vbi impeditus non punitur. Contrarium

tamen puto verius, videlicèt opposita, procedere, quando tempus est indeterminatum, certum principium, & finem non habens, tunc non data instantia semper mora purgari potest; sed si tempus sit assignatum certum, tunc mora nocet, & ad-
98 mittere purgationem quis non tenetur, vltra ea, quæ obscurè dixit *Bart. in l. & ideo ff. de verb. oblig.* sic *Bald. in l. liberti, num. 21. C. de oper. libert.* dicens, si tempus sit limitatum, & quoad principium, & finem præstitum illud assignatum dici pro forma, & tempus pro tempore dari non posse; vndè
99 culpa sibi imputetur, & si casus fuerit, suæ fortunæ tribuatur, *l. si pecuniam, ff. de cond. ob caus.* vndè si Officialis re integra non venerit in termino, alio promoto respui poterit; nam quis eatenus Officialis dicitur, quatenus mandatæ iurisdictionis conditiones seruauerit, *Bald. in l. diligenter ff. mandat.* Et interest quamprimum pos-
100 sessionem capere, maximè si pluribus sit concessum officium; nam collatum officiũ, nisi acceptatio, & possessio interueniat,
101 effectum non habet, ita vt secundus capta possessione primo electo in dignitate præferatur, argum. *l. 1. C. de consul. libr. 10. Marc. Anton. Surg. fol. 308. Rouit. hic nu. 12. Boer. decis. 150. num. 7. Frecc. tit. Quis Dux, num. 56. Franc. de Leo. in sua praxi cap. 6.* non enim dicitur quis electus, nec iurisdictionis authoritate gaudet, nisi suscepta officij administratione, *Luc. in l. Iudices, C. de dignit. lib. 12.* nec ante commissionis præsentationem, & acceptationem à Communitate factam, aliqua vti poterit prærogatiua, nisi accepto sacramento de benè administrando, *Ann. alleg. 143. Franc. dec. 393 Guid. Pap. decis. 286. Dueñ. reg. 234.* Et quã-
102 do quasi possessio officij capta dicatur, vide *Boer. decis. 150. num. 6. Addent. ad Capyc. decis. 151.* & adeò efficax est officij capta possessio, vt post susceptam admini-
103 strationem, si quid contra Officialem ad impediendum officium opponi posset, id in plenario iudicio coram Superiore sit discutiendum, & interim suspendi non poterit, *Couar. var. resolut. cap. 16. num. 11. lib. 1. Ann. cons. 80. num. 24. Rouit. Pragm. 2. de admin. Vniuers. num. 43.* Sed ante captam possessionem quælibet exceptio impedit, nè ille exerceat, quousq. diffiniatur, *l. qui status, ff. de re milit. l. 1. §. pen. ff. de muner. & honor. Franch. decis. 419. in princ.* & infra
104 *num. 162.* hinc est, vt Officialis vno reluctante, in officij continuatione confirmari non possit, vt dicam infra *num. 125.* Debet tamen Baro aliquod habere temperamentum in non eligendo alium Officialem post decursum tempus præfixum, in prima concessione officij; nam licèt moram prætaxata dies constituat, iuxta *l. magnam, C. de contr. stipul.* æquitas tamen suggerit, ne statim commissa mora ad actũ procedatur inobseruationis, sed aliquod temporis spatium expectetur, iuxta *glos. in l. Æmilius, vers. restitui, ff. de minor.* quæ tã in die à lege, quam ab homine assignata, procedit, *Gabr. Rom. conclus. 9. de sol. nu. 28.* & hanc communem opinionem firmat *Dec. cons. 318.* vndè consultò Barones per aliquos dies vltra tempus in commissione adiectum, expectare debent, *Thes. decis. 77. & 212. Mascard. in tract. de prob. concl. 1071 num. 24.*

Aduertendo, prædicta ante captam possessionem procedere, sed post susceptum
105 officium, si Officialis cum licentia abfuerit, non redeundo, vt alius in eius locũ subrogetur, interpellatio requiritur, *Marsil. in l. vnius, §. cogniturum, ff. de quæst.* etiã si determinatè fuerit concessa licentia, ita *glos. in cap. quoniam, §. porro, vt lit. non contest. Gabr. Rom. cit. conclus. 9.* Et si Officialis sine licentia discesserit, cum omnino residere teneatur, vt inferius *num. 140.* officio priuari poterit, *l. meminisse, ff. de offic. Proconsl. l. si fortè, ff. de offic. Præs. Auth. de adm. §. si quis autem, Rit. M. C. 7. Pragm. 8. de offic. Iudic.* & etiam alia temporali pœna, iuxtã officij circumstantias puniri potest, vt per *Consil. Gizzarell. decis. 30.* & de stylo Regię Cancellariæ in omnibus commissionibus Regiorum Officialium apponitur clausula, *Quod si discesserint absq. licentia, sint ipso facto officijs priuati,* prout de facto priuantur, vt refert *Præs. de Franch. decis. 455.* & etiam additur alia clausula, *& secus non agatur sub ira Regia indignationis,* quæ corporalem pœnam continet, ex adductis per *Rouit. Prag. 3. à num. 6. de off. Mag. Iustitit.* Si verò fuerit Officialis infirmus, Baro donec ille reconualuerit, expectare, & locũtenentem interim creare debet, nisi infirmitas esset nimis longa, vt infra à *nu. 117.* & circa priuationem dixi supra *num. 76.* Superiorem essè adeundum, ex *cap. Reg. 35.* licèt de facto parum seruetur; sed si in cõmissione erit pactum nè Officialis sub priuationis pœna ipso facto se absentare habeat, ratione conuentionis Baroni ex verbis resolutiuis alium creare licere non dubitarem.

Casu etiam quis officium amittere poterit, etsi ad interesse actionem habeat,
106 veluti si terra à Barone, qui promisit officium, ante illius captam possessionem, vendatur, nouus emptor ex Regula *l. emptorem, C. locat.* venditoris facto stare non tenebitur, *Borg. decis. 25. par. 2.* facta enim
107 venditione, & resoluto iure datoris, resoluitur ius acceptoris, *l. lex vectigali, ff. de pignor.* quem *text.* exornat *Bald.* quamplurimis exemplis in *cap. 1. §. rursus, de contreu.*

trou iuuest. Cagnol.in l.2.C.de pact.int.empt.
108 *& vendit.* Idem quoq. obseruatur, si Baro delinqueret, & contumax fieret; nam eius iurisdictio tunc suspenditur, & Prorex in feudo contumacis Officialem destinat, donec ille tedio affectus compareuerit, ex *cap.1.de milit.vas.qui contum.est*, dummodo sit contumax pro delicto capitali, *Liparul.ad Andr.in d.cap.1.Capyc.dec.131. Frec.de subfeud.auth.29. num.11. Ann.singul.52. de Ponte tit.de prouis.fieri solit.§.1.* contumax enim facti infamiam incurrit, quæ eum a dignitate repellit, & sic à iurisdictione, quam in dominium feudatarius habet, *Andr.in Constit.Clem. vers.nunquid exercebit*; fructus verò ad feudatarij beneficium remanent, *Frec.& Liparul.locis cit.* Et similitèr si pro feudatarijs debitis decreto Sacri Consilij per personam destinandam a Prorege iurisdictio sequestretur, quod sæpè obseruari ait *Ann.sing.180* Sed intelligit *Reg.Rouit.in Prag.3. ex n.16. de ord. iudic.* & sequuntur *Montan.de regal. §.potestas,sub num.3.* nouissimè *Reg.de Marin.obseru.ad decis.51.Reg.Reuerter.* iurisdictionem sequestrari posse ad instantiam tantum creditorum cum assensu; nam aliàs creditor in actione personali super iurisdictione, vel feudi corpus manus apponere non posset, *Camer.in cap. Imperialem, fol.51.lit.k.Franch.decis.593.circa fin.* prout nec exequutionem facere super feudi fructibus, qui vti illius pars non sunt in commercio, nisi à solo separati, vt docet *Camer.vbi supra fol.19.lit.D. & in cap.1.ex num.95.an agnat.Montan.controu.27. à n.7.* Verùm pluries fuit decisum in Sacro Cōsilio ad instantiam etiam creditoris absq. assensu, iurisdictionem feudi sequestrandam esse, rationes adducit *Amieang.q.feu. 18.ex num.62.* & aliam fortiorem addo, quia creditor manus in iurisdictionem nō apponit, sed dominus directus in duritiam feudatarij debitoris personali actione obnoxij satisfacere nolentis Officialem demandat, quando ad vendendum feudum cogi posset, *Loffred.cons.46.Franc.de Amic. de his, qui feud. dar.poss.fol.10.* Intellige tamen in bonorum burgensaticorum defectum, iuxta ea, quæ aduertit idem *Camerar.vbi supra lit.E.* & quando in effectu feudatarium debitorem in non soluendo, & obediendo pertinacem esse apparuerit, aliàs Sacrum Consilium destinare solet Commissarium ad annotandos feudi fructus, vt super illis à solo separatis exequi possit, vt paulò ante diximus; vel feudum locari decernit, & id regularitèr fieri deberet; nam ex destinatione Regij Officialis multa incommoda, & interesse non solum debitori, verùm etiam creditoribus resultare videmus, maximè quando feudi introitus sunt tenues. Posset etiam de iure sequestrari iurisdictio, si delicta, & vexationes Baronis essent generales, & continuę in vasallos absq. spe resipiscētię, ex adductis per *Peguer. decis.36. de Ponte tit.de elect.Offic.§.1.num.4. & dec.16. ex num.33. de Curt.in suo diuers.feud fol.9. num.46.* & notatis supra *Pragm.3.num.64.& à nu.76.* & obseruatum fuit hoc anno 1662. contra Illust. Marchionem Vasti, qui quamuis se præsentasset aduersus inquisitiones, & maximas vexationes ciuibus Terræ Serræ factas, fuit per Suam Exc. ad relationē Regiæ Iunctæ, in qua intereuni, destinatus in ea Terra Gubernator, donec aliter, dum vexationes à suis non cessabant, & quia ad prosequendas fiscales informationes sic opus erat.

Et istis casibus quando iurisdictio sequestratur, dicitur etiam resolutum officium a Barone alicui concessum, ex regula prædicta resolutionis datoris, prout in praxi continuò obseruatur; secus si sequestrentur tantùm fructus, quia Baronis suspensio, gratiam habili tempore concessam, cuius qualitas est annalis, non resoluit, vt dicit in simili *Gayll.obseru.317.p.1.* & quia ius datoris non finitur, *l. commodis,ff.de re iud.Boer.cons.21.* hinc suspensio beneficiatum à voce eligendi, & fructuum perceptione non priuat, *Bart. in l.more maiorum, num.15. & ibi Soc.num.61.ff.de iurisd.omn.iud.*

Indè contra conductorem in Sacro Cōsilio fuit conclusum, esse Officiali electo per Baronem ante locationem consignan-
109 dam possessionem, quia dominium per locationem extinctum non fuerat, *Franch. decis.216. Mastrill.lib.4.cap.17.num.86.* & è contra facta venditione, per quam dominium transfertur, emptor Officiali electo per prædecessorem stare non tenebitur, ex traditis per *Osasch.decis.82.* nam si
110 iurisdictionis fructus est Officialem cōstituere, vt infra, fructus ante tempus, & immaturè percipi non possunt, *l. & hac distinctio, ff.locat.* secus verò si ante venditionem terræ officium vacauerit, & prouisum fuerit, cum eo casu legitimo iure illum iurisdictionis fructum Baro perceperit, *Reg.Rouit. cons.81. ex num.5.* qui & nititur ex *num.8.* defendere, idem procedere si officium esset de proximo locaturum ante venditionem. Sed si Officialis antè venditionem in possessione reperiatur, an per nouum emptorem expelli possit, vel officium continuare habeat? videtur secundùm prædicta, quod resoluto dominio datoris, cesset ius acceptoris, & confirmatur ex *Afflict. decis.101.* vbi officium Actuariæ cuidam per Archiepiscopum concessum per successorem rectè fuit re-

O 2

reuocatum,sicquè *Capye.decis.*171. Item
111 Officiales creare, & ius præsentandi ha-
bere,rei dicantur fructus, *Felin.in cap.cum
olim,de maior.& obed.Menoch.cons.*180.*nu*,
62. *volum*.2. & facta venditione emptor
fructus omnes lucratur,supra *num*.47. Sed
contrarium puto dicendum , nam multa
facta tenent,quæ impediuntur facienda,
l.patre furioso,ff.de his,qui sunt sui,vel alie.
112 *iur*.sicuti enim morte re non integra,
iurisdictio concessa non extinguitur, etiã
si Princeps successor a prædecessore cau-
sam non habeat, *l.& quia,ff.de iurisd.omn.
iudic.Aretin.in* §.*rectè,Instit.mand*, secus re
integra,*Borgn.decis*.44.*num*.6. ita est dicē-
dum in casu nostro reperto Officiali in
possessione,& sic re non integra,*Gab.Rom.
concl*.1.*de præb*.Itèm cum Officialis habili
tempore ad officium,cujus qualitas est an-
nalis sit creatus , per annum reuocari non
poterit.Nec obstat *alleg.dec.Afflict*.nam
ibi de officio in perpetuum concesso tra-
ctatur; nec refragatur,Officialem consti-
tuere, esse in fructu; nam isti fructus satis
dicuntur percepti data commissione,& po
sito Officiali in possessione, *Reg.de Ponte
cons*.31.*ex num*.17, eò magis,quia ius em-
ptoris in nihilo efficitur deterius , & sic
decisum testatur in Sacro Consilio *Viscon.
ad Franch.cit.decis*.216. *Reg.Ronit.loco su-*
113 *præcit.num*.4.& 17. Successor insuper
colono stare tenetur, quando scit Officia-
lem adesse , videtur tunc facta venditio in
eo,in quo res est , & sufficit præsumpta
scientia,*Borgn.dec*.16.*num*.14.*par*.2. *Surd.
decis*.264.*cum seq*.in casu nostro iure scire
debebat emptor in terra Officialem ades-
se , secus si prouisio pro pluribus annis fa-
cta fuisset,*Borgn.decis*.44.*num*.9. *Bertaz.de
claus.fol*.80.*Peregr.de iure Fisci, tit.de ven.
fisc.num*.32. Et in terminis pro anno in-
114 choato successorem teneri stare colono
aiunt *Bald. in l.emptorem, num*.7. *C.locat.
vers.sed pone colonus,Surd.decis*.52.*num*.12.
& Osasch. decis.82. *in fin*, vbi emptor pro
pendentibus fructibus partiario colono
stare coactus fuit , pro sequentibus verò
annis non teneretur,sed pro anno inchoa-
to tantum,*Franch.decis*.393.*num*.5. Idem
dicendum erit,si Baro moriatur; nam eius
115 morte concessiones expirant,*l*.4.*vbi glo.
& DD.ff.locat.cap.si gratiose,de rescrip.in* 6.
Conar.pract.quæst.cap.4. *Afflict.decis*.101.
Franch.decis.165.*num*.7. *Molin.de primog.
cap*.25.*num*.8.*cum seq*.si feudum ad Regem
deuoluatur, vel ad agnatum vti feudum
ex pacto, secus verò si feudum esset hære-
ditarium , quia tunc non solùm si Officia-
lis esset in possessione , verùm etiam si so-
lùm patentes haberet literas,successor hę-
res ratum factum defuncti habere tenetur,
iuxtà terminos *l.cum à matre, C.de reivind*,
vt dicam infra *Pragm*.8.*par*.2.*num*.
117 Casu etiam Officialis ab administra-
tione remoueri poterit, si infirmetur ,&
morbus sit talis,qui personam diù inhabi-
litet, iudicio medicorum, quibus est cre-
dendum,*l*.1.*ff.de ventr.inspic*. tunc dimitti
a Barone poterit,*l*.2.*C.de offic.eius,qui vic*.
& alius subrogari debet,iuxta *l*.3.*supracit.
de offic.Præfect.Prætor. Franch.Marc.decis*.
917.*Mascard.de probat. conclus*.593. debe-
tur tamē salarium, cum fortuito casu hoc
ei acciderit, ex *l*.1.§.*Dinus, de var. & ex-
traord.cognit*. Capyc.*decis*.125. *Viu.comm.
opin*.87.secus si culpa sua, *Bart.in l.Mensa,
ff.de ann.legat.Reg.Tapp.in cap.Reg*.35. *sub
tit.de Offic.constit. num*.8. Qualis enim de-
beat esse infirmitas,& si salarium ea durã-
te debeatur,*Caranit.rit*.7.*& idem Tapp.su-
per* 6.*Pragm. de Official. in cap.Reg.Quia de
Vicarijs* , & dixi supra *num*.91. Et quando
quis salarium officij , quod non exercuit,
petere valet,non tamèn admittitur ad pe-
tendos fructus,quos lucrari potuisset , cũ
illud lucrum sit ex industria , & labore,
quod non est in fructuum consideratione,
Frec.auth.3.*in fin*.implicitè *Franc.dec*.216
in fin.& Mastrill.de Magistr.libr.1. *cap*.21.
num.89.

Remoueri etiam poterint Officiales, si
ipsos non esse Principi subiectos constite-
rit,quia fortè Clerici essent, *l.repetita,C.
de Episcop.& Cler.Prag*.1. *de Eccles.person.
& Reg.Tapp.de iur.Reg.tit.de Episc.& Cler.
à num*.3. ampliat etiam si officium iuris-
dictionem annexam non haberet , *Conar.
cap*.33.*à num*.6. *pract.quæst*. Valdè enim
absurdum esset ad officia secularia Cleri-
cos admitti , tum quia diuinis vacare de-
bent, tum quia delinquendo à Principe
castigari non possunt, nec consuetudo in
contrarium valeret, *Surd.cons*. 39. *Caball.
lib*.1.*resol.crim. cas*.64. prout secularibus
rerum Ecclesiasticarum administrationem
non committi mandat *Summus Pontifex
in cap.iudicatum,dist*.89.*cap*.5. Et procedi,
etiam si post officium Clericus efficeretur;
nam ipso iure officium vacare dicitur,
*l.omnes, C.de Episcop.l.Prætor,ff.de vacat.
mun.Molin.de primog.lib*.1.*cap*.13.*num*.96.
prout in feudis illa enim aperiùtur agna-
tis , si feudatarius prìmos ordines susce-
121 perit,*cap*.1.§.*qui Clericus,si de feu.defun*.
sic etiam si sit exterus Regni , vel aliquo
foro incapaci priuilegatus , nam poterit
ab officio remoueri,vt in *cap.Reg.Vt nihil*.
Exterus enim de facili ad patriam suam
redire poterit, & amplius de officio non
sindicabitur, dum eius persona ad redeun-
dum cogi non poterit.Quis autem dicatur
de Regno , vltra *Pragm*.1.*de immun.Neap.
per Pragm*.1.*de offic.prouis*.fuit declaratum
eum posse nominari talem , qui vxorem
du-

duxit, & saltèm quinquennio in Regno
123 habitauit, & domum habuit, & ibi *Rouit*, discutit an filius Hispani in Regno Regnicola dici, & Hispanorum priuilegio potiri possit? tamèn aduerte, Hispanos non reputari exteros in officijs Regni acquirendis, ita vt habeat locum dicta conclusio, *Add. ad Capyc. dec.* 178.

124 Postremò quæri poterit an Princeps ad nutum Officiales annales reuocare valeat, cum Magistratus sint de iure ciuili, super quo Princeps ad libitum disponere, & mutare poterit, *Bald. in l. rescripta, C. de precib. Imper. offer. & Andr. in Const. Ea, quæ ad decus*, dicunt, quod sic. Sed receptior est opinio, Principem sine vrgenti causa Officialem infra tempus ordinatum remouere non posse, ad *tex. in Auth. de refer. §. 1. Decet enim beneficium Principis esse mansurum*, ait *text. in cap. decet, de regul. iur. in 6* & diceretur Officialis de facto esse spoliatus, *Capyc. decis.* 121. *Boer. decis.* 149. *Reg. de Ponte de potest. Proreg. tit. de elect. Offic. n.* 5. *& infra Pragm.* 8. *num.* 44.

Plus autèm anno Officialis in officio esse poterit, si confirmetur, dummodo cõfirmatio iuridicè fiat, idest accedente om-
125 nium ciuium consensu; eum acceptatio, & Officialis refirmatio ad singulos, vt singulos pertineat, *§. fin. vers. si verò, Auth. de defens. Ciuit. Franch. decis.* 2. *num.* 21. ita vt vno reluctante eiue non habeat locum. Verùm hęc oppugnatio per ciues electionis tempore fieri debet; nam postea erit frustratorium, vt probat *text. in l. pen.* ibi, *Cum initio contradicere habuerint, ff. de decurion. Franch. decis.* 609. In refirmatione verò Officialium Vniuersitatis si Baro ius
126 confirmandi habeat, semper ante confirmationem contradicere potest, *Ann. allegat.* 15. *in fin.* & maximè quia Baro in noui regiminis electione interuenire non potest, vt refert decisum *Amend. ad Franch. decis.* 210. *num.* 78. Et hoc anno 1657. dum ciues Galatanæ Sindicum, & Electos illius Vniuersitatis confirmassent, & isti absq. Ducis Acheruntiæ eorum Baronis confirmatione exercuissent, idem Dux Suam Exc. adijt dictam electionem impugnando, & me referente, ex his fuit decisum, nouam electionem esse faciendam. Act. Vendicto.

127 Et an Officialis confirmatus in fine officij duplicatum sindicatus tempus habere debeat, *Reg. Rouit. in Pragm.* 1. *de sind. Offic. num.* 30. illud duplicari firmat contra opinionem *Carauit. in d. Rit. art.* 9. Sed in praxi *Carauit.* opinionem vti æquiorem videmus receptam, cum vnicum dicetur officij tempus prorogationi vnitum; hinc licèt Prouinciarum Auditores, & Iudices M. Curiæ sint biennales, si tamèn postea officium per triẽnium, & vltra exercuissent, non ideo sindicatus tempus eis augetur, & propterea idem obseruandum erit in officialibus Baronum, si officium vltra annum administrauerint.

128 Attenta autèm in Regno *Prag.* 1. *§.* 11 *de offic. Iudic.* prohibita est omnis officialium refirmatio, etiam supplicantibus Ciuitatibus, & Prouincijs, quod intelligitur de officialibus tàm Regijs, quàm Baronalibus ex rationis identitate, & verbis generalibus *dict. Pragm. Viu. decis.* 129. & in
129 fraudem Barones post annum de alio officiali prouidere non solent, vndèq. in officio reperitur continuat, dum successores aduentum expectare tenetur, & inferius. Potest tamèn ad vasallorum instantiam Baroni à Superioribus mandari, vt alium eligat Gubernatorem, alias prouidebitur, quod desistat: & idem in officiali iurisdictionem non habente videtur dicè-
130 dum, scilicèt confirmari non posse, vti de officialibus Vniuersitatum innuunt *Ann. alleg.* 15. *Viu. loco cit.* Verùm contrarium apparet tàm ex verbis *d. Prag.* quàm ex *Franch. decis.* 609. vbi Sacrum Consiliũ declarauit validam Sindici confirmationem per Vniuersitatem factam, quod non esset si Prag. eis obstaret. Nota tamèn facta semel prærogatione amplius non licere confirmare, nè protrahatur ad infini-
131 tum, ad *text. in Auth. de defens. Ciuit. §. fin. & Io. de Plat. in l. nullus apparitor, nu.* 2. *C. de diuer. offic. lib.* 12. ait, prædæ præsumptionem esse contra eum, qui ad officium, quod semel administrauit redire appetit. Et licèt *Dom. Rouit. in d. Pragm.* 1. *num.* 12. *de offic. Iudic.* dicat per contrarium vsum *d. Pragm.* fuisse derogatum, intellige non per contrarium vsum, quo legibus derogatur, sed quia officia Regia prouidentur a Principe, qui maximè cum causa super iure positiuo dispensare potest: vndè confirmando, vel pluriès refirmando nõ abro-
132 gare, sed super lege dispensare præsumitur, iuxtà adducta supra in *Pragm.* 1. *ex num.* 167.

Neq. sub colore poterit Officialis refir-
133 mari in Locumtenentèm, vel Commissarium ad causas; nam adeò est prohibita officiorum continuatio, vel vltra annum exercitatio, vt nec ad diuersa quis admittatur, si sit de connexis, vel dependentibus; si enim vno anno quis fuerit Capitaneus in vna Terra, in sequenti pro Asses-
134 fore, vel secundarum causarum Iudice assistere non poterit, prout fuit iudicatum pro Terra Solofræ, *Ann. sing.* 479. *Franch. decis.* 479. Sed si in ea Terra maius adipisceretur officium admittitur, vt vidi iudicatum in contradictorio iudicio in Collaterali Consilio pro Doct. Octauio Terra-

rago, qui fuit Assessor in Ciuitate Cosen-
tiæ, & post sex menses illius Prouinciæ
extitit creatus Auditor, dum fuisset insta-
tum iure non licere ad administrandum
135 in eadem Ciuitate, fuit dictum licere
maiora exerceri; Actuarij verò etsi anna-
les etiam esse debeant, iuxta *text.in l.offi-
cio,C.de numer.et act.lib.12.et cap.Reg.283.
Ann.singul.369.* officium tamen eis conti-
nuare permittitur, dato prius sindicatu,
quia iurisdictionem habere non dicuntur,
licèt vt supra dixi, Officialium appella-
tione veniant & disposita cum eis ad ip-
sos Actuarios in multis extendantur, sic
136 pluries decisum etiam in Collaterali
Consilio refert *Rouit.ad Pragm.1.n.10.de
offic.Iud.*

Debent inquam Officiales tamdiù va-
care, quamdiù exercuerunt, *Prag.1.§.2.de
offic.Iudic.* quod erat prius sancitum per
*d.cap.Reg.Item quod prædicti Officialis Iusti-
tiarij,* quod procedit quando officium in
eadem Terra continuaretur, secus si in
alia, *Rouit.ibid.num.12.* & in hoc differunt
137 ab Officialibus Vniuersitatū, qui quin-
quennio ab eisdem officijs vacare debent,
& triennio à diuersis, *l.1.C.de muner.nō con-
tin.lib.10.* Officialis verò iurisdictionis si
vno anno post administrationem officio
vacauerit, in sequenti exercere poterit;
secus si officia essent omnino diuersa, & se-
parata, veluti si quis vno anno fuerit Sin-
dicus, excusari non poterit, si in sequenti
anno creetur Aerarius, cum sint officia sa-
tis diuersa, & non dependentia, vel con-
nexa ab Vniuersitate, *Franch.decis.210.in
fin.* Quid autèm si vno anno fuerit vnus
frater in officio, an sequenti anno alius
esse possit, & secundùm *glo.in l.1.C.de mu-
ner.lib.10.ver.continuare,* munerum con-
138 tinuatio non prohibetur in fratribus, ex
l.3.C.eod.tit. & Rouit. decisum refert *in
Pragm.5.de admin.Vniuer.num.28.* Et quid
139 in iurisdictionis officio, an possit quis il-
lud immediatè post fratrem adipisci? Vi-
detur, quod non, cum successoris authori-
tas per prædecessorem fratrem commisso-
rum coertionem in sindicatu, in quo, &
per ipsum successorem interuenisse man-
dat *Const.Volumus,* impedire posset.

140 Vltra annum etiam Officialis exerce-
re poterit vsq. ad successoris aduentum,
quem omnino expectare tenetur, imò vsq.
ad eius possessionem, alias officium relin-
quere non debet, *l.meminisse,ff.de offic.Pro-
cons.l.si fortè,ff.de offic.Præs.§.illud, Auth.
de admin.* & id mandauit Rex Robertus in
*cap.Reg.Scire vos volumus, & in Prag.8.de
offic.Iudic. Add.* ad *Capyc.decis.151.* & ei
debeatur salarium pro tempore, quo ad-
ministrauit, etiam vltra annum, *Paris.ver.
salarium,in 6.ar.Arnon.probl.20.& Capyc.
dec.125.*

141 Remanet videndum dum Prag.nostra
Officiales annales esse prouidet, & officij
verbum est generale ad maiora, & infima
pertinens, ita vt etiam coquus dicatur Of-
ficialis, vt dixi in *rubr.num.63.* Quæritur
de quibus Officialibus intelligi oporteat;
casus enim in iuris dispositione omissus
remanet, *l.si extraneus,ff.de condit.ob caus.*
& verba secundum subiectam materiam
sunt intelligenda, *l.si vno,ff.locat.* Dic licèt
Officiales intelligantur omnes habentes
officium sine iurisdictione, *Alex.in l.1.ff.
de iurisdict.omn.Iudic.* propriè tamen in
potiori verò significato officialem dici,
qui iurisdictionem ordinariam habet in
Terra, vel Ciuitate, *Andr.in cap.1.Quę sint
regal.§.ad iustitiam administrādam,vers.stri-
cto verò modo.* Indè Actuarij, etsi largo
modo dicantur officiales, valdè fuit dubi-
tatum, an quoad forum M.Curiæ sortien-
dum ritus beneficio fruantur, de quo su-
pra *num.58.* Sicq; delegati officiales non
continentur, qui in multis ab ordinarijs
differunt, *Marant.tit.Iudicium ordinarium,
vel delegatum.* Vndè Pragm.nostra de offi-
cialibus ordinarijs, non de alijs est intelli-
genda: isti enim annales esse debent, & or-
dinarij dicuntur Gubernatores, Assesso-
res, Iudices Baiulorum, Portulanorum, &
ponderum. Eorum verò Afficiatores licèt
iurisdictionem habeant, officium vltra
annum tenere posse fuit decisum in Sacro
Consilio inter Vniuersitatem Orioli, &
Marchionem. Act.Iubeno. Aduerte tamèn
142 in multis locis tam Afficiatores, quam
vtiles aliquarum iurisdictionum Domi-
nos non per annum, sed perpetuò officiū
exercere, vt in Ciuitate Cosentiæ, vbi ex-
tat Secretus Matthęus Paganus, qui à Re-
gia Curia illud Baiulationis officium Ci-
uitatis, & Casalium obtinuit, & dum op-
positum fuisset in Regia Camera, vt desi-
steret, & officialem crearet, se defendit, &
obtinuit, & decisionis rationem penetra-
re nequiui, nisi ex vi consuetudinis, iuxtà
*tex.in l.neminem,C.de suscep.lib.10.& Reg.
Tapp. in cap.Reg.64.sub tit.de offic.Procur.
Cæs.* Similitèr dicit, Portulanos, Secretos,
& similes illos exercere nō posse, nisi vbi
alitèr esset consuetudo, vt asserit in Ciui-
tate Baruli, qua exceptione credo fuisse
munitum dictum Matthęum, & conferunt
tradita per *de Ponte cons.53.par.2.* Anna-
les debent esse etiam Iudices, seu Audito-
143 res secundarum causarum, nec iurè vi-
deo receptam opinionem tenentium eos
esse biēnales: nam nulla lege hoc cauetur,
solùm constitutum est per *Pragm.1.§.1.de
offic.Iudic.& 3.de offic.Iustit.* In Auditori-
bus Prouinciarum, qui biennales esse pos-
sunt; imò literæ, patentes pro vno anno
tantùm ordinantur, cum clausula, *Et dein-
de*

dè ad nostrum beneplacitum, si benè te gesse-
ris, & intelligitur tacitè resirmatus per
144 biennium, non quod ex commissione sit
præfixum, & hodiè pro regula est consti-
tutum semper esse biennales, & sine nota,
antè finitum tale tempus non reuocantur,
Reg. Tapp. in tit. de offic. Mag. Iustit. Pragm. 1.
num. 10. & cum sit ita consuetum, sic ser-
uandum est, iuxta *text. in d. l. neminem*, vbi
solitum producere valet, vt sint bienna-
les, sed non vltra dicit ibi *glos.* Vndè si at-
tendenda sit Pragm. cum ius commune nil
disponat vltra annum, argui nō potest de
Auditoribus Prouinciarum ad Auditores
secundarum causarum Baronum, cum sub
145 maiori non veniat propriè minor, vt in
Clement. 1. *de præbend.* nec est contra ius
commune facienda extensio, *l.* 2. *C. de no-*
xal. l. commodissimè, ff. de lib. eò magis, quia
non militat eadem ratio: nam Prouincia,
146 seu Metropolis (vti de iure dicitur; *tot.*
tit. C. de Metrop. Bellug. rubr. 1. *§. iam supra*)
habet sub se multas Terras, sic Archiepi-
scopus in sua Metropoli; vndè maius tē-
pus requiritur in purgando eam, & in au-
diendo eorum grauamina, & eorum mor-
bis succurrendo, vt Præsidibus Prouincia-
rum congruit, *l. congruit, ff. de offic. Præsid.*
& propterea Prorex authoritatē, & præ-
eminentiam contra facinorosos etiam ex
processu informatiuo cum clausula, *Ad*
modum belli procedendi communicat, vt
per ordinaria, & extraordinaria remedia
Prouincia purgatur, *Carauit. rit.* 47. qui
147 refert prærogatiuas M. Cur. Vic. quasi
omnes communicatas Regijs Audientijs,
& sic videmus eas procedere in multis ca-
sibus solùm M. Cur. reseruatis, *Piu. decis.* 1.
2. *volum.* Impossibile tamèn esset, vel im-
perfectum opus diceretur, si per annum hi
Auditores ad omnes Terras sibi subiectas
animaduertere vellent, & proindè iustè
est sancitum eos esse biennales. Non sic
arguēdum erit in Auditoribus Baronum;
argumentum enim de persona ad perso-
nam non valet, *l. si vnus, §. ante omnia, ff.*
148 *de pact.* & ex diuersis non fit illatio, *l.*
Papinianus, ff. de minor. Auditor Baronis vl-
tra dictam constitui non debet, vt dixi
3. *Pragm. num.* 231. vndè tot Terras habere
non potest, quas anno cognoscere, & su-
biectorum crimina coercere nequeat. Ac-
cedit, quod Terræ infeudatæ suum perpe-
tuùm habent Iudicem, qui est Baro, *Frecc.*
149 *auth.* 10. ipse enim peruigil super subdi-
tos plusquàm Officialis esse debet, vt ad-
uertit *Andr. in cap. Imperialem, § firmiter,*
num. 40. *de probib. feud. alien.* & sic annales
esse debere videntur secundarum causarū
Iudices, cum Prag. si alias voluisset, dixis-
set, *l. vnic. §. quin autem, C. de caduc. tollen.*
tamèn de facto contrarium seruant, cum
etiam vltra triēnium, imò perpetuò per-
150 mittuntur, sed multa transeunt parte
non opponente, & non quod fit, sed quod
fieri debet est attendendum, *l. obseruare, ff.*
de offic. Præs. l. verum, ff. de furt. Verùm in
Sacro Consilio inter Vniuersitatē Thea-
ni, & Principem Hostiliani fuit prouisū,
biennales esse posse secundarum causarū
Auditores: sunt etenim non Iudices ordi-
narij, sed appellationum, quæ non sic fre-
quentèr accidunt. Ampliatur dicta con-
clusio, quod etiam Vniuersitatis officia-
les esse debeant annales, & in multis cum
iurisdictionum Officialibus æquiparan-
tur: & icèt, vt per *Bart. in tract. de regim.*
151 *Vniuers.* distincta sint regimina, cum
vnum pertineat ad Principem, & eius de-
pendentes, aliud verò ad Vniuersitates: &
vnum nil commune habeat cum alio, nec
alter in alterius iurisdictione sit turban-
dus, vt dicam infra *Pragm.* 10. tamèn quo-
ad modum, & normam in multis parifica-
tur, prout in hoc, quod annales esse de-
beant, *l.* 1. *C. de mun. & hon.*
152 Alia verò officia sine, vel cum aliqua-
li iurisdictione, vti Ciuitatum, vel carce-
rum custodes, & huiusmodi temporis sta-
bilitatem habere non solent, & ad nutum
reuocantur. Idem de Officialibus, qui eli-
guntur per Magn. Admirantem, & Mag.
Cancellarium, *Franch. dec.* 165. *in fin.* Pro-
curatores Fiscales Regiorum Tribunaliū
de iure erant annales, *C. de aduocat. diuers.*
iudic. de consuetudine tamèn sunt hodiè
perpetui; Coadiutores tamèn Curiarum
Baronalium ad nutum; in his verò, & alijs
attēditur consuetudo, *Carauit. Rit.* 17. *Gam.*
decis. 353. *Boer. decis.* 149. sunt enim multa
153 officia, quæ certam temporis non ha-
bent determinationem, prout Episcopi
officiales, vti Vicarij, qui licèt ordinarij
sint Iudices, non tamèn tempus habent
præfixum, & sic ad Episcopi nutum eos
154 reuocari posse diximus *Pragm.* 3. *n.* 200.
& sindicatui parere debent, *Couar. pract.*
quæst. cap. 4. Sed Sacra Congregatio cum
Ciuitate Tarenti contrarium mandauit,
nè sindicatui stare teneantur, *Quarant. in*
suo Bullar. verf. capitulum. Sunt & alij offi-
155 ciales perpetui, vt Regentes, Regij Cō-
siliarij, Præsidentes Regię Cameræ, & alij
multi, quibus à Rege eorum vita durante
datur officium, hi officialium appella-
tione propriè non veniunt, *Boer. in tract.*
Mag. Consil. num. 144. Nèc officialium di-
156 spositionibus subiacent, & indè non sin-
dicantur, sed eos Rex singulis quindecim
annis visitandos curat, licèt prius omni
triennio visitarentur, *Marc. Anton. Surg.*
fol. 161. *Frec. auth.* 35. de qua visitationis
materia vide *Mastrill. de Magistr. libr.* 6. *c.* 2.
157 *cum seq.* & si malè se gesserint, per Visi-
ta-

tatorem suspendi, & Rege consulto priua-
ri, & condemnari possunt. Iudicium, quod
fit a Rege per suos Visitatores contra Of-
ficiales perpetuos ad officij priuationem,
non est iudicium ordinarium, & plenariũ,
sed tantum ad ipsius Regis instructionem,
vt sibi constet, Andr. in cap. 1. §. quicumq.
num. 35. de pace tenend. & ideo capta infor-
matione testes audita parte non repetun-
tur, nec processus copia datur, nè testium
nomina sciantur, sed tantum dantur capi-
ta, aduersus quæ se defendere habeat, &
factis defensionibus mandatur, vt à iudi-
catura desistat. At si Rex eum de delictis
in officio commissis punire vellet, tunc
plenariè esset agendum. A Prorege autèm
an suspendi possint, dictum est supra prag.
1. num. 34. Conueniri tamèn poterunt in
ciuilibus durante officio, nè priuatorum
actiones tollantur, DD. in l. pars literarum
ff. de iudic. Dueñ. in regul. Officiales, & contra
eos instrumenta liquidantur, Reg. de Ponte
tit. de assess. reg. §. 7. Requisita tamèn quæ
158 sunt de essentia, antequàm quis ad ali-
quod prædictorum officiorum, & quæ
Princeps constare oportet, refert Afflict.
in Constit. Vt vniuersis, nisi Princeps motu
proprio, & ex certa scientia quemquam
eligeret, licèt inhabilem, habilitatus ta-
mèn, & idoneus præsumitur, l. 2. C. de crim.
sacril. Capye. decis. 178. Mascard. de prob. cõ-
clus. incip. electus. Finalitèr Officialis plu-
ribus annis exercere poterit in parua
Villa, & Terra; nam proptèr emolumen-
torum officij exiguitatem non facilè ha-
biles inueniuntur; exigua enim non sunt
in consideratione, Surd. cons. 261. num. 10.
lib. 3. dixi supra Prag. 3. n. 229.

Porrò notamus etiam ad text. nostræ
Pragm. ibi, Quod & finito officio debeant sta-
re, & parere sindicatui Officiales, & hoc fa-
ciendum per Sindicum eiusdem Ciuitatis, &
159 Terra. & sic cura imponitur Baroni, vt
sui Officiales sindicentur; nam vti patri,
suorumq. ciuiũ protectori, vt dixi prag. 3.
160 onus curandi manet, vt damna à suis of-
ficialibus illata resarciantur; iurisdictio
verò sindicandi Sindico, non autèm Ba-
roni dirigitur; Sindicus enim, & Electi, sin-
dicatores Officiali eligunt, & sic est no-
tandum, vt paulò antè dixi, multa perti-
nere ad Vniuersitatem, quæ ad Baronem
non attinent. Baro enim administrandi
161 dat iurisdictionem, & Sindicus, & Electi
habent sindicandi iurisdictionem, sicq. of-
ficialis electio ad Baronem pertinet, And.
Quæ sint regal. vers. ad iustitiam administran-
dam, & Pragm. nostra hic, ibi, Barones pro-
uideant, acceptatio verò, & possessionis
concessio ciuium est, ac Vniuersitatis; nam
si à particularibus, non autèm ab vniuer-
sis acceptaretur, iurisdictionem nullitèr
exerceret, vt dixi in praeced. hinc literæ
commissionales Vniuersitati præsentan-
tur, & eius officialibus administratoribus,
qui ex iusta causa possessionem denegare
possunt, cum acceptatio sit ciuium, &
162 quilibet ciuis oppugnandi ius habet,
l. si reus delatus, § fin. & ibi glos. ff. de muner.
Franc. Marc. decis. 162. Auend. cap. 19. lib. 2.
lib. 1. de exequ. mand. & supra n. 103.
163 Recusari enim potest officialis ex
multis, nempè si literas liberatoriales al-
terius officij non habeat, nam ad aliud as-
sumendus non est, l. neminem, C. de suscept.
lib. 10. & est Rit. M. Cur. 295. Bar. in l. rescri-
pto, §. debitores, ff. de muner. vel si officialis
164 sit è Regno exterus, vel Clericus, aut
miles, vel si secundùm capitula inter Ba-
ronem, & Vniuersitatem inita creatus nõ
fuerit, quia non sit Doctor, vel sit de ali-
qua Terra prohibita, iuxtà ea, quæ dixi
3. Pragmat. in fin. vel sit odiosus, Rouit. in
Pragm. 5. num. 26. de offic. Iudic. Itèm con-
165 tradici poterit, si officialis sit ciuis, vel
si maiorem bonorum suorum partem, ibi
habeat, vel vxorem ibidèm duxerit, l. fin.
C. de crim. sacrileg. l. fin. C. de offic. Rect. Prou.
l. hi, qui, & l. si cui, ff. ex quib. caus. maior.
Consti. Iustitiarijs per Prouinciam, Bonell. de
Magistr. cap. 15. Add. ad Capye. decis. 168.
Franc. Marc. decis. 633. & ratio est, quia
amicitia, & consanguinitas mentem præ-
uaricare, & iustum iudicium peruertere
solet. Verùm si durante officio ibi vxorem
ducat, an sit remouendus? vide notata in-
fra in Pragm. 9. num. 48. Sic ortus, vel ori-
dus refutari potest, ex text. in l. 3. ff. de offic.
assess. l. 3. C. de diuer. off. lib. 10. Franc. dec. 98.
166 ita ut neq. Præses, neq. Prorex quis in
Prouincia, vbi feuda tenet esse possit, Ma-
strill. lib. 2. cap. 7. num. 3. limita si origina-
rius alibi incolatum fecerit, Bonell. de
Magistr. cap. 5. num. 20. In hac tamèn Ciui-
167 tate Neapolis, & Romæ ciues officia-
les esse possunt, quia Principis præsentia
omnes suspiciones tollit, l. 1. C. de his, qui
per met. iudic. Franch. decis. 479. in princip.
168 An autèm officiali a Barone electo, & ei
sanguine coniuncto vasalli contradicere
possint, & est dicendum, quod sic, existen-
tibus tamèn litibus inter Baronem, &
Vniuersitatem; eo enim casu à vasallis tàm
in ciuilibus, quàm in criminalibus causis
iniustitiæ timor non abesset. Et si ciuili-
tatis incolatus ratione inhabilis, & su-
spectus redderetur officialis, quia stat in
ciues affectus præsumptio, eadem iuris
ratio, & præuaricationis suspicio proce-
dere debent, si officialis non ciuibus, sed
Baroni coniunctus fuerit. Itèm si Baroni-
bus iurisdictionem exercere non liceat ob
timorem, quem vasalli ex eorum præsen-
tia concipere possunt, idem præsumptus
me-

metus erit in officiale Baroni coniuncto, vel nimis eius domini familiare, *Rebuff. in l. fin. C. de decur. libr.* 10. vndè vasalli licèt grauati nè Baroni displiceant, eius grauamina regularitèr sufferunt; secus autèm est dicendum si non adessent lites inter Baronem, & Vniuersitatem ex adductis infra *Prag.* 10. *num.* 132. Itèm denegari poterit officij possessio, si creatus officialis inhabilis fuerit, vti senex, morbo impeditus, vt in *cap. Reg.* 35.

169 Infamia similitèr si quis notatus fuerit, vel ob aliquod delictum etiam leue condemnatus in officialem respui potest, *l. vnic. C. de infam. lib.* 10. *cap. infamibus, de regul. iur.* imò etiam receptus instari posse vt remoueatur, *l. Iudices, C. de dignit. lib.* 12 *l. eadem, ff. ad leg. Iul. repet. Azeued. libr.* 3. *tit.* 9. *l.* 7. *num.* 13. Duæ autèm sunt infamię species, alia iuris, alia verò facti. Infames iuris sunt, qui in aliquem ex casibus expressis denotantur in *l.* 1. *ff. de his, qui not. infam.* hi statim infamiam contrahunt, si declaratum fuerit eorum delictum. Infamia facti est, quando quis fama, & honore diminuitur, veluti si exercitia infamia exerceat, vel propter suam insolentiam à Republica eijciatur, *l.* 2. *C. de dig. lib.* 12. At si ex delicto pęna ordinaria quis nō fuerit condemnatus, sed ex aliqua iusta causa 170 diminuta fuisset, ad pœnam temporalē, quia forsan in delicto dolus non erat, sed culpa, vel aliqua causa extiterit naturam delicti temperans, tunc tempore condemnationis transacto infamiæ locus non datur, vt probatur ex *l.* 3. *C. ex quib. caus. infam. irrog. Gamb. dec.* 139. *Fontanell. de pact. nuptial. claus.* 4. *glo.* 10. *num.* 56. *Ioseph. Sese de inhib. in cons. posit. in fin. de sind. ex n.* 21. nisi delictum esset famosum, nam tunc etiā tempore condemnationis elapso, infamia durat, vt in *l. ad tempus, C. eod.* ibi, *Sed damno infamiæ post impletum tempus subijcitur, Caball. cas.* 172. Sed quid si de delicto quis 171 fuerit antè sententiam compositus, trāsactus, vel gratiatus, an adhuc infamia notatus dicatur? & videbatur negandum ex prædictis, nempè quia sequuta non fit sententia; pœna minorata, & ex compositione, seu transactione quis non dicatur confessus, dum vnicuiq; liceat suum sanguinem redimere, vt in *Pragm. seq. num.* 15 & ita *Gayll. obser.* 103. *par.* 2. contrarium tamēn iussum fuit per *tex. in l. non damnatos, C. ex quib. caus. infam. irrog. & in l. in actionibus, ff. eod.* vbi quod in causis famosis, scilicèt furti, & similium transactio, & eò magis compositio, mediante tamēn pecunia infamiam non enitat, secus si ex gratia fuerit liberatus, *Gabr. Rom. tit. de malef. conclus.* 23. *num.* 15. vel infamia fuerit remissa per Principem, cui tantùm competit, & non Baronibus, *Baiard. quæst.* 59. *n.* 31. & diximus in *d. Prag.*

172 Sunt & aliæ oppositiones, quæ aduersus officialem a ciuibus assumendum proponi possent, quæ sparsim habentur per DD. & nouitèr cumulantur per *Barb. in l. cum Prætor, ff. de iudic.* & præcipuè si esset ille spurius, *Couar. pract. quæst. cap.* 19. *num.* 6. non autèm si esset naturalis legitimatus; nam iste nil a verè legitimis differt, vt latè per *Consil. Pascal. de patr. potest. par.* 2. *cap.* 4. *Ann. in repetit. rubr. de vasall. decrepit. ætat. ex num.* 420. sic si erit inquisi- 173 tus, *C. de reis postul. lib.* 10. *l. vn.* Idē si cautionem debitam de parendo sindicatui nō præstiterit, ex *Pragm.* 1. *§.* 6. *de offic. Iud. & Pragm.* 3. *de offic. Iustit. Paris. de sind. verb. fideiussor*, & in administrationis loco, non autèm alibi est præstanda, *Afflict. dec.* 137 *Osasch. decis.* 70. verùm si ibi cautio non inueniretur, & in Regio Tribunali præstaretur, in subsidium est admittenda, *l. de die, §. iubetur, ff. qui satis. cog.* Regij autèm officiales in Regia Camera cautionem præstant, vt in *Pragm.* 41. *de off. Proc. Cas.* alias possessio denegari poterit.

Et proindè distincta esse regimina dixi; alia enim ad Baronalem iurisdictionem, 174 alia verò ad Vniuersitatem pertinent, prout sic de sindicandi iurisdictione, à qua ad Regios Superiores, non autèm ad Baronis officiales appellatur; nā iurisdictio ad eum, a quo fluit, refluere debet, *l.* 1. *§. cum vrbem, ff. de offic. Præf. vrb.* & quid de sindicatoribus delinquentibus, *Montan. controuers.* 69. prout similitèr dicimus de appellationibus, quæ à Nundinarum causis fiunt; nam cum sint a Rege constitutæ, ad eius Tribunalia est appellandum, licèt per Baronis officiales exercerentur, *Minad. cons.* 24. & dicam in *Prag.* 8. *p.* 1. *n.* 187. Idemq; procedit in causis Rationalium, *Montan. super præd. Pragm. de admin. Vniu.* & similitèr de appellatione à Catapanis ab Vniuersitate electis facta, *Franch. decis.* 511. & denegatam fuisse Baroni remissionem dicit *Tapp. in Constit. Magistros Camerarios, tit. de off. Procur. Cas.* Præsides autèm, & Prouinciarum Auditores sindicādi, potestas cuius sit, & quid de Regente, & M. Curiæ Iudicibus vide *Marc. Anton. Surgent. de Neap. illustr. cap.* 13. *ex num.* 28. & de tempore sindicandi vide *Pragm.* 3. *de off. Iudic.*

Progreditur Pragm. nostra, vt Baro officiales stare, & sindicatui parere procuret, quibus verbis notatur, officiales in administratæ iurisdictionis loco sindicatui stare debere, iuxta *l.* 1. *C. vbi de ratiocin. l.* 1. *§. C. vt omnes Iudic.* Hinc licèt quis totius Prouinciæ, vel plurium Terrarum iustitiam administrauerit in loco tamèn, vbi ma-

175 maioris temporis parte exercent, non autèm in omnibus locis sindicatui stare tenetur, vt in sindicatu Auditorum, & Iudicum M. Cur. Vic. continuò obseruatur, qui in loco Tribunalis, vbi exercuerunt
176 sindicantur; & ad sindicatum non solùm Capitanei tenentur, verùm etiam Assessores secundarum causarum Auditores, Baiulorum, Iudices, & Locumtenentes, etiam modici temporis, *Pragm.5.de sindic. Offic.* licèt in Baiulis dubitent *Ann.sing.48. Tapp. in Constit.Locorum*; ex prædictis ta-
177 mèn aliqui de consuetudine non sindicantur, vti de Baiulo Cosentiæ dixi supra *num.142.* lex enim per contrarium vsum
178 tollitur, & sic fuit prouisum pro Actuarijs Regiæ Audientiæ Cosentiæ, vt si eos sindicari, non sit solitum, non molestentur, prout videmus de Actuarijs in nostris Tribunalibus; satis enim quotidiè sindicantur, dum eis præsunt officiales, ad quos pro omni eorum excessu; etiam officio pendente, recurritur. Hæc autèm potestas sindicandi ad Vniuersitates, non autèm ad successores officiales pertinet, vt dictat *cap.Reg.132.* nam hoc in desuetudinem, & contrarium vsum abijt, *Addent.ad dictum cap.* Sed per hanc *Pragm.1. de sindic.* Vniuersitati fuit sindicandi, & sindicatores, & consultores
179 eligendi authoritas attributa; nec patrocinari; vel eos protegere Barones debent, nè quærelantes Superioris authoritatem in eorum officialium sindicatu videntes terreantur, sed procurent, vt officiales sindicatui pareant, & liberè sindicentur; non paruus enim metus vasallis illatus dicetur, si Baro tacitè, vel expressè se interponat, *Mascard.conclus.metus*, & ita pluriès est per Sacrum Consilium decretum, quod abstineant, & præcipuè inter Vniuersitatem Theani, & Principem Hostiliani, aliàs in foro poli non video cur ipsi Barones non teneantur ad emendam, quam vasalli ab officiali de eo, quod extorserat, vel iniquè iudicauerat consequi potuissent. Et quando per sindicatores ob beneplacita officiales non fuissent puniti, Princeps adiri potest, vt non obstantibus literis liberatorialibus obtentis Iudices ad eos inquirendum deputet, iuxtà notata per *Reg. de Ponte decis.26. Mastrill. libr.6. cap.11.num.12.* sindicatum enim deberi de
180 iure diuino nonnulli dicunt, & præcipuè *Auel.cap.Prætor, ver.iudicium sindicatus, cap.22. num.4.* & proindè ab ipso, quē absolui, vel impediri, nec Barones, nec Rex facere possunt: fuit enim primò iussum, Samuelem *lib.1.Reg.* vt rationem publicè redderet (vndè sumpta est practica sindicandi) qui populo respondit: *Loquimini, nùm bouem, vel animalia cuiuspiam tulerim, si quempiam sim calumniatus, si aliquem oppresserim, si de manu alicuius munus acceperim, contendat mecum hodiè, vt restituam eis.* & posset addi, sindicatum, defensionis esse speciem iniuriarum subditis illatarū, quas tempore officij ob reuerentiam Superiori debitam illi propulsare non poterant. Sed contrarium censeo, non esse de iure diuino; non enim omnia moralia præcepta in lege Moysis posita, dominica præcepta dicuntur, sed illa Decalogi, *Tiraquell. de retrac. in proœm. num.8.* hinc
181 Principem super sindicatus tempore dispensare, & illud sæpius abbreuiare videmus, vti à lege positiua introductum; vndè saluanda est ea opinio, sindicatum scilicèt esse de præceptis iudiciarijs de iure diuino introductis, quæ infallibilitèr non obligant, vt Princeps dispensare non valeat, vt dicam infra *Pragm.6.* Notandum tamèn est Pragm. sancire, sindicatum officio finito dandum esse; nam si officio durante officialis conueniri posset, eius au-
182 thoritas vilesceret, dum de vnoquoquè esset cauillandus. Et propterea etiam no-
183 ta, officialem magno debere decore fulgere, iuxta aurea verba *text.in l.obseruandum, ff.de offic.Præs.* & potius eum esse expellendum, quam vt cum indignitate, & vilitate permaneat, *Luc.de Pen.in l.fin.C. de muner. lib.10.* vndè malèfaciunt Barones, qui cum suos officiales errare videāt, palam ipsos reprehendunt, & aliquando conuiciantur: quapropter eorum authoritas vilescit, & à subditis contemnuntur, & paruipenduntur.

Vltimò notatur in *text. Faciendo per Sindicum Ciuitatis, vel Terræ*, Ciuitatem
184 à Terra differre: Ciuitas enim olim erat, quæ defensorem habebat cum potestate ipsum eligendi, qui causarum ciuilium cognitionem obtinebat, vt in *Auth. de defens.Ciuit. §. & Iudices, §. & iudicent*, hodiè Ciuitates dicuntur, quæ Episcopos habent, *cap.1. & seq.81.dist.* Verùm etiam
185 Princeps decorare Terram hoc titulo potest, eam in Ciuitatē eligendo, *Bart.in tit.C.de Metrop.Beryt.lib.11.Capye.in inuest.*
186 *f.109.* & an sola verba enūciatiua Principis asserentis, & nominantis eam Ciuitatem sufficiant, vt ea censeatur tali honore decorata? vide *Rebuff.in l.1.C.de Metrop. Beryt. Felin.in proœm.decret.Ann.consil.44. num.82. Cancer. var.resolut. libr.3. cap.3.Bart.in Extrauag. Qui sint rebell. ver. Lombardiæ, num.6.* Terra autèm in Iure
187 variè capitur, & diuersis modis sumitur: ponitur pro campo, pro possessione, *cap.quid pro nouale, de verb.signif.* capitur pro Ciuitate, Prouincia, vel Regno, vt in *cap.1.de pac.tenen.* & tunc dicitur à *terreo, terres*, *Capyc.præcit.loc.* & Terra est, quæ mu-

muris est circumdata, *Paris. de reintegr. Frecc. tit. de verb. signific.* quicquid tamen DD. dicant, Terra in Regno stat, vt genus, Ciuitates, ac etiam multa Oppida, & Castella comprehendens, siuè muris cincta, siuè non, *Frec. 2. auth. n. 25.*

SVMMARIVM.

1 *Criminum punitio basis est iustitiæ, quæ ciuium mores emendat: Deum placat, & offensos vindicat.*
2 *Pœnis, & præmijs Respublica continetur.*
3 *Veniæ facilitas magnum est delinquendi incentiuum.*
4 *Qui paucos castigat, multos emendat.*
5 *Delictorum coërtio publica pietas nominatur, & parcere est occidere.*
6 *Delictum committens sex offendit personas, scilicet Deum, offensum publicum, iustitiā, & Iudicem ipsum offendento ex proximo, qui mala recipit exempla.*
7 *Iudex dissimulans, vel condignam pœnam non infligens, eadem pœna tenetur.*
8 *Rex Carolus Iudicem, qui pro homicidio manus pœnam imposuerat, suspendi fecit.*
9 *Barones vigiles in Officiales esse debēt, aliàs culpa illis imputatur.*
10 *Pœna in dubio à Iudice ex causa diminuta præsumitur.*
11 *Componendi potestas ad magnam est iniquitatem redacta.*
12 *Aurum vbi placet iustitia tacet, & auaritia iudicante omnia pereunt.*
13 *Compositio quid sit, & quid extorsio si metu fiat.*
14 *Compositio nominari non potest, sed extorsio, quando de delicto non constat.*
15 *Transactio cum parte facta graue inducit inditium, secus si cum Iudice fiat.*
16 *Compositio ex causis iustificatur.*
17 *Pœna quæuis corporalis est omni pecuniaria maior. Quatuor literæ arbitrariæ quæ sint?*
18 *Prouentus sunt iurisdictionis fructus pro iustitiæ ministerio destinati.*
19 *Prouentus in feudorum introitu quare non ponantur?*
20 *Attenditur destinatio, non autem quod in consequentiam venit.*
21 *Barones causam destinationis prouentuum mutauerunt.*
22 *Causa componendi vtilitèr enumerantur.*
23 *Pœna in non solito delinquere, vel in delictis leuibus, & alijs quamplurimis minuitur.*
24 *Mulieres ob sexus honestatem mitiùs castigantur.*
25 *Delicta quæ dicantur in Iure grauia, quibus non est miserendum.*
26 *Solito delinquere vltra delictum, de quo vltimò imputatur, est augenda pœna.*
27 *Pœnas alterare an sine Principis iussu liceat?*
28 *Foriudicatos occidere an sit peccatum?*
29 *Bestia Apocalipsis Superiores subditorum peccata non vindicantes designat.*
30 *Baro in compositionibus qualitèr se gerere debeat?*
31 *Officiales demaniales sine Principis licentia componere non possunt.*
32 *Baro post sententiam componere non potest.*
33 *Foriudicato reo, an Baro gratiam facere valeat?*
34 *Remitti an possint Baronibus foriudicati?*
35 *Appellatione pendente an Baroni componere liceat?*
36 *Baroni, & eius Officialibus an reum ad defensionem post latam sententiam sub noua defensionis prætextu admittere liceat?*
37 *Transactio à compositione in quo differat?*
38 *Transactio an ex superioribus probationibus annullari possit?*
39 *Sententiæ criminales non fiunt absolutoriè, sed nouis superuenientibus inditijs.*
40 *Instantia prima, vel secunda perempta perit delictum, & suscitari non potest, etiam si noua superueniant inditia.*
41 *Delicta quanto tempore præscribantur?*
42 *Prouentus sibi vsurpans qualitèr puniatur, & sic Iudex, vel Ærarius.*
43 *Princeps an de potestate absoluta parte non concordata gratiam de delictis facere possit?*
44 *Baronibus ad pacem subditos cogere an liceat? Et quid in Principe?*
45 *Compromittere an, & quando quis cogi possit?*
46 *Cautio de non offendendo, & sub verbo Regis præstare, quando, & à quibus cogi quis possit?*
47 *Gratia an à Principe sub conditione fieri possit, dummodo pars infra aliquod tempus remissionem procuret? Et quid in Barone. nū. seq.*
48 *Gratia obtenta dummodo ad loca partis offensa non accedat, an contraueniendo gratia expiret?*
49 *Superseßoria à Barone reo post contestatam litem concessa, an elapso biennio, instantia perempta dicatur?*
50 *Instantia an partis consensu prorogari possit, & indultus generalis an Baronum vasallos comprehendat?*
51 *Remissio partis in simplici indultu, armorum delatione, & similibus non requiritur.*

112 *Pœna condemnationis cum facultate redimendi pro tanto, an partim in pecunia, partim verò in exilio acceptari possit?*

113 *Sententia est indiuidua, & mixturam non recipit.*

114 *Mixtum sub simplicibus non comprehenditur.*

115 *Prohibitum ex vna via, per aliam admitti non debet.*

116 *Pragmatica, nè fiant condemnationes cum facultate redimendi, declaratur.*

117 *Reus si pecuniariæ condemnationis pœnam soluere noluerit, an sententia in aliam reuocari possit?*

118 *Qui non habet in ære, an in corpus in ciuilibus luere debeat?*

119 *Pœna in ære soluere non volentis, quæ erit?*

120 *Pœna fustigationis solùm vilibus datur.*

121 *Interesse ex causa criminali dependens si quis soluere non possit, an in corpus luere debeat, vel bonis cedere valeat?*

122 *Mortuo reo, cui ob delictum, vel contrauentionem pecuniaria pœna erat imponenda, an crimen videatur extinctum, vel hæredes ex eodem processu ad se defendendum conueniri poterunt.*

123 *Gratias delictorum an hodie Barones facere possint? Et num in præiudicium Vniuersitatum, quibus ex Regis concessione pœnarum prouentus competunt.*

124 *Remittere iniuriam damna non comprehendit, & è contra.*

125 *Supplicatio gratiæ obreptitia, vel subreptitia esse non debet.*

126 *Gratia non valet, si reus se carceratum, vel aliàs pro homicidio condemnatum, vel inquisitum non expresserit. Limita, si fuerit absolutus n. seq.*

128 *Gratia non ex omni subreptione, sed ex illis, quæ à Iure sunt expressæ, fit caduca.*

129 *Baroni an aliquem ex reis, qui crimen commissum detexerit, indultare liceat?*

130 *Principi an parte non concordata, indultare permittatur?*

131 *Princeps an contra ius diuinum, & in quibus casibus rescribere possit?*

132 *Disposita in testamento veteri, iuris diuini non dicuntur.*

133 *Præcepta Dei alia moralia, alia ceremonialia, alia verò iudiciaria; prima sunt immutabilia, alia alterari, & minui possunt, & traduntur exempla.*

134 *Occidi impunè foriudicatos, adulteros, transfugas, fures nocturnos, & alios cur lege ciuili permittitur.*

135 *Iuramenta quomodo Princeps relaxare, & in certis casibus annullare poterit?*

136 *Principes multa permittunt, quæ tamen non approbant, vti meretricium, & Iudæorum est permissio.*

137 *Foriudicatum, adulterum, vel furem occidens, peccatum an committat?*

138 *Bannum gratiæ delictum reuelanti valet, si pars consentiat.*

439 *Indultatus an in socios torqueri possit? & limitatur dec. Franch. 459. & n. 145.*

140 *Confessio sub spe impunitatis extorta quam probationem faciat?*

141 *Alexander Rouitus Fisci Patronus Prouinciæ citerioris Calabriæ laudatur.*

142 *Testis falsum committere dicitur, veritatem tacendo.*

143 *Præmium an Iudex delictum reuelanti bàuire, & de prouentibus soluere possit?*

144 *Reuelans delictum pro obtinenda gratia, in probationis defectum torqueri debet.*

145 *Indultatus à Principe vti gratiam consequutus, à Baronibus torqueri nequit.*

146 *Gratia patefacienti delictum promissa, an debeatur illi, qui non probationes, sed inditia ad probandum adduxit?*

147 *Occident bannitum, vt indultu gaudere possit, in pari criminis gradu, & non vltra sit, oporteat.*

148 *Indultus materia adnotatur.*

149 *Indultus cognitio Principi competit, & Barones se intromittere non possunt, & an Regiæ Audientiæ, n. seq.*

151 *Præsidibus Prouinciarum indultare an permittatur?*

152 *Guidare Præsides Prouinciarum an possint?*

153 *Barones an suos vasallos contumaces de delictis guidare valeant, ex n. 156.*

154 *Guidare Officiales an possint, ex n. 155.*

157 *Foriudicati guidari à Baronibus an possint, sic & inquisiti de sodomia, n. seq.*

159 *Guidatica pro Fisci seruitijs conceduntur cum clausula, nè ad partis offensa locum accedatur.*

160 *Guidaticum dicitur contractus innominatus inter reum, & Superiorem.*

161 *Contractus innominatus, vna ex partibus non obseruante, dissoluitur.*

192 *Guidatus per transitum per loca prohibita contrauenire non dicitur, & n. seq.*

164 *Guidatici materia non strictè, sed benignè est interpretanda.*

165 *Guidati sub guidatico delinquentes quando sunt gratia priuandi.*

166 *Guidati pro debitis, & alijs imparari, & carcerari non possunt.*

167 *Superior an guidaticum ab inferiore factū seruare teneatur?*

168 *Guidatus si occidatur, quia foriudicatus erat, & ignorabatur saluuscõductus, an occidens puniatur?*

269 *Saluumconductum non obseruans læsa Maiestatis pœna plectitur.*

170 *Barones exules post sententiam guidare non debent.*

171 *Barones an condemnatos ad famam, & honorem restituere possint?*

172 *Abo-*

PRAGM. VI.

Mandamus etiam; vt Barones, & eorum Officiales debeant malefactores, & delinquētes debitis pœnis punire, aut puniendos mandare: & hi, qui potestatem virtute suorum priuilegiorum habent componendi, permutandi, aut remittendi pœnas, ea potestate taliter vtantur, ne nos ex eorum abusu pro iustitia taliter prouidere cogamur.

IN tres partes hāc Pragmaticam diuido; prima delinquentes debitis pœnis esse puniendos. Secunda Barones componendi, permutandi, aut redimendi potestatem habentes, ea legitimè vsuros ordinat; Tertia verò potestate sibi tributa abutentes minatur.

1 Ad primam dico, satis esse necesse delinquentes debitis feriri pœnis: nam criminum punitio basis est iustitiæ, hæc mores ciuium emendat, hæc offensos vindicat, hæcquè Deum placat, quem eorum nequitia ad iram prouocauit, &
2 Solon ex septem Sapientibus vnus, Rempublicam duobus substineri putauit, premio scilicèt, & pœna: premio, vt virtute, & meritis prædicti premia consequantur; pœna vt mali ex sceleribus perdantur, cū ex eorum extirpatione publica deueniat lætitia, & certè nulla meliori via pax, & iustitia fundari possunt, quàm commissorum scelerum licèt leuium coërcitione, vt à grauioribus malis homines prohibeantur, 23. q. 4. *cap. qui peccat*; nam ob delicta
3 impunita scelestorum grassatur iniquitas, & eorum augetur superbia, quos aliorum pœna humiles, & prudentes redderet, 18. q. 2. *cap. diffinimus*: pœna enim vnius
4 metus est multorum, *l. 1. C. ad l. Iul. repet.* & qui paucos castigat, multos emendat; nam vnius supplicium reliquos saluos facit, 9. *homicida, Auth. de mand. Princ.* & nil tantæ humanæ societatis interesse poterit, quanti delictorum punitio, *l. ita vulne-*
5 *ratus, ff. ad l. Aquil. & Vlpian. in l. 1. §. 1. ff. de obseq. præst.* delictorum coërcitionem publicam pietatem appellat: nam ex criminis indulgentia ad iterata patranda flagitia relaxantur habenæ, *cap. nullus, de pœnit. dist. 1.* & nullum maius delinquendi incentiuum, quàm veniæ facilitas, *cap. est iniusta misericordia* 23. q. 4. proteruorum inquam misereri, & cis parcere, est occidere, *dist. 1. de pœnit.* & noua sex rationibus ex causis delinquentem puniendum esse, quia sex personæ offenduntur, primò persona offensa; solatium est enim offensi offendentis punitio, *Quintilian. declar. de*
6 *accusat. bonus text. in l. fin. C. ad Turpill.* ibi, *Nisi placata offensi parte omne Principis officium conquiescat.* Secūdò offenditur Deus, nam

nam *quod vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Euang.* & contemnitur Deus ex offensione proximi, quem cum charitate esse diligendum præcepit; vndè ex iustitia postea placatur, *Gregor. cap. 4. lib. 6. in reg.* Tertiò offenditur publica vtilitas, *Bald. in l. nemo, C. de Episcop. aud.* & ex punitione lætatur, cum sit aliorum emendatio, *l. 1. vbi DD. C. de publ. læt. lib. 2.* Quartò iustitia est necessaria proptèr ipsum offendentem; nam punitur, nè gehennæ tradatur, *11. q. 2. cap. fraternitas*; pœna enim est delinquentis medicina, vndè magis diligendi sunt qui corrigunt, quàm qui parcunt, *cap. vindicta 23. q. 4.* Quintò iustitia fieri debet ad aliorum exemplum, iuxta illud Poetæ:

Oderunt peccare mali formidine pœnæ.

Vltima causa respicit Iudicem; nam satis
7 offenditur, cum delicta patrantur, & proindè ea impunita relinquere non debet, aliàs ipse ad eamdem pœnam tenetur, quę reo infligi debebat, singularis est *text. in l. seruos, § fin. C. de vi publ. Bartholom. de Capua sing. 14. Roman sing. 74.* Iudex enim lege clementior esse non debet, & ideò *Andr. in tit. Quæ sint regal. verb. bona committentium, sub num. 76.* refert, Regem Ca-
8 rolum Iudicem, qui pro homicidio manu pœnam imposuerat, suspendendum mandasse, & *Valer. Maxim. libr. 6. cap. 3. histor.* narrat, Regem quendam excoriari iussisse Officialem delicta dissimulantem, & debitas pænas reis non inferentem. Et Officiales hodiè ad id plusquàm Barones obligātur, cum iurisdictionis officium habeant, exerceant, & de omissis, & commissis tenentur, *Franch. decis. 511.* Barones verò omissioni sunt obnoxij, cum in Officialiū gubernio peruigiles esse debeant, *Andr. in cap. Imperialem, § præterea, num. 40.* & sic ex prædictis, & alijs Barones, & eorum Officiales aduertant, vt pœnas condignas criminum authoribus irrogent, cum hoc tanti publicæ, & priuatæ vtilitatis inter-
10 sit. In dubio tamèn pro Officiali præsumitur ex causa pœnam diminutam, vel commutatam fuisse, *Gayll. de pac. public. 2. lib. obseru. 9. Roman singul. 78.* & quando pecuniariam pœnam ex crimine descendentem, vel mulctam Officialis remittere, vel minuere possit, vide *DD. in l. illicitas, § in fin. ff. de offic. Præs. Boer. dec. 349.*

In secunda parte nostra Pragm. dicit, *Et hi, qui potestatem virtute suorum priuilegiorum habent componendi, permutandi, aut remittendi pœnas ea potestate taliter vtantur.* & sic notamus, istos tres terminos, quos ad huius Pragm. intellectum declarare est pernecesse, eò magis quia hoc scire ad Barones pertinet, dum in hac materia quotidiè se illaqueant: vndè hæc potestas ad magnam est quidèm iniquitatē
11 redacta, *Aug. & Bern. de consid. lib. 1.* hæc potestas est pœnæ facilitas, & eam ad patranda delicta præstat confidentiam, vt tot, tantaq. mala quotidiè indè eueniant, cum Barones largam ansam, & habenas relaxent, ita vt in omni crimine, vbi bonum adest pecuniæ marsupium componant, manus ad iustitiam contrahant, &
12 eas ad pecuniam protrahant, vbi aurum placet iustitia tacet, vitium imperat. Nec scientia hodiè iuuat, cum Aduocatus in aliquibus Baronalibus Curijs quauis sciētia fulgens, nisi in compositionibus sit idoneus, ignarus reputatur; Iudex licèt Iuris peritissimus nil agit, solùm per has cōpositiones reputatur honorificentia dignus; verùm pro aliquali Baronum scientia nè errent præscriptos *text.* nostri terminos componendi, permutandi, vel remittendi sigillatim videamus.

Compositio secundùm *Grilland. de relax. carcer. 3. par.* omissis aliorum multorū diffinitionibus, est conuentio rei cum Prę-side facta, lite pendente de dubio criminis statu, de soluēdo Fisco certa pecunia ad re-
13 dimendam litis vexationem, parte legitimè concordata, quæ diffinitio sumpta est ex *l. ab accusatione, & l. destitit, cum seq. ff. ad Turpill.* quæ diffinitionis omnia non sunt absq. misterio, supèr quibus aliqua in medium afferam, materiam declarando. Primò dicit, *Est conuentio quædam*, nam nisi ex concordia compositio esset, sed ex violentia, vel carceris, vel tormentorum metu, diceretur extorsio, & sindicatui Iudex stare tenetur, *l. 3. ff. ad l. Iul. repet. l. 1. C. si per vim, vel alio mod.* & propriè in cōparitione reus spontè pecuniam offerre debet: si enim Iudicis decreto esset facta taxatio, adhuc extorsio diceretur, imò ad
14 maiorem cautelam reus habilitari, & in libertate antequàm compositionem offerat, poni solet, licèt hoc non sit de essentia, si ex processu quid substantiale criminis appareat; alias si parum de delicto cōstaret, ita vt non essent saltim indicia ad torturam, diceretur extorsio, & compulsio metu carceris facta, *Paris. de sind. verb. compositio, vers. an si est facta, Carrer. § circa lo 6. num. 234.* dicit, *Cum Præside facta*, nam compositionis veniæ cum Præside tracta-
15 tus, delicti confessionem, vel inditium nō inducit, dum pecuniam dat pro redimendo sanguinem suum, vt notat *Bald. in l. transigere, num. 4. C. de transact.* maximè si protestatus reus fuerit, ad transactionem venire, se à vexatione redimendi causa, *Boss. tit. de remed. ex Clem. nu. 29. Gabr. Rom. tit. de malef. conclus. 23. Nouell. in tract. ad defensam, n. 108.*

16 Sequitur, *Ex causa.* Aduerte, in causis es-

esse totam iustitiam compositionum: negari enim non potest, compositionem misericordiæ actum esse, ita vt Ecclesia ad hoc pronior esse debeat, nè sanguine intingatur, sed misericordia fulgeat, 17.q.4. cap. si quis Diaconus, cum seq. Verùm id, quod reprehenditur est, nè inconsideratè fiant, & ob ingluuiem pecuniæ iustitia nò exerceatur. Et sic scias pœnas corporales in pecuniarias de iure commutari non posse: persona enim deliquit, non autèm bursa, DD. in l. sancimus, C. de pœn. Prag. 12. de compos. & Iudex lege clementior esse
17 non potest, §. quoniam, Auth. de Iudic. & maior est minima corporalis pœna, quauis magna pecuniaria, Bart. in l. 1. §. fin. ff. de pœn. & quamuis componere, transigere, & remittere posse solius Principis sit, tamèn in cap. Reg. Exercere volentes, à Rege Roberto data fuit potestas Iudicibus Regijs componendi delicta in pecunia, & est vna principalis de quatuor literis arbitrarijs, vt dicam infra num. 125. nam aliæ tres sunt arbitrariæ ad modum, & formam procedendi contra delinquentes scilicèt in delictis capitalibus posse inquiri ex officio, vt in cap. ad consultationem, & cap. ne tuorum. In delictis enormibus prosequi etiam diebus feriatis, vt in cap. prouisa Iuris sanctio. & contra latrones & facinorosos dat arbitrium procedendi sola facti veritate inspecta, iuris ordine non seruato, vt in cap. iuris censura, de quo infra Pragm. 8. par. 1. num. 78. Quæ prærogatiuæ sunt Baronibus in Regno communicatæ sub clausula, & cum quatuor literis arbitrarijs, vt in d. pragm. 8. par. 1. num. 29. dicitur inquam in eo cap. Exercere volentes, esse faciendas compositiones, vbi rationabilis causa suaserit; intelligi enim debet concessio iuxtà legis dispositionem, vt minus ius commune lædatur, cap. cum dilectus, extr. de consuet. cap. irrefragabili, de offic. ord. l. 2. C. de noxal. fine causa componens grauitèr peccat, Petr. de potest. Princ. cap. 8. Rolan. cons. 18. num. 81. & Andr. in cap. 1. sub num. 29. de Cap. qui Cur. vend. subiungit, pœnam sine causa remittere, esse contra ius diuinum, sic præcipiens, Maleficos ne patiaris viuere, Exod. 22. & licèt
18 prouentus sint iurisdictionis fructus, ita vt eorum appellatione veniant, Ann. singul. 421. Add. ad Capyc. decis. 185. ad iuris tamèn normam percipi debent, ad text. in l. 1. C. de vsur. fiscal. vbi licèt prouentus, & pœna sint in fructu, non tamèn debent nimis emungi. Imò non desunt, qui eam impropriè dici fructus opinantur; nam fructus dicitur, qui singulis renascitur annis, & proindè videmus eos in appretio feu-
19 di non extimari, prout de subuentionibus, & donatiuis dixit Franch. decis. 172. & supra pragm. 5. num. 46. ita vt in releuio nò notentur in introitu, nec de illis soluitur quidquam, prout de omni minimo redditu feudali debetur, Ann. in cap. 1. de vasall. decrep. ætat. num. 152. Frec. de subfeu. auth. 3. in fin. & ratio est, quia in pertinentibus ad iustitiam impenduntur, vti pro Officialiũ, & aliorum Ministrorum salario, pro accomodandis domibus prætorijs, alendis carceratis pauperibus, & similibus. Et propterea licèt ad manus Baronis veniãt,
20 & iurisdictionis fructus dicantur, attenditur tamèn primæua destinatio, & quod principalitèr fieri debet, l. si quis, ff. si cert. pet. Tiraquell. de retract. §. 30. glo. 1. Sed hodiè multi Barones causam destinationis
21 talium fructuum mutauerunt, & de ijs maiorem introitum, quam de alijs redditibus faciunt.
22 Et consequentèr causa debet attendi in his compositionibus, veluti si quis per imprudentiam, & non dolosè deliquerit, tùc cessante dolo Baro facilis ad compositionem esse debet, l. 1. ff. de ambig. & sic nisi appensatè, sed in rixa, l. respiciendum, §. de-
23 linquunt, ff. de pœn. si non sit homo delicta patrare solitus; nam durum videtur pro vno delicto quem ordinariè puniri; non enim qui peccauerit, sed qui perseuerauerit dicetur reus, nisi esset delictum atrocissimum, cap. plerumq. 45. dist. Itèm leuioris criminis ratione, Afflict. in Const. Si quis aliquem, vbi etsi manus pœna vulneranti imponatur, tamèn ipse dicit, Existente aliqua causa, & quod delictum non sit de atrocioribus, Iudicem debere eum ad compositionem admittere. Sic propter filiorum multitudinem, & paupertatè patri parci aliquantum debet, cap. 2. de his, qui fil. occid. l. qui in prouincys, §. 1. ff. de rit. nupt. proptèr delinquentium incertitudinem pœna diminuitur, Gayll. obseru. 109. 2. par. proptèr minorem ætatem secundùm casus contin-
24 gentiam pœna temperatur, Franch. decis. 120. & sic ratione sexus, & honestatis; mulieres enim licèt vt masculi puniri debeant, DD. in l. si quis, ff. de iurisdict. omn. Iud. illæ tamèn ad triremes non damnantur, nec deportantur, nè pudore, & verecundia notentur, l. quisquis, §. ad filias, C. ad leg. Iul. Maiest. Gayll. obseru. 36. 1. par. Itèm nobilitas, artis insignis peritia, meritorum probatio, prouocatio, delicti diuturnitas, dormientis delictum, furor, ignorantia, ebrietas, ira, vitæ probitas, casus, officiũ, & alia multa, quæ iustæ reputantur causæ miserendi, & componendi, DD. in l. quid ergo, §. pœna grauior, ff. de his, qui not. infam. Carrer. §. 7. num. 171. cum seq. & diffusè per Tiraquell. tract. de pœn. Mollien. Clar. q. 60. Blanc. in prat. crim. §. iuris permissionem, cum seq. Nouell. in tract. ad defensam, Afflict. in cap.

cap.1.§.si quis hominem,de pœ.tenen.Farin.
de pœn.temp. Sese de inhib.1.§. ex num.13.
In delictis verò atrocioribus, dolosis, ma-
li exempli,& scãdali, vt in virginũ rapto-
25 ribus,sacrilegijs, latrocinijs, incestibus ,
falsis,& similibus, quę enumerat *Clar.q.1.*
*num.9.*ac in solitis delinquere,& quietem
publicam perturbare,pœnam temperare,
culpa magna est; & licèt porrò iuris pœ-
na capitalis non esset pro crimine, quo
26 reus detinetur, si ille solitus delinquere
fuit, pœna vsq. ad capitalem alterari po-
terit, *l.aut facta,§.fin.ff.de pæn. Gram.vo-*
to 17.Marsil.sing.378. Carrer.§.circa lo fin.
num.107.Bald.& alij in l.quid ergo,§.pœna
grauior,ff.de his,qui not.infam. sic si delictũ
esset mali exempli, & pessimæ consequen-
tiæ, ad terrorem,aliorumquè exemplum
pœna alteratur, ex *Cassij Senatoris* verbo
apud *Tacit.* ibi, *Omne magnum exemplum*
habere aliquid ex iniquo,quod publica vtili-
tate compensatur, quod & notat *Fab. diff.4.*
Cod.ad l. Iul. Maiest. & Marsil. singul.244.
27 aduertit hoc , *maioribus Magistratibus ,*
non autem alijs licere , Vasqu. autem *con-*
trouer.35.num.24.& controu.14. defendit,
dum ex causa a iure indicta pœnam alte-
rari permittitur , quemlibet ordinarium
Iudicem pœnam alterare posse. Sed *Clar.*
q.84.num.11. declarat quoad procedendi
modum in carcerando , & acrius torquen-
do,non ad pœnæ augmentum . Et in *cap.*
Reg. Ad peruersorum vno de literis arbitra-
*rys,*expressè per Regem Robertum sanci-
tur, nè cum hominibus malæ vitæ, & fa-
mæ, cum quibus speranda non est salus,
compositiones fiãt;præcepit enim Deus,
Maleficos non patiaris viuere super terram,
23.q.5.§.hinc etiam, num.35. Non recipies
pretium à reo,quia pretium sanguinis est . &
Deuteron.13.Non parcat ei oculus tuus ,sed
interficiat eum . Psalmasta, Non miserearis
omnibus , qui operantur iniquitatem. Hinc
respondi,*Constit.foriudicatorum,& Prag.5*
28 *de exul.* foriudicatos occidi permittentes
peccatum non inducere , vt putabat *Ar-*
non.soliloq.9.& malè,nam Princeps dispo-
suit,hoc permittere iure diuino, fuitq. ad
publicam vtilitatem introductum , vndè
non peccatur, sic *Afflict.in Const. Pœnam*
eorum,& docet *D. Thom.* quem allegat *Ba-*
tard. in §.homicidium, num.221. Vndè ad
propositum, talibus non est tribuenda mi-
sericordia, ac ista delicta non sunt vendẽ-
da,vt dicit *text. in §.quapropter, Auth. vt*
Iudic.sine quoq.suffrag. nam aliàs Barones
29 bestijs Apocalypsis assimilarentur ; quis
enim negabit, peccatum, quod illi reite-
rant , supra Superioris dorsum non fabri-
care?nam non vindicans iterandi flagitia,
& maiora committendi dat audaciam,
& alijs inuendicata talia enormia intuẽ-
tibus delinquendi tribuitur occasio,vt ex-
perientia quotidiana docet . Causam itaq;
attendant Barones, & postea personarum
conditionem in faciendis compositioni-
30 bus intueantur; & si componendi causa
sit iusta, non sit nimis æquus, nec rigidus
in extorquendo; etenim si pœna pecunia-
ria esset minima,contempsibilis esset, vn-
dè iuxta personæ facultates sunt exigendi
prouentus,*Luc.in l.1.C.de desert.lib.12.*nec
nimis debet esse crudeles,in quo crebrius
peccatur, cum aliqui Barones vsq.ad san-
guinẽ emungant,de quo continuò populi
exclamant , quod impijssimum est ; Baro
enim est loco pastoris,& sic oues custodi-
re,non autem excoriare debet . *Ezech.12.*
Principes facti sunt quasi lupi rapaces , qui
effundunt,& deuorant sanguinem ouium,quę
ad custodiam eis datæ fuerunt . Apud Offi-
ciales verò Regios arctata est potestas eis
concessa in *cap.Reg.Exercere volentes,*cum
absq.Principis, vel eius Vicarij licentia,
31 delicta vltra relegationem componere
non possint , solùm vbi pœna exiliaris es-
set imponenda, & tunc in Banca , audito
Fisco est facienda compositio, vt in *Prag.*
1.& seq.de compos.& Prag.10.§.13.& 36.
de offic. Iudic. & existente partis remissio-
ne vt infra,quidquid ante in M.Curia ob-
seruabatur,vt refert *Afflict.decis.287.*nam
hodiè per dictam Pragm. nequaquam de-
licta vltrà relegationem,nec M.Curia cõ-
ponit , nisi per Collateralis Consilij Re-
gentem in visita , quæ in M. Curia quali-
bet hebdomada in die Sabati fieri solet,
remittantur: hac inquam Barones Regali
authoritate sibi tributa componendi,per-
mutandi, & crimina relaxandi, maxima
cum circumspectione vti deberẽt, nè gra-
tijs abutendo, priuari mereantur , vt hic
*in fin.*dicam.
32 Subiungit diffinitio, *Lite pendente.* Ad-
uerte vsq.ad sententiam licitas esse com-
positiones,& pœnarum relaxationes:post
enim sententiam Baro, & Iudex functi sũt
suæ iurisdictionis munere , *l. Iudex post-*
quam,ff.de re iudic. & expressè habetur in
Pragm.21. hoc tit. & id ad Principem tan-
tum spectat,*l.1.§.fin. ff.de Quæst. Capye.in*
inuestit.vers.etiam post sententiam, Carauit.
in d.Rit.272.à num.19.Lanar.cons.5.Bouad.
Polit.lib.2.cap.16.num.122. cum illius sit
commeatum , remeatumquè dare , vt vtar
verbis *text. in l.relegati, ff.de pœn.in fin.* &
licèt *Reg.Rouit.in Prag.1.num.49.de abolit.*
dicat , Barones merum habentes imperiũ
posse foriudicato gratiam facere , non vi-
deo,quomodo substineri possit,si cum me-
ro imperio concessa non sit expressa fa-
cultas post sententiam indulgendi, vt in
d.Pragm.2. cum sit de Principi reseruatis,
& paucis communicatum ; lata enim fo-

33 riudicationis sententia, Baro omni iurisdictione est priuatus, prout in condemnationis sententia in carceratos prolata; nō enim est differentia inter foriudicationis sententiam in absentem, & eam, quæ fit in præsentem, *Ann. singul.* 56. vbi neq. re-
34 missio Baroni datur, facta foriudicatione, de quo infra *Pragm. 8. part. 2. ex nu. 49.* & non licere Baronibus post sententiam indulgere, tradunt *Andr. in cap. 1. §. & bona committentium, num. 75. in fin.* ibi, *In sententia fit ista commutatio, post sententiam nō, quæ sint regal. Præs. de Franch. decis. 370. num. 11.* nisi Baro secundas haberet cau-
35 sas; tunc enim appellatione pendente, poterit his priuilegijs potiri, *Franch. loco cit. ex num. 13. Baiard. ad Clar. q. 69. nu. 23. Mastril. de indult. à me relato cap. 2. num. 37.* quidquid antea dixerit *Ann. cap. 1. de vas. decrep. ętat. num. 139.* Imò post sententiam,
36 si eam esse iniustam appareat, quia facti veritas, & rei innocentia innotuissent Baroni, eiusq. Officialibus, reum ad nouas defensiones admittere non licet, antequam ille reus se præsentet, vel carceretur, & sententia nulla declaretur, ex *text. in l. Diui, ff. de pœn. Peregr. de iure Fisc. tit. de sent. Marsil. in l. 1. § si quis, ff. de Quęst. num. 78.* Proregi verò post sententiam minuere, componere, & pœnam transmutare permittitur, existente tamen partis remissione, & non alias, & habita prius relatione à M. Curia, vel à Tribunali, vbi inquisitio pendet de delicti qualitate, *l. acta, §. 1. ff. de re iud. Surg. de Neap. illustr. fol. 349. in adnot.*

37 Dicit, *de dubio criminis statu*, per quæ verba hæc diffinitio transactioni potius, quàm compositioni congruere videtur, & transactio à compositione in multis differt: compositio enim fieri non debet, nisi crimen sit liquidò probatum, vel confessum, vt in *Rit. 276.* compositio infamat, cum ex liquido crimine resultet; transactio verò, fit super dubio criminis statu, & famam non denigrat, *Bald. in l. quid ergo, § pœna grauior, ff. de his, qui not. inf. Luc. in l. 1. C. de deser. lib. 12.* & latius supra *Prag. 5. à nu. 173.* & adeò sunt diuersæ, vt prohibita transactione, non sit prohibita compo-
38 sitio, secus è contra, *Carauit. loco cit. nu. 8.* delicta per transactionem ex nouis inditijs obuentis reuiuiscunt; compositio verò cum super liquido crimine fiat, amplius non controuertitur, *Salic. in l. fallaciter, C. de abolit.* licèt ista opinio sit confutata, cum siuè per transactionem, siuè per compositionem delicta amplius non reuiuiscant, *Gayll. in fin. de relax. carcerat. Paris. de sind. verb. compositio, vers. an facta, Farin. q. 5.* imò si reus nonis superuenien-
39 tibus inditijs absoluatur, vti communitèr sententiæ criminales post datas defensiones proferantur, cum inditiatum simplicitèr absoluere Iudex non debeat, *Carauit. rit. 248. num. 18.* instantia tamèn illa
40 per biennium perempta licèt probationes perfectæ superuenirent, legitimè molestari non poterit, vt refert *Franch. decis. 653.* quamuis putet *Thes. decis. 81.* requiri decennium, & in *decis. 208.* criminalem actionem maiori spatio præscribi, hodiè autèm attenta *Pragm. 50. de offic.*
41 *Mag. Iustit.* promulgata post *d. dec. Frāch.* iussum fuit, instantiam in criminalibus amplius in M. Curia peremptam dici nō posse, si vrgentiora inditia tam post biennium, quam vltra superueniant, reus talitèr liberatus semper reduci, & puniri potest, & ita continuò in M. Curia, & Sacro Consilio obseruatur; vndè ista definitio procedere non videtur. Dic prædicta esse vera, sed ista nomina compositionis, & transactionis propter alias conformitates multotiès confundi, vt in *l. ab accusatione, ff. ad Turpill.* Nec impedimento est, quin compositio fiat super liquido, cum hodiè quasi omnia crimina per viam transactionis ad redimendas vexationes fiant, nè inquiti infamentur, *Paris. d. vers. compositio, vers. fin. Carauit. rit. 271.* & admittunt eas Iudices; & sic omnes compositiones, transactiones dicuntur, vel dici possent, licèt crimina sint manifesta, quia tamèn pœna certa ex processu informatiuo, non audito reo, in defensionibus esse non potest, semper dubius criminis status dicitur.

Itèm sequitur, *De soluendo Fisco certam pecuniam*; nam pœnæ Fisco applicantur, & sic Baroni, qui in eius locum succedit in Terra sibi infeudata, vt dicā infra *prag. 8.*
42 & eas vsurpans sibi Iudex, vel Aerarius grauitèr puniretur, *l. 23. ff. ad l. Iul. repet.* Dicit etiam, *Fisco*, ad differentiam pœnæ, & interesse, quæ parti applicantur; nam facta remissione a parte, nihil ea Fisco nocebit, nec è contra, *Couar. var. resol. libr. 2. cap. 10. Clar. q. 58.*

Vltima sequitur diffinitionis particula, *Parte concordata*, quæ reputatur basis, & principalitèr forma compositionum, trāsactionum, & gratiarum, qua parte non concordata, nec ab Officiali, nec à Barone,
43 vel Principe fieri poterūt, cum Princeps iuri tertij præiudicare non præsumatur, *l. 3. § si quis, ff. ne quid in loc. publ.* & extat in Regno *Rit. M. Cur. 272.* quidquid dixere *Thes. decis. 21. & Peregr. de iure Fisci, tit. de pœn. num. 16.* nam contra eos in tota Italia communis est opinio, & obseruantia, imò Principem neq. de potestate absoluta posse, parte non remittente, gratiam facere, vel delicta transigere, firmant *Gram.*

vot.

ßót.35.Petr.de poteſt.Princ.cap.24.Baiard.
ad Clar.q.59.num.43. & nunquam Regem
noſtrum non præcedente partis concor-
dia cuipiam indulſiſſe ait *Ioſeph. Seſe de*
inhib.cap.1.§.5.ex num.23. ſequitur *Reg.*
de.Ponte de poteſt.Proreg.tit.de prouiſ.§.4.
num.12. eò magis, quia Fiſco audito, gra-
tiæ exequutioni mandantur, & Conſilium
Collaterale reſcripta ſine partis remiſſio-
ne non approbat, cum iuri publico, & pri-
uato præiudicaretur, *Farinac.tit.de inquiſ.*
q.6.Boſſ.rubr.de remed.ex clem.Princip. &
præcedere, non autèm ſubſequi partis cō-
cordiam dictat *Rit. prædict.* ibi, *Niſi priùs*
parte denunciante contenta, & concordata.
& idem in *Pragm.1.2.5.6.de compoſ.* & id-
ipſum procedit in pœnæ corporalis, in pe-
cuniariam, commutatione, vt in *Cap.Reg.*
Ad peruerſorum, Pegner.deciſ.6. Menoch.de
arbit.iud.caſ.447.

44 An autèm Barones ad pacem ſubitos
cogere valeant? & videtur dicendum,
quod non, cum repunet Regula, *Neminem*
cum inimicis ad pacem arctari poſſe, argum.
text.in Auth.vt litig.iur.§.quia verò, & in
l.furti, §.qui iuſſu, ff. de his, qui not. infam.
& ibi DD. & de communi teſtatur *Clar. in*
prax.crim.q.58.num.44. Imò neq; in ciui-
libus quis ad compromiſſum vltra caſus
ſtatuti cogi poteſt, *gloſ.& Bart. in d.§.qui*
iuſſu, Alex.conſ.82.& Afflict.dec.149. am-
45 pliat, neq. Sacrum Conſilium perſonam
Principis repræſentantem talem faculta-
tem habere, cum voluntates hominum
non ſint arctandæ, quorum cōſilium Deus
in eorum manibus poſuit, limitatur tan-
tùm in Principe, cui ex ſua ſuprema au-
thoritate ad compromittendum, & ad pa-
cem faciendam ſubditos compellere li-
cet, *Caſtald. de impen. q.110. priuileg.102.*
Vulpell. de pac.q.3. Reg.de Pont.de poteſt.
Proreg.tit.de prouiſ.fieri ſolit.num.17. Ma-
ſtrill.de Magiſt.lib.3.cap.4.ex nu.279. dum-
modo fiat cum cauſa, & parte offenſa pro
damnis paſſis prius ſatisfacta, *Theſ.qq.for.*
q.26.lib.4. Alij contrariū ſentiere, ſcilicèt
quēlibet Iudicē de æquitate ad pacem ſub-
ditos cogere poſſe, nè ex illorum diſtin-
ctionibus Reſpublica turbetur, & lædatur
ex *l.ſi quis ingenuum, §. in ciuilibus, ff.de*
capt. ad generalem enim pacem, & con-
cordiam Magiſtratus inuigilare debet,
l.congruit, ff.de offic.Præſ. ſic *Bellug. in ſpec.*
Princ.rubr.11.à num.6.Farin.q.107.par.1.
Diſtingue; aut ſumus ante commiſſum
delictum, & adſit timor, nè partes veniant
ad arma, & Barones, eorumq. Officiales
ad obuianda ſcandala, & inconuenientia,
maximè inter nobiles, ad concordiam, &
pacem ſuos vaſallos cogere poſſunt, ex
text.in l.ſi vſusfructus, §.æquiſſimum, & ibi
gloſ.verb.iuriſdictione, ff.de vſufruct. & ibi
communitèr DD. cum quies, & tranquil-
litas ſuorum ſubditorum ad ipſos ſpectet,
l.1.§.quis, ff.de offic.Præfect.vrb. & Mini-
ſtrorum officio nil tàm naturale eſt, quàm
partes ad concordiam redigere, vt in
l.quidam extimauerunt, ff. ſi cert.pet. Aut
verò ſumus poſt commiſſum delictum, &
nequaquam Barones ad pacem faciendam
offenſos arctare poſſunt: nam æquitas non
patitur, quem inuitum cum offendentibus
ſe reconciliare, & Iudicis officium eſt (nè
delicta remaneant impunita) ad vindictam
ſtudere, ſic *Bart.in d.§.æquiſſimum, Bald.in*
l.tranſigere, C. de tranſact. Caſtr. Alex. &
Iaſ.in d. l.quidam extimauerunt, & latè *Fe-*
lin.in rubr.de pac.& treg. Auil.in cap.Præ-
tor, cap.6.à num.22. poſt ſententiam verò
ſi reus fuerit abſolutus, & adſit probabi-
46 lis, & non vanus timor, vt ab illo aliqua
offenſio in accuſatorem ſuccedere poſſit,
per Iudicem ad dandam cautionem de nō
offendendo condemnari poteſt, *Bart.in*
l.illicitas, § ne potentiores, ff. de offic.Præſ.
Menoch.de arbitr. lib.2.caſ.240. Præſ.de
Franch.deciſ.359.& 418. & latè *Farinac.*
q.107.art.2.cum ſeq. Verùm aduerte, quod
quando Iudicibus permittitur, aliquos cō-
pellere ad pacem, ſeu ad dandam cautio-
nem de non offendendo, non extenditur
vt valeant illos arctare ad promittendum
non offendere ſub verbo, & fide Regis, ſer-
uata forma *Reg. Pragm.1. de pac. ſub verb.*
Reg. quia hoc tātùm Principi ſub ſuo ver-
bo aſſecurare competit, vel cui hæc au-
thoritas in aliquo caſu ab eo eſt commu-
nicata, & dum Præſes Prouinciæ cum ſuo
Tribunali aliquos nobiles ad pacem, &
ad promittendum ſub verbo Regis ad in-
uicem ſe non offendere arctare prætende-
ret, his facultatibus carere dixi, ſed Prin-
cipem eſſe certiorandum, prout facta re-
latione authoritatem obtinuit.

47 Succeſſiuè quæritur, an Princeps ſub
conditione gratiam reo concedere va-
leat, dummodo ſcilicèt remiſſionem infra
aliquod tempus procuret, *Præſ.de Franch.*
deciſ.509. dicit, ſolitum eſſe à Proregibus
huiuſmodi gratias fieri, prout ex indultis
etiam videmus, ſic fuiſſe aliquando ordi-
natum. Sed exclamat *Reg. de Ponte de po-*
teſt.proreg.tit.1.num.110. nequaquam fie-
ri poſſe, niſi ex publicæ vtilitatis cauſa,
iuxtà notata per *Andr. in cap.1. §.bona*
committentium, Quæ ſint regal. cum aliàs
contrà leges, & mali exempli, & conſe-
quentiæ ſit, ſequuntur *Pegner.deciſ.39. ex*
num.110. Reg. Reuerter.deciſ.236. Seſe de-
ciſ.178. Farinac.q.6.num.18. Verùm in his
gratijs clauſula apponi ſolet, *Ne interim*
ad offenſorum loca partes accedant, *Farinac.*
loco cit.num.25.Theſ.dec.21. circa fin. Quid
ſi ille ad loca prohibita accedendo con-

traueniat, an circumscripta dicta gratia
puniri possit? Dic, aut in contraueniendo
apposita est pœna, & ea est exequutioni
demandanda, aut gratia facta est sub mo-
do, quamuis non resolutiuo, dummodo
scilicèt ad offensorum loca non accedat;&
tunc si contrauenerit, contra cum non
obstante gratia proceditur: nam etiam in
sententia modus apponi potest,& seruari
debet,sicut conditio,*Bald.in cap.1.sub n.6
de pae.ten*,concordat *text.in l.1.§.biduum,
ff.quando appell.sit,& in l.eum eorum,C.de
sent.& inter*.semper ibi,*Datæ formę obtem-
perari,Reg.Rouit.in Pragm.1.ex num.8.de
Guidat.idem decis.4. & cons.66. Gizzarell.
decis.11. & Reg.Sanfelic. decis.175. & in-
fra num*.160.si autèm simplicitèr fuerit di-
ctum,*nè accedat*, & tunc cum inquisitio
per Curiam formata,per gratiam extincta
sit, & ad ius extinctum regressus non de-
tur, per Iudicem de inobedientia puniri,
& in futurum nè accedat, pœna addi, &
comminari potest.
48 An autèm Baronibus sub ista conditio-
ne vasallo gratiam concedere permitta-
tur? Dicas,quod non;nam si satis in Prin-
cipe hæsitetur, vt diximus, eò fortius Ba-
ronibus supremam authoritatem non ha-
bentibus,est denegandum. Itèm etsi Prin-
cipi liceret, quia gratia interim stat in
suspenso (vndè loco guidatici habetur) &
solius Principis est, parte offensa existen-
te, reum guidare posse, ideo Baroni pro-
hibetur,nisi ex legitima causa, vt dicam
infra *num*.152. Enimuerò vasallus spontè
se præsentando, supersessorium rescriptū
ad omnem ordinem,cum cautione de se
præsentando a Baronis Iudice obtinere
poterit. Sed aduerte;hæ supersessoriæ si
post litem contestatam fiant,& biennium
49 labatur,instantiam perire,& Baro si cau-
sam prosequi vellet, ei peremptionis in-
stantiæ exceptio acta probatoria perimēs
obstaret,diximus supra *num*.40.*ex Franch.
decis*.653. & cautionem datam etiam in-
spirare,probat *text.in l.pen. §.sin autem,C.
de fideiuss.Foller.in pract.crim. ver.fiat con-
testatio,num.13. Carauit.d.Rit.248.num.18.
& Mascatell. de fideiuss.par.2.q.5.* vbi ela-
pso biennio, cautio totiès, quotiès expi-
rat,nisi rescriptum esset conditionatum,
interim nulla currat instantia; nam par-
50 tium consensu instantiā supersederi pos-
se, nè tempus currat, fuerunt opinionis
*Alex.& Ias.in l.properandum,num.18.C.de
iudic*. Sed communis est in contrarium,
talem instantiam vti fauore publico in-
troductam partis consensu arctari non
posse,sic *gloss.in l.2.§.sed si Index,ff.de iudic.
Marant. in sua prax.tit.omnia fiant dur.inst.
num*.23. imò lapsum istius temporis lo-
cò gratiæ esse multi dixere, ex *l. fal-
so,C.de diuers. rescript.*
In aliquibus tamèn casibus partis re-
missionem non esse necessariam excitatur
ex *Pragm.11.tit.de abolit*.vbi indultus ge-
neralis pro felici matrimonio nostri Re-
gis ad omnium inquisitorum partis remis-
sionem habētium publicatur beneficium,
quod Baronum vasallos etiam compręhē-
dit,vt fuit in anno 1573. decisum iunctis
omnibus Tribunalibus ex rationibus re-
latis per *Reg.Moles decis.65.q.26.per Pres.
de Curt.in suo diuer.feud.fol.28. à num.16.
& Reg.Reuerter. decis.546. Reg.Sanfelic.de-
cis*.406. prout & laicos debitores Eccle-
siasticorum, in dilatione concessa etiam
compręhendit,idem *Sanfelic.dec*.187.Quę
Prag. indultus casus declarando subiun-
51 git, remissionem in casibus prouocatio-
nis,vel simplicis insultus, seu diffidæ cum
euaginatione, vel armorum prohibitorū
delatione non requiri, dummodo vulne-
ra, aut percussiones sequutæ non fuerint,
& ita antea dixit *Clar.q.59.num*.4. non es-
se necessariam partis remissionem in præ-
dictis casibus, quia nullum partis interes-
se,nec rei iniuria considerari potest, quod
sequuti fuere *Farinac.q.6. num.21.Mastril.
de indult.cap.25.Ioseph.Sese de inhib.cap.21
§.5.* Sed dubium est, an pro regula sit ob-
seruandum, Barones in prænarratis cau-
52 sis sine partis concordia indulgere, com-
ponere, & delinquentes transigere vale-
re, vel *d.pragm*.tantùm in solo Principe
procedere in abolitione generali,vel par-
ticulari per eum facienda;nam & DD.su-
pra citati similitèr in interpetratione in-
dultus in hanc declarationem venerunt,
partis remissionem non esse necessariam,
vt quis indultu per Principem emanato
frui possit, si in aliquo ex prænarratis ca-
sibus erit inquisitus,vndè ius hoc specia-
le ad regulam trahendum non esse, *l. ius
53 singulare,ff. de legib.* ideo dicendum, soli
Principi hoc competere: nam noua di-
spositio iuri communi aduersari videtur,
cum de iure, cui accusatio competit ius
remittendi detur, *Bart.cons.175. Add. ad
decis.Capel.Tholos.127. in fin. Clar. qu.59.
num*.21. & hæc dispositio pro Principis
lætitia ex hoc substineri posse videtur, vt
ei dispensare licuisset, quod inferioribus
prohibetur; nam facultas super naturali,
vel positiuo iure dispensandi illis est in-
terdicta; attamèn contrarium sentio,dictā
Prag.non aliquo modo dispensare, sed de-
clarare,dum dicit, *Declarantes,remissionem
necessariam non esse;*dixit enim prius, suæ
mentis non fuisse vt delicta condonentur,
nisi partium remissione præcedente in
casibus, in quibus partis remissio necessa-
54 ria est, & sic de Principis iuri tertij præ-
iudicare nolentis intentione constat; vn-
dè

dè non est dicendum se ordinaria, vel extraordinaria potestate vti voluisse, quod fieri non debet, vt de communi *Farinac. q.6.num.18. Crauet.cons.5.* neq; præsumitur, tum quia sic enunciauit, tum etiam
55 quia non adsunt verba dispensationem, vel supremæ potestatis vsum sonantia, vti fieri solet ex clausula, *Non obstante iuris dispositione*, *De plenitudine potestatis*, *& ex certa scientia*, ex quibus argumētū capi solet, quando Princeps sua velit vti potestate, *Gram.cons.34. & vot.35. Farin.loco cit.* vndè dicendum est, eam Pragm. esse vniuersalitèr declaratiuam, ex qua omnibus ius est tributum dicendi, istos casus partis concordia non indigere, si declarat; nil enim noui disponit, *l.heredes, §.1. ff.de testam. Gabr. tit.de regul. iur. conclus.* Nec dicas, illam Pragm. pro illa vice, & indultus causa fuisse latam, nam eum non sit noui iuris inductiua, sed declaratiua, semper manebit, prout *Reg.Rouit. in dict. pragm.& in prag.8.de compos.nu.2.* sic simplicitèr eam intellexit; hodiè in dictis casibus necessariam non esse partis remissionem, & decisum refert *Thor.tom.2. verb. remissio.* Imò si leuitèr vulneratus infimæ
56 sit conditionis, & bonæ qualitatis offendens, commutationem in pœnam pecuniariam fieri posse firmat *Muscatell. in prax.crimin. tit.de vulner.& de pœn.eor. ex num.12.* Et dum in Regia Audientia Calabriæ capta esset informatio per ipsum Tribunal contra nobilem Scipionem Migliaresium ad querelam Doct. Martini Burgueda tunc Iudicis Ciuitatis Cosentiæ de diffida non intuitu officij, dum ipsa Regia Audientia rigidè procederet, ille ad Proregem recursum habuit, & gratiam obtinuit in forma Cancellariæ, & cū pars in Collaterali pro eius reuocatione
57 instaret, visis actis fuit ex ratione prædicta confirmata: Principis inquam est declarare casus, in quibus pars offensa non dicitur: nam si videamus duellistarum, & arteperitorum dicto stari, eò fortius & Principi, cuius est leges condere, standum est, sic & nullam insultato sine appensamento iniuriam adesse declarare; si enim consuetudo inducere possit, vt quod iniu-
58 riam sonat, iniuria non dicatur, *DD.in l.item apud Labeonem, §.ait Prætor, & §.sed quod adijcitur, ff.de iniur.* fortius per legem fieri potest; Principis enim est de delicto, non facere delictum, cum par sit potentia, *DD.in l.de quibus, ff.de legib.* Vndè hac suppositione stante, cum Barones priuilegiū delicta componendi, permutandi, & remittendi parte concordata habeant, cūq; partis remissio in prædictis delictis de iure non requiratur, ergo licito iure eos eorum priuilegio vti posse fatendum est.

60 Nec refert regula illa, *Cui competit ius accusandi, & remittendi ius debetur*, & è contra, *Plaz.epitom.delict. lib.2.cap.39.nu.17. Farin.quæst.13.* nam procedit vbi pars remanet grauamine, vel interesse affecta, cumq; his casibus sit declaratum, vtrumq. cessare, propterea nulla est requirenda partis remissio: nam de iure, & per *Ritum M.Cur.215.* admittitur ad accusandum, & prosequendum, qui suam, vel suorum iniuriam prosequitur; sed cum sit declaratum, nullum considerari partis interesse, nec offensam, ergo ius prosequendi cessat. In omnibus inquam casibus, in quibus partibus ius accusandi non competit, etsi detur querela, Barones absq; remissione
61 componere possunt. Etsi enim de iure cōmuni pro publico interesse, vt delicta puniantur, & maximè quotiescumq; pœna est Fisco applicanda, etiam si sua non intersit, poterit quilibet accusare etiam in priuatis delictis, & comparere, partes Fisci adiuuando, *Clar.q.17.nu.2. Farin.q.12. num.9.* quia tamèn accusator interesse non habet, eius instantia non attenditur, nisi quatenus Fiscus causam prosequi vellet, sed quando reo indulgere voluerit, cessant etiam instigatoris partes, & locus appellationi non datur, *Carauit. Rit.272.*
62 *num.1.* Sic in similibus vbi pars non videtur offensa, remissio non requiritur, nēpè, si non super delicto principali, sed super aliquo incidenti vti contrauentionis mandati, vel fideiussionis, vbi nil ad partem attinet, Fiscus, vel Baro componit, *Carauit.ibid.num.2.per vers.limita, & infra num.68.* prout remissio partis quærelantis non requiritur si pro exilij contrauentione Baro componat, dum nouum dicatur delictum, vt infra *num.193.* sic similitèr si alter alteri iniuriam dixisset, & mutuæ,
63 & paruæ offensiones essent: nam paria delicta mutua compensatione tollerentur *l.viro, atq. vxore, ff.solut.matr.* Quid si non sequuta fuerit offensio, sed falsitas commissa apta ad nocendum, *Reg.Rouit. dec.2.* fundat dari accusationem ad quærelandū,
64 & sic remissionem requiri. Et dum remissiones in Regno à proximioribus in gradu, quibus mortui successio defertur, habendæ sint per *pragm.7.de compos.* an si in-
65 ter illos sit fœmina, quæ stantibus masculis à successione est exclusa per *Const.In aliquibus*, ab illa etiam remissio requiratur, pro affirmatiua concludit *Franch.decis.611.* ex quo ius vindictæ competit iure sanguinis; contrarium tamen rectius intuendo verba *d.pragm.* fuit deindè decisum in Collaterali Consilio cum adiunctis, has filias esse exclusas per *d.pragm.* à iure accusandi, & remittendi refert *Reg. Tap. decis.28.* & antea *Reg.de Ponte de potest.*

test.Proreg.tit.de proxis.fieri solit.§.4.*ex nu.*
17.*Consil.Pascal. de patr.potest. p.*2.*cap.*1.
ex num. 8. *Amat.cons.*18. *Molfes. cons.*10.
66 *Ricc. collect.* 2080. An pater pro filio eo
inuito remissionem facere valeat, vide
*Franch.decis.*715.& si gratia, vel compo-
sitio facta fuerit non pręcedente remissio-
ne omnium, quorum interest, reus iterum
67 citari, & carcerari poterit non obstante
gratia, vti non legitimè obtenta, vt plu-
riès in facto per M.Cur.Vic. obseruatum
68 vidi. Mulctæ verò, & pœnæ Fisco, vel Ba-
roni pro delicto debitæ, etiam parte non
concordata, remitti possunt, vltra dicta
superius *num.*62. *Petr.de potest.Prin.c.*12.
*Peregr. lib.*5. *tit.*8. Aduerte tandèm per
69 *prag.*6.§.2. *de composit.* mandatum fuisse,
remissiones eatenus substineri, quatenus
per principales fiant coram Officialibus
loci vbi remittentes habitant, ad metus, &
violentiæ tollendas præsumptiones, quas
coniuncti, vel principales in his faciendis
pati solent, in tantum quod per *pragm.*2.
de exulib. fuit imposita pœna mortis con-
tra cogentes ad remissiones faciendas.
Verùm si inter nobiles pax extraiudicia-
70 litèr intercesserit, pro iudiciali remissio-
ne habetur:& ea probata per testes, sine
solemnitate *d.pragm.* ad gratiam obtinen-
dam sufficiens est, *de Ponte vbi supra à nu.*
33.*Sese decis.*101.& adeò verum est, remis-
siones liberè fieri; vt si factæ fuerint etiã
71 solemnitèr in iudicio, sed cum qualitate,
& conditione, seu modo resolutiuo in ca-
su inobseruantiæ adiecto, nè reus scilicèt
ad offensi locum accedat, alias remissio nõ
dicatur facta, & similia, cum sint condi-
tionalia, & actus debeat esse purus, & per-
fectus; talia pacta improbantur, quando
sunt perpetua, *Gizzarell.dec.*11.*Reg.Rouit.*
*pragm.*7.*tit.de compos. à num.*17. *Mastrill.*
*decis.*38.*& de indult.cap.*24. *Fariu.qu.*107.
*art.*20. *num.*162. *Viu. commun. opin.*574.
*Giurb. cons.*74. *Amaya obseruat. Iur.lib.*1.
*cap.*6. *num.*35. Remissiones autèm offen-
72 sorum in longinquis partibus existentiũ
per Procuratorem cum speciali mandato
fieri possunt, *Baiard.q.*59.*num.*46. Verùm
ea procuratio coram loci Iudice vigore
d.pragm. est extendenda. Et vltimò nota, si
pars remissionem facere renuat, quia ex-
cessiuum interesse prætendit, Iudicem ar-
bitrari, & partem ad prætensi interesse
73 concordiam cogere posse, *Rebuff.in l.vn.*
C.de sent. quæ pro eo, quod inter.in præfat.
*num.*38.*Thes.decis.*21.*circa fin.& decis.*89.
Alias quæstiones ad hanc remissionis ma-
teriam vide apud *Paris.de sind. verb. com-*
positio, Tartagl.in sua prax.tit.eod. Carauit.
*rit.*274.*Farin.q.*13.*cum seq. Mastrill.de in-*
*dult.c.*24.
Quæ ad terminorum cognitionem, &

ad effectum nè Barones errent, sufficerẽt,
quia tamèn per nouas Pragm. sunt aliqui
casus excepti, in quibus Barones compo-
74 nere prohibentur, proptereà pro com-
plemento est sciendum per *pragm.fin. de*
sodom. prohibitum esse in crimine sodo-
miæ, & blasphemiæ in Deum, Beatamquè
Virginem pænas commutari, & relaxari
posse, quod generalitèr seruatur. Sed vidi
multotiès dubitatum, an in istis crimini-
bus cum sit prohibita compositio, & pœnę
relaxatio, ex causa per Iudicem pæna mi-
norari possit, veluti si quis dormiendo il-
licitè coierit, vel ex dolore alicuius in-
fortunij, vel ebrietatis blasphemauerit,
quæ omnia pænam minuunt, *Afflict. in*
Constitut. Blasphemantes, Loth. enim ab in-
cestu ebrietas excusauit, *cap.inebriauerunt,*
*q.*1. *l.omne delictum,*§.*per vinum, ff.de re*
*milit. Gayll.obseru.*110.2.*par.* an his casi-
bus pænæ permutatio sit permissa? Multi
negarunt; nam lex in istis casibus pænam
ad vindictam statuit, quæ licèt dura ser-
75 uanda erit, *l.prospexit,ff.qui,& à quib.Af-*
flict. in Constit.Asperitatem. Contrarium
respondi, quia casus omissus in iuris di-
spositione remanet, *l. si extraneus, ff. de*
cond.ob caus.& restrictionem, ac interpre-
tationem à Iure communi recipit, licèt
sit exorbitans, *l.commodissimè, ff.de liber.&*
posthum. De iure in quocumq. crimine,
quamuis magno licitæ sunt ex causa pænę
minorationes, *l.quid ergo,*§.*pæna grauior,*
ff.de his, qui not.infam. l.respiciendum,§.*de-*
linqunt,ff.de pæn. non enim rectè intelligi-
tur illa vulgaris propositio, sufficere deli-
ctum factum, vt declarant *Plot.de in litem*
iur.§.6.*num.*28.*Menoch.de arbitr.Iudic.cas.*
325.*cum seq.*& qui dixere statuti pænam
minui, nec sine Regis permissu commu-
tari posse, ex *l.seruos, C.de via publ.* Subin-
tellige, non posse sine causa extrinsea ex
actis apparente, secus intrinseca, nam il-
la per Principem est extendenda, *Clar.*
*q.*85.*num.*10. vndè pænas minorari, & pæ-
nam pecuniariam pio loco applicandam
respondi, vt in multis locis seruari testa-
tur *Baiard. ad Clar.q.*59.*& Viu.decis.*275.
*num.*18. postea visus nostram corroborat
opinionem, dicens, ex causis quendam in-
75 quisitum de blasphemia, cuius pæna est
triennium per *pragmat.*3.*de blasphem.* ad
exilium per biennium cum potestate re-
dimendi condemnatum fuisse. Similitèr
fuit dubitatũ, cum Prag. compositionem
in causa blasphemiæ in Deum, & Beatam
78 Virginem prohibeat, sed nil de Sanctis
dicat, an in blasphemijs in Sanctos com-
positiones fieri possint? Iudices ob timo-
rem simplicitèr in omnibus blasphemijs
non componere seruant; verùm non causa
ad delinquendum inuitandi, sed pro ve-
ri-

citate dicerem, quod sic: nam maius mi-
79 ius minus non comprehendit, ita dispositio in casu maiori facta, ad minorem non extenditur, *glos. in Clem. 1. de praeb.* & personarum ratione grauius dicitur delictū; ex persona enim leges pensitant, vt dicit *text. in l. 1. C. si quis Imper. maledix.* plus errat blasphemans in Deum, & Beatam Virginem, quàm in Sanctos: vndè prouisio haec ad Sanctos non extenditur, arg. *l. aut facta, ff. de poen.* accedat, quod sumus in paenalibus, & statutis, quae strictam habent significationem, *cap. odia, de regul. iur. in 6. l. 3. §. haec verba, de negot. gest.* & in vno pro-
80 hibitum, in alijs censetur permissum, *l. cum Praetor, ff. de iudic.* & statutum si vo-
81 luisset, dixisset, *l. vn. §. fin autem, C. de ead. toll.* sicquè dicit *Praes. de Franch. decis. 140.* de reo ad triremes ad vitam condemnato, qui si fugerit, non erit morti tradendus, vt in deportatis, cum lex potuisset dicere, & non dixit; sic in filiofamilias, qui si vsuram commiserit, & bona non habeat iuxta *Const. Vsurariorum*, bonorum publicationis
82 paenam inferentem, alia paena non erit irroganda, cum lex non dixerit, nec ius commune aliquam imponat paenam, *Viu. decis. 504.* ex quibus putarem, compositionem non esse omnino prohibitam. Confert, quod dicit *Afflict. in Const. Blasphemantes*, Prag. loquentem de blasphemante Sanctos, ad blasphemantem vnum Sanctum non extendi, non audeo tamen hoc affirmare; nam de iure communi compositio prorsus interdicta videtur ex his, quae nouissimè prae caeteris copiosiùs coaceruauit *Io. Hieronym. Campanil. Episcop. Laquedonen. in suo diuers. Iur. Canon. rubr. 11. c. 26. num. 75. & 78.* Quid si in delicto essemus attentato, vel vbi paena ordinaria impo-
83 nenda non esset, an componere permittatur, *Gram. decis. 43.* dicit, in falsi crimine, vbi poena extraordinaria esset irroganda licere; nam statutum maximè paenale stri-
84 ctissimè in casu proprio, & potiori significato, non autèm abusiuo est interpretandum, *Tiraq. de retract. conuen. §. 35. gl. 1. Gram. decis. 92. Mastrill. de indult. cap. 31. num. 15.* Idem de iure communi in genera-
85 libus indultis laesae Maiestatis crimen exceptum fuit, quod intelligitur quando verè, & propriè directè laederetur Maiestas, tunc enim committitur verè laesae Maiestatis crimen, *Bald. in l. 1. C. de priu. carcer.* secus, si quispiam maledixerit, iuxtà *text. in l. 1. C. si quis Princ. maledix. vel moliri attentauerit*, vt notant *Andr. in cap. 7. §. si voluerit, de cap. qui cur. vend. Reg. Rouit.*
86 *pragm. 1. num. 22. de abolit.* sicq; in falsa moneta, & in attentato assassinio, quando ad actum perfectum non est deuentum, iuxtà distinctionem *Gram. vot. 11. Capyc. decis. 116. & Afflict. in Constit. Asperitatem*, sic & in attentata sodomia, *Peguer. dec. 72. & 75. Cabal. resol. crim. cas. 16.* nam vbi non est eadem punitionis ratio, lex paenalis nō procedit. Circa alia delicta, quae a Baro-
87 nibus componi non possunt, aliquos audiui, qui attendunt dispositionem *l. transire, C. de transact.* quae multos ponit casus, in quibus transigere non licet. Sed aduerte, *dictam leg.* loqui, quando transactio est inter partes licita, non autèm cum Fisco, ita *Paris. de sind. ver. compositio, vers. 3. Camp. in cap. Reg. 222.* Verùm neq. inter partes hodiè locum habet dicta lex de generali consuetudine, cum pacem facere, & transigere in omnibus criminibus liceat, *Clar. q. 58 num. 15. Rouit. pragm. 1. de compos. num. 6.* & proindè lex illa neq. cum parte, neq. cum Fisco procedit.
88 Prohibetur compositio, vel poenae permutatio cum latronibus publicis; nam ob pacis violationem delictum illud est de exceptis, vt in *cap. Reg. Ne peruerso 244.* latro infidelis est, *Andr. in cap. 1. num. 28. de pac. iuram. firm.* & proindè comprehenduntur sub *d. cap. de pac. ten. & eius viol.* vt ibi *DD. Io. Grand. de bell. exul. fol. 199. spec. 81.* & eo fortius stante foriudicatione, cuius sententia Barones priuati sunt potestate, vt dixi supra *num. 34.* Imò his bannitis auxilium praestantes neq. componi possunt, *pragm. 4. de compos.* quod intelligit *Grand. spec. 82.* denegari compositionem veris receptatoribus, non autèm victum praestantibus. Qui autèm dicantur publici latro-
89 nes, vide *Bart. in l. capitalium, § latrones, ff. de poen. Franc. Marc. dec. 2. par. 2.* & an piratae latrones dicantur, & in eis locum habeat Pragm. quae iurisdictionem dat capienti priuatiuè ad originis, vel domicilij Barones, vide infra *prag. 8. par. 2. num. 127.* Alij etiam dixerunt in falsi crimine, quod
90 inter maiora delicta ita reputatur, vt in generali indultu non includatur, *Baiard. q. 59. Mastrill. de indult. q. 38.* Verùm quandō nō reperiuntur expresè prohibiti Barones indulgendi, componendi potestate generalitèr, & concessa priuati non dicū-
91 tur, *Luc. de Pen. in l. 1. num. 36. C. de desert. lib. 12. Grand. d. spec. 81. Farin. q. 5. num. 12.* Exceptum est etiam lenocinij crimen, quod in Regno componi non potest, ex *prag. 1. de lenon. Viu. dec. 454. Foller. in prax.*
92 *crim. ver. quod fuit leno.* & quis propriè leno dicatur, vide *Franch. decis. 58.* & in ca-
93 su osculi violenti, & raptus, neq. compositiones fieri licet, ex *cap. Reg. 262. num. 20.* Verùm cum illud *cap.* non fit, nisi edictum M. Cur. transmissum, & illius verba vniuersalia non videntur ad omnes Curias Regni, sed directa illi Tribunali M. Curiae pro Ciuitate Neapolis, non est extendendum,

dum in præiudicium Baronum; nam licèt Princeps per viam legis generalis post factam inuestituram minuere, & Baronum iurisdictionem pro bono publico modificare possit, vt dicam infra *pragm.8.n.175.* tamèn vt his Baronibus afficiat expressa requiritur mentio,& declaratio illorum vasallos comprehendere, & Baronum authoritatem in his compositionibus modificare velle, *Peregr.de iure Fisci,lib.3.n.31. et 75.Foller.in prax.crim.ver.audiantur*
95 *excusatores, num.89.* Multæ inquam prouisiones pro publico Ciuitatis Neapolis bono editæ fuerunt, vbi pluries certa delicta committi solent, & vti locales extrahi nō debent, *Gayll.lib.1. obser.89.* cumq; talia delicta de iure non sit prohibitum componi, & editum fuerit locale, Barones ligasse non puto. Videmus illam *Pragm. de lenonib.* quam Rex vniuersalem esse statuit, expressè declarare non obstantibus Baronum primarum causarum priuilegijs,& sic vbi voluit,dixit, maximè cum in *d.cap.*prohibito talis compositionis officialibus Regijs fuerit directa, non autèm Baronalibus, ibi: *Nullus Officialium nostrorum compositionem facere audeat.*

Videamus modo de alio *permutationis* termino à nostra Prag.posito, & licèt sub hoc verbo *compositio*, quæ est pœnæ corporalis in pecuniariam permutatio, includi videatur, attamèn differunt; nam permutatio in diuersis pœnarum generibus fieri potest, compositio verò propriè solùm in pecuniaria regularitèr fit: æquiparatur verò in omnibus solemnitatibus
96 compositioni; nam sine remissione, & sine causa fieri non debet: dico, quando Baro ex gratia vnam pœnam in aliam permutare vellet, secus si permutatio à Iudice fieret ex causa, & qualitate pœnam minuente, ex quibus ea necessariò commutanda erit, tunc alia Superioris, vel partis licentia non requireretur, cū legis scriptæ sufficiat potestas, quæ in causis hoc permissis, iuxtà personas,causas, locum,& tempus, quæ sunt iustæ causæ commutandi pœnas, locum habet, vt latè *Luc.de Pen. in l.si apparitor,C.de cohort. lib.12. Auend. de exeq.mand.cap.16.par.2.ex nu.11.* nam tam legales pœnæ, quàm statuariæ, dum-
97 modo causæ sint delictis cohærentes, cōmutari possunt, secus si ex causa intrinseca extra acta Iudex ad hoc faciendum se mouere vellet; nam sine Principis assensu ei non permittitur, sicq. interpretatur *l.seruos, C. de vi publ.* & in defensionum actis enitere, vt iustæ arbitrandi causæ appareant, nè Officialis pœnam incidat, vt admonet *Clar.q.85.num.10. Campag.in cap.Reg.252.* indè multi dicunt, causas in sententia inserendas esse, sed hoc non seruatur, cum ex actis constare sufficiat, vt Iudicem in sententia ex causis ad hoc inductum esse dicat; pro Iudice enim in dubio præsumitur, *Gayll.obseru.9.2.par.de pac.publ. Capye.decis.126.* nam Iudex ex
99 causa non plenæ probationis, ex indubitatis inditijs ordinariam pœnam commutare,& minorare potest, *Pras. de Franch. decis.538. Farinac.q.40. & 86.* tamèn intelligo,& hoc cum distinctione obseruaui, dum casus accidisset enormis in Regia Audientia Calabriæ, vbi amasius proditoriè virum cum vxoris voluntate occiderat, & erant inditia vrgentissima de homicidio, opinionis fui cum meo tunc col-
100 lega Iulio Cæsare Imbriano à Capua, viro eruditissimo,& integerrimo, qui plures composuit libros, & mecum ab illo nunquam satis laudato Prorege Comite de Lemos electus fuit in ea Prouincia, quod etsi æquior sit opinio, ex indubitatis
101 inditijs pœnam ordinariam non dari, tamèn in casibus exceptis, & exemplaribus limitatur; tunc enim posse Iudices ad ordinariam deuenire pœnam aiunt *Cœuall. comm.opin.337.Peguer.decis.88.* prout in Regijs Tribunalibus fuit per *prag.12.de offic.Iudic.*eorum arbitrio remissum. Verùm illa vrgentissima inditia ita clara esse debent, vt econtrarium suadi non possit,& Iudicis mens conquiescat, impossibile esse rem alitèr se habere, *Boer.dec.164 Gomes.Farin.d.q.86.num.67.* Verùm si in delicto enormi probationum concurrat difficultas, & illud sit de occultis, eo casu indubitata secundæ speciei inditia etiam ad infligendam ordinariam pœnam sufficiunt, nempè si inditia sint ita vrgentissima, vt ex eis quis ad credendum pro indubitato inducatur, illum tale commisisse delictum, sed cum aliqua hæsitatione virtuali, verisimilitèr respondendo, esse verum, vt optimè declaratur per *Barb.in l.2. ff.solut.matrim.ex num.80.* & præcipuè *num.89. & sequ.* quem sequitur *Reg.Rouit. decis.63.* & in proposito casu cum inditia adessent vrgentissima, & sic indubitata secundæ speciei, in delicto sic occulto, & enormi, reum morti tradimus, & sic prout negotij qualitas exposcit, augenda, vel minuenda est pœna. Multi alij sunt casus, vbi pœna est diminuenda, prout in deli-
102 ctis antiquis, iuxtà *l.si quis dicetur, ff.de pæn.Gram.consl.39. Capye.decis.154.* Item in priuatis delictis ex probationum defectu decerni solet, quod liberentur in for-
103 ma, vel ob delicti leuitatem carcer cedat in pœnam, *Gram.cons.63.*& ex indicijs secundùm facti contingentiam pœna minoratur, *Clar.q.64.num.42.Gram.dec.90.*& diximus supra *n.22.*

Sed an in casibus, quando ordinaria pœ-

na

na dari non potest, etiam ad partis inte-
104 resse condemnatio sequi debeat? dic, si ex inditijs talitèr de delicto constet, vt Iudex ad criminalem condemnationem adducatur, fortius eum ad interesse condemnationem esse processurum: non enim est nouum, ex præsumptionibus in ciuilibus quem condemnari posse, *DD. in l. licet Imperator, ff. de legat. 1. Magon. decis. 91. Clar. quæst. 2. Add. ad Capye. decis. 27. Menoch. cas. 122. Franch. decis. 460. in fin.* latè *Caball. cas. 82.* Sed contra hanc opinionem insurrexere *Præs. Merlin. cap. 33. & Reg. Rouit. decis. 67.* sed eis abundè fuit responsum per *Reg. Sanfelic. decis. 226.* concludentem, concurrentibus sufficientibus probationibus, ad reum in causa ciuili pæna extraordinaria puniendum, etiam ad interesse condemnandum esse, prout etiam fuit iudicatum in mense Iulij 1661. per Collaterale Consilium in reclamatione, confirmando decretum M. Cur. in quo erat condemnatus Franciscus Bernacca ob defectum probationum ad pœnam extraordinariam pro magno furto intus Ciuitatem, & ad interesse partis. Act. Caro. Et nos hoc similitèr in Sacro Consilio pluriès obseruauimus, condemnando etiam ad interesse partium, quando pæna extraordinaria non ex probationum defectu, sed ex causis ordinariam pœnam diminuentibus iniuncta fuit, iuxta *d. decis. Præs. de Franch. 460. & 33. sub num. 6. & Reg. Capyc. Lat. dec. 75.*

An autem Iudex pœnam non solùm in aliam æquè similem, vel minorem corporalem ex iusta causa commutare valeat, verùm etiam in pecuniariam, partis remissione non existente? Videtur, quod non; nam cum quid vna via prohibetur, ex alia admitti non debet, *cap. cum quid, de regul. iur. in 6.* per indirectum, inquam, compositiones, parte non concordata fierent, & legi committeretur fraus, quæ permittenda non est, *l. non dubium, C. de legib.* Alij firmarunt contrarium ex eo, quod dum ex iusta causa Iudex pœnam minuere tenetur, & diminutio est in Iudicis arbitrio posita, cum certa regula, & forma secundùm varios casus dari non possit, vn-
106 dè notatur in *l. hodie, ff. de pæn.* omnes pœnas esse arbitrarias, proindè ex iusta causa excludenda non sit pœnæ corporalis in pecuniariam commutatio, etiam non existente remissione, cum hoc legis, non autem hominis authoritate fiat, *Campag. in cap. Reg. Ad peruersorum, num. 7. Afflict. in Constit. Si quis aliquem, col. 6.* & subiungunt *Gramm. cons. 36. in fin. & decis. 8. num. 10. & decis. 98. Foller. pract. crim. vers. carcerentur, Arnon. fol. 23.* quod quando pœna corporalis, etiam mortis venit ex aliqua iusta causa minoranda, minoratio non debet esse corporis afflictiua, sed pecuniaria, & aliàs Iudex grauaret. Hæc opinio nunquam mihi simplicitèr satisfacere potuit; in *pragm.* enim *2. de compos.* habetur, quando homicidij pœna est ex causa commutanda, ad perpetuas triremes condemnationem fieri, & sic diminutio non fit in pecunia. Nec releuat, eam Officialibus Regijs directam esse, nam semper quod non adsit remissio partis, in quo Baro componere valeat, nil differt, an Regis, vel Baronum Officialibus Prag. dirigatur, cum in nullum Baronis potestatis præiudicium præcipiatur, & Prag. hęc est iuxta *text. in l. si adulterium, §. Imperatores, ff. de adulter.* vbi minoratio pœnæ ordinariæ mortis est relegatio. Et sic obseruari in practica videmus, nequaquam in pœnis capitalibus absq. remissione partis, reos ad pœnam pecuniariam condemnari, nisi causa minorationis esset tàm vrgens ex circumstantijs, quod parua pęna deberetur, & tunc in Officialibus Regijs permitteretur consulto Prorege, vt colligitur ex *ead. pragmat. 2. in fin.* nec in Curijs Baronalibus puto faciendum, nè per indirectum in his causis ad compositiones deueniatur.

109 Hinc sumpta fuit practica, vt plerumq; in pęnis non capitalibus infra relegationem condemnatio exilij fieret, cum potestate ipsum redimendi pro tanta pecunia *§. exulet, vel tot soluat. Gram. decis. 37. n. fin.* pro qua condemnationis practica cum potestate redimendi pęnas alternatiuè in-
110 sententijs imponi posse, & rei esse electionem dixere *Vrsill. decis. 276. Gram. vot. 15.* sed electa pæna, ampliùs variari non poterit, cum exequtionem habuerit, & Baro post sententiam sit potestate priuatus, vt dixi supra *n. 34.* Et interrogatus, an medio exilij tēpore ipsum residuū in pecunia pro ratà iuxtà condemnationem redimi possit, & ex dictis negatiuè respondi, nam facta electione, variatio non datur, *l. eum qui, ff. de verb. oblig. Baiard. ad Clar. q. 85. n. 8. Roman. cons. 329. Gratian. cap. 239. Peguer. dec. 91.* sed quid si redimendi potestas in sententia fuerit data pro pecunia, quam in singulos annos, vel menses Iudex arbitratus fuit, & reus exilij partem acceptauerit, cum facultate postea eligendi reliquum, vel redemptionem si sibi libuerit, an talis reseruatio fieri possit; & dum pluries in facto accidisset, aliqui dicebant hoc Baronibus licere, cum de iure condemnationes in suspenso stare possint, inde ad beneplacitum condemnatio sustinetur; *Gomez. var. resol. tit. de exil.* vnde reo sententiā acceptare, eiusq; obseruantiam incipere

sufficit. Nec officere videbatur dispositio
prag. 21. huius *tit.* in qua prohibetur po-
testas compositiones, & gratias in senten-
tijs reseruandi, nam in hoc casu sententia,
iam est certa, & non reseruatiua, cum er-
gò reus exilij partem acceptet, aliam ve-
rò sibi reseruet, nihil incertum facit, cum
vnam earum iuxta sentētiā eligere possit,
nec refragari videtur, quod facta electio-
ne, variatio dari non debeat, *l. serui ele-
ctione, ff. de leg.* 1. *l. cum, qui, ff. de verb.
oblig.* nam donec adest eligendi tempus,
non dicitur facta electio, & prohibita va-
riatio. Sed contrarium respondi: nam,
etsi vera sit opinio pęnas alternatiuè im-
poni posse per Curias Baronales, non ob-
stante dicta *prag.* quæ non comprehendit
hunc casum, *exulet, vel soluat*, dum à prin-
cipio pęna sit certa, vt declarat *Reg. de
Pont. tit. de prouis. fier. sol. §. 4. n.* 15. Reus
tamen earum alteram acceptare tenetur,
113 cum sententia sit indiuidua, *l. in hoc iu-
dicio, ff. fam. hercisc.* & indiuiduè est ac-
ceptanda, non mixtim recipienda, cum
mixtum sub simplicibus non comprehen-
datur, *Bar.* & cęteri in *l. 2. ff. de verb. oblig.*
114 sententia enim est stricti iuris *l. 1. C. si
plures vn. sent.* & ad vnguem est seruan-
da, *Franch. dec.* 228. *Crauett. cons.* 188. *n.*
6. vnde exilium partim, pecuniam verò
partim acceptans, sententiæ satisfacere
non videtur. Item hoc esset per indirectū
condemnationi fraudem facere, & dictæ
prag. contrauenire: Barones isto modo
post sententiam indulgendi facultatem
haberent, nam seruata exilij parte, postea
reus pecuniariam pęnam acceptaret re-
demptiuā, de qua Baro gratiam, vel trā-
sactionem facere posset, & quod vna via
115 via prohibetur, alia admitti non debet,
cap. cum quid, de reg. iur. in 6. Accedat,
quod dicta *prag.* ne in sententijs reserua-
tiones fiant, est fauore publico introducta
116 ad fraudum, & grauaminum occasiones
tollendas, vnde est amplianda, & ad pro-
positum casum extendi potest, dum sim-
pliciter sententia est acceptanda. Diffi-
cultas verò est; an stante alia *prag. 42. de
offic. Mag. Iust.* per quam prohibitum est
M.C. ne de cætero decernet, *exulet, vel
soluat*, an talis prouisio ad Barones extē-
datur, & videtur dicendum, quod sic, cum
publicę vtilitatis par ratio in omnibus
Tribunalibus vigeat, & quod à M. C. in
decidēdis causis obseruatur a suis inferio-
ribus, seruandum sit. *Carauit. rit.* 12. Con-
trarium tamē est firmandum, dictam *prag.*
non ligare Barones, cum M. C. Iudicibus
sit directa, quibus componere absq; Pro-
regis licentia est prohibitum supra *n.* 31.
& hac decretorum forma, per indirectum
Ipsa M.C. Principe inconsulto compone-
ret, vnde ad Baronales Curias non est tra-
hendum, maximè quia Princeps nunquā
Baronibus quicquam derogare præsumi-
tur, nisi expresse disponat, & proindè ta-
lia decreta baronalia subsistere paulò an-
te diximus. Intellige tamèn existente par-
tis remissione, vel in casu, quo delictum sit
tale, quod pęnę pecuniariæ sit capax, iu-
xta tradita superius a *n.* 105. nam aliàs per
indirectum Barones absq; partium remis-
sione componerent.

Sed quid si reus pecuniariam pęnam
in quam fuit condemnatus acceptauerit,
117 & eam soluere non valeat, an iterum de
causa cognosci, & in pęnam corporalem
condemnari possit, & licèt prima facie
videatur, quod non, cum Iudex per sen-
tentiam suo sit munere functus, *l. Iudex
postea quando, ff. de re iud.* contrarium ta-
mèn probat *tex. in cap. finem litibus de dol.
& contum.* vbi in expensis condemnatus,
& ex impossibilitate non soluens, alia pę-
na puniri debet, *Frāc. Marc. dec.* 183. *Thes.
dec.* 232. *Peguer. dec.* 91. *Fabr. diff.* 17. *C. de
satisd.* Sed quid si ex statuto solum impo-
natur pęna pecuniaria, in quam inciderit
persona pauper, quæ soluere non poterit,
118 dic, similiter esse seruanda, *l. 1. §. 1. ff. de
pęn.* qui enim nō habet in ęre, luat in cor-
pore. *Menoch. de arbitr. Iud. cas.* 447. *Ca-
ball. resol. crim. cas.* 77. Dubium tamèn
est, quæ erit hæc pęna corporalis, *Clar. q.*
95. dicit eam esse arbitrariam, & repren-
119 sum fuisse quendam Prætorem, qui pau-
perem, pęnam soluere non volentem, fu-
stigauerat, cum fustigatio non sit pęna
generalis, sed solum vilibus personis infli-
genda, *Afflict. in constit.* incip. *Culpam,
n.* 6. dicit esse condemnandum per sex mē-
ses ad triremes, vel relegationem eum,
qui statuti pęnam pecuniariam soluere
non valebit, *Præs.* verò *de Frāch. dec.* 358.
refert per S.C. decisum, pęnam esse exilij,
& ita obseruare Coll. Cons. habetur in
120 *Marg. prag.* 1. *de pęn.* Hoc, in pęna ex
delicto descendente, pro delictis verò pri-
uatis, qui non habet in ęre, pęnam corpo-
ralem non substinebit, sed in carceribus si
bonis cędere noluerit, detinebitur, *Farin.
q.* 26. *Couarr. var. resol. lib.* 2. *cap.* 1. *Affl.*
121 *in constit. Intentionis, in fin.* Et si interesse
ex causa criminali dependeat, bonorum
cessio locum non habet, *Doct. in §. fin. In-
stit. de act. Thes. dec.* 182. secùs tamèn in
fideiussore, cuius pęna ex eius delicto de-
scendere non potest, *Franch. dec.* 507. *Api-
cell. de cess. bon.* si tamèn pęna pecuniaria
non dependeat ex delicto, quod publicam
vindictam requirat, sed ex leui, ex multa,
tunc quis in carceribus non est maceran-
dus, sed ex causa paupertatis pęna remitti
debet, vt in *l. illicitas, §. fin. ff. de offic. præs.*

Quid si pœna pecuniaria sit ob delictum,
122 vel contrauentionem imponenda, vel reus acceptauerit, & interim moriatur, an crimen extinguatur, vel hæredes ex eodem processu ad se defendendum conueniri poterunt, vide *l. 1.* & ibi *Doct. C. ne ex delic. defunct. & l. ex iudiciorum, ff. de accus. Peregr. de iur. fisc. tit. de crim. quę mort. Vass. contr. 96. Clar. q. 51.*

Restat tertio de vltimo pęnę remissionis articulo vidêdum, & dico pęnam cor-
123 poralē remittere, & sic gratiam facere, quamuis solius Principis sit, *Andr. in cap. 1. n. 75. quæ sint regal. Boss. tit. de remed. ex sola elem. à n. 50.* hodie tamen in Regno Barones, de Vasallorum delictis ante sententiam, & partis remissione concurrēte gratiam facere possunt, vt pro indubitato virtute eorum priuilegiorum tradit *Præs. de Franch. dec. 370. n. 1. & 12.* & *Reg. de Pont. de pot. Proreg. de prou. fier. sol. §. 4. n. 55.* subiungit, hoc euenire ex meri, & mixti imperij concessione cum quatuor literis arbitrarijs, & alijs ex clausulis amplissimis. Hanc faciendi gratias potestatem ex amplissimis priuilegijs Baronibus concessis deuenire nō negatur; quamplures enim inuestituras perlegi; in quibus vidi clausulam, vz, *cum facultate, & potestate delicta in totum, vel in partem relaxandi, & remittendi, satisfacto priùs parti lesę de damnis, & iniurijs acceptis,* ipsa tamèn clausula deficiente, dico, illā potestatem ex meri, & misti imperij cōcessione oriri non posse, siquidem illud non indulgentiam, sed corporalem facinorosum punitionem concernit, *l. imperium, ff. de iurisd. omn. iud.* vnde contrariū effectum parere non potest, pęnam vz. remittendi; esset enim effectus subiecto contrarius, & causæ causatum aduersaretur, quod naturaliter non conceditur, vt aduertit *Horat. Montan. contr. 73.* Idem videretur dicendum de literis arbitrarijs, quarum vna, quæ facit ad casum nostrum, situata *in cap. Regni* incip. *Exercere volentes, sub rubr. de componendo,* vbi datur potestas parte offensa cōcordata, pęnas corporales in pecuniam commutandi: Commutare enim, seù componere non est in totum remittere, seù gratiam facere, cōpositio enim adhuc pęna est, licèt mitior, secundum *Andr. loc. cit.* & qui dicit pænam, excludit gratiam, & sic è contra, cū duo contraria in eodem subiecto subsistere non valeant, *l. 3. §. ex contrario, ff. de acqu. possess.* vnde gratiam facere, tamquā de regalibus, nisi expressè concedatur, concessum non intelligitur, vt in dicto *cap. 1. de regal.* prout expressè ex *tex.* huius pragmaticę apparet ibi (*Et qui potestatem virtute suorum priuilegiorum habēt componendi, permutandi, aut remittendi pęnas, ea vtantur*) ex his enim verbis colligitur primò, eatenus Barones ea remittēdi potestate vti posse, quatenus sit illa iu priuilegijs concessa, secundò distinctè ponitur ibi potestas componendi, & pęnas remittendi. Si ergo compositionis nomē remissionem, & gratiā denotaret, & verbum remittendi, sub alio componendi tacitè comprehenderetur, frustratoriè positum fuisset, cum entia absq; necessitate non sint multiplicanda, & ad vitandum inutilem circuitum per plura fieri non debet, quod per pauciora potest *l. Dominus testamento, ff. de condit. indeb. & l. cū fundum, §. seruum, ff. de reb. rub.* & frustra exprimitur, quod tacitè inest; *l. videamus ff. si cui plus quā.* Potest nihilominus sustineri ex præcitata litera arbitraria Baronibus communicata, eos gratiam facere posse, nam si pęnas corporales in pecuniā commutare, & eam pecuniam in propria vsus redigere, remittere, vel donare possint, ergo ad vitandum circuitum inutilē componendi, seù commutandi, & deinde remittendi dicendum est, Barones suis vassallis delinquentibus gratiam facere posse, quia sub hac gratia comprehenduntur hęc duo, vz. pęna corporalis in pecuniā commutare, & illa deindè remissā, & donata, quorum vnum, nempè gratia implicitè, & virtualitèr vnico actu occultatur, vt innuit *Reg. Lanar. cons. 5. sub n. 11.*

Num autem eo casu, quo Baro in homines Castri merum, & mistum habet imperium cum quatuor literis arbitrarijs, sed pœnarum compendia, & mulctæ, vulgo, prouentus, ad alium ex Regis concessione spectant, puta, ad eiusdem Castri Vniuersitatem, vt in nonnullis huius Regni Ciuitatibus id videmus, quæ hæc pænarum, & mulctarum compendia habent, cum onere salaria soluendi Officialibus, qui iustitiam administrant, vt per *Natt. cons. 636. num. 118. & Montan. de regal. §. mulctarum, pœnarumq. compendia, num. 3. in fin.* Sunt enim hi prouentus iurisdictionis fructus, meritò vsusfructus vim, alij verò proprietas dari potest. Quæritur an tunc Baro subditis de delictis commissis gratiam facere possit. Existimo, cum non posse, quia per indirectum alienos prouētus, videlicèt ad ipsum non spectantes daret; si enim huiusmodi potestas ex compositione in pecunia, & donatione illius pecuniæ, quæ ad ipsum spectat, vt diximus, substineatur, ergo vbi pecunia ad alium pertinet, rem alienam donaret, quod non potest. Nec dicat Baro, vtor iure meo, mihi concesso; nam Rex gratias faciendi potestatem formalitèr illi non concessit, sed componendi in pecunia, qua compositio-

R 2 ne

ne facta, alius concessionarius à Rege sibi pecuniam illam capit, & sic ius tuum est in componendo; imò si in suo priuilegio adesset clausula, *Componendi, & delicta remittendi*; est aduertendum, Imperatorem Carolum V. in *prag.* 3. *hoc tit.* declarasse, clausulas has, & similes, quæ in priuilegijs de stylo Regiæ Cancellariæ apponi solent, nullum ius concessionarijs tribuere, nisi quatenus concedens concessionis tempore habeat, & iusta titulo, vel legitima præscriptione possideat, testans, id esse de iure dispositum, prout in *l. in concedendo, ff. de aqu. plu. arc.* in quo *tex.* aquæ dominiu, qui eius vsum Titio concesserat, Caio, deindè concedente, Titij consensum requirere debet, nec ex secunda concessione ius primi concessionarij minuitur; ergo dum Rex Vniuersitati hominum Ciuitatis compendia pœnarum ex delictis obuenientia concesserat, quando deindè Baroni pœnas corporales in pecuniarias commutandi, illasq; remittendi potestatem concedat; hæc secunda concessio minueret, & extingueret primam, si posset illas remittere, meritò nil operatur hæc secunda, nisi quatenus primus concessionarius permitteret, ergo est dicendum, non posse tunc Barones facere gratiam de delictis commissis, & pœnis; maximè cum ob eorum auiditatem sub titulo gratiarum in totum concessionarij pœnis, & mulctis ex compositionibus priuarentur; & proindè Iudicantes his casibus vsus frequentiam, & personæ qualitatem Barones in casu grauaminum semper respicere debent.

Diximus, indulgentias, seu gratias, præcedente partis remissione fieri debere. Sed aduertendum, partis remissionem solius interesse satisfactionem non dici obtentam, *l. ex hac, ff. si quadr. paup. fecisse dic.*
124 sed oportet, vt iustitiæ vindicta remittatur; nam offensionis remissio ab iniuriæ, & damnorum remissione satis differt, *Ias. in l. si sibi, §. quædam ff. de pact.* Item aduertendum est circa indulgentiæ, & veniæ maximè a Principe impetrationem, asserendas esse omnes delicti, de quo gratia
125 petitur, intrinsecas, & extrinsecas qualitates, & signanter quæ Principem ad difficilius concedendum inducere possint, ne subreptio, vel gratiæ obreptio rescriptum annullaret, *glos. & DD. in l. 3. C. de Episcop. aud. Boss. vbi supra, & Barb. in cap. super literis, de rescrip.* refert, Bononiæ quèdam fuisse decapitatum, licèt is gratiam de homicidio habuisset, quia homicidium aliàs se commisisse non dixerat, & sic non solùm ipsius delicti qualitates, sed aliæ agrauantes exprimendæ sunt, latè *Farin. q. 6. Menoch. de arbitr. cas. 201. cum sequ.* &

etiam de delictis, à quibus gratiosè fuit compositus, vel absolutus mentionem facere tenetur: nam reiteratio in eodem delicti genere est iusta causa, delinquere solitò, non indulgendi, *Ann. sing. 239. Menoc. cas. 203. num. 32. Franch. decis. 330.* secus autem si de delictis fuerit absolutus, *Bur-*
126 *sat. consi. 177. libr. 2. Boss. de remed. ex soli. clem. num. 35.* cum titulus aliquem reum non reddat, *l. quoad statutum, ff. de pæn.* debetq. exprimi, si reus sit carceratus, cum difficilius in posse Curiæ existentibus ignoscatur, *Clar. q. 19. num. 10. Farinac. d. q. 6. num. 47.* & Prorex quando gratiam facere intendit, in omnibus M. Curiæ bancis curat perquirendum, & de delicti, & personæ qualitatibus relationem exposcit. Et proindè gratiam petentes omnes in rescripto inserut qualitates, cum clausula, *de apparentibus, confessis, & non confessis, etiam si essent maiora expressis, Baiard. d. q. 59.* & an causæ impulsiuæ, vel finalis omissio gratiam vitiet? vide *Couar. var. resolut. lib. 1. cap. 20. Peregr. de iure Fisc. lib. 5. tit. 8. num. 17.* tot verò non requiruntur solemnitates apud Barones, de sui vasalli gratiam petentis, qualitate conscios, secus si qualitates extrinsecas, vel intrinsecas ignoraret; tunc enim procederent supradicta, de quibus loquuntur *Boss. d. tit. ex num. 23. Thes. decis. 21 & Menoch. cas. 303.*
128 Aduerte tamen, non omnia, tacita gratia, annullari, etiam si ea essent, ex quibus Princeps difficilius concessurus fuisset, sed eam annullant, quæ de iure scripta reperiuntur, *Felin. in cap. postulasti, de rescrip. Rot. decis. 32. eod. tit. Caput. decis. 49. Menoc. d. cas. 201. num. 25. Baiard. loco cit. num. 74. Giurb. cons. 80. num. 21.* causas alias indulgentias annullantes recenset ibi *Farinac. n. 49. & alij DD. supra cit.*
129 An autem Baroni vasallo delictum, & socios detegenti indulgere, & gratiam conferre liceat? videtur affirmandum ex *text. notab. in l. non omnes, § fin. ff. de re milit.* vbi reo voluntariè alios indicanti parcitur, secus si coactè, nempè si in carceribus indicatio fieret, *Hippol. in l. 1. §. cum quis latrones, ff. de quæst. Bos. præcit. loc. Marsil. singul. 177. Clar. 27.* dummodo hoc ad partis instantiam fiat; nam Iudex ex officio, parte non concordata remittere, & indulgere non potest, *Baiard. ad Clar. q. 59. num. 97.* nisi Baro crimina remittendi, etiā parte non concordata, priuilegium haberet, vt in Principe Bisiniani refert *Franch. decis. 370. in princ.* cuius tamen priuilegij non est in possessione, vti contra omnes ius.
130 Verùm pro dilucidatione primò est videndum an Principi, parte non concordata, indulgere liceat? & dicendum est,

quod

quod non, nisi ex causa publicæ vtilitatis vt diximus supra *num.* 47. qua causa existente, non solùm ius naturale, quod ei refragatur, nè tertio præiudicare valeat, *l.* 2. §. *si quis à Principe, ff. ne quid in loco* 131 *public.* sed etiam ius diuinum alterare potest, vt in *pragm.* 5. *de exulib. & in Const. Foriudicatos.* Ex quibus permittitur, posse bannitos occidi, etsi iure diuino sit dictū, *Non occidas.* & in pluribus locis supra *pragm.* 1. & in alijs tetigi, Principem ex causa ius diuinum relaxare posse, quod cum sit magnæ considerationis, & consequentiæ, operepretium est, obiter aliqua reassumere, quæ obumbrata in alijs locis 132 reperiuntur. Notes primò, non omnia in veteri, vel nouo Testamento, ac in Canonibus scripta ius diuinum constitue-133 re. Sed distingue, alia esse præcepta moralia, alia mystica, quæ in ceremonialia, & sacramentalia diuiduntur, iuxta *text. & glos. in cap. fin.* §. *bis itaq.* 6. *dist.* alia iudicialia. *Deuter. cap.* 5. ibi, *Loquar omnia mandata mea.* & ceremonias, atquè iudicia moralia sunt ea, quæ in Decalogo continentur, quæ à Deo in tabulis lapideis populo data, & tanquam perpetua in arca Testamenti Sancta Sanctorum inclusa fuerunt; hæc enim immutabilia sunt, & Princeps secularis, nec Ecclesiasticus tollere poterit. Sacramentalia sunt Sabbati sacrificatio, circumcisio, & huiusmodi. Ceremonialia, vt *Non arabis in boue, & asino. Non feres vestem lana, linoq. contextam,* & similia, quæ mutata sunt. Sacramentalia verò non sunt mutata, quoad sensum, licèt quoad literam sic, vt in *d. cap.* Iudicialia sunt, quæ vsu, & lege contrarijs tolli, & immutari poterunt, & cessauerunt in morte Christi Domini: imò si quis dixerit, iudicialia, & ceremonialia nos obligare, hereticus esset, vt firmant *Theolog. Io. Gerson, de contrat.* 1. *par. consid.* 10. *& Tiraquell. de retract. in præfat. num.* 11. Sed hac distinctione attenta, quia ex Decalogo præcipitur, *Non occides.* Quomodo Princeps ban-134 nitos occidi permittit? Quomodo ex *l.* 1. *C. quando lic. sine Iudic.* furem nocturnum interfici permittitur? Quare transfugas, & rebelles occidi conceditur? *l.* 3. §. *transfugæ, ff. de sicar.* ita vt etiam parentes in tali casu interfici non est vetitum, *l. minimè, ff. de relig. & sumpt. funer.* sicq; & in Decalogo scriptum est, *Nec iures vana per ipsum*, vndè sumpta est iuris obseruatio, 135 iuramentum esse de iure diuino, & nihilominus Principem in multis casibus eum relaxare videmus, quando periurus tot puniretur pœnis, quas refert *Ias. in l. si quis maior, C. de transact.* & in terminis est *glos. in l. adigere,* § *fin. ff. de iur. patron,* vbi iuramentum de non nubendo præstitum remittitur, simile probatur in *l. fin. ff. qui satisd. cog. in l. fin. ff. ad municip.* cum innumeris, per quæ iuramentum impunè relaxatur, & in Regno per *Ritum* 171. principales ordinaria periurij pœna non puniuntur, & per *pragm.* 6. §. 8. *de offic. Proeur. Cæsar.* filiumfam. cum iuramento seorsum à patre habitare allegante, non puniri mandatum fuit, quidquid antè obseruabatur, vt per *Vrsill. decis.* 308. *Carau. de filiofam.* §. 6. & idem ad beneficium mulierum fideiubentium in *pragm.* 1. *de Senatusc. Vellean.* iuramentum licèt ad factū præcisè obliget, *DD. in l. licet stipulationes non diuiduntur, ff. de verb. oblig. Gabr. Rom. conclus.* 8. *tit. de iureiur.* Princeps tamèn dilationem etiam circa debita iurata dare solet, *Carauit, in Rit. de moratoria, & in Constit. Diuæ memoriæ* annullantur iuramenta circa alienationes feudorum absq. assensu factas, quæ omnia proposita diuisioni correspondere non videntur. Respondetur, Principem directè contra ius diuinum Decalogi disponere nequaquam posse, vt illicitum sit licitum; verùm ex causa relaxare, minuere, & declarare valebit, dummodo ex eodem iure causa permittatur, alias si ius illud in simplicibus prohibitionis terminis staret, & causa ex eodem iure non iustificaretur, Princeps statuere non posset, originalis fuit doctrina *Bart. in l.* 1. *ff. de constit. Princ.* & latè per *Petram de potest. Princ. cap.* 19. & 20. ex causis enim multa permittantur, quæ alias etiam Principi essent absurda, vt dictum fuit supra *pragm.* 1. *num.* 122. prout diximus de adulterio, quod nullo iure excusari, vel permitti poest, secus in exēplis supra positis; si enim transfugas, rebelles, publicos hostes occidi posse permissum est, hoc fit ex causa publicæ pacis, *Gayll. de pac. publ. in princ.* per ipsummet enim ius diuinum constitutum est, *Maleficos non patiaris viuere super terram. Matth.* 3. *Exod.* 23. *Qui occidit, occidatur. & Deuter.* 13. *Si audieris vnum de Ciuitatibus tuis dicentem eamus, seruiamus Dijs alienis, interficiendo omnes necabis.* & ibid. *Si frater tuus, & vxor tua damnare voluerint veritatem, sit manus tua super illos, & effundas sanguinem ipsorum. Luc.* 18. *Interficite inimicos meos.* sicq. occidentem furem nocturnum lex etiam excusauit. *Exod.* 22. si effringens fur domum fuerit inuentus, & accepto vulnere fuerit mortuus, percussor non erit reus sanguinis, secus si orto Sole, iuxta distinctionem *glos. in l. furem, ff. de sicar.* In multis tamèn casibus ius di-uinum non tollitur, nec per peccatum, li-136 cèt ius ciuile, vel statutum alitèr excuset, vti permissio Iudæorum vsuræ in statu Christianorum, impunitos occidentium adul-

adulteros,hæcq. ad euitandum maius malum, vel ob iustam iram permittuntur,
137 non quod tollatur peccatum, *Osasch.decis.vlt.num.* 14. *Thes.decis.* 12. latè *Foller.in prax.cons.vers.Nicolaus Episcopus, & Barb. in l.* 1. *ff.solut. matr. Anton.Corn. de absolut. iuram.par.* 3. *quæst.* 5. Et eò redeundo vndè digressi sumus, dicimus, ex causa Principem etiam, parte non concordata, indulgere, bannitos impunè occidi,& reuelanti delictum indulgere posse.
138 Sed an tale bannum impunitatem, siuè indultum reuelanti crimen promittens, per Barones fieri, & sustineri possit?& dicendum est,non per Officiales iurisdictionem iure proprio non habentes, iuxta notata per *Franch. decis.* 370. *num.* 2. *& seq.* sed solùm per Barones,qui iurisdictionem in dominium habent, præcedente tamèn partis remissione fieri posse: indulgere enim proprium non solùm esse Principis, sed etiam habentis authoritatem ab eo gratias concedendi,pro indubitato tradunt *Clar.q.* 55. *num.* 9. *Petr.de pot. Princ.cap.* 15. *num.* 85. at in Regno potestatem habent Barones delicta remittendi,seu gratias faciendi, vt diximus supra ex *num.* 123. ergo Barones,impunitatem, seu indultum delicta reuelantibus promittere possunt, & existente hac potestate, hanc nostram sectatur opinionem *Mastril. de Magist.lib.* 4. *cap.* 16. *num.* 271. & in proprijs terminis sequitur etiam *Reg.Rouit. in rubr.de abolit.ex num.* 9. & si solius Principis supremi sit delicta abolere, limitatur tamen in Regno ad Baronum beneficium ob concessionem vasallis delinquentibus gratiam faciendi. Idem inquam sunt remittere,gratiam conferre,& indulgere, cum in effectu non differant, nisi verbis, prout ea confundit *Præs.de Franch.loc.cit. num.* 11. *&* 13. indulgere enim idem est, quod delictum, seu eius pœnam remittere, *Andr. in cap.* 1. *num.* 17. *Quæ sint regal.* Non me remouent in contrarium adducta per *Reg.Merlin.c.* 33. *suarum controu.* indultum concedere ad supremum tantù Principem pertinere asserentem:nam hoc non negatur, & maximè in indultis,seu generalibus abolitionibus, quod proprium est Principis,ex *text. & glos.in l.abolito, ff.ad Turpill. l.* 1. *ff.de constit. Princ.* dicitur tamèn competere in causis particularibus, etiam Baronibus, quibus concessa est authoritas gratias impartiendi, vt supra fundatum fuit. Spectat tantùm ad Principem, si promittatur indultus foriudicati Curiæ Baronalis, cum post sententiam Baroni non liceat gratiam facere, vt dictum fuit supra à *nu.* 32. & huic casui adaptatur *text.* per contraria allegatus in *l. relegati*, & à maiori si ille esset bannitus, vel alterius Curiæ inquisitus, vel Regij Tribunalis, quamuis eius Baronis vasallus,cum eo casu abdicata sit ab eo iurisdictio, sic si ille esset publicus delinquens, iuxta *pragm.* 1. *de recept.delinq.* in alijs autem casibus non video, cur Baro in proposito casu gratiam promittere non valeat. Quando emanantur talia banna,dicitur,quod illud delictum reuelanti per Baronem gratiam fieri promittitur, stante remissione facta per offensos,& interim vt reuelans ponat in claro delictum, Baro illum guidat, & guidaticum posse à Barone concedi, habemus infra ex *n.* 158. & non negat idem *Merlin.loco cit. in fin.* gratiam enim facere quis Baroni abdicauit,postquam reus ex parte sua satisfecit, si ergo potest Baro gratiam facere absq. causa,vt dictum est supra;fortius dicendũ, si fiat cum causa tàm legitima,& *Imperator Adrianus in l. non omnes,* §.*fin.de re milit.* mandat,parci reo, qui alios inquisitos reuelauit; si iustum guidaticum, si rationabilitèr facienda est gratia, quomodo banna emitti non possint, si gratia in hoc casu fuerit permissa a Iudice, qui non habet, nisi iurisdictionem in officio, dicit *Bonadill. in sua Polit.lib.* 3. *cap.* 13. *sub n.* 13. promissionem esse seruandam ratione publicæ vtilitatis, & consulendum Principem,vt id obseruari faciat, quantò magis seruanda est ab eo, qui ex se gratiam impartiendi prærogatiuam habet.Et in Regia Audientia Calabriæ, dum Baro Ceruicati in magna ferici quantitate furtum passus fuisset,& peteret, tale bannum fieri,præcedẽtibus eius remissione, & gratia reuelanti,illud confirmauimus. Et gratia est illi seruanda, si in banno contenta adimpleat. Accidit tamèn in facto, ꝙ quidã Mosca nomine ad testificandum vigore dicti banni venisset, & post examen tor-
139 tus ad conualidandum illam depositionem contra socios, cum alias nullum faceret inditium,tum quia socius, tum etiã ob spem impunitatis promissam,& adhuc
140 cum tortura debile erit eius dictum, *Farinac.q.* 43. *num.* 192. *Clar.q.* 55. *num.* 7. *Menoch. cas.* 367. in tortura vltrà nominatos in sua depositione, tres alios socios confessus fuit; dum liberationem peteret, se opposuit Fisci Patronus Alexander Ro-
141 uitus,qui à patre in integritate, & omnium virtutum complemento, non degenerat, & illi gratiam non opitulari dicebat,quia erat facta, vt omnes fures detegeret;cumq.non omnes, sed aliquos tantum spontè confessus fuerit, dum coactè in tortura alios postea manifestauerit, fides non erat conseruanda,*l.cum fidem,C.de transact.* item quia falsum commiserat: nã
142 testis super toto facto, & causa depo-
nens,

nens,omittens dicere,quæ ſcit, falſi pœna
tenetur; eadem enim pœna punitur tam
falſum deponens, quam verùm omittens,
Bart. in l.præſcriptione, C.ſi contra ius, vel
vtil.publ. Boſſ.tit.de falſ.num.65. Maſcard.
de probat.concluſ.743.num.12.Farinac.de
teſtib.q.67.§.6. & ſic gratia ei prodeſſe
non debet, qui deliquit in illa, *l.Papinia-*
nus,§.meminiſſe,ff.de inoffic.teſtam. & infra
num.165. Ex quibus oppoſitionibus nul-
la gratiæ ratione habita,ad vlteriora in
cauſa proceſſum fuit. Et ad noſtram ma-
teriam redeundo, Barones impunitatem
promittentes,parte inſtante, & remitten-
143 te,talia banna facere poſſunt. Idem dic
de banno, vbi de prouentibus pręmium
reuelanti promittitur, *Paris. de ſind.ver.*
pręmium,Baiar.ad Clar.q.27.Rom.ſing.538.
Aduerte tamèn,reuelantem, quando tales
gratiæ, vel indulgentiæ ad delicti publi-
144 cationem fiunt, licèt illa gratia potiri
debeat, non tamèn euadere, vt torqueri
non poſſit ad faciendum inditium contra
alios, ſi perfectæ probationes haberi non
poſſint; tunc inquam tortura non ad pœ-
nam, ſed ad ſciendum delicti veritatem
datur, & gratia ad hoc non extenditur,
l.3.C.ad leg.Iul.Maieſt. Franch.decis.459.
Caball.caſ.29. Sed in facto fuit excitatum,
145 an idem obſeruandum eſſet cum illis,
qui indultum, & gratiam ſimplicitèr ob-
tinuerunt ad faciendum contra alios in-
ditium, torqueri poſſint? Aliqui ex Do-
minis dicebant ſic, cum eadem eſſet ratio,
attamèn non eſſe eam deciſionem ad gra-
tiatos ex alia cauſa extendendam, replica-
tum fuit; nam iſti neq. vti teſtes deponere
tenentur, *Farin.q.6.num.1.in fin. Dec.con-*
ſil.147.num.12.& ſic neq.ad torturam po-
ni,& ita fuit practicatum.

146 Aduertendum etiam eſt ad verbum,
*banni,vel gratiæ,*quod ſi reuelanti, & deli-
ctum patefacienti concedatur,non ſat erit
indicare correos,niſi probationes etiam
adduxerit, *Bar.in l.ſi quis cum ſeq.ff.ad Syl-*
lan.Paris,de ſind. ver.pręmium,& eſt *text.in*
*l.1.C.quib.ex cauſ.ſer.qui ꝑ prem.lib.acc.*ibi,
Interruptis probationibus, & melius in *l.in-*
dicaſſe,ff.de verb.ſignific. cuius verba ſunt;
Indicaſſe reum dicitur,qui eum conuincit,Reg.
Sanfelic. decis.222. vndè inſpicienda ſunt
verba banni; nam aliud eſt delictum reue-
lare, aliud fures indicare,*Maſcard.de prob.*
concluſ.833.num.12. Vin.decis.196.num.4.
& Giurb. conſ.22. ex num.21. vbi,an ſuffi-
ciant inditia ad torturam, maximè in de-
lictis occultis. In Regno indultus conce-
duntur bannitis, altero alterum occiden-
147 te,vt in *tit. de exulib.pragm.5.* & ex iſto
potiſſimùm remedio quamplurium latro-
num cętus extirpati fuerunt, quod ſtatu-
tum de iure erat cognitum, *Soc.conſ.157.*
2.p. vbi adnotatur, vt reus indultu potia-
tur,paritatem criminis eſſe oportet, alias
ſi occidens ſit atrocioris criminis reus,nõ
gaudebit,& proindè per *d.pragm.5.* ſanci-
tur,bannitorum Caporalem non gaudere,
niſi alium Caporalem occidat; ſed in fo-
riudicatis ſufficit vnum,ab alio occidi, li-
cèt ſint criminis impares,latè *Farin.q.183.*
num.180. vbi plura ponit requiſita, pro
148 indultu obtinendo, alium bannitum oc-
cidendo,& alia ad materiam, quando ipſi
banniti gaudere poſſint, & quæ in ſuppli-
catione exprimi oporteat, *Bart.& Nell.in*
tract.bannit. Baiard.ad Clar.q.59.& in §.
homicidium,Franch.decis.360.433.402.Ca-
rauit.in 5.pragm. de exulib. Nota autèm,
quamuis per *d. pragmaticas* concedantur
indultus,ſolùm M. Curiã declarare, & ſu-
149 per indultu cognoſcere poſſe, *Carauit.*
ſuper d.prag.de exulib.num.50. & licèt Re-
giæ Audientiæ etiam manus imponant,
tamèn ſi prætendens indultum ſit contu-
max M. Cur. ad eam acta erunt tranſmit-
tenda,& ſic Barones non ſunt competen-
tes Iudices ſuper indultus a Principe pro-
150 mulgati materia; Regiæ autèm Audiē-
tiæ ſuper indultus oppoſitione cognoſce-
re poſſunt, ſed eum expedire non valent,
niſi data eſſet ſpecialis prærogatiua, vt
in caſibus de iure debitis eis indulgere li-
151 ceret, & quamuis volentibus facere ſer-
uitia,Præſes vigore poteſtatis belli exu-
lum ei conceſſæ promittat, vt quis ban-
nitum occidendo indultum conſequatur,
tamèn impetrare eum debet a Principe,
cui data relatione,de albarano,promiſſio-
ne per ipſum Præſidem facta, & ſeruitio
præſtito per Collaterale Conſilium,audi-
to Fiſco,indultus in forma expeditur.

152 Guidatica verò per Præſides, vti Ca-
pitaneos ad Guerram contra foraſcitos
expediri poſſunt, *Io. Grand. de bell. exul.*
ſpec.11. prout cum debitoribus latitanti-
bus ſaluęguardiæ, nè per breue tempus de
perſona carcerari poſſint, ex cauſa conce-
di ſolent, ſi non eſſent debitores decocti,
qui ſunt ab aſſecuratione excepti, *Scac.de*
mercat.tit.de decoct.p.7.n.26.

153 An autèm Baro criminoſos per ali-
quod tempus guidandi poteſtatem ha-
beat? & videtur,quod non ex *l.relegati,ff.*
de pœn.& ex cap.Reg.197.incip.Mulctorum,
154 vbi ſaluiconductus, ſeu guidatica per
Officiales omnes,aut quoſcumq. alios fie-
ri prohibentur, & ex *pragm. de recept.de-*
linqu. vbi Rex Ferdinandus omnimodam
guidandi poteſtatem a Baronibus abdi-
cat, & de iure communi ſoli Principi ſal-
uum conductum expedire,competere fir-
mant *Boer.decis.179.Tuſc.lit.S.concluſ.21.*
cum ſequ.Cęuall.de brach.Reg.29.par.2. ex
num.314.Bonadil.in ſua Polit.lib.2.cap.16.

num.

num. 124. Contra, seu potius limita, non
solùm Baronem, sed quemlibet Iudicem
155 ex iusta tamèn causa, securitatem ad tē-
pus inquisito, & bannito ab eius Curia
dare posse, *Bart. in l. is, qui reus, ff. de public.*
iudic. Bald. in l. sed etsi hac, §. & si pena, ff. de
in ius voc. Afflict. decis. 4. nu. 2. & 4. Gram.
vot. 25. num. 11. Farin. q. 29. num. 104. Vital.
de clausul. vers. nil nouar. sec. pend. Bouadill.
vbi supra, num. 127. Sese de inhib. §. 1. cap. 5.
num. 67. In Regno autèm vigore *d. cap.*
multorum, talia guidatica per Officiales
fieri prohibetur: per Barones verò, cum
156 administrationem in dominium, & po-
testatem gratiandi habeant, si partis of-
fensæ remissio præcedat, etiam sine cau-
sa eorum vasallos inquisitos, vel bannitos
à suis Curijs guidare possunt, *Frecc. de*
subfeud. auth. 45. Franch. decis. 370. de Ponte
de potest. Proreg. tit. de prouis. fieri solit. §. 4.
ex num. 53. Rouit. pragm. 1. num. 4. de guid. &
prag. 1. num. 13. de recep. malef. & hanc po-
testatem esse in Baronibus colligitur etiā
ex dictis in *pragm. 3. de persequ. malefic. &*
7. de exulib. & ratio est euidens, nam si Ba-
ro suo vasallo inquisito gratiam conce-
dere potest, quantò fortius ad tempus il-
lum guidare valet. Et non obstat *d. l. rele-*
gati, & cap. multorum: nam ex ampla pri-
uilegiorum concessione, & potestate Ba-
ronibus à Principe postmodum commu-
nicata limitantur, & *d. pragm.* 1. locum si-
bi vendicat in terminis, in quibus loqui-
tur, scilicèt contra facinorosos, & publi-
cos delinquentes publicam pacem pertur-
bantes, contra quos Baronibus potestatē
157 guidandi abdicat. Permittitur inquam
Baronibus delinquentes vasallos guida-
re, non verò bannitos, & foriudicatos ab
alijs Tribunalibus, maximè Regijs, cum
158 hoc soli Principi liceat, *Afflict. decis. 4.*
num. 4. Frecc. loco supra cit. Petr. de potest.
Princ. cap. 8. ex num. 52. sic alios inquisi-
tos de delictis exceptis, vti sodomiæ, *Fol-*
ler. in prag. de sodom.
159 Et regularitèr guidatica per Prore-
gem, seu eius generalem Commissarium
campaneæ quando aliquod seruitium Cu-
riæ faciendum promittitur, expediri so-
lent, cum comminatione nè ad loca par-
tis offensæ accedant, nè scandala veniant,
& partes contristentur, & hæc est clausu-
la in omnibus guidaticis apponi solita,
& etiam in indultis, *Caball. cas. 58. nu. 16.*
& tunc innominatus contractus inter
reum, & Superiorem factus videtur do, vt
160 facias; vndè quando vna pars deficit, al-
ter discedere poterit, *l. naturalis, ff. de præ-*
script. Franch. decis. 673. num. 4. Farin. dict.
161 *quæst. 29.* & latè *Reg. Rouit. in prag. 1. de*
guid. ex num. 8. qui refert, gratiam conse-
quutum cum clausula, *dummodo Neapolim*
non accederet, ex contrauentione ad mor-
tem damnatum fuisse, ex dictis superius
sub *num. 47.* fallit tamèn, si il'e guidatus
162 ex necessitate transiret, non animo per-
manendi; nam modica, & necessaria mora
163 nō est in consideratione, vt dicam in *seq.*
pragm. num. 43. & quæ dicantur partes of-
fensæ, diximus superius *num. 65.* hęc enim
materia non strictè, sed benignè est inter-
pretanda, *Menoch. de arbitr. cas. 336. cum*
164 *sequ.* Aduertere vndè debent guidati, nè
pendente guidatico delinquant; nam
se gratia redderent indignos, & in carce-
165 res iniici, & de delictis tam antè securi-
tatem, quam post commissis puniri pos-
sent, nisi delictum esset leue, *Praes. de*
Franch. decis. 258. 433. & 717. secus pro-
cedit pendente indultus discussione; nam
si deliquerit ipse reus secundùm delicti
166 naturam punirettur, sed gratia non pri-
uaretur, idem *Franch. decis. 433.* & isti gui-
dati, securitate pendente arrestari, vel em-
167 parari non possunt, quando sunt à Prin-
cipe guidati; sed si ab alio inferiore, Supe-
rior inferioris saluo conductui stare non
tenetur, nisi cum causa legitima, & in ca-
sibus à iure non vetitis factus fuerit, iux-
tà distinctionem *Rouit. in pragm. 1. de guid.*
ex num. 52. Quid si sub prætextu guidatici
ignorantiæ foriudicatus occideretur? dic,
168 quod si ignorantia vera, non autèm su-
pina fuerit, excusaretur occidens; si leuis
sit culpa, extraordinariè puniretur: sed si
dolosè fiat, de homicidio plecteretur, *Bal.*
cons. 9. volum. 3. & cons. 142. lib. 4. Menoch.
cas. 337. Farin. q. 29. Io. Grand. de bell. exul.
fol. 33. num. 29. Mastrill. de indult. qu. 43. il-
le enim foriudicatus est sub protectione
169 Regia, & Superioris saluum conductum
frangens, læsæ Maiestatis crimine puni-
tur, *Bart. in l. 3. §. transfugus, ff. ad l. Cornel.*
de sicar. & in l. 3. num. 6. ff. ad leg. Iul. Ma-
iest. Menoch. cons. 336.
170 Aduerte insupèr, exules, relegatos, vel
foriudicatos à Curijs Baronalibus, ab ijs
Baronibus guidari non posse; nam lata
sententia, priuati sunt potestate in causa
procedendi, vt diximus supra ex *num. 32.*
sic & commeatus etiam modici temporis
facultatē impartiendi, cum Principi tantū
competat, vt in *l. relegati, in fin. & l. ad be-*
stias, §. ex Prouincia, ff. de pœn. pendente
verò causa, Barones securitatem promit-
tere possent, non tamèn sententia exequu-
ta, latè *Salic. in l. cum indulgentia, C. de sent.*
pass.
171 Consequtiuè venit declarandum, an
Barones vasallos ad famam, honores, &
bona post sententiam restituere possunt
in casibus, vbi ex priuilegio, vel appella-
tione pendente gratiam facere valent. Et
prius videamus, quid iuris in gratijs à
Prin-

Principe factis ad pœnã capitalẽ condemnatis, deportatis, vel foriudicatis, quibus gratia, seu indultus fieri solet. Præmitto criminum abolitionem triplicem esse: Aliam
172 publicam, & generalem, quæ a Principe ob res suas prosperè gestas, vel in eius aduentu ad Regnum, vel vxoris traductione, & similibus, indultus, & gratiæ fieri solent, hæcq. dicitur generalis abolitio, *l. abolitio, cum l. sequ. ff. ad Senatusc. Turpill.* Ad cuius indultus materiam, ad quæ crimina extendatur, & quę intelligantur exceptæ? vide *Baiard. ad Clar qu. 59. Plaz. in epitom. cap. 38. Carrer. §. homicidium il 6. num. 37. Catalan. & Mastrill. de indult.* &
173 quale tempus attendatur publicationis factæ in Metropoli, vel in Prouincijs? *Franch. decis. 360.* & an ad Baronum vasallos extendatur, diximus supra *num. 52.* & ad quæ ob talem indulgentiam quis restituatur? *Peregr. de iure Fisci, lib. 5. tit. 2. Baiard. loco cit.* & dum excipitur in indultu delictum proditoriè factum, quando ho-
174 micidium, vel offensio proditoria dicatur? *Franch. decis. 713. Bocr. decis. 217. n. 21.* Alia abolitio est legalis, quæ à lege descendit, vti si instantia sit perempta, vel si accusatus se sua innocentia purget? *Franc. Marc. decis. 153. 2. par.* Tertia dicitur priuata, & est ea, quæ fit ad partis petitionem, de quibus omnibus *Clar. q. 59. Gayll. de pac. quæst. 9. 1. par.* In his pœnarum, & criminum abolitionibus regula est, aut Princeps delinquenti, seu reo condemna-
175 to facit gratiam, per verbum, *indulgeo*, & sola delicti pœna remissa videtur, non autèm ad honores, vel ad famam fit restitutio; nam indulgentia criminis infamiã non tollit, sed solùm pœnæ gratiam facit, iuxta verba *tex. in l. fin. C. de gen. abolit. l. generalis, C. de sent. pass.* nec bona, quæ per condemnationem reus amiserat, restituit, *l. 2. & l. in insulam, C. eod.* nisi cum verbo, *indulgeo*, apposita fuerint alia verba, plenam restitutionem denotantia. Aut ve-
176 rò gratia fit per verbum, *Restituimus, vel gratiam facimus, vel in omnibus, & per omnia*, ac similibus clausulis plenam gratiam denotantibus, & tunc omnia, quæ per sententiam perdiderat, restituta videtur, & non dicitur noua concessio; restitutio enim est in pristinum statum deductio, *l. quod si minor, §. restitutio, ff. de minor. l siuè libertas, ff. de iur. patr. Andr. in cap. 1. de vasal. decrep. ętat. ex num. 3. & ibi Ann. ex num. 157. Gram. cons. 34. Baiard. qu. 72. nu. 15. Gomez. var. resol. 3. tit. num. 38. tom. 3 de Ponte cons. 69. Sfort. de restitut. in integr. qu. 92. par. 2. Cumia in cap. si aliquem, vers.*
177 *mortis.* Hæcq; regula in bannitis ex cõtumacia limitatur; nam fama ex abolitoine deletur, *Alex. cons. 112. volu. 2. Ronit. in rubr. de abolit. num. 6.*
178 Limitatur tamèn, quod licèt restitutio foriudicato, vel deportato famam, honores, & bona tribuat, intelligitur, si honores non sint occupati, & alijs collati, & si bona non sint in alios alienata; tunc enim restitutio ad iura alteri quæsita non traheretur, cum Princeps non possit, nec tertio præiudicare velle præsumatur, vulg. *text. in l. 2. §. si quis à Principe, ff. ne quid in loco publ. DD. in l. Gallus, §. & quid si tantum, ff. de liber. & posthum. Andr. in d. cap. 1. num. 5. Capyc. in inuest. verf. restituimus, Clar. q. 59.* nisi bona ex legali dispositione, non ex contractu, ad successores deuenissent; nam ad quæsita, & ex legis dispositione ad agnatos translata restituitur gratiam consequutus, etiam si in Fiscum, quoad publicationis pœnam essent deuenta; sed si Fiscus alios de feudis inuestisset, vel successor ex contractu bona alienasset, ad ea non extenditur restitutio, *Andr. loco cit. & Iacob. Belus. in c. 1. hic finitur lex, Afflict. decis. 361. Franch. decis. 213. Pereg. de iure Fisci, lib. 5. tit. 2. Sfor. de restit. in integr. q. 99. Giurb. cons. 44.* prout in legitimatione filiorum viuente pa-
179 tre, Princeps in quærendis, viuente patre, agnatis præiudicare posset. Sed aperta, vel transmissa successione, legitimatio effectum post ius quæsitum non habet, *l. pen. ff. de natal. restit. las. d. §. & quid si tantum, Alex. in l. eum hæredes, ff. de acq. poss.* & maximè in bonis feudalibus, *Reg. Tapp. de constit. Princip. in rubr. cas. 3. in fin.* & sic omissa facto legis recuperantur, cum causa ad non causam reducatur, vti patria potestas, successio, ius patronatus, secus verò in alienatis facto successoris per viã contractus, *Gayll. obseru. fin. de pac. public. 2. par. Ann. in cap. 1. de vasal. decrep. ętat. num. 157. cum seq.* Secundò limita, nisi re-
180 stitutio per iustitiæ, non autèm gratiæ modum fieret, veluti si Principi de Rei, licèt, condemnati innocentia constat, iuxta notata in *l. 1. § fin. ff. de Quæst.* multotiès enim de innocentia constat, & sententia retractatur, *Marsil. in d. § fin. Plot. in l. si quando, §. 1. de in lit. iur. Afflict. in c. 1. de vasal. decrep. ętat.* Tertiò limitatur, nisi
181 restitutio ex causa publicæ pacis initæ fieret, quia tunc etiam alteri quæsitum ex causa publica Princeps tollere poterit, *l. Lucius, ff. de euict. Ann. in dict. cap. 1. de vasal. decrep. ætat. num. 211. Afflict. decis. 361. Capyc. decis. 69.* Princeps enim ex pacis causa omnia damna remittere, & perpetuò ab actione eos excludere valet, cum vtile subditorum negotium gerat, *l. vtilitas, C. de primipil. lib. 12.*

Barones verò an ad bona, honores, & famam condemnatos restituere valeant,

S qui

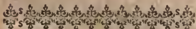
qui per capitalem sententiam, quæ iuris ciuilis sunt, vti testamenti factiones, actiones,honores, & famam amiserunt, iuxta *text.in l.quidam, ff.de pœn.* vbi mortui dicuntur capitali sententia condemnati,& sententia statim eos reos facit, licèt executioni demandata non sit, ex notabili *text.in l.si quis filio,§.irritum, ff.de iniust.rupt.& irrit.testam.*ibi: *Non tunc cum consumptus, sed cum sententiam passus est.* Dic Barones, si speciale priuilegium in-
182 dulgendi post sententiam habeant, indulgere posse, non tamèn reperitur cautum,eos restituendi potestate fulciri,cum hoc paucis sit communicatum,ita vt neq. Proregibus, nisi in specie eis sit concessum,vt per *Præs.de Franch.decis.213.n.54. Gram.cons.ciu.34. num.9. Baiard.quæst.59. num.31.*

Sed quid si pendente appellatione Baro gratiam fecerit, quod potest, vt diximus supra,quando secundas habet causas,an gratia tollat infamiam, & ea, quæ perde-
183 re posset per sententiam, si ea esset confirmata.Dic appellationem suspendere, imò secundùm multos iudicatum extinguere,*gloss.sing.in l.1.§.fin.ff.ad Turpill.* & est *text. in l.si quis, §.hi autem, ff.de iniust. testam.*vbi testamentum a condemnato factum appellatione pendente valet, ac si esset integri status, cum appellatio causam ad litis contestationis terminos reducat,*l.ita demum,C.de procurat.Alex.consil.88.num.10.volum.2. Valasc.cons.vlt.81. num.4.Capyc.decis.28.num.6.*vndè gratia reputatur, ac si pendente prima instantia facta esset, cum sententia per appellationem non nocuerit; vndè data pœnæ in-
184 dulgentia,bona,& actiones non tolluntur,cum sententia in rem iudicatam transacta reum ciuilitèr mortuum faciat,& sic data indulgentia,solùm infamia remanet, *Bart.in l.infamem,ff.de publ.iudic. Salic.in l.cum indulgentia,* C.*de sent.pass. Ann.in d. cap.1.num.31.* de quo supra *Pragmat.5.ex num.169.*

Finalitèr pro huius secundæ partis cōplemento quæritur,an priuilegia,& præ-
185 rogatiuæ circa iurisdictionem exercendam Baronibus concessa,videantur etiam eorum Officialibus communicata; ita vt Baronis Officiales hæc omnia exercere possint, licèt in commissionibus non sint expressa. Et an Baro iurisdictionem suo Officiali arctare possit, vt aliqui in commissionibus prohibent, nè Officiales,reos torqueant, sententias, vel condemnato-
186 rias,vel absolutorias, eis inconsultis nō ferant. Videtur iurisdictio,eiusq. priuilegia Officiali restringi non posse: nam iurisdictio est indiuidua,quæ scindi non potest, & proindè causæ ab ordinario auocari non debent, *DD.in l.iudicium soluitur, ff. de iudic.* nec infra annum Officialis reuocari potest, cum lex iurisdictionem concesserit, quæ arctari non poterit, vt dixi *pragm.5.num.9.* Indè nec Rex,facta feudi concessione, iurisdictionem infeudato concessam restringere valet, cum ordo confunderetur,si cuiq.iurisdictio nō seruaretur, *cap.de persona 11.qu.1. Frecc. auth.11.* Alij dixere,verum scilicèt esse, quando vniuersalis iurisdictio à Barone, (qui ipsam postea reuocare non poterit) est commissa: at si à principio cum hac conditione limitata concessa fuerit, eatenus dicetur quis Officialis, quatenus ab eo conditiones obseruantur, *Bald.in l.diligenter,ff.mandat. Soec.in l.si ex toto,ff.de legat.1.in fin.* quilibet enim rei suæ legem, quam vult imponere poterit, *l.in re mandata, C.de mandat.* aliàs vti vsurpator pu-
187 niri posset, & inutilitèr ageret: iurisdictio enim certæ rei, vel causæ reseruari potest,*l.solet,ff.de iurisd.omn.Iud. Vant.in artic.de nullit. ex caren.iurisd.* Rursus Officialis tutori æquiparatur, *l.Præfectus,ff.de rit.nupt.Bald.in l.quæ fortuitis,8.col.C.de pign.act.*Tutor licet à iure liberam habeat administrationem,*l.Præses, C.de transact.* quædam tamèn à testatore ei prohiberi possunt,*Aret.in §.ad certum, Instit. qui testam.tut.dar.poss.num.3.* Quid dicendum,
188 notum est, satis differre iurisdictionem habere in administrationem, & in dominium,*Ant.de Butr.in cap.prudentiam,col.5. de offic.deleg.glos.Paris.tit.1.glos.5.num.55. Franch.decis.370.ex nu.2.* Barones namq. in rem suam Procuratores dicuntur,Officiales verò res alienas administrare videtur. Dico inquam,multa esse priuilegia ipsis Baronibus ad propriam vtilitatem, & commoditatem concessa, quæ à lege sub iurisdictionis, vel meri, ac misti imperij inuestitura eis non conferuntur, vti sunt compositiones, & transactiones in-
189 dulgendi,& guidandi potestas,ex priuilegio eis tributa, hæc solùm per Barones iuxtà adducta per *Horat.Montan.contr.73.* exerceri solent; nec eas suis Officialibus communicare tenentur, cum ex particulari priuilegio ab homine, non autèm à lege dependeant; secus in his, quæ à lege veniunt;tunc enim constituto Officiali cū iurisdictione, eius iurisdictio in commissione,nec postea minui,& arctari non poterit, nè videlicèt Officialis ad torturam, vel ad sententias, & alias iuris actiones procedat; has restrictiones dico esse nul-
190 las,cum Officiales à lege demandatam habeant liberam procedendi iurisdictionem, quam concedens minuere non poterit,licet ipse officium concederet,adduco *text. notab. in l.Titium, & Meuium, ff.de adm.*

ad m. tutor. vbi si testator tutori mandet, vt aliquod negotium, sine alterius consensu, vel aliquo modo non gerat, legalem potestatem tutoribus tributam restringens, illa prohibitio est nulla, ratione assignat gloss. nam etsi tutor à testatore sit constitutus, habet tamen à lege potestatem, quam testator minuere non potest, sic & in Officiali, qui tutori æquiparatur, vt dixi: nam quamquam à Barone eligatur, habet nihilominus determinatam à lege iurisdictionem, secus in his, quæ ex priuilegio, vel ab homine dependent, vt Bart. ibi, quæ distinctio satis videtur congrua, & iuri consona, & sequitur Amend. in decis. 511. num. 8.

In tertia parte suadet Imperator; vt qui componendi, permutandi, aut pœnas remittendi, potestatem habent, ea talitèr vtantur, nè ex earum abusu de iustitia
191 prouidere cogatur, & iustitiæ prouisio, in abutentibus priuilegijs, est priuilegiorum priuatio; qui enim priuilegio abutitur, eo se reddit indignum, ad text. in l. qui fine, in fin. ff. de negot. gest. cap. vt priuilegia, & cap. tuorum, de priuileg. Guid. Pap. singul. 554. Afflict. in Const. Ea, quę ad decus, Gram. vot. 28. in fin. Fab. diffin. fin. C. quando lic. sine Iudic. Peguer. decis. 36. Baiard. quæst. 59. num. 28. licèt de hoc abusu, & de dolo ini-
192 to plenè constare debeat, Io. Andr. & Archid. in cap. fin. de penit. Capyc. dec. 121. Vrsill. decis. 265. & vtinam prouideretur, cum istius priuilegij componendi, & transigendi, abusus sit ad maximam iniquitatem redactus, ita vt ira Dei prouocetur, iuxta verba text. in cap. si quis Ducatus 50. dist. in fin. diximus, post sententiam Baro-
193 nes componere non posse. Quid si quis exilij fines rumperet, ex quo duplicatur pœna, vt dicam in sequ. pragm. an de ista noua pœna compositio, vel gratia fieri possit, veluti causa ex sententia finita dependens, exequutioni demandari debeat, hoc in facto euenit, & fuit indicatum, nouum esse delictum, cui licèt ipso iure pœna debeatur, Baro tamèn componere, gratias facere, & transigere potest, & ita innuere videtur Franch. dec. 395. vbi decidit, relegatum ordines accipientem, & fines frangentem, non à primo Iudice, sed à secundo Ecclesiastico cognosci; quia istud est nouum delictum, vndè vti nouum delictum Baro cognoscere potest, dummodo manus ad antiquum mediante sententia terminatum non imponat, & sic decisum refert Reg. Sanfelic. decis. 320. Sed hoc etiam intelligerem, si Baronalis Curia reum condemnasset, & ille sententiæ acquieuisset, [illegible] si per appellationis viam
194 causa introducta per Superiores determinata fuisset, quia ille Iudex suam teneatur tueri sententiam, vt exequutionem habeat, l. 1. ff. ne vis fiat ei, cap. quærenti, de offic. deleg. quamuis sit nouum delictum finium non obseruatio, quia Superioris sententiam respicit, & hæc est cognitio à prima sententia dependens, & versatur circa inobedientiam illius Iudicis, illius etiam debet esse cognitio, DD. in dictis locis, & Castrens. in l. additos, C. de Episc. aud.
195 cumq. Superioris persona etiam offensa videatur, & qualitercumq. paruipendatur, cognitio interpretata est priuatiua ad Baronem, de Franch. decis. 722. ergo non est Baroni remittenda, sed illi, qui eū condemnauit, vt in sequ. pragmat. num. 45. nisi causa remissa, vel Baronis sententia confirmata esset, quia tunc sententia vires non recipit ex confirmante, sed ex cōfirmato, iuxtà tradita per Felin. in cap. significasti, de offic. deleg. Guttier. lib. 1. q. 97. & infra prag. 8. p. 2. n. 101.

SVMMARIVM.

1 *Condemnatio satisfactionis delicti legitima meta præsumitur, & pœna plus alterari non debet.*
2 *Condemnationes, nisi ad locos Principi subiectos, fieri non possunt.*
3 *Remigatio cuius pœnæ locum obtineat?*
4 *Nobilibus non remigatio, sed relegatio datur.*
5 *Pœna ratione commoditatis, vel inhabilitatis commutatur, vt si reus senex, vel morbosus fuerit, nam non ad triremes, sed relegationem mittitur.*
6 *Condemnati ad mortem naturalem aliquando ad ciuilem mittuntur, quando remigibus Princeps indiget.*
7 *Remigatio ad tempus, in quo à perpetua differat?*
8 *Deportati lata sententia, an quæ sunt iuris ciuilis, amittant?*
9 *Pœnæ vltra relegationem, an omnes sint capitales?*
10 *Sententia lata, an statim reus incapax fiat, vel ea in rem iudicatam transacta.*
11 *Serui pœnæ hodiè non dantur.*
12 *Condemnatio ad tempus ad Regias triremes, an deportationi æquiparetur, & reus interea ciuiliter mortuus dicatur.*
13 *Deportatio, & in metallum damnatio, etiam ad tempus dari poterunt.*
14 *Eximenti carceratum ciuilem, relegationis pœna imponitur.*
15 *Remigationis pœna olim minor triennio dari non poterat, sed non hodiè.*

16 *Finito exilij, vel remigationis tempore, an sine licentia ad patriam redire liceat?*
17 *Barones, an reos ad locos sibi non subiectos confinare valeant?*
18 *Locus originis, vel domicilij, an à Iudice delicti reo interdici possit?*
19 *Pœna subdito extra locum iurisdictionis imponi non potest pro delicto, secus pro illius commodo.*
20 *Locus vbi Princeps, & eius Vicarius habitat, semper prohibitus intelligitur.*
21 *Locus Præsidis Prouinciæ, an in dicto casu prohibitus intelligatur?*
22 *Pœnam quis non incurrit, si casus sit dubius.*
23 *Barones aliqui etiam sententia exequtioni demandata, indulgendi priuilegium habent.*
24 *Carceratus pro debito, etiam consentiente creditore, sine Officialis licentia liberari non potest.*
25 *Condemnationes ad beneplacitum non per Barones, sed solùm per Principem fieri possunt.*
26 *Princeps ex aliqua suspitione aliquem confinare, sine processu valebit.*
27 *Condemnatus à Principe ad beneplacitum, causa non expressa, non fit infamis.*
28 *Carcerari, an sine causa ex actis apparente, quis possit?*
29 *Pœnæ diminutionis, vel alterationis seruatio per Barones fieri non potest.*
30 *Beneplacitum, an morte extinguatur? Et quid si priuilegium pecunia fuerit obtentum. n. seq.*
32 *Beneplacitum in contractibus reseruatum, an ad hæredes transeat?*
33 *Beneplacitum in alicuius personam collatum, an subsistat.*
34 *Fugientes à triremibus, ad quas perpetuò condemnati fuerant, an mortis pœna plectantur?*
35 *Fugientes ab exilio qualiter de iure communi, & Regni puniantur?*
36 *Tempus carceris post sententiam, an in exilio computetur?*
37 *Cautionem præstanti, & fines non obseruãti, an exilij, vel relegationis tempus duplicetur?*
38 *Nobilis in casu inobseruantiæ exilij, an ad pœnam promissam iure condemnari possit?*
39 *Nobilitatis priuilegio, an quis renunciare valeat?*
40 *Nobiles, an ad inseruiendum Regijs triremibus condemnentur?*
41 *Nobilitatis exceptio in prima instantia proponi debet, aliàs denegatur.*
42 *Capi, an debeat quis in fraganti, vel eum in loco prohibito visum fuisse sufficiat?*
43 *Transitus per loca prohibita, an sit in consideratione? Et qualiter animus standi, vel probetur?*
44 *Armorum asportatione, an quis delinquendo puniatur, si deferendi licentiam habuisset.*
45 *Iudex quis erit condemnationis rupti exilij, qui cepit, vel qui indicauit.*
46 *Reus, an per habitatum, pendente tempore, ad sarcinulas colligendas, vagari valeat?*
47 *Mensis ad colligendas sarcinulas, an ipso iure datus censeatur, vel si reus non petierit, à loco delicti statim exire teneatur?*
48 *Prohibitus ad terram aliquam accedere, an à suburbijs, etiam vetitus intelligatur?*

PRAGM. VII.

CAROLVS V.

Volumus etiam, vt si quando contigerit per Barones, vel eorum Officialem aliquem ad remigandum condemnari ad vitam, vel ad tempus, quod talis condemnatus debeat destinari in triremibus nostræ Curiæ deputatis ad custodiam Regni, & non aliarum, vt omnis tollatur occasio vltra tempus, vel modum condemnationis, condemnatum grauari, & finito tempore, quo condemnatus fuit, illicò debeat liberari. Verùm ante tempus finitum, si ad certum tempus erit condemnatus, non posse modo aliquo liberari, sine Baronis condemnantis, & nostro, vel Viceregis consensu: si verò ad beneplacitum Baronis, eiusdem Baronis voluntate liberetur.

1 HAec Regia prouisio benigna fuit, miseris succurrendo condemnatis, nè vltra definitum tempus in pœnis retardarẽtur: hæ enim condemnatoriæ sententiæ, quæ satisfactionis delicti iusta meta præsumitur, fines egredi non debent, *l. respiciendũ, ff. de pœn. l. sancimus, C. eod. l. res iudicata, ff. de regul. iur.* & proindè hæc Pragmatica decernit, aliquem ad triremes condemnatum, ad Regias esse destinandum, & sine mora finito rempore liberandum. Di-
2 citur, *ad Regias triremes*, q[illegible] ad locos Principi su[illegible]tos rei destinandi sunt,

vt

vt etiam in *pragmat.* t. *de cond. pro delict.* statutum fuit. Eòq; pertinet, quod iure sancitur, relegationes, deportationes, & in metallum damnationes dari non posse, nisi in Insulis Principi subiectis, & Insulæ electio, vbi reus degere habeat, ad solum Principem, vel eius Vicarium, non autèm ad Officiales pertinet, *l. relegatorum, ff. de interdict. & releg.* prout in practica tam per Officiales Regios, quàm Baronales, qui reos ad Insulam per Viceregem declarandam condemnant; obseruatur.

3 Et remigationis pœnam deportationi æquiparari, & in eius locum successisse aiunt *Clar. quæst. 67. Nig. in cap. Reg. 82. Capyc. decis. 153. Caball. cas. 8. à nu. 43. Frãch. decis. 140. num. 8. & 182.* & si in locum

4 pœnæ damnationis in metallum afferant *Farin. q. 19. num. 19. Mastrill. decis. 167.* dico, quoad ignobiles; hi inquam remigationis pœnam substinere debent. Nobiles verò deportantur, non autèm ad remigiũ condemnantur, quę deportatio in Regno, vbi multæ sunt Insulæ, obseruatur, & in locis, in quibus deportationis pœna locũ habere non poterat, quia Insule non aderant, arbitraria pœna infertur, *Clar. vbi supra, Capyc. d. decis. 153.* Ratione enim

5 incommoditatis pœna quandoq. minuitur, prout de damnatione in metallum dicimus, quod dum in Regno non reperiatur, eius loco datur deportatio, quæ minor est dicta pœna, *l. aut damnum, ff. de pœn.* sic dicimus de condemnatis ad triremes, qui si ob morbum, vel senectutem ad remigandum fuerint inhabiles, in relegationem pœna commutatur, argum. *l. Decurionum, C. de pœn. Camp. in cap. Reg. 82.* prout etiam de tortura; nam qui eam ob aliquam infirmitatem substinere non potest, mitiori tormentorum gradu afficitur. Et

6 quando Curia remigibus indiget, condẽnatos ad mortem naturalem, ad mortem ciuilem triremium remittere solet, *Thes. decis. 31. num. 4.* Vndè ad institutum, sicuti deportatio, nisi ad Insulas Principi subiectas fieri non permittitur, sic etiam in remigationibus est iudicandum, quæ licèt de iure non fuerint cognitæ, eius tamẽn pœna est, vt dixi, in deportationis vicem subrogata; & subrogatum sapit naturam, & qualitatem eius, in quod subrogatur, *l. si eum, §. iniuriarum, ff. si quis caut. iud.*

Quæro dum *pragm.* nostra dicit, *Quod siuè remigatio fiat ad vitam, siuè ad tempus, quod condemnati destinentur ad Regias triremes*, an sit differentia inter pœnam remi-

7 gationis temporalem, & perpetuam, & an remigij ad tempus condemnatio, deportationi in quam diximus, eam pœnam subrogatam esse, æquiparetur. Si enim simpliciter habeamus triremium pœnam

8 esse loco deportationis, deportati dicuntur ciuiliter mortui, & à die sententiæ omnia quæ sunt iuris ciuilis amittunt, *l. quidam, ff. de pœn. l. deportatorum, C. eod. Andr. in cap. 1. num. 21. de cap. Corrad. DD. in l. hoc iure, ff. de iustit. & iur.* & proindè nec

9 testari, neq. ex testamento capere possunt, *l. si quis filio, cum §. irritũ, ff. de inius. & irr. testam. Clar. §. testamentum, quæst. 28. Gayll. de pac. publ. obser. 12. par. 2. Mastrill. decis. 167. Guttier. q. 39. par. 2.* quamuis pẽdente appellatione, quæ regularitèr iudicatum suspendit, deportatus testamentum facere poterit; nam Iura loquentia deportatos per sententiam amittere, quæ

10 sunt iuris ciuilis, intelliguntur de sententia in rem iudicatam transacta, secus si in suspenso per appellationem maneat, *l. qui à latronibus, §. 1. ff. de testam. Franc. dec. 501. Gam. decis. 362.* In condemnato verò ad pœnam mortis naturalis, sententiam latã sufficere ad inhabilitandum, firmat *Pereg. de iure Fisci, tit. de damn. ad supplic. ex l. si quis filio, §. irritum, ff. de inius. testam.* prout in sententijs foriudicatorum, *Petr. de potest. Princ. cap. 16. Caball. cas. 164.* sicq. ad

11 tempus condemnati ad triremes mortui reputari videntur, & finito tempore ad actiones non resurgunt, cum solius Principis sit, reos condemnatos, ad quæ semel amiserunt, restituere, *l. si ad tempus, C. de his, qui not. infam.* vbi notatur, ex maleficio

12 perdita non reuiuiscere, & triremium cõdemnationem, siuè perpetuam, siuè temporalem pœnam capitalem dici, *Farinac. q. 102. cap. 3. num. 140.* & manifestè patet, quia vltra relegationem non habemus, nisi pœnas capitales, quarum primus gradus est deportatio, postea in metallum damnatio, & deinceps cæteræ, *d. l. capitalium*, remigatio est vltra relegationem; nam si relegationi æquiparetur, ex officio procedi non posset, nec dari tortura: solum enim in casibus vltra relegationẽ, vbi pœna capitalis est imponenda, hæc omnia licent per *cap. Reg. Ab illo inchoandum*, & *cap. tormenta.* vndè cum in pœna triremium ex officio procedatur, torturaq. detur, dicendum videtur, siuè temporali, siuè perpetua hac pœna capitali dãnatum, ciuilitèr dici mortuum. E contra fundari posset, deportationem non propriè, & verè cum temporali remigatione computari, deportatio, inquam, est perpetua, non autèm ad tempus, iuxta verba *glos. in §. cum autem, Instit. quib. mod. ius pat. pot. solut.* ibi, *Et qui deportantur, semper pœna cruciantur;* pœna verò relegati est ad tẽpus, atq. perennis, vndè subrogatio, non esse loco deportationis, iure facta, videtur, *Caball. loco cit.* Pro resolutione dicendum

13 est, remigationem, quoad gradum pœnæ de-

deportationi æquiparari, quia dicitur supra relegationem, non quod omnino debeat esse perpetua, vt regularitèr est ipsa deportatio, imò dici posset, etiam deportationem, damnationem in metallum, vel opus metalli, quorum pœnæ gradus maiores deportatione dicuntur, aliquando ad tempus, non autem in perpetuum dari, *l. capitalium, §. diuus, ff. de pœn.* His casibus quando perpetuæ non sunt condēnationes, & condemnati serui pœnæ non efficiuntur, ciuilitèr mortui dici non possunt, ad *text. in l. eius, qui, §. in Insulas, ff. de testam.* solum propter delictum remanent infames, eorumq. bona eis vsq. ad tempus finitum adimuntur, & vltra *dict. §. diuus, text.* est *notab. in l. aut damnum, §. ministerium, ff. de pen.* ibi, *Si verò ad tempus in ministerium metalli erunt damnati*. vndè reuersi condemnati, vt ciuilitèr mortui habendi non sunt, *Gam. decis. 362.* & in pūcto principalis quęstionis, remigationē
14 non esse gradum vltra relegationem, sed relegationi æquiparari adducitur per Sacrum Consilium, cuidam plebeio triremiū pœnam pro carcerati exemptione datam fuisse, & de iure relegationis pœna pro eo crimine infertur, & quia relegatio plebeis non cōuenit, pœna triremium illata fuit, *Franch. decis. 442.* Vndè conciliari posset, vt re nigatio perpetua deportationi assimiletur, vt idem *Franch. decis. 140. num. 8.* temporalis verò sit relegationi similis, secundum delicti qualitatem; nam origine quoad causæ cognitionem titulus desiderat, vt ex officio procedi, torqueri, & deportationem dari posse conspiciatur, sed datis defensionibus ex causis ad tempus pœna minuetur, & non per hoc dici potest, malè processum. Deportati autem, aut in metallum, vel ad perpetuas triremes damnati, & ex gratia, vel compositione liberi, an ad ea, quæ iuris ciuilis perdiderat, restitui possint, dixi in *præced. pragm.* hæcq. posui ad intellectum *tex.* nostri ibi, *de condemnatis ad tempus, vel in perpetuum.*

Et sic ad *pragm.* redeundo, ea disposuit, condemnationem siuè ad tempus, siuè ad perpetuum, ad Regias triremes fieri. In
15 quo aduertas, prius fuisse sancitum, remigationis pœnam maiorem triennio infligi non posse, quod reuocatum fuit per *pragm. 3. de cond. pro delict.* vbi, etiam ad
16 minus tempus condemnandi licentia datur, verùm rarò minus biennio M. Curia condemnat, cum bona pars illius temporis in ediscendam remigationis artem elabatur, finito verò tempore, sine alia licentia, quis ad patriam redire licet, cum limitata ad tempus ipso iure finiantur, *l. fratres, ff. de pœn. Bald. in cap. ex literis, de constit. & in cap. de causis, de offic. delegat. Dec. cons. 61. Surd. decis. 224. in fin.* quod intellige in exulibus, & relegatis, si autem in triremibus reperiantur, prout in carceribus licentia requiritur, *Boer. dec. 217. num. 24.* & habetur ex *pragm.* nostra infra *num. 24.*

Amplio, supradictam principalem cōclusionem procedere non solum in dictis pœnis capitalibus, verùm etiam in alijs, in quibus Baro, & eius Iudices ad certum
17 locum sibi non subiectum confinare non poterunt, *l. relegatorum, §. cæterum, & § sicut autem, ff. de interdict. & releg.* in vna tamen ex terris Baronis eiusdem domini, in qua licèt ille Iudex iurisdictionem non haberet, nihilominus ratione representationis Baronis huiusmodi damnatio valeret, *Franch. decis. 526. in fin.* & sic falluntur exilium inferentes cum comminatione, nè reus per quadraginta milliaria ad territorium loci condemationis accedat, cum nullam iurisdictionem habenti non pareatur, *l. fin. ff. de iurisdict. omn. Iud.* vide *Mastrill. de Magist. lib. 4. cap. 17. nu. 98. Ricc. collect. 2043. Teguer. dec. 89.*

Anautem delicti Iudex originis, vel domicilij locum reo interdicere possit?
18 dic regularitèr permitti, ex adductis per *Gomez. var. resolut. tit. de delict. cap. 8. nu. 3.* At intellige iuxtà tradita superius, si illa terra suæ iurisdictioni subsit, alias solum Præsidi illius Prouinciæ liceret, vt in *d. l. relegatorum, §. dubitandum, Franc. Marc. decis. 359.* quælibet enim dispositio, quæ
19 sit subditis, non in ipsorum, vel Ciuitatis commodum, sed in pœnam delicti extra locum Iudicis mandantis non substinetur, *Bart. in d. l. relegatorum, §. interdicere*;
20 locus verò Metropolis, vel, vbi Princeps residet, vt interdicatur, non oportet, cum per legem condemnatis ad dictos locos accedere, omnino sit prohibitum, *l. fin. C. si seru. aspor. & in d. l. relegatorum, vers. constitutum, Rouit. pragm. 1. ex num. 7. de contum. Franch. decis. 129. num. 2.* Sed vidi dubita-
21 tum, an exules in loco Tribunalis, vbi residet Præses, commorare valeant? & ex prædictis vid batur dicendum, quod sic: nam locus vbi Præses cum Tribunali assistit, maior intelligitur, sic probat *text. in l. fin. C. si seru. asport. & ibi glos. fin. verb. item omni maiori loco*, ita vt interdicto pomerio, & Ciuitas interdicta, intelliguntur etiam & suburbia, *Gizzarel. dec. 23.* Verùm nè rei excusationem haberent in sententijs exprimi, vt interdictus ille locus sit,
22 consului: nam vbi casus est dubius, ad pœnam infligendam declaratio requiritur, *Tiraquel. de reuoc. don. ver. ipso iure, nu. 129.* & in simili *Franch. dec. 140.*

Sequitur in *text. Et si ad certum tempus*

erit

erit condemnatus, non posse modo aliquo liberari sine Baronis condemnantis, & nostro, vel nostri Viceregis consensu. Quæ verba intellige, hoc modo, ad tempus condemnatos, cum Baronis, vel Proregis consensu liberari posse, quando Barones post sen-
23 tentiam etiam exequutioni demandatam indulgendi potestatem habent, & dixi in pragm. præced. num. 34. vti Princeps Bisiniani, cui multa Regalia priuilegia concessa fuerunt, quamuis non sit in omnium possessione, vt meminit Carau. rit. 49 quem Principem à triremibus aliquos dissoluisse audiui, porrecto memoriali Proregi, cuius licentia requiritur, non quod ipse sit causa essentialis liberationis, cum
24 gratia à Barone fiat, sed quia in suis fortijs reperitur adinstar carcerati, q. licèt sit ad instantiam creditorum, ab eisdem tamen, sine Iudicis licentia excarcerari non poterit, Boer. decis. 217. num. 24. conferunt dicta per Baiard. q. 19.

Vlterius progreditur text. noster, ibi: Si verò ad beneplacitum Baronis, eiusdem Baronis voluntate liberetur. & scias, hanc dispositionem per pragmat. 21. huius tit.
25 correctam esse; magnum enim delinquendi fuisset incentiuum, si Baronibus ad beneplacitum condemnare, & pœnas post sententiam sibi reseruare permissum esset; nàm vt dicit Pragm. erat causa multarum extorsionum, quæ non sunt permittendæ, l. conuenire, ff. de pact. dotal. miserì enim condemnabantur, & pecuniarum marsupio non accedente, nunquam beneplacitum expirabat, & pœna vltra criminis metam inferebatur, multa mala exindè oriri possent, vt aduertit Ruin. consil. 204. Hoc solius Principis est, in quo quid perperàm non est præsumendum, Bald. in Authen. interdicimus, C. de Episcop. & Cleric.
26 Princeps inquam ex aliqua suspicione, & ex sua conscientia, ratione alti imperij, aliquem ad confinia punire valet, Natt. cons. 625. Petr. de potest. Princ. cap. 13. n. 28. Cagnan. in l. imperium, num. 238. de iurisdic. omn. Iudic. Mastrill. libr. 3. cap. 4. num. 227. cum seq. & infra singul. 73. & eo casu infa-
27 mis ille non dicetur, cum de causa non constet, & licèt præsumptiuè causa supponatur in Principe, tamen in pœnalibus tacitum non sufficit; sicquè videmus obseruari, & sæpè Proregem ex causa intrinseca carceratum aliquem diù detinere, Menoch. de arbitr. q. 88. Surg. de Napol. illustr. fol. 348. & sententiæ pœnam altera-
28 re, Peregr. libr. 5. tit. 8. & licèt hoc etiam in Episcopis procedere dicant, illud intelligunt pro modico tempore, ad correctionem, non autèm ad pœnam. Quæ omnia procedunt, etiam si Baro indulgendi post sententiam potestatem haberet; nam ad-
29 huc sibi in sententia pœnam minuendi, & alterandi, reseruare non poterit, sed certa debet esse pœnarum decretatio, Franch. decis. 370. licètq; in pœnis priuatis disceptaretur, an ad beneplacitum possint fieri, vti in exilio, de quo latè per Gomez. tit. 8. de delict. & per dict. fin. pragm. generalitèr mandantem, illicitam esse istam pœnarum reseruationem, propterea cum eadem ratio vigeat, eadem debet esse iuris dispositio, l. à Titio, ff. de furt. l. illud, ff. ad leg. Aquil. Camp. in cap. Reg. Ad hoc nostrorum, num. 112. in fin. Surg. vbi supra.

Sed non est omittendum, aliqua remissiuè attingere, vim, & huius verbi naturam declarando (beneplacitum) cum sæpius in statutis, concessionibus, & priuile-
30 gijs solitum sit apponi. Ad cuius intelligentiam scias, beneplacitum non solum per contrariam voluntatem, verùm etiã per mortem reuocari, cap. si gratiosè, de rescript. in 6. & multa coaceruant Couar. cap. 5. var. resol. libr. 3. Gabr. conclus. 1. de præb. D. Carol. Petra in Rit. M. C. V. 2. nu. 63. lib. 1. & ad maiorem dilucidationem plures breuiter distingue casus. Primò, aut concessio est ad beneplacitum simplicitèr facta, aut expresè nomine proprio, & istis casibus morte concedentis, vel eius, cui concessum fuit, vel reuocatione extinguitur, d. cap. si gratiosè l. 4. ff. locat. Bar. Castr. & Ias. in l. centesimis, §. fin. ff. de verb. oblig. Gomez. loco cit. Guttier. qu. 75. par. 2. Surd. cons. 482. num. 11. Secundò, aut priuilegium sub dignitatis nomine conceditur, vt Cæsareę Maiestatis, vel Sedis Apostolicæ, & quia semper dignitas durat, morte non reuocatur, Mascard. concl. 188. Capyc. decis. 136. Tertiò, si concessio facta fuerit, donec aliud fuerit ordinatum, vel sub conditione simili, quæ factum, & contrariam voluntatem expresè requirit, & Bart. in d. l. centesimis, dixit, morte reuocari, sed communitèr à DD. ibi, & Dec. consil. 108. reprehenditur; mors enim contraria voluntas non dicitur. Quartò, quando concessio est ad Regis, vel Officialis beneplacitum facta, morte non resoluitur, cap. quoniam Abbas, de offic. & potest. Iud. deleg. Capyc. decis. 121. si verò est dignitatis propria persona nominata, & propriè hæc immixtio sit, vt maius dignum, quod est dignitas, præualeat, & sic concedentis morte non expirat, DD. in cap. si gratiosè, de rescript. in 6. Gabr. loco pracit. sed in hoc vide relata per Abb. in d. cap. quoniam, num. 12. Sextò, si beneplacitum à Prorege, vel Officiali, sub Baronis beneplacito sit appositum, Officialis morte non reuocatur, l. certè, §. si procurator, ff. de proc. Ann. alleg. 119. Septimò, si concessio ad certum
31 tempus facta fuerit, ipso iure cum tem-

po-

pore finitur, *Gabr. præcit. loc.* Intellige modò morte scilicet; reuocari concessiones, nisi sint remuneratoriæ, vel per pecuniam obtentæ, tunc beneplacitum concedentis morte non extinguitur, sed concessionarij, *Capye. decis.* 116. *Sese decis.* 389. *Molfes.*
32 *cons.* 37. Item si ex contractu aliquod, ad alicuius beneplacitum, ius eligendi competat, an hoc ius ad hæredes transeat? vide *Ias. in d. l. centesimis, §. fin. Tiraquell. de retract. §.* 22. *Franc. Mare. decis.* 404. & proindè notes, si in contractibus aliquid in
33 alicuius beneplacitum sit collatum, si illud beneplacitum in substantia obligationis fuerit, non valere, *l. quod sæpè, ff. de contrah. empt.* si verò pretium sit in contrahentis beneficium collatum, fueritquè circa accidentalia positum, veluti, *quod pretium solnas, quando tibi placuerit*, & tunc valet, & in arbitrium boni viri collatum videtur, *l. Celsus, ff. de arbitr. DD. in d. l. centesimis*, & latè ad materiam *Basc. dec.* 111. *Surd. decis.* 80. & 113. *Fontanell. de pact. nuptial. claus.* 4. *glos.* 10. *ex num.* 145. *Barbos. in l. quia tale, ex num.* 78. *ff. solut. matr. Abb. & Sese loc. supra cit. Noal. de transm. cas.* 54.
34 Restat vltimò videndum, quæ reis pœnâ paretur sine licentia a triremibus, non finito tempore, aufugientibus? dic si condemnatio ad triremes sit perpetua, & cum deportationi æquiparetur, pœna mortis naturalis esse videtur; deportati enim ab Insulis sibi assignatis recedentes mortis pœna puniuntur, ex *l. relegati, & l. capitalium, §. in exilium, ff. de pæn.* & ex decisione Sacri Consilij iunctis Aulis relata per *Franch. decis.* 140. tamen cum contra hos condemnatos ad triremes de iure ciuili hæc pœna mortis præfixa non reperiatur, & pœnæ sunt molliendæ, & subrogatum non extenditur, nisi in casibus expressis, idem *Franch. loco cit. num.* 8. refert similiter decisum, mortis pœna non esse plectēdos, sed vt iterum ad triremes redeant, nisi in sententia pœna mortis comminata esset, & si acerrimè eam decisionem impugnet *Caball. cas.* 8. *ex num.* 41. fundando, mortis pœnam eos esse subituros, vt & deportatos, cum eadem in his militet ratio, imò maior; relegati verò, vel ad exilium
35 damnati, quamuis perpetuum fuisset exilium, ad relegationem condemnabantur, & relegati deportabantur, iuxta *d. l. relegati*, sed per *pragm.* 3. *seq. &* 7. *de releg.* prouisum est, his condemnatis, qui post sentētiam de seruandis finibus cautionem præstiterunt, vltra pœnæ exactionem, non peracti exilij, vel relegationis, tēpus duplicari; si verò cautionem non dederint, quia noluerunt, vel non potuerunt, eos ad remigandum in Regijs triremibus pro duplicato tempore, quo relegationem, vel exilium non obseruauerunt, transmittendos esse, quod tempus datur a die fugæ
36 duplicandum, iuxta *l. aut damnum, §. quisquis, ff. de pæn.* Excomputatur etiam carceris tempus, quo quis stetit carceratus post sententiam, si per eum non steterit, quin ad pœnę locum accederet, *l. omnes, C. de pæn. Pras. de Franch. decis.* 317. de iure
37 tamen communi si reus cautionem præstiterit, contra eum pœna corporalis duplicationis, & pecuniaria exigi non potest, cum dupliciter quis grauari non debeat, *l. nanis onustæ, ff. ad l. Rhod. de iact. l. cogi, §. item, ad Trebell. Ann. alleg.* 40. sed quid
38 si nobilis in casu inobseruantiæ triremiū pœnam iurasset, quia non inuenit, nec fideiussorem dedit, an data contrauentione possit ei iuramenti ratione ea infligi pœna, quam iurauit, cum remigatio nobilibus non conueniat, in præiudicium ordinis nobilitatis, cui renunciari non potest, *l. ius publicum, ff. de pact.* dic, suo priuilegio
39 quemlibet renunciare posse, & allijs non præiudicare, argum. eorum, quæ adducit *Franch. decis.* 164. *num.* 9. & in terminis sic *Andr. in Constit. Vt vniuersis, vers. nunquid Baro renunciare poterit*, & multoties iuxtà delicti atrocitatem M. Curia nobiles, & Doctores non ad remigandum, sed ad nobiliter inseruiendum in Regijs tiremi-
40 bus condemnauit, vt refert *Tapp. in Const. Non sine grandi, sub tit. de Offic. num.* 14. licèt per *pragm.* 10. *sub tit. de condemn.* in totum abrogatum fuerit, nè amplius huiusmodi condemnationes ad nobiliter inseruiendum fiant; tamen quicquid sit, per *d. prag.* 3. & 7. iussum est, loco triremium pœnam nobilibus per Proregem arbitrandam es-
41 se. Nota etiam, nobilitatis exceptionem in prima, vel secunda saltim instantia, in Sacro Consilio deducendam esse, & de cætero prohibitum per *prag.* 6. *de condem.* Num autem debeat quis compręhendi, & in fraganti extra confinia ei prohibita capi, an verò eum in loco prohibito visum, & fines ab eo egressos fuisse sufficiat?
42 Distinguunt DD. aut statutum per verba, *Si quis fuerit inuentus, vel si quis fuerit deprehensus*, loquitur, & tunc eum fuisse visum non sufficit, sed actualis requiritur apprehensio, iuxta *text. & ibi DD. in l. si barsatorem, C. de fideiuss. Cęuall. comm. opin. quæst.* 651. si verò verba delicti denotent effectum, vti si quis arma portauerit, si fines excesserit, cum leges factum puniant, licèt non fuerint apprehensi, satis in pœnam incidisse dicuntur, cum condemnationis metam non seruauerint, *Alex. in l.* 3. *§. Neratius, ff. de acqu. possess. Menoch. de arbitr. cons.* 394. *à num.* 49. *Muscat. tit. de prohib. arm. asport. à nn.* 44. *Afflict. in Const. Intentionis nostræ, num.* 18. & latè *Ripa de* pe-

pestc,tit.de remed.ad conser.vber. ex n.104. Peguer.decis.55. Limitatur attamen hoc,
43 si reus transiret,non autem stetisset; non enim dicitur venisse,qui non stetit,cap.1. de iudic.l.ex facto,ff.de hared.instit.Tiraqu. de reuoc.donat.fol.239.& num.161. cum seq.Carauit.in Prag.1.§.13. nu.9. de Senatus cons.Maced. Bonacoss.tract.crim. vers.banniтus,Farinae.quaest.107.par.2.ar.20.nu.267. Rouit.in Rubr. de abolit. num.8. Foller. in Pragm.de exulib.num.4.Pascal.de patr.pot. par.4.cap.3.num.22. Nell.de ban. quaest.58. in fin. Sed hæc qualitas esset benè probanda, cum Fiscus ex contrauentione, & deprehensione suam habeat probatam intentionem, Rip.in Rubr.de remed. ad conseru.vber.ex num.71. & quomodo iste,trāseundi, vel residendi,animus probari poterit? Bart. in l.qui fiscalis, C. de nauic.seu naut.lib.11.vbi dicit, ex tēporis qualitate, si clarè,vel palam transierit, ex comitantium qualitate, & ex præcedentibus sermonibus,Salic.in l.3.C.de naut.fœnor. Clar. quaest.82.

Verùm etiam in secundo casu, de æquitate in M.Curia contra arma deferentes, ad pœnam non deueniri, nisi illi apprehensi fuerint, refert Reg.Sanfelic.decis.43. eorum enim visio vacillari potest,in alijs casibus præcipuè à Ripa loco cit. deductis non discederem. Et dispositio actualem apprehensionem requirens limitatur, si quis in loco prohibito deliquerit; nam cum de delicto constiterit, de contrauentione etiam exilij quis puniri potest, & si ibi apprehensus non fuerit, iuxtà relata per Reg. Sanfelic. vbi supra, ex Bald.in l.aduersus, num.7. C.de furt. & si ille deliquerit cum armis, quorum delationis li-
44 centiam habebat, an illa asportatio delictum contineat, ita vt pœna asportationis puniri possit? Dic,quod sic, si appensatè deliquerit, Afflict.in Constit. Intentionis nostræ,not.8.& ibi Tap.num.41.tom.5.Carrer. in sua praxi crim. vers. item eorum, qui manifestam violentiam,num.11.Farin.quaest. 108.num.131. Caball.cas.62.num.63. Caual.de brach.Reg. par.4. num.148. Bajard. quaest.82.num.75.Ricc.decis.48.in fin.Gayl. defens.29.cap.2. num.19. quicquid dixerit Decian.lib.8. cap.4.num.13. nam cum simpliciter loquatur,est intelligendus,quando in rixa delinquitur, & in Regno non dubitatur attenta dispositione Pragm.22. §.2.de arm. quò statutum fuit,arma licitè gestantem illorum delatione puniri, si eum ijs præmeditatè delinquat;talis enim fuit concessionis causa, vt vel Curiæ seruitium,vel propriæ personæ defensio interueniat; & sic cessante dicta causa, cessat & priuilegium, l.Titia, §.vsuras,ff.de legat.2. l.Athletæ,§.1. l. ex Geometra, & l.idem Vlpianus,ff.de excus. tutor.Tiraquell. tract.cessante causa,par.1.num.219. quælibet inquam dispositio à sua ratione regulatur,Tiraquell.ibid.num.213. aliàs licentia in Reipublicæ beneficium concessa, in illius detrimentum retorqueretur, & ansa delinquendi præberetur, contra regulam text. in l. conuenire, ff.de pact. dotal.
45 Sed an primus Iudex, vel appellationis, qui condemnauit, sententiam reformando,de fracti exilij pœna cognoscat? dic, appellationis Iudicem contemni, eum sententiam exequi, & vnam dici instantiam,Gayll.obser.32.libr.1. latè Bald.in l. tale pactum,§.qui prouocauit ff.de pact.Fräc. decis.510.& dixi Prag.in præced. à nu.193.
46 & an exilium rumpere dicatur, qui per suam patriam, pendente tempore ad colligendum sarcinulas vagatur? Negat La-
47 nar.cons.38. & an mensis, qui datur ad colligendum sarcinulas, ipso iure intelligatur concessus,vel si fuerit petitus,ita vt nisi fuisset cōcessus,& reus in loco fuisset inuentus,puniri possit? Præs.de Franc. decis.487.& an dicatur aliquis,pœnam in-
48 cidisse, si exilium à Ciuitate, vel Terra datum fuerit, & ille ad suburbia, vel ad portas accesserit? quod non, nisi territoriū fuerit interdictum, Bart.in l.1.ff.cloac. §.hoc interdictum, l.2.ff.de verb signific.Menoch.q.99.Pascal.loco supra cit.

SVMMARIVM

I. PARTIS VIII. PRAG.

1 Barones,mero,vel mixto imperio,aliavè iurisdictione, vti non possunt, nisi quatenus priuilegiorum virtute sibi liceret.
2 Inuestitura semper est inspicienda,plusquàm feudi natura.
3 Inuestitura vim pacti locum obtinet,& quæ feudorum naturæ sunt extranea,admittere potest.
4 Naturalia feudi, non autem substantialia mutari possunt,& n.6.& 11.
5 Naturalia, vel substantialia feudi,quæ sint, enumerantur.
6 Feudum,an super gabellis, & functionibus constituatur?
7 Fidelitatis iuramentum, non autem fidelitatis præstatio remitti potest.
8 Seruitium feudi,an sit de substantia.
9 Seruitium reale census, vel emphyteusi potius,quàm feudo conuenit.
10 Feudalis res,nisi expressè in feudum detur, feudalibus iuribus circa successionem, & pri-

priuationem non subiacet.

11 Inuestitura omnia alterat.

12 Assensus, ex clausula Pro te, & cui dederis, in inuestituris posita, remissus videtur.

13 Inuestitura prima est inspicienda; nam priuilegia post obtenta ampliatiua, vel diminutiua valent, nisi ex prima vocatis praeiudicent.

14 Feudum antiquum, an in nouum, vel feudale in burgensaticum, suborogari possit?

15 Inuestitura prima, si per secundam alterata reperiatur, an vt ad primam reformetur, peti possit?

16 Inuestitura multas sollemnitates de iure feudorum requirebat, quae recesserunt.

17 Literae assicurationis vasallis directae, vt feudatario assicurationis iuramentum praestent, pro inuestitura habentur.

18 Iuramentum fidelitatis, ac assicurationis si infra annum praestitum non fuerit, an reuocatio detur?

19 Annus ad iuramentum fidelitatis, & assicurationis praestandum, à die assensus registrati currit.

20 Assicurationis iuramentum qualiter, & quomodo praestari debeat?

21 Iuramentum ligij etiam per procuratorem praestatur.

22 Dominium, an recto iure transeat, facta per Principem inuestitura?

23 Princeps mandare potest, dominium translatum censeri, quando sic expressè concesserit.

24 L. quoties, C. de rei vend. an in feudis locum sibi vendicet?

25 L. quoties praedicta, an in emptionis contracta tantum restringatur?

26 Gratiae, statim atq; sunt signatae, perfectae dicuntur, & qualiter coram Prorege exhiberi debeant? n. 27.

28 Assensus infra biennium sunt registrandi, aliàs feudi reuocatio dari potest.

29 Regia Domus Austriae in hoc Regno feliciter supra centum annos regnauit.

30 Priuilegia antecessorum Regum quae sunt obseruanda.

Iurisdictio, & dominium aequiparantur.

31 Quotidiana, & vtilia altiùs sunt exordienda, & tractanda.

32 Iurisdictio in allodium, feudum, vel in officium conferri potest.

33 Concessio per Principè facta in dubio, quãdo in feudum, vel in allodium praesumatur? Et quid si fuerit facta Ecclesiae? num. 34.

35 Iurisdictio semper reseruata praesumitur, licèt concessio sit allodialis.

36 Castrum omne in dubio in feudum datum praesumitur.

37 Princeps secularis Ecclesiastico donans, se expropriare non dicitur.

38 Concessiones in officium, dominium non trãsferunt, & morte finiuntur.

39 Concessio in officium pro haeredibus facta, de filijs tantùm intelligitur.

40 Facultas concessionis pro persona nominanda data, an si non fuerit facta, morte extinguatur?

41 Facultas praedicta nominandi, an mutari, & variari possit?

42 Nominans si exul, vel foriudicatus fuerit, an inutiliter nominet?

43 Officij ampliatio, potius haeredibus, quàm extraneis competit, & an pro minori pretio debeatur?

44 Officia concessa, an Princeps sine causa reuocare possit, & an ius in re transferatur?

45 Approbatus semel, reprobari non debet.

46 Assensu n requirunt omnes concessiones in officium concessae, si iurisdictionem continent.

47 Iurisdictio ciuilis, an intelligatur concessa, inuestitura de terra facta?

48 Territorium feudo annexum, vtrum cum ipso feudo concessum censeatur?

49 Loco alienato, quae loco adiacent, alienata censentur.

50 Concesso feudo, iurisdictio à feudo distincta, & alij praeacquisita, concessa non intelligitur, cum n. seq. 51.

52 Verba impropriantur, & pro non appositis intelliguntur, vt saluetur dispositio, ne alteri praeiudicium afferat.

52 Feudo inhabitato, vel rustico concesso, quando etiam iurisdictio concessa censeatur?

54 Iurisdictio in parte potest in alterius Baronis territorio esse.

55 Iurisdictio super territorio, sicut nebula super paludem consideratur.

56 Iurisdictio sine territorio stare potest, & tunc ea super vasallis, qui vbicumq. auocari poterunt, concessa censetur.

57 Casalia, & suburbia propè Neapolim, Neapolitanorum praerogatiuis gaudent.

58 Episcopi an territorium habeant, & an Dioecesis territorij loco habeatur?

59 Iurisdictio in dubio in parte quotatiua feudi concessa praesumitur.

60 Possessione Castri capta, etiam de omnibus adiacentibus accepta praesumitur.

61 Merum, vel mixtum imperium, an in generali inuestitura concessum censeatur?

62 Disponentis mens cum iure se conformare videtur.

63 Singulares concessiones sub indefinita loquutione non veniunt.

64 Solita in generali concessione praesumuntur concessa, & meri imperij inuestiturae initium refertur.

65 Alphonsus Rex Baronibus merum imperiũ communicare coepit, de quo M. Curia prius sola cognoscebat.

66 Literae quatuor arbitrales à Rege Roberto Ba-

180 Ap-

180 *Appellari ad Baronem delegantem, & secundas causas non habentem an possit?*

181 *Quod vna via prohibetur, ex alia in fraudē non est admittendum.*

172 *Baro, decretorum suorum officialium reuisionem delegandi, facultatem non habet.*

183 *Baro an de officialium suspitionibus cognoscere valeat?*

184 *Appellationis Iudex de primi officialis suspitionibus cognoscere non valet.*

185 *Baroni suspecto an delegandi iurisdictio sit prohibita?*

186 *Appellari num necessario ad secundum Iudicem debeat, si quis coram primo litigare passus fuerit, vel Regios misso medio adire valeat?*

187 *Nundinę à solo Rege concedi possunt.*

188 *Iurisdictio nundinarum à Barone, & Rege, mediante assensu concessa, cui eorum attribuenda sit?*

189 *Appellatur ad Regios superiores, non autē ad Baronum officiales in causis nundinarū, & à iurisdictionibus, quæ immediatè à Rege dependent.*

190 *Appellatur ad Reg. Cameram, non ad Barones ab Vniuersitatum significatorijs.*

191 *Appellatur ad superiores, non autem ad Baronem à Catapanorum grauaminibus.*

192 *Baro si Catapanorum creandorum, & similium electionem habeat, ipse, non Vniuersitas officium concedere dicitur.*

193 *Forum qui sortitur in prima instantia, sequi debet in secunda.*

194 *Baronum Regni habent aliqui tertias appellationum causas.*

195 *Possessio priuilegij plusquam concessionis tenor attenditur.*

196 *L. 1. C. ne liceat tertio &c. limitatur in sententijs Curiæ Baronalis.*

197 *Regalia sub quauis generali concessione data non præsumuntur.*

198 *Regalia quando concessa intelligantur.*

199 *Casus solùm ad M. C. pertinentes Baroni concessi non censentur.*

200 *Citatus via ritus pro instrumento liquido remissionem petere non potest, nisi Baro esset in specie priuilegiatum.*

201 *Remissio an per superiorem denegetur, si quis exequutiuè seruata forma Regiæ prag. censualis fuerit citatus?*

202 *Casus solæ Mag. Cur. excepti sunt Baronibus communicati, & referuntur.*

203 *Prouentus sunt iurisdictionis fructus.*

204 *Literæ arbitrales an cum mero imperio intelligantur concesse?*

205 *Priuilegium post sententiam nunquam subintelligitur, nisi expressè.*

206 *Priuilegium indultus restitutionis famæ, & similium est de exceptis.*

207 *Publicatio bonorum an soli Principi competat, vel concessa sit Baronibus? & an cum mero imperio cōcessa dicatur? n. 208.*

209 *Pena quelibet minima corporalis est omni pęna pecuniaria maior.*

210 *Barones de vsurarum crimine cognoscere possunt.*

211 *Pęna si fisco de iure sit applicanda, an Baro in locum fisci succedat?*

212 *Fiscum Princeps, non Barones habent.*

213 *Pena nouitèr si à statuto imponatur, faciens delictum, quod nō erat, an Baro cognoscere valeat, vel soli Principi competat?*

214 *Princeps an infeudatis per viam legis generalis præiudicare possit?*

215 *Pęne bannorum superiorum fisco, non Baronibus debentur.*

216 *Pęnę mandati spreti, inobedientię, vel iurisdictionis offensæ ad fiscum, non autèm ad Baronem pertinent.*

217 *Remissio causæ in casibus præcedentibus Baroni non debetur.*

218 *Vasallus in Regio Tribunali contumax si fuerit suo Baroni remissus, an contumaciæ pęna etiam remissa censeatur?*

219 *Iudex ciuilis an falsitatem coram eo committentem punire valeat?*

220 *L. 1. C. de test. cumulatiuè, non priuatiuè ad Barones procedit.*

221 *Pęna per appellationis Iudicem imposita, an fisco, vel Baroni sit adiudicanda?*

222 *Pęnę rupti guidatici, vel saluaguardiæ, & superiorum literarum comtemptus, non remittuntur.*

223 *Falsam apocam, vel falsos testes coràm superiore producens ab eo punietur.*

224 *Syndicatores Arbitri an sua offendentes aures punire valeant?*

225 *Carcerum effractores vti superiorem illum offendentes non remittuntur.*

226 *Carceratus remittendus erit, si inquisitio ea sit maioris pęnę, quam illa, pro qua locus remissionis non esset.*

227 *Nuntij, vel superiorum commissionati si in terra Baronis deliquerint an ab eo sint puniendi?*

228 *Delinquentes extrà officium, & commissionem à superiore tributam an per Barones de delictis ibidem commissis puniri possint?*

229 *Delicta officialium, & Baronalium sola M. C. cognoscit, etiam officio completo.*

230 *Pęnę per leges impositæ absq; expressione cui sint applicandę, an parti, vel fisco debeantur? & n. 132.*

231 *Hypoteca an pro pęnarum consequutione competat?*

232 *Pęna pro dimidia applicanda fisco, an pręcipuè illi debeatur, si condemnatus non sit soluendus.*

233 *Barones procuratorem fiscalem tenere non possunt, quia fiscum non habent.*

234 *Coadiutorem Curiæ in causis assistentem, qui procuratori fiscali equiparatur, Barones tenere possunt.*

235 *Coadiutoris Curiæ officium quale sit demōstratur.*

236 *Ter-*

236 *Tertius pro suo interesse secundario in lite intèr alios cœpta se audiri petere potest.*

237 *Coadiutor Curiæ in causa non auditus, an de nullitate dicere valeat ?*

238 *Fiscus non appellat, sed de nullitate dicit, & recursum habet.*

239 *Fiscus à causarum incidentibus, non à diffinitiuis appellat.*

240 *Baro in causa apud superiorem introducta ius insistendi non habet.*

241 *Fiscus semper rei appellationi inhærere dicitur.*

242 *Curiæ Coadiutor, an contra solitum creari possit, & de necessitate sit citandus ?*

243 *Fiscalia iura Barones non habent, & si pœnæ fiscales eis debeantur.*

244 *Bona vacantia morientium sine hærede, an sint fisci, vel Baronis ?*

245 *Collegium, an collegio sine legitimo hærede morienti succedat, & sic Ecclesia clerico, socius socio ?*

246 *Pænę, quæ ab indignis auferuntur, an fisci sint, vel Baronum ?*

247 *Bona per Anastasiam stupro, vel incestu cognitam sunt fisci, secus est in meretricis bonis.*

248 *Donationes à militibus, vel clericis concubinæ factæ cuinam debeantur ?*

249 *Bona naufragorum cuius sint ?*

250 *Bona infantiũ expositorum cui debeantur ?*

251 *Animalia excadentialia, an sint fisci, vel Baronum, & qualitèr præconizationes in conuicinio fieri debeant ?*

252 *Bona incerta, an Ecclesiæ debeantur.*

253 *Bona incerta inuenta, an fisco, vel Ecclesię debeantur ?*

254 *Bona inuenta quando tutè per inuentorem retineri possint ?*

255 *Bona super latronibus capta, an capientiũ fiant ?*

256 *Bona in bello capta ad quos pertineant ?*

257 *Barones ius naturale, gentiũ, vel ciuile nequaquam dispensare, vel alterare possunt.*

258 *Barones in aliqua causa ordinarium iudiciũ requirentes rescribere non possunt, vt sine figura Iudicis procedatur ?*

259 *Barones mandare non possunt, vt sic, vel alitèr fiat.*

260 *Banna pęnalia iuris dispositionem alterantia, an valeant ?*

261 *Potestas torquendi ex processu informatiuo an per Barones in latronum causis exerceri possit ?*

262 *Barones circà inuestita Reges in suis terris dicuntur.*

263 *Clausula, non obstante, soli Principi competit.*

264 *Audientiæ Hidrunti, & Barensis authoritatem insufflandi spiritum in causis peremptis habent.*

265 *Immunitatem à muneribus personalibus, vel realibus, an Baro alicui concedere valeat ?*

266 *Immunitatis cognitio soli Principi competit in decernendo quis gaudere debeat ?*

267 *Immunitas à Principe alicui cõcessa circà pertinentia ad eum, nõ quoad munera suæ Vniuersitati debita intelligitur.*

268 *Immunitatis priuilegium nõ extẽditur, vt quis in suo domicilio sit immunis pro his, in quibus de vtilitate participat, & de debitis contractis.*

269 *Immunitatis priuilegium strictè interpretari debet.*

270 *Vniuersitates immunitatem alicui cõcedere an valeant ?*

271 *Syndicus, & Electi, an à muneribus durãte eorum officio sint immunes ?*

272 *Vniuersitas an ex pacto, vel ex gratia, seu meritis alicui immunitatem à collectis sine assensu concedere possit ?*

273 *Immunitas exteris ad habitandum venientibus, an promitti possit ?*

274 *Dilationem dare debitoribus solius Principis est, non Baronum.*

275 *Dilatio à Principe concessa, ad quæ debita extendatur.*

276 *Tribunalia maiora, an dilationem debitoribus per dies dare valeant ?*

277 *Dilatio, vel Guidatica in ciuilibus quinquẽnium excedere non possunt.*

278 *Dilatio ob creditorum concurrentiam per Curias Baronales, an cognosci possit ?*

279 *L. maiorem, ff. de pactis declaratur.*

280 *Creditores dotis an cõcurrere in danda dilatione teneantur ?*

281 *Dilatio ex concurrentia, an ad hæredes transeat, & fideiussoribus prosit ?*

282 *Concurrentiæ dilatio pro domus pentione locum nõ habet, neque pro sorte, sed pro tertijs, nisi sit liquidatum.*

283 *Moratoria ex gratia, vt valeat, quæ exprimi requirat.*

284 *Accedentes ad habitandum Brundisij quãdo à creditoribus sint securi ?*

285 *Legitimare Barones nõ possunt, & quid in Prorege, & Patre ?*

286 *Legitimati, an familiæ honores cõsequãtur?*

287 *Iurisdictio ad Mare territorio adhærens, an territorij Baroni concessa censeatur ?*

288 *Portulani officium designatur, & in quibus eius iurisdictio consistat ?*

289 *Baro in Mari suo territorio adiacenti portum facere non potest.*

290 *Delicta propè mare patrata, an per Barones cognoscantur ?*

291 *Magni Admirantis officium à Portulani in quo differat, & in quibus suum officium consistat ?*

292 *Admirãtis subditi, an illi sint remittẽdi, etiam si M. C. ministros offenderint ?*

293 *Insula Baroni concessa, quoad intra mare iurisdictio extendatur ?*

294 *Portulania maris, & terræ datur, & sunt Baronibus exceptæ.*

295 Por-

295 *Portulania terræ concernit, vt viæ publicæ non impediantur, sed, ne quid in publico fiat, custodiantur.*

296 *Ponderum, & mensurarum cognitio est Baronibus excepta, & in quibus extēdatur?*

297 *Catapanorum iurisdictio circà assisiam, non circa pondera, & mensuras vertitur.*

298 *Iurisdictio ponderum an priuatiuè, vel cumulatiuè sit ad Barones.*

299 *Priuilegio l. vnicæ C. quan. Imper. per quamcumq; plenissimam concessionem derogatum non videtur.*

300 *Clausula, prout pleniùs tui antecessores tenuerunt, quantæ sint efficaciæ, & in ead. prag. n. 15.*

301 *Priuilegio miserationis causa inducta, an quis renunciare possit?*

302 *Princeps quomodo fori priuilegium etiam aduersus Ecclesiasticas personas iure concedere poterit?*

303 *Priuilegium Ecclesiasticis concessum, an ab ipsomet Principe reuocari, & limitari possit? & num libertas Ecclesiastica turbata dicatur?*

304 *Ecclesiasticæ personæ siuè agant, siuè pro bonis Ecclesiasticis conueniantur, fori electionem habent, & quid pro patrimonialibus?*

305 *Ecclesiasticis, an variatio detur pro delicto in illos commisso?*

306 *Clericus, an forum, pro homicidio in suum fratrem commisso, variare possit?*

307 *Clericus, an vbi venit pœna sanguinis imponenda, variare valeat?*

308 *Ecclesiæ, & Vniuersitates fori variandi priuilegium habent.*

309 *Miserabilium appellatione, qui veniant?*

310 *Vidua diues miserabilis reputatur.*

311 *Vidua impudica non gaudet; sed cur meretrix hoc priuilegio potitur?*

312 *Variatio, an causam compromittendam esse impediat?*

313 *Pupillus, an dicatur, qui patre caret, vel qui est minor?*

314 *Adulti fori variationem habent.*

315 *Pupilli nō variant, si ex paterno contractu conueniantur, quod limitatur.*

316 *Variationē factā, si varians moriatur, & cesset priuilegium, an causa remissio peti possit?*

317 *Priuilegium fori superueniens, an forum in ciuilibus, vel criminalibus mutet?*

118 *Causa in foro priuilegiato cepta, etiam priuilegio cessante, est ibi terminanda.*

319 *Priuilegium fori motu proprio concessum causas etiam ceptas ad illud forum trahit.*

320 *Priuilegium fori ad tempus est causa, causas coràm primo Iudice ceptas supersedendi.*

321 *Delinquens, an per priuilegium superueniēs nouum forum mutare possit?*

322 *Præuentio personæ resistit, vt causa ad nouum forum mutetur, secùs si causa tantùm sit præuenta.*

323 *Authores laudati, an ex eorum persona mutare, & variare possint?*

324 *Restitutio in integrum, an pupillis in instātia per patrem intraducta detur?*

325 *Authores laudati, an totam causam ad suos Iudices trahere valeant?*

326 *Pupillus auum habens, an variare possit?*

327 *Pupillo patrem habenti, restitutio in integrum non denegatur.*

428 *Virgines etiam viuo patre fori electionem habent.*

329 *Virgo stuprata, an variationem habeat?*

330 *Virgini violenter se fuisse stupratam asserenti, non creditur.*

331 *Mulier conquestum, & accusationem differens, vim habuisse non præsumitur.*

332 *Violentia, an mulieri ex suasionibus, & blanditijs illata censeatur?*

333 *Miserabiles personæ reputantur leprosi, debiles, maritatæ virum inutilem habentes, studentes, meretrices, decrepiti, fatui, & alij.*

334 *Curiales Regiæ Audientiæ, & Magnæ Curiæ, an fori electionem habeant?*

335 *Priuilegium variationis, an litis consortibus prosit?*

336 *Variatio apud competentes Iudices variātis, nō ad alios fieri debet.*

337 *Variari à primo Iudice ad secundum, an possit?*

338 *Variatio de supremo tribunali ad inferius, an detur.*

339 *Variatio, lite contestata, & etiam causa appuntata fieri potest.*

340 *Variatio statim manus Iudicis ligat.*

341 *Variatio partibus cōcordatis nō cōceditur?*

342 *Iuramento perhorrescētiæ nō præstito, variatio non erit legitima.*

343 *Iuramentum, an per procuratorem præstari possit?*

344 *Iuramētum perhorrescentiæ Curiales Neapolitani, & alij præstare non tenentur.*

345 *Variatione facta, alia reuariatio non datur.*

346 *Reuariatione proposita, an Baro procedere possit, vel solemnitèr causæ remissionem petere debet.*

347 *Reuariatio reo nō præsentato, & in carceribus nō constituto, an peti possit?*

348 *Variatio, an in secunda instantia competat?*

349 *L. boue, §. hoc sermone ff. de rer. signif. interpretatur.*

350 *Priuilegiatus contra priuilegiatum, licèt alter potentius priuilegium habeat, priuilegio non vtitur.*

351 *Priuilegio hoc cessionarius priuilegiatus vti non poterit.*

352 *Baiulationis iurisdictio, & emolumenta, an facta inuestitura censeantur concessa.*

353 *Baiulatio certa corpora designata, præter damnorum cognitionem, non habet.*

354 In-

PRAGM. VIII.

CAROLVS V.

In anno 1536.

Probibemus etiam Barones, & alios vtiles Dominos, vt non exerceant merum, aut mixtum imperium, aliamuè iurisdictionem, aut exerceri mandent, nisi quatenus eis virtute suorum priuilegiorum, & legitima præscriptione liceat, scientes, qui secus fecerint, vsurpatæ iurisdictionis crimen eos incurrere.

Comm.

Comm. Pragm. 8. Par. 1.

1
N duas hæc Pragmatica diuiditur partes. In prima videbimus, in quibus Barones iurisdictionalia exercere poterũt. In secunda verò, quæ pertinentia feudum habeat, & in quibus vltra inuestita, feudatarij se ingerere valeant. Ad primam. Conclusio huius Prag. sit, merum, & mixtum imperium, aliamuè iurisdictionem per Barones exercendam non esse, nisi quatenus priuilegiorum virtute, vel præscriptionis tutamine eis liceat, cum apud Regem, in quem eam populi transtulerunt, iurisdictio permaneat, *l. 1. ff. de Const. Princ. DD. in l. 1. ff. de iurisd. omn. Iud.* vndè
2 circa iurisdictionalia tenor inuestituræ semper est inspiciendus, quia rei suæ legem, quam quis voluit, imponere potest, *l. in re mandata, C. mandat.* & ad illum, tanquam ad scopum in decidendis controuersijs est recurrendum, iuxta *text. in cap. 1. in fin. de duob. fratrib. cap. porro, extr. de priuileg. Rosental. de feud. cap. 1. conclus. 12.*
3 Inuestitura enim, pacta etiam feudali naturæ extranea, admittere potest, *cap. 1. de feud. non hab. propri. feud. nat. Curt. de feud. par. 1. 6. q. princ. Natt. cons. 467. tom. 2.* nam est loco pacti, & nisi seruetur pactum, rescinditur omne peractum, *Bald. in cap. 1. §. præterea quid sit inuestitura, Afflic. dec. 335 nu. 15.* item vim contractus obtinet, *Freec. de subfeud. libr. 3. de form. inuestit.* Natura namq. feudi alia est generalis, secundum leges feudi; alia specialis, quæ ab inuestitura, vel regionis consuetudine dependet, *Capye. in inuest. ver. feudi leges.* Dico circa
4 feudi naturalia, non tamèn circa substantialia: sicut enim in contractibus quædam sunt naturalia, vt euictio, & alia, quæ ex conuentione remitti possunt, *l. pacta conuenta, ff. de contrah. empt. l. pacisci, ff. de pac.* & quædam essentialia, quæ pactionibus alterari nõ possunt, *§. pretiũ, Inst. de empt. et vend. l. vbi ità donatur, ff. de don. mort. cau.* & latè per *Mantic. de tacit. & ambig. lib. 5.*
5 *tit. 13. cum seq.* ita contractus feudalis quędam habet naturalia, vt fidelitatis iuramentum, seruitium, quod feudum sua culpa non amittatur, vt fœminæ non succedant, & similia, & ista per Principem remitti, & alterari possunt, & non ideo in reliquis desinit esse feudum, iuxta notata in *d. cap. 1. de feud. non hab. propri. nat. And. in tit. per quos fiat inuestit. in fin. Capye. ver. feudi contractus.* Habet etiam substantialia, vti est fidelitas, quæ à vasallo præstari debet, *cap. 1. §. fin. per quos fiat inuest.* quod dominium directum penès concedentem remaneat, *cap. 1. §. huius autem generis, in quib. eas feud. amit.* & licèt *Liparul. ad And. in cap. 1. qual. Dom. propr. feud. priu. verb. defendo,* dicat, valere pactum, quod directum dominium in feudatarium transeat, optimè confutatur à *de Curt. in suo diuers. feud. fol. 3. ex num. 24.* quia hoc est de essentialibus, non de naturalibus, vndè alterari non potest, *l. eum precario, ff. de precar.* Item & quod feudum in re stabili consistat; nam in mobilibus nequaquam feudũ constitui potest, *cap. 1. §. sciendum, de feud. cogn.* & ratio est, quia vsu consumuntur, & dominium directum dantis euanesceret.
6 Sed quarè super gabellis, dohanis, annuis redditibus, & functionibus fiscalibus videmus feuda constituta, dum dantur in feudum, & omnino hanc stabilitatem non habent, sed mutari, & extingui possunt. Nè immorer, pondera verba *Andr. in c. 1. num. 2. vers. nam & alij, Quis die. Dux, in § sciendum, Quid sit inuest. & in cap. 1. nu. 2. circa fin. de feud. Marcb. & de feud. cognit. ex num. 2.* & ista substantialia remitti, & mutari non possunt, quia esset species, scilicèt feudum destruere, *de Curt. in suo diuer. feud. fol. 30. ex num. 33.* & licèt in *d. § fin.*
7 habeatur, fidelitatis iuramentum remitti posse, aduerte, aliud esse remittere iuramentum fidelitatis, aliud remittere ipsam fidelitatis præstationem; iuramentum enim est quid naturale contractus, non tamen substantiale, vt est ipsa fidelitas, sine qua feudum constitui non potest, & sic remisso iuramento, non sequitur fidelitatis remissio, *Camer. in cap. Imperialem, f. 35. lit. V.* Aliqui etiam dixerunt, seruitium es-
8 se de substantialibus, non de naturalibus, ita vt sine seruitio feudum non dicatur, & proindè remitti non possit. Sed distinguendum est, aut seruitium consideratur in illis sex, quæ fidelitati insunt, contentis in *cap. 1. de form. fidel.* ob quorum omissionẽ feuda deuoluuntur, & est de substantialibus, & dicitur seruitium personale, quia vasalli ossibus inhæret, dum feudum habet, vt ipse, & sui hæredes fidelitèr domino seruiant, iuxtà verba *text. in cap. 1. §. huius autem generis, in fin. in quib. eas. feud. amit.* aut seruitium consideratur, vt rei cohærens, adoham, vel aliquid aliud soluendo, & est de naturalibus, *Camer. in d. cap. Imperialem fol. 75. lit. O.* & proindè hoc remitti potest, & dicitur feudum francum à seruitio hoc extrinseco, seu reali. Indè quando seruitium est reale, debitum ex re dicit *Paris de reinteg. feud. q. 9.* etsi res feudalis concedatur pro annua quantitate,
9 vel specie, pro scilicèt spalla porci, par caponum, vel simile, non dici proprium

V feu-

feudum, sed magis emphyteusim, nec concessionem sub natura feudi stare, non eius
10 eius culpis priuari, nec eo iure succedi, nisi expressè detur in feudum, & in feudi natura fuerit facta concessio, *Camer. in cap. loc. cit. f.40. lit. P.* & proindè dixi in principio inuestituræ tenorē esse inspiciendū, eum ea omnia alteret, prout de alijs in-
11 uestituris, naturam Iuris feudalis ampliantibus, minuentibus, ac remittentibus videmus, vt in assensus remissione, per clausulam adiectam, *Pro se, & cui dederit,*
12 & sic per clausulam, *Pro se, & hæredibus quibuscumq.* in quo extranei succedere possunt, *Capyc. in inuest. vers. feudi clausulæ;* vndè standum est priuilegijs, & Principum placitis, & his cessantibus, est ad ius feudale recurrendum. Dico de priuilegijs in ipsa prima inuestitura concessis, quæ firma, & perpetua sunt, ita vt si per se-
13 quentia circa aliqua quid fuerit alteratum, contenta in prima sunt attendenda, nisi omnino reuocata, vel finita fuissent, *Camer. fol.76. ex lit. B. Ruin. cons.30. volu.1. Dec. cons.208.* maximè quia solent Principes in inuestitura secunda se primis remittere, cum clausula, *prout sui antecessores tenuerunt, Ann. cons.51. Ludouic. par.1. cap.5. de feud.* alia verò postmodum concessa valent, si tertio non præiudicent, *Andr. in cap.1. de vasall. decrep. ætat.* vbi priuilegium non substinere ait, vt feudum
14 antiquum ex pacto, & prouidentia in nouum subrogetur, cum præiudicare filijs, vel agnatis, quibus per primam inuestituram prouisum erat, Princeps non valeat, sicq. peti non poterit, vt res feudalis sit burgensatica, si similiter agnatorum præiudicium adesset, *Andr. in cap.1. §. & hoc quoq. num.8. de success. feud. Capyc. in inuest. fol.97. vers. quod fœminæ, & f.247. vers. si prima, Tiraquell. de retrac. consangu. §.23. glos.3. ex num.32.* Et casu, quo prima
15 inuestitura alterata fuisset, peti potest, vt ad primam formam reformetur, vt semper obseruatum dixit *Reg. de Ponte de potest. Proreg. tit. de reformat. inuest.* non enim in tertij præiudicium sustinetur, cum prima inuestitura totius fundamenti sit angularis lapis; ex ea enim feuda oriuntur, quorum natura assumpta viuere dicūtur, & cum ea deuolutionis tempore mori, *Afflict. decis.195. Thes. decis.227. Menoch. de præsumpt. lib.3. præsump.92. Surd. cons.410. vol.3.*
16 Quæ inuestitura multas de iure feudorum requirebat solemnitates, videlicèt vt omnimodò Princeps diceret, *Te inuestimus,* & fieret per ensem, & baculum, quãdo erat abusiua, vt latè per *Curte in suo diuers. feud. fol.31.* in Regno autem concessionum priuilegia sufficiunt, *Andr. in cap. friendum, num.3. vers. & hoc videtur verius, quand. feud. ad fil. peru.* imò literæ
17 Regiæ vasallis directæ, vt assicurationis iuramentum successori præstent, loco inuestituræ habentur, iuxta tradita per *Andr. in cap.1. num.6. de feud. cogn. in cap.1. num.2. in fin. quo temp. miles, & in cap.1. num.2. de cap. Corrad. Capyc. in inuest. vers. feudorum assicurationes:* Illud enim assicurationis, seu fidelitatis iuramentum, licèt in desuetudinem abijsset, causa iusta non erat reuocationis feudi, tamen per *pragmat.19. de feud.* iussum fuit, omnino a vasallis præstari, & quia in ea Prag. pœna
18 ducatorum mille tantum apposita fuit, non autem annullationis contractus, proindè in omnibus assensibus hodiè additur clausula, *Dummodo intra annum emptor assicurationem petat, aliàs assensus pro nō præstito habeatur,* & tunc eo termino elapso, reuocatio datur, *de Ponte cons.5. num.32. cons.67. nu.13. & in tract. de potest. Proreg. tit. de regal. imposit. in rubr. num.16. Rouit. in pragm.1. num.4. de fide memor.* deficiente autem dicta clausula, reuocatio non daretur, sed tantum emptor ad pœnam impositam per *d. pragm.* ducatorum mille teneretur; si verò non fuisset adiecta dicta pœna pecuniaria, contractus reuocatio dari posset; nam quotiescumq. lex, seu statutū aliquid mandat, pœnam nullitatis actus ex contrauentione inducit, etiam si non valere non dixerit, vt notat *Andr. in cap. bona committentium, num.76. circa fin. vers. sufficit legislatori, quæ sint regal.*
19 Quod anni tempus ad petendam assicurationem, post biennium ad registrandum assensum per verbum, *fiat,* concessum currit, vt in *pragm.23. de feud.* Quando autem sit præstandum, & quæ continere habeat,
20 notatur in *cap.1. de forma fidel. & in sequ. tit. de noua forma fidel. Capyc. in inuest. vers. feudorum iuramenta, Afflict. decis.265. n.40.*
21 & fidelitatis iuramento per Baronem personæ à Prorege destinatæ præstito, vel per eius Baronis Procuratorē, quod permittitur, vt per *Andr. in cap.1. qual. vasal. iur. deb. fidel. Afflict. in d. Const. Domini à vasallis, Claper. caus.9.* illi de Vniuersitate, seu de regimine totius populi nomine assicurationis, seu fidelitatis iuramentum Baroni præstare tenetur, iuxtà *d. Constit. Domini à vasallis,* & hoc iuramentum à ciuibus personalitèr, non autèm per Procuratorem esse præstandum, notat *Capyc. in inuest. ver. feudorum iuramenta, in fin.* & hūc ordinem docet *And. per text. in cap.1. quid preced. deb. Iacob. de Franch. tit.1. Paris. de reinteg. feud. q.245. cum seq. de Curte fol.30* quod fidelitatis iuramentum per ciues Baroni ratione iurisdictionis præstandū, differt à iuramento fidelitatis, & homagij,

gij, quod vasallus ratione feudi Regi præstat; illud enim continet relata per *dict. Const. Domini*, non autem omnia fidelitatis præstandæ pro feudo, quod à Rege tenetur comprehendit, de quibus in *d. cap. 1. de forma fidel. & tit. sequ. Montan. in cap. Imperialē, §. præterea si quis infeudatus, sub n. 39. Cancer. var. resol. lib. 2. cap. 2. de iurisd. omn. Iud. ex num. 263.* & an sit præstandum habēti iurisdictionem criminalem, & à subfeudatario? vide *Frec. de subfeud. auth. 4.*

42 An autem facta per Regem inuestitura, seu cōcesso priuilegio, immediatè vtile feudi dominium, ante possessionem captam, in inuestitum trāsferatur? *Reg. Tap. in cap. 1. ex num. 12. de Const. Princ.* & ante eum *Afflict. decis. 299.* multa adducunt, solo Principis verbo dominium transferri, tamen *Andr. in cap. 1. ex num. 1. Quid sit inuestit.* clarè loquitur, hoc sibi locum

43 vindicare posse, quando Princeps statim ei dominium transferri expresfè mandat, quia tunc contraria Iura communia tolleret, sed si hoc non exprimatur, nequaquam dominium fine traditione, vel reali possessione translatum dicitur, cum infeudando agere videtur, vt iura seruet, non vt ea tollat, & idem etiam dixit in *prelud. sub num. 45. ver. contra tertium.* Limita, si concessio de iuribus incorporalibus esset, in quibus ex solo priuilegio possessio, seu quasi transfertur, *Innoc. in cap. cum nostis, de concess. præb. Gram. decis. 59. num. 44. Reg. Galeot. resp. Fisc. 7.* Quod ad quæstionem deseruit, quando duobus esset facta concessio, quis esset præferendus, an qui priorem habet titulum, vel qui prius possessionem acceperit, *Andr. in cap. si facta, num. 2. si de feud. defunct. milit.* dicit, præfer-

44 ri eum, qui primò feudi possessionem est adeptus, iuxta *l. quoties, C. de rei vindic.* quā communiter Feudistæ admittunt in feudis, si tamen feudi possessio tradita nō fuerit, tenetur dominus præcisè ad tradendū primo, cui concessit, idem *Andr. in cap. 1. qui success. tenean. à n. 2.* & licèt aliqui fuerint opinionis, *d. l. quoties*, locum non sibi

45 vindicare, nisi in emptionis contractibus, non autem ad locationem, cæterosq. contractus extendi, contrarium tamen concludunt *Borgn. dec. 25. par. 2. num. 19. Caroc. de locat. tit. de locat. duob. fact. Gabr. concl. 2.* secus verò affirmandum est in gratijs, quæ

46 statim perfectæ dicuntur, licèt literæ non sint signatę, prout seruatur etiam in Apostolica Curia, vt latè per *Frecc. vers. Quis dic. Dux, num. 66. Surg. de Neap. illustr. f. 308. num. 40. Afflict. decis. 253. Prof. de Franch. dec. 62. Couar. var. resol. cap. 16. & 19. lib. 3. Reg. Sanfelic. decis. 403.* Hæc tamen priui-

47 legia inuestituræ, siuè gratiæ à Rege obtentæ infra annum coram Prorege exhiberi debent, *prag. 1. de priu. infra an. exhib.* & assensus per verbum, *fiat*, expediti per Collaterale Consilium super feudorum alienationibus (quicquid prius obseruabatur, vt per *Afflict. decis. 253.*) hodiè per *pragm. 3. de fide memor.* nullius essent ro-

48 boris, si infra biennium in forma Cancellariæ redacti non fuerint, quo tempore elapso, ipso iure resoluti censentur, vt latè per *de Ponte tit. de assens. §. 9.* Aduertetamen, multa priuilegia, & inuestituras

49 ab alijs huius Regni Regibus obtentas, antequam Domus Austriaca in hoc Regno feliciter supra centum annos regnare cępisset, non esse omnino tutas, vndè statutæ fuere *pragm.* quæ nominatur *pragm. Thori 4. de possess. non turb. & pragm. 1. de reuoc. grat.* quibus mandatum fuit, haben-

50 tes causam à Serenifs. Regibus Alphonso I. & Ferdinando I. nequaquam molestari posse, non sic de obtentis à Regibus Alphonso, & D. Ferdinando II. ac D. Federico, quas *prag.* glosauit *Io. Ang. Pisanel.* & multa adduxit *Prof. de Curt. in diuer. suo feud. fol. 20. ex nu. 46.* ad quos te remitto.

Videamos modo, vt perfectè sciamus, in quibus Barones vltra fines mandatæ iurisdictionis in præiudicium Fisci, vel vasallorum excedere possint; concessa enim Terra, Villa, Castro, vel Ciuitate, iurisdictio super illo Castro, vel Terra concessa intelligitur, *l. 1. §. cum vrbem, & ibi glos. ff. de offic. Præf. vrb. l. pupillus, §. territorium, ff. de verb. signific. Maur. alleg. 26. ex num. 3. D. Carol. Petra in Rit. M. C. Vic. 6. num. 6. lib. 1.* quæ iurisdictio cum dominio æquiparatur *glos. in marg. l. qui furore, ff. de stat. homin.* Sed est ponderandum, quæ iu-

51 risdictio dicatur tributa? quæ vti quotidiana, vtiliaq. dilucidè duxi explicanda, vt docuit *I. C. in l. legaui, ff. de liber. legat.*

52 Scias primò, iurisdictionem tripliciter conferri posse, aut in allodium, & naturam liberam, vel in feudum, aut in officium, *Andr. in cap. 1. num. 2. Quis dic. Dux? Afflict. in cap. 1. §. è contrario, num. 1. de inuestit. de re feud. fact. DD. in cap. dilecti, de arbitr. Anu. alleg. 44. num. 6.* In dubio, quia Principis concessio plenissimam habet interpretationem, *l. beneficium, ff. de constit. Princ.* & sic ad largam liberalitatem est

53 extendenda concessio in allodium præsumitur, *Cassan. in catalog. Glor. Mundi, p. 11. Franc. Marc. decis. 86. 1. par. Clar. in §. feudum, qu. 17.* Allodialis dicitur concessio, quando directum, & vtile dominium in plenam proprietatem datum est, *Capyc. in inuest. vers. feuda allodialia, Mascard. de probat. conclus. 79. & 206.* & in dubio concessio potius interpretanda est donatio, quam feudum, *Petr. de potest. Prin. cap. 22. ex num. 31.* multa enim feuda in liberam

V 2 na-

naturam tenentur, quæ enunciat *Reg. de*
Ponte conf. 30. in fin. & magis si in conces-
sione nil de seruitio, vel fidelitate fuerit
expressum, *Andr. in cap. 1. §. huius generis,*
34 *num. 13. ex quib. caus. feud. amit.* quod eo
fortius procedit, quando concessio à Prin-
cipe Ecclesiæ, vel pio loco facta esset, nisi
in feudum dicatur; pura, & libera donatio
interpretatur, *Andr. in Const. Iustitiarij ta-*
men, Franc. Marc. decis. 318. par. 2. Petr. vbi
supra, num. 90. Maur. d. allegat. 26. à num. 9.
& diximus in *prag. 1. num. 42.* nisi ipsa Ec-
clesia postea seruitium præstitisset, *Franc.*
de Amic. in repetit. de his, qui feud. dar. poss.
fol. 64. col. 2. quam conclusionem intelli-
ge circa res, & bona feudalia, in quibus
directum, & vtile dominium fuisse con-
cessum præsumi potest, non verò circa
iurisdictionalia, quæ si darentur in allo-
35 dium, vti libera à nemine recognoscerен-
tur, quod ferendum non est, quia potestas
est de iure publico introducta, & iure pu-
blico teneri debet, & nunquam à Princi-
pis ossibus exclusa præsumitur; & licèt in
aliquibus Regni partibus aliquas videa-
mus iurisdictiones fuisse concessas, & in
allodium exerceri, *Brun. in conf. 156. de*
Curte in diuers. feud. fol. 26. num. 11. tamen
etsi in allodium, non ideo abdicata est Re-
gi potestas, sed penès ipsum ius superiori-
tatis, seu iurisdictio maior grauamina
concessionariorum recognoscendi remã-
sit, vt innuit *Camerar. in cap. Imperialem,*
fol. 37. lit. M. & seq. ius enim superioritatis
nec concedi, nec præscribi potest, *cap. in-*
tellecto, de iureiur. Ann. alleg. 52. num. 50.
& sic appellatio ad Principem pertinet,
licèt concessio plenaria Ecclesiæ facta
fuerit, *Iacob. vers. feudales appellationes, de-*
diff. feu. nob. & de tab. differ. 26. hoc namq.
est ius regale, quod per quamcumq. gene-
ralem concessionem abdicatum non dici-
36 tur. In Regno autem omne Castrum in
feudum datum præsumitur, si Ecclesia nõ
possideat, iuxtà quæ diximus supra in
prag. 1. ex num. 42. & quando donatio pu-
ra, & non in feudum Ecclesiæ esset facta,
cum exemptione etiam iurisdictionis, &
supremi dominij, tunc iurisdictio erit to-
talis Ecclesiæ, & appellatio ad Pontificẽ
fiet: nam vnus ex illis Potentatibus alteri
donare potest, nec expropriatio facta di-
cetur, cum sint duo gladij, quos simul Do-
37 minus super terram constituit, *Andr. in*
cap. valuasores, num. 10. de his, qui feud.
dar. poss. de quo tamen vide adducta per
Vasq. contr. cap. 5. lib. 1. & per Io. Bapt. Spa-
ta conf. 5. cum seq. Secundo casu concessio
dicitur feudalis, si feudi habeat substantia-
lia, quæ enumeraui supra *num. 5.* alias si
feudi requisita deessent, licèt in feudum
daretur, non est feudalis, *Andr. in cap. 1. §.*
qui verò, num. 2. Quis dic. Dux.

Tertiò concessio fit in officium, & in
Regno quamplurimæ sunt concessiones,
quæ in feudum, vel in allodium non dicũ-
tur, vt de septem officijs Regni, & alijs,
quæ enumerant *Capyc. in inuestit. vers. sex-*
38 *dorum officia.* Verùm concessiones in offi-
cium, in dominium datæ non dicuntur,
vndè minus est tributum; dicuntur namq.
administrationes, & regulariter morte n-
niuntur, *Andr. in cap. 1. de feud. Guard. Bar-*
bos. in l. quia tale, num. 78. ff. solut. matrim.
Frecc. auth. 1. q. 50. & si pro hæredibus es-
39 sent factæ, pro filijs, non autem extraneis
intelliguntur, *Bar. in l. si patroni, ff. ad Treb.*
Afflict. in Const. Ea, quæ, num. 12. Franch. de-
cis. 165. Peregr. de iure Fisci, tit. 2. num. 102.
& hæredis appellatio de primo hærede
intelligitur, *Tapp. in l. fin. de const. Princip.*
par. 2. cap. 3. ex num. 40. & si successorem
40 in officio nominãdi data fuerit potestas,
vt solet fieri, quando de filiorum super-
existentia dubitatur, si ille morte præuẽ-
tus non nominauerit, facultas non dici-
tur extincta, sed ad hæredes transit, *l. se-*
cundum respectum, C. de contrab. & comm.
stip. Ann. sing. 391. & in cap. 1. de vasall. de-
crep. & in num. 320. Franch. decis. 45. nu. 2.
Thes. 97. & an liceat vsq. ad mortem va-
41 riare, & penitere? vide *Valasc. consult.*
cap. 102. & si pater delinquat, filijs nomi-
natis non nocet, quia officium, vti feuda
ex pacto à patre non capiunt, *Couar. var.*
resol. lib. 2. cap. 8. Farin. tit. de delict. q. 24. &
Mastril. de Magist. lib. 1. cap. 28. vbi etiam
42 vtrum nominatio si per deportatum, vel
foriudicatum facta fuerit, sustineatur? fæ-
minæ verò in officijs nequaquam nomi-
nari possunt, quia virilibus officijs non
funguntur, *l. femine, ff. de regul. iur. Andr.*
in cap. 1. §. Lotharius, num. 5. Tap. in Constit.
43 *Officia.* & officij ampliatio, potiùs ex Prin-
cipipis munificentia filijs, quam alijs, etiã
pro aliquo minori pretio esset conceden-
da, si pater in eo benè se gesserit, vt dicã
infra *sing. 60.* & in istis officiorum con-
cessionibus magis strictè proceditur, quã
in feudis, *Franch. decis. 165.* adeo vt istas
44 concessiones ad nutum reuocari posse,
multi dixerunt, ex eo quod erroneum est,
quia licèt ex officij concessione ius in re,
aut possessio in iurisdictionem non trans-
feratur, sed nudum exercitium, & admi-
nistratio loco concedentis, secundum *Bal.*
in l. rescripta, C. de precib. Imper. offer. glos.
Paris. & §. 1 glos. Suar. alleg. 12. Afflict. in
tit. quæ sint regal. vers. potestas, Bellug. rubr.
26. §. Princeps, Franc. Marc. decis. 193. cum
seq. contrarium tamen substinent *Petra de*
potest. Princip. cap. 29. Mastrill. de Magistr.
cap. 27. lib. 1. alijq. DD. citati supra pragm. 5.
num. 124. vt per *Benedict. in cap. Raynutius,*
de

de test. num.44. nam semel approbatus, re-
45 probari non potest, & Princeps Officia-
lem absq. causa legitima remouendo, in-
iuriam ei facere videtur, cum ab officio
remotus, ob delictum, vel malam admini-
strationem amotus præsumatur, & hono-
rem alicui auferre Principi non licet, iux-
tà *text. in l. neminem, C. vnde vi*, ibi, *Ne iniu-
riarum nascatur occasio, vnde iura nascuntur,
Andr. in cap. 1. num. 29. de cap. Corrad. & in
cap. 1. §. vectigalia, ex num. 15. de regal.* & in
terminis *Pinell. C. de resc. vend. in rubr. 1. p.
c. 2. n. 20. Capye. dec. 121. & text. in l. iudicio
soluitur, ff. de iudic.* vendicat sibi locum in
delegationibus, & causis commissis, vbi
precario nomine possident, & damnum
tertij non vertitur, iuxtà *glos. ibi, & Bar-
bos. in l. 1. par. 4. ex num. 110. ff. de iudic.* no-
46 ta tamen, concessiones licèt non feudales,
si iurisdictionem contineant, semper as-
sensum requirere, ex *Constit. Scire volumus,
& ibi Afflict. in 4. notab. de Ponte cons. 30.
num. 11.* prout regalia omnia licèt in bur-
gensaticum concessa, absq. assensu non alie-
nantur, *Capyc. in inuest. fol. 114. col. 2. vers.
& nota, Ann. in Const. Constitutionem Diuæ
memoriæ, n. 183.*

47 Quærendum nunc, cõcessa Terra, quid
circa iurisdictionalia tributum, & con-
cessum intelligatur? *Bart. in l. 1. qu. 43. ff. de
rer. diuis. & l. 1. ff. de offic. Præfect. vrb.* di-
xit, facta inuestitura, intelligi, cum terri-
torio ciuilem iurisdictionem inter subdi-
tos esse concessam, etiam si non sit expres-
sum. Alij quod non, nisi expressè sit con-
cessa cum clausula, *cum iurisdictione in va-
sallos*. Sed nè circa hoc inutiliter præter
nostrum institutum, quo necessarium tan-
tum attingere promisimus, tempus con-
teramus. Dicimus, in hac concessionis ma-
teria simpliciter facta, varia à DD. addu-
ci. Alij enim strictè concessiones has de-
clararunt, alij largam dederunt intepre-
tationem. In Regno autem regulam cum
sequentibus limitationibus pone: Conces-
48 so Castro, seu Terra à Principe, iurisdi-
ctio, & territorium, quæ Castro sunt an-
nexa, & quæ concessionis tempore sub di-
sponentis dominio in eo loco sunt, data
censentur, *Andr. in cap. Imperialem, §. præ-
terea, num. 89. in fin. & 90. de prohib. feud.
alien. per Feder. DD. in l. 1. ff. de offic. Præf.
vrb. Camer. d. fol. 38. lit. G. cum seq. Vrsil. de-
cis. 282. Castren. cons. 405. Couar. pract. qq.*
49 *cap. 1. conclus. 9.* cum enim iurisdictio lo-
co cohæreat, *Bart. in l. inter eos, ff. de acqu.
rer. dom.* facta loci concessione, omnia loco
annexa communicata censentur. Quod
amplia, procedere non solùm in Princi-
pis concessione, quæ largam habet inter-
pretationem, verùm etiam in venditione,
aliauè quauis concessione, etiam inter
priuatos facta, *glos. Paris. tit. 1. §. 1. glo. Af-
flict. in Const. Ea, quæ:* si autem feudum eri-
gatur de nouo, iurisdictio ciuilis concessa
censetur, non autem criminalis, nisi ex-
pressè, cum sit de regalibus, *Bammacar. in
cap. 1. § in generali, q. 7. si de feud. def. milit.*
Quam principalem conclusionem tunc
procedere declaratur, quando iurisdictio,
vel terra de per se feudo cohæreret, secus
50 si concessionis tempore illius Terræ, vel
Castri, iurisdictio personæ à feudo distin-
ctæ acquisita reperiretur, tunc concesso
51 tali Castro, Casali, vel Terra, nulla iu-
risdictio videtur concessa, etiam si à Prin-
cipe in inuestitura, *cum iurisdictione*, sit
52 dictum: impropriantur enim verba, nè
tertio damnum inferant, vulg. *l. 3. §. si quis
à Principe, ff. ne quid in loco publ.* sic *Camer.
fol. 39. lit. I. Aluarot. cap. vnic. §. fin. quib.
mod. feud. amit. glos. Paris. loco cit. num. 45.
Soc. in l. 1. num. 27. de aequ. poss.* & proindè
concesso Castro inhabitato, cui nulla de
53 per se cohæret iuridictio, vel dato feudo
rustico, aut nemore, quorum iurisdictio
alteri subiaceat, ea non intelligitur sibi
tributa, si Princeps alterum dictorum lo-
corum concederet, quia ad eum forsitan
dicta territoria ex confiscatione, vel ali-
quo titulo peruenissent: nam cum non sit
solitum ibi iurisdictionem vnitam cohæ-
rere, non intelligitur iurisdictio concessa,
& maximè in ius habentis præiudicium.
Procedit etiam si territorium illius loci
Baroni concessum esset; nam si iurisdictio
quoad illud territorium sit solita ab alio
cognosci, licèt territorij concessio Baro-
ni sit facta, ibidem iurisdictio data non
54 præsumitur: nam intus territorium ali-
cuius Baronis pars esse potest, quæ alte-
rius iurisdictioni subiaceat; destinatione
enim voluntatis domini fit, vt docet *And.
in cap. 1. sub num. 2. qual. vasal. iur. deb. fidel.
Camer. in cap. Imperialem, fol. 70. lit. M. Af-
flict. Const. Si dubitatio, 2. not. & in dec. 267.
& 334. Bald. in l. 1. §. quod si nemo, ff. quod
cuiusq. vniu. nom. Tiraq. de retrac. §. 36. glo. 3
num. 5. Reg. de Ponte cons. 57. num. 6. & con-
sil. 51. par. 2.* Adde, quod etsi regulariter
iurisdictio cum territorio concessa videa-
tur, & tunc ea sicut nebula super paludem
55 consideretur, *Bart. in l. 1. ff. de iurisd. Bald.
in l. 1. de offic. Praefect. vrb. col. 3. Natt. cons.
149. num. 19. Frec. auth. 13.* iurisdictio in-
quam territorio cohæret, vt qualitas pas-
siua, sicut anima in corpore; nam actiua
personæ infeudatæ vti subiecto animato
adhæret, vt per ipsum experiatur, *Bart. in
l. 1. num. 15. ff. de iurid. omn. Iud.* aliquando
tamen iurisdictio stat sine territorio, &
56 territorium sine iurisdictione, secundùm
destinationem ex inuestitura, vel præscri-
ptione factam, *Afflict. in cap. 1. de inuest. de*

re

re alien.fact.de Curte fol.28.num.10. Boer. decis.227.Petr.de potest.Princ.cap.18. verùm quando Baro territorium non habet, vt Castrum Belmontis in Prouincia Calabriæ situm, de quo ad hoc propositũ mentionem fecit Præs. de Franch. decis.22. tunc iurisdictio stat in vasallos,& plenior videtur;nam dum ea est in personas, vbicumq.vasalli deliquerint, Baro remissionem petere valet, Minad.decis.18.Franch. decis.458.num.3. Borrell.ad Bellug.rubr.18. Tap.in pragm.1.vbi de delict.num.20. quod etiam Episcopis deseruire potest, dum DD.asserunt, eos territorium non habere,vt inferius.

57 Qualiter, & quomodo Casalia à Ciuitatibus, & sic à Baronia diuidi possunt,& ad quem Iudicem recurrendum, vide notata per Tiraq.de retract.§.30.glos.3.Cutel. decis.Orat.21.& eo casu sequuta diuisione, Ciuitatis priuilegijs etiam gaudent, Bart. in l.2.ff.de verb.signif. ex l.2.C.de Nund.& l.qui ex vico,ff.ad municip. Maur.alleg.36. quamuis iurisdictione postea separentur, Franch.decis.316.Gizzarell.dec.74. & sic si Rex vendat, vel plura Castra vni subijciat,tunc Castra vnita alterius priuilegijs ad inuicem potiuntur, Iacob.Ant.de Maur. alleg.54.num.5.iurisdictio enim sine territorio dari potest, instar Episcopi, qui iurisdictionem habet in Diœcesi, non tamen eius iurisdictio territorio cohæret, cum

58 Principis, vel eius Baronum esse soleat, Frecc.de subfeud.auth.13. num.19. Bellug. in rubr.14.vers.nunc videamus,à num.37.& in rubr.22.§.& quia quotidiana, à num.47. & latè per Barbos.in l.1.art.5. in fin. ff.de iudic.& per Corn.de absol.à iuram. cap.13.

59 & quotiescumq. concessio fit in parte quotatiua, in dubio iurisdictio concessa non censetur, Villalob.comm. opin. 262. vers.iurisdictio, Curt. & alij in l.1. ff.de iurisd.omn. Iud. sicq. etiam si in Terra solitũ erit, ciuilem iurisdictionem à criminali separatim infeudari,concessa Terra, præsumitur concessa ea iurisdictio, quæ vacat; imò si vacet, vtputa iurisdictio ciuilis,& Baroni criminalis concedatur, licèt adhuc diuerso iure censebitur, & diuisibilis,& separabilis erit, Aluarot.& Bald.in cap.1.§. è contrario, de inuestit.de re alien; Curt. cons.56. & tandem taliter regula procedit,vt concessa Terra,iurisdictio,ac

60 omnia adiacentia videantur collata, ita vt capta castri possessione,etiam omnium pertinentiarum ea capta videtur, Andr.in cap.1.num.4. vers. sed si tradit, quid sit inuestit.Tiraq.de retract. §.36.glos.3. nisi alteri accedant,vel subiaceant, vt diximus.

61 Consequentèr, facta generali concessione de Terra, non solùm iurisdictionem ciuilem,sed merum,& mixtum imperium comprehendi asseruerunt Luc.de Pen. in l.si quando,C.de bon.vacant.lib.11. Bartol. Alex.& alij in l.1.ff.de iurisdict.omn.Iudic. Medic.cons.57. Cabed.dec.11.& seq. par. 2. contrariam tamen sequuti sunt alij,& ratio, quia merum imperium est de regalibus, & proindè sub quauis generali infeudatione concessum non intelligitur, argum. l. obligatio generalis, ff. de pignor.

62 mens enim disponentis secundum ius præsumitur, Bald.in l.ex facto, num.20.ff.de vulg.& pupill. & de iure expressa, & specifica concessio requiritur: vndè æqui-

63 pollens, vel indefinita loquutio non sufficit, cap.1. §. in generali, si de feud. fuer. contr.& Bellug.rubr.23.§.dicemus, idem firmat merum imperium non venire,nisi specificè sit expressum, cum gladij potestate, in cuius signum Barones furcas tenent erectas, cum non omnibus hoc præstari debeat,& in Regno videtur confirmatum ex d.Const.Ea, quæ ad decus, & Constit.Dignum,vbi expressè cauetur, neminem merum imperium exercere posse, nisi expressè sit concessum, Afflict.in prælud.const. & decis.122.verùm hoc procedit stricto iure. In Regno autem, quia communiter omnibus est communicatum, & fa-

64 ctum est, de solito, & consueto concedi, amplectenda est prima opinio,cum solita in generali dispositione subaudiantur, ex magistrali text. in l.fin. C.de fideiuss.l.quod si nolit,§.quod à fidue,ff.de edilit.edict. vndè concessa Terra cum plenaria iurisdictione,vel generali,seu alta, & bassa, merum venit imperium, vt vltra practicos, Liparul.ad Andr. in §.hæreditatem,num.12. vers.quia Barones, de pace ten. Franch. decis.116. num.13. & decis.370.à num.8. & decis.510.num.4. & sine dubio hodiè procedit, cum antiquitùs hæc quæstio subsistere posset, quando nunquam, aut raro merum imperium concedebatur, vt legimus apud Frec. de subfeud. auth.2.num.21. qui refert, Carolum I.multas concessisse Ciuitates eius filio, vti Nucceriam, Surrentum, Sarnum, & Salernum, solum tamen intra Salerni districtum merum imperium ei indulsisse; tunc enim erat de

65 exceptis, & reseruatis vsq. ad Reginæ Ioannæ Secundæ tempus. Sed à Rege Alphonso valdè fuit feudatariorum potestas ampliata; ille enim cœpit Baronibus merum imperium committere, & exindè inanteà contra antiquas Constitutiones vendi, eoquè tempore fundata fuit Magna Curia, quæ solùm de causis meri imperij cognoscebat, Afflict. in Const.Contingit, 3.notab. Carauit. Rit.49. D.Carolus Petra in Rit.36.num.12.libr.1. & per Regem Robertum postea concessæ fuerunt quatuor literæ arbitrariæ, quæ tam lar-

gam

gam Baronibus transigendi, permutandi, crimina componendi dederunt ansam, quod ad solùm Regem priùs spectabat, *Andr. tit. Quæ sint regal. vers. bona*, fuerunt etiam multis deindè concessa priuilegia
67 indulgendi etiam post sententiam, & alia regalia, per quæ Barones in suis Ter-
68 ris verè Reguli dici possunt, *Marant. disput. 6. num. 14.* Verùm meri imperij exercitium Barones suis Officialibus com-
69 mittere debent, dum ipsis administratio, seù exercitium non permittitur, & diximus supra *Pragm. 3. ex num. 119.* constituere enim tenentur Capitaneos, & Assessores, *DD. in dict. tit. Quæ sint regal. vers. ad iustitiam ministrandam, Capyc. in inuestit. vers. Magistratuum creatio*, & sic obligati non sunt Barones, Prælatorum instar, in
70 in suis residere Terris, *Luc. de Pen. in l. fin. C. de loc. præd. ciu. lib. 11.*

Non puto declarandum quid sit merum, vel mixtum imperium, quiduè iurisdictio; nam etiam Scolasticis satis cognita est lectura, *l. imperium, ff. de iurisdict. omn. Iudic.* & latè per *Cassan. in Consuetud. Burgund. rubr. 1. ex num. 33. & 97.* aduertas tamen, merum imperium plures habere gradus, & licèt facta generali, vel
71 specifica concessione, merum veniat imperium, non tamen subaudiuntur omnes gradus, sed soliti, non verò Principi in signum supremæ maiestatis, vel dominij reseruati, vel alijs Magistratibus concessi, vt inferius adnotabimus, & per hoc *Bald. & Curt. in d. l. imperium*, distinxerunt, merum imperium aliud esse absolutum, aliud verò iurisdictioni cohærens; primum in se multos continet gradus, & est potestas legis condendæ, restitutio famæ, *l. 1. §. de qua, ff. de postul. ven. ætat. l. fin. C. de his, qui ven. ætat. imp.* decretum super emãcipatione, vel arrogatione interponere, super illegitimatione dispensare, tabelliones creare, post sententiam indulgere, Insulam deportatis assignare, & punito-
72 rum corpora concedere. Hinc delinquẽtium cadauera Barones de iure concedere non possunt, vt à consanguineis sepeliantur, & dum rationem multi à me desiderarent, quare Principi tantùm hoc liceat, dixi, pœnam etiam post mortem remanere ad infamiam; corpus verò ad aliorum terrorem, *l. 1. & 2. ff. de cadau. punit.* cumq. soli Principi, post sententiam gratiam facere liceret, *l. relegati, ff. de pœn.* ideo Baronibus hoc non permittitur, & à Pilato Hyerosolimis, qui vice Principis fungebatur, corpus sanctissimum Iesus à Ioseph fuit impetratum: nec est præter ius, vt talia corpora affigantur, cum tales dicantur serui pœnæ, *l. Imperatoris, ff. de iure Fisci*, qui Ciuitatis iura amittunt, inter ea sepulturæ ius enumeratur, &
73 qui viuus ibi morari non debet, nec mortuus degere, *l. 2. vbi DD. C. qui testam. fac. poss.* Sed quicquid fit, de facto etiam Barones ius canonicum seruantes, hos reos cum eorum licentia sepeliri permittunt, *cap. quæsitum 53. q. 2.* & nota, non solùm damnatorum corpora, verùm etiam quo-
74 rumuis mortuorum, & etiam Sanctorum alio transferri absq. Principis licentia non posse, *cap. corpora, vbi glos. dist. 1. de consecr. l. ossa, ff. de relig. & sumpt. funer.* Sed an de Principe sæculari, vel Ecclesiastico intelligatur? vide *glos. & DD. in dict. cap.* corporum enim viuorum, mortuorum, & rerum religiosarum Princeps protector dicitur, *l. sacra, ff. de rer. diuis.* & alia, quæ de alto imperio Principi sunt reseruata, refert *Iacobin. de S. Georg. tract. feud. vers. sed an Princeps*, & proindè sub larga meri imperij concessione gradus excepti non veniunt, licèt Rex ipse prædictorum administrationem maioribus Magistratibus, in administratione, & sic in officium concedere soleat, vt de Notariorum creatione, & dispensationibus super arrogatione videmus, qui casus etiam per Proreges Principis Vicarios exercentur, quibus istud altum merum imperium concedi solet. Item in potestate legis condendæ, in procedendo leuato velo, in torturis, quæ in delictis grauibus ex processu informatiuo de licentia inferuntur, ita vt nec Magnæ Curiæ, nisi vt Regis Vicario, ex informatiuo processu reos torquere permitteretur, vt in *cap. Reg. Si cum sceleratis, Gramm. decis. 34.* & licèt *Io. Grand. infra cit. Carauit. Rit. 269. num. 10. &*
75 *Tapp. in dict. cap. si eum sceleratis*, dicant, eam prærogatiuam esse Regijs Audientijs communicatam, id intelligitur contra publicos latrones, & viarum disrobatores, in quos Prouinciarum Gubernatoribus ad modum belli procedendi potestas dari solet, & ita *Constant. Papa in trac. præeminentię Mag. Cur. num. 50. cap. 2.* & pugnaui contra quemdam Auditorem hac potestate torquendi ex processu informatiuo in capitalibus delictis indiffe-
76 rentèr vti volentem; nam neq. M. Curia, nisi in arduis delictis, & vrgentibus inditijs vtitur, *Grami. vot. 30. num. 23. Afflict. decis. 391. & Constant. Pap. art. 3. in fin. Io. Grand. de bell. exul. fol. 25. Franch. dec. 143. num. 20.* & licèt *Reg. Tap. dec. Sac. Consil. 22* aliam addat circumstantiam, vt ad torturam ex processu informatiuo deueniri posset, nempè prauæ qualitatis personæ, loquitur tamen ex relatione *d. dec. Franch.* qui hoc non dicit, imò contrarium, & cõtra mentem *d. cap. cum sceleratis*, vt ex eius proęmio colligitur, ibi: *Si cum scelerati-*

&

& reprobis, quos notabiliter fama grauat, vel crebra commissio criminum dat insignis; loquitur enim per dictionem, *vel*, quæ est disiunctiua, & sic sufficit vt delicti enormitas, vel criminum frequentia concurrat, prout fuit in M. Curia in aliquibus casibus practicatum, & præcipuè me Fisci Patrono, contra Felicem Basile de homicidio cum assassinij qualitate inquisitum. Et ad rem redeundo, hodiè attenta *Pragm.10.§.48.de offic.Iudic.* determinati
77 sunt casus, in quibus Regiæ Audientiæ tali prærogatiua torquendi ex processu informatiuo, vigore potestatis ad modum belli eis concessæ vti poterunt. In alijs verò casibus, vt taliter procedere valeant, a Prorege est obtinendum, & quomodo hæc præeminentia exerceri debeat, & an appellatio detur, & quæ inditia requirantur? notat *Constant.Pap.vbi supra*, & videndus *Iudex M.C. D. Carolus Petra in Rit.Mag.Cur.Vic.54.ex num.9.libr.1.* Aliqui Barones supposuere, hanc torquendi ex processu informatiuo potestatem suis
78 Officialibus etiam in grauibus, & enormibus delictis competere, tàm ex adductis per *Alex.conf.65.1.volum. & conf.41. volum.2.Gram.conf.40.num.3. Mastrill.decis.191.* quam etiam virtute literæ arbitrariæ in *Cap.Reg. Iuris censura* contentæ, vbi Iudicibus arbitrium contra tales delinquentes procedendi absq. iuris solemnitate, ac iuris ordine non seruato datur, prout in indiuiduo tenet *Constant.Papa in praxi ad arbit.Mag.Cur. cap.4.sub num.20.* innixus authoritati *Antonij de Nigris in dict.cap. num.5. & 6.* qui formalitèr hoc non dicit. Contrarium tamèn respondi: vltra enim dicta superiùs, apparet ex alio *Cap.Reg.Si cum sceleratis*, vbi expressè hęc authoritas solùm M. Curiæ Vicariæ datur, ibi Regenti M. Curiæ Vicariæ sermonem dirigendo Rex Robertus dicit: *Tibi, de cuius fide confidimus.* & sequitur, *Tu solus contra quoslibet notatos & ibid.Io. Anton. de Nigr. num.5.* expressè firmat, alios Iudices inferiores ab hoc se abstinere; nam procedere ad actum irretractabilem absq. defensionibus est contra ius naturale, quod satis est permitti Tribunali sic superiori, vti M.Curiæ Vicariæ, & idem sectantur *Reg.Tap.in dict.cap.si cum sceleratis,ex num.7.& in Sac.Consil.dec.22. Fab.de Monteleon.in tract.de qualit.arbit.3. par.7.par.princ. num.1.& 7.* & passim sic obseruatur; talis enim potestas in arduis casibus ad supplicationem Officialibus Baronum in eorum Terris saltim quoad testes à Prorege quandoquè concedi solet, *Gramm. vot.3.Ioan.Francisc. de Leon, in sua praxi, tit. de lit. commiss. num.20. D. Carolus Petra citato loco.* Benè verùm in delictis notorijs, & fragrantibus,
79 sine litis contestatione, & termino, appellatione remota, reos condemnari posse ait *Foller. in sua praxi, cum versic.item, quod est notorius delinquens, cum cap.sequ.* latè *Farin.quæst.18.* & dum in Regia Audientia practicari fuisset intentatum, in delicto notorio intus Ciuitatem commissi, opposuit causæ Patronus, potuisse sic procedi, nisi postea partis accusatio superuenisset; data enim partis querela, quæ est remedium ordinarium, extraordinarium cessat, & ratione actoris, causa suo ordine secundùm Iuris solemnitatem, est terminanda, *Andr.in Constit.Humanitate, vers.del.nquens,* vbi hoc pro singulari tradit, & ex alijs DD. supra relatis nullus huius meminit, quia tamen authoritas *Andr.* magna est, & contrarium alij nihil dixere, fuit ordinariè processum.
81 Similitèr in multis casibus meri imperij priuatiuè ad Barones sola M. Curia cognoscit, quando tamèn ex particulari priuilegio alicui Baroni non sunt communicati, veluti cognitio de Officialium excessibus, durante officio commissis, vt dixi supra *Pragm.5. ex num.57. de guerra mota, de priuato carcere, vt in Rit.56.* quem sequitur *D. Carolus Petra in suis Commentar. ad dictum Ritum*, de omnibus appellationibus, de apocis, tàm publicis, quam priuatis recognoscen-
82 dis, *Carau.rit.54.* vnde citatus a M. C. ad apocam recognoscendam, nec ipse, nec Baro causæ remissionem petere poterit, nisi Baro in specie hoc habeat priuilegiũ, *Rebuff.in commen.lib.1.tit.de chirograf.art. Franch.dec.274.nu.8.* cum adductis infrà *n.200.* sed intellige, vt sola recognitionis causa ad M.C. spectet, nam facta recognitione, si apocę exequutio dari non possit,
83 quia reus exceptiones, quæ altiorem requirant indaginem opposuit, ita vt terminus ordinarius requiratur (nempè si infra biennium debitor exceptionem non numeratæ pecuniæ opposuerit, quo casu cessat, & rigor *prag.* vt per *Reg. Sanfelic. dec.152.& Capyc.latr.dec.111.*) tunc causa vti non executiua, sed ordinaria Baronibus esset remittenda *Carau.loco cit. Reg. Rouit.in prag.64.tit.de offic. proc.Cæsar. nu.38.* In apocis Banci, quæ vigore pragma-
84 ticæ executionem habent paratam, non videtur esse concedenda remissio instar instrumenti præsentati via ritus, pro quibus M.Cur. remissionẽ denegat, *Carau.rit.166.à n.13.prag.1.de liquid. instrum.* & dicã infra ex *n. 199.* cęterũ si debitor depositum faceret, vel se in vinculis constitueret, & sua iura producere vellet, tunc ex eadem met ratione remissioni Baronibus esse locum, refert iudicatum iunctis Cõ-

si-

filiarijs quatuor aularum idem *Ronit. loco cit. nu.* 51. & nouissimè *Reg. Sanfel. dec.* 154. alias prærogatiuas enumerant *Frecc. tit. de offic. Mag. Iust. in fine, & Capic. in Inuest. verbo cognitione fol.* 127. Et hæ prærogatiuæ etiam Regijs Audientijs communicatæ censentur; quod comprobat *tex. in l. de omnibus cum l. seq. ff. de offic. præsid.* vt di-
85
86 xi supra prag. 5. n. 70. verùm aduerte, Tribunal M. Curiæ duo officia repræsentare, vnum Magistri Iustitiarij, qui ab antiquo ordinariam iurisdictionem in hac Ciuitate Neapolis, & suo districtu exercebat, alterum Vicarij Generalis Regis, quod priùs erat diuisum, & vti Vicaria omnium appellationis causarum Regni Iudex est, & non solum his narratis prærogatiuis potitur, sed de reseruatis in vim supremi dominij cognoscit, prout in delictis læsæ Maiestatis, & in atrocioribus ad horas, & ex processu informatiuo torturas inferendo, certo modo contrà ius naturale, defensiones arctando, & similia, *Gram. dec.* 34. *nu.* 9. *Carau. rit.* 1. *in fine*. Et exinde si concessio facta sit alicui de om-
87 nibus casibus, etiam de quibus sola M.C. cognoscit, qui soliti non sunt concedi, nō intelliguntur, sed reseruati in signum supremæ Maiestatis, proindè dum Vasallus Terræ Montis Fusculi falsæ monetæ crimine inquisitus se remittendum esse supponebat, vigore priuilegiorum Magno Capitaneo Consaluo de Cordua concessorum, inter quæ ius cognoscēdi erat etiam de his delictis, quæ solæ M. Curiæ sunt tributæ, fuit per S. C. denegata remissio, quia interpretandum, est omnia esse con-
88 cessa prętèr reseruata in vim supremi dominij, vt regalia specialia *Frāch. dec.* 275. concessa enim terra cum regalibus in dubio concessa intelliguntur regalia inferiora cōcedi solita *Camer. c. Imperialēf.* 21. *ex lit. A & fol.* 80. *ex lit. C. R. Tapia dec.* 11.
89 *Gabed. dec.* 40. *par.* 2. secùs si Inuestitura cū alijs verbis amplissimis esset facta, veluti, nil sibi reseruādo, cū omnimoda potestate, vel si persona talis sit authoritatis, vt ita Regē cōcessisse persuaderi posset *Felin. in cap. in Ecclesiarum n.* 33. *de constit. Pergr. de Iure Fisci lib.* 1. *tit.* 2. *nu.* 76. *Menoch. cons.* 962. *Ozasch. dec.* 101. *nu.* 12. *Mastrill. de Mag. lib.* 1. *c.* 14. sed si prædicta nō concurrant, concessi non censentur, maximè casus alti dominij, ea .n. crimina falsæ monetæ, læsæ Maiestatis diuinæ, vel humanæ, & plagij, soli Regi punienda reseruantur, & semper in inuestituris excipiū-
90 tur, adeo vt si in specie essent concessa, itā strictè proceditur, vt concessio personalis, non autèm pro successoribus facta præsumatur, *Affl. dec.* 361. *in fine, Frāch. loco cit. nu.* 7. quandò enim prærogatiua in priuilegio ratione personæ benemeritæ conceditur, personalis concessio, non autèm realis, seù ad hæredes transitoria præsumitur *Franch. dec.* 458. *nu.* 5. *de Ponte de pot. Proreg. tit. de elect. offic.* §. 1. *n.* 34. *Tapia dec.* 10. *nu.* 9. *Menoch. de præsumpt lib.* 3. *cap.*
91 103. ex qualitate enim personę concedētis mens arguitur, *Loffred. cons.* 24. *Puteus dec.* 514. *lib.* 2. *Rota Rom. in nouis dec.* 34. *cū seq. par.* 1. *Barbos. in l. quia tale n.* 3. *ff. sol. matrim.* & diximus supra *prag.* 5. *nu.* 65. & de litis causis interpretationis priuilegiorum supremi Principis Senatores tantum cognoscunt *cap. cum venissent de Iudic. l. ex facto ff. de vulg. & pup. subst.* inferiores autèm incidētèr, *Garz. de nobil. gl. prima* §. 1.

Itèm, & si dicta regalia in vim supremi dominij reseruata alicui benemerito expressè concedantur, nempè cognoscendi de delictis falsæ monetę, & lęsæ Maiestatis cū clausulis abdicatiuis, & priuatiuis, non ideò tamèn cēsendum est, Regem suo alto dominio se expoliasse, sed per quæcumq; verba dicendum est iurisdictionem illam cumulatiuè concessisse, *Mastrill. de Mag. lib.* 1. *cap.* 12. *à nu.* 42. *Gramat. voto* 28. imò si hæ prærogatiuæ ex tempore, vel occasione concedentem lęderent, vel publica offenderetur vtilitas obseruari nō debent, ad *tex. in l.* 2. *C. de priuil. scholar. lib.* 12. ibi, *cōgruam iurisdictionem volumus obseruari, ne sub prætextu concessi priuilegij, vel flagitiorum crescat authoritas, vel publica vacillet vtilitas, &* idem in *cap. suggestum de decim.* & ex his in S. C. in anno 1649. me Fisci patrono fuit decisum, non esse remittendum Io: Paulum Damiano Terræ Montis Realis inquisitum de crimine lęsę Maiestatis ad Ill. Ducem Parmę, sed procedendum in Magna Curia, non obstante concessione dictæ Terræ illi factæ à felice memoria Imperatoris Caroli V. (ob matrimonium cum Seren. D. Margarita de Austria inhitum) cum authoritate cognoscendi de criminibus, etiam lęsæ Maiestatis in primo capite, quia sic tēpus exposcebat Act. M. Curiæ Grimaldo, vt latiùs Deo dante alibi de hoc verba faciemus, & consultò fuit in dicto priuile-
94 gio additum de crimine læsæ Maiestatis, etiam in primo capite, nam alias concessio de alijs lęsæ Maiestatis capitibus, quæ sunt plura, intelligeretur, vt per *And. in tit. quę sint regal.* §. *lęsę Maiestatis, Capic. dec.* 139. *Boss. & Farinac. tit. de crim. læsæ Maiest.* nō autem compræhenderetur primum caput, quod personæ, vel Principis status offensionem respiciat, *Pereg. de iure Fisci* 2. *art. nu.* 94.

Sic etiam dicendum est in crimine hæresis; verùm aduerte blasphemiam, licèt

X ca

ea inter hæreses computetur, veram tamẽ
85 hæresim non dici, itaut casus à Barone
fit exceptus, *Couar. in fine tit. de hæret. & de hæresi*; & si aliqui asseruerint, sæculares cognoscere, si notoria esset, & causa facti, vel iuris dubio careret, & pęnas pro hæresi, & apostasia exequi posse, ex *cap. super quibusdam in princ. de verb. signif.* Verior tamen fuit reputata opinio quomodocũque sit causa, quæ manifestè hæresim sapiat, in ea sæculares Iudices non esse cõpetentes, *Affl. in constit. rubr. 1. lib. 1. nu. 35. Ancaran. in cap. ea, quæ q. 9. Barbos. in l. Titia ff. solut. Matrim. Carrer. d. tit. de hæret. nu. 64.* indè si quis in hæreticales irruerit blasphemias, Ecclesiastico Iudici est remittendus, de quo latè per *R. Sanfel. dec. 232. cum seq. Caball. cas. 209.* & quę sint he-
97 reticales blasphemiæ *Auend. de exeq. mand. par. 2. cap. 5. Farin. q. 20. nu. 8.* Ità etiã de sortilegijs hæreticalibus distinguit, quando hęresim sapiant, ex dæmonum inuocatione, vel ipsorum adoratione, abnegatis Sacramentis, Deo relicto, & abiurato, vel si sortilegijs sacra immisceantur, cum Olei Sancti, vel Sacræ Hostiæ appositione. Quid pro homine sanando, an li-
98 citè sortilegia fiant, ac pro maleficiatis conualidandis Dęmonibus inuocatis? latè *Farin. loco cit.* Et consequentèr *Afflict.*
99 *in constit. Adulterium* dicit, facientem alchimiam adulteratè puniri, non tamen verę falsæ monetæ pœna, impressio enim facit falsæ monetę delictum, adeò vt si alterius Regis, vel Potentatus imprimantur insignia, & si pecunia illa nõ esset in Regno recepta, pæna non puniretur ordinaria, sequitur *Gram. dec. 74. Franch. dec. 440. Caball. cas. 27. Marsill. in l. qui falsam ff. de falsis*, de quo latè per *Montan. de regalibus §. monetę ex nu. 7.* & Barones possunt de alchimistis cognoscere, cuius alchimiæ puræ, non autem mixtæ vsus, & si de iure non improbatus, vt per *Andr. in §. monetæ nu. 20. quę sint regal.* tamèn per *prag. 1. §. 17. de monetis* est absq; Principis licentia prohibitus. Quę autem dicatur falsa moneta, vt *Constit. & prag.* pęna quis puniri possit? dic perfunctoriè
100 eam quatuor modis, non autem duobus committi, vt per *Foller. in prax. crim. verb. capiat informationem nu. 12.* primo itaq; committitur, si fine Principis licẽtia moneta fabricetur, & cunei, aliaq; instrumẽta, ad hoc necessaria teneantur, *Gram. cons. crim. 6.* & tunc Regis authoritas vsurpata dicitur, licèt pecunia sit iusta, & cum regijs insignijs. Secundo si fiat falsa moneta æri, vel alchimię immixta, vnde falsi ponderis, & æstimationis esset, & sic duplicitèr committitur. Tertio falsificatur moneta, eius circũmcisione, itaut ad falsum pondus reducatur. Quarto contrahitur etiam huiusmodi delictum, si ea expendatur *Decian tract. crim. lib. 7. cap. 23. Bossius tit. de falsa moneta, Muscatell. eodem tit. in sua prax. crim.* quæ consideratio non solũ quoad iurisdictionis cognitionem conducit, verùm etiam ratione immunitatis criminis, super quo iura alterantur, leuato velo proceditur, insufficientia inditia, & probationes admittuntur, appellationes denegantur, & multa præcipuè odiosa habent; quæ cessant, quando in veris ipsorum terminis non sumus, sed forsan, in
101 expedẽte, *Franch. dec. 331. Plot. in lit. iur. §. 43. n. 12.* in potiori enim significato interpretatio in odiosis, & pœnalibus fieri debet *l. quod verò, ff. de legib.*

Sed, an in casibus M. Curię Deputatis,
102 vel pro alto dominio reseruatis, si ordinarij locorum Iudices processerint, & partes prorogando eorum iurisdictiones consenserint, acta facta, & sententiæ sint nullæ, vel iustæ? cumq; multotiès hęc prorogationis hæsitanda materia, ad nostrũ pertinent institutum aliqua vtilia in medium afferre existimaui. Dico, Iudices licèt non sint competentes, ratione tamen prorogationis, & partium consensus, dũ
103 modo meri imperij causas cognoscendi in habitu iurisdictionẽ habeant, legitimi efficiuntur, ac si à princio in casibus exceptis; & in eas personas etiam non sibi subiectas cõpetentes essent, *l. 1. & 3. C. de iurisd. omn. Iud. l. q ex consen. C. de Epis. aud. DD. in l. 1. ff. de iud. Bal. in l. 1. C. ad l. Cornel. de Sicar. Gramm. dec. 222.* indè prorogatus Iudex adeò in ordinarium habetur, vt co-
104 ram eodem actore conueniri possit *gl. in l. fin. ff. de iurisd. omn. Iud.* & est *tex. in l. captum ff. de Iudic.* quem extollit *Rom. sing. 142. Doct. in auth. & cõsequẽter, C. de sent. & inter iud. Affl. dec. 27.* & Iudex prorogatus suã sententiã sine alterius requisitione vti ordinarius exequi poterit, si reus in eius sic fortijs, & sic, si cõdenatus bona sita in territorio Iudicis prorogati habeat *glo. & Bart. in l. ex quacumq; ff. si quis in ius. voc. Guid. Pap. dec. 77. nu. 4. Alex. in l. à diuo Pio §. 1. nu. 6. ff. de re iud. Marant. verf. iudicium prorogatum nu. 3.* vnde ex prædictis locorũ Iudices ex inquisitorum, & querelantium
105 voluntate in suo foro cognoscentes, rectam iustitiam ministrare vidẽtur, & acta valere, & licèt *Marãt. loc. præcit. nu. 58.* dicat in causis criminalibus de iure prorogationem dari non posse, se tamen fefellit, & communitèr est reprobatus, & iura, quæ allegat, loquũtur quando Iudex ille, nec actu, nec habitu competens esse poterit, & sic interpretatur *d. l. qui ex cõsensu, & l. in crimin. C. de Iurisd. omn. Iud.* prout de Clerico in laicum, & similitèr *Decian. lib.*

4. cap.

4.cap. 23. Clar. q. 57. Et sic si prorogatus
Iudex distinctæ iurisdictionis esset, nēpè,
si quis ciuilem Iudicem pro causa crimi-
nali, vel è contra adire vellet, prorogatio
non valeret, *ex l. solemnis §. latrunculator*
de pecuniaria iudicare non potest ff. de Iudic.
Andr. in cap. 1. nu. 3. circà finem de contr.
feud. apud Paris. term. Pomer. de iurisd. cap.
23. à nu. 14.) & Iudex merum habens im-
perium ex prorogatione, quaslibet capi-
tales causas contrà non subiectos cogno-
scere potuit, *Bart. in l. inter ff. ad Municip.*
Gayll. de pace publ. lib. 1. cap. 12. Et propte-
reà ex prędictis dicendum est, prorogatio-
nes, partibus non opponentibus, sed con-
sensientibus, etiam in reseruatis casibus
106 valere, & pro regula statuendū, in om-
nibus licitam esse prorogationem; limita-
tur tamen in casibus in signum supremæ
potestatis, & subiectionis Principi reser-
uatis, vt probat *tex. in cap. per venerabilē*
§. insuper qui fil. sint leg. & ibi Doct. Deci. cōs.
150. & 157. nu. 12. Capic. dec. 9. nu. 4. Rolād.
cons. 88. quia esset, Principis potestatem
in inferiores transferre, si legitimare na-
turales, & similia facere possent, quæ soli
Principi licent, secus verò in alijs, pro iu-
risdictione, non autem in signum supremę
potestatis reseruatis, nàm in his regula si-
bi locum vendicaret, si alia in sequentibus
posita non concurrant; limitatur secūdò,
si Princeps priuatiuè, & irritatiuè ad
alios, vel inhibitiuè expresè sibi reserua-
uerit, nam tunc prorogatio, & acta indè
habita nulla essent *Roland. cons. 80. nu. 8.*
107 *Gram. vot. 28. nu. 8. Ann. cons. 107.* Vnde
inferunt, exemptum à Principe cum re-
seruatione, vt per ipsum tantùm recogno-
scatur, alterius iurisdictionem absq; Prin-
cipis licentia prorogare non posse *Abb.*
& Felin. in cap. significasti, de for. compet. &
ibi *Marian. nu. 4.* & idem *Abb. in cap. fin. nu.*
35. eodem tit. ait, in Regijs Officialibus
perpetuis a iurisdictione, & cognitione
aliorum exemptis, practicari posse, qui
etiam si Proregis iurisdictionem proro-
gare voluerint, nō poterunt, prout si spe-
cialitèr Princeps inhibuisset *l. 2. § sed & si*
Iudex ff. de iudic. Capic. dec. 9. nu. 15. Dec.
cons. 18. Natt. cons. 82. Cabed. dec. 22. Affl.
dec. 354. n. 15. & dixi in prag. prima à n. 34.

Ex hac limitatione collige aliam con-
clusionem ad multos casus explicandos
109 necessariam, quod vbi de iure, vel ex cō-
cessionis verbis carpi potest, iurisdictionē
priuatiuè fuisse datam, alij cognoscere, &
iurisdictionem prorogare non poterunt
Felin. in cap. ceterum de Iud. Ruin. cons. 7. lib.
4. Cabed. loc. cit. Menoc. de præsump. lib. 2.
cap. 18. nu. 36. sed in contrarium adducitur
tex. in l. in sacris l. 2. iuncta gl. in vers. eos C.
de prox. sacr. scrin. lib. 12. vbi magistro mi-
litum de causis militantiū, & eorū familiarū
cognoscere fuit concessū, & tñ ibi probat
tex. & Bar. illius iurisdictionem in alterū
prorogari posse, item ex *l. penul. C. de pact.*
habetur, milites, & scholares fori priuile-
gio renūciare posse, & idē in *l. si conuenerit*
110 *ff. de iurisd. omn. Iud.* & vbi renunciatio
valet, etiā valet prorogatio, *glos. in l. 1. C.*
ad l. Iul. de sicar. nec istis casib⁹ dici potest,
Iudices priuatiuè datos non esse, nam
quotiescumq; priuilegiū ratione personæ
datur, priuatiuè concessum de iure inter-
pretatur, & dicam infrà *nu. 127.* nec alle-
111 gata in contrarium refragari videatur,
cum vera propositio non dicatur, quod
priuatiua concessio prorogationem non
admittit, nàm, & viduis, & pupillis priua-
tiuè iurisdictio tributa videtur *in l. 1. C.*
quan. Imp. int. pup. & vid. tamen si tali
priuilegio vti noluerint, poterūt, licèt il-
lud sit miserationis causa datum, cui re-
nunciare non valebunt, *Franch. dec. 108.*
nu. 21. & dec. 192. nu. 7. & dicam infrà *nu.*
301. & tamen de iure prorogatio conce-
ditur, *Aret. in l. Titia textores ff. de legat. 1.*
& in *cons. 102.* Et sic qui de suo priuilegio
non opponit, & Iudicis incompetentiam
non allegat, sibi præiudicat, & iudicium
valet, vndè diuersum ius non est in renū-
ciatione, quod in prorogatione; Quid di-
cendum? Iste articulus ab alterius cogni-
tione dependet, quādo v3. iurisdictio pri-
uatiuè, vel cumulatiuè concessa dicatur,
nàm si non cumulatiuè procedit conclu-
sio, vt alius manus apponere in his causis
nō possit *Ang. in l. testamēta C. de testam.* qui
ait, q̄stionē, an iurisdictio dicatur priuati-
uè, vel cumulatiuè cōcessa, esse p̄difficilē,
de qua latè per *Menoch. de præsump. lib. 2.*
q. 18. Barbos. in l. 1. art. ex nu. 121. ff. solut.
matr. Belich. tit. 1. q. 2.

Sed aliqua dicamus in præsenti, nempè,
112 Iurisdictionem cumulatiuè, non autem
priuatiuè, in dubio concessam intelligi
c. dudum de prębendi in 6. l. fin. C. de iurisd.
omn. Iud. l. 1. C. de offic. præf. vrb. Bar. in
l. si aliquam in fin. ff. de offic. proconsul. li-
mita si iurisdictio sit in feudum, vel in al-
lodium concessa, nam tunc priuatiuè quo
ad concedentem intelligitur concessa,
itaut in primis causis inuestitus tantùm
subditos cognoscat, & Regi præferatur,
dùm ab eo causam habet, & apud duos iu-
risdictio insolidum esse non potest, *Andr.*
in §. si quis per triginta, si de feu. def. mol.
Capic. in inuestit. fol. 127. in vers. ita quod
Gramat. dec. 30. nu. 9. de Curt. de feud. fol.
28. nu. 8. & inferius *nu. 119.* Verùm quo-
ad alios Iudices iurisdictio priuatiuè cō-
cessa non dicitur, nisi expresè in priuile-
113 gio dicatur, quod conceditur iurisdictio
abdicatiuè, & priuatiuè ad alios Iudices,
seù quod ipse solus, & nemo alius de suis

subditis cognoscere possit, & maximè si addatur clausula irritatiua, seu annullatiua in contrarium, nempè, *Si secus attentatum fuerit, sit irritum, & nullum*; per talia enim verba impedita censetur ordinarij cognoscendi facultas, *Felin. in cap. Pastoralis, limit. 3. de offic. ord. Castr. in l. 1. ff. de iurisdict. omn. Iudic. Capyc. decis. 9. & in inuest. loco supracit. Franch. decis. 417. Giurb. consil. 59. & 62. Menoch. libr. 2. præsumpt. 18. num. 13.* Nec verba taxatiua, *tantum*, vel similia à lege, vel in priuilegio posita, sufficerent; nam non ideo iurisdictionis
114 abdicationem ab ordinarijs operantur, cum de iure interpretentur prædicta, vt ipse, scilicèt, vltra ordinarium cognoscat, vt innuit *text. in d. l. 1. C. de offic. Præf. Præt. Bart. in l. viros, C. de diuers. offic. lib. 12. Menoch. d. q. 40. num. 8. Escobar. de ratioc. cap. 7. ex num. 44. Gars. de nobil. glos. 1. num. 5. ver. facit propterea.* Vndè fide a uocandi iurisdictionem ab ordinario facultate perspicuè non appareat, nunquam per quemcumq. verba generalia, & priuilegiata, ab eis abdicata videntur.

Limitatur tamèn hæc regula, quod in dubio iurisdictio cumulatiuè cum ordinaria data censetur, & sic locus præuentioni, & prorogationi datur, vt procedat, quando prorogatio, & præuentio formiter sint factæ; nam iurisdictio per informationem, & citationem, & rei comparitio-
115 nem tantùm, vel ex contumacia prorogata non dicitur; nam inquisiti consensus ad actum consensus tributiuum possessionis Iudicis in causa deuenire debet, veluti litis contestationi, & termino assentiedo, *Decian. cap. 23. num. 16. Corn. cons. 209. lib. 2. Alex. in d. l. si conuenerit, num. 6. ff. de iurisd. omn. Iud.* indè dixerunt aliqui, tacitum non sufficere consensum, sed expressum requiri, sed non fuit concessum simplicitèr, quando interueniunt actus prædicti subiectiui, qui expressum consensum
116 arguunt, ex *text. in cap. olim il 1. de offic. deleg. & ibi DD.* nisi partes protestentur, se Præturę viribus consensisse, quia nunquam prorogatio daretur, nec solus in-
117 quisiti consensus sat erit, nisi accusantis etiam assensus accesserit, & est mirabilis sublimitatio, quod sine partis quęrelantis consensu, vera prorogatio, vel præuentio non detur, *Bald. in d. l. 1. C. de sicar.* & melius in *l. 1. in fin. C. vbi de crim. agi opor. Clarus q. 42. num. 3. Foller. in Const. Capitaneorum, Dec. trac. crim. lib. 4. cap. 23.* indè nota, si domicilij, vel originis Iudex per viam accusationis processerit, & delicti Iudex
118 per viam inquisitionis, accusantis Iudicem præferri, & est limitatio ad decisiones, quod Iudex delicti sit fortior, vt per *Barbos. in l. si quis postea, num. 83. ff. de iud.* de quo latius infra hac *Pragmat. par. 2. ex num. 206.*

Limitatur regula, quod in omnibus prorogatio detur, nisi priuatiuè, & abdicatiuè iurisdictio alteri sit concessa, vel Principi reseruata, vt non procedat in præiudicium Baronum iurisdictionem in dominium, non autem in officium habentium; illi enim prorogationem prohibere valent, & vasallos prorogantes re-
119 uocare, & eis prorogationem interdicere, *Capyc. decis. 9. Vrsill. dec. 155. num. 4. Ann. sing. 62. Gayll. de pac. publ. libr. 1. c. 12. num. 15.* tractantes enim de titulo oneroso, dum feuda emunt, & præcipuè si pro-
120 rogationes ex collusione essent, quia Iudex delicti, vel originis prorogati delictum non sic pingue probatum haberet, *Cabed. decis. 13. Alciat. præsump. 18. libr. 2. Crauet. cons. 411. libr. 3. Carauit. Rit. 269. num. 22. Mascard. conclus. 1227. in fin.* & li-
121 cèt aliqui tenuissent, non licere, nec Barones prohibere posse, nè vasalli eorum prorogent iurisdictionem, dum prorogādi potentiam iura generalitèr permiserunt, & hoc soli Principi competere aiūt *Bald. in cap. Imperialem, §. præterea, num. 19. & ibi Præpos. de prohib. feud. alien. per Fed. Osasch. decis. 31. num. 7.* & latè *Barbos. in l. 1. art. 3. num. 139. ff. de indic.* vel quando de Principis licentia Barones illam prohibitionem obtinerent, vt per *Osasch. dec. 78. num. 19.* dispensare enim super iuris regulis Baronibus non est permissum, *Alex. in l. 1. §. post operis, num. 23. ff. de nou. oper. nunc. Abb. in d. cap. significasti, de for. comp.*
122 *Barbos.* tamèn opinio defendi posset, quando Baro merum, & mixtum non habet imperium, vt per *Mastrill. de Magistr. lib. 4. cap. 16. ex num. 61.* & alias non esset disputandum dicit *Præs. de Franc. dec. 417. num. 2. idem Cancer. var. resol. lib. 3. cap. 10. num. 30. Pomeran. de iurisd. cap. 25. num. 62.* frustratoria enim esset iurisdictio Baronibus concessa, si vasallis iurisdictionem prorogare permitteretur; concesso, inquā, vno, intelligitur concessum omne id, per quod deuenitur ad illud, vt latius fundauimus supra *Prag. 3. ex num. 159.* & maxi-
123 mè si Barones priuatiuam iurisdictionē ad alios cum clausula irritatiua haberent; nam eò magis prorogationem impedire, & prohibere possunt, argum. *l. testamenta omnia, C. de testam.* & non negat *Barbos. nu. 153.* verùm facta prorogatione, interim si
124 prorogatus Iudex in mala fide à Barone pro remissione, & priuilegij denunciatione instante non constituatur, acta omnino nulla dici non possunt, & nunquam vidi per Superiores, collusione cessante, tales processus nullos declaratos fuisse.
125 Limitatur vlterius regula in princi-

pio

pio posita, nisi Princeps specialitèr pro negotijs separatis à iurisdictione ordinaria,& non solita concedi,cum iurisdictione inuestita, Iudices constituisset, tunc priuatiuè iurisdictio cum clausula irritante concessa videtur, & exempla dari possunt in casibus infra positis, vbi dicimus, in generali concessione concessam non intelligi Portulaniam,Ius ponderum, mensurarum, consiscationum in certis casibus, & ius insufflandi spiritum instantijs,maris cognitionem,& alia;quibus casibus si iurisdictio alicui concederetur, quæ regularitèr ordinarij est,prorogatio non daretur, ita vt cumulatiuè cum ordinario istæ speciales concessæ reputentur, sed priuatiuè,& sic in alijs contrabannam committentibus, quod de iure communi
126 delictum non erat; nam si in ijs specialis Iudex datus fuerit, priuatiuè præsumetur,*Felin.in cap.Pastoralis, de iud.Alex. in d.l.Titiæ textores,ff.de legat.*1,*nu.*7.secus si specialitèr de pertinentibus ad generalem facta esset delegatio,*Vrsill.decis.*41.& ita *Menoch.*3.*par.præsump.*18.*num.*12. *Caranz.Rit.*47.*& Rit.*295.*num.*18.*Franch.decis.*723.
127 Limita,si priuilegia, & certi Iudices dati essent personæ collegij,& ordinis ratione, vt medicis de collegio, refert decisum *Afflict.decis.*41.nam specialis concessio generali derogat,quando totius ordinis, vel collegij contemplatione esset iurisdictio tributa, *Gramm.cons.ciuil.*108.& propterea priuilegiati pro aliqua arte serici, lanæ, & similium, pro illis negotijs priuatiuè cõcessio facta dicetur, *l.magisteriæ, & ibi DD.C.de iurisdict.omn.Iudic. Gram.cons.ciu.*66.*Vrsill.dec.*41. *Montan.de regal. §. potestas,num.*35. sic in ciue Nea-
128 politano, qui etiam consentiens alibi conueniri non potest, vt decisum testatur *Vrsil.vbi supra.* Idem procedit quando incertum personarum genus sit specialis
129 iurisdictio concessa, vt in Magni Admirati seruientes, de quibus *Præs.de Franch. decis.*417. vel in Raguseorum nationem, *Aret.cons.*102.*Bald.cons.*470.*lib.*2. *Angel. cons.*155.*idem Franch.decis.*723.*& Reuert. decis.*526. si verò priuilegium ratione personæ tantum concessum esset,tunc illius esset electio,ordinarij forum declinare,vel in eum consentire, *Auth.habita*,C. *ne fil.pro patr.& Aret.vbi supra, Felin. in d.cap.Pastoralis,& Barbos.art.*4. *l.*1.*ff.de iudic. num.*155. considerauerunt *d. Auth.* fauore scholarium tantùm,& priuatarum personarum emanatam fuisse.Idemq;procedit,si ratione rerum, vel causæ exem-
130 ptionis priuilegium concederetur, vt ibi *Barbos.& Afflict.d.decis.*41.*in fin.* vt in habentibus exemptionis priuilegium ratione animalium, quæ in territorijs fidatis depasci permittitur; nam cum ratione causæ exempti sint,priuatiuè priuilegiati non dicuntur.Verùm Officiales Regiæ Dohanæ menepecudum Apuleæ, & Reg. Cameræ alitèr decernant, vigore bannorum emanatorum per Dohanerium Fabritium de Sangro *cap.*14. in anno 1574. ex prouisionibus Regiæ Cameræ *reform. cap. Card. Granuelæ tunc Proregis sub c.*28. quæ nouissimè refert *D. Reg. de Marin. in obser.decis.Reuert.*526. & prædicta omnia locum habent, partibus, vel Iudicibus remissionem, & fori exceptionem petentibus, *Franch.decis.*529. sed Baronibus tacentibus,adhuc admissa prorogatio valet, quia multa facta tenent, oppositione, & priuilegij exceptione non datis, *Afflict. decis.*155. Hæcq; ad tot casuum diuersorum, qui quotidiè super tali materia occurrunt, explicationem sufficiant. Aduerte etiam,prorogationem valere, si Iudex ille aliquam iurisdictionem, licèt elidibilem habeat, sed si esset penitùs incompe-
131 tens, quia ratione originis, domicilij, habitationis,causæ,vel personæ Officialis non esset, vel aliquo iure fundamentum iuris in partes non haberet, prorogatio non procederet, *Flam.Cartar.dec.Gen.*6. & dicam infra *par.seq.huius prag.*
132 Et ad primam conclusionem regrediendo, merum imperium Baronibus cõmunicatum sub generali concessione videtur, altum tamen dominium collatum non intelligitur, vt casus priuatiuè alijs Magistratibus concessi, vel in supremæ maiestatis signum reseruati,vt dixi *n.*197 sunt & etiam alij casus non supremi dominij,qui pro exceptis censentur, & sub generali inuestitura non veniunt,nisi specificè sint expressi, quorum aliquos magis practicabiles, & dubitabiles referam. Et primò notes, in qualibet largissima, etiam cum regalibus,& exceptis in feudatione, semper directi dominij authoritatem, ac eius recognitionem reseruatam manere;licèt enim naturalia remitti pos-
133 sint, vt in huius *Pragm.princ.*diximus, Princeps tamen hanc directam iurisdictionem suis ossibus affixam à se expropriare non valet, *Bald. in l.qui se patris,C. vnde lib.* & si Princeps dominium concesserit, secundùm ius de vtili concessione intelligitur: nam Barones etsi feudum in dominium habere dicantur, ita vt domini,& procuratores in rem suam existi-
134 mentur, intelligitur tamen de vtilibus actionibus, non directè apud concedentè, à quo euelli non possunt, remanent, *l.per diuersas, C. mandat.* differunt verò ab Offi-
135 cialibus: nam isti etsi plenam habeant iurisdictionis administrationem, super qua

qua Barones, nisi in demandando, se intromittere non possunt, vt diximus; eam tamen in exercitium, non in dominium habent, *glos. Paris tit. 1 glos. 5 num. 55.* de qua meminit *Franch. decis. 470.* inde Prin-
136 ceps fundatam habet intentionem in omni Terra, & Castro ipsum esse dominum, & eo ipso quod est Castrum, dicitur feudum quaternatum, & consequenter
137 possessores ad eorum titulos demonstrandos cogere potest, *Andr. in cap. Imperialem, §. illud, num. 67. de quib. feu. per Fed. Afflict. in prælud. Constit. qu. 6. Couar. cap. 1. pract. qq.* & dicam in *Prag. 11. nu. 49.* & sic tandem remanet exceptum directum dominium, & suprema potestas, seu iurisdictio, quæ in reuidendo, visitando, rescribendo, mandando, appellationes recipiendo, causas auocando, & priuando consistit, *Capyc. in inuestit. fol. 225. Curt. de feud. 7. par. Frec. auth. 14. Gram. decis. 30.* & quæ dominus directus facta inuestitura, exercere valeat? notat *Petr. de potest. Princip. cap. 8. num. 65.* imò etsi Princeps in Coronæ præiudicium hac excepta authoritate se abdicare velit, non posset, *DD. in cap. intellecto, de iureiur. Bellug. rubr. 22. & Capyc. vers. feudum dant 24. dist.* nam esset Principatum deformare, & suæ dignitatis diceretur homicida, *Bald. in cap. licet causam, num. 7. de prob. Cabed. decis. 40. par. 2. Auil. in cap. 1. Prætor. Camill. de Curt.* infra citandus ex *num. 24.* Princeps inquam sibi
138 parem, vel superiorem facere non debet, nec quemquam à sua iurisdictione omnino eximere, *Luc. de Penn. in l. fin. C. de locat. præd. ciuil. Iacobin. de feud. vers. in feudum, & vers. qui quidem inuestiti,* alias concessio nulla esset, etsi concedens non
139 reuocet, successor hoc facere poterit, *Bart. in l. prohib. §. planè, ff. quod vi, aut clam, Andr. in d. Constit. Dignum, Gram. decis. 30. & vot. 28.* nam iura Regni potius
140 illius sunt, quàm Regis, & ideo regalia Princeps alienare non valet, *Andr. in c. 1. sub num. 10. de iis, qui feud. dar. poss. & Menoch.* qui alios cumulat *cons. 963. lib. 10. & cons. 137.* dixit, promissionem per Regem Cypri Ianuensibus factam nullam fuisse, quia in Coronæ diminutionem cedebat, quam Princeps per contractum, iuramentum, vel absoluta potestate minuere non valet, *Osasch. decis. 139. Peregr. de iure Fisci, lib. 1 tit. 1 Mastrill. de Magistr. lib. 1. cap. 12. cum seq.* Regna enim ea lege Regibus data fuerunt, vt indiuidua seruarentur, *Luc. de Pen. in l. 2. C. de fund. patr. lib. 11. Camer. in cap. Imperialem fol. 3. in princ.* nouissimè *Gasp. kloch. de Ærar. lib. 2. cap. 49.* limita-
141 tur tamen, si ex aliquarum Terrarum alienatione Principis status non læderetur, nec deterioraretur Corona: vsu enim videmus alienari demanialia, non solùm in feudum, retento directo dominio, prout tantùm esse permissum fundat *Camer. vbi supra lit. D.* sed quandoq; etiam in allodium, *DD. in cap. 1. de allod. de Ponte cons. 30. in fin. Villalob. com. opin. 262. vers. iurisdictio, Tapp. de Const. Princ. cap. 4. rubr. num. 17. Capyc. vers. feudorum dominia, Mascard. conclus. incip. merum imperium,* & latè *de Curt. in suo diuers. fol. 6. ex num. 10.* & hac
142 potissimùm ratione fundant Veneti, & Ianuenses ab Imperatoris, vel Regis dominio se esse exemptos, prisca libertate ab immemorabili tempore fruentes, & dicunt in partem Regem se expropriando concedere potuisse, & data cum priuilegio immemorabili præscriptione, esse in tuto se a directo dominio defendendi, & suum mare conseruandi, & nostrates ibi prædari non posse, sibiq. tanquam dominis licere alios ab ingrediendo, & prædando arcere, *l. diuus, ff. de seruit. rust. præd.* Sed alij asserunt, illis tale priuilegium manifestam Principatus deteriorationem continens concedi non potuisse, dum in totũ à se separatum ius omne supponitur, ac
143 omnis superioritas in eos translata cẽseretur, nec immemorabile sufficere; nam quando titulus improbatur, nulla datur præscriptio, etiam mille annorum, *Felin. in cap. accedentes, de præscript. Cepoll. de seruit. tit. de mare, de Ponte de potest. Proreg. tit. de tritem. sap. 1. Vasq. controu. cap. 5. libr. 1.* & latè *Reg. Valenz. in tract. contra Venet.* & dixi in *Pragm. 1. num. 226.* & sic quando magna esset Coronæ diminutio, prima seruanda esset opinio, vt successor concessioni stare non teneatur, nisi donatio fieret Ecclesiæ, & è contra: nam tunc se expropriare non diceretur, supra *n. 37.*
144 vt de donatione facta à Constantino refert *Andr. in cap. 1 num. 20. de his, qui feud. dar. poss.* & nihil pẽnès concedentem, secũdùm magis communem opinionem remãsit, *Peregr. de fideicom. art. 23. num. 16. Bern. cons. 91. cum seq. Dec. cons. 150.* & de huiusmodi donationis validitate *Franc. Marc. decis. 362. 2. par. Afflict. in prælud. Const. Reg. q. 2.* & latè per *Mart. de iurisdict. cap. 30. & Vasqu. loco supra cit. circa fin. & per tot.* & quod Regnum Neapolitanum sit Ecclesiæ patrimonium, & in feudum per Reges detentum habetur in *cap. ad Apostolica, de sent. & re iud. in 6. Andr. in cap. Imperialem, num. 83. in fin. de probib. feud. alien. per Fed. Gram. cons. ciuil. 67.* & per concessionem omnia in eos translata fuere, præter excepta, *Afflict. in prælud. Const. q. 21.* de quo latè per *Frec. de subfeud. tit. de antiquo statu Regni, num. 15. Reg. Tapp. de iure Reg. tit. 1. rit. 1. ex num. 9. & 12. Capyc. in inuest. vers. feudorum dominio, de Curt. in suo diuer. feud.*

num.

num.6.fol.17. Vitignan.f.17.

Et consequutiuè secundò asserimus, sub mero imperio, & generali quauis cōcessione, causarum appellationes exceptas esse, cum ius, lamentationes, & prouocationes audiendi, ad concedentem spectet: vndè nisi expressè sit primarum appellationum authoritas concessa, nunquā subaudiuntur, Iacobin. de S. Georg. in tract. feud. vers. & cum mero imperio, Couar. prac. qq. cap. 4. Canc. 1. par. cap. 17. num. 53. & licet Princeps vberrimis vsus fuerit ver-
148 bis, nequaquam appellationum causas se transtulisse præsumetur, adeò vt licèt feudum in plenum dominium, & proprietatem datum sit, adhuc tamen appellationum causæ concessæ non intelliguntur, cum appellationis ius sit de Principi reseruatis, Bald. in Auth. quas actiones, nu. 14. C. de sacros. Eccles. Boss. tit. de Princ. num. 28. Auend. de exeq. mand. lib. 1. c. 5. & ideo specialis mentio in concessione est facienda, Cabed. decis. 40. par. 2. Iacobin. de S. Georg. ver. cum mero imperio, Couar. vbi supra, n. 6. Surd. consf. 275. neq. consuetudine, vel præscriptione quæri potest, Bald. loco cit. Couar. in cap. possessor, 2. par. §. 2. de regul. iur.
149 in 6. Marta de iurisd. par. 4. cas. 198. Tapp. in d. Constit. Ea, quæ ad decus, num. 39. limita, si feudum sit ad Regem reuersum, &
150 postea, prout plenius sui antecessores tenebant, fuerit concessum; nam etiam appellationes per prædecessorem possessæ esse concessę videtur, cum de regalibus reseruatis non existant, sed solitæ concedi, Capyc. in inuest. ver. & vt plenius, Ann. alleg. 52. & Baro, se appellationibus non sibi concessis inuestiens, pœna capitali pu-
151 niri poterit, de Ponte de potest. Prorcg. tit. de elect. Offic. §. 1. num. 46. solùm enim prima instantia, non autem secunda concessa videtur, nè maius concedenti, & vasallis præiudicium inferatur, & licèt aliqui contrarium senserint, data generali meri, & misti imperij concessione, ex Bar. in l. 1. §. solent, ff. quando appell. sit. Ann. vbi supra, num. 40. & seq. attamen non fuit receptum, & consuetudine roboratum, cum appellationum causæ omnino non veniant, vt vltra supra cit. Capyc. in inuestit. vers. feudorum accessoria, Franch. decis. 192. & Marant. cons. 114. qui ait, Barones licèt longissima pręscriptione munitos, ius appellationum primarum causarum præscribere non posse, cum sit de regalibus, quæ sunt impręscriptibilia, secundùm Bellug. rubr. 23. §. sed pone, & id in Regno difficultatem non habet, ex Const. Ea, quæ ad decus, neq. consensus, & vasallorum prorogatio Fisco nocere, & iurisdictionem tribuere poterit, l. priuatorum consensus, C. de iurisdict. omn. iudic. Capyc. decis. 9.

Imò neq. Princeps concedere, vel vendere hæc iura valeret, nisi ex necessitate, secundùm Couar. vbi supra, & Gram. vot. 28. velu-
152 ti, quando bellorum, vel aliorum onerum necessitas Regem compelleret; ex causa tamen Princeps demanialia, & regalia, ex antiqua consuetudine vendere valet, de Curt. in suo diuers. fol. 6. quicquid de iure in contrarium prorumpat Camer. fol. 108. lit. I. hodiè verò merum imperiū, & alia regalia venduntur, cum sint profanata ista iura, quæ vti sacra, alienari prohibebantur, Boss. tit. de Princip. Imò quæ nunquam inter regalia in Regno fuerunt possessa, venduntur, vti ius niuis prohibendę, & similiū, etsi aduersentur dicta per And. de prob. feu. alien. per Fed. n. 48. ibi, Regalia retenta per antiquos Reges in potestate, & dominio suo. Et sic nisi ex contractu, vel priuilegio sint primæ ap-
153 pellationes concessæ, non intelliguntur: & quando venduntur, an Vniuersitas comparere valeat, vt præferatur, & ab hoc onere à Baronis manibus redimatur, pretium soluendo, Pras. de Franch. dec. 17. refert decisum, ius prælationis, & retrahendi Vniuersitatibus infra annum com-
154 petere, prout petitur demanium, cum idem ius sit de toto ad totum, quod de parte quoad partem, l. quæ de tota, ff. de reivindic. & propterea licere etiam dicimus, pro se, ab appellationum onere, ab exituræ, ponderum, mensurarum, & similium iuribus, liberanda, & ita seruatum refert de Curt. in suo diuers. fol. 10. n. 65.

Sed quid in feudali locatione per Baronem facta, an Vniuersitas, eiusq. ciues prælationem petere valeant? permittitur enim Baronibus eorum Terras ad modicum tempus quinquennium non excedens locare, vt per glos. in Const. Diuæ Memoriæ, verb. locare, Camer. in cap. 1. num. 95. An agnat. & in cap. Imperialem, f. 18. lit. B. & fol. 86. lit. G. & si alij voluere, esse permissam locationem infra decennium, infra quod tempus non constituitur ius in re, Consil. Georg. in ead. repet. cap. 9. num. 15. ex locatione inquam potius fructus iurisdictionis, quàm ipsa iurisdictio locari di-
155 cuntur, cum iurisdictione tamen Terrā locare feudatario absq. assensu licere non videtur, dum iurisdictio sit de regalibus, cap. 1. de regal. exercere enim regalia magistratus creando, delicta componendo, vel transigendo, aut delinquentibus indulgendo, non permittitur, nisi quibus à Rege est expressè concessum, l. officia, C. de offic. Quest. & in Const. Scire volumus, & ibi DD. & sic in indiuiduo Medic. cons. 147. Montan. de regal. §. potestas, n. 3. & controuer. 73. Consil. Marcian. cons. 44. indè videmus Sacrum Consilium ad feudatarij credito-

rum

rum, instantiam ad iurisdictionis sequestrū non procedere, nisi præuio Collateralis Consilij decreto, vt diximus *Prag.5.n.107* cum iurisdictio non sit in commercio nisi eorum, quibus Princeps concessit, & licèt iurisdictionis exercitium sit in fructu, *Rouit.cons.38.sub num.2.* responderi potest cum *Bellug. spec. Princip. rubr.23. vers.sed pone*, iurisdictionis exercitium esse in fructu respectu commoditatis emolumentorum, quæ ex ipso exercitio proueniunt, vti mulctæ, prouentus, compositiones, & pœnæ, vt per *Andr. in cap si verò videatur num.12. de pac. tenen. & supra Prag.6.n.18.* illud enim, quod est in artificio, putà in commoditate fructuum, & seruitij, quæ in pecunia, vel in alijs rebus debentur, dominus cedere, & cui vult dare potest, vt dicit idem *Andr. in cap.1. num.10. circa fin. de leg. Corrad.* si tamen alijs futurum damnum, vel incommodum non inferatur, vti si rixoso, seu crudeli locetur, vt declarat *Luc. de Pen. in l.vn. in fin. C. de cap. ciu. cens. lib.11.* non autèm respectu ipsius iurisdictionis, quæ Officiales destinando, componendo, indulgendo, & similibus, exercetur; nam ea ad solum feudatarium pertinent, & dicitur iurisdictio feudalis. Videmus tamèn contrarium quandoq. obseruatum etiam per Sacrum Consilium, locari feuda, cum iurisdictione absq. clausula assensum impetrandi, ad modicum tamèn tempus, decennium non excedens, quia alias esset constituere ius in feudo, quod absq. assensu non permittitur, *Camer. in cap. Imperialem, fol.18. lit.C. de Ponte consil.139. Georg. in repet. feud. cap.54.* Ex eo quia *d. Const. Sancire volumus, & Const. Diuæ memoriæ* in alienatione feudorum, de dominij translatione, vel de iure in feudis constituendo, non autèm de locatione ad modicum tempus loquuntur, & *d.l. officia* in Officialibus, quibus concessa est iurisdictio, nō in dominium, sed in officij exercitium locum sibi vendicat; per locationē verò in conductorem neq. possessio naturalis, neq. ciuilis transfertur, iuxtà *text. in l. officium, ff. de reivind.* aliud enim est possidere, aliud in possessione esse, *l. si quis ante ff. de acq. poss.* qua sæpè vtitur *And.* & præcipuè in *cap. Imperialem, num.69.* vndè in casu alienationis prohibitæ non sumus; fructus autèm conductor percipit, & iurisdictionem exercet, non nomine proprio, quod prohibetur, *Camer. in cap. Imperialem, fol.18. lit.M.* sed voluntate, nomine, & feudatarij precario, vt in *dict. l. si quis ante, & in l. si seruus, §. locati, ff. de furt.* Locumtenentem, seu Vicarium in suis terris Baronibus constituere non denegatur, & repræsentando eius personam, omnia illius nomine, prout ipse constituens, agere valet, *l.2. & ibi DD. C. de offic. eius, qui vin. alie. Iud.* & in proprijs terminis *Campan. in cap. Reg. Quia de Vicarijs 19. num.11.* & diximus supra in *rubr. num.49.* qui enim pèr alium facit, per seipsum facere videtur, *l.1. §. omnia, C. de vet. iur. enucl. Andr. in rubr. de regal. num.3.* prout in constituendo magistratum, & in exercitio iurisdictionis, quæ in Barone residet, diximus supra *Pragm.3. ex num.121.* & ex alijs nouissimè comprobant *Dom. Reg. de Marin. resol. c.31. tom.2. & Amicang. de feud. q.18. ex num.28. & Consil. Georg. in repet. ad cap. Imperialem, cap.9. num.19.* refert in causa, in qua *Medic. loco supra cit.* consuluit, per Sacrum Consilium fuisse consultò decisū, posse locari Terram cum fructibus iurisdictionis, non autèm dixisse cum iurisdictione absq. assensu. Facta tamèn locatio-
156 ne, vel constituto Vicario, seu Locumtenenti, solita præstari pro obsequio non veniunt: quia illa alijs cedi, vel delegari non possunt, *l. si non sortem, §. libertus, ff. de condit. indeb. Andr. in cap.1. num.10. de cap. Corrad. Bald. in l. defunct. ff. de vsufruc. Rouit. tit. de salar. num.12. Olea de cess. iur. libr.3. q.6.* nec subuētiones vti vero domino præstare tenētur, vt dixi in *1. Prag. nu.157. &*
157 *infra in prag.16. n.71. et 72.* neq. cōductor vsum, vti Baro, in demanialibus Vniuersitatis habebit, quia vsus Baroni, vt ciui debetur, vt infra *prag.12. ex n.33. vsq. ad n.38*
158 Vniuersitas inquam, locata Terra, prælationem petere potest, & est ei danda; nam ius prælationis in venditione cōcessum, ad locationem extenditur, *Afflict. de iur. prothom. §.1. num.25.* eo magis, quia feudi fructus à vasallis colliguntur, & domino eos vendere, vel locare volentes, potius fructuum collectores, quàm extranei præferuntur, *Tiraquel. de retract. in præfat. num.15. arg. l.1. ff. de priu. cred.* & diximus supra *Prag.1. num.144.* & inter vasallos, & dominum est quædam societas, dum ad inuicem iure pascendi in demanialibus alterius vtuntur, & proindè vti socij præferuntur, *glos. in l. Sabinus, ver. sed quid, ff. comm. diuid. Felic. de societ. cap.28. ex n.52. Capyc. Latr. decis.397.* & licèt *Viu. dec.106.* defendat, prælationem non dari, nisi loca-
159 tio sit ad longum tempus, tamèn contrarium fuit receptum, nè vasalli vexentur à conductore, & à Barone (cui non obstante locatione seruitia, obsequia, & subuentiones præstare tenentur) vt decisum refert *Reg. Rouit. in Pragm.62. num.31. de offic. Procur. Cæsar. Consil. Marcian. cons.44. Thor. in comp. verb. præferri an debeat, Sanfelic. decis.107.* & sic continuò videmus per Sacrum Consilium in locationibus etiam ad modicum tempus, Vniuersitatibus petentibus prælationem dari. Verùm con-

conceditur præcedente informatione, num Vniuersitati expediat; nam multótiès, & ferè semper in ipsius damnum resultat; cum Primates Terræ beneficio fruantur, & Vniuersitas vltimò debitrix remaneat: vndè non prompti, sed cauti in hoc Iudices esse debent. Et quando id Vniuersitatis profuturum non appareat, quia Terræ introitus pro soluenda locatione non sufficerent, sed expediens, nè ab affictatore satis rigido vexetur, solet eatenus prælatio concedi, quatenus ditiores Vniuersitatis proprio nomine se obligent indemnem, & illæsam Vniuersitatem à solutione affictus eximere, prout in nostra Aula fuit decisū die 9. Octob. 1657. referète D. Consil. Gamboa meo Collega nunquam satis laudato, pro Vniuersitate Itri, cum D. Tarquinio de Adesso. Act. Figliola.

160 Sola igitur est prima instantia illæsa, & non perturbatiua, infeudato seruanda, super qua in nihilo Princeps se intromittere debet, nisi per prouocationis, & querelæ viam, aliàs grauarentur feudatarij, *Petr. de potest. Princ. cap. 8. ex num. 55.* & est *text. in auth. Const. Quæ de dignit. §. illud*, ibi: *Decet esse mansurum, & omnis malitiæ, ac diminutionis extraneum.* Hi enim feudatarij in suo vtili dominio seruando à domino tueri debent, sicut ipsi in eius directo dominio tuendo succurrunt, vt ait *Camerar. in d. l. Imperialē, fol. 3. lit. O.* aliàs, vt prorumpunt *Afflict. in cap. 1. de cap. qui cur. vend. & de Curt. Fisci Patronus Regij patrimonij in suo diuers. feud. §. potest, fol. 28. num. 14. Princeps, si posset subuertere pacta, & conuentiones, quæ sustinent mundum, esset peior homo mundi, & diceretur infidelis, & non inueniret hominem, qui secum contraheret*: commercium inquam turbare Reipublicæ valdè perniciosum est, *l. quod si minor, ff. de minor.* & fidem non seruare contra bonos mores est, *l. 1. ff. de constit. & l. non minorem, C. de transact.* ibi, *Nil ita fidei congruit humanæ, quàm ea, quæ placuerant custodiri.* Concessiones quando transeunt in contractum ex causa onerosa, à Principe reuocari non possunt, ad *text. in l. fin. §. iure igitur*, ibi: *Perpetuò publici contractus firmitate perpetuarius securus sit, et intelliget neq. à se, neq. à posteris suis esse retrahendum.* & ibi superius, *Etiam si ingentiuum pretium offeratur, C. de loc. præd. ciu. & fisc. libr. 11.* contractus sunt de iure gentium, *l. 1. & l. iuris gentium, ff. de pact. l. 1. ff. de contrah. empt.* In quibus, & in his, quæ contra bonos mores sunt, dispensandi ius Principi facultas non tribuitur, idem *Petr. de potest. Princ. de Curt. in suo diuer. feu. §. potest, n. 13. ex n. 3. c. 75.* diceretur enim vim atroce inferre, *l. 2. §. 1. ff. de eo, quod met. caus.* posset tamen ex causa, sed illa debet esse ratione publicæ vtilitatis, vel necessitatis, non ad proprium Principis commodum, & quod aliter reparari non possit, *Capyc. dec. 166. Petr. in §. superest 7. qu. princip. ex num. 27. fol. 191.* & latiùs ad materiam *cap. 32.* & conferunt notata in casu fortiori, videlicèt concessionum gratuitarum, & iurisdictionalium supra in hac *Prag. num. 44. & in Prag. 5. nu. 124.* Ex his dum in hoc anno 1665. in supremo Italiæ Consilio facta fuisset oblatio ducatorum quadraginta mille pro officio Thesaurarij eiusdem Consilij (quod possidebatur à D. Ioanne Imbonati) cum aliquibus prærogatiuis non existentibus in prima concessione, & pretium oblatum esset exorbitans, stante quod primo loco pro ducatis quatuor mille fuit emptum, habito rescripto à nostro Domino Rege si vendi posset, restituto pretio recepto possessori. Facta matura consideratione, diuturnaq. discussione cū octo Associatis Regalis Consilij viris doctissimis, fuit conclusum de rigore iuris, nequaquam Regem in præiudicium possessoris illud officium vendere posse, & licèt valdè tuebatur Fiscus, esse licitum Principi, dum in eo officio ius superioritatis, & directum dominium retinebat, & Fisci priuilegium erat, rem communem vendere, *l. 2. C. com. rer. alien. & l. vnic. C. de vēd. rer. fisc. lib. 10.* & diffusè *p Reg. Galeot. in resp fisc. 28.* tñ de prædictis nō habita fuit ratio, nā vltra quod illud priuilegiū exorbitans à iure communi non vendicat sibi locum, nisi in casu, quo loquitur, quando Fiscus æquale dominium in eadem re cōmunitèr possessa habet, & non quando ius tantum in re, vt per *Bald. in d. l. 2.* adduxi *text.* ad hoc insignem in *d. l. fin. C. de locat. præd. fisc. lib. 11.* vbi requisitus Imperator Theodosius si rē alteri cōcessam in perpetuum, ad vitam, vel in emphyteosim, vt per *glos.* ibi, alteri vendere posset, dum ingentiuè pretium offerebatur, negatiuè respondit, & statuit; alitèr enim dixisset, si habendo ius in re, communitatem habere diceretur, & subiungit *glos.* ibi, *vendere posse tantum ius, quod habet in re, vt quilibet priuatus.* Et dum dictus D. Ioannes possessor allectus ex prærogatiuis nouitèr contentis in ea oblatione facta à tertio idem pretium ante decisionem articuli soluere obtulerit, fuit dictum, eum esse ad illas admittēdum pro eodem pretio absq. subhastatione, ex *eod. text. in d. l. fin. § fin.* ibi, *Si ipse quod alter adiecit obtulerit, maneat penès eum temporalis illa conductio*, & Rex noster iustissimus sententiam approbauit, & venditioni fuit impositū silentiū.

161 Adeò vt vasalli apud Regios Superiores iurisdictionem prorogare non

pos-

possent, vt supra dixi. Neq; facta appella-
tione ab interlocutoria ad Superiores,
causa ibi tota esset terminanda, licèt am-
bæ partes consentiant; incidens enim so-
lùm debet decerni, & si benè fuerit prouj-
sum per Curiam feudatarij, causa ad eum
est remittenda, *Prés.de Franch. decis.*129.
Verùm si Baro consentiret, prorogatio
procederet, *Afflict.decis.*155.*in fin.Tap.su-
per Const.Iustitiarios*, quod idem statutum
162 fuit in causis criminalibus, in quibus
confirmata sententia, reus appellans pro
supplicio ad Baronis locum est remitten-
dus, idem *Franch.dec.*150.
163 Hucq. pertinet, quod Nuntij etiam
Regij aliquem citare, vel quemlibet iu-
risdictionis actum in Baronum Terris, li-
centia non petita, exercere non possunt;
Officiales tamèn licentiam absq, legitima
causa de negare nequeunt, Io. *de Plat. &
Rebuff.in l.*1.*C.de exequ.& exact.lib.*12.*&
Reg.Rouit. in Rubr.ne quid in loc.publ.nu.*3.
ait, *Quemlibet Commissarium suam non
posse commissionem exequi, nisi prius il-
lam loci, vbi eam exercere velit, Officiali
ostendat*, ex §.*eos autem, Auth.de collat.* nō
tamèn ad hoc sunt obligati, maiores ma-
gistratus Terram Baronis aduenientes,
glos.fin.in cap.nobilissimus 97.*dist.Bonadill.
Polit.lib.*2.*cap.*20.*num.*25.sed si Nuntij si-
164 ne Officialis licentia, vel ipso renuen-
te citatent, nulla erit citatio, secundùm
*Afflict.in Const.Edictorum,num.*14. quem
sequitur ibi *Tapp.num.*9. dum enim Offi-
cialis licentiam non impartitur, reus ex-
cusationem habere videtur ad credendū,
se non teneri, vndè ille citationis actus
nullitèr expeditus dici posset. Sed contra
Afflict. faciunt aducta per *Andr. in cap.*1.
de controu.inter vasal.& alium de benef. vbi
si quis citetur extra Regnum, non obten-
to a Iudice loci citationis brachio, cita-
tus comparere tenetur, aliàs contumax
fiet, & contumaciæ pœnas patietur, quia
de citationis essentia est, vt ea ad notitiā
citandi perueniat, *l.*2. *C.vbi in rem.act.*&
sic citatio est valida, licèt Nuncius puniri
possit, quia loci Iudicem non requisiuit, de
quo supra *Pragm.*3.*à num.*239. Verùm si
citationes supremorum essent Tribuna-
lium, vbi aliquorum vasallorum causæ
per Baronem agitantur, licentia non est
de essentia, cum inferior Superioris iuris-
dictionem limitare non possit, *Guid.Pap.
decis.*346.*Boer.decis.*8. *Io.Bapt.Spata con-
sil.*2. reseruata enim semper intelligitur
superioritas ad iustitiam ministrandam
in Terris infeudatis, in casibus permissis
infra *num.*169. at in criminalibus causis in
Regno sancitum est, Nuntios Regios
quemlibet citare, & carcerare de ordine
M. Curiæ, vbicumq; valere absq. vlla Offi-
cialium locorum licentia, & suæ commis-
sionis ostensione, nisi post actum gestum
fuerint requisiti, vt in *Prag.*34.§.12.*de
off.Mag.Iust.*
165 Hinc non posse Principem in Terris
infeudatis contra iurisdictionem rescri-
bere, & vasallum ab eius potestate exime-
re, sed solùm in casu grauaminis asserue-
runt *Alex. cons.*5. *Viu,com.opin.*214.*qu.*2.
vel ratione publicæ vtilitatis, quæ priua-
tæ præfertur, quo casu authoritas Baro-
nibus auferri, & tertio præiudicari po-
test; & maximè per viam legis generalis,
vt statutum fuit in disrobatoribus strata-
rum, & publicis latronibus, ex *Prag.*5. *vbi
de delict.*& in casibus similibus, ex doctri-
na *Bart.in l.Antiochentium,ff.de priuil.cred.
& Andr.in cap.*1.*§.flumina, num.*7.*quæ sint
regal.& infra num.*175. alia enim causa
non esset sufficiens, *Reg.Rouit.in rubr. vbi
de delict. num.*20. & nota, à iurisdictione
Baronis immunem, si in eius territorio
delinquat, per ipsum Baronem, non ob-
stante exemptione, puniri posse, *Luc. de
Pen.in l.nullus,num.*10.*C.de vet.libr.*12.*ex
cap.*1.*de priuileg.in* 6,*Ann.alleg.*44.& con-
ferunt notata per *Guid.Pap.dec.*56.
166 Sed an Prorex causam retinere, vel à
Baronibus auocare possit? & licèt de facto
aliquando obseruetur, & dicatur, *Pro hac
vice tantum, citra priuilegiorum Baronum
præiudicium*; in causis tamèn exemplari-
bus, & vbi publica concurrit vtilitas, ra-
tione supremæ potestatis, quæ nunquam
intelligitur excepta, sustineri tantum pos-
set: nam alias de potestate ordinaria neq;
Principi est permissum, concessa Baroni-
bus auferre, *Reg.de Ponte de potest.Proreg.
tit.de elect.*§.1.*à num.*19. *& Castill.de tert.
cap.*41.*ex nu.*121.& diximus supra *prag.*3.
ex num. 178. & multoties etiam in causis
ciuilibus grauioribus obseruatur, suaden-
167 te aliqua iusta ratione. Similitèr indul-
tus Baronum vasallis ob publicam læti-
tiam concedi poterit, vt diximus supra
*pragm.*6.*sub num.*156.sed particulares gra-
tiæ in præiudicium Baronis per Princi-
pem fieri non possunt, *Couar.pract. quæst.
cap.*5.& probat *prag.*7.*hoc tit.*vtilis enim
168 dominus in inuestitis directo præfertur,
dum ab eo causam habet, *Andr. in cap.*1.
*§.si quis per triginta, num.*3. *vers.secus,si de
feud.def.milit,Bald.in l.*1.*ff.de rer.diuis.* nisi
causa ad eum sit deuoluta, *Thes.decis.*206.
*num.*10.*& q.*11.*libr.*4.*de Ponte de laudem.
q.*24.*num.*12. poterit tamèn ordinare, &
rescribere super ijs, quæ ad iustitiam mi-
nistrandam tendunt, non in alijs, *l.fin.C.ex
quib.muner*, nam priuilegia attendi debēt,
etsi priuatus conuentionis lege ligetur,
eò magis & Rex, argum *l.pen.C.de donat.
inter vir.& vxor.* vbi nec Principis dictum
re-

retractetur, valet donatio inter virum, &
170 vxorem: sic de donatione facta filio in potestate, *Bald. in cap. 1. §. item sacramenta, Alex. in Auth. ex testamento, C. de collat.*
171 & sic Deus omnipotens pacto ligatur, secundùm tamèn nostrum modum intelligendi, *Bald. in l. 1. ff. de pact.* & maligni spiritus, qui sunt mendaces, pactiones tamèn aliquando seruant, *Bald. cons. 466. volu. 3. ver. ligari debet.* & etiam de plenitudine potestatis directiua Princeps promissis contrauenire non debet, *l. Cesar, & ibi DD. ff. de public. l. prædia, §. iure igitur, C. de loc. præd. ciuil. lib. 11. supra prag. 3. nu. 178. Dec. cons. 51. 2. dub.* maximè quando pecunia sunt priuilegia concessa, *Bald. in l. qui se patris, C. vnde lib. Rom sing. 457.* tunc enim de titulo oneroso, ac de dominio vtili translato tractatur, non autèm de iurisdictione in officium, & administrationem concessa, quæ debilior est, & alteratione, & diminutionem pati posset, *Franch. decis. 370. & 723.* sed non quando datur in feudum, nam tunc priuatiuè est ad concedentem, *Laudens. de Princip. qu. 138. Rolan. cons. 88. lib. 1. Menoch. de præsump. lib. 2. præsumpt. 18. & Cancer. var. resol. lib. 3. cap. 13. num. 155.* Hinc est vt directus Dominus
173 in locis infeudatis per se proclamata emananda regularitèr non curet, sed feudatario scribit, vt is ea fieri mandet, *Curt. iun. cons. 7. Natt. cons. 408. & cons. 80. volum. 3.* nec Baronis banna subuertere, aut eis derogare debet, nisi essent iniusta, *Osasch. decis. 34. num. 8. Cancer. var. resolut. d. lib. 3. cap. 13. Cabed. dec. 85. par. 2. Bouad. c. 16. n. 89. Foll. in prag. cens. ver. et submissiones, num. 19. Pereg. de fideicom. ar. 23. n. 115.*
174 Diximus, ratione supremæ potestatis multa Principi permitti, quia in Terris etiam concessis cum absoluta, & plenaria potestate, vt in Ducibus Vrbini, Mediolani, Mutinæ, & alijs adhuc Imperator, seu alius Princeps, altum suum imperium legitimando, & alia faciendo, exercere
175 valebit, *Felin. in cap. solitę, de maior. & obed. Castrens. cons. 125. volum. 2.* & in infeudatis per viam legis generalis, pro bono tamèn publico Principem modificare, alterare, & aliquas prerogatiuas, vel prouentus Baronibus concessos tollere posse, diximus supra *num. 165.* & latè per *Laudens. de Princ. q. 72. Surd. cons. 53. Boss. de foro comp. num. 49. Cancer. var. resol. libr. 3. cap. 3. à num. 316.* Indè multos casus excipi videmus, nè in blasphemiæ, sodomiæ, & lenocinij causa componant, vt diximus *pragm. 6.* per quas Pragmaticas, & alias ordinationes Baronum iuri, quibus non erat interdictum, derogatum est, absq; tamèn prædicta causa Princeps iuri tertij post factam inuestituram, etiam per viam legis generalis, præiudicare non potest, *Boss. tit. de pœn. num. 27. Cephal. cons. 302. volum. 3. Boer. cons. 45. Foller. in praxi crim. verb. audiantur excusatores, num. 89. Salern. in addit. ad Consuet. Neap. in proœm.* & diximus supra *prag. 3. n. 178.*
176 Indè in facto valdè fuit dubitatum, an Regia Tribunalia, Auditores, & alios delegatos pro capiendis informationibus, de delictis à vasallis Baronum in eorum Terris commissis, destinare possint, data negligentia, vel non existente ipsius Baronis Officialium suspicione? & videtur manifesta iurisdictionis turbatio, si in primis vasallorum causis se intromitteret, dum priuatiuè ad dominum directum & suos Officiales infeudatam iurisdictionem Barones habent, & in anno 1508. ad supplicationem Baronum Regni per Serenissimum Regem Ferdinandum fuit ordinatum in *cap. Gratiarum 30. & 31.* quæ situauit *Reg. Tap. in suo Iure Reg. tit. vbi de crim. agi oport.* quod Regij Superiores Ba-
177 ronum vasallos, quos notoriè constat ab eis esse recognoscendos, citare, inhibere, & in causis criminalibus in præiudicium iurisdictionis ipsorum Baronum præuenire debeant, nisi in casibus permissis; nam remissiones petere, esset illos grauare, & expensis afficere, & circuitus inutilis est euitandus, *l. dominus testamento,*
178 *ff. de cond. indeb.* sic *Magon. decis. Flor. 9. Franch. decis. 215.* Benè verùm etsi contrarium quandoq; obseruari videmus, ex eo dicunt, quia circuitus non est inutilis, sed vtilitas est etiam Baronis, partium, ac publici, cuius interest, puniri delicta, *l. ita vulneratus, ff. ad leg. Aquil.* dum experientia docet, maioris Magistratus potentia faciliùs clandestina delicta detegi, & meliùs informationes fabricari, & ideò pro bono publico permitti ad partis instātiā pro capiendis informationibus, Commissarios per Regia Tribunalia expediri, & infra hac *Pragm. par. 2. ex num. 64.* tamèn hoc est practicandum in causis priuilegiatorum, vel in causis exemplaribus, non probatis per Curias Baronales, non in alijs, quia esset contra tenorem dictarum gratiarum, & in maximum præiudicium iurisdictionis, Baronibus vt plurimum pro causa onerosa concessæ; nam per Cōmissarium destinatum ad capiendam informationem, tacitè illi Baroni auocatur causa, ita quod eius Iudices in ea ad aliū actum iudiciarium procedere non possunt, *DD. in cap. cæterum, de rescrip. Auend. de exeq. mand. cap. 19. num. 2. vers. ex quo infertur,* & causas Baronibus de iure non esse auocandas, explicauimus etiam supra *Prag. 3. n. 178.*

Et ad primam redeundo conclusionem,

Baro appellationum causis se intromittere non poterit, nisi priuilegium habeat, alias nostræ Pragmaticæ pœna puniretur. Sed dubitatum sæpius audiui, si
179 Baro appellationis priuilegio specialitèr non concesso potiri nequeat, cui cōmunitèr à Baiulorum sententia ad Capitaneum appellatur, quamuis in inuestitura id non fuerit tributum, vt in *Constit. infra cit. Medic. cons.* 151. *in addit. ver. & demum*, quicquid fuerit dubitatum supra *Pragm. 5. num. 69. Frec. de subfeud. auth.* 16. dicit, hoc ob minimarum causarum modicitatem fuisse introductum; nam si ad Superiores essent adducendæ, maius esset dispendium, quam causæ valor, quod non est permittendum, *Auth. nisi breuiores, C. de sent. ex per. recitand.* Hæc responsio non satisfacit, cum in Baiulorum Curia (criminalibus exceptis) omnes ciuiles causæ maximæ quantitatis agitari possint, vt in *Constit. Baiulus si furem*, & dicam in *seq.* Tu dic, rationem esse ex dispositione *Constit. Officiorum periculosa*, vbi id Baronibus conceditur, & ex eius legis conditione, ad Capitaneum ius appellationis datur, & deindè ad secundarum causarum, si Baro eas habeat, qui tertius dicetur Iudex, ex adductis per *Franch. dec.* 511.
180 Vlterius quæritur. Si Baro secundas non habeat causas, & causam alicui delegat, quia ordinarius est suspectus, vel alia ex causa, an à delegato ad delegantem appellari debeat? de iure videtur posse, ex *cap. super, § porro, & cap. si delegatus, de off. deleg. l. 3. ff. quis, & à quo*; nam quoties in ordinario Iudice, à quo appellatur, non sumus, ad delegantem est appellandum, *Roman. sing.* 16. & ad Episcopum causam delegantem, non autem ad Metropolitanum appellatur, *Felin. in rubr. de offic. delegat. Marant. in art. appell. num.* 38. *Cancer. par. 3. var. cap.* 13. *ex num.* 249. *Frecc.* verò *de subfeud. auth.* 13. contrarium firmat,
181 nam hoc esset per indirectum, Regem primis fraudare causis, & ad fraudes tollendas in Regno ad talem delegantem appellare non permittitur, *Capyc. in decis.* 225. *Couar. pract. quæst. cap. 4. vers. quinta conclusio.* Appellare ad delegantem, in Principe procedit, & in hoc casu Iura in contrarium adducta sunt intelligenda, secus si ab inferiore, limitatam pro prima instantia iurisdictionem habente, delegatio fiat, *de Ponte de potest. Proreg. tit. de elect. Official. § 1. num.* 48. *Petr. de potestat. Princip. pragm.* 22. *num.* 66. *Tap. super Iure Reg. fol.* 137. *num.* 87. vbi traditur, Barones
182 Officialium decreta reuidendi authoritatem non habere, sed omnino appellandum erit, sequitur *Barbos. in l. cum Prætor, ff. 1. ff. de iurisdict. num.* 217. Circa verò su-
183 spitionis Iudicis causas, ad delegantem recurritur, vt de alio Iudice non suspecto prouideat, cum suspitio iurisdictionem non tollat, sed Iudicis personam sigillet, *Frec. in tit. de diff. feud. diff. 26. nu.* 33. sicuti de Vicarij suspitione Episcopus cognoscit, *cap. si contra, de offic. Iudic. delegat.* licèt contrarium dixerit *Carauit. Rit.* 265. Iudicem videlicèt in suspectum allegatū, parti terminum statuere debere, vt Regium adeat Superiorem. Quæ opinio nec iure probatur, neq. seruatur in praxi, sequitur *Rouit. in pragm. 2. tit. de suspit.* nec
184 ad secundarum causarum Iudicem, vt insipidè aliqui opinantur, est recurrendum, cum ille non sit, nisi de appellationibus, non autèm de Officialium suspicionibus competens, & propterea si Baro
185 sit suspectus, forsan quia vasalli inimicus, eius Officialis quoq. redditur suspectus, *Crauet. cons.* 6. non ideò M. Curia, vel Audientia iurisdictionem tollere poterit, sed Baroni rescribere, vt præuia suspectorum lista, de Iudice prouideat non suspecto, vt dixi in *pragm. 3. num.* 165. Barones enim in dominium iurisdictionem habent, quam facilitèr amittere non possunt, secus in habentibus iurisdictionem in administrationem; vndè allegato suspecto Officiali, Reg. M. Curia decernere poterit, quod causa remaneat, *Carauit. in d. rit. in fin.*
186 An verò vasalli semper primam, ac etiam secundum Iudicem in appellatione, si de hoc Baro erit priuilegiatus, adire teneantur? Videtur, quod si quis primum patiatur, ad secundum Iudicem appellare debet, *Surd. decis.* 143. *Franch. decis.* 511. *num.* 4. cum omissis ijs medijs, per saltum transire non liceat, *l. Imperatores, ff. de appellat. Andr. in cap. Imperialem, n.* 8. *de prohib. feud. alien. per Feder.* & singularis est *text. in § sit tibi quoq. Auth. de mand. Princ.* facta enim primarum, & secundarū causarum concessione, Princeps in ijs se intromittere non debet, *Capyc. in inuestit. vers. cognitione primarum, & secundarum causarum, Lanar. cons.* 52. *num.* 5. & maximè in præiudicium iurisdictionis, cui nullo modo vasalli præiudicare poterunt, *Capyc. d. decis.* 9. quod est verum. Sed non procedit, si iurisdictio à Barone non de-
187 penderet, prout dicimus de causis in Curia Nundinarum actitatis; nam cum Nundinæ nisi à Rege non concedantur, *Marant. in art. vt iudicium mercatorum, n.* 50 causæ dependentes, seu appellatæ à dicta Curia, licèt sit Baronis Terra constituta, ac ab eo Iudex eligatur, ad Superiores tamèn Regios, non autèm ad Iudicem secūdū appellatur, vt diximus *Prag. 5. n.* 180.
188 Quid si Baro Nundinarum, vel Mercati

pri-

priuilegium cum iurisdictionis potestate vniuersitati concederet, & super hoc Regius assensus, vti necessarius expediatur, tunc iurisdictio videatur tributa à Barone cumulatiuè cum Rege, itaut in causis delegandis, vel officiali constituendo ad Baronem sit recurrendum, vel ad Regem? satis fuit altercatum, dixi, quod cum nundinas concedere non sit Baronum, sed Regis, licèt Baro suum consensum etiam accõmodet, actus tamen tribuitur danti, & principalitèr confirmanti, *Abb. in cap. nobis de iur. pat. Montan. in prag. 2. nu. 186. de admin. vniuers. Conar. pract. quæst. cap.*
189 *4. vers. secunda conclusio;* ideò ab eorum sententijs ad Regios, non autem ad Baronales secundos Iudices appellari dixi in *prag. 5. nu.* 180. Quodq; procedit in omnibus casibus à Rege dependentibus; iurisdictio enim à quo fluit, ad eundem refluere debet *l. 1. §. cum vrbem ff. de offic. pref. Vrb. Bart. in l. 1. §. si quis in appellatione ver. quero ff. de appellat.* idemq; erit obseruandum, si iurisdictio ab vniuersitate dependeret, nàm ad Superiores, omissis medijs appellari poterit, vt de vniuersita-
190 te, quę Rationales eligit, nàm ab eorum significatorijs ad Baronis Curiam nõ appellabitur, cum ab eo iurisdictio non dependeat, *Caran. tit. 52. Montan. super prag. 1. de admin. vniuerf.* sic in appellatione à syndicatoribus, vt dixi supra *prag. 5. nu.* 129. Idem in appellatione a Catapanis ab vniuersitate creatis, *Franch. in dec.* 511. *Tapia in Constit. Magistros Camerarios*, & hoc si immediatè alicuius iurisdictionis electio à Barone non dependeat, si tamen
191 ipse eligat, tunc ab eo dependere dicetur, vt latiùs infrà *prag. 10. nu.* 84. Et sic ad suam iurisdictionem tunc erit recurrendum, quod est notãdum cum in multis casibus Grafferij, baiulorum Iudices, & alij ab Vniuersitate nominentur; Baro tamen eos eligit, vel confirmat, & insupèr non est obligatus, Baronis forum tàm in prima, quàm in secũda instantia, quis adire, si ab ordinario ratione alicuius dignitatis, militiæ, vel artificij, lanificij, & similium sit exemptus, quia suos habet Iudices particulares priuatiuè ad ordinarios, vt in *l. magisteriæ, C. de iurisd. omn. iud. Stracc. de Mercat. tit. quomodo sit procedẽdum art. 1. Franch. dec.* 88. *Viuius. dec.* 254. & de his inferiùs verba faciemus.

Exteri tñ, q forũ fortiũtur ex aliquib⁹ causis, de qb⁹ in *l. heres absẽs, cũ fuis §§. ff. de iudic.* vti ratione contractus, solutionis,
193 rei sitæ, & cęterorum, si habuerint primum Iudicem, etiam & secundum sufferre debent, cum vnica dicatur Iudicis primarum, & secundarum causarum instantia *Abb. & Dec. in rub. de appell. Franch. decis.* 511. *num.* 4. Multi etiam Baro-
194 nes non solùm secundas, verùm etiam tertias appellationes ex priuilegio habent, & similitèr idem seruãdum est, prout in secundis, licèt strictè cum sit durioris oneris; indè est, vt multi habeant, sed
195 pauci sint in possessione, *Caran. tit. 49. de quo infrà par. 2. nu. 28.* cum magis supremi dominij detrimentum versetur, vt considerat *Gram. vot. 28. nu. 26.* & Rex prouocationes audiendi iurisdictione ferè denudetur, dum vltra tertiam vicem
196 prouocare non liceat, quando sententię sunt conformes, iuxtà notata in *l. 1. C. ne liceat ter. prouoc.* verùm hæc lex in Baronum Curijs, quarum tres sententiæ pro vna reputantur, non procedit iuxta tradita per *Fabr. in §. 1. nu. 4. instit. de vulg. subst.* & diffusè per *Ann. conf.* 70.
197 Excepta sunt regalia, quę soli Principi competũt, & sub quauis generalissima concessione non comprehenduntur, cum sint in supremæ potestatis, & coronæ signum reseruata, & hæc enumerat *tex. in cap. 1. quæ sit regal.* vbi *And. Affl.* & alij *Camer. in cap. Imperialem* 80. *lit. C. Capic. in inuest. ver. regalia, Boss. tit. de regalijs, Pereg. de iur. Fisc. tit. 1.* veluti mare, portus, flumina nauigabilia, vectigalia, gabellę, collectæ, monetæ, angariæ, Magistratuum creatio, & alia, quæ nullo modo præsumuntur concessa, cum concedi non debeant, & maximè in magnam coronæ diminutionem, nisi inuestitura de terra, in qua Rex non haberet regalia, fieret, quoniam tunc de jis, quæ insunt, &
198 in quibus ipse potestatem habet, concessio facta præsumitur, *Afflict. in d. Const. Regni Ea, quę ad decus n.* 27. similitèr si ita consuetum sit, inuestituras in his Ciuitatibus, & Terris fieri, vt puta quando fiunt cõcessiones magnis Ducibus, solitis, in ca Terra habere regalia, monetæ cudendæ, legitimandi spurios, creandi Notarios, & alia, tunc iuxta solitum concessio facta, præsumitur, *Iacobin. de feu. in princ. verf. dubitatur etiam*; quæ autem sint regalia, & quando concessa intelligantur latè *Pereg. de iur. Fisc. art. 2. nu. 97. Mastrill. de Magistr. lib. 1. cap. 14. cum seq.*
199 Excepti sunt casus Mag. Cur. concessi, quos retuli ex *nu.* 81. qui priuatiuè sunt ad Barones, & nisi de ijs sint particularitèr priuilegiati, vel cũ generali clausula concessionis casuum, de quibus sola M. C. cognoscit, non subintelliguntur; Aduertas tamèn, licèt multi sint dicti casus, nihilominùs plures ipsorum communicatos esse Baronibus, & sine noua cõcessione venire, vt sunt causę præsentationis instrumentorum, de quibus sola olim Magna Curia cognoscere poterat, sed hodie om-

200 omnes etiam Barones, *Carau. rit.* 54. Verum si quis via ritus in M. C. citatus fuisset, forum declinare non valeret, nec Baro remissionem petere posset, cum cumulatiuè sit iurisdictio concessa, *Carau. rit.* 166. *nu.* 15. nisi in specie in Baronis fauorem priuilegium adesset, vt habet Princeps Bisiniani, & alij, quibus in specie facultas de instrumentorum liquidatione cognoscendi cōcessum fuit, *Rouit. in prag.* 1. *de liquid. instrum. & prag.* 64. *nu.* 50. *de offic. proc. Cæsar. & Tapia de offic. Mag. Iust. in rit.* 54. dicit, ad Instantiam Magni Admirati ipsius subditum, per Mag. Curiam citatum, fuisse per Sac. Consilium remissum, quia Curia Admirati priuatiuè concessam iurisdictionem habet, cum clausula addicatiua; sed, an per Superiores re-
201 missio denegari similiter possit, si citatus fuerit quis, super instrumento censuali ad formam Regiæ *prag.* 1. *de cens.* non ad formam ritus, inter quos est magna differentia, & *Foller. in d. prag. vers. & submissiones quocumq; foro nu.* 30. dicit, per ea verba Baronibus remissionem denegari, *Intrigl. de censib. q.* & sic confirmare videtur, *Franc. Milan. dec.* 5. *nu.* 30. *cum seq. par.* 2. licèt ibi loquatur in debitore, qui exceptionem fori, tàm virtute pacti, quàm vigore Reg. Pragmaticę opponere non valet, sed pro Barone, diuersam esse rationem dici posset, cum quis citatur vigore Ritus: nam antiquitus hæc cognitio erat solæ M. Curię permissa, vndè nimirum quod strictè contra Barones proceditur, sed causa cēsualis est causa ordinaria, non autèm Baronibus excepta: verior autèm prima opinio videtur, denegandam esse remissionem, etiam si ea à Barone petatur, quando quis vigore *d. pragm.* 1. *de censib.* citatur, ex verbis *d. pragm.* §. 5. per quam omnes exceptiones, quæ quomodolibet impedire, vel illius exequutionem (præterquam realis solutionis) differre possunt, excluduntur, & ita vidi decisum in quadam causa in Sacro Consilio. Quid si quis vigore pacti exequutiui in instrumento liquido contenti citatus fuerit, an forum declinare valeat? Dicas, quod non, si in instrumento fuerit pactum, eum posse in quocumq. foro conueniri, secus si Baro remissionem petat, vt pluriès in Sacro Consilio ad M. Curię relationem decisum fuit, eum non reperiatur hæc causa talitèr priuilegiata, sicq. de priuati carceris crimine, vel plagij deli-
202 cto, apocis recognoscendis, & si hęc omnia prius Baronibus excepta essent, *Bellug. rubric.* 38. §. *conqueruntur, & super num.* 81.

Exceptum est indulgere, componere, transigere, gratias facere, & pœnas corporales committere; nam sub meri imperij concessione hæc potestas tributa non intelligitur, *And. & Afflict. in tit. Quæ sint regal. vers. pœnarum*, & quamquam facta concessione plenaria, veniunt pœnæ, pro-
203 uentus, & mulctæ, cum sint iurisdictionis fructus, *Bart. in l. fin. ff. solut. matr.* tamèn intelligendum est de compositionibus, & pœnis, quæ à iure indicuntur, non de ijs, quæ ex potestate, & particulari priuilegio in iuris corpore non inserto fiunt, *Bos. tit. de remed. ex sola clemētia Prin. n.* 49. *cum seq. Osasch. decis.* 101. & 29. Hinc videmus & Regios Iudices sine Principis licentia componere non posse, vt diximus supra *pragm.* 6. *num.* 31. hæc tamèn de iure communi feudorum; in Regno autèm, cum quatuor literæ arbitrariæ commu-
204 nitèr in omnibus inuestituris conferantur, vti solitæ, & consuetæ sub plenaria concessione subaudiuntur, *l. fi. C. de fideius.* prout in terminis *Fab. de Monteleon. super quatuor liter. arbitr. par.* 7. *q.* 5. *Afflict. in d. Const. Ea, quæ ad decus*, secus verò quoad priuilegium indulgendi, & componendi post sententiam; istud enim non est de so-
205 litis, & nisi plusquàm expressè concedatur, vtiq. non intelligetur, cum paucis in Regno reperiatur concessum: *solius enim Principis est commeatum, & remeatum facere*, iuxtà *text. in l. relegati, ff. de pœn.* sicq. in electione Insularum, ad quas rei sunt deportandi, vel relegandi. Idemq. in licentia punitorum corpora suspendendi, *Iacobin. ver. & cum mero imperio*, prout
206 etiam guidare, & indultare latrones, forjudicatos ipsos ad bona, & famam, quæ de iure perdiderant, restituere, vt dixi supra *prag.* 6. & *seq.*

207 Excepta etiam videtur bonorum publicatio, ex *l. vnic. C. ne sine iussu Principi liceat confisc. cap.* 1. *quæ sint regal.* & antequàm vlterius progrediar, aduerte bonorum publicationem, etsi in multis casibus ea detur, tandèm in crimine læsæ Maiestatis diuinæ, & humanę fuisse restrictā, *Auth. bona damnatorum, C. de bon. præscript.* & licèt *Alex. & Andr. in d. cap.* 1. *num.* 40. fuerint opinionis, *d. Auth.* vindicare sibi locum, quando publicatio in consequentiam corporalis pœnæ à lege statutæ venit, non autèm quando principalitèr tantùm est imposita pro delicto, vti pro incestis nuptijs, & similibus; tamèn non fuit receptum, & in contrarium generalitèr est intellecta, *Montan. de regal.* §. *bona contrahentium, num.* 7. & præcipuè in Regno nostro bonorum publicatio non datur, nisi in dictis criminibus læsæ Maiestatis, & falsæ monetæ, vt in *Constit. Adulterinam monetam, & in cap. iam sæpè* 240. & in delicto vsurariæ prauitatis, vt in *Const. Vsura-*

rarum nequitiam, ac contra foriudicatos, filios,& coniunctos infra tertium gradum non habentes,iuxta *Constit.Foriudicatorum bona*, & Neapolitanis ex gratia sublata est publicatio, præter crimen hæresis, & læsæ Maiestatis in primo capite, & in eius locum extraordinaria pœna irrogatur, *Franch.decis.213.num.37.* & quod publicatio bonorum sit excepta, & Baroni non competat, nisi ea fuerit specificè inuestitus, cum clausula, & cum confiscatione bonorum, habetur ex *d.cap.1. ibi, Multarum,pœnarumq. compendia, Afflict.in d.cap.num.39.& in cap.1.de pac.ten.nu.10. Bald. in l.Imperatores,ff.de offic.Praef.vigil. Afflict. decis.282.in fin. Gram.cons.crim.6. Guid.Pap. decis.341. Paul.Christin. in decis.175.tom.1.& decis.159. à nu.19.tom.5,* & est verum de iure communi feudorum,
208 sed hodiè in Regno stantibus generalibus concessionibus [illegible] & mixti imperij Baronibus collatis,sub quibus mulctæ, & condemnationes pœnæ veniunt, subintrant etiam bona confiscata,vti fructus, & talis iurisdictionis emolumenta, *Bart. in l.1.ff.solut.matr.Bald.in l.1.ff.de fruct.& lit.expens.Capyc.decis.17.num.15.* bonorũ enim confiscationes sunt de primo gradu meri imperij,*DD.in l.imperium*, & præcipuè *Ias.num.24. ff. de iurisdict. omn.Iudic.* vndè fatendum est, bonorum confiscationem non esse Baronibus exceptam, sed permissam, & probo ex *text. in l.vnic.C.ne sine iussu Princip.certi Iudic. lic.confisc. ibi, Exceptis ijs, qui in summa administrationis sunt positi potestate*, quod declarant *Accurs.Io.Azo.& Salic.in sum.d. text. qui scilicèt habent merum imperium*, sic & *Andr. in cap.si verò violator pacis,num.12.de pac. tenen.Luc.de Pen.in l.1.C.de priuil.scholar. num.19.& Rebuff.in l.corniculari, C.de app.et praef.praet.libr.12. Iacob.de S.Georg.de feud.vers.& cum mero imperio, nu.8.Brun. cons.feud.31.num.15. Gasp.Kloc.de Ærar. lib.2.cap.136.ex num.2.& Boss.in sua praxi tit.de pen.num.25.* qui ampliat in confiscatione etiam post inuestituram imposita, *Petr.de potest. Princip.cap.6. ex num.100. Guid.Pap.decis.76. Farin.q.25.num.103.& Peregr.de iure Fisci,lib.1.tit.2. ex num.87.* merum enim imperium est illa prerogatiua maius,& proindè cum plenaria meri imperij iurisdictione transit; nam ea bonorum publicatio pœna est pecuniaria,
209 qualibet modica corporali minor, iuxta *l.in seruorum,ff.de pœn.* vndè nil mirum, si *Viu.decis.237.in fin.* referat,per Sacrum Consilium iunctis Aulis remissam fuisse
210 Baroni Montellæ criminis vsurarum cognitionem, & idem nouissimè enunciat *Reg.Sanfelic.decis.348.* Et quando Baroni sui vasalli bonorum publicatio permittitur,veniunt etiam bona, quæ alterius iurisdictioni subsunt, *Andr.in cap.1.nu.45. vers. sed etsi Iudex, Quæ sunt regal.* de quo latè per *Peregr.de priuil.fori lib.5.& n.37 Farin.q.25.ex num.94.& cons.21.* Excipe tamen bonorum confiscationem ex crimine læsæ Maiestatis, & aliorum in inuestitura exceptorum dependentem, quorum criminum cognitio, dum penès Principe remanet,nulla est Baroni prætentio.

Et consequenter fuit dubitatum,an pœnæ, quæ a legibus,vel statutis Fisco deferuntur, ei solum debeantur, vel Baro me-
211 ro imperio inuestitus,& cum pœnarum, & prouentuum cõcessionibus, in Fisci locum succedat, sibi dictas pœnas contra Vasallos delinquentes applicando: Videtur quod non,nam legis, vel statuti verba non sunt transfiguranda,*l. non aliter ff. de*
212 *leg. 3.* solus enim Princeps Fiscum habet, *Doct. in l. 1. C. de bon. vacat. & in l. 1. C. de iur. Fisc.* vbi latè *Cuiac. de significatione Fisci:* & solùm Principi pœnas,quæ statuto inducuntur,applicãdas esse,aiunt, *Affl. in prælud. Constit. Regni; Constit. 35. Foller. super prag. 5. de admin. vniuers.* Sed contrarium est verius,nam facta de mero, & mixto imperio inuestitura, omnes pœnæ veniunt, & Barones in locum Fisci subintrant, cum subrogatum ad qualitates, & subrogantis priuilegia in iuribus, in quibus extendi poterunt, subrogetur, vt ex[illegible], diximus supra *Capic.dec.27. n. 17. & dec. 183. nu. 4. Boss. tit. de pœnis n. 23. & in tit. de regal. nu. 15. Carau. tit. 47. nu. 8.* licèt alij distinguendo, fuerint opinionis, hoc esse verum in delictis de
213 iure prohibitis,& cognitis, sed si nouitèr pœna addatur ex statuto,faciens delictum,quod de iure non erat, vt in multis Proregum bannis videmus,tunc causæ cognitio, & pœna ad Fiscum, non ad Barones spectant, *Surd.cons. 152. vol.2. Foller. in prag. de admin. vniu. nu. 7. Franch. dec. 434. in fine,* vbi de causa contrauentionis Regiorum bannorum in reuelando frumento,vel carius vendendo, Regiam Curiam cognoscere,refert; Veruntamèn
214 magis approbata est opinio,quod etiam si a statuto noua pœna inducatur, & fiat delictum, quod de iure non erat, & fit in banno, seu prag. Fisco Regio pœnas applicandas esse dicatur, nihilominus feudatarij in locum Fisci in eorum Vasallos subingrediuntur, cum priuatiuè illis pœnę debeantur,*Tessaur. dec. 250. in princ.*& statim atque inducitur quid in delictum, succedit priuilegiorum virtus, quę semper loquitur *l. Arriani C. de haeret.* licèt inquam sit de suprema authoritate facere delictum, quod non erat, data tamen pœnali lege, intrat authoritas in feudatarios ge-

generalitèr ei concessa, nam sicuti Princeps potest facere de non delicto delictũ, & è contrà de delicto non delictum, sic Baro, vti contentus esse debet in vno, ita aliud eidem suffragari debet, prout in indiuiduo *Boss. tit. de pen. nu. 25. Natta cons. 34. 346. nu. 9. & cons. 659. nu. 5. Petr. de pot. Princ. cap. 10. n. 10. cũ seq.* addendo, Principem aliquid statuentem in feudatariorum Terris plantare, & in Baronum rebus, non autem in proprijs serere dici, & ob id pœnæ, & fructus ex noua lege prouenientes ad ipsos spectant, ac si in prędijs infeudatis Princeps ipse arbores plantasset; facta enim inuestitura de feudo, Princeps alium iurisdictionis actum in illo feudo exercere non debet, neq; pupillo dare tutorem, nisi in iustitiæ inferioris
215 defectum, *Gramm. dec. 30. nu. 11.* Imò neq; per viam legis generalis illi absq; legitima causa præiudicare potest, vt comprobat idem *Petr. vbi supra cap. 8. n. 81.* & ex *nu. 114.* inuehit contrà *Surd.* malè eũ consuluisse in *d. cons. 152.* Nec releuat, si istæ pœnę in rerum natura non fuisse dicantur, nec cogitatione, inuestituræ tempore, & sic feudatarius conqueri non posset, aliquid sibi deduci, nàm quicquid accidit, vel feudo, ex causa feudi, vel Vasallagij, additur, illud augumentum est feudatarij, non Domini, instar vsufructuarij, cui fundi incrementum ex alluuione accidens, competit, iuxtà *tex. in l. item si fundo §. & placuit ff. de vsufr. & Camill. de Curte in diuers. feu. fol. 85. nu. 25.* subiungit, si feudi territorium per alluuionem augeatur, in territorio etiam aucto Baronem iurisdictionem habere; Non vim faciunt adducta per *Tras. de Franch. dec. 434. in fin.* nam in principio nostrã fundat conclusionem, & refert decisum per S. C. Baronem contrà Vasallos inquisitos de delictis, quę inuestituræ tempore delicta non
216 erant, Iudicem esse competentem, & licèt superaddat contrauentionis regiorũ bannorum causas super frumentorum reuelationibus, & contrauentione in prętijs per pragmaticam statutis, semper Regiã Curiam cognoscere, hoc tamẽ ab eo quod supra diximus *nu. 208.* dependet, in casibus v3. exceptis, confiscationem ad Barones non spectare, sic & hę pœnę in casibus, in quibus Barones in suos subditos iurisdictionem non habent, *Petr. vbi suprà nu. 116.* Regno de annona consulere, ad supremã Principis potestatem pertinet, vt ex vbertate pacificus Regni status cõstituatur, vnde mandando, sterilitatis tẽpore frumenta reuelari, & certo pretio reddi, vel alia banna, vt à Regno bona sub pœna non extrahantur, cum ad ipsum tãtum cognitio spectet, quid mirum si ad eum pœnę debeantur? dùm sunt de exceptis à Baronibus, & Principi in vim supremæ dignitatis reseruatis, prout cognitio, & pœnę ad eundem Principem spectant, quando supremæ dignitatis vigore, quod, antea delictum non erat, prohibet, sibi soli cognitionem reseruans; tunc enim feudatarij aliquid prætendere non valent, cũ nil eis auferatur, & in re sua quilibet sit moderator, & arbiter, vt aduertit *Boss. nu. 25. ibi, non vetante aliquo Principis ordine, Tess. dec. 250. nu. 5. vers. 2.* & post hos *Reg. de Ponte de pot. Proreg. tit. de prouis. §. 3. ex nu. 30. & Reg. Constantin. in l. 1. à nu. 22. C. de pœn. lib. 10.*
217 Sic & dicim⁹ de pęnis mandati spreti, & inobedientiæ a Vasallo in Superiores Magistratus commissæ, quæ ad Fiscum, non ad feudatarios pertinent, *l. multarum, C. de modo mult.* & ibi *Doct. in l. 1. ff. si quis ius dicen. non ob temp. arg. l. nullum C. de testib.* vbi subiectus punitur à Iudice non suo, ratione cõtemptus, offensionis, vel delicti, coram eo patrati, quia eius aures sunt offensæ, hinc Baronum
118 Vasalli cum forbanditis M.C. conuersãtes, ab ipsa cognoscendi sunt, & Baronibus non remittendi, *Franch. dec. 470.* de quo articulo infrà *par. 2. ex nu. 130.* Ex qua distinctione notes, nec pœnam, neq; causæ remissionem ad Baronem fieri si eius Vasallus maioris Magistratus aures in non obediendo, & contemdendo offenderit, ex *tex. in l. eum emancipati, §. emancipatus,* vbi *glos. ff. collat. bon. Capic. in inuestit. ver. eum multarum, & vers. &*
219 *sciendum,* vnde Vasallus à Superiore citatus si contumax fuerit, illa contemptus, & cõtumaciæ pœna Baronis non erit, sed Fisci, licèt causa Baroni fuerit remissa, *Natt. cons. 580.* nec aliam Baroni contumaciam exoluet, *Carau. rit. 205. nu. 10. Tess. dec. 225. in fine, Iacob. de S. Georg. vers. de Castro nu. 12.* Sed aduerte, dum loquuti fuimus de *l. nullum C. de testib. Ric. in suis collect.* super hac *l.* dicere, huius legis vigore decisum fuisse, ciuilem Iudicẽ falsitatis delictum, in causa illius ciuilis tribunalis commissum punisse, quod intelligerem ad causæ amissionem, quæ est pœna ciuilis falsitatis, nàm esset vanum persuadere, vt criminalitèr punire posset, dùm in habitu talem iurisdictionem non habet, *Franch. dec. 722. nu. 4.* prout de Iudice delegato *Couar. pract. quæst. 88. Menoch. de arb. Iud. quæst. 91.* Et Baro istis casibus remissionem petere potest, cũ
220 dispositio *tex. l. nullum* non sit priuatiuè ad Barones, sed cumulatiuè, vndè præuentio datur, *Franch. dec. 147. & 582. Tes. dec. 266. Cabal. cas. 116.* & vide infra *n. 292.* Erit etiã inuestigandũ, an idẽ er it si pœna

si pœna

221 si pœna in appellationis instantia per
Regium Iudicem sit imposita, an illa pœ-
na Fisco applicetur? Dic, aut ad pœnam
condemnatus est appellans per Iudicem
ad quem, ob sui temeritatem in malè ap-
pellando, vel aliud contrà ipsum commit-
tendo, & ad eum pœna spectat, aut verò
in pęnam condemnatus est a Iudice à quo,
& sententia confirmaretur, & pęna ad Ba-
ronem, non autem ad Fiscum pertinebit,
cum ex confirmato, non autem ex confir-
mante agatur, Gram. vot. 28. Teßaur. dec.
250. & 166. nu. 7. Clapper. in cent. caus.
Fisc. 11. q. 1. Nauar. de vsur. vot. 13. Pa-
ris. de sind. ver. prouentus arg. l. cum filius
ff. de verb. obligat. Verùm si in secunda in-
stantia Princeps pœnam in pecuniariam
commutauerit, sua erit pœna, si Baro ex
potestatis defectu illam in pecuniariam
commutare non potuisset, acquiritur
enim ei ex sua opera, iuxta notata per
Tesaur. d. dec. 250. n. 5. vers. secundo, se-
cùs autèm si Baro hac potestate fruere-
tur: nam in eius pręiudicium Princeps
componere non posset: idem Tesaur. dec.
266. n. 10. Petr. de pot. Princ. cap. 10. n. 15.
& conferunt adducta per Capyc. dec. 27.
n. 14. & 17.
222 Tandem eaq; dispositio procedit, si
Princeps aliquem guidauerit, aliquodué
priuilegium alicui concesserit, & eius li-
terę, priuilegia, saluaguardię, vel proui-
siones contemptę fuerint, nam de earum
inobseruantia contemptores per Princi-
pem, & eius magistratum punientur, nō
autem Baroni remittentur, Capyc. in inuest.
d. verb. multarum, vers. & sciēdum, Paris de
reintegr. feud. c. 83. Tesaur. dec. 132. ex text.
in d. l. cū emācipati, §. emācipatus, ff. de collat.
bon. vbi pœna ob vindictam acquisita, in
bonorū collatione inter fratres sub quā-
cumq: generali communione non venit,
& in cap. 1. §. penult. quæ fuit pri. cau. be-
nef. amitt. Et consequentèr id etiā in cau-
sa falsę apocę coràm superiore pręsentā-
tę, vel in falsorum testium productione,
223 & similibus procedit, l. nullum, C. de test.
nam tunc superioris persona offensa dice-
tur, proindè ibi reus erit puniendus, nec
erit Baroni concedenda causæ remissio,
Tes. dec. 226. & idem dicitur de testibus
falsum coràm Syndicatoribus deponenti-
bus, qui ab ipsis puniri poterunt, & non
224 essent ad ordinarium remittendi, cum
hi syndicatores ex prag. 1. de synd. offic. me-
rum habeant imperium, vt ponderauit
Reg. Rouit. in d. prag. n. 9. aliàs secùs; Ar-
bitri enim iuris, qui simplicē iurisdictio-
nem ciuilem habent, de criminali cogno-
scere non possunt, Marsil. in l. 1. §. pręte-
rea, n. 35. ff. ad l. Cornel. de sycar. & Frāch.
d. dec. 722. ampliat, dictam legem nō solū
respectu falsitatis procedere, verùm etiā
cuiuscumq; offensionis, vel superioris
iurisdictionis contemptus, in quibus casi-
bus superior cognoscere debet; Et ex pręe-
dictis dùm multi Regię Audientię Cala-
brię carceres frangere coniurassent, inter
quos erat quidem Marchionis Vallis va-
sallus de homicidio inquisitus, de quo re-
missionis pendebat articulus, in cuius ex-
peditione fisci patronus dicebat eum re-
225 mittendum non esse, cum R. Audientiā
ille in dicta coniuratione offendisset, iu-
risdictio enim ob carcerum violationem
lęditur, Franch. dec. 679. Farinac. de car-
cer. q. 30. n. 1. 2. cū seq. sed quia maior pęna
erat illa, de qua reperiebatur inquisitus,
& conuictus in Baronali Curia, & coniu-
ratio ad conuincendum delictum coadiu-
uit, fuit remissus, iuxtà practicam Carau.
rit. 269. n. 14. Foller. in praxi crim. verb.
carcerentur, in fine, vbi quando maior ex-
pectatur pęna, carceratus remittitur, cum
226 clausula, sed si superiori pęnę locus rema-
neat, carceribus restituatur.
Sicq; si vasallus in exercitio deliquerit,
eius criminis cognitio àd Regem, non ad
Baronem spectat: Verùm si Nuntij, & alij
227 Commissarij graue delictum commi-
serint, Baro ad informationem, & captu-
ram superioris nomine procedere pote-
rit, & statim illum de delicto certiorare,
nam licèt quis ordinarij foro sit exemp-
tus, non adeò tamèn, vt delinquendo capi
non debeat, vt remittatur, Felin. in cap. fin.
n. 7. de foro comp. Boer. dec. 9. Frecc. de
subfeud. tit. de dif. feud. quatern. in fine. Si
verò delictum vltra relegationem nō fue-
rit, sed in excedendo eorum commissionē
228 deliquerint, tunc Baronibus tantummo-
dò contra illos informationem capere, &
Superiori remittere, non autèm eos car-
cerare permittitur, vt in prag. 34. §. 12. ff.
de offic. mag. Iust. & ità in delictis ad officiū
pertinentibus, nàm si extrà officium deli-
querint, & exemptionis priuilegium non
haberent, Baro ipsos cognoscere, & casti-
gare poterit, ad tex. in l. fin. C. de argent.
in rub. lib. 12. & in cap. cum inferior de ma-
ior. & obed. vbi Episcopus Archiepisco-
pum in sua diœcesi delinquentem punit,
Clar. q. 35. n. 14. Foller. in vers. audiantur
excusatores, n. 145. Tap. in const. Magister
Iustitiarius, n. 21. Carau. rit. 49. Cabal. cas.
53. Boer. dec. 9. & dicam infrà par. 2. ex
n. 189. Id procedit etiam in Baronum Of-
ficialibus iurisdictionem administrantibus,
nàm & si immediatè à Rege non depen-
deant, de eorum tamèn delictis sola Mag.
Curia cognoscit, etiā si Officialis sit illius
229 Baronis vasallus, ac etiā si pro delicto
tempore administrationis commisso fini-
to officio conueniretur, Andr. in d. const.

Magister Iustitiarius, Carau.rit.49. Franch.
dec. 274. 407. & 505.

Sed eò redeundo, vndè digressi sumus.
Baro fiscū non habet, pęnas tamèn fisca-
les consequitur, vt diximus, hoc verò in-
tellige, locū sibi vendicare quò ad pęnas,
quę totales fisco ex delicto deferuntur,
secùs si partibus applicentur, hinc notes,
230 quod vbi lex, statutum, vel bannū parti
dat actionem, vel pœnam imponit in re-
compensam damni ab aliquo passi, vel pœ-
na sit conuentionalis, semper quod nō sit
expressum, cui sit applicanda, debetur il-
li, de cuius lęsione, seù interesse agitur,
Bart. in l. agraria, ff. de term. moto, & in l.
prima, C. de modo mult. arg. ex l. post legatū
§. ammittere, ff. de hijs, quæ vt indig. Vinius
dec. 59. & sic, si dupli, vel tripli pœnam
imponit, nàm si simplum parti debetur,
illud plus similitèr eidem competit, cum
ad priuatorum introducta videatur proùt
etiam in pœnis fraudatę gabellę non ga-
bellario, seù conductori, non fisco defe-
runtur, *l. fin. §. diui, ff. de publican.* de qui-
bus latè per *Pereg. de iure fisci tit. de pęn. &*
mult. Auend. de exequ. mand. lib. 1. cap. 2.
n. 13. Reg. Constant. in l. 1. ex n. 6. C. de
pœnis fiscal. lib. 10. & ibidem pro prędictis
pœnis post sententiam hypotecam dari,
& quando pœna diuidenda est intèr fiscū,
231 & partē, fiscum pro sua portione esse
pręferendum, condemnato non existente
232 soluendo, ex *Couar. var. resol. cap. 16. n.*
8. lib. 1. etsi ab ea recedat, *Pereg. loc. cit.*
n. 12. & faciunt adducta infrà *n. 384.*

233 Et ad principalem quęstionē dubitari
contingit, an Baro, fiscalem procuratorē
tenere valeat, qui in eius Curia pro cri-
minibus puniendis, & eorū pœnis assistat,
& audiatur, prout Regij Superiores ha-
bent, die Reipublicę delictorum coerctio-
nem interesse, & quam satis necessaria
234 esse; docuimus supra *prag. 6. in princ.* &
proindè Baronibus aliquem Curię super
criminalibus causis assistentem detinere
licet. Verùm nomen fiscale ei conuenire
non potest, nàm vt dixi *n. 212.* Baro fiscū
non habet, sed Curię Coadiutoris nomen
est tributum istis talibus, qui accusatoris
munere funguntur, *Campag. in cap. Regni*
incip. Plerumq; n. 9. & ita iudicatum fuit
in S. C. intèr Vniuersitatem Pisticij, &
Baronem, Act. de Pelice. Hinc Barones
Coadiutorem, non autèm fiscalem procu-
ratorem creant, qui solùm Principis re-
bus, & eius Curijs pręponitur, nisi Baro
speciale pręrogatiuam in Inuestitura de
hoc habeat, vt Bisiniani Princeps: Qui
Curię Coadiutor legitimā represētat psō-
nam cōparendi, impinguandi scripturas,
235 & testes impugnandi, *Crauet. cons. 168.*
Ann. sing. 97. & ex antiquis *Marant. in sua*
prax, vers. inquisitionis n. 78. & in omni-
bus est citandus, aliàs de nullitate dicere
potest, *Vinius dec. 378. Mastrill. de indult.*
q. 36. n. 16. Auend. de exeq. mand. cap. 7.
n. 3. nam iste tertius, liti publicę vtilita-
236 tis interesse dicitur assistens, vt delicta
coerceantur, ac pro ipsius Baronis inte-
resse, nam etsi quilibet, licèt non sit prin-
cipalis conuentus, sed pro secundario in-
teresse, de quo dubitat, liti assistere petere
valeat, & est audiendus, *l. si suspectum, ff.*
de inoff. testam. Doct. in l. sępè, ff. de re iud.
Crauet. cons. 14. Gaill. pract. obs. 69. cum
237 *seq. lib. 1,* eò magis Curię Coadiutor,
Clar. q. 10. n. 3. & pro publica vindicta, *l.*
ita vulneratus, ff. ad l. aquil. ac pro priua-
to Baronis interesse, eum ex criminum
238 pœnis ipse fructus consequatur, *l. fin.*
vbi *Bart. ff. solut. matr.* Et sic, procuratoris
fiscalis instar, de nullitate tantùm dicere
poterit, nam licèt de iure communi ap-
pellare ei permitteretur, *l. illud, l. 2. ff.*
de appell. l. 1. C. de sent. contra fisc. lat. re-
tract. Gabr. Rom. tit. de malefic. conclus. 14.
in Regno tamèn à liberatorijs sententijs
fisco denegatur appellatio ex dispositio-
ne *Rit. 258.* solùm quando notorium adest
grauamen, recursus datur, qui appellatio-
nis loco habetur, *Gram. dec. 14. Franch.*
dec. 148. & in dec. 398. quod sententiam
ex errore latam etiam impugnare valet.
240 Item appellatio fisco datur, si de aliquo
incidenti tractetur, non de diffinitiuo, idē
Franch. dec. 470. n. 10. Ac nota, Barones
licèt ius defensionis ad eos, & eorū Coa-
diutores, vti in fisci locū subrogatos per-
tineat, causa tamèn apud Regios Supe-
riores introducta, legitimam personam
ampliùs insistendi, ibiq; comparendi non
habere, *Rouit. de sentent. foriudicat. n. 24.*
adest enim fiscus, qui suum expletofficiū,
ideò inferioris partes cessant. Aduerte
etiam fiscū rei appellationi de iure inhę-
241 rere non dici, sed per *prag. 7. de appell.*
quotiescumq; inquisitus appellat, fiscalis
adhęrere dicitur, nisi pars quęrelans in iu-
dicio adesset, & non appellasset, quia tunc
dictæ pragmaticæ dispositio nō procedit,
Præs. de Franch. dec. 467. Demùm Baro
fiscalem Coadiutorem tenere potest, quā-
242 do solitum est, sed nisi sit solitū, adhuc
eum constituere poterit, quia sibi de iure
licet, nisi contraria consuetudo legitimè
præscripta adesset, *Bal. in l. ea quidem, col.*
9. C. de accus. Prępos. in cap. de accusation.
2. q. 8. Foller. in pract. crim. can. vers. de-
nunciatione, n. 12. & ita iudicatum fuit pro
Vniuersitate Petrę Paganæ cum Barone,
tunc enim quando adsit consuetudo in cō-
trarium repellendi Coadiutorē, ipsemet
Officialis fiscales partes gerere dicitur,
cumque omnia acta coram eo fiant, pars
in

in intimando Coadiutorē non est vexāda.

243 Sed pro huius principalis articuli cōplemento, aduertas, Baronem fiscales licèt pœnas habentem, fiscalia tamèn iura in sua Baronia non sequi circa bona, sine morientis hærede, vacantia, hæc enim vti de regalibus sunt excepta, *cap. 1. §. bona vacantia, quæ sint regalia, l. 1. & seq. C. de*

244 *bon. vacant. lib. 10.* Vndè si in inuestitura clausula non adsit, *& cum bonis vacantibus*, vti de regalibus, Principi, non Baronibus, debentur; *Bar. & Ang. in l. 1. C. eodem. Capic. in inuestitura, verb. cum bona vacantia, Frecc. de subfeud. auth. 14. Pereg. de iure fisc. lib. 4. tit. 3. Franch. dec. 125. Bouad. in sua pol. lib. 2. cap. 16. n. 216. Amaya in d. l. 1. n. 36.* Et quamuis contrarium, bona vacantia Baronibus competere sustinuerunt, *Bal. in l. 1. C. de hæred. Decur. lib. 10. Ioan. de Plat. & Rebuff. in l. cornicularij, C. de appar. præfect. prætor. lib. 11. Belluc. de spec. princ. rub. 24. vers. & primo n. 12. Borrell. de magistr. lib. 4. cap. 12. Mastrill. de magistr. lib. 3. cap. 10. à n. 368. Coler. dec. 72. Gasp. Kloc. de Erar. lib. 2. cap. 136.* se fundando in ampla concessione, qua sunt Barones, præcipuè in Regno inuestiti, itaut dici posset cum *glos. in rub. C. de stud. Vrb. Roman. lib. 12. (scissum est Imperium)* Et quia Barones dùm merum hodie habeant imperium, confiscationem consequuntur, & proindè bona vacantia etiam assequi debent, vti tacita bonorum confiscatio. Adstipulari etiam videtur cōstitutio Regni incip. *Dohane*, per quam Regijs Officialibus mandatum fuit confiscationem fieri bonorum morientiū absq; hæredibus, & subiungitur *(laicorum morientium sine hæredibus de Terra. demanij nostri)* alitèr forsan de Baronum terris indicando, inclusio enim vnius, est alterius exclusio. Prima autèm opinio irrefragabilis videtur, ex *cap. 1. de regal.* vbi bona vacantia inter regalia connumerantur, & ea nemini cōpetere subiungitur, nisi specialitèr concedantur; Verùm est Reges ex tot amplis concessionibus, se regalibus quasi expoliauisse, sed vendicant sibi locū, quando ea concesserunt, & sic semper ad inuestituram est deueniendū, si hæc clausula cum bonis vacantibus adsit. Nec obstat, quod bona vacantia habentur loco tacitæ confiscationis, non enim est idem, & si esset, differunt; nam si Baronibus permittatur confiscatio, & quia ex delicto dependet, & sic condemnationis pęna, quę pœna, facta meri imperij ad Barones concessione, priuatiuè ad dominum inuestitū spectat, vt dictū fuit supra sub *n. 213.* Nec vim facit dicta *Const. Dohanæ*, nam ibi presumi debet noluisse Regem Baronibus de facto suorum vasallorum absq; heredibus morientium inauditis confiscando præiudicare, cū multi ex eis has prærogatiuas ex inuestituris habere possent, vel intellexisse nostri Demanij, scilicèt nostri dominij; Vndè a prima opinione non est discedendum, Bona scilicèt vacantia ad Barones non pertinere, nisi in inuestitura sit dicta clausula, *& cum bonis vacantibus*, vel generalitèr cum omnibus regalibus, aut saltem similibus vbi est eadem ratio, iuxta notata per *And. in rubr. de regalib. sub n. 3.* Benè verum multas concessiones in Regno perlegi, & sunt omnes cum istis prærogatiuis bonorum vacantium Baronibus collatæ.

245 Limita tamèn in casibus à iure declaratis, vel ex priuilegio concessis, vt alij in his vacantibus bonis, excluso fisco, succedant, nempè si quis de Collegio non relictis hæredibus moriatur, tunc Collegiū succedit, *ex l. 1. C. de hæred. Decur.* & fiscū, & Baronem excludit, *glos. in l. si quando, C. de bonis vacant.* Et sic, si clericus ità moriatur, Ecclesia succedit, *l. si quis præsbyter, C. de Episc. & Cler.* Viroq; in hæredē defectum succedit Vxor, vt in *Auth. prætereà, C. vnde vir. & vxor.* Bona verò indignorum scilicèt eius, qui testatori grauem intulit iniuriam, vel eum interfecit, vel defuncti necem non vltus fuit, si eum testari prohibuerit, & similium delictorū, ob quæ ab eis vti indignis bona auferuntur, & fisco applicantur, iuxtà *tit. ff. & C. de ijs, quibus vt indignis*, tamèn Fiscus in his bonis non ipso iure succedit, sed postquam ille indignus hereditatem adiuit, vt *in l. fin. circa finem, ff. de bon. damn.* ibi *Et eius hæreditatem adijt, vel bonorum possessionem accepit)* & postquam sit probatū delictum, ob quod redditur ille indignus, tunc ab eo bona auferuntur, & non antea *l. lucius in fine*, ibi: *Quæ scelere quæsita probari possunt, fisco competere posse, ff. de iur. fisc.* Et hęc exceptio Indignitatis, tantùm à fisco, non à Cohæredibus apponi potest, *glos. in l. his consequens, §. 1. ff. famil. ercis.* ibi: *Ante sententiam à cohæredibus non re-*

247 *pellitur, licèt repellatur à fisco.* Cohæredes enim opponerent de iure tertij, scilicèt fisci, & sic ea exceptio non esset exclusiua intentionis agentis, *l. loci corpus, §. competit, ff. de rei vendicat.* In bonorū verò incapacis successione, nil fiscus prætēdere valet, sed ad successores ab intestato eius hæreditas spectat, *Peregr. de iur. fisc. tit. 3. Farin. q. 120. Barbos. in l. quod hostes §. 1. n. 8. ff. solut. matr. Consil. Marcian. cons. 3. Reg. Sanfel. dec. 70. Montan. de regalib. §. bona damnatorum.* Item bona meretricis turpitèr quęsita ad successores ab intestato, & non ad fiscum, si intestata decesserit, spectant, *Bal. in l. 1. C. de condic.* ob

248 ob turp. cauſ. Doct. in cap. cum decorem
de vit. & honeſt. cler. licèt in meretrice
occulta alitèr ſentiat Viu. dec. 482. fiſco
eſſe eius bona applicanda.
249 Inter bona vacantia, etiam naufrago-
rum bona computantur, quando Domini,
vel eorum legitimi ſucceſſores nō ſuper-
ſunt, nam tunc vti bona vacantia, quę sūt
de regalibus, per fiſcum ſequeſtrantur,
donec dominus, vel hæres reperiatur, vt
ex d. Conſtit. Dohanę: Si enim legitimi ſuc-
ceſſores adeſſent, ad eos ſpectant, iuxtà
tex. in l. 1. C. de naufra. lib. 10. Auth. na-
uigia, C. de furtis, & latè per Gaſp. Klock.
de erario cap. 114. lib. 2. Et an expoſitorū
bona Nutritori, Hoſpitali, Fiſco, vel Ba-
roni ſint applicāda vide Præſ. Franch. dec.
298. Theſaur. dec. 218.
250 Animalia deperdita, ſeù excadentia-
lia, facta per connicinia proclamatione,
fiſco applicantur, vti bona vacantia, &
iuxtà Conſt. Peruenit ad aures, non autèm
ad Barones, niſi in eorū inueſtituris adſit
dicta clauſula, & cum bonis vacantibus,
251 Borell. de magiſtr. lib. 4. cap. 12. ex n. 12.
Klock. cap. 116. à n. 34. Sic debent eſſe
Regis omnia, alia inuenta, quorum domi-
nus ignoratur, nempè pecunia, aurum,
252 argentum, lapides pretioſi, & quęlibet
res, quarum dominus nō apparuerit, nam
ſi per annum dominus non venerit, fiſca-
libus vtilitatibus aſcribuntur, iuxta conſt.
Regni Pecunia. In foro tamèn poli bona
incerta, inuenta, vel naufragorum pau-
peribus, non autèm fiſco eſſe applicanda,
253 firmant Doct. in d. auth. nauigia, Couarr.
reg. peccatorum 3. par. primæ relect. §. pater
n. 5. prout Epiſcopus mortui peregrini
coniunctos non habentis bona inter pau-
peres diſtribuit, vt in Auth. Omnes pere-
grini, C. com. de ſucceſſ. At Peregrin. de iur.
fiſc. tit. de bon. vacant. n. 30. diſtinguit ſe-
cundum ius commune, aut quæ inueniun-
tur ſunt mobilia, quæ in alterius bonis
non fuerunt, vt lapilli, & gemmæ in ma-
ris littore inuentæ, & ea inuentori, non
fiſco debentur, iuxtà §. Item lapilli inſt. de
rer. diuiſ. aut ea de bonis alicuius fuerint,
vti anuli, ornamenta, & alia, & hæc nec
fiſco, nec inuentori applicantur, adeo, vt
ea occupans, & non denuncians, furtum
committere dicatur, cap. ſi quid inueniſti,
14. q. 5. l. falſus, §. qui alienum, ff. de furt.
& facta diligenti inquiſitione, domino nō
reperto, Epiſcopo aſſignanda ſunt, vt ea
in pauperes diſtribuat, licèt de facto, vt
plurimum non obſeruetur, quinimò ſcri-
bunt, facta diligenti perquiſitione, & do-
mino non inuento, inuentores ea ſibi re-
tinere poſſe, cum intentione ea reſtituen-
di, ſi dominus reperiatur, iux. l. Moyſis in
in Deutor. cap. 22. ibi, non videbis bouem,
aut ouem errantem, & præteribis, ſed redu-
ces in domum tuam, & erunt apud te quan-
diù quæret ea frater tuus, & recipiat, & ſic
etiam de iure communi, vt in l. 3. §. ner-
ua Filip. ibi; Pecus oberrauerit, ff. de acquir.
poſſ. talis enim reſtitutio non eſt præcep-
tum de iure diuino, naturali, vel ciuili,
ſed de Patrum conſilio, & contraria locū
obtinent in his, quæ illicitè ſunt acquiſi-
ta, cap. cum tui de vſur. non autèm in caſu
noſtro, in quo rei alienæ inuentor dili-
gentia facta, quis ſit eius dominus? quid
illicitum non tenet, ſi animo reſtituendi
donec dominus reperiatur, retineat, &
proindè in conſcientia ea poſſe retineri
concludendum eſt, vt abundè per Sotum de
Iuſt. & Iur. lib. 5. q. 3. art. 3. Arag. eod.
tit. q. 66. art. 5. Io: Medin. de reſtit. q. 3.
cauſ. 11. Couarr. reg. poſſeſſor. 3. diſt. par.
§. 1. n. 6. Merc. de contract. lib. fin. cap. 15.
254 Et ſi inuentor ſit pauper, pro ſua neceſ-
ſitate eo magis, tanquam vnus de paupe-
ribus illis vti poterit, Guttier. por. can. lib.
2. cap. 9. n. 11. Io: Kappen. dec. 9.
255 Bona verò à latronibus capta ſimili-
tèr dominis ſunt reſtituenda, l. poſt limi-
nium, §. cū piratis, ff. de cap. & poſtl. reuerſ.
Coler. dec. 146. n. 4. Gaſp. Kloc. de ęrario
cap. 115. lib. 2. ſed incerta capientium
erunt, arg. tex. in l. 2. C. de commerc. &
mercat. Petr. de pot. Princ. art. 16. n. 3.
& ſic ſeruatur, ob periculum, & præmiū
capientium, niſi eorum bona ſint alicuius
conſiderationis, nam tunc capientibus
tantùm decima daretur, vt in conſt. Per-
uenit ad aures: Sic conſtitutum eſt de per-
ſonis, & bonis in bello, vel à pyratis, vel
hoſtibus captis, nam iure gentium capiē-
256 tium fiunt, l. generalem, §. fin. ff. de acq.
rer. dominio. l. hoſtes, ff. de verb. ſignif. l. ſi
quid in bello, ff. de capt. & poſtlim. reuerſ.
ſiuè in aciem belli, ſiuè vbicumq; ab ho-
ſtibus capiantur, Reg. de Ponte de pot. Pro-
reg. tit. de trirem. ex n. 3. & latiùs per Reg.
Moles in ſuis deciſ. tit. an bona hoſtium capta
in Regno ſpectent ad Proregem vt Ducem ge-
neralem? Dummodo ea bona ſint hoſtium
effectiua, non tamèn noſtratibus depreda-
ta, nam dominis eſſent reſtituenda, l. poſt
liminij, & l. latrones. ff. de cap. & poſtlim.
reuerſ. Gramat. deciſ. 71. Franch. dec. 268.
Valaſc. conſult. 30. Gamm. dec. 384.
257 Exceptum, ac prohibitum eſt Baro-
nibus alterare, diſpenſare, & minuere nō
ſolùm ea, quæ ſunt Iuris diuini poſitiui,
iuxtà diſtinctionem factam ſupra prag. 6.
verùm etiam, quæ ſunt iuris naturalis,
vel gentium, ſuper quibus nec Princeps,
niſi ex vrgenti, & publica vtilitate diſpo-
nere valebit, vt dixi in 1. prag. ſed neq; ſu-
per iure poſitiuo, cum ſoli Principi hoc
liceat, Boſſ. tit. de Princ. n. 287. Andr. &
Affl.

258 *Affl. in præl ud. conft. quæft.*12. Hinc eſt,
vt Baro reſcribere non poſſit, ſine ſcrip-
tis; & iudicij figura cauſas tractari, quæ
iure ordinario ſunt cognoſcẽdæ, *Lanfrāc.
in clem. ſępè de verb. ſignif. Marant. in ſua
prax.* ibi: *Iudicium mercatorum, in princ.
Carau. rit.* 288. *n.* 9. nam dubitatur, an
Principi ſine cauſa hoc liceat? *Teſſ. dec.*
15. Reſoluuntur enim hæc memorialia
in excitatoriam tantùm iuſtitiæ *Parif. de
ſind. verſ. ſententiæ, verſ. hæc tamen*, & in-
nuit *Prag.* 10. §. 14. *de offic. Iud. & prag.*
1. *n. in marg. de delegat.* & quia iuſtitiam
Barones adminiſtrare non poſſunt, ideò
259 nec memorialia expedire debent, vt of-
ficiales ſic, vel aliter faciant, *Petr. de pot.
Princ. cap.*6. *n.* 86. *Auend. de exeq. mand.
cap.* 5. *n.* 7. *verſ. item refert, Maſtrill.* poſt
hæc *de magiſtr. lib.* 4. *cap.* 16. *à n.*181. Et
proindè nec pœnalia banna vltrà iuris di-
ſpoſitionem valent, ſi pœna corporalis,
vel tormentorum, vel ictuum cordæ im-
ponatur, vt quidam inſipiens Iudex ema-
nabat, nam inferiores Iudices pœnas alte-
rare non valent, *And. in c.* 1. *n.* 2. *de pace
tenend. Paris de synd. ver. tortura, verſ. an
in cauſa pecuniaria, Marant. in art. quæſt.
inferenda, Maſtrill. de magiſtr. lib.*4. *cap.*18,
*ex n.*16. ſicq; ſine iuris ordine reos ex pro-
ceſſu informatiuo torqueri non licebit,
261 quia hoc ſoli Regi conuenit, & Mag.
Cur. ex *cap. Regni Si cum ſceleratis in caſi-
bus atrocioribus*, iuxtà annotata ſupra *n.*
76. licèt ſecùs eſſet in cauſis publicorum,
& inſignium latronum, cum in his ordo
ſit, ordinem non ſeruare, *Viu. dec.* 168. &
conſequentèr vanam dicimus opinionem
tenentium, Barones peremptas inſtantias
reſtaurare, & vitæ ſpiritum inſufflare
262 poſſe, cum Barones reguli in ſuis terris
dicantur, *Marant. diſp.* 6. *n.* 14. *Carau. rit.*
49. *n.* 6. *Frecc. tit. de orig. Bar. n.*8. nam hoc
intelligitur, eſſe verum circa inueſtita, de
quibus Rex dicitur expoliatus, vt dixi ſu-
pra, ſecùs in non conceſſis, & exceptis, &
ita præſens noſtra pragmatica dictat, Ba-
rones vltrà conceſſa non exercere, & ſic
ſoli Regi, & cum regali dignitate inueſti-
tis, vt magni Ducibus vitæ ſpiritum in-
ſufflare competit, ex *rit. M. C.* 248. *Gram.
dec.* 69. quicquid dixerit *Crauett. conſ.*266.
nam diſpenſatio ſupra ius non eſt inferio-
rum à Principe, & ſic clauſula *non obſtan-*
263 *te*, ſolius Principis eſt, *l. formam de offic.
prӕt. Alex. conſ.* 123. *vol.*2. *Gram. conſ. ciu.
cōſ.* 32. *n.* 10. Regijs verò Audiẽtijs Hydrũ-
264 ti, & Barij, ex particulari priuilegio,
hæc vitæ ſpiritum inſufflandi facultas eſt
conceſſa, *Rouit. in rub. de inſt. cauſ. à n.* 18.
Et ſimilitèr Barones proceſſum nullum,
tàm circà naturalia, quàm circà ſubſtan-
tialia reſtaurare non poſſunt, *Affl. in prę-
lud. Conſtit. d. q.* 12. *Maſtrill. vbi ſupra lib.*
3. *cap.* 10. *n.*127.
265 Nec omittam quod conſultus reſpon-
di, an Baro alicui vaſallo ab onere perſo-
nali, reali, vel mixto, immunitatem con-
cedere valeat, cum quidam vaſallos ſibi
ſeruientes, & ſic aliquos venatores immu-
nes facere poſſe prætenderet. Dixi, ſoli
Principi immunitatem dare eſſe permiſ-
266 ſum, *l.* 1. *C. de immun. nem. conced. libr.* 12.
l. venatoribus, C. de excuſ. man. libr. 11. *cap.
cum inſtantia, de cenſib. gloſ. & DD. in l. om-
nes, C. de annon. Bald. in Auth. habita, C. ne
fil. pro patr. Surd. conſ.*278. *Antib. de muner.
fol. fin. num.* 97. & ita deciſum fuit in Sacro
Conſilio contra Baronem, qui venatores,
& ſuos ſeruos fecerat immunes in cauſa
Vniuerſitatis Biccari cum Marcello Ca-
racciolo. Act. Figliola. Sed intellige de
ſeruis, & venatoribus vaſallis collectis
obnoxijs, ſecus de exteris, qui ad onera il-
li loco non ſunt obnoxij, *Seſe deciſ.* 9. ſoli
inquam Principi, non autem alijs quem
immunem declarare competit, & ipſe ſo-
lus immunitatem concedere valet, & in
his adeò ſtrictè proceditur, vt ſi Princeps
immunitatem concedat, licèt eius gratiæ
latiſſimè ſint interpretandæ; quia tamen
267 Vniuerſitati præiudicatur, perſonalis
illa cenſetur, vt per *Oſaſch. deciſ.* 95. *nu.* 50.
& in ſui præiudicium, non autem conci-
uium conceſſa videtur, *Luc. in l.* 1. *C. de ex-
cuſ. mun. lib.* 10. *l. actores, C. de exact. tribut.
Mut. Surg. in addit. de Neap. illuſtr. fol.* 386.
quod obſeruari in Regia Camera dixit
Reg. Tap. de Conſt. Princ. in rubr. 4. *num.* 31;
niſi eſſet immunitas ex iuſtitia conceſſa,
vt in patre duodecim liberorum numero
onuſto, *l. ſemper, ff. de iur. immun.* & in hoc
268 caſu immunitas ad gabellas præceden-
tes impoſitas propter debita ab eo cum
alijs contracta pro vniuerſalibus neceſſi-
tatibus impoſitas, non extenditur, nec ad
ea, quibus ipſi participes fiunt, vt pa-
ſcuorum, medicorum, viarum, conciona-
torum, & huiuſmodi commoditates, *Ma-
rant. conſ.* 80. *Theſ. deciſ.* 257. *et* 149. *Reg. Re-
uerter. deciſ.* 438. nam regularitèr in his
269 ſtricta fieri debet interpretatio, *Præſ. de
Franch. deciſ.* 259. *Surd. deciſ.* 35. *Theſ. de-
ciſ.* 267. ſecus ſi in remunerationem, & in
concedentis præiudicium gratia fiat, *Ca-
pel. Tholoſ. deciſ.* 348. *Rip. in l. ſi ſe abſtulit,
ff. de re iud. n.* 37?
270 Nec Vniuerſitas alicui immunitatem
tacitè, vel expreſsè concedere poteſt, cum
ſit contra publicam ciuium vtilitatem;
l. vacuatis, C. de decur. lib. 10. *l. immunitates,
C. de agric. & cenſ. lib.* 11. *Capyc. in inueſtit.
fol.* 124. *verſ. priuilegium ab Vniuerſitate*;
ita vt neq. Sindicus, & Electi pro eo anno,
quo adminiſtrant, collectarum immuni-
tate

tate sunt exempti, secundùm *Ann.sing.*482 contrarium tamen pro illo anno, tam pro personalibus, quam pro extraordinarijs oneribus immunitatem eis concedi probat *text.in l.curiales, l.1. C.de decur.lib.*10. *Guid.Pap.decis.*398. *Capyc.in inuest.ver.gabellæ, vers. Camerarius,* qui ad Baiulos id etiam extendit, & *Auil.pol.pret.cap.*45. *vers.poner.num.*2. etiam ad Vniuersitatis casserios ampliat, & latè per *Reg.Rouit.de-*
271 *cis.*70. vbi collecta pro militum hospitijs imposita, cum sit munus ordinarium, Sindici, & Electi ab ea non sunt exempti, sed tantùm ab actuali hospitatione, vti ab extraordinario munere. Et an Vniuersi-
272 tas meritorum causa immunitatem à collectis, alijsq. oneribus cuiquam concedere possit, iuxta *text.in l.cum qui, C.de decur.lib.*10. *Bart.in l.*2. *in fin.ff.de iur.immun.* dicit, Ciuitatem ex causa immunitatem concedere posse, & maximè si Fisco damnum non inferatur, sequitur *Io.de Plat.in l.vacuatis, num.*3. *C.de decur.lib.*10. & licèt *Paris.cons.*69. *volum.*1. hoc ius de regalibus esse referre videatur, tamèn est intelligendus quoad priuilegij concessionem, non quoad remittendum ius, quod ad ciues spectare potest, dum ipsi statuere valent, *l.non tantum, § fin.ff.de decur.* Contraria opinio est magis recepta, Vniuersitatem sine Principis assensu ex quauis causa non posse, ex *d.l.vacuatis,* ibi, *Neq. consensu ciuium, l.immunitates, C.de agric.& cens.lib.*11. *l.*1. *C.de his, qui à princip.vacat. accep.libr.*10. & *Luc.in l.*1. *C. de ys, qui à princ.vacat.* dicit, tria requiri, causam, cōsensum, & authoritatem, *Mut.Surg.f.*386. & *Osasch.decis.*95. *Peregr.de iure Fisci, tit. de conduct.num.*22. & in Regno est cautum per *prag.*5. § 9. & *prag.*8. *de adm.vniu.* prohibendo Vniuersitati donare, Principis licentia non præcedente, ymò nec exteris,
273 vt si ad habitãdum veniãt, immunitas concedi posset, *Osasch. decis.*95. *num.*19. *Azeued.lib.*7. *tit.*9. *l.*25. & faciunt notata per *de Ponte de potest. Proreg. tit.de feud. inhab.Franc.Marc.decis.*102. *par.*1. limita tamèn in casibus a iure permissis, nempè ad beneficium literarum, & liberalium artium professorum, & medicorum, quibus per *text.in l.*1. *C.de decr.decur.lib.*10. permissum est, per Vniuersitates immunitatem concedi posse, *Les.de iur.vniu.*3. *par. cap.*10. *Amaya in l.*1. *ex num.*36. *C.de imm. nem.conc. libr.*10. & non solùm Barones, quia sunt immunes, immunes etiam sibi seruientes reddere nequeunt, vt diximus, verùm etiam Ecclesiasticis non permittitur, à muneribus quem eximere, *Luc. in l. Senatorum, C.de dignit.lib.*72. *Capyc.d.ver. collectæ, vers. vasalli, & familiares, Gram. cons.ciuil.*102. *Thes.dec.*116. nec fori priuilegio ipsius domini potiri possunt, iuxtà distinctionem *Capyc.dec.*12.

274 Ac tandem nec dilationem debitoribus Barones dare poterunt, *l.vniuersa, C. precib.Imp.offer.* cum Principis sit suspendere, & super creditorum iuribus dispensare, & ad quæ hæc dilatio extendatur?
275 vide *Thes.decis.*91. & 180. *Ann.sing.*463. *Boer.decis.*295. & *Carauit.rit.*287. nec cōtra Neapolitanos locum habet *Franch. decis.*179. *in fin.* in Regno enim ex gratia moratoriç in eorū damnum non expediũtur, vt in *pragm.*1. *de ceß.bon.* & in Regia Audiētia Calabriæ citrà consuetudo aderat antiqua, vt Præsidi mensis dilationem debitoribus dare liceret. Sed dum aliqui mercatores se opposuissent, ex Collaterali Consilio fuit rescriptum, vt se abstineret, & licèt Sua Excell. de antiquo stylo certioraretur, non fuit habita responsio.
276 Et non est nouum maioribus Tribunalibus, non autèm alijs Iudicibus, & feudatarijs dierum dilationem dare permitti, *Thes.dec.*186. vnum tamèn aduerte, Principem, vel Proregem, si ex aliqua vrgenti
277 causa dilationem dare voluerit, quinquennium excedere non posse, alias esset debitum remittere, *Ias.in l.quoties, num.*5. *C.de precib. Imp.offer.* *Guid.Pap.decis.*97. & 109. Ex qua ratione inferas, nec guidatica pro causis criminalibus longo tempore fieri posse, *Barbos.in l.si quis postea, num.*147. *ff.de Iudic.* dilationem autèm ad
278 creditorum instantiam cuilibet ordinario Iudici, absq. alia Superiorum authoritate, debitori dare licet, cum iure permittatur, creditorum accedente maioris partis consensu, non concurrentes ad dandam debitori dilationem, cogi posse, *l.maiorem C.de pact. l.fin.C.qui bon.ced.poss.Afflict.decis.*228. nec vim facit *Viu.decis.*38. *n.*2. qui fuit opinionis, istam dilationem nisi a Principe concedi posse; nam ea sustineri non potest, nisi in dilationibus gratiosis, non autèm in mera iustitia fundatis, vt aduertit *Carauit.rit.*287. *num.*3. quod enim ex iustitia petitur, non aliam requirit authoritatem, quàm legis, *Vasq.cont.cap.*35. *num.*24. & quando creditores, iurisdictio-
279 ni Iudicis, à quo petitur dilatio, subditi non essent, aditur Regiæ Audientiæ, vel M.Curiç Tribunali, quç *l.maiorē* procedit, concurrentibus creditoribus anterioribus, & posterioribus: nam si concurrant solùm anteriores, alijs nolentibus concurrere, non præiudicarent, *DD.in dict.l. fin.Franch. decis.*179. adeò vt etiam dotis
280 creditores liget, idem *Franch. decis.*82. & 219. & an hæc dilatio ad impetrantis
281 hçredes transeat? *dec.*179. & an fideiussoribus prosit? singularitèr contra *Vrsil. idem Franch.dec.*88. *Barz.dec.Bonon.*78. & an

an contra deponentes locum habeat? negat *Franch.decis.151.* neq. pro domus pen-
282 sione refragatur *Ant.singul.101.* & concurrētia non pro sorte, sed pro tertijs datur, *Rouit.pragm.3.de cess.bon.nu.11.* quod intellige, si sorti, & capitalis instrumentum non sit liquidatum, & rescissum. Sed an a decr[illegible]to super concurrentia detur appellatio? idem *Rouit.pragm.1.cit.tit.* & an debitor cautionem dare ten[illegible]tur, iuxtà *d.l.quoties, C.de precib. Imper.o[illegible]r. Barz.*
283 *loco cit.* Quæ autem Principi narrari oporteat, vt moratoria ex gratia valeat, & sustineri possit, enumerat *Menoch. de arbit.iud.cas.303.num.14.* Hucq; refert di-
284 cere de Brundusino [illegible], de quo *Maxil.tit.de cess.bon.super consuet.Bar.* vbi quinq[illegible]nnalis dilatio datur, accedentibus ibi ad habitandum, quod priuilegium, quando procedat, refert *Petr.de pot.Princ.cap.24.num.255.* limita tamèn secundùm adducta per *Boer.decis.297.* & dicta dilatio, & priuilegium procedunt data cautione, iuxta *l.[illegible]rsa, C.de priu.Imper.off.* non autem in debitis fiscalibus, *Bart.in d.l.vniuersa,* nec facta carceratione, vt pluries fuit obseruatum in Regia Camera, & late per *Apicel.in tutam.paup.*

285 Nec super natalibus dispensare Baronum est, *l.3.ff.de natal.rest.* naturę enim imperfectionibus succurrere maculas abstergendo a celsitudine dependet, *§.illud, Auth.quib.mod.natur.effic.sui,* & qualitèr Proregi ad patris, vel filij instantiam naturalem, vel spurium legitimare liceat, & quando sit necessaria venientium ab intestato citatio? sunt videnda adducta per *Reg.de Ponte de potest.Proreg.tit.de legit.&*
286 *per Consil.Pascal. de patr. potest. par.2. cap.4.* & sic an legitimati Familiæ, & Se[illegible] honores con equantur, & an sine Principis [illegible]ripto pater naturalem filium legitimare valeat, prout per subsequens matrimonium? vide *Surd.cons.147. num.30. Molfes.ad consuet.Neap. par.2.[illegible] de person.quæst.10. Mastrill.de Magist.lib.3. cap.10.num.56.* & latè per *Mical. de duob. stat.c.23.cum seq.lib.3.*

287 Item excep[illegible] cognitio ad mare, & eius littora; vnde [illegible] Baronis territorium mari adhæreat, iurisdictionem in delictis in mari, vel in eius littore, per ictū balestræ patr[illegible]tis Baro non [illegible]bebit; quia mare, & eius littora sunt de regalibus [illegible] *Armandiæ* comprehensa, vt per *Afflict.in cap.1.vers. Armādiæ, de regal.* vel & melius, quia ea de regalibus quoad protectionem, [illegible] tantùm sunt, quoad dominium [illegible] de iure gentium [illegible], & nullius [illegible] proprietas, *§.[illegible]a, I[illegible].de rer. [illegible]* hæc tamen per consuetudine, vel potius abusum Principum, & Reges sibi vsurpant, & habent sicut demania, iuxtà verba *Andr.in d.§.ripatica, n.10.* cum notatis latius per eundem in *d.c.1. §.regalia,* indè refert *Frec.de subfeu.tit.Quis dic.March.num.4.* Reges Carolum I. & II. in aliquibus cōcessionibus de feudis propè mare factis, sibi reseruasse possessionē, dominium, ius, & proprietatem totius littoris, & maritimæ pertinentiarum ipsarum, in quantum a mari infra terram per balistæ ictum dictæ pertinentiæ protenduntur, ita vt de ipsis maritimis Terrarum domini nullatenus se intromittant, sed Curiæ nomine custodiantur; vndè insoleuit in generali concessione iurisdictionem ad mare, & eius littora non venire, nisi in inuestitura adsit clausula, *Et cum mari adiacente, vel immemorabili præscriptione eam sibi Baro acquisierit, Bellug. in spec.Princ.rubr.30.Cancer.var.resol.libr.3. cap.3.num.236.Mastrill.de Magistr.libr.4. cap.16.à num.162.* Indè Regia Curia in
288 locis maritimis Portulanos, & Viceadmiratos tenet, vt Portulani curēt, nè extituræ fiant, neuè naues vetitis mercibus onerentur, iuxta verba *text. in l.1.C.de lit. & itin.lib.10.* & Viceadmirati tàm contra viuentes ex arte maris, quam contra alios in mari delicta committentes iustitiam administrent. Item Barones in suo terri-
289 torio propè mare, portum vel inter regalia numeratum facere prohibentur in *d.cap.1.de regal.Loffred.cons.24.Lanar.consil.67.num.30.de Ponte de potest.Proreg.tit. de portul.* Verum multi fatentur, Barones iurisdictionem in territorio habentes, habere etiam in mari adiacente, vti de ipsius territorij pertinentijs, *glos.in cap.vbi periculum, §.porrò, ver. territorio de elect. in 6.* & proindè de delicto in littore, vel in
290 mari adiacente commisso iurisdictionē ad Baronem loci propinquiorem spectare, tanquam si delictum in eius territorio commissum fuisset, *DD.in l. Imperā, ff.de iud. Luc.de Penn.Io.Plat.& Rebuff.in l.vn. C.de class.lib.10.Frec.vbi supra, n.m.3. Mascard. cōclus.155. Reg.Tap.in Cōst.Dohanæ, nu.12. tit.de offic.Procur.Cæsar.Pra.de Franch.decis.142.num.6.[illegible]abed.dec.46.par.2. Muta in prag.Sicil.[illegible]76.* Et [illegible] respondendum doctrinæ Cancerij contrarium de iure communi supponentis, prout & *Frec. de Iur. Reg.loc.supra cit.* Non vim facit opinio *Cancer.* se enim fundat in *glos. in l. sanè si maris, ff.de iniur.* vbi habetur, quem ius in mare habere non posse, nisi per priuilegium, vel longam consuetudinem; nam non negatur, ab q. priuilegio iurisdictionem non acquiri, sed dicitur sub generali iurisdictionis feudi concessione, de iure communi etiam adiacentis maris iurisdictionem comprehendi, vt supra. Quod maria

ria sint Principis respectu iurisdictionis, vt per *glos. in l. littora, verb. arbitror, ff. ne quid in loco publ.* est huius opinionis fundamentum, quia nisi sub Regia iurisdictione esset, neq; Baro ex infeudatione sibi communicatum illud supponere posset. Neq; aduersantur dicta per *Frecc.* nam illa exceptio hanc fundat opinionem; ipse non negat, sed firmat ibi *num. 3.* iurisdictionem feudo concessam, maria comprehendere adiacentia, sed subiungit, *Esse dubitabile in Regno*. Ex quo retrò Reges in aliquibus inuestituris hanc in mari cognitionem sibi ipsis reseruarunt, sequitur, quod nisi illa clausula talis cognitionis reseruatiua apposita fuerit, ius commune subintrat, quod Baronibus competat: exceptio enim in non exceptis regulam in contrarium firmat; Reges enim si hoc in totum a Baronibus abdicare voluissent, generalem legem promulgassent; illa enim regula, *Quod Principi placuit, legis habet vigorem*, locum sibi vendicat, quando Princeps communem legem causa faciendi statuit, alias si in particulari hoc quoad aliquos disponat, lex non dicitur; non inquam omnis Principis vox lex est, vt notat *glos. in §. sed & quod, verb. placuit, Instit. de iur. natur. gent. & ciuil.* & proindè *Frec. vbi supra* dubitati[illegible] in princ. num. 4. loquutus fuit, ibi, *Dubitabile videtur in Regno*, & sic *num. 5.* ibi, *Vndè ex prædictis iurisdictio in mari non venire videtur*, sic & *Capyc. in inuest. verb. littoribus*, dicit, cogita, & *Reg. Tap. sub tit. de offic. Mag. Admir nu. 2. in fin.* de M. Admirati iurisdictione loquēdo subiungit: *Cognoscit pariter de delinquētibus in mari, licèt regulariter ad Iudicem territorij, cui mare adiacet, cognitio spectat.* Vndè & tu etiam cogi[illegible], maximè quia multas inuestituras post Carolum I. & II. factas vidi, cum dicta clausula, *Et cum mare adiacenti*, & [illegible] quasi de stylo, & in practica obseruamu[illegible], Barones de delictis in mari, & eius littore commissis cognoscere, maximè contra non viuentes ex arte mari[illegible]: & in ca[illegible]bus, vbi M. Admiratus Officiales non præuenerint, & adducta per *Reg. Const.* in contrarium in *d. l. vn. nu. 37.* sunt fundata in allegata doctrina *Andr. in d. §. Armandiæ*, & num pro ea opinione faciat, idem *Andr.* reuideatur, & supraq; narrata perpendantur.

Si tamen concessio cum regalibus Magnis Ducibus esset facta, tunc intra mare per centum milliaria habetur iurisdictio, si ex altera parte dominus proximior non sit, *Bart. in tract. de Insul. Ofasch. decis. 155. Hieron. de Monte in tract. fin. reg. cap. 7. & Frec. de subfeud. tit. de offic. Mag. Admir.* vbi

291 videre poteris differentiam Viceadmirantium, Portulanorum, ac Secretorum, qui omnes priuatiuam cognitionem habent in eos, qui ex arte maris viuunt, secus si in ipso exercitio plerumq. non versarentur, *l. legatis seruis 63. ff. de legat. 3. l. nauicularijs, ff. de muner. & honor.* nam tunc non gauderent, cum sit fraudis præsumptio, *Franch. decis. 175. & in decis. 142.* discutit, an Pragm. quæ iurisdictionem capienti latronem tribuit, in Admirati præiudicium locum habeat, qui Viceadmiratus quinquaginta milites, seu recomendatos habet, quos facit immunes, & ab omni alia Curia exemptos: & ad cuitandas fraudes, & vt de eis habeatur notitia, in Mag. Curia Vicariæ anno quolibet datur eius Regenti ipsorum nominum lista; & dum de eis M. Curia cognitionem habet, illos citare non potest, aliàs citatio, vti incompetentèr emanata, esset nulla, & cōsequentèr contumacia non esset purganda, *Gram. cons. ciuil. 108. & Capyc. dec. 9.* & quas prærogatiuas contra omnes ex maris arte viuentes, vt nautas, vasellorum constructores, & eorum familias, contraq; suos Viceadmiratos Officiales, & Seruiētes habeat, vide *Frec. de subfeud. tit. de offic. Admir. Tap. super Iur. Reg. tit. de offic. Mag. Admir. Franch. decis. 417.* & nouissimè per *Reg. Sanfelic. decis. 419. & Reg. Const. in l. vnic. C. de cloac.*

292 Sed valdè fuit per Sacrum Consilium altercatum, an remissio Mag. Admirato deberetur de suo subdito, qui Ministrum M. Curiæ Vicariæ offenderat, & causam non esse remittendam dicebatur, quia erat offensa M. Curiæ, ex *d. l. nullum, C. de test.* quæ fuit extensa qualitercumq. Superioris iurisdictio offendatur, maximè, quia M. Curia ibi præuenerat, iuxta dicta supra *num. 220.* & licèt *Præs. de Frāch. decis. 722.* referat, maiorem Consiliariorum partem in Magni Admirati fauorem iudicasse, ob iurisdictionem abdicatiuè ei concessam. Contrarium tamen post[illegible] vidi pluries per Sacrum Consilium [illegible]sum, & in vna me patrocinante, cum eram Fisci Patronus M. Cur. Vic. tām ex rationibus ibi adductis per *Franch.* quæ validiores videntur, quam ex verbis *text. in d. l. nullum*, qui generalitèr loquitur, per verba, *Nullum penitus armatam fortè militiam, vel quamlibet aliam fori præscriptionem posse prætendere præcipimus*, & proindè nisi expressè dispositioni *d. l. nullum*, priuilegio in corpore iuris inserto fuerit in qualibet inuestitura derogatum, nunquàm abdicata dicitur iurisdictio, *Franch. decis. 192. & 517. Bellug. in specul. Princip. rubr. 16. §. sed occurrit, num. 10.* vndè fortè his consideratis *Ann. cons. 107.* qui eam causam patrocinatus fuit, illam magnam decisionem visam fui[illegible]e prorupit, & contra

tra

tra eam refert etiam iudicatum *Mastrill.*
decis.147.ex num.16. Quid verò, si Rex In-
293 sulam Baroni concedat, quæ existat in
mari, infra quod spatium eius iurisdictio
extendatur? & an ius piscandi habeat? vi-
de *Prec.d.tit.Quis,Mascard.num.6.Capyc.d.*
vers.cum littoribus.
294 Excepta est etiam Portulaniæ cogni-
tio, non solùm maris, sed terræ, nisi ex-
presse illius Portulaniæ ius sit conces-
sum, vel per verba æquipollentia, & idẽ
sonantia, *Ann.sing.587.* nempè cum vijs,
mare, portu, & maris littore, quæ simili-
tèr concedi solent, vt per *Capyc.in inuest.*
ver.vijs publicis, mare, & littora maris. &
sic videmus in Regno, Barones non habe-
re hanc prærogatiuam, nisi ex particula-
ri priuilegio, vel si separatè à Regia Cu-
ria emerint, non quod feudo insit, cum di-
stincta sit iurisdictio, & priuatiuè ad Ba-
rones, quæ per Portulanos, & per alios
Officiales per Regiam Cameram deputa-
tos exercetur; Portulaniæ etiam iurisdi-
ctio ad mare concernit, vt portus, & litto-
ra custodiantur, nè indè aliquid extraha-
tur, vel eo Portulano inscio immittatur,
vt diximus supra *num.288. ex cap.Reg. Vt*
illorum fraudibus, & cap.seq.sub tit.de Por-
tulanis, vbi latè *Campan.* Portulania terræ
295 concernit, nè loca publica, publicæq;
viæ tàm in vrbanis, quàm in rusticis im-
pediantur, nec aliquid noui in eis fiat *l.3.*
vers.curent,ff.de via publ. tot.tit. ff.ne quid
in loco publ.fiat, & C.de oper.publ. & ex of-
ficio Portulanus procedere, & de facto
tollere, & summariè pœnas exigere po-
test, iuxta Regiæ Cameræ instructiones,
& notat contrauentiones *Rouit.in rubr.&*
prag.6.ne quid in loco publ.
296 Idemq. in ponderum, & mensurarum
cognitione obseruatur, quæ sunt excepta,
si expressè cum ponderibus, & mensuris
non sit iurisdictio concessa, *Afflic.in const.*
Ad legitima pondera, & Const. Mercatores,
licèt contrarium tenuerit *Guid. Pap. de-*
cis. 490. hanc scilicèt cognitionem sub
mixti imperij concessione venire, & se-
quuntur *Cassan. in consuet.Burgund.rubr.1.*
nu. 96. vers.item ius mensurandi, Gasp.Kloc.
de Ærar.lib.2.cap.36. de quo inferius; iu-
risdictio autem hæc ad quæ extendatur
circa fraudes in ponderibus, & mensuris,
in qualitatibus, & quantitatibus, vide
Campan. in cap.Reg.65. Borrell.de Magistr.
lib.3.cap.15.Marant.ver.iudicium seculare,
vel Ecclesiasticum, num.28. & quidam Ba-
ro hoc priuilegium habens, Catapanos
ab Vniuersitate creatos prohibebat, nè
pœnas exigere possent, & per Sacrum
Consilium fuit decretum in causa inter
Baronem Casularum, & Vniuersitatem,
Act. Felice, Ponderum causas solius esse

297 Baronis, quoad verò assisiæ contrauen-
tionem Catapani ab Vniuersitate creati
procedant, & ponderum, & mensurarum
Commissarius non se intromittat. Sed an
298 hæc ponderum, & mensurarum iurisdi-
ctio, quam exceptam diximus, sit priuati-
uè, vel cumulatiuè ad Baronem? *Campagn.*
loco supra cit.& Ann.sing.388. dicunt, Ba-
ronem præueniendo cognoscere posse,
quia cumulatiuè iurisdictio excepta vi-
detur. Sed contrarium seruatur, & iurè,
iuxtà quæ supra diximus in prorogatio-
nis iurisdictionis materia, vt quando iu-
risdictio in generalem iurisdictionis con-
cessionem non transit, quia à Principe fuit
excepta, vel sibi retenta, tunc semper ex-
ceptiuè, & priuatiuè concessa intelliga-
tur. Et exindè concludimus, quod aut de
falsorum ponderum, & mensurarum cri-
mine tractatur, pro quibus de iure pœna
est falsi, & tunc Baro de hoc crimine, vti
in mero, & mixto imperio sibi concesso
comprehenso cognoscere potest: si autèm
de iustis mensuris, & ponderibus, sed per
Regiam Siclam, iuxtà suas instructiones
non adæquatis tractetur, & in his Baro se
intromittere non debet, nisi priuilegium
ponderum, & mensurarum expressum ha-
beat, *Tap.in fin.cap.2.n.50. Rouit.in prag.1.*
num.5. de ponder. & aduertendum est, Ba-
ronem & ponderum, & mensurarum in
sua iurisdictione concessionem habentem,
cum ciuibus, ponderibus, & mensuris à
Regia Curia approbatis vsurum esse, ad
text.in l.modios,C.de suscep.lib.10.
Exceptũ est etiam priuilegium recursus
ad Principem in Viduis, & miserabilibus
personis, ac Ecclesiasticis, quos est à iure
prouisum, Principẽ adire posse, siuè agãt,
siuè conueniantur, vel ipsi accusentur,
299 poterãt enim superiores omissis medijs
adire, ac etiã variare, *l. 1. C. quando Im-*
perat. inter pupill. & vid. Istud priuilegiũ
in iuris corpore insertum non tollitur,
nisi expressè ei sit derogatũ, poterit enim
à Principe derogari, cum sit iuris positi-
ui, super quo ipse disponere potest, vt di-
xi *prag.1.n.170.* debet tamèn id specificè
fieri, vt derogetur, *d.l.1.* nec queuis etiã
300 regaliũ generalissima cõcessio sufficiet,
nisi facta sit cum clausula, *in dispositiuis,*
prout melius, pleniusq; sui prædecessores te-
nuerunt, tunc si illos hoc habuisse priuile-
gium appareat, subintelligetur, cum re-
latum sit in referente, *l. asse toto, ff. de he-*
red. instit. vt ex pluribus cõprobant *Sese*
dec. 93. n. 15. & in facti specie *Reg.Rouit.*
dec.6. nec aduersantur adducta per *Pres.*
de Franch. dec. 192. quia ibi dicta clausula
in iurisdictionis concessione nõ fuit adie-
cta, sed in introituum concessione, & se-
cundum priuilegium à primo valdè diffe-

rebat, vndè nimirùm, si derogationis requirebatur expressio *d. l. vnica*; Insupèr nec alia in secundo priuilegio minoris considerationis erant concessa, & sic cùr Principem maiora concedere voluisse arguendum erat, semper enim quod aliundè de Concedentis mente constat, specifica derogatio non est necessaria, *d. l. vnic.* idem *Franch. dec.* 187. *Gratian. cap.* 182. *n.* 13. Et hæc eò magis, quia illæ prærogatiuæ concedi solent, non autem de illis singularibus, de quibus supra diximus *prag.* 5. *n.* 65. Quid si in concessione fuerit
301 derogatu dicto priuilegio, adiecta clausula, *prout, & quemadmodum prædecessores tui tenuerunt, & possiderunt*, & relatū alio modo reperiatur. An corruat, vel vti noua dispositio sustineatur, vide notata per *Reg. Reuert. dec.* 11. & per *D. Ioan. de Castil. de tertijs cap.* 5. Et istis priuilegijs miserationis causa inductis expressè, vel tacitè renunciari non potest, *glos. in d. l. vnica, ver. excedere, Franch. d. dec.* 192. *n.* 7. & *dec.* 100. *n.* 21. *Costa de remed. insp.* 98. *n.* 9. & cum tertio præiudicent, strictissimè interpretari debent, *Vrsill. dec.* 297. quicquid alij teneant sub generali institura hoc priuilegium transire, *Tesau. dec.* 177. *n.* 10. sed quomodo Rex Viduarum miserabilium personarum, & fortiùs Ecclesiarum priuilegio derogare possit,
302 multi surdo aure pertranseunt; Ex vna parte hæc concessio contra directā Ecclesiæ libertatem esse videtur, quod iura iura ciuilia, & naturalia prohibent, *Auth. Cassa. C. de sacros. Eccl. cap. cum Ecclesia, de constit.* Ex altera verò parte, Princeps
303 hic super alienis disponere nō videtur, sed super suo priuilegio, & iurisdictione concessa, quę ab eo fluit, & refluere potest, *l.* 1. §. *cum vrbem, ff. de offic. præf. vrb.* vnde si ei priuilegiare placuerit, vt Ecclesiasticę personę eum adire valeant omissis medijs, potuit super hoc positiuo iure contrarium decernere, nec fit Ecclesiasticis iniuria, cum Princeps causam prius in Baronali Curia, quam in alia terminari, præcipiat, nam audientia nō denegatur in totum, sed solùm præcipit, hunc, vel illum Iudicem esse, *Capic. in inuest. vers. etiam ad instantiam, fol.* 128. & *dec.* 160. *glos. in l. Gallus*, §. & *quid si tantum, ff. de liber. & posth.* & in terminis *Tras. de Franch. dec.* 517. & *Tiraq. de retract.* §. 1. *glos.* 8. *n.* 42. ait, Principem secundam communem opinionem, statuti beneficium Clericis denegare posse.
304 Quæ personæ Ecclesiasticę sunt priuilegiatę, si agant, vel conueniantur pro Ecclesiasticis bonis, secùs autem pro eorū patrimonialibus, vt in *rit.* 229. *Affl.* & *Vrsill. dec.* 257. *cap. cum sit generale de for. compet. Niger. in cap. Regni* 24. In criminalibus verò fori electione pro iniuria, vel offensa eis facta gaudent, *Ann. alleg.* 146. *Vin. dec.* 27. & *Franch. dec.* 597. vbi fuit dubitatum, an clerico pro actione cri-
305 minali, variationis fori beneficium cōpetat, & difficultas oriebatur, nam si pro patrimonialibus bonis tali priuilegio nō gaudet, ergò nec pro priuata iniuria, si ea ex causa Ecclesiæ, suiq; officij intuitu non dependeat, fuit attamē decisum, cum in criminali gaudere, cum miserabilibus comparetur, & licèt pro patrimonialibus eos etiam gauisuros esse inclinet *Reg. Tap. super iure Regni, in constit. Statuimus, n.* 23. tamèn in fine contrarium obseruari fatetur. Sed nouum dubium insurrexit in R. Audientia de clerico in minoribus con-
306 stituto, qui Tribunalis forum pro fratris homicidio variauerat, Baro remissionem petebat, & variationem non obstare dicebat, quia clericus ad sanguinis
307 pęnam accusare non potest, vndè eius quærela vanis erat, & vti nulla ius variationis causæ dare non poterat, *cap. in Archiepiscopatu de raptor.* & ibi *Abb. Foller. in pract. crim. ean. ver. accusare, Doct. in cap. significasti, de homic.* & *in cap. Prælatis, de homic. in* 6. & secundum hanc opinionem votantes inclinabant, sed quia etiam pro vero habitū fuit, ius variationis clericis, & Ecclesiasticis competere, quando ipsorum personæ sunt offensæ, non autem quando pro morte suorum accusant, ideò causa fuit remissa, & post hec sic concludere videtur *Reg. Rouit. in prag.* 8.
308 *n.* 18. *de cōposit.* Ecclesię verò semper gaudent sine vlla limitatione, *Ann. alleg.* 146. *Franch. decis.* 233. Et etiam Vniuersitates, & licèt *Carau. rit.* 233. *n.* 3. cōtrarium asserere videatur, tamen cum Vniuersitas Ecclesiæ, pupillisq; comparetur, *l. rem publicam, C. de iur. Reip. Euerard. loc. topic. cit.* non dubito, & ipsas dicto priuilegio potituras esse, & in terminis *Add. ad Capic. dec.* 160. *Calà de mod. prob. fol.* 11. *n.* 59. *Muscat. in sua praxi par.* 2. *glos. competentes, n.* 7.
309 Qui verè, & propriè viduarum, pupillorum, & miserabilium personarum appellatione comprehēdantur, & an omnes viduæ, vel tātū miserabiles, & pauperes. Et solùm hæ miserabiles comprehēdi dici posset, illa enim dictio, &, secūdū sui naturam copulationum concursum desiderat, & cum eisdem qualitatibus re-
310 petit, vt latè dixi in rubrica, & ita *Tesaur. dec.* 177. in fine, nihilominus Viduæ etiam diuites continentur, nam satis sunt miserabiles, dum suis viris sunt orbatæ, ita vt Regina Vidua miserabilis dicatur, & sub statuto includatur, *Imbrian. in tract. de*

de prim. & secund. benefic. cap. 1. Franch. dec. 100. *nu.* 19. & licèt hoc priuilegio viduas inhonestas non potiri aliqui vo-
311 luere, cõtrarium tamẽ decisum, si enim non gaudent vti viduæ, gaudent vti meretrices, *Franch. dec.* 233. nam satis sunt miseratione dignæ, sed intellige de viduis publicis meretricibus; ille autem, quæ aliquando sui copiam faciunt, non gaudent, *Couar. pract. quæst. cap.* 7. *And. & Afflict. in Constit. statuimus*, & si contrariũ probare conetur *Conf. Carneual. de Iud. lib.* 1. *tit.* 1. *ex num.* 550. tamèn *nu.* 554. non negat communem esse in cõtrarium. Nec gaudet vidua, quæ virum occidit; *Couar. pract. quæst. cap.* 6. *nu.* 3. *in fine*. Accidit in facto, quandam viduam in ciuili causa
312 conuentam forum variasse, actor compromissum petijt, quia in gradu consanguinitatis ei coniunctus erat, iuxtà *prag. odia litium*, & ex eo supponebat actor ille variationem non habere locum; dixi cõpromissi statutum, licèt fauorabile, priuilegia tamèn in iuris corpore inserta non tollere, nisi expressè eis derogatũ fuerit, vt diximus supra, idcò non obstante compromissi exceptione aduersus variationẽ ad vlteriora processum fuit.

Idemq; seruatur in pupillis, qui prædicto fori priuitegio etiàm si diuites sint, gaudent: nam dum patre carent, inter
313 miserabiles nominantur, *Andr. in const. Sancimus. Azor. in summa, C. quando Imp.* Idem dicendum est, si pupilli patrem habeant, & emancipati fuerint, eum & ipsi inter pupillos connumerentur, *l. pupillus ff. de verb. signif. Franch. dec.* 100. *n.* 17. Et hos pupillos gaudere hoc priuilegio vsq; ad decimum octauum annum, quando maioris ętatis in Regno dicuntur, asserunt *Conf. Tascal. de patr. potest. par.* 2. *cap.* 2. *n.* 42. & nouissimè decisum refert *Reg. Rouit. dec.* 27. *& Reg. Sanfel. dec.* 274. & quamuis in contrarium vrgere videantur verba *tex. in d. l. pupillus*, vbi declaratur, pupillos eos esse, qui orbati patre, impuberes existunt, & sie minores annorum quatuordecim. Et cum *d. l. vnica, C. quando Imp.* iurisdictionẽ ordinariam Iudici deroget, strictè sit interpretãda, iuxtà verborum legis proprietatem, nec etiam ex rationis identitate extendenda, vndè in priuilegijs de similibus ad similia non proceditur, *Dec. ex Butr. & Bald. in l. in omibus causis, n.* 6. *ff. de reg. iur.* & docuit *Andr. in constit. Statuimus, vt magna, col. pen. vers. verius videtur*, ibi: *Non ergò trahetur ad alios etiam similes, l. quod vero, ff. de legib.* Et eodem argumento resoluitur alia obiectio; omnia priuilegia pupillis concessa, etiam omnibus alijs personis, quæ per administratores reguntur, concessa

censentur; nam *glos. in l.* 2. *C. de Curat. fur. ver. ad agnatos*, in hac *Hugonis* opinione pedes non figit, sed per verbum, *fortè*, loquitur, & obstat regula prædicta, priuilegium extentionis, & alia ratio, Adultũ
314 pupillo ęquiparari, nec uim facit, videmus enim eos in multis differre, iuxta *glos. in l. si curatorem, C. in integr. restit. min.* & præcipuè quia Iurisconsulti adeò adultorum iudicio, & habilitati confiderunt, vt curatores non habẽtes ciuilitèr, & naturalitèr obligari posse permiserint, *in l. puberes, ff. de verb. oblig.* & sic non destituti videntur, & hanc sequuntur opinionem *Viscont. ad Franch. decis.* 100. *num.* 17. *Nauar. de elect. for. spet. q.* 4. *Pomeran. lib.* 1. *cap.* 31. *num.* 13. In nostris tamèn Tribunalibus inueteratus stylus est in contrariũ, & prima opinio obseruatur, ea ratione, quia inter miserabiles reputantur, dum per administratores reguntur, & sic mutanda non sunt, quæ antiquam habuerunt interpretationem, & obseruantiam, iuxta verba *Sceuolæ in l. constitutoribus, ff. ad municip.* prout in practica sic in Hispania, etiam obseruari afferunt *Lopez in l.* 5. *tit.* 3 *par.* 3. *recompil. verb. huerfano, Castill. controu. iur. tom.* 3. *cap.* 25. *num.* 17. & nouissimè *Consil. Carleual. de iud. lib.* 1. *tit.* 1. *n.* 532.

315 Verùm si pupilli ex paterno contractu, vel officio tutelæ, aut alterius administrationis defuncti, vel ex alia lite cum defuncto cępta conuenirentur, ex persona sua forum mutare non possent, vt in *Rit.* 334. quem declarant *Viu. decis.* 250. *Franch. dec.* 234. Quod intellige, lite cum defuncto contestata, secus si cępta tantum fuerit, *l. hæres absens, ff. de Iud. Tap. in dicta Const. Statuimus, num.* 29. nam per litis contestationem Iudicis instantia cępta dicitur, & hæres obligatus ex quasi contractu censetur, *l. amplius non peti, ff. rem rat. hab.* & ita *Franch. decis.* 364. & 647. *Gratian. d. cap.* 182. Verùm quando pupillus ex contractu paterno conuentus forum variare non valet, vt diximus, si à persona priuilegiata in alio foro conueniretur, illuc per priuilegiatum trahi non potest, quia inter eos priuilegia conquassantur, & fori priuilegium per *dict. Rit.* 234. tollitur, quando ipse pupillus forum paternũ declinare vellet, non autèm quando ad illud se remitti petat, vt decisum refert *Franch. decis.* 553. Sed quid si per pupillum, vel alium priuilegiatum variatio facta fue-
316 rit, si interim ille moriatur, an per Baronem remissio peti possit, vti cessante persona priuilegiata, quæ iurisdictionem Superiori tribuebat, dum talis occurrisset casus, fuit decisum, quod procederetur petita remissione non obstante, quia per variationem Tribunali ius erat acquisitũ,

Bart.in l.1.ff.de pœn. Guid.Pap.singul.461.
Add.ad Afflict.decis.146. Franch.dec.257.
in fin.
317 Sed quid si pendente causa occisi so-
ror, quæ nupta prius erat, vidua fiat, an
vigore *d. l. vnic.* ex superuenienti fori pri-
uilegio variare possit? vide *Reg. Merlin. in*
suis controuers. cap. 81. & hac occasione di-
scutiendum erit, an fori priuilegium su-
perueniens ciuilem, vel criminalem cę-
ptam instantiam ad nouum Iudicem mu-
tare valeat, ex *text. in l. si quis postea, ff. de*
iudic. & l. pen. ff. de iurisd. omn. iudic. habe-
betur, vbi cęptum est iudicium, ibi termi-
nari, quocumq. priuilegio postea super-
ueniente, quia præuenta est super causa
iurisdictio, in cuius præiudicium forus
mutari non potest, *Franch. decis. 544.* pro-
ut si causa cum priuilegiato cępta fuerit;
318 nam si priuilegiatus moriatur, causa
ibidem cępta suum finem habere debet,
Valasc. consult. 57. Franch. decis. 257. in fin.
limita si priuilegium ex Principis, quem
ad militiam, vel ad magistratum eligentis
319 motu proprio obuenisset, ex quo forum
mutatur, tunc cępta causa, vt ad nouum
Iudicem remittatur, peti poterit, ita *glos.*
pen. in d. l. si quis postea, tex. in l. qui autem,
vbi etiam *glos. ff. si quis caut.* quam extollit
Roman. cons. 237. & communem ait *Alex.*
in l. si quis quemquam, ff. si quis caut. num. 3.
Gabr. conclus. 4. num. 20. tit. de iudic. Cabed.
decis. 24. cum seq. Loffred. cons. 70. Barbos. in
d. l. si quis postea, ex num. 114. ff. de iudic. se-
cus si voluntariè, & ad pensionem priui-
legium sit impetratum; nam tunc hæc li-
mitatio non proderit, sed seruanda erit
regula *Franch. d. decis. 542. Giurb. decis. 23.*
Sublimita præpositionem, priuilegium
videlicèt motu proprio concessum ad no-
uum Iudicem causas etiam cęptas trahe-
re, dummodo priuilegium sit perpetuum;
320 nam si quis ad breue tempus miles fue-
rit creatus, tunc potius in causa superse-
deri debet, quàm ad nouum forum instan-
tia cępta mutari, ex *text. in l. non distingue-*
mus, §. item si quis Romæ, ff. de recept. arbitr.
& in l. si reus, ff. iudic. solu. & ita conciliat
Aret. in cap. causam il 2. num. 9. extr. de te-
stib. hanc etiam distinctionem sequitur
Barbos. in d. l. si quis postea, num. 140. vide
tamèn nouissimè adducta per *Consil. Car-*
leual. lib. 1. tit. 1. ex nu. 635. cum seq. qui ex
pluribus forum ex superuenienti priuile-
gio, etiam Principis motu proprio con-
cesso non mutari sustinet, cum illud futu-
ras causas, non autèm pendentes comprę-
hendere intelligatur, quando alitèr non
est expressum.
321 Sed an idem sit seruandum in crimi-
nalibus? videtur argumentum de ciuili ad
criminalem causam valere, *l. absentem, ff.*
de pœn. sic probat *l. hos accusare, §. hoc be-*
neficio, ff. de acus. Bart. in l. 1. ff. de pœn. quæ
est omnium originaria, ait, delicti præuē-
tionis initium attendi. In contrarium
fortitèr vrget *text. in l. qui vim verò, §. reos,*
ff. de re milit. cuius verba sunt, *Reus capita-*
lis criminis voluntariè miles secundùm Diui
Traiani rescriptum capite puniendus est, nec
remittendus est eo, vbi reus postulatus est, sed
vbi accedente causa militiæ audiendus est.
sequitur *glos. pen. d. l. si quis postea, vbi Ang.*
num. 4. sic concordare conatur, Iudicem
primum condemnare posse, sed illius sen-
tentiam per Magistrum militum exequu-
tioni demandandam esse, & sic *Bart. in d.*
l. 1. num. 3. Verùm communitèr reprehen-
duntur; nam qui est ad condemnandum
competens, est etiam ad puniendum, *l. cum*
quædam, ff. do iurisd. omn. Iud. Alber. Fulgos.
Iacobin. & alij in d. l. si quis, sed secundum
Iudicem cognoscere, & exequi probat etiā
text. in l. hos accusare, ff. de accus. & in l. si
adulterium, §. fin. ff. de adult. Ad hæc euadē-
da *DD. in d. l. hos accusare, & in alijs supra*
cit. legib. dicunt, aut quis de delicto accusa-
tur ante Magistratum, vel Forum muta-
tum, commisso, de quo prius accusatus nō
fuerat, nec rei nomen est receptum, & tūc
322 secundus Iudex erit adeundus, aut præ-
uentio per primum Iudicem in inquiren-
do, citando, ac in reum recipiendo facta
fuit, & tunc procedit Regula, *Vbi rece-*
ptum est iudicium, ibi terminari debet, & sic
Barbos. in d. l. ex num. 163. & si reus effice-
retur contumax, tunc coram secundo au-
diri non posset, nisi ipso præsentato, *Ca-*
rauit. Rit. 205. num. 2. nec alleganda primi
Iudicis præuentionis pendentia opitula-
retur, cùm contumax fori priuilegium
amittat, nisi se præsentasset, quod latiùs
explicat *Barbos. vbi supra ex num. 182.* Si
verò quis forum, & statum mutauerit vti
Clericus, tunc à quo sit recognoscendus, si
delictum sit antè Clericatum commissum?
dicam in *seq. par.*
323 Quod si conueniatur quis vti author
laudatus, an ex persona sua forum decli-
nare, & variare valeat? Dic, authorem
laudatum defensionis emptoris iudicium
in terminis, in quibus causa reperitur, su-
scipere posse, & tunc opponere omnes ex-
ceptiones sibi competętes, ac si ipse prin-
cipalitèr conuentus esset, & sic ex propria
324 persona restitutionem in integrum, vti
priuilegiatus, petere potest, *Afflic. dec. 15*
Franch. decis. 261. num. 7. Fab. diff. 37. C. de
iudic. Exceptionem verò fori declinato-
riam opponere, Iudicem mutare, & cau-
sam ad ipsius authoris forum priuilegia-
325 tum trahere, nequaquam permittitur,
sed causam coram emptoris Iudice incę-
ptam prosequi tenetur, iuxtà *tex. in l. ven-*
di-

ditor, ff. de indic. vbi glo. dat rationem, quia lis est cum emptore incepta, & venditor vti merus, & necessarius emptoris defensor, illius iura adiuuando assistit. Nec vim facit decis. Capyc. 197. ibi enim Fiscus author laudatus interesse habebat; vndè non mirum, si ad Regiam Cameram causa erat remittenda, ex l. vbi causæ, ff. de iure Fisci, & ex pragm. 12. & 61. §. 7. de offic. Procur. Cæsar. Nec vim facit titubatio Gram. decis. 21. Ann. singul. 43. & aliorum ex diuersis decisionibus ibi relatis, nam satis aperta sunt verba d. text. & communis est opinio, ac in Tribunalibus recepta, non valere authorem laudatum, quouis priuilegio munitum, ad suum forum causam cum emptore inceptam transferre, vt pro indubitato tradunt Andr. in cap. fin. §. praeterea si inter duos, num. 76. de prohib. feu. alien. per Feder. Gayll. obser. 37. ex num. 6. Conar. pract. qq. cap. 8. Cabal. de euict. §. 3. ex n. 118 & 124. etiam si venditor sit Clericus, glo. in cap. Clericum nullus 11. q. 1. Gomes. var. resol. tom. 2. sub nu. 39. & infra par. 3. n. 101. prout sic fuit decisum, & in reclamatione confirmatum in Sacro Consilio in nostra Aula in causa Ecclesiæ S. Iosephi Clericorum Regularium, cum D. Francisco Braida, Act. Criuello, & continuò practicatur. Limitat tamèn Barbos. in d. l. venditor, ex num. 99. si author laudatus in se iudicium susceperit, & actor se illum in reū contradictorem habere, dimisso emptore, contentetur, quod rarò accidit, tunc ex sua persona, quamuis fori exceptionem allegare valebit.

326 Quid si pupillus habeat auum, in cuius est potestate, an gaudeat? & decisum est, eum priuilegio non frui; nam sicuti viuo patre non gaudebat, sic eo mortuo, viuo tamèn auo, Franch. decis. 671. sed non

327 ideò quia pupillis patrem, vel auum habentibus variatio non datur, ergo eis restitutionis beneficium cessabit, quando tàm in iudicio, quàm extrà læduntur, ad text. in l. patri, ff. de minor. Sfort. Odd. q. 49. art. 1. Franch. dec. 647.

328 Virgines etiam fori priuilegio gaudere, pro indubitato tradunt Andr. & Afflict. in Const. Statuimus, nulla distinctione facta maioris, vel minoris ætatis, prout in viduis, sub quarum appellatione, & virgines comprehenduntur, vt habetur in l. malum, §. viduam, ff. de verb. signif. ibi, Viduam non solùm eam, quæ aliquando nupta fuisset, sed eam quoq; mulierem, quæ virum non habuisset, appellari ait Labeo, & gl. verb. diuitate, declarat, sine societate viri, sine quo satis miserabilis dicitur, Vin. decis. 63. num. 3. in fin. Caбed. decis. 180. Amplia etiā, si virgines patrem habeant; nam si eius variationis priuilegium sub viduarum nomine competat, & viduas nunquam hoc priuilegio frui dubitetur, etiam si sint in patris potestate, ergo idem dicendum est de virginibus, vti sub viduarum nomine comprehensis, & maximè si pater negligens in accusando fuerit; quo casu de iure prouisum est, etiam filiofamilias minori sine patris consensu accusare, vt in l. filiumfamilias ad leg. Iul. de adult. sic in indiuiduo Præs. de Franch. decis. 160. & Reg. Tap. in d. Const. Statuimus, num. 20. Milan. dec. Sicil. 5. par. 2. Non refragantur in contrarium adducta per Viscont. in dict. decis. 100. & Nouar. de elect. & var. for. q. 15. num. 3. nam falluntur, dum hoc priuilegium ab æquiparatione pupillorum, non viduarum inducunt, & comprobant Rouit. decis. 49. n. 12. & Carleual. lib. 1. n. 537.

329 Quid si virgo stuprata fuerit, an variare, & forum eligere possit, cum querelæ tempore non sit virgo? Dic, quod sic, si violentèr fuerit stuprata, Franch. decis. 590. si tamèn stuprum fuisset voluntarium, tunc non est admittenda; nam dùm ex suo delicto virginitatis priuilegium amisit, ei opitulari non potest cap. ex eo, de regul. iur. Viu. decis. 511. Sed continuò vidi dubitari, quando stuprum coactum fuisse præsumitur, & an mulieri se vi stupratam fuisse dicenti credatur, est vtilis, & quotidiana inuestigatio, quia pro violento stupro mortis pœna datur, Franch. decis. 534. sed pro voluntario pœna pecuniaria, §. item lex Iulia, Inst. de public. iudic. Gram. vot. 3. Menoch. cas. 228. de arbit. iudic. Viu. decis. 299. vndè est longa distantia. Mulieri ergo se violentèr stupratam di-

330 centi non creditur, Mascard. concl. 181. num. 34. Boer. decis. 319. Farin. q. 43. nu. 94. violentia præsumeretur, si mulier ligata fuisset, si vociferari audita esset; sin secus, suaderi non potest, mulierem sic facilitèr stuprari potuisse, vt hanc communem dicit Farin. eò magis si querelare distulerit, Viu. decis. 53. Baiard. ad Clar. §. stuprum,

331 num. 40. & licèt multi DD. teneant, satis violentiam dici illatam, si mulier sua-

332 sionibus, vel blandis verbis inducta fuisset, ita vt violentiæ pœna teneatur, Viu. decis. 299. num. 8. Afflict. in Constit. Si quis non dicam rapere, attamen in Tribunalibus receptior est opinio, ac magis de iure valida, mulierem vim passam non dici, cum rarò, aut nunquam sine suasionibus, & precibus talia, etiam cum publica meretrice committantur, Baiard. vbi supra, §. adulterium, num. 72. Boss. tit. de damn. coit. num. 66. Polid. Rip. tract. de tract. cap. 23. nisi promissio ex desponsationis, vel similium causa, dolosa fuisset, Thes. decis. 218. nu. 5. & 9. Cabal. cas. crim. 20. & adeò est vera dicta propositio, vt licèt illius domus ostiū fuis-

fuisse fractum constaret, non per hoc cognitio violenta esset præsumenda, *Baiard. d. § stuprum, nu. 36. Decian. tract. crim. lib. 8. cap. 15. tom. 2.* & latiùs *Polidor. loco cit.* Ex his habes, quando virgo variare possit, & Baro aduersus fori electionem se defendere valeat.

333 Miserabiles autem personæ quæ dicantur, vt hoc priuilegio gaudeant, DD. in hoc variè sunt loquuti, *Afflict. in dict. Constit. Statuimus, & in decis. 257.* numerat pauperes, leprosos, & perpetuo morbo fatigatos, & latiùs *Thes. decis. 176. Menoch. de arbitr. cas. 66. Couar. pract. quæst. cap. 6. & Viu. decis. 65.* includit studentes, vt miserabiles, quia extra patriam habitant, vt literis vacent, & in *decis. 521.* dicit, mulieres etiam, quæ maritum habent inutilem, vel ad triremes condemnatum, hoc priuilegio gaudere, & *Franch. decis. 283.* non excludit meretrices, & in *decis. 608.* senes, decrepitos, & non perspicaces, sic & fatuos, *Afflict. decis. 237. Capyc. decis. 160.* furiosos, & prodigos, *Franch. decis. 598.* & an milites Sancti Lazari, vel Sancti Ioannis vti Clerici gaudeant, vide *Add. ad Capyc. decis. 109. num. 10. Osasch. decis. 27. num. 28.* & an peregrini, mercatores, decocti, infantes, expositi, cæci, leprosi, conuersi ad fidem, & diuturno morbo fatigati, vide *Reg. Tap. in præcit. Const. Item Curiales, ex Rit. 228. & 232.* statutum est gaude-

334 foro M. Cur. pro omnibus eorum causis, non pro iuribus sibi cessis, & infra *p. 2. num. 132.* Sed de Regiarum Prouinciarum Curialibus Ritus non loquitur, vndè eos

335 non subaudiri dixit idem *Tap. super d. rit. lib. 3.* & litis consortes non priuilegiati gaudeant, si lis sit indiuidua, *l. 1. C. si in com. eau. restit. Thes. dec. 177. nu. 2.* & quando diuidua, vel indiuidua sit, dicam infra *prag. seq.*

Qualitates miseriæ, viduitatis, & similium ante omnia probari debent, qua probatione facta Iudex arbitratur, an miserabiles gaudere debeant; *Menoch. cas. 66. de arbitr. Mascard. de probat. concl. incip. miserabiles;* Verùmtamèn, si Barones huius priuilegij derogationem, vel clausulas abdicatiuas non habeant, iux. adductas per *Vrsill. dec. 257. Franch. dec. 517.* eorum iurisdictionem defendere possunt, si Vasalli sine iuris requisitis forum elegerint, vel variauerint; Istæ enim personæ priuilegiatæ fori superiorum electionem habent, veluti propriæ Regiæ Audientiæ; M. C. & Sac. Conf. alios verò Iudices incompetentes eligere non poterunt,

336 vti si Regiam Audientiam, non de sua Prouincia, vel alterius Terræ, vel alicuius officij, vti Admirati, vel huiusmodi Iudicem adire velint, hoc enim non conceditur, *Caran. d. ritu 233. Franh. dec. 601. nu. 17.* Sicq; competentè debent adire Iudicè, siuè agant, siuè cōueniātur, vel accusentur, *Viu. dec. 65. Affl. dec. 257.* Cōpetētes autē intellige Regia Tribunalia, vicem Regiā immedietè repræsentantia, nàm priuilegium istud pro Imperatore, eiusq; Tribunalibus adeundis est concessum, vt in *d. tit. C. quando Imp.* Indè dum quidam priuilegiatus secundarum causa-

337 rum Iudicem primi perhorrescentiam iurando adiuerit, talem variationem non dari dixi, imò nec Prouinciarum Iustitiarij legitimi essent, nisi ex *cap. Regni 205.* esset eis concessum, sic *Affl. dec. 257. & Reg. Tapia super d. Cap. Regni in tit. de offic. Iust. ver. quia nulla;* Et in R. Aud. Calabriæ, vbi multi Barones etiam secundas, & tertias habent causas; dum Vasalli de primo ad secundum, vel tertium variare voluissent, fuit denegatum; In causa tamèn criminali de persona quis priuilegium petere, & allegare debere, ait *Caran. rit. 230.* quamuis *Affl. d. Constit statuimus* cōtrarium senserit, de quo inferius *num. 343.*

338 Competit his narratis personis non solùm fori electio, vt diximus, sed variatio; & proindè sicut ab eorum Iudice domicilij ad Tribunalia Regia venire poterunt, ita ab is ad primum ordinarium Iudicem variare permittitur, *Affl. in d. cōstit. Sancimus, Caran. rit. 233. ex nu. 8. Vrsil. dec. 257. Foller. pract. crim. tit. audiātur excusatores, nu. 90.* Et quia variatio idem est, quod electio, *l. eum qui certum §. 1. ff. de verb. oblig.* similitèr pro ea variatione obtinenda aduersæ partis perhorrescentiæ iuramentum est præstandum, prout pro electione, *And. & Affl. in Const. sancimus, Franch. dec. 364. nu. 6. Staiban. cons. 74. à num. 11.* Verùm tales variationes a Superioribus Tribunalib⁹ rarò vidi concessas, dùm maximam fraudis, & concordiæ inter partes habent suspicionem, vt per *Tres. de Franch. dec. 100. circa fin. Francis. de Petris cons. 13. d nu. 7.* Et præcipuè a Mag. Cur. Vicariæ, vel à S. C. ad inferiores non sunt concedendæ, quia ob Principis in Ciuitate præsentiam perhorrescentia cessat, *l. 1. C. de his, q per met. Iud. R. Rouit. cons. 88. nu. 4. R. Tapia dec. S. C. 43. nu. 5. R. Merlin. Contr. cap. 100.* prout a M. Curia ad S. C. & è contrà variationē dari non videmus, *Staiban. & Tap. locis citatis.*

Quæ variatio etiam lite contestata pe-

339 ti poterit, imò ad huc causa appuntata, licèt sit fori exceptio, quæ secundum re-

340 gulas ante litis contestationem opponi deberet, & Iudicis manus ligat statim atq; ipsa electio, vel variatio est petita, & si inhibitum non fuerit, prout decisum refert

fert *Franch. dec. 294.* nisi Baro derogato-
rium priuilegium haberet, idem *dec. 187.*
& 192. Variatio tamen non competit, si
341 in fraudem fieret, putà si concordia in-
ter partes inita, ea ad suum domicilium
peteretur, nàm data concordia, quæ re-
missionis loco habetur, illa cõtra Fiscum,
cui ius quæsitum est, non operatur, *l. in*
personam, vbi *Dott. ff. de pact.* facta enim
remissione, priuilegium cessat, *Franch.*
dec. 100. nu. 21. & Carau. d. rit. 233. di-
scutit, si Vidua, quæ forum lite pendente
variauerit, maritetur, nùm iterum varia-
re valeat? *vide Franch. dec. 257. Giurb.*
dec. 82. Viuius dec. 511. Et an hæredi-
bus variare permittatur negatiuè respõ-
derunt *Add. ad Afft. dec. 146. Franc. de*
Petris cons. 13. Et si minor efficiatur ma-
ior *Tess. dec. 177.* iurare autem debent
priuilegiati, potentiam aduersariorum
perhorrescere, & est de substantia, & essẽ-
tiali forma per *Constit. Sancimus, & Ritum*
228. quo iuramento non præstito, priui-
342 legium non operatur, & causæ remissio
peti poterit, prout in facto remissa fuit
causa Ducis Grauinæ; quia Vidua iura-
mẽtum perhorrescentiæ non præstitit, vt
per *Franch. dec. 257.* Et tale iuramentum
corã loci ordinario, si persona à Tribuna-
libus sit absens, & etiam per procuratorẽ
præstari sufficit, *Mustat. in sua praxi par. 2.*
glos. competentes nu. 78. & pro pupillis
tutor iurare poterit, *Franch. dec. 257.* &
licèt *per rit. 230.* sit dispositum, tale iura-
mentum de persona præstandum esse, ta-
mèn non seruatur, sed mandatum specia-
le ad præstandũ principalis nomine suffi-
cit, vt per *Reg. Tapiam in d. Constit.* Sed si
quis Superiorem forum declinãdi, ex alia
causa priuilegium haberet, vti concedi-
344 tur Neapolitanis, qui trahunt, & non
trahuntur ex *rit. 301.* & Curialibus, alijs-
que similibus tali priuilegio munitis, ij
perhorrescentiam non iurant, quià forũ
non consequuntur vigore *d. l. vnica.* Ad-
345 dit *de Bott. super d. rit. 228.* Et aduertè
post variationẽ, aliã variationẽ fieri non
posse, *arg. l. 1. C. si sep. integ. rest. pos.* & iu-
ramẽtũ in reuariationẽ aliqua causa vesti-
346 ri a reuariante oportet, alias de facili
nõ est admittẽdũ, *Tes. dec. 177. n. 13. R. Sã-*
felic. dec. 278. Et facta reuariatione, Ba-
ro, an sine alia licentia, in causa proce-
dere valeat, vti cessante partis impedimẽ-
to, ex cuius facto erant ligatæ manus Cu-
riæ Baronalis. Dic, quicquid aliqui volue-
rint, remissionem formitèr à parte, vel
Barone esse petendam, siuè Reus sit in Su-
perioris fortijs, siuè ipsius met Curiæ in-
ferioris: nàm deuoluta causa per fori ele-
ctionem ad Superiorem, ius ei quæsitum
absq; ipsius permissione non aufertur, &
Superior recognoscit, an variatio sit ad-
mittenda, Curiæ inferiori mandando, vt
in ea causa procedat, non obstantibus fori
electione, & inhibitione ei facta, *Bald. in*
l. si vt pponis, n. 1. in fin. C. quę, & quand. iud.
& infra hac prag. par. 2. nu. 80. Couar. pract.
qq. cap. 9. num. 5. Gram. vot. 28. Ant. de Ballis
quæst. crim. lib. 4. quæst. 2. ex num. 19. & in
Regia Audientia dum reuariationes ab
347 eo Tribunali ad delicti, vel originis fo-
rum petebatur, & collusionis erant argu-
menta, nouam assumpsi quæstionem, re-
uariationem esse instar remissionis peti-
tionis, quæ in Regno, nisi reo præsenta-
to, & carcerato peti non potest, ex *Rit.*
205. & pragm. 6. tit. de offic. Iustit. §. item
quod Gubernatores, quod ad omnès fraudes
tollendas dispositum fuit, cumq. non sit
impar remissionis, vel reuariationis ra-
tio, nullo modo acta esse remittenda dice-
bam, nisi reo prius carcerato; in hac enim
causa omnis fraudis præsumptio cessat,
sed quando reus est in libertate, facilitèr
inter eum, & partem fit collusio, vt prius
reuariatio, posteà partis remissio, & con-
cordia cum Barone petatur, quod sic fa-
cilitèr non posset, si reus carceratus exi-
steret, & dubius esset, an causa per Supe-
riorem remitteretur, & cum hac cautela
plures à variatione recesserunt. Vlteriùs
idem *Anton. de Ballis loco cit. num. 18.* va-
348 riationem vsq. ad sententiam peti posse
supponit, sed prima instantia finita, huius
priuilegij vsus cessat, & Baro secundas ha-
bèns causas se tueri potest, vt variatio nõ
procedat, sed contrarium verius existimo,
cum priuilegiũ Regios Superiores adeũ-
di, non sit expresse ad primam instantiam
restrictum, & est fauorabile, non odiosum
sicq. stricta interpretatio fieri non debet;
potuit enim priuilegiatus, aduersarij po-
tentiam in prima instantia non perhor-
rescere, sed iustum secundi, vel tertij Iudi-
cis habere timorem, & sic si variatione
in prima instantia vsus non fuisset, ex no-
ua causa in secunda vti posse videtur: nam
priuilegium ex primo actu non extingui-
tur, iuxta *l. boues, §. hoc sermone, ff. de verb.*
349 *signif.* ille enim *text.* in hominis, non le-
gis dispositione locum habet, vt per *Cara-*
uit. super pragm. de filiofam. §. 2. num. 22. Ce-
poll. in l. boues, num. 13. & in terminis *Thes.*
dec. 177. n. 8.

Posset etiam Baro causæ remissionem
obtinere, si ambo actor, & reus sint priui-
legiati, & reus remissionem, non obstante
fori electione, per actorem facta peteret,
quia hoc casu priuilegia conquassantur,
& causa ad ius commune reducitur, *l. sed*
& milites, ff. de excus. tut. l. 2. C. de priuil. fisc.
§. sed hoc, Auth. de sanctis. Episc. & licèt in
priuilegiatorum concursu potẽtioris pri-
ui-

fuisse fractum constaret, non per hoc cognitio violenta esset præsumenda, *Baiard. d. §. stuprum, nu. 36. Decian. tract. crim. lib. 8. cap. 15. tom. 2.* & latiùs *Polidor. loco cit.* Ex his habes, quando virgo variare possit, & Baro aduersus fori electionem se defendere valeat.

333 Miserabiles autem personæ quæ dicantur, vt hoc priuilegio gaudeant, DD. in hoc variè sunt loquuti, *Afflict. in dict. Constit. Statuimus, & in decis. 257.* numerat pauperes, leprosos, & perpetuo morbo fatigatos, & latiùs *Thes. decis. 176. Menoch. de arbitr. cas. 66. Couar. pract. quæst. cap. 6. & Viu. decis. 65.* includit studentes, vt miserabiles, quia extra patriam habitant, vt literis vacent, & in *decis. 521.* dicit, mulieres etiam, quæ maritum habent inutilem, vel ad triremes condemnatum, hoc priuilegio gaudere, & *Franch. decis. 283.* non excludit meretrices, & in *decis. 608.* senes, decrepitos, & non perspicaces, sic & fatuos, *Afflict. decis. 237. Capyc. decis. 160.* furiosos, & prodigos, *Franch. decis. 598.* & an milites Sancti Lazari, vel Sancti Ioannis vti Clerici gaudeant, vide *Add. ad Capyc. decis. 109. num. 10. Osasch. decis. 27. num. 28.* & an peregrini, mercatores, decocti, infantes, expositi, cęci, leprosi, conuersi ad fidem, & diuturno morbo fatigati, vide *Reg. Tap. in præcit. Const. Item Curiales, ex Rit. 228. & 232.* statutum est gaude-

334 foro M. Cur. pro omnibus eorum causis, non pro iuribus sibi cessis, & infra *p. 2. num. 132.* Sed de Regiarum Prouinciarum Curialibus Ritus non loquitur, vndè eos

335 non subaudiri dixit idem *Tap. super d. rit. lib. 3.* & litis consortes non priuilegiati gaudeant, si lis sit indiuidua, *l. 1. C. si in com. cau. restit. Thes. dec. 177. nu. 2.* & quando diuidua, vel indiuidua sit, dicam infra *prag. seq.*

Qualitates miserię, viduitatis, & similium ante omnia probari debent, qua probatione facta Iudex arbitratur, an miserabiles gaudere debeant; *Menoch. cas. 66. de arbitr. Mascard. de probat. concl. incip. miserabiles;* Verùmtamèn, si Barones huius priuilegij derogationem, vel clausulas abdicatiuas non habeant, iux. adductas per *Vrsill. dec. 257. Franch. dec. 517.* eorum iurisdictionem defendere possunt, si Vasalli sine iuris requisitis forum elegerint, vel variauerint; Istæ enim personę priuilegiatę fori superiorum electionem habent, veluti propriæ Regiæ Audientiæ; M. C. & Sac. Conf. alios verò Iudices incompetentes eligere non poterunt,

336 vti si Regiam Audientiam, non de sua Prouincia, vel alterius Terræ, vel alicuius officij, vti Admirati, vel huiusmodi Iudicem adire velint, hoc enim non conceditur, *Carau. d. ritu 233. Franh. dec. 601. nu. 17.* Sicq; competentè debent adire Iudicè, siuè agant, siuè còueniãtur, vel accusentur, *Viu. dec. 65. Affl. dec. 257.* Còpetètes autè intellige Regia Tribunalia, vicem Regiã immedietè repræsentantia, nam priuilegium istud pro Imperatore, eiusq; Tribunalibus adeundis est concessum, vt in *d. tit. C. quando Imp.* Indè dum quidam priuilegiatus secundarum causa-

337 rum Iudicem primi perhorrescentiam iurando adiuerit, talem variationem non dari dixi, imò nec Prouinciarum Iustitiarij legitimi essent, nisi ex *cap. Regni 205.* esset eis concessum, sic *Affl. dec. 257. & Reg. Tapia super d. Cap. Regni in tit. de offic. Iust. ver. quia nulla;* Et in R. Aud. Calabrię, vbi multi Barones etiam secundas, & tertias habent causas; dum Vasalli de primo ad secundum, vel tertium variare voluissent, fuit denegatum; In causa tamèn criminali de persona quis priuilegium petere, & allegare debere, ait *Carau. rit. 230.* quamuis *Affl. d. Constit statuimus* còtrarium senserit, de quo inferius *num. 343.*

338 Competit his narratis personis non solùm fori electio, vt diximus, sed variatio; & proindè sicut ab eorum Iudice domicilij ad Tribunalia Regia venire potuerunt, ita ab is ad primum ordinarium Iudicem variare permittitur, *Affl. in d. cõstit. Sancimus, Caran. rit. 233. ex nu. 8. Vrsil. dec. 257. Foller. pract. crim. tit. audiãtur excusatores, nu. 90.* Et quia variatio idem est, quod electio, *l. eum qui certum §. 1. ff. de verb. oblig.* similitèr pro ea variatione obtinenda aduersæ partis perhorrescentiæ iuramentum est præstandum, prout pro electione, *And. & Affl. in Const. sancimus, Franch. dec. 364. nu. 6. Staiban. cons. 74. à num. 11.* Verùm tales variationes a Superioribus Tribunalib⁹ rarò vidi concessas, dùm maximam fraudis, & concordiæ inter partes habent suspicionem, vt per *Tres. de Franch. dec. 100. circa fin. Francis. de Petris cons. 13. à nu. 7.* Et præcipuè à Mag. Cur. Vicariæ, vel à S. C. ad inferiores non sunt concedendæ, quia ob Principis in Ciuitate prȩsentiam perhorrescentia cessat, *l. 1. C. de his, q. per met. Iud. R. Rouit. cons. 88. nu. 4. R. Tapia dec. S. C. 43. nu. 5. R. Merlin. Contr. cap. 100.* prout a M. Curia ad S. C. & è contrà variationẽ dari non videmus, *Staiban. & Tap. locis citatis.*

Quæ variatio etiam lite contestata pe-

339 ti poterit, imò ad huc causa appuntata, licèt sit fori exceptio, quæ secundum re-

340 gulas ante litis contestationem opponi deberet, & Iudicis manus ligat statim atq; ipsa electio, vel variatio est petita, & si inhibitum non fuerit, prout decisum refert

fert *Franch. dec.* 294. nisi Baro derogatorium priuilegium haberet, idem *dec.* 187. & 192. Variatio tamen non competit, si
341 t in fraudem fieret, putà si concordia inter partes inita, ea ad suum domicilium peteretur, nàm data concordia, quæ remissionis loco habetur, illa cõtrà Fiscum, cui ius quæsitum est, non operatur, *l. in personam*, vbi *Doct. ff. de pact.* facta enim remissione, priuilegium cessat, *Franch. dec.* 100. *nu.* 21. & *Carau. d. rit.* 233. discutit, si Vidua, quæ forum lite pendente variauerit, marītetur, nùm iterum variare valeat? *vide Franch. dec.* 257. *Giurb. dec.* 82. *Viuius dec.* 511. Et an hæredibus variare permittatur negatiuè respõderunt *Add. ad Affl. dec.* 146. *Franc. de Petris cons.* 13. Et si minor efficiatur maior *Tess. dec.* 177. iurare autem debent priuilegiati, potentiam aduersariorum perhorrescere, & est de substantia, & essẽtiali forma per *Constit. Sancimus, & Ritum* 228. quo iuramento non præstito, priui-
342 legium non operatur, & causæ remissiò peti poterit, prout in facto remissa fuit causa Ducis Grauinæ; quia Vidua iuramẽtum perhorrescentiæ non præstitit, vt per *Franch. dec.* 257. Et tale iuramentum corã loci ordinario, si persona à Tribunalibus sit absens, & etiam per procuratorẽ præstari sufficit, *Muscat. in sua praxi par.* 2. *glos. competentes nu.* 78. & pro pupillis tutor iurare poterit, *Franch. dec.* 257. & licèt *per rit.* 230. sit dispositum, tale iuramentum de persona præstandum esse, tamèn non seruatur, sed mandatum speciale ad præstandũ principalis nomine sufficit, vt per *Reg. Tapiam in d. Constit.* Sed si quis Superiorem forum declinãdi, ex alia causa priuilegium haberet, vti concedi-
344 tur Neapolitanis, qui trahunt, & non trahuntur ex *rit.* 301. & Curialibus, alijsque similibus tali priuilegio munitis, ij perhorrescentiam non iurant, quià forũ non consequuntur vigore *d. l. vnica*. Ad-
345 dit *de Bott. super d. rit.* 228. Et aduertè post variationẽ, aliã variationẽ fieri non posse, *arg. l.* 1. *C. si sep. integ. rest. pos.* & iuramẽtũ in reuariationẽ aliqua causa vesti-
346 ria reuariante oportèt, alias de facili nõ est admittẽdũ, *Tes. dec.* 177. *n.* 13. *R. Sãfelic. dec.* 278. Et facta reuariatione, Baro, an sine alia licentia, in causa procedere valeat, vti cessante partis impedimẽto, ex cuius facto erant ligatæ manus Curię Baronalis. Dic, quicquid aliqui voluerint, remissionem formitèr à parte, vel Barone esse petendam, siuè Reus sit in Superioris fortijs, siuè ipsius met Curiæ inferioris: nàm deuoluta causa per fori electionem ad Superiorem, ius ei quæsitum absq; ipsius permissione non aufertur, & Superior recognoscit, an variatio sit admittenda, Curiæ inferiori mandando, vt in ea causa procedat, non obstantibus fori electione, & inhibitione ei facta, *Bald. in l. si vt pponis, n.* 1. *in fin. C. que, & quand. iud.* & *infra hac prag. par.* 2. *nu.* 80. *Couar. pract. qq. cap.* 9. *num.* 5. *Gram. vot.* 28. *Ant. de Ballis quæst. crim. lib.* 4. *quæst.* 2. *ex num.* 19. & in Regia Audientia dum reuariationes ab
347 eo Tribunali ad delicti, vel originis forum petebatur, & collusionis erant argumenta, nouam assumpsi quæstionem, reuariationem esse instar remissionis petitionis, quæ in Regno, nisi reo præsentato, & carcerato peti non potest, ex *Rit.* 205. & *pragm.* 6. *tit. de offic. Iustit.* §. *item quod Gubernatores*, quod ad omnes fraudes tollendas dispositum fuit, cumq. non sit impar remissionis, vel reuariationis ratio, nullo modo acta esse remittenda dicebam, nisi reo prius carcerato; in hac enim causa omnis fraudis præsumptio cessat, sed quando reus est in libertate, facilitèr inter eum, & partem fit collusiò, vt priùs reuariatio, posteà partis remissio, & concordia cum Barone petatur, quod sic facilitèr non posset, si reus carceratus existeret, & dubius esset, an causa per Superiorem remitteretur, & cum hac cantela plures à variatione recesserunt. Vlteriùs idem *Anton. de Ballis loco cit. num.* 18. va-
348 riationem vsq. ad sententiam peti posse supponit, sed prima instantia finita, huius priuilegij vsus cessat, & Baro secundas habèns causas se tueri potest, vt variatio nõ procedat, sed contrarium verius existimo, cum priuilegiũ Regios Superiores adeũdi, non sit expressè ad primam instantiam restrictum, & est fauorabile, non odiosum sicq. stricta interpretatio fieri non debet; potuit enim priuilegiatus, aduersarij potentiam in prima instantia non perhorrescere, sed iustum secundi, vel tertij Iudicis habere timorem, & sic si variatione in prima instantia vsus non fuisset, ex noua causa in secunda vti posse videtur: nam priuilegium ex primo actu nõn extinguitur, iuxta *l. bones,* §. *hoc sermone, ff. de verb.*
349 *signif.* ille enim *text.* in hominis, non legis dispositione locum habet, vt per *Carauit. super pragm. de filiofam.* §. 2. *num.* 22. *Cepoll. in l. boues, num.* 13. & in terminis *Thes. dec.* 177. *n.* 8.

Posset etiam Baro causæ remissionem obtinere, si ambo actor, & reus sint priuilegiati, & reus remissionem, non obstante fori electione, per actorem facta peteret, quia hoc casu priuilegia conquassantur, & causa ad ius commune reducitur, *l. sed & milites, ff. de excus. tut. l.* 2. *C. de priuil. fisc.* §. *sed hoc, Auth. de sanctis. Episc.* & licèt in priuilegiatorum concursu potẽtioris priui-

uilegij ratio de iure haberi possit, iuxtà
text. in l. verum, § fin. de minor. & notata
per *Reg. Tap. in l. fin. ff. de const. Princ. par. 2.*
350 *cap. 8. & per Reg. Sanfelic. dec. 358. Couar.*
pract. qq. cap. 1. num. 4. in Regno tamèn at-
tento *Rit. 228.* indistinctè priuilegia coæ-
quantur, siuè alter maius, siuè minus, siuè
naturale, siuè accidētale priuilegium ha-
beat; Ritus generalitèr hoc statuit, & si
secùs voluisset, dixisset; omnes enim à mi-
serationis causa, quæ vnica est, priuile-
gium accipiunt, sic declarant ibi *Carauit.*
num. 3. Afflict. in Constit. Statuimus, num. 19.
Vrsill. decis. 56. & 257. Præs. de Franch. de-
cis. 188. & 533. & ita in nostris Tribuna-
libus obseruari videmus.
351 Similitèr cessat hoc priuilegium, si
cessio, ex personæ priuilegiatæ fraude, sit
facta, *Carauit. d. rit. 228. Franch. decis. 195.*
Vrsill. decis. 24. Itèm quando cessio fit ex
causa lucratiua, tunc priuilegiatus non
trahit, vt dicemus infra *par. 2. num. 132.*
nisi vt limitat *Franch. loco cit.* cessio facta
esset miserabili personæ, & quæ dicatur
causa lucratiua, *Tap. libr. 3. fol. 2.* Cætera
quotidiana, & vulgata habes ex *Afflict. &*
alijs in d. const. Statuimus, & Carauit loc. cit.
sufficiant nouissimè, me decisa notasse,
quæ ab alijs hucvsq. adducta non fuerunt.
352 Exceptam etiam dicunt Baiulationis
cognitionem instar Portulaniæ, ponde-
rum, & mensurarum, ita vt si specialitèr
non sit concessa, non subaudiatur, *Afflict.*
in constit. Ad officium Baiulorum, & in const.
Siuè reali, 5. not. quod in Regno non puto
verum, cum concessa iurisdictione, ciui is
damnorum cognitio præcipuè veniat, *Ca-*
pyc. vers. cum baiulatione, nisi Princeps cō-
cedere solitus non esset, sed eam separa-
tim sibi retinere, & specialitèr infeudare,
iuxta distinctionem in principio factam,
& sic rectiùs regulam constituere puto,
eam venire, nisi sit illa excepta, vel non
ibi solita concedi, vt in multis locis vidi-
mus. Sed quę ista baiulatio contineat, ali-
qua ad eius distinctam naturam sciendam
perlegi, *Franch.* inquam *decis. 397.* ait, cer-
tam doctrinam tradi non posse, sed esse
attendendam loci consuetudinem, ad sciē-
dum quæ contineat. Quæq; sub baiulatio-
nis cognitione includi sint solita, diuersi-
modè practicatur, *Andr. in cap. 1. sub n. 12.*
circa fin. de pac. tenen. Verè tamèn baiula-
353 tionis iurisdictio circà damnorum co-
gnitionem, & pœnarum exactionem pro
damnis, in territorio infeudati, & vasallo-
rum, peractis competit; ex consuetudine
tamèn potiùs, quàm de natura scannagij,
platearum, Gabellæ, Dohanæ, ponderum,
& mensurarum ius includit, & baiulatio-
nis corpus vocatur, vndè Regionis solitū
obserues, *Surg. de Neap. illustr. cap. 1. nu. 16.*
& post eum *Tapp. in rubr. de offic. Baiulor.*
vbi de origine, ethymologia, & eius iu-
risdictionis facultate tractatur. Et an ibi
354 instrumenta liquidari, & obligationes
incusari possint? Dic, instrumenti incusa-
tionem non licere, & sic iudicatum in Re-
gia Camera refert *Reg. Ronit. in prag. 1. ex*
num. 32. de offic. Baiul. sed quo ad obligatio-
nes penès acta, ibi incusari posse non dubi-
to: incusationis tamèn pœna augustalem
excedere non poterit, licèt summa obli-
gationis esset magna, vt in *prag. 1. 6. 2. de*
offic. baiul. & Capyc. Latr. consult. 65. & pro
355 literis exequutorialibus, pro obligatio-
ne in ea Curia recepta vtrùm realitèr, &
personalitèr exequi possit, dubitabatur,
cùm carcer sit de mero imperio, quod Ba-
iuli non habent. Sed hoc assumptum ne-
gatum fuit; nam pro modica coerctione
in ciuilibus causis Baiulus simplicem iu-
356 risdictionem habens, carceres habere
non prohibetur, vt probatur ex *l. 2. ff. de*
in ius voc. iurisdictio enim sine modica
coerctione nulla est, ait *text. in l. fin. de offic.*
eius, cui mand. l. magistratibus, ff. de iurisdic.
omn. Iudic. data iurisdictione, vidētur om-
nia concessa, sine quibus ea explicari non
potest, *l. 2. in glos. ff. eod.* & sic *And. in const.*
Locorum baiuli; eò magis, quia Baiulus nō
357 solum simplicem iurisdictionem habet,
verùm etiam mixtum imperium, *glos. in*
d. constit. Locorum baiuli, & ibi Andr. Ann.
singul. 47. nec obligationis incusatio cri-
minalitatem sapit, vti causa liquidationis
instrumenti, pro cuius contrauentione
erat prius pœna manus, licèt hodiè in pœ-
nam pecuniariam sit subrogata, *Carau. Ri-*
tu 166. obligatio tamèn penès acta iudi-
cij calore paratam habet exequutionem,
Afflict. decis. 387. & ideò realitèr, & per-
358 sonalitèr vti instrumentum via Ritus
exequitur, sed differunt in essentia, ideò
359 obligatio penès acta per procuratorem
incusari potest, *Freç. de præsent. instr. f. 93.*
Franch. decis. 118. Itèm per creditorem in-
cusari potest, licèt de persona in obliga-
tione non interuenisset, *Afflict. decis. 135.*
in fin. quæ omnia in instrumenti liquida-
tione negantur, *Galles. in tract. oblig. form.*
Cam. fol. 14. & proindè concludimus rea-
litèr, & personalitèr exequutoriales lite-
ras per Baiulorum Curiam pro obliga-
tionibus liquidis in ea Curia stipulatis
expediri posse, & si carceres non habeant,
Iudicem loci requirere possunt, vt bra-
chium eis impartiatur, & carcerati deti-
neantur, ex *const. Dilationes*, & post hæc
firmat *Reg. Ronit. loco cit. num. 19. & de iu-*
risdict. non turb. prag. 2. num. 38. vbi omnes
casus ad Baiulum pertinentes recenset, &
alia notat *Auil. Petr. in proem. vers. qua-*
360 *lesquier.* Sed an Baiuli arma portare
pos-

possint? vide *Ann. singul.* 47.

Non omittenda duxi grauamina, & excessus, quæ per Barones super hoc introituum corpore fiunt, quod ad nostram pertinet Pragm. nè Barones suam iurisdictionem; excedant; multum enim sibi vsurpant vt suos introitus augeant. Vndè breuitèr est videndum primò, ad quid se extendat iurisdictio, & secundò de grauaminum cognitione. Et dico, concessa baiulatione,
361 tributam dici iurisdictionem, & potestatem creandi Iudices Baiulorum, qui priuatiuè ad loci Capitaneum cognitionem ad damna passa habent, quod est peculiare suum, *Rouit. in prag. Statuimus, de offic. baiul. num.* 18. firmat, iurisdictionem esse cumulatiuam, quod non est sine difficultate: nam dum iurisdictio specificè ad certas causas, vel ad certum personarum genus est concessa, semper priuatiuè tributa videtur, *DD. in l.* 1. *C. de offic. Præf. vrb.* nec *Rouit.* opinio aduersatur: nam benè dicit, baiulum in causis cumulatiuam habe-
362 re iurisdictionem cum Officiali, cum ipse de omnibus causis, præter feudales, cognoscere valeat, vt ibid. ille concludit, sed in causis ad specialem baiulationis materiam damnorum, ponderum, vel mensurarum, & aliorum eius officij introituum, iuxta loci destinationem, & consuetudinem pertinentibus, credo priuatiuè esse ad istas causas ad loci Officiales, *Franch. decis.* 458. *num.* 3. *& dec.* 725. *num.* 5. *cum seq. & supra in princ. huius prag.* quando iurisdictio cumulatiuè, vel priuatiuè concessa presumatur, explicauimus. Sed nè in terminis erremus, & in facto sæpiùs in hoc hæsitatum vidi: sciendum est, quod dicatur damnum? vt eius causæ ad suos
363 Iudices separari possint? & dic, illud esse patrimonij diminutionem cum rei corruptione, *l. si seruus seruum,* §. *si olium, ff. ad leg. Aquil. Plot. de in lit. iur.* §. 49. *num.* 42. ad differentiam si cum amotione, & recontrectatione fiat; nam tunc furtum, non autèm damnum dicetur, de quo Baiuli non cognoscent, licèt in hoc etiam loci consuetudo sit attendenda, & in facto vi-
364 di altercatum, an esset damnum spicas post metentium terga colligere, & dixi, omnibus spicas tantùm colligere licere, saluis gregnis, & germinibus, & ità dispositum fuit tam de iure diuino, nè prohiberi possint, vt in *Exod. cap.* 9. quàm de iure Romano, ad *text. in l. silua,* ibi, *Spicæ in messe deiectæ, ff. de ver. signif.* & sic fuit pro-
365 uisum pro Vniuersitate Zullini cum Barone; si verò non liceret, furtum, non damnum esset. Idem si damnum cum violentia, vel cum iniuria esset; nam tunc quia actio criminalis oritur, *Bart. in l. fin. de priu. delic. Afflict. in const. Baiuli locorum, Campag. in cap. Reg.* 85. Officialis loci de criminali, & in consequentiam de ciuili cognoscet, secùs si damnum culpa, non au-
366 tèm dolo illatum esset; nam eo casu *legis Aquiliæ* daretur actio, *DD. in l. data, C. qui accus. non poss. & in l. si quis non dicam rapere, C. de Episcop. & Cler. Marant. in specul. verb. iudicium ciuilium, vel criminalium, num.* 89. *Vrsill. decis.* 57. *Crauet. cons.* 96. & cessante criminalitate Baiulus cognoscet. Sed quid si pro damno doloso, vel violento certa pœna in capitulis baiulationis inter Baronem, & Vniuersitatem fuerit imposita, an per hoc sublatum intelligatur criminale iudicium? Dic, Barones iuris pœnas minuere, nec alterare posse, cũ supra ius positiuum disponere non valeãt, vt supra dixi, sed benè mulctam cumulatiuè addere, *Bart. in l.* 1. *ff. de vi bon. rapt. Affl. in const. Intentionis, Gomez. var. resol. tit. de*
367 *delict. num.* 38. *Gram. cons.* 35. & tunc vtraq; posset imponi, nisi in minimis, vbi tunc solitam, & consuetam pœnam attẽderem, *Marant. disp.* 3. *in fin. Franch. dec.* 340 *num.* 9. priuatiuè ad Capitaneos, nisi quãdo damnum esset dolosum cum iniuria, vel territorium per Capitaneum bannitum esset, vt fuit decisum per Sacrum Cõsilium inter Vniuersitatem Prioli, & Marchionem Act. Iubeno.

Habent etiam mixtum imperium tutelas decernendi, suspectosq; remouendi, & de omnibus ciuilibus causis personalibus, & realibus, licèt magnis cognoscunt, *Afflict. in const. Baiulis, & const. Baiuli locorum,* & falluntur, qui asserunt, Baiulorum Iudices de causis vltrà duos augustales cognitionem non habere, ex *l. fin. C. de pedan. Iudic.* nam illud officium nostro non' adaptatur, *Afflict. vbi supra,* nisi sic esset solitum, *Rouit. de offic. baiul. pragm.* 1. *num.* 40.
368 Iudices verò vsq; ad numerum trium, & non vltra creari possunt, vt in *const. Sæpè contingit,* sic etiam ordinarium assessorem habere possunt, *Afflict. in const. Magistr.* ac Actorum magistros ordinare valent, licèt quandoq; ipsi Iudices Iudicis, ac Actuarij munere fungantur, quod ob vtilitatem,
369 vel officij tenuitatem est permissum, vt diximus supra *pragm.* 3. *num.* 228. Et licèt
370 ab eo Consultorem habendum esse dixerim, tamen si tenue sit officium, Consultorem assidentem exterum tenere non est obnoxius, sed sat erit vnum de Terra, vel extraneum, sed non assistentem haberi, & sic fuit decisum in Regia Camera, & Collaterali Consilio, & inter Matthæum Paganum Baiulum Ciuitatis Cosentiæ, & Casalium: non enim magno sumptu officium grauari debet, si non patiatur, vt di-
371 xi *pragm.* 3. *num.* 229. Et similitèr iudicatum fuit, ipsummet officium exercere pos-

se: licèt fuiſſet oppoſitum, Baiulum haberi pro Barone ciuili, vndè iuriſdictionem demandare tenetur, ex eadem ratione, quia tenuis eſt iuriſdictio, & eam habet in officium, prout dicitur de feudo,
372 cui onus imponi debet, vt non ſit durum, aliàs feudum non eſſet beneficium, ſed locationis, & conductionis ſpecies, ſi parùm plus in introitu eſſet, quàm in exitu, *DD. in §. item tria onera, Inſtit. de exeuſat. tutor. Auth. perpetua*, quę eſt ſingularis cũ *gloſ. C. de ſacroſ. Eeelcſ. Theſ. dec. is. 120.* Baiulorum Iudicem non ſolùm vnum, verù etiam duos, *d. conſtit*, vigore, Baro pro adminiſtranda iuſtitia, & decernendis damnis creare poteſt, vt in Sacro Conſilio inter Baronem Piſticij, & Vniuerſitatem, Act. de Felice, iudicatum fuit, nè ſubditi à conductoribus grauentur, qui liberè pęnarum librum component: cognoſcunt
373 etiam de furtis, dico minimis; ſed non ideò inferri poſſet, eos merum habere imperium, cum ſit interdictum, ſed modicam habere pecuniariæ pœnæ coërtionem, prout ſimilitèr ſi damnum fuerit dolo datum, vndè criminalitèr de iniuria agi poſſet, *Bart. in l. fin. ff. de priu. delict.* ipſi hoc
374 corrigere poterunt, *Afflict. in d. conſtit. Baiuli*. Item malefactores in fraganti deprehenſos crimine capere poſſun t, & iuriſdictionem exercere, ipſos habilitando de ſe coràm ſuo Iudice ordinario præſentando, *Afflict. & Gram. in d. conſt. Baiulus ſi furem*, demonſtrant, ipſos eſſe quaſi non omnino incompetentes, aliàs præſtita cautio, vti ab incompetenti Iudice capta, nulla eſſet, & fideiuſſoris pœnæ exigi non poſſunt.

In facto dum R. Audientia ad partis quærelam contrà Baiuli ſeruientē, officij intuitu alium vulnerantem, informationē cæpiſſet, & remiſſionem Baiulo denegaſſet, deducta cauſa in Reg. Camera, & in Collat. Conſ. fuit mandatum, vt Baiulus ille cognoſceret; Videbatur contra iuris regulam, vt ciuilis Iudex tanquam criminalis iuriſdictionis incapax, in meri imperij non ſibi conceſſis caſibus, contrà huius prag. formam ſe intromitteret, adeò vt neq; partium prorogatio opitularetur, *Doct. in l. 1. ff. de iudic.* Et in terminis *Bar. in l. diuus in fin. ff. ad l. Cornel. de falſ.* ait, Iudicem, coràm quo falſitas committitur, reum punire non poſſe, ſi aliàs puniendi authoritatem non haberet, *Riec. coll. 143.*
375 Defendi poſſet, quia Baiuli familia, officij intuitu delinquens, à ſuo Præpoſito cognoſcenda eſſet, ex *l. 1. C. de Curial. Vrb. Rom. lib. 11.* & ibi *gloſ. de Ponte dec. 36.* Verùm hoc ſibi locum vendicat quando talis Præpoſitus puniendi authoritatem haberet, iuxtà diſtinctionem *Bart. loco citato, Franeh. dec. 147. Cabal. 117. nu. 4.*
376 & quamuis idem *Bart. in l. hoc iure, §. aqua, ff. de aqu. quot. et æſt.* dicat, ciuilem Iudicem de falſitate in cauſa coràm eo vertente cognoſcere, & maximè, vt per *Menoch. de arbitr. q. 91. Farinac. quaſt. 1. ex nu. 57.* Si ordinarius ſit, non autem delegatus, tamen ſi dicta per *Bart.* ponderētur: non eſt ſibi contrarius, nàm in *d. §. aqua* loquitur de Rectore, qui in ſe merũ, & mixtum habet imperium, ſed in ſpecie criminalem, & ciuilē iuriſdictionem inter ſuos Iudices diuiſit, vndè ni mirum, ſi illius Iudices punire poſſent, dùm in potentia merum, & mixtum habent imperium, prout in Regno Tribunal M. C. Vicariæ, quæ huiuſmodi prærogatiuam habet, ſed ob cauſarum faciliorem expeditionem, diuiſam ciuilem, & criminalem iuriſdictionē inter hos Iudices ſtatuit, & tādē Iudices ciuiles ſimilib⁹ cauſis criminalib⁹ nō ſe ingerunt; At *Menoch. & Farin.* aſſerunt, ciuiles Iudices aliàs authoritatē
377 nō habētes, extraordinariè tātū, nō ordinariè tales corā ipſis delinquētes punire poſſe; hoc ſuſtineretur in delictis priuatis, non in publicis, vbi pœna vltrà relegationem ſubintrat, nàm reus vti inſufficientèr punitus, iterum à Criminali Iudice caſtigari poſſet; ex *cap. de hijs*, vbi *Doct. ff. de accuſat.* Et aduertatur, eundem *Farinac. loc. cit.* ſe ad dicta per ipſum in *q. 67. art. 2. nu. 38.* remittere, ibi ſe declarat, iſtam extraordinariam pœnam non de pœna delicti, pro qua ad criminalem Iudicem eſſet remittendus, ſed de extraordinaria contemptus pœna, quæ carcerationis, vel ſimilis eſſe poteſt, intelligendam eſſe; modica enim coërtio, ſeù caſtigatio ad officium etiam Baiuli pertinet, *Doct. in l. Magiſtratibus, ff. de iuriſd. omn. Iud. Cancer. var. reſol. lib. 2. cap. 2. ex nu. 60.* Potuit enim præpoſitum delictum ex ſuis circumſtantijs id eſſe, vt aliam, quàm modicæ coërtionis pœnam non meruiſſet, ſicq; ad Baiulum res fuit remiſſus.

Item in R. Audientia Calabriæ controuerſum fuit cum Baiulo Coſentiæ, & Caſalium, cuius officium ſępè ſæpiùs torquet illud Tribunal; Illi de regimine Caſalis Zampani, cōtra quemdam ligna in eorum reſeruata defenſa incidētem, & viridem arborem obtruncantem, quærelam expoſuerant, de quo prætenſo crimine capta fuit informatio per Audientiam,
378 quæ ex priuilegio prærogatiuam habet iuriſdictionis cumulatiuè cum Gubernatore Ciuitatis, & omnium Caſalium, ferè numero focul ariorum decem millium, cuius authoritas eſt cauſa, vt illud Tribunal in multitudine cauſarum ſit parum inferiùs M. C. V. Accuſatores ergo inſtabant,

bant, criminalitèr procedi, cum incidentis, & furtim arbores exportantis, pœna sit suprà relegationem, *l.* 2. *ff. de arbitr.*
379 *fur. cæſ. Clar. q.* 98. *Affl.* & alij *in Conſtit. ſuper inciſionibus:* Baiulus autem remiſſionem petebat, tùm quia in interceptione præuenerat, dum eius Miniſtri animal lignis illis intercepiſſent, tùm quia ille ſe in eius Curia præſentauerat, vbi pœnam, contra ſcindentes, vel ligna ex alienis prædijs deportantes, impoſitam ſoluendam citatus fuerat, eò magis ipſius Aduocati dicebant, huiuſmodi damni dati cauſam merè ciuilem eſſe, ex *Fabr. in* §. *liberum Inſtit. ad l. aquil.* aſſerente, ſilueſtros arbores ſcindentem pœna *l. aquil.*
380 ad danni puniendum eſſe emendationē, allegat *tex. in l. ſi ſeruus ſeruum* §. *ſi oliuā verſ. in ſilua cædua ff. eodem,* vbi habetur, ſcindentem, & ligna a ſilua cædua maturа extrahentem, ad damnum teneri, ſecùs ſi ſilua immatura eſſet, tunc enim reus inciſioni eſſet obnoxius, *Florian.* & alij exponunt ibi, ſiluam cæduam maturam dici, quæ, vt pro vitæ neceſſitate ad ignem faciendum, vel ſimilia incidatur, eſt apta, & tunc arbores pro ſuis neceſſarijs ſcindens ad pœnam damni tenetur: Immatura verò dicitur ſilua, quę fuit de recenti plātata, & ea arbores non creuerint, ita vt ſint ad ſciſſionem maturæ, vnde ſequitur, palmites incidentem, iuris eſſe præſumptionem, ad vindictam feciſſe, vnde locū habet *tit. ff. arbor. furt. cæſ.* & ſic *Imper.* ibi ad dolum potius, quàm ad damnum reſpectum habuit, prout reſpexit ſi arbores eſſent fructiferæ, ab homine plantatę, non autem à natura productæ, tunc enim ſimilitèr dicti tituli pœna locum haberet, *Molin. de iuſt. & iur. q.* 58. *Auend. de exeq. mand. cap.* 4. *nu.* 28. Cumq; in iſto caſu arbor inciſa ſilueſtris, eſſet, & de exportandis lignorum tractaretur ſalmis, cauſā merè ciuilem eſſe, ſupponebatur, prout ſentire videbatur idē *Auend. lib.* 1. *cap.* 4. *Prætor nu.* 28. & neq; in conſcientia pro tali damno, quem teneri dixit *Sot. lib.* 4. *de Iuſt. & iur. q.* 6. *art.* 4. nam tales arbores de iure gentium pro humanæ vitę neceſſitate communes erant, & licèt ſint hodie in alicuius dominio, dum rerum dominia diuiſa fuerunt, in tali attamen materia damnificanti, damni emendatio, & alicuius pecuniariæ pœnę ſolutio ſufficere deberet *Molin. diſput.* 58. *de Iuſt. & iur.* quam opinionem ſequta fuit Audientia, cauſam remittendo, & ita per S.C. pluriès obſeruatū fuit, in lite vertente inter vniuerſitatem Ciuitatis Muri, nemus habentem vicinum Caſtri grandinis Terræ, eius Ciues dum pluries arbores in dicto nemore ſcidiſſent, & carcerati fuiſſent, cū prætenderetur, reos ad corporalem pœnā condemnari, Sac. Conſ. decreuit; ſeruata forma damni, eſſe faciendum depoſitum pœnę capitularis Ciuium dictæ Ciuitatis, modo in ducatis ſex, modo in duodecim, limitatæ ſecundum informationis captæ circumſtantias; Verùm ſi damnum magnū eſſet, & arbores infructiferæ non eſſent, ſed quercus, & aliæ, quæ ſunt infructu, licèt ſint ſilueſtres, eas ſcindēs pœna extraordinaria puniri poſſet, *Guttier. lib.* 2. *qq. Can. cap.* 27. Et conſequentèr ad Baiulū remiſſio non daretur.
381 Et ad digreſſa redeundo vltrà auguſtalem, ac damni ſortem, ipſi Baiuli mulctare, & pœnas imponere non poſſunt, vt in *Conſtit. Pœnam eorum,* Et in *pragm. ſtatuimus de off. Baiuli,* licèt de conſuetudine in multis locis vidi, maiores exigi pœnas, neſcio tamen, an talis ſtylus, ſeù conſuetudo in plenario iudicio ſubſiſtere poſſit, cū iuxtà dictam prag. ſemper contrà Barones deciſum viderim, & præcipuè in cauſa inter Marchionem Lauri, & Vniuerſitatem, *Act.* Cioffo, & pœna damnum non excedat, & ſi damnum erit vltrà, non exigatur pluſquam auguſtale, & ſi pœna minor exigi ſoleat, ita obſeruandum eſſet, *Ann. ſing.* 138. Et quandoq; attenta damni qualitate moderari poterit, de quo latè per *Capic. latr. conſul.* 141. Verùm hęc intellige reſpectu Inueſtiti in ſimplici iuriſdictione, nā ſi merum habeat imperiū, tunc contemptus ratione, pœnam vltra
382 auguſtalem, in caſibus pœnę augmentū requirentibus, ad tollendam frequentiam augere poteſt, *Lipar. ad And. in cap.* 1. *nu.* 12. *ver. pœnam eorum de pac. tenend. Capic. in l.* 1. *ff. ſi quis Ius dic. non obtemp. Affl. in Conſtit. Iuſtitiarij nomen not.* 22. *Campan. in cap. Regni* 189. *de Ponte de pot. Proreg. tit.* 3. §. 1. *nu.* 43. *& conſ.* 53. *tom.* 2.

Hęcq; circà iuriſdictionem; circa verò officium, & exercitium, in multis Barones excedunt, & eſt ſciendum hanc diſtinctam iuriſdictionem in releuamen ciuium, ab hominibus, vel animalibus in eorum ſegetibus, territorijs, & prędijs damna patientium introductam fuiſſe; Et Baiuli, vt perſcrutandi damna curam haberent, & ea ex officio Baiulorum Curiæ denunciarent, creati fuerunt, vt damnificantes damni emendam Dominis ſoluerent, Curieq; pęnam tribuerent, non vltrà auguſtalem, ſed minus, iuxtà loci conſuetudinem, & ita diſpoſitum eſt in *d. prag. ſtatuimus de offic.*
383 *Baiuli:* damnum exigendum eſſe, & niſi parti priùs ſatiſfiat, pœna non exigatur, hæc ſunt formalia verba, per quæ, forma, & ordo patent circà iſtas exactiones introductas; ponderentur verba: dictio (*niſi*) exigendi pœnam, non emendato damno,

Curiæ potentiam denegat, *Bart. in l. actio-*
384 *nes C. de transact.* sequitur verbum (*priùs*) quod etiam ordinem, & formam designat, *DD. in l. 2. §. priùs ff. de vulg. & pup.* & in simili *Marant.* videndus *cons. 31.* Et eo fortior redditur dicta prouisio, cum vltrà annullationem, pœna Baiulis transgressoribus imponatur, & ita iudicatum vidi in S. C. inter vniuersitatem, & Baronem Pisticij, vt priùs appretium damni, & condemnatio fiat, postea verò damnificans in pœnam damnetur, & inter vniuersitatẽ Vallis Vitulani, & Baronem, Act. Figliola, prout & de iure, priuatum in suis emendis fisco esse præferendũ, fundat *Peregr. de iure Fisci lib. 4. tit. 8. num. 13.* Hoc sancitum parum in facto obseruatur: Barones enim ad eorum pęnas exigendas, vt quotannis afflictum coaceruent, attendũt, & de emandatione, damnum passis facienda, non curant, imò permittunt, vt Baiuli,
385 personas de animalibus non intercipiẽdis, quomodocumq; illa damnũ dederint, soluta conuenta pecuniarum summa fident; quod maiùs furtum, quàm ista delinquendi permissio, *l. conuenire ff. de pact. dotal.* ac pluries in S. C. fuit ordinatum, ne istæ fidæ fiant, nec permictantur, & ita inter vniuersitate Teani, & Principem Hostiliani, Act. Felice.

386 Constitutum etiam est per *d. pragmat.* Baiulis de damnis ab animalibus datis credi, si ea in fragranti inuenirentur, & in manu habeantur, tunc præstito ab eis iuramento creditur, sed non intercepientibus fides non habetur, nisi aderit alius testis, qui cum eis similitèr de damno dato deponat, & conferunt notata per *Azeued. lib. 7. tit. 7. l. 15.* sed hodiè multi Barones volũt, ijs Baiulis solùm plenè, contra omnia Iura, Constitutiones, & Mundi Statuta credendum esse: sunt enim isti Baiuli vilissimæ personæ, cum tales talia conducant, qui etiam si vti testes deponerent, plenam fidem non facerent, *Crauet. cons. 169. num. 7. Gabr. concl. 18. de testib.* isto casu sunt ipsi conductores de proprio commodo tractantes, & sic principales: vndè consideretur, si aliquam probationem, vel præsumptionem faciant, cum nec Papa,
387 vel Princeps mandare valeat, principali de facto proprio attestanti habẽdam esse fidem, *Alber. de testib. 1. art. Petr. de pot. Princ. cap. 21.* & si testes quando plures patiuntur defectus, nullam probationem afferunt, eò fortiùs in principalibus erit,
388 *Gram. cons. 6. num. 54.* & sępè sępiùs hi ad pœnam ascribere videntur alicuius animalia damnificantia, qui nunquam animalia habuit, vndè ad sui libitum mulctarum quinternum componunt. Quæ maior iniquitas? & nihilominus sub Baronum
389 clypeo sustinentur. Nec obstat, quòd nuntijs de eorum officio deponẽtibus credatur, *l. 1. C. de decur.* nam *Antib. de muner. vlt. fol.* respondit, hoc procedere, & suaderi posse, si conductores, & principales non essent, aliàs nullo modo aliquam probationem eorum dicta adducerent, & ita iudicatum in Sacro Consilio inter Vniuer-
390 sitatem Pisticij, & Baronem. Act. de Felice. Adde, quod licèt statutum valeat, vt damnum passo credatur, vt ex nostra *prag. Statuimus de offic. Baiul.* est tamèn intelligendum, dummodo animalia is in manu habeat, *Muta decis. 27. num. 24. Auend. de exeq. mand. cap. 13. num. 12.* vel vnum testem in probationem, & sic saltèm præsumptiuè constet; tamèn cum statutum à iure communi sit exorbitans, magis strictè est interpretandum, adeò vt contrarium probari potuerit; imò in graui damno neq. probatio illa sufficeret, & sic si testis adductus suspectus esset, vel alias repulsas pateretur, *Tlos. §. 47. & 49. n. 11. in tit. iurad.* vbi alias refert limitationes. Sed quid si damnum dans sit pauper, & damnum, & pœnam soluere non poterit, quid prius eligendum erit? Dic, interesse emendationem præferendam esse, *Ann.*
391 *singul. 139.* Nec excusantur Barones, cũ hæc per se non fiant: nam eorum culpæ annumeratur, cum prohibere possint, & non prohibeant, sciunt, & non corripiunt, *l. culpa caret, ff. de regul. iur.* Baro enim peruigil esse debet, ne subditi opprimantur, vt singularitèr *Andr. in cap. Imperialem, §. præterea, num. 40. de prohib. feu. alien.* & nota, Baronem quanquam suas Baiulationes, Actuarios, & Gabellas (cum sint feudi fructus) locare sibi licet, non cupiditate tamèn carius vendendi grauamina permissurum esse, tacendo, & subditorum querelis in tot iniustis exactionibus non subueniendo, prout sancitum fuit per *cap. Reg. incip. Prædecessorum,* quod notandum est ibi: *Eadem pœna dominis terrarum in gabellis, & cæteris imminente, si Baiulis, & Gabellotis aliquam opem tulerint in excessibus committendis, ac si super his, cum ad eorum scientiam peruenerint, suo posse non restiterint;* nam timentes, nè introitus minoris locentur, si conductoribus adiuuamen aliquod non præstetur, & eos introitus singulis se annis aucturos sperantes, de querelis, & grauaminibus non curant; Baiuli se excusant vltra fructus conduxisse, & sic ambo in foueam cadunt. Barones enim
392 aduertere debent, nè in introitum locationibus mediantibus subhastationibus excessiuas oblationes admittant, propter euidens periculum conductorum animas illaqueandi, quia dum introitus non correspondent, eos postea furari oportet; pre-

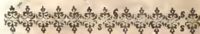
tium

tium enim iustum, personæ qualitas, & quod affectus quasi ad fructuum perceptionem pertingat, sunt consideranda, vt ille viuat,& in damno non sit, hæc tria attendenda esse dixit *Damauder. tractat. de subhast.cap.5. num.22. & post eum Molf. par.1.cap.6.ex num.14.vsq.ad fin. & in cõsuet.Neap.*de hoc parùm curatur; sed si nõ in foro fori,in foro poli pœnam substinebunt,vt ait *Frec.in simili auth.11.*

Postremò quæritur circa ista damna,& banna,nè vllus tale prędium ingrediatur, vel damnum inferat, iuxta notata per *Frec.auth.42. Afflict.in const.Cum per par-*
393 *tes,* qui harum actionum originem, & causam referunt;nam ex officio Baiuli ius banniendi territorium habent, *Mastrill.de Magistr. lib.4.cap.18.num.67.* Si dominus
394 animalia inmissa fuisse voluerit, & cõsenserit, an Curia pœnam exigere valeat? Affirmatiuè aliqui, nam commissa pœna est, quam prædij dominus remittere poterit, cum alteri per alterum iniqua conditio inferri non debeat,*l.non debet,ff.de regul.iur.* & sufficit, Iudicem contempsisse,*l.1. ff.si quis ius dic.non obtemp.* In contrarium est veritas; nam cuilibet libera est facultas dandi,& quod suum est remittendi, & nulla lege arctari potest, *l.in re mandata,C.mandat.l.nemo, C.de Iudęis,l.si quis,C.de pact.* non obstant banna, cum pęna stante domini placito non committatur, *l.inter omnes,§.rectè,ff.de furt.* vbi furtum volente domino non committitur,*lic.glos.in l.1.C.de pascul.lib.10. Antib. de muner.art.fin.num.202. Reg.Lanar.cons. 98.num.15.Vin.decis.520.*hoc verò procedit data licentia, vel domini permissione ex amicitia, vel consanguinitate præsumpta;sed si ratum habuerit post damnum, pœna exigi poterit, nè isto modo fraus Curiæ fieret, *DD.in d.§.rectè,* in hoc Iudicis versabitur arbitrium, inditia, & argumenta, & personarum qualitates considerantis, & in Sacro Consilio fuit iudicatum inter Vniuersitatem Lauri, & Marchionem. Act. Cioffo. Quod si animalia
395 alicuius terras non bannitas,apertas,& non satas introierint, Baiulus pœnam exigere non possit,nisi damnum dederint;
396 si verò terra bannita, vel clausa esset,si animalia in ea immittantur, ratione contemptus,pęna debetur, quamquam damnum non dederint,*Lanar.d.cons.98.num.8.* prout etiam fuit per Sacrum Consilium prouisum inter Vniuersitatem Literarũ, & Baronem. Act. de Ferrarijs, & inter Vniuersitatem Vallis Vitulani. Act. Fi-
397 gliola. Quid si ad Vniuersitatis petitionem fuerit factum aliquod pœnale capitulum,vel bannum pro damnis, vel immunditijs intra Ciuitatem immissis, & illud per Baronem fuerit confirmatum, & super ijs capitulis expeditus Regius assensus, an Vniuersitas tale bannum, vti damnosum reuocare valeat, dum leges tractu temporis ad iniustitiam mutari solent, vel Barone contradicente pro suo interesse, bannum remaneat firmum? & ex iusta causa bannum pro ea emulgatum reuocandi ius competere videtur, licèt Superioris authoritas ad confirmationem interuenerit, probat *text.in l.2. C.de prinil.schol. libr.10.* etiam absq. tali assensu, dum authoritas pro suo beneficio data fuerit,*Bald.in cap.1.de pac.const.Vasq.controuer.34.num.2.Tiraquell.*in terminis in *d.l.boues,limit.17.* Indè dum Vniuersitas
398 Theani emananda banna curauerat, nè ciues animalia suina intra Ciuitatem,sub pœna Baiulis applicanda tenerent;cumq. tractu temporis bannum ad iniquitatem redactum esset,quia Baiuli permittebant, & porcorum dominos fidabant, vndè immunditiæ in Ciuitate residebant, & vasalli angariabantur,fuit hæsitatum,an iusta esset Vniuersitatis prætensio, vt bannum reuocetur, & concedere,vt quilibet sues intus Ciuitatem tenere possit? Dicebatur ex Baronis parte, talia banna ex officio propter aeris salubritatem conseruationem fieri posse, *Rip.de peste art.1.* & dicam infra *pragm.14.*Tamèn per Sacrum Consilium tam inter dictam Vniuersitatem Theani cum Illust.Principe Hostiliani,quàm inter Vniuersitatem Pisticij, &
399 Baronem. Act.Felice. Fuit decisum,vt ciuibus hyemali porcos intra terram tenere liceat, æstiuo autèm tempore minimè, sub pœna banni, & sic dum banni iustitia est ad Vniuersitatis instantiam, reuocatio procedit;limitarem tamèn, si capitula correspectiuè inter Baronẽ,& Vniuersitatem inita fuissent,& sic in terminis
400 puri banni ad Vniuersitatis instantiam facti non essemus; nam tunc quia ius est Baroni quæsitum, reuocatio sine iusta causa fieri non posset, & conferunt adducta per *Rouit.supra cit.pragmat.Statuimus.* Multa alia essent dicenda, sed hæc obitèr circà iurisdictionis excessus,in ista baiulationis cognitione sufficiant.

Hæcq; principalia dogmata sat sunt ad cognoscendum, quæ iurisdictionalia, facta inuestitura de Terra,vel Ciuitate, concessa videantur, & quæq; excepta, & non communicata intelligantur? Et licèt multa addi potuissent, ea non posui, vel quia vulgaria, vel non ita practicabilia vidi;restat modò,iuxtà quæ in huius *prag. princ.* præmisi, vt secundariò videamus, quibus Baro circa bona, & feudi pertinẽtia intelligatur inuestitus, quæ vt commodiùs, & libentiùs lectores videre possint,

sint, in Secundam Partem diuidere volui, vt sic diuisa eos tedio non afficiat.

SVMMARIVM

II. PARTIS VIII. PRAG.

1 Feudum à iure certas partes, & diseretas pertinentias non habet.

2 Destinatione primæua rerum natura dignoscitur.

3 Terra cum suis pertinentijs concessa, omnia accedi solita, suburbia, casalia, & alia veniunt.

4 Concessio licèt larga, alienis semper saluis, interpretatur.

5 Terra concessa, omnia feudo adijci consueta, non autem priuatorum bona veniunt.

6 Domus, & fortalitia sunt Baronum.

7 Arma in Castro reposita, an ibi concessa intelligantur?

8 Fortalitia sine Principis licentia vtrum fieri possint?

9 Vniuersitas an pro fortalitio per Baronem ad vasallorum vtilitatem faciendo, contribuere teneatur?

10 Castra, & Turres num Vniuersitates absq; assensu ædificare possint?

11 Armandiæ omnium armorum vsus ad bella pertinentes dicuntur.

12 Vniuersitates an sine assensu Terras muris cingere, & ad expensas ciues cogere valeant?

13 Turrim, & Fortalitium an particularis in suo facere possit?

14 Territorium facta inuestitura, cõcessum videtur. Et, quid sit territorium cum suis finibus, declaratur.

15 Districtus in quo à territorio differat?

16 Burgensatica licèt feudo vnita, an concessa, vel vendita subintelligantur?

17 Augmenta in feudo facta, an feudo deuoluto, cum eo transeant?

18 Palatium ædificatum in feudo, an feudo accedat?

19 Territorij fines, & concessi feudi terminatio per montes, flumina, valles, locorum custodes, & alia, quæ narrantur, arguuntur.

20 Iudex in finium terminatione in dubio ad iudicandi potestatem habet.

21 Territorium licèt sit Baroni concessum, omnia tamen de feudo esse non fundantur.

22 Barones certa possident corpora, in quibus ea esse de feudi demanio fundatam habent intentionem.

23 Occupare de facto an liceat bona, quæ per alios, quàm quæ per Barones possideri, iura resistunt.

24 Natura nouas edere formas semper properat.

25 Flumina, & aquarum decursus an sint de exceptis, vel in generali concessione includantur?

26 Argumentum de emphyteusi ad feudum valet.

27 Flumina nauigabilia de regalibus sunt, & concessa non præsumuntur.

28 Aquæ, quæ in priuatis fundis nascuntur, illorum, non autem Baronum sunt.

29 Dominus superioris partis ad libitum aquæ cursum diuertere potest.

30 Vsus aquæ, pro necessario subditorum, vsu per Barones prohiberi non potest.

31 Baro in Vniuersitatum aquis vsum habet, & qualiter aqua inter Barouem, & Vniuersitatem diuidatur?

32 Molendina, battinderia, & similia in fluminibus, an à vasallis fieri possint?

33 Aquæ iure gentium sunt communes, & antiquissima præscriptione Reges earum iura quæsiuerunt.

34 Ius piscandi, & alicubi aucupandi per priuatos præscriptione comparatur.

35 Gabella mari imposita dominium denotat.

36 Ius piscandi Baronibus ex aquarum concessione non censetur concessum, quia est de iure gentium.

37 Princeps in quæsitis, non in quærendis præiudicare potest.

38 Defensæ piscationum quãdo Baronibus permittantur.

39 Ius exactionis passus est de regalibus, & ad Principem spectat.

40 Via licèt sint sub Regis protectione, iurisdictio tamen est Baronum.

41 Exactio passuum, quę fit circa flumina in Baronalibus Terris, an ad Barouẽ spectet?

42 Passum exigens, an transeuntibus rapinas reficere teneatur?

43 Via publico cursui destinatæ sunt sub Principis protectione.

44 Vię intus ciuitatẽ sunt vniuersitatis quoad dominium, & protectionem.

45 Via intùs ciuitatem vniuersitatis expensis sunt accommodandæ, mundandæ, & sternendæ, & cuius sit iurisdictio?

46 Vniuersitas, an vias claudere, vel absq; assensu alienare possit? & refertur decisio n. sequenti.

47 Vię ad mala patranda aptę, sunt claudẽdę.

49 Gabellæ, & vectigalia per Barones sine assensu imponi non possunt.

50 Princeps absq; necessitate vrgente noua vectigalia imponere nom potest.

51 Barones nullum personale, vel reale onus vasallis indicere possunt.

52 Nundinarum concessio ad solum Principem spectat.

53 Mer-

175 Tri-

175 Triremium subditi quando eorum Auditoris forum sortiantur?

176 Vxor, & filij militum, an militari foro gaudeant, & quid mortuo viro, n. 177.

178 Tratteniti, & stipendiati, an forum militare sortiantur?

180 Milites, an pro debitis carcerari possint? & n. 182.

181 Beneficio, in quantum quis facere potest, gaudere non debet, qui bona dolo occupauit, vel dolosè contraxit.

182 Milites delinquentes extrà locum residentiæ eorum Propositi, an ab ordinario carcerari possint?

183 Nuntij Regij, & Commissarij, si in Baronis territorio delinquant, an ab eo cognosci possint?

184 Officialis extrà officium delinquens à Barone, si casus id expostulet, carcerari poterit.

185 Iudex secundarum causarum primarum, Capitaneo subijcitur, si in eius loco delinquat.

186 Par in parem non habet imperium, quod secùs est in delicto notorio.

187 Alguzerij, & Curiarum seruientes delinquentes, quando ad eorum Propositum sint remittendi? & quid in supremorum officialium Porterijs, n. 188.

189 Reconuentus fori, remissionem petere non potest.

190 Mulier nupta, an in suo, vel mariti foro cõuenienda sit? & quid si nõ sit inducta ad domum viri, n. 191. & an desinat esse eiuis?

194 Vidua maritalem retinet dignitatem, & viuentis mariti titulo decoratur.

195 Titulum in administrationem habens, eum in honorem tantum habenti præfertur.

196 Auctor laudatus, an fori remissionem habeat?

197 Causa ne diuidatur, remissio non datur.

198 Causa indiuidua, an in criminalibus dari possit?

199 Causa indiuidua dicitur, quæ seruitutum est, vel fideicommissi.

200 Hipothecaria actio, an sit indiuidua?

201 Alimentorum causa est indiuidua, & non remittitur.

202 Indiuiduum quod modis dari potest, & si plures sint diuersi fori, quis nã erit Iudex?

203 Lite coram vno cepta, ne causa diuidatur, eundem alij litis consortes Iudicem adire debent.

204 Consors litis, an priuilegio gaudeat?

205 Continentiam causæ diuidens punitur.

206 Forus delicti, habitationis, an originis sit considerandus?

207 Iudex delicti an, rei in loco originis carceribus detenti, remissionem petere valeat?

208 Præuentio fit, vbi forum eligit accusator.

209 Præuentio per inquisitionem debilior est ea, quæ fit per accusationem.

210 Iudex originis si præuenerit, Iudicis delicti partes silere debeant?

211 Remissionem causæ petens, probari debet habere delictum.

212 Præuentio, an per rei citationẽ inducatur?

213 Citatio nulla, nullã producit preuentionẽ.

214 Præuentio realis, an verbali sit fortior?

215 Præuentio ex captura affecta, vel intempestiua non datur.

216 Delicti Iudex causam ad locum, vbi accusauit offensus, remittere debet.

217 Præuentio verbalis in multis prefertur.

218 Baro priuilegium habens de delictis extrà territorium cognoscendi, causas ab omnibus auocare poterit.

219 Barones originis, & delicti, si ambo sint de delictis extrà territorium priuilegiati, quis erit potior?

220 Absolutus ab vno Iudice, vel condemnatus, quando ab alio molestari possit?

221 Remissiones reorũ ad diuersam iurisdictionem confugientium non fiunt.

222 Vagabundus quãdo possit vbicumq; puniri?

223 Vagabundus quis propriè dicatur?

224 Baro an, in habitantes, & domicilium non constituentes, iurisdictionem habeat?

225 Habitantes, & habitatores differunt.

226 Domicilium quãdo constitutũ censeatur?

227 Incolatus quib' ex coniecturis præsumatur?

228 Domicilium, an quis per matrimonium, vel domus emptionem acquirat?

229 Ciues, an per longam habitationem incolæ efficiantur?

230 Neapolitani, an pro bonis extrà Ciuitatẽ Neapolitanorum priuilegio fruantur?

231 Habitans in loco Ciuis in dubio præsumitur.

232 Domicilium quis non contrahit, licèt longissimo habitauerit tempore, si animum residendi non habuerit.

233 Domicilium, an originis foro præiudicet?

234 Domicilium est triplex, naturale, commune, & accidentale.

235 Origo Aui, & maiorum, an quandò fori priuilegium nepotibus prosit?

236 Origo, & domicilium à paterna origine filium eximunt.

237 Nepos aui originem consequitur, si eo viuo nascatur.

238 Natus in aliquo loco, an ibi domicilium acquirat?

239 Ciuilitas qualitèr probetur?

240 Origo propria, an paterna sit fortior?

241 Conueniri non potest quis in loco originis, nisi reperiatur; quod secùs est in domicilio.

242 Collectari vtrùm quis in originis, & domicilij loco possit?

243 Recepti in Ciues vtrùm Ciuitatis priuilegijs fruantur?

244 Ciuilitas nouem quæritur modis.

245 Domicilio quis, aliò se transferendo, renunciare

PRAGM. VIII.

PARS SECVNDA.

EVENIENDO ad secundā huius pragmaticæ partem, iuxtà distinctionem in principio factam, erit videndum, vt dixi, quibus Baro circa attinentia ad feudum inuestitus intelligatur, postquam de pertinentibus ad iurisdictionem in præcedēti verba fecimus.

1 Scias itaq; feuda limitatas pertinentias, & discretam naturam non habere, vt eis certa, & determinata regula dari possit, vnde quoties de pertinentijs controuersia incidit, vtrum talis fundus, Villa, Suburbia, Casalia, & cœtera sint ad Castrum, vel Ciuitatem pertinentia? ante omnia destinatio attēdi debet, num fundus consue-
2 tudine, vel priuilegio ad feudum destinatus fuerit, fundorum enim destinatione nomina, & res non natura constituuntur, vt ait *tex. in l. quod in rerum, §. si quis ff. de leg. 1. in l. ex facto §. rerum ff. de hered. instit.* Castro enim à iure nil corporale est deputatum, quod eius sit pertinens, ab hominibus tamèn eorum statutis Castro, vel Ciuitati certum territorium assignari cōsueuit, quod ipsis in iurisdictione, & territorio respondeant, *Doctor. in cap. si Ciuitas de senten. excommunic. in 6. Bart. in l. 1. nu. 3. ff. de dam. infect. Bal. in cap. 1. de capit. qui Cur. vend.*

3 Concesso enim Castro cum pertinentijs, omnia, quę sunt in Terra, Castro, Oppido, Villa, & Pago comprehenduntur, nisi exēptio probetur. *Dec. cons. 517.* hinc est, vt res in territorio sitæ eius esse præsumātur, cuius est territoriū, saltèm quoad iurisdictionem, donec cōtrarium probetur, quia iurisdictio solo cohęret; *Bald. in l. à procuratore C. mandat. Tarif. de reinteg. fol. 117. Papien. in for. libell. in actio: real. vers. cum omni iure, & pertinentijs, Io. Kop-*
4 *pen. dec. 48.* licèt in concessione etiā amplissima sēper dicatur (*alienis semper saluis*) ne tertio præiudicetur, *Capic. in inuest. fol. 136.* & quamuis concessio fit ampla,
5 cum angarijs, furnis, molendinis, & alijs semper interpretatur, si ea feudo insint, iuxtà verba *tex. infra in prag. 16.* non autem bona, iurā, & priuatorum territtorio concessa dicuntur, vndè regula datur, cōcesso feudo cum iuribus, & pertinentijs suis omnia adiacentia, connexa, & solita veniunt, quæ à iure, vel consuetudine intelliguntur, *And. in cap. 1. nu. 5. quid sit inuestitura, Dec. & alij in cap. cum ad sedē de restit. spol. Ias. & Alex. in l. 3. ff. de acquir. possess. Crauet. cons. 105.* Possessa, dico, inhærere feudo, secus si priuato iure possideantur, *And. in d. cap. 1. in prin. Reg. de Ponte cons. 63. ex nu. 25.* Veniunt igi-
6 tur hospitia Baronis habitationi destina-
7 ta, sicq; Castri fortalitia si ibi adsint, ac arma, vti bombardæ vulgaritèr, & Manganellę, balistæ, & similia in fortalitio destinata, prout & omnes munitiones, *Bald. in cap. 1. §. si quis de Manso, de contr. inuest. Luc.*

Luc. in l. quicumq; C. de fund. Limitroph. lib.
11. & Capic. in inueſt. verſ. feudorum acceſ-
ſoria, & licèt Armandiæ ſint de regalibus,
intelligitur de ornamento pro bello, &
Nauibus repondendo, nam iſtæ armorũ
vſus ſibi eſt exceptus *C. vt armon. vſus*, nõ
autem quod Barones Caſtra pro tuendis
ſuis terris ab hoſtium incurſu ſecuris mu-
nita tenere non valeant, & maximè in lo-
cis maritimis, *And. quæ ſint regalia verbo*
Armandiæ, Peregr. de iur. Fiſc. lib. 1. tit. 1.
nu. 14. Farinac. quæſt. 108. imò non ſolũ
veniunt facta, ſed per Barones fortalitia
8 abſq; licentia fieri poſſunt, *Bal. cõſ. 43. nu.*
5. lib. 4. Boer. dec. 320. Cancer. var. reſol.
lib. 3. cap. 13. nu. 22. Rolan. conſ. 84. nu.
21. lib. 2. & non obſtat *tex. in l. 2. C. de*
fund. limitr. lib. 11. nam locum ſibi ven-
dicat, ſi fortalitium in confinibus, vel ſu-
ſpectis locis fiat, in forma veri muniti, &
formati Caſtri, ne aliqua ſeditionis, vel
ſcandali materia oriri poſſit, iuxtà *gloſ. in*
in l. per prouincias C. de ædif. priu. ſic *And.*
in conſtit. Caſtri munitiones, & ibi *Affl. nu.*
4. & in inueſtituris inter clauſulas eſt ea,
& cum Caſtris, & fortalitijs, vt per *Capic. in*
inueſt. Et ſi aliqua contrarium ingenioſè
ponderauerit *Montan. de regal. §. palatia*
ex nu. 5. in fine, nihilominus non negat,
opinionem *And.* in Regno eſſe receptam,
ſequuntur *Auend. de exeq. mand, cap. 3. ſub*
nu. 4. par. 2. Azzeued. lib. 6. tit. 5. l. 8.
Caſtra tamen à Principe diruta abſq; licẽ-
tia à Baronibus refici non poſſunt, vt in
d. conſtit. Caſtra Bar. in l. ſacra §. muro ff. de
rerum diuis.
9 An verò Vniuerſitas pro fortalitio per
Baronem faciendo, eius vtilitatem, & Ci-
uium defenſionem reſpiciente, contribue-
re teneatur? Et licèt videretur, quod ſic,
dùm vtilitas eſt communis, & ex eorum
parte Ciues commodum ſentiunt, ex *cap.*
ex eo, de reg. iur. contrarium tamèn eſt
dicendum, quia Ciuitates, & Terras ab
hoſtibus cuſtodire, ad Principem ſpectat,
ex tributis, & fiſcalibus functionibus, quæ
à Regno exigit, *And. in cap. 1. §. vectiga-*
lia nu. 14. in fine, quæ ſunt regal. proinde
per Regem Ferdinandum edita fuit *prag.*
1. §. 5. de Salar. eorum, quod in Caſtrorum
conſtructione, & reparatione Vniuerſita-
tes non moleſtentur, niſi pro veteris ædi-
ficij reparatione, ſi de ſolito, vel de iure
illud teneri compertum, atq; oſtẽſum fue-
rit; ſi enim Vniuerſitates ad contributio-
nem pro Caſtrorum per Principem de-
tentorum refectione non tenentur, quan-
to magis pro Baronum Caſtris ad eorum
commoditatem regulariter deſtinatis, et-
ſi in eis aliquod cõmodum Ciues ſentiãt, *l.*
turres C. de oper. publ. & ibi *Angel.* Vaſal-
li tamèn operas, & ſeruitia ad Baronis
ædificium extruẽda, ipſius Domini ſump-
tibus præſtare debent, *Berlich concl. 65. to.*
2. Muri verò, & foſſati, cum ſint Vniuer-
10 ſitatum, ad has eorum reparatio perti-
net, vt infrà *prag. 19. nu. 59.* Verùm ſi Vni-
uerſitas turrim, vel Caſtrum ędificare vel-
11 let, id nullo modo ſine aſſenſu Principis
facere valebit, quia armorum vſus eſt de
regalibus, *cap. 1. quæ ſint regal. verſ. ar-*
mandiæ, quæ armorum vſus interpretan-
tur, *And.* ibi, & *Peregr. de iure Fiſci tit. 1.*
nu. 14. mænia verò cum fortibus, & tur-
ribus, circum circà ſuis expenſis conſtrue-
12 re poterit, *l. 3. C. de diuer. præd. ruſt. lib. 10.*
& etiam Ciues ad contribuendum aſtrin-
gere, *l. ne ſplendidiſſimè C. de oper. publ.* ſed
adhuc Principis requiritur licentia, ſi de
nouo fiant, ſecùs ſi reficiantur, *gl. in l. ſa-*
cra, §. muros, verbo licèt, ff. de verb. diuiſ.
Et ſi neceſſitas vrgeat in locis ſuſpectis, &
Vniuerſitati vires non ſuppetant, Fiſcus
in expenſis ſubuenire debet, *Luc. in l. fin. C.*
ex quib. muneribus lib. 10. de Ponte tit. de
13 *elect. offic. §. 1. nu. 36. Montan. vbi ſupra*
nu. 7. Sicq; procedit in particularibus Ci-
nibus, quibus non ſolùm turrim, ſed nec
forte Palatium ædificare permittitur, ſi
quæ ſuſpitio in futurum oriri poſſet, *l. 3.*
ibi *(vel materiam ſeditionis) ff. de oper. pu-*
bl. Petra de pot. Princ. *cap. 8. nu. 10. Boer.*
dec. 320. & in Regno eſt etiam vetitum
per *Conſt. In locis demanij.*
14 Veniunt etiam ſub conceſſione territo-
rium Caſalia, & Suburbia, quæ accedere
ſolent, cum feudum conſiſtat ex pluribus
corporibus, ſicut in grege, & dicitur vni-
uerſitas facti, *Andr. in cap. 1. quid ſit inue-*
ſtit. & in cap. 1. de Cap. qui cur. vend. Ter-
ritorium autem eſt agrorum Vniuerſitas
infrà fines cuiuſq; Ciuitatis, vel terrę, *l. pu-*
pillus, §. territorium, ff. de verb. ſign. infrà
quod iuriſdictionem feudatarius habet,
ſubditos terrẽdi, vti eſt eius ethimologia,
gl. in d. §. territorium, And. in c. imperialem
nu. 89. in fine de prohib. feu. alien. per Fe-
der. Doctor. in l. fin. ff. de Iuriſd. omn. Iud.
Imò etiam venit diſtrictus, cuius verbi
proprietas eſt largior, nam territorium
15 continet omnia, quæ intrà Terras conti-
nentur; Diſtrictus verò villas, & etiam
Caſtra ſeparata, ſed per ſubiectionem, vel
protectionẽ addita continet, latè *Bertaz.*
de clauſ. fol. 102. verbo diſtrictus, Felin. in
cap. Redulphus verſ. diſtrictus de reſcript.
Gabed. dec. 10. par. 2. Medic. conſ. 21.
16 Verùm tamen licèt conceſſio ſit cum ter-
ritorio, & diſtrictu, & alijs amplis verbis,
ea tamen ſunt excepta, quæ proprio feu-
do non adiacent, vbi burgenſatica, quæ
17 mixta cum feudo tenentur functiones Fi-
ſcales, meliorationes factæ, & emptiones,
ita vt aperto feudo Regi per generationẽ

finitam, vel aliam causam, ea Domino directo non aperiantur, *And. in cap. si Vasallus hic fin. l. ex Molin. disp. 463. Capic. in inuest. vers. feudorum augumento, de Pōt. cons. 11. Franch. dec. 191.* & quid de burgensaticis feudo additi? vide *Camer. in l.*
18 *imperialem fol. 39. lit. A.* & quod etiam palatium denuò in Terra ędificatum feudo cedat, licèt non sit necessariū, sed prætiū feudatarij hęredib⁹ debetur, *c. 1. §. si Vasallus, his fin. l. ex. cap. 1 §. è contrario, de inuest. de re al. fact. Iacob. de Franch. in cap. 1. §. siquis de Manso, nu. 10. si de inuest. fuer. controu. Giorg. alleg. 1. Reg. Reuert. dec. 572. Coler. dec. 73. & latius Berlich. concl. 42. tom. 3.* & quæ augmenta feudo accrescant? vide *And. & DD. in d. c. 1. Ann. alleg. 29. Peregr. de fideicom. art. 50.* Et de incremēto per alluuionem, vel aliam causam, *De Curte in diuers. feu. fol. 83. ex nu. 23.* Confinia autem feudi antiqua Consuetudo designat, cum vera regula constitui non possit, licèt multę præsumptiones
19 adsint territorium terminātes, quod plerumq; argui solet, per flumina, per montes, valles, lapidū inscriptiones, signa, locorū custodes iurisdictionis exercitium, tributorum exactionem, vulgi opinionē, circum colentium iudicij publica instrumenta, & per columnas, lapides, & antiquos libros, de quibus per *Bald. cons. 420. Guid. Pap. dec. 193. Felin. in cap. cum causa de probat. Hyer. de Monte in tract. finiū regund. Mascard. de probat. concl. incip. fines,* & latè *Paris. de reinteg. feu. q. 311. cum seqq. Auend. de exeq. mand. cap. 4.*
20 *Gratian. discep. 595.* & in dubio Iudex pen finium inspectionem declarationē faciendi supremam habet potestatem, *Paris. vbi supra q. 327. fol. 167.* licèt totum territorium per tales designationes videatur cōcessum, intellige quoad iurisdictionem territorio circūscriptam, & accedere solitam, non autem quod totius territorij, &
21 cuiuslibet terræ cespitis Dominus dicatur, sed concessa videntur quæ feudo annexa tantum esse solent, cum regula sit, omnia, quæ à vasallis possidētur, libera, &
22 allodialia sūt, vt dicā infrà *prag. 11.* Bona verò, super quibus Barones fundatam habent intentionem, sunt nemora, & siluæ, hæc enim possideri non possunt, nisi per Barones ius fidę concedatur, *Luc. in l. quicumq; C. de fund. Limitroph. Franch. dec. 183.* & infrà *prag. 11. à nu. 201.* Vnde Vniuersitas, vel priuati possidentes iuris pręsumptionem contra se habent, nisi titulū demonstrent; Et è contrà Barones habent pręsumptionē pro se, q; satis, superq; vtilis est *cap. cum personæ de priuil. in 6. l. non est verisimile, ff. de his, quæ met. caus. vbi glos.*
23 *ver. præsumptio,* itaut Baro propria authoritate hæc sibi reintegrare possit *And. in Cōst. Si quando,* & continuò inter Barones, & Vniuersitates super istis nemorum, & defensarum corporibus solent esse controuersiæ, vt dicam in *prag. 11.* Qua generali regula posita, conclusiuè adnotemus, Principi excepta sub generali cōcessione circà res, & territoria intus feudum sita non venire. Et suprà positum ordinem sequendo in attinentijs ad iurisdictiones, aliqua vtiliora prenotabo, cum multa de hoc scripserit *Capic. in inuest. ex fol. 43.* meq; intentionis non est, de carta in papyrum exemplare, sed nouitèr decisa magis controuersa, cum natura semper pro-
24 peret, nouas edere formas, *l. 2. §. sed quod diuinę declarare; & interpretari, C. de vet. iur. enuel.*
25 Facta igitur plenaria concessione, excepta videntur flumina, aquæ, ac fontes, eorumq; decursus, *Bars. in l. 1. C. de mancip. & colon. Petr. de potest. Princ. cap. 7. nu. 20. Peregr. de iure Fisci, tit. 1. ex nu. 17. Martin. Laud. tract. Princ. tit. de Castell.* qui licèt in
26 emphyteusi loquatur, idem in feudo procedit, cum argumentum de vno ad aliud quandoq; valeat, *Andr. in cap. 1. sub nu. 13. & 18. de controu. inuest. Camer. in cap. Imperialem fol. 8. lit. 8 fol. 14. lit. Q. & fol. 40. liter. K. Paris. de reinteg. feud. q. 8. num. 2.* & sic *Capyc. d. vers. flumina,* quod nisi exprefsè in inuestitura aquæ, & eius decursus concedantur, his Baro inuestitus non subintelligatur, *Luc. verò de Pen. in l. vsu aquę, C. de aquęduct. lib. 11. & in l. quicumq. C. de fund. limitroph.* aquas venire, imò Baronū esse demanialia dicit. Sed concordari possunt, generali Regni Consuetudine ea subintelligi, cum solita sint concedi, & esse demanialia feudi; & prima opinio in Regno, vbi non èrat solitum, inuestituras tàm longè fieri, de iure antiquo procedat, *Franch. decis. 183. in princ. Afflict. in cap. 1. §. flumen, num. 10. de regal.* flumina autèm
27 nauigabilia nunquam concessa intelliguntur, nisi expressè, cum sint de regalibus, *cap. 1. quæ sint regal. Rip. in l. quominus, ff. de flumin.* Ex ijs namq; fluminibus ordinarijs aquam diuertere non licet, nisi ad alueum rediret, ac solùm pro vsu, *Bald. & Angel. in l. fluminum, ff. de damn. infect. Cępol. tit. de aquęduct.* nec operatur concessio, vt ea ad aquas priuatas, & earum decursus extendatur: Aquæ enim, quæ non sunt
28 perpetuæ, vel quæ in priuatorum fundis nascuntur, vtiq; sunt domini fundi, non autèm Baronis, nec Fisci, *Andr. in d. cap. 1. num. 8. Ann. allegat. 28. Vrsill. decis. 338.* hæ enim diuerti, & ad dominorum locorum, vbi nascuntur, vel quà transeunt, libitum mutari possunt, *l. 1. §. illud Labeo, ff. de aqu. plu. & estiu. Thes. decis. 245. Mascard. concl.*

123.

123. nec vicinus conqueri poterit, si do-
29 minantis fundi superioris dominus decursum mutauerit, nec præscriptio locū habebit, cum sint meræ facultatis iura, quæ non præscribuntur, *DD. in d. §. illud, Boer. decis. 352. ex num. 4. Borgn. dec. 23. p. 2. nu. 113.* & dicitur flumen priuatum, quod nō est perenne, vel perpetuū, & quod æstiuo tempore non decurrit, *l. 1. in princ. ff. de flum. Afflict. dec. 388. à num. 13.* & sic concessio operatur ad aquas publicas, quarum vsum Baro prohibere poterit, non autèm
30 ad priuatas, non dico pro vitæ, & personarum vsu: pro his enim aquam haurire licet, nam si secus, subditi malè viuerent, *DD. in l. vsum aquæ, Capyc. in inuest. vers. fontes, Viu. decis. 344.* Sed in multis locis aquæ ex priuilegio, vel legitima præscriptione sunt Vniuersitatum demaniales, vt in Terra Solofræ, & eis vtuntur pro pel-
31 libus, & pannis accomodandis, ac pro irrigandis hortis, & in his Baro è contrà suum habet vsum; & an pro hoc aquæ vsu partem in suo palatio, vel viridario recludere valeat? dicam infra *pragm. 12. num. 31.* refluxus autèm ad communem vsum deindè redditurus esse, paulò ante *num. 27.* diximus. Et qualitèr per vncias aquæ cursus diuidi possit? *Borgn. decis. 23. ex num. 104.*
32 Sed tapeta, ferreria, battinderia, & molendina in fluminibus fieri nō permittitur sine Baronis concessione, quãuis ciues in his aquæ vsum habeant, *Capyc. in inuest. vers. cum molendinis, Viu. decis. 126.* Sed quare flumina sint Regis, & sub Baronis iurisdictione, dum ea naturali iure publica, & communia sunt, vt in *l. 2. ff. de rer. diuis.* seù iure gentium, quod idem est, quod ius naturale, *§. singulorum, Instit. eod. tit.* super quo iure Princeps disponere non potest, vt dixi in *prag. 1. dic,* licèt negari non possit, mare, portus, & flumina de iure naturali, seu gentium es-
33 se, ex antiquissima tamèn memoria Reges eorum dominia, ea suis regalibus cumulando, quæsiuisse, diximus supra hac *prag. par. 1. num. 287.* nam præscriptione etiam hæc iura non solùm à Principe, verùm etiam à priuatis quæri possunt,
34 prout ius, piscationem, & venationem prohibendi, *glos. pen. in l. iniuriarum, §. fin. ff. de iniur. Andr. in cap. 1. § flumina, num. 8. quæ sint regal. Luc. in d. l. vsum aquæ, Iacob. de S. Georg. vers. & ea piscationibus.* Et
35 exindè gabellas, & vectigalia per aliqua loca maritima transeuntibus, in dominij signum imposita esse videmus, vt Veneti, Ianuenses, & alij faciunt, *Aret. §. 3. Inst. de rer. diuis.* & ea imponi permittitur, *Andr. in §. ripatica, quæ sint regal. Peregr. de iure fisci, tit. 1. num. 22. Cabed. decis. 54. par. 2.* vndè cum Reges eorum dominia, & iurisdictiones consequuti fuissent, inuestiendo ea concedere poterunt. Verùm aduerte, licèt per Barones aquæ vsus vltrà victum prohiberi posset, piscationes tamèn non intelligi prohibitas, cum piscatio natu-
36 ralis aquæ fructus dicatur; vndè aqua præscripta, piscationis ius non dicitur præscriptum, *Iaf. & Rip. in l. quominus, ff. de*
37 *flumin.* & Principis priuilegium in quærendis, non autèm in actu, vel habitu quæsitis præiudicare poterit, *DD. in l. item verberatur, §. 1. ff. de reivind.* Indè concessio cū
38 piscationibus facta intelligitur, si inibi quæsita adsint iura piscationem prohibendi, vt dictat *text. in prag. 16. hoc tit.* non autèm quod etiam pro vsu prohibita sit piscatio, *Iacob. vers. & cum venationibus;* si autem inter introitus feudi sit ius in flumine piscandi, quod ex antiqua consuetudine, vel præscriptione quæri potest, *Andr. in cap. 1. § redditus piscatorum, nu. 72. quæ sint regal. Menoch. cons. 298. volum. 3.* non licet tunc, inuito domino, in eo destinato loco piscari, *Afflict. in d. cap. § flumina, num. 9.* prout vbi Barones defensas proprias habent, in quibus nemini piscari, vel venari licet, sicut nec in priuatis feudis permittitur, vt diximus supra *nu. 35.* Quomodo verò præscriptione ista iura quærantur, & quando præscriptio currere incipiat? diximus supra *prag. 1. ex n. 204 & infra prag. 14. & 16.*
39 Excepta sunt etiam Baronibus passus, seù pedagia in vijs, ius pontis, & exituræ, vel in mari, & nauigabilium fluminum ripis iura colligendi; viæ enim, mare, & flumina, licèt publica sint, sunt tamèn sub
40 Regis, cui personarum defensio à latronibus, & piratis competit, protectione, & ideò passuum vectigalia à transeuntibus propter curam, & expensas in illis custodiendis exigit, *Andr. in §. ripatica, quæ sint regal. Peregr. de iure Fisci, tit. 1. num. 22.* iurisdictio autem ad feudatarios, vbi dictæ viæ sunt sitæ, spectat; in fluminibus autè ordinarijs etiam fuit consuetudine inductum, vt à transeuntibus per scafam, vel pontem aliquid soluatur, & hæc exactio de regalibus non dicitur, cum disposita in *d. § ripatica*, in fluminibus nauigabilibus sibi locum vendicent, vt ibi DD. & cum generalitèr in Regno feudorum inuesti-
41 turæ cum fluminibus, aquis, & aquarum decursu fiant, hæ exactiones vti in fructu, ad Barones spectant. Fuit etiam ius passus inductum ob publicm vtilitatem, & in vijs suspectis, vbi frequentèr furta patrari solent, vt illæ habitatæ remanerent, & personis munitæ, quę eas a latronibus tutas seruare possent; & per Barones, vel alios dictorum locorum dominos tabernæ erectæ fuerunt, & ad redimendas ex-
pen-

pensas in ædificijs factas, & ad dictorum
locorum explanationem, & ad expensas
in custodia faciendas, fuit per Reges con-
cessum, vel longissimo tempore præscri-
ptum, vt in eis quid in pecunia à transeũ-
tibus pro singulis salmis, vel animalibus
exigatur, quam exactionem nuncupat
Andr. loco cit. seruagium, quod idem *And.*
declarat in *Rit. Reg. Cam. tit. de iur. paß. &*
Liparul. in d. §. ripatica, ibi, *Seruagia*, idest
quod soluitur in passibus; nam recipien-
tes hoc ius seruant, & soluẽtes à locis syl-
uosis existentibus propè passum assecu-
42 rant. Indè si quod ibi sequatur furtum, do-
minus passum exigens, rapinam passis re-
sarcire tenetur, quia ad id exigitur passus,
vt ex illo introitu armati milites ad iti-
neris custodiam habeantur, *Bald. in cap. cõ-
uenticulos, de pac. iur. firm. Io. de Plat. C. de
alea priu. lib. 11. Afflict. in cap. vnic. §. viæ
publicæ, num. 25. quæ sint regal.* & decisum
refert *Guid. Pap. decis. 413. cum Add.* quod
intellige, si huius passus possessores sint
successores illius, cui illud ius pro itine-
ris custodia concessum fuit; nam si post il-
lius passus destinationem hi à Rege illum
reditum in feudum emerint, esset dubitã-
dum, & maximè cum hodiè onus tuta iti-
nera tenendi ad Regem spectet, dum Vni-
uersitates granos duodecim quolibet àn-
no per focularium, pro cohortium cam-
paniç salario soluunt.

43 Diximus, vias publicas sub Principis
esse protectione, de illis intellige, quę pu-
blico cursui de vna Ciuitate, vel Terra ad
aliam sunt destinatę, *l. 2. §. viæ, ff. ne quid in
loco publ.* & illę de regalibus dicuntur, non
solùm quoad protectionem, iuxtà *glos. in
l. littora, ff. eod.* verùm etiam ex consuetu-
dine, quoad dominium, vt per *Andr. in d.
§. ripatica*, & in eis ædificari, restringi, põ-
tem construi, nec quidquam sine Princi-
pis licentia fieri permittitur, *l. 3. §. sed et si
à Principe, ff. quod vi, aut clam, l. 1. cum glo.*
44 *ff. de locat. & itin. Afflict. in Constit. Puritа-
tem, num. 12. Surd. consil. 137. 1. volum.* illæ
autem viæ, quæ sunt intus Ciuitatem, et si
publicæ dicantur, sunt tamèn Vniuersita-
tum quoad dominium, & proprietatem,
*§. Vniuersitatis, & ibi glos. vers. similia, Inst.
de rer. diuis. l. 2. ff. de vijs publ. Cancer. var.
resol. lib. 2. num. 29. tit. de iurisd. omn. Iud. &
lib. 3. cap. 5. num. 21. Ripol. de regal. cap. 40.*
45 & proindè earum refectio ad Vniuersita-
tes spectat, *l. opus, ff. de oper. publ.* & hic
Neapoli particulares sunt Magistratus,
qui vt viæ accomodentur, sternantur, ac
mundentur, curam habent, prout in alijs
Ciuitatibus afferunt *Bouadill. libr. Polit.
cap. 1. Auil. in cap. Prætor, cap. 17. vers. esten
limpias.*

46 Verùm si aliquam viam Vniuersitas
alienare, claudere, vel aliquid in eis in-
nouare ex causa velit, consulendus est
Princeps, *l. de operibus, ff. de oper. publ.* non
vt illius requiratur concessio pro re sua,
& pro suo interesse formato, sed pro assẽ-
su ad actus solemnitatem; cum Vniuersi-
tatum stabilia absq. assensu alienari non
possint, & vt Princeps, an sit expediens, &
vtile, aut Ciuitati damnosum, exquirat,
iuxtà verba *text. in l. si legatum, in fin. ff. de
oper. publ.* & proindè dixit *Capyc. in inuest.
vers. vijs publicis, fol. 115.* ab Vniuersitate
vias alienari posse, quia eius sunt; si tamẽ
solemnitates requisitæ à *l. fin. C. de vend.
rer. Ciuit.* interueniant, prout anno elapso
47 ad RR. Patrum Iesuitarum instantiam
habito, ad Suam Excel. eiusq. Collaterale,
recursu, & per ipsum ad Sacrum Consiliũ
causa remissa fuit, reluctantibus compla-
tearijs decisum in nostra Aula, licere hu-
ius Ciuitatis Decurionibus quamdam
claudere viam, pro illa dictorum Patrum
Collegio incorporanda, eò magis, quia
parùm ea Ciuitati proderat, vti inhabita-
48 ta, & apta ad mala ibi patranda, quod est
legitima causa alienandi, prout quando
ad vtilitatem, & Ciuitatis decorem fit,
iuxtà notata per *glos. in d. l. de operibus*, ibi,
Vel destrui propter periculum.

49 Sic & exceptum est Baronibus ius ga-
bellas imponendi, dohanas construendi,
cum noua vectigalia indici, vti de regali-
bus, solius Principis sit, vt in *cap. 1. quę
sint regal. l. vnic. C. de superind. lib. 10.* licèt
sine iusta causa, & necessitate vrgente, id
50 neq. ab eo fieri debeat, *l. 1. cum seq. C. noua
vectigal. Andr. in cap. 1. sub num. 13. quę sint
regal.* & est recepta opinio, maximè Theo-
logorum, tuta conscientia, sine magna
causa, imponi non posse, *Cancer. var. resol.
libr. 3. cap. 3. de Ponte tit. 4. de regal. impos.
Osasch. decis. 155. Minsing. obseru. 29. lib. 5.
Castill. de tertys lib. 7. cap. 41. ex num. 78.* &
nouissimè *Thom. de Bene de parlam. dub. 3.
sess. 1. cum sequ.* & diximus supra in *rubr.
num. 88. & infra prag. 10. à num. 45.* Quan-
do autèm à Principe, non ex publica, &
præcisa necessitate gabella imponitur,
vasallorum consensus requiritur, ad *text.
in cap. Apostolus, §. prohibemus, ext. de cens.*
& proindè in talibus casibus generale Ba-
ronum, & Vniuersitatum Parlamentum
in Regno vocari videmus, vt infrà *prag.
10. num. 20.* Baronibus verò gabellæ, vel
51 collectæ onus imponere à fortiori est
prohibitum, *Azeued. l. 2. tit. 14. lib. 4. Boua-
dil. lib. 2. Polit. c. 16.*

52 Item Principi ius nundinas indicendi
competit, *l. 1. ff. de nund.* Nundinarum
enim ratione multa conceduntur, & præ-
cipuè separata iurisdictio, immunitas à
gabellis, ac vectigalibus, & affidatio mer-
ca-

catorum, qui pro debitis antea contractis
tempore nundinarum ibi molestari non
possint, vt in *l. 1. C. eod. & ibi DD. Borgn. de-*
cis. 2. Berlich. conclus. 77. to. 1. & infra n. 158
53 Baronibus tamèn sine assensu in suis Ter-
ris mercatū absq; immunitate, & priuile-
gijs, quæ nundinis concedi solent, intro-
ducere permittitur, *Alber. & Bald. in dict.*
l. 1. Capyc. in inuest. vers. mercatis, Thesaur.
decis. 264. aliud inquam est mercatum,
aliud nundinæ. Mercatum est illud, quo
certo die in hebdomada negotiantes ad
emendum, & vendendum conueniunt; est
enim de Iure gentium, vt homines simul
in certum locum mercandi causa conue-
niant, *l. 1. §. conuentionis, ff. de pact. l. ex hoc*
iure gētium, ff. de iust. & iur. & proindè pro-
hiberi non possunt, *Petr. de potest. Princip.*
cap. 10. num. 29. Benè verum in Regno ad
omnem congregationis gentium, & mo-
nopolij suspicionem euitandam, solent
Vniuersitates, ante mercati introductio-
nem licentiam petere a Principe, qui id
præcedente Regiæ Cameræ, auditis Ter-
ris conuicinis pro eorum interesse, con-
sultatione, concedit; cum nundinæ, & ad-
huc mercata, si alia sint in conuicinio,
54 quæ ea perturbare possent, concedi non
debent, nec similitèr concessa reuocari,
Luc. in l. 1. ex num. 3. C. ne rustic. ad vll. obseq.
lib. 11. de Ponte tit. de mercat, Azeued. tit.
14. l. 4. num. 33. lib. 8.
55 Itèm exceptæ sunt, nec in concessione
subaudiuntur, salinæ, ferrariæ, auri, &
argenti venæ nouitèr inuentæ, vti de re-
galibus contentis in *cap. 1. quæ sint regal.*
& ibi Andr. num. 70. & licèt *Vrsil. dec. 321*
Crauet. cons. 209. & Paris. de reintegr. feud.
fol. 96. & 261 asserant, hęc quando in pu-
56 blicis locis reperiuntur, de regalibus ęsti-
mari, & ad solum Principem pertinere,
secùs autèm si in feudis priuatis existant,
quia tunc fundi dominorum erunt, qui
sua sorte fraudari non debent, iuxta *text.*
in l. 4. §. salinę, ff. de cens. & si in recogni-
tionem decima Fisco dari debeat, iuxta
opinionem *Afflict. dec. 321. Peregr. de iur.*
Fisci lib. 4. tit. 2. de consuetudine tamèn fi-
sco applicantur, etiam si in loco priuato
reperiantur, vt in *cap. Reg. Quia non decet,*
57 idem iuris est de thesauris, super quibus
Barones manus apponere non possunt,
cum eorum medietas ad Fiscum spectet,
quando in loco publico, vel fiscali inue-
niuntur, iuxtà *text.* distinctionem in *l. vn.*
C. de thesaur. libr. 10. & in c. 1. in fin. quę sint
regal. & in cap. Reg. Quia non decet, quic-
quid antea dispositum fuisset per *Const. Si*
quis pecuniam, & aliam incip. *Dohanę Se-*
creti, prout & per Regiam Cameram in
quadam causa Terræ Fagiani ordinatum
vidi. Verùm inuentor in denunciando cau-
tus esse debet, si fortunæ donum sibi in-
fortunium esse nolit, iuxtà notata per
Nigr. in d. cap. de quo latiùs per *Peregr. de*
iure Fisci tit. de thesaur. Barbos. in l. diuortio,
§. si fundum, ex num. 26. Borgn. decis. 15. p. 2.
Gasp. kloc. de Ærar. cap. 116. lib. 2. Et quid
si in Ecclesiasticis locis inueniatur? vide
de Ponte tit. de thesaur. a num. 5. Amaya in
l. vnic. ex num. 45. C. de thesaur. lib. 10. Ber-
lich. conclus. 66. à num. 14. tom. 2. & an pe-
58 cuniæ, vel gemmæ, & similia pretiosa
thesauri dici possint, & huic dispositioni
subiaceant, *Oldrad. cons. 163.* dixit, thesau-
rum in pecunia, non autem in alijs spe-
ciebus consistere, ex *l. nunquam, ff. de acqu.*
rer. dom. ibi, *Thesaurus est quędam vetus de-*
positio pecunię, cuius non extat memoria, ta-
men *Imper. in l. vnic. C. de theaur.* ad omnia
mobilia se restringit, ibi, *Condita ab ignotis*
dominis tempore vetustiori mobilia. Indè si
59 de illius, qui ibi reposuit, dominio con-
staret, licèt pecunia esset antiqua, adhuc
hæredum deponentis erit, *l. à tutore, ff. de*
reivind. Barbos. *cons. 39. volum. 4.* Si reposi-
tio inquam vltra hominum memoriam
non esset, & pecunia non in magna quan-
titate reperiretur, pecunia abscondita, nō
autem thesaurus diceretur, *Vrsill. dec. 321*
à num. 7. & de prædictis inuentionibus so-
60 lùm Regia Camera cognoscit, ex *cap. Reg.*
66. & an in animæ iudicio thesauri secre-
tè, non data parte Fisco, retineri possint?
vide *Couar. reg. peccatum, vlt. pręlect. Ama-*
ya vbi supra à num. 18. & sic si in inuesti-
tura clausulam cum thesauris, & inuen-
tionibus non habeat, hęc Baronis esse
non poterunt, *Andr. in d. cap. 1. num. 71.*
Capyc. in inuestit. ver. & cum inuentionibus.
61 Idem procedit cum pretiosis lapidibus,
marmoribus, & porphyreticis, & simili-
bus inuentis; nam sunt Fisci, si specialitèr
Baronibus non sint ea concessa, vt in *con-*
stit. Pecuniaria, & ibi Afflict. Verùm si in
priuatis fundis reperirentur, naturales
fundi dicerentur fructus, *l. diuortio, §. si vir*
in fundo, ff. solut. matr. l. item fundi, & l. no-
uissimè, ff. de vsufruc. legat. Farinac. qu. 104.
spe. 2. Sicq; si herbę naturales maximi pre-
tij pro medicinis nascantur, *Borgn. dec. 12.*
par. 2. Couar. pract. quęst. cap. 17. & diximus
supra *par. 1. num. 235.* Sufficiant hæ con-
clusiones ad materiam, & terminorum co-
gnitionem, & ad sciendum, quæ intelli-
gantur excepta. Multos alios casus Prin-
cipi reseruatos, vt in praxi non sæpè con-
trouersos videre poteris apud *Andr. in*
62 *d. cap. 1. Iacob. de feud. in princ. Luc. in l. con-*
tra publicam, C. de re milit. Cassan. in catalog.
glor. Mund. par. 5. Petra de potest. Princ. in
1. par. & Mastrill. lib. 3. cap. 10. alia Princi-
pi excepta declarat, vti ius studia statuen-
63 di, nobilitatem concedendi, & personas

Se-

Sedilibus aggregando, & *lib.3. cap.4.* re-
collegit 104. casus ad Principem solùm,
non autem ad feudatarios pertinentes,
quos recensere nostrum non est, solùm
prædicta vti ambigua adnotare volui.

Restat sciendum, an priuilegia meri,
vel mixti imperij in vasallis operentur,
etiam si ipsi extra iurisdictionem, & ter-
ritorium delinquerent, ita vt alius in ca-
ptura, & causa præueniens vasallum sub
naturali domino ad originis, vel habita-
tionis locum remitterę teneatur, vel Ba-
ro talitèr iurisdictionem exercendo, vl-
tra priuilegia excedere dicatur, & sub
nostrę Pragmaticę pęna sit comprehen-
sus. Conclusiuè dico, vt breuitèr me ex-
pediam, cum infrascriptę conclusiones
tractatum exigerent, si per omnia contra-
ria discurrendum esset, & principalitèr
distinguo, aut de vasallorum delicto Re-
gij Superiores, aut alij Barones pręuene-
runt.

64 Superiores Regij in Regno sunt Ma-
gna Curia, & Regiæ Audientię de suis
decretis Prouincijs. Magna Curia ordi-
narius dicitur Iudex in toto Regno vti
Metropolis, argum. *l. Roma communis pa-
tria est, ff. ad municip.* Roma enim quan-
do Mundi caput dicebatur, communis
Patria erat, & quilibet ibi conueniri po-
terat, dũ Princeps ibi habitabat, & hodiè
ad locos, vbi Curia, vel suus Vicarius re-
65 sidet, Extenditur; *cap. fin. de foro compet.*
vbi *Abb. Castr. in l. 2. nu. 5. C. de iurisd.*
66 *omn. Iud.* & *tex.* ille, hodie inter Ecclesia-
sticos, qui Romæ conueniuntur, locum
habet, vt in propria patria, si ibi reperia-
tur; Et Vrbs Constantinopolitana suo tẽ-
pore communis patria dicebatur, *Bal. in
rub. C. qui actus non poss. nu. 11. Dec. in
cap. 1. nu. 1. de præb.* sic Veneta Ciuitas
apud suos subditos, *Cuma. cons. 72.* &
nos Regnicolæ Neapoli commune forũ
dicere possumus, latè *Barbos. in l. 2. §. le-
gatis ff. de iud. Couar. pract. quæst. cap. 5.*
& ita dictat *Ritus 46.* Magnus enim Iusti-
tiarius in Regno super omnes vniuersa-
lem iurisdictionem habet, *Frecc. de subfeu.
tit. de offic. Mag. Iust.* sunt & Prouinciarũ
67 Præsides sub ordinati, cum Regnum sit in
duodecim prouincias diuisum, & quilibet
Prouinciæ Præses ordinarius Iudex est in
sua Prouincia cumulatiuè cum Magno
Iustitiario, *Carau. rit. 53. Viuius dec. 401.*
licèt omnes has prærogatiuas, quas habet
Magna Curia vti Vicaria, non consequa-
tur; Qui Superiores incompetentes non
dicuntur, dum iurisdictionem exercendo
in ciuilibus, vel criminalibus, Vasallorum
Baronum causis manus imponunt, cum
eorum sit officium omnibus quęrentibus
ius reddere, & Terras malis hominibus
purgare, *l. congruit, ff. de offic. Præsid.* & li-
cèt iurisdictio in feudis inuestitis sit Baro-
68 num, cũ in dubio cumulatiuè iurisdictio
concessa præsumatur, *Gram. dec. 30. Surd.
cons. 152. Cancer. par. 3. cap. 3. ex nu. 280.*
proinde multi asserunt, data præuentione
in causa per Superiores; ipsos eam Baroni
remittere non teneri, vbi enim est æquale
69 ius, præueniens pręfertur, *l. vbi ceptum, ff.
de iudic.* vt infra *nu. 206.* Contrarium ta-
men est cõcludendum, nempè, quod dum
70 Baronibus concessa dicatur iurisdictio
priuatiuè quoad Superiores, vt dictum est
supra hac *prag. par. 1. nu. 112.* Ostensis,
ac præsentatis per ipsos Barones priuile-
gijs, Superiores causam siuè ciuilem, siuè
criminalem, etsi in causis præuenerint,
remittere tenentur, *l. si quis ex aliena, ff.
de iudic.* & per Regem Ferdinandum pro-
71 uisum fuit in *prag. 2. vbi de delicto*, quod
Regia Tribunalia in causis ad Barones
pertinentibus, eos turbando, non præue-
niant, nisi in grauaminum, & negligentię
casibus, vel ad supplicationem pro dilu-
cidando delicto mediante suprema illorũ
authoritate, vt diximus supra *par. 1. nu.
178.* & maximè cum feuda sint hodie qua-
si omnia emptitia, vel remuneratoria, ex
quo Baro de damno, non autem de lucro
72 tractat, vnde plenior est facienda inter-
pretatio, Et eò magis iurisdictio priuati-
uè ad Superiores concessa præsumitur, &
exinde remissio, *Tess. dec. 266.* Vnde *Præs.
de Franch. dec. 541.* discutit, an priuilegia
Baronibus de casibus exceptis concessa, vt
Vasalli nisi à Barone etiam contra per-
sonas priuilegiatas, & huiusmodi reco-
73 gnosci non debeant; vasallis ipsis etiam
suffragentur, vel Baro denegare possit, vt
illis non vtantur, cum sui, non eorum gra-
tia sint concessa, & refert decisum, priui-
legium, licèt Princeps illud principalitèr
Baroni cõcesserit, extendi, vt vasallorum
causam prospiciat, & parilitas inter va-
sallum, & Baronem seruetur, Et sicut va-
sallus Baroni eius foro renunciando præ-
iudicare non potest, *l. fin. C. de frut. & lit.
exp.* ita Baro in vasalli præiudicium pri-
uilegio renunciare non valet, nec vnum,
vt filium, alium verò tanquam priuignũ
tractet, sed vasalli sunt æqualitèr haben-
di, *Affl. dec. 265.* vnde cum de priuilegio,
cuius virtute incompetentes sunt supe-
riores, constiterit, eorum causæ remitti
debent, nisi tamẽ, vasallus contumax fuis-
set, vel foro renunciasset, nam tunc, Baro-
ne renuente, vasallus Baronis priuilegio
vti non posset, dùm ex sua persona petere
non valet, vt ibi *Franch. in fine, & Montan.
de regal. §. potestas n. 28.* Non obstat, ho-
diè notum esse superioribus, Barones ta-
lia habere priuilegia, nam quia inuesti-

turæ

turæ sunt diuersę, & superior, qui or-
dinariam habet iurisdictionem, licitè
citat, procedit, & castigat, donec
eius iurisdictio, ex remissionis petitione,
74 & priuilegij pręsentatione, non sit impe-
dita, *l. si quis ex aliena, ff. de iudic. Carau.*
rit. 230. in fin. Baiard. ad Clar. q. 38. n. 9.
Boss. tit. de foro cõpet. Foller. in pract. crim.
ver. audiantur excusatores n. 81. & licèt no-
torium ab onere probandi releuet, non
tamèn ab onere proponendi, *glos. in Clem.*
appellantur, extra de appell. & an sola pri-
uilegij pręsentatio sufficiat, vt Baroni
causa remittatur? praxis seruat, dari ter-
75 minũ super remissione, audito fisco in cri-
minalib⁹, & parte in ciuilib⁹, nã ex priuile-
gij inspectione de cõcessione cõstare põt,
sed probandum erit, Baronem in feudi
possessione, & reum, pro quo remissio pe-
titur, subditum esse: ista enim sunt facti,
quæ non præsumuntur, nisi probentur,
l. in bello, §. facta, ff. de capt. & postl. reuers.
sed si ex eodem processu, & informatio-
ne constaret, reum Baronis esse vasallum,
76 tunc ibi alia non requiritur probatio, &
terminus non est dandus, *Franch. dec.* 221.
num. 12. *Rouit. pragm.* 11. *de milit. num.* 48. si
verò non priuilegium, sed decreta, pro re-
missionibus aliàs Baroni concessis, pro va-
sallis eiusdem Terræ præsentantur, dico,
huiusmodi lata decreta quasi possessio-
77 nem, quæ in iurisdictionalibus ex vni-
co actu acquiritur, tribuere, *Vrsill. ad Affl.*
decis. 396. *Capyc. dec.* 57. *Franch. decis.* 722.
78 Quando enim notorium est Baronis pri-
uilegium, etsi non exhibeatur, remissio
concedi debet, *Foller. in constit. Statuimus,*
Petra ad Gram. decis. 26. *num.* 7. maximè
quando causa esset ex meris iuris termi-
nis remittenda, secùs ob casum exceptum,
& Principi reseruatum, vbi Baro ex spe-
ciali priuilegio cõcessio remissionem prę-
tendit, tunc quia Baro fundatam sic intẽ-
tionem non habet, cum potiùs priuatiuè
Superior cognoscat, tituli requiritur ex-
hibitio; nec quasi possessio alitèr iudica-
ta sufficeret, Fisco oppugnante, cum sen-
tentia in vna causa lata exceptionem in
alia non pariat, dum diuersimodè causa-
rum facta esse possunt, *DD. in l. sæpè, ff. de re*
iudic. Tiraquell. in regul. inter alios acta, &
semper in iurisdictionalibus tituli exhibi-
79 tio, non obstante possessorio, peti potest,
vt dicam infra *prag.* 11. *num.* 50. Et in his
casibus exhibita inuestitura cum iurisdi-
ctionalibus, seù prærogatiuis eorum pos-
sessionis probatio non requiritur, nisi de
contrario actu constiterit, quia lex sem-
per loquitur, *l. Arriani, C. de sacros. Eccles.*
nec tollitur per non vsum, dum casus nõ
euenit, *Ann. singul.* 400. sed per contrariũ
vsum, dùm euenit, & vsus non est, quia ab
eo die præscriptio currit, vt diximus su-
prà *pragm.* 8. *par.* 3. *num.* 202. & maximè si
vnius ex capitibus iurisdictionis in priui-
legio contentis possessio probetur: nam
potest dici, & aliorum capitum probatam
esse possessionem, quia vniuersa illius iu-
risdictionis capita in eodem priuilegio ad
oculum demonstrantur, meritò vnius ca-
pitis possessio sufficit, vt alia quoq; possi-
deri dicantur, dum de contrario non con-
stat, prout demonstrata capitis feudi pos-
sessione, possessio quoq; omnium ipsi feu-
do adiacentium demonstrata dicitur, sicu-
ti capta possessione partis territorij, dici-
tur quoq; capta aliarum partium adia-
centium possessio, vt in *l.* 3. *ff. de acq. possess.*
& diximus supra hac *prag. par.* 1. *num.* 60.
iurisdictio enim vti accessoria feudo in-
hæret, *Andr. in cap.* 1. *num.* 5. *Quid sit inuest.*
& ibi Liparul.

Circà verò quod diximus, nè Regij Su-
periores in primis Baronum causis, nisi
per appellationis viam, se intromittant,
ex *d. pragm.* 10. timoratos Iudices obserua-
80 ui, nunquam prouisiones citatorias, &
mandata iustificata firmasse, nisi ad priui-
legiatorum, vti viduarum, & pupillorum
instantiam, non autèm ad priuatorum pe-
titionem citatos, ad petendum posteà re-
missionem, magno sumptu vexando, vt
Actuarij crumenas impleant, iuxtà dispo-
sita per *prag.* 6. *de citation.* Eò magis, quia
apposita manu per superiorem in causa,
hęc tacitè auocata, vel suspensa censetur,
quousq; non remittatur, vndè Baro, licèt
ipse informationem cęperit, ea tamèn vti
non poterit, reum citãdo, & in causa pro-
cedendo, cum omnia acta essent nulla,
Fontanell. de pact. nupt. clau. 4. *glos.* 11.
n. 63. *Auend. de exeq. mand. cap.* 19. *n.* 2.
vers. ex quo; Solùm, vt dixi supra *prag.* 8. *in*
1. *par. n.* 178. Regij Officiales tũc se intro-
mittunt, quãdo supplicãtur, & brachium
pro delictorum informationibus capien-
dis petitur, quod Baronum non est gra-
81 uamen, sed potiùs fauor, nam superioris
brachium vti potentiùs magis facilitat,
vt de delicto constare possit, teste expe-
rientia, & tunc posteà remissio, Barone
comparente datur, & sic obseruatur in
praxi.

Amplia dictam *prag.* 8. disponentem,
ne vasalli apud superiores, nisi ad priui-
legiatorum instantiam citentur, quod li-
cèt superior Baronis vasallum contumacẽ
fecerit, citando, & etiã carcerando, adhuc
Baroni vasallus erit remittendus; quam-
uis contumax fori declinatoriam amittat
l. de die, §. planè, ff. qui satisd. cogat. Affli
dec. 133. *Franch. dec.* 541. *in fin.* ac licèt per
prag. 6. *de offic. Iust.* prohibitum sit, contu-
maces remitti, respondi dicta iura proce-

dere ad instantiam rei, ad suum dominum se remitti petentis, tunc eius contumacia est causa, fori declinatoriam amittendi, atq; causæ remissionem impedit, secùs si ad Baronis instantiam causæ remissio petatur, nam Rei contumacia, Baronis iurisdictioni nocere non poterit, *Bar. in l. 1. §. operis, ff. de nou. oper. nunt. Andr. in c. 1. §. præterea si inter duos n. 29. de prob. feu. alien. per Feder. Carau. rit. 205. Ann. sing. 120.* non enim tacitè, nec expressè prorogãdo vasalli sui domini iurisdictioni præiudicare valent, *Capic. dec. 9. Vrsill. dec. 265.* & dixi supra *n. 108. p. 1.* itaut nec va-
83 salli fori renunciatio cum iuramẽto Baroni afficiat, *DD. in l. si conuenerit, ff. de iurisd. omn. Iud. Capic. in inuest. vers. & cũ cognitione causarum.* Verùm reo contumacee causæ remissio non fit per superiores, ad collusiones, & fraudes inter Baronem, & vasallos fieri solitas euitandas, nisi reo
84 carcerato, vel præsentato, *ex ritu 235.* & purgata priùs contumacia, vt in *prag. 6. §. 25. de offic. Iustit.* & ampliat *Carau. rit. 205. n. 4. & rit. 269. n. 15.* etiam stante clausula, vt contumaces remitti debeant;
85 Et quamuis remissionem petens personaliter comparere teneatur; tamen carceratio a Barone facta sufficit, vt causa ei re-
86 mittatur, nisi carceratio esset affectata, tunc enim non opitularetur, arg. ex *l. 2. §. fin. ff. si quis caut. & l. si seruus plurium, §. si quis ante, ff. de leg. 1.* veluti quando Baro cum reo ante carcerationem sic concordauerit, vel re vera, inquisitus in fortijs non esset, vnde obseruatur, vt præsentata carcerationis fide authentica ab officiali facta, statim prouisiones expediantur, vt cautè Tribunalis, à quò petitur remissio, nomine, Reus detineatur, & multoties ad fisci instantiam inopinantèr Cõmissarius ad recognoscendum mittitur, an reus sit realitèr in fortijs, quo non reperto, non solùm remissioni non datur locus, sed officialis, qui talem fidem non
87 veram transmisit, punitur, Imò pendente remissionis articulo, neq; habilitatio, nisi ex causa vrgenti, & in casibus permissis, admittitur, *Reg. Tap. in prag. 6.* vbi *de delic.* Et quando causa per superiorem remittitur, priùs per Baronem remissionẽ petentem, reficiendæ erunt expensæ, forsan
88 per fiscum in informatione, & captura, in delinquentem factæ, vltra contumaciã contractam, *Carau. rit. 235. n. 13.* Iniustũ
89 est enim, vt fiscus sit in damno, & Baro in lucro. Verùm Baro eas expensas à parte repetere poterit, quamquam enim Barones suam iurisdictionem defendere tenentur, quia verò expensæ ipsorum vasallorum culpa fiunt, etiam illorum debet esse damnum, ad *text. in l. Circentium, C. de de-*

cur. lib. 10. & ibi *Bart. Boer. dec. 303. Caball. cas. 201.* Non audiuntur Barones, nec rei, nisi se præsentent, aduersus tamẽ
90 acta ordinatoria audiuntur, si contumaciæ nullitatem opponere valeant, quod per procuratorem tractari poterit, *l. reos,* & ibi *glos. C. de accusationib. Tapia super Constit. Edictorum lib. 3. Franch. dec. 232.*
91 Remissiones tamen per Barones, etiam dato termino in causa peti valent, nam licèt reus à principio fori exceptionem non opposuerit, vnde ea esset, priuandus, *l. fin. C. de except.* tamen quia, vt dixi, durities, vel rei negligẽtia Baronem afficere non debet, vsq; ad sententiam remissionem petere, ipsi Baroni non denegatur, *Caran. in rit. 231. à n. 2.* Post sententiam
92 veram, vel fictam, vti foriudicationis, priuatus est Baro authoritate, remissionẽ petendi. *Bal. in l. excusatorem n. 28. C. de except. rei l. 3. Salic. in l. 1. C. vbi de crim. & in l. si cui, §. fin. ff. de accus. Gram. dec. 26. n. 5. Anil. Petr. cap. 27. vers. Entreguen, n. 7. Farin. quæst. 7. n. 24. Ann sing. 56. & Reg. Reuert.* sic decisum refert per S. Conf. & Coll. Conf. in causa Ducis Summæ in *dec. 267. & seq.* prout nec post sententiã Baroni componere permittitur, vt diximus supra *prag. 6. ex n. 32.* nisi Baro in specie etiam, post sententiam indulgendi, vel remissionẽ petendi priuilegium haberet, *Reg. Tap. in rub. vbi de delictis n. 49.*
93 *Biard. ad Clar. q. 59. n. 22.* & in prouincia Calabriæ citra vidi plura decreta Reg. Audientiæ, quibus foriudicati per eam capti Principi Bisiniani remissi fuerunt, cum in eius inuestitura adesset talis clausula, *remissionem petendi etiam post sententiam;* & etiã alia clausula, *vt nullus Iudex,* vti Reg. Aud. & M. C. de eius vasallis cognoscere possent, declarando omnia acta, & sententias nullas, & inanes tamquam latas per priuatas personas, omni prorsus iurisdictione, & potestate carentes, & penitùs incompetẽtes, etiam si de prædictis nulla esset opposita exceptio scientiæ, vel ignorantiæ, prout has, & alias clausulas maiores vidi, etiam in inuestitura terrarũ concessarum Ferdinando de Cordua Duci Suessæ, per Regem Ferdinandum sub anno 1507. Si enim acta, & Regiorum Iudicum sententias Princeps eo casu nullas declarauit, vti nulla, acta, & sententiæ adesse non dicuntur, & nimirùm si tunc remissio detur, eum causa ad inquisitionis principium reducatur, & Baro ad petendam remissionem habilitetur, vt dictum est *tom. 2. cap. 49. ex n. 13.* & similitèr sic intelligendus est *Reg. Rouit.* qui dixit in *prag. 2. n. 6.* vbi *de delic.* dari remissionẽ Baronibus post sentẽtiam, subaudi v3. magnis Principibus, qui talẽ habere solẽt prærogatiuã

post

post sententiam remissionem petendi cum dictis clausulis, & non aliàs, vt etiam decisum enunciat *Mastrill.dec.* 147. *ex n.*12. Non obstat doctrina *Andr.* in contrarium allegata *in cap.*1. *n.*79. *de proh.feu. alien.* nam loquitur, quando sententia est nulla, vti à Iudice prorsus incompetente prolata, quod in M.C. ordinariam in toto Regno Iurisdictionem habente cessat, prout & Reg. Audiētia in suis Prouincijs, *Affl. in const. Statuimus*, & diximus supra *n.*61. Et sic vidi continuo obseruatum in M.C. & S. C. non dari remissionem Baronibus post sententiam, etiam si in appellationis gradu petatur, tum quia ordo peruerteretur appellationis, quę de minori Iudice ad maiorem fit, tum etiam quia magnum esset absurdum, vt post causam à superiore terminatam, inferiores Baronum Iudices illam reuidere, limitare, & reuocare haberent, Inferior enim superiori legem non dat, *cap. eu inferior, de maior. & obed.* sed eius gesta venerari debet, arg. *tex. in l. liber. ff. de obseq. lib. patr. præstan.* & ita decisum in Sac. Conf. refert *Reg. Sanfelic. dec.* 69. prout & similitèr decisum fuit in Sac.Conf. me tunc Fisci Patrono M.C.V. anno 1651. contra Ill. Ducem Parmæ petentem remissionem sui vasalli in gradu appellationis, referente D. Consiliario Antonio Miraballo: Concernentia verò exequutionis sententię remitti possunt, cum tunc cesset contemptus, *Thor. par.*2. *compen. verf. remissio causæ alicuius vasalli.* Similitèr sic intelligendus est idem *Reg. Rouit. in prag.* 1. *de abol. n.* 49. dum dicit, Barones posse foriudicatis indulgere; sub audi, si indulgendi post sententiam facultatem habeant, & diximus supra *prag.* 6. *n.* 32. Sed hanc conclusionem foriudicatorum remissionem denegari Baronibus

94 intelligendam aduerte, si reus ille fuerit per Regios superiores foriudicatus, si autem à Baronali Curia fuerit bannitus, tūc Baroni remissio non denegatur, vt suam sententiam exequatur, non obstante, quod à Regijs Ministris fuerit captus; & *prag* 5. *vt de delic.* capienti iurisdictionem prębens contra publicos latrones, & viarum disrobatores loquitur, sed ad foriudicatos pro alijs delictis, vti à iure cōmuni exorbitans non extenditur, & sic strictè interpretanda *l. commodissimè, ff. de liber. & posth.* & maximè in damnum Baronum, *l. si extraneus, ff. de cond. ob caus. Io. Franc. de bello exul. fol.* 57. & probatur ex eadē *prag.* dum bānitos ad officiales territorij, in quo deliquerunt, remitti mandat, si publici latrones, vel publicarum viarum disrobatores non essent, sed quid in causa ciuili, an lata sententia, remissio peti, & à superioribus concedi possit? Idem

95 dicendum est, dum argumentum à criminali ad ciuilem validum est, maximè cum vigeat eadem ratio. *l. omnem, ff. de re. ind. cap. fin. de for. comp. Euerard. loc. top.* 20. & dum in Reg. Audientia Calabriæ prouisiones Coll. Conf. præsentatæ fuissent, mandantes ad instantiam Baronis Terrę Reginę, super causæ ciuilis remissione eā prouisuram, quia in memoriali asserebatur, causam fuisse per Reg. Audientiam terminatam, subsisti in prouidendo super remissione, vndè dictum fuit, certiorandū esse Coll. Conf. persuadere enim mihi nō potui, vt causa ciuilis per Reg. Tribunalia iudicata esset Baroni remittenda, ob absurda paulò ante enarrata; Nec vim facit, quod diximus, in causa criminali Baronis Curiæ foriudicatos, per Regios milites captos, Baronibus remitti, nam tunc cum acta non sint penès Regios, cōsignatio potiùs, quam remissio dicitur, & sic dum diuersa est ratio, à ciuili ad criminale argumentum non datur, *Cyn. & Salic. in l. vnica, C. vbi de poss.* & his narratis Baro ille aliud non obtinuit. Inter eosdem

96 verò Iudices ęquales, delicti nempè, & originis, vel domicilij post sententiam ab vno ipsorū latam, remissio datur, quia cessat ratio contemptus superioris, *Franc.*

97 *Marc. dec.*331. *par.*2. *Auend. resp.*40. *n.* 6. *Greg. Lop. l.*1. *tit.* 29. *par.* 7. *glos.*2. *Barbos. in l. hæres, §. proinde, par.*2. *ex n.* 114. *de Iudic.* & nupèr *Reg. Sanfelic. dec.*419. *ex n.* 64. quidquid dixerit *Tess. dec.* 91, *n.*4.

An Autem à decreto lato super remissione data, vel denegata Baroni, appellatio detur, ad finem, vt legatæ censeantur manus procedendi vltra in causa princi-

98 pali? dependet, an decretum dicatur diffinitiuum respectu Baronis, & tunc ex notoria regula statim facta appellatione ligatæ sunt manus Iudicis à quo, *tit. ff. nihil. innoua. appell. pend.* si verò sit interloquutorium; quousq; non sit inhibitum, appellatione nō obstante, causam inferior prosequi potest, *l. ante. C. quor. appell.* Dic, quod dùm decretum aliam reparationem post se respectu Baronis non expectat, vt definitiuum habendum est, res enim iudicata dicitur omne illud, quod finē controuersiæ imponit, *l.* 1. *ff. de re iudic.* & implicitè *Carauit. Rit.*258. *sub num.*2. & ita practicatur; facta enim appellatione per Baronem à decreto remissionis per Magnam Curiam denegatæ, causa in Sacro Consilio committitur; quod secus est, si à reo appellaretur, cum respectu sui aliud agendum remaneat, & sic dicitur interloquutorium, super quo expeditur supplicatio, quod Magna Curia verbum faciat in casu, quo reus grauatur, & si nō fuerit inhibitum, Magna Curia procedit,

Dd 2 vt in

vt in ſimili *Franch. decif.408. Valaſc.conſult.51.num.53.Muſcatel.in praxi lib.1.p.1.glof.1.n.190.*

99 Item ſæpiùs vidi dubitatum, an Superior cauſam Baroni remittere debeat, ſi ex actis non conſtet, reum inquiſitum deliquiſſe: & videtur, vbi non eſt materia, non eſſe dandam formam, & idem procederet, ſi eſſet leue delictum, *Boſſ.tit.de foro compet.num.50.Farin.q.7.num.35. Decian.lib.4.cap.19.num.5. Barboſ. in l. heres abſens, §.proindè, num.104 ff.de iudic.* & idem
100 ſi ciuilitèr ex delicto ageretur, *Add. ad Cappel.Tholoſ.q.329. Dueñ.reg.387.lim.3. Clar.q.38.num.23. Couar.pract.qq. cap.11. num.7. Foller.in conſt.Capitaneorum,nu.60.* attamèn ſubſiſto, ſi inquam Baronalis Curia non grauauerit, cur cauſa non eſſet ei remittenda, licèt delictum non eſſet graue, vel de eo non conſtaret; poterit enim impinguare, & in defectum Baronis intereſt, vt per ſuam Curiam reus innocens declaretur, vel habilitetur, vt ſuperuenientibus inditijs, ſe denuò præſentare habeat, & ità *Reg.Tap.lib.3.Iur.Reg. fol.38.num.6. Vin.decis.237.Reg.Ronit.in prag.1.n.40.vbi de delict.*& diximus ſupra *prag.2.ex n.153.*
101 Et ſi cauſa per appellationem eſſet deuoluta, tunc primi Iudicis ſententia confirmata, vel in aliquo contra reum reformata, peti poterit, vt cauſa ſuper illius exequutione remittatur, vt deciſum refert *Franch. decis.510.* Idem in ciuili cauſa procedit, cum confirmata ſententia, etiam ſi partes cauſam exequi, & per Superiores finiri conſentiant, Baro pro ſuæ iuriſdictionis intereſſe comparere poterit, vt cauſa, & exequutio ſibi remittatur, *Theſ.dec.226.Seſe dec.314.tom.3.*

In multis tamèn caſibus remiſſiones Baronibus à Superioribus denegantur, etſi eum clauſula abdicatiua, & priuatiua iu-
102 riſdictionem habeant. Quod contingit, ſi in alijs cauſis Baro iuſtitiam facere denegauerit, vel ea iniquè componendo, & excoriando fuerit abuſus; nam in pœnam remiſſionem petendi facultate priuatur: qui enim priuilegio abutitur, eo ſe reddit indignum, & ſtatutum fuit per *prag.14.de offic.Mag.Inſtit.* licèt parùm ſit in obſeruantia, etſi de iure ſubſiſtat *Auend.de exequ.mand.lib.1.cap.5.num.12. Couar.var.reſol.lib.5.cap.13.num.56. Gabed.dec.85.par.2.* Verùm quando certitudo, vel maxima ha-
103 betur præſumptio, nè delictum, de quo remiſſio petitur, impunitum, vel colluſum remaneat, conſiderata Baronis, & cauſæ qualitate, parte aduerſa inſtante, per Proregem, eiuſq. Collaterale Conſilium decerni ſolet, quod pro illa vice cauſa Magnæ Curiæ Vicariæ delegetur, vel citrà Baronis priuilegiorum præiudicium remaneat, vt diximus ſupra hac *prag.par.1.num.166.* Idem ſeruari ſolet, ſi vaſallum
104 inquiſitum à Barone odio haberi, vel iniuſtè vexari conſtiterit, ex *text.in l.ſi pariter, verſ.quod ſi adhuc, ff.de liber.cauſ.* Idē ſi à parte deducatur, inquiſitum eſſe domeſticum, ſeruientem, Baronis familiarem, vel ſimilis allegetur cauſa, vndè Iudici perſuaderi poſſit, iuſtitiam difficilè accuſantem eſſe conſequuturum, maximè ſi mala Baronis qualitas concurrat, *Maſtrill.decis.147.num.33. & de Magiſt.lib.4.cap.16.num.258. Peguer.decis.66.* Idem ſi
105 eſſet in dolo, vel delicti conſcius, aut particeps, *Soc.iun.conſ.126.Natt.conſ.580. & 414.* vel ipſe Baro reperiatur offenſus, vt late per *Conſil.Carleual.libr.1.tit.5. ex num.785. cum ſeq.* Item ſi inquiſiti remiſſio ſit in longinquas partes facienda, & multæ requirerentur expenſæ, vel adeſſet ſuſpicio, vt per viam is aufugeret, *Angel.in l.non dubium, ff.de cuſt.reor. Auend.reſp.40.num.10.* ad euitanda enim inconueniētia, multa permittuntur, *l.mediterraneæ, C.de an.& trib.lib.10.* & his caſibus ad euitandum Baronum præiudicium, Superiores decernere ſolent, vt Baro Iudicem eligat in Ciuitate. Extenditur etiam, ſi ac-
106 cuſator ſit in partibus potens, vt facilitèr machinationes contra reum fieri poſſent, tunc Principis auxilium imploratur, vt cauſa remaneat. Verū practicatur, vbi ingens ſuſpicio apparet ex magna cauſa, aliàs in præiudicium Baronis, qui ex contractu iuriſdictionem habet, fieri non poteſt, & ſi fiat, eſt contra ius, vt habetur ſupra *prag.3.num.178.* Sunt etiam alij caſus, ex quibus remiſſio denegatur, in delictis videlicèt ſolùm Principi reſeruatis, vti læſę Maieſtatis, & falſę monetę, de quibus ſupra in principio diximus. Item in pertinentibus ad ſolam Magnam Curiam, quos refert *Frec.de ſubfeud.tit.de offic.Mag.Inſtit.* ſic in caſibus, vbi Superioris perſona offenditur, vel eius præceptū, & mandatum contemnitur, vt ſupra *p.1.num.292.*
107 Item cauſa publicorum latronum, & viatoris diſrobatorum, ex *prag.5.vbi de delict.* quæ in eorum odium remiſſionem denegat, & puniendi cognitionem capiēti concedit, vt libentiùs extirpentur, *Franch.decis.142. & 426.* quicquid dixerit *Foller.in ſua praxi, vers. audiantur excuſatores, nu.89.* cum pro publica vtilitate Princeps per legē generalē in aliquib⁹ tertio præiudicare valeat, vt diximus in *d.prag.8.p.1.n.214.* Vltra quod non eſt à iure communi alienum; ſi enim ab vnoquoq. illos occidi permittatur, *l.fin. quād.lic.vnicuiq.* eò magis Iudicibus locorum, ubi reperiuntur, *Farin.q.7.num.10.* Verū

ſi

108 si alius Iudex omnino extraneus eos
cęperit, tunc ordinarijs Iudicibus est cau-
sa remittenda, *Franch. decis.342.* Sed Ma-
gna Curia, & Regię Audientię, quę ordi-
nariam iurisdictionem habere dicuntur,
latrones per eorum Ministros captos nō
109 remittunt; secus si ab alijs Regijs Tri-
bunalibus traditi fuissent, *Franch.dec.246.*
& si à Baronis Officialibus, vel ab eius va-
sallis fuerint carcerati, ipse Baro cępisse
dicitur, *Add.ad Gram. decis.104.* nec Pro-
110 uinciarum Præsides vigore potestatis,
quam ad modum belli contra istos latro-
nes habent, illos à manibus Baronum, qui
in captura præuenerunt, auocare pote-
runt, vt latè per *Io. Grand. de bell. exul.
fol. 57.* In praxi tamèn tales publicos la-
trones raro vidi remissos, quocumq. mo-
do in posse Regiorum Tribunalium repe-
riantur, & maximè si in longinguas par-
tes remittendi essent, vel aliqua suspicio
111 non punitionis adesset. Limita tamèn
dictam Pragmaticam, si delinquentes es-
sent Neapolitani, qui ex priuilegio sibi
concesso aliò trahi non possunt, sed ad
Magnam Curiam eorum Iudicem ordi-
narium remittuntur, vt decisum refert *Vr-
sill.decis.41.num.9.* maximè cum per dictā
Pragm. non fuerit dicto priuilegio dero-
gatum. Verùm *Horat.Montan. de regal.§.
vię publicæ, sub num.7.* de viribus *d.decis.
per Vrsill.* relatæ dubitat, dum ea Pragm.
super publica fundata est vtilitate, qua
per viam legis generalis ius priuato au-
fertur, & sic per Collaterale Consilium
fuisse ordinatum, habetur in *apostill. in d.
prag.5.* quod stante captura, contra eos la-
trones procedatur, quouis priuilegio nō
112 obstante. Item declara hanc Pragm. in-
quisitos de alijs delictis, quàm latrocinij,
vel recapti, non comprehendere, etiam si
essent pro eis foriudicati, vt diximus su-
pra *n.94.*

Nec refert dicere, foriudicatos nuncu-
pari forasciros, & contra eos potestatem
militarem dari; nam forasciti nomen est
113 generale æquiuocum, vndè non omnes
foras exeuntes, & per nemora vagantes,
forasciti, & latrones sunt intelligendi, ni-
114 si tria concurrant requisita, quod illi
arment per campaneam cum comitiua
saltèm quatuor, cum armis prohibitis, &
sint diffamati pro hominibus malæ vitæ,
grassando, & furando, sic *Io.Grand.de bell.
exul.3.q.nu.17. Muscatell.in sua praxi crim.
tit. de furt. & latron. ex num.46.* solus in-
quam per campaneam incessus sine deli-
ctis, capitalis pœnæ, vel foriudicationis
causa nō erit, & colligitur ex *prag.8.n.11.
& alijs sub tit.de exul.* disrobatores strata-
rum dicuntur, qui in vijs publicis in cam-
panea armata manu viatores furantur;
verùm vt contra eos de iure cōmuni mor-
tis pœna locum habeat, hoc sæpiùs eos
admisisse requiritur. Et publici latrones
nuncupantur, qui frequentèr itinera pu-
blica grassando obsederint, vel si semèl ho
micidia tamèn committendo, vt colligi-
tur ex *l.capitalium, § grassatores, & §.fa-
mosos latrones, ff.de pœn. Franch.decis.142.
Peguer.decis.40. Mastrill.decis.147. num.8.
& de indult.q.33.* & cum istis vti publicis
hostibus indictum est bellum, de quo per
*Io.Grand.de bell.exul. & Burg.de mod.proc.
ex abrupt.* Exindè concludimus, Baronibus
eorum vasallos foriudicatos remittendos
115 esse, cum in Regno eis liceat vasallos
pro delictis mortis pęnam indicantibus
foriudicare, *Afflict.in const.Pœnam, nu.15.*
quamuis in vlterioris Siciliæ Regno re-
ferat *Mastrill.lib.4.cap.17.num.104.* ad fo-
riudicationis Barones illius Regni deue-
nire non posse, sed acta ad Magnam Curiā
transmittere, vt ea solemniter ad illum
actum procederet, & laudandus est ille
stylus, tùm quia Regia Tribunalia supe-
riora cum solemnibus ad tales foriudica-
tionis sententias procedunt, & in Curijs
Baronalibus vix ex mille vna reperitur,
quæ non sit nulla, vt quotidiè eas per ma-
iores Iudices annullari videmus: & quia
foriudicatorum publicatio, quæ fit in his
Tribunalibus, ad totius ferè Regni noti-
tiam deuenit, quod in Baronalibus Curijs
cess[illegible] *Afflict.in const.Homines, Franch.de-
cis. 360.* tùm etiam, quia foriudicationis
sententia in Baronali Curia prolata exe-
116 quutioni demandari non potest, nisi
abeat; nā Superior nisi recognitis actis, eā
non exequeretur, *glos.in clem. Pastoralis, §.
nos quoq. vers.de more, de re iudic. Cepol.cō-
sil.crim.58. num.14. Boss.tit.de for.compet.
num.50. Barbos.in l.hæres absens, §.proindè,
num.74.ff.de iud.*

117 Vlteriùs quod Iudex capiens ad co-
gnoscendum de latronibus competens ef-
ficiatur, intelligendum est, si ipse de deli-
ctis illis inquirat, & de qualitate ei iuris-
dictionem tribuente constet, cum quali-
118 tas iurisdictionem tribuens antè omnia
sit verificanda, *l.non ignorat, C. qui accus.
non poss. Osasch.decis.71. num.22. & dec.88.
Vant.de nullit.tit.ex defect.iurisdic.num.53.
Sese de inhib.fol.392. & infra par.3.nu.47.*
119 & si informatio de talibus delictis apud
Iudicem delicti, originis, vel domicilij,
120 aut apud Superiores reperiatur, an re-
missio ipsorum actorum peti possit? In
Regia Audientia fuit altercatum, dice-
batur ex parte Baronis capientis, infor-
mationem penès delicti Iudicem existen-
tem sibi deberi; nam dum Prag. ipsum ca-
pientem competentem declarauit, omne
id cōcessisse videtur, per quod ad punitio-
nem

nem deueniri debet, *l.oratio,ff.de sponf.l.id quod, ff.de iurisd.omn.Iudic.* eò magis, quia talis prærogatiua priuatiuè data censetur, & etiam si esset cumulatiua, realis præuentio est verbali fortior, vt inferius explicabimus. Ex parte Baronis delicti replicabatur, ipsum in inquisitione, vel accusatione apud eum facta, de delictis præuenisse, & ad citationes, contumacias, & reliqua processisse; & licèt solam informationem præuentionem non tribuere asserant *Afflict.decis.219.Ruin.conf.412 Barbos. in l.si quis postea,num.50. de Iudic.* tamen alij contrarium senserunt, cum remedium inquisitionis sit ordinarium in casibus, vltra relegationē, ex *cap.Reg. Ab illo inchoandum, Angel.de malef.vers.Iudex commisit,num.170. Clar.q.3.num.7. Lopez, l.1.tit.29.par.6.* Itèm virtute *pragm.8. &*
122 *tit. de exul.* elapsis decem diebus ille foriudicatus censetur, ita vt à quolibet iuxta dictas Sanctiones impunè occidi posset, & sic causa terminata tàm verè, quam fictè per legem, non est amplius remissioni locus, vt diximus supra *num.92.* Eò magis,
123 quia de iure bannitus de vno territorio ab alterius territorij Iudice recognosci, & puniri non potest, etsi originis, vel domicilij ipsius rei Iudex esset; sed qui sententiam tulit, solus eam exequutioni demandare poterit, & alij omnes erunt incompetentes. Cumq; acta penès alium reperiantur, rectiùs erit, eum ad locum illius Iudicis, qui iudicauit, remittendum, quàm apud suum Iudicem à lias compete-
124 tem circumquęrere; eò magis, quia acta in vna Curia facta, in alia non probant, sic *Farin.q.11. à num.61.* Re vera, inquisi-
125 tio, & citatio totalem præuentionem non inferunt, vt reali præuentioni præferatur, *Guid.Pap.decis.202. Franch. decis.505. Mascard.conclus.1227. ex num.16.* & dicam infra in præuentionis materia ex *num.212.* Et nè Pragmaticæ prædictæ dispositio redderetur inutilis, est concedenda copia actorum ab alijs Curijs; in praxi tamen seruatur, quod aut inquisiti capti, sunt famosi, & diffamati banniti, quos campaneæ, & Regiæ Audientiæ Tribunal in eorum Prouincijs continuò persequitur, & hi, à quibuscumq. Iudicibus, & Baronibus capiantur, ad ea Tribunalia, vbi sunt inquisitiones, transmittuntur, cum publicæ vtilitati expediat, ab eis confessiones haberi ad alios reos, & receptatores persequendos, quod per inferiores fieri non potest: & idem si quis foriudicatus, vel per vnam ex Regijs Audientijs inquisitus fuerit, & per alterius Reg. Audientiæ Ministros capiatur, ad eam, vbi sunt informationes, ad euitandas incommoditates remittitur, & maximè dū alterius iurisdictionis interesse non adest, cum omnes sub vna Regia iurisdictione permaneant, licèt pro faciliori iustitiæ administratione diuisæ fuerint. Aut sunt stratarum disrobatores, qui in dies insurgunt, & ij vigore dictæ Pragmaticæ à Iudicibus capientibus puniri possunt, cum de eorum disrobationibus constiterit, & si alias informationes habere oporteat, alij Iudices copiam remittere debent, & in defectum per Superiores astringi possunt; cum concessa iurisdictione, omne id intelligitur concessum, per quod ad illud deuenitur, vt vltrà paulò antè dicta, *Rebuff. tit.de requis.glos.2. ex num.9. Add.ad Capp.Tholos. decis.329.* Aut verò sunt foriudicati, vel de alijs criminibus inquisiti, & indifferentèr, ad delicti Iudicem, vel alias capientem sunt remittendi, vt in *pragm.1.de recept.delinq.* Si autèm Iudices
126 non vni Superiori, sed diuersis subiecti essent, tunc de vno Regno ad aliud remissio dari non solet, *Bald.in l.2.C.de ser fug. & in l.1.C.vbi de crim.ag. Couar.pract.qq. c.11.n.10.Clar.q.39.n.21.*

127 Amplia etiam *d.pragm.5.* contra piratas, qui in mari prædantur, cum sub nomine itinerum publicorum comprehenduntur, quæ in mari fiunt, *l.1.§.ait Prętor ff.de flum. Franch.decis.142.* Idem in recapta facientibus, qui sunt latronibus peiores; nam à capiente ex rationis maioritate recognosci possunt, *prag.1.de cap.hom. per vim, & in pragm.8. & 10. de exul.* imò si post citationem non comparuerint infra quatuor dies, per sententiam pro foriudicatis habētur, & impunè occidi pos-
129 sunt; & licèt quando pœna ipso iure, ipsoq; facto à lege imponitur, declaratoria sit necessaria, vt diximus supra *prag.4.ex num.72. Burg.de modo proc.ex abrup.q.65. num.46.* Limitatur tamèn quando lex declarat, eos haberi, ac si per sententiam foriudicati essent, vt in hoc casu; nam quāuis dura, est obseruanda *l.prospexit,ff.qui, & à quib. Giurb.conf.75. num.4.* Verùm si viui capiantur, sententia exequutioni nō demandabitur, nisi præuio termino ad dicendum, quare vti foriudicati condemnari non debeant, & in termino omnes exceptiones opponi possunt, quæ si antè citationem ad informandum oppositæ fuissent, ipsa citatio emanata non fuisset, vel supersessa esset, *Foller.in prag.1.de exulib. num.36.Cartar.de exequ.sent.capt. & bann. num.76.Rouit.in d.prag.10. num.3.de exul.* & nouissimè per *Consil.meum Collegam Io. Mar.Campan.de foriud.resol.27.* non enim tàm strictè contrà istos foriudicatos per legem proceditur, quam contra illos per sententiam, vbi plures solemnitates requiruntur, vt ea sequatur; specialia enim

non

non sunt multiplicanda,& defensiones nõ sunt coarctandæ,& proindè in Tribunalibus ad maiorem cautelam contra tales delinquentes ad foriudicationis declaratoriam sententiam procedi solet, vt cunctis innotescat, & omnes eos persequantur.

130 Insupèr non solùm prædictorum latronum causæ, verùm etiam neq. receptatores,vel opem eis præstantes suis Baronibus remittuntur,vt fuit declaratum per Collaterale Consilium iuxta *apostill. in marg. pragm.4.de composit.* omnes inquã prouisiones pro extirpandis dictis bannitis ad vtilitatem publicam tendunt,& sic nemo conqueri debet.Difficultas est,quid in foriudicatorum, & M.Cur. Vicariæ, vel Regiarum Audientiarum bannitorũ, de alijs particularibus delictis inquisitorum receptatoribus, an idem sit dicendũ, quod ad Barones non remittantur? *Præs. de Franch. decis.* 470. refert pluriès deci-

131 sum,& sic anteà per Collaterale Consilium *Reg. Reuerter.decis.*243.remissioni locum non esse,quia dum per ea Tribunalia in forbannis, & foriudicationibus mandatur, vt nemo eum illis alloquatur, ipsos receptet, nec auxilium, vel fauorem eis præbeat, quis contraueniendo banna prædicta illudit, & per consequens ipsamet Tribunalia huius contemptus Iudices esse debent,ex *l si familia*,ibi, *Contempta Maiestatis Prætoris vendicatur*, *ff.de iurisdict.omn.Iudic.* & sequitur *Reg. Rouit.in pragm.1.in fin.de recept.delinq.& in prag.2. num.13.vbi de delict.*& nouissimè *Reg.Sanfelic. decis.63. à num.8. Thor.par.3.sect.3. Comp.verb.remissio,Nouar.de grauam.vasal. grauam.379.*contrarium autèm pro Baronibus acerrimè defendit *Reg. de Ponte de potest.Proreg.tit.1.§.3.ex nu.27.*ex eo quia aut talis receptatio de iure communi est delictum,& sub meri,& mixti imperij cõcessione venit, aut non est delictum, sed nouitèr fit delictum, & eius cognitio similitèr ad Barones pertinet,prout idem *Franch.decis.434.* decisum refert, inquisitum de veterorum bonorum venditione contra bannum M.Cur. ad Curiam Artis lanæ fuisse remissum,non obstante captura per ipsam M.Curiam facta, & *Visconi. in addit.ad d.decis.*470. asserit,hoc fuisse determinatum ad fauorem Comitis Galatiæ,& Marchionis Pisceariæ,quibus vasalli de bannitorum receptatione inquisiti remissi fuerunt, & alia recenset *Danza de pugna Doctor.1.tit.recept.cap.1.*prout plures vasalli Terræ Solofræ de receptatione banniti Terminiello vocati inquisiti ad Baronem fuerunt remissi, *Consil. Carleual.disp.2.q.7.sect.2.sub num.261.* contrarias has adducendo opiniones, dicit, procurandum esse,vt concilientur. Hoc solũ mihi persuadere possem, hanc videlicèt secundam opinionem procedere, quando contra receptatores à statuto, vel banno, corporis, vel magnæ pecuniæ pœna imposita esset; nam tunc siuè ex non delicto fiat delictum,& pœna detur, vel iuris pœna augeatur, eius iurisdictio ad Barones in suos vasallos spectat, vt supra *par.1. ex num.213.*fundauimus, & in hoc casu figit pedes *d. decis.Franch.434.* vbi contrauenicns M. Curiæ banno, quo triremium pœna erat imposita, fuit remissus; nam statim atq; per Principem, vel Superiorem imposita pœna, contemptus cessat, quia data, & stabilita est pœna controuentioni congrua;& si adhuc contemptus remaneret,alia includeretur pœna arbitraria, & duplici pœnæ non indicta,quis puniri non debet, iuxta *text.in l.iure succursum,ff.de iur.dot.& in l.nauis,§.fin.* ibi, *Indubitatè vtrumq. onus pati non debet, ff.ad leg.Rhod.de iact.* Aut à statuto,vel Principe non est imposita pœna, sed in forbanno,vel foriudicatione tantùm mulcta fuit indicta receptatoribus, & tunc prima opinio vendicat sibi locum, & in hoc casu loquitur *Franch.in d.dec.*470.non dari remissionem, cum mulctæ,per quos impositæ fuerunt, exequutioni sint demandandæ, vt diximus supra *par.1. num.215.*& idem si pœna per ipsa Tribunalia arbitrãda adiecta esset, eum per inferiores arbitrari non possit. Aliæ conciliationes per *Nouar.*adductæ *vbi supra,et Scial.de foriud. cap.18.circa fin.*non satisfaciunt. Non est mirum diuersimodè fuisse decisum; non enim ex iudicantium defectu, sed ex facti varietate est existimandum, proindè videndi sunt processus,& causæ decisionis à votantibus essent percunctandæ, cum ex pluribus circumstantijs moueri possint in ijsdem articulis, ad differentèr iudicandũ iuxta delictorum, & inquisitorum qualitates, & receptationis circumstantias, ex quibus argui potest, num adsit, & qualis Superioris contemptus, quæ omnia Iudicibus, & maximè Sacri Consilij, in rigorosam,vel mitiorem opinionem inclinandi largas præbent habenas. Verùm in praxi remissio dictorum receptantium regularitèr per nostra Tribunalia non datur.

132 De delictis verò intus Neapolis Ciuitatem patratis, Baronibus remissio non datur, nec etiam si delictum intra suburbia commissum esset,ob reuerentiam,quę Principi in Ciuitate residenti debetur, *Præs.de Franch. decis.129.* Causæ etiam Neapolitanorum non remittuntur, licèt de iure in Terra Baronis ratione delicti, contractus destinatæ solutionis, & similium

nem deueniri debet, *l. oratio, ff. de sponf. l. id quod, ff. de iurifd. omn. Iudic.* cò magis, quia talis prærogatiua priuatiuè data censetur, & etiam si esset cumulatiua, realis præuentio est verbali fortior, vt inferius explicabimus. Ex parte Baronis delicti replicabatur, ipsum in inquisitione, vel accusatione apud eum facta, de delictis præueniffe, & ad citationes, contumacias, & reliqua processiffe; & licèt solam informationem præuentionem non tribuere afferant *Afflict. decis. 219. Ruin. conf. 412 Barbof. in l. si quis postea, num. 50. de Iudic.* tamèn alij contrarium senferunt, cum remedium inquifitionis fit ordinarium in casibus, vltra relegationē, ex *cap. Reg. Ab illo inchoandum, Angel. de malef. verf. Iudex commifit, num. 170. Clar. q. 3. num. 7. Lopez, l. 1. tit. 29. par. 6.* Itèm virtute *pragm. 8. & 122 tit. de exul.* elapsis decem diebus ille foriudicatus cenfetur, ita vt à quolibet iuxta dictas Sanctiones impunè occidi poffet, & fic caufa terminata tàm verè, quam fictè per legem, non est amplius remiffioni locus, vt diximus fupra *num. 92.* Eò magis,

123 quia de iure bannitus de vno territorio ab alterius territorij Iudice recognofci, & puniri non poteft, etfi originis, vel domicilij ipfius rei Iudex effet; fed qui sētentiam tulit, folus eam exequutioni demandare poterit, & alij omnes erunt incompetentes. Cumq; acta penès alium reperiantur, rectiùs erit, eum ad locum illius Iudicis, qui iudicauit, remittendum, quàm apud fuum Iudicem aliàs competē-

124 tem circuniquęrere; cò magis, quia acta in vna Curia facta, in alia non probant, fic *Farin. q. 11. à num. 61.* Re vera, inquifi-

125 tio, & citatio totalem præuentionem non inferunt, vt reali præuentioni præferatur, *Guid. Pap. decis. 202. Franch. decif. 505. Mascard. conclus. 1227. ex num. 16.* & dicam infra in præuentionis materia ex *num. 212.* Et nè Pragmaticæ prædictæ difpofitio redderetur inutilis, eft concedenda copia actorum ab alijs Curijs; in praxi tamèn feruatur, quod aut inquifiti capti, funt famofi, & diffamati banniti, quos campaneæ, & Regiæ Audientiæ Tribunal in eorum Prouincijs continuò perfequitur, & hi, à quibufcumq. Iudicibus, & Baronibus capiantur, ad ea Tribunalia, vbi funt inquifitiones, tranfmittuntur, cum publicæ vtilitati expediat, ab eis confeffiones haberi ad alios reos, & receptatores perfequendos, quod per inferiores fieri non poteft: & idem fi quis foriudicatus, vel per vnam ex Regijs Audientijs inquifitus fuerit, & per alterius Reg. Audientiæ Miniftros capiatur, ad eam, vbi funt informationes, ad euitandas incommoditates remittitur, & maximè dū alterius iurifdictionis intereffe non adeft, cum omnes fub vna Regia iurifdictione permaneant, licèt pro faciliori iuftitiæ adminiftratione diuifæ fuerint. Aut funt ftratarum difrobatores, qui in dies infurgunt, & ij vigore dictæ Pragmaticæ à Iudicibus capientibus puniri poffunt, cum de eorum difrobationibus conftiterit, & fi alias informationes habere oporteat, alij Iudices copiam remittere debent, & in defectum per Superiores aftringi poffunt; cum conceffa iurifdictione, omne id intelligitur conceffum, per quod ad illud deuenitur, vt vltrà paulò antè dicta, *Rebuff. tit. de requif. glof. 2. ex num. 9. Add. ad Capp. Tholof. decif. 329.* Aut verò funt foriudicati, vel de alijs criminibus inquifiti, & indifferentèr, ad delicti Iudicem, vel alias capientem funt remittendi, vt in *pragm. 1. de recept. delinq.* Si autèm Iudices

126 non vni Superiori, fed diuerfis fubiecti effent, tunc de vno Regno ad aliud remiffio dari non folet, *Bald. in l. 2. C. de fer. fug. & in l. 1. C. vbi de crim. ag. Couar. pract. qq. c. 11. n. 10. Clar. q. 39. n. 21.*

127 Amplia etiam *d. pragm. 5.* contra piratas, qui in mari prædantur, cum fub nomine itinerum publicorum comprehenduntur, quæ in mari fiunt, *l. 1. §. ait Prætor ff. de flum. Franch. decis. 142.* Idem in receptatoribus, qui funt latronibus peiores; nam à capiente ex rationis maioritate recognofci poffunt, *prag. 1. de cap. hom. per vim, & in pragm. 8. & 10. de exul.* imò fi poft citationem non comparuerint infra quatuor dies, per fententiam pro foriudicatis habētur, & impunè occidi pof-

129 funt; & licèt quando pœna ipfo iure, ipfoq; facto à lege imponitur, declaratoria fit neceffaria, vt diximus fupra *prag. 4. ex num. 72. Burg. de modo proc. ex abrup. q. 65. num. 46.* Limitatur tamèn quando lex declarat, eos haberi, ac fi per fententiam foriudicati effent, vt in hoc cafu; nam quāuis dura, eft obferuanda *l. profpexit, ff. qui, & à quib. Giurb. conf. 75. num. 4.* Verùm fi viui capiantur, fententia exequutioni nō demandabitur, nifi præuio termino ad dicendum, quare vt i foriudicati condemnari non debeant, & in termino omnes exceptiones opponi poffunt, quæ fi antè citationem ad informandum oppofitæ fuiffent, ipfa citatio emanata non fuiffet, vel fuperfeffa effet, *Foller. in prag. 1. de exulib. num. 36. Cartar. de exequ. fent. capt. & bann. num. 76. Ronit. in d. prag. 10. num. 3. de exul.* & nouiffimè per *Confil. meum Collegam Io. Mar. Campan. de foriud. refol. 27.* non enim tàm ftrictè contrà iftos foriudicatos per legem proceditur, quam contra illos per fententiam, vbi plures folemnitates requiruntur, vt ea fequatur; fpecialia enim

non

non sunt multiplicanda, & defensiones nō sunt coarctandæ, & proindè in Tribunalibus ad maiorem cautelam contra tales delinquentes ad foriudicationis declaratoriam sententiam procedi solet, vt cunctis innotescat, & omnes eos persequantur.

130 Insupèr non solùm prædictorum latronum causæ, verùm etiam neq. receptatores, vel opem eis præstantes suis Baronibus remittuntur, vt fuit declaratum per Collaterale Consilium iuxta *apostill. in marg. pragm.4. de composit.* omnes inquā prouisiones pro extirpandis dictis bannitis ad vtilitatem publicam tendunt, & sic nemo conqueri debet. Difficultas est, quid in foriudicatorum, & M. Cur. Vicariæ, vel Regiarum Audientiarum bannitorū, de alijs particularibus delictis inquisitorum receptatoribus, an idem sit dicendū, quod ad Barones non remittantur è *Præs. de Franch. decis.* 470. refert pluriès decisum, & sic antea per Collaterale Consilium *Reg. Reuerter. decis.* 243. remissioni locum non esse, quia dum per ea Tribunalia in forbannis, & foriudicationibus mandatur, vt nemo eum illis alloquatur, ipsos receptet, nec auxilium, vel fauorem eis præbeat, quis contraueniendo banna prædicta illudit, & per consequens ipsamet Tribunalia huius contemptus Iudices esse debent, ex *l si familia*, ibi, *Contempta Maiestatis Prætoris vendicatur, ff. de iurisdict. omn. Iudic.* & sequitur *Reg. Rouit. in pragm.* 1. *in fin. de recept. delinq. & in prag.* 2. *num.* 13. *vbi de delict.* & nouissimè *Reg. Sanfelic. decis.* 63. *à num.* 8. *Thor. par.* 3. *sect.* 3. *Comp. verb. remissio, Nouar. de grauam. vasal. grauam.* 379. contrarium autèm pro Baronibus acerrimè defendit *Reg. de Ponte de potest. Proreg. tit.* 1. §. 3. *ex nu.* 27. ex eo quia aut talis receptatio de iure communi est delictum, & sub meri, & mixti imperij concessione venit, aut non est delictum, sed nouitèr fit delictum, & eius cognitio similitèr ad Barones pertinet, prout idem *Franch. decis.* 434. decisum refert, inquisitum de veterorum bonorum venditione contra bannum M. Cur. ad Curiam Artis lanæ fuisse remissum, non obstante captura per ipsam M. Curiam facta, & *Viscont. in addit. ad d. decis.* 470. asserit, hoc fuisse determinatum ad fauorem Comitis Galatiæ, & Marchionis Pisceariæ, quibus vasalli de bannitorum receptatione inquisiti remissi fuerunt, & alia recenset *Danza de pugna Doctor.* 1. *tit. recept. cap.* 1. prout plures vasalli Terræ Solofræ de receptatione banniti Terminiello vocati inquisiti ad Baronem fuerunt remissi, *Consil. Carleual. disp.* 2. *q.* 7. *sect.* 2. *sub num.* 261. contrarias has adducendo opiniones, dicit, procurandum esse, vt conciliëntur. Hoc solū mihi persuadere possem, hanc videlicèt secundam opinionem procedere, quando contra receptatores à statuto, vel banno, corporis, vel magnæ pecuniæ pœna imposita esset; nam tunc siuè ex non delicto fiat delictum, & pœna detur, vel iuris pœna augeatur, eius iurisdictio ad Barones in suos vasallos spectat, vt supra *par.* 1. *ex num.* 213. fundauimus, & in hoc casu figit pedes *d. decis. Franch.* 434. vbi contraueniens M. Curiæ banno, quo triremium pœna erat imposita, fuit remissus; nam statim atq; per Principem, vel Superiorem imposita pœna, contemptus cessat, quia data, & stabilita est pœna controuētioni congrua; & si adhuc contemptus remaneret, alia includeretur pœna arbitraria, & duplici pœnæ non indicta, quis puniri non debet, iuxta *text. in l. iure succursum, ff. de iur. dot. & in l. nauis, §. fin.* ibi, *Indubitatè vtrumq. onus pati non debet, ff. ad leg. Rhod. de iact.* Aut à statuto, vel Principe non est imposita pœna, sed in forbanno, vel foriudicatione tantùm mulcta fuit indicta receptatoribus, & tunc prima opinio vendicat sibi locum, & in hoc casu loquitur *Franch. in d. dec.* 470. non dari remissionem, cum mulctæ, per quos impositæ fuerunt, exequutioni sint demandandæ, vt diximus supra *par.* 1. *num.* 215. & idem si pœna per ipsa Tribunalia arbitrāda adiecta esset, cum per inferiores arbitrari non possit. Aliæ conciliationes per *Nouar.* adductæ *vbi supra, et Scial. de foriud. cap.* 18. *circa fin.* non satisfaciunt. Non est mirum diuersimodè fuisse decisum; non enim ex iudicantium defectu, sed ex facti varietate est existimandum, proindè videndi sunt processus, & causæ decisionis à votantibus essent percunctandæ, cum ex pluribus circumstantijs moueri possint in ijsdem articulis, ad differentèr iudicandū iuxta delictorum, & inquisitorum qualitates, & receptationis circumstantias, ex quibus argui potest, num adsit, & qualis Superioris contemptus, quæ omnia Iudicibus, & maximè Sacri Consilij, in rigorosam, vel mitiorem opinionem inclinandi largas præbent habenas. Verùm in praxi remissio dictorum receptantium regularitèr per nostra Tribunalia non datur.

132 De delictis verò intus Neapolis Ciuitatem patratis, Baronibus remissio non datur, nec etiam si delictum intra suburbia commissum esset, ob reuerentiam, quę Principi in Ciuitate residenti debetur, *Præs. de Franch. decis.* 129. Causæ etiam Neapolitanorum non remittuntur, licèt de iure in Terra Baronis ratione delicti, contractus destinatæ solutionis, & similium

lium forum contraxissent; nam opposita
fori exceptione, M. Curia ex particulari
priuilegio Ciuitati Neapolis concesso de
his cognoscere habet, vt in *Rit.301. & in*
cap. Gratiarum huius Ciuitatis, quod fuit
etiam ad negotiorum gestores, vel Nea-
politanorum institores extensum, vt tra-
hant, & non trahantur, *prag.1 tit.de imm.*
Neap. Ann.singul.400. Rom.sing.440. dicam
infra *pragm.12. num.4.* Verùm hoc priui-
legio non gaudent pro iuribus cessis ex
causa lucratiua, vt in *Rit.228. & 290.* &
licèt *Carauit.in d.Rit.228.num.9.* dicat, id
in obseruantia non esse, & sic *Vrsill. de-*
cis.74.num.6. vidi tamèn in Sacro Consilio
contrarium pluriès decisum, & præcipuè
in causa Ignatij Schibani Neapolitani
cessionarij ex causa lucratiua cum Camil-
lo Christiano, & causa ad Ciuitatis Ta-
bernæ Curiam remissa fuit, me vti Iudice
M.Curiæ tunc temporis referente, & di-
xi supra *par.1. num.351.* & ad materiam
133 latè per *Carleual.libr.1 tit.1 sect.8. Reg.*
Sanfelic. decis. 74. causa etiam lenocinij
Baronibus est excepta, vt in *prag.1. de le-*
non. & dixi *prag.6.n.92.*

134 Fur vbicumq; cum furto capiatur, vti
semper nouitèr contrectans, à capiente
Iudice est cognoscendus, non autèm re-
mittendus, *Bart.in l.si dominium, num.2.ff.*
de furt. Marsil.singul.677. Marant.cons.144.
& iudicatum testatur Boer. *dec.218. Capyc.*
decis. 104. etiam si furtum intra Neapolis
Ciuitatem commissum fuisset, & quamuis
Clar.q.38.num.16. Ceuall.comm.opin.318.
& latiùs *Farinac.q.17. num.7. Bartoli* opi-
nionem impugnent, in Regno tamèn hoc
135 iure vtimur, vt per *Franch. decis. 681.*
nisi Barones abdicatiuam clausulam ha-
berent; nam etsi conclusio satis arrideat,
quod fur à capiente puniatur, vti nouitèr
in illo loco contrectans, non ideò tamèn
excluditur, quod stante priuilegio sui Ba-
ronis abdicatiuo, cum clausula cognoscē-
di de delictis etiam extra territorium cō-
missis, remissio fieri non debeat, *Franc. vbi*
supra, & Foller.num.64. Ann.sing.438. Co-
uar.pract.qq.cap.11. hoc tamèn intellige,
136 quando Baro sui vasalli remissionem à
Regijs Tribunalibus peteret, sed si ab alio
Barone delicti, vel originis, ratione dicti
priuilegij, illud ad alios Barones, quibus
antea de iure prouisum fuerat, & ordina-
ria erat concessa iurisdictio, extendi non
posset, cum Principis priuilegium tertio
non præiudicet, nisi expressè, de quo latè
per *Rouit.in pragm.1. vbi de delict.ex nu.8.*
137 Item nota, vt fur in loco vbi furtum re-
peritur, ratione contrectationis puniri
possit, furtum fuisse de recenti factū opor-
tere, & furem cum re subrepta per spatiū
saltèm vnius diei moram in loco contra-
xisse, *Cabal.resol.crim.cons.163.* Sed quid si
138 Baro, qui furem punire vult, informa-
tionem de delicto in genere, aliasq. crimi-
nis probationes non habeat, & inquisitio
à delicti Iudice sit formata, an illum rela-
xare, vel cum illis inditijs, quę haberi po-
terunt, punire valeat? nam cum Iudici de-
139 licti præcipere nequeat, dum par in pa-
rem non habet imperium, *l.nam magist ra-*
tus, ff.de arbit. & requirendo, requisitus ra-
tione suæ iurisdictionis conseruandæ dif-
ficillimè remittet, teste experientia, cum
semper Iudices delicti, & domicilij ad in-
uicem circa causas remittendas conten-
dant, quid faciendum, *Farinac.q.7. num.7.*
& 40. dicit, acta per Iudicem delicti non
esse remittenda, & si remitterentur, ea
coràm alio non probare, vel ex integro
esse repetenda; & proindè Iudex capiens,
reo ex aliquibus probationibus exilium
ab illo loco inferre posset, dum ordinariè
punire non valet. Sed subsisto, nè hoc pri-
uilegium, furum odio inductum, in eorum
beneficium conuertatur, contra *l.quod fa-*
uore, C.de leg. vndè si delicti Iudex plenio-
rem haberet probationem, & Regios pro
remissione adiret, potius ad eum, quàm ad
capientem Iudicem, reus esset remitten-
dus, vt innuunt *Couar.pract.qq. d.cap.11.*
num.9. & Farin.loco cit.num.18.in fin. vel
concedenda copia processus, iuxtà tradi-
ta supra ex *num.119.* aliàs si Iudex capiēs
140 ipsum dimitteret, vel leui pęna puni-
ret, Iudex delicti, vel domicilij, qui ple-
nam habet informationem, iterum vti in-
sufficientèr punitum illum castigare pos-
set, *cap.felicis, §.per hoc, de pœnis in 6. Bart.*
in d.l.hæres absens, §.proindè, num.63. Ma-
rant.in specul.ibi Iudic.crim. Gram.decis.53.
Peguer.decis.28. Muta in pragm.Sicil.tit.47.
num.26. infra num.220. Et quando sufficiē-
tes delictorum probationes ad cōdemnan-
dum non adsunt, & reus mala fama labo-
rat, non est excarcerandus, sed in carceri-
bus, nè deteriora committat, detinendus,
vt aduertit *Andr.in cap.1.nn.33. vers.pos-*
set, de pac.ten.

141 Causa etiam damni dati non remitti-
tur, sed vbi est illatum damnum, ibi iudi-
cari poterit, *Afflict.in const. Cum per partes*
Apuleæ, Ann.singul.137. qui rationem non
allegat, sed est ratione rei sitæ; licèt enim
damnum sit mobile, quia tamèn rei sitę est
adiunctum, ideò ratione actionis in rem
scriptæ forum sortitur, *DD.in d.l.hæres ab-*
sens, d.§.proindè, Crauett.cons.272. num.2.
Borgn.decis.4. num.47. non inquam dam-
num dici potest delictum, ita vt vti delin-
142 quens forum sortiatur. Et intellige fo-
rum damnificantem sortiri, si in eo loco
is inueniatur; nam tunc ibi, non alibi cō-
ueniri poterit, *Barbos.in d.§.proindè lo 2.*

&

& etiam damni, vel diffidæ pœna exigi poterit, nisi damnum per transitum fuerit commissum, vt distinguit *Ronit. de offic. baiuli, num. 3. ex d. constit. Cum per partes Apu-*
143 *leæ*, citati etiam super instrumento liquido via Ritus apud Superiores, nec ipsi, nec eorum Barones causæ remissionem obtinere poterunt, ex antiqua M. Curiæ prærogatiua, de quo dixi supra *par. 1. ex num. 199.*

144 Itèm si quis tanquam defuncti hæres conueniatur, cuius personam ex vulgata regula repræsentat, forum sequi debet, *l. heres absens, ff. de iudic.* vbi hæres ab inte-
145 stato, vel ex testamento licèt à loco defuncti exterus, hæreditatem adeundo, loci forum, cuius erat defunctus sortitur, ibiq. conueniri poterit, licèt ibi domicilium, vel habitationem non constituerit, nec originarius existat, instar Iudicis deli-
146 cti. Intellige tamèn, si hæres ibi inueniatur, ex verbis *eiusd. text.* vel si lis in aliquibus causis cum defuncto esset contestata, cum instantia cum defuncto inchoata ad hæredes transeat, *l. si is qui Romæ, ff. de iud. Roman. conf. 3. Gayll. lib. 1. obseru. 37. nu. 8. 9.* & latè per *Barbos. in d. l. hæres absens, & ex num. 17.* vel ibi per defunctum fori electio facta fuisset, quamuis lis contestata non esset, *Francisc. de Petris conf. 13.* Itèm dummodo hæres in maiori hæreditatis parte
147 sit iustitutus, vt probatur in *l. si fideicommissum, ff. eod. Salic. in l. 1. C. vbi fideic. peti deb.* Indè legatarij, & alij hæredem in loco, vbi maior est pars hæreditatis, conuenire debent, nisi res certa sit, tunc vbi sita est, hæres conueniri potest; si ibidem inueniatur, *l. & si suscepit, §. si ea res, ff. eod.* &
148 actione reali conueniatur, secus si personali, *glos. fin. in l. quod legatur, ff. eod. Osasch. conf. 32. Salic. loco cit. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsump. 200. Tiraquell. de retract. §. 8. glos. 5. num. 9.* Quid autèm erit, si hæres sit particulari priuilegio insignitus, & suum Iudicem habeat particularé, vt militum, vel simile, vel iuris priuilegium, quia pupillus, vidua, vel Clericus. Dic, si priuilegium sit in iuris corpore insertum, hæredem ex defuncti contractu conuentum eo vti non posse, vt in *Rit. 234. Franeb. decis. 234. 362. & 553.* Si autèm priuilegium sit particulare, & tunc illud allegare, eoq. gaudere poterit, *l. 2. §. legatus, ff. de iudic. glos. in d. l. hæres, verb. excusatur, Couar. pract. qq. cap. 8.* Indè Clericus lite cum defuncto contestata, forum non declinat, *Auend. de exequ. mand. lib. 2. cap. 2. num. 33. Couar. vbi supra, Auil. in cap. Prætorum, cap. 10. nu. 66. Gregor. Lop. l. 57. par. . tit. 6. ver. de manna, Gayll. cap. 37. Azeued. l. fin. tit. 4. lib. 5. de Ponte conf. 18. Barbos. in d. l. hæres, ex num. 104. Grass. de effec. cler. effect. 1. ex n. 282. de Petris d. consil. 23. Castill. decis. 2. Surd. conf. 222. Nobil. disp. 1.* quicquid dixerit *Villalob. commun. opin. 101. sub lit. S.*

150 Similitèr remissio non datur, si quis ratione contractus, vel quasi, vel destinatæ solutionis conueniatur, *l. 1. & seq. ff. de reb. auth. Iudic. poss. & in d. l. hæres absens, §. 1. seq. & fin.* quocumq. priuilegio muniatur, *cap. 1. §. contrahentes, de foro comp. & cap. 1. de priuil. in 6.* & quauis actione personali, vel reali conueniatur, *glos. in auth. vt omnes obed. Iud. §. hæc considerantes, verb. hypotheca*, & sic si de ipsius contractus distractione, seù rescissione agatur, *Bald. ex text. in l. in contractibus, §. in omne, C. de non num. pecun. Guttier. quæst. can. cap. 24.* de quo latè per *Pomer. cap. 29. & Carleual. lib. 1. tit. 1. q. 4. ex num. 184.* dummodo tamèn conueniendus in his locis, personalitèr inueniatur, ex *d. l. absens, Couar. pract. qq. cap. 10. num. 3. Gayll. obseruat. 36. num. 14. Guttier. de iuramen. cap. 16. par. 3. Barbos. in d. §. proindè, num. 64.* Indè cauendum est à *Castr. in l. 1. ff. de eo, quod cer. loc.* dum dicit, absentem in loco contractus super bonis extrà territorium coerceri posse, cum eatenus subsistere possit, quatenus fuerit citatus, & Iudex domicilij contentus brachium impartiatur; tunc enim contractus Iudex creditorem in possessione bonorum in loco contractus existentium immittere poterit, & non aliàs, *DD. in d. §. contrahentes, Aret. cons. 58.* & sic si reus in loco contractus conuentus fuisset, & postea se absentaret; nam tunc contrà eum ad diffinitiuã proceditur, & brachium pro exequutione petitur, *l. si is, qui Romæ, ff. de iudic. l. consentaneum, C. quem. & quand. Iud. Guttier. locis cit.* & maximè si se obligauerit ad sistendum personalitèr in illo loco; tunc enim ibi legitimè citatur, etsi non reperiatur, *cap. ex rescripto, & ibi glos. de iur. iur. Guid. Pap. decis. 61. in princ.*

152 Itèm eò fortiùs conueniendus est quis in loco contractus, & non remittendus, si proprio foro cum iuramento renunciasset, ex *glos. in l. 1. ff. si quis in ius voc. Gutt. de iuram. d. cap. 16. Roman. sing. 283.* etiam si sit Clericus, qui etsi suo foro sine Episcopi consensu renunciare non possit, *Rip. cap. 1. de iudic. num. 68.* Episcopi tamèn il-
153 lius loci contractus, non autèm sæcularis forum sortitur, *Cappell. Tholos. qu. 126. Barbos. in d. l. hæres, §. 5. n. 65.*

154 Quando autèm conueniendus absens sit, an per Iudicem contractus per suum Nuntium in loco domicilij citari possit? Aliqui voluerunt, citationem iussu, & Iudicis contractus authoritate per eius ministros fieri posse, ex *l. omnes, §. exequutoribus, verf. verum, C. de Episcop. et Cler. Bart.*

in l.1.§.1.num.3.ff.de requ.reis, Aret.cons. 58.num.4. & cons.153. & diximus supra prag.3.à n.239.& in hac prag.par.1.n.164. Alij asserunt, si territoria sint distincta inter diuersos Principes supremos, tunc nullo modo citatio valet, ex cap. Pastoralis, §.est igitur, & §.nos quoq.de re iudicat. prag.1.de citat. Sed si Iudices eidem Superiori subsint, tunc Iudex contractus literas deprecatorias ad Iudicem citandi pro impartitione brachij in his citationibus mittere debet, Bald.in d.l.omnes,§.exequutoribus,DD.in d.§.contrahentes,Clar.qu. 31. num.20. Azeued.l.3.tit.30. libr.4.ordinat. num.32.Rebuff.tom.2.tit.de lit.requis.glo.3. ex num.11. Couar.pract.qq.cap.10.num.7. sed si Iudex requisitus suum subditum citari noluerit,tunc illum per edictum intimari posse,dixere Marsil.singul.203.Fimz. decis.3.par.1.num.25.ex clem.1.de iud. Sed communitèr hoc impugnatur, cum ea citatio sustineri non valeat, quando personæ est habitatio certa, sed ipsorum Superior adeundus erit,Felin.in cap.fin.col.2. de foro compet. Gall.obseru.55.& 57. Couar.vbi supra num.7.Barbos.in d.l.hæres absens,§.1.ex num.95.Boer.decis.29. Berlich. conclus.11, nisi quando fraudulentèr quis latitaret, vel curaret, quominùs ad eum citatio perueniret, tunc per edictum citatio sufficit, Andr.in cap.1.num.3.de mil. vasal.qui cont.est. facta autèm citatione, vel causa decisa qualitèr domicilij, vel originis Iudex sententiam exequutioni demandare teneatur, sunt termini notati in l.à Diuo Pio,§.1.ff.de re iud.

155 Itèm ratione administrationis tam publicæ,quàm priuatę pro computis reddendis coram Iudice loci, vbi quis administrauit,conueniendus est,l.hæres absens, §.1.ff.de iudic.l.1.& 2.C.vbi de ratioc. Rationem adducit text.in d.l.2.in fin.quia ibi instructio sufficiens, & nota testimonia per verissima possunt documēta præstari. Sed quid si Administrator in eo loco non reperiatur, & alibi conueniatur, an ad eius instantiam ad petitæ remissionis, & gesti negotij locum sit remittendus? pro publicis negotijs remissioni locum esse à nemine hęsitatur,vt in d.l.2.ibi, A quocumq. pulsatus fori præscriptionibus vtatur, & idem pro administratione priuata innuere videtur glos. tam in d.§.1. quàm in d.§. & pro indubitato habet Gugl.de Acuñ, & Paul.Castrens. in d.l.1. Couar.pract.qq. cap.10.vers.4.Diaz.regul.642. Soc.reg.337 licèt aliàs sentiat Barbos.in d.l.hæres absens,§.1. num.242. tùm quia text.in d.l.1. loquitur per verbum,oportet, quod necessitatem inducit, l. verbum oportebit, ff. de regul.iur. tùm verò quia ratio in d.l.2. proposita in vtroq. militat casu, cum cō-putorum redditionis veritas magis elucescat,& in publicis, & in priuatis rationibus;hoc tamèn limitaret,si administrator vbicumq. rationem reddere se obligasset, l.1.C.vbi conuen.qui cer.loc.sic etiam si iusta ex causa aliter Iudici visum fuerit, reū videlicèt ad administrationis locum non esse trahendum, iuxtà tradita per Escobar. de ratioc.à n.2.vers.consultus.

157 Idèm ratione rei sitæ quis illius Iudicis,vbi res sitæ sunt,forum sortitur, & ad originis, vel domicilij Iudicem non remittitur,l.1.& fin. C.vbi rem actio.l.sed & si susceperit,§.fin.ff.de iudic.cap.sanè,et cap. fin.de for.comp. ita vt subditus etiam dicatur exterus, qui bona sub iurisdictione, seu in Baronis territorio possidet, Andr. in cap.1.§.de manso,sub num.20. vers.quicumq.eris indè mihi vasallus,de controu.inuestit.& in cap.1.num.1.circa fin.& nu.seq. qual.vas.al.iur. deb.fidel. & licèt adhuc ab Andr. nuncupetur vasallus ille exterus, impropriè dicitur vasallus, nisi in Baronis habitet Castro, Montan.in cap.Imperialem, §.præterea si quis,sub num.39. & pro iure congrui causam remittendam esse ad Iudicem loci rei sitæ, decisum refert Præs.de Franch.decis.379. & in decis.177. Idem dicit, si quis actione reali conueniatur vti reiv indicatione,vel hypothecaria super re ibi sita; nam ibi causa est agitanda,si tamèn in eo loco conuentus reperiatur,iuxta ea, quæ supra diximus à nu.150. & notata per Io.Ekber.decis.lib.2.differ.10 num. 15. secus autèm si actione personali conueniatur,glos.in l.forma, §.si verò, ff. de cens.DD.in d.l.fin. Aun.allegat.58.Sanfelic. in sua praxi sect. 12. & amplia hanc conclusionem procedere etiam in bonis mo-
158 bilibus, si ea quis obligata habeat in genere,vel in specie; nam coram Iudice loci,vbi res reperiuntur, conueniri poterit,l.non aliàs,§.fin.ff.de iudic. Borgn.decis. Fimz.2. dummodo res illæ sint permansuræ,vel saltèm per tempus aliquod ibi fuerint, secus si per transitum; nam tunc ibi sitæ dici non possunt, l.hæres,§.proindè,ff. de iudic.& ibi Barb sf. per solam autèm actionem personalem quis conueniri non poterit, vbi res mobiles habet , nisi vagabundus, & de fuga suspectus esset, & cautionem de stando iuri,& de bonis non dissipandis non præstaret, Alex.in d.l.fin. Tiraquell.de primogen.q.48. Rom.singul.478. Cephal.cons.215.volum.2. nam contra debitorem fugitiuum cessant priuilegia, & creditor illam præueniens in bonis ratione vigilantiæ, alijs in his præfertur, ad text.in l.ait Prętor, §.si debitorem,ff.quæ in fraud.cred. Mercator autèm si bona ad Nū-
159 dinas asportauerit vendenda, & ex breui sit recessurus, an ibi conueniri possit?

præ-

præter gesta in eo loco, vide in *d.§.proindè,& glos.in d.l.hæres absens,§.apud Labeonem,verb.debebit,Borgn.loc. cit.*& diximus supra *n.52.*

160 Aduerte tamèn ad prædicta, quod si vassallus in loco non suæ iurisdictionis citetur ex pacto, de ibi eo conueniendo, vel vbiq. tunc quia vasallus nullo modo sui Baronis iurisdictionem prorogare debet, vt diximus ex *Franch.decis.417.Surd. decis.47. Osasch.decis.78.*legitimè Baro renuere poterit,nè vasallus citetur, & si ille captus fuerit,remissionem petere valebit, *DD.in l.si conuenerit,ff.de iurisdict.omn. Iudic.Gall.obser.40.lib.1.* licèt enim quis in sui præiudicium suo foro renunciare possit,*l.si quis in conscribendo,C.de pact.*attamèn in Iudicem incompetentem in sui Baronis præiudicium consentire non valet,ideò remissio peti potest,*Guid.Pap.decis.77.Papiens.in foro libell.decl.for. Rip.in cap.1. de iudic. Franc.Milan.decis.5.par.2.* & hanc remissionem,etiam ad renunciantis instantiam peti posse firmat *Cartar. decis. Genuę 6.* supponendo,per pactum con-

161 ueniendi vbiq; locorum non fieri,vt remissio peti non valeat. Sed intellige, si suo foro in instrumento expressè non renunciauerit.

162 Itèm remissio cessat, si vasalli ab ordinaria Baronis iurisdictione alicuius artis,vel officij ratione, vti Lanæ, Serici, Ferri,& similium exempti fuerint, *l. magisterię,C.de iurisd.omn.Iudic.*semper enim in dubio per specialem iurisdictionem ordinariæ iurisdictioni derogatum videtur, quando priuilegium particularium fauo-

163 rem respicit,*Afflict.decis.41. Capyc.decis.9.Gram.cons.108.Vrsill.decis.41.* Adde, sicuti in matrice filij concipiuntur, ita qui sunt de exercitio in magisterij maternitate ascribuntur, & in eorum libro nomina notantur, hanc ethymologiam assignat *Archid. in cap.contumaces, dist.50.*& seruatur matricula etiam in Scolaribus, Militibus,Clericis,& alijs,qui sunt de officio,vel collegio,*l.matriculam, C.de agen. in reb.lib.12.vbi Luc.*sed si quis plures ma-

164 triculas,vel officia habeat,forum illius exercitij sortietur, in quo plus versatur, *l.Legatis seruis 63. §. si vnus, ff.de legat.3. Franch.decis.175.* Et matriculati recomedati Curiæ Admiratiæ si ab alijs citetur, comparere non tenentur,nec contumaces reputantur, si Superior eos tales esse non ignoret. Quod limitatur,si quis in matri-

165 culis ratione munerum fugiendorum, vel fori vitandi fuerit ascriptus; nam si exercitium, & qualitates artis, vel officij eos non exercere probetur, fori priuilegio non potientur,*Franc.dec.175.& 481.* quod est aduertendum pro omnibus, qui exemptionem ex causis prædictis, & similibus prætendunt; nam cum in fraudem id procurari de iure præsumatur,*l.1.cum seq.C.qui milit.poss.lib.12.* si actu non ser-

166 uiant,gaudere non debent,*l.qui sub prętextu,C.de sacros.Eccles.& ibi DD.* quia artificij causa priuilegium est concessum, *l.semper,§.quibusdam,cum seq.ff.de iur.imm.* Indè si ob superuenietem imbecillitatem, seù diuturnum morbum, quis fuerit inhabilis,cessante causa, cessabit eius priuilegium, nec per substitutum deseruire poterit, *Reg.de Ponte de potest.Proreg. tit.de portu,* vbi idem inuehit cōtra locatos Re-

167 giæ Dohanæ Apuleæ, qui in fraudem paruo animalium numero ob fori exemptionem consequendam se dictæ Dohanę libro ascribunt. Et maior fraus committi solebat,in describendo cum fidatis eiusdem Dohanæ multos alios, sub affictu terrarū nuncupatarum, *Saldc,* qui in effectu ea territoria non colebant,& ex hoc Baronū priuilegijs satis inferebatur præiudiciū, quod nequaquam permisi, dum annis retrò elapsis in mea iuuentute illi Tribunali præsui Auditor,& in anno 1660.& seq. generalis Gubernator, de præcepto ordine Excell. Domini mei Viceregis Comitis Pignoranda.

Verùm si quis officium, vel artē exercendo delinqueret,& postea cessaret, vel foro renunciaret,& ad potestatem,ac Ba-

168 ronis iurisdictionem reuerteret, quia delicti initium est spectandum, ab illius artis, vel officij Iudicibus recognoscendus erit,*Franch.decis.417. Gram.decis.10.* Quando autèm delicti Iudex, sub illius Iurisdictionis tempore,delinquentem cognoscere possit, etiam si priuilegium aliquod volutariè,vel Principis motu acquisierit, vide *DD.in l.vniuersi, C.de legation. lib.10.Barbos.in l.si quis postea quam, ff. de iud.Couar.pract.qq.cap.23.Franch.dec.344 Gratian.discept.cap.226. Rouit.pragmat.16. num.10.de milit. Giurb.cons.15.Grass.de eff. cler.eff.1.num.647.* Nota tandèm,ab ordi-

169 nario exemptos,a reuerentiali iure suorum Baronum non eximi, vt probat *text. in l.fin.§.reuerentia, & ibi glos.& DD. C.de bon.liber.Abb. & Felin.in cap.eum inter,de re iudic.Bald.in l.alia,ff.solut.matr.Iacob.de Franch.in cap.1.num.26. tit.si de inuest.feu. controu.Tiraquel.tract.cess.cau. lim.16.n.3. Roman.singul.386.Gratian.discept.cap.284. num.61.*nisi ex Principis priuilegio essent exempti,*Put.decis.115.par.3.Chokier.de iurisd.par.4.q.34.* vasalli enim vti liberti habentur, quorum argumentum de vno

170 ad alium valet,*Andr.in cap.1.nu.5.quib. mod.feud. amitt.& in cap.licet,num.4. si de feud.defunct.milit.*artificiales enim, & obsequiales operas vasalli domino debent,

tot.tit.ff.de obseq.pat.præst.& dicitur debi-
tum, quod iure honorario debetur, iuxtà
verba tex.in l,1,§.fin.ff.de cōst.pecun.& pri-
mæ iuxtà eorum qualitatem in occurrē-
tibus seruitijs,vt dicemus infrà pragm.16.
& hæ demandari, & per alium præstari
171 possunt,l.si non hostem, §.libertus, ff.de
cond. indeb. & ibi Bart. operæ verò obse-
quiales sunt personales, & ossibus affixæ:
vndè etiam si libertus in sua sit potestate,
172 eas præstare tenetur;& hæ in honoran-
do, assurgendo, canendo, & plangendo
consistunt, Alciat.in l.sciendum, §.item in
lege,ff.de verb.signif.& istæ cedi,vel à per-
sona auelli nequeunt, etiam si exempti,
vt diximus,& supra par.1. num.156. Nec
exempti dicentur, vt si delinquerent, ab
173 ordinario capi non possint,vt remittā-
tur, nec pariter à generalibus interdictis,
Felin.in cap.fin.de foro comp. & in his par-
ticularibus priuilegijs in sui, vel ordinis
præiudicium renunciari possit? vide Vrsil,
dec.41.
174 Consequutiuè idem in militibus ob-
seruatur, qui eorum fori priuilegio gau-
dent,nec ab alio, quam ab eorum militari
Iudice cognoscuntur, vt in l.magisteriæ,C.
de iurisd.omn.iudic. & præcipuè pro mili-
taribus delictis, iuxta text.in l.2.& 3.ff.de
re milit. pro delictis autèm communibus,
& ciuilibus,distingue,aut milites sunt sub
vexillo, & indifferētèr foro militari gau-
dent; aut in eorum Ciuitatibus commo-
rantur, & Iudicis ordinarij locorum forū
sortiuntur, glos.communitèr recepta in
d.l.magisteriæ,maximè pro ciuilibus,vt in
l.vnic. C.in quib.caus.milit. & iuxtà d.glos.
distinctionem refert decisum Præs.de Frā-
chis decis.83.in fortiori casu contra Capi-
taneum Regiarum triremium, quæ in
175 Ciuitatis portu demorabantur, ad Au-
ditorem classium remissioni locum non
fuisse, ex quo hæ triremes in expeditione
non erant,& Reg.Tap.lib.2.Iur.Reg. tit.de
offic.Mag.Admirat.fol.384. aliam additra-
tionem,quia eorum iurisdictio locum sibi
vendicat,quando sui subditi in Regijs tri-
remibus delinquunt, secus si in terra, &
idem Reg.Reuerter.decis.81. & eamdem gl.
sequuntur Reg.de Ponte tit.de ass.Reg. §.7.
Reg.Rouit. in pragmat.11.de milit.vniu. de-
cis.254. Boss.tit.de foro compet.à num.3.Cā-
ball.cas.294.ex num.72. filij,& ipsorum
militum coniuges similitèr eodem fori
176 priuilegio gaudent,l.vnic.C.de vxor.mi-
lit.l.2.C.de Episcop.& Cler. non per viam
extensionis,sed comprehensionis, Fab.diff.
5.C.de in ius voc.Franch.decis.363.Amaya
in l.fin.ex num.12. C.de incol.lib.10. Paul.
Christin.dec.176. & ampliatur etiam mor-
tuo viro, donec vxor in viduitate perma-
neat,l.filij,§.vidua,ff.ad municip. l.fin.C.de
incol.lib.10.l.quoties, C.de priu.scol.lib.12.
177 Verùm hoc intellige, quando fori pri-
uilegium, dignitatis, vel ordinis ratione
viro competit,secus autèm vt in hac facti
specie, personalis militiæ, seruitij ratio-
ne;nam exercitio deficiente, priuilegium
cessat,l.maximarum,ibi, Vt non singulis in-
dulta personis, sed in commune dignitati, vel
corpori huiusmodi beneficia doceantur fuisse
concessa,& l.sordidorum,ibi,Neq. potest esse
perpetuum, quod personis contemplatione
militiæ indulsisse nos constat,C.de excus.mun.
lib.10.Milan.dec.Sicil.9.Guid.Pap.dec.379.
cum seq.Cabed.decis.98.& faciunt adducta
supra num.166.Quid in tractenutis,& sti-
pendiatis, qui continuò pro belli, quod
178 euenire posset expeditione parati sunt?
vide Castil.decis.105,& prag.11.§.7. de mi-
lit. & in veteranis est text.in l.1, C.de vet.
lib.10. & ibi DD. & quid si hoc priuilegiū
post litem ceptam superueniat, vide ad-
ducta super hac prag.p.1.ex n.317.
179 In Regno autèm militaris Iudex est
Auditor generalis exercitus, qui quoad
alios priuatiuam habent iurisdictionem
in Hispanos milites, & exteros à Regia
Curia salarium habentes, & in milites pe-
dites,& equites nouæ militiæ,quando sūt
sub vexillo tantùm, & continuò in Capi-
taneos ipsarum cohortium pro causis so-
lùm criminalibus, vt in prag.11. & 14.de
milit. Sed an prædicti milites pro debitis
180 in casibus, in quibus de iure permitti-
tur,carcerari possint?& videtur,quod nō,
quia non tenentur, nisi in quantum face-
re possunt, l.miles, & l.item miles, ff.de re
iud.& qui hoc beneficio gaudent,non car-
cerantur,Bald.in l.liber captus,num.9. C.de
capt.& postl.reuers. Guttier.de iuram.c.16.
num.48.Fontanel.de pact.nupt.claus.3.gl.3.
num.11. & sic per exercitus Auditorem
prouisiones expediri solent; si enim super
eorum armis, & equis exequi non possit,
à fortiori super personis, quæ rebus sunt
digniores,l.iustissimè, ff.de ædilit.edict. nisi
dolo quis versaretur in bonis occultandis,
181 nè super eis exequatur,vel sciens se sol-
uere non posse, malitiosè pecunias à cre-
ditore ceperit: tunc enim priuilegium
cessaret,tot.tit.ff.& C. quæ in fraud.cred.&
ex alijs comprobat Fontanell. vbi supra,
num.20. prout si alicui negotiationi se
immiscuerit,& pro ea conueniretur, vt in
l.fin.C.de iurisd.omn.iudic. Verùm prædi-
cta intellige respectu militum suo vexil-
lo existentium, non autèm ad beneficium
nouæ militiæ militum; qui in suis domi-
bus demorantur,etsi præcincti,& militiæ
parati existant: nam sicut eo casu ordina-
rij forum sortiuntur,vt diximus,sic etiam
pro debitis contra eos etiam de persona
exequi potest,vt habetur in glos.in l.miles,
ff.

ff.de re indic. verb.armata manu,ex text.in
*§.1.Inst.de milit.testam.*ibi, *Cum in expedi-*
tionibus occupati sunt, & sic indifferentèr
prouisiones pro Collaterali Consilio ex-
pediri refert *de Ponte tit. de assen.Reg.§.7.*
*num.43.*nam quandocumq. milites,vel eo-
rum Præpositi, qui militari subsunt iuris-
dictioni, extra locum, vbi eorum genera-
lis residet Auditor,delinquerent, per lo-
182 corum ordinarios carcerari possunt, &
contra eos informationem capi pro illa
ad Iudicem militarem transmittenda, vt
in *d.pragm.11.§.11.* & facit *text,in l.post,*
*C.de re milit.lib.*10,prout de Nuntijs dixi-
183 mus supra hac *pragm.par.1, num.227.* &
de Officialibus etiam iurisdictionem exer-
centibus asseruimus *pragm.5. num.71.*& si
forum M.Curiæ sortiantur,tamèn si deli-
querint, per Barones, vel alios locorum
184 Iudices arrestari, & etiam puniri pos-
sunt, si extrà eorum officium crimina pa-
trarent, *Franc.Marc.decis.91.par.2. Guid,*
Pap.decis.328. Boer.decis.9. & in facto re-
183 spondi, Capitaneum, secundarum cau-
sarum Iudicem carcerare posse;tunc enim
vt priuatus habetur,& eius iurisdictio di-
citur suspensa,*Clar.q.35.num.14.*& sic or-
dinarius eum recognoscere valet, ex *cap.*
cap.cum inferior,de maior, & obed. & quã-
186 uis par in parem non habeat imperium,
*l.ille,à quo,§.tempestiuum,ff.ad Trebell.*fal-
lit, si delictum notoriè fuerit commissum,
Camp.in clem.1.de vit.& honest.cler. n.25.
Tap.in const.Magister.

187 Itèm Curiarum seruientes, vti Algu-
zerij,Birruarij,Carcererij,Actuarij,& si-
miles non remittuntur,sed ab eorum Pre-
positis sunt recognoscendi, *l.fin. C.de iu-*
risdict.omn.Iudic. l.vnic.C.de Curialib.vrb.
Rom.lib.11. & sic per Catholicum Regem
Ferdinandum fuit ordinatum in *cap.11.*
priuil.Neap. actu seruientes extra Tribu-
nalia,quibus seruiunt, trahendos non es-
se,intelligendum tamèn est pro delictis in
officio, non autèm de alijs extra illud cõ-
missis,vt innuit *glos. in d.l.vnic.* ibi, *Idest*
accusat eum de aliquo, per quod à Curia est
remouendus, & maximè si alij Iudices cõ-
petentes præuenerint, nisi priuatiuè per
Principis priuilegium etiam de seruien-
tibus eorum Curiarum cognoscere sit cõ-
cessum,*Franch.decis.679.Gizzarell.dec.24*
Boer.decis.9. Verùm Sacri Consilij Porte-
188 rij ob huiusmodi supremi Tribunalis
præeminentiam, pro omnibus delictis in-
differètèr per Spectab. eiusdem Sacri Cõ-
silij Præsidentem cognoscuntur, vt deci-
sum refert *Reg.de Ponte decis.36.* Ex vrba-
nitate inquam ad Superiores eorum sub-
diti, etsi extra officium crimen commit-
tant,remitti solent,vt per *Farinac.q.101.*
num.85.& seq. & de seruientibus Episco-
palium Curiarum *Thes. decis.22. Viu.de-*
189 *cis.116.*sic in reconuentionis materia,
vbi reconuentus, etsi Clericus remissionẽ
petere non valet, *Auth.de sanctiss.Episcop.*
§.reuerendissimi,Ritus M.Cur.67. Addit.de-
cis.173. Franch.decis.349.Cancer.var.resol.
tit.de reconu.Varen.dec.4.Fõtanel.dec.343.
cum seq.

Idemq; ratione matrimonij contracti,
mulier non in suæ originis loco, sed in
190 viri domicilio conuenitur, *l.cum quadã*
puella,ff.de iurisd.omn.Iud, Thes.qu.123.&
Neapolitana extero nupta ex se ad causæ
remissionem,priuilegiorum Neapolitanis
concessorum vigore, non admittitur, sed
sui viri forum sequi debet,*Franc.dec.416*
& 546.Giurb.ad consuet.Messan.cap.1.gl.1.
num.48. Rouit.in pragm.1.ex num.5.de cess.
bon. etiam si in viri domum introducta nõ
esset,*glos.in l.ea,quæ la 2.ff.de municip. Mi-*
lan.de luc. doct.q.15. licèt suæ originis ci-
uis esse nõ desinat,& eius honoribus gau-
192 deat, idem *Rolan.q.22.* & si maritus pe-
culiari priuilegio fruatur, ipsa quoq. eo-
dem potitur, vt paulò antea diximus, &
proindè maritali cohonestatur dignitate,
videlicèt Comitissæ, Marchionissæ, & si-
193 milium, adhuc extincto viro, cuius in-
tuitu hoc decorabatur splendore, donec
194 tamèn in viduitate permaneat, iuxtà
text.in d.l.filij,§.vidua, ff.ad municip.& in
*l.mulieres fin,C.de incol.lib.*10.& hoc quo-
ad honores, non autèm circa præceden-
195 tias ad alias, quæ in actu titulum ha-
bent, cum habentes officium in admini-
strationem, in honorem habentibus præ-
ferantur, *Reg.de Ponte de potest.Proreg.tit.*
de diuer.prouis.§.1.num.33.& cons.31.Bar-
bos.in l.quia tale, ex num.23.ff.solut.matr.
196 causæ remissio etiam denegatur, quan-
do quis vti laudatus author comparet,
Gram.decis.121. Capye,decis.197. & supra
diximus *p.1.ex n,323.*

197 Itèm causæ continentiæ ratione Su-
periores Baronibus causas remittere non
valent, ex *cap.fin.de rescript.l.1.ff.de quib.*
reb.ad eund.Iud.l,cogitatio, ff.de liber.caus.
198 quod contingere potest, si causa sit in-
diuidua,siuè ciuilis,siuè criminalis; reti-
nent enim tunc causam,nè eius continen-
tia diuidatur,*l.nulli,C.de ind,* & quia ma-
gis dignum minus dignum trahit, *cap.*
quando de iudic, Item ratione societatis,
socij priuilegio quis vti potest, *l.si com-*
munem, ff.quemadm.seru.amitt.Viu.dec.521
num.18. Seraph.decis.957. licèt in crimi-
nalibus non semper indiuiduitas dari po-
tuerit, sed quilibet à suo Iudice est puniẽ-
dus, *Vrsill.decis.213.Gaill.obser.32.libr.1.*
Guttier.q.6. & dicam in *seq.par.* In ciuili-
199 bus autèm causa indiuidua dici potest,
si de seruitutibus tractetur, quarum cau-
sa

sa indiuidua est, vt in *d. l. si communem, Bar. in l. 1. C. si in eom. caus.* sic de fideicommis-
200 si causa, *Paris. cons. 12. num. 73. lib. 2.* de hypothecaria *Afflict. decis. 213.* & latius per *Capye. de eis. 122. & 173. Ann. sing. 73. Guttier. q. 67. lib. 1.* & sic de causa alimen-
201 torum, vt per *Surd. de alim. q. 14. ex n. 6. & Gaill. obser. 32. lib. 1.* ait, indiuiduum
202 plurium personarum ratione dari, veluti si plures sint rei conuenti, sub diuersis iurisdictionibus domicilium habentes, inter quos erit contentio de hæreditate diuidenda; quo casu non coram diuersis, sed coram superiori Iudice conueniendi sunt, *Ias. in d. l. nulli*, & est vna de limitationibus ad Regulam, *Actor sequitur forum rei*, sic
203 & contingit ex instantiæ mutatione, vtputà si lis coram vno Iudice pendeat, ad alium Iudicem non est auocada, quia causæ continentia diuidi non debet, *l. vbi cœptum, ff. de iud.* Hucusq; pertinet, si duo iudicia ad eamdem rem competant, licèt diuersa, vt est iudicium possessorium, & petitorium, istam diuisionem non patiuntur, vt coram vno Iudice possessoriū, coram alio verò petitorium intentetur, *cap. 1. de caus. poss. & propr. & ibi glos. ver. sub vno*, & quæ causæ diuiduæ, & separabiles dicantur? *Menoch. cons. 95. lib. 2.* nouissimè *Tondut. de preuent. cap. 13.* & latè per *Petr. Fide in tract. de contin. cau. & per*
204 *Petr. Frider. Mindan. de proces. lib. 3. c. 1. cum multis seqq.* Et an litis consors alterius priuilegio gaudeat? *Thes. decis. 177. num. 2. Crauet. cons. 206. Vin. decis. 136.* istæ enim causæ, & similes per Superiores non remittuntur, quando per vnum ex priuilegiatis sunt introductæ, *Menoch. cons. 371* & quæ pœna Iudici instantiam diuiden-
205 ti detur? *Bos. tit. de foro comp. n. 169.*

Secundo autem casu quando remissio, non à superioribus Tribunalibus, sed ab alijs Baronibus petitur, vt si alicuius Baronis vasallus alibi deliquerit, ibiq. captus fuerit, & suus Baro causam ad suæ iurisdictionis locum remitti petat, antiqua fuit controuersia, quod forum delicti, originis, vel habitationis dicatur poten-
206 tius? magis recepta fuit opinio, delicti forum esse validius, *DD. in l. 1. C. vbi de crim.* & proindè Baroni originis, seù domicilij remissio est deneganda, *Thes. dec. 90 Iacob. Thoming. decis. 5.* & decisum refert *Pres. de Franch. decis. 37.* & habetur in *pragm. 1. vbi de delict.* Imò multi asseruerunt, originis Iudicem, de delictis extra suum territorium commissis, nec inquirere posse, si causa per delicti Iudicem cœpta fuerit. Sed contrarium decisum testatur *Franch. decis. 66.* posse originis, vel domicilij Iudicem, de delictis extra suum territorium etiam commissis, ex officio cognoscere, quamuis in inuestitura hanc prærogatiuam, in specie cognoscendi de delictis extra territorium, Barones non habeant, ex *Bart. in l. si cui, § fin. ff. de accus. Koppen. decis. 43.* Sed ponamus, reum per
207 domicilij, vel originis Iudicem citatum, & carceratum fuisse, an delicti Iudex ad suum forum illum auocare valeat? & non posse, probant *Franch. decis. 37. num. 3. decis. 88. num. 5. & decis. 505. à nu. 9. Guid. Pap. decis. 202. Franc. Marc. decis. 331 par. 2.* quicquid in contrarium, videlicèt ad Iudicem delicti esse causam remittendam senserint *Clar. q. 38. num. 19. Thesaur. decis. 90. Gomez. tom. 3. cap. 1. num. 87.* & sequitur *Couar. pract. quest. cap. 11. num. 6.* qui in *fin.* limitat, si Iudex domicilij per viam accusationis in cognoscendo præuenerit; quo casu nullo modo causam Iudici delicti remittere tenetur, quia fortè
208 per accusationem fit vera iurisdictionis præoccupatio, *cap. fin. de foro compet. Clar. quest. 37. num. 2. Foller. in constit. Capitaneorum, num. 54.* & vbi læsus forum eligit, ibi reus puniendus esset, *Barbos. in l. hæres absens, §. proindè, à num. 121.* non enim par ratio est in inquisitione, quod est remedium extraordinarium, quam in ordina-
209 rio; tunc enim hæsitatur, an ob tale inquisitionis remedium causa præuenta dici possit, de quo latè *Farin. q. 7.* & dicam inferius.

210 Verùm in Regno receptum est, quod data per domicilij, vel originis Iudicem reali præuentione, nullo modo alterum rei remissionem petere posse, vt & pro indubitato tradit *Pres. de Franch. locis supra citatis*, & hoc iure vtimur, & data legitima præuentione per capturam rei, omnes alij Iudices aliàs competentes, in causa illa amplius se ingerere non possunt, *Decian. tract. crim. lib. 4. cap. 22. Farin. q. 7. num. 52. Carleual. de iudic. tom. 1. n. 899.*
211 Aduertendum tamèn est, quando causa Iudici petenti esset remittenda, intelligendum est, si ille Iudex probatum delictum habeat, saltim per inditia, *glos. in clem. Pastoralis, vers. de more, de re iud. Couar. loco cit. num. 8. Thesaur. decis. 90. in fin. Gram. dec. 363. Auend. c. 22. n. 4.*

Et dum præuentio inter competentes Iudices cognitionem præbet, aliquod de ea est dicendum, maximè cum materia inter prædictos Iudices, & alios cumulatiuam iurisdictionem habentes, sit quotidiana, & præcipuè in Regia Audientia Cosentina, quę cum Gubernatore in primis causis Ciuitatis, & Casalium pręuentionis priuilegium habet, & semper inter eos de hac præuentione pugnatur. Scias inter æqualem iurisdictionem habentes, licèt alter sit Superior, præueniētem

tem cognoscere, l. vbi ceptum, ff. de iudic. Gaill. obser. 29. libr. 1. Verùm sola successi criminis informatio præuentionem non perhibet, quia est præambulum ad causam, Bald. in l. vnic. C. de confes. Roman. cons. 412. Boss. d. tit. de foro comp. num. 103. quidquid dixerit Rouit. in pragm. 1. num. 78. vbi de delict. capturam informationis præbe-
212 re præuentionem; nam posset sustineri, si citatio etiam adhibita esset; per citationem enim dicitur causa præuenta, quia tunc cęptum dicitur iudicium, l. si quis postea, & l. vbi ceptum, & ibi glos. ff. de iud. glos. in clem. 1. verb. citationes, de iudic. & in cap. proposuisti, & ibi Bart. de foro comp. Mascard. conclus. 1227. num. 6. Afflict. decis. 219. & 294. num. 3. Cabed. & non alitèr dari præuentionem pro indubitato tradit Præs. de Franch. decis. 505. nu. 15. Giurb. cons. 48. ex num. 36. Muta super pragm. Sicil. tit. de foro compet. ex n. 60. et si dixerit Ann.
213 singul. 79. neq; citationem inducere præuentionem; nam communitèr ex supradictis damnatur; & intellige, dummodo citatio sit intimata, Clem. 2. vt lit. pend. ac so-
214 lemnitèr expedita; nam si nulla, nullum producit effectum, cap. proposuisti, de foro compet. l. si pater, C. de stat. defunct. Cabed. decis. 142. à num. 5. præuentio etiam fit per capturam, & est præcedenti fortior; nam per verbalem dicitur præuenta causa, per realem verò persona, & validior est actus facti, quàm verbi, Guid. Pap. decis. 207. Mascard. loco præcit. & Gram. decis. 30. num. 6. Farin. q. 7. num. 53. & proindè præueniens in captura Iudici in citatione præuenienti præfertur, Farin. q. 7. num. 52. Barbos. in l. si quis postea, ex num. 66. ff. de iudic. cum alijs supra citatis. Verùm, vt captura præuentionem inducat, iuridicè fiat, oportet; nam si de facto quis capiatur, vel vt legitimè capi possit, non constet, tunc captura præuentionem dare non dicitur, vel si casus non sit talis, vt de facto procedi pos-
215 sit, sed præuia citatione istis casibus esset carceratio affectata, quæ præuentionem non producit, l. fin. vers. nullo tempore, ff. de libert. hom. exhib. l. & qui data opera, ff. ex quib. caus. maior. Rom. cons. 320. Boss. tit. de capt. num. 5. Franch. decis. 505. nu. 16.
216 Clar. q. 38. nu. 12. limitant etiam aliqui, si in citando pręueniens mediante querela processerit; nam alijs, iuxta opinionem Barbos. vbi supra, est præponendus. Limita etiam si captura procurata fuisset, quia minùs probatum esset delictum in loco Iudicis capientis, tunc præuentio per citationem præualebit, Carau. rit. 269. n. 22. Farin. q. 7. num. 56. Mascard. conclus. 1227.
217 in fin. Sed quid si spontè reus comparuerit, an persona præuenta dicatur? Dic, quod non; nam debet comparere, vbi fuit primò citatus, Bos. d. tit. de foro comp. n. 98. Farin. vbi supra num. 53. nec sua voluntas, & consensus Iudici præiudicare poterint, & eò fortius si contumax fuisset effectus.
218 Hæc cæteris paribus, sed si Baro de delictis per vasallos etiam extra territorium commissis, cum clausula abdicatiua priuilegium habeat, tunc vasalli etiam alibi delinquentes ad Baronem sunt remittendi, Capyc. in inuestit. vers. eum cognitione, Reg. Sanfelic. decis. 68. Sed quid si ambo ęquale priuilegium haberent? dic, pri-
219 mam concessionem, eiusq. temporis diuturnitatem attendi, iuxta Regulam, Qui prior est in tempore, Andr. in const. Reg. Ea, quæ ad speciale decus,

Secunda etiam concessio, cum alterius, cui Rex pręconcesserat, præiudicio, non intelligitur, dum ius in vnum translatum, in alium conferri iure non possit, l. 2. §. si quis à Principe, ff. ne quid in loc. publ. l. nec auus, C. de mancip. liber. ibi, Nec in cuiusquã iniuriam beneficia tribuere, moris est nostri, sic Foller. in sua praxi, vers. audiantur excusatores, num. 70. Iacob. Ant. de Mauro alleg. 26. cum seq. & alleg. 38. 44. 77. & seq. Reg. de Marin. obser. ad dec. Reuert. 467. etiam si adsit clausula generalis, Non obstantibus quibusuis constitutionibus, & priuilegijs; nam requiritur specialis derogatio, Castill. de tertijs cap. 36. ex num. 28. maximè si primum fuerit concessum ex causa onerosa, Bald. in l. qui se patris, C. vnde lib. Sed quid si secundum sit concessum speciale ad certum genus personarum? vide Præs. de Franch. dec. 125. sed si ab vno ex Iudicibus originis, vel delicti punitus, vel abso-
220 lutus fuerit, ab altero molestari nõ potest, l. si cui, §. 1. ff. de accusat. maximè non petita remissione, & priuilegijs non ostẽsis, alter ipsorum licitè processerit, Viu. comm. opin. 420. par. 2. de quo latè per Farinae. q. 4. Muta super pragm. Sicil. tit. de for. compet. in fin. Barbos. in d. §. proindè, nu. 60. Reg. Sanfelic. decis. 138. Limita si reus in fraudem ad Iudicem, qui venię facilitatem promiserit, conuolasset, & insufficiẽtèr non fuerit punitus, Baiard. q. 54. nu. 26. Reg. Rouit. in pragm. 1. à nu. 75. vbi de delict. & diximus supra n. 140.
221 Limita principalem conclusionem, vt remissio denegetur, quando à Iudicibus, qui eiusdem Principis imperio non subsunt, prętenderetur, Clar. § fin. quæst. 57. Couar. pract. qq. cap. 11. quia in contradictionis casu non est, qui recusantem compellat. Indè ad statum Ecclesiasticum, vel ad alium Principem confugiens securus est, quia delicti causa licèt exhiberetur, non tamèn remittitur, nisi in grauibus causis, quod rarò fieri solet, Gram. dec. 363. Capyc. decis. 102. de Curt. de feud. fol. 19.

In

*num.*25. In Regno Siciliȩ citra, & vltra
pharum, etsi sint diuisa, quia tamèn eius-
dem Regis est imperium, ad inuicem fiunt
causarum remissiones, *Tap. & Ronit. tit. vbi
de delict.*
222 Itèm limita, si reus vagabundus esset,
nam tunc vbicumq; reperiretur, puniri
posset, *glos. fin. in l.* 1. *C. vbi de delict. Guid.
Pap. decis.* 202. & maximè si accusator ibi
causam prosequi velit, *Auend. resp.* 40.
num. 9. Verùm *Couar. pract. quæst. cap.* 11.
num. 7. ait, hoc sustineri, quoties remissio
à quolibet competente Iudice non peti-
tur, at petita nequaquam illi denegari
potest, nisi reus in loco deliquerit, *Bellug.
in specul. Princ. rubr.* 23. *vers. & scias, à n.* 3.
Auil. cap. Prætor, cap. 27. *num.* 15. Sed ad-
223 uerte per diuersa loca aufugientem va-
gabundum non dici, sed illum, qui nul-
lum in Regno certum domicilium haben-
tem, & in originis loco nec habitantem,
vagatur, *Barbos. in l. hæres absens, §. proindè,
num.* 13. *ff. solut. matr. Azeued. lib.* 8. *tit.* 11.
l. 1.

Postremò sciendum est, Baronem de
suis subditis, & in suo territorio habi-
tantibus cognoscendis priuilegium ha-
bentem, licèt quis per decennij habi-
tationem forum nondum sortitus fue-
rit, iuxtà *l.* 1. *C. de patr. potest.* ratione
224 tamèn habitationis, & priuilegij in
habitantes concessi, ad originis locum
delinquentem remittere non teneri; suf-
ficit enim habitatio, quamquam domi-
cilium non sit constitutum, *glos. in l.* 3.
C. de incol. libr. 10. & qui in aliqua Ter-
ra in alicuius Baronis iurisdictione ha-
bitat, illius dicitur vasallus, *Andr. in
cap.* 1. *num.* 1. *versic. item & qui habitat;
qualit. vasall. iurar. deb. fidelit.* eò magis,
quia communitèr iurisdictio, per Ter-
ram, & Territorium, in habitantes, &
incolas conceditur, & sic statim atquè
habitat, est sub iurisdictione. Potest in-
quam quis plurium Baronum esse va-
sallus, vt subiungit ibi *Andr. num.* 2. li-
cèt antiquior sit præferendus, idem
Andr. in cap. 1. *§. contra, hic fin. lex.* Si
autèm quis in Terra, vbi Baro iurisdi-
ctionem habet reperiatur, verùm non
habitet, sub iurisdictione non dicitur,
& sic non vasallus, prout intelligenda
225 sunt verba *Andr. in fin. d. cap. qual. va-
sall.* differunt inquam habitantes ab ha-
bitatoribus, iuxta dictam *glos.* nam habi-
tantes dicuntur, qui domicilium iam
constituerunt, secus in habitatoribus,
226 *Afflict. in constit. Quisquis, num.* 6. *Carau.
Rit.* 301. *num.* 31. *Bertazz. de clausul. fol.* 27.
num. 12. licèt non desint, qui sentiunt,
statim domicilium constitui, si expressè
quis dicat cum familia se habitare vel-
le, & maiorem suarum fortunarum par-
tem eò duxerit; quando enim quis re, &
facto manendi animum declarat, verus
incola dicitur, *l. pupillus, § incola, ff. de
verbor. signific. l. ciues, C. de incolis, Gaill.
pract. obseru. obseru.* 35. 2. *lib.* non enim suf-
ficeret, voce dicere, se ibi domicilium
constituere velle, sine maioris partis bo-
norum translatione, *glos. magna in d. l. ci-
ues*; & ex quibus actibus, & præsumptio-
227 nibus constitutus censeatur incolatus?
Menoch. de arbitr. cas. 86. *Mascard. de prob.
conclus.* 534. *Farinac. in fragment. par.* 1. *ver.*
228 *domicilij.* & per domus emptionem, &
matrimonium in vno loco, quem dici
domicilium contraxisse probat *text. in
l. assumptio, §. filius, ff. ad municip. Gramm.
decis.* 103. *num.* 111. ambȩ tamèn condi-
tiones requiruntur, iuxtà *pragm. de imm.
Neapol. Barbos. in d. § proindè, num.* 72. Sed
229 an isti per domicilium contractum ve-
rè ciues efficiantur? dic, in incolatu exi-
stentem non dici ciuem, postea sic, &
230 eius prȩrogatiuis, vti oriundi, gaudere,
& in Regia Camera sic iudicari affirmat
Reg. Rouit. hoc tit. pragm. 12. *num.* 4. *& in
rubr. num.* 4. *de cession. bonor.* & nota, habi-
231 tantè in dubio eius loci esse, non autèm
aduenam prȩsumendum, & contrarium
dicenti, probandi onus incumbit, *Andr. in
cap. Imperialem, sub num.* 48. *de prohib. feu.
alien. per Feder. Crauet. cons.* 6. *Ceuall. comm.
opin.* 458. *Menoch. cas.* 86. *de arbit. iud.* sic &
232 è contra licèt quis per decennium ha-
bitauerit, si animum constituendi domi-
cilium non habuerit, quod ex multis ar-
guitur, forum non sortietur, *Viu. de-
cis.* 477. *Mascard. conclus. incip. domicilium,
Amaya in l. ciues, à num.* 93. *de incolis,
lib.* 10.
233 Sed an domicilij mutatio ciuem à suȩ
originariȩ Ciuitatis iurisdictione eximat?
234 Pro cognitione primò est sciẽdum, do-
miciliũ triplex esse, naturale, accidẽtale, &
cõmune: Naturale est locus, vbi quis natus
est *l. libertus, §. patris, ff. ad municip.* Ac-
cidentale est locus, in quem voluntariè
quis se transtulit ad habitandum animo
perpetuò permanendi, vel si in Ciuem
alliciatur, *l. si in patria, & l. ciues, C. de
incol. lib.* 10. Commune erat Ciuitas Ro-
mæ propter Imperatoris sedem, *l. Roma,
ff. ad municip.* & hodie inter subditos illa
metropolis Regni dicitur, vbi eorum re-
sidet Princeps; Vnde quis suæ naturalis
originis non solùm ex propria persona
forum sortitur, quia ibi est ortus, verum
etiam ab illa Ciuitate sumit originem,
vnde pater originem ducit, ex *l.* 1. *& l.
assumptio, §. filius, ff. ad municip.* etiam si
ipse filius alibi nascatur, *glos. in cap.* 1.
vers. alienigenis, de vsur. in 6. *Boer. dec.* 13.
Bal.

Bal. conſ. 294. vol. 4. quæ origo non ſolũ
ad paternam, verùm etiam ad Auitam,&
235 proauitam, & nõ vltrà extenditur,alias
vſq; ad Adam quærere eſſe neceſſe, *gloſ. in*
d. §. filius, & ibi *Bart.* Verùm ſi media per-
ſona, vti pater, per quem ciuilitatis tran-
miſſio fieri debet,eſſet impedimento,quia
ille aliò ad faciendum incolatum ſe tran-
236 ſtulerit,tunc Aui origo nõ proficeret,
quia proxima patris perſona inſpici de-
bet, *Crauet. conſ. 163.* Item limita,niſi filius
originarius ſit in certo loco , & ibi domi-
cilium poſteà conſtituerit , nam tunc ſua
origo domicilio iuncta , tanquam duplex
vinculum, paternæ præualet origini, vt
probatur ex *l. filios, C. de municip. & agric.*
lib. 10. Dec. conſ. 352. Boer. deciſ. 13. n. 36.
Ceſal. conſ. 246. vol. 2. Barboſ. in d. §. pro-
237 *inde. par. 4. n. 30.* & nouiſſimè *Ganauer.*
dec. 47. Item nepos aui originem conſe-
quitur, ſi illo viuo ſit natus , ſecùs ſi poſt
eius mortem genitus fuiſſet , *Bart. in d. l.*
aſſumptio, §. 1. Ceſal. loc. cit. n. 31. Luc. &
238 *Io: de Plat. in l. filius , C. de municip. lib.*
10. Ortus autem in aliqua terra , vbi non
animo permanendi pater habitat , ſed ex
cauſa officij, vel ſimilis, an ille originem
in eo loco contraxiſſe dici poſſit? videtur
quod ſic, ex *d. l. ciues, & gloſ.* vbi natiui-
tas eſt prima cauſa , quem originarium
239 ciuem efficiendi , & in facti ſpecie ſic
Alex. & alij *in l. huiuſmodi , §. legatum, ff.*
de leg. 1. Gram. vot. 10. Boer. dec. 13. &
latè per *Cald. in reſponſo poſt repet. in l. ſi*
curatorem, C. de integ. reſt. & Maſcard. cõcl.
1146. ex n. 5. dicit , ex vtraq; parte gra-
uiſſimorum ſcriptorum authoritatẽ adeſ-
ſe, & demum *Gratian. cap. 75.* Verùm cõ-
munis eſt , vt ipſemet *Maſcard.* fatetur,
natum,vbi pater animum non habuit per-
manendi, ſed fortuitò, nequaquam ex eo
loco originem ducere poſſe , nec ciuem
dici, & ꝓbatur ex ea met *l. ciues*, ibi: *Vnde*
cum profectus eſt, peregrinari videtur , C. de
incolis lib. 10. Ceual. com. contr. com. q.
458. de Leo. dec. 199. n. 10. Beneuerùm
eſt, Neapoli natum, Neapolitanum dici,
non autem verum Ciuem effici, *Affl. dec.*
384. n. 8. & vide adducta per *Carneual. lib.*
1. tit. 1. ex n. 89. & 102. & infra *prag.*
11. n. 109. aliud enim eſt eſſe ciuis , &
aliud iura ciuilitatis habere , *Bart. in l. ſi*
is, qui pro emptore. n. 35. ff. de vſucapion.
Demùm ſi filius ſuam , & patris ſequatur
originem, qualis origo erit fortior? dic
paternam, ex *tex. in l. cum ſatis*, ibi: *& ſic*
240 *ſuppoſitus cum omni ſobole ſua, & ſi in alia*
terra eam fecerit, C. de agr. & cenſ. lib. 11.
Bart. in l. 1. n. 4. ff. ad municip. Bald. conſ.
294. lib. 4. Ancar. conſ. 37. Verùm aduerte
ad prædicta, nam etſi quis originis forum
ſortiatur , ibiq; tàm pro ciuilibus , quàm
criminalibus cauſis conueniri poſſit, ex *l.*
incola cum gloſ. ver. ciui, ff. ad municip. &
in l. ver. muneribus, C. de munic. & orig. lib.
10. tamèn eſt intelligendum ſi in originis
loco ipſe reperiatur, arg. *l. fin. ff. de iuriſd.*
omn. Iud. quod ſecùs eſt in domicilio, nam
241 præſens, & abſens ſemper ibi conueniri
poterit, *l. dies, §. prætor ait , ff. de damn.*
infect. Bart. in d. l. aſſumptio , §. filius, n. 2.
Gaill. obſeru. 36. par. 2. Affl. dec. 384. n. 6.
Quo verò ad honores, & onera origina-
242 rius aſtringi poterit , & ſi ibi non repe-
riatur, cum originarius in loco originis,
prout collectas,& munera ſubire tenetur,
ſic honoribus non eſt exonerandus, ad
tex. in l. ordine decurionum , §. ius originis,
ff. ad municip. l. 1. C. de municip. lib. 10.
Aret. in l. fin. C. de iudic. Alex. conſ. 157.
ex n. 13. tom. 2. Bald. conſ. 139. & 226. vol.
3. Itaut ſi à Communitate loci originis
quis in adminiſtratorem fuerit electus ; ſi
voluntariè non recedat, pro dicto exerci-
tio compelli poteſt, vt habetur in *l. 1.* &
l. filios, C. de municip. & orig. lib. 10. & cõ-
currente Vniuerſitate domicilij cũ Vni-
uerſitate originis in eligendo , originis
locus præfertur, vt in *l. libertus, §. patris*
ff. ad municip. An etiam verè ciuis dici
poſſit, ſi quis à Ciuitate in Ciuem illius
loci fuerit electus , prout Neapoli illi de
regimine exteros in ciues , alliciendi fa-
243 cultatem habent , & dicitur , quod ſic, ſi
munera ſubeant, & ibi habitent , *Affl. d.*
dec. 384. n. 14. Reg. Reuerter. dec. 297. &
an omnibus prærogatiuis , & honoribus,
vti ciues, potiri valeant? vide *Vrſill. dec.*
334. Gram. conſ. ciu. 5. Seſe dec. 90. Amaya
in l. ciues 7. ex n. 118. C. de incol. lib. 10.
244 & notatur infra *prag. 11. n. 108.* Multis
alijs cauſis quis ciuis dici poteſt , vt per
Carauit. rit. 301. ex n. 16. & præcipuè ſi
domicilium illuc cum domo, & familia
animo perpetuò permanendi transferat,
vt diximus; Verùm huic domicilio qui-
245 libet expreſsè , vel tacitè renunciare
poteſt, aliò ad habitandum ſe transferen-
do, *l. domicilium , l. incola la 2. & l. nihil,*
ff. ad municip. Boer. dec. 13. n. 34. libera
enim eſt vnicuiq; domicilium mutandi
facultas, *l. in libello , §. manumittendo , ff.*
de capt. & poſtlim. reuerſ. & ampliùs in
antiquo domicilio conueniri, & ad onera
teneri non poteſt, *l. cum quędam puella,*
& ibi *Doct. ff. de iuriſd. omn. Iud.* niſi ibi
contraxiſſet , nam tunc contractus non
fori ratione conueniri poſſet , *Aret. conſ.*
35. n. 2. Barboſ. in l. hæres abſens, §. proin-
de. n. 10. vel lis eſſet inchoata , nam ibidẽ
246 terminari debet , *cap. propoſuiſti* , vbi
gloſ. ver. præuentus, de for. comp. Gaill.
obſer. 36. n. 13. par. 2. Inde ciuium appel-
latione incolæ non veniunt, vti non veri,

& perpetui ciues, *glos. in l. 1. ff. de tutor. & curat. Bald. in d. l. ciues. n. 4. Aret. cons.* 77. nisi expressè essent in ciues allecti, probat *tex. in d. l. Boer. dec.* 260. *n.* 17. & 77. Naturale verò, seu originis forum immutabile est, adeo, vt domicilij trans-
247 latio nil operetur, cum naturalia sint immutabilia, etiam si quis mille annis fuerit absens, *Bart. in l. quæsitum in princ. ff. de leg.* 3. quamuis extra Regnum discesserit, vt latè per *Ganauer. dec.* 48. Et hoc quoad munera, & honores, quocũq; enim quis se cũ sua famiglia transferat, quam
248 uis animo permanendi, non ideò ipse, & sui descẽdẽtes prerogatiuas, & suę originarię ciuitatis, & nobilitatis priuilegia amittunt, *l. 1. & l. origine, C. de municip. & origin. l. priuilegia, C. de incol. lib.* 10. & *d. l. assumptio, l. ius agnationis, ff. de pact. l. iura sanguinis, ff. de reg. iur. Alex. cons.* 34. prout & ibi ad onera tenetur, vt infra *prag.* 10. *ex n.* 41. quoad verò iurisdictionem, sortitur forum quãdo ibi reperitur, & non alitèr, vt diximus supra n. 242.
249 Baro sine ciuium consensu, venientem ad habitandum in ciuem, recipere non potest, *Petr. de pot. Princ. cap.* 15. *n.* 1. & licèt quis sit origine ciuis, vel ex parte sit oriundus, receptione tamen, ciuis alibi fieri debet, *Doct. in d. l. ciues*, ex habita-
250 tione enim lõgissima eius quis non efficitur, sed incola dicitur, qui etsi commoditatibus, non tamen honoribus, prærogatiuis, & muneribus, sicut ciuis fruitur, *Felinus in cap. quoniam, de offic. ordin. Bertaz. de claus. glos.* 1. *claus.* 3. *Marant. cons.* 103. Et pro complemento nota, etiam ra-
251 tione personæ offensæ aliquos asseruisse, quem forum sortiri, veluti si quis foro exemptus, & priuilegiatus offendatur, nã offensor ab illius priuilegiati superiore cognosci potest, sed hoc non militare disceutit, *Cabal. cas.* 3. & 194. & proindè si quis clericum percusserit, Episcopus laicum inquisitum punire non potest, nisi solùm ad pœnam de iure canonico, iux. *cap. si quis suadente diabolo*, & dicam in sequenti parte huius *prag.* Hæc ad terminorum cognitionem sufficiant, & ad nostræ pragmaticę textum disponentis, Barones meri, vel mixtũ imperium, aliamuę iurisdictionem non exercere, nisi quatenus priuilegiorum virtute sibi liceat sub vsurpatæ iurisdictionis pęna; demonstrauimus iam in quibus excedunt, vnde firma textus nostri remanente conclusione, amplio eam esse seruandam, non solùm pro fisci, verùm etiam vassallorum interesse, quo minus enim priuilegiati, sunt Baro-
252 nes, eò magis vasalli liberi dicuntur.

Amplio etiam nostram conclusionem in Barones, tam criminalẽ, quàm ciuilẽ, iurisdictionem habentes, vt eorum iurisdictionem excedere non habeant, nisi quatenus de iure, vel priuilegio sibi liceat, sunt enim multæ terræ, & Ciuitates, quę à duobus dominis reguntur, quorum vnus ciuilibus, alius verò criminalibus causis præest, & inter eas variæ, & multæ oriũtur concertationes, circa causas, ad ciuilem, nec ne ad criminalem Iudicem illæ pertineant; Et breuitèr animaduertas, de iure omne crimen aliquam pęnam fisco addicens, causam criminalem indicare,
253 *l. agraria, ff. de termin. moto, Marant. in specul. vers. iudicium ciuile, vel criminale, Menoch. de arbitr. Iudic. cas.* 265. vbi causas mixtas enumerat; Et an obligationum, & instrumentorum pęnę sint ciuiles, vel criminales? *Foller. vers. audiantur executores, n.* 91. sed alitèr est hodie in Regno dicendum ex *cap. Illustri*, & ex *prag.* 2. *de iurisd. non turband.* per quæ sancitum est,
254 illas causas ad Iudicem criminalem pertinere, in quibus pęna vltrà relegationẽ, vel membri mutilationis est imponenda, quæ verò infrà relegationem pęnam inducunt, Iudici ciuili, sub vsurpatæ iurisdictionis pęna debentur: Hęc iura finem multis controuersijs posuere, ac sunt generalia, quicquid inaduertentèr aliqui dixerint, has dispositiones fuisse particulares; benè verùm aliquas vidi prouisiones Coll. Cons. vt de quolibet minimo crimine Iudex criminalis cognoscat, & causam penetrare nequiuit, nisi qa vltrà pragmaticę dispositionẽ inuestitura sic fuerit cõcessa, & quæ causæ ad Baronẽ criminalẽ, quęuè ad ciuilem spectent, latè per *Campan. in cap. Regni Vt delatus, Menoch. cas.* 265. *Cancer. var. resol. lib.* 2. *cap.* 2. *ex n.* 14. *Reg. Reuert. dec.* 85. & 568. sed quid si delictum ex sui natura pęnam vltrà relegationem mereatur, & ex causis, nempè ex
255 temporis antiquitate pęna in exilium sit minuenda, iuxtà *l. si quis diuturno, ff. de pęn.* quam exornat *Tess. dec.* 79. vel in *constit. Si quis aliquem*, vbi pęna vulneratis est manus amputatio, tamen ex causa, exiliaris, vel pecuniaria subrogatur, *Affl. in d. constit.* & in ea est vulgatum, quod quod duodecim vncijs redimitur manus, sic & pro periurio manus pęna est, vt in *Constit. Eos, qui scientèr*, tamen ex obseruantia pecuniaria pęna soluitur, *Carau. rit.* 266. An titulus criminis sit attenden-
256 dus, vel natura, ac pęnę cõsuetudo? cõsului, Baroni criminali ad se spectare, titulus enim, & delicti natura attenduntur, licèt ex qualitatibus intrinsecis pęna sit minuenda, *Crauet. cons.* 224. *Capic. dec.* 126. *Franeb. dec.* 271. *n.* 9. & sic corrolariè infero, si pęna à iure arbitraria imponatur, licèt arbitrium relegationem exce-

dere

dere non possit, antequam tamèn pęna Iu-
257 dex arbitratus fuerit, causam dici vltrà relegationem, procediq; posse ex officio, ac habilitationem denegari, *Carau.rit.*41. *n.*15. *& rit.* 68. *Gram. conf.* 55. *Foller. d. pract. in verf. carcerentur n.*18. *Rouit. prag.* 1. *de custod. reor. n.* 11. limità tamen, nisi
258 euidentissimè ex informatiuo processu appareat, pęnam corporalem esse non posse, & sic obseruauimus in Reg. Audiẽtia in homicida, qui se defendendo paribꝰ armis alium occiderat, quem habilitauimus per palatium, & causa ad M.C. appellata, fuit remissa; limita etiam, quod licèt quousq; pęna sit declarata, proceditur, vt si pęna esset supra relegationem, quoad carcerationem, non tamen quoad torturam, *Intrigl. dec.* 19. *& Rouit. vbi supra n.* 11.

259 Et quid si coram ciuili Indice sit cõmissa falsitas, an ad criminalem sit remittendus, vel sit obseruanda *l. nullum*, *C. de testib.* vbi incompetens efficitur competens, quando suę aures offenduntur? vide *Franch. decis.*147. & quę diximus supra
260 *n.*218.*p.*1. Et an criminalis Officialis ciuilem delinquentem punire valeat? Quod sic, si extra officium delinquat, *Petra de potest. Princ. fol*61.*num.*9. alias sola Mag. Curia, *Franch. decis.*274. nam circa officiũ par in parem non habet imperium, licèt sit decisum, criminalem Iudicem esse digniorem, & præcedere, ipsumq; etiam in authoritate pręstanda, in parlamentis per ciues faciendis interuenire, *Franch. decis.*388.*supra pragm.*1.*à num.*63. & pręcipuè quia in his Parlamentis Iudex ad monopolia, & inconuenientia euitanda assistit, quod proprium est criminalis, & ciuilis Iudicis ciuiles lites, quæ in Officialium Vniuersitatis electione occurrere possent, dirimere. Num verò Ba-
261 ro ciuilis in terra inuestita delinquens per criminalem puniri possit? Introducta causa per Baronem S.Martini, qui, à iurisdictionis criminalis Barone, de vulnere in vasallum in ea Terra illato inquirebatur, ille se præsentauit in Regia Audientia, & petitam per Baronem criminalem remissionem denegauimus, ex adductis per *Cancer. var. resol. lib.*2. *tit. de iurisdic. omn. Iudic. num.*74. & ciuilis Baronis Aduocati dicebant, *Baiard. ad Clar. q.*38.*num.*10. ex parte criminalis Baronis allegatum interpretandum esse secundùm authoritatem,
262 quam allegat, vt dicit *Bart. in l. non solù, §. liberationis, ff. de liber. leg.* allegat ille *Capyc. decis.*27. *num.* 10. loquentem in Officiale criminalis iurisdictionis, qui ciuilẽ extra officium delinquentem punire potest, vt per *Franch. decis.*274. *nu.*5. sed non loquitur in Baronibus, & magna est dif-
ferentia inter Officiales prædictos, & Ba-
263 rones; nam Baro dicitur miles Regius, vt in *const. Vt vniuersis, & in cap. si quis miles, de feud. sine culpa non amitt.* & infra *par.*3.*num.*175. & solùm Principis forum, & eius superiorum magistratuum ipsi sortiuntur, *l. qui locum, § rem, ff. de re milit. & de Ponte de potest. Proreg. tit. de assens.* §.7.
264 dicit, esse Curiales, qui etiam fori priuilegio gaudent, ex *Rit.*46.*& cap. Reg.*113 hinc Curiales M.Curiam in forum eligũt, etiam si sint Prouinciarum Curiales, vt dixi in *praeced. par.* ex Ritu M.C. eò fortiùs & Regis Curiales, & sic *Frec. tit. Qui dicatur Marchio, in fin.* sunt enim isti perso-
265 næ illustres, & Principis Officiales, qui ab eo sunt recognoscendi, *l.* 1. *C. vbi person. vel claris.* Et sic licèt Baro criminalis
266 quoad iurisdictionem maior sit ciuili, non tamèn illum de excessibus punire potest; verus tamèn dominus Terræ, & Territorij est Baro ciuilis, criminalis verò iurisdictionem, quæ officio circa criminum cognitionem cohærere videtur, habere dicitur, *Frec. de subfeud. auth.*4.*in fin.* vndè fidelitatem non iurat, à vasallis non assicuratur, nec adiutoria debentur, cum non sit verè dominus, nec ibidem sua arma depingere poterit, cum Baro ciuilis sit dominus, *Frecc. auth.*2.*num.*20. & dixi *pragm.*1.*num.*64. criminalis etiam dicitur dominus in potentia, si crimina fiant, & non alias.

267 Item demanium, seù prælatio quando criminalis venditur iurisdictio, per vasallos peti non potest, ea præcipua ratione, quia adhuc remanent vasalli, *Frec. de subfeud. auth.*2.*num.*26. *Franch. dec.*17.*nu.*14. de quo vide *de Curt. in suo tract. feu. fol.*10. *num.*67. Et circa reliqua de causarum ciuilium, vel criminalium distinctione vide *Menoch. cas.*165. *& q.*82. *Capyc. dec.*27. *cum Addit.* Hęcquè quoad iurisdictionum distinctionem procedunt, non quod verę causę infra relegationem dicantur ciuiles, vt per *Carauit. super d. pragm. de fil. fam. tit.*3.*num.*4. Quid autèm, si lis non sit inter Baronem ciuilem, & criminalem, sed
268 contra Baronem in alieno territorio delinquentem tunc illius Baronis, vbi deliquit, forum sortiri, decisum referunt *Reg. Merlin. cap.*69.*& Sanfelic. dec.*65. cum Regula, *Par in parem non habet imperium*, locum sibi vendicet, vbi in vno, eodemq; loco ambo iurisdictionem habent, non autèm in alijs casibus, vt per *Præs. de Frãchis decis.*274.*num.*5. ad cuius corroborationem adde notata per *And. in cap.*1.*n.*2. *qual. vasal. iur. deb. fidel.* vide tamèn nouissimè adducta in contrarium per *Fontanell. dec.*360.*à n.*20.

SVMMARIVM

III. PARTIS VIII. PRAG.

1 Ecclesiasticam iurisdictionem Rex vti propriam tueri demonstratur, & multæ prouisiones notantur.
2 Capitula pacis inter Papam Honorium, & Regem super huius Regni statu inita describuntur.
3 Princeps secularis Ecclesiam ab hostibus defendere tenetur.
4 Brachium alter alteri impartiri debet.
5 Brachium suum secularis Iudex indistinctè in spiritualibus causis concedere tenetur.
6 Iudex secularis an Ecclesiastici sententiam exequi teneatur?
7 Ecclesiasticus seculare brachium petens, an acta tàm in ciuilibus, quàm criminalibus exhibere teneatur?
8 Episcopus an sine alia licentia contra laicorum bona in causis, in quibus cognitionem habet, exequi possit?
9 Iurisdictio Ecclesiastica, an à Regia, vel è contra processerit?
10 Iurisdictioni Ecclesiasticæ detrahens excõmunicationem incurrit.
11 Negligentiam Ecclesiasticorum Officialium Regij supplere nequeunt, & quid è contra?
12 Acta in Ecclesiastica Curia contra laicos facta, an valeant?
13 Iudex Ecclesiasticus an pro cautione laicos fideiussores recipere, & eos cogere valeat?
14 Informatio per laicum Iudicem contra Clericum, qui pro laico reputabatur capta, an coram Ecclesiastico probet?
15 Clerici suam iurisdictionem prorogantes, qualiter puniri possint?
16 Clerici fori exceptionem allegare differentes, an in expensis condemnari possint?
17 Obligatio penès Iudicis secularis acta, an incusari possit, si obligatus statum mutauerit, & Clericus fiat.
18 Obligatio penès acta vti sententia in rem iudicatam transacta habetur.
19 Ecclesiasticos penès acta secularis Iudicis obligari posse, notatur.
20 Præscriptio immemorabilis Ecclesiæ in spiritualibus non obstat, secus in temporalibus.
21 Candelarum distributio in die Purificationis B. Virginis, an Episcopo competat?
22 Iurisdictio secularis non est turbanda.
23 Laici iurisdictionem suam prorogare non debent?
24 Ecclesiasticæ personæ an sint exemptæ de iure diuino, vel positiuo?
25 Vouens Religionem, an fori exceptione fruatur?
26 Accingendus quando pro accincto habeatur?
27 Clerici quando fori exemptione non gaudeant, si in habitu laicali deliquerint?
28 Clericus vt gaudeat, quæ copulatiuè probare debeat?
29 Tonsuræ omissio non est magnæ solemnitatis, vt habitus.
30 Seruitium continuatum fuisse per Clericum probari debet.
31 Verba ciuiliter sunt intelligenda.
32 Seruitium an de Episcopi mandato sit, oporteat?
33 Vestes clericales quales esse debeant?
34 Habitus pro aliqua commoditate dimissus, non nocet.
35 Clericus infirmus, vel foras progrediens, si in habitu non incedat, clericali foro non priuabitur.
36 Clerici beneficiati etiam si habitum, & tõsuram non deferant, fori exceptione non priuantur, nisi Episcopi monitio præcesserit.
37 Clericus beneficiatus an beneficij possessionem probare teneatur?
38 Cognitio nullitatis ordinum, & beneficij collationis, bullarumuè falsitatis cuius sit?
39 Ordines post delictum suscepti an prosint?
40 Causa si per secularem fuerit præuenta, an delinquenti ordines procuranti suffragetur?
41 Habitus post delictum assumptus, an fori priuilegium reuiuiscere faciat?
42 Clericus an vti laicus citari possit?
43 Clericatus est quid facti, & non præsumitur.
44 Habitus iuris, & de iure præsumptionem non inducit, vt quis sit Ecclesiasticus.
45 Clericatus vtrum per testes probari possit?
46 Clerici an in læsæ Maiestatis, & hæresis delictis à seculari recognosci possint?
47 Clericus assassinus an per secularem puniri valeat?
48 Inditia ad torturam sufficientia ad dandam seculari potestati in assassinio iurisdictionẽ sufficiunt.
49 Episcopi grauioribus in delictis Ecclesiasticos degradare, & seculari potestati tradere solent, & an secularis Ecclesiastici sententiam sequi teneatur?
50 Clerici coniugati in ciuilibus, & criminalibus quando gaudeant?
51 Ordines minores num vxoratis conferri possint?
52 Clerici coniugati an in instrumentorum liquidationis causa fori exceptione fruantur?
53 Vxores coniugatorum clericorum an gaudeant?
54 Confratres Tertiarij an fori priuilegium, & col-

collectarum habeant immunitatem?

55 *Tertiarij si eum habitu incedant, & familiam retineant, an gaudeant?*

56 *Nouitij vtrum Ecclesiastica fruantur immunitate?*

57 *Hæremitæ an, & quando gaudere possint?*

58 *Hospitalarij quando sunt vt Ecclesiastici reputandi?*

59 *Hospitalia, & Pietatis Montes an pia loca dicantur?*

60 *Rationes confraternitatum bona administrantium, à quo videnda sunt?*

61 *Fundatore loci pij viuente, Episcopus visitare non debet, sed constructorem honorare.*

62 *Episcopus quando in subsidium, saltem in confraternitatum bonorum administratione, manus apponere poterit?*

63 *Confraternitatum causæ per quem Iudicem sunt cognoscendæ.*

64 *Iudex Ecclesiasticus vtrum laicum ad pia legata soluenda cogere possit?*

65 *Famuli clericorum immunitate an gaudere debeant?*

66 *Familia Episcopi an gaudeat?*

67 *Debitores laici ex bonorum Ecclesiasticorum causa obligati an per Episcopum cogi possint?*

68 *Coloni Ecclesiarum an pro sua parte immunitatem habeant?*

69 *Collecta an super bonis emphyteuticis Ecclesiasticis imponi possit?*

70 *Laicus si super prætensa Ecclesiastica possessione reali conuenitur actione, quando ad Ecclesiasticum trahi possit?*

71 *Res an sit temporalis, vel Ecclesiastica, secularis, an Ecclesiasticus Iudex cognoscat?*

72 *Qualitas iurisdictionem tribuens, an antea sit probanda, & num summariè, vel plenariè?*

73 *Iudex, an sua sit iurisdictio, quando cognoscere possit?*

74 *Titulus Codicis, ne quis in sua causa iudicet, declaratur.*

75 *Iudex pro iniuria sibi illata cognoscere possit?*

76 *Clerici bonorum temporalium ratione quãdoq; seculari foro subijciuntur.*

77 *Clerici quando pro feudalibus sæculare forum in possessorio sortiuntur, & quid in petitorio?*

78 *Clericus negotiator an pro negotijs seculari potestati subijciatur?*

79 *Clericus quando de iure seculare forum sortitur, an contra eum exequi possit?*

80 *Citationes generales clericos quando ligent?*

81 *Clericus pro quinquennali dilatione citatus remissionem petere non poterit.*

82 *Clericus tutor, procurator, vel administrator coram quo Iudice conueniendus erit?*

83 *Clericus in diffamationis iudicio vbi causã incipere debeat?*

84 *Ecclesiastici in possessorijs coram quo Iudice seculari conuenire debeant.*

85 *Decimarum cognitio ad quem pertineat?*

86 *Iudex quis erit competens cum clericis in adipiscendæ, retinendæ, & recuperandę possessionis interdictis?*

87 *Laicus in fraudem clerico donans an, & quando per secularem puniri possit?*

88 *Simulationis præsumptiones ad fraudulentam donationem declarandam notantur.*

89 *Clericus in communi cum seculari fratre habitans, eum immunem reddere nequit.*

90 *Causarum spiritualium emergentia impediunt, ne secularis de causa cognoscat, & quando id procedat, declaratur.*

91 *Laici an ab Episcopo pro causis ad eum pertinentibus in carceribus detrudi possint?*

92 *Causæ mixti fori sunt multæ, & enunciantur.*

93 *Blasphemiæ hæreticales non sunt mixti fori.*

94 *Sortilegia cuius forum sortiantur?*

95 *Delicta mixti fori quis cognoscat?*

96 *Clericus coram seculari falsum deponens, an per ipsum puniri possit?*

97 *Clericus falsè articulans, vel falsitatem cõmittens, an sit causa priuandus?*

98 *Clericus hæres an causam cum laico defuncto cęptam ad Ecclesiasticum trahere valeat?*

99 *Instantia quando actiuè, & passiuè in clericum transeat?*

100 *Clericus in authorem nominatus, an forum declinare possit?*

101 *Fiscus author laudatus totam causam suos ad Iudices trahit.*

102 *Acta contra laicum clericum in authorem nominantem facta, an coram Ecclesiastico probent?*

103 *Litigiosa res si in clericum transferatur, an recta via sententia contra eum exequi possit?*

104 *Confugientes ad Ecclesiam an, & quando gaudeant? Et qui sunt casus? n. seq.*

106 *Episcopi de casibus, in quibus immunitas Ecclesiastica locum non habet, summariè, vel plenariè cognoscere debent.*

107 *Delinquentes in Ecclesia, vel propè eam, an gaudeant?*

108 *Debitores, & decocti an Ecclesiastica immunitate fruantur?*

109 *Monetarij, raptores, & sacrilegi an gaudeant?*

110 *Extractus ab Ecclesia consentiens, an Ecclesiasticæ immunitati præiudicet?*

111 *Præscribi an possint Principi reseruata?*

112 *Præscribi an valeant feudalia contrà Fiscum, & quantum temporis requiratur?*

113 *Reseruata non in dominij signum, sed alio titulo, an Prescriptibilia sint?*

114 *Stien-*

175 Ba-

PRAGM. VIII.

Ertiò, & vltimò amplio conclusionem *tex. nostrę prag.* vt Barones aliquā iurisdictionem nō exerceant, nisi quatenus ex priuilegio sibi liceat, nō solùm in Fisci, & vasallorum præiudicium procedere, vt in præcedentibus diximus; verùm etiam in Ecclesiasticæ iurisdictionis, quam Princeps vti suam incolumem conseruari mandat, vt videmus ex tot iuris dispositionibus, & in *Auth. statuimus, C. de Episc. & Cler.* Nonnè Imperator Clericum ad sęculare forū trahenti iacturæ causæ pœnam imponit, & per tot Regni Capitula quamplurima conseruatoria fuisse statuta ad iurisdictio-
1 nem Ecclesiasticam tuendam, videmus, vt in *cap. 92. tit. de immun. Eccles. in tit. de non trahend. cler. in tit. de decim. & in rubr. Vt nullę personę laicales se intromittant.* Sunt & alia iura, quæ potiùs laboriosa essent, quā vtilia hic in medium afferre, ex quibus illibata Principis elicitur intentio, vt in nihilo Ecclesiasticæ libertati detrahatur. Et annis retrò dum in Regno multæ essent controuersiæ inter Regiam, & Ecclesiasticam iurisdictionem, nonnulla capitula inter prædecessores Reges, & Pō-
2 tifices statuta fuerunt, quæ in Regia Camera conseruantur, vt refert *Gram. dec. 61,* & ideò Barones, & alij Ministri neq; vltra Principis intentionem Ecclesiasticos turbare debent; quilibet enim suo debet esse contentus, vt inquit *text. in l. 4. fin. regun.* Ecclesiasticus ecclesiastica, sęcularis sęcularia ministrare debet, & inuicem se coadiuuare, & brachium impartiri, *cap. de
3 offic. ord.* hi sunt enim duo gladij, qui nos defendere debent, *cap. duo sunt 96. dist. cap. Princeps 23. q. 1.*

Indè si Ecclesia opprimeretur, & sęcularis Princeps non succurreret, hæreticus reputaretur, *cap. ad abolendam, de hæretic.* & in alijs iurisdictionis actibus pro negotiorum cuiusquam executione, alter
4 alteri brachium impartiri tenetur, *Menoch. de arbitr. Iud. cas. 452.* dummodo iusta sint petita: nam etsi exequutor de cau-

sæ iuribus cognoscere non teneatur, summariè tamen videre poterit, an assentire obligetur, *Bellug. in spec. Princ. rubr. 11. §. tractandum, Gaill. obser. 32. Ann. allegat. 59. Thes. decis. 131. Andr. in 1. Reg. constit. Reg. Tap. in const. Post Mundi machinam, nu. 35.* Sed quia super hac materia multas in praxi controuersas vidi quæstiones, & à DD. sparsim positas, breuitèr hic aliqua remissiuè adnotare volui.

5 Et primò nota, sęcularem Iudicem in merè spiritualibus suum brachium sine vlla replicatione semper concedere debere, *cap. vt inquisitionis, §. prohibemus, de hęret. in 6. glos. in cap. 1. de offic. ord.* latè per *Bellug. rubr. 11. §. tractandum, Farin. q. 97. cas. 4. num. 98. Costa remed. subsid. 21. nu. 70.* & etiam per censuras cogi posse, *Diaz. pract. can. cap. 154.* & sic è contra Ecclesiastici sęcularibus Iudicibus in causis merè profanis, vbi eorum est necessaria iurisdictio, brachium impartiri tenentur. *cap. e ad verum 96. dist. glos. in cap. 2. de maledic. Auth. sed hodiè, C. ad leg. Iul. de adult. Conar. pract. qq. 10. num. 1. vers. eadem ratione.* si
6 verò causa merè spiritualis non esset, adhuc sęcularis Iudex brachium concedere, & Ecclesiastici sententiam exequi tenetur; verùm prius partem ex aduerso citare debet, & si quæ notoria iniustitia, vel euidens nullitas opponatur, his cognitis, brachium non est impartiendum, *Canonistę in cap. Pastoralis, §. cum in iure, de offic. deleg. Afflict. in proem. const. Post Mundi machinam, num. 45. & decis. 229. nu. 9. Maosill. sing. 138. Vrsill. decis. 24. num. 13. Guid. Pap. decis. 574. Gram. cons. crim. 109. Gaill. obser. 115. Menoch. de ret. poss. remed. 3. num. 360. Reg. Sanfelic. decis. 298. Reg. Merlin. cap. 98. Grass. de eff. cler. eff. 1. ex num. 1025. Couar. pract. qq. cap. 10.* nam etsi exequutor de causæ viribus non cognoscat, *l. si vt proponis, & l. executorem, C. de exeq. iud. & l. si Prętor iusserit, ff. de iudic.* hoc intelligatur, quando exequutio inferiori committitur, qui de sententiæ viribus à Superiore latæ cognoscere non debet, tamquam merus exequutor, secus quando exequutio à pari postularetur; tunc enim merus exequutor non dicitur, sed mixtus, & sic talem qualem cognitionem habet, num iusta sint quæ petuntur, *Abb. & alij in cap. extra, de off. ord. Natt. cons. 529. Cliban. in vsat. c. 15. ex num. 73. Cancer. var. resol. lib. 3. cap. 19. ex num. 10.* mixtus enim exequutor potest Iudicis partes assumere, *l. & si non cognitio, C. si contra ius, &c.* imò etiam merus exequutor in exequendo supersedere posset, si sententiam nullam, vel notoriè iniustam esse respiceret, *Card. in clem. 1. §. pen. 5. q. de foro compet. & in cap. Pastoralis, §. qui verò, de offic. deleg. DD. in l. à Diuo Pio, ff. de re iud. Gaill. obser. cap. 113. nu. 8. par. 1.* Costa *de remed. subsid. remed. 21. num. 7.* de quo latè per doctissimum *Dom. meum Collegam Paul. Staiban. resol. 136. ex num. 13.*
7 Quid, si acta, seù eorum copia non exhibeatur coram Iudice, cuius brachium petitur? Distingue, aut causa est ciuilis, & sufficit reo, contra quem brachium petitur, dictæ nullitatis, & euidentis iniustitiæ oppositio, vt illud non impartiatur, *Innoc. in d. cap. 1. ext. de offic. ord. Ferrer. p. 3. obseru. cap. 339. Rot. in dec. diuers. dec. 1146. lib. 3. Cancer. loco cit. num. 4. Parlad. l. 2. resol. cap. fin. §. 2. ex num. 4. & Ricc. decis. 116. par. 3.* enunciat, inter ipsos etiam Episcopos absq; processus exhibitione brachiũ non impartiri. Si autèm causa criminalis fuerit, & delictum merè spirituale extiterit, vti hæresis, & sęcularis suum brachiũ absq; alia cognitione impartiri tenetur, ex dictis supra, *DD. in l. magistratibus, ff. de iurisd. omn. Iud. Farin. q. 97. cas. 4. num. 103. Sese de inhib. cap. 30. §. 1. ex num. 80.* & sic quando Ecclesiasticus Iudex a sęculari, familiæ tantùm petit associationem pro sententiæ contra suos exequutione; nam absq; alia cognitione conceditur, *Genuẽs. in sua praxi, cap. 36. Ricc. resolut. 89. lib. 2.*
8 aut verò crimen est profanum, vel mixti fori, & contra laicum ab Ecclesiastico iudicatum fuerit, & tunc processu non exhibito, & summariè à Iudice sęculari cognito iure in casu permisso processum fuisse, brachium in exequenda sententia non impartitur, *Clar. q. 96. nu. 7. Anchar. cons. 382. Afflict. dec. 220. num. 9. Boss. tit. de foro compet. num. 87. Cęual. q. 896. ex nu. 86. Reg. Sanfel. dec. 293.*

An autèm in casibus, in quibus Ecclesiasticus erit competens contra laicum in spiritualibus, vel temporalibus, ipse laici bona exequi poterit, vel brachium sęculare requirere teneatur, & sic è contra, an sęcularis quando iure clericorum causas cognosceret, recta via in eorũ bonis exequi valeat, vide *Bursat. cons. 90. lib. 1. Gutt. pract. qq. cap. 20. sub num. 6. Couar. pract. qq. cap. 1. Escobar. de ratioc. cap. 7. nu. 34. Auil. in cap. Prętor, cap. 2. Barbos. in l. qui prior, ex num. 93. ff. de iudic. Genuens. in sua praxi, cap. 11. Vrsill. dec. 172. num. 2. Viu. decis. 49. num. 6. Farin. q. 78. num. . lib. . Montan. cõtrouer. 84. Fontanel. decis. 352. cum seq. Cancer. var. resol. libr. 2. cap. 15. tit. de lit. requis. Reg. Sanfel. dec. 160.*

Et sic cooperatiuè se adiuuare debent; nam concursus, & implicatio circa idem potiùs turbat, quàm adiuuat regimen, exindè ab origine mundi hæc dominia distincta fuerunt; nam introducto populo per Moysen, fuit Aaron, & filijs Leui à Deo tributa potestas exercitiũ ministrandi,

di, & extra munus suum, nec Sacerdotes, nec sæculares in eis se intromittebant, indè Oza Arcam Dei tangere volens, morte repentina fuit correptus; nam etsi ambæ potestates ex Deo sint, tamen & ipse Deus eas diuisit, *Conar. pract. qq. cap. 1. Vasq. controu. cap. 20.* à quibus discutitur,
9 quæ prius fuerit introducta, & an sæcularis à manu Pontificia processerit, dum Pontifex Imperatorem, & Reges deponendi potestatem habeat, in aliquibus casibus relatis per *Peregr. de iure Fisci, tit. 2. Franc. Marc. decis. 366.* vtcumq; sit, Dominus noster de tributi quæstione interrogatus, an liceret dare Cæsari censum? respondit, *Reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo,* hanc antiquam diuisionē approbans.
10 Et proindè Barones manus ab Ecclesiastica iurisdictione auertere debent, sub pœna huius *prag.* & excommunicationis, quam ei detrahentes incidunt, *Capyc. decis. 132.* adeò vt omnia mandata, & etiam Principis Constitutiones contra Ecclesiasticam libertatem nulla esse statutum sit, *Auth. cassa, C. de sacros. Eccles.* ita vt si Ec-
11 clesiastici Ministri in iustitiæ administratione negligentes fuerint, eorum negligentiam sæculares potestates supplere non poterunt, sed ad illorum Superiores est appellandum, *cap. generaliter, & cap. qualiter de iudic. Cassan. super consuet. Burg. rubr. 1. §. 5. num. 62. Bellug. de spec. Princip. rubr. 11. §. dubitatur, ex num. 14. Maran. disput. 11. num. 11. Escobar. de ratioc. cap. 7. num. 31.* nisi in defectum, vt in *cap. filij, & ibi gloss. cau. 16. q. 7. & in cap. Princeps 23. q. 5. Ossech. decis. 180. num. 11.* Sed è contra sæcularium Officialium negligentiam in aliquibus casibus Prælati reparare poterunt, & adeò Pontificia potestas Regiæ præest, vt si Princeps fatuè, vel tyrannicè se gereret, ita vt Regnum rueret, Ecclesia damnum expectaret, fideliumq; vnio minueretur, Pontifex prouidere posset, *cap. grandi de suppl. neglig. Prælat. cap. licet, de foro compet. Vasqu. controu. cap. 8. ex nu. 20. de Curt. in suo diuers. par. 2. cap. 2. num. 49. Bellug. rubr. 11. §. videndum.* Vndè largio-
12 rem dicunt esse Ecclesiasticam potestatē, vti magis in laicos capacem. Hinc acta per Ecclesiasticos Iudices contra laicos facta valerè supponunt, & exindè si laici sæcularem iurisdictionem prorogauerint,
13 acta sustinere, *l. Episcopale, C. de Episcop. & cler. Guid. Pap. decis. 77. DD. in l. 1. ff. de iud.* & Ecclesiasticum, laicorum fideiussorum in eius foro cautionem recipere posse, *cap. ex rescripto, de iureiur. Grass. de eff. cler. 1. eff. ex num. 987. Barbos. in l. 1. art. 3. ex nu. 132. ff. de iudic.* & Iudex laicus brachium impartire debet pro exequendo, *Reg. Sanfelic. decis. 160.* Sed è contra Ecclesiastici iurisdictionem in laicos prorogare non valent, quia eorum ordini præiudicari non permittitur, & omnia acta sunt nulla, *cap. etsi clerici, de iudic. Gram. decis. 61. Vasq. controu. cap. 21.* ita vt nec expressè, neq; tacitè consentiendo præiudicent, *cap. significasti, & cap. si diligenti, de foro comp. Gram. decis. 61. Afflict. decis. 83. Farin. q. 8. num. 15. Franch. decis. 400.* In practica verò informationes per Iudicem laicum contra aliquem, vti sæcularem captæ, allegato clericato, si remissio ad Ecclesiasticum
14 fiat, ille ea informatione contra reum vt clericorum vti solet sine testium repetitione, si reus habeat testes pro repetitis, *Baiard. q. 36. nu. 53.* aliàs repetendi essent, *Genuens. in sua praxi Episc. cap. 6.* cum acta coram vno Iudice incompetenti facta non probent, ex *cap. at si clerici, de iudic. l. fin. C. si à non compet. Iud. Clar. q. 36. in fin. Caraut. Rit. 235. num. 12. Graff. eff. 1. ex nu. 227. & ex num. 241.* & si confessio coram laico Iudice facta inditium faciat ad torturam, cui adde *Boer. dec. 90. Farin. qu. 81. à num. 213.* & quid si testes aliud in repetitione deponant, qualitèr sint torquendi? vide *Sanfel. decis. 248.* clerici verò iurisdi-
15 ctionem prorogantes per Episcopum puniri possunt, *Farin. q. 8. num. 10.* & fori ex-
16 ceptionis allegationem differentes per sæculares Iudices in expensis condemnantur, *Couar. pract. qq. cap. 33. num. 2. Guttier. pract. qq. cap. 20. lib. 1.* Sed *Farin. q. 8. nu. 17.* intelligit, per suum Ecclesiasticum Iudicem clericum iurisdictionem prorogantem excommunicari, vel puniri posse, *Surd. decis. 26. ex num. 4. Menoch. de arbitr. Iud. cas. 430.* Indè obligationes penès acta
17 captæ contra laicum postea clericum effectum, an in foro Ecclesiastico exequi poterint, *Franch. decis. 656.* refert, causam non fuisse decisam, sed ex practica Episc. *Genuens. cap. 15.* aliud suadetur, dicit ibi obligationes apud sæcularis Iudicis acta incusari, & literas exequutoriales extrahi posse, illasq; apud Ecclesiasticum præsentari, qui incusatum citandum curabit, ad dicendum causam quare hæ literę exequi non debeant; & si de iusta causa non docuerit, decernetur, vt exequantur: nam
18 obligatio penès acta habetur vti iudicialis confessio, & sententia in rem iudicatā transacta, quæ cum suo tempore coram competenti sit facta, ea postea coram Ecclesiastico præsentata, parte monita, vt supra, executioni demandari debet, iuxta notata per *Afflict. in const. Baiulus si furem, Reg. Merlin. cap. 66. Graff. de eff. cler. 1. effec. num. 1250. Fontanell. decis. 312. & Molfes. super consuet. Neap. par. 2. tit. de instrum. confect. cap. 10. ex num. 20.* subiungit, tàm laicos,

19 cos, quàm clericos in alterius Tribunali
se obligare posse, & iurisdictionem quis
prorogare non dicitur, quia talis obliga-
tio voluntariam, non autèm contentio-
sam in se continet iurisdictionem; nam
& seculares Notarij instrumenta contra
clericos se obligantes conficiunt, & ea
subsistunt, quia voluntariam, non conten-
tiosam iurisdictionem sequi dicuntur, in-
dè obligationes etiam camerales penès
acta seeularia fiunt; attamen subiungit,
instrumenta prædicta per clericos facta
liquidari, & obligationes incusari non
posse, nisi in Curia Ecclesiastica, *Graff. de
eff. cler. eff. 1. num. 1250.* Et ad institutum
20 redeundo, Ecclesiastica iurisdictio inta-
cta seruari debet, & nulla consuetudo in
contrarium etiam immemorabilis Eccle-
siæ nocere potest, nisi in temporalibus,
*Couar. pract. qq. cap. 31. Sese de inhib. cap. 8.
§. 1. ex num. 24. Balb. de præscrip. par. 5. prin.*
21 *ar. 1.* & Episcopi circumspecti esse debent
in innouando antiquas consuetudines, ex
*Felin. in cap. causam, num. 14. de præscript.
Balb. par. 1. 5. par. num. 10. Graff. in dec. tit.
de simon. num. 50.* E contra autem nec Ec-
clesiastici, quibus magis iustitiæ cultus, &
ab alienis abstinere conuenit, vt in *§. co-
gitandum, Auth. de Monac.* manus in casibus
22 ad Regiam iurisdictionem spectantibus
apponere debēt, quia ex hoc continui tu-
multus circa defensionem tuendam ori-
rentur, *Auend. de exeq. mand. cap. 22. Sese de
inhib. §. 3. cap. 8. num. 199. Bellug. rubr. 18.
§. demū.* nec laici Ecclesiasticā iurisdictionē
23 in casibus ad seculare forum pertinenti-
bus prorogare debent, *l. si quis, & l. Episco-
pale, C. de Episc. aud.* aliàs puniuntur, vt in
*const. Cum iustitiæ 161. Tap. Afflict. dec. 265
n. 100. Guttier. c. 9. lib. 1.*

Et ad continuas altercationes, quæ in-
ter Episcopos, & Barones esse solent, eua-
dendas, aliquas volui decisas hic adnota-
re quæstiones, quæ continuò in foro di-
sceptantur: & ad præmissa dico, exem-
ptionem, & fori declinationem persona-
rum, rerum, vel causarum ratione apud
Ecclesiasticos fieri.

24 Primò personæ Ecclesiasticæ, vti exē-
ptæ, siuè de iure diuino, siuè positiuo, de
quo per *Couar. pract. qq. cap. 31. Sese de in-
hib. §. 1. cap. 8. num. 11. Felic. de cens. lib. 2.
cap. 3. num. 14. Rebuff. de immun. super. const.
Gaill. tit. 2. Bonadil. lib. 2. cap. 18. num. 17. &
ex num. 23. Sese d. §. 1. d. num. 10.* à suis or-
dinarijs sunt recognoscendæ. Sed multo-
25 ties stat differentia, an sint Ecclesiastici?
& in facto quidam mediante voto ad Re-
ligionem se destinauerat, & interim ho-
micidium patrauit, & post capturam fo-
ro se gauisurum prætendebat, dicens, si
militiæ accinctus gauderet, vt innuit tex.
*l. pen. ff. de re milit. Tiraq. de legib. connub. in
fin.* eò fortius celestis militiæ miles, ex
Vin. com. opin. 1010. Ann. sing. 130. attamen
contrarium fuisse decisum refert *Franch.
decis. 449.* licèt enim accingendus pro ac-
26 cincto habeatur, attamen quia votum ca-
racterem non infingit, & sequens delictū
contrarium est actioni Religionis, quam
ingredi asseritur, ideò ad tollendas frau-
des, quę sub isto clypeo fieri possent, gau-
dere non debent, *Barbos. in l. si quis postea,
num. 259. ff. de iudic.* nam & habitus cleri-
calis susceptus sine ordinibus neq; iuuat,
Clar. q. 98.

27 Quid si ordines clerici susceperit, sed
clericalem habitum non deferant, an de-
linquendo Ecclesiastici fori exceptione
tueri possit? quicquid antea post tamèn
Concil. Trid. sess. 23. cap. 6. exequutoriatū in
Regno per *prag. 4. & 5. de cler. siluat.* reso-
lutum est, fori priuilegio potiri posse
clericos in minoribus ordinibus, dummo-
do habitum, & tonsuram deferant, & in
28 diuinis inseruiant, & copulatiuè hæ qua-
litates sunt necessariæ; nam de iure alter-
natiua habitus, vel tonsurę probatio suf-
ficiebat, sed non hodiè, *Auend. cap. 22. p. 1.
Reg. de Ponte cons. 24. Couar. pract. qq. c. 31.
Viui. decis. 12. & 512. Farin. q. 8. Barbos. in
l. Titia, ff. solut. matr. ex num. 35. Mascard. de
prob. conclus. 301. Gratian. discept. for. c. 440.*
29 declara tamèn tonsuræ dimissionem per
aliquod tempus cæteris concurrentibus,
tantæ solemnitatis non esse, *Barbos. loc. cit.*
30 *num. 35.* seruitium verò assiduè ante deli-
ctum præstitum fuisse probari oportet,
Farin. d. q. 8. num. 66. cum perseuerantia
requiratur, *Gram. dec. 87. num. 5.* nouissimè
Reg. Sanfelic. dec. 13. pro paruo autèm tē-
pore si intermissum esset, non esset in cō-
sideratione, *Menoch. de præsump. lib. 6. præ-
sump. 77. in fin.* prout & Sacra Congrega-
tio decidit, quia verba ciuilitèr sunt in-
telligenda, *l. si cui, ff. de seruit.* semper enim
seruire dicitur, qui pro maiori temporis
parte suum munus adimplet, *DD. in l. 1. ff.
solut. matr. & Farin. vbi supra, num. 68.* nisi
cum dimissione habitus fecerit actum cō-
trarium clericatui, nempè ducendo viduā
in vxorem, vel militiam laicalem assumē-
do; nam sic immediatè omni dignitate, &
honore clericali priuatur, *glos. in cap. quis
quis, dist. 84. & in cap. quisquis 17. q. 4. glos.
in const. tit. de cler. vel. decl. for. Capyc. Latr.
decis. 45. num. 32.* & an sit necesse, seruitiū
32 de Episcopi mandato futurum esse; de-
claratum fuit seruitium sufficere, *Io. Col-
lomar. ad declar. Concil. Trid. sess. 23. de re-
form. Reg. Sanfel. dec. 247.* vestes autèm cle-
33 ricales secūdùm regionis morem esse de-
bent, & sicuti alij clerici vtuntur, *Couar.
pract. qq. cap. 31. Clar. q. 36. Camp. in clem.*
dc

de vit. & honest. cler. num. 68. Farin. loco cit. num. 34. & 69. Cabal. casu 224. Mascard. conclus. 961. & 689. Sed si antè delictum quis
34 semper habitum portauerit, in delicto verò reliquerit, vt commodius vacaret, an per hoc dici possit, eum habitum requisitum non habere? Dic, si anteà continuatè habitum ipsum portasse probetur, intermissionem illam non nocere, vt ibi Farin. Tap. in constit. De personis. Idem si propter
35 infirmitatem, vel foras incedens, vel domi degens breuem deferret habitum, Cappell. Tholos. dec. 104. Guttier. pract. qq. lib. 1. cap. 7. Limitantur prædicta in clericis beneficiatis, qui fori priuilegium non amittunt, si habitum non detulerint, ex Concil. Trid. sess. 23. cap. 6. & licèt per Constit. Six-
36 ti V. in anno 1588. de clericis beneficiatis idem dispositum fuisset, quod in clericis in minoribus, fuit attamèn interpretatum præcedente Episcopi monitione, Gratian. discept. 440. de quo nouissimè per Reg. Capyc. Latr. dec. 73. & Reg. Sanfel. dec. 220.
37 Sed an clericus beneficiatus beneficij possessionem probare teneatur, vel Bullas ostendere sufficiat, Farin. loco cit. num. 45. dicit vtrumq; esse probandum, Clar. q. 36. Mastrill. decis. 113. & quid si super beneficio, vel iure patronatus pensionem habeat, Caball. cas. 224. Verùm si de concessio-
38 nis beneficij inualiditate, & similibus aduersus titulum altercantur? Dic, hoc esse merè Ecclesiasticum, & ad illud cognitio spectabit, Gram. decis. 81. de Ponte cons. 20. num. 34. Franch. decis. 180. semper enim iuris, & proprietatis quæstiones, Ecclesiasticæ cognitionis sunt, latè Barbos. in l. Titia, ff. solut. matr. Reg. Sanfel. decis. 2. 3. & 15. Præs. Merlin. cap. 41. vol. 2. Reg. Rou. dec. 55. Fontanell. decis. 355. Quid si Bullæ falsæ supponantur, & falsitas non sit euidens, Reg. Tap. ex professo discutit sub tit. de Episcop. in Rit. 235.
39 Sed quid si post delictum quis ordines ab Episcopo procurauerit, & cum habitu, & tonsura incesserit, an foro Ecclesiastico gaudeat? & videbatur dicendum, esse ad Iudicem laicum in causa præuenientem remittendum, prout è contra, ad Ecclesiasticum remittitur clericus effectus laicus post delictum, Gram. dec. 10. Franch. dec. 417. Consil. Staiban. resolut. 109. Præs. de Franch. dec. 209. hunc deduxit articulum, sed decis. 384. refert decisum, ob impressionem caracteris clericum à suo Episcopo
40 puniendum esse, secus quoad bonorum districtionem, & in causis similibus præuentis ante clericatum, idem Franch. decis. 656. Capyc. Latr. decis. 45. ex num. 32. Sed quid si manifesta fraus appareat, quia post præuentam causam persona delinquens ordines procurauerit? vide quæ latè di-
sceruerunt Guttier. lib. 1. q. 5. Cabal. cas. 108. Barbos. in l. si quis ex aliena, ff. de iudic. Viu. decis. 512. Graß. de eff. cler. 1. eff. à nu. 1138. Cancer. lib. 2. tit. de iurisd. omn. Iud. à n. 133. Crauet. cons. 105. Quid si post habilitationem, & sic post peractam causam, & personam per Iudicem laicum, reus Religionis habitum assumat, Franch. decis. 709. Graß. de eff. cler. 1. eff. num. 1141. Sanfel. decis. 2. ex num. 20. Et quid si reus antea or-
41 dines habuisset, & postea in habitu laicali diù steterit, & post delictum habitum reassumpserit, an gaudere possit, & ordo reuiuiscat, vide Ceual. com. opin. 563. Barbos. in l. si quis ex aliena, & in l. si quis postea, ff. de iud. Guttier. q. 5.
42 Sed an vti reus quis citari possit, licèt in habitu clericali incedat, vel capi quousq; de suo clericatu cognoscat, cum sit quid facti, dum homo laicus nascitur? Mascard. conclus. incip. clericatus. Dic, clericū,
43 vti clericum per sæcularem sine censura citari non posse; quotiescumq; enim Iudex scit re vera, illum esse clericum, vel notoriè ille talis esset, non solùm eum citare non debet, sed neq; contra ipsum informationem capere: & licèt Iudices aliqui minùs religiosi, prætermissa clericatus qualitate, eum nominandum curēt, excommunicationem eos incidere nō dubito; nam indirectè clericus ad laicalem iurisdictionem trahitur, Graff. super explic. Bull. sed reus vti laicus citari, contumax fieri, banniri, & foriudicari potest, Frāch.
44 decis. 329. & capi posse, si sit homo ignotus, vel sit coniectura, eum habitum fraudulentèr deferre, & re vera Monacum nō esse, Reg. Sanfelic. decis. 217. eum protestatione tamen eum ipsius ordinario tradendi, si verè Ecclesiasticus sit, Guid. Pap. decis. 138. Cappel. Tholos. q. 144. & 147. multi enim delinquunt cum habitu monacali, vel clericali in fraudem, & non sunt clerici, nec monaci. Sed an clericatus etiam
45 per testes probari possit, si deperditæ sint Bullæ? vide Ann. sing. 408. Reg. de Pont. consil. 36. volum. 2. Mascard. conclus. 302. & an Episcopi literis credatur? Farin. q. 8. n. 39. Gram. dec. 81. Boer. dec. 127.
46 In aliquibus tamen enormissimorum delictorum casibus, prout læsæ Maiestatis, clericos non esse remittēdos opinati sunt, nihilominus in contrarium fuit decisum; solet tamēn Summus Pontifex certos delegare Iudices vtriusq; iurisdictionis simul, vt de tali læsæ Maiestatis delicto cognoscere debeant, vt tradunt Reuert. decis. 11. Franch. decis. 691. Tap. in cap. de personis de sacros. Eccles. ex num. 8. de Ponte decis. 9. Farin. q. 8. num. 30. & an sic generalitèr in clericis in sacris, quàm in minoribus? vide eosdem, & Collemar. in Conc. Trid. sess.

sess.23.de reform.cap.6. Quid autèm in cle-
rico incorrigibili, enormibus se immiscē-
te? ponderetur *text.in cap. cum non ab ho-
mine, ext.de iudic.& cap.perpendimus,& in
glos.de sent.excom.* & vide *Graß. de eff.cler.
1.eff.num.916.Capyc.decis.161. Couar.prac.
qq. cap.32. num.3. Bouadil.Polit.libr.20,
cap.18.ex num.95.Sanfel.dec.13.* in crimi-
ne verò assassinij seculares procedunt ex
47 licentia tradita per ius canonicum in
cap.1.de homicid.in 6, dummodo prius de
assassinij qualitate constet, quæ hanc iu-
risdictionem tribuit; sed an prædicti assas-
sinij declaratio per Ecclesiasticum sit fa-
cienda, & quid agendum, si Ecclesiasticus
præueniat? alibi dicetur, interim vide no-
tata per *Capyc.decis.112.& 155. Sanfelic,
decis.325.* & sufficere inditia vrgentia, vt
48 reus torqueri possit, dixit *Couar. var.re-
sol.cap.2. num.2.lib.2.* In grauibus delictis
49 Ecclesiastici, Ecclesiasticos sacris ordini-
bus insignitos, degradare solent, & secula-
ri potestati tradere, & tunc an talis Iudex
processui per Ecclesiasticum actitato sta-
re debeat, & illius exequi sententiam, vel
denuò iudicare? vide *DD.in cap.ad abolen-
dam, de heret. Baiard.q.36. Pras.de Franch,
decis.571.Reg.Merlin.cap.40.& Sanfel.de-
cis.139.& 239.*

50 Clericorum coniugatorum etiam con-
trouersia sæpè accidit, dum enim ordines
antè coniugium acceperunt, illi reuiui-
scunt, si habitus reassumatur; nam post ma
51 trimonium conferri non possunt, vide
Sanch.de matr.disp.38.lib.7. isti de iure ca-
nonico in criminalibus gaudent, si habi-
tum deferant; vnicam, & virginem duxe-
rint, & in diuinis deseruiant, *cap.1, de cl,
coniug. in 6.* In ciuilibus tamèn in omni-
bus, vt laici reputantur, *Franc. in d, cap.1.
Ricc.decis.169.par.3.* Nec obstat *Ritus 66,*
tradens eos in ciuilibus, vel criminalibus
foro Ecclesiastico non gaudere; nam ei
fuit derogatum, & ibi *Caraxit.& Reg.Tap.*
52 & seruatur ius canonicum. In ciuilibus
causis, pœnam pecuniariam sapientibus,
non gaudeant? veluti si conueniantur via
Ritus M.Curiæ, vel accusarentur obliga-
tiones penès acta, *Couar.pract.quæst. c.31,
num.7.Gutier.de iuram.par.1. cap.17. ex
num.10.Reg.Rouit.prag.1.de cler.Clar.q.36
Reg.Sanfel.decis.230. Farin.q.8.num.6.* &
nouissimè per eximium I. C. *Io. Francisc,
Marotta discept.for.cap.9.& seq.* & an vxo-
res etiam foro potiantur? negant *Tap.in
d.Rit.& Choiet. de iurisd.ord.q.28.* nec ipsi
collectarum immunitate gaudent, *Petr.ad
Gram.decis.6. Reg.Sanfel.loco cit.* eum istis
enim strictè proceditur, vt latè *Barbos.in
l.Titia, ex n.33.ff.solut.matr.*

54 Ceterum sub Religionis clypeo sunt
Confratres, & tertij Ordinis S.Francisci,
Benedicti, & aliorum Ordinum, qui habi-
tum ferunt, & certas Constitutiones ser-
uant eis à Monasterij Abbate traditos, &
vocantur Conuersi, seù Oblati; in hoc erit
distinguendum; aut isti sunt coniugati, &
res, & familiam retinent, & aliqua im-
munitate non gaudent, vt in *cap.Reg.Pri-
uilegia, Marsil singul.534.Capyc,decis.115.*
nam ille habitus, & Constitutiones, & Re-
gulæ sunt normæ benè, non autèm reli-
giosè viuendi. *Si* verò non sint coniuga-
ti, sed habitum deferant, & se suarum bona
Monasterio dedicent; at in Claustris non
demorantur, nec tria vota castitatis, pau-
pertatis, & obedientiæ iurant; quia tunc
retrocedere possunt, & nubere, est distin-
guendum, aut quis offert se sine suis, aut
55 sua sine se, aut se, & sua. Primo casu si se
claustraliter viuere offerat, & Religionis
vota profiteretur, sine difficultate gaudet,
*Nauar.cons.49.tit.de regul,Graf.tit.de regul,
num.85.* si verò vota non profiteatur, sed
certas Constitutiones iurat, & actu intra
Claustra Ecclesiæ seruit, quamquam re-
trocedere possit, interim foro, & *cap.si quis
suadente diabolo,* gaudet, non tamèn bono-
rum immunitate Ecclesiæ non incorpo-
ratorum, vt ibi *Nauar.& Felin.cap.1.& 2,
de foro compet.Baiard.q.35.nu.21.Azeued,
lib.6,tit.6.l.1,* Secundo casu si sua, non au-
tèm se offerat, & actualitèr non seruit, li-
cèt habitum ferat, fori immunitate non
fruitur, *Viu.decis.49. Franc.Marc.dec.832,
par.2.* Tertio verò casu, si se, & sua offe-
rat, aut talis oblatio sit Ecclesiæ Regula-
ri, & donec non retrocedat, interim gau-
det; sed si domi habitet, & actu non ser-
uiat, priuilegio non potitur, *Cappel. Tho-
los.dec.8.Viu.dec.47. Reg.Sanfel.dec.418.*

56 Nouitij licèt non sint professi, interim
fori, & immunitatum prærogatiua gau-
dent, *cap.Religioso, de sent.excom.Tiraquell.
de retract.§.1.glos.6.* Heremitæ si vota nō
57 profiteantur, & ordines non habeant, sed
certam normam, nisi actu alicui Mona-
sterio inseruiant, non gaudent, *Bellug,
rubr.15.§.videndum, Sanfel.loco cit. Boer,
tract.de herem.post suas decis.* latè, vbi om-
nes Anacoritarum Ordines refert: qui ve-
rò per Mundum vagantur, homines insi-
diatores vt plurimum esse solent, & sicut
locustę sine Superiore reputantur, & Pre-
58 lati zelantes illos habitu spoliare solent,
vel præcidere. Idemq; dicendum erit de
Hospitalarijs, qui habitum quemdam fe-
runt, sed vxorem, & familiam retinent, nā
fori immunitate non gaudent, *Aufrer.de-
cis.Tholos.8.* nisi actu Ecclesiæ Xenodocij
59 cum habitu deseruiant, *Baiard. ad Clar.
q.32.num.22.* hinc Hospitalia, Montes
Pietatis, Collegia quæcumq; & laicorum
Confraternitates etsi loci pij dicantur,
si

si sint à laicis erecti, an Administratores
ad rationes reddendas coram laico ordi-
nario conueniri possint? Gabr. Rom. con-
clus. 1. & 2. tit. de pia caus. distinguit, si sint
erecta cum assensu, seù Episcopi authori-
60 tate, ad Episcopum cognitio pertineret:
si autèm simplicitèr à laicis fundatæ fue-
rint, cum de iure sint licitę, & permissæ,
vt in l. 1. §. Religionis, ff. de colleg. illic. de eis
in omnibus, sicut de alijs laicis judicatur,
& maximè si in fundatione, seu institu-
tione talitèr sibi prospexerint, Marant. cō-
sil. 133. Auend. de exeq. mand. lib. 2. cap. 14.
num. 31. & Staiban. cons. 98. Guttier. qq. can.
cap. 35. par. 1. Reg. de Ponte cons. 18. Quaran.
in Bullar. verb. Hospitale, Escobar. de ratioc.
cap. 7. ex num. 54. Montan. prag. 2. num. 107.
de admin. vniuer. Fontanel. dec. 331. & in ca-
su, quo locus est à laicis cum licentia, &
authoritate Episcopi erectus, ius visita-
tionis ab ordinario non tollitur, ex Conc.
Trid. sess. 22. cap. 8. maximè mortuo funda-
61 tore; nam eo viuo, illius debet esse cura,
text. est insignis in l. 1. §. & quia, C. de ra-
tion. oper. publ. & eo casu dum opera pia
in eo loco exercentur, & introitus in ta-
62 lem causam sint destinati, Episcoporum,
sub quorum sunt protectione, debet esse
cura, nè in luxo perdantur; Episcopi enim
omnium piarum dispositionum exequu-
tores dicuntur, vt ex Concil. Trid. 22. sess.
cap. 7. Confraternitates verò an Religio-
63 sæ dicantur, & quis de eorum bonis, &
cæteris cognoscet? vide Guttier. vbi supra,
Vrsill. decis. 1. Ann singul. 3. & 90. Nauar.
64 cons. 3. tit. de foro compet. Indè pro legatis
pijs fuit distinctio inter Ecclesiasticum, &
Regiam iurisdictionem, & fuit sedata dif-
ferentia, & dictum Tribunal per vtramq;
de Summi Pontificis mandato regitur,
Reg. Ronit. tit. de legat. pijs.

65 Dubitatum etiam fuit, an Clericorum
famuli fori exemptione fruantur? veritas
est, eos non gaudere, Abb. in cap. non minus,
num. 14. de immun. Eccles. Grass. de eff. cler.
3. eff. num. 152. Gram. cons. ciuil. 102. & Tes.
decis. 22. Farin. q. 8. num. 46. Viu. decis. 80.
& 116. solùm Episcoporum familia exē-
66 pta est regularitèr, Io. Andr. de Nigris in
Extrauag. vnic. nu. 18. de vit. & honest. cler.
Capyc. cap. 12. Reg. Reuert. decis. 192. Clar.
q. 35. n. 8. qui autèm contineantur sub no-
mine familiæ, habetur in cap. fin. de verb.
signif. in 6. Carleual. de iud. lib. 1. disp. 2. ex
num. 508. Ansald. de iurisd. par. 2. tit. 11. c. 5.
Quid de Actuarijs, & alijs inseruientibus,
Barbos. l. Titia, num. 32. ff. solut. matr. Quid
de Mercendarijs ad tempus, Gram. loc. cit.
num. 15. Quid de Colonis, Thes. decis. 116.
Fontanell. decis. 307. Reg. Sanfel. dec. 1. Cho-
ker. de iurisd. par. 4. q. 38. Nobil. disput. 27.
Rotund. de prgn. c. 221.

67 Sed an laici Ecclesiasticorum debito-
res, vel ex bonorum Ecclesiasticorum, quę
locationis titulo, vel simili tęnent debito
obligati, ad forum Ecclesiasticum trahi
possint, Couar. pract. qq. cap. 35. & Osasch.
decis. 31. aiunt, Ecclesiarum Colonos quā-
68 do actione personali conueniuntur, à sę-
culari esse cogendos, Guttier. pract. quæst.
lib. 3. q. 27. Thes. decis. 22. in fin. Inde pro
parte colonica à collectis non sunt immu-
nes, Ann. singul. 90. Thes. decis. 22. & 116.
69 Quid, si de collecta super bonis ab Eccle-
siasticis in emphyteusim concessis imponē-
da tractaretur? vide Cęnal. com. opin. 726.
Auend. de exeq. mand. lib. 2. cap. 14. num. 32.
Dom. Consil. meus Collega Hodiern. ad Surd.
decis. 1. ex num. 4. sed si laici reali vendica-
tionis actione conuenirentur, tunc est di-
stinguęndum, vt per DD. in cap. si clericus
laicum, de foro compet. Farin. q. 8. num. 86.
Osasch. decis. 31. nam si pęteretur reinte-
70 gratio, vel Ecclesiæ bonorum occupatio,
tunc Episcopus est Iudex, aut de tali titu-
lo tractatur, sed hanc qualitatem ab ad-
uersario negatur Ecclesiasticam esse, &
tunc sęcularis potestatis est cognitio, Al-
ber. Oliua super Rit. Episcop. 9. Reg. de Ponte
cons. 96.

71 Quando aliquis apud Iudicem non suū
citatur, & ille Iudex in illum iurisdictio-
nem exercere posse prætendat ob qualita-
tem in libello deductam, cuius sit huius
qualitatis cognitio, & an antequam iudi-
cium principale vlterius progrediatur,
ea prius sit probanda, quæ materia diffi-
cilis est, & multis casibus deseruit. Dic er-
72 go breuitèr, quando in libello qualitas
iurisdictionem siuè laico, siuè Ecclesiasti-
co Iudici tribuens allegatur, si reus qua-
litatem negat, tunc Iudex, nisi probata
qualitate, & parte audita discussa, proce-
dere non poterit, DD. in l. 2. § sed si dubitet,
ff. de iud. Gaill. de pac. publ. cap. 13. lib. 1. Af-
flict. decis. 297. Capyc. decis. 111. DD. in cap.
si clericus, & ibi magistralitèr Panorm. qui
dicit, iuridictionis fundamentum ob solā
qualitatem deductam non sufficere. Verū
summariè Iudex sine causæ præiudicio
73 cognoscere poterit, an sua sit iurisdictio,
cap. cęterum, de iud. Vant. de nullit. ex defect.
iurisd. ord. num. 53. nisi notoriè de qualita-
te allegata constaret, tunc obiectio nil re-
leuaret, Sese de inhib. cap. 9. § 3. num. 31.
Scac. de iud. tom. 1. cap. 11. ex nu. 70. & præ-
cipnè num. 80. Barbos. in l. si quis ex aliena,
ff. de iud. num. 119. cum seq. sed si eius, qui
de causa cognoscere intendit, iurisdictio
negetur, an ille se competentem declara-
re possit? DD. in cap. cum personæ, de priuil.
in 6. & in cap. super literis, de rescript. dicūt,
Iudicem de hoc cognoscere posse, ex l. si
quis ex aliena, ff. de iud. è contra alij in

cau-

causa propria, quem iudicare non posse,
74 aiunt, *C. ne quis in sua caus.* Distingue, aut
ordinarij impugnatur iurisdictio, quæ est
de iure communi, & notoria, & affirma-
tiua procedit; aut iurisdictio super priui-
legio particulari, vel consuetudine fun-
datur, & hoc est adeò notorium, vt tergi-
uersari non possit, & idem est dicendum,
*cap. ex parte il 1. de verb signif. cap. cum cō-
tingat, de foro compet.* aut non negatur iu-
risdictio, sed qualitas iurisdictionem tri-
buens, & tunc de ea prius est cognoscen-
dum, vt supra dixi, & idem Iudex se com-
petentem declarare valet, *Bart. in l. 2. n. 8.
ff. si quis in ius voc. Barbos. in d. l. si quis ex
aliena.* Nec obstat *tit. C. ne quis in sua caus.*
75 *iud.* nam intelligitur, nè de pertinentibus
ad suæ rei, vel personæ priuatam vtilita-
tē cognoscere possit, vti de iniuria sibi il-
lata, de suspitione, de infamia, & simili-
bus, non autèm super cæteris, *Sese de inh.
c. 5. §. 6. ex n. 18. vsq. ad fin.*

Et ad digressa redeundo ratione rerum
laici multotiès forum Ecclesiasticum sor-
tiuntur, & è contra ex causa bonorum
temporalium Clerici quandoq; sęculare
76 forum pro bonis feudalibus, quæ a Rege
tenent, adire debent, *cap. ex transmis. de
foro compet. Cap. Reg. 99. Farin. q. 8. num. 22.
Gaill. obser. 37. par. 1. Menoch. tract. retin.
poss. remed. 3. num. 379. & Reg. Rouit. tit. de*
77 *cler. prag. 2.* disputat articulum, quid in
possessorio, & quid in petitorio, *Guttier.
pract. qq. par. 1. cap. 48.* & quid, si Clericus
78 negotietur, & sęcularibus negotijs se im-
misceat, an sęculare forum declinare pos-
sit? latè *Mastrill. decis. 159. Fontanell. de-
cis. 518. ex num. 10. & Reg. Tap. in tit. de
Epist. 32.* casus, in quibus Clerici exem-
ptione priuantur, enarrat. Verùm in casi-
79 bus, in quibus sęcularis Iudex ratione re-
rum, & causarum contra Clericos de iure
cognoscere valet, an sententia per eum
lata absq; Ecclesiastici iudicis brachio exe-
qui possit? *Vin. decis. 49. num. 6. Vrsill. decis.
173. num. 2.* & latiùs *Barbos. in l. qui prior,
ff. de iud. ex num. 93. Pres. de Franc. dec. 545.*
contra quam pluriès fuit iudicatum in
Sacro Consilio testantur *Reg. Carlenal. de
iud. disput. 2. q. 7. à num. 936. Reg. Sanfel. de-
cis. 2. Reg. de Marin. cap. 54. nu. 10,* & quan-
do sententia est exequenda per Ecclesia-
sticum, an processibus à sęcularibus factis
stare teneatur? *Salic. in l. Episcopale, C. de
Episc. & Cler. Franch. dec. 512.*
80 Edicta verò generalia an Ecclesiasticis
noceant, si non compareant, veluti in edi-
ctis, quæ fiunt in inuentarijs faciendis, vbi
creditores citantur, an Clericus pro eius
credito comparere teneatur, & sic in di-
latione quinquennali per debitores præ-
81 tensa, vel in testamenti apertura, & simi-
libus? vide *Vin. decis. 38. Vrsill. decis. 380.
num. 7. Guttier. q. 49. lib. 2. & q. can. 44. Ma-
strill. decis. 79. Reg. Sanfel. decis. 305.* & si
82 Clericus tutor, procurator, vel admini-
strator fuerit, an tunc specialitèr citari
possit? vide *Gaill. obser. 37. par. 1. Strac. de
mercat. fol. 262. Farin. q. 8. num. 46. Escobar.
de ratiocin. cap. 7. Rouit. decis. 20.* & in iu-
83 dicio diffamationis quis Iudex sit adeun-
dus? *Franch. decis. 657. Fontanel. decis. 328.*
& quid in ratione computorum admini-
strationis de rebus laicorum factæ per
Clericos? vide *Escobar. loco cit. Rouit. de-
cis. 20. & 58. Fontan. dec. 190. cum sequ. Reg.
de Marin. resol. 92. c. 53.*
84 Si verò Ecclesiasticæ personę laicos
pro quocumq; possessorio conuenire ve-
lint, an sęcularem Iudicem adire debeant?
Antiqua fuit controuersia super decima-
85 rum solutione quis erit competens: cum
enim decimæ sint de iure diuino, cogni-
tio solùm ad Ecclesiasticos pertinere vi-
detur, ex *Vasq. contron. cap. 89. Barbos. l. Ti-
tia, num. 39. cum seq. ff. solut. matr. Reg. Tap.
tit. de decim. super Iur. Reg.* verùm quando
quæstio est facta circa cogendos debito-
res, iurisdictionis sęcularis est potestas, sed
quoad titulum, & ea, quæ iuris spiritualis
86 sunt, ad Ecclesiasticam potestatem causa
spectat, *Gaill. obser. 38. lib. 1.* & in interdi-
cto adipiscendæ, retinendæ, & recuperan-
dæ quis sit competens? latè *Farin. qu. 8.
num. 23. Ric. collect. 270. Thes. decis. 28. Con.
pract. qq. cap. 35. Osasch. decis. 116. & Sese
de inhib. f. 564.*
87 Quod si laicus in fraudem onerum Cle-
rico simulatè donet, vt quotidiè fieri so-
let, sęcularis Iudex de simulatione contra
laicum cognoscit, *l. qui sub prætextu, C. de
sacros. Eccles.* & laicum punit, ad *text. in
l. adire, §. in fraudem, ff. ad municip. Vrsill.
decis. 72. Ann. cons. 82. Camp. loco cit. n. 108.
Guttier. pract. quast. lib. 2. cap. 132.* pręsum-
88 ptiones autèm simulationis sunt multæ,
veluti si donans in possessione remanse-
rit; si donans, & donatarius sint coniuncti,
& alia, quę adducunt *DD. in l. imaginaria,
ff. de regul. iur. Menoch. cas. 247. Carol. de
Grass. de except. cap. 12.* Neq; sub prętextu
communionis Frater Clericus totum pa-
trimonium immunem facere potest, *Luc.
de Pen. in l. fin. C. de annon. & trib. lib. 10.*

Ratione causę qualitèr, & quando sint
exempti litigantes à foro Ecclesiastico,
vel à temporali sint recognoscendi? Dic,
aut causæ sunt merè spirituales, & sine
dubio ab Ordinario Episcopo ciuilitèr, &
criminalitèr sunt recognoscendæ, licèt
personæ sint laicę, quas enumerat *Clar.
q. 36. num. 48. & 161. Add.* etiam si incidē-
90 tia, vel emergentia sint, *DD. in l. Titia, ff.
solut. matr. & ibi Barbos.* & qualitèr in to-

ta

sa causa tunc sit supersedendum, *Franch. decis.551.* super spiritualibus enim sęcu-
lares omnino manus auertere debent, ma-
ximè super quæstionibus iuris, vt distin-
guunt *DD.in d.l.Titia,* & qualitèr brachiũ
Episcopus a sęculari in prædictis petere
valeat? dixi supra, & *Clar.q.37.n.8. Franc. Marc.decis.449. par.1.* Couar. *pract.quęst. cap.*10. & executio in personam, vel in
91 bonis laicorum qualitèr fieri debeat? *Co-
uar.vbi supra, Gutt.pract.quęst.45.* & quan-
do Ecclesiasticus ad censuras deuenit, an
sęcularis ordinariè de eodem delicto pu-
nire possit, & sic quando pœna non est suf-
ficientèr illata, alia irrogari debeat, *Couar. pract.q.57. Gomes.cap.1.tit.de delict.nu.27.*
92 Aut causæ non sunt merè spirituales, sed
mixti fori, quæ multæ sunt, vt *Farin.q.8. num.126. & q.159.* aliqui casus multam
patiuntur difficultatem, quando sint merè
93 spirituales, vel mixti fori; blasphemias
nempè esse mixti fori fatentur; sed si sint
hereticales, erunt merè spirituales; sic sa-
crilegia possunt esse merè spiritualia, &
94 mixta, *Franch.decis.240. Vin.decis.497. Ozasch.decis.103.* Indè sortilegia sunt spi-
ritualia, iuxta distinctionē *Caball.cas.209. Farin.q.131. Barbos.in d.l.Titia, Mastril.de-
cis.113. Couar.pract.quæst.cap.33.* regulari-
tèr delicta declarata spiritualia ad spiri-
95 tualem iurisdictionem pertinebunt; quæ
verò sunt mixti fori, de iure præuentionē
habent, *DD.in d.l.Titia, Afflict.decis.219.*
Verùm in Regno quoad delicti punitio-
nem laici Iudices recognoscere suppo-
nunt, *Baiard.ad Clar.q.36.* cum spiritualis
correctio Ecclesiastico remaneat, *Couar. var.resol.cap.3.lib.3.* & nupèr per *Reg.de Marin.resol.q.c.3.tom.2.*
96 Itèm ratione causæ si Clericus falsum
coràm sęculari deponat, vel falsum in-
strumentum, vel testes adducat, in bonis
puniri potest, vt aliqui opinati sunt, ex
l.nullum,C.de test.Guid.Pap.dec.176. Crau. cons.232. sed cõtrarium est receptum, *Af-
flict.decis.230. Ann.singul.135. Capyc.de-
cis.142. Farin.q.8.num.26.* Sed dubium in-
surgit, si Clericum punire non possit, an
97 detecta falsitate, sęcularis actorem Cleri-
cum ad causæ iacturam condemnare va-
leat, prout de iure concluditur, falsitatem
committẽtem causam amittere, *l.in fran-
dem.§.quoties, de iure fisc. Surd.decis.382. Ann.alleg.2.* & a Iudice sęculare posse fie-
ri videtur; nam non est Clericum mulcta-
re, sed reum ab impetitis absoluere, quod
sęculari Iudici est licitum, quando Cleri-
cus coràm eo agit, & succumbit, & maxi-
mè quia causa amissio est ciuilis cogni-
tionis, & aliqua similia adducunt *Guttier. q.241.lib.1. Cabal.cas.261.*
98 Itèm ratione causæ, si defunctus laicus
relicto hærede Clerico moriatur, Cleri-
cus forum declinare non potest, *l. hæres absens, ff.de iud. & ibi Barbos.ex num.125. Boer.dec.60.num.32. Marant.in sua praxi, vers. & omnia fiant durãte instantia, ex n.13 Couar.pract.quæst.cap.8. Gaill. obseru.37. Surd.dec.110. ff.de iud.Castill.dec.2. & 200 Ceuall.com.contr.com.opin.quæst.36. Fon-
tanel.decis.311.num.23. & dec.332. Molf. ad Consuetud.Neap.tit.de person.par.2.q.8. & cons.19. Guttier.lib.2.q.49.* maximè lite
99 contestata, quando sola citatio requi-
ritur ad perpetuandam iurisdictionem
Iudicis citantis, *Barbos.in l.si quis posteà-
quàm, à num.36. ff.de iud.Reg.Marin.cap.54 ex num.11.* Sic, si quis Clericus post litem
coràm sęculari inchoatam efficiatur, co-
ràm eodem est prosequendum, *l.si quis posteà, & ibi glos.ff.de iud. & ibi Barbos.ex num.199.* si interim instantia non esset
perempta, *Graß.de eff.cler.1.eff.num.1239.*
& ille Iudex quoad districtionem realem
erit competens, *Aluar.in spec.Iur.Pontif. cap.36. vers.vbi verò post iudicium inchoa-
tum, Reg.Sanfel.decis.2.num.12.* & dictum
est supra *n.79.*
100 Quid si Clericus in auctorem ex facto
suo, vel sui defuncti, cuius est hæres, no-
minetur, an forum declinare valeat; *Ma-
rant.in prax.vbi Iud.Eccl.* tenet, quod non,
cum potius voluntarius, quam necessa-
rius defensor dici possit, *Gaill. obseru.37.*
Contrarium alij opinati fuerunt, Clericũ
fori exceptionem opponentem ibi esse
remittendum, ad exemplum de Neapoli-
tano in auctorem vocato, de quo per *Ca-
pyc.decis.197. Vrsil.decis.380.nu.8. Gram. decis.21.num.9. Boer.decis.69. Ann.sing.45. Add.ad Cappel.Tholos.decis.360.* procedi-
tur enim cum alijs, & non auocatur tota
causa, vt ibi *Vrsill. Muscatell.in praxi, vers. nominet, & Barbos.in l. venditor, ff.de iud. ex nũ.143.* concludit, non reperiri in hoc
101 Ecclesiasticos priuilegiatos, solùm Fi-
scum hanc prærogatiuam habere, quan-
do nominatur auctor, *l.3. C.de iure Fisci,*
quia non mutatur iurisdictio, sed tantùm
Iudices ad causas Fiscales videndas desti-
nati videntur, vt *C.vbi caus.Fiscal.* sed quã-
do est diuersa iurisdictio, actor reum mu-
tare non tenetur, & si Clericus conuentũ
defendere voluerit, in sua erit libertate,
sed vt ipse conueniatur, prætermisso con-
uento laico petere non potest, vt diximus
supra hanc *prag.par.1.ex num.325. Barbos. de iur.Eccles.vniu.lib.1.cap.29. §.2.ex nu. 116. Rotund. de præuen.cap.20. à num.19.*
Reus verò si in sęculari iudicio condem-
natus fuerit, licèt acta ista coràm Eccle-
102 siastico non probent, *cap.at si clerici, de iud.* tamen si Clericus ad defendendum
nominatus fuerit, vel de lite, pro qua ipse
est

est auctor, certioratus fuerit, reassumptis
actis Ecclesiasticus adiri poterit, vt causa
contra auctorem Clericum terminetur,
vtputà quando secularis contra Clericum
reconuentum cognoscit: nam Ecclesiasti-
cus adiri poterit, vt ex eisdem actis coga-
tur Clericus, *Franch.decis.512.nu.5.* & no-
103 uissimè *Montan.contr.84.* Quid si res liti-
giosa in Clericum transferatur, an recta
via contra eum vti possessorem exequi
possit, iuxtà *l.fin.C.de litig.& cap.Reg.*con-
uentus? vide *Vrsil.decis.331. Viu.decis.44.*
num.6.Franch.dec.545. Ceual.com.opin.36.
num.14.& quæst.899.ex num.80. Carleual.
disp.2.q.7.sec.3.num.936. Castill.cum Add.
decis.2.supra num.8. & an Iudex Ecclesia-
sticus hoc casu Clericum in expensis con-
demnare teneatur, *Guttier.q.20.lib.1.* quid
si lata esset sententia, *Mastrill. decis. 79.*
Guttier.lib.2.q.132. Ceual.comm.opin.820.
num.29.
104 Itèm ratione loci continua est con-
trouersia, quando confugiens ad Ecclesiã,
illius immunitate gaudere debeat, iuxtà
tit.C.de his, qui ad Eccles.confug.& ext.in 6
de immun. Eccles. de qua *Clar.q.30. Farin.*
q.28.Tap.super cap.Reg.95. de immun.Eccl.
multi enim sunt casus, in quibus sine hæ-
105 sitatione delinquens, & immunitate
priuatur, scilicèt si publicus latro, viarum
aggressor, agrorum depopulator, homici-
diarij in Ecclesijs, & cęteris vulne-
rantes, proditoriè, vel mediante assassinio
occidẽtes, læsę maiestatis, hęretici, & alij,
qui de iure communi sunt excepti, vt no-
tauit *Reg.Tap.super Iure Reg. sub tit.de im-*
mun.Eccles.in cap.Reg.95. Qualitèr de hac
106 exceptione summariè, vel plenariè co-
gnosci debeat? vide *Gratian.discept.c.596.*
an Clerici hac immunitate gaudeant? vi-
de *Ceuall. com. opin.689.* an delinquentes
in Ecclesia, vel propè sub spe refugij, vel
si in Ecclesia coniurationem fecerint? vi-
de *Guttier.lib.3.cap. 10. cum seq.* & an de-
108 cocti debitores, idem *Guttier.lib.1.c.1.*
Couar.var.resol.lib.2.cap.20. Ceual.comm.
109 *opin. 683.* & an monetarij falsæ mone-
tæ, & raptores gaudeant? *Guttier.cap.4.*
cum seq.lib.3. & an sacrilegi, & furantes in
Ecclesijs, *de Ponte decis.14.* Quid si extra-
ctus assentiat, an in Ecclesiæ præiudicium
110 renunciare valeat? vide *Mastril.dec.169.*
Bona furto subtracta, vel in contrabanno,
aut à debitoribus in Ecclesia reposita, &
mancipia ibi refugiata, qualitèr præce-
dente Episcopi licentia extrahantur, vide
text. in cap.metuentes, caus.17.q.4. & in
cap.inter alia, § si verò seruus, extr.de imm.
Eccles.& in l.præsenti, §.1. C.de his, qui ad
Eccles.aufug.Couar.var.resol.libr.2. cap.20.
num.15.vers.vigesimo octauo, Oldr.cons.54.
Decian.lib.6.cap.27.num.34. Peregr.de im-
mun.Eccles.cap.13. Mauson.de contrabann.
q.8. Reg.Reuerter. decis.222. Hęcq; pauca
dogmata, & quæstiones magis controuer-
sas perfunctoriè, & remissiuè enunciaui,
dum vlterius progredi non conuenit, re-
liquas apud DD. qui de potestate Eccle-
siastica, & seculari tractarunt, reperies.

Ampliata iam conclusione ex huius no-
stræ 8.pragm.textu posita, tàm in prima,
quam in hac secunda parte, vt Barones
merum, vel mixtum imperium, aliasuè iu-
risdictionem non exerceant, nisi quatenus
iure, vel priuilegiorum virtute, vel legi-
tima præscriptione sibi licebit. Diximus
qualitèr de iure, & iurisdictionis priuile-
gijs, necnon de Baronum prærogatiuis
constare debeat. Restant videnda, & de-
claranda vltima pragmaticæ verba, *Qua-*
liter, & præscriptione. Talia etiam in va-
sallorum, & Regij Fisci damnum acquiri
poterint, & è contra, qualitèr Vniuersi-
tates contra Barones præscribere valeant,
quæ materia intricatissima est, tàm atten-
ta iuris, quam Regni dispositione; vndè
breuitèr, & conclusiuè omnia, quæ ad no-
strum pertinent, perstringemus.
111 Barones igitur aut in suis Terris ali-
qua in Coronæ, & directi dominij signum
seruata, & à Rege inseparabilia, nempè
ius superioritatis, & similium præscripsis-
se supponunt; & quia super istis potestas,
& inobedientia fundantur, *l. benè à Zeno-*
ne, C.de quatr.præscrip. hæc impræscripti-
bilia esse, & etiam immemorabili tempo-
re queri non posse resolutum est, *Bald.in*
l.fin.ff.de sacros.Eccl. Iason.in l. imperium,
ff.de iurisd.omn.Iud.Bellug.rubr.12. Franc.
Balb.de præscrip.1.par.quintæ partis, quic-
quid dixerint *Vasq. controu. cap.82.* & ex
multis comprobant *Bellug.in specul.Princ.*
rubr.22.§.& quia quotidiana, ex n.25.Can-
cer.lib.2.tit.de iurisd.omn.Iud. ex num.109.
Auil.cap.Prætor, cap.1.à num.11. Gabed.
decis.41.par.2. Amaya in l.3.num.21. C.de
ann.& trib.lib.10. qui enim reseruata pre-
scripsisse, & ideò se ad obedientiam præ-
standam, & Regiam Coronam recogno-
scendam non teneri prætendit, de facto à
Terris etiam coniurato bello expelli de-
bet, *Cyn.& alij.in l.2, C.de condit. ob caus.*
non inquam membra à corpore separari
licet, *cap.cui non decet, de præscript.* & vti
facto occupant, de facto expoliantur, *Luc.*
112 *de Pen.in l.viros, C.de diuer.offic. lib.10.*
Aut verò de alicuius integri feudi tra-
ctatur, & tunc immemorabile requiritur
tempus, probato seruitio, & possessionis
qualitate verificata; nam eatenùs prescri-
ptum censetur, quatenùs fuit possessum,
ex regula *l.1.§ si quis, ff.de itin.actuq.priu.*
Felin.in cap.auditis, de præscrip. & in dubio
secundùm feudalem naturam iudicatur,
Doct.

DD.in cap.1.§.sciendum, de feud.cognit. &
iuxta Regionis, eiusq; consuetudinis na-
turam, *Afflict.decis.226.* si verò de præscri-
113 bendis aliquibus Principi, non in si-
gnum supremæ dignitatis, sed in titulum
particularem reseruatis tractetur, de qui-
bus in *cap.1.tit.quæ sint regal.* hæc enim,
prædicto immemorabili tempore, simili-
tèr Baro suis in Terris quærere valebit:
nam omnia quæsibilia priuilegio, quæri
possunt & præscriptione, *Guid.Pap. decis.
514. Iacobin.de feu. vers.confiscationes, ver.
fluminibus, supra prag.1.num.113.* & proin-
dè merum imperium, & iurisdictiones alię
præscribuntur, *DD. in l.imperium, ff.de iu-
risd.omn.Iud.* & tanto temporis spatio su-
114 perioris scientia, patientia, & consensus
præsumuntur, *Gram. decis.40. Afflict.de-
cis.107.* & licèt regularitèr ministrorum
115 factum Domino non præiudicet, *Frec.
quæst.28. Ann. rubr.de vasall.decrep.ętat,
num.453. Rouit.pragm.9. num.38. de feud.*
attamèn talis antiquissimus cursus hæc
omnia pręsumit, *Guttier lib.1. q.85.cum
116 seq.* Sed si vera Principis scientia dare-
tur, tunc cum quadragenaria præscri-
ptione sufficeret, *Guttier. quæst.86.* vel si
de pręscribendo contra alium Baronem
tractaretur, idem *Guttier.quæst.87. Auend.
cap.1. Prætor, lib.1. Couar.regul.peccatum,
par.2. relect.§.3.num.5.* & quomodo ini-
117 tium, & sequuta quasi possessio proban-
da sint, *Mascard.de prob. conclus.incip.me-
rum imperium, & Boss.tit.de Princ. nu.279.*
Idem tempus legitimum erit, si Barones
118 aliqua iura contra vasallos, & Vniuer-
sitates quęsierint; nam licèt sint extra in-
uestituras, & pręter, vel contra ius, imme-
morabili tamèn consuetudine quęri po-
terunt, vt abundè dixi in *pragm.1.supra ex
num.186.* quę conclusio parilitatem ha-
bet: nam & vasalli, & Vniuersitates licèt
de iure sine legitimo priuilegio nullam
iurisdictionem habere possint, vt in *const.
cum satis, Auil.in l.Prętor, cap.1. ex num.1,
& cap.5.num.8.Gabed.decis.73.* immemo-
rabili tamèn consuetudine, & pręscri-
ptione iurisdictionalia aliqua quęrere
119 contra suos Barones non prohibentur,
vt videmus in multis Terris, & Ciuitati-
bus, quę diuersas habent pręrogatiuas,
aliquos creandi Officiales, vel delinquen-
tibus indulgendi, seu transigendi, quę im-
memorabili tempore quęsierunt, vt per
*Afflict. & Tap.in d. constit. Bald. in d.l.1.
C.de emancip. liber.* consuetudo enim or-
120 dinariam iurisdictionem dare potest, &
ex tempore Regius assensus, cętereque so-
lemnitates pręsumuntur, & omnis ab-
stergitur macula, *Reg.Tap.d.constit.Cum
satis, num.6.Guttier.obser.84.Mastrill.lib.1.
cap.7.* Hinc Ciuitates Lombardię multa
habent regalia, *Crauet.cons.117. volum.4.
121 Montan.pragmat.2. de admin.vniuers. ex
num.180. Auend.de exeq.mand. cap.1.* Ci-
uitates autèm, quę per Rempublicam gu-
bernantur, omnia possident regalia, *Bart.
in l.1.§.de qua re, ff.de postul.Gaill, obser.57
num.7.Rolan.cons.cons.29.volum.1. Peregr,
de iure Fisci, tit.1. cap.2. num.44.* qui lo-
quuntur de Ciuitatibus Venetię, Ianuę,
Senarum, Lucanę, & Florentię.
122 Sed oritur difficultas ex *cap.1. §.si
quis per triginta, tit.si de feud.defunct.fuer.
controuers.*, vbi habetur, vasallum feudum
contra Dominum annorum triginta spa-
tio pręscribere posse, si feudum ipse pos-
sederit, & seruitium pręstiterit, licèt in-
123 uestituram non ostendat, cum tanto
tempore pręsumatur, & ista pręscripta
inuestitura sufficit, *Camer.in cap.Imperia-
lem, fol.8.liter.C.* & maximè in possesso-
rio, quę pręscriptio non solùm contra
Dominum, verùm etiam contra alium
priuatum feudum habentem, à rationis
maioritate locum sibi vendicat, vt in
*constit. Consuetudinem prauam, Afflict. de-
cis.324.num.5.* & procedit non solùm in
feudo integro, sed etiam in parte quota-
tiua, vel augumento: nam si pro illa par-
te de seruitio pręstito constet, tamquàm
de re feudali, idem iudicandum de toto
quoad totum, quod de parte quoad par-
tem, *l.quæ de tota, ff.de rei vindic.* & dictæ
d. constit.Consuetudinem prauam: procedit
124 tamèn talis pręscriptio, si aduersarius
est in Regno, secus si ab eo absit, *Ann.in
repetit.rubr.de vasall. decrep.ętat. ex num.
451.de Curt. in suo diuers.fol.76. num.142.*
nec Proregis pręsentia sufficit, dum ille
feudo nouitèr donationis titulo inuestiē-
di potestate careat, *Camerar. in cap.Im-
perialem, fol. 8. à liter. G.* Nec refra-
gatur huic conclusioni *cap.Imperialem,
de prohib.feud.alien.* vbi omnes feudorum
alienationes nullas esse statuitur, qua-
uis præscriptione non obstante, ibi: *Nulla
temporis pręscriptione impedientes, & in cap.
125 1.§.præterea de cap. Corrad.* ibi: *Nulla
obstante præscriptione reuocare*, nam *gl.* ibi
verb. præscriptione declarat, intelligi de
præscriptione decem, vel viginti annorū,
non de triginta, vel quadraginta, qua
omnis actio de iure tollitur, *l. omnis C. de
126 præscript. trig. ann.* & sic si Baro aliquid
feudi, in subfeudum absq; Regis assensu
per duas vices concesserit, & concessio
per triginta annos firma permanserit, cō-
stitutum feudum planum intelligitur, &
sic solo Baronis consensu alienabile, *Reg.
de Pont. de pot. Proreg. §.2. ex n.2. sub tit.
de assen.* Sed si rem feudalem in burgensa-
ticam conuertere velit, tale tempus non
opitularetur, sed centenaria saltem requi-

reretur, *Ann. in const. Diuæ mem. n.* 185.
ex *Andr. in d. §. si quis per triginta.* Verùm
hæc conclusio feudum triginta annorum
spatio præscribi posse præcedit de iure
127 communi feudorum; Sed in Regno per
Const. Quatrigennalem sancitum fuit, cōtrà
fiscum non præscribi, nisi centum annorū
spatio, & sic per eam respectu fisci corri-
gitur, *§. si quis per triginta*; Nec iuuat prę-
sumptam allegare inuestituram, titulum,
cum dicta præscriptione, & seruitij præ-
statione probando, dum in Regno omnes
inuestituræ, priuilegiū, gratiæ, & assen-
sus in quaternionibus registrantur, vt fuit
ordinatum cum clausula irritatiua in cō-
trarium, *Frecc. de subfeud. q.* 28.

Hinc solent consultò Barones, dùm est
inter ipsos, & vasallos controuersia in S.
128 Cons. procurare, vt fiscus pro suo inte-
resse comparcat, vt ipse audiatur, & suo
nomine cumulatiuè cum Barone iura co-
adiuuet, pro suo interesse secundario, &
cum in omnibus causis, vbi fisci interesse
subest, fiscus suum Iudicem habet particu-
larem, qui est Regia Camera, & sub hoc
Clypeo ad eam eorum causas trahere prę-
tendunt, vt actores vexentur, & causæ
protrahentur, vt aduertit *Ann. in constit.
Diuæ mem. n.* 12. & ne latentèr causæ à S.
C. & præcipuè istæ feudales, quæ ad id
Tribunal propriè pertinent, auferantur,
edita fuit *prag.* 37. *de offic. Sacr. Conf.* qua
vbi de pręsentaneo fisci interesse nō agi-
tur, & vbi non est reus, actor, vel auctor,
Reg. Camera causas à S. Conf. auocare
nequit, quam *prag.* commendat *Molfes. tit.*
130 *de renunc. quæst.* 4. *ex n.* 33. Limita etiā
si quis quotam feudi præscribere velit, vt
in *d. const. Consuetudinem prauam*, nō enim
diuisio sine assensu, vel præscriptione
immemorabili fieri potest, *Paris. de re-
integrat. feud. quæst.* 299. *Viu. dec.* 226.
Vrsill. dec. 254. *n.* 3. Inde Vniuersitas, &
Vasalli, vt diximus, ius lignandi, pascen-
di in demanio Baronall, minori tempore,
quam centenario, pręscribere nō possunt,
nam hic de feudo, & feudi recognitione
per naturam feudalem non tractatur, sed
de præscribendo ius contrà feudum, &
etiam si pręstaretur seruitium, quotiescū-
què feudum diuiditur, ea præscriptio non
procedit, *Lanar. cons.* 40. & 93. *Vrsill.
vbi supra*, particulares enim concessiones,
131 & diuisiones multa parant incommoda,
l. tutor, §. lutius, ff. de vsur.

132 Dixi, Vniuersitates præscriptione
aliqua iura contra Barones quęrere posse;
vidi dubitatum, quomodo Vniuersitas
corpus non habens præscribere valeat?
nam si dicamus hoc fieri per Ciues, vide-
tur illud ius particularibus ipsis quęri
posse, non autem Vniuersitati, pro qua
Ciues actiones non quærunt, prout Vni-
uersitas non puniri dicitur, quia maior
133 pars Ciuium deliquit, nisi congregato
Concilio, tota deliberasset, vt tale deli-
ctum fierit, *Affl. decis.* 376. *Mascard. de
probat. concl.* 165. *incip. Vniuersitas. Cons.
Pascal. de patr. potest. cap.* 10. *ex n.* 31.
Sed contrarium est verum, nam per actus
publicos Ciues ius, & actionem Vniuersi-
tati quærunt, *Crauet. cons.* 192. *Cępol. tit.
de seruit. iuris pascendi, n.* 25. *Hier. de Mō-
te in tract. fin. regund. cap.* 70. *Surd. dec.*
236. & actus priuati ciuium ius in com-
muni, & publico faciunt, non autem in
particulari, incipitq; quasi possessio, &
deinde actio pro Vniuersitatibus præscri-
bendi.

134 Postremò quia Baronibus, & econtrà
Vniuersitatibus multa etiam concedun-
tur ex conuentionibus, & Capitulis gra-
tis inter se conuentis, & quotidianę sunt
super talium obseruantia hęsitationes,
necessariò videndum est, an de iure hę cō-
uentiones substineantur, & cum hucusq;
locus opportunus non occurrerit, & val-
dè ad nostrum institutum conferat, ideò
hic materiam hanc collocare ad proposi-
tum duxi: Verùm pro elucidatione mul-
ta antea præmittenda sunt, & primo ad-
uerte hæc priuilegia, & concessiones ad
inuicē, pręcipuè in noui Baronis ingressu
esse solita, nam vasalli, & Vniuersitates
135 feudi possessionem illi prębere nō solēt,
nisi priùs gratię subscribantur, & antiqua
priuilegia confirmentur, *Cancer. var. re-
sol. lib.* 3. *cap.* 3. *à n.* 175. *Fontanell. de pact.
nupt. clauf.* 4. *glos.* 10. *par.* 1. *n.* 35. & po-
pulus vna cum Clero quando processiona-
litèr, & solemnitèr nouo Domino obuiā
ire solet, argum. ex *l. si quis sepulchrum,
ff. de rel. & sump. funer.* pro cuius Domini
aduentu aliqua erogari posse, ait *Marc.
Ant. Surg. de Neap. illustr. cap.* 5. *in fin.* &
ei dona mitti permittitur, *glo. in §. pen.
Instit. de rer. diuis. tex. & glos. in l. contra
iuris, §. fin. ff. de pact,* ibi: *Si iusta ratione
motus donet, vt puta magistro. Franc. Marc.
dec.* 36. & 108. *par.* 2. & honoraria dona
vocātur, *Surg. ibi n.* 31. intellige certa mu-
nuscula, cū Vniuersitatib⁹ dona alicuius
136 quantitatis Baronib⁹ sine Proregis licē-
tia, & quantitatis refręnatione dare non
licere diximus supra *prag.* 3. *n.* 8. *de Pont.
sub tit. de diuersis prouis. tit. de donis, & ex-
pens. Vniu. n.* 12. *Auend. de exequ. mand.
cap.* 10. *n.* 15. *lib.* 2. Suadeo ne isto tem-
137 pore importunè noua priuilegia petan-
tur, & antiqua confirmentur, nam impor-
tunè obtenta licitè reuocantur, *Bart. in l.
priuilegia, C. de sac. san. Eccles.* & in ter-
minis *Petra de potest. Princ. fol.* 18. *n.* 268.
Felin. in cap. 1. *de probat.* consultò enim
omnia

omnia fieri oportet, & nisi legantur, &
trutinentur, eorum confirmatio inutilis
est, Gram. dec. 59. n. 21. Add. ad Capyc.
decis. 163. & adagium est, quod importu-
nè petitur, consultò reuocatur. Nec ge-
neralis confirmatio iuuat, ne iterum re-
uideantur, Gram. dec. 66. n. 52. Affl. decis.
128. in princ. Peregr. de iure fisc. tit. 3. n.
138 15. Vin. dec. 206. Confirmatio enim aut
est in forma communi, vel speciali, In for-
139 ma communi dicitur facta sine antiquo-
rum priuilegiorum insertione, nam sine
causæ cognitione, & de certa scientia con-
cessa, nullum ius tribuunt, nec vllum actũ
conualidant, etiam si, de nouo concedo,
dictum fuisset, Camerar. in cap. Imperialẽ
fol. 90. lit. k. Soccin, Iun. cons. 32. & potiùs
maiorem dat auctoritatem, quam firmi-
tatem, & semper sine confirmantis præiu-
dicio subintelligitur ad tex. in cap. 1. per
quæ fiat inuestit. & ibi Andr. Bald. in cap.
venientes de iure iurand. Auend. de exeq.
mand. cap. 19. n. 5. Roland. cons. 29. vol. 1.
nec clausulæ de certa scientia, ac vt om-
nia habeantur pro expressis, sufficiunt, vti
de stylo, Paris. cons. 106. vol. 3. non enim,
superiorem iniusta, vel nulla approbare
velle, p̃sumitur, Bart. & alij in l. 1. ff. de his,
q sunt sui, vel alieni iur. imò neq; iuramẽ-
tum obstat, cum ad iniusta, nulla, non
cogitata, vel non discussa non extendatur,
sed potiùs per obreptionem priuilegia si-
mili modo obtenta confirmata dicuntur,
non obstante clausula de certa scientia.
Guttier. de iuram. confir. par. 1. cap. 38. Cõ-
firmatio verò specialis tribuit ius, ac si de
142 nouo concessio fieret; & donationẽ, &
omnium iurium importat extẽsionẽ, And.
in cap. 1. de Vas. decrep. ętat. Franc. de
Amic. de his, qui feud. dar. poss. fol. 110.
col. 1. Ruin. cons. 84. Sese dec. 15. Sed quę
dicatur specialis? dic, quando omnia si-
gillatim in confirmatione exprimuntur,
Menoch. de arbitr. Iud. casu 202. idẽ si ex
verbis prægnantibus, & geminatis, & ex
clausulis positis certitudinalitèr, vel prę-
sumptiuè appareat, mentẽ cõcedẽtis esse
ad concessionarij beneficium confirmare,
dare, & relaxare velle, vel nisi omnia si-
gillatim expressa essent adiecta, sit clau-
sula, vt tenor habeatur pro expresso, cum
visa, & recognita fuerint priuilegia, nam
tunc relatum erit in referente, maximè
addito iuramento, cuius virtus certiora-
143 tionẽ inducit, & vim specialis expres-
sionis habet, Guttier. vbi supra, Gabr. Rom.
tit. de iure iur. concl. 4. & substinet effectũ
specialis consensus; glos. in l. cum pater. §.
filius matrem, ff. de legat. 2. Serafin. de pri-
144 uil. iur. priuil. 119. Ioseph Sese dec. 98. &
eò magis priuilegia isto secundo modo
confirmata valent, si longum tempus trã-
sierit, vel si post confirmationẽ obseruata
fuissent, Alex. in l. qui aliena, ff. de acquir.
hæred. & cons. 179. vol. 7. Crauet. de antiq.
tempor. 3. par. n. 6. Dec. cons. 159. Roland.
d. cons. 99. vol. 2. & decem annorum diu-
turnitas sufficiet, Crauett. loco cit. Castr.
cons. 202. & 375. lib. 1. Soccin. cons. 28.
lib. 1. Gram. dec. 66. n. 31. & nota, Vniuer-
sitatem ius aliquod ex priuilegio, consue-
tudine, vel alio iure habentem, confirma-
tionẽ à Barone petere non debere, nisi
protestatione, quod ex ea aliquod præiu-
dicium sibi non inferatur, Ann. sing. 586.
Rouit. in prag. 1. de priuil. Vniuers. à n. 20.
sed parum nocere posse credo, prout in
assensu dicimus, qui si expediatur quando
non est necessarius, petenti non officit,
nec in aliquo ex eo sibi præiudiciũ infert,
& dicitur superfluus, vti clausula, arma,
virumq; cano, in stipulationibus posita, ex
Andr. in cap. 1. §. sed nec, & alio iustior, n.
38. quæ sit prim. caus. benef. amitt.

Item perfunctoriè est pręmittendum,
an Terræ demaniales alienari possint?
Doct. distinxere, aut Ciuitates, & Terræ
sunt demaniales ex antiquo in potestate
146 Regia detentæ, aut ipsę cum venditæ
fuerint ad demanium prouocauerunt, aut
sunt feuda alienari solita, & vasalli Do-
mino ementi liberè se subiecerunt. Primo
casu Terræ, quæ semper vel ex antiquo
de demanio, & inter regalia fuerunt, &
hę in Coronę præiudicium alienari non
possunt, quia Regni patrimonium denu-
daretur ex originaria, Bart. doctrina in l.
prohibere, §. planè, ff. quod vi, Bellug. rub.
9. Vasq; controu. cap. 3. cum seq. Princeps
enim habet bona duplicis generis, alia
sunt patrimonialia propria, de quibus vti
quilibet priuatus disponere poterit, vt C.
147 de fund. rei priuileg. lib. 12. & C. de fund.
patrim. Alia Regis demanialia dicuntur,
quæ in vsum, vsumfructum, pro defensio-
ne Coronę, & sui auctoritate Principi tri-
148 buuntur, Luc. in l. quicumque, C. de bon.
vac. lib. 10. Ann. alleg. 69. & de istis nec
alienando, nec infeudando disponere po-
test, Andr. in cap. Imperialem, §. prætereà,
vers. nec Dominus, de probib. feud. alien. &
ibi Camerar. fol. 80. lit. C. Capic. dec. 121.
eò magis renuentibus vasallis, quorum
interest à manu Regia non discedere, & se
Baronis subiectioni, totq; grauaminibus
subijcere, Andr. in d. cap. Imperialem, §.
nec Dominus à n. 43. Capic. dec. 173. Pereg.
de iure fisc. fol. 29. & Camerar. in c. Impe-
rialem, fol. 108. lit. I. licèt contraria fun-
detur in consuetudine, quod stante magna
149 necessitate Principi alienatio permitti-
tur, & maximè quando alienanda, in ma-
gnam Coronę deteriorationẽ non tẽdunt,
Capic. dec. 166. & in Inuest. fol. 149. cum

rreretur, *Ann. in const. Dinæ mem. n.* 185. ex *Andr. in d. §. si quis per triginta.* Verùm hæc conclusio feudum triginta annorum spatio præscribi posse præcedit de iure
127 communi feudorum; Sed in Regno per *Const. Quatrigennalem* sancitum fuit, cōtrà fiscum non præscribi, nisi centum annorū spatio, & sic per eam respectu fisci corrigitur, *§. si quis per triginta;* Nec iuuat præsumptam allegare inuestituram, titulum, cum dicta præscriptione, & seruitij præstatione probando, dum in Regno omnes inuestituræ, priuilegiū, gratiæ, & assensus in quaternionibus registrantur, vt fuit ordinatum cum clausula irritatiua in cōtrarium, *Frecc. de subfeud. q.* 28.

Hinc solent consultò Barones, dùm est inter ipsos, & vasallos controuersia in S.
128 Cōs. procurare, vt fiscus pro suo interesse compareat, vt ipse audiatur, & suo nomine cumulatiuè cum Barone iura coadiuuet, pro suo interesse secundario, & cum in omnibus causis, vbi fisci interesse subest, fiscus suum Iudicem habet particularem, qui est Regia Camera, & sub hoc Clypeo ad eam eorum causas trahere prætendunt, vt actores vexentur, & causæ protrahentur, vt aduertit *Ann. in constit. Dinæ mem. n.* 12. & ne latentèr causæ à S. C. & præcipuè istæ feudales, quæ ad id Tribunal propriè pertinent, auferantur, edita fuit *prag.* 37. *de offic. Saer. Cons.* qua vbi de præsentaneo fisci interesse nō agitur, & vbi non est reus, actor, vel auctor, Reg. Camera causas à S. Conf. auocare nequit, quam *prag.* commendat *Molfes. tit.*
130 *de renunc. quæst.* 4. *ex n.* 33. Limita etiā si quis quotam feudi præscribere velit, vt in *d. const. Consuetudinem prauam,* nō enim diuisio sine assensu, vel præscriptione immemorabili fieri potest, *Paris. de reintegrat. feud. quæst.* 299. *Viu. dec.* 226. *Vrsill. dec.* 254. *n.* 3. Inde Vniuersitas, & Vasalli, vt diximus, ius lignandi, pascendi in demanio Baronali, minori tempore, quam centenario, præscribere nō possunt, nam hic de feudo, & feudi recognitione per naturam feudalem non tractatur, sed de præscribendo ius contrà feudum, & etiam si præstaretur seruitium, quotiescūquè feudum diuiditur, ea præscriptio non procedit, *Lanar. conf.* 40. & 93. *Vrsill. vbi supra,* particulares enim concessiones,
131 & diuisiones multa parant incommoda, *l. tutor, §. lutius, ff. de vsur.*

132 Dixi, Vniuersitates præscriptione aliqua iura contra Barones quærere posse; vidi dubitatum, quomodo Vniuersitas corpus non habens præscribere valeat? nam si dicamus hoc fieri per Ciues, videtur illud ius particularibus ipsis quæri posse, non autem Vniuersitati, pro qua Ciues actiones non quærunt, prout Vniuersitas non puniri dicitur, quia maior
133 pars Ciuium deliquit, nisi congregato Concilio, tota deliberasset, vt tale delictum fierit, *Affl. decis.* 376. *Mascard. de probat. concl.* 165. *incip. Vniuersitas. Cons. Pascal. de patr. potest. cap.* 10. *ex n.* 31. Sed contrarium est verum, nam per actus publicos Ciues ius, & actionem Vniuersitati quærunt, *Crauet. cons.* 192. *Cepol. tit. de seruit. iuris pascendi, n.* 25. *Hier. de Mōte in tract. fin. regund. cap.* 70. *Surd. dec.* 236. & actus priuati ciuium ius in communi, & publico faciunt, non autem in particulari, incipitq; quasi possessio, & deinde actio pro Vniuersitatibus præscribendi.

134 Postremò quia Baronibus, & econtrà Vniuersitatibus multa etiam conceduntur ex conuentionibus, & Capitulis gratis inter se conuentis, & quotidianæ sunt super talium obseruantia hæsitationes, necessariò videndum est, an de iure hæ cōuentiones substineantur, & cum hucusq; locus opportunus non occurrerit, & valdè ad nostrum institutum conferat, ideò hic materiam hanc collocare ad propositum duxi: Verùm pro elucidatione multa antea præmittenda sunt, & primo aduerte hæc priuilegia, & concessiones ad inuicē, præcipuè in noui Baronis ingressu esse solita, nam vasalli, & Vniuersitates
135 feudi possessionem illi præbere nō solēt, nisi priùs gratiæ subscribantur, & antiqua priuilegia confirmentur, *Caneer. var. resol. lib.* 3. *cap.* 3. *à n.* 175. *Fontanell. de pact. nupt. clauf.* 4. *glos.* 10. *par.* 1. *n.* 35. & populus vna cum Clero quando processionalitèr, & solemnitèr nouo Domino obuiā ire solet, argum. ex *l. si quis sepulchrum, ff. de rel. & sump. funer.* pro cuius Domini aduentu aliqua erogari posse, ait *Marc. Ant. Surg. de Neap. illustr. cap.* 5. *in fin.* & ei dona mitti permittitur, *glo. in §. pen. Instit. de rer. diuis. tex. & glos. in l. contra iuris, §. fin. ff. de pact,* ibi: *Si iusta ratione motus donet, vt puta magistro. Franc. Marc. dec.* 36. & 108. *par.* 2. & honoraria dona vocātur, *Surg. ibi n.* 31. intellige certa munuscula, cū Vniuersitatib⁹ dona alicuius
136 quantitatis Baronib⁹ sine Proregis licētia, & quantitatis refrænatione dare non licere diximus supra *prag.* 3. *n.* 8. *de Pont. sub tit. de diuersis prouis. tit. de donis, & expens. Vniu. n.* 12. *Auend. de exequ. mand. cap.* 10. *n.* 15 *lib.* 2. Suadeo ne isto tem-
137 pore importunè noua priuilegia petantur, & antiqua confirmentur, nam importunè obtenta licitè reuocantur, *Bart. in l. priuilegia, C. de sac. san. Ecclef.* & in terminis *Petra de potest. Princ. fol.* 18. *n.* 268. *Felin. in cap.* 1. *de probat.* consultò enim omnia

omnia fieri oportet, & nisi legantur, & trutinentur, eorum confirmatio inutilis est, *Gram. dec. 59. n. 21. Add. ad Capyc. decis. 163.* & adagium est, quod importunè petitur, consuetò reuocatur. Nec generalis confirmatio iuuat, ne iterum reuideantur, *Gram. dec. 66. n. 32. Afl. decis. 128. in princ. Peregr. de iure fisc. tit. 3. n.*
138 *15. Vin. dec. 206.* Confirmatio enim aut est in forma communi, vel speciali. In for-
139 ma communi dicitur facta sine antiquorum priuilegiorum insertione, nam sine causæ cognitione, & de certa scientia concessa, nullum ius tribuunt, nec vllum actū conualidant, etiam si, *de nouo concedo*, dictum fuisset, *Camerar. in cap. Imperialē fol. 90. lit. K. Soccin. Iun. cons. 32.* & potius maiorem dat auctoritatem, quam firmitatem, & semper sine confirmantis præiudicio subintelligitur ad *tex. in cap. 1. per quæ fiat inuestit.* & ibi *Andr. Bald. in cap. venientes de iure iurand. Auend. de exeq. mand. cap. 19. n. 5. Roland. cons. 29. vol. 1.* nec clausulæ de certa scientia, ac vt omnia habeantur pro expressis, sufficiunt, vti de stylo, *Paris. cons. 106. vol. 3.* non enim, superiorem iniusta, vel nulla approbare velle, psumitur, *Bart. & alij in l. 1. ff. de his, q sunt sui, vel alieni iur.* imò neq; iuramētum obstat, cum ad iniusta, nulla, non cogitata, vel non discussa non extendatur, sed potius per obreptionem priuilegia simili modo obtenta confirmata dicuntur, non obstante clausula *de certa scientia. Guttier. de iuram. confir. par. 1. cap. 38.* Cōfirmatio verò specialis tribuit ius, ac si de
142 nouo concessio fieret; & donationē, & omnium iurium importat extēsionē, *And. in cap. 1. de Vas. decrep. etat. Franc. de Amic. de his, qui feud. dar. poss. fol. 110. col. 1. Ruin. cons. 84. Sese dec. 15.* Sed quę dicatur specialis? dic, quando omnia sigillatim in confirmatione exprimuntur, *Menoch. de arbitr. Iud. casu 202.* idē si ex verbis prægnantibus, & geminatis, & ex clausulis positis certitudinaliter, vel præsumptiuè appareat, mentē cōcedētis esse ad concessionarij beneficium confirmare, dare, & relaxare velle; vel nisi omnia sigillatim expressa essent adiecta, sit clausula, vt tenor habeatur pro expresso, cum visa, & recognita fuerint priuilegia, nam tunc relatum erit in referente, maximè addito iuramento, cuius virtus certiora-
143 tionē inducit, & vim specialis expressionis habet, *Guttier. vbi supra, Gabr. Rom. tit. de iure iur. concl. 4.* & substinet effectū specialis consensus, *glos. in l. cum pater. §. filius matrem, ff. de legat. 2. Serafin. de pri-*
144 *uil. iur. priuil. 119. Ioseph Sese dec. 98.* & eò magis priuilegia isto secundo modo confirmata valent, si longum tempus trāsierit, vel si post confirmationē obseruata fuissent, *Alex. in l. qui aliena, ff. de acquir. hæred. & cons. 179. vol. 7. Craue. t. de antiq. tempor. 3. par. n. 6. Dec. cons. 159. Roland. d. cons. 99. vol. 2.* & decem annorum diuturnitas sufficiet, *Crauett. loco cit. Castr. cons. 202. & 375. lib. 1. Soccin. cons. 28. lib. 1. Gram. dec. 66. n. 31.* & nota, Vniuersitatem ius aliquod ex priuilegio, consuetudine, vel alio iure habentem, confirmationē à Barone petere non debere, nisi protestatione, quod ex ea aliquod præiudicium sibi non inferatur, *Ann. sing. 586. Rouit. in prag. 1. de priuil. Vniuers. à n. 20.* sed parum nocere posse credo, prout in assensu dicimus, qui si expediatur quando non est necessarius, petenti non officit, nec in aliquo ex eo sibi præiudiciū infert, & dicitur superfluus, vti clausula, *arma, virumq; cano*, in stipulationibus posita, ex *Andr. in cap. 1. §. sed nec, & alio iustior, n. 38. quæ sit prim. caus. benef. amitt.*

Item perfunctoriè est præmittendum, an Terræ demaniales alienari possint? Doct. distinxere, aut Ciuitates, & Terræ sunt demaniales ex antiquo in potestate
146 Regia detentæ, aut ipsę cum venditæ fuerint ad demanium prouocauerunt, aut sunt feuda alienari solita, & vasalli Domino ementi liberè se subiecerunt. Primo casu Terræ, quæ semper vel ex antiquo de demanio, & inter regalia fuerunt, & hę in Coronę præiudicium alienari non possunt, quia Regni patrimonium denudaretur ex originaria, *Bart.* doctrina *in l. prohibere, §. planè, ff. quod vi, Bellug. rub. 9. Vasq; controu. cap. 3. cum seq.* Princeps enim habet bona duplicis generis, alia sunt patrimonialia propria, de quibus vti quilibet priuatus disponere poterit, vt *C.*
147 *de fund. rei priuileg. lib. 12. & C. de fund. patrim.* Alia Regis demanialia dicuntur, quæ in vsum, vsumfructum, pro defensione Coronę, & sui auctoritate Principi tri-
148 buuntur, *Luc. in l. quicumque, C. de bon. vac. lib. 10. Ann. alleg. 69.* & de istis nec alienando, nec infeudando disponere potest, *Andr. in cap. Imperialem, §. præterea, vers. nec Dominus, de prohib. feud. alien.* & ibi *Camerar. fol. 80. lit. C. Capic. dec. 121.* eò magis renuentibus vasallis, quorum interest a manu Regia non discedere, & se Baronis subiectioni, totq; grauaminibus subijcere, *Andr. in d. cap. Imperialem, §. nec Dominus à n. 43. Capic. dec. 173. Pereg. de iure fisc. fol. 29. & Camerar. in c. Imperialem, fol. 108. lit. I.* licèt contraria fundetur in consuetudine, quod stante magna
149 necessitate Principi alienatio permittitur, & maximè quando alienanda, in magnam Coronę deteriorationē non tēdunt, *Capic. dec. 166. & in Inuest. fol. 149. cum*

ſeq. Ann. alleg. 50. & 69. Paſcal. de patr.
pot. cap. 1. Iacobin. de feud. verſ. ſpecies feu-
dorum ex n. 14. de Pont. conſ. 70. n. 38. &
de poteſt. Proreg. tit. de diuerſ. prouiſ. §. 1.
Tap. de conſt. Princ. cap. 4. rub. de Curte in
ſuo diuerſ. fol. 8. Cancer. var. reſol. cap. 3.
lib. 3. ex n. 357. Maſtrill. de magiſtr. lib. 3.
cap. fin. Caſtill. de tertijs cap. 17. & dixi ſu-
pra par. 1. n. 152. Secundo caſu quando
vaſalli ad demanium prouocantes ſe re-
demerunt, ad manus Regias deueniendo,
quod licitum eſt, & Vaſalli prælationem
150 habent, ſi pretium Domino directo offe-
rant, nam & ſi de iure Vaſalli emptorem
reijcere poſsint ex tex. in l. inuitis, ff. de
fideicomm. libert. Andr. in d. cap. nec Domi-
nus, Vrſill. dec. 265. Capic. dec. 162. Crauett.
conſ. 224. Gabriel. tit. de iure quæſito non
toll. concl. 7. tamen huic opinioni con-
traria conſuetudine fuit abrogatũ, Frãch.
151 dec. 17. Vndè ſolùm remanet prędictum
remedium prouocandi ad demanium, em-
ptori pretio cum intereſſe infra annum
in Regia Camera oblato, ex cap. Titius ſi
de feudo fuerit controu. fauore enim liber-
tatis, licèt emptor effectus eſſet Dominus,
ſoluto tamèn pretio terram emptam rela-
xare cogeretur, arg. l. 1. C. de capitat. ciuiũ
exim. lib. 11. vbi Faber. Indè dicunt potiùs
fauore libertatis, quã prelationis demaniũ
vaſallis concedi, de Curt. in ſuo diuerſ. feud.
152 fol. 8. n. 4. Verùm Vaſalli permictere
non debent, vt emptor liberã capiat poſ-
ſeſſionẽ, ſed quãdo aſſicurationis iuramẽ-
tum pręſtant, coactè ſe eum in dominium
recipere proteſtentur, ſibiq; iura demaniũ
petendi reſeruent, nam alias poſteà ad de-
manium non facilè admitterẽtur, Andr. in
cap. Imperialem n. 48. de probib. feud. alien.
per Feder. Ann. d. alleg. 69. n. 13. Et quod
dixi, vt intrà annum petatur, adeò eſt ne-
ceſſarium ex recepta Regni Conſuetudi-
ne, vt etſi de iure quatriennium, ex capi-
te reſtitutionis Vniuerſitatibus detur, ta-
mèn hodie per prag. 63. cap. 5. de offic. pro-
cur. Cæſar. conſtitutum eſt, reſtitutionẽ
hoc caſu amplius non concedendam; re-
ſtitutionis enim beneficium lege tolli po-
teſt, Sforz. de reſtit. in integr. par. 1. q. 55.
154 & iſtud tempus Prorex minuere valet,
Ann. in conſtit. Diuæ memoriæ, à num. 261.
Vndè aduertant Vniuerſitates, vt intrà
annum petant, & pecuniam offerant, pro
qua exigenda licitum eſt, vaſallis ad liber-
155 tatẽ aſſequendam collectas imponere,
Teſ. dec. 257. Gram. conſ. ciu. 69. dummo-
dò Vniuerſitas non depauperetur, & hoc
eſt vnum de requiſitis ad obtinendũ; aliud
156 eſt, vt interueniat omnium ciuium cõ-
ſẽſus, cum tale onus ſingulos, vt ſingulos
reſpiciat, & proindè omnes approbare
debent, licèt rectiùs Doct. dicant pro li-
bertate comparanda ſanius conſilium, &
maiorem partem ſufficere arg. ex l. 1. cap.
de comm. Ser. manum. Crauett. conſ. 195.
n. 10. quod Reg. Camerę arbitrio remit-
titur, Franch. deciſ. 517. Imò vnus ciuis
demanium petere poterit, ſi ſolus pretiũ
de ſuõ ſoluere valeat, de Curt. vbi ſupra n.
7. & latè ad materiam Rouit. in prag. 64.
157 tit. de offic. procur. Cæſar. de Ponte tit. de
diuerſ. priu. §. 1. Seſſe deciſ. 36. n. 1. Reg.
Capyc. Galeot. controu. 7. Montan. in cap.
Imperialem, §. præterea Ducatus ex num.
144. quibus vos remitto.

Et deueniẽdo ad quęſtionẽ propoſitam
quando capitulationes inter Barones, &
vaſallos obſeruandæ ſint, Dic. Quod ſi hæ
conuẽtiones ad beneficium Vniuerſitatis
fiant aliqua pecunia recepta per Baronẽ,
158 vel in recompenſam alicuius rei ei tra-
ditę, vel ne dominium petatur, quia illæ
potiùs gratioſæ, quam honoroſę dicũtur,
omninò ſunt per Barones obſeruandæ,
Socc. in l. ex tot, in fin. concl. 7. ff. de legatis
1. Crauett. conſ. 211. Gaill. obſer. 54. lib. 2.
Ozaſcb. deciſ. 139. n. 22. & adduco te-
xtum notabilem in l. 2. ff. de iure imm. cu-
ius verba ſunt: Hi, qui certa conditione,
muneribus, vel honoribus ſe aſtrinxerunt cũ
alijs compelli nõ poſſent, fides ei ſeruanda eſt,
conditio quoq; quæ ſe, ſiuè ad honores appli-
cari poßunt. Quando enim gratiæ, vel
159 priuilegia in contractum tranſeunt, fir-
miora ſunt. Bald. in l. ſi qui ſe patris, co-
lum. 7. C. vndè liber. Felin. & alij in cap.
nouit. de Iudicijs. Ozaſcb. vbi ſupra n. 26.
& maximè ſtante iuramento, quod etiam
à Principe petendum eſſe dixit Bellu. rubr.
de iuram. à Princ. & ſacramentum dicitur
fides Regia promiſſa, Theſ. decis. 47. Gaill.
obſer. 56. Surd. decis. 234. præcipuè ſi pe-
cuniæ datæ priuilegium non præponde-
raret, Tiraquell. vbi ſupra, verſ. donatione
largitiua, num. 9. Ozaſcb. deciſ. 139. num. 10.
Peregr. de iure Fiſci, tit. 3. num. 28. ſecus ſi
contra l. quæritur, ff. de ſtat. hom. ſic quan-
do eſſet conceſſio in remunerationem,
iuxtà ea, quæ notauimus in prag. 3. à n. 8.
nam Baro neq. à conceſſis recedere po-
teſt, dum neq. Principi permittitur, licèt
160 quando eſſet mera donatio, quandoquè
ex cauſa eam reuocare poſſe dixere Gabr.
Roman. concluſ. 7. de iure quęſit. Reg. Tap. de
conſtit. Princ. l. fin. cap. 9. par. 3. inferioribus
tamèn hæc reuocandi facultas denegatur,
Felin. in cap. nouit. num. 11. de iudic. Rip. re-
ſpon. 3. de diuer. reſcript. nam donatio poſt-
quàm profecta eſt ſine legitima cauſa re-
uocari non poterit, l. perfecta, C. de donat.
quæ ſub mod. Bertaz. in terminis conſ. crim.
420. contractus enim oneroſus difficiliùs
diſſoluitur, l. habent, ff. de pact. & licèt Vni-
uerſitates in Regno donare non poſſint,
ma-

maximè ex *prag.5.§.pen.de admin.vniuers.*
vt diximus supra *prag.3.* tamèn in remu-
161 nerationem permittitur, cum tales do-
nationes emptioni comparentur, *l.aliquis ff.de donat.Tiraquell.de reuoc.donat.fol.14. num.32.verb.omnia, vel partem, Montan.in d.prag.Auil.cap.Praetor,cap.3.vers.gratias, num.3.Petr.de potest.Princ.fol.197.nu.49.* & potiùs præmutatio dicitur, *Franch. decis.428. Gram.cap.202. Escobar. de ratioc. cap. 24.* dummodò æquiualens saltem medium valoris rei concessæ attingat, *Clar. §. donatio quæst.8.* latiùs *Tiraquell. de reuoc. donat. vers. donatio largitus. Pinell. de rescind. vendit.1. par.cap.4.* Indè si gratiæ, seù concessiones essent secundum ius, ad quas Baro de iure teneretur, & Vniuersi-
162 tas pro ijs pretium dedisset, restitutioni esset obnoxius, nam quæ actionem non præstant, neq; salarium meretur; & quod gratis quis exigi debet, iniquè accipit, *l. fin. ff. de condic. ob turp. cau. Capyc. dec. 180. n. 17.* & dixi *prag. 3. in princ.* Sed supradictæ intelligendæ sunt quando cõcessiones sunt præter ius, vel contra ius priuatum, prout in gratijs, quæ concedi
163 solent, ne Baro officialẽ, qui Doctor non sit, constituere possit, nam etsi de iure etiã inlitterati officia exercere valeant, *l.certi, C. de Iudic.* & dixi supra *prag. 3.* talis concessio videtur præter ius, & erit seruãda, sicq; ne locetur Actuaria nisi illi, qui sit Notarius, nam hęc concessio erit præter ius, cum secundum iuris dispositionẽ duo scriptores sufficiunt, vulg. *cap. quoniã contra de probat.* & ideò iudicauit S.C. inter Vniuersitatẽ Theani cum Principe
164 Ostiliani, nec fuit recepta fraus, dum affictus constituebatur coloratè cum Notario, & ille postea non Notario sublocabat, sicq; concessionis intentio fraudebatur, nam similitèr fuit decisum subaffictũ nisi alio Notario fieri nõ posse, argumẽto eorum, quæ notant Doctores *in l. non dubium, C. de legib.* idemq; procedit ne officiales de aliqua Terra cõuicina, vel forsan odiosa cõstituantur, *Marant.cons.103.* & sic de similibus, nam id sustinetur, quia hęc priuilegia feudo non obsunt, neq; sunt contra ius, si tamen capitulationes, & gratiæ essent contra ius, vel in dignitatis præiudicium, vel in feudi detrimentum, & præcipuè absq; assensu nõ sustinerẽtur,
165 & ipsemet Baro eas reuocare, & ab eis recedere posset, iuxtà *tex. in l. quemadmodum, C. de agric. lib. 12. & cap. sicut nostris 27.* iunctã *glos. fin. de iure iur. cap. Imperial. de prohib. feudi alien. Const. diuæ memoriæ. Petra de potest. Princip. cap. 32. §. 3. fol. 188. à n. 268. Pinell. in l. 1. 3. par. n. 73. de bonis mater. Sese dec.79.* confirmata enim semper intelliguntur, quæ
166 iuxtà sunt *cap.1.de iure iurand.in 6.Bald. & Ias. in l. omnes populi n. 36. ff.de iust.& iur. Auill. in cap. pretor, cap. 17.glos. procur n.4.* solum Vniuersitati actio solutum repetendi maneret, *l. 1. & 2. Cod. de condic. ob causam,* & infra ex *n. 186.*

167 Hinc multotiès fuit dubitatum, an Vniuersitati pro habenda sua terra in Camerã reseruatam Baroni donare licuerit? & pro elucidatione, cum a paucis sit pertractatum, præmitto istud ius Cameræ reseruatę consuetudine Regni potiùs, quã iure introductum fuisse, licèt ad iuris exẽpla sit extẽsum: Camera ergo locus dicitur locus de domo distinctus, & pro diei, & noctis habitatione separatus, *Luc. de*
168 *Penn. ad C. de propos. sacri Cub.* & reseruata nominatur, ad distinctionẽ; quod pro domini persona, non pro alijs, licèt familiaribus, paratur, cumquè munus milites hospitandi patrimoniale sit, itaut nullus regularitèr excusetur, *l.3. de muner. patr.*
169 *lib. 10.* nam sicut filijs educandis patres attẽdere debẽt, ita & patria, sic Vniuersitates milites, qui filijs Reipublicę sunt, educare tenentur, & dum ab hostibus eas tuentur, ab eis sunt alendi, *l. militibus, ff. locat.* Inde & milites cœlestis militiæ, vti clerici, & monaci, qui pro nobis orant, & suis orationibus nos tuentur, à nobis etiã
170 sunt alendi, *Doct. in l. id, quod pauperibus, C. de Episcop. & cler.* & Aduocatis publicis stipẽdia assignantur pro defensione, quam pro ciuibus suscipiunt, *l. Aduocati C. de Aduocat. diuid. iud.* Hi omnes milites ali, & hospitio recipi debent, sed ob particulare priuilegium ab hoc munere
171 alios hospitandi ipsi sunt immunes, *l.fin. §. pen. ff. de mun. & honor.* & non solùm ipsi, sed tota eorum familia, *Boer.dec.300.* Et proindè si vnus ex fratrib⁹ ab hoc onere sit immunis, alios etiam in communio-
172 ne stantes reddit immunes secundum opinionem, *Surd. dec. 301. Menoch. de arbitr. iud. cas. 379.* licèt non à contributione, *Add. ad cap. Regni 69.* Ad propositum, Barones milites esse, & sic in iure vocari non ambigitur, cum pro Rege in
173 Regni necessitatibus sint ad pugnandũ, & seruitium pręstandum accincti, *cap. Imperial, §. firmiter, de prohib. feudi alien.* & sic eos nominat *tex. in cap. si quis miles, tit. de feud. sine culpa non amitti, & rub. de milite vasallo,* & diximus sup. *par.2.n.263.* Itaut mutus, Surdus, & impotens, quia militari non possunt, nec feuda retinere regularitèr valent, *tot. tit. An mut. surd. & impotens.* Si ergò priuati milites, & tota eius domus ab hospitandi onere sint immunes, eo magis esse debent milites illustres, vt sunt Regni Barones, & dum reseruant sibi locum, vbi cum sua familia

degere

degere intendunt, conueniens est, vt ea terra ex aliorum militum hospitio non contristetur: vndè supplicatè Regno fuit Baronibus, Comitibus, & Marchionibus per Maiestatem Catholicam concessum, vt vnam terram in Cameram reseruatam eligant, excepto iure transitus, qui sẽper limitatus videtur, *glos. in l. si quis post hac,*
174 *C. de ędif. priu.* Ducibus verò, & Principibus concessa fuit authoritas duas habẽdi terras in Cameram reseruatam ratione maioris prærogatiuę, & præsumptionis
175 maioris status, & pluritatis terrarum, in quibus diuerso tempore habitationem fecere, & visitare solent, *arg. l. pen. C. de metat. & epid. lib. 12.* & licèt posteà ibi continuam non ducant habitationẽ loci
176 tamèn assumpti destinatio sufficit, vt ea terra immunitate Camerę reseruatę gaudeat, & sic sępiùs fuit iudicatum in Reg. Camera, argum. ex *l. pen. ff. de iure milit. Bart. in l. cætera, §. sed si separauit, ff. de legat. 1.* quos ordines Suę Catholicę Maiestatis, & decreta Reg. Cameræ enunciat *Reg. Moles decis. 28. tit. de Cameris reseruatis.* Hæc igitur Cameræ reseruatæ in cõsequentiam Vasallos ab hospitandi onere ob dominorum fauorẽ eximunt, & iustum videtur, nam dum quotidiè Barones hospites accipiunt non paucas habẽt incommoditates, & onera, vt est notorium, vndè Rex respectum habuisse videtur non solum ad Barones, sed ad vasallos, istas prærogatiuas eis concedendo. Indè orta
177 est dubitatio, quam in principio proposuimus, dum de isto articulo mentionem facimus; An cum vtriusq; gratia priuilegium hoc videatur indultum, Barones gratis istas Cameras reseruatas concedere debeant, & videtur quod sic, arg. *l. hoc iure, §. labeo, ff. de donat. Bart. in l. si plures §. in arrogat. ff. solut. matr.* dum eorũ sine pretio à Principe gratis Barones obtinẽt, & ipsi gratis concedere debẽt, in quam opinionẽ inclinare videtur *Add. Mut. Surg. ad Fratrem de Neap. illustr. fol. 409.* tamèn quidquid sit, quia Baronum contemplatione huiusmodi priuilegia concessa fuerunt, & attẽditur, quod principalitèr fit, non quod in consequentiam venit, *l. non quemadmodum, ff. si cert. pet. Tiraq. de retract. §. fin. gl. 2.* ideò fuit pronunciatum,
178 licere Baronibus de pretio pro faciẽda Camera reseruata, cum Vasallis conuenire, *Vrsill. dec. 101. Præs. de Cur. in suo diuers. feud. fol. 36.* factaq; Cameræ destinatione, variationẽ fieri, vel Terram ea
179 prærogatiua priuari nõ posse notat ibi *Surg.* Verùm Vniuersitates consulto procedere debẽt, dum pro tali causa pretium soluere intendunt, nam etsi Baro Terram in Cameram destinet, & eam immunem ab hospitandi onere promittat, tamèn
180 multotiès, quia non suo facto, sed Principis ex vrgenti causa militum cohortes mittuntur, non obstante quauis Camera reseruata, cum hac enim conditione talis à Principe Baronibus concessa censetur authoritas, causa enim præcisę necessitatis semper præsumitur excepta, Barones se excusant, & Vasalli sub hac credulitate delusi reperiuntur, & dum Vniuersitas Solofræ magnum interesse prætẽdisset à
181 suo Barone, qui eam immunẽ ab hospitio promiserat, quod à Principe posteà non seruatum, fuit Baro absolutus extitit, quia non eius facto, sed superioris sic iubentis, hospitium, non obstante Camera fuit missum, & Principis factum dicitur
182 casus fortuitus, *Crauett. cons. 294.* limitarem tamèn, si esset conuentum de casibus fortuitis, vt Baro ad interesse teneretur, nam ea conuentio valet, *Crauett. loc. cit. & cons. 95. Gamm. dec. 349.* (& sic si in assensu pro soluendo quid annuum Baroni pro Camera adsit clausula, vt liceret durante beneficio Cameræ reseruatæ, & non vltra, nec alio modo) vt vidi in assẽsu obtempto ab Vniuersitate Murconis pro soluendis annuis ducatis quatuor cẽtum pro Camera, & dum per aliquos annos Vniuersitas prædicta militum hospitium substinuerit, ad eius instantiam in S.C. in mea Aula datus fuit terminus, & interim dicta exactio suspensa, Act. Lombardo) & proindè rectiùs erit pro Vniuersitate, vt in casu hospitij sibi caueat, vt saltem interesse capitalis soluti pro eo tẽpore restituatur; Et sic in casu, quo illa terra alienaretur, quia nouus successor
183 Cameram ad alterius voluntatem habere non tenetur; Vndè ne Vniuersitas pretiũ amittat benè aduertere debet, sibi in contractu prospiciẽdo, licèt *Reg. Rouit. sub tit. de milit. prag. 3. n. 15.* hoc procedere dicat, si vendens aliam habeat Terrã, in qua Cameram tenere possit, aliàs eam vendendo Vniuersitas illa semel electa in Cameram, eam facultatem retineret, ex *cap. gratię:* sed durum videtur, successorẽ obligari ad illam in Cameram ad alterius votum absq; beneficio detinendã, & vidẽda sunt, quę idem *Rouit.* adducit *in prag. 1. ex n. 16. de priuileg.* an mutata Baronis persona concessa ei per Vniuersitatem expirent? Reliqua ad materiam pertinẽtia discutit *Reg. de Pont. tit. de prouis. fier. solitis §. 6. ex n. 17.*

185 Verùm consequtiuè discutiendum, an Baro in infeudatę iurisdictionis, vel bonorum feudalium præiudicium, seruitutẽ aliquã imponere valeat? Multi dixerũt Baronẽ in feudi diminutionẽ, & eius detrimentũ quicquã cõcedere nõ posse, nã ideò

vtilis

vtilis Dominus nominatur, qa in directi Domini damnum nullam potest imponere seruitutem, aliudq. præiudicium inferre, *Free.auth.2.q.3.de subfeud.ex text.in l.fin.C.de reb.alien.non alien.* vbi prohibita alienatione, quęuis seruitutis, & oneris impositio prohibita censetur. Alij fuerunt opinionis posse, secundùm *Afflict.in prælud.feud.Vasq.controu.cap.4. Tap.de const.Princ.par.2.cap.9.nu.34. Bertaz.consf.420, Peregr.de iure Fisci,tit.3.Petra de pot.Prin. fol.69.num.7.* dummodo concessa priuilegia in magnam feudi non sint diminutionem, & successores etiam ad obseruationem teneri, & præcedentem opinionem substineri, data feudi magna deterioratione, alias seruandam esse: eò magis si feudum esset hæreditarium, vt sunt omnia feuda in Regno, idem *Afflic.decis.195.* nam tunc successores rata prædecessorũ facta habere tenentur, ex *l.cum à matre,C. de rei vindic.* quę non est correcta in his feudis, *Andr.in cap.1.an agnat. & in cap. Imperialem, §.præterea,de probib.feu.alien. per Feder.& ibi Camer.fol.7. liter.B. Ann. consf.27. Kircou.comm.conclus.96.1.centur. to.2.Bertaz.consf.4.n.18.in crim.* & discutit *Reg.Rouit.in prag.1.ex num.16. de priuileg. vniuers.* an priuilegia per Barones cum assensu concessa successores seruare teneantur, vel finita concedentis causa priuilegia sint extincta, & concludit, antiquas consuetudines esse per Barones obseruandas; cum enim Baro seruitutem aliquam suę commoditati, vel voluntati imponit, aliquid a feudo non dismembrando in sui pręiudicium sine assensu facere poterit, & illa seruitus durabit, donec feudum reuertatur ad Dominum, cui nocere non potest, sed ipsi tantum Baroni, ex *tex.*

186 *in cap.§.quid ergo,de inuest.de re alien fac.* cuius verba sunt: *Quid ergo si pretio, vel dolo, aut incuria seruitutem rei beneficiarię imponi patiatur, responsum est, vt vasallo donec feudum tenet obesse; Domino autem si per lõga tempora perseuerauerit, seruitus minimè noeet*, & ad literam sic intelligunt *Ann. singul.565. Capyc.in inuestit. vers.seruitute, Peregr. de fideicomm.art.40. diff.4.num.15. Clar.§.feudum,qu.47. Pinell.in l.1.par.3. num.70.C.de bon.matern.* prout in emphyteuta dixere *Afflic. decis.380. & Boer.decis.181,* nam seruitutem feudo impositam esse dici non potest, ita vt alienetur, sed commoditati ipsius detrahitur; indè licèt

187 feudum absq; directi domini consensu alienari, nec obligari possit, eius tamèn fructus alienari, & in causam iudicati capi permittitur, *Camer.in cap.Imperialem, fol.17.ex lit.L.col.6. cum seq. Tiraquell.de retract.§.1.glos.7.num.47. Franch.dec.704.* & in morte hęres ad fructuum pręstationem etiam grauari potest, *Ann.cons.27.* Nec pręiudicium directo Domino fieri dicitur; nam cum feudum in manu sit feudatarij, de quo Princeps curam non gerit, præscriptio contra vtilem directo non nocet, *Andr.in d.§.quid ergo,num.7.* & resoluto iure datoris, resoluitur ius accceptoris, *l.lex vectigali,ff.de pign.* Nec refragari videtur dispositio *cap.Imperialem, & constit.Diuę Memorię*, cum seruitus sit impropria alienatio, *Vrsill.decis.389.* eò magis, quia per *d.constit.* nõ fuit expresse derogatum *d.§.quid ergo*, vndè vigere non prohibetur, vt in simili per *d.constit.* refutationi non esse derogatum probat *Andr. in cap.1.§.& si libellum,num.5.de alien.feu. patern.* & in specie casus nostri firmant *Afflic.in d.constit.Diuæ Memoriæ,sub nu.12.* & latius *Camill. de Medic. consf.128.* Nec

188 aduertatur *l.fin. C.de reb.alien.* vbi prohibita alienatione, prohibita intelligitur seruitutis impositio, nam sequitur ibi *text. Nisi legis authoritas aliud permittat*, & cum habeamus legem permittentem, vt in *d.§.*& alias DD.authoritates, ergo; & nouissimè *Barbos.in l.vsufructu, num.16.ff. solut. matr.* vbi prohibita alienatione ad vitam, fructus concedi possunt, & ante eũ in propria materia *Andr. in cap. Imperialem,num.3.Camer.fol.18 lit.K.* prout & de-

189 cimarum ius nullo modo alienari potest, ad vitam tamèn permittitur, & vidi prouisiones Collat. Consil. Reg.Aud.Calabrię super capitulorum controuersia inter Ducem Nucarię, & Vniuersitatem existente, vt ea super capitulatione, etsi sine assensu non molestetur, dum viuat ipse concedens. Supradicta tamèn intellige

190 de iure antiquo feudorum, cum multi fuerunt, qui ea compilarunt, vt in *d.§. quid ergo, & simılib.* in quibus damnum, aut vtilc agnatorum, vel Domini tantum considerabatur. Sed hodiè attentis *cap.1. de probib.feud.alien.per Lothar.* & alio per *Feder.ac const. Diuę Memorię*; contemptus attenditur ipsius Domini, & per *d.constit.* omnes, & quicumq. contractus super feudis, & rebus feudalibus minuendis sub nullitatis pęna prohibentur: vndè nequaquam seruitus in feudo etiam in vita feudatarij constitui potest, vt pro indubitato pertransit *Camer.fol.17.ex lit.G.* & ante eum *Afflic. in d.cap.quid ergo, num.3.* vbi quod ille *text.* in Regno non seruatur, si seruitus feudo sit pręiudicialis, secus si in modico tantum lęderet, quicquid ipse *Afflict.* dixerit in *d.constit.Diuæ Memoriæ*, &

191 probat *text. in cap.Reg.Pondus æquum*, vbi communio, aliaq. seruitus iuris pascendi, seu lignandi, vti species alienationis, absq. assensu prohibetur; & si fructus alienari permittatur in vita feudatarij, est

est ratione incertitudinis; nam etsi lon-
go tempore viuere possit, potest & statim
mori, & tunc quid feudi substantiale non
alienatur, sed tantum fructuum commo-
ditas permittitur, qui vti separati à solo,
192 burgensatici censentur. Aduerte tamèn,
non omnem promissionem, vbi quis pa-
titur quid fieri, dici seruitutem, sed di-
stingue, vt per *Cepol. de seruit. c. 2.*

Et antequàm hanc materiam absoluā,
sæpiùs vidi hæsitatum, an gratia, quæ
193 passim per Barones concedi solet, quod
adhibita partis remissione infra triduum,
Curia in delictis à relegatione non pro-
cedat, sit contra ius, & reuocari possit? &
videtur concessio nulla, quia offenditur
publica vtilitas, dum delicta remanent
impunita, & occasio datur iterum flagitia
committendi, quod non est permittendū,
l. conuenire, ff. de pact. dotal. Verùm fuit re-
cepta opinio, talem cōcessionem in leui-
194 bus delictis valere, *Carrer. §. circa lob.
num. 379. Foller. in pragm. de compos. §. pen.
Fontanel. de pact. nuptial. claus. 3. glos. 3. nu.
27.* quia de leuibus tanta non facienda est
consideratio, *Tiraquell. de reb. exigu. in
princ. & ex const. Priusquàm citatæ partes,*
probatur, dum disponit, desistente parte,
Iudicis officium in delictis priuatis con-
quiescere debere, *Foller. in praxi crim. in
pragm. tit. de iniur. Carauit. Rit. 203. Rouit.
in pragm. 1. num. 1. de priuileg. vniuers.* &
tale priuilegium fuisse cognitum, & in
vsu esse, apparet ex *pragm. 36. de offic. Mag.
Iustit. §. 49.* & sic obseruari in Hispania
in fortiori casu refert *Gomes. tit. de homic.
ex num. 56.*

195 Ista verò priuilegia ex pluribus cau-
sis Princeps, siuè Barones seruare non te-
nentur, nempè si per multum temporis
spatium non sint in vsu, & in obseruan-
tia; non enim his vtendo per decennium
per viam tacitæ renunciationis abolita
dicuntur, *l. 1. ff. de nund. Capye. decis. 134.
Bellug. rubr. 47. de Ponte cons. 72. Ricc. al-
leg. 3. 74.* Idem si actus contrarij proben-
tur, *Gabr. præcit. conclus. de iure imm. Ann.
alleg. 11.* & differt hæc propositio à priui-
legio per legem concesso. Lex per non
vsum non tollitur, *l. Arriani, C. de heret. &
196 manich.* solùm per contrarium vsum,
*l. de quibus, ff. de legib. Felin. in cap. lex no-
ua, de tregu. & pac.* nisi esset antiquissima
inobseruantia, *Ioseph. Ludouic. dec. 98.* Ve-
197 rùm tamèn aduerte, quod si casus non
contigerit, ius non perimitur, etiam trā-
sactis mille annis, *Bart. in l. in alijs, C. de de-
cur. libr. 10. Gars. de nobil. glos. 6. num. 37.*
198 maximè si priuilegium concessum fue-
rit per verba perpetua, nempè, *Vti pos-
sis semper, & in perpetuum, idem Gars. glo. 6.
num. 79. Gizzarel. decis. 73. Caneer. var. re-
solut. cap. 4. ex num. 156. Fontanell. de pact.
nupt. claus. 2.* non enim ex non vsu dici po-
test priuilegium amissum, nisi adueuien-
te casu, in quo potuit in vsum deduci, *glos.
in cap. Abbate, verb. donec de verb. signific.
Rebuff. de nominat. quæst. 14. num. 21. Cutell.
decis. orat. 1. num. 177. Castill. de tertijs, c. 19.*
qui alias limitationes adducit tàm in
non vtendo priuilegio consistente in fa-
ciendo, quàm in non faciendo: & quę prę-
scriptio tunc requiratur, vide *Tiraquel. de
retract. conuen. §. 1. glos. 2. Surd. decis. 2.* vel
199 si priuilegium fuisset personale ex per-
sona tàm concedentis, quàm recipientis,
cap. priuilegium, de regul. iur. in 6. Idem si
esset ad tempus, vel opus certum, *Surd.
decis. 75. Afflic. decis. 335.* nam cessante
causa, cessat causatum, *l. vbi lex, ff. de vsur.
Gram. dec. 59. num. 32.* Itèm abutendo quis
200 fit indignus, *cap. suarum, de priuileg.* sed
declaratoria requiritur, *Bened. in cap. Ray-
nutius, verb. in eodem lo 2. de testam.* Fini-
201 tur loco destructo, etiam si postea reędi-
ficetur, *Gaill. obser. 16. par. 2. de Ponte con-
sil. 51.* Indè consolidato, vel reuerso feudo
202 ob aliquam causam ad Regem, omnia
priuilegia Baronum expirant, *Andr. in
cap. 1. §. huius autem generis, num. 13. ex qua
caus. feud. amitt. Afflic. in const. Post mortē.*
203 Reuocantur ingratitudine, & delicto in
concedentis personam commisso, *Gail. ob-
ser. 60. lib. 2. Ozasch. decis. 139.* Indè remis-
204 sionem factam per accusatorem reuo-
cari posse ex causa ingratitudinis, ait *Ro-
uit. tit. de compos. num. 8. & tit. de reuoc. grat.*
& in facto, mota per Vniuersitatem lite
contra quemdam Dominum, qui omnia
priuilegia ex causa ingratitudinis indul-
ta reuocauit; fuit latum decretum, vt cau-
sæ exitus expectaretur, vt videri potuisset
an iusta, vel iniusta criminalis fuisset illa
vexatio; nam existente Vniuersitate in
possessione, per Baronis prætensiones illa
possessio interuerti causa non finita non
potest, *Ann. alleg. 84.*

205 In fine Pragmatica nostra vsurpatio-
nis pænam, aliqua iurisdictione vltra ve-
ram, vel præsumptam inuestituram vten-
ti imposuit, de quibus omnibus amplè
diximus in hac, & *praeed. par.* Esset viden-
dum, nè quicquam omittamus, quænam
istius vsurpationis sit pæna? breuitèr di-
cimus pęnam esse arbitrariam, secundùm
personarum qualitatem, factorum accidē-
tia; vt lęsæ maiestatis, manus iniectionis in
reseruatis in signum obedientiæ, *l. 3. §. qui
re, ff. ad leg. Iul. maiest.* Alij pęnam mortis,
vt in *constit. Ea, quę ad decus, & const. Cum
satis, & in cap. Reg. Contra effrenatas, Vrsill.
decis. 265. num. 105. Capye.* verò *decis. 130.*
hoc arbitrium secundùm diuersos termi-
nos distinguit, & sequuntur *Marant. cons.
114.*

114. & 121. *Afflic. in const. Diram, Mastrill. lib. 4. cap. 17. de magistr. Giurb. cons. 24.* ad quos, cum acciderit, recurras.

SVMMARIVM.

54 *Pactum pœnale, ne vir ad amasiam accedat, valet.*
55 *Preces Superiorum metui æquiparantur.*
56 *Metus quis dicatur sufficiens ad impediendum, vel dirimendum matrimonium.*
57 *Metus qualis esse debeat? & considerandus nobilibus, vel vilibus Iudicibus arbitrio relinquitur.*
58 *Metus reuerentialis an matrimonium annullare possit?*
59 *Metus reuerentialis an in matre, vel fratre detur, & qualiter probetur?*
60 *Metus Superioris quando actum rescindat?*
61 *Metus indirectè per filiorum cruciatum illatus dicitur.*
62 *Pœna Principi reseruata quousq. extendi possit?*
63 *Pœna indignationis Regiæ quæ sit?*

PRAGM. IX.

CAROLVS QVINTVS, In anno 1536.

Item ex quo diuino, & humano iure matrimonia libera esse debent, mandamus, vt nullus Baro, aut alius quacumq; præditus potestate possit, & valeat matrimonia impedire directè, vel indirectè, nec vasallos prohibere, ne ad eorum libitum filias, sorores, nepotes, aut alias mulieres maritent, sub pœna, nostro, aut nostri Viceregis arbitrio, reseruata.

Comm. Pragm. IX.

Ausam matrimonij fauorabilissimam esse dicit *text. in c. ficut*, §. *is ita*, 32. q. 2. idq; tam à dignitate personæ instituentis, quàm loci, & temporis procedit, Ab ipso enim Deo in
1 statu innocentiæ in terrestri Paradiso, ac Mundi initio institutum fuit, & primum est Sacramentum; namq. alia post Adæ
2 lapsum, & peccata introducta fuere, *cap. literæ, de frig. & malef. cap. 1. de vot. in 6.* Dicitur etiam grauis causa, quia de indiuidua vitæ tractatur societate, quæ si infelicitèr communicetur, magna seruitutis species reputatur, *glos. in cap. mulier, de iureiur.* & proindè iustè statuitur hic, Barones, & alios quacumq. præditos potestate matrimonia non impedire, sed vt liberè contrahantur; nam per *vis, & volo* ex vnanimi consensu fieri debent, *l. nuptias*, non concubitus, sed consensus facit, *ff. de regul. iur.* & omnia rescripta in con-
3 trarium sunt nulla, *l. 1. C. si nup. ex rescrip. pet.* nec quilibet impedimento esse potest matrimonijs, *C. si quac. præd. potest.* neq. Dominis matrimonium suis seruis impedire permittitur, *cap. 1. de coniug. seru.* Hinc est, quod plus attenditur voluntas puellæ, quæ plenum iudicium habere non poterit, nisi completo duodecimo anno, quod tempus nuptijs congruere dicitur, quàm
4 propinquorum consilium, quæ omnia constituta sunt, vt libera sit illius coniũctionis voluntas, *Crauet. cons. 190.* Indè est, vt licèt puellæ in matrimonium collatio deficientibus parentibus ad proximiores spectet, *l. 1. C. de nupt.* existente tamèn ali-
5 qua metus persuasionis, & blanditiarum coniunctorum suspicione, vt aliquem in virum puella suscipiat, eius sequestratio in loco tuto, & non suspecto peti poterit, vbi per Superiorem pluriès eius enixa voluntas explorari debet, ex *l. 3. §. vt interdicto, & l. si quis nolente, ff. de liber. hom. exhib. cap. locum, de sponsal.* & aliqua notant *Vrsill. decis. 113. Franc. Marc. dec. 306.*
6 *2. par. Crauet. loc. cit.* & an mater suspecta allegari possit, Iudicum arbitrio relinquitur, argum. *l. 1. C. vbi pupill. educ. deb. & Præs. de Franch. decis. 350.* refert iudicatum, filios penès matrem educari posse, licèt transitum ad secunda fecerit vota, attenta qualitate personarum, quæ leges alterant, iuxta adducta per *Ann. cons. 23, & per Consil. Arias de Mesa var. resol. lib. 2. cap. 25.* & quod totum arbitrio Iudicis relinquitur, est *text. in l. 1. C. de nupt.* vbi ad Præsidem est recurrendum, quando aliqua iusta suspicionis causa, vel inter con-
7 sanguineos in collocanda puella emergunt, & Præsidis erit, eligere locum tutum, vbi illius voluntas explorari possit, vel mandata generalia, iuxtà facti qualitatem facere, nè contrahant. Quandoquè
8 apud causæ Commissarium educari, seù puellæ voluntatem explorari posse firmant *Ann. singul. 395. Azeued. cons. 37. Thor. in comp. verb. puella*, prout fuit decretum in Regia Audientia Calabriæ, vt penès me tunc Auditorem educaretur quędam puella Ioanna Maria Planarum, dum dissentio esset inter coniunctos, & per Sacrum Consilium parte contradicète fuit approbatum. Solent adhuc poni in sequestro apud Monasterium etiam claustrale, sed rarò hodiè obseruatur; quia se-

sęculares posteà Iudices eam reuocandi,
9 aliosq. actus faciendi potestatem non habent, dum illa in loco reperitur religioso,
& immuni. Solent etiam his puellis pręcepta pænalia fieri, nè nubant inconsulto
10 Prorege, vel Superiore, & sustinentur:
nam etsi matrimonia libera esse debeant, iuxtà dispoſita etiam per Sac. Concil. Trid. seſſ. 24. de reform. cap. 9. tamèn cum occurrere violentijs, & scandala euitare, Superioris sit, hoc potiùs est coadiuuare, quam matrimonij tollere libertatem, Reg. de Ponte tit. de assen. super dot. ex num. 48. Verùm sine maxima causa vera, non velata (vt assolet) talia præcepta fieri non debent, de quo latè per Reg. Capyc. Latr. consult. 1. Montan. de regal. §. bona contrahentia, sub num. 3. & in cap. Imperialem, ex num. 162. & notat super hac pragm. Reg. Rouit. electionem lo-
11 ci, si puella sit maior, ad eam pertinere,
secùs si minor. Sed hoc regularitèr; nam si dubitetur de puella, an indigno sit amore capta, vel ab alijs subducta, tunc locus arbitrio Iudicis erit eligendus. Si verò puel-
12 la habeat patrem, non est ab eo amouenda, dum nullum consilium vincat parentum, nisi ille transierit ad secunda vota, ac seuerè cum primi matrimonij filijs se gerat, ex Peguer. decis. 95. num. 4.
Imò nec dissensus, nec parentum consen-
13 sus, filiorum impedit matrimonia, vt in
Concil. Trid. cap. 1. de reform. matr. Couar. de sponsal. 4. par. 2. cap. 3. §. 8. ex num. 1. Guttier. quæst. can. cap. 20. & Ius Canonicum in hac Sacramenti materia attenditur, cap. cum causa. de raptor. glos. in §. 1. Instit. de nupt. & impedientes vim, metumuè inferentes, vt matrimonium fiat, vel non, ipso iure excommunicationis vinculo innodantur,
14 ex Concil. Trid. seſſ. 25. cap. 18. tit. de regul.
& monial. de qua materia abundè Sanch. de matr. lib. 4. quæst. 11. cum plurib. seqq. & an matrimonium a persona condemnata, vel condemnanda, cui est facta gratia,
15 dummodo se tali coniungat, contractum
valeat ratione metus? & quid si vir cum stuprata deprehendatur, & consanguinei ad eam desponsandam cogant? vide Molf.
16 conf. 31. & qualis debeat esse metus, &
quando irritet, & nullum reddat matrimonium? transcribenda non puto, quæ dicto loco plenissimè per plura capita notat ibi Sanch.

17 Idem procedere scias in matrimonio
spirituali; validum enim est argumentum de vno ad aliud, Marsil. singul. 215. mulieres enim ad Monasteria ingredienda non coguntur; & si vi, vel metu efficiantur professæ, adhuc sine præuaricationis pæna licitè egredi poterunt, ad text. in cap. cum virum, de regul. & transf. ad Relig. Marsil. singul. 347. Iason in §. quadrupli, num. 62. Instit. de action. Vaasq. controuers. cap. 31. num. 17. & paucos ab hinc dies audiui, quamdam Monialem vi professam, & parentum metu coactam ad ingrediendum Monasterium, & ad professionem emittendam, post eorum mortem professio-
18 nem nullam declarari petijt, & probando
parentum terribilitatem, minas, & cruciatus, à Monasterio licentiam egrediendi obtinuit; & protestatio coràm Monialibus facta an sufficiat, Molfes. 2. par. tit. de contr. inter vir. & vxor. q. 5. num. 8. Sanch. lib. 4. disput. 6. cum seq. de Ponte conf. 10. tom. 2. Deus namq; solùm vota vult gratuita, & seruitia non coacta, cap. illud 20.
19 q. 1. & voluntas coacta voti, & iuramen-
ti obseruationem non obligat, cum metus omnium dissolutionis iustissima causa dicatur, cap. 1. de his, quæ vi, metu fiunt, imò Concil. Trid. seſſ. 25. cap. 19. nè in infinitum metus allegari possit, tempus circumscripsit, vt Monialis intra quinquennium coràm suo Superiore conquęratur à die professionis, sed propria authoritate ex Monasterio egredi, & habitum dimittere nō licet, alias ad metum allegandum intra tempus, etiam si causa legitima instantis metus subsisteret, non admittitur. Crederem, sufficere protestationem intra tempus ad interruptionem, vsquèquò metus cessaret, cum Sac. Concil. nil dicat, si præcedat protestatio.

Limita tamèn supradicta, si metus purgatus esset per voluntariam copulam, &
20 cohabitationem posthabitam, & alia,
quæ contrarium actum demonstrant, ex l. 2. in verum consensum, C. de his, quæ met. vbi spontanea solutio metum præcedentem soluit, sicq. in professione per metum facta; nam si postea rata habeatur, in nouum consensum transibit, cap. 1. de coniug. seru. Syluest. verb. matrimonium, Parer. in cap. consultationi, de sponsalib. nouus enim consensus præcedens vitium purgat, Molfes. conf. 31. Sublimitatur tamèn, nisi iste consensus, vel copula subsequuta, similitèr ob metum instantis, vel futuri periculi fiat, quod iustum metum adducit, vt dicam infra; nam quemadmodum ces-
21 sante causa, cessat effectus, cap. cum ces-
sante, de appellat. sic è conuerso durante metus causa, durat effectus, l. si cui, §. tamdiù, ff. ex quib. caus. maior. l. si vt proponis, C. de nupt. sicq; procedit text. in l. 2. C. de his, qui met. nam spontanea solutio tollit metum, nisi adhùc prima illati qualitas metus duret, Bald. in d. l. 2. Dec. conf. 209. nu. 7. Alex. conf. 98. 3. volum. Marsil. singul. 325. Cęuall. com. opin. 604. ex num. 6. Nec pro-
22 pinquorum præsentia metum tollit, iux-
tà terminos l. interpositas, C. de transact. nàm metus præsumptus ex Superioris,

vel propinquorum præsentia tollitur;sed quando metus fuit illatus, semper concurrentibus inferentis,& recipientis qualitatibus durare præsumitur, *Mascard. conclus.* 1055.*nu.*34.*Gram.decis.*346. *Ann. alleg.*104.

Sed nùm valeat statutum, nè mulieres matrimonia sine parentum consensu con-
23 trahant? per prędicta videtur dicendum, quod non. Nec vim faciunt leges Hispanicę,& Mediolani, quę matrimonia absq. consensu parentum(vel in eorum defectu) proximorum consanguineorum fieri prohibent, vt per *Guttier.pract.quæst. libr.*2. *cap.*1.& *Plot.de in lit. iurand.*§.7. nam hę leges loquuntur, quando matrimonia fiunt clandestinè,videlicèt non secundùm Ritum Ecclesię, vt *Guttier. ex num.*6. & *Plot.loco cit.* talia enim matrimonia sunt prohibita, etiam de Iure Canonico; vndè non mirum, si illi Iuri coadiuuando Princeps sęcularis idem mandet, & pęnam imponat. Verùm etsi patris consensus ad matrimonium impediendum non sit necessarius, de honestate tamèn, & conuenientia est requirendus, & sine peccato omitti non potest; eò maximè cum puellę de facili amore accendi, & multa indigna patrare solent, vt experientia docet, *Cęuall.com.contrau.com.q.*604. *Guttier.qq. canon.lib.*1.*cap.*20. vbi etiam quod Ordinarius recognoscens iustam causam patris reluctantis, matrimonium impedire
26 debet.Hinc fuit dubitatum, an pęnale testantis patris pręceptum, nè filij vxores antè certam ętatem ducant, valeat,dum ipsorum vtilitatem respicit,*Ias.in l.turpia, ff.de legat.*1.dixit valere,cum matrimonij libertas non impediatur, sed modificetur tempus. Similitèr valet pręceptum,nè fi-
27 lij ducant vxores de aliqua familia, vel loco,si iustam respiciat causam, vt de cōmuni testantur *Surd. decis.* 30. *num.* 27. *Crauet.consf.*5.*num.*7. *Franc.Marc.dec.*306. *num.*5.*tom.*2.& latè *Viu.dec.*480. *Molfes. conf.*12.*Guttier.conf.*18. Consilium enim
28 parentum expediens filijs esse præsumitur, cum nullus amor vincat paternum, *l.fin.C.de curat.furiof.* Nec assensus patris in filiorum matrimonij libertati aduersatur; nam si pater absq; rationabili causa nollet assentire, adhùc matrimonium filij contrahere possent: consensum enim petere sufficit, vt singularitèr notat *Cranet.d.conf.*1. *Plot.de in lit.iur.*§.7. *num.*37.
29 Quid si statutum pœnam imponat contrahenti matrimonium contra parentum, seù consanguineorum voluntatem, an in casu contrauentionis ea exigi possit? & videtur, quod sic, dum statutum circa validitatem matrimonij non disponat. Verùm distingue, aut pœna est priuationis successionis, quæ filijs, & descendentibus de iure diuino, vel saltim iure naturali debetur; & dum licitè iure canonico matrimonium quis contrahit, pœna adijci ei non potest,*Guttier.pract.quæst.lib.*2.*cap.*5. Aut pœna imposita est super non debitis, videlicèt in successione vltrà legitimam; vel imposita est ab eo, qui gratiosè donat, vel legat, dummodo matrimonium cum consensu parentum,vel aliorum contrahat, & tunc in casu inobedientiæ præcepti, & conditionis pœna habet locum, & legatum non debetur; cum rei suæ quis legem,quam vult imponere possit, *Clar. quæst.*82.*num.*11. *Cancer.var.resolut.lib.*2. *cap.*24. Verùm si intentionem mandantis matrimonium contrahi cum consensu propinquorum, carpi possit (vt præsumi debet),fuisse, nè fieret clandestinè, cum inæqualibus respectu morum, sanguinis, diuitiarum, ætatis,& similium, & puella nuberet æquali, quamuis sine consensu ordinato fieret, pœnæ non datur locus; nam cessante præcepti causa, cessat effectus,*Plot.de in lit.iur.*§.7.*ex num.*2. (& sicme referente fuit decisum in Sacro Consilio, deberi legatum ducatorum ter mille Montis de Venato D. Aloisyæ de Venato, non obstante quod se duxerit absq. consensu coniunctorum,iuxta institutum dicti Montis, dum æquali ea digno se collocauerat,quod fuit finis Montis institutis.Act.Fusco.)

30 Sed circumscripto statuto, videndum de iure, si mulier sine parentum assensu nubat, an pater ad dotem teneatur? & videbatur dicendum, quod non,dum matrimonium ex affectu,& consensu constat,& sine dote esse valet,*l.fin.C.de repud.* sed filia dotem promittere non potuit, cum nullum ius in bonis viuentis patris habeat,*l.in suis, ff.de liber.& posthum.* ergo; Sed consultus, contrarium respondi; pater enim nuptui tradere filiam, & dotare
31 eam tenetur; sine enim dote vxor malè in viri domo cohabitat, ita vt in infirmitatibus,& alijs necessarijs maritus ei subuenire non obligetur, *DD. in l. quod in vxorem, C.de negot.gest. Surd.de alim.tit.*7. *q.*18. vndè filiæ dotem promittere sat est, quia tunc Iudex arbitrabitur, quanta ea esse debeat, ad quam præstandam postea coget parentes, *glos. sing.in cap.fin.*32. *q.*2. *ver. parentum, Bart.in l. obligamur, ff. de pact. Alex.conf.*7.*volum.*1. *Cappell.Tholos. decis.*389.*Gaill.obser.*91.*libr.*2. *Couar.in* 4.*q.par.*2.*cap.*3.§.8. *Cęuall.q.*604.*num.*32.
32 sed si filia inæquali, vel indigno nupserit, tunc pater filiam exhęredare potest, & ad dotandum non tenetur, maximè si vigesimumquintum annum non attigerit, §.*aliud, Auth. vt cum de appellat. cognit,*

Auth.

Auth. sed si post, C. de inoffic. testam. Paris. cons. 29. vel si compleuerit vigesimumquartum annum, non tamen interuenerit patris negligentia in ea collocanda, *Cancer. loco cit. num.* 7. Et quis dicatur indignus, vel disparis conditionis, & si paupertas iusta sit causa, post alios vide *Gall. loco præcit.* Sed *Cquall. comm. opin. q.* 5. concludit, de Iure Canonico patrem ad filiā, & indigno nubentem dotandam teneri, & *Mastrill. dec.* 163. non negat, primam opinionem esse magis iuridicam, secundam tamen esse in practica receptam: verùm minor dos danda erit, attenta viri qualitate, *Barbos. in l. 1. par. 4. num.* 31. *Surd. de alim. tit.* 1. *q.* 6.

33 Notandum etiam, licèt liber debeat esse puellæ consensus, iustum tamèn arbitrium iudicandi non tolli, an puella forsan amoris lascivia vulnerata quem indignum ambiat; nam in tali casu ei assensus non est præstandus, & Superior ad hoc requisitus eius voluntatem sequi non tenetur, vt superiùs *num.* 25. consultò enim in matrimonijs est procedendum, cum sit actus irretractabilis, familias deturpans; vndè præmeditata prouisio in concludendo, & pactis fieri debet, cum mulieres faciliter consentiant, postcaq. se pęnitet, *Camp. & Add. ad cap. Reg.* 262.

Vlteriùs circà matrimonij libertatem nota, adeò fauorabilem esse, vt non solùm substantialia, verùm etiam pacta libera esse debeant, & pœnales stipulationes reijciuuntur, nempè si adijciatur pęna non
34 perficiendi matrimonium cum tali, ne metu illius danni coactè nubat, vt *in l. titia* 134. *ff. de verb. obligat. l.* 2. *C. de inut. stipulat. Cappell. Tholos. decis.* 291. Neq; vltimæ voluntates, quæ pro lege seruari debēt, *§. disponant, auth. de hared. & falcid.* quicquam contrà hanc libertatem operātur, imò dispositiones contrà bonos mores dicuntur; Et exindè si fuerit adiecta conditio, vt arbitrio talis nubat, cōditio reijcitur, & legatum purum debetur, *l. eum tale,* 71. *§. si arbitratu ff. de condit. & demōstr. Bald. in l. fin. C. de sponsal. Graff. q.* 50. nèc in conscientia mulier istis similibusq; dispositionibus parere tenetur, *Co-*
36 *uarr. var. resol. lib.* 1. *cap.* 19. Si verò testator legatum reliquerit, sub conditione, vel modo, vt matrimonium cum cōsensu, consilio, authoritate, vel alicuius scientia fiat, legatum sustinebitur, & conditio non dicetur turpis, sed adimplenda, dùm legatarius consilium sequendi necessitati non subieitur, vt diximus supra *nu.* 29. *Crauer. cons.* 1. consensus inquam, authoritas, licentia, scientia, seù consilium satis differt ab arbitrio, quod totalitèr dependet ab alio, *Doct. in l. qui alien. §. iussu, ff. de acq. hared. Bert. de clauf.* 6. *clauf. glof.* 7. Reijcitur etiam conditio, vt quis non nubat generalitèr, secùs si specialitèr cum tali persona, vt in *d. l. Titio centum §.* 1. *vers. huic senteutiæ.* Viduæ tamèn legatum relinqui potest, nè nubat, iuxtà terminos *auth. cui relictū, C. de indict. vid. toll.* Quid si inter generum, & socerum, de non ampliùs nubendo paciscatur, sub pęna, vt filij, ex illo tantùm matrimonio succedere debeant, an valeat? vide *Ann. cons.* 141. *Peguer. dec.* 204. *Fontanell. de pact. nupt. tom.* 2. *clauf.* 6. *glof.* 3. *par.* 5. Idem procedit si fiat legatum, & quis ad nuptias cęlestis sponsi inuitetur, vt fiat Monachus, vel Monacha; nàm conditio seruanda est,
38 vt legatum valeat, *Pereg. de fideicom. art.* 28. *num.* 22 *Couarr. variar. resol. cap.* 21. *lib.* 1.

Sed aduerte multos voluere, quod in casibus, vbi conditio reijcitur, limitari conclusionem ipsam, si fuisset substituta pia causa, *Castr. in l. Titio vsufructus, §. fin. per eum, ff. de condit. & demonst.* & pro priuilegio piæ causæ adnotauerunt *Tira-*
39 *quell. priuil.* 18. *in tract. piæ causæ Soccin. reg.* 21. *& Card. Mantica de coniect. vlt. volunt tit.* 18. qui hanc communem recēsset, ac receptissimam esse firmat *Vin. dec.* 480. 2. *par.* cum alijs coaceruatis, sed hæc opi-
40 nio mihi arridere ex infrascriptis non potest. Pęna enim cuicumq; dispositioni adiecta de iure, vel de facto impossibili, vel prohibitæ, legibusq; interdictæ reijcitur, tamquam nulla, *l.* 1 *ff. & C. de his, quę pęnę, Gall. lib.* 2. *obser.* 145. *nu.* 5. nam reprobato præcepto non obtemperans, non delinquit, *Menoch. lib.* 4. *præsump.* 48. vbi sicùt Pater Spuriç relinquere non poterit, ità pęna adiecta, nè ab eo bona relicta auferantur, est nulla, ex propositione communi, si causa principalis non subsistat, nèc ea, quæ sequuntur, locum habeat, *l. cum principalis, ff. de reg. iur. glof. in terminis in l. si patronum ff. si quid in fraude patr.* pęna enim non committitur, quando dispositio principalis est nulla, *Alex.*
41 *cons.* 92. *vol.* 2. *Soccin. cons.* 18. vndè cū substitutio in hoc casu fiat in pęnam dispositionis omni iure prohibitæ, videtur dicendū, eam nō subsistere, pęnalis dicitur dispositio, cū quid hæredis, vel legatarij coercēdi causa fiat, vt ille aliqd faciat, uel nō faciat, *§. fin.* vbi omnes *Instit. de leg.* & in simili casu, de pęnali substitutione in fraudē apposita, ꝓ nostra opinione decidit *Senat. Mant.* vt refert *Surd. dec.* 7. Nèc piæ causæ fauor suffragari debet, nàm
42 plura resistunt, nè per indirectum præiudicetur libertati matrimonij, cuius causa paritèr est priuilegiata, vt causa pia, ita vt valeat argumentum de vno ad aliam,

Ene-

Euerard. loco topico 62. Eſſetq; hoc iniuſti-
tiæ nutritiuum, nàm, vt dixi, hæ diſpoſi-
tiones ſunt contrà bonos mores, & vt piæ
cauſæ faueatur, non eſt quid iniuſtum per-
mittendum, *l. conuenire, ff. de pact. dotal. l,*
2. C. de indict. viduit. toll. & cum quid vna
via prohibeatur, ex aliâ admitti non de-
43 bet, *cap. cũ quid de reg. iur. in 6.* Vndè quã-
do caſus acciderit, rectiùs intueri poterit,
cum non tuta mihi videatur ſupracitata
cõmunis opinio, quæ non eſt attendenda,
quando validiores rationes eam vincunt,
Franch. deciſ. 30. nu. 2. Gamm. dec. 314.

Item aliqui tenent, ſupradictos caſus nõ
procedere, ſi prohibitiones ad tempus fie-
rẽt, veluti nè quis aliquam ducat in vxo-
rem, antè talem ętatem, nempè 18. vel 20.
44 annorum ſine Titij conſenſu, tùnc iſtam
conditionem temporaneam vti præſum-
ptam in legatarij vtilitatem eſſe obſeruã-
dam, quamplurimi opinantur, *Iaſ. in l. tur-*
pia, ff. de leg. 1. cum citatis ſupra in *nu. 26.*
Et cõſequentèr valere prohibitionem di-
cunt, nè quis vxorem ducat ex terra nimis
diſtanti, vel elata, in qua legatarius mul-
tum impenderet, quia tunc Teſtatoris vo-
luntatem ob legatarij vtilitatem fuiſſe
elicitur, eamq; ſeruandã reſpondere, *Aret.*
in terminis *conſ. 67. 1. vol. Surd. dec. 30.*
Sed aduerſatur regula, fauore, & matri-
monij libertatẽ tolli, nec reſtringi poſſe,
licèt legatarij vtilitatem contineant, pu-
blica enim vtilitas potiùs quàm priuata,
45 eſt attendenda, *l. vnic. §. ſi autem, C. de*
cad. toll. eò magis, quia iſtæ conditiones
adiectæ continẽt vtilitatem legatarij, qui
ſi illi vtilitati renunciet, teſtatori contra-
ueniſſe non dicetur, ex *tex. in l. cum pater,*
§. mando. ff. de leg. 2. Vaſq; contr. cap. 94.
& diffusè *per Sanchez de matrim. lib. 1. q.*
24. cum ſeq. Conſ. Paſcal. de patr. poteſt.
par. 3. cap. 2.

Si verò legatum ſit factum non prohi-
bitorium, vel matrimonialis libertatis
46 reſtrictorium, ſed inuitatorium ad nup-
tias, veluti tibi relinquo mille, ſi Titio
nupſeris, tùnc quia legatum non ſolum le-
gatariæ commoditatem reſpicit, ſed vide-
tur factum etiam contemplatione Titij,
legatum valet, & adimpleri debet eius cõ-
ditio, *tex. eſt in l. 1. C. de inſtit. & in l. cum*
legatum & l. Titio centum, §. 1. ff. de condit.
& demonſtrat. & ratio differentiæ eſt, nã
quando teſtator deſignat, cui Viro, vel
mulieri ſit nubendum, eis prodeſſe voluit,
quod pręſumi non poteſt, ſi nullum deſi-
gnauerit, vt latè per *Molin. de primogen.*
lib. 2. cap. 13. Azzeued. conſ. 4. & Sanchez
de matrim. lib. 1. quæſt. 33. Nèc poteſt eſ-
ſe in conſideratione, ſi alicuius arbitrio
relinquatur, vt quis ducat vxorem, nàm
nullum poteſt aſſignari intereſſe, vel vti-
litas illius tertij arbitratoris electi, vt cõ-
ditio ſit adimplenda, *Crauet. conſ. 1. nu. 5.*
Vaſq; contron. cap. 94. nu. 14. Quod pro-
cedit dummodò vir, vel nominata Mulier
alteri iugum conditionis non ſit impar,
vt per *Nall. ſupra citatos.*

47 Conferunt, quod etſi per *Conſtit. Regni*
Honorem noſtri, & *Conſtit. Fratribus,* prohi-
bitum fuiſſet, Barones ſine aſſenſu matri-
monium contrahere, & feuda in dotem
dare, dicta tamen iura legitimè reuocata
fuerunt per *Capit. Regni. Item ſtatuimus,*
quod licitum ſit; vbi datur licentia, matri-
monia inter fideles ad libitum contrahen-
di, lex enim, vt liget, iuſta, & honeſta eſſe
debet, *cap. erit autem lex. 5. diſtin. Vaſq; in*
præfat. contron. nu. 102. vndè cum id, quod
Diuino, & naturali iure erat ſtatutũ, pro-
hibuiſſent, ſatis iniuſtè dicebantur, quod
enim non licet per pactum, neq; per legẽ,
48 parificantur inquam legis, & pacti potẽ-
tiæ, *l. non ſolum, § fin. de nou. oper.* Id enim
reſtringi potuit circa feuda in dotem ſine
aſſenſu non danda, non autem circa ma-
trimonia, *Reg. de Pont. de aſſ. ſuper dote*
tit. 6. Indè, etſi de iure ciuili Magiſtrati-
bus in eorum Prouincijs matrimonia cõ-
trahere vetitum ſit, *l. 1. C. ſi Rector Prou.*
Et in Regno per *Conſtit. communitèr,* idem
ſub pęnis in annuis officialibus ſit ſtatutũ,
& diximus ſupra *prag. 5. nu. 165.* hæ ta-
men leges, & ſtatuta aduerſari non viden-
tur iuri Canonico, quo omne tollitur ob-
ſtaculum impeditiuum matrimonij, cum
magis illius libertatem coadiuuent, nè per
potẽtiam, atq; authoritatem officialium,
49 matrimonia fiant, vt notat *Reg. Tappia*
in d. Conſtit. nu. 3. nunquam tamen vidi,
per Proreges contrà tales contrauenien-
tes, ſic rigoroſas pęnas executas fuiſſe, ſed
quandoq; illos ad Ciuitatem vocatos, vel
in aliam Prouinciam tranſmiſſos, & rarò
ad officij priuationem. Officiales autẽ
perpetui, & Iudices M. Curiæ ſub dicta
Conſtit. nõ comprehenduntur, vt ibi *Affl.*
nu. 2. dum degunt in Ciuitate, vbi reſidet
Princeps, cuius præſentia omnem violen-
tiæ ſuſpicionem tollit, vt diximus ſupra
prag. 8. par. 1. nu. 338.

Dos nãq; & bona dotalia arbitrio dan-
da relinqui poſſunt, & arctari, *l. cum pater,*
50 *§. gener. ff. de iur. dot. Ozaſch. deciſ. 107.*
Rota Peruſi. dec. 99. 2. par. Afflic. dec. 337.
& dec. 371. Menoch. de arbitr. Iud. caſ. 149.
dotem enim attingẽtia poſſunt conditio-
51 nibus, & pactis alterari, proùt dicunt de
pacto de morando in domicilio Vxoris, &
nõ diſcedẽdo, nã pęna in caſu cõtrarij exi-
gi poteſt, *Cappell. Tholoſ. dec. 82. Peier. dec.*
1. Viu. dec. 307. Capie. dec. 135. Frãc. Marc.
dec. 240. Vrſill. dec. 307. Farin. de del. Car.
q. 143. §. ſequitur. Palaſ. in rub. de donat.

§. 2.

§. 2. *nu.* 3. *Vasq; contr. cap.* 28. *nu.* 17.
Nec aduersatur *tex. in l. Titio centum* 70.
§. 2. *ff. de condit. & demonstr.* vbi habetur,
non valere dispositionem , qua quis alibi
morando libertate astringitur , nam non
vendicat sibi locum, quando pactum cedit
in beneficium, & interesse dotantium, vel
Vxoris, vt per *Bart. in d. §. 2. in fin. Cancer.*
lib. 3. var. resol. cap. 7. ex nu. 1. & sic de-
cisum refert in S.C. *Gizzar. dec. 19. Amaya*
obser. iur. lib. 1. cap. 6. ex nu. 21. Limita
nisi ex noua causa Maritus, vel Mulier ibi
commodè commorari non posset ob aëris
incolumitatem , & inimicitias super-
uentas, vel alias legitimas causas, vt pro-
bat *tex.* quem sic reassumit *Bart. in l. Ca-*
52 io, §. *Imperator, ff. de alim. & Cib. leg. Me-*
noch. de arbi. iudic. cas. 469. *Tiraquel. de*
reuoc. donat. fol. 367. in fine nu. 3. & om-
nes *Doct.* supra citati, exceptio enim lo-
ci non tuti, legitima de iure reputatur ad
euitandam pęnam, *Vrsill. dec. 280. sub nu.*
30. *Silu. nupt. memorab.* 18. *Azzeued. lib.*
7. recopil. tit. 6. l. 11. *& Sanch. de matrim.*
lib. 1. cap. 40. in fine, extendit hanc con-
53 clusionem, procedere etiam in legato fa-
cto ab aliquo, dummodò in loco defuncti,
vel alibi moretur, *Tess. quæst. 76. lib. 4. &*
Mier. de maiorat. par. 1. quæst. 57. Sed ad-
uertit, legatum sub conditione non fieri,
nam species seruitutis esset , secùs si inui-
taretur ad legatum sub spe lucri , modo
adiecto, nàm valet , prout dixi supra in
legato inuitatorio, ad contrahendum ma-
trimonium cum persona designata; Sicq;
54 pęnalia pacta iuri consona valent , prout
etiã, nè maritus ad Amasiam accedat sub
tali pęna, *Bal. in l. fin. C. de spons. & Bar.* &
cæteri *in l. ex parte §. fin. ff. de verb. obli-*
gat. Menoch. de arbitr. cons. 260. Quę om-
nia ex abundanti diximus ad comproban-
dam libertatem matrimonij, & circa ma-
trimonia .

Et redeundo ad *text. prag.* iustè statuit,
vt Barones abstineant , nèc partes suas
ad matrimonia impedienda interponant;
Ego autèm consulo , vt omninò caueant,
nam etsi directè non prohibeant, indirectè
55 tñ eorũ pces, & monitiones, metui ęqui-
parãtur, & sũt causæ ad agẽdũ contrà vo-
luntatem , quæ Diuino, & humano iure
merè libera esse debent. Est enim rogare
Ducum, species violenta iubendi , *glos. in*
l. 1. ff. quod iussu; hinc est , vt Officiales
durante officio matrimonium contrahere
non possint, *l. 1. C. si rector Prouinc.* & in
Constit. Regni communitèr licèt de iure Ca-
nonico non procedat, *& Afflict. vbi supra*
num. 3. Mastrill. de mag. lib. 5. cap. 6. nu.
122. vltra dicta supra *nu.* 49.

Quis verò in foro fori dicatur iustus
56 metus ad dirimẽdum matrimonium? dic,
metum duplicitèr considerari ex parte su-
biecti, & primò cognoscitur, cuiusnam rei
sit timor, & quę afflictio indè euenire pos-
sit, nam talis esse debet, vt cadat in costan-
tem virum , licèt in hoc sit attendenda
personarum conditio , metus namq; vili-
bus dicetur maior, quam Nobilibus, *Gãm.*
dec. 246. *Gram. dec. 18. nu.* 12. Metus erit
timor amissionis bonorum , mortis , cru-
ciatus corporis , Carceris , & similium,
DD. in l. interpositas, C. de transact. Mascard.
de prob. cõcl. incip. Metus respectu subiecti sit
consideratio, vt minæ sint tales, quæ proba-
bilem metus suspicionẽ inferant , ex per-
sonarum qualitate hoc arguendo , non
enim quis mortem, vel corporis cruciatus
57 expectare tenetur, *And. in cap. 1. quo tẽp.*
Miles, Gram. cons. 13. nu. 24. & cons. 32.
Sed an metus reuerentialis matrimonium
annullet, sitq; aptus ad dirimendum? quã-
plurimi dixerunt sic , matrimonij spiri-
tualis instar, parentum metu contracto,
Marsil. sing. 497. glos. Panor. in cap. 1.
quod metus causa, Doct. in l. 1. §. quæ one-
randæ , ff. quar. rer. actio non dat. vbi obli-
gationes per filios contractæ metu reue-
rentiali sunt inefficaces , & *Menoch. de ar-*
bitr. Iudic. cas. 136. de materia metus re-
uerentialis quando sit ad actus rescissionẽ
sufficiens, & an detur in matre, *Ann. sing.*
430. & an in fratre, *cons.* 41. & an per te-
stes singulares probetur *sing.* 520. *Gram.*
59 *dec.* 5. Attamèn in puncto principali est
dicendum, contrarium esse verum , quia
procedunt supra allegata in matrimonio
spirituali, non tamèn in carnali; faciliùs
enim tollitur spirituale, quam carnale,
in primo non est necessarium , vt tanta,
& tam libera voluntas accedat, prout in
monachali vita; latè *Vasq; cap. 35. contr.*
& Boer. cons. 20.

Hæcq; inter priuatos : metus verò su-
perioris, satis probatus dicetur authori-
tate, & contra inobedientes terribilitate
probatis, & adiunctis minis , ac persona-
60 rum qualitate in impotente in residendo
satis pręsumitur , itaut vultus terribilis
sufficiat, verificata à communitèr accidẽ-
tibus cruciatus exequutione, *Crauett. cons.*
49. *Afflict. dec.* 69. *Ann. alleg.* 116. *Ma-*
scard. loc. supra cit. Qui metus illatus di-
cetur, non solùm si fiat personę , quæ ma-
trimonium contrahere debet, verùm etiã
si parentibus, vel mulieris fratribus minę
fuerint illatæ, nam satis dicetur , & illa
61 metu concussa, probatur ex *prag. nostra,*
& ita *Roland. cons. 2. n.* 66. *Rota in nouis*
dec. 7. Ozasch. dec. 179. sufficit enim me-
tus illatus ijs, qui de hoc curam habent,
Surd. dec. 101. n. 12.

Vltimò, quia *prag.* nostra pro istius ob-
seruantia pęnam Proregis arbitrio reser-

uatam

uatam imponit, queritur, quousq; hęc extendi poterit pena, dixerunt multi vsq; ad pœnam mortis, cuius supplicio plectunt
62 tur contemptores mandati Regis, *Luc. in l. 1. C. vt deb. ord. seruet. glos. in pr. Const. vers. immortalitatem.* Alij responderunt, hoc esse falsum, cum omnes leges sint mãdata Principum, exindè omnes inobseruãtes, & legi contrauenientes mori deberẽt, vide distinctionẽ *Felin. in cap. si quis de maior. & obed.* an præceptum sit vniuersale, vel particulare, vel certis personis iniunctum, & quæ in contrarium excusent, & *Parid. de sindic. verb. præceptum*, cum in hoc certa non detur doctrina, sed secundùm casus qualitatem pęna coniungi poterit, *Gram. decis. 40. Capyc. decis. 132. Marant. disp. 3. Afflict. Constit. Reg. num. 39. Menoch. de arbit. Iud. cas. 365. Reg. Rouit. prag. 3 tit. de recept. & in pragm. 3. num. 6. de offic.*
63 *Mag. Iustit.* pœnam Regiæ indignationis quam esse, notat,

SVMMARIVM.

1 *Barones ad onera personalia, vel regalia vasallos cogere non possunt.*
2 *Argumentum à maioritate rationis est solidissimum.*
3 *Rex nouas impositiones indicere non potest.*
4 *Collectæ quo tempore huic Regno indici cęperunt?*
5 *Solutio gratuita multoties temporis tractu in perpetuam transit obligationem.*
6 *Principijs iniustis resisti debet, nam serò medicina paratur.*
7 *Nouitates semper sunt euitandæ.*
8 *Iniustum fit iustum temporis antiquitate.*
9 *Populi numeratio præscriptiones interrumpit.*
10 *Collecta qualitèr exigi, & imponi de iure debeat?*
11 *Solutio Fiscalium de collectis in pręstationes à Rege Alphonso translata fuit.*
12 *Onera per collectas, vel gabellas ab Vniuersitate sunt exigenda.*
13 *Caroleni decem pro quolibet fumante Fisco debentur.*
14 *Sal est de regalibus, & Princeps ad emendũ ab eo subditos cogere potest.*
15 *Munus patrimoniale quando propriè dici poterit?*
16 *Munus patrimoniale ordinarium quid sit, quodq; extraordinarium?*
17 *Immunitas à Principe, vel à lege concessa, an ad ordinaria, vel extraordinaria munera extendatur?*
18 *Munera extraordinaria quæ sint?*
19 *Donatiua Regi quando ortum habuere?*
20 *Gabellæ an, & quando in Regno absq. metu censuræ imponi possint?*
21 *Barones qualitèr sint in parlamento conuocandi, & qui vocem habeant?*
22 *Numerationes focularium singulis quindecim annis fiunt.*
23 *Epirotæ, & Illirici singulis annis numerantur.*
24 *Numerationis focularium obseruatio.*
25 *Focularia si ex impotentia diminuantur, an Curiæ solutio diminuatur?*
26 *Vniuersitatis debitum dicitur, licèt per focularia, vel collectas partiatur.*
27 *Vniuersitas non mutatur mutatione personarum.*
28 *Exigi an possit pro debito Vniuersitatis contra aliquos tantùm ciues pro Fiscalibus. Et quid pro debitis particularibus? n. 29.*
30 *Vniuersitas si defecerit, an alij ciues ad se obligandum cogi possint?*
31 *Consilium Vniuersitatis an successores obliget de persona?*
32 *Ciues non obligati in defectum realiter tantùm tenentur.*
33 *Sindicus an pro Vniuersitatis debito carcerari possit?*
34 *Officium alicui damnosum esse non debet.*
35 *Sindicus, & Electi durante anno, inquietari non debent.*
36 *Foculare dicitur vna familia simul habitans.*
37 *Filijfamilias licèt negotientur, si tamen cum patre viuant, vnum constituunt foculare.*
38 *Immunitas mortui patris ad filios communitèr viuentes transit.*
39 *Milites numerari non debent.*
40 *Viduæ pauperes in focularibus non sunt describendæ.*
41 *Forenses si domicilium non constituerunt, an sint numerandi?*
42 *Collectari an debeat quis in originis, vel domicilij loco?*
43 *Focum ex nouissima prag. 161. quis constituit, vbi fumat.*
44 *Collecta non potest imponi, nisi subdito cum persona pro rebus sit obligata.*
45 *Collectari non potest Regnum, nisi in casibus expressis.*
46 *Adiutoria in quibus casibus Regi debeantur?*
47 *Donatiua, quæ Regi præstantur, sunt licita ex causa.*
48 *Princeps qualiter personarum, & rerum subditorum dominus dicatur?*
49 *Baronibus collectare, vel minimum onus vasallis an indicere liceat?*
50 *Collecta quid sit, quid gabella, quidq. tributum.*
51 *Collecta est munus mistum, & à gabella differt.*

52 Pe-

PRAGM. X.

CAROLVS QVINTVS. In anno 1536

Audiuimus etiam, quod complures ex huius Regni Baronibus, & vtilibus Dominis indies nouas exactiones, & varias impositiones, angarias, & alia diuersa grauamina subditis, & vasallis imponunt; qui & multoties ipsos subditos, & vasallos ex aliquo ex eis ad fideiubendum pro ipsis Baronibus cogunt; & vt faciliùs prædicta consequi possint, Sindicos, & Electos, aut alios Vniuersitatum Officiales ad eorum libitum eligunt, aut eligi procurant, quod malo quidèm procedit exemplo, & satis iniquum esse cognoscimus; vndè volentes etiam istis oppressionibus vasallorum prouidere, mandamus, quod dicti Barones, aut vtiles Domini ex nunc in anteà nullas imponant, aut imponi faciant nouas exactiones, aut gabellas, nec noua seruitia, nouasuè angarias, aut alia noua onera inducant, aut induci faciant, directè, vel indirectè sine expressa licentia nostra, aut Viceregis nostri Generalis, si casus talis occurrerit, quod fieri debeat. Nec cogi possint vasalli pro Dominis fideiubere exceptis casibus per Regni nostri Constitutiones declaratis, aliàs fideiussio taliter præstita sit nullius roboris, & momenti.

Comm. Pragm. X.

QVia hæc nostra Pragmatica plures habet partes, eam in tres diuido. In prima tractatur, nè Barones nouas exactiones, impositiones, gabellas, angarias, vel alia onera vasallis imponant. In secunda, nè pro se ad fideiubendum vasallos cogant. Tertiò, nè in Sindicorum, Electorum, & aliorum Officialium electionem se immisceant.

1 In prima, vt dixi, notatur, Barones, & vasallos ad impositiones, & onera realia, vel personalia seruitia, & angarias cogere non posse, ad fundandam hanc conclusionem arguam à maioritate rationis,
2 quæ argumenti species est in Iure solidissima; si enim id, de quo magis videtur inesse, & non inest, nec etiam id, de quo minus, *glos. in l. 2. C. quib. caus. in integ. rest. DD. in Auth. multò magis*, C. *de sacros. Eccl. Euerard. in suo loco Topic. 65.* dico, nec Re-
3 gi licere nouas collectas, impositiones, aliauè onera Regno, & subditis imponere, nisi solita, & quæ de iure sibi denegari non possunt, *Luc. in l. 1. C. de superind.* nam superindictum dicitur noua impositio, ad differentiam indicti, quod interpretatur ordinaria exactio, *Iacobin. de feud. vers. qui quidem inuestisti, & in tit. de homag. Capye. in inuest. vers. collectæ.* & vt pleniùs loquar, scias, secundùm *Andr. in cap. 1. vers. extraordinaria collatio, quæ sint regal.* ab exordio Imperij vsq; ad Regem Guglielmum

4 mum vasallis non fuisse aliqua onera collectarum, & impositionum indicta, & probatur etiam ex *cap. Reg. Iis*, tempore Federici Imperatoris introductum fuisse, vt adiutorij ratione, certum quid ei præstaretur, & pro ipsius adiutorij causa collectæ subditis erant impositæ, & per multum temporis spatium exactæ fuerunt. Post Federicum, alij Imperatores, & Re-
5 ges istud adiutorium petere continuauerunt; posteà ex debito pro ordinaria, & annua indictione, & sic extraordinaria munera ad tempus indicta, tractu temporis in ordinaria transeunt, vt aduertit *Nig. in clem. de vit. & honest. cleric. num. 72:*
6 Non possum in hoc silere, & posteros non monere, vt principijs obstent, & aduersentur, nè nouitates admittantur, ex quibus omnia mala, & onera eueniunt: cum colore enim nouitates incipiunt, vt pro aliqua necessitate, & subditorum vtilitate pro vna vice tantùm Dominis præsten-
7 tur, & posteà onus perpetuò infigitur, vt quotidiana experientia notoriè demonstrat: Non est enim posteà, qui reuocet, nec qui Superiori resistat. Quis contra Cęsarem? transierunt, qui pro patria pugnarunt; hodiè enim vel metu pœnę, seu prĕmij spe, omnes alliciuntur, & alluci-
8 nantur; indè est, iuxtà notata per *Fras. de Franc. decis. 56. num. 17.* vt multa dona gratuitò facta à vasallis suis Baronibus, reperiantur in introitibus solitę pręstationes, & sic exacta continuatis dominijs, quanquàm secundùm *Andr. præcit. loc.* ipsum principium fuisset iniustissimum, cursus centenarius opitulari non deberet; satis
9 enim dicitur interruptus ex populi murmuratione, quę cursum vlteriorem impedit; Soluunt namq. subiectionis ratione, non iure consensus, iisq. de facto resistere non licet, secundùm *Luc. in l. 1. C. vt rustic. ad vllum obseq. lib. 10. Sese de inhib. cap. 4. c. 4. §. 3. n. 3.*

Hæ inquàm collectę semper solutę fuere, & iàm factę sunt licitę, ex tot centenis curriculis effluxis, quę iniustum iustum
10 efficiunt, *Afflict. decis. 13.* & attenta personarum facultate, soluebantur: fiebant enim bonorum appretia, extimabanturq. personarum industrię, & lucra, prout fit in omnibus extimis, & apprętijs, vt in *cap. Reg. Porrecta*, quod collectarum onus patrimoniale, personale, vel mistum dicebatur, cùm etiam persona sit obligata pro rebus, *Bart. in l. 1. C. de mulier. libr. 10. Bald. in tract. de collect.* Continuauerunt
11 dictę collectæ vsq. ad Regem Alphonsum I. qui dum Neapoli moram aliquam fecisset, in generali parlamento in Ecclesia Sancti Laurentij, in anno 1442. vt in Registro Regię Camerę, mutatus fuit huius solutionis ordo, & vti soluebatur per collectas, iussit, quid certum per focularia exigi; onera enim & per collectas,
12 gabellas, & per capita, aut fumantes indici possunt, *Bellug. rubr. 4. §. restat*, quod Principi, vel consuetudini reliquitur obseruandum, & sic fuit facta taxa, vt pro
13 quolibet foculari soluerentur Regię Curiæ decem caroleni pro sale, quod per Fiscum distribuebatur in omnibus Regni Prouincijs, eiusq. Terris: nam ius salina-
14 rum est de regalibus, & cogere potest Princeps ad illud emendum, ex dictis supra *pragm. 8. par. 2. num. 56. Petr. de potest. Princip. cap. 4. num. 78.* soluebantur etiam alij quinque caroleni pro expensis conducturæ, & pro mensura grana duo; quod & hodiè seruatur, & meminit *Reg. Tap. in cap. 1. rubr. de constit. Princip.* & dicitur hoc munus ordinarium patrimoniale; & licèt onus non sit indictum rei, & patrimonio, quando tamen quid soluitur de
15 re, vel proptèr rem, patrimoniale munus dicitur, *l. fin. §. patrimoniorum, ff. de muner. Antibal. in tract. de muner. §. multiplex.* nam patrimonialia munera sunt in multiplici differentia, & distinctione, vt in citatis locis videre poteris. Ista tamen solutio dicitur munus ordinarium in Re-
16 gno, præterquod omnia alia computantur inter munera extraordinaria, quæ superindicta in principio nuncupari diximus. Vtilitasq; huius inuestigationis eò pertinet: priuilegia enim, ac Regni statuta multos reddunt immunes a muneribus ordinarijs, vel extraordinarijs, vndè hoc scire est pernecesse; nam concessa de iure immunitate ab omnibus muneribus patrimonialibus, id priuilegium ad ordina-
17 ria non extenditur, *l. honoribus, §. qui muneris, ff. de vacat. muner. Luc. in l. 1. C. de excus. muner. libr. 12.* quamquam in Regno contrarium est receptum, concessa scilicèt immunitate largissima, nunquàm extraordinaria, vti excepta venire, secùs ordinaria, de qua obseruantia, & ordinibus meminit *Reg. Tap. loco cit. c. 4. n. 104.*

18 Extraordinaria munera sunt, quæ accidentaliter ob aliquam causam inducuntur, & certam formam determinatam, ac perpetuam non habent pręstationē, *Bart. in l. 1. C. de muner. n. 37. Luc. in l. eam, C. exactor. Boss. tit. de Princip.* latè *Petr. de pot. Princip. cap. 4. ex n. 65.* vti functiones, quæ soluuntur, pro viarum refectione, turrium constructione, earumq; custodia, pro Hispanorum, & aliorum militū, grauis, leuis, ac pedestris armaturæ stipendio; pro salario Barricellorum, & pro
19 donatiuis, quæ fiunt Regi; quę omnia extraordinaria munera dicuntur. *Henric. Bocer. de iur. collect. cap. 6.* & videnda sunt,

quæ ſcripſit *Mazzell.* qui omnes Regni, & Regij fiſci introitus refert, & quo tẽpore donatiua ortum habuere, & quantum huc vſq; noſtris Regibus ex deuota Regni largitate ſit donatum, Et ſi noua collecta, nec onus in Regno imponi poſſint ſupra *prag.8. par. 2. n. 50.* & infra *n. 45.* Ciuitas
20 tamẽn hęc Neapolis, & quandoq; Barones, & Ciuitates demaniales in generali parlamento congregantur, & donatiua in neceſſitatibus voluntariè faciunt, *Frece, lib. 1. de ſubfeud. fol. 14.* qui etiam congregationis ſeſſionis, & Baronum, aliorumq; titulatorum in iſtis concilijs modũ enarrat, & qui conuocari debeant, & an Barones minores habeant vocem, ac ſuarum
21 Terrarum repręſentent Vniuerſitates, & an maior pars ad concludendum ſufficiat, licèt de iure ad ſingulos, vti ſingulos ſpectet, vide *Reg. de Pont. conſ. 31. & de pot. Proreg. tit. 4. de regal. impoſit. ex n. 17. Capan. de iur. adohę quaſt. 34. & 62.*

Quæ omnia a prædicto Rege Alphonſo vſq; adhuc ſoluta fuerunt, per focularia, & ſingulis 15. annis in Regno nouæ
22 numerationes ad releuandas Terras a focularibus diminutas fieri ſolebant, iuxtà *tex. in l. omne,* & ibi *gl. C. de cenſib. & cenſit. lib. 11.* omneſq; deſcribuntur, exceptis Epirotis, & Illiricis, qui vndecim carolenos pro foculari ſoluunt, ſal non habẽt,
23 & omni anno numeratur. *Tap. ibi n. 57.* & annis decurſis fuit facta numeratio cũ maximo Vniuerſitatum diſpendio, Miniſtrorum culpa, pace ſemper bonorum, qui credẽtes Regi applaudere, & inſeruire, ſe fiſcales oſtendunt, parum grauamina, & Terrarum iura audiẽdo, quod eſt longè alienum à voluntate Principis, cuius mẽs clemẽs, & benigna præſumitur, vt eius propriũ eſſe debet, *l. Imperiales, C. de nupt.*

Numerantur ergo per Commiſſarios de-
24 ſtinatos ſingula Terrarum focularia, & ſingillatim per nomina, cognomina deſcribuntur, & ſecundum quantitates, & numerum fit ſolutionum fiſcalium taxa, quam Vniuerſitates ſoluere tenentur; ſed dum dictorum fiſcalium functionum fit diſtributio per focularia, & hoc onus ſuper Vniuerſitatibus non imponitur, cur deficientibus focularijs ex impotentia, vel morte, ad fiſci damnũ non deficit exactio; ſed fit exequtio in bonis Vniuerſitatis, & Ciuium; & cùr exequitur contra alios ciues, cenſenturq; pro aliorum debito obligati, dum hoc graue, & iniquum eſſe pronunciauerit *Imperator in l. vnica, C. vt ne pro alio conuine.* Primum aſſumptum, Vniuerſitatẽ, & Ciues pro focularijs non exiſtẽtibus teneri, defendi poſſet, dũ clau-
25 ſa numeratione, ampliùs reuiſio non datur, & quod, Ciues pro dicta cauſa debent, ad onus Terræ, ſeù Ciuitatis trãslatum eſt, & ipſa in quantitate certa remanet taxata, & ſicut ſi focularioꝝ augeretur numerus, non augeretur onus, ſic è cõtra diminutionẽ ſufferre debet, iuxtà notata per *Reg. Moles dec. 10. & de Põt. de pot. Proreg. tit. 4. de regal. Imp. ex n. 9.* & diximus ſupra *prag. 1. n. 109.* Et ſi enim onus Vniuerſitatibus per focularia impoſitum videatur, & quemlibet pro ſuo fumante te-
26 neri, quia tamẽn repartitio, computatio dicitur, *l. edictum, ff. de iudic. l. ſi quis dixerit, cum l. ſeq. ff. de verb. ſignif.* & hæc computatio fit per modum vniuerſi, & attenditur, quod principalitèr fit, ita quod ſolùm Syndici, & non ſinguli citãtur, *l. ſuſceptores, C. de ſuſcept. lib. 11. Clapper. cauſ. fiſc. 27.* fit prima, & licèt fiat numeratio ſigillatim, fit ratione impoſitionis poſtea faciẽdæ Vniuerſitati, propterea onus, Vniuerſitatẽ, & omnes ciues reſpicit, cumq; Vniuerſitas perſonarum mutatione non mutetur, *l. gage, §. 1. ff. de legat. 1. l. cicut, §. fin. ff. quod cuiuſcu. Vni-*
27 *uerſ.* & in vno poteſt reſidere, ideo cum onus à ſingulis non exigatur, ſed à toto, debitum non ſingulorum, ſed Vniuerſitatis dicitur, & in defectum Ciues pro Vniuerſitate tenentur, & fauore fiſci realitèr contra eos exigi poſſet, *Seſe de inhib. cap. 4. §. 5. ex n. 20.* Sed exigere in ſolidum ab vno, vel aliquibus paucis Ciuibus, qui ſuorum onerum ratam perſoluerunt, &
28 contra eos exequi realitèr, & perſonalitèr non video, quo iure ſubſtineri poſſit, vt idẽ *Moles* non negat *dec. 21.* reſpicitur enim tempus præſens neceſſitatibus ſuccurrẽdo, non futurum Regni damnum, ad quod proprium Superiorum eſſet inuigilare: proindè aduertant hi, ad quos ſpectat, vt prouideant, & non taceant, volũtati Gubernantis alludendo, iuxtà *Corn. Tacit.* dictum *(loquuntur ad voluntatem, aſſentantur, adſident, admirantur)* nam miſeri in animæ iudicio tenentur, conſtituti enim ſunt, vt proſint, non vt pręſint. Ex hac inquam mala præceptorum obſeruãtia quamplures, & præcipuè paruæ Terræ deſtruuntur, dũ diuites in genere ſuo, cum eis ablatum, maximè ſi in computum reſiduorum raró recuperant, & ſic depauperantur, aut alio ſe conferunt, & Vniuerſitates ad functiones fiſcales exſoluendas in præiudicium, & damnum etiam Regis inhabiles remanẽt. Quid pro cæteris debitis, & oneribus, ad quæ Vniuerſitates Baronibus, & alijs priuatis credi-
29 toribus tenẽtur, an ſimilitèr Ciues ſint obligati; Dic, ſi onus eſt affixum non particularibus, ſed ſuper corpore vniuerſali, nec perſonæ, nec Ciuium bona ſunt obnoxia, exequutio ſit contra affictatores, exactores,

exactores, & bona ipsius Vniuersitatis si extêt, in defectum tamên Ciues ad imponendum inter eos collectam cogi possunt, vt notat *gl. in l. 1. §. fin. vers. pro consul. ff. quid cuiusq; vniuer.* & ea collecta inter Ciues est imponenda pro rata, per es, & libram, vt quilibet damnum pro sua possibilitate sentiat ad *text. in l. pro locis, C. de annon. & trib. lib.* 10. Et sic Ciues insolidū astringi non debent, non enim quod debet Vniuersitas, singuli debent, vt ait *text. in l. sicut, ff. quod cuiusq; Vniuer.* Quid si Ciues obligati in instrumento censuali, vel simili ad Vniuersitatis beneficium mortui
30 reperiantur, an Creditor petere valeat, vt alij in locum mortuorum obligentur. Baro Auiliani prouisiones à Collaterali Consilio contra Vniuersitatem Castrouillari obtinuit, & dum Ciues renuissent, se in Ecclesijs celando, & fugiēdo, habita de diuitibus relatione, fuit prouisum, illos haberi pro obligatis, dum prædecessorū onus omnes successores Ciues subire tenentur. Consilium enim, & Vniuersitatis contractus successores ad onera subeunda
31 obligat *l. si ijs, qui bona, ff. de pignor. Doct. in l. Ciuitas, ff. si cert. pet.* non dico personas, cum solum Vniuersitatibus liberis de iure sit talis concessa, nō autem priuatis, vt personas ad arresta obligare possint. *Doct. in d. l. Ciuitas, Gaill. de arrest. quæst. 9.* Sed Collat. Consil. decreuit illo modo, vt alij subrogentur, quia antea personalis obligatio cum Ciuibus contracta fuerat, & Princeps eo casu ad faciendam talem subrogationem in alios cogere solet, non quod regulariter pro vniuersali debito Ciues nō obligati teneantur, nisi in defectum realitèr tantum, causa tamen cogni-
32 ta, in casu extremę inopiæ Vniuersitatis, & non aliàs, permittendum; & D. Regêtes in expediēdis his prouisionibus non procliui, sed accuratè, vt solēt, esse debêt cum aduersentur dicta superiùs *n.* 28.

Sed an de persona contra Syndicum, & alios de regimine pro Vniuersitatis debi-
33 to, ad quos sunt obligati, exequutio fiet? *Bouad. in sua polit. lib. 3. cap. 8. ex n. 72.* indifferentèr non solùm pro fiscalibus, sed etiam pro alijs Vniuersitatum debitis eos carcerari posse firmat, sicuti ipsi in Vniuersitatis debitores facere valent, ita ad imparia iudicari non debent, vt pro Vniuersitate soluant, & repetant, *ex l. penult. C. de solut. Marsil. sing. 389.* pecunia enim in eorum posse esse præsumitur, qui vel habent, & soluere tenētur, vel si in culpa, & sibi est imputandum, dum introitus exitui ęquiualentes non tenēt, collectas imponendo. Hęc sententia dura mihi visa fuit, & posteà vidi *Felician. de cens. 2. par. cap. 3. n. 8.* qui hanc proponendo quæstionē, & mētionē faciēdo de *Bouad.* & alijs, contra eos sustinet, & rectè cum
34 iniquum sit, vt Administrator, seu Tutor de persona pro pupillorum debito teneatur, nisi quando ipse proprio nomine esset obligatus, *l. si non subscripsisti, C. de admin. Tutor. l. Ciuitas, ff. si cert. pet.* esset enim officium damnosum, quod ferēdum non est, contra regulam *l. si seruus communis, §. quod verò, ff. de furt.* idquè probat *prag. 7. §. 7. de commiss.* vbi pro fiscalibus functionibus commissarijs, exequendi, & Affictatores, & Vniuersitatum Gabellotos carcerandi facultas datur, & in defectum contra Ciues etiam de Regimine exequi mandat, sed de ipsorum carceratione non loquitur; inde videmus cōtinuò expediri prouisiones per Superiores, vt pro eo anno Syndicus, & electi personalitèr pro quauis causa non molestentur, limita tamèn, vt dixi, si Syndicum, & electos habere vnde soluerent, cōspici posset,
35 vel ipsi in exigendi moram fecissent, *Felician. ibi in fine, Guid. Pap. dec. 8.* fallit etiam, si ipsi Syndici fisci debitores essent; nam cum tales carcerari possunt ex dicta *prag. 7. ex l. cum eo, ff. ad l. Iul. pecul.*
36 Foculare, vt terminos ignores, dicitur vna familia, quæ simul viuit; licètq; plures sint personæ, vnum tamèn constituūt foculare, veluti si pater plures habeat filios, & nepotes ex eis sub vno tecto viuētes, vnum constituunt foculare. *Bal. in l. 1, ff. quod cuiusq; Vniuers. nom. Rip. in l. 4. §. actor. ff. de re iudica.* quamuis omnes lucrē-
37 tur, habeantq; patrimonium, & bona, ex quibus viuere possent extra substantiam paternam, *Bal. in l. etiam, C. de exeq. rei iudic.* secùs si seorsum habitent, tunc enim licèt de paterna substantia viuant, separatum faciunt foculare; idē *Bal. in l. 1. & in l. si cui dulcia, ff. de vin. & ole. leg. vers. amplias;* & quando filiorum separatio singularē focum cōstituat, & quomodo procedat, vide *Boer. dec. 21. n. 4. Capic. in Inuest. verb. collect.* & fratrum vnio adeo est priuilegiata, vt patre immune mortuo,
38 ea immunitas in filios in communionem degentes continuetur. *Menoch. conf. 486. n. 4. Guid. Pap. dec. 389. Surd. dec. 123. n. 8.* Focum tamèn non constituunt milites ordinarij, nam Princeps, qui eos à solutionibus eximit, sibi excomputari de-
39 bet, *l. actores, vbi Luc. C. de exactorib. Alex. cons. 130. vol. 2. Boer. dec. 213.* Itē deduci debent immunes propter numerū duodecim liberorum. Viduæ, quæ solæ sunt, nam si filios habent, focum consti-
40 tuunt; Personæ inhabiles, & pauperes miserrimi, *Capic. præcit. loc.* Forenses, etsi ibi habitent, non ideo ibi numerari debēt, sed vbi domicilium habent, prout nec ipsi exteri

41 exteri extra suum domicilium collectari possunt, *l. vnica, C. vt nullus ex Vicar. l. prouidendum, C. de decur, lib.* 10. nam persona pro rebus est in munere, *l. libertus, ff. ad municip.* nisi respectu possessionum, quas in illo territorio possidet, *Gabr. Rom. concl. 2. de iur. immun. Tess. dec.* 149.

Indè continuò controuertitur, vbi quis collectari debeat in loco originis, domicilij, vel vbi incola habitat. Pro perfecta cognitione scias, Ciuium onera esse tripli-
42 cis generis, realia v3. mixta, & personalia. Realia sunt, quę rebus; Mixta, quæ personæ pro rebus imponitur, & nuncupantur collectæ; Personalia autèm, quę personę inijciũtur, *l. fin. ff. de muner. Bar, in l. rescripto, §. fin. ff. eod.* Pro oneribus realibus semper quis tenetur, etsi non ha-
42 bitet, & maximè originarius, *l. fin. C. de municip. & orig. lib. 10. l. ordine Decurionum, §. ius originis, ff. ad municip.* sequitur enim possessorem, & dicitur onus rei intrinsecum, *l. 1. C. sine cens. vel reliq.* Pro mixtis, in loco originis, & domicilij quis collectari potest pro rebus in hijs locis residentibus, *l. assumptio, §. fin. ff. ad municip. Franc. de Leo. dec. 159.* Et etiam pro bonis extra Territoriũ existentibus *And. in cap. 1. §. & plaustrorum, quæ sint regal. Luc. de Pen. in l. 1. C. de impon. lucrat. lib. 10. Tess. loc. cit.* dummodò tamèn in loco rei sitæ, bona, illa in libro Catasti posita non sunt, & collectam, vel bonatenentiam non soluant, nam aliàs duplici onere grauari non debent, *gl. in l. 1. C. de mulier. & in quo loco lib. 10. Sebastian. de Neap. in cap. Regni insingulis num. 7. Bald. cons. 227. lib. 3. Alex. cons. 28. lib. 6. Ann. cons. 59.* Et quando collectantur pro bonis extra territorium, intelligitur pro exoluendis functionibus fiscalibus ordinarijs, & extraordinarijs, non autem pro alijs oneribus Vniuersitatum, quorum ciues bona extra territorium obligare non poterant, *Bart. in l. 1. C. de mulier. lib.* 10. *Reg. Reuert. dec.* 387. Pro personalibus autẽ, quis non tenetur, nisi vbi habitat, *l. incola,* & ibi *Doct. ff. ad municip. & in l. 1. C. de impon. lucr. de scrip. lib.* 10. limita pro functionibus fiscalibus, nam etsi sint onera personalia, dũm imponuntur pro singulis focularijs, & per *prag. 8. §. 7. de commiss. & exeq.* mandatum fuit, foculare esse sol-
43 uendum, vbi quis fumat, seù habitat; cõtrarium tamẽ est vsu receptum, vt si quis post abscriptum in numeratione aliò se conferat; vbi fuit numeratus soluere tenetur, & Regia Camera continuò Perceptoribus, & alijs committit, vt ipsos absentes ad soluendum, vbi numerati fuerunt compellant, nam etsi onus personale, tamen quia post numerationem completã onus remanet Vniuersitati, in qua fuerũt illi numerati, illę Vniuersitates in damno esse non debent, & aliæ Terræ, vel ipsi absentes in lucro, fraus enim nemini patrocinari debet, & cum aliena iactura lucrari non conuenit vulgatis iuribus, & in terminis singularis est *tex. 12. l. 1. §. qui in fraudem, ff. de vacat. & excusat. muner.* Si autem originarius non sit abscriptus pro foculari in loco originis, iura fiscalia pro suo capite in loco domicilij, & in loco vero originis, bonamtenentiam, & debita habitationis paternæ tempore contracta, soluere tenetur, & vidi pluries per Regiam Cameram ordinatum, & nouissimè refert *Præs. Ganau. dec. 46.* Et aduerte pro oneribus mixtis, vti pro bonatenentia Vniuersitates debere esse diligentes in exigendo à collectatis, & à fructibus illorum bonorum, nàm his alienatis, contra nouum possessorem bonamtenentiam à prædecessore debitam peti nô posse puto, non enim Vniuersitas in hoc tacitę hypothecæ priuilegium habere reperitur, vt probat *tex. in l. 2. C. de iur. reipubl. lib.* 10. nisi quando hi introitus fisco assignati, & inter illius nomina debitorum positi fuissent, iuxtà *gl. in l. aufertur, §. fiscus, ver. pignus, ff. & de iure fisc. & in l. 1. C. in quibus caus. pign. taci. contr.* Hæ inquam collectæ, & si naturaliter onera dicantur, formalitèr sũt personarum onera; *Ozasch. dec. 95. num. 46. Gaill. obser. 52. ex nu. 10.* vnde mutata persona, rei status mutatur, & rerum possessoris qualitas perpẽditur, maximè si ad illum ex onerosa causa deuenerit, vt *in l. 1. C. de impact. lucra descript. lib. 10. Alex. cons. 35. num. 16. lib. 4.* &
44 conferunt notata per *Rouit. prag. 2. num. 19. de Cler.* proùt nec pro canone contra tertium agi posse fundat *Surd. dec. 32.* Verum discusso principali debitore, & nõ reperto soluendo Vniuersitati personali actione contra tertios possessores agere permittitur ex singulari priuilegio ab Imperatore Antonino inducto in *l. 2. C. de debit. Ciuit. lib. 11.* & ibi *gl. verbo conueniatur,* & dicitur infra *sing. 187.* Non obstant adducta per *Boss. tit. de Princ. & Priuil. eius ex num. 102,* bona. s. in extimo descripta esse tacitè obligata, non tantum fisco, quam communitati, nam intelligi debet in oneribus realibus, vel in bonis, vt supra descriptis, cum consensu, & Ciuium obligatione, aliàs aduersaretur supradictis iuribus. Aliaq; multa essent dicenda, sed vltra susceptam prouinciam nolo progredi, sufficit enim terminos annotasse, & ad materiam vide *Affl. in cap. 1. §. plaustrorum, quæ sint regal. Bald. cons. 139. vol. 3. Soccin. cons. 74. Sesc de inibib. cap. 4. §. 1. & dec. 7. cap. Regni porrecta. Rouit.*

in

in pragm. 1. de appret.
Hodie Princeps hæc ordinaria onera
exigit,& extraordinaria populi consensu
45 imponit,Tap. & Capic. locis citat. sicq;&
donatiua , etsi inquam de iure Regnum
collectis onerari non potest , vt diximus
supra prag. 8. par. 2. nu. 50. nisi in casibus
à Papa Honorio declaratis , & in Regia
Cam. registratis, Andr. & Affl. in Constit.
quamplurimũ; Romana enim Ecclesia,do-
mina proprietatis huius Regni , pro illo
capitulare,& declarare potuit, Andr. in §.
nec Dominus, num. 45. de prohib. feu. alien.
& Capic. in inuest. verbo collecta, adiutorij
casus enumerant pro redimenda.s.perso-
na Domini, pro Regni defensione, pro fi-
lij,& fratris militia , ac pro maritanda fi-
lia,vel sorore,his casibus,Regnum vsq;ad
summam 15000. vnciarum collectari li-
cet; in alijs verò necessitatibus suis in-
troitibus vti, suumq; in marsupium ma-
nus imponere debet, Luc. in l. agros , C. de
fund. limitro. lib. 10. And. quæ sint regal.
vers. extraordinariæ collectæ, Capan. de iu-
re Adohæ cap. 16. cum seq. & extra eos ca-
sus, impositiones, exactiones, gabellas,&
alia onera Principi indicere non licet ,
quamuis Regnum nostrum , vt dixi supra
num. 20. in Regis tot bella substinentis
necessitate , quia vix suppetunt redditus,
ob tot impensas pro Regiæ Coronæ con-
seruatione , sepæ sepius voluntariè noua
donatiua ei præstat per focularia repar-
tiendo , vel per impositionem gabellarũ,
vel illas augẽdo, R. Sanfelic. discept. vnica
quæst. 2. tom. decis. ad quod solus sufficit
regius assensus absq, censuræ metu, ex ad-
ductis per Reg. Reuert. dec. 53. Regi enim
47 donare,& succurrere licet, Frec. auctor. 3.
num. 26. de subfeud. Tess. dec. 257. Et re-
deundo ad nostram pragm. vltima primis
coniungendo , nam satis tex. nostri con-
clusionem firmauimus, ex prædictorum
ꝓbatione à maioritate rationis, vt si Re-
49 gi,qui personarum Dominus dicitur, nõ
liceat,vt infra num. 63. & prag. 14. num.
81. multo minus hoc , & eius Baronibus
inferioribus,& ab eo Inuestitis permicti-
tur, auth. multo magis , C. de SS. Eccl. &
nullo modo Baronibus collectare,onera
imponere,& adiutoria petere,nisi in casi-
94 bus à iure destinatis licere, dixi supra
prag. 1. Cranet. cons. 132. num. 10. Natt.
cons. 406. Ioseph Sese de inhib. cap. 4. §. 3.
Quid verò significent ista nomina posi-
50 ta in tex. nostro de gabella , collecta, da-
tijs,tributis,& impositionib⁹, vide Gram.
cons. ciu. 69. Bertaz. de claus. Petr. de pot.
Princ. cap. 4. ex num. 65. qui omnia si-
gnificata recensent . Et pro terminorum
cognitione suas, Collectam à gabellis,seù
51 datijs, quæ idem important, differre; Ga-
bella enim, seù datium est, quod pro rebus
victualibus, seù fructibus, vel rebus mobi-
libus,& industrijs imponitur,& idem etiã
importat, quod vectigal,cuius nomen ge-
nerale est,& sub eo cõprehenditur, peda-
52 gium quoq; nominari solet, Bertaz. claus.
30. gl. 11. cum seq. Boss. tit. de vectigal.
Collecta est quod personæ pro rebus im-
ponitur,& dicitur munus mixtum,quia
persona obligatur pro rebus, Bart. in l. 1.
C. de mulier. Bertaz. claus. 21. glos. 9. quã-
do tamen res non allibrantur,nec in exti-
mo ponuntur , nec habent perpetuam de-
terminationem, extraordinarium munus
dicitur , & bona non remanent pro colle-
53 cta , gabella , & datijs obligata , inde ad
quemcumq; immunem ea transeant , im-
munia tractari debent,quod contrarium
esset,si bona essent in Catasto allibrata,
quia tunc ad quemlibet etiam immunem,
54 cum onere suo transeunt , vnde Clerici
pro bonis ad eos,cum collectarum oneri-
bus realibus peruenctis tenentur, prag. 3.
de Cler. sol. Reg. Tap. in Constit. Prædecess-
sorum num. 4. Azeued. lib. 1. tit. 3. l. 11.
ex num. 8. Sese d. dec. 7. num. 4. & 6. Reg.
Rouit. prag. 2. ex nu. 17. de Cler. & infra
prag. 12. nu. 11. Idem in tributis, & cen-
sibus; quæ imposita sunt pro regali serui-
tio, alijsq; oneribus rebus impositis , nam
quia res sunt affectæ, cum suo onere tran-
seunt, tot. tit. C. sine cens. vel reliq. cap. Re-
gni 99. Carau. rit. 229. Marant. cons. 99.
Camp. de vit. & honest. Cler. num. 47. cum
seq.
Differũt etiam gabellę à collectis,quia
forenses à collectis de iure immunes esse
debent,iuxtà ea,quę diximus supra nu. 41.
gabellis autem sunt obnoxij , quia locorũ
statutis pro rebus,quæ ibi emuntur,& vẽ-
duntur, obligantur, Bal. in l. 1. C. de con-
trahend. emp. Bertaz. de gabell. num. 5. Ab
his tamen gabellis eximuntur Ecclesiasti-
55 ci, l. placet C. de S.S. Eccl. Auth. item nul-
la, C. de Episc. & Cler. & cap. Regni Item
statuimus, quod Clerici, sic, & milites in actu
seruientes, Bertaz. vbi sup. num. 58. proùt
in praxi obseruatur etiam cum Castella-
nis , & regijs triremibus , Pariter ad
gabellas non tenentur Officiales iustitiã
in loco administrantes, Luc. de Pen. in l. iu-
bemus, C. de prop. sacr. scrin. Capyc. in inuest.
fol. 282. vt obseruatum vidi cum Officia-
libus in Regni Prouincijs, licèt in hac Ci-
uitate Neapolis contraria inoleuerit con-
suetudo , ob eorùm Officialiũ forsan mul-
titudinem , & quia ferè omnes sunt ciues.
Barones insupèr hoc priuilegio gabellas
non soluendi fruuntur, Auend. de exequ.
mand. cap. 14. lib. 2. num. 30. pro burgensa-
ticis autèm ad bonamtenentiam tenen-
tur, pragm. 26. de vectigal. & dicam infra
prag.

prag.11.num.67.& prag.12.num.10. Princeps verò ab omnibus vectigalibus est immunis, *l.cit.§.Fiscus, ff.de publ. & vectigal. vbi DD. Bouadill.in sua Polit.libr.2.cap.16. num.173. Guttier.de gabell.q.85.* sic & eius Proreges, vti Capitanei generales militię, & vti Præpositi Officialium, ac quia vti Vicereges, & Locumtenentes gaudent omnibus priuilegijs, & prærogatiuis, quibus Rex fruitur, *Frec.de subfeu. tit.Quis dicatur Dux, num.29.* vltra quod Ciuitates Regni vectigalia sine speciali Domini licentia imponere non possunt, *Luc.de Pen. in l.fin. C.ex quib.caus.inf.irr. Sesse lib.10. Capy. in inuest.fol.283.* & diximus supra *prag.8. par.2.num.49.* & in generali concessione concedentis persona non comprehenditur *l.inquisitio, C.de solut.* In aliquibus enim locis viuitur per collectas, in alijs verò per gabellas, & an ordo contra solitum mutari possit? vide *Camp.in cap.Reg.167. & in cap.In kalendis.*

Si onera realia Barones imponere non possint, eò minùs personalia seruitia, & angarias, cum personæ sint rebus digniores, *l.iustissimè, ff.de ędilit.edict.* & angariæ sunt de regalibus, quæ sub generali concessione non veniunt, vt in *cap.1.de regal. vers.angariarum, & perangariarum.* Angariæ inquam, est munus operum personaliter

56 tèr expensis Domini præstandum. Perangaria autem quando quis munus suis, non autem Domini expensis subire tenetur, *glos.& Andr.num.52. in cap.1.§.angaria, quæ sint regal.glo.in l.neminem, C.de sacros. Eccles.Io.de Plat.in rubr.C.de cursu publ.& angar. Luc. de Pen.in l.cum te, C.de muner.* Intellige si vasallus se alendi, & suis sumptibus seruitio iniungendo vacandi modum habeat, alias si nimis pauper, expensis Domini seruire perangarius tenetur, argum. *l.suo victu, cum l.seq. & l.imponi, ff. de oper. liber.* a liberto enim ad vasallum

57 validum est argumentum, etsi libertus ratione receptæ libertatis inextimabilis vasallum excedit, hic eum ratione iuramenti voluntariè pręstiti superat; vndè libertus ad maiora tenetur, quia maiora recepit; vasallus verò in eo, ad quod tenetur, strictiùs obligatur, quia illa præstare iurauit, quod libertus non fecit, & proindè substinetur argumentum *Andr. in c.1. num.5.quib.mod.feud.amit.& in cap.1.ver. valuasores, num.9. de his, qui feud.dar.poss.* Idem procedit, si seruitia extra territoriū

58 iniungerentur, nam expensis Domini vacare debet, argum. *l.quod nisi fiat, cum l.seq. de oper.liber. Specul.tit.de feu.§.quoniam, vers.26. Iacobin.de feud.vers.& promiserūt, Ardiz.cap.5.& 6. & Mastrill. de Magistr. lib.3.cap.10.num.336.* quę munera secundùm *Capyc. decis.118. & 168.* fuerunt in

59 vsu etiam tempore, quo Romani imperabant post translatum Imperium, & post Imperatores etiam Baronibus fuit concessum habere vasallos, angarios, vel perangarios, qui vasalli vltra subiectionem opera vilia, & sordida pręstabant, quę narrantur in *l. maximarum, C.de excusat. muner. lib.10.* nam vt dicantur munera angaria, ea vilia, & sordida esse oportet, alias munera personalia dicerentur, *l.munera, ff.de muner.& Gram.cōs.ciuil.12.et 13*

60 & inter perangaria magnum onus est, quod a Terra sine Domini licentia recedere non possunt, & si recedant, per Superiorem reuocari poterint, iuxtà *constitut. Quisquis burgensibus, & cap.Reg. Item statuimus, quod vasalli ad instar agricolarum,* de quibus in *l.omnes, & l.pen.C.de agric.& cens.lib.11.* diximus, *per Superiores,* cum Domino propria authoritate non liceat, *Luc.de Pen.in l.si coloni, num.19.C.de agric. & cens.* & apparet ex *const.Quo quis,* & sic obseruatum fuit in Regia Audientia Calabriæ, vbi multi Barones, vti Principis Bisiniani successores has habent prerogatiuas, & pręcipuè Baro Rotę, ad cuius instantiam mediantibus Collateralis prouisionibus pro suis reuocandis vasallis, Cōmissarium expediuimus; tātò magis, quia ea Terra erat nimis exhausta, & omni fructu, & personis vacua; vnum tamèn in Terra Sancti Iacobi degētem, qui aliquas deduxit seueritates sibi per Baronem factas, excusauimus; quando enim vasallus etsi angarius, & perangarius crudelitèr, & tirannicè à Domino tractatur, aufugere permittitur, & redire non tenetur, *Bart.in l.cum satis, C.eod. Paris de Put.de sindic.§. excedant autem Barones, num.27.* ad instar vxoris a viro verberatę, *§.quia verò, auth. vt cum de appell. cognosc. §. quia verò, arg. l.1.C.in quib.caus.col.& cens.lib.12.l.1.C.si qua pręd.potest, & l.vnic. C.si Rect.Prou.* &

61 licèt aliqui voluerunt, hoc ius reuocandi vasallos, Baronibus competere, quàmuis non angarios, & perangarios, qui ab eorum Terris discesserint, argum. *l.fin. ff.de decr. ab ord.l.priuilegio, C.de incol.libr.10. l.vnic.C.si Curial.relic.ciuit. Bart.in l.incolæ, ff. ad municip.* alias Baronum Terrę diminutionem paterentur, *Gram.cons.ciu.2.n.8* & maximè, quia Vniuersitates sub pæna statuere possunt, nè quis territorium relinquat, *Mastrill.lib.4.cap.18. nu.83.* quem in hoc impugnat *Oter. de pasc.cap.5.n.14.* & hanc *Oter.* opinionem probat *Const.Reg. Quia frequenter.* Verùm text.*supra cit. & Doctor.* loquuntur de angarijs, & perangarijs, & sic intelligendi, vt infra *sing.14.* & proindè dicendum est, vasallos non angarios nequaquam à Baronibus reuocari posse, vt ad eorum Terras redeant, prout

& no-

& nouissimè post hæc recensent *Reg. Merlin.controu.cap.83.& Reg.Sanfelic.in prax. sess.8.* imò *Reg.Reuert.decis.395* subiungit, vasallum, vt reuocari possit, non sufficere, esse angarium, sed requiri perangarium, si domicilium in Terram demanialem ille transtulerit; si autèm ad Terras alteriùs Baronis, sat esse angarium, vt clariùs idē *Reuert.in decis.relata per Reg.de Marin. in suis resolut.cap.107.* & hoc de stylo Regiæ Cameræ dicit, nam in *const.Quisquis burgensis*, non alitèr fit hæc distinctio, sed generalitèr mandatur, vasallos personalibus seruitijs obnoxios à Terris Demanialibus, & Baronalibus reuocandos esse, & interim quod non recedunt, eorum bona in iurisdictione illius Baronis existentia pro seruitutibus sequestrantur, contra alios non angarios recedentes, tantùm
62 bona Baronibus redditicia sequestrantur, *Camp.in cap.Reg.Item statuimus,quod si vasalli, Paris de Put.loco supra cit. à num.36.* An verò seruitia personalia à Baronibus consueta exigi à vasallis pro manutentione, & vtilitate feudorum sapiant angariam, vide infrà *pragm.16.ex num.15.* No-
63 biles verò ab istis eximuntur, cum sordida exercere non debeant, *l.munerum,§.patrimonium, & §.sordidorum, ff. de muner. l. humilioribus, C.de suscept.& aur. Iacobin.de feud.in fin.tract.tit.de Rodis.Afflic.in const. Quisquis.*

Istas verò angarias Rex de nouo personis indicere non potest, *Luc. de Pen.in l.1.C.de cap.ciuium, Capyc.loco cit.num.10. Afflict.in const.Adscriptitios*, nam etsi personarum dominus dicatur, vt in *const.Qui frequenter*, non tamēn eos seruos facere debet. Intelligendum est, esse dominum personarum, quoad dominium iurisdictionis in subditis, ac ad exhibitionem seruitij personalis in necessitatibus, non quoad libertatem personarum, vt in his, prout in seruis dominium consequatur, *Vasq. contron.cap.50.nu.3.* & latiùs *Horat.Mont. de regal. in prælud. ex num.6. & in §.angaria, à num.3.* Sic subditorum bona, quoad protectionem Principis esse dicuntur, vt vltrà adnotata suprà *pragm. 1. num. 154.* addo *gloss.fin. in cap.ius militia,1.dist.Aul. in cap.Pratorum,cap.1.num.116.* dominus enim totius, non est singularum rerum dominus, *l.in rem, §.si quis rei suæ, ff.de rei vindic.* Angaria enim species seruitutis est, *Luc.in l.ne diutius, C. de agricol.* & licèt concessio fiat à Principe cum angarijs, & perangarijs, intelligitur clausula hæc, si hæ sunt, vt declarabimus infrà *pragm.16.*
64 antiquitùs enim fuerunt introductæ hæ angariæ loco condemnationis pro pœnis capitalibus, vel consuetudine, aut immemorabili præscriptione, *Capyc.decis.168.* imò neq; cum consensu vasallorum hæc iura sine Regio assensu quæri possunt; vt in *const. Quia frequenter*, cùm sint supremi dominij, & de regalibus; & in hoc Regno Catholici nostri Reges his seruitutibus vsi non fuerunt, sed de ordinarijs, & extraordinarijs oneribus subditorum contenti remanserunt; nam si suprà *pragm.1. num.112.* Principem super iure gentium disponere non posse fundauimus, quantò minùs super iure naturali seruitutem inducere. Ex causa tamèn Princeps ad tempus, donèc alitèr mandare valet, nè vasalli discedant, vel redeant, nempè si vasalli non voluntariè pro eorum vtilitate, vel necessitate ad seductionē Baronis conuicini aufugiant: nam quod cuiq. de iure licet, ad æmulationem tamèn non est permittendum, communitèr *DD.in l.altius,C. de seruit.Viu.decis.476.num.7.* sic pro bono pacis, & bono regimine ad euitanda scandala intèr Barones, & præcipuè Magnates, & rixosos ea mandata procedunt, iuxta *text.in l.congruit, ff.de offic.Præs.* Idem si ratione functionum fiscalium id expedire videbitur, *Reg.Merlin.controu. cap.88. num.24.* cum legitima enim causa omnia Principi permittantur, vt dictum fuit suprà *pragm. 1. ex num. 122.* Vndè vt hanc primam partem absoluam, non est dubitandum, Barones onera indicere non posse, nisi legitimo titulo, vel immemorabili præscriptione essent muniti.
65 In secunda parte adnotatur, Barones vasallos cogere non debere, vt pro ipsis fideiubeant, nisi in casibus à *const.Reg.* præscriptis. Ratio est, quia contractus debent esse liberi, *l.sicut,C.de act. & oblig.* & proindè diximus suprà *pragm.1.* Barones cogere non posse vasallos ad sibi bona vendendum. Nec aduersantur *Const.* quæ incipit, *Si vasallus*, per quam vasallus pro Domino in ciuili, vel criminali fideiubere
66 cogitur; nam procedit in vasallo feudi, non in vasallo ciue, seù burgensi, quia multùm inter se differunt, *cap. in causis,§. vasalli, de pace constan. Capyc. decis.162. num.14.* imò etsi Baro esset in magna necessitate constitutus, vel carceratus, pro eo vasallus burgensis ad fideiubendum non tenetur, comprobat *Boer. decis.128.* Solùm enim filius pro patre fideiubere in necessitatibus cogitur, aliàs licitè exheredari posset, *Auth. vt cum de appell. cog. §.causas, ibi, Si quilibet de prædictis,* quidquid alitèr priùs erat *de iure ff. Vrsill. decis.308.num.25.* è contrà pater pro filio, etiam pro munere publico suscipiendo fideiubere non cogitur, *l. 3. vers. si filius, & l.honor, §.1.vers. si in numero, vbi glos. ff. de muner. & honor.* & limitatur solùm pro onere tutelę, *l.si quis, §.1.ff.de excus.*

tutor.& l.fin.ff.de suspect.tutor.vbi glo.vers. possit, dicit, *hoc speciale fauore pupillorum*; alias si Baro vasallum cogeret, nulla esset fideiussio, secùs si voluntariè, *Gram.cons. ciuil. 91. & 95.* & in dubio metu extorta præsumitur, si procederet minæ, vel si corporis cruciatum expectarent ex qualitate Baronis, nisi obedirent, *Thes.q.51. Reg. Reuert.& Dom.de Marin.decis.386.* Non omittam vnum notabile, quod certa die satis mihi deseruit, metum videlicèt fide-
69 iussori illatum tertio creditori ignoranti, qui alias non contraxisset non nocere, si qui passus est metum, non interuenisset, *Vrsill.decis.246. Crauet.cons.221.* simulationis, vel fraudis instar; nam si de ea non
70 participat alter contrahens, ad annullãdum, vel rescindendum contractum est inapta, *l.eleganter, vbi glos.& DD.ff.de dol. l.qui autem, §.quare, & l. qui à debitore, ff. in fraud.cred. Afflict.decis.263.in fin. de Ponte cons.2.num.85.* & iuxta distinctionẽ simulationis, & fraudis declaratam per *Farin.tit.de fals.& simul.q.162.p.1.*
71 Tertiò principaliter notatur, rem pessimi exempli esse, vt Barones Sindicum, & Electos, aliosq; Vniuersitatis Officiales ad eorum votum eligant, & eligi procurent, vel sint personæ, quæ ex eorum arbitrio dependeant; nam maximi detrimenti Vniuersitatibus esse solent. Et quando sunt lites inter eas, & Baronem, nè Ministrorum à Barone dependentium sequatur electio; solet Vniuersitas adire Superiorem, vt Commissarium destinet, qui loco Officialis Baronis interueniat in dicta electione facienda, vt pluriès fuit à Sacro Consilio ordinatum, & præcipuè inter Vniuersitatem Ciuitatis Grauinæ cũ eius Duce, & alias enunciat *Amend. ad Franch. decis. 210. num.24. Nouar.de grauam.vasall.grauam.301.nu.5.* si enim causæ à Baronum iurisdictione auocari possint, quando in eis habet interesse, seù adest lis cum vasallis, vt diximus supra *pragm.3. nu.168.* quantò magis prædictus dari potest ordo ad euitandum quod prohibetur in hac Pragm. nè Barones Sindicos ad eorum libitum eligi procurent mediante assistentia eorum Officialis, & conferunt notata per *Præs.de Franch.dec.446.*

Sed ex verbis nostræ Prag. oritur dubitatio, dum dicit, *Barones non eligant, vel eligi procurent, vt Officiales ad eorum libitum creentur*, & sic videtur hæsitari, cuinã dictorum Officialium competat electio? Scias de iure nominationem, & ipsorum
73 Officialium electionem, ipsius Vniuersitatis, suorumq. ciuium esse, *l.2.C.de decur. lib.10.* concordat *pragm.2.de adm.vniuers.* vt electiones Decurionum fiant liberè per ciues, & confirmatio exequatur per eos, ad quos de iure, & legitima consuetudine spectat; multi enim Barones hanc sibi electionem, & confirmationem vsurparunt, & ex consuetudine antiqua hanc iurisdictionem prætendunt; sed dum in Sacro Consilio mota fuisset lis inter Baronem, & Vniuersitatem Balneoli, vbi Baro à ciuibus duos Sindicos, duosq. Decuriones esse nominandos, de quibus ipse aliquos ad sui libitum, stante longa possessione eligere intendebat, fuit dictum, in dicta quasi possessione Baronem esse manutenendum, *Franch. decis.210. à num.3. Rouit in pragm.2.num.47.de admin.vniuers.* iuxta verba *d.pragm.2.* ibi, *Et confirmatio per eos, ad quos de iure ex legitima consuetudine spectat, exequatur.* & hoc casu quando Baro in Officialium noui regiminis
74 electione ius habet, in parlamentis interuenire, & se intromittere nequit, *Amend.ad d.decis.210.num.78.* nam alias, prout vnus ex ciuibus in opponendo, & nominando vocem haberet, *Ann.alleg.15.* & an valeat consuetudo, vt Sindici, & Electi successores nominent? pro negati-
75 ua refert decisum ibi *Franch.* & sequuntur *de Ponte tit.de abund.§.1.à n.5. Amend. de exeq.mand.cap.19 num.23.* etsi contrarium ingeniosè defendere nitatur *Rouit. in d.pragm.2.ex num.23. de admin.vniuers.* eius enim opinio difficilitèr practicari posset, absq; euidenti Vniuersitatum dãno, nisi in simplici nominatione, postmodùm à ciuibus in publico parlamento eorum voto comprobata, & sic videmus obseruari. Verùm multæ populosæ Ciuitates certum quinquaginta plurium, vel
76 minorum numerum eligunt, quibus consilia faciendi authoritatem, & electiones præstant, & non tota Ciuitas congregatur, cum omnes congregari, & totius sẽtentias audiri esset impossibile, vt notat *glos.in l.aliud 121.ff.de regul.iur.* & seruari videmus in multis Regni Ciuitatibus, vbi est multitudo gentium: Vniuersitas enim authoritatem certis personis in pertinentibus ad ipsam dare potest, & etiam si speciale requireret mandatum, *l. item eorum, §.1.ff.quod cuiusq.Vniuer.Mascard.de prob. conclus.incip.Electi, Franch.dec.609. à n.4.*
77 & similitèr practicatur in publicis Regni parlamentis, quæ fiunt in hac Ciuitate, in quibus per Procuratores, seù Deputatos ab Vniuersitatibus electos omnia peraguntur, cùm esset difficillimum omnium Regni ciuium suffragia conuocari, ex *text. notab.in l.item eorum, §.parui enim refert, ff.quod cuiusq. vniuers.nom.* prout in
78 Imperatoris electione, quæ septem Germaniæ Principibus tributa est, *Couar. pract.quæst.cap.1.nu.4.* Verùm etsi hi Deputati ad Regimen electi de rebus Vniuer-

uersitatis disponendi ius habeant, ac si ipsa Vniuersitas, intelligitur tamen, quotiès eamet Vniuersitas, congregatis omnibus suis ciuibus, alitèr in aliquo casu ipsa non disponat, *Abb. in cap. fin. ext. de Proc. Maur. alleg. 1. num. 5.* Solet etiam Ciuitas per quarteria diuidi, & omne quarterium habere solet certas personas, quæ pro eo compareant in consilijs, & in istis casibus in peragendis Vniuersitatis rebus non omnium ciuium, sed illorum Deputato-
79 rum tantùm, suffragia requiruntur. Verùm hæ diuisiones per Vniuersitates absquè Principis permissu fieri non possunt, arg. *cap. cum tempore, ext. de arbit. Marc. Anton. Surg. de Neap. illust. cap. 12. num. 59.* & maximè si diuisio esset inter nobiles, & plebeios, cùm ius nobilitatis inter regalia computetur, *l. 2. & fin. ff. de natal. restit. Castil. de tert. c. 41. n. 9.*
80 Sed si Vniuersitas nouum nominet regimen, data facultate eligendi, an Baro impugnare valeat, vt iterum nominatio fiat, si aliqui ex nominatis sint contra formam Reg. Pragm. quia debitores, vel tẽpore à iure præfixo non vacauerunt, vel similibus ex causis, & an de inhabilibus nominatio ex integro fieri debeat, cùm casus acciderit. Baronis Aduocati dicebant electionem esse nullam, quia indiuiduus est talis actus, & vtile per inutile vitiatur, ad *text. in cap. messana, & cap. quia propter, de elect. vbi Card. Imol. & Alciat.*
81 *in l. 1. §. si mihi Pamphilum, num. 4. ff. de verb. oblig.* Replicabatur, dictam opinionem procedere, quando statutum esset, vt electio de habilibus fieret, tunc forma esset præscripta, qua nõ seruata, totus actus esset nullus; secùs si non adsit iuris prouisio, vt talis congregatio, & electio de personis habilibus fiat, sed tantùm inhabiles exercere prohibeantur, vt in *prag. 5. n. 17. de admin. vniuers.* nam tunc iterum pro illis tantùm reprobatis facienda esset electio, *Cabed. decis. 84. num. 15. par. 2.* & ita fuit iudicatum. Et nota, quod quando ad Baronem spectat ius confirmandi illos de regimine, administrare nequaquã ij possunt, antequàm sint à Barone confirmati, cùm absq; ea confirmatione non dicatur actus perfectus, *Graff. cons. 2. de elec. tom. 2. Reg. Ronit. in prag. 2. num. 51. de admin. vniu.* & sic fuit iudicatum in Sacro Consilio inter Vniuersitatem Sancti Cypriani, cum
82 eius Barone. Verùm si Baro longè abesset, non relicta in sui locum persona legitima, confirmatio non esset expectanda, ex traditis in *cap. vnic. §. fin. nè Sede vacan.* & facit *text. in l. sed si vnus, §. sed si pater, ff. de iniur.* quem adducit *Andr. in cap. Imperialem, num. 10. vers. dicitur in summa.* Et si sine confirmatione exercuerint, eorum gesta essent nulla, argum. ex *l. 1. & seq. C. de tutor. vel curat. qui sat. non ded.* & puniri possent. Et si Baro confirmare recusaret, Superior aditur, qui Electos confirmari mandat, cum clausula, *Quod aliàs licitum sit illis administrare*, prout in recusante absq; legitima causa dare consensũ, Iudex eum haberi pro præstito ordinare potest, *Capyc. decis. 205. Montan. in cap. Im-*
83 *perialem, num. 159.* Et aliquando nec electio, nec nominatio fit per Barones, qui termini sunt diuersi; aliud enim est nominare, aliud eligere, *glos. in l. 2. C. de periculo nom. lib. 11.* confirmatio non est contra ius, sed quandam ciuium obedientiam, & Baronis prærogatiuam designat. Vndè existente consuetudine, ea seruanda est, vt in *d. pragm. 2. & Franch. d. dec. 210. num. 3.* Dico de mera simplici confirmatione, secùs si confirmaret, & de nominatis eligeret, tunc licèt populus nominaret, quia
84 tamèn iurisdictionem Electi ab ipso Barone caperent, ab ipso esse creatos multi opinantur, vt infrà; actus enim à confirmante, non à nominante vires accipit, *l. testamenta, ff. de testam. tut. l. lega obuenire, cum glos. ff. de verb. signif. Marc. Ant. Surg. fol. 164. num. 41. Montan. in prag. 2. de adm. vniuers. num. 168.* confirmatio fit de electo, sed electio dat ius, *l. cuius, in fin. ff. de excus. tutor. & ibi Bald.* in actibus enim mistis, quod plus est, operatur, *l. quæritur, ff. de stat. hom.* Quod conduceret etiam ad hoc; nam si dependeret ab ipso Barone, in emergentibus esset ad suos Officiales appellandum, quæ dubitatio non procedit, quando ab ipsamet Vniuersitate creantur, vt in materia appellationis factæ à Catapanis discutit *Præs. de Franc. dec. 511.* Aduertendum tamèn est, *Conar. pract. qq. cap. 4. num. 6. vers. secunda conclusio, Auend. de exeq. mand. cap. 19. num. 21. & Cancer. lib. 3. vers. res, cap. 9. num. 35.* asserentes, cõfirmatum dependere à confirmante, loquutos esse in confirmatione Officialium iurisdictionem exercentium; & non mirum, quia dum Vniuersitates iurisdictione careant, & electi ad officia in confirmatione à Barone iurisdictionem consequantur, Officiales hi creati à Barone dici possunt, respectu iurisdictionis ab eo sibi communicatæ; quando enim quis actũ nullum, vel imperfectum confirmat, facit aliquid de nouo, in confirmatione concedit, tunc vendicat sibi regula, *Qui confirmat dat*, ex traditis per *Camer. in cap. Imperialem, fol. 4. lit. K. Auil. cap. Prætor, c. 17. glos. prouer. sub num. 12.* sed confirmando bonorum Vniuersitatum Administratores, in quibus Baro, vel qui confert, non dat esse, sed exercitium esse, nempè dat confirmationem debitam, quam recusare

non poteſt; ſi non dat, ſed ſoluit debitum,
quomodo ex illa confirmatione dici po-
teſt, ipſos Adminiſtratores à Barone de-
pendere, & non ab Vniuerſitate, quæ de-
dit eſſe? nequaquàm, ſic magiſtralitèr ha-
betur ex Bald. in l. ex placito, num. 12. C. de
rer. permut. prout in præſentato ad bene-
ficium, illud dicitur habere à patrono,
non ab Epiſcopo, qui confirmat, Andr. in
conſt. Cum circa, in fin.
86 Limitantur tamèn prædicta non pro-
cedere in electione Magiſtri Iurati; eius
enim electio ſemper ad Barones pertinet,
ratione iuriſdictionis, quam hi Magiſtri
Iurati in denũciãdis criminibus, & capiẽ-
dis malefactoribus habent, Gram. in conſtit.
Intentionis, Campan. in cap. Reg. Ad quietem,
in cap. Etiam ſtatuimus, & in cap. Subditorũ,
Menoch. de arbit. Iudic. caſ. 323. num. 15. vbi
multa de pertinentibus ad hoc officium,
87 & eorum punitione notantur, ſi ipſum
negligentèr, & doloſè exercuerint, ha-
betque etiam officium annexum Præfecti
vigilium, circà excubias nocturnas; ſic, &
creatio Capitanei ad guerram pro cuſto-
88 dia Ciuitatis nocturna, vel diurna ad Ba-
ronem ſpectat, Guid. Pap. decis. 631. nu. 10.
Boer. dec. 214. Tap. in cap. Ad quietem, Ann.
ſingul. 63. & vbi adeſt Magiſtri Iurati offi-
cium, ipſi talis cura competit, & cuſtodum
creatio, niſi contraria adeſſet conſuetu-
do; Vniuerſitas inquam iuriſdictionem
conferre non valet, vt in conſt. Cum ſatis, &
proindè iſtorum electio ad Barones om-
89 ninò pertinet, cap. Reg. Robertus, & nota
pro regula, in omnibus vbi iuriſdictio eſt
conferenda, licèt Vniuerſitates ius ha-
beant eligendi, confirmationem tamèn
per Baronem eſſe faciendam, Rouit. in d.
90 pragm. 2. num. 54. Vniuerſitatibus autèm
demanialibus eſt conceſſum, vt ipſe hos
Officiales eligere poſſit, Franch. dec. 43.
91 In concilijs verò Baro non ſolùm vt
ciuis vocem, ſed etiam authoritatem ha-
bet, vt ſine ſua, vel ſui Officialis licentia,
conſilia conuocari non poſſint, aliàs con-
gregantes eſſent puniendi, l. 2. C. de Decur.
ibi, In Curia conuocatis, & Bart. in l. conuen-
ticula, C. de Epiſc. Paris de ſindic. verſ. pone,
licèt Crauet. conſ. 4. quem ſequitur Vrſill.
decis. 76. num. 5. ſubſtineat, ſi congregatio
pro vtilitate, vel publica neceſſitate fiat,
92 Baronis, vel Officialis licentiam eſſentia-
litèr non requiri, Præſ. de Franch. tamèn
decis. 446. Vniuerſitates ſine licentia con-
gregari non poſſe refert, & ad Crauet. re-
ſponderi poteſt, illum actum ſubſtineri, vt
non ſit punibilis ceſſante dolo propter
93 illam neceſſitatem, non quod fuerit verè
licitus, adeò vt ſi aliquid contra Baronẽ,
vel eius Officialem tractandum eſſet, ad-
hùc eorum licentia eſt imploranda, licèt
non concederetur, Ann. ſing. 367. vel à Su-
perioribus requirenda, qui determinatas
vices ad ſe congregandum pro dictis cau-
ſis concedere ſolent, Franch. loco cit. Itèm
quando pro neceſſitatibus priuatis aliqua
fit inter illos de regimine congregatio,
fuit prouiſum, licentiam peti neceſſe non
eſſe, ità inter Vniuerſitatem Piſticij cum
Barone. Act. de Felice, & intèr Vniuerſi-
94 tatem Vegiani, & Iacobum Dentice; ra-
tio eſt, quia Decuriones ardua ſine publi-
co parlamento explicare non poſſunt, ſed
95 ſolùm negotia parua, ideò in talibus non
requiritur tanta ſolemnitas, Marant. con-
ſil. 28. num. 10. Ozaſch. decis. 95. num. 13.
DD. in l. ambitioſa, ff. de decr. ab ord. fac. ſic
& excuſantur ciues, ſi conſilij tempore
96 Officiales abeſſent, Bart. in l. 2. C. de Decur.
lib. 10. Maur. allegat. 1. num. 9. Et ſimilitèr
nec Barones, & Plateę Neapoli ſine Pro-
97 regis licentia congregari poſſunt, Minad.
in conſt. In aliquibus, ſicq; nec ſe congre-
gare valent pro mittendis ad Regem Le-
gatis, ſine Proregis licentia, ſiuè pro cau-
98 ſis contra ipſum, ſiuè pro negotijs Vni-
uerſitatis, Marc. Ant. Surg. de Neap. Illuſtr.
cap. 25. num. 23. Reg. Reuert. decis. 500. licẽ-
tiam verò ciuibus an Iudex ciuilis, vel
criminalis præſtare teneatur? & quibus
caſibus non ſint neceſſaria? vide Franch.
99 decis. 388. Ann. ſingul. 368. & Vrſill. de-
ciſ. 365.
Vlteriùs text. noſter poſtquàm expreſ-
ſit, non licere Baroni procurare, vt ad ſui
arbitriũ eligantur Sindici, & Electi, ſub-
iungit, Nec alij Officiales. Dixi alias prag. 8.
par. 1. n. 192. cũ ſeq. Vniuerſitatum regimẽ
100 in duas diuidi partes, quarum vna ad
Regem, vel ſuos Inueſtitos, quoad iuriſdi-
ctionem pertinet, alia verò ad Vniuerſi-
tates, quoad adminiſtrationem, quæ ſuos
Officiales pro regimine, & eorum con-
ſeruatione habent, l. 1. ff. de decr. ab ordin.
fac. Bald. in l. nulli, ff. quod cuiuſq. vniuers.
num. 3. Bart. in tract. de regim. vniuers. Quæ
Vniuerſitates circa ea, quæ ad rerum ſua-
rum, in quibus quilibet eſt moderator, &
arbiter, adminiſtrationem pertinẽt, nem-
pè ſuper victualibus, & ſimilibus, quæ ad
eorum ſtatum, & bonorum Reipublicæ
gubernationem ſpectant, ſtatuta iuri con-
ſona facere poſſunt, Bart. & alij in l. omnes
populi, ff. de iuſtit. & iur. Arct. in §. ſed ius ci-
uile, Inſtit. de iur. nat. Afflict. q. 3. in prælud.
conſtit. ſicut conſuetudinem inducere poſ-
ſunt, l. de quibus, ff. de legib. ſic & ordina-
tiones, vt ibi Iaſ. ex num. 8. Et ampliatur
etiam abſq; licentia, vel confirmatione
Principis, vel Baronis in Terris infeuda-
tis, quia confirmata ſunt ex propria natu-
rali iuſtitia, Bald. in d. l. omnes populi, nu. 2.
verſ. modo reſtat, Auend. de exeq. mandat.
cap.

cap.8.num.6. Auil.cap.Prætor,cap.17.glos.
prouer. num.2. Guttier. de iuram. confirm.
cap.38.num.4. Sed difficultas est, an hæ
Vniuersitates pœnam contrauenientibus
101 dictis statutis imponere valeant? vide-
tur, quod non, quia iurisdictionis est, pœ-
nam imponere, *cap. siuè sęculares, §.in hoc*
33.q.5. quod Vniuersitatum non est, vt in
constit.Cum satis, si in ijs locis non sit con-
suetum, talia statuta pænalia fieri, vt latè
per *Rolan.à Vall,cons.99.par.2.* Alij dixe-
re, valere Vniuersitates, his supra narra-
tis casibus pænam imponere, in vim iuris
ciues ad inuicem sub pæna ad obseruan-
tiam statuti obligando; nam substineri
hoc posset in vim pacti; & sic si Principi,
seù Baroni in eius Terra statuta, sub certa
pæna illi Baroni applicanda, obseruare
promittant, *Ias.in d.l.omnes populi, nu.35.*
Sese decis.91.num.10. quidquid tamèn sit,
bannorum ipsorum emanatio, & pænę
exactio omninò ad Barones pertinet, vt
infrà *pragm.14.num.64.* & in his, quæ ad
vnum pertinent, alius se ingerere non de-
bet, *pragm.1. de iurisd.* & proindè Barones
in Vniuersitatum bonis administrandis se
intromittere non possunt, imò nec dire-
102 ctè, vel indirectè gabellas, vel alios suæ
Vniuersitatis introitus conducere, vt in
prag.8.§.10.de commis.

Hinc quoad Officialium Vniuersitatũ
electionem, similitèr dico nominationẽ,
& electionem Catapanorum, seù Grasse-
riorum, qui dant assisias super rebus co-
103 mestibilibus, quæ venduntur, de gene-
rali consuetudine ad Vniuersitates perti-
net, prout in omnibus ferè Regni par-
tibus practicari videmus; licèt de iu-
104 re ad Præfectum Vrbis spectet dare
assisiam, vt in *l. 1. §. cura carnis, ff. de*
offic. Præfect. vrb. & consequutiuè in Ter-
ris infeudatis ad Barones, vt in *c.post nata-*
lẽ, & ibi *And. & Affl. de Pace tenen.* vndè
si Vniuersitas in Catapanos, vel suos De-
curiones eligendi, & assisam dandi, ex pri-
uilegio, vel antiqua consuetudine posses-
sionę non reperiatur, Baro in sua Terra
eam assisam ponit, *Ann.alleg.52. n.78. &*
sing. 60. Tapia in iure reg.hoc tit. de Baron.
num.2.fol. 431. Franch. dec. 511. Non
est mirum, talem consuetudinem, ab Vni-
uersitatibus adductam esse, cum ad ipsas
præcipuè annonæ cura etiam spectet, vt
nil suis Ciuibus de comestibilibus defi-
ciat. Indè multi substinent, potestatem
imponendi assisiam de iure communi ip-
sis Vniuersitatibus competere, *l. fin.* vbi
glos. & Bar. ff.ad l.Iul. de ann. Luc. de Pẽn.
in l.nominationum, num. 14. C.de Decur.
lib. 10. & Reg. de Pont, cons: 105. tom. 2.
in princ. non negauit, & si contra Vni-
uersitatem consulerit, licèt enim propriũ
sit Principis, de Populorum vtilitate curã
habere circa res necessarias ad victum, nõ
tamèn negari potest, præcipuum onus
eiusmet Vniuersitatis prò suis proprijs
Ciuibus esse, *DD. in l.decuriones, ff. de*
ad. rer. ad ciu.pertin. inde dictum est supra
num.99. Vniuersitates super his, quæ ad
suorum Ciuium victum spectant statuere
posse, commestibilia vendi præcipiendo,
& illorum prætium statuendo, nàm Ca-
stra, & Villæ, etiam earũ Rempublicam
habent, *l.fin. in fine, C. de diuer. rescrip.l.3.*
C. ad S. C. Trebell. sic *And. in proęm.Con-*
stit.Regni vers.legẽ ratio commendat, & *in d.*
cap. post Natalem, ibi (*& Dardanarij non*
vendant cariùs, vel emant vsq; ad certam
horam, pro communi vtilitate statuunt Re-
ctores Vniuersitatum singularum) & sic de si-
milibus statutis, quę notat *Gabed. dec. 74.*
Pænas, seù mulctam imponere contraue-
nientibus non permittitur Catapanis, vt
paulò antea fuit dictũ, & infra *prag. 14.*
num. 64.

Solùm permitteretur his Catapanis in-
fraganti repertos carcerare, & Iudici im-
mediatè tradere; *Gabed. dec.76.* si ex pri-
uilegio, vel immemorabili præscriptione
Vniuersitas non reperiretur in possessio-
ne, de per se emanandi banna, & pœnas
exequendi, cum, & iurisdictionalia etiam
acquiri posse per Vniuersitates, fuit dictũ
pragm.1.num.306. Et licèt *de Pont. loco*
citato limitet conclusionem hanc, alitèr
procedere de iure feudorum ex *d. cap.post*
natalem, vbi videtur hoc ius assisæ attri-
butum esse Baronibus in eorum Terris;
cõsiderandũ est, hoc *cap.* iuri communi nõ
derogasse, dum nõ dixit, nec erat prò feu-
dorum iurium tuitione, vel declaratione
necessarium, dùm ex hoc nullum eis præ-
iudicium affertur, cum tractetur tantum
de pertinẽtibus ad victum illorum Ciuiũ,
quod proprium Vniuersitatis est, & posse
super eo statuere, suprà fundauimus, & ex
tit. ff. de adm. rer. quæ ad Ciuit. pert. Nec
Baronum iurisdictioni præiudicatur, dũ
Catapani pęnam imponendi, vel exequẽ-
di contentiosam iurisdictionem nõ exer-
cent, sed prò eis adeunt Curiam Barona-
lem, vt diximus; vnde intelligendum est
dictum *cap.* quò minus lædat ius commu-
ne, loquitur enim de imponenda assisa su-
per victualibus, cum pęne exequtione, &
sic omninò ex supradictis dirigenda erat
dispositio, ad feudatarios habentes iuris-
dictionem talia banna in eorum Terris
promulgandi, & pœnas exequendi. Item
mandat, vnũquemq; Comitem post 8. Sep-
tembris, quando recollecta sunt victualia,
sibi septẽ viros de diuersis Prouincijs as-
sumere, & attenta temporis qualitate di-
sponere quanti in anno victualia venden-
da,

da sint. Hæc prætij victualium taxatio antiquitus obseruabatur, prout & hodie practicari solet, iuxta *d. c. post natale*, per massarios in Apulea in Terra S. Ioannis Rotundi, & in Prouincia Terræ Laboris in Ciuitate Auersę, publicari vocem, quāti eo anni victualia vendi debeant, quod deseruit eis, qui victualia anticipatè vendiderunt, iuxta vocem publicandam, vt Mercatores, ac Venditores de iusto ipsorū victualium valore certiorentur, nūquam tamen vidimus, nec obseruatum audiuimus super frumento, cęterisq; victualibus quolibet anno assisā imponi, sed semper p massarios, & dominos libere vēdita fuere, prout inter eos conueniri poterit, absq; vllo pęnę metu; satis enim ex contrario arceretur libertas, vt & notat *Auil. in cap. Prætor. cap. 17. num. 7.* solum penuriæ tempore, publicæ vtilitatis ratione, prætium taxari solet, & hoc non per Barones, ad quos alterare pęnas non spectat, & de non delicto, facere delictum, sed per Principem, cuius est, ex vbertate constituere pacificum Regni statum, *Franch. dec. 9.* vnde, dictum *cap. post natale* non esse trahendum ad regulam, puto, vti non receptum per contrariam consuetudinem, quæ est in Regno, qua Vniuersitates assisam, & prætium in rebus venalibus imponunt, de qua consuetudine etiam testantur *Borrel. de Magistr. lib. 3. cap. 14. num. 121. & Nouar. de grauam. vasal. lib. 1. grau. 120.* & subiugit *lib. 2. grau. 33.* Barones prò suarum rerum venditione, ad assisam per dictos Catapanos impositam teneri, & sic ad emendum iuxta assisam, deductis gabellis, & demum *Præf. Ganauer. dec. 16. à num. 25.* qui respondit obiectioni *tex. in l. Imperatores, §. item rescripserunt, ff. ad l. Iul. de ann.* Ius tamēn Superioritatis, & super intendentiæ in annona suarum Terrarum Baronibus non est exceptum, iuxta notata *tom. 2. huius tract. cap. 9.* & addo *Bouadil. lib. 3. polit. cap. 4. num. 69.* & nouissimè per *Tondut. de præuent. cap. 11. ex num. 28.*

Itèm custodum Portarum, & territorij, ac prò nocturnis, vel diurnis excubijs faciendis electio pro peste, vel alijs Vniuer-
105 sitatum interesse concernentibus ad eas spectare dixit, *Rip. tract. de remed. ad conser. vbert. num. 184.* Idem prò maritimis custodiendis, *Ann. sing. 63.* Item pro territorio custodiendo vltra *Rip. vbi supra, Azeu. lib. 7. tit. 7. l. 15. n. 5.* quidquid dixerit *Guid. Pap. in dec. 631. n. 33.* & facit *Const. Si damna clandestina,* vbi pro dānis in territorio illatis Vniuersitas de mala custodia tenetur.

106 Itèm ius Medicos, aliosq; artium liberalium magistros eligendi, dum de Ciuiū vita, & bona filiorum educatione tractatur, ad Vniuersitates spectat, *l. 1. ff. de decur. Antibo. tract. de mun. vlt. par.* Verū
107 Barones cogendi, negligentes priuandi, & contrauenientes puniendi authoritatem, & iurisdictionem habēt, *Guid. Pap. loc. cit.* Hinc videmus, similes ordinationes à superioribus dirigi Vniuersitatibus *prag. 1. tit. de persequ. malef.* & licèt Ciuitatis, & murorum custodia, ad Vniuersitates spectet, *l. sacra, §. muros, ff. de rer. diuis. Vbald. tract. de collec. n. 39.* Castro-
108 rum tamēn, & fortalitiorum custodia ad Barones pertinet, quia eorum est dominium, vt diximus supra *prag. 8. par. 2. n. 9.* Itē Vniuersitates, Oeconomos, Pro-
109 curatores, & Confraternitatum, ac Hospitalium Rectores ereant; & licèt in hoc potiùs Episcopi, quàm Barones ius prętendant, nihilominùs si loca fuerint ab ipsa Vniuersitate erecta, ipsa ereat Officiales, *de Pont. conf. 18. Montan. prag. 2. n. 104. de admin. Vniuer.* & proindè in hoc fundatio, vel consuetudo est attendenda, & an Episcopus vti Pastor visitare poterit? vide *Crau. conf. 238. n. 13. & Montan. loc. supra cit. n. 207.* & quę diximus supra *prag. 8. par. 3.* Multotiès verò Vniuersitates, etiam ex antiquissima memoria eli-
110 gendi Baiulos iurisdictionem habent, quorum electio ad feudatarios spectat, nō autèm ad Vniuersitates, quibus statuta est pęna, ne iurisdictiones sibi vsurpent, *l. 3. in fin. ff. ad l. Iul. Maiest. & in const. Regni Cum satis,* de qua pœna ibi *Affl. n. 9.* & *Capyc. dec. 130. n. 27.* In diuersis locis vidi, Vniuersitates nominare quatuor, & horum duos per Baronem eligi; prout in multis Terris, alias ab antiquo iurisdictiones habent, licèt iure ordinario per ipsas exerceri non possint.

Vltimò non amittēndum duxi, pro bono Baronum regimine, ad quod tendit scopus noster, vt aduertant in his officia-
111 lium electionibus, quas sic non sine iactura, & Vniuersitatum depauperatione desiderari videmus, ex malo enim regimine, & inordinata administratione, Ciuitates depauperantur, *l. 1. C. de frum. vrb. Cost. lib. 10.* prout priuatorum facultates ex imprudenti gubērnio dilabuntur, *l. ius aliment. ff. vbi pupill. educ.* & proindè de-
112 siderantibus, non sunt concedendę, cupienti enim, non sine causa saltèm ambitionis, non est indulgendum, *ff. & C. ab l. Iul. de amb.* & obseruanda sunt aurea verba *tex. in l. scire, §. fin. de tutor. dat.* ibi *(obseruent Magistratus, ne creent eos, qui se ipsos volunt ingerere, vt creentur, quiq; pecuniam dant; hoc enim, & pœnę obnoxios esse lege promulgatum est)* sicq; vt idoneas eligant enim aduertere debent, & precipuè

in

in electione Sindici; in quo maius introituum Vniuersitatis versatur periculum, debent enim diuites eligi iuxta *tex. in l. ad subeunda fi de decurs. lib 10. Affl. in Const. Magistri Camerarij*, nam hi benè administrare coguntur, ne si malè versentur de suis rebus soluant, paupertas tamen Iudicis arbitrio remittitur, multoties enim licèt persona sit pauper, dicitur idonea, nec refutari potest, attenta morum qualitate, *& in d. §. fin. ibi benigni mores*, & notat *Castr. in l. eum, ff. de verb. sign.* sic si alij sint magis idonei, & ditiores, *l. 1. C. de potior. ad mun. vacand.* Nobiles quoq;
114 in regendo, sunt similiter præferendi *Auth. de defensor. Ciuit. §. interim Capyc. in inuest. vers. Ciuitatem, & dec. 26.* & quod munera sint diuidenda inter Nobiles, & plebeios *Rouit. in prag. 1. de adm. Vniuers. n. 5.* & quando nobiles in honoribus, vel
115 muneribꝰ sunt præferendi? vide *l. vnica, ff. de offic. quæst. & ibi glos. & DD. Surg. de Neap. illustr. cap. 17. num. 15. Tiraquel. de Nobil. cap. 20 Franch. dec. 253. Auend. de exeq. mand. cap. 19. ex num. 16. Amaya in l. vnica C. de infamib. ex num. 26. lib. 10, Cast. 3. par. consid. 36. Mastrill. de magistr. lib. 2. cap. 8.* nec creari debent, quos lex prohibet, & refellit vti Vniuersitatis
116 debitoris, qui sua occupare præsumuntur, *C. de debit. Ciuit. lib. 10.* nisi esset debitoris modica summa, *arg. Authen. minoris debitor. C. qui tutor. dar. posse, Frāch. dec. 404. num. 6.* limita etiam, si Vniuersitas approbaret eligendo in publico parlamento, *Bart. vbi sup. num. 11. Montan. in prag. 5. §. 17. de admin. Vniuers.* prout litē habentes repelluntur, nisi similiter Vni-
117 uersitas eos approbet, & eligat cōmuni cōsensu, *Mōtan. loco citato Frāch. dec. 609.* seq; & gabellarum, aliorumq; introituum participes, *l. penul. §. conductores, ff. de iure immun.* Nec sunt eligendi forenses, & exteri, quibus lex, vt proprijs Ciuibus nō confidit, *l. 2. ff. de offic. prætor Boer. dec. 153.* Et proindè à Sua Maiestate Ciui Neapolitano, vel ex Regno oriundo munus iniungitur, & pro Regente ad se in supremo Italiæ consilio accedat, ad audienda Regni negotia, *Surg. vbi num. 19.* officia enim, & Ciuitatum beneficia naturalibus Ciuibus potius, quam alijs sunt iniungenda, *cap. nomine vers. eligatur 23. distin. l. 3. C. de defens. Ciuit. Mastrill. de Magistr. lib. 2. cap. 7.* etiam si sint absentes, & alibi habeant constitutam habitationem, nam
119 ad munera in loco originis subeunda retrahi possunt, *l. ordine decurionum, §. ius originis, ff. ad municip. Vrsil. dec. 384.* Et si eodem tempore ad vtrumq; locum erit euocatus, ad originis locum vti forum potentiùs accedere tenetur, *l. assumptio, ff. ad municip. Montan. super prag. 2. de admin. Vniuer. num. 336. Vbal. de collect. num. 33. Mastrill. lib. 1. cap. 30. num. 109.* & diximus suprà *prag.*

Itèm, qui munera, & honores vno anno subicit, quinquennio ijsdem, diuersis verò
120 triennio vacare debet, *l. 2. C. de muner. non contin.* nisi quādo alij non essent idonei, *l. honor. §. fin. ff. ad municip.* Sepius tamèn hæsitatum vidi, an hoc vacationis tempus detur in fauorē, vel etiam, vt volens admitti possit? dubitatio orta est ex *l. sponte, ff. de muner.* ibi: *hæc vocatio in vtilitatem inducta esse videtur*, tamèn nec volentem admitti posse habetur ex *l. 2. C. de muner. & honor. non contin. lib. 10. & tex. in d. l. sponte* fuit intellectus procedi in officio, quod cum sumptu exercetur, *Franch. dec. 264. num. 2.* Et pendente discussione super inhabilitatione, vel aliqua
121 ex prædictis exceptionibus contrà electum, interim ab administratione electus se abstinere debet, ante tamèn officij susceptionem non, post *Franch. dec. 419. & 609. Bouad. lib. 3. cap. 8. num. 57.* Procedit tamèn, quod dixi, in munere cum honore, sed si quis vno anno suam inferendo
122 Aerariatus onere, vel huiusmodi operā præstiterit, sequenti anno Sindicus, vel Electus esse non prohibetur, *Franch. dec. 210. in fine*, Et similitèr idem fuit iudicatum in S. C. si quis vno anno fuerit Catapanus, nō prohibetur anno sequenti esse Sindicus, vel Electus, quia Catapani non sunt de regimine, & separatum habēt officium; Idemq; si essent Baiulorum Iudices, nam sub vacationis regula stare nō debēt, vt fuit decisum prò Vniuersitate Olineti cum Barone; licet enim dispositio *l. 2. C. de muner. non contin.* generalitèr loqui videatur, vt vacatio etiā ad alios debeatur, illud tamē relatiuū (*alia*) similitudinem importat, & non diuersitatem. Item nominandæ, vel eligendæ non sunt personæ inha-
123 biles, & proindè infirmi morbo longo excusantur, & malè eliguntur, *l. 2. §. quem ita, & l. pen. ff. de vacat. mun. Auend. cap. 19. num. 16. de exeq. mand.* similitèr senes decrepiti, *glos. l. 2. §. fin. ff. de Decur. Fontanell. de pact. claus. 4. glos. 10. par. 1. num. 127.* licèt à consilio non excusentur, *Bald. in l. determinamus, num. 2. C. de sacros. Eccles.* Idem si alijs officijs vacent, *glos. in l. 1. C. quemadmod. ciuil. mun. Bald. in l. sicut proponas, C. quando prouoc. Antib. de muner. par. 3. num. 60. Cabed. decis. 84. num. 21.* Indè Fisci, & Vniuer-
124 sitatis Gabellarum conductores excusari possunt, *l. vnic. C. quib. mun. excus. lib. 10. Cabed. vbi supra num. 26.* & sic pauperes
125 tota die pro necessario victu elaborantes, vt probat *text. in l. fin. C. de his, qui fil. vel pauper. lib. 10. Antib. ibi num. 46. Mont. pragm.*

pragm.2.num.233.de admin.vniuers. similitèr inquisiti, l.reus, ff. de muner. & honor. filijfamilias autèm eligi possunt, l. Lucius Titius, ff.de municip. & ad suscipienda munera compelluntur, l.honor,§.1. vers.plebei,ff.de muner.& honor. sicq; idonei,& nō prohibiti sunt ad munera euocandi, & etiam omnibus remedijs oportunis cogi, iuxtà text.in l.Imperatores, in fin.ff.de appell. l.si ad Magistratum, C. de Decur.lib.10.
126 Nec pretio Baro redimere poterit,l.extimationem, ff.de muner. & honorib.& cap.
127 Reg.35. An Caporales litium cum Barone prohibeantur esse de regimine? Quod sic prouisum fuit inter Vniuersitatem Lauri,& Marchionem. Act.Cioffo,secus si cum Vniuersitate litigarent,tunc eligere, & non eligi possunt; si verò debitores es-
128 sent, eos non eligi, nec eligere permittitur,l.rescripto,§.debitores, & ibi glos.ff.de muner.& honor.ratio est,quia isti confederatos eligere possent, & per indirectum ab eis electi in litibus colluderentur, vndè est mala contra nominantes præsumptio,Menoch.de arbit.Iud.caſ.459. Eadem-
129 què præsumptio militat,vt vocem actiuam confederati amici, & Baronum familiares,si lites adsint,non habeant; nam lites ceptas inuoluere, nedum remittere
130 possunt;litibus enim introductis, his de regimine renunciare non permittitur, & vno reluctante,remissio esset nulla, Ann,
131 alleg.53. Actiuam verò,vel passiuam vocem non habentes cumulat Auend.d.c.19. Mastrill. lib.2. cap.4.cum seqq. Cabed. decis.84. Amend.loc.cit. An quis in officium
132 sibi coniunctum nominare possit? Fuit prouisum inter Vniuersitatem Balbani, & Ducem Sicligniani vtilem Dominum illius Terræ non licere, quia erat lis inter Baronem,& vasallos,vt dictum fuit supra pragm.5. num.168. nam aliàs de iure quis ad officium consanguineum eligere non prohibeatur, imò quis potest eligere, & sibi vocem dare, ad text.in cap.cum in reperitus, extr.de elect.lib.4. & ibi DD.ff.quod cuiusq.vniuer. Auend.de cxcq.mand.cap.19. num.23. verſ. & experientia, & nouissimè sie traditur decisum Reg.Sanfelic.decis.63.ex n.35.& dec.316.

Hæcq; in foro fori considerasse sufficiat, in animæ tamèn iudicio videant Superiores,quantum errent eligentes minùs
133 idoneos,eos aptioribus præferentes: nā communis Canonistarum, & Theologorum opinio est, eos mortalitèr peccare, DD.in cap.quoſcumq.1.q.1. Couar.reg.peccatum,§.7. Vasq.controu. cap.27. Caiet.2.2. q.18.art.3.Scot. & Riccard.4.dist. cap.15. diximus supra pragm.3.num. 136. & latè per Castill.lib.7.de tertys, cap.41.ex nu.19. & ob istam personarum exceptionem damnum Reipublicæ inferatur, eligentes ad omnia damna, & eorum restitutionem teneri firmarunt Felic.in cap. si quādo,n.7. de rescript. Io.Lup.in cap. per vestras, §.28. num.11. Couar. ibi num.2. cum coacervatis: nam damni dans causam, damnum dedisse videtur, cap.fin. de iniur. Si verò nullum damnum fuerit illatum,quippè, quia indignum præposuit, adhùc mortale crimē contraxit,vt per DD supra cit.nam qui meliore posthabito beneficium minus digno confert,gratis non dat,quia de alieno largitur , quod furto annumeratur , l.si pignore,ff.de furt. & inquitas consistit non solùm , quia prĕmio, & emolumento dignior ille defraudatur, verùm etiam quia impietatis est,& illius honor læditur: nā vulgò magis, aut minùs dignus iudicatur, iuxta dignitatem, modum, aut mensuram, quæ omnia tàm in profanis sæcularibus officijs,& dignitatibus,quam in Ecclesiasticis locum sibi vendicant, Vasqu. contron. cap.43. num. 15. Viu.in decis.455. de Ponte tit.de elect.Offic.§.5.num.6. Num verò eligens etiam ad emolumentorum, quæ dignior lucrari potuisset, restitutionem teneatur? in hoc articulo vide quæ refert Didac. praeit. loc.6. conclus. & latè Palac.in cap.per vestras, de donat. §.26.ex num.12. Sed difficultas est, quis dicatur
134 dignior? aduerte, digniorem circa officia illum non dici simplicitèr, qui est doctior,vel in maiori dignitate, nobilitate, vel prærogatiua positus,sed eum,qui iuxtà munus,& rem,cui præficiendus, aptior eius ministerio apparet; nam vir doctus quoad Philosophiam , Medicinam , cæterasquè scientias , vel artes erit dignior, quoad illam scientiam; sed non dicetur aptior altero, qui in proposito officio maiorem experientiam , aptitudinem , & diligentiam habebit , Couar. d.§.7.num.5. Viuius decis.455. Vasq. de contron.28. in princ. & Ceuall. comm. opin.659. in foro
135 autèm fori minùs dignum eligens , nullam electionem non reddit , secundùm communem opinionem. Indè patrono minùs dignum eligente , præsentatio non per hoc nulla dicitur; sat enim erit dignum præsentasse , ad text, in cap.Monasterium 16. quæst.7. abundè Cas. Lamber, de Iure patron.lib.2. par.1.quæst. 10.nu.17. Franc.Marc.decis.48.vbi etiam deducitur, an præsentans indignum præsentandi facultate pro illa vice priuetur?

SVM-

SUMMARIUM.

1 *Barones nouas in vasallorum bonis sine ciuium consensu, & Regis assensu defensas facere prohibentur.*

2 *Maior pars non sufficit in pertinentibus ad singulos vti singulos.*

3 *Testes ciues an sint idonei pro sua Vniuersitate?*

4 *Vniuersitas vtrum pascua, glandes, & similia omnibus non consentientibus vendere possit?*

5 *Decuriones arduis in negotijs sine parlamēto decernere nequeunt.*

6 *Cōsensus ciuium in pascuis, & similibus num successoribus noceat?*

7 *Pascua à Superiorum origine Vniuersitatibus tradita fuere.*

8 *Conuentio inter Vniuersitates an dissolui possit, si pascua ciuibus non sufficiant?*

9 *Vniuersitas in destinatis pro suo victu sibi præiudicare nequit.*

10 *Dominium ab initio Reipublicę fuit, post verò translatum in Reges.*

11 *Dotes à Principe cuilibet Vniuersitati traditæ fuerunt, & alienari non possunt.*

12 *Principis interest subiectos habere locupletes.*

13 *Princeps, nè quis sua malè vtatur substantia, consulere potest.*

14 *Princeps contra patrem auarum malè familiam agentem prouidere non prohibetur.*

15 *Princeps superfluas, elatasq; vestes moderare potest.*

16 *Princeps in pascuorum locatione pro menepecudum Bohanæ Apuleæ præfertur.*

17 *Cauallarij officium, eiusq. declaratur ethymologia.*

18 *Bona Vniuersitatis triplicia sunt.*

19 *Vniuersitates pro publicis oneribus communes introitus habere debent.*

20 *Demanialia Vniuersitatis quæ dicantur, & illa quoad nomen sunt ipsius, quoad vtilitatem sunt ciuium.*

21 *Defensæ Dominus sine seruitute plenum dominium habere dicitur.*

22 *Ius pascendi herbas, & spicas Baronis necnè sit Vniuersitatis in dubio.*

23 *Ius fidæ Baronis esse præsumitur cum alijs multis, in quibus fundatam ille dicitur intentionem habere.*

24 *Publica Baronum protectioni subsunt.*

25 *Vsum habent Barones de iure bonis Vniuersitatis demanialibus insitum.*

26 *Fidare solitus cogitur.*

27 *Bona particulari titulo Vniuersitati obuenta à Baronum vsus seruitute sunt libera.*

28 *Bona priuatorum subditorum sunt in eorum dominio liberè absq. Baronalis vsus seruitute.*

29 *Barones in priuatorum fundis ius vtrum fidandi detineant?*

30 *Herbæ sunt territorij domini.*

31 *Locus clausus, vel ad pratum reseruatus baronalis vsus seruituti non subest.*

32 *Defensam magnam in aliorum ciuium pascuorum præiudicium in suo quis facere nequit.*

33 *Vtilitas ciuium magnæ est considerationis, non tamen cum totali tertij interesse.*

34 *Ciues pro animalium commoditate locum claudere possunt.*

35 *Territoria pro pascuis destinata, ad culturā non sunt reducenda.*

36 *Legata ad vnum vsum an, & quando in alium conuerti possint?*

37 *Ius pascendi quanto possit tempore præscribi.*

38 *Quasi possessione data, incipit præscriptio.*

39 *Vasalli contra Barones ius fidandi præscribere possunt.*

40 *Baro in demanialibus an vsum vendere possit si vasallis non sufficiat.*

41 *Quidquid est intra feudi fines, de feudo præsumitur, cum limitatione.*

42 *Titulum suæ possessionis quando quis ostendere cogitur?*

43 *Baro an bona, quæ de feudo præsumuntur, propria possit authoritate occupare?*

44 *Exceptio spolij non obstat, vbi de vitio possessionis apparet.*

45 *Assensus Regius, scriptura non autem testibus probatur.*

46 *Feudalia per alios possideri ius resistit.*

47 *Possessio nullo ex titulo non transfertur.*

48 *Regula Fur, & prædo sunt in possessione manutenendi, declaratur.*

49 *Titulum quando ostendere quis tenetur? distingue vt in n. 50. & 51.*

52 *Titulum allegare quando sufficiat?*

53 *Bona omnia à natura libera præsumuntur.*

54 *Limitationes proponuntur ad Regulam, Quidquid est intrà feudum, de feudo est.*

55 *Probatio quando à iure plena requiritur, præsumptiua non sufficit.*

56 *Res aliquid feudo reddens, feudalis non dicitur.*

57 *Redditus non, sed fidelitatis, & seruitij præstatio feudalem rem reddit.*

58 *Liber feudorum reintegrationis probationē in contrarium recipit.*

59 *Feudi præsumptiones quæ sint?*

60 *Contractus an in dubio cēsualis, vel emphyteoticus præsumi debeat?*

61 *Censum non soluens, rem sicut emphyteuta non amittit.*

62 *Contractus censualis an vti emphyteuticarius scripturam requirat?*

63 *Scriptura de consuetudine non est in emphyteusi neceessaria.*

128 *Consensus ciuium an successoribus praeiudicet?*

129 *Sententia lata num successoribus praeiudicium inferat?*

130 *Absentes parlamento non interuenientes, vtrum se audiri petere possint?*

131 *Ciues ad parlamenta non venientes, vocatos esse sufficit.*

132 *Consilium qualitèr sit conuocandum, & quae sint solemnitates necessariae?*

133 *Ecclesiae an sine assensu, & cum ciuium praeiudicio defensas facere valeant?*

134 *Assensus Regius vtrùm Regis requiras subscriptionem, & latiùs n. 162.*

135 *Nihil, & nullum aequiparantur.*

136 *Rex Carolus an iustè hoc Regnum inuaserit, & quamdiù in eo regnauerit?*

137 *Praescriptio immemorabilis deficit, cum de tituli nullitate constet.*

138 *Assensus praesumptus in Regno non sufficit.*

139 *Confirmationem priuilegiorum à Barone petentes an sibi praeiudicent, & illam induere videantur?*

140 *Priuilegio abutens, & concessionis fines egrediens priuari potest.*

141 *Limitata causa limitatum producit effectum.*

142 *Tirannidem superior exercere dicitur quādo publicum cum libertate defendi non permittit.*

143 *Quae sunt grauis ponderis, & difficilia altiori stilo sunt explicanda.*

144 *Praescriptio immemorabilis, & centenaria à Doctoribus confunduntur.*

145 *Immemorabilis praescriptio Regium assensum, caeterasquè solemnitates de iure debitas praesumit, & innumeros producit effectus.*

146 *Praescriptio impium est refugium, nisi immemorabilis esset, quae est priuilegiata.*

147 *Titulus vitiosus erroneus, vel nullus an immemorabile data aduersetur, quando conualiditatem recipere nequit.*

148 *Nullitas tituli, & eius ex immemorabili validitas contraria non sunt.*

249 *L. vn. C. de rei vx. act. singulariter explicatur.*

150 *Assensus Regius feudalium alienationem praecedere, & subsequi potest.*

151 *Assensus Regius de iure communi annorū triginta spatio praesumitur.*

152 *Scripturam penès se habens, eam approbare non dicitur.*

153 *Possidere in dubio quis dicitur ex titulo, quem habet, quod limitatur.*

154 *Possidere quis pluribus ex titulis potest.*

155 *Possessor variare, & titulo magis ei pro futuro vniti valet.*

156 *Solemnitas si de iure obtineri potuerit praesumitur obtenta immemorabili data.*

157 *Clausula si, & in quantum, valdè prodest, licèt actum non approbet, nec improbet.*

158 *Assensus ante pragmaticam ex sola signatura per verbum, fiat, efficiebatur.*

159 *Assensus testibus olim, non autem hodie, sine scriptura probari poterat.*

160 *Registratio antiquitus in assensibus necessaria non erat.*

161 *Priuilegia ritè, & rectè iuxtà currentem stylum expedita praesumuntur.*

162 *Pragmatica 1. de fide memor. circa assensuum solemnitatem interpetratur.*

163 *Principis subscriptio non est in priuilegio necessaria.*

164 *Registratio assensus, quando sit necessaria proponitur.*

165 *Solemnitas requisita si in ipso actu adimpleatur, sufficit, licèt postea de ea nō cōstet.*

166 *Sigillum est de priuilegij forma.*

167 *Signa quando signatum arguant?*

168 *Priuilegium partibus tradi non solet, nisi eo totalitèr completo.*

169 *Inspiciendum est, quod euenire solet.*

170 *Amissio ex coniecturis praesumitur.*

171 *Sigillum positum, & ex temporis antiquitate praesumitur amissum.*

172 *Praesumptiones duae legitimae perfectam inducunt probationem.*

173 *Declarare aliquem Regem fuisse tyrannū ad Principem spectat.*

174 *Administratores Vniuersitatis iuribus praeiudicare non possunt.*

175 *Confirmatio in forma communi nil tribuit, quod non est in forma speciali.*

176 *Praescriptio longa non interrumpitur per subauditos, sed per iudiciales actus.*

177 *Denominatio fit à parte potiori.*

178 *Boolare defensa vocatur in Hispania.*

179 *Verba in dubio demonstrationis, potius, quàm dispositionis causa posita censentur.*

180 *Priuilegium in concedentem est interpretandum.*

181 *Priuilegium dubium ex sequenti obseruātia recipit interpretationem.*

182 *Obseruantia priuilegij longo praescribitur tempore.*

183 *Seruitutem feudo remittere, vel imponere possunt Barones in sui praeiudicium.*

184 *Remittere aliquod ius propriè alienare non dicitur.*

185 *Redimens sua alienata nouum dominium quaerere non dicitur.*

186 *Successor particularis per praedecessorem concessa seruare tenetur.*

187 *Verbum concedere, vel donare iuris translationem, quàm concedens habet, non autem dominium importat.*

188 *Legatum, vel totius rei donatio ad minimū ius, quod habet donans, restringitur.*

189 *Bona eiusdem conditionis burgensatica, vel feudalia, secundum aliorum qualitatem praesumuntur.*

190 *Transitus est facilis in symbolū habētibus.*

191 Territorium allodiale potius, quàm feudale præsumitur.
192 Bona, licèt feudo, redditia feudalia non dicuntur.
193 Assertio concedentis de dominio illud non probat.
194 Fida est dominij præsumptio super territorio, in quo Baro fidat.
195 Fida tunc dicitur Baronis demanialis esse, quādo is demanialia habet feudalia, secùs super vasallorum demanialibus.
196 Fida, & fidæ seruitus differunt.
197 Seruitus fidę prætensa per Barones iuris resistentiam habet, & allegans probare debet.
198 Ius pascendi quando sit Baronum, vel vniuersitatis? discutitur.
199 Fidare an possint Barones in vasallorum apertis fundis
200 Fida seruitutis titulo quæsita strictè est interpretanda.
201 Præscriptio odiosa est, vt extentionem etiā ex rationis identitate non patitur.
202 Destinatio limitum, & bonorum ex possessione arguitur, & obseruantia.
203 Princeps post translatum Imperium Vniuersitati cuilibet viuere tradere tenebatur, quæ bona eius dotis existimautur, & sine eius consensu alienari non possunt.
204 Fructuum perceptione rem demanialem esse præsumitur.
205 Custodum appositio dominium arguit.
206 Demanialia Vniuersitatis, vel Baronis, quibus ex præsumptionibus probentur?
207 Difformitas solutionum, & recognitionis, rei naturam arguit.
208 Terragia rem feudalem non reddunt.
209 Baro super lite contra Vniuersitatem in territorio mota, pro suo est audiendus interesse, sic è contra.
210 Demanialium feudi natura cum eius substantialibus ponitur.
211 Liber feudi reintegrationis, & delegati pro illo faciendo sententiæ, an probent, & quando valeant.
212 Iurisdictio feudi inuentarium facientium, quæ sit, & circa quæ versetur?
213 Sententia in summario iudicio lata in plenario non nocet.
214 Ius sententiam exequendi annorum triginta spatio præscribitur.
215 Error an aduersus confessionem in reintegrationis libro factam opponi possit.
216 Principi est obstandum in nouitatibus, & oneribus imponendis.
217 Vsum, quam in Vniuersitatum demanialibus bonis Barones habent, vendere non possunt.
218 Vsus an Baroni non habitanti debeatur.
219 Patientia non præiudicat, nisi actus iure suo parte contradicente fiant.
220 Actus in dubio gratitudinis causa præstitus videbitur.
221 Murmuratio populi præscriptionē, & quasi possessionem impedit.
222 Præscriptio immemorabilis requiritur in discontinuis actibus.
223 Vasalli seruitijs, vel oneribus sine Regis assensu Baroni obligari non possunt.
224 Introitus feudales, nisi in priuilegio destinati reperiantur, nec in præcedentibus releuijs ascripti temporis tractu vsurpati præsumuntur.
225 Violentus actus quasi possessionem non inducit.
226 Fida quando Baroni debetur de iure latus vsus Vasallis est relinquendus, sed quando seruitutis via competit latissimus debetur.
227 Alimenta hominibus, & animalibus Iudicis arbitrio sunt taxanda.
228 Immemorabilis non operatur primordiali causa deficiente.
229 Immemorabilis non operatur quando concessio contra concedentem operaretur.
230 Territorium, quid sit? ponitur.
231 Territorium locus arboribus plenus dici non potest, sed alio nomine nuncupandus erit.
232 Meliorationes quando rei valorem excedunt, locus à possessore, qui sua meliorauit industria, auocari non potest.
233 Maius minus trahit.
234 Ædificatum in publico quando sit diruendum, vel census pro solo imponendus.
235 Auocari non potest tota res ob minimum interesse, & leuem causam.
236 Præferendi sunt in re maiores partes habentes.
237 Minor pars in publicam concernentibus vtilitatem maiori præiudicat.
228 Nullitas negotium ad sua principia reducit.
239 Baro quale ius in bonis Vniuersitatis demanialibus habeat?
240 Pene cōtrouentionum in Vniuersitatis defensis ipsi Vniuersitati, non autem Baroni debentur, secùs in alijs bonis, in quibus fit diuisio.
241 Alienatio feudalium an sit nulla? si non sit præiudicialis.
242 Baro, & vasalli sunt correlatiui, & vicissitudinarium ius est inter eos seruandū.
243 Pertinentia ad iustitiam Baronis expensis fieri debent, & præscriptio immemorabilis ius non præstat, si origo à gratitudine incipiat.
244 Præscriptio per testes probatur, & per scripturas.
245 Possessio de præsenti in præteritum continuata præsumitur, dato ex titulo initio.
246 In dubio contra potentes est in possessorio decernendum.
247 Possessio etiā armata manu defendi potest.
248 Conseruatoria in possessorijs quando sunt concedenda?
249 Ciuis quilibet an pro sua Vniuersitate comparere

parere

parere, & iudicium contra Baronem mouere possit?
250 *Defensor patriæ multum est honorandus.*
251 *Infidelis contra suam patriam suis cum descendentibus ab honoribus arceri debet.*
252 *Vniuersitas ad subministrandas expensas litis per Ciuem motæ si iusta fuerint petita cogi potest.*

PRAGM. XI.

CAROLVS QVINTVS.

Audiuimus insuper, quamplures Barones, & vtiles dominos in dies territorijs ipsarum Vniuersitatum, vel communibus nouas defensas, siue forestas, aut clausuras facere per Regni Capitula, & Pragmaticas prohibitas, aliqs etiam percepimus in territorijs, vel nemoribus vassallorum, vel communibus culturam agrorum, ita occupare, & pro suis gregibus, armentis, pascuis, spicis, glandibus, adeò immoderatè vti, & à cultura, à pascuis, & à nemoribus proprijs, aut communibus, pauperes vassalli prohibeantur in graue vassallorum, & vicinorum, communionem forsan, vel ius aliquod habentium, detrimentũ; Nos salubritèr prouidere volentes: mandamus, vt in terris cultis, siuè incultis, aut nemoribus ipsarum Vniuersitatum, aut communibus Barones ipsi, aut alij vtiles domini nullas defensas, forestas, seù clausuras facere possint, sine expresso consensu vassallorum, & vicinorum communionẽ fortè, aut ius aliquod in territorijs, seù nemoribus ipsis habentium, & de licentia nostra, aut nostri generalis Viceregis, & si quæ fortè factæ sunt, volumus per Officiales nostros summariè, partibus auditis, prouideri de institia.

Comm. Pragm. XI.

Aec est vna de notabilioribus pragmaticis huius tituli, ex qua multa singularia eliciemus, Barones nouas defensas in Vniuersitatum territorij, vel communibus, seù particularibus, pro eorum gregibus, & armentis, pascuo-
1 rum, spicarum, glandium, vel aliarum commoditatũ ratione, sine expresso consensu vassallorum, & communitatem habentium; ac Regio assensu facere prohibentur, vt omnibus fraudibus, quas contra subditos committere solebant obuietur, quod est confirmatum per *prag. 1. tit. de salar. eorum, §. & cum nec Comitibus.* Hæsitatur, an, vt legitimè fiant dictæ defensę in præiudicium iuris pascendi habentium omniũ vasallorum consensus requiratur;
2 adcò vt vno dissentiente concessio rueret, etsi ꝓprietas demanialiũ Vniuersitatis sit, *l. in tantum, ff. de rei vend. §. Vniuersitatis Inst. eodem, l. sicut,* & ibi *glos. ff. quod cuiusq; Vniuers. nom.* vel maior pars ciuium sufficiat, iuxtà terminos *l. quod maior, ff. ad municip.* & videtur dicendum, omnium vasallorum consensũ requiri, dum ad singulos Ciues vt vniuersos pertinet, & si enim nomen solum est Vniuersitatis, effectus tamen est singulorum, cum herbarũ dictorum territoriorum pastus, ab antiquo ad ciues pro eorum animalium pascuis destinatus. Ea enim demanialia, & nemora pro dote Communitatibus in alimenta ciuiũ concessa fuerunt, & ne inermen vitã ducerẽt, vndè dùm ipsorum vtilitatis effectus, in singulos distribui, & nõ in bursam, & communem Vniuersitatis arcam conuerti solet; sequitur ius pascẽdi, ad singulos, vt singulos pertinere; arg. à contrario sensu ex *d. l. sicut,* ibi, *Si quid Vniuersitati debetur, singulis non debetur.* & circa hæc pascua ciues testes esse non possunt, & si in eis, quę sunt communia, vt vniuersis admittantur, de quo per *Ann. sing. 81. Afflict. dec. 400. Sese dec.*
3 *196. & 396. ex n. 22. Vin. com. opin. verbo testibus Vniuersitatis, Triuis. dec. 35, Couar. pract. quæst. cap. 18. n. 4. Farin. q. 60. ex n. 471.* Vnde militaret dispositio *l. per fundum, ff. de seruit. rustic. præd.* quod in his, quæ singulos, vt singulos tangunt, omnium approbatio requiritur, ex *cap. quod omnes de reg. iur. in 6.* sic *Ripa resp. 93. Surd. cons. 59. ex n. 23. Affl. dec. 400. n. 5.* ita quod nec per Vniuersitatem locari hęc pascua posse omnibus ciuibus non consentientibus, absq; assensu Regis, qui ad tempus, & ex causa necessaria concedere posset, ad quod conferunt infrascriptis inferius sub *n. 11. & Capic. in dec. 4. & dec. 152.* discutit, an Vniuersitas aliquo ciue dissentiente pascua, & alia pro ciuibus destinata vendere, seù locare va-
4 leat, & *Præs. de Franch. dec. 197.* concludit, Vniuersitatẽ, vt se ab ęre alieno subleuaret, pascua, in quibus ciues habent vsum, etiam aliquibus ciuibus reluctantibus, locare, & alienare posse, cũ publica vtilitas præferatur priuatæ, quæ inest in publico, & sequitur *de Põt. de pot. Proreg. tit. 10. §. de alien. &c.* saniùs, & vtilius consilium attenditur, arg. *l. 1. C. de com.*

ser.

ser. manum. Molfes. ad consuet. de seruitut. q. 12. à n. 12.
Nec decurionum, quibus, vt dixi in præcit.
prag. data est facultas tractandi de rebus
Vniuersitatis, sufficeret consensus, nam in
5 præiudicialibus nihil fine generali consi-
lio, sed solum parua negotia explicari
possunt, *Bart. in l. ambitiosa, ff. de decr. ab
ord. faciend. Marant. conf. 28. n. 10. Ozasch.
dec. 95. n. 3.* Consensus verò ciuium præ-
dictus adeò est necessarius, & formalis, vt
6 omnibus non consentientibus non obsit,
neq; successoribus non hæredibus, *Auend.
de exeq. mand. cap. 12. ex n. 30. lib. 1. Bur-
gos l. 3. n. 498. Menoch. casu 245.* Vsus enim
pascuorum à principio Vniuersitati de-
stinatus, est quoddam dominium mediante
tacita, vel expressa Principis donatio-
ne a primo tempore omnibus ciuibus in
7 perpetuum quæsitum; vndè effectus est
irreuocabilis pro præsentibus, & futuris
omnibus, & tot donationes censentur,
quod erunt personæ comprehensæ, *Castr.
in l. si pecuniam n. 11. ff. si cert. petat. Dec.
conf. 498. n. 19. Tiraquell. de primogenit.
n. 108.* vndè quilibet capit iure suo, & il-
lis consilium præiudicare non potest, *Co-
uar. lib. 2. cap. 18. n. 2. var. res. Sese dec.
74. à n. 24.* Indè oritur, quod infra dicam
n. 120. vt etiam absentientibus ciuibus,
8 & accedente Regis assensu, si communio
inter Vniuersitates fiat, si pastus postea
Vniuersitati deficiat, communio dissolui
poterit, cum Vniuersitas sibi præiudica-
re non valeat circa ea, quæ ad hominum,
& suorum animalium, viuere, spectat, nec
pacta quælibet vim haberent, nam vltra,
9 non infra vsum ea communio, vel serui-
tus substineri poterit, *Couar. lib. 1. cap.
17. n. 1. Auend. cap. 4. n. 27. lib. 1. Plot.
de in lit. iur. §. 49. n. 27.* Hinc est, vt ne-
cessario Regis assensus requiratur, cum
pascuorum, & aliorum introituum Vni-
uersalium concessiones à primæua origine
fuerint. Initio enim nascentis Regni re-
gimen erat Reipublicæ, quæ posteà om-
ne suum dominium in Reges transtulit,
iuxtà *l. 2. ff. de offic. prætor.* & Princeps
omnium vniuersale dominium, & iuris-
dictionem, quæ anteà penès Rempublicã
existebat, fuit assequutus, *l. deprecari, ff.
ad l. Rho. de iac. Bald. in cap. 1. de feud.
Marchiæ Auend. de exeq. mand. lib. 1. cap.
1.* & sic dominium, vel possessionem, sine
sua concessione, vel immemorabili præ-
scriptione nullus prætendere poterat, *Io-
10 seph Sese de inhibit. cap. 5. §. 10. n. 58. cum
seq. Couar. pract. quæst. cap. 1. & 4.* Trans-
lato hoc dominio Princeps terris omnib⁹
particularia pro viuere vniuersali assi-
gnauit, prout etiã, & terminos vnicuiq;
Vniuersitati pro suo arbitrio statuit, qui
hodie ex antiqua destinatione, & præsum-
ptionibus cognoscuntur. Istæ fuerunt do-
tes Communitatibus assignatæ, vt subditi
11 viuant, nam cum Princeps pater sit suorũ
subiectorum, *Auth. neq; virum, quod ex
dote est, in fine, Bald. conf. 460. lib. 1. Crau.
conf. 241. n. 8. Ias. in l. si quis filium, C. de
inoff. testam,* alimenta illis statuere tene-
batur, vt mediantibus alijs etiam labori-
bus, & commoditatibus assignatis substi-
neri potuissent, *Doct. in l. in tantum, §.
vniuersitatis, ff. de rer. diuis. & l. omne ter-
ritorium, C. de censi. lib. 10, Suarez alleg. 7.
num. 13.* & in specie de pascuis loquuti
fuerũt *Bertran. conf. 51, vol. 2. Couar. pract.
quæst. cap. 37. Soccin. conf. 125. vol. 2.*
Cumq; dos data in præiudicium dotantis,
cuius interest filiam dotem habere, aliena-
ri non possit, ideo Principis consensus re-
quiritur, vt Vniuersitas sua bona dema-
nialia, ad alteri vsum, quam quo destina-
ta fuere, concedere possit, Interest enim
12 Principis, suas concessiones seruari, su-
biectos habere locupletes, & commodos,
& vt moderatè, & iustè suis bonis vtãtur.
Hinc saluantur banna, quæ per Principem
fieri solent, ne quis aureis, & argenteis
magni stipendij vestibus vtatur, ad *tex. in
l. 1. cum seq. C. de vest. olober. & aur. lib.
11.* occurri enim potest, ne quis malè sua
vtatur substantia, *l. 2. ff. de his, qui sunt
sui, vel alien. iur.* ideò prodigo interdici-
tur bonorum suorum administratio, *l. his,
13 cui bonis, ff. de verb. oblig.* sic, & luxurio-
sè viuenti, *l. sed, & mulieri, ff. de cura.
furios.* prout è contra succurritur in auarũ
suam familiam iniquè tractantem, *Doct. in
d. l. sed & mulieri, Bald. in l. fin. C. de sent.
14 passis.* Et circà paramenta superflua au-
ro, & gemmis contenta, non ne prouidit
*tex. in l. vnica, C. nulli licere in fren. &
equest. lib. 12.* & sic circà currus, ne om-
nibus eos retinere licitum esset, *l. vnica,
C. de honorat. Veh. lib. 10.* hęc omnia ema-
15 narunt, quia Princeps, vti pater, circa
suos subditos se gerere, & eorum commo-
dis prospicere debet.
Hinc quando pascua locari solent, quia Ba-
ro, vel Vniuersitas defensam vltrà vsum
habet, & vendit, Princeps præferendus
est, & & pro tali pretio ea recipit, & pro
16 animalibus, quæ in Regia Dohana fidã-
tur, dispensat, & Curia percipit ex his tot
introitus, quia Dominus concedens præ-
ferri debet; *Doct. in l. 1. cũ seq. C. de pasc.
publ. lib. 10.* & custodiuntur, & pœna à
damnificantibus, & contrauenientibus
exigitur, pro quibus Caualiarij destinan-
tur, qui dicta pascua per ipsam Regiam
17 Dohanam dispensanda visitant, & custo-
diunt. *l. 1. C. de fund. & sal. rer. dom. lib.
12.* & dicuntur Caualiarij, idest milites

equitantes, & dicta loca circumeuntes,
de Pont. tit. de reg. imp. §. 8. ex num. 6.

Sed sumpta hac occasione necessariò est
videndum, quæ Vniuersitatis bona dicantur,
& è contrà, quæ bona in feudo habeat
Baro, & quod ius alteri in alterius dominio
competat, qui termini valdè necessarij
sunt, ac non omnibus cogniti, & cum
ad nostram prag. nostrumq; institutum
pertineat, dico, Bona vniuersalia esse publica,
alia verò priuata,

Publica Ciuitatis bona sunt quędam
authoritate tantùm, vt theatra, plateę,
viæ, & alia, quæ honoris, pulchritudinis
Ciuitatis causa sunt parata, *l. in tantum, §.
Vniuersitatis, ff. de rer. diuis.* Alia dicuntur
bona Ciuitatis, honore, & cōmodo dicuntur
priuata, & multum differunt, nam priuata
vendibilia nō sunt, alia vendi, & vsucapi
possunt, *l. 1. C. de vend. reb. Ciuit. lib.
10. Luc. in l. nulli C. de fund. patrim.* alias
differentias ad nostrum institutum non
pertinentes, notat *Cępol. in l. inter publica,
ff. de verb. signif.* Ista bona, quæ sunt honore,
& commodo, sūt ea, ex quibus redditus,
& introitus prò oneribus erogationum
ad ipsas Vniuersitates pertinentium percipiuntur,
qui introitus dictę Vniuersitatis
marsupio applicantur, cum quælibet
Terra in communi proprium habere de-
19 beat, *l. Ciuitatibus, ff. de legat. 1. l. omnibus,
ff. ad Trebell.* nàm sine his substineri non
possunt, & proindè omnes suos introitus,
gabellas, datia, & alia onera, quæ Ciuibus
imponunt, habent, ex quibus pęcuniam
prò soluendis iuribus fiscalibus, Medicorum
salarijs, & prò alijs artibus liberalibus,
prò viarum, & pontium refectione,
alijsq; ordinarijs, & extraordinarijs necessitatibus
exquirunt; de quibus *Doct. in l.
ambitiosa, ff. de decret; in l. 1. C. de præb. salar.
lib.* 10. Quædam alia bona dicuntur
Vniuersitatis quoad nomen, & proprietatem,
sed quoad vtilitatem, singulis, Ciui-
20 bus sunt communia, vt pascua, glandes,
spicæ, & aliæ Territorij commoditates
Ciuium vsui paratæ, vt in principio huius
pragmaticæ; quæ bona propriè Vniuersitatis
demanialia nominantur, *Frecc.
de subfeud. auctor. 46. n. 4. in fine,* & ità solita
sunt teneri, nam solitum, & vsus dant nomina
rebus; *Boer. dec. 125. Affl. in const. dignum,
in fine,* & ibi multa notantur de natura
istorum demanialiū, Habentq; Vniuersitates
defensas proprias, quibus diuersimodè
vtuntur, sed in his habent verum
dominium, quod propriè est alios arcere
ab ingressu, *l. diù, ff. de seru. rustic. pred.*
Habet, & alia bona ex particulari titulo
obuenta, vt ex legato, donatione, & similibus,
& sicut ab Vniuersitate distribuuntur,
ita prò vsu omnium, vel prò marsupio
tenentur communi, & differunt ab alijs,
vt infra dicemus *num. 27.*

In bonis istis demanialibus vtilitate cō-
22 munibus, aduertas in dubio ius pascendi
herbas, glandes, & spicas Vniuersitatis, nō
autem Baronis præsumi, & prò ea esse respondendum,
cum prò ea sit iuris pręsūptio,
iuxta *cap. cum personæ, de priuil. in 6.
Crau. cons. 154. Couar. pract. quæst. cap. 37.
Vrsill. dec. 190. num. 12.* & alios coaceruat
Rouit. in tit. de pasca. num. 8. Nemora vero,
eorumq; commissæ pęnę, quæ fida nominantur
de iure, & antiqua consuetudine,
in dubio Baronum esse præsumuntur,
non autem Vniuersitatis, adeò, vt fundatā
illi habeant intentionem ea esse de fęudo,
nisi contrarium appareat de centenaria,
quæ titulum tribuit, vel de legitima concessione,
*Luc. in l. quicumq; C. de fund. limitrop.
Capic. in inuest. vers. & cum planis.
Franch. dec. 183. de Pont. cons. 97.* illa
enim pręsumuntur demanialia fęudi, sicq;
fida, & diffida; *Capic. in inuest. vers. fida,
Ann. Alleg. 108.* Hæc dixi ad sciendum,
ista bona, quæ tenet Vniuersitas ex priuilegio
esse, non de regula, quę ad euidentiā
dicendarum præmisi.

In prædictis bonis Vniuersitatis videndum,
quod Ius habeat Baro. Dic,
in primis casibus de bonis, authoritate,
vel honore, & commodo ad ipsam
Vniuersitatem pertinentibus, nullum ius
habere Baronem, nisi protectionis, prout
nec alij ciues; publica enim licèt sint vni-
24 uersalia, sunt tamèn sub Baronum iurisdictione,
& protectione, *Andr. tit. quæ sint
regal. vers. via.* In bonis vero demanialibus
25 vti pascuis, spicis, & similibus commoditatibus
ipsorum ciuium; Baro ipse vsum
habet, vti alij ciues, & bona prædicta semper
cum hac seruitute intelliguntur, imò
vti primo ciui maior commoditas debetur,
vt latiùs dicam in *seq. pragm.* In defensis
verò proprijs Vniuersitatis Baro nullum
ius habet, nisi fidæ, & vt alij ciues admittitur;
nec Vniuersitates ad fidandum
cogere possent, nisi ab antiquo esset solitum,
*Præs. de Franch. decis. 301. num. 4. Vr-
26 sill. decis. 290.* & in casu contrauentionis,
pœnam prout alij soluere tenentur, cum
hoc sit verè dominij signum, alias sub pęna
arcere ab ingressu, vt in *cap. Reg. Magistri
forestarum,* sicq; vidi obseruari in pluribus
locis, Baronem fidam soluere pro
pascendis eorum animalibus, in defensis
27 Vniuersitatum; in bonis Vniuersitatis, ex
titulo particulari peruentis, vti ex donatione,
vel legatis, & in illis nullum ius
Baro prætendere potest, cum originariè
non sint Vniuersitatis, super quibus ius
fundatum habeat, *Franch. decis. 197. in fin.*
Quod intellige, nisi Vniuersitas ea ad ci-
uium

uium vsum parasset, tunc Baro vti ciuis vsum haberet, vt dixi in *praeced. art.*

28 Secunda bonorum principalis species est illa, quæ, vt dixi, priuatorum, & singulorum ciuium bona comprehendit, quę burgensatica nominantur, *Luc. in l. quicumq. C. de omu. agro desert. Paris de reintegr. feud. q. 95.* in his nec Barones, nec Rex ipse vllum ius habet, nisi iurisdictionis, protectionis; & ipsa territoria, & bona nullam de iure Baronibus seruitutem debent, ita vt sine vasallorum voluntate ingredi, pasci, spicare, aquam trahere, & similia fieri non possunt, etiam si nullum detur damnum; nam fundum alienum ingredi inuito domino quis non debet, *Inst. de rer. diuis. § ferè bestiæ,* & per Sacrum

29 Consilium fuit decisum contra Ill. Marchionem del Ziro, prætendentem post segetes posse eius animalia depasci, ac exteros per ipsum fidare, quia ius fidandi habebat, *Add. ad Frauch. decis. 301.* de quo latè per *Reg. Rouit. in pragm. 1. ex num. 13. de offic. Baiul.* etsi enim ius fidandi haberet, quid commune in fundo meo particulari depascendi posse, herba enim est domini soli, *l. pratum, ff. de verb. signif. l. 1. & 2. C. de pasc. publ. & priu. & l. solùm,* ibi, *Meum esse, quod ex re mea superest, ff. de reivendic.* &

30 omne, quod ex solo nascitur, & solo cohæret, solo cedit, vulg. terminis *§. cum in suo solo, Inst. de rer. diuis. l. qua ratione, ff. de acq. rer. dom.* & neq; Rex dominium rei meæ mihi auferre potest, etiam pretio soluto, vt dixi supra *pragm. 1.* & in terminis *Antib. de muner. §. 4. & Frec. auth. 46.* concordantes vnanimitèr, Barones nullū ius fouere, prout nec Vniuersitatum Decuriones quicquam in territoria ciuiū pascuis statuere posse fundat *Cabed. decis. 151.* limitatur tamèn, si Baro contrariam consuetudinē, vel seruitutem legitimo tempore, vel priuilegio munitam habeat, & eo casu conseruandus est, iuxta terminos declaratos supra *pragm. 1.* & verba *text. in l. 1. in fin.* ibi, *Sed eam manere decernat, quam statuit antiquitas, C. de pasc. publ.* & vidi in multis locis seruatum, Barones post segetes fidare. Itèm limita, posse tam Baronum, quàm conciuium animalia in locis alienis depasci, collectis fructibus, & segetibus, agris a cultura vacantibus, & territorijs dominis non prohibentibus; quia herba ibi spontè

31 oriens suis forsan animalibus, vel alijs, quibus vendita fuisset, non deseruiat, & latè per *Couar. pract. quæst. cap. 37. ex nu. 2.* vel non esset locus clausus, vel ad pratum reseruatus, vt aduertit *Cępoll. tract. de rust. seruit. iur. pasc.* cum cuilibet liceat suum claudere locum, *l. per prouincias, C. de ędif. priuat.* imò pratum est in fructu, & proindè depasci non potest, *l. pratum 31. & ibi gloss. ff. de verb. signif.* & ita fuit iudicatum in Sacro Consilio inter Vniuersitatem Pisticij, & Baronem. Et si in his territorijs ciues ex longa consuetudine ius pascendi haberent, in eis territorij dominus clausuram pro suorum animalium commoditate, & pro suo vsu facere potest, *text. sing. in l. venditor, § fin. ff. de comm. præd.* & quilibet ciuium in demanijs Vniuersitatis, vbi similitèr constitutum est, idem ius pascendi, propè locum vbi colit, mezanas pro suorum bouum vsu facere

32 potest, & sic in loco quo animalia reducuntur, vulgo dicto, *alli Iazzi,* pro vsu festiuum, dummodo non sint species defensarum, fiantq. pro pręcisa animalium necessitate, arbitrio boni viri, non ad ęmulationem, malignitatem, vel negotiationē, *gloss. in d. l. per prouincias, Vasq. controuers. cap. 47. Lud. cons. 38. Soc. cons. 211. num. 6. Rouit. post hac pragm. 1. num. 32. de salar.* considerandà est enim cuiuslibet ciuium

33 vtilitas, non tamèn cum totali alterius interesse, sed semper ius tertij saluum intelligitur, *DD. in l. vnic. §. fin. C. de caduc. toll. Crauet. cons. 120.* indè *Sese decis. 74. num. 2.* asserit, Hispaniæ consuetudinem esse, vt quilibet ad balistæ iactum boualare facere possit, quod boualare idem sonat, quod massarij nominant mezanam, & *num. 29.* declarat, qualitèr talis vsus non

34 dicitur præiudicialis alijs habentibus vsum pascendi in territorijs. Et eadem inspectione dixi, licere ciuibus habentibus baccarum armenta facere pascuum clausum pro vitulis arcendis à lupis, non obstante Baronis contradictione, vt is locus restringi non posset. Indè territoria pro

35 pascuis destinata nec Vniuersitas, nec Baro ad culturam, vel ad alium vsum reducere valet, sine ciuium consensu, vel vrgentissima causa, & assensu, vt dicam infra ex *num. 115.* instar legatorum pio-

36 rum, quæ hæres, nec Episcopo assentiente ad alium vsum, quam destinatum conuertere potest, ex *Concil. Trid. sess. 22. c. 6.*

Et dum Barones istas seruitutes quærere posse diximus, hęsitatur, quantum temporis in hoc requiratur? & secundùm allegata in *pragm. 1. ex num. 186.* & præcipuè *num. 214.* videntur, Barones nullum

37 ius contra subditos, vel Vniuersitates minori spatio centum annorum quęrere posse; & quamuis aliqui in materia huius iuris pascendi respondissent, illud prout cætera priuata acquiri, iuxtà *l. 2. C. de seru. l. seruitutes, ff. eod.* communis tamèn opinio est, immemorabile tempus requiri, & maximè si seruitus non sit continua, sed discontinua, *Couar. 1. lib. var. resolut. cap. 17. num. 11. Guid. Pap. dec. 573. Cępoll.*

de

de seruit.rust.præd. tit.de seru.iur.pasc. n.14.
Molfes. tit. de seru.q.12. & decisum refert
Ann.sing. 294. & Surd.decis.236. & istud
ius, [illegible] prima quasi possessione, conti-
nuatò a[illegible]no præscribitur, *Vasq. cap.83.*
num.41.Mastrill.decis.114.& proindè cau-
tela est, vt per oppositionem interuerta-
tur possessio, nè causetur præscriptio, iux-
tà tradita per *Afflict.& Vrsill.388.* è con-
tra autèm vasalli, eiusq. Baroniæ condi-
cinæ an ex triginta, vel quadraginta an-
norum tempore ius fidandi in demanijs,
& Baronum defensis quærere possint? pro
affirmatiua videtur concludere *Afflict.*
decis.290. si antèm hæc dicatur seruitus,
& damnum inferat feudo, an ea opinio
locum sibi vendicare possit? vide enarrata
suprà *pragm.8.par.3.ex num.191.* limitat
tamèn ibi *Afflict.* si vsus ille fidandi ob ci-
uium multitudinem auctam, Baronis &
ciuium commoditatem destrueret; nam
eo casu seruitus, & communio licèt præ-
scripta, esset remouenda, & ad æquitatē
reducenda, vt infrà *num.120.* Idem ius pa-
rilitatis seruari debet, nè Baro in dema-
40 nialibus Vniuersitatis omnia sua anima-
lia fidare possit, si vsus ille ciuibus suppe-
teret.

Sed vtilitèr ex his quæritur, nonnè Ba-
ro habeat intentionem fundatam, terri-
toria, quæ per vasallos possidentur, esse
de feudo, super quibus ipse legem, quam
velit, ponere poterit? Articulus ob varias
opiniones profugus est. In dubio inquam
videtur de feudo esse, quidquid est intra
41 fines feudi, ex *cap.omnes Basilica 16. q.7.*
Andr.in cap.1.num. 3. de controu.feud.inter
masc. & fem. ita vt possidens bona in feu-
do, titulum quomodo possideat, ostendere
teneatur, iuxtà approbatam limitationē,
ad *text.in l.cogi, C.de pet.hæredit. vbi DD.*
Soc.reg.430. Mascard.conclus.217.de prob.
42 & si ordinariè repugnet regula, nemo
suum titulum ostendere tenetur, & quili-
bet pro suo possidere præsumitur, adeò vt
solidum videatur Baronum fundamentū,
licitum videlicèt eis esse, propria autho-
ritate bona intra feudi districtum conten-
ta occupare; nam si vasallus legitimum
possessionis titulum, quem exhibere te-
netur, non ostenderet, notorius iuris de-
fectus obijci posset, quæ exceptio obstat
agenti remedio restitutorio spolij, *Andr.*
in cap.Imperialem, num.68.Crauet.cons.302
Vrsill.decis.216.Vasq.in præfat.contr.n.25.
44 sic, si vasallus titulum non legitimum de-
monstraret, veluti territorium sibi sine
Regio assensu concessum, cum nullitèr
actum sit, ex *Const. Diuæ Memoriæ*, dum vi-
tia oculo corporeo leguntur, & assensus
non præsumitur, nec testibus, sed tantùm
scriptura probatur, *Camer. in cap. Impe-*
rialem, fol.8.lit.k. maximè si registrandus
esset, *Viu.decis.240.* vndè vel de titulo non
constat, & res feudalis de facto occupari
potest, *Capyc.decis.87.num.9. de Pont.con-*
45 *sil.96.* vel apparet titulus, sed non legiti-
mus, seù non solemnis, & similitèr licita
est occupatio, cum sola possessio non suffi-
ciat, *Anchar.cons.31. Marc.de Maur.alleg.*
99.num.7.Couar.pract.quæst. cap.18. & di-
ximus suprà *pragm.1.num.231.* Accedat,
46 quod cum ius bonorum feudalium alie-
nationi resistat, licèt possessio translata
47 reperiatur, dum ex titulo nullo non trās-
feratur vera, & realis possessio, nec domi-
nium, sed solùm nuda tenuta, animalis in-
star, quod bardam tenet, vt per *Andr. vbi*
supra num.69. ideò licitum videtur de fa-
cto occupare, & non admittitur spolij ex-
ceptio, vt vltrà citatos suprà *DD.in l.3.§.*
si vir vxori, ff.de acq.poss. Rouit.de iurisdict.
non turb.pragm.2.num.31.& prag.9.n.42.
de feud.Sese de inbib. cap.4.§.5. ex num.5.
48 licètq; prędo, & fur manutenendi sint in
possessione, iuxtà vulgatam propositionē,
id tamèn non procedit in feudis, quæ sine
titulo possideri non possunt, & maximè
quando possessio non coloratur, sed appa-
ret euidens tituli iniustitia, *Franc.dec.163*
Vasq. controu.cap.8. Ex quibus, quemdam
Baronem de facto aliquorum vasallorum,
qui titulum cum assensu non ostenderunt,
territoria occupasse, audiui. Alij respon-
derunt, vasallos ad obtinendum in posses-
sorio, debere colorare possessionem anti-
quam, eam afferendo, & titulum allegan-
do, licèt eum non demonstrent; nam data
possessione maxima diuturna titulum al-
legare sat est, *DD. in l.cum de in rem verso,*
ff.de vsur. & in cap.in literis, de restit.spol.
Rot.decis.16.tit.de restit.spol. Cassador. eod.
tit. decis.4. Reg.de Ponte cons.92. num.19.
Pro dilucidatione, semota diuersitate le-
cturæ, *l.Senatus, ff.de edend.* si speciale sit
Fisci pro sua intentione fundanda, quem-
libet teneri ad exhibenda instrumenta, &
priuilegia: Distingue, aut tractatur de Ca-
stris, & Feudis, & qui ea possidet, ad omnē
domini requisitionem titulum ostendere
tenetur, quem non producendo legitimè
spoliari potest, donèc possessionis senten-
tia probetur, *Andr.in cap.Imperialem, §.il-*
lud, ex num.67. de prohib.feu.alien.per Fed.
& diximus suprà *pragm.8.par.1. num.136.*
Idem de iurisdictionalibus, quæ à Princi-
50 pe, vel sua mediata persona conferuntur,
nam procedit limitatio *l.cogi*, quod quili-
bet titulum ostendere tenetur, cum iuris-
dictiones semper præsumantur feudales,
Liparul.ad Andr.in cap.1.num.2. vers.libe-
ra, de controu. inuestit.inter masc.& fem. &
ibi Aluar.& Afflict. num.10. qui tradit ui-
ginti limitationes ad *d. l.cogi*, & latiùs in

const. Ab Officialibus, Luc. de Pen.in l.2.C. de fund.limitroph.Gram.cons.9. Castill. de tertijs,cap.16. In his enim fundata est Principis intentio, cum omnes iurisdictiones ab eo solo dependeant, & ab ipso solo cōmunicari possint, & proindè exercentibus iurisdictionem dici potest, vt titulum ostendant, *cap.num is,de iureiur.l.1. §.cum vrbem,ff.de offic.Præf. Peregr.de iure Fisci, lib.7.tit.3.num.24. Afflict.in Const.Si dubitatiò,* & licèt data longa possessione alitèr supponatur, ex *Const.Ab Officialibus*, vidi tamèn seruari, semper fuisse citatos per Regiam Cameram iurisdictionalia possidentes ad titulum ostendendum, & absolutos non esse, nisi legitimo titulo exhibito, vel immemorabili præscriptione probata, *Reg.Moles intus decis. manuscript tit.an Baro vocar.poss.ad exhib.tit.* licèt hodiè à non probis Iudicibus de hac etiam centenaria, seù immemorabili præscriptione a *Const.Reg.* legibus feudorum, & cōmunibus, ac ab omnibus DD. tàm approbata, parùm curetur, contra sanctam Nostri Domini Regis mentem. Sed in occasu videbunt, si aliquod ex his sibi suffragetur auxilium. Idem procedit in habentibus iurisdictionem in officium, *Capye. decis.77.Franch.decis.165. num.4.* Aut tractatur de re feudali ad feudum spectante,
51 & ex inuestitura, vel ex seruitij præstiti demonstratione, siuè huiusmodi rem esse feudalem constat, & tunc exhibito legitimo titulo, de facto Baro ob aliquā prætentionem non notoriam quem spoliare non potest; eò maximè, quia non amittūtur, nisi certis culpis à iure designatis, *tot.tit.de feud.sine culpa non amit.* & culpæ non præsumuntur, nisi probentur, *cap.1. §.si verò,de milit.vasall.* & spoliatus erit in sua possessione restituendus, *Menoch. de recuper. poss. remed.15. num.461. Paris de reintegr.q.22.Free auth.17.Capyc.in inuest. vers.feudorum editiones.* & si non exhibea-
52 tur titulus, sed allegetur, & constet de antiquissima possessione, est dandus terminus congruus ad producendum, & possessor in petitorio audiendus, cùm regularitèr non detur hodiè præsumptio occupationis à vasallo contra Baronem, qui audiendus non est in spolio de facto, *Andr. in cap.1.§.illud,de probib feu.alien.per Fed. Harthm. Pistor. q.46. de Curt.in suo divers. feud.fol.73. ex num.101. Maur.allegat.35.* spolium enim de facto etiam in feudis nō posse legitimè fieri est dicendum, nisi per liquidissimas probationes de notorio excipientis defectu, ex tituli demonstratione, culpa, visibili, vel generatione finita appareat, vt in *cap. Reg. 225. Ex præsumtuosè, Ann.alleg.1. Crauet.cons.5. num.3. Peregr.de fideicom.art.52. num.138. & de iure Fisci, lib.7. artic. 3.*
53 Vel tertiò tractatur non de iurisdictione, vel de rebus euidentèr feudalibus, sed de rebus particularibus infra feudum possessis, huc; pertinet prima quæstio proposita, & ista bona in dubio libera, & allodialia præsumuntur, & pro obtinendo in possessorio, & in petitorio possideri sufficit, cum iuris præsumptio præstet titulum, quemlibet possidere iure suo, *l.1. ff.probat*, ac quælibet res præsumitur libera, *l.altius,C.de seruit.* & Baro ista bona vti feudalia occupare non poterit: nec isto casu requiritur, vt possessor possessionem coloret, vt in distinctione diximus, nec titulum ostendere tenetur, cum ius non refragetur, sed suffragetur, iuris præsumptione teneri res à primæuo fuisse liberas, *DD.in d.cap.1.§.si verè, de milit.vasall. & in cap.1. §.callidis, de probib feud.alien.* pro regula enim traditur, quamlibet rem allodialem, & liberam præsumi, *Mascard. q.29.de prob.* Nec repugnat dictum *Andr. in d.cap.1. num.3. de controu.inter masc.& fem.* quidquid est intra fines feudi, de feu-
54 do præsumitur, nam plures habet intellectus, *Afflict.decis.267.* dicit intelligendum, sub iurisdictione feudali manere quidquid est intrà feudi fines, non quod bona præsumantur de feudo, vel ei reddititia, & ita interpretari *d.cap.omnes basilieç* declarat *Andr.in cap.1.num.7. qualit. vasall.iur.deb.fidel. Maur.alleg.35. num.5. Medic.cons.9. num.3. & Afflict.in dec.237.* decisum refert, Baronem afferentem rem ad feudum pertinere, vel ei reddititiam esse, ex plenissimis probationibus hoc demonstrare teneri, cum ius resistat, & pro libertate præsumat; vndè licèt plusquàm semiplenè esset probatum, hoc ei non proficeret; nam cum à lege plena, vel perfecta probatio requiratur, præsumptiones non sufficiunt, *Andr. in cap.1. sub num.de controu.inuest.& in cap.1.num.3.& 7. de controu. inter masc.& fem.* Itèm quicquid est intra fines feudi, de feudo præsumitur, intellige Barone possidente, secùs si tertius possideat, tunc allodialia præsumentur, prout ipsemet *Andr.d.num.3.* sibi declarat ibi, *Semper inspicitur,an sit in possessione, vel quasi tenendi sicut allodium, vel feudale, Reg. de Ponte cons.11.à num.5.* multas autèm præsumptiones, quando sint burgensatica, vel feudalia, recenset *Reg.Rouit.in rubr. de feud.ex num.1. Sese de inbib.§.10.cap.5. fol.481.* Imò quod fortiùs, & notabilius
56 est, licèt territorium, vel res aliqua quid in pecunia, vel specie feudo reddat, nihilominus in dubio quando de originali concessione non constat, feudalia non dicentur, & consequentèr dispositioni naturæ, legibusq; feudalibus non subijciuntur,

&

& sic feudatariorum culpis non sunt obnoxia, vt assensum, & alia, quæ leges feudorum dictant, requirant, *Paris. de reinteg. feud. cap. & aduertendum, q. 19. num. 3. Vin. decis. 515.* nam pensio rem feudalem non
57 reddit, sed substantia, fidelitas, & seruitiū, & dixi supra *pragm. 8. in princ.* vndè errant rem esse feudalem asserentes, eam, quę par caponum, vel gallinarum, vel porci spatulam, aliquodue simile reddit in signum subiectionis alicuius territorij, quod possident, etsi redditus dicatur feudalis; aliud enim est, redditum esse feudalem, aliud rē esse feudalem, vt declarat *Camerar. in cap. Imperialem fol. 39. lit. L. Vrsill. dec. 123. & Paris. loco cit.* feudum enim est quid vniuersum facti vniuersale, sub se feudalia, censualia, allodialia, & redditus cuiusq. speciei continens, idem *Camer. f. 38. lit. A.* adeòq; pro rerum libertate præsumitur, vt licet in inuentario, & in feudi reintegratione bona, vti feudi redditita reintegrata appareant, si dominus, seù possessor contrarium per alia probauerit instrumenta anteriora, ipsam rem esse francam, & liberam, & tentam pro franca enūciatia, est ad oneris, & redditus exceptionem admittendus, *Paris de reintegr. feud. q. 74. Crauet. cons. 293. 2. dub.* Et etiam si
58 partes reintegrationis libro se supposuerint, asserentes contra se, suum territoriū esse censuarium, vel emphyteoticarium, adhùc erint audiendi, si de errore dixerint, *Guid. Pap. decis. 282.* notabilitèr *Afflict. decis. 164. Mascard. de prob. concl. 280.* interim tamēn liber probationem facit, *Franch. decis. 103. num. 5.* saltim in possessorio, *Ann. alleg. 94. num. 7.* nam inuentarij reintegrationis liber vrget, prout & releuiorum designationes, *Mascard. conclus. 280. Gram. decis. 76. Afflict. decis. 324. n. 14.* & si quis aliquid intra aliquod tenimen-
59 tum, & corpus feudi particulare possidere reperiatur, an præsumptionem habeat in contrarium, illud esse feudale, cum reperiatur intrà latitudinem, & illius corporis feudalis longitudinem, pro affirmatiua adducitur *text. in cap. 1. in fin. de controu. inter masc. & fœm. & ibi Andr. num. 7. circa fin. cum seq.* latè *Parid. de reinteg. feud. q. 12. & 13. cum seq. Surd. cons. 151. ex n. 26.*

Sed quotidiè controuersum est ex istis præstationibus census, redditus, vel alte-
60 rius speciei, quis contractus in dubio præsumatur, censualis nè, an emphyteoticarius? Alij dixerunt, esse emphyteoticariū, cùm censuarius stare non possit, dum natura census sit, vt ex eo vtile, & directum dominium transferatur, *cap. constitutus, de relig. domib.* Barones non habent, nisi vtile dominium, cùm remanserit directum penès Regem, & sic quia nemo plus iuris in alium transferre potest, quàm ipse habet, *l. nemo plus iuris, ff. de regul. iur.* meritò cùm contractus censualis stare non posset, in emphyteuticarium mutatur, arg. *l. vbi ita, ff. de donat. caus. mort.* & in hanc opinionem videtur inclinare *Afflict. decis. 129.* Ex aduerso *Paris. de reintegr. q. 10. vers. quid si Comes, & q. 291. ac Capyc. decis. 103.* sustinent, præsumi censualem, vt sequamur, quod minùs noceat, *l. semper in obscuris, de regul. iur.* dum ex non præstatione census non caditur in commissum,
61 etiam si per mille annos census non soluatur, *glos. & DD. in cap. constitutus, de relig. domib. Bart. in l. 1. §. 1. ff. de publ. vectig. Vrsill. decis. 80. num. 5.* non obstat, Baronē plenum dominium transferre non posse; nam aliqui respōdere eum *Vrsill.* ibi, aliud esse cēsus contractum, ex quo plenum dominium transfertur, aliud constituere reditum super re; tunc enim vtile dominiū transfertur, imò non requiritur scriptura, prout est de essentia in reali contractu censuali, *glos. cap. 1. de censib. in 6.* nam has concessiones sine publicis cautelis fieri seruari videmus, *Paris. de reintegr. feud. q. 8. num. 9.* & si emphyteuticarius esset,
62 omninò scriptura in eius concessione requireretur, *l. 1. C. de iur. emphyt.* licèt alitèr
63 de consuetudine asserat *Vrsill. decis. 365. num. 6.* vel potest dici apud Baronem (directum dominium in feudis non habentem) subinfeudantem tamèn, vel censum dantem, remanere quasi directum dominium, loco scilicèt directi dominij, directam, & loco vtilis, vtilem actionem ei cōpetere, *Paris loco cit. num. 7.* vel *vt Capyc. in inuest. ver feudorum dominia, & de Curt. in suo diuers feud. fol. 16. num. 4.* penès in-
64 feudantem remanere vtile dominium supèrius, & penès subfeudatarium vtile dominium inferius, *Petr. de potest. Princip. cap. 23.* Imò etsi totius corporis feudalis ratione, dicatur Baro vtile habere dominium, circa res tamèn particulares plenum dominium habet, secundùm *Capyc. in cap. Imperialem, fol. 27. vers. sexta conclusio, Paris. de reintegr. feud. q. 5. vers. quæ bona, num. 3. & de Curt. loc. cit. n. 7.*

65 Alij dixere, seruandam esse loci consuetudinem, quis contractus ibi obseruetur, *Afflict. vbi supra, Mascard. conclus. incip. censu, Iacob. Ant. de Manr. alleg. 14.* & vbi reputatur emphyteuticarius, solutus laudemium, quod diuersimodè alij ius degradatis, alij quartariam, vel tertiariam
66 nuncupant, *Frec. subfeud. lib. 2. author. 1. §. regnicolis, num. 80. Foller. de censib. vers. huiusmodi censualia, num. 50.* & vbi assensus in alienatione non requiritur, nec laudemium debetur, *Clar. §. emphyteusis, q. 30.* Cæteri huiusmodi contractum, nec

Nn 2 cen-

censualem, nec emphyteuticarium esse asseuerarunt, sed ab alijs distinctam, & separatam naturam habere, solùm possessores ad redditum, & pensionem obligantē, in reliquis res, vel territoria libera, & allodialia præsumi, nec in eorum alienatione assensum requiri, nec ob pensiones non solutas amitti, ait *Andr. in cap.* 1. *§.* 1. *de eo, qui sibi, & hæred. suis*, ita vt licèt collectæ
67 non soluantur de bonis feudalibus, ex *cap. Reg. Porrecta, Capye. in inuest. ver. collecta, & verb. feudatariorum immunitas*; prædicta tamèn bona, quia reputantur burgēsatica, tenentur ad collectas, *Luc. de Pen. in l. litibus, C. de agric. & cens. & in l. quicumq. num.* 13. *C. de omn. agr. deser. lib.* 10. *Nap. in consuet. In bonis quemdam mariti, tit. in quib. reb. hab. loc. quor. vers. sed in bonis, Afflict. in §. plaustrorum, quæ sint regal. Vin. dec.* 515 *num.* 2. *Camp. de vit. & honest. cler. nu.* 126, adeò vt si Baro bona prædicta à vasallis,
68 deuoluto feudo emerit, feudo non accedunt, sed vti burgensatica separatim ab hæredibus teneri poterint, iuxtà adducta per *Andr. cap.* 1. *de controu. feud. apud var. term. num.* 12. *vers. & si inter Barones*, & infra *pragm.* 12. *num.* 10. Quid dicendum? distinguendum puto, aut de concessione, vel aliundè dicta bona fuisse de feudo non apparet, & tunc contractus censualis erit iudicandus, iuxta *decis. Capye.* quem sequitur *Reg. de Ponte de potest. Troreg. tit.* 3. *de elect. Official. §.* 4. *ex num.* 16. *Sese decis.* 33. quia possidente alio, quam Barone, bona illa allodialia, & libera præsumuntur, vt diximus supra *num.* 55. potest inquam Baro in suo feudo habere etiam bona allodialia, & illa dare ad censum, cùm feudum vti Vniuersitas facti omnia comprehendat, iuxta adducta suprà *num.* 57. in dubio quod minimum, & minoris præiudicij est, sequi debemus, *l. semper in postulandis, ff. de regul. iur.* quod intelligendum est, respectu debitoris, vt illi minùs noceat, *l. veteribus, ff. de pact.* minùs nocet debitori, quod sit contractus censualis, dum ex eo habet vtile, & directum dominium, & nō cadit à concessione per non solutionem, vt diximus. Nec præsumptiones, quod in regione illa sit solitum concedi in emphyteusim, vel ex modica pensione sufficiunt ad censendum contractum emphyteuticū, iuxta adducta per *Io. Fabr. in l.* 1. *C. de iur. emphyt. & Sese d. decis. num.* 28. nam plenæ requiruntur probationes, ex *Andr.* diximus suprà *num.* 55. Aut verò ex inuestitura, vel validis constat præsumptionibus, & alijs adductis per *Tarid. de reintegrat. feud. q.* 12. *Rouit. in rubr. de feud. & infra pragm.* 8. *par.* 2. *num.* 22. dicta bona, ex quibus soluitur census, esse feudalia, tunc si redditus sint in pecunia, & appareat de Regio assensu non exprimente, an concessa dicta bona sint in subfeudum, vel sub natura feudali, sed pro se, & hæredibus quibuscumq. tunc quamuis dubitari posset, an dicatur contractus censualis, dum eius natura, & substantia est, transferre in cessionarium omne dominium, & in feudatario aliud non sit, nisi vtile: tamèn, quia consentiendo dominus ea dari ad censum, illa bona feudalia facere allodialia videtur, quasi subrogando censum loco illorū bonorū, vndè bona illa reddititia feudo dicuntur allodialia: redditus verò feudalis iuxtà notata per *Camer. in cap. Imperialem, fol.* 39. *d. lit. M.* & hoc casu iudicatur similitèr censualis contractus, vti super allodijs, *Camerar. fol.* 40. *lit. L.* & idem si dicta bona fuisse feudalia constet, sed de concessione, vel de assensu non appareat, assensus iste tamèn ex temporis cursu præsumatur. Si autèm redditus sint ad portionem fructuum, sub cuius natura tantùm permissum est, Baronibus sterilia concedere ad meliorandum, & tunc dicetur contractus emphyteoticus, vt inferiùs; si autèm expressè bona dentur in subfeudum sub annuo redditu, vel in pecunia, vel specie, & cum assensu Regis, dū ex *const. Diuæ Memoriæ* denegetur Baronibus subinfeudare, & in hoc casu non immoror, cùm habeat sui naturam subfeudi.

Deseruit hæc cognitio, an sit censualis, vel emphyteoticus contractus concessionis bonorum feudalium, ad dignoscendū qualitèr de eis disponere valeant possessores, & qualitèr successio in eis regulan-
69 da sit, secundùm ius ciuile, vel feudorum. In his inquam bonis redditìtijs, quæ fuerunt de corpore feudi, & postea legitimè sub annuo redditu concessis, secundùm ius ciuile, non autèm feudorum succeditur, *Free. de subfeud. lib.* 2. *tit. de differ. feud. quatern. num.* 3. *Staib. cons.* . & latè per *Capan. de iure adhoc q.* 7. Deficientibus tamèn collateralibus, non dicuntur bona vacantia, sed excluso Fisco aperiuntur domino feudi, ex *const. Si quando contigerit, Montan. in cap. Imperialem, §. præterea Ducatus, num.* 116. *& controu.* 29. *sub num.* 7. & licèt idem *Montan. ibi, & Lanar. in addit. ad rep. cap.* 1. *de his, qui feud. dar. poss. sub n.* 175 asserant ex *glos. & Andr. in d. const. Si quā-*
70 *do*, in ipsorum alienatione Baronis assensum requiri, tamèn *Camer. in cap. Imperialem, fol.* 39. *ex lit. S.* dicit, de iure feudorum esse clarum, in his non requiri assensum, & in Regno idem dicere titubat ex authoritate *d. glos. & Andr.* sed *glos.* loquitur in alienatione feudi, vel tenutæ feudi; qui habet tenutam, non habet dominium, vt habet censuarius, sed tantùm potest dirigi ad emhyteutam, augetur argumentum,

quia

quia glos. illud innuit ex text. d. constit. in ea dicitur vasallus Baronis absq; illius consensu liberè alienare, quæ sine ipsius licentia iure licito comparauit; bona sita in tenimento feudi, quæ villanus emit cum assensu Baronis, sunt quæ stant sub natura emphyteutica, vel præsumuntur talia, quia redditus præstantur in fructibus, vt diximus, ergo in his potest figere pedes dictum à text. & glos. & non in alijs, quæ etsi redditiția in pecunia, habentur tamèn, & sunt burgensatica, & libera, vt exposuimus, & proindè Reg. de Ponte in d. §. 4. se restringit, vt requiratur assensus in casu, quo territorij concessio à Barone sub annuo redditu simplicitèr, absq; verbis translatiuis omnis iuris, & dominij facta fuerit; si enim omnia iura, & dominia non sint translata, non est contractus censualis, sed emphyteoticus, & proindè nimirùm, si tunc concedentis requiritur assensus, vt est iure communi; vndè putarem, non esse sumendam regulam generalem, in alienatione scilicèt bonorum feudo redditițiorum Baronis assensum requiri, sed iuxtà præfatam distinctionem; verùm cùm casus occurrat per vos adducta per Camer. meliùs intueantur.

Et consequentèr eiusdem natur. solent esse bona, seu territoria demanialia Baronis, quæ ad perpetuam coloniam traduntur; nam per concessionarios de generali consuetudine alienantur. Solùm possessori onus rei infixum de soluenda parte, & quota fructuum, iuxtà solitum, vel regionis morem remanet; alij enim septimam, alij octauam fructuum partem, alij capacitatem seminis territorij reddunt, & debetur etiam de paleis, cùm dicantur in fructu, l. si vsufructuarius messem, ff. quib. mod. vsufruct. amit. Ann. alleg. 94. Franch. decis. 103. regionis enim consuetudo est attendenda, & si malis moribus regatur, dummodò peccatum non inducat, Frecc. auth. 46. num. 11. & vulgaritèr dicti redditus terragia nominantur, Paris. de reinteg. q. 5. cum seq. & q. 209. Ann. in rep. cap. 1. de vasal. decrep. etat. ex num. 65. & licèt ista territoria ad coloniam in perpetuum concedi non possint, vt infrà à nu. 79. tamèn

71 possunt præscribi, & possessores, & eorum successores ab eis expelli non debent, si territoria coluerint, & pensiones fructuum soluerint, sed iterum illis sunt cōcedenda, l. congruit, cum l. seq. C. de loc. præd. ciuil. libr. 11. dicam infrà num. 97. sat est enim domino habere pensionem, Vrsil. decis. 365. num. 17. Crauet. de antiqu. temp. fol. 218. num. 10. Gram. decis. 297. Magon. decis. Floren. 2. & Lud. decis. Perus. 106. num. 22.

72 Verùm etsi de iure, vel facto res ad coloniam datæ auferri non possint, ex negligentia tamèn amittuntur, veluti si possessor per triennium à territorij cultura defecerit, illudq; incultum deseruerit, nè Baro priuetur parte, quæ sibi ob coloniam debetur, prout fuit decisum in Sacro Consilio intèr Vniuersitatem Biccari, & Marcellum Caracciolum. Act. Figliola. Hęcq. obseruantia in multis reperitur locis, & orta est ex singulari text. in l. qui agros, §. C. de omn. agr. desert. lib. 12. cuius ratione respondi, iusta esse banna, quæ Barones promulgant, vt sua territoria colantur, alias vnicuiq; vltrà triennium ea occupare, & colere liceret, Menoch. tract. recup. remed. 13. num. 76. Castill. de vsufruct. qu. 67. Peiera decis. 37. Montan. de regal. §. argentariæ, sub n. 11. Gasp. Kloc. de Ærar. lib. 2. c. 48. à num. 4. Similitèr iusta sunt banna, nè coloni triturent sine licentia Baronis frumentum, nè iure suo fraudetur, Ann. alleg. 94. num. 10. Franch. dec. 117. Couar. var. resol. cap. 17. lib. 1. vers. 8. Caball. resol. crim.

73 cas. 168. Cabed. decis. 54. Cancer. var. resolut. cap. 13. num. 255. Guttier. quæst. can. lib. 2. & cap. 21. ex num. 46. Verùm facta per colonos denunciatione in tempore, vt Baro hominem pro exactione mittat, nè messis & fruges corrumpantur, licebit vasallis messem colligere, & in præsentia duorum mensurare. Partem autèm coloniæ an

74 vasallus vsq. ad domum Baronis asportare teneatur, vel in area tradere sufficiat? Ann. alleg. 94. num. 11. decisum refert, vasallum teneri in domum Baronis eam asportare, nisi alia adsit consuetudo in contrarium, decimæ prædialis instar Sacerdotibus debitæ, iuxta glos. in cap. reuertimini 16. q. 1. verb. in horreo, & sequitur Franch. decis. 124. Paris. de reintegr. q. 34. Cępol. tit. de mess. & vendem.

75 Quid si quis territorium quotam seminis Baroni reddere solitum possideat, an illud mutare possit plantando, & Baro quotam fructuum de plantarijs, prout de de satis percipiebat, petere valeat? Ad primum, rei forma mutari non posse videtur; emphyteuta namq. vsufructuarius, vel feudarius licèt vtile dominium habeat, rei tamèn formam traditam mutare non potest, l. 3. §. reficere, ff. de itin. actuq. priuat. l. sed si quid, §. proprietatis, & l. seq. ff. de vsufruct. Tiraquell. de retract. conuent. §. 3. glos. 1. num. 23. Cępoll. cap. 9. de seruit. rustic. Basil. de vsufruct. q. 25. & Guttier. vbi supra num. 94. Petr. Frid. Mindan. de process. lib. 3. cap. 41. à num. 18. concludentes, prędij seruientis dominum pascua, siluamuè mutare non posse, ea ad culturam reducēdo, vel è contra, sine consensu eius, cui seruitus debetur, & si factum fuerit, agi po-

te-

terit, vt res ad pristinum reducatur, licèt fundus fuerit melioratus; satis enim deterior respectu domini dicitur effectus, cum sine eius consensu hoc fit factum, ex *text.*
77 *in l. fin. ff. de vsu, & habit. Gaill. obseruat. 67. lib. 2.* & latè *Barbos. in l. diuortio, § si vir, à num. 31. ff. solut. matr.* imò ex rei commutatione præfatos possessores priuari posse substinent *Valasq. consult. 50. Cępol. tit. de montib. num. 10.* sed tacitè domino consentiente, an ei quota fructuum de plantatis, prout de satis debeatur? & arguendo ex illa notabili *glos. in l. certo generi, ff. de seruit. rustic. præd. verb. actum est*, vbi debitor quotæ de vinea, etiam de omnibus arboribus ibi plantatis talis esse videtur, & sequuntur *Bart. & alij in d. l. certo generi,* eamq; *glos.* commendat *Ias. in l. si fundum, §. qui fundum, ff. de legat. 1.* & quamuis aliqui eam *glos.* de loco dato ad fructuum plantatorum partem loqui asserant, & à casu nostro differre; idem tamèn, imò for-
78 tins est dicendum; nam est coloni fraus, quæ ei patrocinari non debet, *l. ita demum §. si quis doli sui premium ferat, ff. de arbitr.* nec dominus defraudari debet; vndè colono satis erit, dominum plantatorum recipere quotam, imò & quousq. ea reducuntur ad fructus, dominus quotam percipi solitam, prout quando seminabatur, petere potest, *Alberic. in d. l. certa, Paris. de reintegr. feud. num. 48. Valasqu. consult. 58. Ann. alleg. 94. Reg. Tap. in cap. Reg. 92. n. 18. sub tit. de decim.*

Vlterius non te pigeat ad materiam, & terminorum cognitionem audire, quo-
79 modo feudalia prædicta annuo censui, canoni, vel redditui, perpetuæq; coloniæ submitti possint, cum per *cap. Imperialem, & constit. Diuæ Memoriæ* quælibet alienatio, & ad longum tempus locatio prohibeatur. Distingue, aut Baro vult feudi demanialia, vel corpora feudalia ad censum, vel canonem cócedere, & nullo modo absq. assensu potest, ex dictis Iuribus, *Paris. de reinteg. feud. q. 6. num. 12. & q. seq. num. 6. & 9.* & ampliatur etiam, si in feudi fiat augmentum, ita vt Baro aliquod territorium feudi cum alio burgése pro eius
80 maiori vtilitate, & cómoditate absq; alio assensu commutare non valeat, vt docet *Camer. in d. cap. Imperialem, ex lit. L. Capye. in eod. cap. fol. 36. 2. conclus. Vinc. de Ann. in constit. Diuæ Memoriæ, ex num. 174.* & licèt *Ann. filius cons. 51. num. 4.* generalitèr asserat, omnem alienationem in Regno in feudi augmentú absq; assensu valere, nó tamé rationib⁹ per *Camer.* adductis satisfacit solùm se fundat in authoritate *Andr. in cap. 1. §. præterea, de cap. cor. in cap. Imperialem n. 13. vers. item secus, & in cap. 1. in fin. de ill. qui interf. fra.* in quibus locis non adeò clarè loquitur, vt hoc carpi possit, vt dixere vltra *Camerar. Lipar. in d. §. præterea, verf. in augmentum, Capic. dec. 156. n. 23.* vndè in dubio non facilè à *Camerar.* post *Andr.* maximo feudista recederem, prout nouissimè *Horat. Mont. in d. cap. Imperialem ex n. 123.* discutiendo concludit *n. 129.* cum opinione *Camerar,* & licèt subiungat, & qui vult contrariú sequi, respondeat ad *Constit.* quæ commutationem simpliciter prohibuit: *Const.* à iuris communis regula declarationem recipit, scilicèt à *c. 1. §. è contrario de inuest. de re aliena*, vbi feudatario feudi conditioné meliorem facere permittitur, & contrarium non est præmittendum ex legum sequentium dispositione, nisi expressè correctio fiat. Aduertatur responsionem nó subsistere, nam in *§. è contrario* loquitur de augmento feudi intrinseco, non distincto, & inseparabili ab eo; secùs si augmétum sit distinctum, vt esset territorium commutatum, sicut ex verbis *d. tex.* fundant *Capic. in inuest. vers. feudorum augmenta, Reg. de Pont. cons. 11. n. 11.* Insuper idem *Andr. in Const. Diuæ memoriæ, ver. iure proprio, verf. item per const. istam,* satis se declarat; excitat ibi, dum *Const. de feudi,* & rerum feudalium diminutione loquitur, an si non diminuatur possit à cótrario sensu concedi, si sit in augmentum? concludit non valere commutationé tam rei, quam personę ex eadem ratione, quia quo ad dominium feudi intelligitur diminui, quod est etiam in melius contra suá voluntatem, & in *cap. 1. n. 10. circa finem,* ibi: *Excadentia potest locare, demania non tangat.* Per *const. Diuæ memoriæ* Baronibus permissum tantum est, exoadentia sub annuo seruitio, & consueto redditu locare. Vnde indistinctè tali commutatione absq; assensu fieri non posse concludo.

Excadétię auté sunt bona feudalia, quę ad annuum redditum cócedi solent, quæ à Barone se excadút, scilicèt deuoluunt per lineam finitam, & verbum *locare*, est impropriè, & accipitur pro iterum concedī sub eodem annuo seruitio, vt declarat *glos. in d. const. verbo locare.* Post dictam *const.* superuenit alia Imperatoris Federici dispositio, quæ in eius registris habetur, per quam permissum Baronibus fuit, terras parum vtiles de demanijs feudorú steriles, seù incultas, absq; assensu ad certam annuam fructuum portionem, non autem in pecunia, nec sub modica portione concedere, ne rationabilitèr fraus pręsumatur, iuxtà verba *Andr. in §. secundú vsum, in fine in d. §. pæterea,* & in supracitata *constit. verbum minuendi*, nam hæc bona sterilia ab excadétialibus differunt, vt per *Prąs. Lanar. in addit. ad cap. primū*

dę

de his, qui feu. dar. poſſ. n. 138. ratio, quare hæc bona ſterilia in pecunia non ſint concedenda, eſt, quia dum territorium ad meliorādum datur, fructus deindè ex meliorationibus ſatis augeri poſſunt, quod augmentum ceſſaret, ſi in pecunia eſſet, & quamuis *Frecc. de ſubfeud. auth.* 19. fuit opinionis, quod ſi conceſſio in pecunia fieret, & ęquiualenti valori fructuum, qui ex tēpore creſcere, & decreſcere poſſeat, corriſponderet, adhuc ſubſtineretur, cum omnia pecunia extimentur, non tamen recepta fuit, cum dicta Federici diſpoſitio vti prohibitiua, & generalis, ſtrictè in caſu ſuo eſt intelligenda, non extēdenda. *Ann. in rep. cap.* 1. *de Vaſ. decr. ętat. ex n.* 71. *Franch. dec.* 561. ad quam ſe remittit *De Pont. de poteſt. Proreg. tit. de elect. offic.* §. 4. *n.* 3. *Giurb. dec.* 50. *n.* 16. & deciſum refert *Lanar. vbi ſupra n.* 156. *& Montan. in cap. Imperialem n.* 129. *lit. D.* Sed ſub qua forma hæc ſterilium conceſſio ſit per Barones facienda? *And. in d.* §. *præterea, & in cap.* 1. *n.* 10. *de contr. feud.* dixit, excadentias Baronem locare poſſe, quod de perpetua locatione intelligi poteſt, iuxtà *conſt. Authoritatem, ſub tit. de locat. de man. Camerar.* autem *in cap. Imperialem fol.* 15. *lit. A. Frecc. de Pont. locis citatis, & Mōtan. n.* 132. aiunt, dictam conceſſionem intelligendam eſſe, vt ſub natura emphyteotica, non àutem cenſuali fiat, ne omne dominium in conceſſionarium transferatur, vt ſupra *n.* 60. & ſic eſſet proprietatis alienatio Baronibus prohibita; Item intelligendum eſſe mihi perſuadeo, dictā conceſſionem eſſe faciendam de portione fructuum quotatiua, non autem numerali, ſcilicèt, de portione fructuū, qui pro tēpore ex eo territorio colligerentur, non autem in alia ſpecie, nempè ſi in tot frumenti modijs concedatur, & terra ad plātandum vineam detur, nam ſi hoc permitteretur, eadem ratio militaret, ac ſi cōceſſio eſſet in pecunia, dùm ſpes augmenti fructuū ceſſaret, & videtur inuere *And. in d.* §. *ſecundum vſum*, ibi (*vt plantentur, & certa portio fructuum indè reddatur*) quod enim ex mente comprehenditur, non extenditur, nec excluditur, ſed includitur, iuxtà notabilem *gloſ. in cap.* 1. *de tem. ordin.* & reditus in pecunia, quod permittatur, dicetur infra *num.* 94.

Neq; feuda temporis tractu inhabitata, ad habitandum, ſine Principis aſſenſu cōcedi poſſunt, vt in *conſt. Caſtra*, & quando impartitur aſſenſus, fit cum clauſula, *dummodò veniant ad habitandum exteri de Regno*, vt Albanenſes, in quibus Reg. Curia potiùs augmentum in functionibus fiſcalibus recipit, quod ceſſat, ſi veniant alij eiuſdem Regni, vt diximus ſupra.

Nec bona feudalia à Barone in ſubfeudū
concedi poſſunt, nam, etſi antiquitùs eſſet
82 permiſſum, & ſubinfeudatio ſub alienationis nomine non comprehenderetur, vt
in *cap.* 1. §. *perſonam, per quos fiat inueſt.*
In Regno tamèn ſubinfeudare ex *d. conſt.*
Diuæ memoriæ, & burgenſatica in feudum
dare prohibentur, *And. in cap.* 1. *n.* 10. *in*
fine, & n. ſeq. de contr. feud. apud par. term.
& in cap. 1. *n.* 16. *verſ. ſic non poteſt. An*
ille, qui interf. & in cap. 1. §. *ſi verò contingat, de pact. iur. firm. & in d. conſtit. Diuæ memorię. de Curt. in ſuo diuerſ. fol.* 12.
n. 27. ratione eſſe mihi perſuadeo, quia
cum Rex in Regno ſit perſonarum dominus, & omnes ſumus ligij, alterius vaſalli
abſq; Regis conſenſu fieri non poſſumus;
Baro enim mihi allodium ſuum particulare in feudando, iuriſdictionem in perſonam meam acquiret, non tanquam Baro,
ſed tanquam Titius, nam Vaſallus Vaſalli
83 mei non eſt meus Vaſallus, niſi legitimè
ſit infeudatus de re mea, quam in feudum
infeudans vaſallus meus tenebat, iuxta
verba *Andr. in cap. illud, n.* 62. *de probib.*
feud. alien. per Feder. & in *Conſt. Dominū*
84 *à Vaſallis*; vndè Baro vaſalium nomine
proprio, non autem Regis haberet, & ſic
vaſallus Regis ligius in Regis prejudiciū,
& contra diſpoſitionem *conſt. quia frequēter*, alterius vaſallus fieret.

Bona verò excadentialia per Baronem
in ſubfeudum concedi ſolita, ſi ad eum de-
85 uoluantur, iterùm ab eodem abſq; alio
aſſenſu ſub eadem forma, & redditu ſaltim antiquo reconcedi poſſunt, vt in *conſt.*
Diuæ memoriæ, Andr. in cap. 1. *n.* 8. *de his,*
qui feud. dar. poſ. & de probib. feud. alien.
n. 53. *Camerar. in cap. Imperialem, fol.* 69.
lit. C. Affl. in conſt. Diuæ memoriæ n. 67.
de Curt. in ſuo diuerſ. feud. fol. 13. *num.* 38.
86 vbi etiam ex *n.* 35. quando res infeudari
ſolita dicatur, & qualiter feudatarius ſubinfeudare valeat, directum dominium non
habens? diximus ſupra *n.* 64. Bona autē
excadentialia concedi ſolita ſi ad feudum
deuoluantur, an Baro ea in demanium
retinere, ſeù incorporare poſſit, vel de no-
87 no vaſallis reconcedere debeat, & maximè vltimi poſſeſſoris coniunctis, & videbatur dicendum, illa bona eſſe vaſallis reconcedenda, ex communi inueſtiturarum
clauſula, ſcilicèt, *concedimus de demanio in*
demaniū, & quæ in ſeruitio in ſeruitium. Et
ne vaſalli inermen vitam ducant, *Luc. de*
Penn. in l. fin. C. de locat. præd. ciui. Bald.
in cap. 1. § *ſi verò. qual. olim feud. pot. alien.*
eſt enim natura cum ſolito dandi ſeruāda,
aliàs iniurias faceret, *l.* 1. §. *permittitur, ff.*
de aqua quot. & ęſt. Paris. q. 20. *de ſubfeu.*
Affl. in conſt. Mulier; ſed *And. in cap.* 1. *n.*
10. *in fine de contr. feud. apud Par. ter.* de
his

his excadentialibus loquendo, subiungit, quando excident alij, cui volet dabit, & probatur in *constit. Vt de successionibus, vers. in omnibus autem*, & sic est in Baronis arbitrio concedere, cui voluerit, vel penès se retinere, si tamen alteri concedere velit, rationabile est, vltimi possessoris, Agnatos pro eodem pretio, quod ob alijs offertur præferri, *Paris de reintegr. feud. q. 7.* Quæ *consi*; circa prælationem, & si loquatur in Rege, idem dicendum esse de Baronibus, explicat *Reg. de Pont. de pot. Proreg. tit. de elect. offic.* §. 3. *ex n.* 40.

An autem bona sterilia à principio in subfeudum, absq; assensu dari possint? dic, prout diximus supra de bonis feudalibus,
88 generalitèr prohibitum Baronibus esse, ea in feudum dare, & per *consi. Diuæ memoriæ* præscriptus est modus huiusmodi, sterilia concedendi, solùm in excadentialibus in Regno, ea, quæ solita sunt ab antiquo, vel quæ prima vice cum Regio assensu in subfeudum dandi concessa fuisse
89 constat, subinfeudari non vetantur, *D.D. in cap. 1. de his, qui feud. dar. poss. Præs. de Cur. in suo diuers. fol. 13. n. 38.* vbi etiam nx *n. 40. cum seq.* quando res solita, & infeudari cõsueta dicatur, latè pertractat. Et si à principio Regis assensus in subinfeudatione interuenerit, & feudum illud quaternet, itaut deindè dicatur feudum
90 planum secundũ quid, & semper vtriusq; Regis, & Baronis assensus in alienationibus inde deueniendis necessarius sit? vide notata per *Camer. in cap. Imperialem, fol. 68. ex lit. M. & Ronit. in rub. de feud. ex n. 49.* Si tamen cõstaret primam subfeudi concessionem fuisse nullam, tunc sequẽtes essent etiam infectæ, cum ex primiti-
91 ua deueniatur ad deriuatiuã, vt diximus supra *prag. 1. n. 299.* Si verò essemus in antiquis legitima præsumptio de solemnitatibus esset; Sed difficultas erit quanta debeat esse ista temporis antiquitas? Canonistæ tradunt ex quadriginta annorum tempore Pontificis assensum præsumi in
92 *cap. sicut de re iud. Quarant. ver. alienatio, Rota dec. 379. par. 2.* Alij annos triginta sufficere supponunt, *Affl. decis. 305. & Capic. in inuest. fol. 142. vers. 2. conclusio.* Communis tamèn opinio est, tempus immemorabile requiri, *Bald. & Aluar. in cap. 1. de his, qui feud. dar. poss. Lanar. cõs. 94. in fine, de Curt. loc. supra cit. fol. 13. à n. 41.* Item nota subfeudum legitimè con-
93 cessum ad Baronem ob lineam finitam, vel subfeudarij culpam reuersum, si Baro per triginta annos illud in demanium teneat, vel illud territorium incorporare, & alijs feudalibus bonis vnitum se habere velle declaret, non posse deinde absq; nouo Regio assensu concedi, vti feudo incorporatum, *de Curt. vbi supra ex n. 54.* sed quid si illud subfeudum ad Baronem particulari successionis, vel emptionis titulo perueniat, an illud, vt à priuato haberi videatur? vide *Cons. Marcian. cõs. 34. Montan. contr. 20.*
94 Insupèr est aduertendum, quod et si bona sterilia sub annuo redditu in pecunia dari prohibeatur, vt supra diximus, si tamèn ad ædificia construenda cõcedantur, tunc sufficiens erit redditus in pecunia, cum ea illius sit territorij fructus, verba enim quando ad sensum adaptari non possunt, impropriantur, & secundũ con-
95 tractus naturam sunt intelligenda, *l. si stipulatus, ff. de vsur. l. si vni, ff. locati*; sensus enim, non autem verba attenduntur, *l. si quis filium, C. de liber. præter.* Ex istis tamen redditibus, licèt minimis, aduerte, dùm ex pluribus, & singulis feudum perfectum fiat, Baronem vnum granum, &
96 vnius gallinæ, ceræ, fabarum, & similiũ redditum sine assensu remittere nõ posse, *Frecc. auth. 5.* vbi etiam *n. 8.* qualitèr hi excadentialium redditus taxari debeant, si ab antiquo taxati non reperiantur; & vltimò nota, si dicta bona sterilia ad certũ tempus concessa fuerint, & coloni industria, eiusq; maximis expensis territoriũ sit deindè expurgatum, & meliorationi-
97 bus auctum; nullo modo etiam finito tẽpore ab eo auferri posse, *tex.* est singularis *in l. fin. C. de allu. & palud. Vrsill. dec. 129. Ann. sing. 461. Gamm. dec. 297.* & diximus supra *n. 71.*

Restat è contra videndum, vt præmisi, quæ bona in feudo Baro habere dicatur, & quod ius in eis Vniuersitates, ac singuli ciues habeant? Dic, Baronem in feudo habere bona, quorum alia demanialia
98 Curiæ dicuntur, & sunt introitus pro eius victu destinati, vti baiulationes, actuariæ, & alia tenta, & in demanium pro feudi demanio teneri solita, hæc præcipuè sunt ipsius, & in eis aliquam seruitutem, vel ius aliquod Vasalli non habent, & propriè dicuntur de demanio, quasi de vero dominio, vel dependẽtia à manibus, licèt hæc designatio nõ cõuertatur, quicquid sit in dominio, sit de demanio, sed attenditur natura, & solitum, in quam speciem teneantur, *Andr. in cap. Imperialem §. Nec dominus, de prohib. feud. alien. Affl. in const. dignum.* Alia sunt bona feudi demanialia, vt nemora, montes, pascua, & cetera, quæ feudi territorio inhærent, quæ bona secundum locũ, & regionis cõsuetudinem cognoscuntur. *And. ibi n. 48.* & in dubio Curiæ, non autèm feudi demanialia præsumuntur, *Luc. in l. quicumq; C. de fundis limitrop. lib. 10.* & differunt ista bona, sicut patrimonialia à fiscalibus,

P4-

Parif. q. 6. & 229. Habet etiam, prout
99 Vniuersitates, defensas, quæ nullam Vasallis seruitutem debent, quilibet enim sua territoria claudere potest cũ temperamento, vt supra dixi, ac illa seruituti non obnoxia defendere, *l. per Prouincias, C. de ædif. priu.* Solum si alijs locare velit, Vniuersitati, & ciuibus prælatio datur, *Parif. q. 227. Ann. sing.* 80. In demanialibus verò feudi Vasalli vsum tantùm pro eorum commoditatibus, & animalib⁹ habent, ne inermen vitam, locorum ho-
100 mines ducant, *l. vsum aquæ,* vbi *Luc. de Penn. C. de aqua ductu lib.* 12. Si enim plenum dominium Barones haberent, vix Vasalli viuere possent, *Frecc. auctor.* 46. *Reg. de Põt. cõs. 97. Ann. alleg.* 48. Vndè eorum animalia in montibus, & nemoribus Baronis demanialibus depasci valent, sic & ligna, & spicas colligere, & aquam ducere, non tamèn vltra vsum, ne hoc colore Baro fraudetur, cum vltrà ciuium vsum exteros fidare posset, *Luc. de Penn. & Frecc. locis citatis, Capic. dec.* 188. & iste vsus adeò feudo naturalitèr dicitur insi-
101 tus, vt si concessio liberalissima, ab omni onere, & seruitute exempta facta esset, non tamèn de isto vsu ciuibus debito, gratia sui victus intelligeretur, *Ann. loc. supracit. Rouit. prag.* 1. *à n.* 20. *de salar.* & exindè debitę cõmoditates subditis à Baronibus debentur.

Indè vsus iste non strictè pro seruitute, sed pro commoditate ponitur, & proptetea si aliquod ex istis feudi corporib⁹ vix
102 ipsius Baronis vsui suppeteret, eius vsus commoditatem subditis prestare non tenetur; procedunt enim supradicta vltrà vsum Baronis, vndè ciues animalia ad socidam ab exteris capere nõ possunt, nam excederetur vsus, & quendam ciuem, qui animalia à quodam extero acceperat, alla Gabella, ad fidam, & diffidam obligatum
103 esse consului, quia animalia non erant ipsius, cum ex eo contractu dominium
104 non transferatur, *Doct. in l. si pascendi pecora, C. de pactis, Crau. conf. 145. Carrocc. de locat. tit. de collect. Viu. dec. 142. Lud. dec. Peruf.* 10. & sic pro illis vti ciuis in sui Baronis feudi demanialibus vsum non habebat *Frecc. de subfeud. auth. 46. nu.* 4. & maximè pro parte, quæ extero ex inita societate deberetur. Limita, si ea animalia pro colendo territorio Baroni reddititio deseruirent, nam tunc liberè in eius territorio dicta animalia depasci facere posset, *Cancer. var. resol. lib. 3. cap. 4. n.* 64. vltrà enim vsum si ciues eorum animalia depasci, vel ligna in Baronis demanialibus facere velint, fidam soluere deberent: Et si cõtrauenerint, ad diffidam, & bannorum pęnam tenentur, vsus inquã ciuibus non conceditur, nisi ad sustentationem, fructuum, & lignorum in dictis demanijs existentium ratione, & proindè intelligitur, vt possint ad quotidianum, & necessarium proprij victus vsum, non vt vendant, & lucrentur, ad *tex. in l. plenum autem, ff. de vsu. & habit.* & ibi *glos. verbo compendium,* subiunglt, non ad lucrum, & probat *tex. in l. censoria, ff. de verb. signif.* & vsus est seruitus indiuisibilis, & re personę debetur, nec cedi potest. *Aret. in §. 1. ff. de vsu, de Pont. tit. de elect. offic. §.* 2. Et dato vsu lignandi, arbores fructiferæ cędi non possunt, exemplo fructuarij, *l. diuortio, §. si fundum, ff. solut.*
106 *matrim. Franc. Marc. dec. 552. par. 2. Clar. §. feudum, q. 47. & 56.* & proindè sępius per S.C. fuit iudicatum, ea, quæ ex vsu in Baronum demanialibus percipiuntur, ipsos ciues vẽdere non posse, nisi intèr conciues, non autèm exteris non soluta fida, vt plura talium Sacri Consilij decretorum exempla vidi producta in processu inter Philippum Grimaldo Baronem Montis Sancti Angeli, cum dicta Vniuersitate, ex fol. 1629. cum seq. Act. nunc Paulino de Fusco. Nec aduersantur dicta per *Præf. de Franch. decis. 489. in fin.* vt ciues ea exteris pro emendis sibi alijs necessarijs pro victu vendere possint, nam vltra adducta per *Ann. sing. 80. & de Ponte in d. §. 2 ipsemet Franch.* ibi se declarauit, eam opinionem, vt Aduocatum tenuisse, sed in facto deindè iudicando, alitèr decidisse in anno 1573. inter Petrum Terrazzano, & Baronem Terræ S. Fęlicis, licere scilicèt dicto Petro tenere animalia in dicto territorio, pro vsu eius domus, & ciuium dictæ Terræ, ita tamèn, vt exteris non vendat, & in casu contrauentionis exteris vẽdendo se obliget ratione contemptus de soluendo vncias quinquè Curiæ Baronali vltra pœnas fidæ, & diffidæ animalium venditorum, cuius tenor decreti fuit similitèr in dicto processu Baronis Montis Sancti Angeli præsentatus fol. 1633. in quo processu vidi etiam decisum, nullum ius competere ciuibus Montis S. Angeli lignandi, & pascendi vltrà vsum in demanijs eorum Baronis, & refert *Reg. Rouit. cons. 30. tom.* 2.

107 Sed quid si quis habitationis causa ad Baronis Terram se conferret, an istis priuilegijs gaudeat? videtur ciuis non dici, qui domicilium per decennium cum familia non constituerit, iuxta *l. ciues, C. de incol.* & sic ad fidam, & diffidam teneri, si sine licentia pascua sumpserit; hæc enim seruitus debetur vasallis, à quibus multas alias commoditates Baro recipit, *c.* 1.
108 *de form. fidel.* secùs ab extero, qui ad libitum recedere potest. Alij dicunt, domi-

cilium expressa animi destinatione constitui, etiam si decennio quis non habitauerit, *Gram.conf.23.Carauit.Rit.301. Vrsill. decis.384.Gaill.obser.25.lib.2. Marant.cons.103. Rouit.tit.de immun.Neap. pragm.1.* & in terminis incola si domicilium destinatione constituerit, iuxta ea, quæ dixi in *2.par. 8.pragm. in fin.* vti ciues pascendi, lignãdi, & huiusmodi commoditate gaudere fundat *Surd.conf.59.volum.1.* sicq; & ciues recepti, vti naturales ciues gau-
10 deant, *l. ciues, C. de incol.lib.10. l.1. ff.ad municip.Bald.conf.409.volu.5. Surd.conf.313. & 437.volum.3.Molfes.super consuet.Neap. tom.2.tit.de person. quæst.1.par.2. Gratian. discept.559. Reg.Sanfelic.dec.75.* & dictum fuit supra *pragm.8.par.2.num.230.& 239.*

Sed tam subditi, quam exteri in Curiæ demanialia vetita, vel defensas introeuntes ad fidæ, & diffidæ pœnam tenentur, quæ fida hyemalis, vel æstiua propriè est Baronum, & pro authoritate Baronali notauit *Frec.auth.46.de subfeud.* licèt diuersimodè exigatur; nam in demanialibus, Baiuli damni pœnam pro qualibet vice carolenos quindecim exigere solent, *Gram.decis.67.num.3.* in defensis solitis fidari, diffida solita exigitur, & an alterari possit? vide *Bursat.conf.330. Franch.decis.101.* & in hoc de damno dato Iudicis arbitrium versari debet, & sic si ille ibi postea pro fidato remaneat; nam in diffida est habenda consideratio fidæ, quæ pro exigenda totali pæna remanet; licèt enim Baro sub pæna statuere possit, & suum bannire territorium, dum iurisdictio datur ad territorium ad terrendum, *l. pupillus, §. territorij, ff. de verb.signific.* boni tamen Iudicis arbitrio est exigenda, *l. eos, C. de modo mul.Capyc.vers.fidis in inuest.* ista
10 inquam pæna ortum habuit à bannis M.Curiæ, & aliarum emanatis, vt nemo pascua in talibus territorijs sumat, *Vrsill. decis.290. Reg.Sanfelic. decis.8.* & ratione contrauentionis, & contemptus pæna indicta exigebatur, etiam si tantum interesse passum non concurrebat, *Gram.dec.63. num.30.* hodiè tamen solita pæna, quæ in regione exigi solet, attenditur. *Marant.disput.3.in fin.* non autem pæna banni, quæ ad Baronis libitum alterari poterit, *Luc. in l.insignis, C.de pasc.publ.lib.10. Antibol. de muner.vlt.art.num.196. Gram.decis.50. num.3.* & in omnibus ferè locis seruatur, pænam diffidæ, quæ exigitur, aliud non esse, nisi duplum, idest fida, & aliud simplum pro pæna, vt meminit etiam *Frecc. auth.46.num.3.* nec ignorantiæ allegatio exteros excusat, cum eis alienâ esse prohibita scire sufficiet, *Vrsill.decis.290.nu.5.* sed vbi fidare non est solitum, quia forsan sunt forestæ pro vsu proprio tentæ, tunc pæna iuxtà solitum, vel moderatè iuxta bannum exigi solet. Nota istam diffidam, quæ vt diximus, ad duplum illius, quod ab exteris solui solet pro fida pascendi, per menses, vel annum reducitur, deberi tantum quando in Baronum defensis damnificatur, secus si in Vniuersitatum demanijs; nam tenetur tantum ad damnum, vel fidam, non ad diffidam, ad quod facit notabilis *text.in l.vnic.C.de grege dom.* & notat *Cancer.var.resol.lib.3.cap.13. nu. 179.* hoc enim ius diffidæ in feudorum iuribus reseruari videmus, & ponitur in inuestituris, & cum fidis, & diffidis, *Capyc.in inuestit. hac clausul.* limita tamen si Vniuersitates hoc ius diffidæ sibi quæsierint per priuilegium, consuetudinem, seu præscriptionem, vel per banna à Baronibus, eorumq; Officialibus obtenta, quorum tantum est, pænam ex meri, & misti imperij concessione indicere, vt dixi mus supra *pragm.8.* nam tunc Vniuersitati diffidæ pæna deberetur, comprobat *Auend. de exeq.mand.c.13.p.1.*

11 Aduerte etiam ad *Constit.Reg.Cum per partes Apulea*, quæ seruanda est in toto Regno, non enim est localis in Apulea, vt multi dixerunt, *Afflict.d.constit.& Vrsill. decis.290.* dico, animalia per loca prohibita transeundo, pro diffidatis, & intercaptis haberi nô posse, si de longe venerint; nam vna die, vel nocte in cuiusuis Baronis territorio, sine solutione aliqua demorari poterint, iuxta *d.constit.* dummodo propè viam depascantur, iuxtà *text.in cap.1.§.fin.de pac.ten. vbi Andr.* eam *Const.* malè à Baronum baiulis seruari, secùs autèm si in locis particularibus, vel bannitis, vt in defensis pascua sumerent; nam custodes ad damnum, & diffidam tenerentur, *Affli.in d.§.fin.Molfes.ad consuet.Neap. tit.de seruit. q.12.à num.20.* & sic si essent de loco vicino, nam custodum dolus præsumi posset, *Afflict.in d.const.Rouit.de offic. baiul.num.3.* si verò grex ouium per loca destinata ad culturam pertransierit, seu per dies permanserit, pæna cum vtilitate stercus compensatur, ad *text.in l.in omnibus, C.de curs.publ.lib.12.* Et existente controuersia inter Baronem, & diffidatos, an animalia retineri possint, donec non fit
12 soluta diffida, quæ est liquida, & certa, vel an habeat locum cautio de soluendo quicquid fuerit iudicatum, & animalia relaxari, *Capyc.decis.45.* refert decisum, præstita cautione ea esse relaxanda. Sed aduerte, eo casu intereeptionem non in demanialibus Baronum locis factam fuisse, sed in priuatorum, in quibus Baro fidam non habet, vt dixi suprà cum *Frecc. author. 46.* solùm enim fundi Domino ad damnum tenentur, & proindè cautionem suffi-

sufficere dictum fuit;sed fida,& diffida certa existente, animalia retineri posse cre-
113 do,donec reale depositum non fiat.Priuati verò ius exigendi fidam in suis fundis non habent, nisi pœna per banna, & statuta à Barone, vel Officialibus, qui iurisdictionem habent, in loco edicta esset, & tunc tota pœna sibi applicari non solet,sed eum Curia Baronali pro rata damni diuiditur,*DD.in l.agraria,ff.de term.mot. Viu.decis.59.* Verùm etsi Vniuersitates, &
114 priuati regularitèr ius exigendi fidam, & diffidam non habeant, sed ad banni pœnam pro damno dato,& pascuis in eorum locis clausis, vel reseruatis sumptis agere debeant. Limita si essent defensæ,vel loca cum tali priuilegio concessa,vel pœnas defensæ Domino applicari sit consuetum; nam tunc ei deberetur, *DD.in cap.Reg.Magistiforestarum, Capyc. in inuest. vers.fidis, propè fin.f.105.Sese dec.75.*

Et postremò his sic cognitis, ad *pragm. text.*regrediendo, postquam ex ipsius verbis notauimus, quæ sint Vniuersitatis, & priuatorum bona, & quod ius alter in alterius dominio habeat, & quod defensæ in vasallorum præiudicium fieri non possint. Amplio,nec destinata ad vnum vsũ, Baronem in alium conuertere posse,nempè si demanialia, in quibus ciues, vel alij ius habent pascendi, in eorum præiudicium ad culturam concedantur, talitèr quod impediat vsum ciuibus, *l.si eo loco,*
115 *ff.si seru.vend. l.si domus, ff.de ser.rustic. præd. Hieron.de Mont.tract.fin.regun.fol.6. num.14. Cępoll. de seru.tit.de ser.iuris pasc. ex num.42. Couar.pract.quæst.cap.37.nu.7. vers.4.& var.resol.cap.17.num.11.vers.sed & quoties,Sese dec.74.à num.52.Reg.Sanf. decis.76.num.7.* Hoc tamèn intelligendũ est,si ius pascendi ex pacto, seu seruitute legitimè per contractum constituta competat; tunc enim inuitis eis, quibus debetur, quicquam alterari non potest, cum pacta ad vnguem sint seruanda; secus autèm si ciues ius pascendi habeant ex lege, vel statuto, sicut Baro in Vniuersitatis demanialibus,& vasalli è contrà in Baronis demanialibus, vt hic, & in *pragm.seq.* nam hoc casu Baro, vel Vniuersitas demanialium Domina, illa territoria pro sua maiori vtilitate liberè absq. alia solemnitate ad culturam reducere potest, seminando, vites, & arbores plantando, etiam si ciuium pastum lędant, seu impediant, permisso tamèn pastu, tempore quo fructus sunt collecti, & quotiès damnum seminibus,& arboribus animalia pascentia inferre non possunt; intelligitur inquam ius pascendi permissum in incultis, & sterilibus in eodem statu permanẽtibus;cum alias libertas,& feudi augmentum tolleretur, & magni esset præiudicij feudatarijs, quibus demanialia sunt liberè concessa. Et sic Vniuersitati,cui demanialia data sunt, nè ciues inermem vitam ducant,& ipsa ex eis suis succurrat necessitatibus, prout meliùs in eius augmentũ, & vtilitatem sibi videbitur.Imò Vniuersitati in casu necessitatis ea locare permittitur, etiam Barone, vel aliquibus ciuibus dissentientibus, dictum est superius *num.* 4. Mitiùs enim agitur quando ius aliquod à lege, vel statuto competit, *glos.in §.fuerat,vers.creditoribus, Instit.de act.* vt in hoc casu,ratione incolatus, vel vicinitatis:nam per indirectum absq.fraude præiudicari potest, & hanc distinctionem comprobat *Couar.pract.quæst.d.c.37. num.4. Cancer.var.resolut.lib.3. ex nu.75. Sanfelic. vbi supra num.9. Sese decis.187, num. 14.* idem etiam sibi vindicare locum firmat *Crauet.consi.292.num.4.circa fin.* in seruitute iuris pascendi, ex aduersarij patientia præscripta, quæ ad suos limites est restringenda,scilicèt stante pascuo inculto, non autèm ad quod non fuit cogitatum,& præscriptum est extendenda,vti quando Dominus sua territoria colere vellet, quod nunquam fuit intentatum; & eo non obstante interdictum, ad quod facit *text.in l.si domus,ff.de seruit.vrb.pręd.* vbi quando vni plura iura competunt, vno sublato,aliud illęsum remanet; sublatum est,vt præscriptione te exterum a iure pascendi in incultis repellere non possim,at mihi illęsum ius illa colendi remanet, & *Crauet.* sequuntur *Sese vbi supra, num.94. Costa de port.rat.quæst.159.nu.10.* præscriptio enim de vna re ad aliam, vel de vno iure ad aliud non extenditur,*Bart, in l.1.§.si quis,ff.de itin.actuq.priu.* & tacitum non extenditur,sicut expressum,*glos. in element.quæ sæpè, verb.partibus,de verb. signif.* quotiescumq. contraria præteriti vsus ratio superuenit,cõsuetudo,vel præscriptio inducta non nocet;& eò magis supradicta procedunt, si non totum territorium,sed pars ad culturam reducatur, secundùm *Io.Koppen.dceis.15. Molfes.ad consuet.de seruit.q.12.nu.10.* & sic quando pascua ciuibus non sufficiunt, vel Dominus ea ad culturam reducere opus habet, ad *text.sing.in l.venditor, §.fin.ff.comm.præd.* vbi consuetudo inducta cędendi lapides in territorio alieno,non vendicat sibi locum quando vsus, vel commoditas Domino adimitur,& facit *text. in l.si quis per diuinam,* ibi, *Ex aqua superflua debet impartiri, C.de aqueduct.lib.11. Auend.de exeq.cap.4. num.27.Azeued.lib.4.tit.15.num.67. Cancer.loco cit.n.52.Surd.dec.236.ex n.13.*

116 Amplia etiam,Baronem in Vniuersitatis territorijs, vel communibus non

solùm defensas pro suis animalibus, pascuis, & spicis facere non posse, verùm etiam nec venationum forestas; foresta enim propriè dicitur locus siluestribus animalibus reseruatus, *Capyc. in inuest. ver. foresta*; nam in subditorum præiudicium venatio prohiberi non potest, cum ea de iure gentium sit, adeò vt nec Princeps generalitèr, vel particularitèr hoc posset, *DD. in l. vnic. C. de venat. ferar. lib. 12. Boss. tit. de regal.* solùm enim accedente ciuium consensu,& Regio assensu permitteretur, vt dictat nostra *pragm. & alia sita in tit. de salar. §. & eum infra.* Et si Baroni concessus fuerit locus pro venatione, an etiam
117 ipsius loci fructus videantur concessi, si tractu temporis ille sit factus fructerior propter venationis custodiam, vide *Gaill. obseru. 66. & 68. libr. 2.* Nec etiam piscationum defensas Barones facere poterint, nisi in proprijs defensis, *Nigr. in cap. Regn. Magistri forestarum, num. 16. Boss. tit. de aqu.* & dicemus infra *pragm. 14.* Amplia etiam
118 secundùm hanc Pragm. pro concedendo Baroni aliquo loco in defensam, non solùm vasallorum consensum, & Regium assensum requiri, sed exterorum in ipso territorio communionem habentium, argum. *l. Sabinus, ff. com. diuid. Larrea allegat. 110. ex n. 8.*

Solent inquam Vniuersitates conuicinæ earum territoria viciſsim communicare pro pascendis animalibus, ad vberiorem ambarum partium commoditatem; vndè audiendi sunt, qui territorij communionem in pascendo, spicas colligendo, ligna incidendo, & similia habent, dummo-
119 do communio sit legitimè facta; nam in feudi præiudicium Vniuersitates sine Barone, & Regio assensu communionem facere non valent, cum alienationis speciē contineat, vt in *cap. Reg. Pondus equum*, ita vt longa possessio non sufficiat, nisi cētenaria, vt ibi *Nig. num. 4. Afflict. dec. 254.* Dico ad obtinendum in petitorio, nam circa possessorium longa possessio ad manutenendum prodest, iuxta notata per *Capyc. decis. 189.* & dicta superiùs *prag. 1. ex num. 229.* Et communionem dissolui
120 posse, si Vniuersitas sit aucta, ita vt pascua suis ciuibus non suppetant. Arguo à *text. in d. l. venditor, § fin. & ex d. cap. Reg. Franch. decis. 301. num. 6. Surd. decis. 236. Thes. decis. 71. Couar. var. resol. cap. 17. Boss. tit. de pascuis, & supra num. 8.* Imò Vniuersitatem absq. dicta necessitate ad libitum à communitate iuris pascendi, & aquam ducendi recedere posse, quamuis tempore immemorabili, vel cum Regio assensu fuerint acquisita, firmant *Vrsill. decis. 254. & Io. koppen. decis. 12. & Rouit. in rubr. de pascuis, num. 18.* sed in *pragm. 1. num. 31. de salar.* dicit contrarium, sine causa communitatem legitimè contractam dissolui nō posse, & hanc vltimam affirmat *Nig. in d. cap. Pondus equum, num. 3. in fin.* sumitur etiam ex *text. in eod. cap. & seq. Auend. de exeq. mand. cap. 4. nu. 21. Cancer lib. 3. cap. 3. Medic. cons. 21. à num. 30.* & nupèr *Consil. Mareian. disp. 25.*

121 Nota verò, aliud esse habere communionem in terra conuicina, aliud habere seruitutem lignandi, & similium: nam diuersimode inducuntur, & præscribuntur, *Cepoll. vbi supra, Couar. d. q. 37. num. 6. Surd. d. decis. 236. Koppen. loco cit. & decis. 57.* Et similitèr aduerte, communionē dici, quando vtraq. Vniuersitas ad inuicem sibi aquā ducendi, lignandi, & similium commoditatem confert, alias si vna tantùm ius pascendi, & lignandi pateretur, non communio, sed seruitus inducta dici poterit, maximè cum de titulo non constet, *Cepol. de seruit. tit. de pariet. num. 17. Vrsil. dec. 290 num. 8.* In materia enim seruitutis, & præ-
122 scriptionis strictiùs proceditur, & proindè de casu ad casum non fit extensio, *Gabr. conclus. 2. tit. de præscript.* & sic etiam in consuetudine stricta fit intepretatio, *Molfes. par. 1. cap. 5. num. 9.* & proindè *Reg. Rouit. in pragm. 1. de pasc.* fundat, data communione, seu pascendi seruitute, ius aquā ducendi non venire, cum alia sit seruitus pascendi, alia verò aquam ducendi, & sic acquisita iuris pascendi seruitute, ius pernoctandi non venit, ex *l. si communem, § fin. ff. quemadmod. seruit. amitt. & l. si prius, ff. de aqu. plu. arc.* de quo latè per *Reg. Reuerter. decis. 68.* vndè vna præscripta, non
123 includitur alia, nec dato iure pascendi ad glandes, prata, & alia, quæ sunt in fructu, extenditur.

Limita verò ad casus, & personas in eadem specie contentas; si enim quis iurisdictione ciuili, vel criminali contra aliquos vasallos in aliquibus casibus longiſsimo tempore vsus fuerit, præscriptio
124 contra alios vasallos, & in alijs causis similibus extenditur; nam dùm publicè in eos casus fuerit, tanquam in corpus mysticum, præscriptio de casu ad casum similem, & de personis, cum quibus aliàs vsus fuit, contra alias extēditur, *Capyc. dec. 152 Ozasch. decis. 17. Rip. resp. 22. Couar. pract. quæst. cap. 37.* & ex hoc remedia dantur
125 possessoria contra eos, cum quibus aliquod ius possessorium actum non fuit, *Auend. de exeq. mand. lib. 1. cap. 12.* vndè si Baro modò vni, modò alteri seruitia indicere soleat, tempore debito præscripto, aliæ personæ, & familiæ se tueri non poterint, nunquam contra se fuisse præscriptum, nisi talia seruitia semper personis aliquibus ex illis designatis iniuncta fuissent,

ſent,tunc ad alias, & ad publicandum trã-
ſitus fieri non poſſet,ſecùs ſi indetermina-
tè,{*Garz.de expens.cap.9.num.*41. *Boer.de-
ciſ.*271. *Crauct.conſ.*55. quod in omnibus
caſibus, vbi quid in genere præſcribitur,
procedit, dummodo actus iure ſuo fiant,
vt dixi ad *pragm.*1. *&* 161. quod actus ad
hoc demonſtrandum requiratur, *Garz. d.
cap.9.ex num.47.Molin.de primogen. libr.2.
cap.6.ex num.*25. & ſic collectam pro vna
cauſa indicere ſolitus,poterit ex alijs etiã
eam imponere,nam ius in vniuerſali col-
lectandi quæſiuiſſe ſufficit, vt ſuis ſpecie-
bus poſtea vti poſſit; nam dicetur potiùs
comprehenſio,quàm extenſio,*Oldrad.con-
ſil.*267. & id maximè in Principis conceſ-
ſionibus procedit, cum eius priuilegia
latiſſimam habeãt interpretationem, *l.fin.
ff.de conſtit.Princ.*& latè per *Ioſeph.Seſe de
inhib.cap.6.§.2. num.*57. limita concluſio-
nem,defenſas abſq. aſſenſu fieri non poſſe,
162 ſi tota Vniuerſitas concluderet pro ma-
iori eorum commoditate,eas fieri,& cum
conſenſu ſingulorum, quibus ius compe-
tit,*Rouit.in d.prag.1.n.29.de ſalar.*

Vltimò reſtat notandum ad id, quod
noſtra Prag.dicit,vaſallorum requiri cõ-
ſenſum, ſi Barones defenſas facere velint,
Quid ſi ſubditi conſentiant,Clerici tamẽ,
& alij Religioſi in parlamento diſſentiãt,
127 an obſtet? Dic, Clerici licèt vocem in
concilijs non habeãt, cum ſecularibus ne-
gotijs ſe intromittere non debent, *tot.tit.
ne Cleric.vel Monac.* vt per *Abb.in cap.non
minus,de immun.Eccl.num.*14.*Caſtr.in l.pla-
cet,num.3. C.de Epiſc.& Cler.* in præiudi-
cium tamèn eorum commoditatum con-
tradicere poſſunt; ipſi enim quàuis a lai-
cali foro, quoad iuriſdictionem ſint ſepa-
rati, nihilominus ciues ſunt, & vti tales
omnibus prærogatiuis, & ciuium com-
moditatibus gaudent, *Bertr.conſ.92.vol.3.
Frec.auth.46.in fin,Valaſc.conſul.*100.*Ann.
ſing.*136.*Surd. decis.*129. adeò vt ciuium
appellatione veniant, *Surd. decis.*139. &
exindè ciues laici curare ſolent, vt com-
pareant Clerici ad ſe iſtis concilijs oppo-
nendum,nè ipſi cum Dominis inimicitias
contrahant.

128 An verò ciuium conſenſus ſucceſſori-
bus præiudicet, vide *Afflict.in conſtit.Au-
thoritatum, Pinell.de bon.matern. l.1.par.3.
num.*49.vbi actus voluntarij non nocent,
ſecùs neceſſarij,vt iudiciales, *Peregr.de fi-
deicom.fol.527. num.*60. regula enim eſt,
mutatis partibus manente eadem forma,
res dicitur ſemper eadem, & non diuerſa;
& ideò mutatis, vel mortuis omnibus ci-
uibus, Vniuerſitas eſt ſemper eadem, *l.ſi
Prætor,§.Marcellus,ff.de iudic.Milan.dec.2.
num.*27. vndè idem dicitur populus hinc
ad centum annos, licèt nullus ſuperſit, &
priuilegia in eorum beneficium durant,
ſic videntur & obligationes contra eam,
Azcued.l.5.tit.15.in 2.verb.ſin viuos, nam
ſunt corpora ficta, quæ ſubiecta compre-
hendunt, *l.mortuo,ff.de fideiuſſ. Rom.conſ.
436.num.8. Guid.Pap.dec.*279.& ſententia
129 contra ciues, alios etiam non hæredes
ligat,*Cenall.com.opin.*657.licèt,vt dixi ſu-
pra à *num.* 8. conceſſio ſi omnes in perpe-
tuum reſpiceret, tunc prædeceſſores ſuc-
ceſſoribus præiudicare non poſſunt, niſi
obligatio ex neceſſitate fieret; tunc enim
130 obligati ſemper erunt ſucceſſores. An
abſentes reuerſi, vel qui per negligentiam
in parlamentis non interuenerunt, con-
tradicere,audiri, & diſſentire valeant, vi-
de *Capyc.dec.*152.*Frãch.dec.*2.*Mõtan.ſuper
pragm.1.num.290.& pragm.2.num.*290.re-
gula enim eſt, ſufficere omnes eſſe voca-
tos ad parlamenta per edictum,vel ſonum
campanæ, prout in illa Terra moris eſt;
nam licèt aliqui non veniant, non ideò
deſinit eſſe parlamentum, *glos.in l.ſed &
ex dolo, verb.facere, ff. de dol.mal. & in l.
aliud* 121.*ff.de regul.iur.* Dec.*conſ.*151.*Rip.
in cap.1. de iudic.* minor enim pars ſufficit
131 data contumacia, & vocatorum negli-
gentia, *Bellug.rubr.*45. dummodò præſen-
tium maior pars interueniat, *Maſtrill. de
magiſtr.lib.5. cap.15.num.*40. *Franc.Marc.
dec.1336.cum ſequ.*1341. *Napod.in proem.
num.*14. Qualitèr verò concilium in ſimi-
libus actibus præiudicialibus conuocari
debeat,vide *text.in l.nominatorum,C.de de-
132 cur.Capyc.decis.4.n.5. Montan.loc.præcit.
num.*359. nam modica ſolemnitas in præ-
iudicialibus momenti eſt ad irritandum
actum, *Bart.in l.nulli,ff.quod cuiuſq.vniuer.*
An verò Eccleſiæ, & Eccleſiaſticæ perſo-
næ in Baronis, vel ciuium præiudicium
133 in ſuis terris,& nemoribus vſum habẽt,
defenſas facere poſſint, vide *Cap. Reg.*99.
*Rouit.pragm.1.de ſalar.cor.Theſ.decis.*234.
Quid ſi ciues in dictis territorijs vſum
habeant, vide *Petr.ad Gram.dec.*100.*n.*13.
Cumq; ad huius Pragm.materiam ſequen-
tes pertineant allegationes, quas mihi in
cauſa graui occurrerunt,eas hic vti vtiles
inſerere volui.

Diuini Numinis adiutorio implorato.

QVædam Vniuerſitas, cuius nomen ex
legitima cauſa prætermitto, ſinè one-
re, vel aliquo redditu, pacificè, & quietè
annos ſuprà centum quandam defenſam
poſſedit, eius ciuibus in ea lignantibus,
paſcentibus, fructuſq; ad libitum venden-
tibus,ad præſens eius Terræ Baro dictam
defenſam nullitèr,iniuſtèq; detineri,& ex
in-

infrascriptis causis feudo reintegrari prę-
tendit.

Dicit enim constare, eam à principio
ab vtili prædecessore Domino, qui tam dę
iure feudorum, quàm Regni, feudalia sine
Regio assensu alienare, vel diminuere nō
poterat, concessam fuisse, imò *Const. Diuæ memoriæ* virtute, tam ipsi, quam successoribus alienatorum competit reuocatio; cumq; in ea concessione legitimus non appareat assensus, titulus nullus ipso iure remanet.

Et si Vniuersitas prædicta in quodam
assensu per Regē Carolum in anno 1495.
concesso, quem in suo Archiuio conseruat, se fundare vellet: is pariter nullius est
probationis, & momenti, tùm quia Regis
134 subscriptionem, & sigillum, quæ sunt
de substantia priuilegij assensus non habet, vndè nihil, & nullum æquiparantur,
l. non putauit, §. non quæuis, ff. de bonor. poss.
135 *contr. tab. Tiraq. de retrac. §. 1. glos. 2.* tùm
etiam, quia illius Regis dominium momentaneum fuit, dùm post circitèr annum
136 extitit, secundùm historias, expulsus; vndè tyrannicè visus est possedisse, & proindè eius tempore gesta fuerunt nulla, *l. decernimus, C. de sacros. Eccles. cum similib.*

Nec sibi obstare prætendit immemorabilis temporis lapsum, vndè præsumptus
assensus allegari posset; talis enim regula
locum haberet, quando de titulo non constaret, sed cum titulus extat, & non solem-
137 nis, tunc præsumptio cędit, *Ozasch. dec. 102. num. 27. Fontanel. de pact. nupt. 4. glos. 13. num. 47.* Quarè monendi sūt
Aduocati, nè titulum ostendant, quando
intētionem habent ex immemorabili fundatam, cum vitiosus titulus legitimam
præsumptionem, quę de iure ex tanto oritur tempore, destrueret.

138 Et eò fortiùs prędicta procedere dicit,
quia in Regno præsumptus non sufficit
assensus, cum *præcit. const.* expressum illum
requirat, vt aduertit *Frecc. de subfeu. q. 28.*
Itèm talis immemorabilis præscriptio,
nec allegari potest, quia dùm Vniuersitas
a successoribus Baronibus dictæ conces-
139 sionis confirmationem petijt, à prima
recessisse, suamq; cęptam possessionem interrupisse fuit visa, vt innuit *Aun. sing. 586.*

Insupèr ius reuocandi sibi competere
prætendit, quia concessionis fines excessit
Vniuersitas: ea enim defensa pro bouum,
ciuium vsu concessa fuit, & Vniuersitas
gratia abutens, eā ad omnium animalium
140 vsum destinauit, fructusq. vendidit, cūq;
limitatum priuilegium limitatè sit obser-
141 uandum, *l. magis, ff. de aeq. rer. dom.* & excedens priuari potest, *cap. vt priuilegia, de priuil.* Ex prædictis ergo omnibus reuocationem sibi competere, nullamq; prędictā
concessionem esse, Baro supponit.

At cum præfata Vniuersitas instantissimè me rogasset, vt suam defenderem iustitiam, & in iure allegarem, eiusq. Dominus se tanquàm rectum Principem, non
autèm vti tyrannum exhibens; nam tyrā-
142 nus dicitur, qui publicum liberè defendi non permittit, *Bald. in l. decernimus, n. 6. C. de sacros. Eccles. Reg. de Ponte de potest. Proreg. tit. de abund. §. 7. num. 17.* contentus fuisset, sine iudicij strepitu, huius cōtrouersiæ veritatem esse cognoscendam.

Factaq; matura eorum, quæ proponebantur, consideratione, iustitiā pro Vniuersitate vndiq; conspiciens, dico eam legitimo iure in possessione, & defensæ dominio manutenēdam esse, oppositionibus
præallegatis non obstantibus, quas primò
resoluemus, post verò alias pro ipsius Vniuersitatis iurium fundamentis considera-
143 tiones supponemus, quæ omnia cum
grauis sint ponderis, altiùs duxi explicanda, vt I.C. docet in *l. legaui, ff. de lib. leg.*

144 Primò pro dictarum obiectionum solutione, de iure receptissimam suppono
conclusionem, præscriptionem videlicèt
immemorabilem, seù centenariā, vt DD.
confundunt, munitissimi tituli loco haberi, & Regium ex ea præsumi assensum,
Afflict. decis. 254. cæteraq; præsumuntur
solemnitates, *DD. in cap. 1. de præscrip. in 6. Borrell. ad Bellug. rubr. 14. vers. nunc videamus, in fin.* & supèr præsumptis est iuris, &
145 de iure præsumptio, quæ bonam fidem,
priuilegium, & Superiorum scientiā supponit, & innumeros pducit effectus, *Gabr. conclus. 1. tit. de præscript. Bald. de præscript. 2. par. 3. par. Crauett. de antiqu. temp. par. 2. fol. 213. Auend. cap. 1. ex num. 19. par. 1. de exeq. mand. Reg.* hæc enim præscriptio non
est odiosa, vel vt cæteræ aliæ impium re-
146 fugium, *Ursill. decis. 329. Reg. de Ponte cons. 48.* sed est fauorabilis, quæ tamdiù sic
permanserunt, immutanda non sunt, *Gutt. lib. 3. q. 14.*

Non obstat ex aduerso limitatio in dictam conclusionem apposita, vt non procedat, si de tituli nullitate constaret; nam
hæc opinio communitèr impugnatur,
maximè quando quis non in solo titulo,
sed se in immemorabili fundat; pôt enim
aliquid ex diuersis causis acquiri, *Andr. in cap. 1. sub num. 6. de controu. inuest.* vndè
& si titulus sit nullus, vitiosus, & erro-
147 neus, data tamèn immemorabili, non
aduersatur, quia ex ea nouus datur titulus, dominium transfertur, cęteraq. omnia
inutilia excluduntur, & purgantur, *Bald. in l. Celsus, notab. 2. & 4. ff. de vsucap.* & nos
diximus in *pragm. 1. ex num. 215.* vitium
enim ex sequenti voluntate purgatur
l. 2. ff. quod met. caus. Andr. in prælud. feud. num.

num. 56. ideò quæuis nullitas opponenda non obstat, *Vasq. controu. cap.* 81. vbi cæteri coaceruantur DD. nam cuius non desideratur solemnitas, inutilis interuentus non nocet.

Secundò distinguo, aut titulus solemnitatis non existentis respectu deficit, & tūc data immemorabili, ius statuit omnia concessa, & obtenta præsumi, quę necessaria erant, & ideò *Aucnd. cap.* 1. *de excequēd. mand. Reg. num.* 11. *vers. & non sunt aducrsantia*, dicit cōtraria non esse, titulum apparere nullum, & validitatem ex centenario cursu allegari; hæc enim omnes ti-
149 tuli nullitates supplet, & defectus, ad *text. in l. vnic. C. de rei vxor. act.* qui statuit, dotis fauore stipulationem pręsumi. Quid si interuenerit, sed nullitèr? dicit *text. Eodem modo, si inutiliter facta sit, adiuuare cam oportet*, Ratio per DD. ibi traditur, quia donèc ius pro solemnitate statuit, nullitas opponi non potest, idem probat *text. in l. fin. C. de fund. patr. lib.* 12. vbi si Principis patrimonialis fundus ab eo alienatus fuerit, verùm absq; debitis solēnitatibus, nempè subhastationum, & huiusmodi, si possessor longissimam habeat possessionē, tutus erit, quia talis possessio cæteras fingit solēnitates præcessisse, *Dec. cons.* 342. *Mascard. de probat. concl.* 1322. *n.* 22.

Aut titulus est vitiosus, & nullus, & sui facie, & substantia erroneus vti vsurarius, vel à non habēte dominiū, & facultatē concessus, & sic non solemnitatis, & formæ ratione deficit, nempè si laicus spiritualia, vel similia conferret, tunc posita limitatio sustineri posset, *Bal. in d. tract. par.* 2. 3. *partis n.* 22. *Crauet. de antiq. tēpor. par.* 4. *n.* 12. *Aucnd. loc. cit. nu.* 12. nam quando concesśio conualidationem vndequaq; recipere non posset, tituli nullitas obstat.

150 At cum huius concessionis titulus validitatem recipere potuisset, quia regius assensus feudalium alienationem præcedere, & subsequi potest, *Andr. cap.* 1. *de prohib. feud. alien. per Federic. Camer. in cap. Imperialem* 87. *& lit. B.* si in ea concesśione de assensu non appareat, non ideo ea nulla dici potest, dato Immemorabili cursu. Sic *Andr. Alnar. Bald. in cap.* 1. *de his, qui feud. dar. poss. de Pont. cons.* 81. qui dicit, assensus solemnitatem formalem non esse, dum ea præcedere, & subsequi poterit, sed effectualem, solemnitas enim deficiens tempore suppleri potest, *Cancer. lib.* 3. *cap.* 3. *n.* 104. sicq; fuit hæc prima oppositio resoluta.

Nec alia refert obiectio, in Regno videlicèt præsumptum assensum non suffi-
151 cere, nàm id in longissima præscriptione procedit, nam de iure annorum triginta spatio præsumitur assensus, *Frecc.* ex aduerso citatus, sed idem *n.* 4. dicit in immemorabili secùs esse, nā ea expressi priuilegij loco habetur, *de Pont. cons.* 95. Itam Regni *constit.* in feudis nobilibus, & quaternatis, non autem in alijs feudalibus procedit, *Am. in ead. const. Diuæ memoriæ n.* 118. & latiùs *n.* 143.

Minusq; obstat, quod opponitur, assensum Regium ex immemorabili pręsumi non posse, cum de eius expeditione, sed nulla constet, & quando solemnitatem adhibitam non esse constat, legitimaex tempore præsumptio dari nequit, *Affl. dec.* 107. cumq; Baro dicti assensus Regis Caroli, sine requisitis solemnibus copiam habeat, vt ex *prag.* 1. *de fide memorial.* ergò Vniuersitatis responsio cessat.

152 Nam multifariam replicatur. Primo licèt assensus in cōmunitatis arca, in qua omnes eius scripturæ continentur, conseruaretur, non ideò Vniuersitas eligendo dicit, se ex eo titulo possidere, nam licèt in dubio quis ex præcedenti titulo possidere videatur, iuxtà *glos. notab. in l. quedā mulier, ff. de rei vend. Bald. cons.* 190. *lib.* 1.

153 Verùmtamen hoc procedit, quando expressè postmodum eo quis vtitur titulo, illum iudicialiter exhibendo, tunc enim approbari scriptura dicitur, *l. publica, §. final. ff. depositi, Doct.* omnes *in cap. venerabilis, de excep.* cumq; quis pluribus ex
154 titulis cum detinere possit, *l.* 3. *§. ex pluribus, ff. de aqua*, post *Crauet. cons.* 16. *n.* 6. *Ann. cons.* 53. *n.* 52. electio est possessoris dicendi, qua ex causa possidere is intendat, *Crauet. cons.* 171. imò quousq;
155 suā in iudicio non declarauerit causam, variare potest, nā si titulo innitatur inhabili, efficaciori adherere potest, *Doct. in l.* 3. *ff. de acquir. poss. Burs. cons.* 8. & singularitèr *Ioseph Sesc dec.* 25.

Cumq; Vniuersitas immemorabili mediante, titulum omni solemnitate vallatū habeat, nil potest assensus minus solēnis prætensa nullitas obesse; nec refert hinc inferri, solemnitatem non esse adhibitam, & iuris pręsumptionem cessare, nam cum
156 spatium vltrà cētum annos post dictum intercesserit assensum, ex tanto tempore, stat supra firmata regula, solemnitèr eum post impetratum, & obtentum fuisse, licèt primus informis, quod omninò negatur, existeret; nam licèt Vniuersitas vi centenariæ se possidere eligat, non ideò dictum priuilegium impugnare videtur, cū quis pluribus titulis, vt dixi, se adiuuare possit, & clausula *si, & quatenus vtendo*, impugnata dicitur scriptura nocens, & appro-
157 bata iuuans, secundum communem opinionem *Fclin. cap. cum venerabilis, de except. Grat. cons.* 101. *vol.* 1. cum mille, & exinde.

Se-

Secundario principaliter ſupponimus
dictum aſſenſum validiſſimum eſſe; enim
antè *prag. 1. de fide memor.* in anno 1510.
promulgatū eſſe in hac aſſenſuum mate-
ria, quę ſolenitatē ſtatuit, fuit expeditus,
158 & antea nulla erat neceſſaria ſolemni-
tas, ſed qualitercumq; de aſſenſu, & Prin-
cipis beneplacito conſtabat, ſat erat. Vn-
dè ſola ſecretarij ſignatura ſuper ſuppli-
cationis memoriali per verbum, *fiat*, ſuf-
ficiebat, *Affl. dec.* 257. Imò ſolo verbo
ſine ſcriptura, habita per duos teſtes Prin-
cipis volūtatis probatione, legitima erat
conceſſio, *Affl. in alia dec. 398. Ann. in
conſt. Diuæ memoriæ n. 66.* & propterea
159 nec regiſtratio in quinternionibus ne-
ceſſaria erat, *Pariſ. de reintegr feud. q. 230.*
Cumq; hic aſſenſus in cartam pergamenā
redactus ſignatus, & à Secretario, & Offi-
cialibuſq; videatur ſubſcriptus, ſufficit ex
ſignatura ad perfectam aſſenſus probatio-
nem, nàm priuilegia ritè, & rectè ad for-
160 mam, & ſtylum eo tempore currentem
ſemper expedita preſumuntur, *Andr. in
cap. quoniam de prohib feud. alien. per Lota-
rium, Auend. de exeq. mand. Reg. cap. 1. n.
4. infine partis 2.* Vndè ſtat prò aſſenſu
ſolemnitas. Et ſi replicetur *prag.* illam
ſtatuiſſe, præterita informium aſſenſuum
161 memorialia eſſe inſinuanda iuxta for-
mam ibi traditam, ſub nullitatis pęna; re-
ſpondemus, dictam *prag.* nullam aliam in-
dixiſſe ſolemnitatem, niſi ſcripturæ, & ſi-
gilli appoſitionis, & finalis ratio ſigillum
fuit, ne Regia Curia eius fraudaretur
emolumentis, & ex legis narratione con-
ſtat, & ibi notat *Reg. Rouit. & in prag. 9.
tit. de feud.*

Et proindè vanum eſt aſſerere, Regis
162 ſubſcriptionem, & regiſtrationem ne-
ceſſariam eſſe, nàm ſubſcriptio vti de iure
communi non eſt neceſſaria, *Rom. conſ.
308. & Franc. Marc. dec. 992. par. 2.* ità
nec *prag.* hoc requirit. Neq; regiſtratio-
nis ſolemnitas obſeruari nouiſſimè ſolet,
vbi eſſe poteſt fiſci intereſſe, poni clauſu-
lam, *vt regiſtretur aſſēſus, aliàs prò conceſſo*
163 *non habeatur*, & non alitèr *Reg. de Pont.
conſ. 2. num. 32. Rouit. prag. 1. ſuprà cit.
num. 12. & prag. 26. de feud. nu. 8.* ſed cir-
cumſcripta ea clauſula, non eſt de ſolem-
nitate regiſtratio.

Cumq; in hoc priuilegio ſolemnitates
eſſēt p *prag.* poſt inductę, ergo ceſſat om-
nis difficultas, nam adeſt in ſcriptura offi-
cialium ſignatura ibi (*Bertelot. cum ſuo ſi-
gno*) alia dicit viſa, & cętera alia per Regē
ad relationem concilij: conſtat ex dicēdis
ſigillū appoſitum fuiſſe; vnde omnis de-
bita ſolemnitas inducta extat ad perfectā
probationem, & aſſenſus requiſitam ſo-
lemnitatem.

Nec refragatur modo ſigillum non vi-
deri appenſum, nàm niſi, nunc non extat,
165 tunc appoſitum fuiſſe conſtat, & ſolem-
nitatem actus tempore adimpletam fuiſ-
ſe ſufficit, *Iaſon. in l. 1. C. de teſt. in princ.
Bald. l. vnum, §. ſi omiſſa ff. de legat. 2.*

Et ſigillum traditum fuiſſe, ſuadetur
166 primò, quia aſſenſus hoc enunciat ibi
(*& noſtro ſigillo magno munitum*) & verba
ſignati priuilegij enūciatiua, quod enun-
ciant probant, *Doct. in l. qui aliena, ff. de
acq. hæredit. Crauett. de antiq. temp. par. 1.
art. 4. de Pont. conſ. 96.* Accedant fora-
minum ſigna in cartæ pergamenæ ſollto
167 loco, vbi ſigilli fila appendi ſolent, quæ
ſigna ſignatum arguunt; ex regula *leg.
ſtigmata, C. de fabricen lib. 12. Auend. de
exeq. mand. Reg. cap. 2. par. 2. lit. A.* Ad-
ſtipulatur tertiò, nam lex, & conſuetudo
nunquam partibus priuilegium tradi di-
ctant, niſi omni ſolemnitate abſolutum,
168 vndè poſtquàm traditum reperitur, ſtat
legitima iuris præſumptio, omnia adim-
pleta fuiſſe, *tex.* eſt *in l. 1. C. de donat.
& l. labeo, ff. de pact. l. clauibus ff. de con-
trah. empt.* Prædictis centum viginti an-
norum adnectitur curſus, ex quo antichiſ-
ſimo tempore fida, quibus ſigillum erat
appenſum, corroſa fuiſſe, vel illud de-
perditum dici poteſt, quòd quotidiè ob
diuerſos caſus accidere ſolet, ac vt actus
ſubſtineatur, inſpiciendum eſt, & iure ar-
169 guitur, quod euenire ſolet, *l. 3. §. quod
ſi nummi, ff. ſi cert. pet.* maximè quia hu-
iuſmodi priuilegiū in Communitatis ma-
nibus fuit, totq; Adminiſtratorum, quos,
quod commune eſt, deſpicere pro regula
170 habetur, *Menoch. de præſump. lib. 2. præ-
ſump. 98.* Et amiſſio coniecturis exiſtenti-
bus de iure præſumitur, quando allega-
tur, *l. fin. C. de fide inſtrum. Maſcard. concl.
incip. amiſſio*, & in terminis data antiqui-
tate, ſi debitum ſigillum, in ſcriptura nō
171 reperiatur, deperditum præſumitur, iu-
xtà ſingularem doctrinam *Abb. in cap. in-
notui de elect. num. 16. Innocent. in cap. in-
tèr dilectos de fide inſtrum. Paris. de reintegr.
feud. quæſt. 34.* eò magis quia non eſt ve-
riſimile, ea ſupina ignorantia eum fuiſſe
innodatum, qui procurauit aſſenſum, &
illum in ſolemni forma redigendum non
curauit, *Bald. in l. generalitèr quæſt. 7. C.
de non num.* nam, qui vult conſequens om-
ne id, per quod ad perfectam deuenitur,
conſequutionē de iure præſumitur voluiſ-
ſe, *arg. l. oratio, ff. de ſponſalibus, l. 2. ff.
de iuriſd. omn. Iudic.*

172 Quibus tot legitimis præſumptioni-
bus exiſtentibus ſigillum oppoſitum fuiſ-
ſe, non eſt hęſitandum, nàm ſi duæ præ-
ſumptiones probationem faciant, eò for-
tiùs multæ, *Crauet. conſ. 143. n. 12. Ma-
ſcard,*

scarā. de probat. in prohemio q. 10. *n.*40. quibus solemnitatibus stantibus dictus assensus, siuè ante, siuè post pragmaticæ tempora consideremus, validissimus est dicendus.

Nec alia nobis refragatur oppositio, tale priuilegium Regis Caroli, qui non diù in Regno fuit dominatus, sed ab eo expulsus, tempore expeditum fuisse; nam Historiæ nō dicunt, cum tirannicè Regnū inuadisse, sed ob ius ab eo prætensum dominium legitimè tenuisse, & dùm sequētes pragmaticæ eum tirannum non declarauerunt, hoc disputare, nostra non interest; *Affl.* ac *Gram. in constit. Regni priuilegio la* 2. *& const. seq.* vbi nulla declarā-
173 tur priuilegia facta ab illis à *l. & const.* declaratis, nisi à legitimis successoribus confirmationem habeant; cumq; dictum Regem Carolum talem declaratum fuisse non constet, cessat obiectio. Vel si casus esset dubius, cum hoc decernere non sit priuatorum, iuris, vel dubij facti error, in memorabili præscriptioni non refragatur; *Bald. in l. Celsus, ff. de vsucap.* 2. & 4. *notabili, Vasq. contr. illust. cap.*81.

Et postremò prò coronide dicimus, & si verùm foret, Regem tirannum fuisse, vel aliquam in assensu de sse solemnitatē, post pragmaticæ promulgationem, quæ omnia negantur, cum tam pragmatica, quam cōstitutio præcitata nouā requirāt priuilegiorum confirmationem, stante cursu supra centum annos post dictas promulgationes, oritur regula in principio posita, denuò scilicet assensum impetratū, & obtentum fuisse, præsumi, nam hic est immemorabilis effectus, vt iuris, & de iure fit præsumptio, omnem conualidationis solemnitatem cuislibet tituli nullitèr obtenti superuenisse, vt dixi ex *Auend. & alijs, & Rip. responso* 14. *num.* 25. *par.* 1. cum alijs ab eis coaceruatis, & ita in terminis notabilitèr *Reg. de Pōt. cons.* 155. *ex num.* 8. *cum seq. vol.* 2.

Nulliusq; considerationis est alia ex aduerso obiectio, immemorabilem dare non
174 posse, cum à successore huius concessionis petita fuerit confirmatio, & exindè Vniuersitatem sibi præiudicasse, suamq; certam præscriptionem interrupisse videri, nam *Ann. & Doct. ab eo citati in sing.* 586. hoc non dicunt, sed contrarium, & *Reg. Ronit. de priu. num.*22. in terminis ait taies confirmationes à Baronibus post petitas, eorum præcedentia iura valida, & prçscriptionem nō infringere, neq; Administratores Vniuersitati præiudicare potuisse, si ex tali petitione illi præiudiciū afferri possit, *l.* 1. §. *sed nullos, ff. de tut. & ratioc. distrah.* & confirmatio in forma cōmuni nil concedenti præiudicat, &
175 in nihilo recipientem iuuat si prima concessio esset nulla, *Camerar. cap. Imperialem fol.* 90. *lit.* K. & latè *Gabed. dec.* 2. *eum seq. par.* 2. nec interrumpitur longa, vel annorum triginta lōgissima præscrip-
176 tio, nisi per citationem, & actus iudiciales *Surd. dec.* 5. *Fontanell. de pact. nupt, concl.* 4. *glos.* 18. *ex nu.* 23. nec per actus tacitos, & subauditos *Tiraquel. de præscrip. glos.* 2. *Boer. dec.* 333. *Guid. Pap. dec* 416. cumq; a successoris confirmationis tempore plures, quàm anni quadraginta essēt elapsi, vndiq; frustatoria est hæc interruptionis, & ipsius possessionis transuersionis ad immemorabilis Vniuersitatis prçscriptionis impugnationem oppositio. Vndè legis, & Regis in hac concessione assensū adesse, & iure ex solemnitatis defectu eam impugnari non posse liquet.

Nec vltima vrget oppositio, concessionem ad Ciuium bonum vsum limitatam fuisse, & Vniuersitatē ea fuisse abusam prò omnibus animalibus defensam destinantē, eamq; locantem, & sic à concessione cadere ex *glo. in marg. in l.* 15. *qui duo, ff. de seru. rust. præd.* nam replicatur, concessionem prædictam in narratione, & substantia liberā apparere, & sic fit assertio (*vt sit franca, & immunis ab omni onere, & ad libitum vti, & defendere liceat Vniuersitati*) & licèt postea ad bonum vsum subiūgat, *hæc non fuit limitatio nec finalis causa, sed impulsiua potiorem facultatem demonstrans, vndè ipsa defensa constituebatur*, denominatio enim fit à potiori parte, *l.* 3. §.
177 *hæc verba, ff. quod quisq; iuris*, & vt plurimum defensæ totalium animalium cōmoditate constituebantur, vt pingues prò cultura cōseruarentur, & proindè Hispania boolare defensa nuncupatur, *Auend.*
178 *cap.* 1. *num.* 13. *par.* 1. & post eum *Sese dec.* 74. & sic verba prædicta demonstratiuè de iure posita censentur, prout regularitèr in dubio interpretantur, non autèm
179 taxatiuè. *l. quidem testamento, ff. de legat.* 1. *ibi: verisimile est testatorem voluisse, l. firmiorem ff. quan. dies legat. ced.* & ibi *Doct. Franch. dec.* 721. *Garf. de expensis cap.* 4. *num.* 34. *Surd. de elementis tit.* 5. *q.* 26.

Suffragatur nobis lex disponens, beneficia, & priuilegia latam recipere interpre-
180 tationem ex regula, *l. fin. ff. de const. Princip.* & verba contrà concedentem sint prçsumenda, *l. veterib. ff. de pact. Franch. dec.* 116. *num.* 8. & eò magis in casu nostro, in quo cōcessio dictat, verba eius dubia ad Vniuersitatis fauorem semper esse declaranda, vndè partis, & legis intentio concurrit, & proindè latissima est facienda prò Vniuersitate interpretatio, duo enim vincula magis ligant, *Doct. in l. filius familias, §. diui, ff. de legat.* 1.

Pp Alia

181 Alia prædictis iuris cõclusio confert, dubium, scilicet, priuilegium ex obseruatia interpretationem recipere, *l. cum fundus, ff. de legat. 2. cap. cum dilectus, de consuet.* vbi communitèr *Doct.* adeò vt etiã si concessionis verba à significatione, & proprietate extranea essent, obseruantia tamen, quæ ex longo tempore præscribi-
182 tur, erit attendenda, *Franch. dec. 56. de Pont. cons. 57. num. 46. Guttierez. quæst. 62. lib. 4.* cumq; non longissimo tempore, sed immemorabili hac defensa Vniuersitas prò bouum, aliorumq; animalium vsa fuerit, ipsis Ciuibus eam in necessitatibus locando, quia antiquam habuerunt interpretationem, non sunt mutanda, *l. minimè ff. de legibus*, & in terminis *Auend. de exeq. mand. cap. 12.* quia ad libitum vti frui dominium denotat, & sic hæc postrema diluitur oppositio.

Quibus omnibus oppositionibus sic resolutis, inconcussè remanent positę conclusiones, vt defensæ concessio solemnis, & valida sit asserenda, & proindè Vniuersitas in sua possessione, & dominio molestari non debeat, sed vt eius magis elucescat iustitia vltrà præallegata, alia iuris fundamenta supponemus, vt cuncta exarentur, & nihil irresolutum relinquatur. Et sic. Tertiò principalitèr adducẽdo, dato non autem concesso, legis, & Regis assensum deficere, ex alijs adhùc viuis rationibus concessionem reuocari non posse substinemus. Et sic Barones Vasallis concessa impugnare non posse, si quam debitam feudo seruitutem remiserint, vel imposuerint, nàm in eorum incommodũ,
183 & preiudicium sibi onus addicere possunt; sicuti enim feudi fructus alienare, locare, & in eorum vita perdere, ita & seruitutem concedere possunt, quòd sibi tantum, non autèm directo Domino nocebit, ad *tex. in cap. 1. §. quid ergo, de inuest. de re alien.* & ibi communitèr *Doct.* & non repugnat *Const. Diuę memor.* quæ diminutionem prohibet, vt dicit ibi *Affl.* & sic *Gramm. dec. 67. Clar. §. feudum, & Vrsill. dec. 380.* qui ad partes hunc disputat articulum, *Frecc.* contrarium sententis opinionem confutando, & hanc esse communem refert *Puell. de bon. mater. l. 1. par. 3. num. 70. Peregr. de fideic. art. 40. diff. 4. num. 115. & Ann. cons. 51. num. 21.* & alios coacervaui in *prag. 8. par. 3.* & licèt idem
184 videatur alienare, & remittere, vt *Affl. dec. 232.* impropriè tñ hoc dicitur, *l. Iulianus ait, ff. de cond. & demonst. Rom sing. 605.* & talis impropria alienatio, sine regio assensu permittitur ad vtilis Domini, & successorum præiudicium, & proindè in casu nostro vtilitatem, quam ex eo territorio Baro habere poterat. Vasallis eam concedendo ex prædictis reuocari non posse liquet. Et si replicaretur hodiernum Baronem primi concedentis, & successorum heredem nõ esse, qui à singulari titulo feudum possidet, cum ab Auia, quæ pro suo credito eum sibi adiudicari fecerat emisset, respondetur, dictum feudum, vti antiquum suæ Vxori, vel sibi iure directo competere, & ipsi sunt de acquirentis linea, vndè cum in continenti vnico contextu ex concordia ipse ab ea emerit,
185 de iure nouitèr acquirere non dicitur, sed eorũ ius cõseruare, ex legis presũptiones, ad *tex. in l. fin. §. quatuor, ff. de leg. 2. Tiraquell. de retract. §. 32. glos. 1. Frãch.*
186 *dec. 39. & 450.* Imò, & si particularis esset successor pactis, & à suo Authore concessis stare tenetur, *Rouit. in prag. 1. de priuil. Capyc. dec. 20. num. 29. dec. 22. Affl. dec. 101.*

Sed si rursùs opponeretur, hanc conclusionem nostri casui adaptari non posse, quia concessio iuris, vel seruitutis remissione, sed territorij quantitatis alienationem, vti concessionis verba demonstrant, & minimum quidem vnius gallinæ, vel obuli Baro remittere non potest. *Afflic. d. dec. 232.* Replicatur, & plenè hanc resoluemus obiectionem, non tàm prò istius oppositionis absolutione, quàm pro sequẽtium suppositorum explicatione. Et sic aduertatur, Baronẽ, quando ab ipso dicti territorij concessio facta fuit. Vniuersitati, rei dominium, quod ipse non habebat, non tribuisse, & propterea nemo plus iuris in alium transferre potest, quam ip-
187 se habebat, *l. nemo plus, ff. de reg. iur.* nec verba, *concedere*, & *donare*, vim faciunt; sunt enim verba generalia, quę plus, vel minus secundùm concedẽtis potentiam in accipiente, transferunt *DD. in l. quis ergò. ff. de pecul. Paris de reintegr. feud. de verb. signif. verbo concedere, & Affl. dec. 305. n. 2. cum seq.* indè licèt quis donet, vel totã rem alicui leget, donatio, seù legatum ad ius, quod dans habet, non autem ad totũ restringitur, ad *tex. in l. serui electione, §. cum fundus, ff. de leg. 1. & Afflict. loc. cit.*
188 Cum ergò Baro in districtu demaniale feudi territorium non habeat, cum cultũ Vniuersitatis sit, & ciuium, vt infra demonstrabimus, idem ergò ius, quod est in toto, vel minori parte, in reliquo de iure
189 præsumitur, vulg. *l. quæ de tota, ff. de rei vend.* & *tex.* est particularis *in cap. 1. de controu. inter masc. & fæmin.* ibi: *Vt magna eorum pars tenebatur*; quem communiter sic intelligunt *Andr. Alua, Beluis. ibi, & Ruin. cons. 107. vol. 1. Natt. cons. 46. lib. 2.* quia ex maioris partis qualitate ad reliquorum naturam infertur, *Anchar. cons. 422.* in habentibus enim simbolum idem

190 idem transitus iudicatur, *l. in rem, §. itē ; ff. de rei vend. Mascard. de probat. concl. 79. n. 17. & 24.*

Prædictis cōfert legis præsumptio, quę arguit, territoria potiùs Vniuersitatis, quam feudi esse demanialia, vndè Vasalli fundatam habent de iure intentionem, ea libera, & allodialia, non autem feudalia
191 censeri, *Afflict. dec. 277.* & post eum *Capy. in inuest. verb. feuda allodialia, Gab. tit. de feud. concl. 3. & Mascard. loco citato*, & quamquā bona essent feudo reddititia, non ideò ea esse feudalia inferri potest, sed
192 solùm illum redditum, *Frecc. de subfeud. Auth. 5. Affl. dec. 129.* Et propositio ea vulgi, quid quid est intra feudi fines, de feudo dicitur, quoad iurisdictionem intelligitur, non autem circa bona, *Affl. dec. 267.* solùm enim quædam particularia feudi esse dicitur à *Luc. de Penn. in l. quicumq; C. de omni agro desert. lib. 12.* Neq; concessio concedentis dominium ita pro-
193 bat inter partes, vt in contradictorio postea impugnari non possit illa dubia assertio, intentionem scilicèt, nisi de seruitutis concessione habitā non esse, *Mascard. concl. 546. n. 6. de Pont. conf. 30. nu. 16.* sicq; constat ex prædictis posita suppositio, hanc dationem seruitutis vsus, qui cuilibet Baroni in Vniuersitatibus demanialibus de iure competit, remissionē importasse, vt in *prag. 12.* dixi, quo attento potuit seruitus illa concedi, & à successoribus iure reuocari nequit.

Minusq; obstaret, si in facto negaretur, territoria, & Vniuersitatis nemora esse demanialia, & per Baronem esse feudi demanialia assereretur, cum in maiori parte Barones exterorum animalia pascenda
194 fidauerint; nam vbi ius fidandi competit, est dominij præsumptio: arcere enim ab ingressu, vel illum permittere, Dominorum est, *l. Diuus, ff. de seruit. rustic. præd.* Eo magis, quia ius pascendi Dominorum esse præsumitur, *Frecc. auth. 46. de subfeud.* Item ex antiquo reintegrationis libro bona omnia communia, & particularia stabilia feudo, & illius delegati sententia esse reintegrata constat; nam iuris terminos distinguendo respondemus. Fida enim
195 dominium arguit, & de Baronum demanio dicitur esse, *Capyc. in inuest. verb. fidæ, & Frec. auth. 46.* quando supèr feudi demanialibus exercetur, sed quando supèr subditorum demanialibus datur, tunc fidæ seruitus, quæ immemorabili consuetudine quæri potuit, dicetùr, *Frecc. ibi num. 1.*
196 & magna est inter prædicta differentia, quia fida feudo cohærens iuris assistentiā habet; seruitus verò fidæ, quæ per Baronem supèr communitatis, vel ciuium bonis prætendi posset, iuris habet resisten-
197 tiam, & qui se in ea fundat, eam probare debet, & interim pro libertate est iudicandum, *l. pen. ff. de aqua quotid. Ann. alleg. 48. de Pont. conf. 96. num. 15.* hinc diffidentes opiniones conciliantur, dum alij DD. ius pascendi Baronum esse tenent,
198 *Vrsill. dec. 296. in fin.* & alij negant, vt firmat *Couar. prac. qu. c. 37*, & dixi in *prag. 11.* & notat *Ronit. tit. de pasc. & de Franch. decis. 301. & Add.* dicunt, herbas fundi Dominorum esse, & Barones in apertis va-
199 sallorum locis post segetes de iure fidare non posse, nec ipsis non satis, nisi seruitutis ius legitimè quæsiuissent, solùm id eis in feudi demanialibus licet, etiam si locata essent, in quibus fundatam habent intentionem, & tunc affirmatiua procedit opinio, vt ius pascendi Baronum demaniale dicatur.

Et eò redeundo, vndè digressi sumus, ius fidæ seruitutis via quæsitum, à fida iure feudi debita differt; nā ista habet iuris assistentiam, & sic largam interpretationem, ad *text. singul. in l. 1. C. de mancip. & colon.* cuius non meminit *Franch. dec. 489.*
200 qui hunc vsum describit, sed quando vt seruitus debetur, strictam habet significationem; seruitus enim est stricti iuris, &
201 eius præscriptio est odiosa, & exorbitans, *Ann. alleg. 48.* & ideò etiam ex rationis identitate de casu ad casum, vel de loco ad locum non extenditur, *Crauet. conf. 292. Gabr. Roman. concluſ. 2. de præscript.* & propterea concludimus, etiam si in casu nostro ius fidandi supèr Vniuersitatis bonis Baro quæsiisset, non ex hoc iure inferri posse, Baronem super his habere dominium, & posse dici bona feudi demanialia, non autem communitatis esse.

Et ad maiorem huius articuli elucidationem, cum vt benè explicetur, vrgeat, etiam in facto hoc probari asserimus, nemora videlicèt, montaneas, & territoria Vniuersitatis esse demanialia, & quamquam nemora, & montaneæ in dubio ex solito Baronum demanialia præsumantur, *Luc. de Pen. in l. quicumq. C. de fund. limitroph. lib. 12. Frecc. auth. 46.* & diximus in *prag. 8. p. 2. n. 22.* multotiès tamèn ad Vni-
202 uersitatum beneficium hæc destinata fuere, quę destinatio ex antiquissima possessione, quæ titulorum determinationem arguit colligitur, *Auend. cap. 4. par. 1. de*
203 *exeq. mand.* Princeps enim post translatum imperium, necnon successores, subditis viuere, & dotem in stabilibus Vniuersitatibus dare tenebantur, qui terminos diuersimodè diuiserunt: vndè destinatio erit attendenda, cum natura distingui nō possint, quę sibi, vel suis concessa fuerunt, *Bald. in cap. 1. de cap. qui Cur. vend. Decius conf. 517.* Cùmq; sempèr ab origine ex im-

memorabili nemorum, & montanearum
204 Vniuersitas Domina fuerit, fructus per-
cipiendo, glandes vendendo, introitusq;
consequendo, ergò hæc fructuum perce-
ptio dominium designat, *DD. in l. cum res,*
C. de probat. Andr. in cap. Imperialem, §. nec
dominus, de probib. feud. alien. Mascard. con-
clus. 549. illa sempèr elegit, suoq; sumptu
205 custodes dictis tenet in locis, quod simi-
litèr dominium probat, *l. si ita, §. 1. ff. de*
fund. instruct. Afflict. decis. 167. ipsa accu-
sat, & damnificantes intercipit, pœnarum
partem, damniq; consequitur emendatio-
nem, quæ omnia ad veros dominos perti-
nent, *Auend. cap. 1. par. 1. de exequ. mandat.*
territorium verò arboribus priuum si-
206 militèr Vniuersitatis esse demaniale
probatur; illud enim ipsorum ciuium, tam
pro cultura, quàm pro vineis, castanetis,
& similibus, quę subditorum dominiú esse
arguunt, est proprium, *Ann. cons. 59. n. 36.*
multę possessiones sunt ab omni redditu
liberę, aliquę Episcopali Mensę, Monaste-
rijs, Capitulo, ac multis beneficijs: alię
verò feudo ius terragij reddunt, quę di-
uersitas ciuium, non autèm feudi territo-
rium esse demaniale demonstrat, dum di-
scretam, & vniformem naturam non ha-
207 bet, quod feudalis demanij proprium
est, *Gars. de expen. cap. 9. num. 26. cum seq.* &
vna res singularitèr diuerso iure censeri
non debet, *l. eum, qui, ff. de vsucap.* Itèm sinè
Baronum assensu semper ad libitum, sinè
laudemij recognitione alienatæ fuerunt,
vndè territorium Vniuersitatis esse de-
maniale arguitur, singularitèr *Afflict. de-*
cis. 305. nu. 12. cum seq. Nec terragiorum,
208 quæ à DD. etiam denominantur, vt *Pa-*
ris de reintegr. feud. de verb. signif. verb. ter-
ragia, solutio rem reddit feudalem, sed ille
redditus dicetur feudalis, & bona libera, &
allodialia censentur, *Afflict. & Vrsil. de-*
cis. 129. Probatur etiam ex processibus li-
tium, quas Vniuersitas in Sacro Consilio
supèr communitatis territorij controuer-
sijs cum conuicinis habuit, in quibus ple-
nissimè de suo docuit dominio sciente, &
in ipsis causis Barone coadiuuante; nam
209 regularitèr Baro suo pro secundario in-
teresse, siuè agat, siuè sua cõueniatur Vni-
uersitas, est audiendus, alias sententia illi
non noceret, sicq. ille litibus astitit, *Auen.*
cap. 5. num. 9. de exeq. mand. Quæ omia tàm
iuris præsumptione, quàm facti asseuera-
tione allodiale territorium esse manifestè
probant, eò magis, quia Baronum dema-
210 nialia diuersam à supra assertis naturam
detinent; nam hæc concedi non possunt,
nisi ad tẽpus, nec sinè Baronis, & Regis as-
sensu alienantur, *Afflict. decis. 305. num. 8.*
tuncq; est exoluendum laudemium, *Paris*
de reintegr. feud. q. 28. sempèr enim ea sub
posse, & Domini mensa stare debent. Sic-
què vltimis prioribus coniunctis ex his
est probatum assumptum, Baronem in
territorio concesso solùm vsum habere,
quem ipse in vasallorum beneficium, &
in suæ, eiusq. successorum vtilitatis, & cõ-
moditatis remittere potuit, vt dixi.
211 Nec referunt reintegrationis liber,
& delegati Commissarij ad dictum inuẽ-
tarium faciendum sententia, qua declara-
tum fuit, omnia bona communia, & par-
ticularia feudo esse reintegranda; nam il-
212 li, decernendi iurisdictionem, non habẽt,
nisi facultatem, quæ sunt notoriè de feu-
do describendi, vel ea inquirendi, & subdi-
torum redditus, & census ad feudum per-
tinentes notandi confessiones, *Paris de*
reintegr. feud. q. 28. num. 12. & propterea
ex inquisitione à talibus formata, senten-
tia nasci non potest, etiam habita iurisdi-
ctione, partibus tamèn suis in iuribus ple-
nariè non auditis, aliàs ij maiorem habe-
rent authoritatem, quàm Rex, qui inde-
fensa parte iudicare nequit, *l. defensionis*
facultas, C. de iure Fisci, lib. 11. Itèm sentẽ-
213 tia incidentèr, vel summario lata iudi-
cio, negotioq; haud plenè discusso, licèt
ab ordinario promulgata, non præiudi-
cat, quin opponens ex integro audiri pos-
sit, *Franch. dec. 289.*
Accedat, quia ea nunquam fuit obser-
uata declaratio, etsi lex per contrarium
tollatur vsum, *DD. in l. de quibus, ff. de le-*
gib. quo fortiùs tollitur huiusmodi prætẽ-
sa sententia, ex qua ius non transfertur,
nisi exequutioni demandata, *glos. in § fin.*
Instit. de offic. Iudic. Gram. cons. ciuil. 81. Ad-
214 stipulatur etiam, quia exequutionis sẽ-
tentiæ ius annorum triginta spatio præ-
scribitur, *Io. Andr. ad Specul. tit. de exequ.*
sent. § fin. vers. vltrà, Afflict. decis. 245. in
fin. Tiraquell. de retract. consang. § fin. n. 31.
Cùmq; dictum inuentarium ab hinc an-
nos supra triginta factum fuerit, vnde-
quaq; hæc diluitur obiectio; nec præte-
reà adeò debilem esse iurisdictionem ad
215 talia inuentaria conficienda delegatã,
vt confessio partium bona sua reddititia
esse enunciantium ab eis reuocari possit,
de errore dicentibus, *Paris. q. 74. & Affl.*
notabilitèr *decis. 305. num. 11.* huiusmodi
sententias sempèr opponente parte, re-
tractari ait.
Vlteriùs nè ex supradictis ex Baronis
parte dubium oriri, & prætendi possit,
nos implicitè asseruisse, ipsum saltim ha-
bere seruitiũ fidãdi in Vniuersitatis bonis
demanialibus, cumq. vt hoc explicarem
instatum esset, dico verum esse, illum ani-
malla pascenda exteros fidasse, sed in fa-
cto aduersatur, hanc fidam principium
habuisse, quia prædecessores Barones nũ-

quam

quàm animalium industrias tenuerunt, & vsus in Vniuersitatis territorio de iure debiti ratione exteris hunc vendere prætenderunt, licèt de iure seruitus personalis existat, & Vniuersitas grata dùm territorium capax esset, conquesta non fuit, sed simul exterorum, & ciuium animalia pascebantur, quo permisso, idem deindè pro vsu in nemore lignandi prætenderunt, quia ipsi non residebant; & dùm conuicini aliqui ad lignandum duabus cum bestijs per triennium, certa pecuniæ oblata quantitate, se fidari tractassent, Vniuersitas ad vexationem redimendam, & exteros expellendos, tantumdèm pro tali tẽpore soluere voluit, vt est notorium, & factum non est antiquum, Indè in decima

216 Pragm. principijs obstandum esse notaui, cum postmodum qui imposita onera reuocet, non adsit, *Cranet.conf.238.nu.10.* Dico similiter, idem postea eos prætendisse, quando Vniuersitas nemorum, & montanearum pascua vendebat: nam quia Barones animalia non tenebant, suum vsũ locare prætendebant, sed Vniuersitas ex affictus quantitate decem pro centenario percipi posse permisit, hoc fuit illatum præstationum initium. Et primò quoad

217 prætensæ fidæ seruitutem nullum ius fuisse quæsitum, nullamuè quasi possessionem Baronibus acquisitam dicimus; dictum enim principium est iniustum, quia vsus ex resoluta opinione Baronibus vendi nequit, cum sit personalis seruitus, vt iã firmauimus in *pragm.12.* sicq; postea per *Reg.de Ponte de potest.Proreg.§.2. de elect. Official.* imò *Auend.de exeq.mandat. cap.4. num.25.par.1.* est opinionis, neq; ipsi Ba-

218 roni eam Terram non habitanti prædictum vsum deberi; ista ergo permissio, & gratuita patientia, etiam si mille esset annorum, ius non tribuit, nec Baroni quasi possessionem præbet; tunc enim patientia,

219 & actus præiudicant, quando suo iure, contradicente, & opponente parte fiunt, & habita patientia, vnico actu post incipit quasi possessio, *DD.in cap.cum Ecclesia, de caus.pos.& propriet.Tiraquel.de primog. cap.38.* in incorporalibus; sed simplex pa-

220 tientia, & scientia potiùs gratitudinis, & familiaritatis gratia, vt quod minimũ est sequatur, præsumuntur, *l.in obscuris, ff. de regul.iur.* & si cum potenti tractetur, so-

221 la murmuratio, vel verbo, aut facto explicita contradictio sibi possessionem cõseruat, *Rouit.pragm.1.de iurisdict.non turb. in fin.* & reuerentialis metus ratione consensum patientia non inducit, & murmuratio sufficit, *Vrsill.decis.282.num.12. Capyc.in inuest. verb.collect. Menoch.tract.retin.poss.remed.5.* & proindè si quasi possessio fundari non possit, nec opponi potest præscriptio, quæ, posito, non autèm concesso, principium habere posset longa, vel longissima, & maximè in discontinuis

222 actibus, & contrà Vniuersitatem minori centum annorum tempore non inducitur, *Anchar.conf.255. Dec.conf.483.nu.26. Mising.* in terminis *obser.53.centur.4.Vasq. controu.cap.83.num.26. Doct.in l.2.C.de seruit.* imò per *const.Quia frequenter* vasal-

223 los, nec tacitè, nec expressè contra publicam vtilitatem sine Principis assensu obligari posse statuitur, *Luc. in l. 1. C. vt rustic.ad vll.obseq.lib.12.*

Immemorabilis verò allegari non potest, cum de his recens sit memoria, & vltra testium probationem hoc intueri potest ex præcedentibus releuijs, cæterisq,

224 antiquis scripturis, in quibus huiusmodi præstationes, feudiq. introitus, quæ est iuxta violentę possessionis pręsumptio, positę non reperiuntur, *Bart. in l.1. C. de exact.trib.lib.11. Ann.conf.19.num.56. &*

225 *Gram.conf.ciuil.98.* dicit, Baronibus existentibus his legitimis iniusti tituli pręsumptionibus, legem resistere; vndè longissimum tempus, priuilegio non exhibito, à possessorio excludendo est sufficiens, & dixi in *prag.1. DD.in cap.quod latenter, de regul.iur. Guttier.q.92.lib.1.pract.quæst. Ioseph.Sese in proęm.de inhib.num.9. Borgn. decis.28.* Eadem obseruatio in iure lignãdi procedit, cum eadem origo, & causa fuerint.

Postremò etsi immemorabili spatio hę essent seruitutes pręscriptę (quod à vero prorsus est alienum) hic supra posita distinctio, fidam scilicèt de iure debitam à

226 seruitutis iure acquisitã longè differre; quando enim ea pręter ius Baroni debetur, ad fidandam tantam quantitatem extendi non potest, vt largè ciuibus prout de iure etiam in Baronis demanialibus sibi debetur, relinquatur vsus, *Franch.dec.489.* sicq; decisum vidi pro Vniuersitate Sanctę Mendæ cum Cardinali Iesualdo, illius tunc vtili Domino Terrę. Act.Figliola. Sed quando fida supèr ipsiusmet Vniuersitatis bonis quęsita esset, tunc alia repartitio, vel diuisio est de iure facienda; & ità Sacrum Consilium obseruat ex suprà positis rationibus, quia seruitus est exorbitans, & strictissimam patitur intepretationem, nullamq; extensionem recipere debet, *Rouit.de pascuis, num.20.* eòq; magis, si initium sit iniustum, *Frec.d.auth.46.n.10.* Quo casu Iudicis arbitrio erit hanc taxare fidam, territorij capacitatem, & ciuium omnium animalium quantitatem considerans, & commoditatem dare pinguem, *Auend.cap.4.num.25.par.1.* non enim eius conditionis est seruitus, quàm dominium, *Castrens.& Alberic. in l.sicut, §.1. ff.quod* cu-

cuiusq. vniuersitat. nomin.

227 Alimenta enim tam hominibus, quàm animalibus sunt Iudicis arbitrio taxanda, ad *text. in l. 2. C. de pasc. publ. libr. 12.* & Sacrum Consilium Regiæ Dohanæ Menepecudum delegasse vidi, vt in controuersum territorium expertes mitteret, & de quantitatibus relationem faceret, cum in eo Tribunali sit continua de similibus practica, vide *Menoch. de arbit. Iud. cap. 245 num. 14. Thes. decis. 71. cum seq.* notabilitèr *Auend. loco praecit. num. 21. Capyc. dec. 45. in fin.* Insupèr licèt immemorabilis adesset præscriptio, nisi tamèn Baroni suffragare-

228 tur; cessat enim eius effectus cessante causa; nam si fuerit promissa fida, quia illi territorio non vtebantur, & sui vsus ratione hoc sunt passi vasalli, cessante primordiali causa, euanescit præscriptio, *Ioseph. Sese de inhib. cap. 4. §. 3. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 4. glos. 1. num. 56. cum seq. Borgn. decis. 28. num. 16.* cum ergo Baro hodiè non vtatur, sed territorio vltrà quadruplicatum vsum abutatur, omnis præ-

229 tensio cessat; eò magis, quia seruitute in forma validissima concessa, si ampla vasallis commoditas non remaneret, sed ea deficeret, seruitus cessat, vel ad æquitatè est reducenda, quauis immemorabili non obstante, & secundus est notabilis casus, vbi immemorabilis non operatur, ad *text. in l. si quis diutinas, C. de aquæduct. lib. 12. Affl. decis. 290. Auend. ind. cap. 4. n. 21.* Quibus ex suppositis declaratis, inconcussum remanet hoc tertio loco fundatum assumptum.

Quartò, & fortiùs supposito, concessionem esse nullam, adhuc possessionem reuocandi locum non esse, alia ex ratione substinemus. Considerentur quæso dictæ concessionis verba, quæ territorij dationē

230 enunciant, & de iure territorij designatio est agrorum Vniuersitas, *l. pupillus, §. territorium, ff. de verb. signif.* cumq; tale territorium post concessionem Vniuersitas arborum plantationi destinauerit, suisq. cura, custodia, sumptu, & diligentia, nunc arboribus floreat, & defensa non solùm herbæ pascuorum, verùm etiam glandium, ac lignorum euaserat, quod concessionis tēpore non erat, si concessionis verbis velimus, prout stare cogimur, *l. non aliter, ff. de legat. 3.* vbi à verborum proprietate recedendum non esse dicit *text.* nam si locus tunc arboribus esset plenus, nemus, silua, vel huiusmodi nomine nun-

231 cupatum esset, non autèm territorium, *DD. in l. si quis in fundi vocabulo, ff. de leg. 1.* sic in terminis *Paris. de reintegrat. feud. q. 332.* omnia enim nomina distinguuntur, *l. si idem, C. de codicib.* Et in facto constat, aliquam territorij partem ciuium seminatoriam fuisse, aliam verò Episcopalis, Mensa ab ipsa, concessam fuisse prætendit, pro cuius indebita prætensa concessione lis in Sacra Congregatione mota fuit; sicq. locus iste ex tanto tempore melioratus Vniuersitatis, suorumq. ciuiū facto, nullo iure quauis ex prætensa nullitate, vel iniustitia posset a possessore auocari, sic probat *text. in l. fin. C. de alluu.*

232 *l. quicumq. C. de omn. agr. deser. lib. 12.* vbi locus possessoris diligentia melioratus auferri non debet, *Vrsill. decis. 128. Gamm. decis. 297.* Indè statutum est, quando meliorationes rei valorem excedunt, ita rei naturam mutari, vt si fundus dotalis esset, talis esse desineret, si valdè per maritum fuisset adauctus, *l. si is §. quod dicitur, ff. de iur. dot.* huius formalia verba sunt, *Sed si tantum in fundum dotalem impensum sit, quanti fundus est, desinere eum dotalem.* &

233 ratio est, quia maius dignum, minus trahit, *l. cum quæritur, ff. de stat. hom.* & quando magna materia speciei accedit, species materiæ cedit, *Condan. lib. 3. comm. cap. 6.* & in terminis defensæ possessoris industria arboribus plena, ex quauis prætensa legitima causa, ab ea auocari non potest, *Auend. de exeq. mandat. cap. 12. ex num. 23. par. 1.*

Prædictis conferunt *text. in l. 1. §. si quis à nemine, ff. ne quid in loco publ. & l. 1. C. de de diuer. prēd. lib. 12.* quibus cauetur, *Si quis*

234 *in publico, sine licentia ędificauerit ædificium, quamquam solo cędere debeat*, ex *§. cum in suo solo, Inst. de rer. diuis.* nè Vrbs attamèn deformetur, suoq. labore priuetur possessor, allegata iura dictant, potiùs censum pro solo proportionabilitèr imponi, quàm ędificia corrui; vndè si hoc procedit in mala fide ędificante, ac nullitèr sinè Principis assensu, qui omninò requiritur, *Reg. de Pont. de abund. §. 4. num. 5.* & nè ciuium aspectus ob locum dirutum infestetur, ędificium non est auferendum, quò fortiùs in casu nostro, vbi bona concessionis fides, immemorabilis consensus, maximaq; melioratio adsunt, & non de publica deturpatione, sed de publica vtilitate, & necessitate tractatur, quæ causæ voluptati præponderant, *l. voluptariæ, ff. de impens. dotalib. Petr. de potest. Princ. c. 4. p. 3. n. 48.*

Erit ergò concludendum, nostrum assumptum nullam à rationis maioritate difficultatem pati, *Euerard. loco Topic. 81.* cuius conclusionis ampliatio & in priuatis causis procedit, vt excessiuæ meliorationis rōne res auocari nō debeat, *Franch.*

235 *decis. 110.* Insupèr est aduertendum in casu nostro de melioratione in Vniuersitatis solo, non autèm alieno facta tractari, cum supra probauerimus, territorium eius

eius esse demaniale, & Baro ob minimum sus pro sui usus seruitute totam rem ci-
236 uium respectu vendicare non potest, *Afflict.decis*.80. Sed maiores in rei adiudicatione partes habentes sunt præferendi, *l.sancimus,§.ne autem,C.de donat.Capye.decis.* 36. & maxime pro publica vtilitate,
237 *l.*1.*C.de com.seru.* vbi minor pars in prælatione præfertur ex publico fauore, licèt maior dissentiret. Vndè ex hoc tantùm assumpto omnis cessare debet difficultas.

Remanet obiectioni, quæ ex hoc assumpto fieri posset, satisfaciendum, vt si res auocari non posit, saltim proportionabilitèr vsus in censu Baroni correspondere deberet, vt præallegata iura induere videntur, quæ solutio cum ex *seq.art.* dependeat, nè idem repetamus, ibidèm oppositionem sic explicabimus.

Quintò semper à maiori arguendo, vt omnis dubitatio, & hesitatio tollantur, supposítum sermonem continuando, con-
238 cessionem videlicèt esse nullam, pro coronide consideremus, hanc prætensam nullitatem nil aliud, quam ad pristinum reductionem denotare posse, *cap. ab exordio* 23.*dist.l.quod si minor*, §. *restitutio,ff.de minor.* Cum ergo territorium concessum Vniuersitatis esse demaniale, vti sunt & cætera, & præcipuè nemora, suprà plenè demonstrauerimus, aliud per Baronem prætendi non posset, quàm vt hæc defensa, vt Vniuersitatis demanialis locus teneatur, vti sunt montaneæ, & nemora arboribus plena publico ciuium, & communitatis vsui destinata, & hoc casu vsus vti primo ciui Baroni competit, quando Vniuersitas vtitur, seù ad ciuium commoditatem dicta nemora destinat; sed quando pro publicis necessitatibus fructus vèdere vellet, tunc Baro nil prætendere potest, & ab vsu arcetur, & pecunia in communem arcam est conuertenda, vti semper sic in ista Terra seruatum fuit, quando Vniuersitas ad libitum pascua locauit, & suos in vsus seruata iuris communis, & Regni forma introitum conuertit, & sic de iure
239 respondet *Frec. auth.*46. cuius verba vti necessaria sunt hæc: *In demanialibus Vniuersitatis Baro habetur vt ciuis, & non vt Dominus, & vti talis potest commoditatibus vti, sed si Vniuersitas eligeret vendere glandes, herbam, aquam, & reliqua non poterit Baro se intromittere, sed pecunia conuerteretur in oneribus Vniuersitatis*, & ità posteà decisum fuisse refert *Franch. decis.* 197. cùmq; Baro vti cæteri ciues, quando eorù animalia certis temporibus pascuntur hac vtatur defensa, & solùm quando Vniuersitas eius fructus vendit pro eius oneribus, pecunia in publicum conuertitur, ergo conqueri Baro nequit, dùm vllum ex facta concessione damnum sentit, & proindè nil remisisse, & Vniuersitati dedisse dici potest, nisi defendendi prærogatiuam, & pœnas contra damnificantes consequen-
240 di, quorum pœnæ in istis locis integrè Vniuersitatis esse debent, *Auend.cap.*13. *par.*1.*num.*6.*& cap.*1.*num.*13. Sed in cæteris Baronis respectu ea est demanialis, cù vsum habeat, qui de iure in defensis Baroni non conuenit, sed in demanialibus tantùm, *de Pont.cons.*97.

Quo assumpto sic fundato, obiectioni in præcedenti oppositæ articulo, vbi hic eã explicare promisimus, ex prædictis respondemus. Adduximus ibi, magna melioratione in re facta rem auocari non posse, sed potiùs proportionabilem censum super ea infigi, & dum iste locus controuersus erat; defensa Vniuersitatis industria, & facto arboribus euasa florens, ex quo pretium in summo fuit adauctum, nullo iure ex quauis prætensa causa de loco auocando tractari poterat; obijci potuisset saltim habito respectu ad tempus, quo fuit facta concessio, pensionis onus Vniuersitati supponendum, vt quid solueret annuatim, sed ex hoc quinto principali supposito hæc tacita tollitur obiectio; nam in casu nostro, vt demonstrauimus, Baronis interesse cessat, quia nullum sibi, ex hac territorij commoditate Vniuersitati concessi, fuit præiudicium illatum, ergo onus imponendi causa cessat, *Afflict.decis.*135.& consequentèr nullitatis oppositio fundamentum non habet; nam damni, & præiudicij ratione feudalium non permittitur alienatio, vt in *Const.Diuæ Memoriæ*, ibi, *Minuendis*, vt cõ-
241 siderant ibi DD. ad *text.in l.scio,ff.de restit. in integr.* vbi minor pro minimo dãno non restituitur, & *glos.* damni quantitatem Iudicis arbitrio remitti explicat, & *Afflict.decis.*305.*num.*6. esse in hoc personarum qualitates attendendas declarat, & singularitèr ad casum nostrum *Paris. de reintegr.feud. q.*5.*num.*7. qui Barones aliquod de feudi demaniale pro subditorum commoditate concedere posse concludit, maximè si in alijs vasalli correspondeant, allegat *Andr. in Const.Dignum*, ibi, *Et quod Baro concedit de seruitio demanij compenset in alio.* Hinc est, vt de iure Baro, & vasalli
242 correlatiui dicantur, & vicissitudinariù intèr eos, & ius dispositum, *Afflict.dec.*265 vndè parilitas intèr præfatos semper esse obseruanda dicitur, & pro conclusione posuit *Capye.in inuest.ver.parilitas*, & ideò limitatur regula feudalium alienationis in vasallos factæ, si aliundè feudum vtilitatis recipiat correspondentiam, vt iure substineatur: quia non minuitur feudum, si quid vasallis in eorum gratitudinis retri-

tributionem concedatur, *l. munerum, §.*
preterea habent, ff. de muner. & honorib. ibi,
Quod genus collationis munus est.

Gratitudines, & donatiua continuò
præsenti, & prædecessoribus Dominis ab
Vniuersitate præstita longum esset refer-
re, sicq. vtilitates, & commoda, quæ quo-
tannis Barones in strenæ donatiuis perci-
piunt, & in expensis, quas vasalli circa
243 pertinentia ad feudum, & iustitiæ mi-
nisteria ad Barones spectantia præstant,
vt dixi *pragm. 19.* & refert *Auend. cap. 10.*
par. 2. seruitia personalia, & realia, quæ
subditi ad hoc de iure non obligati, sed ex
gratitudine præstant, tot grauamina, &
affictatorum extorsiones sufferre, patien-
tia hæc operatur, vt feudales introitus
duplicatè vendantur, quæ omnia corre-
spondētia merentur, cùm nec ius, nec im-
memorabile, vel mille annorum tempus
obligationem pariat, nec ius Baronibus
tribuat, vt DD. concludunt, & dixi supra
pragm. 1. par. 3. & nunc addo *Auend. cap. 5.*
par. 2. gratitudo enim præiudicium non
parit.

Hæc omnia omnem in summo præten-
sionem ex aduerso superant, & nobis ad
propositum redeuntibus ex his benè con-
stat, istud quintum suppositum firmissi-
mum esse, & concessionem, quę contro-
uertitur, nil officere feudo, & vanam esse
omnem ex aduerso prætensionem, etsi cō-
cessio nulla esset.

Quibus omnibus sic explicatis, quali-
tèr omni via iustitia pro Vniuersitate
fiat, lucidè constat, & legitimæ in eius
defensę dominio inquietari non potest,
non dico in eius possessione, cum vanum
mihi de possessorio verba facere videatur;
244 constat enim tam per prędictam con ces-
sionem, quā per assensum, aliasq. scriptu-
ras de immemorabili: nam non solùm per
testes, sed fortior est probatio per scriptu-
ras in antiquitate probanda, *Gabr. concl. 1.*
num. 38. de præscript. Gram. cons. ciuil. 135.
245 & ex tituli initio allegata de pręsen-
ti possessione in pręteritum continuatio
præsumitur, *DD. in l. si possidetis, C. de prob.*
Gabr. concl. 10. de præsump.

Vltrà quod sola suffragantis iuris pre-
sumptio cum possessionis allegatione est
ad contra Barones decernendum sufficiēs,
vt abundè dixi in *pragm. 1. par. 3.* & nunc
addo in dubio semper contrà eos in pos-
246 sessorio esse decernendum, ob difficulta-
tem, possessionem à manibus eorum in
plenario iudicio auocandi; nam authori-
tas, potentia, & subterfugia, quibus Baro-
nes vtuntur, vt communiter ex acciden-
tibus videtur, operantur vt miseri vasalli
aut duriùs eorum iura exequantur, vel ea
ob difficultatem multotiès relinquant, vt
in simili notant *Bart. in l. 2. ff. de appellat.*
Boer. decis. 238. Auend. de exeq. mand. cap. 4
n. 14. par. 1.

Et propterea vndequaquè possessionē
suam vasalli defendere debent ad damno-
sum circuitum euitandum; melius est
enim antè tempus occurrere, quàm post
247 remedium quærere, *l. 1. C. quando liceat*
sin. Iud. se vind. & etiam armata manu re-
sistere possunt, quia armorum vsus in ca-
sibus istis, si vera sit eorum possessio, est
permissus, *Bald. in l. 1. C. vnde vi. Auend. lo-*
co præcit. num. 25. in fin. & cap. 10. par. 2.
num. 2.

Vel si scandala timeant, & potentiam,
nè sibi pręiudicium fiat, Superioris offi-
cium pro conseruatorio, nè turbentur,
implorent, de qua materia dixi in *prag. 1.*
& latè *Valasc. consult. 69. Ioseph. Sese de*
inhib. cap. 6. §. 1. & Doct. in l. si super posses-
sione, C. de transact. & hęc satis, dùm contrà
meum solitum extiti prolixus, vt suppli-
cantibus, & omnia singula per me expli-
cari petentibus morem gererem.
248 Postremò consultus fui, vt responde-
rem, an in turbationum, & Communita-
tis iurium vsurpationis casibus non solùm
Vniuersitas, sed quilibet ciuis apud Su-
periores pro conseruatorio comparere
possit? dico, populares actiones per quem-
249 libet ciuem proponi posse; ille enim
singulis vt singulis competunt, *l. eum, qui,*
§. in popularibus, ff. de iureiur. tot. tit. ff. de
popular. act. Anch. cons. 26.

Imò huiusmodi suscipiens actionem,
dignè Pater Patrię vocetur, & honoretur,
ad *text. in l. 3.* C. *de his, qui spontè pub. mun.*
suscip. ibi, *Eum pro sua liberalitate Patrem*
250 *vocari mereatur*, & talia gesta perpetuę
ciuium memorię sunt mandanda, & hi,
eiusq. posteri vti de fideli, & zelanti stir-
pe in honoribus, & pręrogatiuis sunt prę-
ferendi, prout è contrà infideles ciues cō-
tra publica commoda laborantes, & ma-
251 chinantes sunt perpetuò notandi, & ab
omnibus muneribus, & honoribus cum
descendentibus arcendi, ad *text. in l. si co-*
hortalis, C. de cohort. lib. 12. ibi, *Cui maio-*
rum suorum exempla præiudicant, ita quod
omnis honor, atque militia contagione huius-
modi segregentur. & ciuis, qui hoc munus
252 Patriam defendendi assumpserit, nè suo
sumptu laboret, vt Vniuersitatem ad sub-
ministrandas litis expensas cogere possit,
de iure conceditur; quod enim commune
est, iustum, ac congruum reputatur, vt ab
omnibus approbetur, & communibus ex-
pensis sustineatur, *Bald. in l. ab omnibus, §.*
si Titio, ff. de legat. 1. & in indiuiduo *Auēd.*
cap. 10. num. 19. par. 2., qui subdit, Superio-
res ex officio Communitatem cogere pos-
se iustis coràm eis propositis ad se defen-
den-

dendam, quia Principis interest, suos subditos non vexari, & dotem eis traditam, vel auctam non minui, vel ad alios transferri, *Suarez allegat. 7. Couar. pract. qq. c. 37.*

Credo (ni fallor) huius negotij me veritatem demonstrasse, mihiq. pro certo persuadeo, dictæ Vniuersitatis Baronem his perpensis, nil aliud, quàm iustitiæ causam inuestigare prætendentem, vti eius generosos prædecessores, tanquàm humanissimum, & omni virtute praeditum faciliorem esse in obseruando, & singularem vasallorum in ipsum deuotionem non despicere, ac pacis vinculum inuiolatum non frangere, sed maiores gratias conferre, vt tantum virum decet; cùm Principum magnificentia circa liberalitates, & beneficia subditis conferenda versetur, vt dixi in *Rubric. comm. de Baronib.* & ità indubitati iuris esse censeo.

Io. Franciscus Capiblancus.

SVMMARIVM.

1 *Barones sunt primi ciues, & omnium ciuiũ commoditatibus, moderatè tamen, vti possunt. Non autem vti ciues tenentur ad onera, & gabellas.*
2 *Barones, an ciues Neapolitani dici possint, pro sortiendo Neap. foro?*
3 *Barones eius Prouinciæ Præsidis forum sortiuntur, vbi contrahunt, siuè delinquunt.*
4 *Ciuis assumptus, vel à iure allectus, licèt iurisdictionis priuilegium alio trahere possit, forum tamen, vbi absumptus existit, sortitur.*
5 *Archiepiscopus in suffraganei loco delinquens eius forum sequitur.*
6 *Officiales perpetui in Magna Curia omnium ordinario Iudice, conueniuntur.*
7 *Neapolitani oriundi, vel in alio loco contrahentes, an ibi forum sortiantur?*
8 *Episcopus, Abbas, Officialis, Miles, cæteriq; religiosi, tanquam alij ciues existimantur.*
9 *Barones, an priuilegijs ciuibus particularitèr concessis fruantur?*
10 *Barones vti ciues ad collectas, & bonam tenentiam suis in terris pro burgensatieis tenentur.*
11 *Rex à collectis pro burgẽsaticis nõ est liber.*
12 *Barones pro ijs, in quibus in suis terris commodum habent, contribuere tenentur.*
13 *Immunes ab onere non eximuntur pro causa, ex qua aliquod habent vtile.*
14 *Barones collectis, vel gabellis pro mercib^9, & negotiationibus obnoxij sunt.*
15 *Fructus feudi collectis non subiacent,*
16 *Merces, & industriam exercere differunt.*
17 *Populi murmuratio pro dissensu habetur.*
18 *Baro an pro feudi fructibus ab exiturę iure, quod Vniuersitas habet, sit immunis?*
19 *Emptores à franchis ementes, an à gabellis existant exempti?*
20 *Barones an vti ciues impertinentibus ad Vniuersitatis regimen se interponere valeant?*
21 *Baro pater, ciuiumq; dicitur protector,*
22 *Baro, vt Sindicorum rationes cum sui Officialis internentu reuideantur, num petere possit?*
23 *Rationales Sindicis dare de iure Baronum erat.*
24 *Administratio iustitiæ ab Vniuersalium bonorum administratione differt.*
25 *Zelus Baronis iugitèr est per superiores inspiciendus.*
26 *Qui prohibere potest, & non prohibet, culpa non caret.*
27 *Baro vti suorum vasallorum protector, ipse citatur, comparetq; in parlamentis, in quib^9 tot habet vices, quot detinet terras.*
28 *Baro quòt in Vniuersitatis demanialibus animalia tenere poterit?*
29 *Pascui qualitas, & quantitas iustum est arbitrium, Baronum vsum indicandi.*
30 *Pascua an intèr Baronem, & Vniuersitatẽ, diuidi possint?*
31 *Aquæ vsus quomodo intèr Baronẽ, & Vniuersitatem diuidatur.*
32 *Subditi, Baroni exteros fidare volenti, præferuntur.*
34 *Barones, an vsum sibi in Vniuersitatum demanialibus debitum vendere, vel cedere queant?*
34 *Seruitus vtrum diuidi, & cedi possit?*
35 *Vsus qualitèr diuersimodè interpretatur?*
36 *Vsus vltrà proprium negotium aliàs subditi necessitates comprehendere dicitur.*
37 *Vsusfructus non vt commoditas cedi, vendiq; potest.*
38 *Locata terra Baronis vsus personalis translatus non censetur.*
39 *Baro criminalis an ciuis dicatur, à prærogatiuis, vt ciuilis Baro fruatur?*
40 *Baro ciuilis dominus dicitur, & ei sua arma depingere competit; quod non est in criminali.*
41 *Vsum in re, vel rem ad vsum concedere, multum differunt.*

PRAGM. XII.

CAROLVS QVINTVS.

Volumus etiam, ut ipsi Barones, & alij utiles Domini Terris, & nemoribus communibus, Qq *vel*

uel demanio moderatè utantur, & quamuis uti primi ciues, ciuium priuilegijs, & bonis uti possint, debent talitèr uti, ut suis commoditatibus satisfiat, & Vasalli à pascuis, & nemoribus, ac cultura non arceantur, quod ubi casus euenerit, nostro, aut nostri Viceregis arbitrio, reseruamus pœnam.

Comm. Pragm. XII.

1 ONTINVATVR hęc pragmatica cū dictis in præcedenti, licèt enim Barones, vt primi ciues priuilegijs, suarumque terrarum commoditatibus in pascuis, nemoribus, & similibus vti possint, moderatè tamèn eis vti debent, adeò vt Vasallorum commoditatem non absorbeant, vndè notatur primò, Barones ratione dignitatis dici ciues in eorum terris, & ipsorū priuilegijs gaudere, *glos. in l. ciues, & in l. seq. C. de Incol. lib. 10. Marc. Anton. Surg. de Neap. Illustr. fol. 299.* & est singulare, Baronem in omnibus suis feudis dici ciuem, eum regulariter in loco originis, & domicilij, quis tantùm ciuilitatem consequatur, vt in *d. l. Ciues, Gaill. obseru. 36. lib. 2. Frecc. de subfeud. auth. 46. n. 4.* quia sicut Officialis est ciuium caput, vbi præest, vt inferius *n. 8.* sic & Baro; & sicut miles vbi militat dicitur ciuis, *l. municeps, la 2. §. fin. ff. ad municip.* ita Baro, qui miles dicitur iuxtà *tit. de milit. vass.* & dicūtur ciues quo ad honores, nō quo ad onera, scilicèt, gabellas, *gl. in d. l. Senatores*, dùm subeūt onera maiora regiminis, *Fontanell. dec. 513. n. 6.* & eisdem prerogatiuis gaudet eorum familia, *glos. in marg. in l. ad personas, ff. de Iure iur.* Item Barones etiam ciues Neapolitani dici possent, nam dùm
2 Ciuitas Neapolis est caput, & Regis Metropolis, & Barones realis corporis membra nuncupantur, vt diximus supra in *prag. 3. n. 6.* ac Regij Consiliarij *in rub. n. 55.* proindè vti de gremio Vrbis, & fori prærogatiuis eius officialibus concessis potiri deberent, vt infra *n. 8.* & diximus supra *prag. 8. par. 2. ex n. 262. & in rub. n. 19.* Et sic per S. C. fuisse decisum in anno 1619. refert *Thor. in suo comp. dec. verbo Baro externæ nationis*, & declaratur to. *2. cap. 85.* sine tamèn difficultate magnæ Curiæ forum sortiuntur ex *rit. 46.* & ibi *Carau. n. 16.* Regis enim officiales dicuntur, *Affl. in cōst. Capitaneorum, & cōst. Pœnam eorum, Franch. dec. 211. n. 7. & dec. 274. n. 3.* & ratione feudorum, Barones ad decimas tenentur, *Doct. in cap. Regni,* 93. scilicèt ad decimam personalem, si ibi diuina audiant, ad prędialē verò, vbi redditus burgensatici percipiuntur, *Rebuf. de decim. q. 5. n. 25. Reg. Tapp. in cōstit. Quanto, n. 19. de decimis.* Nec repugnat, Barones contractus, & delicti ratione in suis terris ordinarij Præsidis Prouinciæ
3 forum sortiri, vt per *Capic. dec. 59.* qui iudicatum refert, Regiam Audientiam Calabriæ legitimè contra Baronem circa expositam quærelam de spolio processisse, & sic obseruari, ait *Carau. in d. rit. n. 6. & 8. in fin.* & sequitur *Ann. singul. 57.* Nam Regiæ Audientiæ in eorum Prouincijs, ordinarij Iudices dicuntur, vt in *const. Iustitiariæ per Prouincias*, & in eas sunt M. Curiæ prærogatiuæ transfusæ, vt diximus supra *prag. 5. n. 70.* vndè nimirùm, si in eorum districtu contra Barones ibi commorantes procedant, & alias rationes adducit *Frecc. tit. de offic. Mag. Cancel.* licèt enim quis sit à foro exemptus, si tamèn alicuius loci ciuis efficietur, illius ordinarij Iudici subijcitur, ex *tex. notabili in cap. 1. § fin. de priuil. in 6.* secùs si in terra,
4 in qua ipse non esset Baro, delinqueret, tunc forum ratione contractus, vel delicti sortiretur, licèt postea remittendus esset, *Franc. Marc. decis. 218. par. 2.* & est *text. in cap. cum inferior, de maior. & obed.* vbi
5 Archiepiscopus in suffraganei loco delinquens, eius forum non sortitur, secùs si in alterius Diœcesi loco delinquat, nam ab ordinario cognosci valet, *l. 2. in fin. C. vbi senat.* vndè si Neapolitanus, vel alius priuilegiatus degat, & domicilium extra
6 Ciuitatem habeat, in loco, vbi commoratur, conueniri poterit, *Gram. dec. 81. Vrsill. dec. 384.* prout Regij Consiliarij, qui licèt sint in magna dignitate positi, tamē in ciuilibus forum Mag. Curiæ sortiuntur *l. Curiales, C. de decur. lib. 10. & Add. ad Capyc. dec. 9.* Indè oriundi Neapolitani, vbi degunt, sine immunitate contribuere
7 debent, *Rouit. in prag. 2. de immun. Neap.* & proindè commoditatibus, vsu, & priuilegijs, vti alij subditi, & ciues fruuntur, nam, & Episcopus, Abbas, & miles simi-
8 liter pascuorum cęterorum commoditatibus fruuntur, *DD. in l. assumptio, ff. ad municip. Ann. sing. 365.* gaudentq; societate, & cōmunione cū alijs Vniuersitatibus conuicinis inita, *Paris. d. verb. ciuilitas, Guid. Pap. dec. 631.* Sicq; & officiales dicuntur ciues, & ciuium capita, *l. senatores, C. de incol. lib. 10. Bal. in l. obseruare, §. proficisci, n. 12. ff. de offic. proconf. D. Anton. Surg. de Neap. Illust. cap. 17. n. 18. Paris de sindic. verbo ciuilitas, Frāc. Marc. dec. 217. Carau. rit. 301, n. 21.* sic & clerici, & Religiosi, ex *gl. in d. l. ciues, Mastr. dec. 49. Ann. sing. 185.* licèt exteri, *Boer. dec.*

240.

240. Episcopi Vicarius, *Surd. dec. 129.* vnde notatur, non solùm natales, verùm
9 etiam assumptionem, & officia ciuilitatẽ conferre, *Add. ad Capic. dec. 209.* Idem intelligo de Barone criminali, vt infra *n. 39.* Et an Barones priuilegijs ciuibus ex particulari priuilegio concessis etiã gaudent? vide *Rouit. hic n. 5.*

Et tandem Barones, etsi pro feudalibus sint ab oneribus immunes ex *cap. Regni Porrecta*, debent enim seruitium pro feudis, vndè non sunt duplici onere grauandi, *And. in cap. 1. §. & extraordinaria collatio ex n. 55. in fine, quæ sint regal.* & sic pro muneribus personalibus, *Boss. tit. de Princip. n. 101.* pro burgensaticis tamen, ad onera, vt bona tenentes tenentur, prout soluunt exteri, *Antib. de muner. & honor. par. 3. §. quæro, Luc. de Penn. in l. cum*
10 *dinns, C. de omni agro desert. lib. 10. Frãch. dec. 197. n. 19. & in prag. 26. de vectigal.*
11 imò & Rex burgensaticorum ratione, non est exemptus, *Capic. in inuest. verb. collecta, vers. Princeps & vers. Domini*, prout inter Vniuersitatem Cotroni, & eius Baronẽ Actuario de Ferrarijs decisum fuit, sed si Baro ciuium bona in catasto posita emat, pro eisdem oneribus contribuere tenentur, & non vti bona tenens, ex quo bona oneribus realibus affecta in quemcumq; immunem successorem, cum eisdẽ pensionibus transeunt, maximè si ea sint certa, & perpetua, & iuxtà imminentem necessitatem non varientur, *Nigr. in cap. Regni 198.* & in *rub. de vit. & honest. cler. n. 76. Petra de pot. Princip. cap. 4. Grass. de effect. cler. eff. 3. ex n. 154. Reg. de Marin. resol. cap. 47.* & dixi supra *prag. 10. n. 54.* Asserunt, & aliqui Barones ad murorum refectionem, Medicorum salaria, & ad alia teneri, de quibus participant ex *text. in l. fin. C. de quib. mun. vel præst. nemin. lic. se excus. lib. 10.* prout etiam Clerici, licèt exempti, ad talia sunt obligati, do-
12 nec de beneficio participant, *l. ad instructionem, C. de sacros. Eccles.* & ibi *Doct. Mastrill. dec. 49. Reg. Reuert. dec. 36. & 439.* & dixi supra in *prag. 8. par. 2.* sic & contrà patrem onustum. *Tess. dec. 267. Marãt. cons. 81. Campa. in elemẽt. de vit. & honest. cler. n. 115. cum seq.* & an Barones ad territorij custodiam contribuere teneantur, & an pro bonis demanialibus? vide *Cap. cap. Regni Porrecta*, & in *cap. Clandestini, n. 33. Rip. in l. si se nõ obtulit, n. 33. ff. de re iud.* Item ad gabellas, & collectas de lucro, quod ex negotiatione extrà feudi fru-
13 ctus percipiunt, tenentur, nam de frumẽtis, ouibus, & porcis, qui ex nemoribus suis impinguantur, Baronibus mercari, permutare cum alijs mercibus absq; ga-
14 bellæ onere licet, secùs si ad feuda nõ pertineant, vt pro industria ex pecunia, ex feudi fructibus redacta, & pro animalibus, quę nõ sunt ad vsum feudi destinata, *And. in cap. 1. §. & plaustrorum. n. 58. quæ sint regal. Luc. in l. si quot. C. de bon. patrim. lib. 10. Marc. Anton. Surg. in add. fol. 384.* feudales enim introitus Barones negotia-
15 ri possunt, & immunes sunt, *Capic. in inuest. verb. feudorum immunitas, Franch. dec. 128.* non inquam dicitur mercator, qui de suis fructibus negotiationem gerit, *Bart. in l. legatis seruis, ff. de leg. 3. Cancer. var. resol. lib. 3. cap. 9. n. 12. Carau. rit. 45.* se-
16 cùs de alijs negotijs extra feudum, *Rosental. de feud. cap. 5. concl. 78. Maur. alleg. 16. vol. 1. Mastrill. de Magistr. lib. 4. cap. 17. n. 73.* & ità vidi decisum in S.C. pro Vniuersitate Lauri cũ Marchione, Actuario Cioffo, licèt de facto Barones hoc parùm obseruent, sed in animæ iudicio, non sunt securi, cum pauperes subditi nõ obstent,
17 sed eorum murmuratio dissensum inducit, & præscriptionem interrumpit, *And. in cap. 1. quæ sint regal. vers. extraordinariæ.* Sed quid si Vniuersitas priuilegium habeat exituræ, & platearum, & ius exigendi gabellam, vel aliquod vectigal de animalibus, vel frumẽtis emptis, cęterisq; quæ foras venduntur, an fructuum feuda-
18 lium emptores ad gabellæ, vectigalis, & exituræ solutionem cogantur, & per prędicta emptores immunes esse videntur, quia immunitas in Baronis, qui eò magis
19 victualia vendit, redundat beneficium, dùm sine onere illo emptores emũt, *Bald. in cõs. 31. Peregr. de iure fisci tit. de eõdẽ. gabell. n. 21. Capic. in inuest. ver. feudorum immunitas*; contrarium tamèn est dicendũ, exemptionem, & immunitatem ad emptores nõ transire, licèt ipsi à personis immunibus, & Ecclesiasticis emerent, ad *tex. in l. locatio, §. fin. ff. de publ. & vectigal. glos. in dem fin. ver. non negotiandi de cens. Camp. indem. de vit. & honest. cler. n. 123. Archid. in cap. pen. de cens. Bald. cons. 31. Boer. dec. 213. n. 19. Rolan. cons. 61. lib. 4.* & latè *Fõtanell. dec. 300. cum seq.* priuilegiũ enim personale illius personam, cui concessum fuit, non egreditur, vulgata *l. quia personale, ff. de sol. matr. Reg. Renert. dec. 18. 32. & 192. Reg. Tapp. in l. fin. de const. Princip. par. 2. cap. 3. à n. 73.* Imò immunitas Baronibus pro feudalibus fructibus concessa, eorum conductores nõ comprehendit, si in pecunia soluant, & si ad partem fructuum colant, immunitas pro ea tantùm parte, quæ datur Baronibus præstatur, ut ex multis comprobat, & decisũ refert *Reg. Rouit. dec. 71. & Reg. Reuert. locis citatis*; à Regiarum autem Dohanarum iuribus Barones pro feudalibus fructibus ex obseruantia immunes non esse

tradit *Reg. Moles in suis decis. q.* 20.

Sed an Barones uti ciues non solùm di-
ctis commoditatibus gaudeant, sed etiam
20 ad Vniuersitatem statum pertinentibus
se audiri petere ualeat, & ut alij ciues,
se interponere, & legitimè comparere
possint, Sindicorum, aliorumq; officialiū
Vniuersitatum computa reuideri petēdo,
& mandare computis assistere suos officia-
les, Dixi in præcedēti *prag.* Baronē uti
primum ciuē cuiusdam Vniuersitatis ne-
moris venditioni contradicere posse,
*Franch. decis.*147. vndè vti talis etiam su-
pradicta gerere posse videtur, vltrà quod
21 ipse dicitur protector, & defensor, & eius
interest, vt sua Ciuitas benè regatur, & vti
defensor suorum vasallorum pro eis com-
parere potest sinè mandato, *l. nam postea,*
§. iusiurandum, ff. de iur. iur. & etiam vasal-
lorum pater nuncupatur, ad *text. in l.* 2. *in*
fin. C. de debit. ciuit. lib. 11. & sicuti pater su-
biectorum salutem inuestigare tenetur,
argum. *l.* 3. ibi, *Nam salutem, ff. de offic. Præ-
fect. vigil.* & in his terminis firmat *Guid.
Pap. decis.*631. *ex num.* 29. *vers. ad quartum
dubium*; ità & Baronis interest videre, nè
pauperes opprimantur, quod potissimè ex
malo regimine prouenit, & de iure diuino
illi custodes reputantur, qui supèr oues
inuigilare debent, *cap. oportet* 81. *dist.* vndè
Psalmista, *Ecce non dormitabit, neq. dormiet.*
& custos furtis, rapinis, & damnis resistere
22 tenetur, & omni via lupos baculo, vel ca-
nuum latratu, quæ iustitiam designat, ar-
cere debet, *Genes.* 32. & in Regno est statu-
tum in *prag.* 5. *§. pen. de admin. Vniu.* Baro-
nes præcipuam habituros esse curam, vt
Vniuersitatum introitus per Sindicos, &
23 Electos benè erogentur, & administren-
tur, ac eorum rationes reuideantur, cum
onus eis, vti primis ciuibus competat.
Imò eos audiri, & Rationales dari dixe-
runt *Ann. alleg.* 130. *num.* 15. *Aucndan. de
excq. mand. par.* 1. *cap.* 9. *Bouad. lib.* 2. *Polit.
cap.* 16. *num.* 50. *Escobar. de ratioc. cap.* 42.
Cancer. var. resol. lib. 3. *cap.* 3. *num.* 451. con-
trarium tamèn substinent *Crau. cons.* 238.
Vrsill. decis. 265. *num.* 15. ista iura ad De-
curiones pertinere, vt introitus rectè di-
spensentur, & prædecessores Sindici ra-
tiones reddant; nam vt dixi suprà *prag.* 3.
24 vnum est regimen ad Baronem circa iu-
stitiam ministrandam pertinens; aliud ve-
rò Vniuersitati competens, cui Barones se
ingerere non debent, cum sub charitatis
zelo vtrumq. sibi vsurpare possent. Vn-
dè distingue, aut Baro rationes per præ-
decessores reddi petat, vt soluant quod de-
bent, & est iusta petitio; interest enim Ba-
ronis, nè vniuersitates depauperētur, ac ad
suam administrationem pertinet, iusti-
tiam ministrari, vt debitores soluant; aut
expeditas rationes per suos Officiales re-
uideri prætendit, & quia hæc ad suam iu-
25 risdictionem non pertinent, non poterit,
cum vt plurimum hoc faciant, vt ex ijs
aliquod maleficium, vel erogatum contrà
Pragmaticas pro eorum marsupio inqui-
rant, & hoc casu renuente Vniuersitate
non poterit: verùm si apud Superiores Ra-
tionalem petierit suis, non autèm Vni-
uersitatis expensis permitteretur, *Frecc.
auth.* 18. *de subfeud. Rouit. in pragm.* 2. *nu.* 2.
tit. de admin. Vniuer. vbi etiam habetur, Fi-
sci, nec nè Baronis sint Sindicorum con-
trauentionum pœnæ. Imò existente lite
inter Vniuersitatem, multotiès impeditur
Commissarius, quando Superiores non
ex charitatis affectu hoc peti intuentur,
& notant *Doct. in l. contra, vbi Luc. col. pen.
C. de re milit. lib.* 12. dicens multa esse Ba-
ronibus ex bono zelo, & pro Vniuersita-
tum vtilitate comparentibus conceden-
da; verùm si ob calumniam, etiam in lici-
tis denegandus est assensus. Et si hoc pie-
tatis officium verè per Barones exerce-
retur, vtiq. tot ciuium latrocinijs obuiam
iretur, & Vniuersitates non depauperа-
rentur, & negligentes apud Deum non
excusarentur, cùm per diuinam, & huma-
nam legem bono plebis regimini præesse
26 sint obnoxij; qui enim prohibere, & non
prohibet, vel subuenire potest, & non
subuenit, in culpa est; ipsi enim membro-
rum caput dicuntur, cuius est alia tueri, &
gubernare, *Frecc. fol.* 214. nam Deus Su-
periores creauit, nè otientur, sed vt præ-
sint subiectis, & abundè dixi *pragm.* 3. quò
enim maiorem dignitatem habent, eò ma-
gis sunt Deo, & hominibus debitores, cū
Principatus ad aliud non sit inductus, nisi
ob ciuium vtilitatem, *Vasq. in præf. contr.*
sicq; concludendum videtur, Barones om-
nibus priuilegijs, cōmoditatibus, & actio-
nibus, tanquàm ciues vti posse, dummodò
se compatiantur, & manum in vsurpanda
iurium, & officiorum ad Vniuersitatum
regimen pertinentium iurisdictione non
extendant; licèt enim vti ciuis Baro ad-
uersus parlamenta oppugnandi ius ha-
beat, *Ann. allegat.* 15. quia vti pater, vt
suarum terrarum bona rectè gubernen-
tur, & conseruentur curare tenentur, nè
in collapsum cedant propter commune
27 interesse: vndè consuetudo inoleuit, vt
ipsi pro suis terris in generalibus parla-
mentis pro donatiuis conuocatis compa-
reant: & quot terras Baro possidet, tot vo-
ces pro illis habet, *Reg. de Ponte de regal.
impos. num.* 24. *&* 35. *Capan. de iure Adhoa,
cap.* 34. *ex num.* 23. Respectu administra-
tionis tamèn patrimonij Vniuersitatis
suos habentis administratores, quibus re-
gitur, Baro verè ciuis non dicitur, *Frach.*
de-

decis.197.num. 19. de Ponte vbi supra n.35. & propterea intuendus est zelus; nam aut sui, & suæ iurisdictionis ratione compareat, & non est audiendus, aut recta intentione, vt Vniuersitatis bona videantur, ex solita vsurpatione, quæ fit per potentes ciues, & bono, & sancto desiderio non sunt defraudandi, quæ omnia ex Baronis qualitate rectè Superiore, arbitrari poterunt.

Tertiò notantur ex Pragm. Barones istius ciuilitatis ratione vsum in bonis Vniuersitatis demanialibus, & communibus habere, non tamèn vt aliorum ciuium commoditatem absorbeant, nam vt dixi in
28 præced. vsum tantùm habent in his bonis, & tanquàm boni socij vti debent, Guid. Pap. decis.231. dicens, ipsos magnam animalium quantitatem committere non posse; si enim pascua, spicæ, vel glandes mille animalibus sufficiant, dimidiam, vel maiorem partem Baro immittere non debet, cum transcenderetur vsus, sed vti eius, & primus tantam immittere debet quantitatem, quantam duo ex ditioribus, Frec. de subfeud. auth.46. Beltrad. cons.211. Doctio. in l. Imperatores, de seruit. rustic. præd. illius enim prioritatis ratione aliquid plus est eis concedendum, vt hæc qualitas aliquid triouat, l. si quando, de legat.1. benè verum, quia duo ita ditiores esse possent, vt cum Barone totam commoditatem absorberent, receptum est, vt sit boni viri;
29 & recti Iudicis arbitrio relinquendum, & cum expertis, pascui capacitate, qualitate, & quantitate consideratis; sic eiuium animalia repartire, vt pro omnibus commoditas diuidatur, Alber. in l. Imperatores, ff. de seruit. quæst. cap.37. Ann. singul.80. Franch. decis.301 in fin. Escobar. de ratioc. comput.7. Medic. cons.146. & sic fuit decisum in Sacro Consilio inter Vniuersitatem Vallis Vitulani, & Baronem. Act. Figliola.

31 Sed an aquæ vsus intèr Baronem, & vasallos diuidi possit? seruitus vti indiuidua diuidi non posse videtur, ex l. vsus pars, ff. de vsu. & hab. contrarium tamèn fuit iudicatum inter vtilem Dominum, & vasallos Terræ Solofræ; & pro Marchione Lauri cum Vniuersitate, Act. Cioffo. nam existente discordia circa vsum aquæ fontis demanialis Vniuersitatis, vbi Baro vsus sibi debiti ratione aquæ partem ad palatium ducere prætendebat, & fuit decisum, in aquæ receptaculo tria fieri foramina, & tres fistulas æneas, in vnoquoquè foramine poni, vt ex duabus aqua ad Vniuersitatis fontem, ex tertia verò ad locum defluat Baronis, qui ad sui libitum eam claudere possit, & expensæ pro tali opere pro duabus partibus ad Vniuersitatem, pro tertia verò ad Baronem pertinere debeant, & hæc fuerunt formalia verba decreti roborati, vt credo ex dispositione text. in l. si quis per diuinam, in fin. C. de aquæduct. lib.11. & l. si partem fundi, ff. de seruit. rustic. præd. Similitèr an pascua in partes diuidi possint? Nonnulli negarunt ex eadem ratione, quod seruitus diuidi non potest, ex d. l. vsus pars, ff. de vsu. & hab. contrarium verò refert decisum Thes. decis.71. nam etsi seruitus diuidi non possit, commoditas tamèn per camporum regiones diuiditur, argum. ex l. comm. diuidun. §. cum ex vsufructu, ff. comm. diuid. Cepoll. de seruit. rustic. præd. cap.9. ex nu.22. Menoch. de arbitr. cas.245. Franch. dict. decis.301 in fin. & Berlich. conclus.49. ex num. 16. tom.2. Ex quibus habes, Baronem pro suis mercibus aliorum commoditatem non absorbere, prout correlatiuè, è contra dixi in præced. pragm. ciues similitèr in Baronis demanialibus vsum habentes, ad socidam animalia capere non posse, cum
32 esset vltra vsum, & Baronis fidam exteris concedendam impedirent, quæ fida est feudi emolumentum, nisi ipsi ciues præferri, & vltra vsum soluere vellent, Frece. d. auth.46. & 41. Ann. d. sing.80.

Dubitatum quoq. fuit, an pascendi, lignandi, & similium vsus, quem Barones in
33 Vniuersitatis bonis habent, cedi, locari, vel exteris vendi possit pro commoditate ad se spectante, quia forsan ipsi animalia non habeant? & non posse videtur, §.1. Instit. de vsu, & habit. nam seruitutem locare nemini permittitur, iuxtà verba tex. in l. locare, ff. de locat. & conduct. seruitus
34 enim personam sequitur, vt in d. l. vsus pars, & personalia priuilegia personas nò egrediuntur, l. quia tale, ff. solut. matr. & similitèr in pragm.1 num.157. diximus, Barones prælationis iura, quæ in fructuum emptione, in venditionibus, & alijs multis habent, alteri cedere non posse, Guid. Pap. decis.411. Ozasch. dec.156. Franch. dec.220. sequeretur enim inconueniens, quo omnes ciues, qui animalia non haberent, hoc ius alijs cedere possent, quod nunquam obseruatum vidimus; & si pro Barone dici posset, quod quamuis habeat vsum, non
35 tamèn intelligitur de illo vsu stricto, de quo Doct. in l.1. ff. de vsu. nam verbum, vti, hic ponitur pro vtendi commoditate, non pro vsus seruitute, Ann. allegat.84. num.8. & vsus diuersimodè capitur, l. si quis binas ædes, l. si alij, ff. de vsufruc. Cepoll. tit. de vsuf. 3. declar. & eum pro commoditate vtendi, tàm in Vniuersitatis, quàm feudi demanijs interpretari patet; nam animalia nò solùm pro vsu victus, verùm etiam pro cõ-
36 moditate tenentur, non tamèn pro magna negotiatione, sed pro industria exer-

ce-

cere, quos terminos notat ad multa *Campan. de vit. & honest. Cler. num. 128. Marant. in sua praxi*, ibi, *Iudicium mercatorum*; si enim ciuis aliqua iumenta, vel animalia teneat, fructusq. & ipsorum partus vendat, vtiquè mercari non intelligitur, sed de ijs industria exercere, & *Franch. decis. 489. in fin.* notat, vsum intelligi, non quoad illam negotiationem tantùm, sed vt animalibus venditis, alia, quæ sibi ad victum suppetunt vendere valeat, & *Ann. allegat. 48 num. 8.* ait, aliquid iure seruitutis habentem, illud locare posse. Vndè etsi commoditas iuris vtêdi in totum cędi nõ possit, ad tempus esset permittenda, sic & vsufructuarius cedere non potest, alias vsumfructum amitteret, commoditatem
37 tamèn locare poterit, *l. arboribus, §. vsufructum, ff. de iure dot. Gomes. tit. de seruit. num. 17. var. resol.* Verùm non est à prima opinione discedendum, hunc videlicèt vsum Barones cedere, vel locare non posse, prout è contrà nèc Vniuersitati licere, ob parilitatem seruandam, & adeò iste casus est personalis, vt ad feudorum condu-
38 ctores non extendatur, *Reg. de Ponte de potest. Proreg. tit. de offic. §. 2. ex num. 6.* & conferunt notata suprà *pragm. 8. par. 1. ex num. 155.*
39 An autèm criminalium causarum Baro hoc ius ciuilitatis priuilegio fruatur, alias dixi in *pragm. 1. num. 64.* Baronem
40 ciuilem dici verum dominium, & arma in suo feudo depingere posse, nèc sub Baronis criminalem iurisdictionem tantùm habentis appellatione venire, *Gramm. cons. ciuil. 68.* & proindè beneficio *Constit. Quamplurimum. adiutorijs petendis* non gaudet: contrarium tamèn sentio, Baronem criminalem ciuilitatis priuilegio gaudere; nam miles, & Abbas licèt exteri, dum resident in loco, reputantur vti ciues, sic & Officiales, & Episcopi eò fortiùs, qui militat, & Præses est iustitię pro coercendis criminibus, *Bart. in l. assumptio, ff. ad municip. Doct. in l. ciues, C. de incol. lib. 10.*
41 Nota etiam, aliud esse habere vsum in re, aliud habere vsum ad rem. De primo casu hic loquuti sumus. Secundus verò casus plenum denotat dominium, *Doct. in l. donationes, §. species, ff. de donat. Capyc. decis. 188.* vbi concessa defensa ad vsum pro ciuium bouum commoditate, quòd vltrà dictum superest, Vniuersis prout & Baro, locare potest, iuxta notata in *pragmat. 11. num. 101.*

PRAGM. XIII.

CAROLUS QUINTUS, In anno 1536.

Graues insuper querelas accepimus, quod Barones, & vtiles Domini cogunt vasallos suos, aut eorum aliquos ad emendum, seù conducendum ipsorum Dominorum gabellas, furnos, dohanas, baiulationes, defensas, molendina, tapetos, passus, & terragia, & alios eorum redditus, & iura pretio ipsis Baronibus, & vtilibus Dominis benè viso; quod quidem ab omni iure, & æquitate alienum esse cognoscimus, Vendendi enim, & emendi vsus cuiuslibet liber esse debet. Mandamus igitur, ne de cætero per Barones, aut alios vtiles Dominos vasalli possint cogi ad tales emptiones faciendas, seù vendant, aut locent suos redditus, & iura; volentibus conuenire poterunt, & non aliter. Si quis autem huic nostro mandato contrafecerit, venditio, & locatio sit nulla, & Dominus taliter vendens pœnam nostro, aut Viceregis nostri arbitrio reseruatam incurrat: vltra quod volumus, ipsum perdere pretium, seù mercedem talis coactæ venditionis, aut conditionis.

HAec Pragmatica fuit declarata, & commentata suprà *prag. 1. nu. 115. cum seq.* & propterea alia me ad ibi scripta remittentem, hic addere non oportet.

SUMMARIUM.

1 *Libertas hominum adeò inæstimabilis est, ut nec ipse Deus eam arctare voluerit.*
2 *Dona ab origine libera præsumuntur.*
3 *Dominij effectus est, ut re sua quis liberè utatur.*
4 *Barones Vasallis prohibere non possunt, ne panem, nisi in suis furnis coquant, uel ne frumentum, nisi suis molant in molēdinis.*
5 *Barones nullū onus Vasalli indicere possūt.*
9 *Priuilegium cum furnis, & molendinis cōcessum ius prohibendi non tribuit.*
7 *Princeps iuri quærendo, non autem quæsito præiudicare potest.*
8 *Baro ius molituræ, uel furni in aliorū fraudem remittere non debet.*
9 *Banna, vt valeant, iusta non autem alteri debent esse præiudicialia.*
10 *Quota olei Baroni detraptorum oleo debita, vtrum*

utrum de nucleis debeatur?
11 *Palea est in fructu, et domino pars debetur.*
12 *Praescribi nequeunt, quae merè sunt Vasallorum facultatis.*
13 *Actus facultatis ratione praesumitur in dubio gestus.*
14 *Praesumptiones, quae sint ad iudicandum legitimè, an actus facultatis iure, vel pro suo videantur facti?*
15 *Baro solus furnos torcularia, & alia habẽs iuris prohibendi, aliis non existentibus, praesumptionem habet.*
16 *Obtinere quis in possessorio in istis casibus debeat, Baro, an Vniuersitas?*
17 *Vasallis num prohiberi possit, ne foris ad molendum procedant.*
18 *Vasalli an ceentimula, & similia pro suo vsu tenere valeant.*
19 *Vasallis an interdici possit, ne mercium, vel huiusmodi negotiationem exerceant?*
20 *Banna ob aeris salubritatem in publicis locis valent.*
21 *Publica sub Baronum sunt protectione.*
22 *Ius prohibendi Vniuersitas habere praesumitur, si sola molendina, caeteraq; habeat.*
23 *Vniuersitas aere alieno oppressa, ne ciues alio ad molendum accedant, statuere potest.*
24 *Liberi releuiorum, ac Aerariorum, an feudales introitus esse probent?*
25 *Princeps vtrum super iure gẽtium, & quaesito dominio disponere valeat.*
26 *Capitula inter Baronem, & Vniuersitatem inita quando subsistant?*
27 *Molendina, caeteraq; in aquis opera Vasalli Baronis in praeiudicium facere nequeunt.*
28 *Flumina, & mare Dominorum sunt.*
29 *Irrigatio in hortis, an à Barone prohiberi possit?*
30 *Molendina aquas non attingentia per Vasallos fieri possunt.*
31 *Praescriptio negatiuis in actibus, quando incipiat, quantaq; requiratur?*
32 *Possessio per vnicum actum in incorporalibus acquiritur.*
33 *Praescriptio facta interruptione nõ operatur.*
34 *Prohibitio priuatis personis facta ius, nec pro, nec contra publicum tribuit.*
35 *Venatio vtrũ per Barones prohiberi possit?*
36 *Princeps an venationem prohibere valeat?*
37 *§. nemo retia de pace tenenda interpraetatur.*
38 *Venatio an improprijs defensis, vel priuatis fundis prohiberi possit?*
39 *Furti actione tenetur animalia depescinis, vel alienis capiens columbarijs.*
40 *Venatio ex publica vtilitate prohiberi potest.*
41 *Piscationis num prohiberi possint?*
42 *Barones an venationem, & piscationem exteris prohibere valeant, & contrauenientes punire possint?*
43 *Barones omnem alienigenis vsum suo possunt in territorio prohibere.*
44 *Barones banna constituere non prohibentur.*
45 *Barones nũ statuta facere possint?*
46 *Banna, aut secundum, aut praetèr, aut contrà ius existunt.*
47 *Bannum ne quis per habitatum noctu incedat, quando valeat?*
48 *Ignorantiam banni allegari an sufficiat?*
49 *Pena banni moderari, & per Superiorem tolli poterit, si ea potius ad Baronis vtilitatem, quam ad publicam fieri viderit.*
50 *Armorum asportatio noctu prohiberi potest.*
51 *Mascarę vulgaritèr, latinè verò personae an prohiberi possint?*
52 *Bannum, ne quis cum carceratis antè concessas defensiones alloquatur, valet.*
53 *Dispositio quando praetèr, vel contrà ius esse dicatur?*
54 *Legem inferior Superiori imponere non potest.*
55 *Penas corporales indicere Baro nequit.*
56 *Penam iuris communis alterare ex causa Baroni licet.*
57 *Arma militibus ex causa prohiberi possunt.*
58 *Arma etiàm Commissarijs in propria patria prohiberi valent.*
59 *Baro ciuilis vltrà augustale penam in suis bannis imponere non potest.*
60 *Multa in quo à pena differat?*
61 *L. fin. C. de mod. mult. non obseruatur.*
62 *Multam pro iurisdictionis tuitione, an solus ordinarius imponere valeat?*
63 *Decuriones Vniuersitatis, Catapani, & huiusmodi, an penales ordinationes emanare valeant?*
64 *Delegatus, an mulctare possit?*
65 *Banna in iuris fraudem non ualent.*
66 *Banna officialis durant officio durante etiam Regentis Magnae Curiae.*
67 *Banna Proregum officio completo expirant, nisi cũ Collaterali Cõsilio prolata fuerint.*
68 *Banna sub Baronis nomine sunt perpetua.*
69 *Bãna, ut ligent, qualitèr publicari debeant?*
70 *Banna exteros quando ligent?*
71 *Poena banni qualitèr exigi debeat?*
72 *Penę comminatae qualitèr temperandae sint?*
73 *Penę in prouisionibus comminatae non exequuntur.*
74 *Paene ex causis, & feudalibus prouentibus non exiguntur.*
75 *Vsura vsurae, & pene pena non debetur.*
76 *Pena contumaciarũ qualitèr exigenda?*
77 *Purgationes contumaciae officiali absente purgari possunt.*
98 *Penalia mandata sub graui bonorum pena an valeant, & exigi possint?*
79 *Bannis iniustis, & iniquis ordinationibus est resistendum.*
80 *Leges iniquae seruari non debent.*
Resisti quando Superiori possit?

PRAG.

PRAGM. XIV.

CAROLVS QVINTVS.

Audiuimus etiam, quamplures Barones, & vtiles Dominos, vasallos suos cogere, nè panes coquant in alijs furnis, quàm in furnis ipsorum Dominorum, certum quid pro iure furni accipientes. Item etiam mandant, nè triticum ad moliendum in aliorum molendinis conducant, præterquàm in molendinis ipsorum Dominorum: Multi etiam mandant, vt oliuas eorum tappetis terendas, & non aliorum conducant: quamplures etiam prohibent vasallos, & alios in eorum Terris habitantes, nè possint aduenas, aut alios in eorum domibus hospitari, neuè vasalli ipsi tabernas, vel hostiarias in eorum domibus, vel aliorum teneant, & si qui tenent, prohibent nè hospites recipiant, donec hostiariæ, seu tabernæ Dominorum sint plenæ, quæ omnia contra subditorum nostrorum libertatem, in quam illos diuina, & humana Iura conseruari mandant. Et nos, qui iustitiæ cultores semper extitimus, & Deo dante erimus, ea non patiemur. Volumus igitur, atq. mandamus omnibus Baronibus, & alijs vtilibus Dominis, vt liberè permittant, vasallos suos in ipsorum vasallorum, aut aliorumlibet furnis panem coquere, & similiter possint granum ad moliendum, & oliuas terendas ad quorumlibet molendina, vel tappetos conducere; & possint in domibus proprijs, vel aliorum hostarias, aut tabernas facere, & tenere, hospites recipere, etiam quod Dominorum hostariæ non sint plenæ, nec possunt præfati aliqualiter impediri, seu prohiberi; exceptis illis, qui furnos, molendina, tappetos, tabernas, & hostarias, seù hospitia, cum huiusmodi iure prohibendi vasallos particulari priuilegio, aut legitima præscriptione, vel consuetudine legitimè præscripta habent. Nos enim, sicut vasallorum libertatem retinere quærimus; ita iura, quæ Barones, & alij vtiles Domini habent, conseruare intendimus.

Comm.Pragm.XIV.

1 Vetur hic Imperator subditorum libertatem, quã diuino, & humano Iure tàm circa personas, quã bona conseruandam esse dicit; libertas namq. res est inæstimabilis, *l. libertas, ff. de regul. iur.* quam nec ipse Deus arctare voluit, liberam in hominum consilij manibus reponendo, & nonnulla circà hæc congerit *Luc. in l. 1. C. ne quis lib. inuit. actum ger. cog. lib. 10.* & infinita cumulari possent libertatis fauorabilia, quæ omnibus fauorabilior est, sed peculiare nostræ Pragm. institutum est, vt hic de bonorum libertate tractemus, cum de iure omnia libera esse præsumantur, & cui-
2 libet sit liberum, in suo facere quicquid velit, *l. altius, C. de seruit.* & sic omne artificium excogitabile, furnum videlicèt, & tappetum, licèt furnus, & similia alijs noceant; nam hoc importat dominium, vt li-
3 berè quis agat in rebus suis, *l. in re mandata, C. mandat.* & multa recensent *Viu. decis. 306. Gaill. obseruat. 69.* & pro regula est constitutum, bona præsumi libera, cum ab origine libertatis præsumptionem habeant, vt abundè *Mascard. de probat. conclus. incip. seruitus 1305.* Ex cuius inspe-
4 ctione sancitur, Barones vasallis prohibere non posse, nè panem, nisi in suis furnis coquant, frumenta nisi in suis molendinis molant, nec hospites nisi in suis hospitijs recipiant, quæ omnia sunt contra libertatem, & seruitutem inducunt, *Bald. cons. 410. volu. 5.* & in terminis furnos, & molendina constitui posse fundat *Guid. Pap. q. 298. Franc. Marc. decis. 223. Boer. dec. 125. Afflict. decis. 388. Capyc. decis. 209. Clar. §. feudum, q. 30.* nam aliàs magnum vasallis
5 onus imponere esset, & vt dixi in *prag. 1.* Barones nullam collectam, nullumq. personale, vel reale onus subditis adijcere possunt, & si addita fuerint, eis non est parendum, *l. Quintus, §. Pomponius, l. Cerdone, ff. de oper. liber.* Idem tenendum est in hospitijs, macellis, trapetis, & similibus; quilibet enim ad libitum ea tenere, & construere poterit, *Paris de reintegr. feud. q. 15 Iacob. de feud. vers. & cum molendinis, Ann. alleg. 116.* Quæ adeò vera sunt, vt licèt in inuestitura sit clausula, *Cum molendinis, furnis, hospitijs, & alijs*, non ideò videtur
6 concessa Baroni facultas prohibendi constructionem, & vsum constructorum; priuilegium enim in Terræ præiudicium concessum non præsumitur, vulg. *l. 3. §. si quis à Principe, ff. ne quid in loco publ.* dicta enim clausula interpretatur in prædictorum concessione, si fundo insint, *Iacob. d. vers. & cum molendinis, & dictat seq. prag. 16.* vel dicimus, clausulam illam esse potiùs de stylo, quàm de mera concedentis voluntate, *Vrsill. decis. 388.* quicquid in contrarium dixerint *Guid. Pap. quest. 289. Ias. cons. 161.* quos confutat *Crauett. de antiq. temp. 4. par. §. circa,* istas clausulas nil
7 inducere, nec ius prohibendi tribuere fundans; Princeps enim seruitutem inducere, nec ius quæsitum tollere præsumitur, *Gabr. conclus. 1. tit. de iure quæsit. Petr. de potest. Princ. cap. 26.* licèt futuras constru-

ctio-

ctiones impedire possit, *Brun. cons. 131. Iacob. loco præcit. vers. præsertim si Princeps,* neq. per indirectum hoc Baroni licebit; si
8 quid enim pro furni, & molendinorum iure solui solet, hoc ipse tributum in aliorum præiudicium relaxare non poterit, vt eiues ad sua concurrant, *Rip. in l. quominus, ff. de flum. num. 131. Anchar. cons. 155 Ozasch. decis. 17.* nam statuta, seù banna iusta, honesta, & rationabilia esse debent, *cap. erit autem lex 4. dist.* & ipsorum vno deficiente, dicentur iniusta: hoc casu deficit iustitia, cum bannum alterum lædat,
9 satisq. collusio, & fraus arguuntur, quæ cuiquam patrocinari non debent, etsi suū relaxando, alteri præiudicare non licet; eò magis si Baro molendini, furni, vel trapeti ius alterare vellet; nam solitam quotam exigere debet, nec vnius molendini Domino censum in alterius damnum minuere permittitur, nisi immemorabile tempus esset elapsum, *Guid. Pap. decis. 398. Boer. decis. 125.* Itè n in facto pluriès controuersum vidi de Barone, qui in eius trapetis vltrà solitam olei quotam moliture
10 ratione debitam, oliuarum nucleos, ex quibus etiam pars olei exprimitur, sibi
11 deberi prætendebat, & iniquam, talem esse prætensionem, dixi; nam sicuti palea est in fructu, & de ea debetur quota, & reliqua fundi Domino remanere debet, *Afflict. in cap. 1. §. post natalem, num. 14. de pac. ten. Franch. decis. 103.* sic in hoc casu, nam oliuarum nuclei sunt in fructu, & de fructu quotam præstari sufficit, & ità pro Vniuersitate Oliueti cum Barone iudicatum vidi, vt nuclei supprimantur, & sicut oliuæ reprimantur.

Ampliatur nostra conclusio: vasalli enim licèt per immemorabile tempus ad molendina, furnos, vel Baronum tapeta tantùm accesserint, non ideò tamèn Baro prohibendi ius habere præsumitur, nè va-
12 salli alia construere, vel aliò accedere possint: nam hoc meræ fuit facultatis, & quæ facultatis sunt, nunquàm præscribūtur, *l. qui iure familiaritatis, ff. de acqu. vel amit. poss. & ibi Doct. l. si in meo aqua, ff. de aqu. plu. arc. Gabr. de præscript. conclus. 10. Castill. de tertijs, cap. 32.* vbi & quæ dicantur meræ facultatis. Verùm hoc ius acquiri potest, & quasi possessio incipit à die, ex quo vasalli ad alia molendina accedere fuerunt prohibiti, & acquieuerūt, *ex l. hæc autem, ff. de seruit. Couar. in regul. possessor, 2. par. §. 4. num. 6.* latè *Oter. de pasc. cap. 21.* probata tamèn immemorabili, quę titulum præbet, vulg. *text. l. ex hoc iure, §. ductus aqua, ff. de aqu. quot.* metus, & violentia excluduntur, & præscriptio locum sibi vendicat, *Rodriqu. de ann. reddit. libr. 1. cap. 5. num. 67. Amaya in l. vnic. ex n. 35. C. de auro coron. lib. 10.* aliàs in dubio
13 iure facultatis accessus præsumeretur, *Rip. cap. 3. de caus. poss. num. 43. Crauett. de antiq. temp. fol. 221. Præs. de Franc. dec. 166.* Verum si cum longissimi temporis præscriptione aliæ etiam præsumptiones concurrent, vti Regionis consuetudo, vbi Barones sunt in hac prohibendi possessione, ac clausulam supradictam habent, tunc pro eis præsumeretur, *Rip. in d. l. quominus, Capyc. in inuest. vers. cum furnis, Thes. decis. 16. num. 23.* Idem præsumitur, si vnus
14 furnus, vel duo solius Baronis essent, *Cassan. in consuet. Burg. rubr. 13. §. 9. num. 2. & Cancer. var. resol. lib. 2. cap. 2. ex num. 98. & lib. 3. cap. 13. à num. 202. & Clar. §. feudum,*
15 *q. 30.* vbi dicit, licitè Baronem prohibuisse nouum fieri hospitium, dum ipse solus alterum babebat, *Franch. dec. 380. Guttier. lib. 4. pract. q. 32. & Ann. sing. 557.* vbi etiā
16 notat, quis his casibus sit in possessione manutenendus? dum ius Baronibus resistit, & *Rolan. cons. 91. volu. 2. Ann. in cap. 1. de vasal. decrep. etat. & num. 69.* Itèm si omnia alia molendina, furni, & similia illius Terrę Baronem recognoscant in soluendo aliquid tributi, ius prohibendi præsumitur, *Viu. decis. 495. Fontanell.* autèm *de pact. nupt. claus. 4. glos. 17. cap. 1.* diffusè fundat, Baronem iuris prohibendi, vel legitimę præscriptionis titulum allegantem, & ad eius comprobationem immemorabilem præscriptionem inducentem, ex ea solùm in ijs etiam, quę sunt meræ facultatis, adhùc in petitorio obtinere debere, & ad contraria accuratè respondit, cui addo *Io. Harp. rec. par. 7. disp. 10. n. 28.*

17 Amplia etiam, si Baro ius prohibendi in furnis, molendinis, & cæteris habeat, intelligi intra territorium, secùs, si aliò vasalli accedere velint, vbi meliorem forsan farinam babent; tunc enim accessus eis prohiberi non potest, *Rip. de remed. ad conseruand. vbert. num. 301. Soc. cons. 272.* Alij tamèn hoc sustineri posse (in casu proposito iuris prohibendi) intellexerunt, quando ob legitimam causam fieret, puta si Baronis molendina non sint apta, & sufficientia, quia fortè malam producant farinam, vel aqua non est sufficiens, maximè æstiuo tempore, ad tot moliendas quantitates; tunc quia ad ęmulationem fieri nō videtur, & quilibet suam vtilitatem procurare tenetur, vasalli non sunt prohibēdi, vt refert decisum *Ann. in rubr. de vasal. decrep. etat. num. 69. & singul. 557.* Verùm si Baro ius prohibendi non habeat, at in sua Terra solus molendina apta, & sufficientia possideret, & vasalli absq. legitima causa, cum maiori eorum incommodo, & damno molendina externa peterent, prohiberi possent, *Frecc. de subfeud. auth. 41. in fin.*

Rr

fin. non solùm ex ratione ibi adducta, quia dum nemo est in damno Iudicis officio succurrendum est; verùm etiam quia tunc ad ęmulationem fieri videretur, quod non est permittendum, etiam si ei libertas assistat, ad *text. in l. opus*, ibi, *Præterquam si ad ęmulationem, ff. de oper. publ.* prout in eo, qui in re propria ad ęmulationem alterius tollere, vel ędificare velit, *Doct. in l. Altius, C. de seru. & aqu.* vel in proprio fundo animo nocendi vicino foderet, *l. 1. §. idem aiunt, verf. deniq. & l. 2. §. idem Labeo*, ibi, *Si modo non hoc animo fecerit, vt illi noceat, sed ne sibi noceat, ff. de aqu. plu. arc. Menoch. de arbitr. conf. 156.* indè dictum fuit supra *pragm. 1. num. 160.* Baronem vasallos ad suos introitus, & territoria conducendum cogere posse, si ex ęmulatione se excusarent, & infra *pragm. 16. num. 26.* & demùm, quia vasalli ex fidelitatis forma Domini vtilitatem, sinè eorum damno procurare tenentur, vt in *pragm. 1. de forma fidelit.* & vasalli semper quæ eis nõ nocent, & eorum Domino prosunt, gerere debent, vt notabilitèr fundatur in simili per *Harthman. Pistor. q. 25. tit. 3.* & in terminis *Io. Koppen. decis. 19.* Et hoc prohibendi ius regularitèr extenditur, nè vasalli pro suo vsu centimula, furnos, & tappeta in suis domibus habere valeant, &
18 maximè si ita sit consuetum, vt in simili docet *text. in l. si publicanus, §. 1. ff. de publ.* vide *Guid. Pap. decis. 4. Marsil. sing. 86. Bertaz. tract. de gabel. p. 8. art. 2.*

19 Consequutiuè iustissima reputantur mandata, nè vasalli aliquam artem, vel negotiationem exerceant, quam forsan Baro ipse fieri procurat, *Paris de reintegr. feud. q. 15. Capye. decis. 209. num. 10.* commercia enim sunt de iure gentium, quæ nullo modo prohiberi possunt, vt dixi suprà *pragm. 1. in fin.* sicq; nè macella exer-
20 ceantur, iniustum est mandari, nisi ob publicam causam, in certo loco prohibeantur, veluti nè ob aeris salubritatem, & sanitatem in platea fiant; tunc enim permittitur, *Afflict. in Const. Salubritèr, Rip. in tract. de peste*, prout & lini, aliorumq. fætidorum curatio intra Ciuitatem, vel in certis Vniuersitatis fontibus prohiberi potest, *Rouit. in rubr. de salubr. aer.* nam Baro, & in publicis iurisdictionem exercet, dummodò in sui commodum non tendat, *Iacob. de feud. vers. & cum molendinis, And.*
21 *tit. Quæ sint regal. verf. via*, vbi viæ licèt sint publicæ, & de regalibus, adhuc tamèn sub Baronum, in quorum districtu sunt iurisdictione permanent, & maximè in publicæ vtilitatis dispositionem fauore.

Prædictam tamèn conclusionem, vasallis panis coctionem, vel frumenti molituram, nisi in Baronis, vel Vniuersitatis furno, vel molendina prohiberi non posse, si iure prohibendi ciues non sint astricti, limita si Vniuersitas molendina, ad quæ ab antiquo solùm dicti ciues accedere soleant, habeat; nam prohibendi ius habere præsumitur, quod in alijs non procedit, *Boss. tit. de regn. num. 41. Thes. vbi supra, num. 13.* Itèm limita, si in contrariũ publica concurrat vtilitas, quia propter
23 publicam vtilitatem à priuata receditur, *l. munerum, §. itidem, ff. de muner. & honorib.* Vndè si Vniuersitas alieno ęre opprimatur, statuere poterit, nè quis ciuium aliò ad molendum, vel coquendum accedat, nisi in ipsius molendino, furno, vel trapeto, vt lucrum publicis vtilitatibus deseruiret, & maximè pro fiscalibus functionibus exoluendis, *Vaſc. decif. 17. Cancer. lib. 3. cap. 13. num. 204. & Praſ. de Franch. decif. 380.* dixit, idem etiam si Ecclesiastici molendini concurreret interesse; attendẽdum enim est potiùs publicum, quàm priuatorum interesse, maximè ad certum tempus. Limitatur etiam posita conclusio si ex priuilegio appareat, concessionem Baroni fuisse factam, cum iure prohibendi super furnis, molendinis, & cæteris, vt
24 *d. nostra pragm. hic in fin.* Et si priuilegium deficiat, iuris prohibẽdi concessio ex multis præsumitur, vti ex releuijs præsentatis, *Ann. d. sing. 557. Franch. decis. 103. nu. 2.* ex Aerariorum libris, & Baronum inuentarijs, quæ introitus feudales probant, *Sum. Ardiz. tit. quib. mod. feud. amit. Vin. decif. 125. num. 15. Afflict. & Vrsill. decis. 83.* & terragiorum libros etiam in possessorio probare, ait *Ann. singul. 317.* Sed aduerte, releuiorum notam non semper efficacem esse præsumptionem; nam Barones aliquando dubios supponunt introitus, & forsan in feudi releuium ad Vniuersitates pertinentes, vt suo tempore, ex hac assignatione probationis beneficium recipere valeant; vndè cum contigerit, considerandum est, an aliqua collusio esse possit, *Ann. in repet. Const. Diuæ Memoriæ, num. 12.* Itèm est aduertendum, hæc cum iure prohibendi concessionem in specie, & in dispositiuis futuram esse, secùs si apposita esset clausula solita, *Cum furnis, & molendinis in exequtiuis, seù ampliationibus, Franch. decis. 6. Peregr. de fideic. art. 52.*
25 *nu. 43.* Et quamquam multi dixere, Principem has concessiones libertatis priuatiuas facere non posse, cum supra ius gentium disponere non possit, vt exemplis, & authoritatibus demonstrauimus; consuetudine tamèn, & ratione illæ concessiones substinentur, *Paris de reintegrat. feud. q. 15. Guid. Pap. q. 298.* Dico, *in construendis*, nam in constructis concessionis tempore ius prohibendi non procederet, cum in-

inquirēdis, non in quæsitis Princeps præceps præiudicare poterit, *Crauet. de antiq. temp. 4. par. §. circa, Boer. decis. 125.* Limitatur adhùc, nisi aliud ex pacto intèr Baro-
26 nes, & Vniuersitates esset conuentum, *Boer. loco vbi supra, Afflict. decis. 388.* quod non procedit in Regno, nisi concessio esset Regio assensu roborata, cum Vniuersitas nullam obligationem, & seruitutem sibi imponere possit, nisi præuio Principis beneplacito, vt dixi in *pragm. 3. à num. 8.*

Insupèr pro limitatione aduerte, suprà positam conclusionem, molendina, ferreras, battinderia, & alia opera ex aquis cuiquam construere liberum esse, de iure communi procedere, non autèm in Re-
27 gno, vbi aquæ sunt Baronum, & ex antiqua consuetudine de eorum demanio, vt diximus *pragm. 8. par. 2. num. 26. & 33.* Dico non de fluminibus nauigabilibus, quæ sunt de regalijs, sed de alijs publicis, quæ sunt Baronum, & sic aquarum ratione, molēdinorum, & aliorum opere constructionem Baro prohibere poterit; licèt enim flumina sint quoad vsum publica, hodiè tamèn cum mare sunt de regalibus,
28 *Doct. in l. quominus, ff. de flumin.* & diximus *supra loco cit.* Et an Barones hortorum irrigationem prohibere possint? *Franch. decis. 183.* pro Baronibus inclinare videtur. Contrarium tamèn refert decisum per Sacrum Consilium, & in reclamatione confirmatum, *Reg. Rouit. in rubr. num. 8. de aqu.*
29 Baronem hortorum irrigationem prohibere, & aquam pro eo vsu vasallis impedire non valuisse, ex *l. 1. C. de mancip. & alim. lib. 10.* & sic licèt flumen per locum priuati transiret, & de iure licitum esset molendina construere, non tamèn procedit in Regno, secùs si molendina aquas,
30 vel alueum non tangerēt, *Capyc. in inuest. vers. & cum molendinis, Franch. Marc. decis. 270. cum seq. par. 2. Cepol. tit. de alueo.*

Limita etiam ex hac Pragm. nisi Baro hoc ius consequutus fuerit, ex legitima præscriptione, vel consuetudine. Quid autèm sit præscriptio, quid consuetudo, & quomodo differant, dixi supra *prag. 1. ex num. 186.* Quando autèm præscriptionis
31 tempus incipiat currere, restat videndū? Dic, præscriptionem à die prohibitionis incipere, vel publici banni, nè quis nisi ad Baronis furnum, molendinum, trapetum, & alia accedat, & ex eo tempore, quasi possessio incipit, vt in terminis *Vrsill. decis. 388. Capyc. decis. 209.* & sequuta patiètia continuatur possessio, *Doct. in l. 1. C. de seruit.* nam per vnicum actum ius possessionis in iurisdictionabilibus quæritur,
32 *Lanar. cons. 32.* nisi esset actus violentus; nam tunc ius non tribueret, vt in exactione banni dixere *Bertaz. cons. 418. nu. 8. Dec. cons. 11. num. 12. Gram. vot. 12.* Sed si Vniuersitas se opponeret, vèl etiam aliqui ciues, qui pro publica vtilitate legitimam contradicendi, & opponendi pro sua Vniuersitate personam habent, *Crau. cons. 195. in fin.* tunc quasi possessio contra
33 eos fundari non posset; si tamèn reuocetur, vèl appelletur, possessio, & præscriptio interrumpuntur, *Iacob. de feud. vers. & cum venationibus*, & quomodò vasalli contradicere debeant, & quādo quasi possessio quęratur, vide *Petr. de potest. Princ. 6. par. Sese decis. 396.* Dixi banna publica futura esse; nam si aliquibus personis pri-
34 uatis tantùm facta sit prohibitio, publico non pręiudicatur. Consuetudo tamèn proclamata non requirit, sed tacitus populi consensus sufficiet, vt dixi in *d. prag. 1.* vbi notauimus, tàm per consuetudinis, quàm pręscriptionis viam, Barones ob pręsumptum metum, & coactam voluntatem minori tempore centenario non pręscribere, & *Thes. decis. 16. num. 7.* alios coaceruat, quamuis alij quadraginta annorum tempus sufficere dixerint, prout notauimus supra *pragm. 11. num. 37.* In possessorio quis in terminis obtinebit? vide *Capyc. decis. 209.* hęcq. itidèm adnotanda sunt pro omnibus Baronum prohibitionibus; Vniuersitates enim in actibus pręiudicialibus contradicendo, & appellando se interponere deberent, vt docet *Franc. Balb. de præscript. f. 179.*

35 Idem erit obseruandum in prohibitione, nè vasalli in Baronis territorio venētur; hęc enim banna iniustissima sunt, cum libera de iure gētium sit venationis materia, *l. 1. & 3. ff. de acqu. rer. dom. § fin. Inst. de rer. diuis.* & proindè ea vasallis interdici non potest, *Ann sing. 59.* nec enim Principi venationis vsum prohibere licet; nā & iure gentium hę venationes publicę sunt, *l. nemo, ff. de rer. diuis. l. 2. § si quis, ff. nè*
36 *quid in loco publ. l. iniuriarum, § fin. ff. de iniur.* sed hoc in Principibus inferioribus procedere magis communis opinio est, nō in Principe absoluto, cuius est id, quod iure gentium erat licitum, coarctare tàm ex iusta causa, quàm ipsius recreatione, argum. *l. 2. ibi, Nisi Imperator vetet, ff. de flumin. Azeued. lib. 7. tit. 8. in rubr. num. 14. Cabed. decis. 95. & par. 7. decis. 89. num. 5. Petra de potest. Princ. cap. 7. Guttier. quæst. canon. libr. 2. cap. 28. Molin. de iustit. & iur. tract. 2. disp. 43. cum seq. Gasp. Thes. quæst. 22. lib. 2. Cancer. var. resol. lib. 2. cap. 2. à nu. 75. Bouadill. lib. 2. Polit. cap. 16. nu. 138. Amaya in l. vnic. ex num. 43. C. de venat. fer. libr. 10.* & latè per *Auend. post tract. de exeq. mand. tit. de venat. & per Io. kapper. par. 1. disp. 10.*
37 *tit. de venat.* licèt diuersimodè detur in-

tellectus ad *cap.1. §.nemo retia, de pac.ten.*
iuxta tamèn magis germanum sensum in
locis priuatis sibi locum vindicat, vt in
eis cum retibus venari non possit, *Andr.*
ibi,& Gram.decis.67.num.10.Iacob.d.feud.
vers.& cum venationibus,& sic feudorum
Domini in suis, non autèm in publicis lo-
38 cis retia tendi prohibere poterunt, *Viu.*
commun.opin.311.par.2. Limita,si imme-
morabili præscriptione Baro ex emana-
tis bannis hoc ius prohibendi, & pœnam
à contrauenientibus exigendi sibi acqui-
sierit,vt notat *Franch.decis.158.Caneer.lo-*
co cit.num.79.Sese decis.396.Gram.dec.67.
vel à Principe in concessione hoc ius pro-
hibendi obtinuerit,argum.*l.2. in prin.iun-*
cto §.si quis à Principe,ff.ne quid in loc.pub.
*Thes.d.q.22.à num.3.*in suis tamèn defensis
Barones venationem prohibere, & pœnā
exigere possunt,vt in *Cap.Reg.Magistri fo-*
restarum, nam etiam priuatis in eorum
fundis venationem prohibere licet,*l.diuus*
Pius,ff.de seruit.rustic.præd. l.4.ff.de acq.
rer.dom. Imò furti pœna tenetur, qui ex
39 alienis piscinis, & columbarijs animalia
aucupatur,& per *pragm.1.de aucup.*tertre-
mium pœna imposita fuit; feræ enim re-
clusæ sunt in recludentis dominio,& pro-
indè furti pœna datur, *l.naturalem, ff. de*
acqu.rer.dom.l.3.§.item feras,ff.de acq.pos.
& quod venantes in locis prohibitis cri-
minalitèr etiam puniri possint circum-
stantiarum, & reiterationis ratione fun-
dat *Kepper.loco cit.à num.31.* Ex iniuria
enim, quæ fit Domino,cui ius est venatio,
pœna criminalis subingreditur, *l.fin.ff.de*
iniur. Ex causa tamèn venationis modus
per Barones prohiberi potest, veluti nè
scoplis fiant, si locus sit practicabilis, &
personarum sit periculum, vt aduertit
Franch.loco cit.,& fuit decisum in Sacro
Consilio intèr Vniuersitatem Liuri, &
Marchionem,Act.Ciotfo.Itèm ex publicæ
40 vtilitatis causa, nè cum aliquibus instru-
mentis,quibus nimis, & excessiuè anima-
lium species deuastantur, venatio fiat,*Re-*
buff.in l.fin.C.de venat.ferar. lib.11. sicquè
nè venationes tempore, quo lepores, vel
alia animalia sunt prægnantia fiant,aliosquè
casus notant *Couar. in regul.peccatum,*
§.8.& Azeued.loco cit. Petr.de pot.Princ.
cap.7.

Hæcquè de venationibus dicta sunt, &
in piscationibus,in quibus idem ius est ser-
uandum, locum sibi vendicant, dum flu-
41 mina sunt publica, & sic eorum piscatio-
nes,vt diximus supra *pragm.8.par.2.n.25.*
quod adeò verum est, vt licèt inuestitura
de aquis, & fluminibus, ac piscationibus
facta sit, intelligatur tamèn si ius prohi-
bendi ex præscriptione, vel titulo insit,
non quod nouitèr ius prohibendi sit con-
stitutum, *Boß.tit.de aquis,Capyc.in inuestit.*
42 *vers.& in pischerijs, Cepoll.tit.de pischer.*
Exteri tamen sub pœna arceri possunt, nè
intra territorium pischentur, dum flumi-
43 na sunt Baronum,& ciues in eorum com-
moditatibus,& vsibus turbantur, vt simi-
litèr de vsu calcis in alieno feudo coquē-
di,& lignandi dicimus, etiam si damna
non inferant; nam seruitus alieno feudo
induceretur,si hæc permitterentur,*Cepol.*
tit.de seruit.calcis coquend. Franc.Marc.de-
44 *cis.74.& 215.Guid.Pap.dec.208.*

Sed hic congruit dicendum, an,& quā-
do edicta,bāna, & Baronum rescripta pro
45 sua iurisdictione, vel iuribus feudi
tuendis subsistant? & videtur cuilibet Iu-
dici hoc permissum, *l.1.ff.si quis ius dic.*
non obtemper. nam in contentis vtilitatem
fieri non dicuntur, quando licito iure
promulgantur, *Doctor.in l.ambitiosa,ff.de*
decr.ab ord.fac. & videtur de iure non so-
46 lum banna Barones constituere posse,sed
statuta condere, dum merum habent im-
perium, *Andr.quæ sint regal.num.3.Iacob.*
de feud.vers.& cum mero imperio, num.7. si
enim Vniuersitates, quæ nullam iurisdi-
ctionem in pertinentibus ad suum regi-
men habent, statuere possunt, vt diximus
supra *pragm.10.num.99.* quantò fortiùs
hoc dignitate, & iurisdictione fulgentibus
debetur. Verùm hoc intellige secun-
dùm *glos.Paris.§.1.glos.5.num.57. & Reg.*
Tap.de constit.Princ.in l.fin.cap.4.num.51.
circa iurisdictionabilia in suo statu; vndè
47 vt valeant, distinguendum est, aut banna,
vel edicta sunt secundùm ius, vel prætèr,
aut contra,vel in fraudem iuris, seù alte-
rantia ius scriptum. Primo casu non est
dubitandum, nam si secundum ius robur
legis ea viuificat,& potiùs ex confirmato,
quam confirmante viuunt, *Rip. & alij in*
l.filiusfamilias,§.Diui,ff.de leg.& ibi Maran.
48 *in suo repert.* aut prætèr ius, & ex causa
substinentur, vti ne quis de nocte post
duas horas ambulet, hoc non est de iure
prohibitum,nec ius restituit;tamèn ex cau-
sa, nè delicta fiant, vel aliqua scandala
occurrant,pœnalia edicta valent, dummo-
do hora certa ponatur,& vt possit ab om-
nibus intelligi, pulsanda est campana, vt
adnotat *Marc.Anton.Sarg. de Neap. illustr.*
fol.73. nam noctis iter est mali præsum-
ptiuum, & adduco *text.in l.1.§.tria lumi-*
na,ff.de ventr. inspic. & glos. insignem in l.
iter,ff.comm.præd. quam extollit *Castr.* &
non meminit *Paris. verb. præceptum,* qui
49 banno mentionem facit, & abundè per
Borrell.de Magistr.libr.3. cap.9.Muta super
prag.Sicil.tit.82.Giurba cons.11.& Franch.
decis.521.num.15. notat,ignorantiam al-
legari posse in ijs,& similibus,cum ius non
resistat, & in Sacro Consilio fuit iudica-
tum

tum tale bannum valere, dummodò per plures ictus anteà campana pulsetur, ne ignorantia allegari possit, vt intèr Vniuersitatem Hostiliani, & Principem. Et nè tale bannum resultaret ad subditorum iniquitatem, conquerente Vniuersitate, fuit prouisum pro Terra Pisticij contra Baronem. Act. de Felice, aliam pœnam non exigi, solùm inuentum carcerari per illam noctem, si sine igne, vel lumine ambulauerit. Idem si cum bestijs extra veniat, & sequitur *Polidor. Rip. tract. de nocte, cap. 5. & cap. 7.* vbi eatenùs quis pœnam
50 incidit, quatenùs erit captus. Et armorum asportatio de nocte cum pœnæ adiectione, & armorum amissione prohiberi etiam permittitur, *Rip. loco citato, cap. 8. respons. 26. Baiard. ad Clar. quæst. 82. nu. 63. Specul. tit. de constitut.* Ex eadem origine euitandi scandali prohibitio substinetur,
51 nè mascaræ sinè licentia fiant, *Rouit. tit. de personat.* Et sic in bannis, vt nemo cum
52 carceratis loquatur *Vrsill. decis. 290. Crauet. consi. 3.* Verùm intellige, antè datas defensiones, non post; vt reus cum omnibus
53 alloqui, & se defendere valeat, vt fuit iudicatum in Sacro Consilio inter Vniuersitatem Hostiliani, & Principem. Itèm nè chirurgi vulnera, nisi data Curiæ notitia curent, *Foller. cart. 20. num. 36.* Idem si ex causa, proptèr aeris salubritatem fœtida, macella, & lini curatio intrà Ciuitatem exerceri prohibeantur, *Rip. art. 1. de peste, & Franc. Marc. decis. 23. 1. par. Rouit. tit. de salubrit. aer. pragm. 1.* & infinita exempla adduci possent, in quibus ius non resistit, & *Tiraquell. de retract. in præfat. num. 17. cum seq.* latè quando disposi-
54 tionis ius resistere, vel non assistere, vel contra bonos mores dicatur. Verùm in bannis, vbi ius non resistit, pœnæ nequè exorbitantes sunt imponendæ, *l. fin. C. de modo mulct. Bertazz. consil. crim. 418. Thes. quæst. foren. 91. lib. 3. & infra num. 79.* Aut
55 sunt contra ius, & non valent: nam inferiores legem superiori imponere non possunt, *l. pacta, quæ contr. C. de pact. l. nam Magistratus, §. 1. ff. de recept. arbitr. cap. veniens, de iur. iur.* Idem si pœna alteretur, vt vidi, certos Iudices in bannis ictuum cordæ, ac fustigationis pœnam imponentes, quod ridiculum est; solùm enim Re-
56 gis est pœnam iuris alterare, *Afflict. in prælud. Constitut. 7. quæst.* diximus supra *prag. 8. p. 1. n. 257.*

Ius enim naturale, gentium, vel positiuum nequaquam alterare valet Barones, *Camp. in cap. Regni, Vt intèr subiectos.* Et procedit non solùm in criminalibus, verù etiam in ciuilibus, *Marant. in sua praxi verb. vt iudicium mere. in princ. & in tract. de multipli. elien. Doct. ad tit. C. comminat. vel epist.* Notes verò etiam inferiores ex publicæ vtilitatis causa in aliquo, pœnas iuris transfigendi, & banna, ad reprimendàm audaciam, & delictorum frequentiã
57 tollendã alterare posse. *Petra de pot. Prin. cap. 7. n. 69. & Gramm. cons. 314.* vbi licèt milites arma deferendi ius habeant, ex causa tamèn prohiberi possunt, & licèt
58 extrà habitatum arma nõ prohibeantur, cum ad se defendẽdũ à prædone deseruiãt, *Andr. in cap. 1. n. 30. de pac. tenend.* & fuit decisum pro Vniuersitate Montis, cũ Barone Andrea, Pisanello Act. de Ferrarijs, tamèn ex iusta causa aliquando prohibitio substinetur. *Menoch. cas. 394. Polid. tract. de noctur. cap. 8.* Et habentes cõmissionẽ de armis non posse illam in pro-
59 pria patria exercere; statutum est per *pragm. 1. de armis.* Dixi, posse excedi pœnam pecuniariam graue, non corporale impositã, & multa alia notant. *Petra vbi supra, & cap. 11. Mastrill. de mag. lib. 4. cap. 18. Bouad. lib. 2. pol. cap. 16. n. 128. Surd. cons. 152. n. 40. Ann. cons. 94.* Habentes verò ciuilẽ iurisdictionẽ pœnam vltra augustalẽ excedere non possunt, *Affl.*
60 *in const. Reg. Iustitiarij, n. 22. Mastrill. vbi supra n. 16. de Pont. tit. de elect. offic. n. 43.* & latiùs *eo cons. 53. vol. 2.*

Aduerte postremo, cuiquam pro tuenda iurisdictione licere, multam in bannis
61 apponere, nam multa est coërctio pecuniaria, ratione contemptus ad differentiã pœnæ, cuius verbum est generale, ad delicta coercẽda potiùs, quam ad contemptus defensionẽ, *l. aliud est fraus, §. 1. ff. de verb. sign.* & ibi *Doct. l. fin. C. de modo mult.* vbi notatur, mulctã impositam Iudicis arbitrio refrenari, *Alc. d. §. 1. Dec. & Felin. in cap. 1. de constit. Alex. cons. 35. lib. 2. Rol. cons. 47. lib. 2. n. 14.* Sed cui mulctare
62 posse competit, *tex. in l. 2. §. fin. in fin. ff. de Iudic.* dicit, solùm ei, qui publicã authoritatẽ ius dicẽdi habet, vbi *DD.* & præ-
63 cipuè *Barbos.* variè dixère, sed vera expositio est, multam esse de regalibus, vt *in cap. 1. ibi: Multarum pœnarumq; compendia, de regal.* & sic ad Regẽ, eiusq; officiales, & ad alios, quibus expressè sint concessæ, vel merum, & mixtum Imperium sit datum spectant, nam sub Imperij concessione pęnę compẽdia vti fructus Imperij veniunt, *glos. in rubr. C. de modo mulct. Capic. in inuest. verbo cum mulctarum, Thess. lib. 3. q. 91. Ripol. & Montan. de regal. §. & multam, & pœnam agere.* Vndè cum Barones in Regno, merum, & mistum habeãt Imperium, sub eo venit ius imponendi mulctas. Iode habentibus alias iurisdictiones particulares, nisi concessa sit talis prerogatiua, mulctam indicere non permittitur, *Alex. in l. 1. ff. si quis ius dice: nõ* ob-

obtemp. Et sic Decuriones, & alij officia habentes pro eorum officio conseruando
64 à Prætore mulctæ impositionem obtinere debent, *l. defensores l. 2. C. de defens. Ciuit.*

Idem obseruatur in Catapanis, & similibus pro defendendis bannis prò publica Ciuium vtilitate emanandi, *de Pont. cons. 105. tit. 2. Rouit.in prag. 1. in fine de annona,*
65 *Barbos. ibi num. 49.* Imò neque Delegati mulctam imponere debent, *l. fin. ff. de offic. eius*, nisi pro suæ Iurisdictionis defensione ex verbis generalibus, *l. 1. ff. si quis ius dic non obtemp. Io. de Plat. in l. 1. num. 3. C. de vsur. fisc. lib. 10.* vel si delegatus sit à Principe, *Farinac. q. 18. num 49.* ex persona tamèn delegantis permittuntur, *Menoch. q. 74. Capp. Thol. q. 274. Balb. dec. 155. Barbos. loc. pracit. num. 85.*

Itèm neque in iuris fraudem banna valent, vt dixi de edictis factis, vt nemo aliquem iniuria afficiat, vel conuitio lædat, nec rixam, & similia, sub pœna faciat de iure inquam Regni statutum fuit. Iudices ex officio precedere non posse, nisi in pœnis vltrà regalationem, & per talia bãna iuris dispositio frauda batur, dùm banni vigore in iniuriarum, querelis, & alijs priuatis delictis procedebatur, quod manifestam iuris fraudem sapiebat, *Doct. in l. non dubium, C. de leg. Marant. in art. in quis num. 31.* Sic quando decem personæ simùl sunt criminalitèr citatę, procuratorem constituere poterunt, & in iuris fraudem Iudex separatim ad informandum tres, vel quatuor citare non valet, cum esset fraudare intentionem *Constit. Regni Generalia iura*. Quæ banna, vel edicta si
66 per locorum officiales fiant, scias ea officio durante effectum habere *Aret. insti. de perp. & temp. actio. Matthes. sing. 192. Afflì. dec. 383.* idem respondeas in bannis Regentis M.C. quæ finito officio expirãt, solùm Proregis cum Conf. Coll. banna,
67 determinatam causam non habentia, durant. *Capic. de probib feud. alien. coll. 147.*
68 vt tamèn fint perpetua, multi laudant, sub Baronis nomine ea promulganda esse, quia cum ipsorum perpetua sit iurisdi-
69 ctio, perpetuò durant, *Stracc. tract. de mercat. tit. quomodo in causis sit proced. Vrsill. dec. 290. Bellug. rub. 11. §. compendiosè,* sed non seruatur, forsan quia Barones in iustitiæ exercitio se intromittere non possunt, vt diximus suprà *prag.*

Itèm est aduertendum banna, vt ligent, & firma remaneant, solemnitèr esse publicanda, & in locis publicis, & solitis af-
70 figenda, cum contumaciarum incusatione, *Vrsill. loc. cit. Franch. dec. 204. num. 18. Foll. in sua praxi crim. vers. banniatur*, & quando ligent exteros? vide *Franch. dec. 521.* & multa ad excusationem pro ignorantia præsumenda notat *Ozasch. dec. 71.* Et quomodo exequutiuè ad pænę in bãno
71 incursæ exactione sit procedendum, *Marant. de multipl. Alien. fol. 38. Paris verbo præceptum*, omnes tamèn pœnæ exequutiuè exequuntur, præuia citatione ad dicendum causam, quarè exequtionem demandari non debeant, *Carau. tit. 133. Farinac. vbi suprà num. 44.* Nec pœna cõminata tota est exigenda, sed Iudicis arbitrio minuenda, vt diximus suprà *num. 61.* & in Regno pro comminata pęna ino-
73 dedientię citationis ciuilis vnus tarenus, & minùs, secundùm loci consuetudinem exigi solet, & pro mandatis decisiuis ab inobedientibus tarenus pro vncia comminata, *Carau. d. tit. Viu. comm. opin. verbo præceptum, Gramm. conf. ciuil. 73.* Pænę verò, quæ in actis iudicialibus in mandatis, & prouisionibus comminantur, exigi non solent, sed in pænam expletur actus
74 in illius contumaciam *Carau. Rit. 158. num. 4.* In pœnis verò instrumenti liquidati, vel obligationis penès acta, modera-
75 ta est pæna vnius caroleni pro ducato, & sic seruatur, sed si obligationes pro feudorum, vel prouentuum causis essent, tùnc quia potiùs in fraudem pro spe consequẽdę pęnę in casu inobseruãtiæ factæ videntur, cum exequtiuè sine obligatione exequi possint, Baroni non debentur, vt pluriès fuit decisum, cum pęnę non de-
76 beatur, *l. 1. C. de vsur. fiscal. lib. 10.* nec debetur quãdo de iure est cautum, vt executiuè agi possit, *Bald. in d. l. 1.* etiàm si pœnæ illæ essent in sortem deductæ; nam lucrum de lucro, interesse pro interesse, vel accessio pro accessione de iure non debetur, & attenditur quod principalitèr est, licèt in sortem poneretur, *Peregr. de iur. fisc. & debit fisc. num. 30.* primarum ve-
77 rò contumaciarum pœnæ, vt dixi ad rationem tareni pro qualibet contumacia exigi solent, sed porrecto grauamine de excessu ab Vniuersitate Pisticij, fuit per Sacrum Consilium moderata ad carolenũ. Act. de Felice. Et si vsq. ad m diam noctem reus comparuerit, iuxta ritum immunis erit; verùm dum fuisset grauata Vniuersitas Lauri, quia Officialis emiserat banna,
78 vt purgationes sinè præsentia sua ad euitandas collusiones, quæ per Actuarios committi solent, fuit prouisum pro Marchione, vt non reciperentur. Act. Cioffo. Pœna verò contumaciæ causarum criminalium est arbitraria, *l. vnic. ff. si quis ius dic. non obtemp.* & in Regno in causis capitalibus est tertia pars bonorum mobilium, vt in *Const. Grandis vtilitas*, & spectat ad Baronem, *Montan. de regal. §. bona contrahentium, num. 18. Capyc. Latr. dec. 77.*

Et

79 Et an Officialibus maximè Regijs graue pecuniarum pœnam in mandatis ex aliqua iusta causa subditis faciendis, imponere liceat, negari haud potest mandata à Iudicibus pro tuenda, & exercenda eorum iurisdictione sub pœna fieri posse, *l. vnic. ff. si quis in ius voc. non obtemper. & tit. si quis ius dic. non ter.* nam finè coërtione iurisdictionis dignitas conseruari non posset, *l. fin. ff. de offic. eius.* Verùm ipsa pœna, seù mulcta tres vncias auri excedere non debet, vt in *l. eos, C. de mod. mult.* & si talia præcepta absq. legitima causa, & sub pœna excessiua, & non consueta fiant, sunt nulla, & eis non obtemperantes excusantur, *Cancer. var. resol. lib. 2. cap. de iurisdict. omn. Iudic. à num. 189. Farinac. d. q. 18. ex num. 50.* vndè prudentes Iudices si pro inferendo terrore in pœna imponenda excesserint, eam non exequuntur, sed ad iuris terminos eam limitant, & moderant, vt diximus supra *num. 61.* & dum Ciuitatis Altemurę Gubernator aliquibus ciuibus mandasset, vt se in parlamento sub pœna ducatorum mille per quemlibet, &c. congregarent, & pœnam incusasset, habito ad Sacrum Consilium recursu, me f. ... fuit dictum, illos ciues ob excessiuam pœnam impositam, & incusatam non esse molestandos. Officialibus verò in suprema dignitate constitutis pœnas augere pecuniarias permittitur, ad *text. in l. 2. C. de sport.* sed non generalitèr, at in causis tantùm vrgentibus, & grauibus, vt per *Luc. de Pen. & alij in l. certa, C. de iure Fisci, lib. 10.* & in exequutione etiam cum moderamine personæ, causæ, & actus inobedientiæ qualitate inspecta procedi debet, *Reg. de Ponte de potest. Proreg. tit. 1. à num. 20.* Permittitur inquam Iudicibus non solùm pro suę iurisdictionis tuitione, verùm etiam pro bono pacis ad scandala vitanda interdicere, & prohibere, quę obstare eis videbuntur, iuxtà *text. in l. moris est, ff. de pæn.* & præcipuè nè quis sub pœna à domo discedat, ad *text. in l. fin. ff. de inter. & releg.* vndè inoleuit practica, vt quando pugnæ timor intèr nobiles adest, mandata pœnalia fiant, nè domo exeant, illamquè loco carceris habeant, & si de persona non reperiantur, citantur domi, eorum familiaribus citationis copia relaxata, & in defectu in domus ostio citatio affigitur, vt per *Reg. Sanfelic. decis. 102.* & in casu inobedientiæ, seù contrauentionis pœna incusatur, & Regio Fisco applicatur, *l. 1. ff. de iur. Fisc.* & dicitur hæc pœna iudicialis, *Rip. in rubr. de damn. infer. n. 26.*

Solent adhùc talia mandata pœnalia etiam delinquentibus fieri, ad euitanda maiora scandala, nè videlicèt domibus proprijs discedant. Et licèt illi ad obtemperandum obligati non esse videantur, nec se mandatis Iudicis carceribus tradere, ex *text. in c. ex parte sua, extr. de appellat. in clem. Pastoralis, de sent. & re iudic. in 6. & in cap. accedens il 2. extr. vt lit. non contest.* vbi quis non tenetur Iudicis mandatis parere, nec in loco Iudicis comparere, si ad eum locum non sit tibi tutus accessus, & *Papin. in l. si eum dies, §. si arbiter, ff. de recept. arbit.* idem dicit, si causa honestatis ad locum Iudicis accedere non valeat, & à contumacię, & spreti mandati pœna excusatur, & *Follcr. in sua praxi crim. tit. vel eos verbaliter citare faciat, num. 31.* fundat, bannitum à Iudice, & ab eo iterùm pro alio delicto citatum comparere non teneri, dùm in eo loco non sit ei tutus accessus. Verùm obseruantia est in nostris Tribunalibus, in talibus casibus fieri præcepta, cum delicti assecuratione, & sic quando Rei alias inquisiti citantur ad informandum, citationes cum aliorum assecuratione delictorum, de quibus aliàs citati, seù banniti fuerunt, expediuntur: nam aliàs contumaces reputari non possent. Limita tamèn, si delinquens mandatum sibi factum, nè domo nempè discedat, acceptauerit; nam tunc etiam si non fuerit factū cū securitate, contraueniendo pœnā soluet, prout pluriès fuit practicatum, me Fisci Patrono M. Curiæ Vic. & præcipuè contra Actuarium Panzera, quia mandatum acceptando se pœnæ submittere, & cum Fisco quasi contrahere videtur, dùm in iudicijs etiam quasi contrahitur *l. licèt, §. idem scribit, ff. de pecul.* Quid si post mandati incusationem inobediens se præsentet, an pœnam ipsam pecuniariam euitet? Distingue, aut pœna est imposita loco Rei, quando videlicèt alicui mandatur sub pœna, vt ob delictum ei imputatum se præsentet, vel nè domo discedat, & tunc pœna, ad quam fuit incusatus, exequi non debet, quia durum esset hominem habere, & pœnam petere, iuxtà *text. in l. apud Celsum, §. Labeo ait, ff. de dol. mal. & met. except. & in l. & si post tres, ff. si quis caut.* & maximè si post paucos dies antè pœnæ exequutionem se præsentauerit, *Carauit. rit. 163. Reg. Tap. in cap. Reg. Legem veterem, Ganauer. decis. 26.* Aut verò pœna loco inobedientiæ imposita fuit, vbi non est delictum, sed vt aliquid quis faciat ex causis Iudicis mentem legitimè mouentibus, & tunc semper pœna debetur; ratio est, quia quando pœna principalitèr loco Rei imponitur, tunc cum à delicto ille non veniat ex præsentatione absoluendus, durum esset criminalitèr eum puniri, & mandati pœnam etiam exigi; duplici enim onere quis grauaret, & afflicto adderetur afflictio; sed quando pœna im-

po-

posita est loco inobedientiæ, tunc cum ipsamet inobedientia fit delictū, *l. omne delictum, §. contumacia, ff. de re milit. Farinac. cap. 18. n. 26.* & ex eo delicto pœna debetur, perpetua efficitur, vt ex *Abb. & Imol. Foller. in pract. ean. cap. 33. ex num. 91.* vbi enim in morę delicto sumus, purgatio nō admittitur, *l. 1. §. si rem, ff. depos.* & magistralitèr per *Bart. in l. vbi pactum 40. nu. 5. de transact.* Benè verum si ille iustam habuerit causam non comparendi, vel punctualitèr obediendi, excusatur, quas causas recenset *Nigr. in cap. Reg. Post commissum, Farinac. quæst. 18. num. 42.* & singularis est *glos. in l. vnic. verb. hoc iudicium, in fin. ff. si quis iudic. non obtemp.* ibi, *Satis est vbi quis non venit, venire tamen non contendit, quia absens, vel præsens, habeat tamen causam, licèt iniustam, quare non veniat.* Quando verò obedire dedignatur, Iudicem contemnendo, secus est, quia miseratione dignus non est, & pœnam subire meretur.

80 Iniustis tamèn bannis, & ordinationibus vasalli consentire, vel cedere non debent; nam licèt subditi ligij essent, homagiumq. iurassent, indebitis tamèn obtemperare non tenentur; non enim hoc fidelitatis, vel homagij capitula dictant, *cap. 1.*
81 *de forma fidelit.* nec leges iniustæ obligāt, *Doct. in l. nemo potest, ff. de legat. 1. Vasq. controuers. cap. 1.* nam Rex licèt personarum Dominus dicatur quoad iurisdictionem, & seruitium, vt suprà *pragm. 10, num. 63.* supèr inordinatis tamèn potestatem non habet, *l. si vendicari, C. de peric. dot. l. duumuiri, C. de decur. lib. 10.* vbi Ministri supersedere, & rescribere debent, si iniustum aliquid esset à Principe rescriptum, *Bald. cons. 55. Marant. disp. 1. Afflict. Constit. Pacis cultum,* latè *Cęual. com. contra comm. q. 960.* & maximè in actibus irretractabilibus, *Paris. de sindic. verb. resistentia, Soc. reg. 442. Gram. cons. crim. 51.* tam iudicialibus, quā extraiudicialibus, *Rip. in cap. si quando, de rescript.* & an Iudex cognoscere debeat, num ordinata sint iusta, & recta, vide *Capye. dec. 132. & 69.*

SVMMARIVM.

1 *Principis iurisdictio summa est, sed voluntas præsumitur minor, nè alteri præiudicet.*
2 *Principis concessio in alterius damnum strictè interpretari debet, & verba sunt impropriãda.*
3 *Princeps circumuentus præsumitur, vt eius rescriptum saluetur, nè alteri præiudicet.*
4 *Clausula ex certa scientia, vel de plenitudine potestatis in tertij præiudicium non operatur.*
5 *Cui plus creditur, plus ab eo exigitur.*
6 *Concessio facta cum furnis, tapetis, & similibus nil noui tribuit.*
7 *Princeps contra libertatem disponere non valet.*
8 *Angariæ an dici possint?*
9 *Clausulæ in priuilegij, vel contractus exequutione parùm operantur.*
10 *Angariæ quo tempore ortum habuerunt?*
11 *Clausulæ solitæ de stylo non operantur.*
12 *Renunciationes in fine contractus, data magna læsione non substinentur.*
13 *Concessionis interpretatio magna est prædecessorum solitum, & obseruatio.*
14 *Clausula alterius saluis semper subintelligitur.*
15 *Barones an subditos ad Ærariatus, & cæterorum onera cogere possint?*
16 *Vasalli ex debito feudo insito illius onera subire tenentur.*
17 *Operæ semper Baroni à vasallis præstandæ concessæ præsumuntur.*
18 *Operę non perpetuę non dicuntur angariæ.*
19 *Operum præstatio angaria non dicitur, sed onus.*
20 *Salarium Ærarijs, iuxtà administrationis magnitudinem, Barones dare tenentur.*
21 *Ærarij vltrà feudi fructus administrare nō tenentur, & si curam gerant, prouisio competens est eis præstanda.*
22 *Princeps vasallos ad sibi inseruiendum extrà Regnum cogere non debet.*
23 *Princeps an cogere possit, vt milites ex terris pro Regni tuitione eligantur?*
24 *Soliti, & habiles operas Baronibus præstare debent.*
25 *Seruitia non præstantur Baroni, dùm quis suis necessarijs vacat.*
26 *Barones vasallos cogere possunt, vt potiùs feudi, quàm aliorum territoria locent.*
27 *Vasallis potiùs, quàm exteris Barones feudalia bona ad colendum concedere debent.*
28 *Malitijs vasallorum non est indulgendum.*
29 *In dubio præsumitur pro Barone, vt non grauet.*
30 *Principi soli seruitiorum iniungendorum ius competit.*
31 *Pragm. tit. de salar. seruit. perfectè declaratur.*
32 *Proœmium legis causam designat.*
33 *Lex catenùs valet, quatenùs vtilis est populis.*
34 *Salarium pro seruitijs quātum vasallis prę stari debeat.*

35 Ba-

35 *Baro si propria habeat animalia, an alijs vasallorum vti possit?*
36 *Salarium an æquale sit præstandum pro bestia magna, vel parua?*
37 *Pragm. de salar. vti exorbitans, strictè interpretari debet.*
38 *Salarium an pro accessu tantùm, vel etiam pro recessu debeatur?*
39 *Salarium non est præstandum dietæ milliariorum consideratione, si magna præstentur opera.*
40 *Soliti, & habiles, sed non continuò ad seruitia cogi possunt.*
41 *Baro si plures habeat Terras, seruitia non sunt inter eas repartienda.*
42 *Seruitia secundùm personarum qualitatem sunt iniungenda, aliàs denegari poterunt.*
43 *Seruitia insolita vasalli ferre non tenentur.*
44 *Bestiæ ad aliquem vsum destinatæ, ad alium grauari non possunt.*
45 *Dieta est viginti milliariorum.*
46 *Salaria sunt inter ciues extrà itineris materiam exoluenda.*
47 *Seruitia intrà territorium solui debent, prout inter ciues.*
48 *Barones intrà Regnum, non vltrà seruire tenentur.*
49 *Liberti vasallis æquiparantur, & argumentum de vno ad alium valet.*
50 *Vasalli iniustis seruitijs obtemperare non tenentur.*
51 *Seruitium manè iniunctum pro tota die est soluendum, licèt non integrè quis laborauerit.*
52 *Labor quando diuisionem patiatur?*
53 *Salarium duarum dietarum debetur, si quis iter ad locum destinatum* 21. *milliarijs distantem fecerit.*
54 *Seruitia saltèm præcedenti die sunt indicenda.*
55 *Labor diuisionem recipere non debet, si per laborantem non steterit, qui continuò laboraret.*
56 *Salaria sunt per manus Ærarij, non Baronis soluenda.*
57 *Vasalli an mensatim seruire cogi possint?*
58 *Seruitia pro vsu Baronis extrà feudi materiam an iniungi possint?*
59 *Baro an animalia pro suis gustibus capere valeat?*
60 *Seruitia animalibus ad sellam destinatis iniungi nequeunt.*
61 *Equi Nobilium datia, vel gabellas non soluunt.*
62 *Salarium integrum an sit soluendum, si homo cum animali non accesserit?*
63 *Verba cum effectu sunt intelligenda.*
64 *Salarium, vt inter ciues solui debet, si causa Baronis vltrà iter destinatum vasallus moratur.*
65 *Mulionibus Baro ius pascuum soluere tenetur.*
66 *Seruitia, non vasallis indici non debent.*
67 *Seruitia illi, qui illud seruitium alteri locauit, iniungi non possunt.*
68 *Seruitia vltrà feudi necessitatem extrà territorium sunt soluenda, prout inter ciues.*
69 *Salarium an totum sit in principio soluendum?*
70 *Seruitia an redimi, vel per substitutum præstari possint?*
71 *Seruitia Baroni debita, an alij demandari valeant?*
72 *Operæ obsequiales cedi non possunt, secùs artificiales.*
73 *Dies vna pro qualibet laboris hebdomada quietis causa debetur.*
74 *Pœna spreti mandati quanta sit?*
75 *Officiales an hac ad seruitia cogendi prærogatiua gaudeant?*
76 *Barones an sibi iustitiam in causis ad se pertinentibus ministrare valeant?*
77 *Barone suspecto, an sint eius Officiales suspecti?*
78 *Barones an in locum Principis per omnia in Terris subintrent?*
79 *Barones suorum vasallorum Reges dicuntur.*
80 *Barones in liquidis sibi ipsis ius dicere possunt.*
81 *Barones suos Ærarios an significandi iurisdictionem concedere valeant?*
82 *Afflictatores introituum Fisci an in exigendo, vt Fiscus prærogatiuam habeant?*
83 *Significatoria Baronum exequutionem paratam, vt illa Vniuersitatis, non habent.*
84 *Rationes qualitèr sint videnda.*
85 *Significatoriæ ex introitu superante exitum, an exequutionem habeant paratam.*
86 *Apodixa recognita an paratam habeat exequutionem.*
87 *Ærarij nominantur in Iure Quæstores.*
88 *Ærarij officium durat anno, non vltrà.*
89 *Ærarij legitimam exigendi procurationem à lege habere dicuntur.*
90 *Ærarij de negotio gesto, ab eorum Domino non tenentur.*
91 *Nomina debitorum inexigibilia reddita cuius periculo cedant.*
92 *Ærarij an Baronis negotiorum curam habere teneantur.*
93 *Ærarij an fructus extrà feudum collectos administrare teneantur.*
94 *Ærarij an extrà territorium seruire sint obnoxij.*
95 *Ærarij electio ad quem pertineat?*
96 *Ærarij an sine Officialis licentia exequi, & debitores carcerare valeant.*
97 *Vniuersitas Aerarium eligens pro eo in subsidium tenetur.*
98 *Officium Aerarij habili est iniungendum.*
99 *Ærarij quinternos lucidos, vt alij Administratores facere tenentur.*

100 Aerarij bona an tacitè pro administratione sint hypothecata.

101 Aerarij an,& quando ex mora ad interesse teneantur.

102 Baro infrà mensem significādos esse Aerarios suos curare debet.

103 Salarium Rationali an Aerarius soluere teneatur.

104 Rationum reuisionem an, & quando Baro, vel pars petere possit.

105 Calculi error semper proponi potest,sed nō per hanc exceptionem partitæ iterùm erunt significandæ, sed prius de errore erit recognoscendum.

106 Libris semel præsentatis, an iterùm ad exhibitionem teneatur Administrator?

PRAGM. XVI.

CAROLVS QVINTVS.

Ad nostras etiam aures peruenit, quod Barones,& alij vtiles Domini, vt noua seruitia, nouasq; angarias vassallis imponant, eo se velamento excusant, quod in priuilegijs, quæ de Ciuitatibus, Terris, Castris, Casalibus, & Villis tenent, concessio facta est cum angarijs, perangarijs, furnis, tappetis, hostarijs, Asserentes in omnibus in dicta clausula contentis titulum habere: Et quia intentionis nostræ non fuit, neq; est, per tales clausulas nouas inducere angarias, aut perangarias, aliaue populo inferre noua grauamina, sed talis clausula de antiqua huius Regni citerioris Siciliæ consuetudine, & stylo procedit: Nec debet priuilegium, aut concessio nostra aliquid vltrà concedentis intentionem inducere, declaramus, vt iura etiam volunt, & mandant, per talem clausulam, vt videlicèt, cum angarijs, perangarijs, furnis, tappetis, &c. Nostræ Regiæ intentionis non fuisse, neq; esse, nouas inducere angarias, aut perangarias, nec nouas defensas, aut ius prohibendi aliorum furnos, tappeta, molendina, aut alia in eadem clausula contenta, sed eas, & ea tantùm sub tali clausula, & concessione comprehendi, quæ tempore dictorum priuilegiorum, & concessionum, aut iusto titulo, aut legitima præscriptione erant in Ciuitatibus, Terris, Castris,& Casalibus, talitèr concessio acquisita per alios Barones, qui Ciuitates, Terras, Castra, & Casalia ipsa tenuerant talitèr priuilegia,& etiam concessiones nostras,& venditiones,& donationes nostro cum assensu factas,& firmatas, faciendas etiam,& faciendas declaramus.

Comm. Pragm. XVI.

1 Licèt Principis potestas summa sit, secundùm ea, quæ notauimus in *pragmat. 1.* voluntas tamen eius inferior,& stricta de iure præsumitur, vbi interesse tertio, ex eius rescriptis,& concessionibus afferri posset. In præiudicium enim concedentis latè fieri debet interpretatio, *l. fin. ff. de const. Prin.* non in alterius præiudicium, vulg. *text. in l. 3. §. si quis à Principe, ff. ne quid in loc. pub. l. nec auus, C. de emancip. liber.* Indè infertur,
2 concessionis verba impropriari, nè alteri præiudicium parari intelligatur, *cap. super eo, de offic. deleg.* sicq; notat *Ann. allegat. 69.* Principe in alicuius beneficium
3 disponente, non obstante priuilegio alteri concesso, talem dispositionem interpretandam esse, si prima facta concessio sit nulla, nè primò præiudicetur, & consequentèr dicendum est, Principem circumuentum fuisse præsumi, vel per importunitatem aliquid concessisse, ex quo tertio damnum generatur, ad *text. in l. 1. C. de petit. bon. sub. lib. 10. Reg. de Ponte cons. 55. n. 6.* quę omnia procedunt, etsi Princeps, elau-
4 sulis absolutam potestatem designātibus, vtatur, nempè *Non obstante, vel motu proprio, seù ex certa scientia, & similib.* non enim in tertij præiudicium operatur, vt singularitèr *Gram. consil. ciuil. 100. Afflict. decis. 334. Reg. Tap. de constit. Princ. 2. rubr. Petra. cap. pen. de potest. Princ.* nam vbi ma-
5 gna sublimitas, magna præsumitur in concedendo cautela,& cui plus creditur, plus ab eo exigitur, *l. si quando, C. de inoff. testam.* ibi, *Nec credendum, Romanum Principem, qui iura tuetur.* Constat igitur ex tali propositione iustè per hanc Pragm. fancitum
6 esse, nouam seruitutem, & nouum onus vasallis initum nequaquam dici ex Castri, vel Ciuitatis concessione, cum angarijs, furnis, molendinis, hospitijs,& alijs facta; nam priuilegium vni cōcessum, alijs obes-
7 se non debet, & maximè in præiudicium personarum libertatis, contra quam Princeps

ceps disponere nullo modo poterit, *Gram. conf. ciuil.* 147. *&* *decif.* 65. & in terminis huius clausulæ *Vrsil. decis.* 334. ait, concessionem de angarijs, furnis, tapetis, & alijs non operari, si talia onera antea ex iusto titulo, antiquissima præscriptione, vel consuetudine vasallis non fuerint indicta,
8 nec titulus ex tali clausula fundari poterit; potius enim de stylo, quam ex specifica Principis voluntate apposita censentur. Eò magis hoc suadetur, nam etsi Princeps in ea Terra angarias haberet, sub hac tamèn generali clausula illa non veniret, cum intèr regalia hæc numerentur, quæ specificam requirunt concessionem, & per clausulas generales in exequutiuis positas non comprehenduntur, *Afflic. in cap. 1. tit. quę sint regal. & in constit. Quia frequen-*
9 *tèr.* Accedat etiam, quia in Regno extant capitula cum Rege nostro facta, quibus nouæ angarię indici non possunt, sed vt ei iurium fiscalium solutio sufficiat, vt refert *Gram. vot.* 33. *num.* 35. *Luc. per eum tex. in l.* 1. *C. ne oper. à collat. lib.* 12. *Vrsill. loco cit. num.* 8. *Tinell. de rescin. vend. cap.* 2. Non obstat, in multis Regni Terris talia adesse onera diuersarum angariarum, de quarũ cognitione, & effectibus loquuti fuimus suprà *pragm.* 10. nam hę ex antiquissima
10 memoria quęsitæ fuerunt, cum tali tempore præscribi possint, non quia fuerint per Principem inductę, *Capyc. decis.* 118. Insupèr hæc clausula nil noui tribuit, *text.* noster aliam rationis causam addu-
11 cit, quia clausulæ istæ potiùs de stylo, quàm de sensu disponentis apponi solent, *Capyc. decis.* 159. & clausulę solitę nil operantur in contractu, cum de Notariorum stylo, non autèm de partium consensu prę sumantur, *Doct. in l. fin. C. de fideinss. Tiraqu. de const. vlt. limit. & in tract. de retrac. consangu.* §. 1. *glos.* 18. *num.* 16. *Rip. in l. si vnquã, in fin. C. de reuoc. don. Gabr. Rom. tit. de confuet. conclus.* 3. & sic concludimus his clausulis titulum inuestitis, huius Prag. vigore, non tribui, nisi insimul de illius possessione regalię, de qua controuertitur, doceat Baro, quia ex pręcedenti possessione possessio pręsumitur, & tunc inuestiturę clausulę titulum ex hac Prag. probant.

Dico de clausulis in parte exequutiua positis, secùs quando in dispositionis corpore apponantur; tunc enim de vera mente expressè pręsumuntur, *Franch. decis.* 6. clausulę enim illę antè finem illius partis, *pro quibus omnibus*, apponi debent, *de Ponte conf.* 54. *à num.* 10. Quod adeò verum est, vt renunciationes, quę sub ampla forma in actus expletione fiunt, data lęsione non
12 operentur, secundùm ea, quę tradit idem *de Ponte conf.* 30. *num.* 25. eò magis enormissima lęsione concurrente, *Franch. decis.* 247. Vndè iterum repilogando asserimus, siuè personalia, siuè regalia onera in Baronis inuestitura in vasallos tributa de Principis mente indicta non pręsumi, nisi
13 feudo insint, & hoc ex statu, & prędecessorum possessione, introituum libris, reliquijs, Administratorũ adnotationibus, & similibus est inspiciendum, *Vrsill. dec.* 122. *Alciat. resp.* 37. *Tap. in l. fin. cap.* 2. *num.* 25. *de const. Princ. Franch. decis.* 102. alias semper alienis saluis clausula subintelligetur, *Capyc. in inuest.* Ex qua firma maiori pro-
14 positione, onera per Principem vasallis iudici non posse constat, & proindè neq; inferioribus vllo iure licebit, *l.* 1. *vbi omnes, C. ne rus ad vllum obseq. lib.* 12.

Sed hac amplissima conclusione attenta, quã comprobauimus, & ampliauimus supra 1. & 10. *prag.* vasalli, hoc clypeo ab omnibus oneribus se liberos, & immunes esse, prętendunt, dicentes, ad Barones seruitia personalia, vel onera aliqua realia subditis imponere non pertinere. Et exin-
15 dè antiquitus valdè fuit controuersum, an iure Barones, aliquam ex vasallis ad suscipiendum Aerariatus, vel Camerlingatus, & similium ad iurisdictionis, & feudi introituum administrationem pertinẽtium, onus cogere potuissent; multi enim asserebant, hanc esse angariam, quę est seruitium personale, expensis Domini prę standum, iuxta tradita in *d. prag.* 10. & hãc opinionem secuti sunt *Paris. de synd. tit. de excessib. Baron. Camp. in cap. Reg. Grauamina, Vrsill. decis.* 388. dicentes, vasallos talia onera suscipere non teneri, etiam volentes, sine Regio assensu legitimè non abstringuntur, ex *const. Reg. Quia frequentèr, Frec. autèm auth.* 37. *de subfeud.* contrariũ,
16 & rectiùs defendit, vasallos onera ad feudum spectantia subituros esse, alias esset inutile, argum. *text. in l. operæ, ff. de oper. libert.* feudi enim vitia sempèr a Principe concessa, & indicta præsumuntur, cum sinè eis feudum commodè stare non possit, ad *text. in l. fructus, §. hominis, ff. de oper. libert.* nam concesso principali, quæ confe-
17 runt ad antecedens concessa præsumuntur, *l.* 2. *ff. de iurisd. omn. Iudic.* operę enim insunt feudo, & naturalitèr a vasallis, secundùm eorum qualitatem debentur.
18 Nèc ideò angarij vasalli dici possunt, cum hæc seruitia non sint perpetua, dùm anno tantùm quis munus exercere teneatur, *C. de muner. & honor. non contin. lib.* 10. & quia Aerarius plus in sollicitudine animi, quàm in labore pèrsonæ consistat, *Capyc. decis.* 168. *num.* 5. Neq; nouum onus vasallis imponi est dicendum, cum tacitè constituto feudo insint, *Afflict. in cap. Reg. Pro seruitio, & in const. Si nostra seruitia,* fuit constitutum, seruitia esse præstanda;

durum namq; ac ridiculum fuisset, Baro-
nem vasallos habere, & homines ex alijs
Terris pro debitis feudi seruitijs quære-
19 re, & *Capyc. vbi supra*, ait, potiùs munerũ,
quam angariæ nomen esse dicendum,
prout sunt alia personalia munera, *l. mu-
nerum, ff. de muner.* & ita decisum testatur
Franch. dec. 128. & 526. Vniuersitates Ca-
merarios suis dare Baronibus obligatos
20 esse; & eò magis suadetur, dùm Baro sala-
rium Aerario, vbi non adest consuetudo
in contrarium, soluere tenetur, *Doct. in l.
salarium, C. de mand. Gratian. cap. 257.* quod
Sacrum Consilium taxare solet, secundùm
laboris magnitudinem, & administratio-
nis quantitatem, vt prouisum intèr Vni-
uersitatem Controni cum Barone. Act. de
Ferrarijs, vbi cõsuetum salarium fuit au-
ctum; concinnitur etiam, Actuarium suo
sumptu ad nihil teneri, & dum Baro Pi-
sticij prætenderet, vt in curandis linis,
21 caseis, cernendis frumentis, & similibus
pro fructuum feudalium conseruatione,
Aerarium ipsum suo sumptu curam habi-
turum esse prætenderet, fuit iudicatum
id Baronis expensis fierì. Act. de Felice,
cum suis sumptibus quis seruire non de-
beat, vt inferiùs dicam, & si Aerarius de
his onus suscipere vellet, proptèr hãc cu-
ram vti ab Aerariatu diuersum salarium
consequeretur, *Guid. Pap. dec. 68.*

Et consequentèr notatur, neq; Princi-
pem, Regni vasallos ad sibi seruiendum
22 cogere posse, ex causa tamèn vrgenti, &
pro ipsiusmet Regni tuitione mãdare va-
let sibi tot milites ab vnaquaquè Terra
assignari pro seruitio militiæ, si volunta-
riè habiles non inueniat, & reditus Regni
non sufficerent, quo casu vasalli ad serui-
23 tia personalia sunt obnoxij, *Capyc. in in-
uestit. fol. 101. Ayell. de iur. Adh. nu. 43. Luc.
de Penn. in rubr. C. de tyron. lib. 12.* & latè
Montan. de regal. §. angariæ, sub num. 3. &
dicam *singul. 1 t t.* non tamèn per hoc Re-
gnum angarium dicitur, dum ad tempus,
& non perpetuò seruitium præstabat. In-
dè seruitia personalia pro commoditate,
& causa feudi subditis iniungi poterunt,
vtputà ad colendum territoria, fodiendas,
& vineas potandas, & ad alia opera rusti-
ca mediante salario, & non ex hoc dicun-
tur vasalli angarij, sed potiùs locasse ope-
ras suas; nam aliàs fructus ex feudo non
perciperentur, & Domini duram vitam
agerent, atq. directus Dominus læderetur,
argum. *text. notab. in l. is cui, §. qui legato-
rum, ff. vt in poss. legat.* Essetq; indecentia
24 subditorum, dum alijs operam locant,
eas eorum Dominis solitum salarium sol-
uentibus denegare, maximè in solitis, &
habilibus, argum. *tex. in l. hac demùm, vers.
si tamen libertus, ff. de oper. libert.* iuxtà ta-
mèn personarum qualitates onera, & mu-
nera sunt indicenda, & præcipuè sordida;
vt sumitur ex *cap. Reg. 121. & 114. Luc. de
Penn. in l. 1. C. de censit. lib. 12.* & post hæc
Montan. loco cit. num. 5. & 6. & passim quo-
tidiè decernitur in Sacro Consilio, & tẽ-
pore habili; nam dum quis vacat suis, alijs
24 operas conducere non tenetur, *Bald. in
l. Præses, C. de seruit. Doct. per illum text. in
l. cursum, C. de curs. public. lib. 12. Gram. de-
cis. 67. num. 3. Gaill. obser. 62. lib. 2. num. 12.*
Ac tandèm Barones vasallos cogere po-
terint, vt potiùs sui feudi territoria colãt,
quàm alia conducant, vel ad coloniam re-
26 cipiat, nè feudum sit inutile, *Luc. in l. gene-
rali, C. de cursor. lib. 11. & in l. quisquis, C. de
metall. lib. 12. Paris. de reinteg. feud. fol. 107
& Andr. in cap. 1. de vasal. decrep. ætat. n. 68*
refert, sic fuisse prouisum per Sacrum Cõ-
silium, & suprà *pragm. 1. num. 160.* dummo-
dò vasallorum non fiat deterior conditio,
quia Barones fortè maiorem vellent pen-
sionem, vèl territoria non essent ita apta,
& fructuosa; nam his casibus, & similibus
alijs eorum conditionem deteriorem fa-
cere non tenentur, Barones solùm præla-
tionem habent, *Frec. auth. 41.* & fuit deci-
sum intèr Vniuersitatem Biccari, & Mar-
27 cellum Caracciolum. Act. Figliola. Quæ
conclusio confirmatur etiam ex eo, quia è
contra, Barones potiùs vasallis, quam ex-
traneis feudi territoria ad coloniam, vel
affictum concedere tenentur, *Franch. de-
cis. 301. Frec. vbi supra, & extat cap. Reg.
Itèm quod prædicti maßarij, num. 73.* quod
licèt de territorijs Fisci loquatur, èadem
est iuris dispositio cum Baronibus, cum
eadem sit iuris ratio, & subrogatio. Sicq;
28 ad propositum nunquàm vasallorum ma-
litijs est indulgendum, neq; eis nimia au-
dacia est pręstanda, vt Dominis ęmulen-
tur, qui multotiès varias molestias in ca-
sibus liquidis Superioribus inferunt, vt
aduertit *Gaill. pract. obser. lib. 1. obser. 17.* &
29 in dubio pro Magistratibus præsumitur,
l. 2. C. de offic. ciuil. Iud. lib. 10. ibi, *Quod non
arbitrantur.*

30 Hęcq; intrà feudum procedre diximus,
vt seruitia pro feudo præstentur, sed an
extrà, personis, & animalibus seruitia Ba-
rones iniungere valeant? De iure, Princi-
pi, eiusq. Pręfecto Prętorij ius capiendi
animalia, currus, naues, plaustra, & alia,
ac personas eis inuitis transmittere erat
permissum, *l. 2. cũ seq. C. de curs. pub. lib. 12.
Andr. in vers. & plaustrorum, quæ sint regal.
Capyc. in inuest. ver. iumentorum, Mastrill. de
Magistr. lib. 3. cap. 10. ex num. 293.* prætèr
quos, alijs quacumq; præditis potestate,
ac magna constituta mercede non licebat,
l. 1. C. vt rustic. ad vll. obseq. lib. 10. At quia
ferè omnes inuestituræ communitèr cum
clau-

clausula sunt, videlicèt *eum iumentorum, plaustrorum, & aliorum seruitiorum præstatione*, propterea Barones intrà, & extrà feudum seruitia iniungere valent, cum limitationibus tamèn infrà notandis, & sic adest *const. Reg. Sic ad nostra seruitia*. Verùm quia vasalli quotiès seruitia præstare tenentur, non eorum sumptibus, sed Baronis ea exequi debent, argum. *text. in l. opere 21. ff. de oper. libert.* propterea pro salarij talium seruitiorum taxa ad subiectorum releuamen promulgata fuit *pragm. 1.*
31 *de salar.* circà quam aliquas quæstiones, & decisiones Sacri Consilij supèr ea latas adnotari conueniens est. Primò dico, taxam factam per *d. pragm.* iustam, & legitimam ipsius promulgationis tempore fuis-
31 se, vt constat ex proœm. quod causam legis demonstrat, *l. fin. ff. de hered. inst.* asseritur ibi, eam *pragm.* ad subditos releuandos editam fuisse, & verum, & iustum salariū pro seruitijs esse indicendum, sed crescente ętate hac nostra tempestate, quando rerum pretia sunt aucta, illa Prag. ad maximam vasallorum iniquitatem erat redacta, & quia lex quamuis dura, seruanda erat, *l. prospexit, ff. qui, & à quib.* ideò multis annis ęgrè lata fuit; at quia solida est
33 conclusio, legem tanti valere, quantum vtilis est populo, *l. de quibus, ff. de legib.* cum leges vt suffragentur, fuerint introductę, *l. 1. ff. de negot. gest.* si posteà mutato statu noceant, reuocari debent, ad *text. in l. 2. C. de priuil. scholar. lib. 12. Vasq. controu. cap. 30.* meritò deindè fuit emanata alia *pragm. 2. eod. tit.* per quam fuit duplicatum salarium, & sic solutio, quæ erat denario-
34 rum quatuor pro milliario, personę itinerantis pro Baronis seruitio denariorū sex cum animali, & granorum quinque cum curru est aucta; quia adiunctum fuit aliud simplum, & adhùc dictum salarium vix pro alimentis suppetit.

35 Et quæri posset primò, an *d. pragm.* sit in subsidium inducta, ita vt si Baro propria habeat animalia, multos boues, & alia seruitijs apta, suis, non autèm alijs vti debeat? Videtur, quod non, cum arbitrarium sit Baroni ea, nec nè tenere velit, & si ad antecedens non tenetur, nèc ad cōsequens præsumitur obstrictus, *l. si cui, ff. de iurisd. omn. Iudic.* & priuilegium in fauorē inductum odium saperet; tamèn contrariū fuit decisum in Sacro Consilio, nam quādo quis commoditatem habet, & ea non vtitur, ęmulari videtur, quod iura abhorrent, *Doct. in l. Altius, C. de seruit.* sic *Frāch. decis. 211.* alias si vasallorum animalibus
36 vti voluerit sua habens, salarium vti intèr ciues soluere debet, *Add. ad d. dec.* Sed an salarium *d. pragm.* pro animali misso pro seruitio debeatur vniforme tàm pro magno, quàm paruo? Videbatur dicendū, salarium esse minuēdum pro bestijs paruis; quia labor, & pręmia diuisionem recipiunt, & maiorem vtilitatem maioris, quam ex minoris summæ asportatione, quis consequitur. Verùm quia Pragm. est
37 exorbitans, non fuit extensa, sed generalitèr intellecta tàm pro animali magno, quàm paruo; nam si voluisset, dixisset; non dicit, ergo generalitèr est intelligenda, vulg. *l. de pretio, ff. de public.* & odiosa sunt restringenda, & non amplianda, *cap. odia, de règul. iur. l. commodissimè, ff. de liber. & posthum.* sic decisum refert *Franch. dec. 152.* Verumtamèn in causa Vniuersitatis Biccari, & eius Baronis Marcelli Caraccioli. Act. Figliola. fuit declaratum, salarium esse præstandum, tam pro asinino, quàm pro equino animali, dummodo maiorem quantitatem duorum modiorum frumenti, vel duorum cum dimidio ordei
38 non asportent. Sed in contrarium mihi vim facit *text. in l. publici cursus, & ibi Io. de Plat. C. de curs. pub. lib. 12.* vbi quod animalia oneranda sunt secundùm consuetudinem ponderis, quod sufferre solent; vndè si tàm pro paruo, quàm magno animali sit soluendum, cessaret illa declaratio, dum animalia sunt oneranda iuxta eorum solitum.

An verò salarium pro accessu, & recessu, vèl accessu tantùm debeatur, dum Pragm. dicit, solutionem esse faciendam attenta ratione milliarij? Videtur etiam pro recessu solutio esse præstanda, quia casus omissus in iuris dispositione remanet, *l. si extraneus, ff. de condit. ob cau.* & statutum licèt exorbitans à iure recipit interpretationem, *l. 2. C. de noxal.* propterea quia lex accessum tantùm, & sic illum actum, non autèm recessum considerat, *Bart. in l. vtimur, ff. de sepulchr. viol.* Idem per Sacrum Consilium fuit decisum, solùm accessum esse considerandum in seruitiorum præstandorum solutione, nisi animal ad Baronis instantiam oneratum rediret; nam tunc soluendum est salarium accessus, & recessus, *Franch. dec. 152.* & similitèr fuit decisum intèr Vniuersitatem Vallis Vitulani, & Baronem. Act. Figliola. Quid si mittatur currus, nimis onera-
39 tus, ita vt boues, vel muli tota die vix decem milliaria peregerint, vel si molas, vèl magnos lapides trahant, an milliariorum computatio attendi debeat; quia ratio est anima legis, *l. cum pater, §. dulcissimis, ff. de legat. 3.* decisum fuit, esse attendendum seruitium per totam diem præstitum, *Franch. decis. 526. nu. 3.* Sed an omnes subditi, ac eorum animalia per Barones ad
40 prædicta seruitia, vel solita poterint? dic, solitos primò esse cogendos, & in subsidiū ha-

habiles, ad *text. in l. pen. C. de curs. public. Franeh. vbi supra n. 3. in fin.*

Verùm quia hoc colore Barones nimium solitos onerabant, dum fuisset supplicatum in Sacro Consilio per Vniuersitatem Lauri, vt onera iutèr solitos, & habiles repartirentur, fuit decretum, ita seruandum, ità vt alter ex subditis plus altero non grauaretur. Act. Cioffo. & *Fraeb. vbi supra, num. 4.* notat, Baroni plures Terras habenti, pro victualibus, & cæteris
41 Neapolim, vel ad habitationis locum cōducendis, omnes Terras pro focularorium numero subuenire teneri, & per circulum personis iniungi, *Rouit. in prag. 1. de salar. num. 9. ex text. in l. Ciuitas, C. de offic. Rector.* nisi aliqua ex Terris animalia non haberet, vèl minùs apta, vt sunt asini hyemali tempore. In iungendis etiam seruitijs personalibus est idem obseruandum, vt soliti cogantur, sed non multùm onerentur, *Gaill. obseru. 62. libr. 2. num. 12. in fin. Ann. singul. 560.* Non enim Baro nimis frequès, & immoderatè operas subditis indicere debet, adeò vt eis tempus se, & suos alendi, vèl suis subueniendi negotijs, & necessitatibus non suppetat, ad *text. in l. nec audiêdus, & in l. eum patronus, in fin. ff. de oper. libert.* In subsidium inquam habilibus seruitia iniungantur, vti ad fodiendas vineas, literas asportandas, &c. vt in *Cap. Reg. 121.* Persona autèm habilis non dicetur, si nobilis fuerit; nam onera, & mune-
42 ra secundùm gradus qualitatem sunt indicenda, alias possent renui, *Andr. in c. 1. si quis decesserit, num. 3. si de feud. def. milit.* iniustis enim ordinationibus impunè resisti potest, *l. illicitus, §. illicita, ff. de off. Praef. l. vnic. C. nè onere à collat. lib. 10.* & dixi in
43 *pragm. praeced.* nec insolita seruitia sunt præstanda, *Gaill. obser. 17. par. 1. & tit. de arrest. cap. 10. num. 7. & Ann. singul. 560.* Indè cum fuisset ab Vniuersitate Ruborum porrectum grauamen contra Baronem vasallos cogentem ad vxoris sedem baiulandam, pro dicta Vniuersitate allegaui *text.* ad hoc singularem in *l. 1. & glos. in l. 2. C. nè quis lib. muit. lib. 11.* Vndè fuit decisum, Baronem se abstinere, sed solitis tātùm vti, ad hoc exercitium salario mediāte. Act. Cioffo.

44 Num autèm animalia ad centimola, vel tappeta, & similia exercitia, & opera destinata in subsidium, vti habilia cogi possint, negat *Camp. in cap. Reg. 53. Barthol. de Capua cap. Grauamina, in fin.* & sic fuit iudicatum in Sacro Consilio intèr Vniuersitatem Theani cum Principe Hostiliani.

An autèm dieta subditis sit persoluenda,
45 attenta milliariorum viginti ratione, quæ est dieta legis, vt in *l. 1. ff. si quis caut.* etiam si non itinerentur, sed eis iniungantur seruitia arandi, fodiendi vineas, potandi, & cætera alia præstandi? Dic, *prag.* hoc declarauisse ibi, *In cæteris verò seruitijs extrà itinera fiet solutio, prout inter ciues,* quod aduertit *Franeh. d. decis. 526.*
46 imò non solùm soluere debent vt ciues, sed victum præstare operarijs, vti præstant alij, dum operas conducunt, prout fuit iudicatum ad supplicationem Vniuersitatis Lauri contra Marchionem. Act. Cioffo. & sic nota, quotièscumq. seruitia intra territorium iniunguntur, solutio prout intèr ciues, nō autèm secundū huius
47 *pragm.* taxam, est facienda, licèt quilibet oppositum diceret, cum intrà, non vltrà fines feudi, vasallus onera subire teneatur, *l. quod nisi, eum seq. ff. de oper. libertor. Freee. de subfeud. auth. 30. Ann. singul. 560. Sese de inhib. fol. 373. num. 10.* feudatarius
48 enim liberto æquiparatur, & valet ab eo argumentum, *Andr. in cap. 1. num. 6. de his, qui feud. dar. poss. Ias. de orig. feud. num. 38.* sic & Barones intra, non extra Regnum seruitia præstare tenentur, si Rex non pu-
49 gnet in Regno, *Andr. in cap. 1. §. sed nec alia iustior, num. 40. in fin. Quæ sit prima can. benefic. amitt. Camerar. in cap. Imperialem, fol. 34. à lit. P.* nisi Domini expensis, & sa-
50 lario, alias abstringi non possunt, *l. eum sæpè, C. de rogat. milit. Ann. lib. 12. Bald. in l. 2. C. quib. fid. liber.* & ita intelligendus est *text. in l. liber. C. de oper. liber.*

Itèm ex multis processibus Sacri Consilij collegi aliquas alias declarationes ad *d. pragm.* de grauaminibus, quæ per Barones in dictis seruitijs inferri solent, grauabatur inquam Vniuersitas Theani a Principe Hostiliani, qui seruitia manè iniungebat, & meridie dimittebat, pro tempo-
51 ris rata soluendo, & fuit prouisum, sempèr diem inceptam haberi pro completa, cum per vasallum non steterit, prout fuit etiam decisum intèr Vniuersitatem Lauri, & Marchionem. Act. Cioffo. & fundatur ex dispositione *text. in l. sed adde, § fin. & l. qui operas, ff. locat. Carroc. de locat. tit. si non sta per locat. vel conduct.* & licèt videatur
52 aduersari Regula, *Labor patitur diuisionē, l. seio, ff. de ann. legat. Cepol. in l. 3. ff. de verb. signif.* contrarium tamèn est receptum ex *text. & glos. in d. l. 3.* ponitur enim ibi, dari viginti milliaria pro dieta; sed si superfit, vt quis iter faciat viginti vnius milliarij, duæ debentur dietæ, si locus tanto distat itinere, *Barbos. in l. de diuisione, ff. sol. matr. num. 6.* vndè quando opus destinatum est pro tempore, quotiès non stat per adimplere debentem, totum salarium debetur, & sic interpretatur Regula, *Labor recipit incrementum, & decrementum,* quando tempus, & locus non sunt determinati, sed actus recipiunt successiuos, & qui diuidi pos-

possunt, *Bald.in d.l.liberti, num.15.C.de oper.libert.*

Itèm nota è contrà, si quis iter, vel opus plures requirens dies perfecerit, & ille ob suum laborem, & diligentiam vltra properauerit, salarium tot dierum, & totius operis debetur, *gl.f.fin. & ibi Doctor.in l. eos,ff.de falsis,Couar.var.resol.lib.3.cap.13. num.6.Barbos.vbi supra,num.7.Bouadill.in Polit.cap.20.à num.66. & cap.seq.nu.242.* quod obseruauimus recta conscientia in Reg. Tribunali quando in causis delegatis iter faciebamus, vèl in examinandis multis testibus die, ac nocte pro expediendo negotio laborauimus; nam ista ratione salarium competens dictarum peti poterit, *Menoch. de arbitr.iud.cas.223. Add.ad Capyc.decis.125.Rot.Flor.decis.12.* Itèm fuit
54 supplicatum per dictam Vniuersitatem Lauri contra Marchionem, qui pluribus seruitium præcipiebat, postea vnum de manè eligebat, & cæteros dimittebat, qui dietam amittebant; & fuit decisum, necessarios tantùm die præcedenti ad seruitia monendos esse, aliàs monitis dietam sol-
55 uere teneatur, ratio suadet, vt labor recipiat diuisionem, quando non stat per conductorem quin opus conficiat, ad *text.in l.si pecuniam, ff.de condit.caus.dat. Bald.in l.edem,num.13.C.locat. Add.ad Capyc.de-*
56 *cis.124.* Fuit etiam supplicatum, Barones Aerarijs seruitiorum solutionem non cōmittere, sed sibi reseruare, & subditi timore accedēdi ad faciem Domini, dietarū salarium derelinqueret, & prouisum fuit, Barones Aerarijs solutiones seruitiorum committere, seq; ab hoc abstinere, ita pro Vniuersitate Controni cum Barone. Act. de Ferrarijs. Ratio decisionis fuit: nam ideò etiam Baronibus prohibitum est, nè iurisdictionem exerceant, nèc in alijs actibus interueniant, vt suprà dixi, ad tollendas metus, & impressionis suspiciones, & cum eadem ratio in hoc casu procedat, idem ius statui debebat, *l.à Titio,ff.de furt.* & maximè cum hoc æquitatem, & fauorem sapiat, quo casu de casu ad casum extensio datur, *glos.in l.illud,C.de sacros.Eccl. Doct.in l.si constante,vers.mariti,ff.sol.matr. Tir.iq.de reuoc.don.f.73.n.44.*

Itèm fuit supplicatum, quod Baro subditos ad sibi inseruiendum in suis ruribus
57 ad annum, vel mensem cogeret; fuit prouisum pro Vniuersitate Orioli contra Marchionem. Act. Iubeno, Barones nullo modo huiusmodi subditos nèc per hebdomadas cogere posse, sed pro occurrentibus seruitijs tantùm; Quod intellige de non solitis locare operas suas per annum, vèl pro hoc diminutò per Prag. salario, ex *l.1.C.ne oper.à collator.lib.10.l.ob eas,C.de actio.*

Itèm fuit supplicatum, Baronem extrà territorium seruitia iniungere, etiam in
58 negotijs, & causis, pro quibus suum aderat particulare vtile, fuit prouisum pro Barone, soluto tamèn salario, prout intèr ciues intrà territorium, extra verò secundùm taxam Pragmaticæ. Ità intèr Marchionem Lauri, & Vniuersitatem Theani, *Amend.ad Franch.decis.211.* Itèm prouisum fuit, Baronem non solùm pro necessarijs seruitijs, verùm etiam pro suis
59 gustibus animalia venandi, vel aucupandi causa capientem prout intèr ciues extra territorium soluturum esse; seruitijs tamèn necessarijs non existentibus à subditis, & eorum animalibus cogendis se abstenturum esse, *Gayll.obseru.17.par.1.*
60 Seruitia enim in subsidium ob necessitatem Baronis sunt inducta, & salaria minorata; sed quando sunt pro venationum, vèl huiusmodi voluptatibus, vasalli molestari non debent; cessantibus enim ratione, & causa legis, & eius dispositio cessare debet, *l.adigere, §.quàmuis,ff.de iure patronat.Euerard.loco Topic.* à ratione legis cessantis, & seruitia pro gustibus iniungere est duplex exorbitantia, & quia non est necessaria, & quia est voluptuaria, ideò non est attendenda, *l.1.C.de dot. promiss.* Itèm fuit porrectum grauamen contra Baronem pro suis seruitijs, nobilium equos pro eorum personis ad sellam destinatos petentem, fuit prouisum, quod ab hoc se abstineat intèr Vniuersitatem Biccari, & Baronem. Act. Figliola, *Bertaz.in tract.de gabell.par.8. artic.2.* nam quæ propriæ commoditati deseruiunt, alijs quis accommodare non tenetur, *Guttier. de gabell. cap. 77.* indè talia animalia, neque oneribus datij, & gabellarum animalibus impositum de iure subiacent, *Marsil.singul.80.in fin. Gramm.decis.67.num.3.* Itèm fuit porrectum grauamen contra Baronem integrum salarium soluere nolentem, si animalis Dominus
61 illud non conducat, licèt alter de eo curam haberet, & fuit prouisum, pro quolibet animali solui salarium, dummodò adsit, qui ad seruitium, ad quod mittitur, de conducendo animali curam habeat, aliàs salarij medietatem soluendam esse, vt patet ex processu antè citato cum Vniuersitate Biccari; nam seruitium debet esse perfectum, & verba legis cum effectu sunt
63 intelligenda, *l.1.§.hæc verba,ff.quod quisquè iur.Amend.ad Franch.decis.211.* Itèm & ad dictæ Vniuersitatis Biccari instantiam decisum fuit, si post completum ser-
64 uitium, in aliquo loco homines, vèl animalia causa Baronis morent, pro illis dietis salarium prout intèr ciues, non autèm secundùm Prag. taxam soluendum esse.

65 Ibi-

65 Ibidèm conquęstum fuit contra Baro-
nem ius passuum soluere non prætenden-
tem, & muliones ad prętij bonorum sibi
furto subtractorum solutionem cogen-
tem, fuit prouisum, eum ad passuum iura
exoluenda teneri, & muliones citrà eo-
rum culpam furtum passos non molestan-
dos, ex *text. in l. bi penès, C. de agric. & cen-
sit. lib.* 10. Itèm fuit porrectum grauamen,
quod seruitia, etiam exteris animalibus
pro commercijs in terram venientibus
iniungebantur, fuitquè prouisum, vt il-
lis inuitis Baro se ab hoc abstineret pro
Vniuersitate Lauri, & Marchione, quia
66 seruitia à vasallis, non autèm a non sub-
ditis peti possunt.

Itèm fuit porrectum grauamen, quod
Baro seruitia, tam pro feudalibus, quam
pro alijs suis negotijs imponebat, & pro-
uisum fuit pro Barone, vt intra territo-
rium, vti intèr ciues solueret extra ad ra-
tionem Pragmaticæ intèr Marchionem
Lauri, & Vniuersitatem. Act. Cioffo. Ve-
rùm onera intèr omnes Terras pro con-
ducendis victualibus repartiantur, vt in-
tèr Marcellum Caracciolum, & Terram
Biccari. Act. Figliola. *Franch. decis. 516.*
67 *num. 4.* Itèm ad dictæ Vniuersitatis sup-
plicationem fuit decisum, Baronem ab
iniungendis seruitijs personis, & anima-
libus, ab alio ciue pro eius necessarijs ne-
gotijs conductis se abstinere. Verùm præ-
feratur, dummodo pręcedente die eas mo-
nuisset; nam facta conuentione discedere
non licet, *l. in operis, ff. locat. Gram. dec. 67.
num. 2.* Itèm prouisum fuit contrà Baro-
nem vnius Terræ subditis ad aliam adcù-
dam pro messibus, ac glandibus legendis,
& cæteris dicti feudi seruitijs solùm va-
68 salli pro illius feudi, vbi sunt subditi ser-
uitijs, cogantur; ita intèr Vniuersitatem
Sancti Gregorij, & Iacobum Caraccio-
lum, argum. *l. hę demum, ff. de oper. libert.*
69 Itèm fuit supplicatum contra Baronem
Salarium, nisi in recessu nuntijs, vel pau-
peribus mulieribus victum pro itinere fa-
ciendo non habentibus non soluentem,
fuitq; intèr Vniuersitatem Pisticij, & Ba-
ronem. Act. de Felice prouisum, quod me-
dietas antè accessum, & alia in recessum
persoluatur, sicquè fuit decisum intèr
Vniuersitatem Prignani cum D. Ioanne
de Ayerbo. Act. Galterio, ex *glos. & Bald.
in l. 2. C. locat. Dueñ. regul. 36. Mantic. de
contract. lib. 5. tit. 6. Auil. cap. prat. cap. 17.
vers. meneslrales.*
70 Itèm ciuibus onus asportandi victualia
redimere volentibus, exterorum animalia
conducendo, & Barone ad ęmulationem
non permittente, prouisum fuit, id ciui-
bus licitum esse, ita intèr Vniuersitatem
Solofræ, & D. Flaminium Vrsinum. Act.
de Caro; seruitia enim ista posse redimi,
vel per alium præstari firmat *Rouit. hoc lo-
co, & Auil. vbi supra*, nam sunt onera, quæ
pretio redimi possunt, *Bald. in l. 1. C. de
oper. libert. & in cap. 1. §. pen. num. 10. de*
71 *pace iuram. firm.* Sed an Baro demandare
possit, vt alijs quod ad se spectaret præ-
stetur, & videtur, vt dixi *pragm. 1. & 12.*
72 *ex num. 33.* pro vsu Baronis inducta, alijs
cędi non posse, *Dueñ. regul. 304.* attamèn
distinguendum puto, aut operæ sunt offi-
ciales, aut artificiales. Primæ, quæ in ob-
sequio consistunt, vt comitati assurgere,
& aliæ, quas refert *Alciat. in l. sciendum,
§. item in l. ff. de verb. signific. glos. & Doct. in
l. si non sortem, §. libertus, ff. de cond. indebit.*
cędi, & per alium præstari non possunt.
Artificiales verò, quæ consistunt in ope-
rando, cędi possunt, *l. operæ incertum, ff. de
oper. libert.* & probat *text. in d. l. si non sor-
tem, §. libertas, in fin. vbi Ias. num. 16. Tira-
quell. de retract. consang. §. 26. glos. 1. nu. 48.
Surd. de alim. tit. 4. quæst. 29. num. 57.* ea
enim, quæ personalia non sunt, sed ad hæ-
redes transitoria, cędi possunt, *l. ex pluri-
bus, vbi Doct. ff. de admin. tutor. tot. tit. ff. de
hæred. vend.* & latè in cessione iuris venan-
di *Io. Arprec. par. 1. disp. 10. num. 21.* Et va-
sallum, qui Neapolim, vel aliò victualia
ferre tenetur, posse ea redimere ibidèm
mercando tenet *Add. ad Franch. decis. 211.*
& postremò pro qualibet itineris hebdo-
73 mada, diem pro animalium quiete debe-
ri habetur in *glos. sing. in cap. cupientis, in
princ. verb. commodè, de elect. in 6. Doct. in
l. continuus, §. cum ita, ff. de verb. oblig. Aret.
§. 3. Inst. de iustit. & iur.*
74 Itèm si mandauerit seruitium, & ei nō
fuerit obeditum, an totam mandati pœ-
nam Baro exigere possit? Fuit prouisum,
pœnam non excedere tarenum, nisi ino-
bedientia alias haberet qualitates grauá-
tes, ità intèr Marchionem Lauri, & Vni-
uersitatem, *Viu. comm. opin. 678. incip. præ-
ceptum, Gram. cons. ciuil. 73. de Ponte de pot.
Proreg. §. 1. n. 45.*
75 Vlti nò dubitari posset ex verbis *d. prag.*
quæ Officialibus hanc dat authoritatem,
vt salaria secundùm taxam præstent, an
omnes Officiales, Capitanei, & cæteri cō-
pręhendantur, vt seruitia iniungere, & se-
cundùm disposita per *d. pragm.* & genera-
litate verbi, *Officiales*, soluere valeant? &
sic dicendum videtur: nam sæpiùs in Iure,
& a DD. Barones, Officiales, & Capitanei
nominantur, vt in vsibus feudi *de Cap. qui
Cur. vend. Affl. in const. Capitaneorum*, nam
Regis Officiales sunt; dispositio tamèn
officium in proprietatem, non autèm in
administrationem habentibus dirigitur,
vt patet ex proœmio, & dispositione ver-
borum Pragmaticæ; vndè eam ad cæte-
ros

rosi extendendam non puto, prout post hęc *Reg. de Ponte tit. de regal. impos. nu. 54.* nisi quando pro Fisci seruitio, iniunctiq. oneris causa animalibus, & alijs seruitijs opus esset, quia per Officiales cogi possunt, vt dictat ipsamet *pragm. de seruit.* & sic in occurrentibus negotijs fuit obseruatum. Hæcq; sat sint ad istam partem.

76 Sed consequutiuè scitu dignum est, & ad prædicta, & similia multùm conducit videre, si vasallus in supradictis casibus, vel in alijs à iure debitis obedire tenuerit, an Baro cogere, & subditum mulctare possit? Dixerunt multi, quod non, ex generali regula, *Nemo in propria causa ius sibi dicere debet, C. nè quis in sua causa, l. qui iurisdictioni, ff. de iurisd.* & Baronem esse in-

77 competentem, ac suspectos eius Officiales in causis ad eius subditos pertinentes, decisum reliquit *Capyc. decis. 124.* nam Capitanei vti subordinati, & à Domino dependentes, & ipsi animosi præsumuntur, *l. ita, § gessisse, ff. de adm. tutor.* factum enim Domini, ac eius Officialis dicitur correspectiuum, *Innoc. in cap. insinuante, de offic. deleg.* vbi existente Episcopo suspecto, & eius Vicarius habetur suspectus, *Crauett. cons. 32. & 232. Rouit. de suspec. Offic. prag. 1. num. 3.* & diximus suprà *pragm. 3. ex n. 165.* Alij opinati sunt, Barones vasallos inobedientes ad seruitia, & alia debita cogere posse; nam in feudalibus in locum Principis succedunt; vndè idem ius habet feu-

78 datarius in parte, quoad partem, quod Princeps, quoad totum, *l. quæ de tota, ff. de reiuind.* ideò Barones Regulos in suis Ter-

79 ris nominant, *glos. Paris. tit. 2. glos. 5. Marant. cons. 39.* Vndè sicuti Fisci debitores ab eo summariè ad congrua seruitia coarctantur, idem eius subrogatis videtur cōcedendum, *l. nemo, C. de exact. tribut. & Boer. decis. 136.* ait, Episcopum propria authoritate subiectos ad charitatiuū subsidium sibi debitum cogere potuisse, & Metropolitanum adire non teneri, sequitur *Gaill. obser. 17. num. 8.* adducitur etiam *Baldi* doctrina satis commendata in *l. 1.*

80 *C. vndè vi.* docens, feudatarios saltèm ex antiquissima consuetudine, in sibi debitis pro feudo, sibi ipsis iustitiam ministrare posse. Vera tamen distinctio hæc est, vt in liquidis, & notorijs causis Capitanei procedere, & inobedientes subditos mulctare, & carcerare possint, *Vrsill. decis. 265. num. 32. Boer. decis. 55. Mastrill. de Magistr. lib. 4. cap. 18. nu. 115.* Sed si casus esset dubius, & vasalli se opponerent, & contrarium de iure, vel consuetudine esse, quod controuertitur, prætenderent, tunc prima opinio procederet, *Vrsill. vbi supra, num. 32. Boer. decis. 55. Franc. Marc. dec. 200. par. 2. & Afflict. in Const. Reg. Quia frequenter, in fin. & in decis. 136. Gram. decis. 88.* vbi pro compellendis vasallis ad adiutoria in casibus dubijs Superior adiri debet, & sui Officiales suspecti allegari possunt, *Bart. in l. qui iurisdictioni, ff. de iurisdic. omn. Iudic. Capyc. decis. 137. Carol. de Grass. de except. cap. 24. num. 89.* Sed in liquidis, & non arduis Baronis Officiales iurisdictionem in causis ad suum commodum pertinentibus ministrare non prohibentur, *Petra de pot. Prin. c. 19. n. 5.*

81 Et exindè etiam valdè dubitatum fuit, an Barones iurisdictionem significandi, & eorum Aerariorum, & debitorum rationes calculandi alicui concedere possint, & an dictæ significatoriæ exequutionē habeant realē, & personalē, vti significatorię debitorū Vniuersitatis, vigore *prag. 5. § 21 de admin. Vniuers.* quę exequuntur etiā appellatione interposita, ex *Franch. dec. 347.*

82 Barones hæc posse videntur, nam Fisci locum tenent, *Guid. Pap. decis. 76.* qui contra suos debitores exequutionem habet personalem, & realem, *l. instar, C. de iur. Fisci, Peregr. de iur. Fisci, tit. de debitor. Fisci,* imò & hęsitatum fuit, an fiscalium bonorum conductores hac gaudeant prærogatiua? Sed quia inoleuit practica, quod in capitulationibus factis ab eis cum Regia Camera sic expressè conuenitur, cessat difficultas *Guid. Pap. decis. 61. & 268. Capyc. decis. 12.* & quod rectà via Baro cogere suos debitores possit, *Doct. in l. 1. C. quib. muner. se excus.* prout etiam Vniuersitatis Arrendatores, qui in suos debitores paratam habent exequutionem, *Antibol. de muner. vlt. art. num. 47. Montan. super §. 10. in pragm. de admin. Vniuers.* & latè *Peregr. de iur. Fisc. tit. de ijs, quæ spectant ad ord. iud. num. 34.* Vndè si priuati vti subrogati hac specialitate potiantur, fortiùs hoc priuilegio Barones frui debent, qui à Fisco feudum in perpetuum dominium, ac merum imperium, ac multa habent regalia, quod est plus, sicq. videtur concessum, quod est minus; veritas est, Barones suorum debitorum rationes videndas delegare, de iure, & consuetudine sustineri posse, & iurisdictionem in proprijs negotijs exerceri. Sed est intelligendum, si partes non contradicunt, alias suspectus in cognoscendo est etiam, & in delegando, vt dixi supra *prag. 3. num. 166.* nisi delegetur non subdito, qui vti suspectus recusari non potest, iuxtà notata per *Cancer. var. resolut. cap. 13. ex num. 189.* Quando autèm Baronum allegatur potentia, & ab Aerarijs rationem per Superiores reui-

83 deri petitur, eorum instantiæ admittuntur, *Escobar. de ratioc. cap. 7. num. 39.* Verùm Rationales electos iurisdictionem, ac etiam realitèr, & personalitèr exequen-

di prærogatiuam habere denegatur; nam
si Fisco, & Vniuersitatibus competat, hoc
est ex speciali priuilegio eis indultum,
quod non est ad Barones trahendum, sed
Rationales ordinariè iuris ordine serua-
84 to procedere debent, data, & recepta au-
dita parte dubiorum, & partitarum di-
scussione videlicet, ad *text. in l. cum seruus,*
ff. de condit. & demonstr. Boer. dec. 2. & 295.
Viu. decis. fin. par. 1. & Marant. in sua praxi,
ver. exceptiones, num. 71. vbi de modo ra-
tiones videndi, & administrationis libros
præsentandi, vt significatoriæ legitimè
fieri possint, habetur, quibus promulgatis
exequutio parata non datur, vt dixi; imò
interposita appellatione sunt ligatæ ma-
nus Iudicis, prout in alijs, ad *text. in l. 1,*
C. de iur. Fisci, l. abstinendum, C. quor. appell,
85 & ita pluriès vidi in Sacro Consilio iudi-
catum. Verùm limita quando tractatur de
significatorijs factis ex introitu superan-
te exitum, quo casu pars data, & accepta
ponens, fateri videtur, & in confessum
nullæ sunt Iudicis partes, nisi in exequen-
do, *Boer. decis. 195. num. 6.* propterea Sacrũ
Consilium multotiès iudicauit tales signi-
ficatorias esse exequendas, ex *l. quidam ex-*
timauerunt, ff. si cer. pet. nam liquidum exe-
qui potest, licèt altera pars adsit illiqui-
da, *l. 2. §. quidem frumentario, ff. de adm. rer.*
ad Ciuit. pertin. de Ponte tit. de regal. impos.
86 *§. 3. num. 11.* Videmus etiam in debitis
priuatis liquidis exequutionem, vti in
apodixa recognita, *Vrsill. dec. 85. & Fräeb.*
decis. 502. à simili apocas Banci, etiam nõ
recognitas in contumaciam exequutio-
nem paratam habere. Et in puncto prin-
cipali non licere exequi significatorias,
stante appellatione, & partitis dubijs, ait
Vrsill. decis. 35. & 157. à simili Ozasch. de-
cis. 86. de cogendo incola ad collectas lite pẽ-
dente super illiquido æstimo. Et sic appella-
tio non impediret, nisi aliqua iusta erro-
ris, vel grauaminis causa allegaretur, quia
Rationalis aliquam exitus partitam non
admisisset, adde *Maran. in art. exceptionum,*
Mascard. conclus. 254. & quæ notant *Gutt.*
lib. 1. quæst. 37. Amaya in l. 2. ex num. 30. C.
de iur. Fisc. lib. 10.

Vltimò, quia diximus quomodo Baro-
nes seruitia iniungere, & subditos ad Ae-
rariatus munera, & alia subeunda cogere
poterint, & quia alius locus congruus nõ
affertur, videamus aliqua circa istius Ae-
87 rariatus officij munus, vbi multa solent
inferri grauamina, Scias itaquè in Iure
istos nominari Questores, *Luc. de Penn. in*
l. 1, C. de Quest. lib. 10. Carauit. Rit. 45. quod
officium anno durat cęterorum munerum
exemplo, *C. de muner. non contin.* & ita in
terminis *Franc. Marc. decis. Delph. 202. n. 5.*
88 hinc in Sacro Cõsilio fuit iudicatum in-
tèr Vniuersitatem Pisticij, & Baronem,
prætendentem, Aerarium esse obligatum
post annum tenere, & vendere frumentũ
in suo officio collectum, & fuit prouisum,
anno elapso Aerarium vendere non tene-
ri, sed successori tradere. Act. de Felice, ni-
si consuetudo antiqua esset in contrariũ,
ad *text. in l. neminem, C. de suscept. libr. 10.*
Itèm quamquam horum officium sit in-
89 troitus Baronum exigere, ita vt liberam
procurationem à lege ad exigendum ha-
bere dicantur, *Franc. Marc. decis. 207. par. 2.*
vbi an possint nouare, liberare, & termi-
num prorogare, & *decis. 204.* Alienare au-
tèm victualia, & alia exacta non valent, si
in eius commissione non sit ei huiusmodi
mandatum concessum, vel essent bona,
quæ facilè corrumpi possent, iuxta *text.*
& glos. in l. procuratorem, C. de procur. Con-
sil. Marcian. cons. 46. non tamèn obligantur
eorum periculo introitus a personis, qui-
bus Baro ipse sine competenti cautione
locauit, exigere; nam cum Baro malè cõ-
90 traxerit, de eius facto suus Aerarius non
tenetur, si ille facultatibus deficiat, ita
prouisum pro Vniuersitate Balbani cum
Iacobo Caracciolo; nam si debitores sinè
culpa Aerarij inexigibiles euasissent, Ba-
ronis damno computari fuit decisum pro
Vniuersitate Theani cum Principe; si au-
tèm infra sui officij annum a debitoribus
exigere neglexerit, sibi est imputandum,
ad *text. in l. missi opinatores, C. de exac. trib.*
lib. 10. Lanar. cons. 99. Marcell. de Mauro al-
legat. 78. & dum Barones hos non solùm
feudalium bonorum, & eorum introituũ,
verùm etiam burgensaticorum, & extra
feudum curam gerere mandabat, fuit pro-
uisum intèr Vniuersitatem Prignani cum
92 Barone. Act. Galterio, eos cogi non pos-
se, nisi pro feudalibus fructibus exigendis
intrà territorium. Verùm si Baro fructus
de feudo collectos mercetur, Aerarius ho-
rum curam habere tenetur, *Carauit. rit. 45.*
in fin. Capyc. in inuest. ver. feudorum immuni-
tas, Mastrill. de Magistr. libr. 4. cap. 17. ex
num. 70. & sic de recollectis ex negotiatio-
ne, vt maiores fructus ex feudo percipiat,
Franch. decis. 128. cum negotiator non di-
catur, qui sua valdè gerit, *Strac. de mercat.*
par. 1. num. 48. secùs si bona aliundè Baro
emeret, vt mercaretur: nam tunc ad admi-
nistrationem eorum Aerarij nõ sunt obli-
gati, *Camp. in clement. de vit. & honest. cler.*
n. 126. Add. Capyc. dec. 158.

93 Itidèm est obseruandum, Baronem ad
habendam curam de bonis extrà feudi te-
nimentum cogere non posse, *Andr. in c. 1.*
§. sed ne alia, col. 4. tit. quæ sit prima caus.
benefic. prout Rex feudatarios ad prestan-
da seruitia extrà Regnum arctare non
potest, vt diximus supra, & sic fuit deci-
sum

sum pro Vniuersitate Pisticij eum Barone. Act. de Felice. Quæ autèm sit intèr negotiationem,& industriam differentia, vide *Marant. in sua praxi, art. iudicium Merc. num. 69.* Aerarios ad habendam curam de iudustrijs,& negotiationibus, & dãdis victualibus inseruientibus cogi non posse, sed solùm de feudi fructibus, quorum curam habere debent in conseruando, vendendo, & cæteris alijs, ad quæ Administratores de iure obligantur, & eos vltrà territorium inseruire non teneri, fuit iu-
94 dicatum intèr Vniuersitatem Biccari, & Marcellum Caracciolum. Act. Figliola. Qui Marcellus, quia Aerario, vt pecuniã, & alia Neapolim asportare mandabat, fuit decisum, eum non teneri, sed expensis, & Baronis periculo ea esse mittenda, *Guid. Pap. in decis. 68.* Itèm fuit pluriès supplicatum, quod & si Baro seruitia, & onera hæc iniungere possit, ea habilibus indicet; & in hoc attendendum est solitum, & obseruantia, si nobiles sint soliti, vèl idiotæ; nam æmulationi Baronis non est standum, vt iudicatum est intèr Vniuersi-
95 tatem Controni cum Barone. Act. de Ferrarijs, ex *text. in l. 1. C. ne quis lib. actum, lib. 10. Mastrill. lib. 4. cap. 17. nu. 69.* Dico, dum electio à Barone fieri solet, nam de iure ad Vniuersitatem Camerarium dare spectat, vt diximus,& tunc ipsa idoneum, & diui-
96 tem dare tenetur, aliàs de malè per eum gestis obligata remaneret, *l. 1. C. de peric. nom. in lib. 10. & l. exactores, & de suscept. & propos. libr. eod.* secùs quando Baro eligit, tunc sibi mala electio est imputanda, *§. fin. Instit. de societ. Camp. in cap. Reg. 15. Gizzarell. decis. 31.* Aduerte etiam, licèt di-
77 xerim, Aerarium liberam a lege debitores coercendi procurationem habere, hoc tamèn authore Prætore est faciendum, ad *text. in l. 2. C. de ean. larg. vbi glos. & Mont. §. 11. super pragm. de admin. Vniuers.* carceratio enim est iurisdictionis, quæ sinè prętia Iudicis licentia non admittitur, vt iudicatum fuit pro Vniuersitate Lauri cum Marchione. Act. Cioffo. Licèt *Franc. Marc. decis. 204. par. 2.* Aerarios hanc modicam habere iurisdictionem in negotijs liquidis teneat, ex *l. missi, vers. Iudices, C. de exac-*
98 *tribus. libr. 12.* Et quando electio Baroni competit, is habilem eligere tenetur, iuxtà munus, & personarum qualitatem, solitos, non autèm Doctorem, vèl Nobilem nominando; nam officium, attenta regionis consuetudine, iniungi debet, *l. semper, §. legem, ff. de iur. immunit.* & ità decisum
99 pro Vniuersitate Controni cum Barone. Act. de Ferrarijs. Postremò notes, vt dixi, Aerarios quinternos, seù libros lucidos,& claros esse facturos, vt finito anno, rationes reddere, & significari possint: nam de suo commissis, & omissis, vt cæteri Administratores tenentur. An autèm pro administratione eorum bona sint tacitè obligata, prout & tutorum, & curatorum, ex *l. pro officio, C. de admin. tutor. Afflict. in Constit. Reg. incip. Si quando contingit,* videtur innuere, quod sic, seddubito; nam de administratione fiscalium loquitur, pro quibus Fiscus tacitam habet hypothecam; sed iura, & authoritas fiscalis in feudatarios, expressè sint concessa, non transcunt, *Guid. Pap. decis. 76. & in dict. Constit. Si quando,* habetur, alienationem bonorum, pendente Aerarij administratione, & rationum redditione interdictam esse. Et an ex mo-
101 ra teneantur ad interesse, antè liquidationem, vel postcaquàm partitæ erunt significatæ? latè *de Ponte tit. de regal. imposit. §. 3. & sequ. Vrsill. decis. 205. Alex. cons. 132. lib. 5.* Quid autèm si Baro finito anno rationes reddi non curat, an cogi possit? Dic, eum teneri infra duos menses immediatè curare, vt calculen-
102 tur, sic decisum intèr Vniuersitatem Biccari, & Marcellum Caracciolum. Act. Pigliola. Quæ decisio videtur fundata ex *text. in l. 1. C. vt omn. Iudic.* vbi post depositum officium intrà quinquaginta dies quis rationem dare tenetur. Itèm Aerarij Rationali sportulas soluere non tenentur, nec etiam pro hab enda
103 significatorialium literarum copia, & ita fuit iudicatum pro Vniuersitate Mirabellæ, contra Ducem. Act. Amatrueda, & intèr Vniuersitatem Sancti Gregorij, & Iacobum Caracciolum; quod secùs si Aerarius reuisionem petat: nam sumptibus petentis est facienda; *Amend. ad Franch. decis. 210. in fin.* Sed si rationes
104 semèl redditæ fuerint, & per sententiam expletæ, an Baro petere valeat, vt rursus reuideantur, quotidiè præteritos Aerarios de rationibus decisis grauando? Dic, eum non posse regularitèr, *l. quamuis, ff. de condit. & demonstr. l. semel, C. de apoc. publ. libr. 10.* nisi de euidenti calculi errore tractaretur, *Mascard. conclus. incip. calculi, Montan. §. 12. num. 13. de administr.*
105 *Vniuers.* & tunc supèr errore calculi in fraudem supèr totius administrationis reuisione procedendum erit, *Gutt. de iuram. par. 1. cap. 40. nu. 15. Crauet. cons. 198. Escob.*
106 *de ratioc. in fin.* & an libri iteratò ab Administratoribus sint exhibendi, vel ipsi excusentur, dicentes, semèl se eos præsentasse,& amisisse; vide *Plot. in tract. de in lit. iur. §. 5. n. 36.*

SVMMARIVM.

1 Carceres non ad pœnam, sed ad custodiam inuenti fuere.
2 Carceres commodi esse debent, non autem subterranei, & tenebrosi, & quando iniustè detentio aufugere liceat?
3 Homicida dicitur Baro periculosum detinēs carcerem.
4 Carcer quadruplex est.
5 Carcer modicæ correctionis est in vsu.
6 Carcer in paruis delictis pœnę loco datur.
7 Pater impunè filium in carceres iniicere potest.
8 Pater filium ad Iudicem, vt in carceribus is detineatur, ducere potest, & patris praeceptum Iudex sequi tenetur.
9 Ecclesiastici ad carceres condemnationem exercent.
10 Carcer post sententiam cum exilio computatur.
11 Occidens bannitum in fortijs existentem, homicidij pœna tenetur.
12 Habilitare infirmum carceratum tenetur Iudex, aliàs mors sibi imputaretur.
13 Custos carcerum carceratorum infirmitates ad pœnam enunciare tenetur.
14 Carcerati inopes à Baronibus sunt alendi.
15 Acta pauperibus sunt facienda gratis.
16 Accusator, vel creditor vtrum pauperibus carceratis victum præbere sit obnoxius.
17 Nobilis mitiùs, quàm ignobilis est in carcere detinendus.
18 Constitutio Regni Humanitate, declaratur.
19 Senes decrepiti, an sint necessariò habitādi?
20 Diuitiæ nobilitati æquiparātur, & an diues triremibus condemnari possit?
21 Licentiatus vtrum dicatur nobilis?
22 Carceratus dicitur ille, cui carceris loco est palatium traditum.
23 Debitores nobiles pro debitis in Hispania non detinentur.
24 Statutum dictans debitores, vel reos in vinculis detineri ad habilitationē alterari nō potest.
25 Nobiles ob furta, latrocinia, & huiusmodi nobilitatis amittunt priuilegia.
26 Milites, & Doctores ob delicta de iure dignitatis cingulo excubantur.
27 Habilitationes arbitrariæ sunt.
28 Carceris constructio num Vniuersitatis, vel Baronis expensis sit facienda?
29 Custodire carceratos Baronum est onus.
30 Carcerati ad appellationis Iudices, cuius expensis sint transmittendi?
31 Pertinentia ad iustitiā ad Barones pertinet.
32 Domus prætorias Baro, non autem Vniuersitas dare tenetur.
33 Vniuersitas prouentuum habens emolumenta, ad onera eorum ratione tenetur.
34 Expensæ iustitiæ Ministrorum ad Barones pertinent.
35 Carcerati inopes à fisco sunt alendi.
36 Baro suis officialibus vtrum prouisionem constituere teneatur?
37 Vniuersitates an ad Castrorum reparationē teneantur?
38 Remissiones causarum cuius fiant expensis?
39 Ius portelli carcerum ad quem pertineat? & an eius exactio sit de iure?
40 Ius portelli multis in casibus non debetur.
41 Carcerarij plus debito petentes qualitèr puniantur?
42 Sportulæ litis qualitèr sunt Iudicibus exoluendę?
43 Consuetudo conuicinij attenditur in dubio.
44 Pandecta qualitèr exigatur?
45 Pandecta exorbitans per Superiorem est moderanda.
46 Ius sigilli an à vasallis exigi possit?
47 Barones an suo sumptu bannitos persequi teneantur?
48 Principis est, latrones, & rebelles persequi.
49 Vniuersitates an pro bannitorum persequutione contribuere teneantur?
50 Constitutio Regni damna clandestina ab aula recessit.
51 Capitanei Campanę in vnaquaq; prouincia vnde habuerint ortum?
52 Delicta prouincialium totam prouinciam destruendi causa est.
53 Ciues potentiores istis casibus hospitio onerantur, quia præsumptio contra eos est, nam si bannitos extirpare vellent, possent.
54 Furta à latronibus commissa, cur ab eorum consanguineis resarcienda sint?
55 Vniuersitates ad Campanæ sonum contra bannitos se congregare tenentur.
56 Officiales quando sufficientem familiam habent, subditos conuocare non debent.
57 Campana nisi pro grauibus excessibus pulsari non debet.
58 Custodia Ciuitatis ad quem pertineat, & prę excubijs?
59 Murorum reparatio ad quem pertineat?
60 Portarum custodes à quibus eligendi?
61 Hospitia destinare Principis est.
62 Cartellas hospitij, an ad Sindicum, vel ad totum regimen facere pertineat?
63 Milites an ab hospitio exeusentur?
64 Neapolitani orti, & oriundi ab hospitio excusantur.
65 Viduæ à contributione non excusantur.
66 Personæ miserabiles ab hospitio excusātur. Doctores an ab hospitando se excusare possint?

PRAGM.

PRAGM. XIX.

PHILIPPVS DEI GRATIA REX, &c.

Perche, per quanto semo informati, alcuni Baroni del Regno, trà gli altri aggrauij, che fanno a' lor vasalli, tengono asprissime carceri di fosse sotto terra, e sẽza lustro, e di quelle si seruono indifferẽtemẽte per tutti gl'inquisiti, ancorche per la maggior parte la qualità delli delitti, che contro di loro si pretendono, non siano di molta importanza: ilche non fanno tanto per sicurtà di tenerli carcerati in buona custodia, quãto per mal trattarli, e ridurli per questa via à far loro grossa compositione: atteso detti vasalli carcerati in tal modo, per nõ morire in dette fosse, & horrenda carcere, ancorche non habbiano commesso detti delitti, delli quali sono inquisiti, si rimettono per colpati, e falliti alle gratie della Corte, dal che nascono poi compositioni intolerabili, con ruina, e danno delli carcerati; cosa pernitiosa, e di malissimo essempio. Al che volendo Noi prouedere d'opportuno rimedio, per quello conuiene al seruitio di N.S. Iddio, e di S. M. e buona amministratione de sudditi di quella, con voto, e parere del Regio Collaterale Cõsiglio appresso di Noi assistẽte, per il presente Bando s'ordina, e comanda à tutti Baroni Titolati, e non Titolati, quali tengono dominio di vassalli, che frà termine di due mesi, dopò la publicatione del presẽte Bãdo, debbiano fare carceri commode per detti carcerati, e non s'habbiano da seruire più delle sopradette fosse sotto terra, e carceri asprissime, sotto pena di ducati 2000. la prima volta, che contrauerranno, e la seconda volta di duc. 4000. & altra pena maggiore à nostro arbitrio riseruata, quali pene si esigeranno irremissibilmẽte da tutti li trangressori. Datũ in Regio Palatio Neap. die 7. Octob. 1559. D. Per Afan. Vid. Albertin. Reg. Vid. Villan. Reg. Vid. Reuert. Reg. Ioa. de Soto Secr.

Comm. Pragm. XIX.

CARCERES regulariter non ad pęnam, sed ad custodiã introducti fuere, *l. 1. ff. de custod. reor. cap. quamuis, de penis, in 6. Marsil. singul. 565.* vndè iniquum admodum est, vt Barones tenebro-
1 sos, subterraneos, vel fetidos carceres teneant, cum esset potiùs necare, quàm cu-
2 stodire, & huius grauaminis causa est Baronum auaritia, vt carcerati pęnæ, tædio, & mortis timore affecti, ad compositiones iuxtà eorum votum inducantur, vt probat hic nostra *prag.* Indè semper in damnatorum, & fiscalium reuersatur, carcer facit prouentum, iuxtè ergò per hanc sanctionem decernitur, Barones Carceres tenere commodos, lumen habentes, & non periculosos, aliàs requisiti, vel hoc scientes non prouideant, vti homicidæ puniri poterint, *Bald. in l. de pecorib. ff. ad l. Aquil.* proùt etiam, & Episcopi reos ad subterranea, & periculosa loca condemnantes, irregulares erunt, & morte sequuta puniuntur, *Card. in clem. 1. q. 7. de pens. & re-*
3 *miss. Belluc. in specul. Princip. rub. 8. Menoch. de arbitr. iud. lib. 2. centur. 4. cas. 305.* Et quas cõmoditates habere debent, ne Baro sit in culpa; *Farinac. q. 27.* aliàs carcerati impunè tales carceres frangere possunt, *Viu. dec. 201.* proùt carcerati iniustè detenti, & iam Custodes vulnerare, & occidere possent, si aliàs iniustam Iudicis condemnationem euadere non valerent', *Farinacc. q. 30. ex num. 120. Muta. dec. 39.* & latè, *Amaya in l. prohibitum, C. de iure Fisc. lib. 10. ex num. 39.*
4 Cancer autem est in quadruplici differentia, vt *Iacobus de S. Giorg. in tract. de feud. vers. & cum mero imperio.* Est carcer custodiæ, quousq; rei ad debitas pænas condemnantur, vel ab impetitis absol-
5 uantur, *l. credibile, ff. de penn.* Datur modicæ coerctionis carcer, *l. 2. C. de sport.* nam prò minimis delictis carcer per aliquos dies in pęnam intertur, & sic M.C. & S.C.
6 seruare solent in modicis, vel vbi probatio deficit, *Franch. dec. 326. Viu. dec. 504.* & officiales inciuilitatis, & emendationis ratione per dies carcerare possunt, *Menoch. de arbitr. iud. cas. 380.* Est quæ car-
7 cer domesticus, vt de patre filium carcerante, & Domino seruum, *l. vn. C. de emẽd. propinq. & C. de emend. seru.* his enim hæc potestas, non autèm alijs conceditur sub pęna priuati carceris, *l. vn. ff. de priu. carcer. Boss. tit. de priu. carcer. Baiard. ad Clar. q. 68.* Parentibus inquam est concessum,
8 vt omni via filios à malis moribus arcere valeât, imò licitum est adire Iudicem, qui eos carcerare, & eorum votum in puniẽdo sequi tenetur ad *tex. in l. 3. C. de patr. potest.* quem extollit *Tinell. C. de bon. matern. 2. par. rub. num. 30.* Carcer etiam domesticus dicitur, dùm furiosi per consanguineos detinentur, nàm hoc licito iure permittitur, *l. diuus, ff. de offic. Præsid.* Aliquando datur carcer ad pænam, *l. 1. C. qui non poss. ad lib. per.* quà vti solent etiam Ecclesiastici condemnando, non solùm ad tempus, sed ad vitam, quæ pæna morti ciuili comparatur, *cap. nouimus de*
9 *verb. sign. §. fin. Franc. Marc. dec. 912.*

de Pont. conf. 73. & in Regno ex multis *constit. & cap.* carceris pœna temporalis constituta reperitur, vt in *constit. si quis à modo*, & *const. amatoria pocula*, & refert casus carceris pœnam imponentes, *Carret. §. citrà*, *l. fin.* tamèn rarò id vidi seruatum, *Baiard. ad Clar. q.* 30. *Menoch.* 89. Verùm licèt carcer non detur in pœnam, sed ad custodiam, *clem.* 1. *de haret. l. aut damnum, §. solet. ff. de pen. cap. quamuis de pen.* non negatur, quin carcer non sit mala mansio, *Amaya in l. nemo carcerem ex num.* 22. *C. de exact. trib. lib.* 10. locus terribilis squallore, & seruitutis est species, *l.* 2. *ff. de hom. exib.* respectu enim causæ finalis dicitur ad custodiam inuentus, sed respectu materiæ est maximè pœnæ *Gayl. de pace publ. cap.* 1. &, si reus post exilij, vel rele-
10 gationis sententiam manserit carceratus, & ad locum decretæ pœnæ per se accedere non steterit, carceris tempus excomputandum erit, *l. omnes, C. de pen. Viu. dec.* 201. *Franch. dec.* 317.

Et ad nostræ sanctionis textum redeundo, qualitercumq; sit carcer siuè pœnæ siuè custodiæ comodo esse debet, *Boss. tit. de carcer*, nàm rei licèt pessimi sint, iustitię non autem hominum facto mori debent, *l. si C. de malef. Marsill. in rub. de Sicar. Gramm. dec.* 41. de occidente bannitum
11 dùm erat in fortijs Curiæ, & proindè si carceratus erit infirmus, & Medici de hoc testentur, reum ad locum meliorem Iudex habilitare tenetur, *Baiard. q.* 96. *& Foll. in add. ver. & carcerentur*, & Custos
12 carceratorum infirmitates denũciare debet, aliàs sui culpa præsumentur mortui, *Mascard. de probat. concl. incipien. carceratus, Boer. dec.* 16. vbi etiam admonentur Iudices, ne carceratos manicis, ferreis, vel catenis vexari permittant, aliàs mors eis erit imputanda, nisi in grauioribus delictis, vel existente fugæ suspitione, *Gomez. vari. resol. tit. de capt. Mut. super prag. Sicil. tit. de Castell. & carcer. Tapp. de iur. Reg. tit. de custod. reor.* qui simul omnes prouisiones super eorum custodia factas coaceruauit. Et consequètèr in culpa erũt, si reis pauperibus de victu, ad quẽ præstandum fiscus in locis demanij, & in feudis Barones tenentur, prouidẽdum nõ
14 curauerint, nam percipiunt prouentus, qui inter fructus non computantur, vt in iustitiæ administratione distribuantur, *Affl. in const. Regni Humanitate, & dec.* 11. *Franc. Marc. dec.* 118. *par.* 2. & dat ratam victus *Reg. Prag.* 8. *de offit. M.C.* & carceratis pauperibus acta gratis sunt facièda, *Couar. pract. q. cap.* 6. & ita decisum pro
15 Terra Hostiliani cum Principe. Et accusator expensas reo pauperi subministrare teneatur, vide *Boer. dec.* 325. Sicq;
16 an creditor debitorẽ inopẽ alere debeat? *Marsil. in sua prax. crim. §. attingam n.* 74. *Scagl. ritu* 166. *n.* 34. *Franc. de Iudic. Rober. de præsent. instrum. Gam. dec.* 261. *Cap. loc. cit. fol.* 329. *nu.* 3. *ex glos. in l. fin. de erog. mil. lib.* 12. dicunt creditorẽ expensas subministrare teneri, aliàs Iudex tribus monitionibus factis, cũ de paupertate constiterit carceratum liberare poterit, eum ad creditoris domum transmittendo. Ab hac tamèn practica discedunt *Viu. dec.* 529. *num.* 5. *Valasc. consul.* 1. *num.* 8. quia dùm à iure est alitèr prouisum, vt bonis cedẽdo a carceribus liberari possint, ad quid creditores grauare? hoc iure tamèn vtimur, eos ad creditorẽ domus transmittendi, facta ad eorum beneficium cessione bonorum per debitores, ne miserrima paupertatis fortuna, ac ignominia vexentur, carcerati autèm pauperes pro causa criminali à fisco aluntur, *Affl. dec.* 71. *num.* 2. *de alim. tit.* 1. *quæst.* 72.
17 Et exindè etiam in iure fit distinctio carcerum personarum nobilium, & ignobilium; Nobiles enim quia delicatiores, tamquam non soliti ad incommoda ferẽda præsumuntur, arctiorious carceribus mancipari, vti plebei non debent, *Ann. sing.* 357. *Franch. dec.* 63. 60. Prout in senum, vel infirmorum carceratione; nàm commodiori loco sunt detinendi, *Ozasch. dec.* 123. *Baiard. ad Clar. q.* 46. & licèt per *const. humanitate*, casus sint expressi, in quibus Iudex habilitare teneatur; aduerte tamèn, ibi distingui quoad crimina, non circa personarum qualitatem; lex enim generalitèr loquens ab alijs iuris regulis restrictionem recipit, *l. si extraneus, ff. de cõd. ob caus. Ann. sing.* 357. Et fuit dubitatum, an senes in vinculis pro debitis deti-
19 neri debeant? & videtur, quod sic, cum de iure expressè in hoc priuilegiati non reperiantur, ex traditis per *Ozasch. dec.* 123. Aequior tamèn præualuit opinio, in carceribus non esse pro debitis septuagenarios detinendos, sed in eorum domibus loco carceris, *Anchar. cons.* 336. *Grass. de except. in prælud. à n.* 177. *Gratian. discept. cap.* 328. *num.* 14. & diximus *tom.* 2. *cap.* 93. *num.* 15. & nouissimè *Reg. Sanfelic. in sua prax. iud. spect.* 35. *à nu.* 37. Et in criminalibus, & mitiùs cùm eis agitur, *Farinacc. q.* 92. *ex num.* 22. De iure namq; fuit habita consideratio detemptionis
20 carceratorum, & personarum qualitas perpensa fuit, *l.* 1. *ff. de custod. reor.* vbi nobili commodior locus est assignandus, sicq; diuiti, ex quà lege notatur, diuitias nobilitati, & maximè hac nostra tempestate æquiparari, *Fab. de Ann. consf.* 34.

qui

qui substinere conatur plebeium diuitem non esse ad triremium, sed relegationis pœnam, instar nobilis condemnandum; quæ opinio, etsi à *Franch. dec.* 111. impugnari videatur, dùm asserit S.C. licentiatos licèt honestos ad locum; & nobilium gradum circà condemnationem admissos non fuisse, nihilominùs *de Pont. de potest. Proreg. tit.* 1. §. 2. *num.* 2. sequitur *Ann. ex Bart. in l. capitalium*, §. *serui, ff. de pœn.* diuites nobilitèr viuentes vti plebeios condemnando non esse dicit. Et addo *tex. notabilem in l. nobiliores, C. de commer. & merc.* vbi Imperator nobiliores populares diuites, vel luce conspicuos, artes mecanicas, & viles non exercentes compara-
22 uit. Ex quibus etiam infertur, nobilem satis dici carceratum, si ei Palatium, vel aliqua domus, eum cautione assignetur, imò, etsi eum suo iuramēto de non discedendo à Palatio relaxatus fuerit, si aufugerit, officialis in culpa non dicitur, *Bellug. rub.* 31. §. *quamuis Gabr. Rom. conclus.* 8. *tit. de malef.* rectè tamen Iudicis erit de talibus personis arbitrari, *Arnon. caut.* 51. *Gram. cons. crim.* 55. Sicq; erit statuto, vèl Principis mandato satisfactum, si quem carcerari mandet, nam intelligitur, habita personæ consideratione *Gram. dec.* 33. *in fin. Carrer.* §. *circà, l. fin. num.* 318. &
23 *Vasq; controu.* 97. opinionem in Hispania receptam, nobiles pro debitis vinculis alligandos non esse, sed solùm prò graui causa sustineri conatur, & meminit *Tap. de constit. Princ. cap.* 6. *Molin. de contr. disput.* 571. *num.* 10. *Guttier. de iuram. cap.* 16. Et Cōsentiæ pro debitis carcerari nō possunt, nisi per palatium ex Regum priuilegio. Verùm prædicta limitantur; nisi statutum, vel mandatum vltrà progrederetur, dicendo, in vinculis publicis detineantur, tunc enim illa verba, vt aliquid
24 operentur, intelligi debent, ne quis habilitetur, sed saltèm cum custodibus detineatur, *l. Verùm* 216. *l. quicumq;* 48. *de verb. sign. Capic. dec.* 154. *Carau. rit.* 41. *num* 14. *& rit.* 166. *num.* 28. *Ann. cons.* 140. *Viu. comm. opin.* 343. *Add. ad Capic. dec.* 154. Limita etiam in delictis atrocioribus, ex quibus nobilitatis priuilegijs
25 priuantur, *l. Iudices, C. de dignit. lib.* 12. *l. vnic. C. de infam. lib.* 10. *Gram. vot.* 3. *Baiard.* §. *furtum n.* 68. nam tùnc non esset supradicta carcerationis differentia seruanda, honor namq; non debetur ei, qui suum paruipendit honorem, *l. Senatus, ff. de ritu nup. l.* 2. *C. de priu. Schol. lib.* 12. non enim vir dicitur, qui virilia despicit, sed brutum, eum brutorum opera imitetur *cap. minor.* 17. *q.* 4. *Luc. de Penn. in l. veterani, C. de veter. lib.* 10. Indè est, vt ob talia delicta furca huiusmodi rei suspendantur, licèt S.C. de æquitate aliud obseruat, vt refert *Præs. de Franch. dec.* 569. Et in Doctoratus, vel militiæ dignitate positi antiquitùs antè sententiæ exequu-
26 tionem militiæ, & Doctoratus cingulo priuabantur, *Gayll. de pace publ. num.* 29. *in principio* licèt talis exauthoratio de consuetudine non obseruetur, *Clar. q.* 74. *in fin.* verùm contra milites S. Iacobi, & similium de lese Maiestatis delictis inquisitorum, antè ipsorum mortis sententiæ exequutionem id practicatum vidi; Et sic ad positam conclusionem, & nostræ pragmaticæ verba redeundo, Carceres debent esse commodi, & Barones, dicit *tex.* indifferentèr homines carcerare non debere, nam personarum, & causarum ratio est habenda, & licèt circa causas sit lex scripta, quando quis detineri possit, vt in *Const. humanitate*, arbitrarium tamèn adhuc Iudicis est causarum qualitates ponderare,
27 *Carau. Rit.* 41. *& Gram. cons. crim.* 45. nàm causa licèt secundum titulum sit capitalis, si tamèn Iudici extrinsecis, & intrinsecis, eam esse minorādam constiterit, mitiùs agere poterit, *Capic. dec.* 126. *Crau. cons.* 224. & ad hæc satis.

Cœterum in pragmatica nostra vtilitèr restat quærendum, cuius sit carceres fa-
28 bricare, & accōmodare, ne sint subterranei, sed commodi, *Clar. q.* 46. *num.* 3. *& Capoll. Thol. dec.* 41. *Guttier. q.* 36. *lib.* 1. dicunt, hoc onus ad Vniuersitates pertinere, cum singulorum ciuium vtilitatem, & commodum respiciat. At ex *pragm.* nostra contrarium argui videtur, dùm hæc dispositio ad Barones, non autem ad Vniuersitates dirigatur, officium esse Baronū, accedit ratio, quia carceres sunt ipsorum, & de mero imperio, *Bald.* & alij in *l. imperium, ff. de iurisd.* & cui dominium competit, & onus cōpetere debet, cū eius sit incōmodū, cuius est commodum, *l. eum, C. de*
29 *vsufruct.* & ita *Afflic. in constit. Castellani, Franch. dec.* 526. Et exindè ciues ad custodiendos carceratos arceri non possunt, nisi existente supplicatione, & tùnc salario mediante, prout intèr Ciues, ne exteri essent, requirendi, & sic fuit iudicatum intèr Vniuersitatem Terræ Lauri, & Marchionem Ac. Cioffo. Idem seruandum, quando carcerati ad superiores Iudices appellationum essent transmittendi
30 ex *cap. Regni Prouenctum num.* 58. Custodum enim appositio dominium designat ex *tex.* singulari *in l. si ita*, §. 1. *ff. de vsu. & habit. Affl. dec.* 167. Vndè si Barones sint carcerum Domini, non video, quomodo substineatur opinio *Clari*, Vniuersitates ad carcerum constructionem, & reparationem teneri, nàm pertinentia ad Iu-
31 stitiæ administrationem à Baronibus deben-

debentur, *Doct. in l. turres, C. de oper. pub.*
32 & ipsi, non autèm Vniuersitates prætorias domus Officialibus construere tenentur, *Petra de potest. Princ. cap. 7. num.* 40. & ità iudicatū fuit inter Vniuersitatem Pisticij, & Baronem, Act. de Felice, vel saltem domus à solitis conducere; & salarium soluere obligantur, *Guttier. lib. 3. q. 36. add. ad Franch. dec. 78. Garf. de expensis cap. 21. num. 5. Peregr. de iur fisc. tit. de publ. bon. num.* 194. posset tamèn saluari dictum *Clar.* quando ipsa Vniuersitas merum haberet imperium, vel carceres, vt quamplurimæ Ciuitates habent, *Affl. in const. cum satis*, vel si ex priuilegio prouentuum fructus ipsius essent, vt Ciuitas Martinæ, Neritonis, & aliæ tunc, quia Vniuersitas fructuum carceris habet
33 commodum, ad expensarum, refectionis, & constructionis incommoda tenetur, *Ayell. de iure adohæ num.* 59.

Confert, & alia propositio ad prædictā (nàm mulcta corellaria hic notabo, quia locus tempestiuus ad huc non occurrit, vt hæc collarem, quæ vti necessaria ea quotidiana relinquenda non dixi) Barones
34 Principis onera circà iustitiæ administrationem in terris sibi infeudatis, vti in eius locum subrogati subire tenentur, & Principem ad alia obligatum esse non dubitatur, *Luc. de Penn. in l. neminem, C. de suscep. lib. 10. Affl. dec. 265. num. 76.* & ex hijs ad Barones etiam iustitiæ Ministrorum expensas pertinere, vt dicendum, *Paris. de Sindic. verb. Maniuolt, Garf. de expensis loc. cit.* & latiùs *Petra de pot. Princip. cap. 7. num. 37.* prout decisum fuit in S.C. intèr Vniuersitatem Controni, & Baronem.
35 Act. de Ferrarijs; sicq; & carcerati inopes à Barone sunt alendi, vt dixi supra, & fuit iudicatum in S. C. intèr Vniuersitatem Theani, & Principem Hostiliani, *Caball. cas.* 201. & proindè etiàm Barones officia-
36 libus prouisionem dare tenentur, *Luc. de Penn. in l. annona, C. de erogat. lib. 12. Foll. supèr prag. cens. fol. 131. num. 225.* si ea fit solita dari, *Mastrill. de magistr. lib. 1. cap. 21. num. 100.* & si prouisio supèr prouenctibus soluēda cōstituatur, & prouentus non fiant, vel non fiant, vel non tot, an id plus Baro soluere teneatur, vide *Carau. Rit 9. num. 3.* Et consequentèr Barones nō autē Vniuersitates ad Castro-
37 rum, Turrium, ac Fortalitiorum reparationem tenentur, vt in *prag. 1. de Vniuersit. non cogi, Franch. dec.* 78. non dico de menijs terræ, cum eorum reparatio, & cōstructio ad Vniuersitates spectent, vt dicā infrà *num. 60 Ann. cons. 72. Surgent. de Neapol. illustr. fol.* 438. sicq; reos carceratos ad appellationem Iudices, & ad supplicij locum mittere, munus, & onus est Baronum, *Camp. in cap. Regn. 58. incip. Prouisum, Marant. in art. appell. num.* 190.
38 Idemq; procedit, si Baro, Rei, & causæ ab aliquo Tribunali remissionem petat, vel Rei iustitiam in sua terra loco delicti, vel originis esse faciendam instet, *Franch. dec.* 510. licèt in hijs remissionibus petendis distinguendum sit, nàm si ad partis instantiam, vel eius fauorem petantur, expensarum erogatio ad ipsas partes pertinebit; sin secùs, ad Barones, *Couar. pract. qq. cap. 2. num. 11. Carau. Rit. 231. Ann sing. 271. Franch. dec.* 335. quamquàm enim Barones suam iurisdictionem defendere
39 tenentur, quià expensæ hæ ipsorum culpa eueniunt; ipsorum damnum esse debet; *Boer. dec.* 303.

Similitèr iniusta dicitur exactio à carceratis, dùm Baro ius portelli à quolibet carcerato pernoctante habere prætendit, nàm quia custodiæ, & carcerum onus suū est, nil erit exigendum, si ius portelli ex priuilegio, vel antiquissima consuetudine non habeat, latè *Rouit. supèr hac prag.* & ità fuit iudicatum pro Vniuersitate Pisticij contrà Baronem Act. de Felice, & pro Vniuersitate Biccari cum Marcello Caracciolo Act. Figliola, & quando ex antiquo solitum est exigi, exactio fieri poterit, secundùm tamèn solitum, & taxam, proùt exigitur in M.C. vt in dictis causis fuit etiam prouisum; *Carau. ritu 43.* quàm taxam explicat *Rouit. in prag. 29. tit. de*
40 *offic. Mag. Iust.* nec pro aduenis carceratis exactio alterari poterit, vt fuit prouisum pro Vniuersitate Pisticij cum Barone. Actuar. de Felice, & Carcerarij plus petentes pęna nonupli tenentur,
41 vt in *constit. Si quis Castellanorum.* Nec ius portelli debetur, si carceratus nō pernoctauerit, vt *d. ritu*, vel à debitoribus indebitè carceratus fuerit. Notes tamē, vbi hoc ius exactionis portelli deberetur, cessare in debitoribus pro fiscalibus functionibus, ac pro debitis infra duos augustales in carceres iniectis, vt fuit prouisū in d. processu Vniuersitatis Biccari. Nec dictum ius pro animalibus interceptis, & carceratis exigitur, sed solùm victus, & custodum expensæ petuntur, vt fuit decisum inter Vniuersitatem, & Baronem Pisticij. Solutio verò sportularum litis in omnibus Curijs fuit ex antiquo solita, & de iure cognita, *tot. tit. C. de sportul.*
42 vndè vti approbatæ Barones non grauāt, dum eas secundum pandectam exigi permictunt, & vbi non est, locorum conuicinarum attenditur consuetudo. ad *tex. in l.*
43 *cum de lanionis, §. asinam, ff. de fundo instr. Couar. var. resol. lib. 3. cap. 5. Franch. dec. 55. n. 7. Molfes. super consuet. Neap. par. 1. cap. 5. n. 17.* vel si diuersimodè exigatur,

exactio

44 exactio erit facienda, prout exigit M. C. tàm in prima, quàm secunda instantia, & ita iudicatum fuit cum Marchione Lauri in causa supracitata, & *Rouit. super prag. 33. de offic. Magistr. Iust.* sed vnica debet esse actorum solutio, indè si Capitaneus Consultorem habeat, non est pro Capitaneo soluendum decretum, & aliud pro Consultore, nisi contraria sit consuetudo, & ità fuit decisum pro Vniuersitate Pisticij cum Barone, Act. de Felice, *Menoch. de arbit. Iud. cas. 342. n. 40. Mastrill. de Magistr. lib. 1. cap. 22.* vbi cętera ad materiam sportularum Iudicialium, quã do debeantur. Et qualitèr pandecta sit conficienda à principio de consensu Ciuium, & vti exorbitans quomodo sit li-
45 mitanda? *Afflict. in Constit. Baiulos n. 11.* Et de generali consuetudine similitèr approbata videtur solutio, quam Barones
46 exigunt pro sigillo, dum gratiarum, & transactionum memorialia expediunt, prout etiam in omnibus iustitię Tribunalibus obseruatur, de qua materia *Luc. de Penn. in l. annonas, C. de erogat. Cran. cons. 231. Petr. de pot. Princ. cap. 8. n. 51. Rouit. in prag. 9. n. 17. de feud. Mastrill. de magistr. lib. 1. cap. 22. ex n. 40.*
47 Dubitari etiam vtilitèr posset, an Barones eorum sumptu contumaces, ac bannitos, qui Rempublicam perturbant, persequi teneantur, vel etiã suarum terrarũ Vniuersitates ad cõpetẽtẽ familiã assignãdam pro illorum persequutione, & earũ sumptibus cogere valeant ex prædictis videretur dicendum, Barones ad pertinẽtiam circa ministerium, & iustitię exequutionem, & ad extirpandos malefacto-
48 res teneri, cum hoc Principis sit, & ideò stipendia fuerunt instituta, non vt iurisdictionis fructus in delitijs, sed in pertinentibus ad publicam vtilitatem, & iustitiæ administrationem exigantur, *And. in cap. 1. §. prouinciæ, n. 36. de statut. & consuet. & in cap. 1. §. vectigalia n. 14. circa quæ sint regal. ex Diuo Thoma 22. q. 63. Afflict. dec. 265. n. 81.* Vndè cum Barones in terris infeudatis Principi subrogentur,
49 dicendum est, ipsos ad prædicta teneri, vt latè per *Surd. cons. 83. lib. 1.* Distingue, aut loquimur de bannitorum persequutione extra Baronis territorium, & tunc nec ipse, nec Vniuersitates tenentur, cum onus proprium sit Principis, bannitos, & rebelles suis sumptibus extirpare, & vltra citatos *Luc. de Penn. in l. susceptorem, C. vt rustic. ad vllum obseq. lib. 12.* nec est vera illa propositio, Barones subintrare in onera à Principe debita, solùm in expensis à iure, vel in inuestitura adiectis, *Ayell. loc. cit. n. 39.* Si verò loquamur de contumacibus, & delinquentibus intrà territorium, & Barones familiam habere, illiq; salarium præstare tenentur, imò multi Barones in suo statu tenent Barricellum cum militibus, & hoc posse suis sumptibus, dicit *Io: Gran. de bell. exul. fol. 97. n. 4.* Verùm in multis locis cõsuetudo est, Vniuersitatem dare familiam, & Camberlingum, *Surg. de Neap. illustr. fol. 390.* & tunc Baro ea familia pro alijs suis negotijs vti non poterit, vt decisum fuit cum Principe Hostiliani, & inter Comitem Murconi Scipionem Carrafa, & Vniuersitatem Caiuani. Et si familia Barricelli, seù Camberlinghi pro capiendis inquisitis Curiæ Baronalis non sufficeret in his necessitatis casibus Baronem posse ciues habiles ad illorum persequutionem arctare, probat *tex. in l. 2. vers. si autem propter multitudinem, C. de his, qui latr. occult.* sumptibus tamèn ipsius Baronis, *arg. l. suo victu, ff. de oper. liber.* maximè cum ipse Baro ad factum teneatur, dum prouẽctus percipit, *l. sed & si hæreditas, §. 1. ff. ad exhibend. Cancer. var. resolut. cap. 5. & n. 141.* imò in eã casibus, in quibus bannitorum, vel capitalium inimicorum timor adsit, vasalli Domini Castrum custodire, & excubias facere tenentur, *Berlich. concl. 64. tit. 2.* Verùm si persequutio non sit delinquentium subditorum Baronis, sed aliorum publicorum bannitorum, & malefactorum, qui eius territorium ingredirentur, vel infestarent, tunc cum ad omnes spectet persequutio, tam Baro cũ suis militibus, quàm Vniuersitas cum suis ciuibus expensas pro rata facere tenentur, ut fuit similitèr decisum pro dicto Comite Morcone cum Vniuersitate Caiuani, Act. Figliuola. & in hoc Barones uti boni pastores exactè inuigilare tenentur, ne in eorum iurisdictione a malis hominibus subditi, & uiatores uexentur, *Bouad. lib. 2. cap. 16. num. 49.*

Sed nùm Princeps hoc onus Vniuersitatibus indicere possit, vt suis expensis bannitos persequi curent. Et cum hoc sit eius onus, non videtur alijs iniungi posse. Et licèt aduersari appareant *Const. Regni super incisionibus, & Const. si damna clande-*
50 *stina,* ac *cap. Regni clandestinis maleficijs,* quibus statutum fuit, Vniuersitates damnis à Regnicolis nocturno tempore, in eorum territorijs conuicinis passis, obnoxias esse. Vndè si ad damni quantumq; magni emendationem cogi possint, licèt non deliquerit, imò hęsitatum fuit, an etiam ad pęnam tenerentur, vt per *Gram. dec. 47.* quanto magis ad persequendos bannitos obligantur, quod est minus, tamèn cum præfatæ dispositiones ab aula recesserint, dum populi, vt se à soluendis dictis damnis clandestinis redimerent, fuit facta impositio

positio per Regnum trium granorum pro quolibet foculare, cuius introitu soluuntur stipendia in qualibet prouincia Capitaneo Campaneç,& quinquaginta militibus pro malefactorum persequutione, *de*
51 *Pont. tit. 4. de regal. impos. n. 59.* cessat oppositio. Verùm tamen in casu necessitatis, quando delinquentium multitudo superabundaret, & dictæ militum Cohortes Campaneç non sufficerent, si superiùs diximus permitti Baronibus, quantò fortiùs & Regijs alios subditos ad illorum persequutionem conuocare licet, & etiã expensis, & Vniuersitatum sumptibus, si aliç præcisæ Regis necessitates has proprio sumptu fieri non permittant, dum horum persequutio ad publicam, & omnium Regni Ciuium vtilitatem tendit, quo casu etiam exempti onerari possunt, ad *tex. in l. 1. C. de nau. nõ excusan. lib. 10.* ibi: *Cum omnes in cõmuni, si necessitas exegerit conueniat vtilitatibus publicis obedire, & subuentionem sine dignitatis priuilegio celebrare.* Et sic practicari videmus, taxam per prouincias pro focularium rata fieri pro persequentium solutione, durante bannitorum extirpatione, & innuit *Io: Gran. de bell. exul. 3. quæst. fol.* 100. Nec appareat durum, dum Vniuersitas non deliquit, quia Regnicoli sunt receptatores, qui si non adessent, neq; essent latrones, & ob aliquorum culpã totum potest destrui collegium, *l. iure prouisum, C. de fabric. lib. 12.* imò tota prouincia, *Bart.*
52 *in l. aut facta, ff. de pœn. Couar. var. resol. c. 8. lib. 2. Belluc. in spec. Princ. rub.* Hinc Regni Magnates si Deum præ oculis haberent, & tantam vellent auertere pauperiem, à tali protectione se abstinerent. Experientia docet, quot incommoda, damna, & vexationes isti banniti generalitèr, & particularitèr publico commercio Vniuersitatibus, & Ciuibus præbeant, minoremq; extimationem, & pessima inconuenientia erga principem, & Regnum inferant, & similitèr istos bannitos regnare videmus ob Baronum eis fouentium protectionem, vt formidabiliores subditis, & alijs reddantur, & cęteris ex causis describi non permissis. Proindè Princeps talibus suspectis sub grauibus pęnis mandare debet, illos bannitos tradere in manus Curię, infra tempus sibi melius visum, quo elapso eos carcerare, iurisdictionem sequestrare, pęnas rigorosè exigere, & ipsos punire, iuxtà *tex. in l. 2. C. de hys, qui latr. occult.* ibi: *Domini prædiorum, vel primates si vltrà non obtulerint nocentes, vel admoniti eos exhibere distulerint possessionis dominio priuabuntur, & perpetuo exilio subiacebunt*; aliàs ipse Princeps in foro conscientiæ ad omnia damna, & mala indè sequentia tenebitur, & ad hoc præcipuè inuigilare debent Domini Proreges, quia ex eo Regni quies inducitur, & rigorosè vnius punitionis exemplo cęteri a malo abusu remouentur, & ex dissimulatione auctumãtur, & Principis authoritas denigratur. Et anno precedenti 1660. dum Regnum à multis bannitorum comitiuis infestum, & publicum commercium perturbatum reperiretur, Eccellentiss. Pignorandæ Comes vigilantissimus Vicerex, omni virtutum genere ornatissimus, & nunquam satis laudatus, onus superintendentię generalis Campanæ mihi iniunxit, & si me excusauerim, cum voto tamèn Coll. Conf. sic reali seruitio complere, iterùm præcepit. Et Deo dante à protectoribus, & Magnatis incipiendo, infrà sex menses omnes bannitos extirpari, quod D. Reg. Antonius Miraballus, cui hoc onus anteà erat iniunctum, ob immaturam mortem consequi non valuit.

53 Indè in pęnam in hospitando milites in talium bannitorum terras missos, proximiores, potentiores, & ditiores magis hospitio onerari debent, quia contra eos est alendi, & fouendi præsumptio. Hinc per D. Proregem Comitem Oliuares fuit emanatum bannum registratum in *prag. 10. de exul.* vt bannitorum consanguinei
54 de furtis tenerentur, non ipsi talium occultatores præsumuntur, & non absonum fuit a iure, cum valeat statutum, & vno delinquente, cęteri de familia puniantur, *arg. tex. in l. iure prouisum, C. de fabric. lib. 11.* & ibi *Bart.* & ratio habetur in eodem *tex.* quia alij curabunt, ne quis delinquat, *Bald. in l. 1. & l. sancimus, ne filius pro patre. Vasq; controu. 32. n. 16. Mastril. lib. 3. cap. 4. n. 109.* & exindè non mirum si dispositiones Vniuersitatibus dirigantur, cum nisi peccent in committendo, verè in omittendo valdè errant, & per *prag. 1. de proseq. malef.* statutum est, quando
55 adest suspitio bannitorum, Vniuersitates ad campaneam pulsandam teneri, ciues ad eorum persequutionem conuocando, & sic prouisiones diriguntur Vniuersitatibus, sed non sunt immunes officiales, qui vti Iustitiæ cultores vnà cum ciuibus ad persequutionem accedere debent; & nota, licèt ad campanæ sonitum, omnes ci-
56 ues accersiri debeant, si tamèn sufficiens eorum pars habeatur, officialem ea debere esse contentum, & non venientes non molestare, arg. eorum, quæ notat *Franch. dec. 211. n. 10. Cancer. var. resol. lib. 3. tit. de sono emis. Rouit. in prag. 1. de recep. malef. n. 16.* nisi maxima adesset malefactorũ turba, vt paulò anteà diximus. Aduerte tamèn, campanam non esse ad arma pulsandam,

sandam, nisi in grauibus delictis, aliàs ciues concurrere non tenerentur, nec mulctari possent, vt decisum pro Vniuersitate
57 Lauri cum Marchione, Actuario Cioffo, nam multi proterui officiales, vt occasionem extorquendi habeant, ob minimum suspectum pulsandam curant campanam, vt contrauenientes posteà mulctare valeant.

Verùm multę expensę ad Vniuersitates pertinent, quia principalitèr eorum publicum, vel singulorum commodum respiciunt, licèt inconsequentiam sub Iustitiæ protectione permaneant, vti de custo-
58 dia Ciuitatis, vel Terræ diurna, vel nocturna, ob hostium, vel latronum periculum, nam Vniuersitates, non autem Barones ad excubias suis sumptibus tenētur, dùm de ciuium periculo, & vita principalitèr agitur, *Petr. de pot. Princ. cap. 7. nu. 38. fol. 24. Ann. sing. 63. Rip. de pest. tit. de rem. ad vber. num. 281. Borrell. de Magistr. lib. 4. cap. 12.* Sic in nundinarum custodiam *Frecc. auct. 44. de subfeud. Capic. dec. 27. Boer. decis. 212. Franc. Marc. decis. 631.* Et an ad Ciuitatis murorum
59 refectionem teneantur, vel ad Regem spectet, *glos. in l. per Prouincias, C. de ædific. priu.* dicit, Ciuitatis muros Vniuersitatis esse, *Capic. vbi supra n. 42.* si tamèn suis sumptibus constructi fuerint, *Ann. cons. 72.* & in dubio præsumitur, & proindè ad Vniuersitates eorum refectio spectare videtur, ex *l. omnes prouinciarum, & l. inter vrbem, C. de oper. publ.* de quo latè *Luc. de Penn. l. 3. C. de publ. muner.* & nouissimè per *Ganauer. dec. 39. & seq.* Et portarum ciuitatis custodes per Vni-
60 uersitates creantur, *Rip. & Ann. vbi supra*, & non idoneus Baro priuare poterit, & delinquentes castigare, *Boer. dec. 232. Guid. Pap. sing. 587.* & fuit decisum inter Baronem, & Vniuersitatem Lauri, Act. Cioffo.

Vltimo circa hospitij materiam nota, hospitari ex Regio iussu deuenire, *l. 2. C. de de metat. lib. 10. Mastrill. lib. 3. cap. 10. n. 178.* Cartellæ tamèn, & militum inter ciues repartitio ad Vniuersitatem spectat,
61 non ad Barones, *Capic. in inuest. vers. ad hospitiorum in fine*, & ipsi in hoc se intromittere non possunt, *Mut. Surg. in addit. ad fratrem de Neap. illustr. fol. 380.* Et Sindico cartellas componere, & dispensare
62 absquè decurionibus non permittitur. *Add. ad Franch. dec. 210. num. 97.* Verùm si illi de regimine, ad quos spectat, quemquam de iure, vel priuilegio ab hospitando exemptum grauarent, loci Iudex iustitiam ministrabit, multi enim vti
63 milites grauis, vel leuis armaturæ, ab hoc onere excusantur, *l. fin. §. penult. ff. de muner. & honor.* non autem eorum
64 agnati, & affines, *l. 3. §. 1. ff. eod.* Gaudēt Neapolitani orti, & oriundi, ciuium Romanorum instar, *l. 1. C. de corpor. Vrb. Ro. lib. 10.* Item patres onusti, *l. semper,*
65 *ff. de iur. immun.* Eximuntur mulieres viduæ honestatis ratione, sed à contributione diuites non excusantur, *l. 3. C. de muner. patrim. lib. 11.* Eximuntur miserabi-
66 les personæ, quas Regia Camera immunes rescribit, *arg. §. item si propter paupertatem. inst. de excusat. tutor.* vbi *Doct.* Immunes sunt Mercatores, qui ad tempus tempus resident, *Luc. de Pen. rub. de Milit. negot. lib. 10.* Excusantur, qui pijs vacant, Zenodochia exercentes, *l. omnia, C. de Episcop.* Itèm *Doct.* de iure hospitari non
67 tenentur, *l. Medicos, C. de profess. Viu. dec. 162. Campa. cap. Regni 47. Menoch. de arbitr. Iud. cas. 379.* Verùm si non hospitentur, ad hospitij munera contribuere debent, nisi in contrarium esset antiqua consuetudo, vt ex Regia Camera prouisiones obtinentur, & per ista ad laudem Sanctissimę Trinitatis, ac Sanctissimæ Immaculatæ Conceptionis Mariæ, do finem istarum pragmaticarum commentarijs, in quibus, si quid rectè dictum fuerit, totum sit ad ipsorum gloriam, è quibus omne mihi bonum prouenit. Recipiant, itaq; studiosi opus, & fauorabili censura legāt, cum in humanis nil omni ex parte sit perfectum.

F I N I S.

INDEX

I N D E X
RERVM NOTABILIVM,
Quæ in hoc Operę continentur.

Angariæ

B

Cleri-

Concu-

Con-

D

E

F

Fidat*

Fru-

G

Gra-

 qui

Ius

Legem

Loca-

N

O

 Aaa 2 Ob-

Offi-

Pacta

P

Pœ-

Patien-

Princi-

Priui-

Q

R

Ratio

Remis-

S.

T.

V.

Verba

Vsufru-